R.P. FERDINANDI

CASTRO PALAO, LEGIONENSIS,

SOCIETATIS IESV,

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS,
& ſanctæ Inquiſitionis Qualificatoris & Conſultoris,

OPERIS MORALIS.

DE VIRTVTIBVS, ET VITIIS CONTRARIIS, IN varios Tractatus, & Diſputationes Theologicas diſtributum,

PARS QVARTA,

DE SACRAMENTIS.

In qua Tractatibus decem de Sacramentis in genere, tum ſpeciatim, videlicet de Baptiſmo, Confirmatione, Euchariſtia ſpectata vt Sacramento, & vt ſacrificio : de Pœnitentia, de Suffragiis, Indulgentiis, & Iubilæo, de Bulla Cruciatæ, de Extrema-vnctione, & demum de Ordinis Sacramento diſputatur.

INDICIBVS NECESSARIIS LOCVPLETATA.

NVNC PRIMVM PRODIT.

LVGDVNI,
Sumptibus CLAVDII PROST, in via Mercatoria, ſub ſigno Occaſionis.

M. DC. XLIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO,

ET REVERENDISSIMO ANTISTITI,

CLAVDIO D'ALBON,

BARONI, ET ABBATIÆ REGIÆ SALVINIENSIS ABBATI DIGNISSIMO:

Necnon Ecclesiæ Lugdunensis Comiti meritissimo.

DE natura hominum malè meriti sunt, qui Adolescentiam præclarissimum Ætatum florem incusantes; eam virtutis indigam, vitij prodigam, ad malum pronam, à bono auersam, vt stygiam laruam depinxerunt: nec veriùs quamuis commodiùs, senserunt alij, qui in hac vitæ progerminantis primùm tempestate, suauissimos quidem gemmare flosculos: at nequaquam fructus, maturo postmodùm Autumno carpendos. In te qui prospexerit, (ABBAS ILLVSTRISSIME,) næ is vtrosque mendacij manifestos statim redarguat: Nam vt est tua clara virtutibus Adolescentia, ita doctrinâ & omnigeno fructu sit referta, vt qui hæc æstimat, ætatem vltrà putet excessisse. Et quidem miramur nobilissimum Iuuenem, in educatione vt opulentam familiam iuuat molliori: sic virtutis instare tramitem, sic à voluptatis via deflectere, vt nec à studiis otium, nec à pietate deliciæ, nec auocauerint mundi nugæ à religione. sed fortasse admirabilius, quòd in opibus, in ætate, per illecebras otij tum capientibus, tum capienda; in studendo sis tamen perassiduus, & iam conscenderis doctrinæ apicem, ad quem aspirasse laudi fuisset. Quare nihil mirum, si bonis omnibus in te festinantibus, honores etiam festinârunt, & te Iuuenem senectutis præmia prehensarunt; par erat ista æquari meritis, vt qui maturus esset virtutibus, & præmiis esset. Speramus itaque quotquot te colimus & amamus, dignitatum illud multis fastidium, ad maiores tibi gradum fore; Infulásque nobiles iam dispo-nimus, quas & auita nobilitas, & merita virtutis ambiunt. Erit sanè iustitiæ, per Tuorum honores prouehi, quorum virtutibus insigniris, & in Te suscitari veterem illum splendorem purpuræ, in quem illorum Præsulum dotes cum incremento multo transfusæ sunt. Id & votum meum & spes

 certissima;

certiſſima; qui ex clientibus Tuis, ſi affectum ſpectas, vel addictiſſimus, ſpemque iuuat & decet capio, quam tu ſancìueris, ſi pro ſolita beneuolentia munuſculum iſtud Voti in Te mei, & ſpei indicem admittas commodus, & vt tua dignitas in ruſticum meum prædiolum tibi peperit primum dominium, ſic & merita in meum animum ius ſummum & obſequium adſtrictiſſimum pariant in æuum vltimum. Sic optat & vouet.

Tuus humillimus, & obſequentiſsimus ſeruus
CLAVDIVS PROST,
Bibliopola Lugdunenſis,

INDEX

INDEX

Tractatuum, Disputationum, Punctorum, & Paragraphorum.

Huius quartæ partis Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis.

TRACTATVS XVIII.

& Disputatio vnica

De Sacramentis in communi.

TRACTATVS XIX.

& Disputatio vnica

De Sacramento Baptismi.

TRACTATVS XX.

& Disputatio vnica

De Sacramento Confirmationis.

TRACTATVS XXI.

& Disputatio vnica

De venerabili Eucharistiæ Sacramento.

De

TRACTATVS XXII.

& Disputatio vnica

De Eucharistia sacrificio.

TRACTATVS XXIII.

& Disputatio vnica

De Pœnitentia sacramento.

TRACTATVS XXIV.

& Disputatio vnica.

De Suffragijs, Indulgentijs, & Iubilæo.

ARTI

TRACTATVS XXV.

& Disputatio vnica

De Bulla Cruciatæ.

TRACTATVS XXVI.

& Disputatio vnica

De Sacramento Extremæ vnctionis.

TRACTATVS XXVII.

& Disputatio vnica

De Sacramento Ordinis.

APPRO

APPROBATIO.

Nos infra scripti Societatis IESV Theologi fidem facimus legisse hanc quartam *Operis Moralis partem à R. P. Ferdinando de Castro Palao, de eadem Societate nostra Theologo elaboratam*; atque nihil in eâ comperisse, quod à Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ sensis, & à sanâ sanctorum Patrum doctrinâ foret alienum. Proinde dignam testamur, quæ in communem vtilitatem typis mandetur. Lugduni, 27. Octobris, 1646.

CAROLVS DV-LIEV.

IOANNES FERRAND.

Visa per nos RR. Patrum Societatis IESV, in sacra Theologia omnium calculis eruditissimorum Professorum authentica Approbatione, qua asserunt in hac quarta *Operi Moralis parte, à R.P. Ferdinando de Castro Palao composita*, omnia Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ documentis ex toto consentanea in ea contineri: Nos in publicum bonum preli operâ tradendam, æquissimum iudicauimus.

DEVILLE, *Prouicarius Generalis.*

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

LVDOVICVS XIII. Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines intra sex annos à die finitæ Impressionis computandos, imprimat seu Typis excudendum curet & venalem habeat Librum qui inscribitur, *R. P. Ferdinandi de Castro Palao Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis, Tomus IV.* præter Claudium Du-Four Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit, qui secùs faxit præter Librorum confiscationem, mille librarum illatione mulctabitur; vt latius patet in Literis, datis Parisiis die 11. August. 1632.

Ex mandato Regis. *Signatum,* THOMASSIN.

Præfatus CLAVDIVS DV-FOVR, *ius omne suum transtulit & cessit* CLAVDIO PROST, & IOANNI BAPTISTÆ DEVENET, *vt patet ex instrumento super id confecto.*

Facultas R.P. Prouincialis Societatis IESV, *in Prouincia Lugdunensi.*

CLAVDIVS MAVCLER, Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunensi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1606. & Ludouico XIII. 14 Febr. 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant: permittit Claudio Prost, & Ioanni Baptistæ Deuenet, vt Librum cui inscriptio est *Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis in varios Tractatus & Disputationes Theologicas distributi per 4. de Sacramentis in genere & specie, authore P. Ferdinando de Castro Palao, Legionensi Societatis* IESV, S. Theologiæ Professore & sanctæ Inquisit. Qualificatore, & Consultore, ad sex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere possint. Datum Lugduni 5. Nouemb. 1646.

CLAVDIVS MAVCLER.

OPERIS

TRACTATVS XVIII.

ET

DISPVTATIO VNICA, DE SACRAMENTIS IN COMMVNI.

HAC TERTIA PARTE NOSTRI OPERIS MORALIS ABSOLVEmus explicationem illorum, quæ religionis virtuti annectuntur. Hæc sunt Sacramenta, ecclesiasticæque censuræ, Indulgentiæ, & Iubilæa præcipuè in Bulla, quæ Cruciata vocatur concessa. Sed antequam Sacramenta in specie explicemus, expedit enodare, quæ omnibus sacramentis communia sunt, sicuti fecit D. Thom. 3 p. à q. 60. vsque ad 66. *quem eius commentatores sequuntur.*

DE NOMINE ET DEFINITIONE SACRAMENTI IN COMMVNI. ET qualiter Sacramenta nouæ legis à Sacramentis legis antiquæ differant.

PVNCTVM I.

1. *Sacramenti nomen expenditur.*
2. *Definitur Sacramentum, qualiter in præsenti vsurpatur. Explicatur definitio.*
3. *Ad Sacramenti rationem debet esse signum permanens.*
4. *Debet esse signum practicum alicuius sanctitatis.*
5. *Qualiter Sacramentum à sacrificio differat.*
6. *Explicatur discrimen Sacramentorum nouæ legis à Sacramentis legis antiquæ, & specialiter à Sacramento circumcisionis.*
7. *Ratio Sacramenti vniuoca est Sacramentis legis nouæ, & antiquæ ex parte significationis, analoga tamen ex parte rei immediatè significatæ.*

SI nomen Sacramenti spectemus, Sacramentum à sacro ducitur, variasque acceptiones habet. Duæ sunt potissimæ apud veteres, profanosque authores teste *Ambr. Calepino, verbo Sacramentum.* Prima est, qua significatur pecunia apud Pontificem in loco sacro deposita à litigantibus ea conditione, vt qui à causa caderet pecuniam amitteret ærario publico applicandam. Sic Varro. *lib. 4. de lingua Latina.* Secunda significat iuramentum, vel quod iuramento firmatum est, teste *Festo, & Vegetio de re militari lib. 2.* & in hac significatione passim vsurpatur Sacramentum in iure canonico, & ciuili, vt constat ex *cap. si Sacramenta 22. q. 4. & Auth. Sacramenta puberum Cod. si aduersus C. vendit.* Verum apud Ecclesiasticos Doctores Sacramentum idem est, ac apud Græcos mysterium, vt constat ex illo *Tob. 12. n. 7. Dan. 2. num. 30. Apocal. 17. num. 7.* vbi Hieron. Sacramentum vocat, quod apud Græcos mysterium est appellatum. Mysterium apud Græcos est idem, quod sacrum secretum, vt constat ex illo Sapientiæ 2. *Nescierunt Sacramentum Dei.* Ad Ephes. 1. *Vt notum faceret Sacramentum voluntatis suæ.* & 1. ad Timoth. 3. *Magnum est pietatis Sacramentum.* Hinc factum est vt Sacramentum [illegible] res [illegible] verba occultum quid diuinum, & supernaturale, quo quis Deo sacratur significantia, vt latius prosequitur Bellarm. *tom. 1. de Sacram. cap. 8.* Suar. *t. 3. in 3. p. q. 60. in præfat.* Ægid. de Coninch ibi *art. 1.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1.* Gregor. Sayr. *t. 1. de Sacram. lib. 1. cap. 1. art. 1.*

2. Sacramentum in hac posteriori acceptione sumitur in præsenti, & sic sumptum definitur à Magistro sentent. *in 4. dist. 1.* & à D. Thom. *3. p. q. 60. artic. 2. & 3.* quos reliqui Doctores sequuntur, vt sit visibile signum gratiæ ad populum Dei sanctificandum diuinitus institutum. Dicitur visibile signum, quia sensibus corporis percipitur, vt dixit *D. Thom. q. 60. art. 4.* Debet autem esse signum visibile, quia alias non esset hominibus accommodatum ad Deum colendum, & se sanctificandum, si illud sensibus percipere non possent. At est signum inuisibilis gratiæ, quia gratia Sacramentis significata corporis sensibus non videtur. Deinde est signum ad populum Dei sanctificandum, quia ad hunc effectum sunt Sacramenta per se, & directè instituta, ob quam causam à solo Deo institui potuerunt, quia solus Deus gratiam causare potest, & consequenter signum practicum gratiæ constituere, sic Doctores communiter.

3. Superest explicari, quale signum ad rationem Sacramenti requiratur. Et quidem requiri signum permanens, seu permanenter significans apud omnes Doctores receptum est, eo quòd assumatur, vt medium ad Deum colendum, & populum Dei sanctificandum, & distinguendum ab aliis nationibus falsos Deos colentibus, quod fieri nequaquam potest signo transeunte, nec moraliter pro statu aliquo durante. Item verba illa Christi, quibus Magdalenæ dixit, remittuntur tibi peccata: & quibus Apostolis dictum est Ioann. 20. Accipite Spiritum sanctum, linguæ igneæ super capita discipulorum die Pentecostes apparentes, Sacramentum essent: quia hæc omnia sunt signum visibile inuisibilis gratiæ: sed quia non sunt signa stabilia, & firma, sed transeuntia, ea de causa à ratione Sacramenti excluduntur, & ita docet Suar. *3. p. q. 60. sect. 5. concl. 3.* Paul. Layman. *lib. 5. tract. 2. cap. 1. in fine.* Coninc. *quæst. 60. art. 4. dub. 1. num. 21.*

4. Sed an necessariò debeat esse signum practicum? Aliquibus Doctoribus non infimæ notæ placet sufficere esse signum speculatiuum, eo quòd Sacramenta vetera vera Sacramenta fuerint, & tamen gratiam sanctificantem non continebant, sed solum significabant dandam per Christum. Verùm etsi de ratione Sacramenti non sit esse signum practicum gratiæ sanctificantis, est tamen necessarium esse signum practicum alicuius gratiæ, seu sanctitatis legalis, & signum speculatiuum gratiæ habitualis perfectæ sanctificantis, quia de ra-

tione Sacramenti est recipientem sanctificare, cùm ad sanctificandum populum institutum sit, ac proinde debet esse signum practicum alicuius sanctitatis saltem legalis. At opus non est esse signum practicum gratiæ perfectæ, tametsi illam significet, quia non est signum practicum cuiuscunque rei significatæ. Significat enim Sacramentum Passionem Christi Domini, & futuram gloriam, non tamen illa causat. Et ita sustinent Suar. t. 3. *in 3 p. q.* 60. *disp.* 1. *sect.* 2. *concl.* 1. 2. & 3. Ægid. de Coninc *q.* 60. *art.* 2. *dub.* 1.

5. Hinc colliges discrimen Sacramenti à sacrificio: nam esto sacrificium Passionem Christi Domini significet, populumque sanctificet, quia tamen per se & immediatè institutum non est ad sanctificandum populum, sed ad Deum colendum eius supremi dominij, & excellentiæ recognitione, ea de causa Sacramentum non est, hoc enim immediatè, & per se ad sanctificandum populum est institutum. Sic Paul. Layman. *lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 2.

6. Secundò colliges discrimen Sacramentorum nouæ legis à Sacramentis veteris legis. Nam Sacramenta nouæ legis non solùm significant gratiam perfectè sanctificantem, quæ vocatur gratia habitualis, sed illam causant, vt est definitum à Trident. *sess.* 7. *can.* 8. At Sacramenta veteris legis omnes conueniunt solam sanctitatem legalem causare, tametsi gratiam perfectè sanctificantem significarent, sicuti definiuit Concilium Florentin. *in decreto Eugenij post sess. vlt.* §. 5. *ecclesiastic. sacrament.* ibi Sacramenta nouæ legis multùm differunt à Sacramentis antiquæ legis: illa enim non causabant gratiam, sed illam solùm per passionem Christi dandam esse figurabant. Hæc verò nostra, & continent gratiam & ipsam dignè suscipientibus conferunt.

Solùm de circumcisione est dubium qualiter à Sacramentis nouæ legis distinguatur, siquidem ad eius præsentiam peccatum originale remittebatur ex diuina institutione, vt dicitur *cap. ex quo instituta, de consecrat. dist.* 4. cuius remissio esse non poterat sine gratiæ infusione. Est igitur circumcisio gratiæ sanctificantis causa saltem moralis, non igitur distingui potest à Sacramentis nouæ legis nisi in modo causandi gratiam, eo quòd Sacramenta nouæ legis sint causæ physicæ instrumentales gratiæ, circumcisio verò sit solum causa moralis, seu conditio, qua posita ex liberalitate Dei gratia concedebatur sic sustinet Suar. *alius relatus*, t. 3. *in* 3. *par. q.* 62. *disp.* 9. *sect.* 1. & 2. Henriq *lib.* 1. *ca.* 6 *num.* 1. neque improbabile reputat Bonac. *alios relatus de Sacram. disp.* 19. *q.* 1. *punct.* 3. §. *vnico. num* 5. Sed nullatenus placet hic modus dicendi, tum quia satis dubium est, & à pluribus Doctoribus reprobatum Sacramenta nouæ legis physicas esse causas gratiæ. Tum quia sæpe Paulus circumcisionem appellat inanem, infirmumque elementum, vt dixit de ipsa circumcisione, aliisque cæremoniis legalibus. *Ad Galat.* 4 & *ad Galat.* 6. inquit. Neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura. At si circumcisioni annexa esset ex diuina promissione gratia iustificans plurimum valeret, falsumque esset esse inane, vacuum, & infirmum elementum. Non igitur circumcisio vi sua gratiam causare poterat. Restat ergo, vt solum ex fide Christi venturi, quam parentes circumcisi, seu minister circumcisione illo exteriori signo profitebatur, remissum fuerit peccatum, & gratia iustificans concessa. Alias si ex circumcisionis vsu, & quasi ex opere ipso facto remissio peccati, & gratiæ infusio fieret, à sacramento baptismi substantialiter non distingueretur, sed solum penes magis & minus, siquidem æquè ac baptismus remittit peccatum, & gratiam infundit: quod autem baptismus vberiorem gratiam concedat, & peccatum non solùm quoad culpam, sed etiam quoad pœnam integrè deleat, differentiam substantialem non constituit, sed solùm accidentalem. Affirmare autem circumcisionem à baptismo non substantialiter differre, videtur esse contra Paul. *ad Colossens.* 2. extollentem baptismum, illumque circumcisioni præferentem, cùm dixerit de his, qui baptizati erant. Circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis, sed circumcisione Christi consepulti in baptismo, quasi diceret, baptismo non spoliatur caro, sicuti fiebat in circumcisione antiqua, sed spoliatur spiritus à peccato; ac proinde differunt baptismus, & circumcisio substantialiter ex sententia Pauli, siquidem vi sua baptismus spiritum à peccato mundat, circumcisio autem vi sua solam carnem, spiritum autem non mundat, nisi ex fide, quam parentes ei circumcisi, vel minister circumcisionis eo signo profitebatur. Deinde si baptismus à circumcisione non differret substantialiter, sed solùm penes magis, & minus, verum esset dicere, sacramenta nouæ legis non differre à sacramentis legis antiquæ nisi quia sunt diuersi ritus, & cæremoniæ, quod est contra Trident. *sess.* 7 *can* 2. dicens. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis à sacramentis legis antiquæ non differre, nisi quia cæremoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi, anathema sit. Sentit ergo concilium inter nostra, & antiqua sacramenta differentiam substantialem esse, quæ esse non posset, si sacramenta antiquæ legis vi sua, & ex opere operato, vt vocant, gratiam iustificantem causarent. Assumandum ergo est nullum sacramentum antiquæ legis vi sua gratiam iustificantem causare. Et ita sustinet D. Thom. 3. *p. q.* 62. *art.* 5. *in corp.* & *ad* 3 Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 4. *art.* 6 Vasqu. 1. 3. *t.* 2. *disp.* 184. *c.* 2. Bellarm. *lib.* 2. *de Sacram. cap.* 13. & *seqq.* Paul. Layman. *lib.* 5 *sum. tract.* 1. *cap.* 3. *per totum.* Ægid. de Coninch. *q.* 62. *art.* 6.

Hinc dubitant Doctores, an ratio sacramenti vniuoca sit, an analoga, vel æquiuoca sacramentis nouæ, & veteris legis? Respondeo breuiter vniuocam absolutè esse, quia ratio sacramenti præcipuè sumitur ex parte rei significantis, & ex modo significandi, potius quam ex re significanda. At in re significante, & in modo significandi vniuocè sacramenta antiqua, & noua conueniunt, siquidem omnia sunt ritus, & cæremoniæ sensibiles, omniaque ex diuina institutione significant, tametsi ex parte rei immediatè significatæ analogicè, seu æquiuocè conueniant, eò quòd sanctitas legalis cum sanctitate iustificante comparata inferioris ordinis sit, & solùm secundùm quid sanctitas dici possit. Sic Suar. t. 3. *in* 3. *p. q.* 60. *disp.* 1. *sect.* 2. *vers. atque hinc intelligitur.* Ægid. de Coninch. *dicta q.* 60. *art.* 4. *dub* 2. Bellarm. *de sacram. lib.* 1. *cap.* 12. Bonac *alios relatus de sacram. disp.* 1. *q.* 3. *p.* 3 *n.* 12.

PVNCTVM II.

An Sacramenta necessaria sint ad salutem?

1. *Absolutè necessaria non sunt, benè tamen posset Dei institutione.*
2. *In statu naturæ, & legis veteris sacramentum institutum in remedium peccati originalis necessarium fuit necessitate præcepti.*
3. *In lege gratiæ sacramenta à Christo instituta necessaria sunt, tum necessitate præcepti, tum necessitate medij, sed non omnia.*

Certum est Sacramenta non esse ita ad salutem necessaria, quin potuerit Deus illis non institutis gratiam, & gloriam hominibus concedere. Non enim [illegible] à potentia ita limitata est, quin alius medius potuerit homines ad gloriam euehere, etiam supposito statu naturæ lapsæ, sicuti explicuit D. Thom *q.* 61. *per totam.* Henriq. *lib.* 1. *cap.* 4. Bellarm. *de* [illegible] 1. *cap.* 21. Bonac. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 4 Quare solùm est controuersia, an facta institutione, tum in lege naturæ, & scripta, tum in lege noua sint necessaria. Item an sint necessaria necessitate præcepti, vel etiam necessitate medij? Necessarium necessitate præcepti tantum est illud, quando non tam ipsum opus præceptum, quàm ipsa præcepti executio necessaria ad salutem est. Quare si ob ignorantiam, vel impotentiam ab exequenda re præcepta excuseris, non obinde salutem amittes. E contra verò necessarium necessitate medij est illud, cuius executio ad salutem necessaria est, ita vt sine illo salus obtineri nequaquam possit, tametsi ob ignorantiam, vel impotentiam omissum fuerit.

2. Dicendum igitur est in statu naturæ, & legis veteris sacramentum institutum in remedium peccati originalis necessarium fuisse necessitate præcepti, quia in lege naturæ, esto non esset aliquod signum à Deo determinatum, quo fidem Christi venturi homines protestarentur, & à peccato originali mundarentur, tametsi plures Doctores, quos refert, & sequitur Layman. *lib* 5. *tract.* 1. *cap.* 3. contrariam sententiam affirmantes signum aliquod determinatum fuisse, quod pro fœminis in lege scripta, & pro paruulis ante diem circumcisionis applicabatur. At tenendum est remissionem peccati originalis profitendi fidei per signum saltem arbitrio cuiuscunque relictum, concessam esse, vt docuit Bellarm. *lib.* 1. *de sacram. cap.* 21 Suar. *disp.* 4 *sect* 2 Ægid. de Coninch *q.* 61. *art.* 3. *cum D. Thom. ibi.* Quare [illegible] conueniens fuit executionem illius signi præcipi. In lege autem veteri sacramentum circumcisionis necessarium fuit ex præcepto, vt constat ex illo Genes. 17. *n.* 14. Masculus, cuius præputij caro circumcisa non fuerit delebitur, &c. Quod præceptum adultos obligabat, infantes verò ante vsum rationis arctari illo non poterant, benè tamen eorum parentes, vt suos filios circumciderent. Nullum tamen sacramentum in lege naturæ, & veteri fuit necessarium necessitate medij, siquidem nullum vi sua peccatum remittebat, & gratiam concedebat.

3. Verùm in lege gratiæ sacramenta à Christo Domino instituta necessaria sunt, tum necessitate præcepti, tum necessitate medij, tametsi non omnia, vt expressè definitum est à Trident *sess.* 7. *can.* 4. Quo autem hæc sit commodiùs explicabimus, cum de [illegible] sacramentis in particulari agemus.

Pvnct. III.

De materia, & forma Sacramenti in communi.

1. *Quæ sint in communi materia, & forma sacramenti explicatur.*
2. *Si materia, vel forma substantialis mutetur, nullum est sacramentum, & quando hæc mutatio in materia contingat.*
3. *Quando contingat substantialis mutatio in forma.*
4. *Verborum corrupta prolatio non est substantialis mutatio.*
5. *Quid dicendum, quando addis verba, quæ verum consensum corrumpere possunt? Deciditur pendere ex intentione proferentis.*
6. *Explicatur qualiter priuatus error in materia, vel forma sacramenti non obstet eius valori.*
7. *An impediat prædictus error debitam intentionem? Proponitur dubitandi ratio.*
8. *Resoluitur per se non impedire, benè tamen aliquando.*
9. *Colligitur quid sit dicendum, cum credis aliqua verba esse necessaria, cum tamen non sint, vel aliqua non esse necessaria, quæ tamen sunt.*
10. *Error commissus circa subiectum sacramenti matrimonio excepto regulariter non vitiat sacramentum.*
11. *Quæ variatio formæ, seu materiæ, rituúmque sacramentorum peccaminosa sit.*

1. Cvm Sacramentum sit signum sensibile inuisibilis gratiæ necessariò dicendum est illius materiam esse rem illam sensibilem ex diuina institutione assumptam ad gratiam significandam, formam verò esse significationem ipsam, vt latius explicuit Suar. *t.3. in 3. p. disp. 2. sect. 2.* Ægid. de Coninch. *q.6. art.6. à n.55.* At in re illa sensibili, quæ ad significandam, & causandam gratiam assumitur, si de sacramentis nouæ legis loquamur, communiter Doctores sentiunt aliud se habere per modum materiæ, aliud per modum formæ. Verba quæ in sacramento assumuntur sunt forma, quia & materiam determinant, & expressiùs significant. res verò, quibus verba iunguntur sunt materia. Quo sensu dixit Concil. Florent. *in decreto vnionis*, Sacramenta nouæ legis tribus perfici, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi, quod Ecclesia, quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum. Qualiter autem verba in singulis sacramentis sint forma, & quæ eorum materia, & qualiter inter se debeant coniungi, vt vnum componant, commodiùs explicabitur, cùm de singulis sacramentis in particulari agemus.

2. Solùm in præsenti superest explicandum, quæ mutatio materiæ, & formæ sacramenti illud irritum reddat, & peccaminosa sit?

Pro quo supponendum est formam, & materiam in sacramento variari posse, vel substantialiter, vel solùm accidentaliter: si substantialiter varietur, nullum est sacramentum, secus si solùm accidentaliter. Materia substantialiter mutatur, quando secundùm communem vsum, hominúmque æstimationem substantialiter diuersa est, tametsi Physicè eadem specie sit. At si spectato communi vsu, hominumque existimatione eadem perseuerat, mutatio solùm accidentalis est. Exemplis rem manifesto. Aqua elementaris materia est baptismi, si tamen loco illius artificialem apponas, tametsi in opinione probabili specie physica non differat, materiam sacramenti substantialiter mutas: quia secundùm communem vsum, & æstimationem substantialiter diuersa est: secus tamen esset, si aliquam elementarem, turbidam, vel calidam, aut frigidam apponeres quia hæc spectato communi vsu accidentalis mutatio est. Item panis triticus coctus est materia Eucharistiæ, quia est vsualis, secus si coctus non sit, quia esto non differat specie physica, differt tamen substantialiter secundùm communem vsum, & æstimationem, ac proinde in ratione materiæ Eucharistiæ quòd sit azimus, aut fermétatus solùm est differentia accidentalis. Deinde in sacramento matrimonij consensus contrahentium habilium præsente parocho, & testibus illius sunt materia, qui tamen physicè non differunt à consensibus, cùm parochus, & testes absentes sunt, sed quia differunt moraliter, & substantialiter in ratione contractus, ea de causa in vno casu sunt materia legitima, secus in alio. At quòd consensus exprimantur verbis, vel nutibus, solam differentiam accidentalem constituunt spectato communi vsu, hominúmque æstimatione.

3. Forma in sacramentis nouæ legis, quæ verbis constat tunc substantialiter mutatur, cùm diuersum sensum, seu significationem à Christi institutione præstat, nam cùm significatio sit quasi anima sacramenti, mutata significatione substantialiter forma mutatur, & sacramentum corruit. E contra si verba prolata à Christo mutes, & ex illius mutatione significationem substantialem non amittant, sacramétum validum est, quia solùm est mutatio accidétalis, non substantialis. Hinc fit si sacramenti verba mutes in aliud idioma ab eo, quo Ecclesia vtitur, esse accidentalem mutationem, quia eundem sensum, & significationem retines, vt explicuit Caietan. *q.60. art.7. ad 2.* Suar. *disp. 2. sect. 4.* Coninch *art 8. dub. 1. n. 68.* Idem est si retento eodem idiomate verba alia à Christi institutione vsurpes idipsum significantia, qualia sunt in sacramento baptismi, si baptizares in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab vtroque: tametsi probabilitate non careat hanc mutationem substantialem esse, quia in sacramento baptismi non solùm quælibet expressio Trinitatis, sed clara & distincta requiritur, eo quòd baptismus sit ianua omnium sacramétorum. Item si verba transmutes retinendo sensum eundem eandémque significationem, vti contingit, cùm dicis. Ego baptizo te, tu à me baptizaris, accidentalis est mutatio non substantialis. Ex substractione autem verborum aliquando mutatio substantialis contingit, aliquando solùm accidentalis, si eandem significationem & sensum oratio prolata retineat, accidentalis erit mutatio: vt cùm in sacramento baptismi, vel pœnitentiæ omittis pronomen Ego, & solùm dicis, absoluo te, baptizo te. Secus est, si ex substractione alicuius verbi sensus mutetur, vt si omittas explicare baptizandum, solúmque dicas. Ego baptizo. Ego absoluo. Tandem si loco verborum nutus apponas, mutatio essentialis est in omnibus sacramentis præter matrimonium, quia omnia, matrimonio excepto hanc expressam significationem per verba requirunt.

4. Restat tamen triplex enodanda difficultas. Prima an sit mutatio essentialis formæ, si verba corruptè pronuncies, vt si in administratione baptismi dicas. Ergo te baptizo in nomine Patrias, Filia, & Spiritua sancta. Et in sacramento Eucharistiæ dicas. Hoc est corpus meum? Ratio difficultatis est, quia esto intentionem habeas, cùm ea verba profers, veram formam proferendi, de facto tamen eam non profers: non enim patria nomen est ad significandum Patrem diuinum impositum, nec nomen filia ad significandum filium diuinum: ac ad sacramentum non solum intentio recta requiritur, sed etiam vsus verborum secundum communem vsum, hominúmque existimationem significantium: Ergo vsurpatione illorum verborum sacramentum non perficitur. Nihilominus contrarium tenendum est, & affirmandum illis verbis sacramentum confici, quia solùm est mutatio accidentalis, non essentialis. Nam esto illa verba per se spectata personas Trinitatis non significent, illas tamen significant in circumstantiis, in quibus proferuntur, ob tempus enim & occasionem & modum, quo proferuntur, idem ex communi vsu, hominúmque existimatione significatum habent, ac si rectè prolata essent, vt expressè definiuit Zachar. relatus *in cap retulerunt. de consecrat. dist. 4.* & docuit D. Thom. *q.60. art.7. ad 3.* Syluest. *baptismus 5.* Ægid. de Coninch. *dicta q.90. art.8. dub.1. n. 78.* Bonac. *disp.1. de sacr. q. 2. p.1. n.20.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 4. n. 4. vers. forma.* & alij apud ipsos.

5. Secunda difficultas est, quando legitimæ formæ verba addis, quæ illius verum sensum corrumpere possunt, an tunc sit substantialis mutatio. Exemplum est, si consecrares sub hac forma. Hoc est corpus meum spirituale, vel hoc corpus meũ, quod de cœlo sumptum est. Hæc enim postrema præcedentia corrumpere possunt, si per modum vnius, & vti sonant, accipiantur, quia præstát hunc sensum falsum, corpus Christi esse spirituum, de cœlo, & non de beata Virgine sumptum esse. Secus esset, si spirituale pro beato, & cœlesti vsurparetur, & quod de cœlo sumptum est intelligeretur, non quod sumptũ est de materia cœli, sed quod sumptũ est cœli auxilio de beata Virgine, vel quod sumptum est de beata Virgine, quæ cœli nomine appellatur. Idem est si baptizares sub hac forma. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & intemeratæ, sempérque Virginis Mariæ. Hæc enim postrema verba præcedentium sensum possunt immutare, quia si omnia illa verba per modum vnius simplicis orationis proferantur, hunc sensum præstant, scilicet te æquè baptizare in nomine Virginis Mariæ, ac in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, beatissimámque Virginem Mariam eiusdem cum Patre, Filio, & Spiritu sancto esse substantiæ. Qui sensus falsissimus est, & sensum legitimum formæ sine dubio interrumpit. Quapropter si ea verba modo dicto proferres, substantialem formam mutares, sacramentumque non conficeres, & ita sustinent Vasq. *disp. 129. c. 7. n. 107.* Suar. *disp. 2. sect. 5. in fine.* Ægid. de Coninch *q. 60. art. 8. dub. 1. n. 64. & 70.* Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 1. concl. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 2. p. 1. n. 25.* cum D. Thom. *qu. 60. art. 7. & 8.* & D. Aug. *lib. 9. de baptism. c. 25.* Verùm si illa verba adderes sub diuersa intentione, qua priora verba pronuntias quia solùm intédis beatã Virginem inuocare, vt illius nomine auxiliatus sacramentum conficias, non vt sub illius nomine, tanquam sub forma sacramentum præstes Suar. Layman. Ægid. Bonifac. cũ D. Th. & Aug. sentiunt, & satis probabiliter te solùm accidétaliter mutare formã, non essentialiter, atq; adeò verũ sacramentum conficere. Ratio est, quia antequã illa verba extranea à forma baptismi addita sint, legitima forma sacraméti est cõstituta, quia sunt pronúciata verba legiti-

mam formam constituentia cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, & Christus instituit, ac proinde habent suum effectum à subsequentibus verbis independentem. Deinde quia in his, quæ ambiguum sensum, legitimum inquam, & illegitimum habent, ex intentione proferentis determinanda sunt: intentio autem proferentis in prædicto casu recta est, siquidem est intentio baptizandi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, tanquam sub forma baptismum constituente; in nomine Beatæ Virginis, tanquam sub persona auxilium, & fauorem ad conficiendum sacramentum præstante. Ergo ob additionem illorum verborum sub prædicta intentione forma sacramenti non variatur substantialiter, sed solùm accidentaliter.

Dices verba sacramenti non ex cuiusque arbitrio significare debere, sed ex vsu, & communi hominum existimatione, quia sunt signa publica, & stabilia, quibus Deus colitur, & homines sanctificantur. Ergo si vteris verbis ambiguis, qualia sunt dicta verba, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & beatæ Virginis. Et illa, Hoc est corpus meum spirituale, cæleste, & illis vtens rectam intentionem habeas, solùm ex tua intentione rectam significationem habent, non ex vsu, & communi hominum impositione. Ergo illis prolatis non conficis verum sacramentum, quia non vteris signis publicis, & stabilibus.

Respondeo concedendo sacramenta esse signa publica, & stabilia, & ex vsu, & communi hominum existimatione rectam significationem habere debere, sed nego huic significationi obstare, quòd ex se ambigua sint, si à proferente in bonum sensum, rectámque significationem assumantur, quia eo ipso quo sic assumuntur, ex communi hominum impositione significationem habent, cùm homines in proferentis arbitrium, & intentionem remiserint significationem verborum ambiguitatem continentium, ac proinde eo ipso, quo proferens in illorum prolatione rectam intentionem habet, ex vsu, & communi hominum impositione significationem rectam sortiuntur.

6. Tertia difficultas est, an priuatus error in materia, vel forma sacramenti obstet illius valori, si de facto in sacramenti administratione de tali errore non constat. Quod dixerim, quia si de tali errore ex vi administrationis constat, examinandum est, an ille error sic manifestatus verum sensum, & significationem sacramenti corrumpat, vel non: si corrumpat legitimum sensum, annullat sacramenti formam, secus si non corrumpit. Exemplum est, si Arrianus conficeret baptismum in nomine Patris, Dei Filij, creaturæ, & Spiritus sancti similiter, sine dubio formam sacramenti mutaret, quia illius verum sensum corrumpit. E contra si existimares pronomen ergo, in forma baptismi æquè esse necessarium exprimi, sicuti personam baptizandam, & personas Trinitatis, sub quarum nomine baptismus conficitur, non obinde sensum, & significationem formæ mutas, tametsi illum errorem exprimas, quia existimare verba aliqua necessaria esse, quæ tamen non sunt, vel non esse necessaria quæ necessaria sunt, eorum significationem non mutat, quia hic error est nimis extrinsecus verborum significationi.

Quocirca dubium est de errore interiùs concepto, nec in sacramenti administratione expresso, qualiter contingeret, si Arrianus credens in Deo esse vnicam tantùm personam, scilicet Patrem, Filium verò, & Spiritum sanctum nō esse Deum, sed creaturas, baptismum administraret sub consueta Ecclesiæ forma in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, an inquam prædictus error formam sacramenti mutaret? Ratio difficultatis est, quia verba sunt signa conceptuum, & ad exprimendos conceptus assumuntur, sed conceptus illius hæretici putantis Filium diuinum creaturam esse falsissimus est. Ergo cùm verbum filij diuini profert, non verum filium Dei, sed falsum exprimit. Ergo non baptizat sub vera forma, quia non baptizat sub vero Filio Dei. Nihilominus omnino tenendum est ex errore interius concepto formam non mutari, quia non mutatur eius significatio: hæc enim non ex priuato cuiusque arbitrio, sed ex communi vsu hominumque impositione pendet, vt rectè notauit Ægid. de Coninch. *q.* 60 *art* 8. *dub.* 1. *n.* 61. *&* 62. At verbum Filij, & Spiritus sancti in administratione baptismi ex communi vsu hominúmque impositione pro Filio, & Spiritu sancto eandem cum Patre naturam habentibus supponit. Nequit ergo hanc impositionem priuatus error, & singulare arbitrium mutare. Neque obstat verba esse signa conceptuum, vt indè inferas illa verba conceptum falsum significare, quia non sunt signa illius conceptus falsi ex communi hominum impositione tametsi à proferente ad eum significandum accipiantur, sed potiùs sunt signa conceptus veri, quem proferens habet, vel habere debebat.

7. Verùm esto error priuatus non mutet formam sacramenti, at videtur impedire debitam intentionem in illius administratione. Qui enim Sacramentum ministrat, intentionem habere debet administrandi sacramentum, sub forma, & significatione, quam Christus instituit, & Ecclesia vtitur. At huic intentioni priuatus error in forma obstat, siquidem credens v. g. Filium esse creaturam, cùm sub nomine Filij Sacramentum administrat, intendit sub nomine Filij creaturam ministrare. Aliàs non esset hæreticus in illius sacramenti administratione. Ergo deficit ab intentione, quam Christus habuit, & Ecclesia vtitur.

8. Cæterùm tenendum est per se loquendo errorem priuatum non impedire debitam in Sacramento intentionem, si simul cum supradicto errore intentionem habeas administrandi, sicuti Christus instituit: sic aliis relatis docent Suar. *disp.* 1. *sect.* 5. Ægid. de Coninch. *q.* 65. *art.* 8. *dub.* 1. *n.* 61. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 1. *cap.* 4. *n.* 5. & colligitur *ex cap. si quis apud illos. & sequentib. de consecrat. dist.* 4. & ex Trident. *sess.* 7. *can.* 4. definiente, anathema esse dicentem non esse verum baptismum, qui datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. Ratio verò est, quia ex suppositione, quòd hæreticus intendit Sacramentum administrare, sicuti Christus instituit, eo ipso impedit, ne priuatus error in administrationem influat; illa enim prima intentio vniuersalis, & recta administrandi Sacramentum, sicuti Christus, absoluta est, & efficax causa Sacramenti, & cui administratio conformatur, error verò priuatus cessat influere in sacramenti administrationem: quia hæreticus non habet voluntatem sacramentum administrandi secundùm suum particularem conceptum, nisi ex suppositione quòd verus sit, & Christi institutioni conformis. Vnde stare optimè potest, quòd administrans Sacramentum errorem habeat etiam actualem circà illius administrationem, & nihilominus voluntatem, seu intentionem rectam in illius administratione habeat, eo quòd hæc voluntas non conformetur errori, sed iudicio Ecclesiæ recto, iuxta quod intendit sacramentum administrare. E contra dicendum esset, si errans expressam voluntatem habeat non aliter ministrandi sacramentum, nisi secundùm suum erroneum conceptum, nam eo casu deficit intentio requisita in Sacramenti administratione, quæ necessariò debet esse recta, & Christi & Ecclesiæ voluntati conformis, & ita sustinent Suar. Ægid. & Laymann suprà. Quod idem esse credo, si expressam, & absolutam voluntatem haberet hæreticus administrandi Sacramentum secundùm suum erroneum conceptum, tacitè, & virtualiter excludit legitimam intentionem intentioni Christi, & Ecclesiæ conformem: quia cum illa expressa, & absoluta voluntate hæc compati non potest.

9. Hinc fit quid sit dicendum, si crederes aliqua verba in administratione sacramenti necessaria essentialiter esse, cùm tamen non sint, & è contra aliqua non necessaria, quæ tamen necessaria essentialiter existunt? Si enim expressam, & absolutam voluntatem habeas ministrandi sacramentum, qualiter Christus instituit, verum conficis sacramentum, quia illa administratio non priuato tuo errori, sed Ecclesiæ iudicio conformatur. At si velis absolutè administrare sacramentum sub forma, quam credis veram, cùm tamen falsa sit, & à Christi institutione aliena, nequaquam sacramentum conficis, quia non potes sacramentum conficere, nisi voluntatem habeas Christi institutioni conformem.

Secundò, fit errorem commissum circa subiectum sacramentum Baptismi, Confirmationis, aliorúmque Sacramentorum, Matrimonio excepto, non vitiare regulariter sacramentum, quia non obstat rectæ intentioni. Non enim ex eo, quòd credas esse virum, cui sacramentum baptismi ministras, cum tamen fœmina sit, sacramentum annullatur; neque ex eo quòd irregularis, vel excommunicatus existat, qui suscipit Ordines, cessat Ordinatio. Nam esto nolles excommunicatum, & aliàs impeditum Ordinibus insignire, si cognosceres, at cùm ignoranter procedis, vis præsentem ordinare, si Ordinibus validè recipiendis capax sit. Exclusi ab hac doctrina sacramentum matrimonij, cuius valori obstat error personæ, eò quòd obstet valori contractus, in quo sacramentum fundatur. Atque ita docent Henriq. *lib.* 1. *sum. cap.* 8. *n.* 5. Paul. Laymann. *lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 4. *in fine.*

11. Aliud verò, quòd explicandum proposuimus est, quæ variatio formæ, seu materiæ peccaminosa sit? Breuiter respondeo illam mutationem, quæ sacramenti valorem infirmat esse grauiter peccaminosam, neque ad vllam causam admittendam, quia est sacramenti irrisio, & grauis illius iniuria contra Christi Domini institutionem, sic ex omnium sententia Ægid. de Coninch. *q.* 60. *art.* 8. *dub.* 1. *in prin.* At si mutatio valorem Sacramenti non impedit, alicui videri posset non esse graue, sed solùm leue peccatum ea mutatione vti, quia est accidentalis mutatio. Sed omnino tenendum est per se, & seclusa necessitate mortale peccatum esse, quia est saltem contra præceptum Ecclesiæ in Christi institutione fundatum. Ecclesia namque præscribens modum in administratione Sacramentorum, illum seruandum præcipit, aliàs in re tam graui, qualis est modus administrandi Sacramenta, nihil firmum esset si fideles obligati non essent vnicum, & vniformem modum seruare. A qua regula solùm excipi potest aliqua mutatio accidentalis in communi hominum æstimatione leuissima. Quæ autem hæc sit con-

stab-

stabit ex dicendis in singulis Sacramentis. Atque ita sustinent: Ægid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 2. in fine n. 84. Bonac. disp. 1. q. 1. p. 1. n. 33.

Dixi esse usa necessitate, eo quod graue dubium sit, an ea stante mutare possit modum, & ritum in administratione Sacramentorum ab Ecclesia præscriptum. Cui dubio satisfecimus, tum tract. 2. de peccat. disput. 1. punct. 13. & tract. 3. disput. 1. punct. 16. & quando liceat vti opinione probabili, & materia dubia in Sacramentorum administratione, tract. 1. disp. 3. punct. 5.

PVNCTVM. IV.

De causa efficiente Sacramentorum, quoad eorum institutionem.

1 *A summo Deo tanquam à principali authore sunt omnia Sacramenta instituta, à quo communicata est Christo Domino, quà homo est, potestas Sacramenta instituendi.*
2 *Hanc potestatem, quam Christus habuit, nemini alteri communicauit.*
3 *Communicari tamen potest puræ creaturæ, sed non æquè perfecta.*

DVplex est causa efficiens Sacramentorum. Alia instituens, alia instituta ministrans. De causa instituente agemus in præsenti, & in sequenti puncto de ministrante.

1. Certum est sacramenta omnia à summo Deo, tanquam à principali authore instituta esse, quia solus Deus gratiæ sanctificantis author est, ac proinde ille solus instituere signa potest, quibus positis gratia conferatur, vel conferenda significetur. Sic D. Thom. quem omnes sequuntur q. 64. art. 2. Neque huic veritati obstat, quòd tempore legis naturæ Abrahamus, & tempore legis scriptæ Moyses, & tempore legis gratiæ Christus Sacramenta à Deo instituta manifestauerint, sicuti dixit Paul. *ad Hebr. 1.* multifariam, multisque modis olim Deus loquens in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio, &c. quia Abrahamus, & Moyses non Sacramentorum institutores, sed promulgatores fuerunt. Christus verò Dominus, qua homo est, Sacramentorum nouæ legis promulgator fuit, sed non primarius institutor, & author, quia non ex virtute propria, sed ex accepta à Deo Patre, & ab ipso qua Deus est, gratiam sanctificatam confert, aut conferre potest: sic D. Thom. q. 64. art. 1. ibidem. Suarez. disp. 12. sect. 1. concl. 2. & 3. Ægid. de Coninch. art. 2. & 4. dub. 1. & 2. Bonac. de Sacrament. disp. 1. q. 3. p. 1. n. 2. & 3. Paul Layman lib. 5. tractat. 1. cap. 5. q. 1. Verùm etsi Christus Dominus, quà homo est, non fuerit primarius Sacramentorum nouæ legis author, & institutor, at verè, & propriè illorum fuit institutor ex potestate à Deo accepta: ob excellentiam enim, quam habet humana natura ex vnione hypostatica ad Verbũ, data fuit Christo Domino, quà homo est, potestas significandi signa sensibilia, quibus gratia communicaretur, iuxta illud Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Ex qua potestate Sacramenta omnia nouæ legis instituit, in quo maximè differt ab Abrahamo, & Moyse, qui solum fuerunt promulgatores Sacramenti à Deo signati, non tamen ipsis data fuit potestas sensibilia signa designandi, quibus gratia communicaretur, sicuti data fuit Christo Domino, quà homo est.

2. Hanc potestatem excellentiæ ipse Christus nobis promeruit, & insuper promeruit nobis vsum illius potestatis, & sacramentorum operationem. Quia hoc meritum & Christũ commendat cuius dignitatem extollit, & nos eius obsequio strictiùs obligat, & deuincit. Nemini autem hanc potestatem Christus Dominus cõmunicauit, nec vlli alteri præter Christum à Deo data fuit, sicuti apertè colligitur ex Tridentin. sess. 7. can. 1. dicente, anathema esse qui diceret omnia sacramenta nouæ legis non fuisse à Christo Domino instituta, & sess. 14. can. 1. Idem de extrema vnctione definitur, de qua poterat speciale dubium esse, eò quod expressè ex nullo loco Euangelij colligatur Christum Dominum hoc Sacramentum instituisse. At traditione Ecclesiæ, eiusque declaratione pro certo tenendum est hoc sacramentum, sicut & reliqua omnia per se instituisse, Apostolis autem illius, & aliorum prædicationem, & dispensationem communicasse. Iuxta illud 1. Corinth. 4. n. 1. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, id est sacramentorum. Expediebat namque, vt Christus Dominus antequam ad cœlum migraret, suam Ecclesiam perfectè fundaret. At ad illius perfectum fundamentum Sacramentorum institutio pertinet. Ergo ab ipso, & non ab Apostolis omnia fuerunt instituta, & ita sustinent D. Thom. q. 60. artic. 4. Suar. disp. 11. sect. 1. Vasq. disp. 135. cap. 1. Ægid. de Coninch dub. 1. à num. 7. & dub. 2. n. 19. Paul. Laymann lib. 5. tract. 1. c. 5. q. 1. & 2. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 1. à n. 4.

3. Solùm est inter Doctores controuersia, an ea potestas, quam habuit Christus Dominus, quà homo est, alicui puræ creaturæ communicari possit? Alij affirmant, alij negant, quorum opiniones conciliant optimè Ægid. de Coninch. dicta q. 64. art. 4. dub. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 5. q. 2. dicentes communicari posse, sed non cum ea perfectione, ac fuit Christo communicata. Priorem partem probo, quia potuit Deus puræ creaturæ in præmium alicuius boni operis facti, vel faciendi, vel ex pura liberalitate potestatem concedere designandi aliqua signa stabilia, quorum recto vsui gratiam iustificantem annecteret. Sed hæc est potestas sacramenta instituendi. Ergo puræ creaturæ hæc potestas communicari à Deo potest. Secundam verò partem, scilicet hanc potestatem non esse ita perfectam, sicuti est perfecta, quam habuit Christus, sic manifesto. quia Christo fuit concessa hæc potestas quodammodo ex debito, tum ob excellentiam personæ, tum ob eius opera de condigno meritoria huius potestatis, & illius vsus, ac effectus, quæ nullatenus puræ creaturæ conuenire possunt. Non enim puræ creaturæ hæc potestas debita esse potest, neque ob eius excellentiam, neque ob opera meritoria, cùm nulla pura creatura de condigno mereri possit alieni peccati remissionem.

PVNCTVM V.

De efficiente Sacramentorum causa, quoad eorum administrationem.

1 *Minister Sacramentorum solus est homo viator.*
2 *Legitima intentio ad valorem Sacramenti requiritur.*
3 *Actualis necessaria non est, sed sufficit virtualis.*
4 *Quando hac intentio virtualis adsit, explicatur.*
5 *Habitualis, & interpretatiua intentio non sufficit.*
6 *Intentio sufficiens debet esse absoluta, non conditionata pendens à futuro euentu. Excipitur matrimonium.*
7 *Intentio sub conditione præsenti, vel præterita non vitiat Sacramentũ, illicitè tamen apponitur absque causa rationabili.*
8 *Probitas ministri ad valorem sacramenti necessaria non est, bene tamen ad illius licitum vsum.*
9 *Existens in peccato, & Sacramentum administraturus debet conari ad contritionem.*
10 *Excipitur ab aliquibus administratio baptismi seclusa solemnitate. Non admittitur exceptio.*
11 *Alij excipiunt sacramentum matrimony. Sed neque hæc exceptio approbatur.*
12 *Alij, sed pauci excipiunt Eucharistiæ ministrationem. Sed reprobanda est exceptio vt aliena à veritate.*

1. SAcramentorum præcipuè nouæ legis solus est constitutus minister homo viator, quia pro cursu huius peregrinationis, & in illius subsidium sunt à Christo instituta, & hominibus concessa. Expediebat ergo solum hominem in hac vita degentem illorum ministrum esse: vti docuit D. Thom q. 64. art. 7. quem fere omnes Doctores sequitur apud Ægid. ibi, & Suar. disp. 13. sect. 1. Bonac. disp. 1. q. 3. pun. 1 à n. 9. Hinc fit neque dæmones, neque Angelos beatos sacramentorum ministros esse. Quod si aliquando constaret dæmones, vel Angelos sacramentum aliquod ministrasse, credendum est Angelis datam esse à Deo potestatem, & ex hac potestate diuinitus, & miraculosè accepta sacramentum confecisse, vt multis exemplis exornat Sayr. lib. 1. de Sacr. cap. 3. q. vnica. art. 2. proposit. 5. Dæmonibus autem nunquam credendum est hanc potestatem communicari, sed ex sua malitia sacramenti ministrationem attentasse. Sic D. Thom q. 64. art. 7. Vasq. ibi. Ægid. de Coninch n. 55. & seq. Sayr. dicto lib. 1. c. 3. q. vnica. art. 2. & 3. Bonac. disput. 1. q. 3. p. n. 10. & seqq. Suar. disp. 13. sect. 1.

2. Duplex pro sacramentorum administratione expostulatur in ministro conditio, videlicet legitima intentio, & pura conscientia. Si de intentione legitima loquamur, ita necessaria est ad sacramenti valorem, vt ea deficiente nullum sacramentum conficiatur: cum enim Sacramenti ministratio libera esse debeat, necessariò expostulatur in ministro voluntas libera illius, atque adeo quòd liberè velit, & intendat sacramentum conficere, sicut Christus instituit. Conclusio est de fide definita à Trident. sess. 7. can. 11. & sess. 14. can. 9. & à Florent. Concilio, Decreto de vnione Armen.

3. Quapropter solum est dubium, quæ intentio sufficiat, & necessaria sit. Sufficere actualem nemini potest esse dubium cùm sit intentio præcipua, quæ haberi potest. Suar. disp. 13. sect. 3. circa medium. Vasq. 3. p. disp. 138. cap. 6. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 2. § 3. à num. 11. At hæc intentio actualis necessaria non est, sed sufficit virtualiter, & moraliter perseuerans. Non enim expediebat Christum Dominum in Sacramentorum administratione expostulare voluntatem moraliter impossibilem: haberi autem communiter voluntatem actualem vix erat possibile. Non igitur est censendum illam Christum Dominum expostulare: Sic D. Thom. quæst. 64. art. 9. Suar. disp. 13. sect. 3 circa medium. Ægid. de Coninck. art. 8. dub. 2. Sayr. lib. 1. cap. 4. q. 4. art. 2. Bonacin. disp. 1. q. 3. p. 2. § 3. num. 11. Paul.

Paul. Laymann. *lib. 5 tract. 1 cap. 5 concl. 2.* & alij innumeri apud ipsos.

4. Quòd si inquiras, quando censearis habere intentionem virtualem Sacramentum conficiendi? Respondeo te censeri illam habere, cùm actualis tua voluntas in aliquo opere ad Sacramenti administrationem ordinato perseuerat. Secus verò si actualis voluntas extraneo opere, & alieno à Sacramenti administratione interrumpatur. Exempla sunt, si velis sacrum facere, aut Baptismum, vel Ordinem ministrare, & ex hac voluntate pergis ad Ecclesiam, vestimenta assumis, aliaque necessaria præparas, talis voluntas tum in confectione ministerij, tum in susceptione sacrarum vestium, tum in aliorum requisitorum functione virtualiter perseuerat, quia perseuerat illius actualis voluntatis virtus, & efficacia, siquidem ob eam voluntatem, & in illius executionem ea opera fiunt. Secus alter, si habitâ voluntate Sacramentum conficiendi te diuerteres ad aliud opus præstandum, quod neque ex illa voluntate nascitur, neque ad illius executionem dirigitur; quia eo opere posito prima illa voluntas actualis ministrandi Sacramentum interrupta est, cùm neque actualiter, neque virtualiter duret. Sic explicant Bonac. *disp. 1. de Sacram. q. 3 p. 2 § 3 num. 9* Paul. Laymann *lib. 5 tract. 1 cap. 5 q. 5 num. 11.* Ægid. de Coninck *q. 64. art. 8 dub. 2. num. 71.*

5. Præter hanc voluntatem actualem, & virtualem est alia voluntas, quæ vocatur habitualis, & interpretatiua: habitualis, inquam, quia habitu manet; interpretatiua verò, quia homines interpretantur, ac si actualiter adesset, eò quòd præterita & reuocata non sit. Hæc igitur voluntas, vt ab actuali, & virtuali distincta est, insufficiens est ad Sacramenti administrationem: quia Sacramenti causa non est, siquidem ex illa voluntate præterita, & in habitu permanenti neque Sacramentum, neque alia actio, quæ Sacramenti administrationi connexa sit, procedit. Quod à fortiori verum habet, si ministratio contingeret tempore quo rationis vsu destitutus esses. Nam esto habuisses antea voluntatem conficiendi Sacramentum, illamque haberes, si rationis compos esses; quia tamen de facto cùm illud Sacramentum conficis, non procedis humano, & rationabili modo, ea de causa voluntas illa insufficiens est: Christus enim instituens Sacramentum, & potestatem hominibus ea administrandi concedens voluit, vt secundum rationem administrarentur, quod fieri non potest ab hoc rationis vsu destituto. Neque huic veritati obstat, quòd amenti destituto vsu rationis Baptismi Sacramentum, Ordinis, Extremæ vnctionis, imo & Pœnitentiæ concedi possit, si antea ad illa Sacramenta recipienda se disposuit, quia minùs ad recipiendum, quàm ad agendum requiritur. Et præterea quia concedi Sacramenta amentibus per se non decet, secus vero quod per amentes ministrentur, sicuti indecens non est, sed potius misericordiæ, & liberalitatis opus, quòd tua bona in amentes pauperes distribuas; ac dedeceret maximè quòd ea per amentes distribueres. Neque item obstat homicidium tibi imputari in amentia, vel ebrietate commissum, si cùm inebriatus es prævidisti committendum, quia ad hanc imputationem sufficit, quòd causam homicidij ap posueris liberè, at ad Sacramentum ministrandum non sufficit præbere causam illius, sed insuper requiritur, vt ipsummet Sacramentum liberè, & humano modo ministretur: quia est dispensatio à Christo concessa suorum meritorum, quam non est credendum concessisse hominibus irrationabili modo operantibus. Non igitur intentio habitualis, vt distincta ab actuali, & virtuali sufficit ad Sacramentum ministrandum. Atque ita sustinent ex communi omnium sententia Suar *disp. 13. sect. 3. concl. 1. & 2.* Ægid de Coninch *q. 64. art. 8. dub. 2. n. 73.* Bonac *disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 3. n. 11.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. de Sacram. cap. 5. circa finem,* & alij plures apud ipsos.

6. Rursus intentio actualis, vel virtualis conficiendi Sacramentum, seu faciendi, quod Christus instituit debet necessariò esse absoluta, cùm apponitur materia, & forma Sacramenti non conditionata pendens à futuro euentu. Quia in potestate ministri constitutum non est materia, & forma Sacramenti posita eorum significationem suspendere. Non enim ex intentione ministri, sed ex Christi institutione significationem habent. At Christus Dominus materiæ, & formæ Sacramenti significationem gratiæ annexuit. Non igitur potest minister illam suspendere vsque ad futurum euentum. Quocirca non potest minister hodie Petrum baptizare, ordinare, confirmare sub conditione, quòd in crastinum misericordiæ, vel pœnitentiæ actum exerceat. Quia nequit intentionem conficiendi Sacramentum habere pro tempore, quo, non est illius materia, & forma. At tempore, quo conditio purgatur neque verba baptismi proferuntur, nec Petrus aqua mergitur. Ergo non est illius materia, & forma. Ergo non potest esse intentio illo tempore Sacramentum conficiendi. Sic docent plures relati ab Henriq. *lib. 1 cap. 10. n. 7.* Suar. *disp. 13. sect. 3 concl. 3.* Conin. *q. 64. art. 8 dub. 2. conclus. 2. & 3.* Bonac. *de Sacram disp. 1. q. 3. pun. 2 §. 3. à n. 19.* Paul. Laymann. *lib. 5 tract. 1 de Sacr cap. 5. concl. 4.* Ab hac doctrina prædicti Doctores excipiunt & benè Sacramentum matrimonij, eò quod eius fundamentum sit humanus contractus, qui pendere potest à conditione futura, & ea posita perfici. Quod in alijs Sacramentis vt pote materia, & forma physica, & non morali constantibus esse non potest.

7. Verùm si conditio, sub qua Sacramentum ministratur præsens est, vel præterita, validum est Sacramentum sub ea conditione ministratum, quia eius significationem non suspendit, cùm sit intentio conficiendi Sacramentum eo tempore, quo ministratur eius materia, & forma, siquidem eo tempore conditio existit. Atque ita docent Suar. *dicta d. 13. sect. 3. conc 3.* Coninc. *q. 64 art. 8. dub 2. concl. 2.* Bonac. *disp. 1. de Sacram q. 3. p. 2. § 3 à n. 18.* Laymann *lib. 5. tract. 1. de Sacr. cap. 5 in fine,* & alij.

Verum etsi Sacramentum posita conditione de præterito, vel de præsenti validum sit, at graue peccatum est eo modo absque causa saltem probabili administrari, eo quòd te exponas periculo irritum faciendi Sacramentum casu quo non adesset conditio, sub qua illud ministras. Sic Henriq. *lib. 1 cap. 10. nu. 7* Suar. *disp. 13. sect. 3 concl. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 3. p. 2. §. 3 nu 20.* & alij apud ipsos.

8. Secunda conditio, quæ pro Sacramentorum administratione requiritur, est probitas ministri. Sed hæc ad validũ vsũ Sacramenti necessaria non est. Non enim Christus Dominus suorum Sacramentorum valorem, & efficaciam ex fide, & probitate ministri pendere voluit. Sicuti docuit D. Thom. quem ferè omnes sequuntur, *q. 64. art. 3.* Ægid. de Coninc. Vasq. Pesant. ibid. Suar. *disp. 13. sect. 4.* Bellarm. *lib. 1. cap. 26.* Sayr. *lib. 2. cap. 6. art. 2. q. vnica.* Bonac. *disp. 1 de Sacram. q. 3. p. 2. § 1. num. 1.*

Verum etsi hæc conditio ad valorem Sacramenti necessaria non sit, at necessaria est ad licitum illius vsum: cùm enim Sacramenta conferens Christi minister sis, & suorum meritorum dispensator, irreuerentiam non leuem committis aduersus dignitatem Christi, & suorum meritorum, si ei gratus non sis, sed potius in peccato mortali existas, illiúsque sis hostis, & inimicus, ac diaboli mancipium. Quod à fortiori procedit, quando ex susceptione alicuius Sacramenti ad ea Sacramenta ministranda consecratus existis, quia eo ipso specialem obligationem subis ea dignè tractandi. Atque ita docent D. Thom *q. 64. art. 4. & 6.* Caiet. *ibid.* Valen. *tom. 4. disp. 3 q. 5 pun. 3.* Coninch. *art. 6. dub. 1. concl 1.* Suar. *disp. 16. sect. 3* Vasq *3. p. disput. 136 cap. 1 2. & 3.* Bonac. plures referens, *de Sacram. disp. 1. q. 3 p. 2. §. [illegible] num. 2* Layman. *lib. 5 tract. 1 cap. 5. concl. 2.* & sumitur ex August. relato *in cap. omnia 1. q. 1.* ibi omnia Sacramenta cùm obsint indignè ministrantibus, prosunt tamen per eos dignè sumentibus. Idem colligitur *ex cap. vlt. 15. q. 8* vbi malè bona administrantes se tantummodò lædunt, & *& cap vlt. de cohabitat clericor. & mulier.* ibi. Verum etsi quem loco pro peccato mortali quoad seipsum constet esse suspensum, &c.

9. Hinc fit te existentem in peccato mortali, & volentem administrare quodlibet Sacramentum, obligatum esse sub graui culpa conari ad contritionem habendam, nisi fortè ob angustiam temporis, quo Sacramentum necessariò ministrandum est, videaris non potuisse contritionem excitare, & ritè disponi. Sic prædicti Doctores. Specialiter Vasq. Ægid. Layman. quia eo ipso, quo Sacramentum ministras, personam Christi geris, & suorum meritorum es dispensator. Debes ergo & Christo assimilari, & eius merita dignè tractare. Excusari autem potes, sed raro ab hac obligatione, si ita vrgeat necessitas, Sacramentum v. g. baptismi, vel Pœnitentiæ morituro ministrandi, vt moraliter non potueris prius à peccato purgari, quia cessat irreuerentia Sacramenti ob celerem illius administrationem, & proximi necessitatem, sicuti cessat cùm indigno Sacramentum ministras, ne eum infames, vt benè notauit Ægid. de Coninch. *q. 64 art. 6. dub. 1. num. 22.* Layman *lib. 5. summ. tract. 1. cap. 5. n 8.*

10. Aliqui excipiunt ab hac doctrina administrationem Sacramenti Baptismi sine solemnitate à Sacerdote factam, eo quod hæc administratio à laico fieri possit, nec sit propriè actus Ordinis, nec procedat à Sacerdote, vt à ministro ad eum ministrationis modum consecrato, & quasi ex officio deputato. Sic D Thom *3 p. q. 64. art. 6.* Suar *disp. 16 sect. 4. per totam, specialiter in fine.* Valen. *pun. 3.* Sayr. *lib. 2. cap. 7. q. 1. art. 2. & 4.* Bonac. *de Sacram disp. 1. q. 3. p. 2 §. 1. n. 11. & 12.* Eman. Sà *verbo baptismus, num 7. & 15. in edit Romana,* & alij. Sed hæc exceptio admitti poterat comparatione laici in necessitate baptismum ministrantis, non tamen in Sacerdote, qui ratione consecrationis deputatur ad quorumlibet Sacramentorum dispensationem, ac proinde quotiescunque, & quomodocunque ministret, ministrat ex officio: si enim cùm solemniter baptizat, censetur esse minister publicus ab ipsa ordinis susceptione deputatus etiam cùm absque solemnitate ob occurrentem necessitatem baptizat, debet censeri publicus minister, & ex officio ad id deputatus, quia baptismus solemnis à priuato solum differt in ceremonijs, &

ritibus ab Ecclesia institutis. Ergo si Sacerdos ex vi suscepti ordinis consecratur ad ministrandum baptismum, æquè ad ministrandum baptismum solemniter, & priuatè consecratur, neque ex vi consecrationis vnum præ alio spectari potest, alias solemnitas à iure diuino esset. Sic sustinent Ægid. de Coninch. *q.* 64. *art.* 8. *num.* 56. Paul. Layman. *lib.* 5. *tract.* 1. *c.* 5. *concl.* 2. *&* 3.

11. Secundò excipiunt alij matrimonium, affirmántque contrahentes illud in peccato mortali mortaliter non peccare, quia partim illius Sacramenti sunt ministri, esto peccent qua parte obicem ponunt gratiæ recipiendæ, quia non sunt ad illud ministrandum specialiter deputati. Sic docuerunt Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 5. *art.* 6. Sayr. *lib.* 2. *de Sacram. cap.* 7. *q.* 1. *art.* 5. Sanch. *lib.* 2. *de matr. disp.* 6. *num.* 4. Suar. 3. *p. q.* 65. *disput.* 16. *sect.* 4. *vers. ad fundamenta.* Bonac. *disp.* 1. *de Sacram. q.* 3. *p.* 2. §. 1. *num.* 9. Ægid. de Coninch. *q.* 64. *art.* 8. *dub.* 1. *n.* 38. Sustineri hæc exceptio potest vt satis probabilis. Sed probabilius existimo tam hanc, quam præcedentem exceptionem admittendam non esse, sed omnino affirmandum cuiuslibet Sacramenti confectionem in peccato mortali graue peccatum esse. Quia censeo grauem irreuerentiam Christo fieri, si ab eius hoste, & inimico eius merita assumuntur dispensanda. Neque obstat quod minister non sit ex officio ad id specialiter deputatus, quia irreuerentia non tam sumitur ex deputatione, quam ex ministerio ad quod minister est deputatus. Alias si ex deputatione sumeretur irreuerentia initiatus ordinibus minoribus, & illorum actus exercens in peccato mortali peccaret mortaliter. Idemque esset de confirmato in fide, & illam coram tyranno profitente in peccato mortali, & de coniugibus vsui matrimonij in peccato mortali vacantibus, quia ad hæc omnia sunt ex officio deputati. Quæ certè admittenda non sunt. Non igitur ex deputatione, sed ex ministerio ad quod quis est deputatus irreuerentia desumenda est. Fateor tamen ex deputatione irreuerentiam augeri, sed intra eandem speciem, non tamen transferri in aliud irreuerentiæ genus, ac proinde si ministratio Sacramenti absque deputatione solum esset veniale peccatum, ob deputationem mortale esse non potest.

12. Tertiò excipiunt alij sed pauci Eucharistiæ consecratæ ministrationem, eo quod hæc ministratio non sit sacramenti confectio, sed confecti distributio, ac proinde non videtur grauis irreuerentia Christo facta, si in peccato mortali fiat. Alias Diaconus, imò Laicus in necessitate sacramentum sibi, vel alteri porrigens peccaret mortaliter, quod non videtur admittendum. Non igitur hæc distributio in mortali mortale constituit. Deinde non esset mortale Christum in terra existentem à peccatore humiliter, & reuerenter tangi, ergo neque etiam existentem in venerabili Eucharistiæ sacramento. Sic sustinent Henriq. *quodlib.* 6. *q.* 30. Martin. Ledesma 1. *p.* 4. *q.* 5. *a.* 6. *dub.* 3. relati à Sayro statim referendo. Didacus Nunez *q.* 64. *art.* 6. *dist.* 1. *concl.* 2.

Sed hæc exceptio nullatenus est admittenda, quia distributio sacramenti Christum continentis est actio religiosissima, & grauissima, per illam enim merita Christi Domini communicantur, & recipientes cum Christo vniuntur. Requirit ergo in distribuente puritatem, præcipuè cùm hæc distributio nomine Christi fiat, & maximè si fiat à Sacerdote, & à Diacono in necessitate, qui sunt ministri ad hoc munus deputati. Et ita loquentes de sacerdote, & Diacono docent Syluest. *verbo Eucharistia,* 3. *q.* 4. Sotus *in* 4. *dist.* 13. *q.* 1. *art.* 3. Suar. *disp.* 16. *sect.* 4. *disp.* 72. *sect.* 4. Greg. de Valent. *t.* 4. *disp.* 6. *q.* 10. *punct.* 1. Sayrus *lib.* 2. *c.* 7. *q.* 1. *art.* 5. *num.* 6. Ægid. de Coninch. *q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 35. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. § 1. *circa finem.* Neque est simile de tangente Christum in terris existentem, quia ille contactus, sicuti & contactus sacramenti, non esset sacramenti, & meritorum Christi distributio, & communicatio, ac proinde non æqualem puritatem expostularet, sicut expostulat sacramenti distributio. Ex quo fit leuare Eucharistiam in terra existentem & ex vno altari in aliud transferre non esse mortale etsi à peccatore fiat, quia non est sacramenti distributio, neque illa irreuerentia tanta, vt mortale peccatum censeatur constituere. Sic Suar. *disp.* 72. *sect.* 4. *vers. sed obiicies.* Vasq. *disput.* 136. *n.* 39. Ægid. de Coninch *q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *num.* 39. Bonac. *de Sacram. disp.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *circa finem.* Sayrus *suprà num.* 8.

Pvnct. VI.

Qualiter probitas requiratur in conficientibus Sacramentalia, exercentibúsque ordinis functiones, aliorúmque Sacramentorum vsum.

1. *Plures docent esse peccatum mortale conficere sacramentalia in peccato mortali.*
2. *Probabilius est oppositum.*
3. *Fit satis opposito fundamento.*
4. *Non peccat mortaliter (secluso scandalo) Episcopus peccator conferens primam tonsuram, benedicens oleum, consecrans Altaria.*
5. *Neque Concionator verbum Dei in peccato prædicans.*

1. Satis communis sententia est peccatorem conficientem sacramentalia, exercentem actus ordinis sacri mortaliter peccare, quia indignè tractat munus sacrum ad quod est vi consecrationis deputatus. Colligitur ex Gregor. *cap. vlt. de temp. ordinat.* Vbi postquam dixit clericos occulta adulteria, vel alia crimina committentes postquam pœnituerint impediendos non esse, ne ad altiores Ordines ascendant, neve in susceptis ministrent, subiungit. Quòd si pœnituerint monendi sunt, & sub intermination diuini iudicij obtestandi, vt in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam Ordinibus non ministrent. Est igitur peccatum mortale cuiuslibet Ordinis sacri ministratio. Sic Nauar. *cap.* 25. *n.* 72. *& cap.* 27. *n.* 163. Sayrus pluribus relatis, *lib.* 2. *de sacram. cap.* 7. *qu.* 1. *art.* 1. De alijs verò functionibus Ordinum minorum, aliorúmque sacramentorum vsu, censent non esse mortale si à peccatore fiat, quia non videntur ita grauem irreuerentiam constituere.

2. Cæterùm probabilius existimo nullum exercitium Ordinis, vel alterius sacramenti præter sacramenti ministrationem à peccatore factum mortale esse, sic docuit Henriq. de Gandauo *quodlib.* 6. *q.* 30. Sotus *in* 4. *dist.* 1. *qu.* 5. *art.* 6. *& dist.* 24. *q.* 1. *art.* 4. *post* 7. *concl. & dist.* 25. *q.* 1. *art.* 4. *ad* 2. *&* 4. *dist.* 5. *&* 6. *disp.* 1. Suar. *disp.* 16. *sect.* 3. Gregor. de Valent. *t.* 4. *disp.* 3. *q.* 5. *pun.* 3. Ægid. de Coninch *q.* 64. *art.* 7. *dub.* 1. *n.* 39. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. §. 1. *n.* 4. *& seqq.* Vasq. 3. 3. *disp.* 136. *n.* 50. Fauet Paulus Laymann. *lib.* 5. *tract.* 1. *c.* 5. *concl.* 4. Ratio ea est, quia neq; ex muneris sanctitate, & dignitate, neque ex deputatione ad ipsum exercendum videtur colligi mortalem irreuerentiam esse in peccato mortali exercere. Quia omnia illa munera ex se sanctitatem non conferunt, ac proinde illa exercens merita Christi non distribuit. Non igitur sub graui culpa sanctitatem habere tenentur ea exercentes. Et confirmo. Initiatus Ordinibus minoribus deputatus est ad illorum ordinum exercitium, quod ferè æquè dignum est; ac est exercitium Subdiaconi, & Diaconi. Item suscipiens Confirmationis Sacramentum deputatus est ad fidem coram tyranno profitendam, qui actus dignissimus est, & tamen si hunc actū peccator exerceat, non ob id peccabit mortaliter, sicuti neque initiatus minoribus actus illorum Ordinum exercens. Ergo neque etiam est censendus peccare mortaliter exercens actus Ordinum maiorum: cum deputatio æqualis sit in omnibus iis actionibus, & ferè in eis nullus excessus sanctitatis, & dignitatis.

3. Neque obstat Gregor. IX. *in cap. vlt. de tempor. ordin.* definientem Clericos peccatores in susceptis Ordinibus ministrantes ministrare in testimonium suæ damnationis. Non enim ministrant in damnationem, sed in testimonium damnationis, eo quod ipsa sua ministratione, quæ sancta est, testantur damnatione dignos esse, non ob ministrationem, sed ob peccata quibus maculati sunt, cùm in susceptis Ordinibus ministrant. Alias Clerici minoribus Ordinibus initiati, & in ipsis ministrantes ministrarent in damnationem suam, peccarentque mortaliter, cum Pontifex de omnibus Clericis generaliter loquatur. Non igitur definiuit Pontifex ministrationem Clericorum peccatorum esse in illorum damnationem, sed in testimonium damnationis, quia ipsamet ministratio vtpote sancta testatur ipsos damnatione dignos esse, cùm eorum vita puritati ministrationis non sit conformis. Sic explicat Ægid de Coninc. *q.* 64. *art.* 6. *dub.* 3. *n.* 41.

4. Hinc fit Episcopum peccatorem conferentem primam tonsuram, oleum benedicentem, Ecclesias, Altaria, Chrisma, sacra vasa, & virgines consecrantem, nuptias, aquam, populum etiam cum venerabili Eucharistiæ Sacramento benedicentem, Subdiaconúmque, & Diaconum peccatores solemniter Epistolam, vel Euangelium canentes non peccare mortaliter, quia non exercent actus, quibus sanctitas ex opere operato annexa sit. Sic Valen. Suar. Vasq. Bonac. Coninch. & Sotus locis citatis.

5. Fit secundò Prædicatorem verbum Christi prædicantem (secluso scandalo) mortale non committere, quia non est actus, cui sanctitas sit annexa. Deinde quia nulla consecratione, & ordine ad illud munus exercendum deputatur. Sic ex communi sententia aduersus Caiet. & Nauarr. tradit Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 1. *cap.* 1. *q.* 4. *concl.* 4. *in fine.* Suar. *disp.* 16. *sect.* 3. *circa finem* Valen. *t.* 4. *disp.* 3. *q.* 5. *pun.* 3. Sayrus aliis relatis, *lib.* 2. *cap.* 7. *q.* 4. *n.* 5.

Pvnct. VII

Qualiter gratia iustificans per Sacramenta concedatur.

1. *Omnia Sacramenta nouæ legis gratiam iustificantem conferunt quantum est ex se.*
2. *Secus Sacramenta legis antiquæ.*
3. *Aliqua Sacramenta nouæ legis conferunt per se primam gra-*

tiam, alia conferunt augmentum illius.
4. *Simul cum gratia sanctificante virtutes infunduntur.*
5. *Ex vi cuiuslibet Sacramenti gratia sacramentalis conceditur. Et quahac sit.*
6. *Quale sit auxilium, in quo gratia sacramentalis consistit.*

1. EXplicata essentia Sacramentorum, & eorum causa efficiente explicandi sunt illorum effectus, præcipuus, & primarius est gratia iustificãs, cùm ad sanctificandum populum sint Sacramenta instituta. Omnia igitur Sacramenta nouæ legis quantum est ex se gratiam iustificantem conferunt; ob hunc enim finem Christus Dominus ea instituit, vt aperté colligitur de Sacramento Baptismi, Ioan. 3. ibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Et de Sacramento Confirmationis. Actor. 8. per manuum impositionem dabatur Spiritus sanctus. De Sacramento Eucharistiæ habetur Ioann. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, quod esse non potest nisi per gratiã. De Sacramento Pœnitentiæ dixit Christus, Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis retenta, erũt. De Extrema-Vnctione. Iacobi 5. Oratio fidei saluabit infirmũ. De Ordine, 2. Timoth. 1. vt resucites gratiã, quæ est in te per impositionem: & tandem de matrimonio dicitur ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Præterea hæc veritas definita, & declarata est à Trid. *sess. 7. can. 8. & 9.* Vnde iam non licet de hac re dubitare absque manifesto hæresis periculo. Sic pluribus Patrum, & Conciliorum testimoniis exornant Sayrus *lib. 5. de Sacram. cap. 1. art. 3.* Valen. *t. 4. disp. 3. q. 3. punct. 1.* Ægid. de Coninc. *q. 62. art. 1. dub. 1.* Suar. *ibi disput. 7. sect. 1.* & alij.

2. Notanter dixi Sacramenta nouæ legis. Nam antiqua non conferebant gratiam iustificantem, sed conferendam per Christum significabant. Neque huic veritati obstat, quód in circumcisione remittebatur peccatum originale, & actuale, si cum originali esset coniunctum, quia hæc remissio, esto ad præsentiam circumcisionis fieret, non virtute circumcisionis, sed ex fide in Christum venturum, quam suscipiens circumcisionem, vel eius parentes eo signo protestabantur, concedebatur, vt latius punct. 1. diximus. Et probat optime Ægid. de Coninch. *q. 62. art. 6.*

Deinde dixi, Sacramenta nouæ legis gratiam iustificantem causare, quantum est ex se, vt indicarem aliquando impediri ab huius effectus productione ob incapacitatem suscipientis, qui impedimentum apponit gratiæ, quæ illi communicanda erat per Sacramentum, si rite esset dispositus.

3. Sed inter hæc Sacramenta est differentia; nam quædam sunt per se primarió instituta ad remissionem peccati, ac proinde ad concedendam recipienti primam gratiam, qualia sunt Baptismus, & Pœnitentia. Non enim remittitur peccatum nisi gratia concedatur, ob quam causam hæc vocantur Sacramenta mortuorum, quia communicata mortuis in peccato illos excitant ad vitam communicatione gratiæ iustificantis. Reliqua veró Sacramenta sunt instituta per se primarió ad augendam gratiam eáque de causa dicuntur Sacramenta viuorum, quia per se expostulant, vt suscipientes vitam spiritualem habeant, cum ea suscipiunt. Sed non obinde fit, quin hæc Sacramenta viuorum aliquando conferant primam gratiam non ponentibus obicem. Si enim Sacramenta mortuorum ex sua institutione quasi secundaria augent gratiam, cúm inueniunt suscipientes gratiam possidere, quid mirum quod Sacramenta viuorum ex eadem institutione vitam gratiæ tribuant, si suscipientes mortuos inueniant, dispositos tamen gratiæ suscipiendæ? Omnia enim sacramenta gratiam ex institutione significant, ac proinde illam conferre valent, neque gratia prima à secunda, seu ab illius augmento essentialiter differt, sed tantum accidentaliter. Poterunt ergo omnia Sacramenta ex institutione sua gratiam primam, vel illius augmentum conferre. Sic docent communiter Doctores teste Suar. *3. p. disput. 7. sect. 2.* Ægid. de Conin. *q. 62. art. 1. dub. 2. per totum.* Bonac. *disp. 1. q. 4. punct. 2.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 2.* Quæ autem dispositio ex parte suscipientium Sacramentum requiratur ad illius effectum in sequentibus explicabimus.

4. Prædicto effectui gratiæ habitualis annexæ sunt reliquæ omnes virtutes supernaturales infusæ, tam Theologales, quàm morales, quia omnes hæ gratiam, vt reginam comitantur, ac proinde Sacramentum causans gratiam ex consequenti causa est reliquarum virtutum, quæ gratiam consequuntur. Colligitú que ex Tridentin. *sess. 6. cap. 7.* & notauit Bonac. *disp. 1. de Sacr. q. 4. p. 1. n. 6.* Suar. *disp. 7. sect. 2. circa finem.* Sayrus, *lib. 5. cap. 5. art. 2. in principio.*

5. Præter huiusmodi gratiam iustificantem, & virtutes infusas, conceditur ex vi cuiuslibet Sacramenti ritè suscepti gratia quædam, quæ sacramentalis appellatur, eò quód ad consequendum finem illius Sacramenti dirigatur. Sic tradit expressè D. Thom. *qu. 62. art. 2.* quem ferè omnes sequuntur. Consistit autem hæc sacramentalis gratia, vt à gratia iustificante, aliis que virtutibus distinguitur in auxilio quodam speciali virtute Sacramenti à Deo concesso, ad finem illius Sacramenti obtinendum. Verbi gratia. Ob Sacramentum Baptismi ad puritatẽ animi institutum conceditur auxilium ad hãc animi puritatem conseruandã, & consequenter ad seruanda omnia præcepta, reliquáque Sacramenta digné recipienda. Ob Sacramentum Confirmationis institutum, ad nos in fide, & gratia accepta per Baptismum roborandos auxilium conceditur ad eam fidem firmiter, & constanter profitendam, gratiamque conseruandam. Ob Sacramentum Pœnitentiæ datur auxilium ad detestandum peccatum, & pro commissis integrè satisfaciendum, quia hic est huius sacramenti finis. Ob Eucharistiam auxilium recipitur ad tentationes superandas, agendamque gratiam omnium virtutum exercitio. Ob Extremam-Vnctionem conceditur auxilium ad dissoluendas diaboli insidias, illiusque tentationes tempore mortis superandas. Ob Sacramentum Ordinis auxilium datur ad rectum illius vsum. Idemq; est in matrimonio. Sic colligunt ex D. Thom. *q. 62. art. 2.* Suar. *disp. 7. sect. 3. concl. 2.* Sayr. *lib. 5. de Sacr. cap. 6. q. vn. art. 3.* Pelantius, *disp. 1. pag. 861.* Aegid. de Coninc. *dicta q. 62. art. 2.* Bonac. *disp. 1. q. 4. pun. 2. in fine, & pun. 5. n. 2.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3.*

6. Sed non caret difficultate quale sit hoc auxilium ex vi sacramenti concessum? Nam si est auxilium efficax, inde inferri videtur ritè baptizatum, v. g. non esse gratiam amissurum, quia nunquam gratia amittitur posito efficaci auxilio ad eam conseruandam. Si veró auxilium Sacramenti concessum sufficiens tantum sit, non videtur specialis fauor esse illius concessio. Tum quia auxilium sufficiens nemini denegatur à Deo. Tum quia oratione, & pœnitentia, aliisque virtutum actibus potest à Deo impetrari etiam superabundans. Propter hæc dicendum existimo vi cuiuslibet Sacramenti dari auxilium aliquando efficax, aliquãdo sufficiẽs, sed abundantius, quam concederetur Sacramento non recepto ad consequendum finem illius Sacramenti, esto oratione idipsum aliquando impetrari possit. Quando autem dandum sit auxilium efficax, vel sufficiens superabundans ex voluntate Dei pendet. Sacramentum enim solum operatur, vt ex vi illius detur auxilium ad finem ipsius consequendum, siue sit efficax, siue sufficiens. Quòd veró detur determinatè auxilium efficax non tam ex sacramento, quàm ex voluntate Dei pendet. Adde esto daretur ex vi Sacramenti auxilium efficax, non inde fit gratiam nunquam amitti posse, quia non est necessarium, vt ex vi Sacramenti detur auxilium in omni tempore & occasione, sufficit si pro aliquo tempore, vnicáque occasione concedatur.

PVNCTVM VIII.

Qualiter, & quando prædictos effectus Sacramenta operentur?

1. *Sacramenta operantur suos effectus, cùm sunt in esse perfecta.*
2. *Sed qualiter hoc contingat. Proponitur dubitandi ratio.*
3. *Dupliciter operari possunt, vel physice vel moraliter.*
4. *Plures Doctores firmant Sacramenta esse causas physicas.*
5. *Probabilius est moraliter tantum operari.*
6. *Quod euidentius est comparatione gratia Sacramentalis.*
7. *Ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes æqualiter sunt dispositi, gratia non augetur.*
8. *Augetur tamen stante suscipientis maiore dignitate.*

1. SAcramenta operari suos effectus in eo instante perfecta, in quo censentur esse, certum esse debet, quia sunt signa practica, & consequenter operatiua illius quod significant. Atque ita tradit cum D. Thom. *q. 62. art.* . Didac. Nunez *difficult. 7. vers. 5. sententia.* Ægid. de Coninc. *du. 4. n. 61.* Suar. *disp. 8. sect. 2. §. vltimus dicendi modus.* Henriq. *lib. 1. cap. 19. n. 1. & lib. 2. cap. 9. n. 1.* Bonac. *disp. 1. q. 4. p. 7. per totum.*

2. Sed dubium est, qua ratione id fiat, eò quod in pluribus eorum materia, & forma sint entia successiua, quæ simul esse non possunt, imò potiùs debent non esse, vt censeantur perfecté constitui. Deinde prius tempore solet apponi materia sacramenti, quàm forma, & è contra, quod valori sacramenti non obstat, si est moralis coniunctio: finita enim prolatione formæ Baptismi, v. g. potest puer in aquam immergi, vel è contra priús immergi, quàm forma Baptismi proferatur. Quomodo ergo sacramenta signa practica suorum effectuum esse possunt, quando sunt, siquidem eorum partes non simul existunt? Præterea si loquamur de gratia sacramentali; vt a gratia iustificante, aliisque virtutibus habitualibus distinguitur, longo tempore post sacramentum receptum conceditur, quomodo ergo sacramentum, quod non est illius causa practica, sed operatiua esse potest.

3. Po

3. Pro decisione quæstionis præmittendum est dupliciter Sacramentum operari suos effectus posse, physicè, vel moraliter. Physicè operabuntur, si causa fuerit realis, & physica effectuum, ita vt effectus producti ex vi illius actionis qua realiter producuntur dependentiam à sacramentis habeant tanquam à causa à qua accipiunt esse: moraliter verò operabuntur effectus sacramenta, si eorum existentiæ ex vi diuinæ promissionis annexi sint. Deus enim promittens gratiam conferre sacramento posito, ob illius positionem constituit sacramentum signum practicum, seu causam moralem gratiæ.

4. Plures grauésque Doctores censent sacramenta non solùm causas morales esse suorum effectuum, sed etiam physicas, Henriq. *lib. 1. de sacram. cap.* 16. *num.* 4. Bellarm. *lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 4 Sayrus, *lib.* 5 *cap.* 3 *q. vnica, art.* 5. 6. *&* 7. Pelant. 3. *p. q.* 62. *art.* 1 *disp.* 1. *concl.* 3. Suar. *disp.* 9 *sect.* 2. *vers. dicendum est.* Bonac. *disp.* 1. *q.* 4. *punct.* 6. *nu.* 3. Mouentur, quia hic modus operandi possibilis est. Ergo credendum est sacramentis concessum fuisse, siquidem eorum dignitatem extollit, & verbis Scripturæ, Conciliorum, & Patrum conformior est. Scriptura enim, Concilia, & Patres asserunt homines sacramentis mundari, & sanctificari, illiúsque sanctitatis, & munditiæ causas esse, verámque sanctitatem continere, quæ de morali tantùm causa non videntur aptè affirmari. Ergò dicendum est sacramenta physicas causas esse. Præterea si sacramenta solùm moraliter suos effectus causarent, eò quod illis positis concedit Deus gratiam promissam, solùm essent signa excitantia Deum obligationis quam habet, sicuti Chirographus excitat debitorem pro pecunia promissa soluenda. At hoc falsum est, quia alias sacramenta non essent causa gratiæ, & signa practica illius, sicuti Chirographum non est causa pecuniæ, neque pecuniam operatur, esto illo exhibito, & manifestato solutio a debitore cuius est Chirographum fiat. Deinde sacramenta veteris legis præcipuè circumcisio gratiam moraliter causabat, quia circumcisione posita paruulis, & adultis remittebatur peccatum, & gratia concedebatur ex diuina promissione, sed sacramenta nouæ legis altiori modo gratiam continent, & producunt, quàm sacramenta vetera. Ergo non solùm moraliter, sed physicè causare gratiam debent.

5. Cæterùm probabilius censeo sacramenta nouæ legis solùm moraliter suos effectus causare. Sic colligitur ex D. Thom. *q.* 64. *art.* 1. & tradit Vasq. *disp.* 132. *cap.* 3. 4. *&* 5. Ægid. de Coninch. *q.* 62. *artic.* 4. *dub. vn. n.* 123. Becan. *de Incarnat. cap.* 10. *n.* 14. & alij plures apud ipsos. Moueor primò, quia illa potentia obedientialis appellata, quæ à Doctoribus contrariæ sententiæ tribuitur cuilibet creaturæ etiam naturali, vt possit à Deo eleuari ad quemlibet effectum supernaturalem producendum satis percipi non potest, siquidem ea potentia non potest esse ab entitate ipsius creaturæ naturalis distincta, sed eadem prorsus cum ipsa, alias non ipsa eleuaretur. At quælibet entitas naturalis non est per se causa cuiuslibet effectus supernaturalis, neque ad illum producendum inclinationē habet, aliàs quilibet effectus supernaturalis respiceret quamlibet rem naturalem vt propriam sui causam, à qua dependere posset. Sicuti visio beatifica respicit Deum, & creatum intellectum, ipsaque entitas naturalis peteret per se concursum, & eleuationem ad supernaturalem effectum producendum, sicuti petit intellectus creatus eleuari ad visionem beatificam. Ergo nequit Deus facere, vt quælibet entitas naturalis quemlibet supernaturalem effectum per se producat, quia nequit rerum essentias mutare. Ego sacramenta, quæ res naturales sunt, nequeunt ad producendam gratiam, reliquósque supernaturales effectus physicè concurrere. Secundò moueor, nam esto supradicta potentia obedientialis physica concedenda esset cuilibet rei creatę, comparatione cuiuslibet effectus, nequaquā in sacramentis locum habere potest, ob rationem dubitandi in principio factam, nempe sacramenta excepto Eucharistiæ esse entia successiua, cuius essentiales partes existere simul non possunt, ac proinde nec physicè causare. Quod si dicas causare suos effectus per illud pūctum indiuisibile terminatiuum, quo omnia entia successiua terminantur. Obstat, quia illud indiuisibile non est sacramentum, sed sacramenti terminus, ac proinde solus terminus sacramenti propriè erit causa physica, non ipsum sacramentum. Tertiò moueor, si possibile est rem materialem eleuari ad gratiam physicè producendam, negari non potest esse maximum miraculum, & diuinæ omnipotentiæ opus. At hoc non est concedendum absque firmo fundamento, quod tamen nullum est in Scriptura, Conciliis, & Patribus, Ergo. Deinde necessarium non est sacramentorum dignitati, hominumque vtilitati. Sed absque his causis miracula asserenda non sunt. Ergo non est tribuenda sacramentis physica causalitas. Quod autem hominum vtilitati necessarium non sit, quod sacramenta physicè concurrant ad gratiam causandam, euidens est, nam vtilitas hominum sita non est in modo, quo gratia eis communicatur, sed in ipsius gratiæ communicatione; parum enim interest hominibus siue gratia physicè, siue moraliter communicetur, dummodò verè communicetur. Dignitati verò sacramentorum necessaria non est physica causalitas, cùm sæpè causalitas moralis nobilior sit, quam physica, vt colligitur ex illo loco D. August. *in Ps.* 63. *n.* 2. affirmantis mortem Christi Domini potius tribuendam esse Iudæis petentibus à Pilato Christum crucifigi quàm Pilato, & gentibus illum crucifigentibus: præcipuè cùm Physica causalitas non sacramento, sed illius parti seu indiuisibili concedenda sit, & moralis causalitas integro sacramento tribui possit, quia ad moralem causalitatem sufficit causam physicè stetisse, quod tamen ad physicam causalitatem sufficiens esse non potest, sed physica, & actualis existentia est. Nullum tamen in Scriptura, Conciliis, & Patribus reperiri fundamentum ad causalitatem physicam sacramentorum adstruendam sic probo. Quia Concilia, Scriptura, & Patres solùm dicunt sacramenta esse signa practica gratiæ, gratiámque continere, & causare, quod certè de causalitate morali, & non physica potest intelligi, imò necessariò ita est intelligendum. Item quia eodem modo dicuntur sacramenta continere gratiam, ac continere diuinam virtutem ad gratiam producendam: sicuti locuti sunt Ambros. *lib.* 2. *de Sacram. cap.* 5. *& lib.* 4. *cap.* 4. Bernard. *de consid. lib.* 5. At diuinam virtutem, qua gratia, cæteráque dona supernaturalia producuntur physicè continere non possunt, vt de se constat, sed solùm moraliter. Ergo nec gratiam physicè, sed solùm moraliter continent. Tum etiam quia sacramenta eatenus causant gratiam, quatenus merita Christi Domini, & redemptionis pretium continent, quia hinc habent virtutem causandi, sed merita Christi Domini non continent physicè, sed moraliter. ergo nec gratiam physicè, sed moraliter causant.

Neque obinde comparanda sunt sacramenta simplici chirographo, quo debitor testatur se debitorem esse, quia chirographum non continet debitum, sed illud signat. Non enim debitor ob chirographi manifestationem soluit, sed ob obligationem, quam aliunde habet illud soluendi, cuiusque obligationis chirographum signum est. At sacramenta ex promissione diuina quæ illis annexa est, continent gratiam, siquidem ob eorum positionem ex pacto, & promissione Dei gratia confertur. Vnde potius sunt comparanda, (vt benè notauit Ægid. de Coninch. *q.* 62. *art.* 4. *n.* 131.) bursæ plenæ pecuniis alicui concessæ, vt sibi necessaria comparet, quam nudo chirographo. Nam sacramenta plena sunt meritis Christi, quibus gratiam, cæteraque ad vitam necessaria comparare possumus: illis enim sacramentis positis diuina potentia efficaciter excitatur, & mouetur ad gratiam, supernaturaliáque dona concedenda, in qua concessione adest discrimen maximum nostrorum sacramentorum à sacramentis veteris legis. Nam per sacramenta veteris legis (vt sæpè dictum est) non cōferebatur gratia, sed significabatur conferenda. Quod si aliquando, vt in circumcisione dabatur, non circumcisioni, sed fidei Christi venturi, quam illo signo suscipientes, vel eius parentes profitebantur, tribuenda erat, ac proinde non ex opere operato, sed ex opere operantis erat gratiæ concessio. Secus verò contingit in nostris sacramentis, ob quæ vtpote merita Christi continentia, gratia confertur, & ex his soluuntur fundamenta contraria.

6. Hæc dicta sunt generaliter de omnibus effectibus Sacramentorum, at si loquamur de gratia sacramentali, quatenus à gratia habituali, cæterísque habitualibus virtutibus distinguitur, certissimum est sacramenta solum vim causandi moralem habere, non physicam. Item quia non sunt, quando gratia sacramentalis, (hoc est auxilium ad obtinendum finem sacramenti) conceditur. Tum quia hoc auxilium physicè à solo Deo in intellectu, & voluntate creata fit.

7. Posito sacramenta suos effectus non physicè, sed moraliter causare. Dubium est, an ita cuilibet sacramento suus effectus determinatus correspondeat, vt ex dispositione maiori suscipientis, aut maiori ministrantis dignitate nullum incrementum habeat. Omissis variis sententiis parum probabilibus dicendum est primo ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes æqualiter sint dispositi effectum sacramenti non augeri, quia sacramenta solum operantur suos effectus ex meritis Christi, non autem ex meritis ministri; aliàs posita in dignitate ministri eorum efficacia impediretur, quod falsissimum est. Ergo maior, vel minor dignitas ministri non infert vberiorem sacramenti effectum. Præterea nullus alteri mereri gratiam iustificantem potest etiam de congruo præter Christum, aliàs dormienti augeri gratia posset absque propria dispositione, vel sacramenti susceptione. Ergo ex dignitate ministri augeri gratia non potest. Sic D. Thom *q.* 64. *art.* 1. *ad* 2. Coninch. *q.* 62. *art.* 1. *dub.* 3. *n.* 49. *& seqq.* Suar. *disp.* 7. *sect.* 5. Bonac. *disp.* 1. *de Sacram q.* 4. *pun.* 4. Paul. Laymann. *lib.* 5 *tract.* *cap.* 6. *n.* 6. Fateor tamen dignitatem ministri sæpè conducere, vt suscipiens sacramentum aptiùs disponatur ad illius susceptionem, tum excitando deuotionem, tum mouendo Deum, vt dato auxilio efficaciùs dispositionem promoueat. Sic ex D. Thom. supra colligit Coninch. *dub.* 3. *num.* 48.

8. secundò

8. Secundò dicendum est stante digniori suscipientium dispositione vberiorem gratiam vi Sacramenti concedi, quia expediens erat sic institutionem Sacramenti factam esse. Tum vt indicaretur sacramentum virtutem habere quasi infinitam, solùmque limitari ex suscipientium dispositione. Tum & præcipuè, vt suscipientes excitarentur ad sacramentum feruentiùs, & deuotiùs suscipiendum, tum ne dicamus frustra, & inutiliter sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ recipientem se disponere feruentissimè attritione, cùm ob eam causam nullum specialem effectum obtineat, quem non obtineret remissa attritione dispositum. Sic D. Thom. *q.* 69. *art.* 8. Suar. *disp.* 7. *sect.* 5. Bonac. *disp.* 1. 94. *punct.* 3. Coninch. *qu.* 62. *art* 1. *dub.* 5. *num.* 50. Paul. Laymann *lib.* 5. *sum. tract.* 1. *cap.* 6. *n.* 6. & colligitur aperte ex Trident. *sess.* 6. *cap.* 7. dicente in sacramento Baptismi recipi gratiam secundùm mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundùm vniuscuiusque dispositionem: quæ vltima verba superflua essent, si dignior dispositio vberiorem gratiam non inferret.

PVNCTVM. IX.

An Sacramenta cum fictione suscepta recedente fictione suos effectus operentur, ac si ritè suscepta essent?

1. *Duplex fictio in Sacramento contingere potest. Et qualis sit.*
2. *Fictio impediens valorem Sacramenti impedit illius effectum.*
3. *Quibus argumentis probetur recedente fictione impediente Sacramenti effectum, & non valorem Sacramentum effectus suos operari non posse.*
4. *Contrarium vt probabilius defenditur, & specialiter probatur de Baptismo.*
5. *Idem est dicendum de reliquiis sacramentis.*
6. *De Sacramento Eucharistiæ probabiliùs est non conferre suum effectum recedente fictione post consumptas species, Secus ante illarum consumptionem.*
7. *Quid dicendum de Sacramento Pœnitentiæ.*
8. *Satisfit fundamentis, n.* 3. *adductis.*
9. *An suscipiens Sacramentum cum fictione recipere possit maiorem gratiam ex vi sacramenti recedente fictione, quam si ritè suscepisset.*

1. DVplex fictio in sacramenti receptione contingere potest. Prima, quæ sacramentum reddit irritum, & nullum. Secunda, quæ solùm eius effectum impedit. Exemplum prioris fictionis est, si sit defectus in materia, forma, vel intentione, quia hæc necessaria sunt ad sacramenti valorem. Posterioris fictionis exemplum est, si stante materia, & forma, & intentione requisita ad valorem sacramenti deficiat dispositio ad illius effectum obtinendum, vt contingit si recipias sacramentum Baptismi, Eucharistiæ, Ordinis, &c. Post mortale commissum absque illius contritione, vel attritione, recipis quidem sacramentum, non tamen illius effectum. Quæstio ergo est, an prædicta fictione postmodum sublata obtineas effectum, quem obtineres, si tempore quo recepisti sacramentum sublata esset?

2. Qua in re certum est, si fictio sacramenti valorem impediat, nunquam illius sacramenti effectum haberi posse. Quia nequit effectus sacramenti obtineri nullo posito sacramento. Ergò illud sacramentum, quod nullum fuit nullum effectum habere potest. Quòd si aliquando sacramentum nullum validum fuit, vt contingit in matrimonio, quod fuit nullum defectu consensus, non est ita vt sonat intelligendum, quasi illud ipsum, quòd nullum fuit validum esse possit, cùm id manifestam involuat contradictionem; sed ideo dicitur fieri validum, quòd nullum fuit, quia loco Sacramenti inualidi validum subrogatur noua materia, forma, & intentione legitima apposita, ac proinde effectus huic sacramento valido correspondebit, non autẽ sacramento inualidè suscepto: sic ex omnium sententia tradit Suar. *disp.* 28. *sect.* 4. *in prin.* Ægid. de Coninch. *qu.* 62. *art.* 1 *dub.* 5. Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *pun.* 3. Paul. Laymann *lib.* 5. *sum. tract.* 1. *cap.* 7. *num.* 4.

3. Quocirca de fictione impediente tantum sacramenti effectum, non illius valorem est quæstio. An ea fictione, seu indispositione sublata sacramentum antea susceptum suum operetur effectum? Videtur operari non posse, quia sacramenta sunt signa practica gratiæ iuxta recipientis dispositionem, vt tradit Trident. *sess.* 6. *cap.* 7. At recipiens sacramentum sacrilegè nullam ad gratiam dispositionem habet, sed potiùs gratiæ recipiendæ impedimentum præbet. Ergò sacramentum receptum absque vlla suscipientis dispositione nullam gratiam concedere potest. Quòd si dicas hoc verum esse eo tempore, quo nulla est suscipientis dispositio, secus verò ea dispositione posita, obstat quia Sacramentum non est, quando dispositio ponitur. Ergo eo tempore non potest habere effectum, quia quòd non est, nullum producit effectum. Et quidem de effectu physice a sacramento producto euidens est; quia physica causalitas causam existentem requirit. At de effectu moraliter a sacramento producto, sic probo. Nam hæc moralis causalitas sita est in eo, quod Deus ob sacramentum etiam malè susceptum promiserit suam gratiam suscipienti conferre quoties peccati commissi, & impedimenti appositi pœnituerit. At hæc promissio neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, neque ex Patribus constat. Et præterea est contraria modo, quem habent sacramenta producendi suos effectus: cuilibet enim sacramenti receptioni suus effectus determinatus correspondet secundùm mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundùm cuiusque dispositionem, vt dicit Trident. supra; at effectus sacramenti malè recepti determinari non potest. Nam ex ipso sacramento nullam potest habere determinationem, cum omnia Christi merita, quæ infinita sunt contineat. Ex subiecto recipiente non videtur illam habere posse: nam illius dispositio tempore, quo sacramentum receptum fuit, obstat gratiæ recipiendæ. Non igitur ex illa dispositione gratia determinari potest, in quo videtur esse manifesta differentia Sacramenti malè dispositis collati à sacramento, quòd infantibus confertur. Nam in huius collatione Deus, quam gratiam sacramentum causare debet, determinat, quia infantes esto non se propria dispositione ad gratiam recipiendam præparent, illamque determinent, non tamen gratiæ recipiendæ obsistunt, conueniens ergo fuit, vt Deus gratiæ mensuram determinaret. At in sacramento à peccatoribus iniquè suscepto nulla est occasio huius diuinæ determinationis, cum ipsi gratiæ recipiẽdæ non solùm aptitudinẽ non exhibeant, illiusq; determinationem faciant, cum possint, sed gratiæ recipiendæ, illiúsque determinationi contradicant. Si verò dicas hanc determinationem gratiæ sumi non ex subiecti dispositione tempore quo sacramentum recipitur, sed ex subiecti dispositione, cum obicem tollit, quia tunc sacramentum operatur suum effectum, ac proinde operari illum debere iuxta dispositionem subiecti apti ad illius receptionẽ. Obstat, quia merita Christi Domini mediis sacramentis applicantur. Ergo applicantur, cum applicantur sacramenta non post illorum applicationem. Item subsequens dispositio, quò obex tollitur, aliquando est intensior, aliquando remissior. Ergò si effectus sacramenti iuxta futuram hanc dispositionem mensurandus est, nunquam determinationem habebit, quousque dispositio apponatur. At inconueniens est affirmare sacramento applicato gratiam non determinatam, sed vagam promitti, Deúmque ex vi suæ voluntatis, & sacramenti applicatione eam gratiam quam concessurus est sublato obice cognoscere posse. Ergò ex futura suscipientis dispositione determinatio effectus non pendet. Et præterea sequeretur melioris conditionis esse peccatorem iniquè recipientem sacramentum, & postea feruenti dolore se ad gratiam recipiendam disponentem, quam iustum remisso dolore, & tepida dispositione sacramentum suscipientem, si quidem ille peccator maiorem gratiam consequitur, quam iustus non ex vi solius dispositionis, sed ex vi sacramenti malè suscepti. Quod non videtur probandum. Ergo sacramenta in peccato suscepta nunquam suos effectus ex opere operato producunt. Atque ita docet Glossa *in cap. tunc valere de consecrat. dist.* 4.

4. Nihilominus tenenda est communis omnium Scholasticorum sententia vno, vel altero excepto sacramenta recedente fictione suos operari effectus, quos operarentur, si ritè suscepta fuissent. Ratio, qua mouentur est, quia cum omnium sacramentorum effectus hominibus necessarij sint, diuinam bonitatem decet sic ea esse instituta, vt eorum effectus hominibus communicentur, quandocumque ad eorum receptionem se disposuerint. Quod in sacramentis imprimentibus caracterem, & quæ semel recepta repeti non possunt, efficacius procedit, ac proinde de iis affirmat communis sententia, de aliis sacramentis non est ita certum, neque à Doctoribus probatum, at quia supradicta ratio etiam in ipsis locum habere potest, ea de causa de omnibus affirmandum est suos effectus recedente fictione producere posse.

Et in primis de baptismo docuit expressè S. August. *lib.* 1. *cap.* 10. & 12 & apertiùs *lib.* 3. *cap.* 13. & *lib.* 9. *cap.* 3. His enim locis expressè dicit baptismum ab hæretico susceptum incipere valere ad salutem, cum ad pacem, & reconciliationem Ecclesiæ accedit, operarísque in hæretico reconciliato peccatorum remissionem, quia sanctum est, & semen Christi, quòd iniquitate suscipientium pollui non potest. Quæ verba satis indicant baptismum susceptum vi sua gratiam conferre, aliàs non operaretur propriè salutem, neque Spiritum sanctum communicaret, neque peccata remitteret, si solùm diceretur operari salutem, & peccatorum remissionem, quatenus baptizatum capacem constituit reliquorum sacramentorum, quibus salus & remissio peccati obtinenda sit, quia inde non infertur propriè operari salutem, & peccata remittere, sed ad ea remittenda, & salutem consequendam disponere. Præterea non operatur integram animi sanitatem si peccata commissa ante baptismum quoad culpam, & pœnam non deleret.

D. Aug.

D. Augustinum sequutus est D. Thom. q. 69. *art. 1.* Caiet. *t. 1. opusc. tract. 5. q. 5. § communis autem ratio.* Vasq. *disp.* 161. *cap. 2.* Sotus *in 4. dist. 5. q. 1. art.* 8. & alij Doctores statim referendi: Ratio præcipua, qua motus est S. August. ad affirmandum sublato obice, salutem, animique sanitatem baptismum operari, ea fuit, quia peccata ante baptismum commissa remitti non possunt nisi per baptismum in re, vel voto susceptum, qui [illegible] est medium necessarium ad salutem, ac proinde ad remissionem peccati originalis, & actualis ante baptismum commissi. At [illegible] male susceptus sublato obice non remitteret peccata ante baptismum commissa, iam baptismus per se necessarius non esset ad salutem, cum per se necessarius [illegible] ad aliquius peccati remissionem. Item nullum peccatum remitti potest nisi per aliquod sacramentum in re, vel in voto [illegible]. At si baptismus male susceptus sublato obice originale, & actuale peccatum ante baptismum commissum non remittit, nequaquam hæc remitti possent per votum [illegible], cum nullum esse possit votum baptismi baptismo valide recepto. Per sacramentum autem Pœnitentiæ, aut [illegible] votum peccatum originale, & actuale ante baptismum remitti non possunt, quia ad hæc remittenda non est institutum. Ergo affirmandum est sacramentum Baptismi male susceptum peccatum originale, tum actualia ante baptismum commissa remittere sublato obice. Quod si dicas peccatum originale, & actualia ante baptismum, per baptismum per se remittenda esse, at per accidens aliis sacramentis remitti posse, sicuti remittuntur peccata remissa per [illegible], cum bona fide ad Eucharistiam attritus accedit [illegible] quia ea attritio, & Eucharistiæ receptio votum est pœnitentiæ, ac proinde ea peccata per votum pœnitentiæ [illegible], at suscepto baptismo nunquam [illegible]. Ergo si baptismus male susceptus sublato obice originale, & actualia ante ipsum commissa non remittit, nequaquam illa peccata remitti possunt in voto baptismi, aut [illegible] Sacramenti. Dicendum ergo est baptismum male susceptum ea peccata remittere baptizato ad remissionem disposito. Secunda ratio August. & aliorum Scholasticorum est; quia baptismus etiam male susceptus sacramentum est & semen Christi, & illius redemptionis pretium [illegible], baptizatumque constituit in statu immutabili Christianæ nobilissimæ servitutis. Ergo confert gratiam baptizato, cum se bene disponit. Quia bonitatem Christi decet, ne suo servo iam bene disposito neget gratiam sacramento correspondentem, & statui, quem sacramentum constituit maxime necessariam. Quod si dicas hanc rationem solum probare concedendam esse gratiam sacramentalem, hoc est auxilium mouens & excitans ad conseruandam fidem, & illius præcepta seruanda, vitamque componendam, ut decet militem Christi; non autem gratiam habitualem concedi, obstat, quia gratia sacramenti est secundarius sacramenti effectus, primarius vero est gratia habitualis. Si igitur non obstante mala sacramenti receptione conceditur vi sacramenti secundarius effectus obice remoto, & primarius concedi debet.

5. Ex supradictis rationibus infero probabilius esse reliqua sacramenta suos effectus operari obice sublato. Et quidem de sacramentis Confirmationis, & Ordinis utpote imprimentibus characterem, & nunquam iterandis tacite docuit D. Thom. *supra, & in 4. dist. 4. q. 3. art. 2. qu. 3. ad.* 3. quatenus ob eam solam causam baptismo tribuit operari suos effectus recedente fictione, quia imprimit characterem, iterarique non potest. Et expresse tradit Henriq. pluribus relatis, *lib.* [illegible] *de sacram. cap.* 25. Couaruu. *cap. Alma mater. 1. p. §. 4 num.* 5. Suar. *disp.* 18. *sect. 6 n. 1.* Ægid. de Coninch *q.* 62. *art. 1. dub.* 5. *n.* 75. Bonac. *disp.* 1 *q. 6 p. 3. n.* 3. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract. 1. cap.* 7. *n. 4. &* 5. Nam Confirmationis, & Ordinis sacramentum, sicuti baptismus [illegible] est, & semen Christi, hominemque constituit in statu quodam immutabili, ad quem digne, & recte obeundum expediebat, ne Christus Dominus gratiam illius sacramenti denegaret homini bene disposito.

Ob eandem rationem satis probabiliter id ipsum affirmari potest de Extrema-Unctione male suscepta, si durante eadem infirmitate remoueatur obex. Et de matrimonio, si ante illius dissolutionem sublatum fuerit impedimentum appositum gratiæ recipiendæ; quia eo tempore ea sacramenta iterari non possunt, sed recipientem in statu quasi immutabili constituunt. [illegible] credendum est Christum Dominum voluisse hominem [illegible] suscipientem ea sacramenta perpetuo priuari [illegible] effectibus, sed potius est præsumendum voluisse concedere, si ipse se capacem, & aptum reddiderit. [illegible], si curata ea infirmitate, vel coniugio remoueatur impedimentum. Nam si recuperata salute, & dissoluto coniugio impedimentum fuerit sublatum, nulla adest causa, ob quam affirmemus illorum sacramentorum male susceptorum gratiam concedi, quia & iterari possunt, & gratia illis sacramentis [illegible] obtineri. Atque ita docent de iis sacramentis Ægid. de Coninch *dub.* 5. *n.* 77. Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. cap. 7. in fine.* Suar. *disp. 18. sect. 6. vers. secundo hinc infero.*

6. De sacramento Eucharistiæ probabilius credo non conferre suum effectum recedente fictione post consumptas species. Tum quia necessarius non est, cum ex diuina institutione non solum semel, sed sæpius possit eodem die iterari. Tum quia Paul. dixit indigne sumentes iudicium manducare, quod ex parte verum non esset, si recedente fictione ad vitam prodesset. Et ita sustinent de hoc sacramento Bonac. *disp. 1. q. 6. p. 3. in medio.* Ægid. de Coninch. *q.* 62. *art. 1. dub. 5. n.* 78. Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 7. in fine.* Dixi recedente fictione post consumptas species, nam si ante illarum consumptionem recedat fictio, cum tunc adhuc sacramentum, probabile est effectum conferre posse. Sic Ægid. de Coninch. & Paul. Laymann supra.

7. Quoad sacramentum Pœnitentiæ attinet, si vera est sententia negans dari posse informe, hoc est absque effectu, cessat quæstio, an recedente fictione habere possit effectum, cum certissimum sit nullum habere posse, eo quod nullum stante fictione fuerit sacramentum. At si concedamus sacramentum Pœnitentiæ informe, probabilius existimo recedente fictione effectum habere, non quia hoc sacramentum constituat statum, aut sæpius iterari non possit, sed quia non potest ex necessitate iterari comparatione illorum peccatorum, a quibus absolutio informis data fuit. Nam cum hæc peccata ex vi alicuius sacramenti in re, vel in voto suscepti remittenda sint, efficitur sane remitti debere à sacramento Pœnitentiæ informi suscepto, siquidem a suscipiendo remitti per se non possunt, cum non sit necessario suscipiendum. Ob hanc enim causam concessimus baptismo informi virtutem remittendi peccatum originale, & actualia ante baptismum sublato impedimento; quia illa peccata ex vi alicuius sacramenti in re, vel in voto remitti necessario debent, & cum ex voto pœnitentiæ remitti non possint per se, asserimus remitti ex baptismo ante suscepto. Sed peccata clauibus pœnitentiæ valide subiecta, & absoluta, sed non remissa non possunt ex necessitate iterum subijci, & consequenter nec remitti per se ex voto sacramenti suscipiendi. Debent ergo remitti ex sacramento valide [illegible] suscepto. Et ita docet Suar. *disp.* 18. *sect.* 6. [illegible] Bonac. *disp.* [illegible] *q. 6. p. 3. n. 3. vers. ex* [illegible].

8. Superest, respondeamus fundamento sententiæ negantis sacramenta inique suscepta sublata iniquitate suos effectus operari. Cui fundamento optime ibidem satisfactum est asserendo sacramenta non operari eo tempore, quo inique recipiuntur, operari tamen, cum iniquitas remouetur. Et licet tunc sacramentum in re non existat, existit in diuina acceptatione, quod sufficit, ut moraliter suos effectus operari possit. Cum vero urges sacramenta operatura esse secundum vniuscuiusque suscipientis dispositionem, dupliciter respondeo primo id verum esse de sacramentis operantibus, cum actualiter sunt, secus de sacramentis operaturis, cum impedimentum remouetur. Hæc enim operantur suos effectus non iuxta mensuram præsentis suscipientium dispositionis, sed iuxta mensuram à diuina bonitate designatam. Adde nec sacramenta operantia, cum actualiter sunt semper operari iuxta mensuram dispositionis suscipientium. Nam sacramenta infantibus ministrata tribuunt gratiæ effectum non iuxta mensuram dispositionis suscipientium, sed iuxta diuinæ voluntatis determinationem, eo quod suscipientes non potuerint se actualiter, & positiue disponere. Quod ergo Christus Dominus concedit infantibus ob eorum impotentiam, concedit ob suam bonitatem iniquè suscipientibus remota iniquitate. Secundo, respondeo sacramenta operari suos effectus iuxta suscipientium dispositionem eo tempore, quo effectus communicari debent. Et licet tunc sacramenta non existant physice, existunt tamen moraliter in diuina acceptatione, apud quem sacramenta acceptata sunt ad effectum gratiæ concedendum iuxta mensuram futuræ dispositionis, qua impedimentum fuerit remotum. Neque obstat hanc acceptationem vagam esse, & indeterminatam, quoniam usque dispositio removens impedimentum apponatur, quia usque ad illud tempus sacramenta non habent effectum, ac proinde non est inconveniens, cum actualiter sunt quod ad effectum vagum acceptentur. Adde non acceptari ad effectum vagum, sed certum, & determinatum futurum iuxta futuram suscipientis dispositionem, quam Deus optime nouit.

9. Hinc satisfacies quæstioni an suscipiens sacramentum cum fictione accipere possit ex vi sacramenti sic iniquè suscepti maiorem gratiam sublata fictione, quam si illud suscepisset? Et dicendum est si gratia promissa sit sacramento independenter à futura dispositione, qua impedimentum est remouendum, nequaquam maiorem gratiam accepturum inique sacramentum recipientem, quia huic minima gratia est promissa sublato impedimento. At si gratia est promissa iuxta mensuram futuræ dispositionis, qua est impedimentum remouendum, cum hæc dispositio feruentior esse possit, non est inconueniens maiorem gratiam ex vi sacramenti concedi

si-

sic dispositio, quàm esset concedenda, si tepidè sacramentum suscepisses. Neque inde fit per se esse melioris conditionis eum qui nunc sacramentum suscepit, & feruenter se ad remouendum impedimentum disposuit, quàm qui ritè suscepit sacramentum, quia hæc melior conditio non ex sacramento, neque ex illius susceptione prouenit, sed ex pœnitentia denuò superueniente, quæ per accidens est.

PVNCTVM. X.

Quæ dispositio requisita sit ad remouendam Sacramenti fictionem, vt Sacramenta suos effectus operentur?

1. *Quædam præmittuntur pro decisione quæstionis.*
2. *Si absque mortali obicem posuisti, & post sacramenti susceptionem nullum mortale commiseris, sola attritione sufficiente disponi es censendus.*
3. *Si post sacramentum susceptum mortale commiseris, debet censeri vel cum attritione sacramentum suscipere.*
4. *Idem est si in susceptione sacram. mortale commiseris.*
5. *Qualiter remittantur peccata præcedentia sacramenti susceptionem tum à sacramento præterito tum à contritione, vel attritione cum sacramento superueniente.*

1. DVpliciter potes esse causa, ne sacramentum suos operetur effectus, primò committendo culpam grauem, eò quod sciens te graui esse culpa maculatum suscipias sacramentum absque illius culpæ pœnitentia. Secundò absque graui culpa, cùm scilicet ob inuincibilem ignorantiam culpæ qua teneris, absque vllo dolore ad sacramentum accedis. Præterea post sacramentum fictè susceptum potes peccatum mortale committere, antequam fictionem remoueas, quo casu non solum impeditis à sacramenti effectibus ob peccata præcedentia sacramentum, sed etiam ob peccatum subsequens illius receptionem. His positis,

2. Dicendum est, si absque peccato mortali obicem gratiæ sacramenti apposueris, & post ipsius sacramenti receptionem nullum mortale commiseris, sola attritione absque vi sacramenti receptione censendus es disponi ad sacramenti susceptioni gratiam recipiendam. Sic Henriq. *lib. 1. de sacram. cap. 24. num. 2.* Suar. *disp. 28. sect. 5. concl. 1.* Ægid. de Coninch. *q. 62. art. 1. dub. 6 n. 91.* Bonac. *disp. 1. q. 6. pun. 3. n. 3.* & alij apud ipsos. Ratio est, quia sacramentum fictè susceptum efficaciam, & virtutem habet remittendi peccata ante commissa obice remoto; at obex peccatorum sacramenti receptionem præcedentium attritione tollitur, quia hæc est sufficiens dispositio ad gratiam in sacramento recipiendam. Ergò. Et confirmo. Peccata v. g. ante baptismum commissa remitti debent ex vi baptismi in re, vel in voto suscepti. At non fuerunt remissa ob attritionis defectum. Ergò posita attritione remitti debent, cum nihil iam obstet eorum remissioni, neque aliquid sit, quod sacramenti efficaciam impediat.

3. Verum si post sacramentum susceptum antequam fictionem remoueas, mortale commiseris, contritionem, vel attritionem cum sacramento habere necessario debes, vt sacramentum ficte susceptum suos operetur effectus. Quia sacramentum nequit suos effectus communicare absque mortalium peccatorum remissione. At peccatum mortale post sacramentum receptum commissum remitti non potest virtute præcedentis sacramenti, quia sacramentum non est institutum ad remittenda peccata futura, sed præterita. Debet ergò necessario remitti ex subsequenti sacram. nto in re, vel in voto suscepto. Ergò necessario remitti debet per contritionem, vel per attritionem cum sacramento denuò suscepto, quia non est alius modus, quo peccata mortalia remitti possint. Sic alios referens docent Suar. *disput. 28 sect. 5. concl. 2.* Vasq. *161. c. 1. n. 10. & seqq.* Ægid de Coninch. *q. 62. art. 1 dub. 6. n. 89.* Bonac. *disp. 1. q. 6. pun. 3. n. 3.*

4. Idem affirmare debes cum prædictis Doctoribus, si in susceptione sacramenti mortale commiseris; quia hoc peccatum virtute illius sacramenti remitti non potest, eo quod eius virtutem, & efficaciam impediat. Ergò remittendum est alia sacramenti susceptione saltem in voto. Et declaratur in susceptione baptismi: adultus enim, qui absque vllo dolore peccati mortalis commissi baptismum reciperet, vel cum actuali peccandi voluntate sacrilegus esset, quod sacrilegium cum sit eo tempore, & instanti quo baptismus compleretur, efficitur esse sacrilegium commissum ab homine baptizato, ac proinde pœnitentiæ sacramento subiectum. Atque ita testimoni cum D. Th. *q. 69. art. 10.* Ægid. de Coninch *q. 62. art. 1. dub 6 num. 81. 89. 94. & seqq.* Suar. *disp. 28. sect. 5. concl. 2.* Bonac *disp. 1. de Sacram. q. 6 p. 3. n. 3.*

4. Sed inquires qualiter possint in supradicto casu remitti peccata præcedentia sacramenti susceptionem, cùm sacramentum iniquè susceptum virtutem non habeat ea peccata remittendi, nisi sublato obice. At obex resultans ex iniqua sacramenti susceptione, vel ex nouo peccato mortali postmodum commisso non tollitur nisi sublato peccato per contritionem, vel attritionem cum sacramento, & consequenter gratiæ sanctificantis infusione. Ergò sacramentum habere non potest virtutem peccata ipsum præcedentia remittendi, eò quod ea inueniat per contritionem, vel attritionem cum sacramento obicem remouentia iam remissa? Respondeo supradictum argumentum conuincere, obicem remoueri non remissione formali peccati, & gratiæ infusione, sed contritione, vel attritione cum sacramento, quæ sunt ad gratiam obtinendam præuiæ dispositiones, & causæ; illis vero positis æquè primò sacramentum reuiuiscens suum operatur effectum gratiæ, & Deus ob sacramentum denuò susceptum, vel ob contritionem positam. Neque inde fit diuersam gratiam ab vtroque produci, sed eandem cum diuerso respectu, nam quatenus procedit à sacramento reuiuiscente virtutem habet remittendi peccata ipsum præcedentia, quatenus vero procedit à contritione, vel noua sacramenti susceptione virtutem habet remittendi peccata prædictum sacramentum fictè susceptum subsequentia. Atque ita tradit Ægid. de Coninch. *quæst. 62. articul. 1. dubio. 6. concl. 4 & 5 num 99. & 100 & 102.* Adde esto ab vtroque eadem gratia producatur, intensior tamen producitur, quam si ab vno tantum produceretur. Cuilibet enim sacramento sua gratia correspondet, quæ non impeditur ex alterius sacramenti concursu, sed vtrumque sacramentum se inuicem in eo concursu, & gratiæ communicatione iuuant, vt benè notauit Ægidius de Coninch. *qu. 62. art. 1 dub. 6. n. 85 & num. 103 in fine dubij.*

PVNCTVM XI.

De Charactere, effectu proprio aliquorum Sacramentorum.

1. *Quid nomine characteris intelligatur.*
2. *Character per se in prima specie qualitatis constituitur, reductiue in secunda.*
3. *Attribuetantùm Sacramentis Baptismi, Confirmationis, & Ordinis character producitur.*
4. *Alia sacramenta characterem non imprimunt.*
5. *Character est indelebilis non solum in hac vita, sed etiam in futura.*
6. *Potestas vero ministrandi, vel suscipiendi sacramenta non permanet in futura vita.*

1. CAracterem appellant Doctores omnes signum spirituale, & supernaturale nostris animis impressum, quo Christo Duci, Principi, summóque Sacerdoti vnimur, & in illius seruos, milites, & ministros ad diuinum cultum deputamur, & consignamur. Baptismo namque consignamur in seruos Christi, & domesticos Dei. Confirmatione in milites ad confirmandam, tuendamque eius fidem. Ordine deputamur in dispensatores mysteriorum Dei.

2. Variant tamen Doctores, an hoc signum constituendum sit in prima specie qualitatis afficientis, ornantísque subiectum in ordine ad se, an in secunda qualitatis specie, quæ est potentia operatiua? Quæstio est leuis momenti. Breuiter dicendum est per se in prima qualitatis specie constitui, quia per se datus est character ad ornandum hominem, benéque disponendum ad fines supradictos. Sic relato Alen. & Bonauent. docuit suar. *disp. 11. sect. 3. circa finem. ver. vit.* Ægid. de Coninch. *q. 63. art. 2 n. 11.* Bonac. *disp. 1 de Sacram. q. 5. punct. 2. num. 1.* Vasq. *disp. 134. cap. 3. num. 70.* Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 1 cap. 7. num 3.* Reductiue autem constitui potest character in secunda specie qualitatis, quæ est potentia, eò quòd charactere insignitis detur potentia ad sacramenta suscipienda, vel ministranda. Charactere enim Baptismi redditur baptizatus ad suscipienda sacramenta aptus, itémque ad sacramentum matrimonij ministrandum. Nullus enim validè aliquod sacramentum suscipere potest, neque Matrimonium, quod sacramentum sit contrahere, quin baptizatus existat. Est igitur character baptismalis, quasi potentia passiua ad recipienda reliqua sacramenta, & actiua comparatione saltem sacramenti Matrimonij, quod ab ipsis contrahentibus recipitur, & administratur. Item Confirmationis charactere disponitur confirmatus ad reliqua sacramenta aptius recipienda & ministranda. Ordinis verò character ordinatum reddit aptum ad Christi corpus conficiendum, & fidelibus ministrandum. Itémque ad ministrandum sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis. Denique character Episcopatus aptum reddit Episcopum ad sacramentum Confirmationis, & Ordinis ministrandum. Præterea character Baptismi, Confirmationis, & Ordinis simul cum gratia sanctificante ius confert ad ea inspecialia auxilia, ad finem dicti sacramenti obtinendum. Reduci ergò potest character ad speciem potentiæ. Sed quia hæc non est potentia physica, sed moralis ex libera Christi Domini institutione, vt latissimè probat Suar. *disp. 11. sect. 1. per totam*, ea de causa non constituitur propriè in secunda qualitatis specie, quæ est potentia, sed ad ipsam reducitur.

tur, & ita docuit Suarez, Ægid. Bonac. Paul. Laymann. locis allegatis.

3. Prædictus character à tribus sacramentis Baptismo, scilicet, Confirmatione, & Ordine producitur, sicuti definitum est in Concilio Florentin. in Decreto de Armenis & in Trident. *sess. 7. can.* 9. ibi, si quis dixerit in sacramentis, Baptismo, scilicet Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, vnde ea iterari non possint, anathema sit. Colligiturque hæc veritas ex Paulo 2. *ad Corinth.* 1. dicente de sacramento Baptismi. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui vnxit nos Deus, & qui signauit nos, & dedit pignus Spiritus incordibus nostris: vbi Paulus quatuor diuini Spiritus effectus enumerauit. Primo fidem, qua confirmamur in Christo. Secundo gratiam, & charitatem, qua vngimur. Tertio characterem, quo in domesticos Dei sigillamur, & consignamur. Quartò testimonium bonæ conscientiæ, quod est pignus salutis æternæ. Et licèt Chrysostom. Theophil. Theodoret, & Oecumen. ibi eundem effectum, scilicet gratiam, & charitatem omnibus illis verbis significari intelligant, quia gratia, & charitate Christo firmamur, & vngimur, & in filios Dei signamur, & salutis æternæ pignus habemus; attamen quia sacramento Baptismi indelebili signo in domesticos Christi designamur, ea de causa aptiùs D. Thom. *qu.* 63. *art.* 2. quem communiter expositores sequuntur de charactere signo perpetuo, & indelebili prædictum testimonium intelligunt, sicuti intellexisse creditur Cyrillus Hierosolymit. *in præfat. ad Cathecheses*, loquens de Baptismo, & Basil. *lib. de spiritu sancto cap.* 12. & Epiphan. *heresi* 8. *post med.* Augustin. *lib.* 6. *de Baptismo contra Donatistas cap.* 1. & *lib.* 2. *contra Epist. Parmen. cap.* 13. & *epist.* 23. *post medium.* & 50. *circa finem.* & specialiter de charactere Sacramenti Ordinis, August *sermo de gestis cum emerit.* & *lib. de bono coniugali: cap.* 24. & de charactere Confirmationis, *lib.* 2. *contra litter Petilian. cap.* 104. Denique Patres, & Doctores Scholastici passim hanc veritatem tradiderunt, vtpotè communi Ecclesiæ consensu firmatam.

4. Præter hæc tria sacramenta nullum aliud characterem imprimit, vt colligitur satis ex dicto loco Concilij Trident. asserentis ob eam causam tria illa sacramenta Baptismum, Confirmationem, & Ordinem iterari non posse, quia imprimunt characterem, vbi tacitè definit reliqua sacramenta iterabilia hoc effectu carere. Præterea effectus ita singularis, supernaturalis, & diuinus sacramentis tribuendus non est absque sufficienti authoritate, vel ratione. At nulla est authoritas Scripturæ, Patrum, vel Doctorum, ex qua leuissimè colligatur hunc effectum reliquis sacramentis præter Baptismum, Confirmationem, & Ordinem concedendum esse in su, et nulla est ratio ad id asserendum cogens, sed potiùs ad negandum vrget contraria. Tum quia reliqua sacramenta præter illa tria iterabilia sunt. Tum quia illa suscipientes non designantur ex illorum susceptione in aliquod vlterius officium diuini cultus: nam pœnitentiæ sacramento mundantur à peccatorum macula, sed non inde destinantur in alterius muneris exercitium. Eucharistiæ susceptione gratia, & charitate nutriuntur, & ad vincendas tentationes roborantur, ad ipsumque tanquam omnium sacramentorum perfectissimum reliqua sacramenta diriguntur. Extrema-Vnctione iuuantur in mortis articulo. Matrimonio denique sustinentur onera illius status. Nulla igitur est causa, ob quam character dictis sacramentis concedendus sit. Atque ita docent ferè omnes Doctores cum D. Thom. *q.* 63. *art.* 6.

5. Rursus insigniti characteribus prædictorum Sacramentorum Baptismi, Confirmationis, & Ordinis ita firmiter eos retinent, vt per nullum peccatum quantumvis grauissimum amittant. Est conclusio de fide, quæ satis colligitur ex illo Decreto Eugenij IV. quod est in Concilio Florent. *post vltimam sessionem*, § 5. *Ecclesiasticorum*, & ex definitione Trident. *sess.* 7. *can.* 9. Si enim hæc Sacramenta validè suscepta ob nullum peccatum commissum iterari possunt, euidens est characteres, ex quibus hæc repetitionis priuatio prouenit non amitti. Quinimo non solum in hac vita, sed etiam in futura immutati perseuerant secundùm probabiliorem sententiam: in beatis inquam ad eorum ornatum, honorem, & accidentalem gloriam: in damnatis ad eorum ignominiam, & pœnam; eo quòd obligationibus, ad quas satisfaciendas Christi characteribus insigniti erant, non satisfecerint. Sic S. Thom. *qu.* 63. *art.* 5. *ad* 3. Bonauent. *in* 4. *dist.* 6. *par.* 1. *art* 2 *qu* 5 Vasqu. aliis relatis, *disput.* 134. *cap.* 5. *num.* 91. Ægid. de Coninch. *q.* 63. *ar.* 5. *ibi* Suar. Bonac. *disp.* 1. *q* 5 *p.* 3. *in fine*, & alij.

6. Verum esto maneant characteres prædicti post hanc vitam, non tamen manet potestas nec ministrandi, nec suscipiendi sacramenta, quia sacramenta pro solis viatoribus sunt instituta, ac pro inde soli viatores ea suscipere, vel ministrare possunt. Sic præ dicti Doctores, specialiter Vasq *dicto c.* *n.* 9. Ægid. *q.* 63. *art.* 5. *in fine.* Suar. *ibi.* Ex quo fit characteres non esse formaliter potentias suscipiendi, vel ministrandi sacramenta, aliàs si vltra manerent post hanc vitam si nullum sui exercitium habere possent. Sunt tamen signa in hac vita harum potestatum actualium, in futura vita sunt signa has potestates præcessisse.

Quòd si aliquis mortuus diuina potentia resuscitetur iterùm moriturus, cum eo tempore viator existat, potestatibus per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem concessis gaudet, sicuti gaudebat, antequam è vita decederet. Quia hæ potestates ob decessum à via perierant. Posito ergo ad viam reditu, potestates redire debent, siquidem denuò baptizandus, confirmandus, & ordinandus non est. Suar. Ægid. Vasq. *locis allegatis*, & Bonac. *dicta disp* 1. *q.* 5. *p.* 3. *n.* 6. *in fine.*

PVNCTVM XII.

Quod sit Sacramenti subiectum, quam intentionem habere debeat, vt validè Sacramentum recipiat?

1. *Solùm homines viatores sunt sacramentorum capaces.*
2. *Sed non omnes omnium.*
3. *Infantes eorum sacramentorum, quorum sunt capaces non indigent vlla propria intentione ad ea recipienda.*
4. *Adulti propriam intentionem, seu voluntatem recipiendi sacramentum habere debent.*
5. *Hac intentio debet esse simpliciter libera.*
6. *Non requiritur quod sit actualis, vel virtualis. Sufficit habitualis.*
7. *Nec opus est præcessisse actualem, sufficit, si præcesserit interpretatiua Pœnitentia sacramento excepto.*
8. *Nulla alia dispositio præter dictam voluntatem ex parte suscipientis requiritur Pœnitentia sacramento excepto.*

1. Fide Catholica firmatum est solos homines viatores Sacramentorum capaces esse: quia pro solis illis, & in eorum peccatorum remedium sunt sacramenta à Christo Domino instituta. Sic D. Thom. ab omnibus receptus, *qu.* 64. *art.* 7. Ex quo fit nec Beatos, nec damnatos capaces esse sacramentorum. Quia nec Beati augmentum gratiæ recipere possunt, nec damnati peccatorum remedium. Hinc à fortiori constat Angelos, siue Beatos, siue damnatos incapaces esse sacramentorum, quia in statu beatitudinis incrementum habere non possunt, in statu vero damnationis non possunt habere remedium. Et prætetea quia Sacramenta sunt signa materialia, & sensibilia, & consequenter inepta Angelis, qui sunt purè spirituales. Non enim absque speciali miraculo res corporeas, & materiales tangere Spiritus possunt, & per mutuum contractum sanctificare. Sic Henriqu. *lib.* 1. *de sacram. cap.* 11. *num* 1. Suarez, *disput.* 14. *sect.* 1. *circa finem.* Reginald. *lib.* 26. *num.* 50. Bonac *disp.* *q.* 6. *part.* *n.* 3. & alij.

2. Verùm etsi soli homines viatores capaces sacramentorum existant, sed non omnes omnium. Nam pueri ante vsum rationis, & perpetuò amentes pœnitentiam percipere non valent, nec sani Extremæ Vnctionis sacramentum, nec fœminæ ordinem, neque perpetuò impotentes, carentésque vsu rationis matrimonium. Nam sicut quodlibet sacramentum petit ex diuina institutione, vt fiat sub tali signo sensibili ex eadem institutione petit, vt fiat circa tale subiectum. Sic Henriq. *lib.* 1. *de sacram. cap.* 11. *num* 2. & 3. Suar. *disp.* 14 *sect.* 1. *circa finem* Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *pun.* 1. *in fine*, Filiuc. *tr.* 1. *c.* 8. *q.* 1. & alij.

3. Quam verò intentionem subiectum capax habere debeat, vt validè Sacramentum suscipiat, breuiter superest explicandum.

Et quidem de infantibus, antequam vsum rationis attingant, cùm nullam intentionem habere possint, vtpotè carentes voluntate, liberóque consensu dicendum est vel esse omnium sacramentorum incapaces, quòd est falsissimum, vel affirmandum absque vlla propria voluntate, aut intentione capaces forè aliquorum sacramentorum. Quorum autem capaces sint, dicendum est, cùm de singulis sacramentis instituemus sermonem. Sed nunc breuiter dico omnium sacramentorum præter Pœnitentiam, Extremam-Vnctionem, & Matrimonium capaces esse, eo quòd reliqua sacramenta iis tribus exceptis non postulant ad suos effectus necessariò propriam suscipientium voluntatem præcessisse. Secùs verò est de Pœnitentia, Extrema-Vnctione, & Matrimonio: nam Pœnitentiæ materia remota sunt peccata actualia commissa, & Extremæ Vnctionis materia sunt horum peccatorum reliquiæ, seu venialia peccata. At infantes ante vsum rationis incapaces sunt vllum peccatum actuale committendi. Ergò incapaces sunt Extremæ Vnctionis, & Pœnitentiæ. Matrimonij verò constat incapaces esse, nam Matrimonium fundatur in contractu, & libero contrahentium consensu, quem infantes habere nequeunt.

4. Restat igitur, vt solùm controuersia sit de adultis, quam voluntatem, seu intentionem habere debeant, vt valide sacramentum recipiant? Nam aliquam propriam voluntatem habere debere firmant ferè omnes Doctores sequentes D. Thom. *qu.* 68. *art.* 7. teste Suar. *disput.* 14. *sect.* 2. *concl.* 1. Ægid. de Coninch. *q.* 64. *art.* 8. *dub* 5. *à num.* 98 *& seqq* Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *pun.* 2. *num.* 1. Paul. Laymann *lib.* 5. *sum. tract.* 1. *cap* 6. *num.* 4. Estque expressa sententia D. Augustin. *relati in cap. cum pro paruulis de consecrat. dist.* 4. differentiam assignans inter paruulos, & adultos baptizandos, inquitque non valere baptismum collatum ei qui consentire potest, si non consentiat. Idem constat *ex cap. maiores de Baptismo*, § *item queritur*. Vbi Innocent. loquens de eo, qui inuitus ad Baptismum traditur ait: Ille verò qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec caracterem suscipit sacramenti: quia plus est expresse contradicere, quàm minimè consentire, quasi diceret qui nunquam consensit, nec rem, nec caracterem suscepit, ergò neque ea suscipit, qui sacramento recipiendo contradicit. Et licèt in fine capitis dixerit Innocent. tunc sacramentum esse validum, cùm obicem voluntatis contrariæ non inuenit obsistentem, non inde infertur, validum esse sacramentum, cum nullam adultus voluntatem habet. Tum quia nullam habere voluntatem est habere voluntatem contrariam. Tum quia vix contingere potest, quod adultus careat voluntate recipiendi Baptismum, quin contrariam illius voluntatem habeat. Ratio à priori est diuina institutio, quam ex communi Doctorum consensu colligimus. Et ex eo quòd incongruum erat Christum Dominum pretium suæ redemptionis communicare velle iis, qui nec minimam voluntatem habent, cum possint, vt sibi communicetur. Itémque alienum est à diuina bonitate in suum obsequium, & mandatorum obseruationem inuoluntarios milites consecrare, & initiare. Neque obstat Glossa *in dicto cap. maiores: de Baptismo verbo perdurare, & in cap. soles, verbo simulatione, & verbo implorandum de consecrat. dist.* 4. asserens Baptismum recipi ab eo, qui ore tenus consentit absque vlla animi voluntate, quia debet intelligi baptismum recipi quoad forum Ecclesiæ, & hominum præsumptionem, non tamen re ipsa. Neque item obstat Florent. Concilium dixisse tribus tantum sacramentum perfici, materia, forma, & intentione ministri. Nam esto intentionis suscipientis mentionem non fecerit, non ideò infertur necessariam non esse in adultis propriam habentibus voluntatem: sed solùm infertur intentionem suscipientis non semper esse necessariam in omnium Sacramentorum receptione, siquidem paruuli, & perpetuò amentes plurium sacramentorum absque propria intentione capaces existunt. Et sacramentum Eucharistiæ, cùm non consistat in vsu, absque vlla suscipientis intentione conficitur. Adde sub materia intentionem suscipientium comprehendi in sacramentis quæ consistunt in vsu.

5. Sed qualis debeat esse voluntas, quàm suscipientes adulti habere debent? Dicendum est debere esse simpliciter liberam, quia debet esse humana, & rationabilis, ac proinde immunis à coactione absoluta, sicuti expressè definiuit Innocent. *in cap. maiores de Baptismo*, & Concil. Carthagin. 3. *cap.* 34. Dixi *simpliciter liberam*, vt indicarem ex metu graui supradictam voluntatem non vitiari. Nam esto metus grauis voluntarium diminuat, non tamen libertatem integrè tollit, ideoque non impedit quin sacramentum ex metu graui susceptum validum sit. Sic expressè ex communi sententia tradit Suar. *disput.* 14. *sect.* 2. *concl.* 1. Ægid. de Coninch *qu.* 64. *art.* 8. *dub.* 5. *concl.* 2. Quòd si obiicias te posse omnino coactum Eucharistiam recipere, ergò ad receptionem sacramenti voluntas simpliciter libera suscipientium non requiritur. Respondeo te solùm materialiter suscipere sacramentum Eucharistiæ, si omnino coactè, & inuoluntariè suscipias; illa enim susceptio sacramentalis non est, quia non est sacramenti humanus vsus, ac proinde nec nutrit animam, eum Christo vnit: sicuti benè notauit Suar. *dicta sect.* 2. *in medio.* Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *p.* 2. *à n.* 3.

6. Sed hæc libera voluntas ad sacramentum suscipiendum requisita non est opus vt sit actualis, aut virtualis, cùm sacramentum suscipitur, sufficit si habitualiter existat, qualis censetur esse, si aliquando actualiter extitit, nec vnquam retractata fuit. Colligitur ex Concilio Arausic. 1. *c.* 11. *aliàs* 12. asserente conferendum esse Baptismum inuito obmutescenti, si antea petiit. Et ex Concilio Carthagin. 3. *cap.* 34. & tradit expressè Suar. *disput.* 14. *sect.* 2 *conclus.* 1. Ægid. de Coninch *q.* 64. *art* 8. *dub.* 5 *concl.* 4. Valent. *t.* 4. *disp.* 4. *qu.* 2. *pun.* 2. *ad finem* Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *punct* 2. *n.* 8. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 1. *cap.* 6. *n* 4. Ratio verò est, quia cùm sacramenta in suscipientium vtilitatem sint instituta, decuit Christum Dominum pro illorum susceptione qualibet suscipientium voluntate contentum esse, esto in ministro sacramenti saltem virtualis voluntas conficiendi sacramentum requiratur.

7. Adde neque opus esse ad valide Sacramenta suscipienda (Sacramento Pœnitentiæ excepto) expressam voluntatem illorum præcessisse, sufficit si præcesserit interpretatiua, & virtualis, quæ censetur esse dum quis vult seruare omnia Ecclesiæ præcepta, sibique remedia ad salutem necessaria applicari. Nam eo ipso vult, vt sibi sacramenta quibus indiget, conferantur. ob quam causam à fulio continuo, vel attrito conferri potest Baptismus, quia voluntatem habuit saltem virtualem suscipiendi medium sibi necessarium ad salutem. Et baptizato ægrotanti, catholicéque viuenti concedi potest sacramentum Eucharistiæ, & Extremæ-Vnctionis, quia Baptismo suscepto ea catholicæ vitæ professione censetur voluisse omnia remedia à Christo instituta in hominum salutem sibi applicari, cum illis indigueris. Excepi Pœnitentiæ sacramentum, eo quod materia illius sint actus ipsius suscipientis. Debet ergo esse voluntas expressa. Sic Suar. *disp.* 14. *sect* 2. *concl.* 1. *circa finem.* Ægid. de Coninch. *q.* 64. *art.* 8. *dub.* 5. *concl.* 4. Paul. Laymann. *lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 6 *n.* 4. Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *p.* 2. *à n.* 8.

8. Præter dictam voluntatem, seu intentionem suscipiendi Sacramenta nulla alia dispositio ex parte suscipientium requiritur, vt valida sit illius susceptio. Excipe sacramentum Pœnitentiæ ob rationem nuper dictam, quia actus suscipientis, scilicet peccatorum confessio, illorumque contritio, vel attritio materia sunt illius. Sic tanquàm omninò certum tradit Suar. *disput.* 14. *sect.* 2. *conclus.* 2. Colligitúrque apertè tum ex Concilio Florent. Decreto de vnione, tum ex Trident. *tota sess.* 6. Stante enim materia & forma, & intentione nihil est, quod ad valorem Sacramenti desideretur.

PVNCTVM XIII.

Quam dispositionem habere debes, vt licitè Sacramenta suscipias.

1. *Quædam præmittuntur pro intelligentia quæstionis.*
2. *Si ad sacramentum accedis iustus, & sanctus, nulla alia dispositio requiritur præter voluntatem suscipiendi sacramentum ad obtinendum præcipuum illius effectum, at ad obtinendum secundarium debes veniali peccato saltem actuali carere.*
3. *Si mortali actuali grauatus existas etiam si ignores debes contritionem, vel attritionem saltem cum sacramento habere, vt effectum sacramenti obtineas.*
4. *Si solùm originali peccato grauaris, cum adultus sis, non indiges pœnitentia, benè tamen fide, & spe.*
5. *Conscius mortalis commissi si ad pœnitentiam, vel baptismum accedas satisfacis attritionem habens. Secus si alia sacramenta sis suscepturus.*
6. *At si credis te esse contritum, cum tamen solùm attritus sis, obtines gratiam à totum sacramentorum.*
7. *Aliqui affirmant solo actu fidei, & spei te sufficienter disponi ad gratiam in Baptismo, vel Pœnitentia obtinendam, esto peccatum actuale commiseris.*
8. *Contrarium probabilius est. Eiusque satis fundam. n. præcedenti adductio.*

1. PRæmitto sacramenta alia esse instituta per se in remedium peccati, qualia sunt Baptismus, & pœnitentia: alia instituta per se in gratiæ augmentum, qualia sunt reliqua omnia præter baptismum & pœnitentiam. Deinde præmitto te posse, cùm ad sacramentum accedis sentire grauatum aliquo peccato mortali commisso, vel ignorare grauatum esse, esto grauatus sis. His positis.

2. Dico primò, si absque nullo peccato mortali, sed iustus, & sanctus ad sacramentum accedas, nullam aliam dispositionem præter voluntatem suscipiendi sacramentum teneris habere, vt absque mortali sacramentum suscipias, illiusque effectum præcipuum, scilicet gratiæ augmentum obtineas; quia sacramentum ritè suscipis, cùm obicem gratiæ recipiendæ non apponis: at existens in gratia nullum obicem apponis illius augmento. Ergo sic Suar. *ex communi sententia, disp* 7. *sect.* 4 *concl* 4. Ægid de Coninch. *q* 62. *art.* 1. *dub.* 2. *concl.* 6 Paul. Laymann. *lib* 5 *sum. tract.* 1. *cap.* 6. *concl.* 1. Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *pun.* 2. *num.* 10 Verum etsi ad suscipiendum sacramentum, præcipuumque illius effectum obtinendum, nulla alia dispositio, cum iustus es, præter illius suscipiendi voluntatem requiratur, attamen vt effectum secundarium obtineas requiritur necessario, ne in illius susceptione veniale peccatum committas. Si enim actuali complacentia peccati venialis commissi sacramentum suscipias, vel in illius susceptione te irreuerenter gesseris, impedis tum illius peccati venialis remissionem, tum specialem Dei fauorem tibi forè concedendum, si liber ab omni macula etiam veniali, & debita cum reuerentia sacramentum suscipere. Ab hac conclusione excipe dum est sacramentum Pœnitentiæ, eo quod etiam ab homine iusto suscipi non potest absque peccati [illegible] contritione, vel attritione, quia est pars illius, sicuti notarunt prædicti Doctores.

3 Dico

3. Dico ſecundò, ſi mortali peccato actuali grauatus exiſtas, tametſi illud ignores, neceſſario contritionem vel attritionem habere debes, vt medio ſacramento gratiam iuſtificantem, & ſacramentalem obtineas. Sic ferè omnes Doctores teſt. Suar. *diſp* 7. *ſect.* 4. *concl.* 3. Ægid. de Coninch. *qu.* 62. *art.* 1. *dub* 2. *concluſ.* 3. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 6. *pun.* 2. *n.* 12 Paul. Laymann. *lib.* 5. *tract.* 1 *cap.* 6. *n.* 5. Ratio eſt, quia nullum peccatum mortale abſque illius pœnitentia, & retractatione remittitur, vt ſatis colligitur ex illo Actorum 2. Vbi Iudæis volentibus conuerti dixit Petrus debere pœnitentiam agere, & baptizari, aperte indicans ſolum baptiſmum abſque pœnitentia peccatorum ſufficiens non eſſe ad gratiam conſequendam. Itémque ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 6 *& ſeſſ.* 14. *cap.* 4. & ex D. Auguſtin. *epiſt.* 48. ad Vincentium. Congruentia verò, ob quam Deus ſic ſtatuit neminem remittere peccatum actuale, quin illius pœnitentiam & retractationem habeat eſt aptiſſima. Non enim decebat Deum, vt à ſe auerſum voluntariè in ſuam gratiam reciperet, quouſque ipſe per pœnitentiam ad Deum reuerteretur.

4. Dixi: *Si mortali peccato actuali grauatus exiſtas*; nam ſi ſolum originale habeas, obligatus non es ad recipiendum baptiſmi effectum, contritionem, vel attritionem habere: quia hæc ſolum ſunt de peccato propria voluntate commiſſo. At debes fidei, & ſpei, ſeu charitatis actum præmittere iuxta illud ad Hebr. 11. Credere enim oportet accedentem ad Deum, & quia eſt, & inquirentibus ſe quia remunerator. Si ergò debes credere & Deum eſſe, & eſſe remuneratorem, debes ſpem remunerationis habere, quia ob hanc ſpem remunerationem credis. Præterea indecens erat Deo in ſuam amicitiam te adultum, & ratione vtentem recipere, quin eam amicitiam expeteres, & in ea perſeuerare velles; aliàs ſuam gratiam vilipenderet, ſi tibi non petenti, neque habenti voluntatem in ea perſeuerandi concederet. Debes ergo baptiſmo iuſtificandus poſt rationis vſum non ſolùm fidem, ſed ſpem, ſeu charitatem habere. Sic Ægid. de Coninch. *q.* 62. *art.* 1. *dub.* 2 *concl.* 1 *num.* 27. Paul. Laymann. *lib.* 5 *tract.* 1. *cap.* 6. *n.* 5.

5. Dico tertiò. Conſcius peccati mortalis commiſſi, ſi baptiſmum, aut pœnitentiam recepturus es, ſatisfacis attritionem habens; ſi verò alia ſacramenta, obligatus es contritionem habere. Ita D. Thom. *in* 4. *diſt.* 6. *q.* 1. *art.* 3 *qq.* 1. *ad* 5. Henriq. *lib.* 1 *cap.* 22. *num.* 5. Vaſq. 3. *p. diſp* 158. *c* 4. Suar. *diſp.* 7. *ſect.* 4. *§. occurrebat*. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 6. *punct.* 2 *a n.* 10 *& ſeqq.* Paulus Laymann. *lib.* 5. *ſum. tract.* 1. *cap.* 6. *n* 3. *&* 5. Ægid. de Coninch *q.* 62. *art.* 1. *dub* 2. *n.* 31. & alij communiter. Priorem partem ſcilicet quod Sacram. Baptiſmi, vel Pœnitentiæ recepturus obligatus tantum ſis attritionem habere ſic probo. Quia hæc ſacramenta inſtituta ſunt à Chriſto Domino ad remittenda peccata. Non igitur expoſtulant peccata remiſſa. Ergò neque expoſtulare poſſunt ad ſui receptionem tanquam diſpoſitionem neceſſariam contritionem, qua peccata remittuntur. Ergo ſolum expoſtulant attritionem, qua ſola non remittuntur peccata, bene tamen cum Sacramento. Ergò attritus accedens ad dicta ſacramenta cum debita diſpoſitione accedis, ſiquidem accedis diſpoſitus ad effectum Sacramenti ſuſcipiendum, & inſtitutioni Chriſti te conformas. Secundam partem nempe ad ſuſcipienda reliqua ſacramenta te debere eſſe contritum probo ex contrario fundamento. Nam reliqua ſacramenta per ſe inſtituta ſunt ad augendam gratiam Sacramento baptiſmi, vel pœnitentiæ in re, vel in voto ſuſcepto conceſſam. Ergo ea ſuſcipiens teneris gratiam habere; aliàs horum ſacramentorum fini, & inſtitutioni repugnas. Ergo teneris contritione, vel attritione cum ſacramento te ad ea ſuſcipienda diſponere. Quinimò ad ſuſcipiendum venerabile Euchariſtiæ ſacramentum ob eius ſingularem excellentiam, & dignitatem non ſufficit, ſi te per ſolam contritionem diſponas, ſed præmittere debes confeſſionem iuxta Trident. *ſeſſ.* 13 *cap.* 7.

6. Verum ſi putans te eſſe contritum peccati mortalis commiſſi, cum tamen ſolum attritus ſis, Sacramenta ſuſcipias, gratiam, & remiſſionem peccati ex vi ſacramenti obtines. Quia omnia ſacramenta ex ſua inſtitutione habent conferre gratiam non ponenti obicem. At cum ea ſuſcipis attritus putans eſſe contritum, non ponis obicem. Tum quia abſque culpa ſuſcipis. Tum quia ſuſcipis cum vero dolore, & pœnitentia peccati commiſſi, ſatisfacíſque obligationi iure diuino requiſitæ pœnitentiam habendi. Ergo obtines gratiam, & remiſſionem peccati. Præterea quia decebat diuinam bonitatem inſtituere ſic ſacramenta, vt virtutem haberent remittendi peccata verè pœnitentibus, & credentibus ſe eſſe ad eorum ſuſceptionem diſpoſitos. Atque ita docetur ex communi ſententia Nauar. *cap.* 22. *num.* 3. Henriq. *lib.* 1. *de ſacram. cap.* 22. *num* 6. Suar *diſput.* 7 *ſect.* 4. *in medio*. Ægid. de Coninch *qu.* 62. *art.* 1 *dub.* 2. *num.* 42. *& ſeqq.* Paul. Laymann *lib.* 5. *ſum. tract.* 1. *cap.* 6. *n.* 3. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 6. *pun.* 2. *à n.* 11. & alijs.

7. Superest tamen difficultas, an ſi poſt peccatum commiſſum ſolo actu fidei, & ſpei ſupernaturali te ad ſuſcipiendum baptiſmum, vel pœnitentiam diſpónas, effectum horum ſacramentorum obtineas? Et quæſtio procedit eo caſu quo peccati commiſſi immemor exiſtis, vel ſi illius es conſcius, exiſtimas attritionem ſupernaturalem habere, cum tamen non habeas? Affirmant ſufficere Scotus *in* 4. *diſt.* 14. *qu.* 4. *art.* 3. *&* Caiet. 3. *p. qu.* 86. *art.* 2. *ad* 1. *argum. §. vlt.* Dicunt enim ſolam voluntatem ſuſcipiendi hæc Sacramenta ſine actu, vel voluntate peccati ſufficientem eſſe ad gratiam obtinendam. Probabile reputat Ægid. de Coninch. *q.* 62. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 35. *&* 36. Mouentur, quia eſto ad remiſſionem peccati commiſſi illius pœnitentia neceſſitate medij requiratur iuxta illud, niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis. At non requiritur formalis pœnitentia, ſed virtualis ſufficit. Nam poſito actu charitatis, & dilectionis Dei ſuper omnia, homini peccata remittuntur, & in diuinam amicitiam recipitur. Signum ergo eſt in huiuſmodi actu virtualem pœnitentiam contineri. At actus ſupernaturalis ſpei etiam pœnitentiam peccati commiſſi virtualiter continere videtur: ſiquidem nemo expetere diuinam amicitiam poteſt cum intentione in ea perpetuo manendi, quin ſi conſcius eſſe peccati commiſſi illud deteſtaretur. Ergo actus ſpei ſufficiens eſt ad effectum dictorum ſacramentorum obtinendum.

Cæterum longè probabilius exiſtimo prædictum actum ſpei abſque attritione, vel contritione ſaltem in actu charitatis, & dilectionis Dei ſuper omnia contentis inſufficientem eſſe ad remiſſionem peccati, & gratiam obtinendam in prædictis ſacramentis. Quia hic actus ſpei requiſitus eſt in adulto ſuſcepturo baptiſmum ſolo peccato originali affecto, vt diximus concl. 2. Ergò in ſe virtualem dolorem, & pœnitentiam non continet, quia pro ſolo peccato originali remittendo nulla pœnitentia requiritur. Neque ex eo quod expetens diuinam amicitiam efficaciter deteſtaturus eſſes peccatum, ſi conſcius illius eſſes; infertur in eo deſiderio deteſtationem peccati virtualiter contineri, ſicuti continetur in dilectione Dei ſuper omnia; ſed ſolum infertur eo contineri deteſtationem tanquam effectum imperandum ab actu ſpei in ordine ad finem propoſitum diuinæ amicitiæ conſequendum. Quæ continentia non videtur ſufficiens, cum ex illa dici non poſſit ſperantem diuinam amicitiam peccati commiſſi pœnitere, ſed fore, vt pœniteat, ſi illius memor exiſtat. Cum ergo nullius peccati actualis remiſſio contingat abſque pœnitentia, efficitur non remitti peccatum ſuſcipienti ſacramentum ſolo actu ſpei diſpoſito. Secus verò contingit in dilectione Dei ſuper omnia. Quæ deteſtationem peccati continet non tanquam effectum imperandum, ſed in ſe virtute, & eminenter: diligens enim Deum ſuper omnia quidquid Deo contrarium eſt, quale eſt peccatum implicitè deteſtatur.

P v n c t. XIV.

An carenti debita diſpoſitione ad Sacramenti effectus ſuſcipiendos Sacramentum miniſtrandum ſit?

1. *Per ſe loquendo nullum ſacramentum miniſtrandum eſt carenti debita diſpoſitione ad illius effectum.*
2. *Miniſtranti Sacramentum probabiliter conſtare debet de ſuſcipientis recta diſpoſitione. Et qualiter hoc contingat.*
3. *Per accidens miniſtrari indigno Sacramentum poteſt, ſi publicè miniſtrare debet, & ipſe ſe publicè probauerit dignum.*
4. *Satisfit obiectioni & declaratur qualiter hæc miniſtratio non ſit cooperatio ſuſceptionis ſacrilega.*

1. CErtum eſt (per ſe loquendo) nullum ſacramentum miniſtrandum eſſe carenti debita diſpoſitione ad illius ſacramenti effectus; quia eſſet miniſtratio ſacramento iniurioſa & contra proprij officij debitam obligationem: eo enim ipſo, quo ſacramentū miniſtras, obligatus es iis tantum diſpenſare, quibus Chriſto Domino placet, quia nomine ipſius diſpenſas, at Chriſto Domino diſplicet, quod carentes debita diſpoſitione ad ſuſcipiendos ſacramenti effectus ſacramenta ſuſcipiunt. Ergo et diſplicet quod tu eis ſacramentum miniſtres. Sic omnes Doctores.

2. Hinc infertur tibi miniſtranti ſacramentum probabiliter conſtare debere de recta ſuſcipientis diſpoſitione. Tum vt fideliter diſpenſes. Tum ne iniuriæ contra Sacramenti cooperetis. Sed qualiter hæc recta diſpoſitio tibi conſtare debeat? Ex ſingulis Sacramentis petendum eſt: Sunt enim aliqua Sacramenta, ad quæ ſuſcipienda probabiliter creditur ſuſcipientem eſſe diſpoſitum; eo ipſo quo catholicè viuens ea ſibi adminiſtrari petat, qualia ſunt Confirmatio, Euchariſtia, Extrema-Vnctio. Alia vero ſacramenta, quia

statum constituunt pluribus obligationibus affectum, expostulant in susceptione suæ legitimæ dispositionis probationem. Non enim baptismus adulto ministratur, quin ipse suæ fidei, rectæque dispositionis testimonia præbeat. Neque vllus ordinibus insignitur, neque matrimonio iungitur, quin prius probet nullum ad hæc sacramenta impedimentum habere. Atque ita sustinent Sotus, *in 4. dist. 12. par. 1. art. 6.* Henriq. *lib. 1. de sacram. cap. 30. n. 6.* Suar. *3. p. disp. 18. sect. 2. concl. 1.* Bonac. *disp. 1. de sacram q. 6. p. 4. in fine.*

3. Dixi *per se loquendo*: nam per accidens ministrari potest Sacramentum indigno, si sacramenti ministratio futura sit publica, ipséque suscipiens se publicè dignum probauerit, quia creditur Christum Dominum in hoc casu potestatem suis ministris concessisse, siquidem traditori discipulo Eucharistiam porrexit, cuius indignitatem optimè nouerat, quia in adstantium conspectu se probabat dignum. Aliàs ministris Sacramentorum graue onus impositum esset, vel probandi suscipientium indignitatem, quam sæpè probare non possent, vel nimia esset eis licentia concessa, multisque irrogandis iniuriis exposita, si absque dicta probatione secretò indignis negare sacramenta possent. Sic D. Thom. *q. 80. art. 6.* Ægid. de Coninch. *ibi:* Nauar. *cap. 21. n. 55. & 56.* Henriq. *lib. 1. cap. 30. n. 5.* Valent. *t. 4. disp. 6. q. 8. p. 3. vers. 4. peccatori.* Suar. *disp. 18. sect. 2. in media.* Bonac. *disp. 1. de sacram. q. 6. p. 4. n. 4.* & alij apud ipsos.

4. Quòd si obiicias nemini licitum esse sacrilegio cooperari, quia est intrinsecè malum; at ministrans sacramentum indigno videtur illius sacrilegæ susceptioni cooperari. Ergo nunquam id licere potest? Facilè respondetur negando ministrantem sacramentum indigno ob supradictum finem vitandi proximi infamationem cooperari sacrilegæ suscipientis receptioni, quia solum cooperatur receptioni sacramenti, quatenus verò est sacrilega permittit ex iusta causa. Sic Suar. Henriq. Bonac. & alij supra.

Pvnctvm XV.

Qualiter licitum sit Sacramenta recipere, & petere ab indigno ministro.

1. *Non est licitum petere administrationem, quam alius nullo modo licitè præstare potest.*
2. *Ob tui, vel alterius grauem necessitatem, vel vtilitatem benè potes petere administrationem, quam alius in peccato ob suam malitiam facturus est.*
3. *Seclusa supradicta necessitate, vel vtilitate nequaquam potes etiam à parato administrationem petere.*

1. Quæstio hæc decidenda est ex his, quæ diximus *tract. 6. de charit. disp. vlt. de scandalo, & tract. 14. de iuram. disp. 1. pun. 10.* Primò namque statuendum est, nullo casu tibi licitum esse petere ab aliquo sacramenti administrationem, quam ipse licitè præstare non possit, quia eo ipso velles rem illicitam fieri, quòd intrinsecè malum. Qua ratione non licet tibi extra mortis periculum ab excommunicato non tolerato Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ recipere, quia ipse præstare licitè non potest, imò neque in mortis periculo, si alius adsit, qui præstare velit. Stante vero periculo mortis, & deficiente ministro idoneo poteris ab excommunicato & iam non tolerato Sacramenta Baptismi vel Pœnitentiæ recipere, quia horum sacramentorũ receptio est summè necessaria: nam esto contritione salutem obtinere possis, difficile est eam habere, neque in eas angustias es coniiciendus. Alia vero sacramenta, quia non sunt ita necessaria nequaquam potes etiam in articulo mortis ab excommunicato non tolerato suscipere. Excipe nisi incapax steteris sacramentum Pœnitentiæ recipiendi. Nam eo casu sunt tibi æquè necessaria ac baptismus, vel pœnitentia, quia illis susceptis salutem attritione consequeris, quam tamen amitteres ob contritionis defectum. Sic expressè tradit Ægid. de Coninch. *q. 64. art. 6. dub. 2. concl. 2.*

2. Secundò dicendum est ob grauem tui vel alterius necessitatem, vel vtilitatem optimè potes petere sacramenti administrationem ab eo, quem scis in peccato ministraturum, siue parochus sit, siue non, siue paratus existat siue non existat. Sic D. Thom. *q. 64. art. 6. ad 2.* Coninch *ibi dub. 2. concl. 1. n. 43.* Valent. *t. 4. disp. 3. q. 5. pun. 3.* Sanc *li. 7. de matr. di. 9. n. 8.* Suar. *3. p. di. 18. sect. 2. vers. sed quæres. & disp. 72. sect. 4. in fine.* Bonac. *disp. 1. de sacram q. 6. pun. 5. n. 1.* Ratio est, quia tu rem licitam & honestam petis, scilicet Sacramenti administrationem, quam minister & potest & debet licitè præstare. Quòd si non præstet eius malitiæ, & non tuæ petitioni tribuendum est. Hac enim de causa tibi licitum est mutuum ab vsurario, & iuramentum à iuraturo falso, vel per falsos Deos expostulare, quia quantum est ex te rem licitam & honestam petis.

3. Tertiò dicendum est seclusa graui necessitate, vel vtilitate tui, vel alterius nequis à Sacerdote etiam parocho, vel aliàs parato sacramenti administrationem petere, si moraliter tibi constet malè administraturum. Tum ob charitatem proximi, qua teneris peccatum illius impedire, si commodè possis, tum præcipuè ne diuinus honor, & sacramento reuerentia debita lædatur. Sic Sotus *in 4. dist. 1. q. 5. art. 6.* Suarez. *disp. 18. sect. 2. circa finem.* Ægid. de Coninch *qu. 64. art. 6. dub. 2. n. 43.* Bonac. *disp. 1. de sacram. q. 6. pun. 5. n. 2.* *Colligiturque apertè ex cap. Sciscitantibus 15. q. 8.* vbi Nicolaus Papa decidit ab adultero posse communionem percipi, donec Episcopi sententia priuatus sit.

Pvnctvm XVI.

De numero & ordine Sacramentorum, & ritibus seruandus in eorum administratione.

1. *Solum sunt septem sacramenta.*
2. *Ratione prædicta veritas probatur.*
3. *Quis ordo seruandus est in eorum numeratione.*
4. *Ritus essentiales sunt à Christo instituti, accidentales ab Ecclesia, qui si communes sint, nequit priuatus Episcopus mutare.*
5. *Graue est peccatum per se loquendo non seruare prædictos ritus ab Ecclesia præscriptos in sacramentorum administratione.*

1. Veritas catholica est septem esse sacramenta nec plura, nec pauciora. Hic definitum est à Concilio Florent. in Decreto Eugen. 4. & à Trid. *sess. 7. can. 1. & colligitur ex cap. ad abolendam de hæreticis*: vbi tanquam hæretici damnantur, qui aliter de sacramentis sentiunt, quam Ecclesia Romana. Constat autem Ecclesiam Romanam septem tantùm sacramenta approbare, non sunt igitur asserenda plura, nec pauciora. Neque huic veritati obstare videntur opiniones asserentes in Eucharistia sacramentum corporis à sacramento sanguinis distinctum esse. Et in Sacram. Ordinis ordines maiores inter se, & à minoribus ordinibus specie differre, quia Ecclesia solum definiuit non esse plura sacramenta, quam septem. Plura inquam, quæ in prædicto numero non contineantur. Nam esto sacramentum Ordinis plures ordines inter se distinctos contineat, omnes tamen vnicum sacramentum Ordinis saltem in genere constituunt, tametsi sub eo plura sacramenta specie infima distincta contineantur. Neque item obstat, quod aliqui Patres mentionem sacramentorum facientes aliqua ex eis, & non omnia numerent, quia non eo ipso negant. Neque denique obstat, quòd lotionem pedum à Christo Domino factam sacramentum appellent, sicuti appellauit Ambros. *lib. 3. de sacram. cap. 1.* & Bern. *serm. in Cœna Domini*, quia sacramentum vsurpant non propriè, & strictè pro signo sanctificante, & peccata venialia remittente, sed impropriè, & secundùm latam significationem pro signo denotante ipsos etiam iustos, & baptismo sanctificatos indigere noua lotione pro peccatis venialibus denuò commissis. Vide Nauar. *sum cap. 22. n. 2. & 5. & cap. Nouit. de iudiciis, notab. 3. n. 92.* Bellarm. *2. p. lib. 1. cap. 5.* Henriq. *lib. 1. cap. 3. §. 1.* Sayr. *de sacram. lib. 2. cap. 1. q. vnica. & cap. 2. art. 1. & 2.* Suar. *t. 3. in 3. p. disp. 12. sect. 1.* Vasq. *q. 64. disput. 125. n. 1. & seq. & q. 65. disp. 139. c. 1. & 2.* Ægid. de Coninch. *q. 64. art. 1. dub. 1. & q. 65. art. 1. n. 4.* & alij.

4. Ratio huius veritatis est institutio Christi. Congruentia optimè traditur à D. Thom. *q. 65. art. 1.* quia his sacramentis integrè perficitur homo tam quoad se, quam in ordine ad communitatem. Quinque enim sacramentis Baptismo scilicet, Confirmatione, Eucharistia, Pœnitentia, & Extrema-Vnctione perficitur in se, Ordine vero, & Matrimonio quoad populum. Baptismo namque spiritualiter nascimur, & in Christo regeneramur. Iuxta illud Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnũ Dei. & ad Titum. 3. per lauacrum regenerationis, & Confirmatione crescimus, & roboramur in vita per baptismum accepta in cuius sacramenti susceptione tempore nascentis Ecclesiæ Spiritus sanctus visibiliter communicabatur, vt habetur Actorum 8. n. 17. & cap. 19. n. 6. Eucharistia nutrimur in hac spirituali vita, & contra insidias inimici robur accipimus, & Christo nostro capiti vnimur. Nã vt dicitur Ioan. 6. Qui manducat me viuet propter me. Quia tamen ab hac spirituali vita ob malitiam nostram solemus deficere, Christus Dominus, ne ob defectum remedij periremus, Sacramentũ Pœnitentiæ instituit, quo possimus ad vitam reuocari obtenta peccatorũ remissione secundum illud Ioan. 20. Quorũ remiseritis peccata remittentur eis, &c. Denique instituit Extremam Vnctionẽ tũ in remedium infirmitatum, quæ ex peccato cõmisso relinquuntur, tum in adiutorium contra luctam, & specialem pugnam, quam cum dæmone in mortis articulo solemus habere, sicuti colligitur ex epistola Iacobi *cap.* [illegible] Hæc quinq. sacramenta, vt ex dictis constat ad priuatam cuiusq. vtilitatem, & perfectionem sunt per se instituta. Alia duo sacramenta Ordinis, &

Matrim-

Matrimonij ad perfectionem totius populi Christiani. Ordine namque constituuntur ministri, & dispensatores sacramentorum Pastores, & Doctores. Ideoque Paul. 1. ad Timoth. 4. dixit. Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij. & ad Hebr. 7. dixit Sacerdotes non solùm pro se, sed pro populo hostias offerre. Matrimonio populus Christianus per honestum, & rationi conuenientem vsum multiplicatur, ob cuius causam dixit Paul. ad Ephes. 5. hoc sacramentum magnum est in Christo, & Ecclesia.

3. Quoad ordinem vero horum sacramentorum ferè omnes Doctores approbant assignatum a D. Thom. *q. 65. art. 2.* & Concilium Trident. *sess. 7. can. 1.* authoritate firmatum, nempe vt baptismus sit primum sacramentum in ordine, non quia cæteris omnibus nobilius sit, sed quia ad vitam spiritualem concedendam est institutum, & cum vita sit fundamentum totius esse, sacramentum institutum ad hanc vitam communicandam totius ædificij spiritualis fundamentum est, & idem in ordine primum. At quia recenter nati indigent speciali robore, & auxilio ne deficiant, Sacramentum Confirmationis, quo roboramur secundum locum obtinet. Tertium obtinet Eucharistia, eò quòd sit speciale vitæ spiritualis nutrimentum. Quartus locus conceditur Pœnitentiæ, quia restituit vitam spiritualem roboratam, & nutritam, si forte amitti contingat. Extrema-Vnctio quintum habet locum, quia mundat nos à peccatorum reliquiis, quæ per pœnitentiam ob nostram negligentiam, vel ignorantiam sufficienter purgatæ non sunt. Sexto, & septimo loco sibi sequuntur sacramenta Ordinis, & Matrimonij, quibus in Ordine ad totam communitatem perficimur. Nam Ordine accipimus potestatem regendi multitudinem & exercendi actus publicos. Matrimonio propagamus naturam contra continuum morte introductum defectum. Quòd vero prædictus Ordo sit rectè assignatus colligitur apertè tum ex dictis, tum ex ratione, quam D. Thom. *qu. 65. art. 2.* subiungit. Priora (inquit) sunt, quæ singulos in se perficiunt in Ordine ad alios, ideóque sacramenta Ordinis, & Matrimonij postremum locum obtinent, reliqua priorem. Matrimonium post Ordinem, quia minus perfectum est, vtpotè quod minus participat rationem spiritualis vitæ, ad quam sacramenta ordinantur. Interea verò quæ ad perfectionem priuatam cuiúsque ordinantur (inquit D. Thom.) priora debent esse, quæ per se vitam communicant, & perficiunt, quam quæ obstacula remouent, ideóque priora sunt, Baptismus, Confirmatio, & Eucharistia, quibus vita conceditur, & perficitur, quàm Pœnitentia, & Extrema-Vnctio, quibus vita læsa reparatur. Ex quibus omnibus constat prædictũ Ordinem desumptum ex fine ipsorum sacramentorum, tum ex necessario, vel conuenienti illorum vsu. Nam si ex eorum dignitate ordo esset instituendus primum locum Eucharistia obtinere debebat, vtpotè omnium sacramentorum perfectissimum. Tum quia continet Christum. Tum quia ad ipsum reliqua sacramenta referuntur. Tum quia in ipso consummantur, vt latiùs explicauit D. Thom. *q. 65. art. 3.* Secundus locus concedendus erat Ordini Tertius Confirmationi. Quartus Baptismo Quintus Pœnitentiæ. Sextus Extremæ-Vnctioni. Septimus Matrimonio.

4. Prædicta sacramenta suos ritus habent tum ex institutione Christi, tum ex institutione Ecclesiæ, quibus administrentur. Sed ex his ritibus aliqui sunt essentiales, alij accidentales. Essentiales sunt qui sacramentum constituunt, quibúsque deficientibus materia, vel forma sacramenti deficit, & hi à Christo Domino sunt instituti. Accidentales sunt, qui non ad essentiam sacramenti, sed ad eius ornatum decorum, & conuenientem vsum pertinent. Qui ritus alij sunt communes toti Ecclesiæ, alij singulares cuiusdam Episcopatus: nulli tamen sunt à Christo Domino præscripti, esto Ecclesia ad eius imitationem, & exemplum aliquos præscripserit, vt rectè probat Suar. *3. p. q. 65. art. 4. disp. 15. sect. 3. concl. 1.* Ritus essentiales nullus Episcopus, imo nec summus Pontifex etiam in Concilio generali mutare potest; quia Ecclesiæ à Christo Domino relicta potestas Sacramenta mutandi, vt tradunt omnes. At ritus accidentales etiam toti Ecclesiæ communes potest summus Pontifex pro varietate temporum, & circunstantiarum quosdam de nouo instituere, & antiquos abrogare, quia horum obseruatio ex Ecclesiæ institutione habetur. Priuati verò Episcopi nequaquam possunt ritus vniuersali Ecclesiæ communes abrogare, vel aliquo modo mutare, quia sunt à superiori potestate, scilicet vniuersalis Ecclesiæ Pastore instituti. Eaque de causa Concil. Trident. *sess. 7. can. 13.* definiuit anathema esse dicentem receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse. Sic Henriq. *lib. 1. de Sacram. c. 21. n. 4.* Ægid. de Coninch. *q. 66. n. 99. & q. 72. n. 3.* Bonac. *disp. 1. q. vlt. pun. vn. in fin.* Suar. *disp. 15. sect. 3. circa finem.*

5. Ex quo fit per se peccatum mortale esse non seruare præscriptas cæremonias, ritum, & ordinem præscriptum ab Ecclesia in sacramentorum administratione, quia vsu, consuetudine, & Conciliorum decretis, & Doctorum authoritate constat horum obseruationem præceptam esse sicuti probauimus loquentes de singulis Sacramentis, Aliquando tamen continget solum veniale esse, si mutatio prudentis iudicio leuis esse iudicetur. Sic Suar. *disput. 16. sect. 2. circa finem.* Valen. *tom. 4. disp. 3. qu. 1. punct. 4.* Henriqu. *lib. 1. cap. 21. n. 4.* Bonac. *disp. 1. de Sacram. qu. vlt. punct. vnico, num. 4.* & alij communiter.

TRACTATVS XIX.

ET

DISPVTATIO VNICA,

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

EXPLICATIS in ſupradicto Tractatu iis, quæ omnibus Sacramentis communia ſunt ſingulorum ſacramentorum explicationem aggredimur incipientes à Baptiſmo vtpotè ianua reliquorum, & vitæ ſpiritualis fonte, ac radice.

PVNCTVM I.

De Baptiſmi nomine, eiúſque definitione.

1. *Expenditur nomen baptiſmi.*
2. *Definitio baptiſmi explicatur.*

1. HOc Sacramentum, quo à peccato originali mundamur, & in domeſticos Chriſti ſigillamur vniuerſi Patres, & Doctores baptiſmum appellant, eò quòd per immerſionem, vel affuſionem aquæ præſtetur. Baptiſmi namque vox Latinè idem eſt quod immerſio, vel intinctio teſte Ambroſ. Calepino *verbo Baptiſmus.* Ob varios tamen ſacramenti effectus aliis etiam nominibus hoc Sacramentum Patres nominauerunt, vt videre eſt apud D. Thom. *q. 66. art. 1. ad 1.* Bellarmin *lib. 3. de ſacrament. cap. 1.* Suar. *q. 66. art. 1. in comment.* Vaſqu. *ibi diſp. 140. cap. 1.* Præcipua ſunt eſſe ſacramentum regenerationis, fidei, doni, ſeu gratiæ, vnctionis, illuminationis, indumenti, & ſigilli. His vtitur Gregor. Nazianzen. *orat. 40. in ſanctum Baptiſma non longè à principio* Chryſoſtom. *homil. ad baptizandos, tom. 5.* Tertullian. *lib. de Baptiſmo.* Baſil. *in exhortat. de baptizan.* Cyril. *Catech. 3. & 17.* Clem. Alexandr. *lib. 1. pædagogiæ, cap. 6.* Ambroſ. *lib. 2. de ſacr. in fine, & lib. 3. in princ.* & alij Patres. Dicitur ſacramentum *regenerationis*, quia eo denuò naſcimur & regeneramur. Iuxta illud Ioan. 3. niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto non poteſt introire in regnum Dei. *Fidei* Sacramentum appellatur, quia in eo fit prima, & ſolemnis fidei profeſſio. *Gratiæ, ſeu doni*, quia in eo gratia prima abſque vllo noſtro merito liberaliſſime confertur, integráque peccatorum quoad culpam, & pœnam remiſſio. *Vnctionis*, quia Spiritus ſancti gratia vngimur participes regni, & ſacerdotij Chriſti. *Illuminationis*, quia fide accepta in cognitionem Dei illuminamur. *Indumenti*, quia nuditas per peccatum contracta gratia huius ſacramenti tollitur. *Sigilli*, quia in oues Chriſti primo ſigillamur. Inſuper ſolet vocari *Circumciſio Chriſti non manufacta, ad Coloſſ. 2.* quia loco corporalis circumciſionis antiquæ hæc ſpiritualis circumciſio ſucceſſit. Deinde appellatur, *crux & ſepultura.* Ad Roman. 6. quia baptiſmo vetus homo moritur, & quaſi ſepelitur, nouúmque induimus, qui ſecundùm Deum creatus eſt. Denique dicitur, *principium & ianua ſacramentorum*, quia eo redditur baptizatus aptus ad reliqua ſacramenta ſuſcipienda.

2. Baptiſmi nomine explicato, Doctores ſequentes Mag. *in 4. diſt. 3.* definiunt, vt ſit ablutio corporis exterior facta ſub præſcripta forma verborum. Cui definitioni vt recta ſit ſubintelligi debet cum debita intentione. Nam ſtare optimè poteſt ablutio corporis ſub forma verborum pro baptiſmo præſcripta, non tamen fieri Baptiſmum eo quod deficiat legitima intentio. Hac enim ratione ſi aliquem ablueres proferens baptiſmi formam præſcriptam abſque intentione illum regenerandi, ſed animo tantum repræſentandi quod ab Eccleſia Catholica fit, baptiſmum non conficeres. Benè tamen poſſes ludens, & repræſentans Eccleſiæ Baptiſmum aliquem baptizare, ſi animo regenerandi ablueres ſub præſcripta forma baptiſmi. Qualiter Athanaſio contingit, qui etſi ludens, & repræſentans Eccleſiæ baptiſmum, quia tamen verum animum, & intentionem faciendi quod Eccleſia faciebat, habuit, verum baptiſmum pluribus non baptizatis contulit. Sicuti teſtatur Rufin. *lib. 1. hiſtor. cap. 14.* Sozomen. *lib. 2 cap. 16. & refertur in cap. Spiritus ſanctus, 1. q. 1.* Eſt ergo baptiſmi definitio non ſolùm ablutio corporis ſub præſcripta verborum forma, ſed cum debita intentione facta. Quapropter Catechiſmus Romanus, *2. p. c. 2. dixit.* Baptiſmus eſt ſacramentum regenerationis per aquam in verbo vitæ. *Sacramentum* conſtituit loco generis; *regenerationis per aquam in verbo vitæ* loco differentiæ. Nam baptiſmus differt à reliquis ſacramentis, eo quòd diuerſam habeat materiam, & formam phyſicam, diuerſámque ſignificationem. Habet namque pro materia aquam non vtcumque, ſed corpus lauantem, pro forma phyſica verba à Chriſto Domino inſtituta, quæ verba comparata ad ablutionem, quia eam determinant ſunt forma. At quia ex prolatione illorum verborum & ex ablutione cum intentione regenerandi baptizatum integra ſignificatio ſacramenti conſurgit, ea de cauſa ablutio, & prolatio verborum habent ſe vt materia ſacramenti, ſignificatio vero vt forma, quæ vllo verbo regenerationis indicata eſt à Cathechiſmo Romano. Hoc enim ſacramento Chriſto regeneramur, quia eius virtute primam ſpiritualem vitam conſequimur. Sic explicat Suar. *Baptiſmi definitionem 3. p. q. 66. art. 1 in comment.* iunctis iis quæ dixerat *diſp. 2. ſect. 1.* Ægid. de Coninch. *ibi* Vaſq. *diſp. 140. c. 1. num. 2.* Bonac. *diſp. 2. de baptiſmo. q. 2. p. 1. n. 1.*

PVNCTVM II.

De tempore, quo hoc Sacramentum inſtitutum eſt, & de differentia eius à Ioannis baptiſmo.

1. *Fuiſſe à Chriſto hoc ſacramentum inſtitutum poſt reſurrectionem qui defendant, & qualiter probent.*
2. *Ante mortem eius fuit hoc ſacramentum inſtitutum.*
3. *Satisfit oppoſitis rationibus num. 1. relatis.*
4. *Quo die fuerit inſtitutum hoc ſacramentum? Incertum eſt. Plures cenſent poſt plures dies à Ioannis baptiſmo.*
5. *Probabilius eſt eo die, quo fuit Chriſtus à Ioanne baptiſatus baptiſmum inſtituiſſe.*
6. *Fit ſatis fundamentis n. 4. adductis.*
7. *Qualiter baptiſmus à Chriſto inſtitutus differat à Ioannis baptiſmate.*

1. QVoad inſtitutionem huius ſacramenti attinet, fide tenendum eſt eſſe à Chriſto Domino inſtitutum, ſicuti de omnibus ſacramentis definit Trident. *ſeſſ. 7 can. 1.* Quo autem tempore inſtitutum ſit, non ita certum eſt. Nam aliqui grauiſſimi doctores docent fuiſſe inſtitutum poſt reſurrectionem, cum Apoſtolis dixit. *Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, ſic docuit expreſſè

presse *Tertullian. lib. de baptismo cap. 11 num. 86. Rupert. lib. 4. in Ioann. c. 3. Chrysost. hom. 28. in Ioann. Theophylact. Ioann. 3. in illa verba:* Post hæc venit Iesus. *Leo 1 in epistola. 4. decretali ad vniuersos Episcopos Siciliæ, cap. 3. & satis indicat D. Thom. q. 73. art. 5. ad 4. in priori solut.* & probabilem reputat *Canus lib. 8. de locis, cap. 5. §. quare si longiorem.* Mouentur primò, quia nullibi legitur Dominum formam baptismi expressisse, neque vtendam designasse, nisi post resurrectionem. Imo potius *Lucæ* 10. mittens discipulos suos ad annunciandum regnum Dei, varias potestates concessit eiiciendi dæmonia, & curandi infirmitates, si autem baptismus institutus esset, moneret illos, sicuti post resurrectionem fecit, vt docerent gentes, & in nomine Trinitatis baptizarent. Secundò probant ex illo *Ioannis* 7. vbi Euangelista testatur nondum Spiritum datum esse, quia Iesus nondum erat glorificatus, hoc est quia nondum erat mortuus, & resuscitatus. Si autem baptismus, quo Spiritus sanctus confertur, esset ante Christi passionem, & eius gloriosam resurrectionem institutus, Spiritus sanctus datus esset. Signum ergo est baptismum institutum non fuisse. Tertiò probant quia *Ioann. cap. 4. initio* expressit Christum Dominum non per se, sed per discipulos baptizasse, cuius expressionis nulla excogitari rationabilis causa potest, nisi quia eius discipuli baptizabant Ioannis baptismo, cuius vsus Christum non decebat. Tandem, quia baptismus habet ex se ianuam regni cælestis aperire. At hæc aperta non est, quousque Christus Dominus morte sua integrè satisfecit nostrorum peccatorum debito. Ergo ante hanc plenam satisfactionem non fuit institutus.

2. Cæterùm tenendum est cum communi, longéque probabiliori sententia Christum Dominum ante mortem suam baptismum instituisse sic docuit *Cyrill. lib. 2. in Ioann. c. 7. Nazianzen. orat. 39. August.* variis in locis præcipuè *tract. 13. & 15. in Ioann. cap. 57. D. Thom. q. 66. art. 2. Magist. in 4. d. 3.* & pluribus relatis firmant *Suar. disp. 19. sect. 1. concl. 1. Vasq. disp. 140. cap. 3. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 2. Bonac. disp. 2. de baptismo q. 2. pun. 1. Paul. Laymann lib. 5. sum. tract. 2. cap. 2. n. 1.* Probatur, quia ante passionem Christi Domini eius discipuli baptizabant, vt expressè habetur *Ioann.* 4. ibi audierunt Pharisæi, quòd Iesus plures discipulos facit, & baptizat, quàm Ioannes, quamquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius. At non est credibile eos baptizare baptismo Ioannis, neque alio baptismo ab eo, qui nunc est. Ergo baptismus ante passionem Christi fuit institutus. Minorem, in qua est difficultas sic probo. Et in primis, quod discipuli Christi non baptizarent baptismo Ioannis videtur manifestum. Tum quia non diceretur Christus mediis illis baptizare, sed potiùs Ioannes, cuius erat baptismus. Tum quia discipuli Ioannis non conquererentur, quod Christi discipuli baptizarent, si baptismo Ioannis vterentur, imo potius gaudere deberent, quod sui magistri baptismus à Christo, eiusque discipulis approbaretur. Tum denique, quia ipse Ioannes dixit se baptizare in aqua, Christum Dominum baptizaturum in Spiritu sancto *Ioann. 1. & Matth. 3.* ob quam causam plures ad Christum baptizandi concurrebant. Quod verò discipuli Christi non baptizarent alio baptismo ab eo, qui nunc est, inde probatur, quia ex scriptura constat Christum Dominum, eiusque discipulos baptizasse in Spiritu sancto, & igni, hoc est baptismo conferente Spiritum sanctum, animum inflammante, & tanquam igni à rubigine peccatorum purgante. *Ioann. 1. Matth. 3.* nec de alio baptismo constat, nec Christum, eiusque discipulos decebat. Sed baptismus, vi cuius Spiritus sanctus per gratiam, & charitatem communicatur, est baptismus, qui nunc est in Ecclesia. Ergo nullo alio Christus Dominus, eiusque discipuli vsi fuerunt. Secundò probo, quia ante passionem Christi institutum est Eucharistiæ sacramentum, & discipulis ministratum, ipsique discipuli ordinibus initiati sunt. At non est credendum prius Eucharistiam participasse, & ordinis sacramentum recepisse, quàm baptismum, cùm baptismus omnium sacramentorum ianua sit, & initium. Fingere autem Christum Dominum in hac parte dispensasse, & sacramentorum dispositionem mutasse incongruum est, cùm nulla sit huius fictionis necessitas, nec fundamentum. Adde plures Patres testari Christum Dominum suis manibus aliquos baptizasse: nam baptizasse Petrum testatur *Nicephor. lib. 2. historia, cap. 3. & Nazianzen. orat.* 39. Beatam Virginem, & vtrumque, *& Theophil. in cap. 3. Ioann.* imo noster doctissimus *Maldonat. Ioann. 3.* quem sequitur *Vasq. q. 66. art. 2. disp. 140. cap. 5.* affirmat Christum Dominum suis manibus plures baptizasse, tametsi non frequenter, frequenter enim per discipulos faciebat. Sic explicant locum *Ioann. 4.* vbi dicitur Christum non baptizasse, sed discipulos eius, cùm tamen *Ioann. 3.* dixisset Christum baptizasse; vt sit sensus Christum non baptizasse frequenter, benè tamen aliquoties; sed rarò.

3. Ex his facile est rationibus oppositis satisfacere. Ad primam nego nullibi esse indicatam à Christo Domino ante suam passionem formam baptismi. Satis enim indicata fuit, cùm à Ioanne fuit baptizatus, & præcipue cum eius Apostoli baptizarent baptismo à Ioanne prænunciato, quo Spiritus sanctus communicaretur. Neque enim credendum est Apostolos sub alia forma, quàm Trinitatis baptismum ministrasse, aliàs diuersum sacramentum esset, præcipuè cùm mysterium sanctissimæ Trinitatis sæpè Christus Dominus declarauerit, & ad communicandam hominibus illius notitiam carnem assumpserit. Fateor tamen post suam resurrectionem illud mysterium sub verbis expressis proposuisse, & solemniter publicasse, non quia discipuli illud ignorarent; cùm plenè iam essent instructi Spiritu sancto, sed vt omnibus constaret ab eo tempore baptismum sub nomine Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus sancti collatum medium esse ad salutem necessarium, illiusque mysterij notitiam omnes habere debere. Quod verò *Lucæ* 10 mentionem non fecerit baptismi, cùm discipulos ad prædicandum misit, ideo fuit, quia paulo antè data fuerat discipulis baptizandi potestas, ac proinde opus non erat eam repetere. Deinde quia non passim omnes baptizandi erant, sed qui in Christum crederent, quos sciebat ante eius mortem non ita plures futuros esse. Ad secundum ex illo *Ioann. 7.* respondeo Spiritum sanctum visibili forma, & abundantiori non esse datum, quia Iesus glorificatus non erat. At datus erat inuisibiliter; aliàs Magdalenæ remissa essent peccata, neque Eucharistia conferens gratiam instituta. Ad tertium, ex illo *Ioann. 4.* satisfactum est in probatione nostræ conclusionis. Ad vltimum concedo ianuam regni cælestis apertam non esse ante Christi passionem, & gloriosam resurrectionem, quia vsque ad illud tempus nostrorum peccatorum debitum secundùm diuinam ordinationem non erat integrè persolutum. Sed non inde infertur baptismum institutum non esse efficax ad gratiam communicandam. Nam illam ante passionem communicabat tum ob merita infinita Christi Domini, quæ illius institutionem præcesserant. Tum ob merita futura suæ passionis. Et licèt illa gratia non illico baptizatum morientem perduceret ad regna cælorum, hoc non proueniebat ex defectu gratiæ, & baptismi, sed ex eo quod diuina ordinatione statutum erat nemini regnum cælorum aperiendum esse, quousque Christus Dominus plenè, & integrè debitum humanæ naturæ persolueret.

4. Sed quo die ante mortem Christi fuerit baptismus institutus, incertissimum est. Plures doctores censent non fuisse institutum eo tempore, quo Christus Dominus fuit à Ioanne baptista baptizatus, sed post aliquos dies cum discipulos collegit, & partim ipse, partim, & frequentius per suos discipulos turbas baptizauerit. *Sic Scotus in 4. dist. 3. q. 4. Gabr. q. vnica art. 3. dub. vlt. Bartholom. ab. Angelo de sacr. baptismi dialogo. 2. §. 7.* Ægid. de Coninch *q. 66. art. 2. n.* 14 Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 2. c. 2. n. 2. fine.* nec dissentit Suar. *disp. 19. sect. 2. circa finem.* Mouentur, quia eo tempore, quo Christus Dominus baptismum à Ioanne suscepit, non legislatoris personam, sed potius pœnitentis gessit. At institutio sacramenti baptismi ad officium legislatoris pertinet. Deinde eo tempore nondum discipulos habebat, nec prædicationem inchoarat; at non est credendum instituisse sacramentum ante inchoatam prædicationem, & discipulorum collectionem. Non enim decebat institutionem sacramenti hominum vtilitatem respicientis, & per discipulos administrandi secretam esse, sed manifestam. Præterea ex eo quòd Christus baptizatus fuerit, & ex omnibus, quæ ibi contigerunt colligi non potest baptismi institutio, sed ad summum adumbrari, & præfigurari. Nam baptismi institutio formaliter importat, quod Christus Dominus perpetua lege statuerit illius materiam, & formam vt signum gratiæ sanctificantis. At ex eo, quod ipse baptizatus fuerit non infertur hanc legem tulisse, neque ex eo quod Pater æternus suum esse filium publicauerit, & Spiritus sanctus in figura columbæ apparuerit, quia hæc omnia solùm designant sacramenti formam, non constituunt; contingere enim poterant, quin esset aliqua sacramenti institutio. Ergo dicendum est sacramentum baptismi non fuisse institutum tempore quo Christus fuit baptizatus. Restat ergo vt postmodum fuerit, nempe quando Christus discipulos collegit, & potestatem baptizandi turbas contulit.

5. Cæterùm probabilius existimo eo die, quo Christus Dominus in Iordane baptizatus fuit sacramentum baptismi instituisse: sic docent communiter Patres Ecclesiæ, *Ambros. August. Hieronym. Nazianzen. Damasc. & alij apud* Vasq. *disp.* 140. *cap. 6.* Suar. *disput. 19. sect. 1.* traduntque communiter scholastici cum D. Thom. *q. 66. art. 2. & Mag. in 4. dist. 3. vbi Domin. Soto, Ledesma, & alij,* quos refert, & sequitur Vasq. *dicto cap. 6. Sayrus de sacram lib. 2. cap. 2. q. 3. art. 1.* Bonac. *disp. de baptismo q. 2. pun. 1. n. 2.* Moueor quia sæpè Patres, & doctores, quos plena manu refert Vasq. *3. p. q. 66. art. 2. disp. 140. cap. 6. post initium* dicunt Christum Dominum suo baptismo aquas Iordanis, & in ipso reliquas omnes sanctificasse, & consecrasse. At si tunc solùm baptismus esset promissus, & adumbratus, incongruè dicerentur aquæ sanctificatæ, & consecratæ, illisque nostra peccata mundari, sed deberent dici sanctificandæ, & consecrandæ, nostraque peccata illis mundanda, sicuti ex promissione Petro facta de potestate clauium, *Matth. 16.* non dicitur Petrus Christus Vicarius consecratus; & sanctificatus

sed suo tempore consecrandus, & sanctificandus. Adde ex solo baptismo Ioannis, & promissione ab eo facta de baptismo Christi futuro dici possent aquæ consecratæ, & sanctificatæ, sicuti dicuntur Christo baptizato, si Christus Dominus eo tempore baptismum non instituit, sed solùm promisit, & præsignauit, quia baptismus Ioannis etiam fuit vmbra, & figura bapt smi à Christo instituendi, insupérque nomine Dei eius institutionem promisit. Ergo si ob solam promissionem futuri baptismi, & illius figuram dicuntur aquæ consecratæ, & sanctificatæ, cùm hanc promissionem, & vmbram habeant ex baptismo Ioannis, & promissione futuri Christi baptismi, eodem modo consecratæ, & sanctificatæ, & nostrorum peccatorum lauacrum dici debent. Quod nullo modo Patres concedunt. Signum ergo est consecratas, & sanctificatas, fuisse, quia eo tempore fuit baptismus institutus. Quòd si dicas sanctificatas, & consecratas esse non solùm quia eo tempore baptismum Christi instituendum præsignabant, sed etiam quia Christi contactu sacratæ fuerunt, & dignæ factæ, vt in lauacrum peccatorum nostrorum assumerentur. Obstat, quia contactu Christi non aquæ absolutè, sed illæ numero aquæ Iordanis, quæ ipsum tetigerunt, essent sanctificatæ. At Patres Ecclesiæ affirmant baptismo Christi aquam absolute sanctificatam esse. Igitur non de sola sanctificatione per contactum, sed de sanctificatione per baptismi institutionem intelligendum est. Adde sæpè Christum Dominum in vita sua aquas tetigisse, ob cuius contactum dignæ erant, vt in lauacrum nostrorum peccatorum assumerentur, sed non obinde à sanctis Patribus sacratæ, & sanctificatæ censentur, sicuti censentur in hac occasione baptismi: Ergo ob baptismum ibi institutum.

6. Superest satisfacere fundamentis num. præcedenti adductis ex quorum solutione nostra sententia firmior existet. Ad primum concedo Christum Dominum suscipientem Ioannis baptismum personam pœnitentis gessisse, at postmodum instituentem baptismum, & Ioannem insuper baptizantem personam gessisse legislatoris. Neque obstat nondum inchoasse prædicationem suam, neque discipulos collegisse. Voluit namque ab ea institutione inchoare, vt inde probaret baptismum vitæ spiritualis radicem, & fundamentum esse. Neque illa institutio secreta, & occulta fuit, sed satis publica, sicuti fuit baptismus Ioanni collatus, quem ex pluribus Patribus testatur Maldonat. *in illa verba Matth.* 3. fine modo, quémque sequitur Vasq *dicta disp.* 40. *cap.* 6. *circa finem n.* 45. Fateor tamen ex solo baptismo Ioannis Christo collato, & mysterij Trinitatis manifestatione non satis colligi huius sacramenti institutionem. At ex authoritate Patrum affirmantium eo baptismo aquas sanctificatas, & consecratas esse in nostrorum peccatorum lauacrum optimè colligi, præcipuè cùm paulò post discipuli Christi baptizarent non baptismo Ioannis, vt probatum est, sed Christi baptismo. Neque appareat quo tempore illius fuerit institutio.

7. Quod si inquiras discrimen nostri baptismi à baptismo Ioannis? Breuiter, & optimè illud expendit Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 3. Inquit enim: Baptismus Ioannis differt à baptismo Christi, primò in institutione, quia baptismus Ioannis non fuit institutus in sacramentum, hoc est in cæremoniam stabilem ad hominum sanctificationem, sed solùm, in dispositionem, & figuram nostri baptismi, quo instituto, & promulgato cessarit. Secundò differt in forma, quia baptismus Ioannis non conferebatur sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis, sicuti noster baptismus confertur. Tertiò quoad effectus, quia non conferebat gratiam sanctificantem ex opere operato, neque caracterem imprimebat, quod secus in nostro baptismo contingit. Ex quo nascitur quarta differentia scilicet baptismum Ioannis insufficientem fuisse ad salutem, illoque baptizatos indiguisse Christi baptismo. Quinto differt in ministro, quia baptismus Ioannis à solo Ioanne ministrabatur, at noster baptismus à quolibet ministrari valet. Tandem differt in necessitate, quia Ioannis baptismus nec necessitate medij, nec fortè præcepti fuit ad salutem necessarius, secus noster.

PVNCT. III.

De materia remota baptismi.

1 *Aqua naturalis apta ad abluendum est materia remota.*
2 *Quæ excludantur à materia baptismi.*
3 *Aqua inepta ad abluendum excluditur.*
4 *Aquam esse maris, fluminis, vel fontis frigidam, vel calidam per accidens est.*
5 *Vti aqua turbida, & impura ad baptismum absque graui necessitate peccatum est mortale.*

1. FIdes docet pro materia baptismi aquam naturalem, seu elementarem aptam ad abluendum designatam esse a Christo Domino. Sic definitum est in *Concilio Lateranen.* relato in *cap. firmiter de summa Trinit. & in Concilio Florentino in decreto Eugenij* 4. *de Armenis, & in Trid. sess.* 7 *can.* 2. colligitúrq; apertè *ex illo Ioannis.* 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, &c. & tradunt omnes Catholici. Ratio huius institutionis creditur esse, quia hoc Symbolum aptissimum est ad significandam animæ munditiem, & ex alia parte ob eius redundantiam omnibus peruium, vt sacramentum ita necessarium facilè administrari posset.

2. Hinc fit non esse materiam huius sacramenti sudorem, lac, vrinam, lachrymas, sputum, seu saliuam, aquam rosaceam, seu ex viti, aliisque herbis, & floribus expressam. Item ex sale resolutam, ceruisiam, & iusculum, si satis decocta sint, quia nec censentur, nec sunt aqua naturalis, seu elementaris. Sic docent cum D. Thom. *q.* 66. *art.* 4. ferè omnes doctores teste Vasqu. *disput.* 141. *cap.* 1. *circa finem.* Suar. *disput.* 20 *sect.* 1. Ægid de Coninch *q.* 66. *art.* 4 Paulo Laymann. *lib.* 5. *sum tract.* 2. *cap.* 3 Bonac. *disput.* 2. *qu* 2. *punct.* 3. Verum quia aliqualiter probabile est liquores ex herbis expressos, saliuam, aquam ex sale resolutam, ceruisiam, & iusculum, &c. non differre specie ab aqua elementari, non audet Ægid. de Coninch. condemnare eum, qui supradictis in extrema necessitate vteretur, quia extrema necessitas huius sacramenti honestat vsum materiæ ita dubiæ.

3. Notanter dixi materiam huius sacramenti esse aquam aptam ad abluendum: quia hoc sacramentum in ablutione consistit, eáque de causa lutum, glacies, & nix nisi resoluantur, materia huius sacramenti non sunt, quia esto ab aqua elementari non differant physicè, differunt moraliter quoad vsum ob ineptitudinem, quam ad lauandum habent. Sic Ægid. de Coninch *q.* 66. *art.* 4. *n.* 17 Suar. *disput.* 20 *sect.* 15. *atque hinc obiter* Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. *n.* 6. Laym. *lib.* 5 *tract.* 2. *cap.* 3. *concl.* 2. *corol.* 1. *& alij.*

4. Quòd verò aqua sit fluminis, fontis, vel maris, frigida, vel calida parum interest, imo quod per terram sulphuream, vel cineres calefactos transierit, & turbida sit, non obinde deficit à materia huius sacramenti: quia est vera aqua naturalis apta ad abluendum, esto ad bibendum apta non sit. Sic D. Thom. *qu.* 66. *ad* 4. Vasqu *disput.* 141. *cap.* 1. *n.* 9. Bonac. *d. punct.* 3. *n.* 6. Paul. Laymann. *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 3. *concl.* 1. *in corol.*

5. Aduerte tamen vti aqua impura & turbida ad baptismũ conficiendum absque necessitate graui peccatum mortale esse sacrilegij, nam esto sit huius sacramenti materia certa, est tamen aliena ab vsu Ecclesiæ, & contraria reuerentiæ sacramenti. Adde vti alia aqua præter aquam benedictam, quæ in fonte baptismali ad hunc effectum seruatur, peccatum graue est, vt satis colligitur ex *Clement. vnica de baptismo*: ob necessitatem tamen vrgentem cuiusvis aquæ vsus licet: sic notauit Ægid. de Coninch *qu.* 66. *art.* 4. *Reginald. lib.* 27. *num.* 13. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 6. Bonac. *disput.* 2. *qu.* 2. *p.* 3. *num.* 6. *& alij.*

PVNCTVM IV.

De materia proxima Baptismi.

1 *Ablutio est materia proxima.*
2 *Fieri potest immersione, aspersione, vel effusione. Sed in his seruanda est diœcesana consuetudo.*
3. *Qualiter formam baptismi proferre debet conficiens sacramentum trina immersione.*
4 *Minimam guttam aquæ, si minimam corporis partem tangat esse sufficientem ad sacramentum baptismi, qui defendant, & qualiter probent.*
5 *Probabilius est aliquam partem corporis principem ablui debere, & non vna, sed pluribus guttis.*
6 *Aqua immediate tangere debet corpus baptizati successiue motu*
7 *Satis est probabile te esse baptizatum, si lauaris in capillis.*
8 *Idem dic, si lauaris corio, seu pelle secundina circumdatus.*
9 *Immersione, qua quis suffocatur, baptismum non confici plures defendunt.*
10 *Contrarium est probabilius.*
11 *Rationes num.* 9 *adducta dissoluuntur.*
12 *Semper est illicita supradicta baptismi ministratio.*
13 *Non est secanda mater etiam proximè moritura, vt infans baptizetur.*
14 *Bene potest ministrare baptismum infanti, esto cognoscas inde mortem accelerandam aliqualiter esse.*

1. SVperiori puncto dixi materiam remotam esse aquam, vt indicarem aliam esse proximam, scilicet ablutionem per ipsam, iuxta illud *ad Ephes.* 5. mundans lauacro aquæ *& Matth. vlt.* baptizantes eos, id est lauantes. Ratio est manifesta. Nam illa est proxima, & immediata sacramenti materia, quæ per formam illius determinatur: at forma sacramenti baptismi non aquam secundùm se, sed aquæ vsum, scilicet ablutionẽ determinat. Id enim significat verbum baptizo

ptizo, quod latinè est abluo, seu lauo. Sic ferè omnes doctores.

2 Hæc ablutio, quæ in contactu successiuo aquæ ad corpus baptizati consistit fieri potest per immersionem corporis in aquam, vel per aspersionem, seu effusionem aquæ in corpus, quomodocumque hoc fiat, verum sacramentum conficitur, quia verè quis ablutus censetur. Vt tamen licitè ministretur seruanda est Ecclesiæ diœcesanæ consuetudo: nam in aliquibus Ecclesiis adest consuetudo baptizandi per immersionem, in aliis per effusionem Non tamen caret probabilitate peccatum mortale non esse, sed veniale tantùm vti effusione aquæ in conficiendo baptismate, tametsi consuetudo sit, vt per immersionem conficiatur, quia postquam cessauit præceptum trinæ mersionis, censetur mutatio leuis nec aliena ab vsu Romanæ Ecclesiæ, maximè in adultorum baptismo. Sic *docuit* Sotus *in 4. dist.* 1. *q. vn art.* 8 *concl.* 3. Bartholom. ab Angelo *de Sacram. baptismi dialogo.* 2. §. 9. Valent. *t.* 4. *disp* 4. *q.* 1. *pun.* 2. *col.* 4. Notandum verò est tempore nascentis Ecclesiæ confici hoc sacramentum trina mersione, vt ex multis comprobat Vasq *q.* 66. *art.* 8. *disp* 145. *cap.* 1. tum vt expressius triduana sepultura Christi Domini significaretur. Tum vt mysterium Trinitatis non solùm verbis, sed facto exprimeretur, Tum præcipue, contra errorem Eunomianorum, aliorúmque hæreticorum affirmantium debere vnica mersione fieri in nomine Christi, exclusa Trinitatis inuocatione. At huius trinæ mersionis vsus non tanquam ritus essentialis & à Christo institutus, sed tanquam ab Apostolis emanans præscriptus erat, eáque de causa Pelagius Papa relatus *in cap.* multi sunt *de consecrat. dist* 4. Dixit esse Euangelicum præceptum trina vti mersione, id est præceptum Euangelio conforme & *can. Apost.* 49. deponitur qui aliter baptizauerit. Sed iam hoc præceptum cessante errore Eunomitarum abolitum est; pluribus enim in locis vnica tantùm mersione conficitur baptismus, vt constat ex Gregor. Papa relato *in cap. de trina de consecrat dist.* 4. *& ex Concilio Tolet.* 4. *cap.* 5. & sic licitè fieri potest Ægid. de Coninch. *q.* 66. *art.* 8. Paul Laymann *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 3. *q.* 3. *in fine.*

3. Quòd si aliquis conficiens baptismum trina mersione intentionem haberet non conficiendi sacramentum, quousque trina mersio perficeretur, oporteret vsque ad illud tempus formæ prolationem differri. Nam si ante secundam, vel tertiam mersionem formam integrè proferret cum intentione conficiendi sacramentum, sine dubio conficeret, quia de essentia baptismi non est trina mersio, sed ablutio, quæ vnica mersione perficitur. Quod si expressè vellet non conficere sacramentum vnica mersione, sed triplici (quod de nemine credendum est.) sacramentum non perficeretur, quousque trina mersio perfecta esset, non quidem ex defectu materiæ, & formæ, sed ex defectu intentionis: sic pluribus firmat Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 3. *in fine.*

4. Difficultas est qualis debeat esse mersio, seu aquæ infusio, vt baptismus perfici censeatur? Qua in re certissimum est eam mersionem, seu affusionem aquæ in corpus baptizati sufficientem, & necessariam esse, quæ sufficit, vt quis ablutus dicatur. Sed qualiter hæc sit? non constat inter doctores. Plures non infimæ notæ censent ex parte aquæ minimam guttam aquæ sufficientem esse, si successiuo motu corpus tangat, quia vera est ablutio. Ex parte baptizati minimam illius partem sufficere, quia eo ipso ablui dicitur. Sic docent aliis relatis Henriq. *lib.* 2 *cap.* 7 *n.* 2. *&* *c.* 11. *n.* 4. Vasq. *disp.* 141. *c.* 4.

5. Nihilominus probabilius est requiri baptismum fieri in aliqua parte corporis principe. v. g. in capite, pectore, scapulis, brachio, aut pede, factum verò in digitis, vel in sola manu insufficientem esse sic pluribus relatis firmat Bonac. *disp.* 2 *q.* 2. *pun.* 3 *n.* 14. Paul. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 3. *concl.* 2. *corol.* 3. Ægid de Coninc. *q.* 66. *art.* 7. *dub.* 2. *Tolet. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 8. Ratio est, quia iuxta communem modum loquendi non dicitur quis lotus ex eo quod digitus tantùm abluatur, tametsi vulneratus dicatur, esto in digito tantùm vulnus acceperit. Verum est tamen baptismum ministrandum esse infanti ex vtero matris egredienti in manu vel digito, si in alia parte corporis ministrari non potest, ob periculum moriendi absque baptismo, quia saltem est probabile baptismum in ea parte corporis factum validum esse, repetendus tamen postea est sub conditione.

Deinde probabilius censeo vnam, vel duas aquæ guttas corpus tangentes etiam successiuo motu insufficientes esse ad baptismum conficiendum, quia ex illis solùm aspersus, & aqua ta tus, sed non lotus diceris secundùm, vsitatum loquendi modum Sic Tolet. Bonac. Paul. Laymann. Ægid. de Coninch *locis citatis.*

6. Illud indubitatum est debere aquam siue in minima, siue in magna quantitate corpus baptizati immediatè tangere contactu successiuo, quia alias propriè lotus dici non posset. Vnde non est baptismus, si vestibus, corio, vel vtre contectus absque eo quòd penetret ne aqua perfundaris, quia propriè non tu, sed tuæ vestes, & indumentum aqua perfunduntur Sic Bonac. *disp.* 2 *q.* 2. *pun.* 3 *num.* 12. Paul. Laymann *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 3. *concl.* 1. *corol.* 1.

7. An verò si lauatis in capillis, censeatis absolutè lotus, & baptismus confectus? Variant doctores. Bonac. *loco citato* negat ex communi sententia, quia capilli non sunt partes hominis, sed illius excrementum, neque animo rationali viuificati. Non igitur ex eorum lotione lotus dici potest, & animus rationalis sanctificatus. Nihilominus contrarium est satis probabile, quia capilli dum corpori adhærent censendi sunt partes hominis illum ornantes: & ita tradit Vasq *disp.* 145 *cap.* 4 *n* 31 Ægid de Coninch *q.* 66 *art* 7. *dub.* 2. *n* 77. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 18 *n.* 10. Valen. *t.* 4. *disp.* 4 *q.* 5. *pun.* 2. *vers. sexto sequitur* & alij, quos refert Bonacina *supra n.* 12

8. Idem quod dictum est de baptismo facto in capillis, dicendum est de baptismo illius, qui recenter natus est, & pelle secundina circundatus, quia dum hæc pellis corpori adhæret censetur pars hominis esse, ac proinde sufficiens, vt eius lotione homo lotus esse dicatur. Sic Vasq. & Ægid *supra*. Paul. Laymann *lib.* 5 *tract.* 2. *cap.* . *q.* 2. Nunquam tamen extra necessitatem licet tibi sic ministrare baptismum, quia nunquam extra necessitatē potes vti materia dubia, cùm certam sumere possis, baptismusque cessante necessitate est omnino sub conditione repetendus, vt est compertum apud omnes.

9. Superest discutienda illa quæstio an in ea immersione, qua suffocatur infans, baptismus confici possit. Negant *Scotus in.* 4. *dist.* 5. *q.* 3. Siluest. *verbo baptismus.* 4 *n.* 8. Tabiena 5 *n.* 7. Armilla *n.* 19. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 18 *n.* 9. Sotus *in* 4. *dist.* 3 *art.* 8. *q. vnica proposit.* 2. & alij plures Mouentur primò, quia ea immersio non est vera ablutio, de cuius ratione esse videtur, vt in aquam immersum ex aqua educas. Secundò quia solum significat Christi mortem, non eius resurrectionem, cùm tamen baptismo vtriusque significatio competat Tertiò illa immersio potius est occisio, quàm viuificatio: non igitur est sufficiens baptismi materia.

10. Cæterùm eam mersionem sufficientem esse ad baptismum tenendum est vt probabilius cum Panormit *in cap non vt apponeres n.* 4 *de Baptismo*. Valen. *t.* 4 *disp* 4 *q.* *pun.* 2. *vers. septimo sequitur*. Vasq *disp.* 145 *cap* 3 *n.* 19 Coninch. *q.* 66 *art.* 7. *dub* 1 *n.* 68. Bonac *disp* 2 *q.* 2 *pun.* 3 *n.* 17 Suar. *disp* 20. *sect.* 3. *vers. quapropter*, Paulo Laymann *lib.* 5 *tract.* 2. *c.* 3 *q.* 4 & alij apud ipsos Ratio est, quia lauaris, & mundaris potes supradicta mersione, antequam ex aqua educaris, & moriaris. Ergo eductionis priuatio, & suffocatio lotionem non impedit. Ergo nec impedit baptismum, qui in lotione sub præscripta verborum forma consistit. Antecedens probo, quia ea mersione te aqua tangit successiuo motu de se sufficiente ad sordes corporis mundandas. Ergo est vera lotio. Et confirmo. Si minister cùm conficit baptismum se in flumen proiiciendo voluntatem haberet ex aqua educendi, nullus negaret eam mersionem esse veram lotionem ad baptismum sufficientem, tametsi casu contingeret, vt ex eius manibus lapsus submergeris, vt benè ipsemet Sotus pro contraria sententia relatus concedit; sed intentio eductionis mersionem non immutat. Ergo si vno casu vera lotio sufficiens ad baptismum, etiam in alio debet esse. Confirmo secundò, si animo tum baptizandi, tum occidendi infantem aqua feruenti perfundas, absque dubio baptismum conficeis: quia occisio lotioni non obstat. Ergo similiter suffocatio lotioni factæ per immersionem non obstabit.

11. Neque rationes contrariæ vrgent. Ad primam constat ex probatione nostræ sententiæ: negamus enim eductionem pertinere ad essentiam ablutionis, tametsi communiter eductio cum mersione coniuncta sit. At secundam concedo baptismum significare Christi mortem, eiusque resurrectionem, quatenus baptizatus eo baptismo suscepto veterem Adam sepelit, & nouum induit, moritur peccato, & Christo viuit, ad cuius significationem sola immersio, quæ corpus abluat sufficiens est. Ad tertiam admitto baptismum viuificare, sed nego per se viuificare corpus, sed animum per gratiam, & charitatem: cui vitæ non obstat corporalis vitæ priuatio succedens.

12. Illud verò est omnino certum hanc baptismi ministrationem proiiciendo baptizandum in flumen vel puteum, esse illicitam, & graue peccatum homicidij, tametsi alia via infanti ministrari baptismus non possit, & timeatur statim moriturus: quia ea immersio æquè per se, & directè tendit ad occisionem, ac ad infantis ablutionem, imo potius ad ablutionem per accidens dirigitur ex sola intentione mergentis, ad occisionem autem per se, & directè. Vnde hic casus est longè diuersus ab eo, qui oppugnans ciuitatem bellicum tormentum proiicit, quo cognoscit ibi astantem innocentem esse occidendum, & ab eo qui fugiens mortem sibi imminentem, puerum in via positum pedibus equi conculcat, & à muliere prægnante, quæ potionem sumit, ex qua præuidet infantem in vtero moriturum: quia mors ex his euentibus contingens contingit per accidens, cum per accidens sit eo loci esse innocentem, quo bellicum tormentum proiicis, & qua mortem tibi ab inimico imminentem fugis. Neq. enim ex bellici tormenti proiectione, neque ex fuga, neque ex sumptione potionis ad salutem conuenientis mors alicuius per

se infertur, sed solùm per accidens. Secus est ex immersione infantis in flumen, vel puteum, ex hac enim per se directè, & necessariò mors infantis succedit. Non igitur esse potest licita. Et ita sustinent *ex communi sententia Suar disp.* 20. *sect.* 3. Vasq. *disp.* 145. *cap.* 3. *in fine.* Ægid. de Coninch. q. 66. *art.* 7. *dub.* 1. *n.* 75. Paul. Laym. *lib.* 5. *sum tract.* 2. *cap.* 3. *q.* 4.

13. Hinc infertur non esse secandam matrem alias proximè morituram, vt infanti in vtero illius existenti ministrari baptismus possit, quia nemini licet homicidium perpetrare, tametsi inde plura bona nascantur. Sic Ægid. de Coninch. *dicto dub.* 1. *n.* 75. affirmans esse omnium.

14. Ex his constat, quid dicendum sit, an tibi liceat baptismum infanti proximè morituro ministrare, ex cuius ministratione cognoscis mortem accelerandam esse? Respondeo primo cum doctoribus statum referendis casum mor aliter esse impossibilem: nam cum baptismus minima aquæ tepefactæ effusione confici possit, vix credi potest ex ea mortem accelerandam esse. Sed gratis admisso accelerari, respondeo baptismum administrandum esse. Tum quia non per se, sed per accidens ex illa actione mors succedit, cum per accidens sit prædictæ baptismi administrationi baptizandum in ea esse dispositione, vt actio ita humana, & temperata illi nocere possit. Tum quia nocumentum illud ita leue contemnendum est, ne baptizandus in æternum pereat. Sic tanquam certum tradit Vasq. *disp.* 145 *cap.* 3. *in fine.* Ægid. de Coninch. q. 66 *art.* 7. *dub.* 1. *n.* 76. *in fine.* Paul. Laym. *aliis relatis. lib.* 5 *sum tract.* 2 *cap* 3. *q.* 4.

PVNCTVM V.

De forma Baptismi.

1 *Statuitur forma baptismi.*
2 *Opus est ad baptismum exprimi personam baptizantem.*
3 *Negat Vasq. exprimi sufficienter, si dicas: baptizet te Deus, vel baptizeris à Deo.*
4 *Probabilius est oppositum.*
5 *Secundo ad baptismum requiritur expressio personæ baptizandæ.*
6 *Ex vnitate personæ baptizandæ vnitas baptismi desumitur.*
7 *Qualiter possunt plures vnum baptizare.*
8 *Tertio requiritur expressio ablutionis.*
9 *Quarto necessaria est expressio vnitatis, & Trinitatis diuinæ.*
10 *Sufficiatne implicitè Trinitatem exprimere? Affirmant plures.*
11 *Probabilius est oppositum.*
12 *Explicantur aliqua loca scripturæ, quæ contrarium suadere videntur.*
13 *Explicatur Nicolaus in cap. à quodam de consecrat. dist.* 4.
14 *Affirmant plures sub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque baptismum validè confici posse, tametsi non licitè.*
15 *Probabilius est oppositum.*
16 *Fit satis oppositis rationibus n.* 14. *adductis.*
17 *Quæ variatio formæ essentialis sit, quæ non latè expenditur.*
18 *Variatio formæ consuetudini diœcesanæ aduersa illicita est.*

1. FOrma baptismi, qua Ecclesia Latina vtitur hæc est. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Sic Alexand. 3. *in c.* 1. *de Baptismo. Concilium Florent.* in decreto Eugenij. Trident. *sess.* 7. *can.* 4 & sumitur ex illo Math. *cap. vlt.* Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Sic omnes doctores. Ex qua forma manifeste colligitur quatuor exprimi necessario debere, primò baptizantem, secundò baptizatum, tertiò actionem baptizandi, quartò vnitatem, & Trinitatem diuinarum personarum.

2. Circa primum certum est ad baptismi essentiam opus esse exprimi personam baptizantis, non tamen est necessarium, vt expressè, & formaliter exprimatur, sufficit implicitè, sicuti manifestè probat vsus Græcorum baptizantium sub ea forma. *Baptizatur seruus Christi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti,* quam esse veram formam baptismi docent omnes Catholici. Adde si omisso pronomine *Ego,* diceres, *te baptizo,* non est dubium veram formam baptismi proferre, quia satis apertè sub verbo baptizo significatum pronomen subintelligitur. Hoc pronomen etsi nunquam omittendum sit in Ecclesia Latina ob consuetudinem præscriptam, non videtur culpam venialem excedere see us contemptu, eius omissio, *teste* Soto *in* 4 *dist.* 3. *q. vni. art.* 5. § *quod si* Vasq. *disp.* 142. *n.* 3c Ægid. de Coninch. q. 66. *art.* 6. *dub. vn. n.* 45

3. Sed dubium est, an sufficienter ministri baptizantis exprimat, si dicat: *baptizet te Deus,* vel *Christus, baptizeris à Deo,* vel *Christo*? Negat Vasq. *disput.* 142. *cap.* 2. *num.* 9 & *cap* 3. *n.* 27. Mouetur primò, quia ibi solum exprimit Christum, vel Deum baptizare, non tamen se illius nomine baptismum conferre. Secundò, quia forma baptismi non deprecatiuè, sed imperatiuè proferenda est? at in, Deum imperari non potest, ergo nequit minister imperando dicere *baptizet te Deus.* Item ineptè Deus baptizare potest in nomine Patris, id est, authoritate Patris, &c. sed id ministro conuenit. Non igitur per illam formam validus baptismus confici potest.

4. Cæterum oppositum probabilius censeo cum Soto in 4. *dist.* 3. *q.* 1. *vnica, art.* 5 *column.* 5. Henriq. *lib.* 2. *cap* 8. *n.* 3. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2 *concl.* 2. Ægid de Coninch. q. 66 *art.* 6. *dub. vnic. n* 38. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 3. *vers. quapropter.* Nempe supradicta forma stante actione baptizandi sufficienter exprimi personam ministri, verumque confici baptismum. Etenim cum potestas delegata sit a Christo Domino docendi gentes, & baptizandi eas in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, exprimens minister, vt Deus eas baptizet clarè denotat vt Deus per illum eam ablutionem exercentem tanquam per suum ministrum baptizet sicuti si a principe quis accepit potestatem distribuendi aliquam pecuniam, quibus vellet, & eum illam distribuit diceret, hanc pecuniam princeps tradit vobis, sanè non solùm sui principis donationem, sed suam propriam ministerialem traditionem significaret. Ex qua ratione constat imperium hac forma significatum, quod propriè imperium esse non potest. Sed vsus absolutus potestatis concessæ circa creaturas irrationales non ad Deum, sed ad ablutionem, & effectum per ipsam significatũ dirigitur, præstatque hunc sensum, abluaris à Christo tanquam à principali causa, & sacramentorum authore & à me tanquam eius ministro. Secundùm hunc vltimum sensum non ineptè dicitur Deum in nomine suo baptizare, quatenus scilicet baptizat medio ministro per potestatem illi collatam.

5. Secundum ad essentiam baptismi requisitum est expressio personæ baptizandæ: si enim illam nec specialim, neque generatim exprimas, directè nullus est baptismus. Quia nulla esset formæ determinatio, sicuti, si diceres. Ego baptizo in nomine Patris. Ad baptismum enim necessario requiritur ea expressio, & determinatio personæ baptizandæ, vt ex ea expressione satis constet neminem se ipsum, sed alium à se distinctum baptizare. Quod fieri non potest, nisi specialim seu generatim directè tamẽ persona baptizanda exprimatur. Exprimitur autem specialim, si dicas. *Ego te baptizo Ego baptizo Caium generatim,* si sub forma Græcorum baptismum conficias, vt si dicas: *baptizo seruum Christi, seruus Christi baptizatur.* Sic testantur ex communi sententia Vasq. *disp.* 152. *c.* 3. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *concl.* 3. Henriq. *lib.* 2 *cap.* 8. *num* 4. Paul Laymann. *lib.* 5 *tract.* 2. *cap.* 4 *num.* 2. *vers. secundo accedit.* Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *pund.* 4. *n.* 2 sumiturque ex illis verbis *Math. vlt.* Baptizantes eos, & clarè colligitur *ex Concilio Floren. & Trident. locis sæpè citatis.*

6. Aduertendum est vnitatem baptismi potius ex vnitate personæ baptizandæ, quàm baptizantis desumi: si enim sub vnica Trinitatis inuocatione plures aqua perfunderes, plura baptismata conficeres, quia sunt plures ablutiones, & licèt physicè, & formaliter vnicam Trinitatis inuocationem feceris, virtualiter fecisti multiplicem, multiplicemque formam baptismi constituisti. Secus vero est si te ipsum plures baptizarent, quia eo casu vnicus tantùm baptismus conficeretur, quia vnica est ablutio. *Sic* Vasq. *disp.* 148. *c.* 7. *num.* 51. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *pun.* 4. *num.* 11. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 4. *vers. ex quo.*

7. Sed non caret difficultate, qualiter possent plures vnum baptizare? Etenim si inter eos actiones diuidantur, ita vt vnus abluat, alter formam proferat, manifestum est baptismum confici non posse, de cuius essentia est, vt ab eo, qui profert formam ablutio fiat. Si vero vterque & formam proferat, & aqua baptizandum perfundat, sub distinguendum est si vterque independenter ab altero baptismum conficere intendat, sicuti contingit in ordinatione, cum plures sacerdotes simul cum Episcopo verba consecrationis proferunt, vterque conficiet eundem baptismum, sicuti eandem hostiam consecrat, si vterque verba formæ in eodem instanti perficiat: quod raro contingere potest. At si posterius perficit formam, nihil faciet, quia inuenit iam baptismum à alio confectum, sicuti contingit in eo, qui posterius verba consecrationis perficit, hic enim materiam non consecrat, cum eam consecratam inueniat. Verùm si vterque intendat non conficere sacramentum, nisi dependenter ab alio, nullo modo baptismum conficere possunt, quia sensus formæ à Christo institutæ mutatur. Non enim est verum te baptizare, sed te cum alio baptizare. Neque est verum tuam ablutionem, & formæ prolationem esse sufficientem, sed potius esse insufficientem, cum alterius ablutio, & prolatio formæ concurrat. Quæ omnia contraria sunt institutioni Christi determinantis vnius ablutione, & formæ prolatione baptismum confici posse sic docent D. Thom. q. 67. *art.* 6. & *ibi* Coninch *dub.* 1. Vasq. *cap.* 5. *n.* 19. Valent. *disp.* 1. *q.* 2. *pun.* 2. *Suar. de sacram. disp.* 23. *sect.* 3 Bellarm. *de bapt. sm. cap.* 3. Bonac. *aliis relatis disp.* 1. *q.* 2. *pun.* 4. *num.* 25 Paul Laymann *lib.* 5. *tract.* 2. *cap* 4. *q.* 2.

8. Tertium quod diximus ad baptismum requiri, est expressio actus ablutionis à ministro proferenda [illegible] intentione facti, iuxta illud Christi, *baptizantes eos in nomine* [illegible]

baptizo [illegible]

exprimeres ablutionem intentione salt em virtuali baptizandi, seu conficiendi sacramentum, baptismum conficere non posses. Vnde baptismus non est, si exprimeres te puerum lauare refrigerandi causa absque vllo animo baptizandi: sic ex omnium sententia tradit Vasq. *disp.* 142. *cap.* 2. *n.* 10. Ægid. de Coninch. *q.* 66 *art.* 6. *dub. vn. concl.* 1. *n.* 41. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2 *q.* 2. *pun.* 4. *n.* 4. & alij apud ipsos: colligiturque aperte ex Concilio Florent. *decreto de Armenis*, *&* *tradidit* Alexand. 3. *cap.* 1. *de baptismo*. Supr adicta intentio baptizandi satis exprimi censetur, si exprimas ablutionem sub inuocatione Trinitatis.

9. Quartum, & præcipuum requisitum ad baptismum est expressio vnitatis, & Trinitatis diuinæ iuxta illud *Matth. vlt.* baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Etenim cum dicis in nomine, vnitatem personarum exprimis, cum subiungis Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, personarum Trinitatem declaras. Neque aliter collatus baptismus validus esse potest, vt colligitur manifestè *ex can.* 49. Apostol. *& ex cap. si re vera. cap. multi sunt. cap. in synodo de consecrat. dist.* 4. & pluribus exornant Vasq. *disp.* 143. *cap.* 3. Suar. *disp.* 21. *sect.* 3. Ratio sumitur ex Christi institutione, congruentia ex eo quod baptismus sit ianua, per quam in Ecclesiam Christi ingredimur. Decuit ergo præcipuum fidei mysterium in eo exprimi, siquidem necessarium est explicitam Trinitatis notitiam haberi.

10. Sed an hæc expressio vnitatis, & Trinitatis ita sit necessaria, vt baptismus collatus sub forma implicitè Trinitatem, & vnitatem significante validus sit? Difficultate non caret, nam grauissimi Patres, & doctores Ecclesiæ censent validum esse baptismum sub nomine Iesu Christi, vel Dei ministratum: sic Ambros. *lib.* 1. *de Spiritu sancto cap.* 3. *& ex eo* Nicolaus 1. *respons.* 104 *ad Bulgaros*, & refertur *in cap. à quodam Iudæo de consecrat. dist.* 4. ibi, si hi in nomine Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in actis Apostolorum legimus, baptizati sunt (vnum quippe, idemque est, vt S. Ambros. exponit) constat eos non esse denuo baptizandos. Idem tradidit expressè Bernard. *epist.* 340. Beda *in c.* 10. Actor. Magist. 4. *dist.* 3 Hugo de sancto Victore. *lib.* 2 *de sacram. p.* 6. *cap.* 2. Adrian. *de baptismo q.* 2 *vers. ad rationes* Caiet. 3. *p. q.* 66. *art.* 5. *&* 6. Mouentur ex eo quod Apostoli in nomine Christi baptismum conficiebant, vt dicitur *actor.* 2. *n.* 38 *& cap.* 8. *n.* 12 *& cap* 10. *n.* 48.

11. Verum contraria sententia multo verior est scilicet inualidum esse, & semper fuisse baptismum collatum absque expressione vnitatis, & Trinitatis diuinæ: sic docent plurimi patres, quos plena manu recenset Vasq. *disp.* 143. *cap.* 2. *&* 3. Suar. *disp.* 21. *sect.* 1. Bellarm. *de baptism. cap.* 3. & colligitur apertè tum ex verbis Christi *Matth. vlt.* baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Vt quid enim Christus Dominus vnitatem, & Trinitatem expressit, si hæc expressio necessaria non esset? Tum *ex cap. si re vera, cap. in synodo & aliis de consecrat. dist.* 4. Notanter dixi *inualidum esse, & semper fuisse*, ne consentirem opinioni asserenti tempore nascentis Ecclesiæ ministratum esse baptismum ex dispensatione in nomine Iesu ob illius commendationem: sicuti docuit D. Thom. *q.* 66. *art.* 6. *ad* 1. Altisiodoren. Alexand. Bonauent. Ruar. Duran. Paludan. Maior, Gab. relati à Vasq. *dicta disp.* 143 *cap.* 1. *n.* 3. Nam materia, & forma sacramentorum variationem non suscipiunt; aliàs sacramenta non essent ritus firmi, & permanentes. At si tempore Apostolorum baptismus sub diuersa forma ministraretur, ac modò ministratur baptismus à Christo institutus firmus, & stabilis non perstitisset. Quod si eo tempore sub expressione Trinitatis, sicut & modo ministrari posset, & etiam sub expressione Iesu Christi tantum; non vnicus baptismus, sed duplex esset institutus, quod nullatenus est dicendum.

12. Quocirca cum in actibus Apostolorum dicitur Apostolos in nomine Iesu Christi baptizasse, non inde colligitur Patrem, & Spiritum sanctum exclusisse, sed baptizasse in nomine Patris, & Filij (expresso nomine Iesu Christi) & Spiritus sancti. Aliàs cum Paul. 1. Corinth. 12. dixit: in vno Spiritu omnes baptizati sumus, colligi posset solo inuocato Spiritu sancto absque inuocatione Patris, & Filij baptismum ministratum esse, quod est falsissimum. Et confirmari potest satis probabiliter hæc doctrina ex illo *actor.* 19 vbi Paulus credens aliquos baptizatos esse, cosque interrogans, an Spiritum sanctum accepissent per impositionem manuum alicuius Apostoli in sacramento Confirmationis, ipsisque respondentibus, neque si Spiritus sanctus est, audiuimus, subiungit Paulus miratus, in quo ergo baptizati estis? Quasi diceret, si baptismo Christi, & non Ioannis baptizati estis, quomodo Spiritus sancti notitiam non habetis, cum baptismus à Christo institutus sub nomine Spiritus sancti conferatur? Sensit ergo Paulus baptismum Christi nemini conferri posse, nisi expressa vnitate, & Trinitate diuinarum personarum. Neque obstat baptismu sub nomine Dei, vel Trinitatis collatū eundem sensum, eàdemque significationem habere, ac collatū in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; vt inde colligas hanc Trinitatis, & vnitatis expressam significationem non esse de substantia baptismi. Nam esto in alijs sacramentis id verum habeat, in hoc sacramento non procedit, sed modum etiam significandi ad essentiam pertinere censemus ob authoritatem Ecclesiæ sic interpretantis verba Christi. Math. *vlt.* Neque ratio congruens deficit, cum hoc sacramentum sit Ecclesiæ ostium, in cuius introitu expedit professionem fidei claram, & expressam fieri.

13. Neque obstat authoritas Nicolai relati in *cap. à quodam*, cui varie doctores respondent. Sed ea explicatio germanior est, quæ asserit Nicolaum, vt Pontificem solùm definire baptismum collatum à Iudæo sub debita forma repetendum non esse, eo quod à Iudæo fuerit collatus, quia de hac quæstione interrogatus fuerat. Quod vero sub expressione Trinitatis, vel Christi baptismus collatus sufficiens fuerit non decidit, sed supponit opinioni Ambrosij, & aliorum doctorum adhærens, immemor definitionum Pelagij, & Zachariæ Pontificum, quæ referuntur *in cap. si re vera, cap. multi, cap. in synodo de consecrat. dist* 4.

14. Quæstio igitur satis inter doctores controuersa est, an ad baptismi essentiam sufficiat exprimi Trinitatem sub verbis æquipollentibus. v. g. sub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque? Affirmant & satis probabiliter Caiet. *quæst.* 66. *art.* 6. *&* Victoria *de baptismo quæst.* 14 Ledesm. 1 *p.* 4. *quæst.* 7. *art.* 5. *dub. vlt. proposit.* 2. eàmque probabilem reputant saltem speculatiuè loquendo ferè omnes doctores in secunda sententia referendi. Mouentur, quia Trinitas iis vocibus significatur, & eodem modo ac significatur Patris, Filij, & Spiritus sancti, si quidem non confusè, sed explicitè Trinitatem declarant, ergo constituunt verum baptismum. Quod vero minùs claré iis Trinitas exprimatur, in causa esse non potest, vt verum baptismum non constituant, quandoquidem in re significata, & in modo significandi explicito, & non confuso conueniunt cum vocibus Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Aliàs baptismus non esset, si loco Filij nomen Verbi, aut Iesu Christi exprimeres, & loco Spiritus sancti nomen Paracleti. Et loco Patris nomen principij, & originis totius Trinitatis. Item non esset baptismus, si lingua ignota audientibus Trinitatem profiteres, quæ admittenda non sunt. Ergo ad essentiam baptismi sufficit Trinitatem exprimi verbis æquipollentibus.

15. Nihilominus secunda sententia negans sufficere ad essentiam baptismi Trinitatem exprimi verbis alijs aliqualiter æquipollentibus, qualia sunt prædicta verba genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque, vtpote communis, & tuta omnino amplectenda est. Etenim negari non potest iis vocibus, vtpote inusitatis non æquè explicitè personas Trinitatis significari ac vocibus Patris, Filij, & Spiritus sancti, quia non tam significant ipsas personas secundùm earum institutionem, quam secundùm earum originem. Potuit autem Christus Dominus velle baptismum non alia forma conferri, validumque esse, quam collatum sub vocibus communiter notis, & personas Trinitatis directè, & formaliter significantibus. Ergo potuit velle, vt baptismus collatus sub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque inualidus esset, vtpotè collatus sub vocibus notis tantum hominibus aliàs doctis, & eruditis, neque formaliter personas Trinitatis, sed earum origines, & notiones significantibus. Quod vero sic factum sit, euidenter constare non potest. At probabilissimè colligitur tum ex eo quod Christus Dominus Math. *vlt.* præcipit sub vocibus illis notis Patris, Filij, & Spiritus sancti baptismum conferri, aliàs superfluè eas voces exprimeret, si necessariæ non essent, poterat enim præcipere baptizare gentes sub nomine trium personarum diuinarum. Tum quia baptismus est sacramentum Fidei, quo baptizati in fide initiantur, eamque profitentur. Expediebat ergo proponi eam fidei professionem sub vocibus vulgaribus, & communibus, & æquè indoctis, ac doctis notis. Ergo baptismus sub alia forma collatus inualidus est. Et ita sustinet D. Thoma. 3. *q.* 66 *art.* 5. *&* 6. quem sequuntur ferè omnes expositores teste Suar. *disp.* 21. *sect.* 4. Henriq *lib.* 2. *cap.* 9. *ad finem*, Vasq *disp.* 144. *cap.* 2 *&* 3. Ægid. de Coninch *q.* 66. *art.* 6. *dub. vn. concl.* 4. *n.* 54. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 4. *n.* 12. Paul Laymann *lib.* 5 *sum. tract.* 2. *c* 4. *n.* 4.

16. Neque obstant rationes prioris sententiæ oppositæ. Nam esto voces genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque conueniant tum in re significata, tum in modo explicito, significandi cum vocibus Patris, Filij, & Spiritus sancti, quia tamen illa conuenientia non est perfecta, siquidem non æquè explicitè significant ob ea, quæ nuper diximus, ea de causa à forma sacramenti baptismi excluduntur. Neque inde fit baptismum ministratum sub voce Iesu Christi (quidquid dicat Vasq *disp.* 144 *cap.* 4. *n.* 15.) inualidum esse; quia vox Iesu Christi satis explicat tum personam Filij, tum eius humanam, & diuinam naturam. De illis vocibus Verbi, Paracleti, & Principij idem existimo dicendum ac de vocibus genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque, quia videntur æquè ignotæ, neque personas Trinitatis formaliter significare, sed earum origines. Quod vero nomina personarum Græca lingua, Hebræa, La-

tina

tina, alióue idiomate proferantur, nullatenus pertinet ad essentiam baptismi. Quia baptismi essentia tantum petit eius formam proferri sub illis vocibus, quæ eo idiomate, quo proferuntur sumptæ expresse, & distinctè personas Trinitatis significent.

Illud est certum baptismum ministratum sub forma genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque esse ad minus dubium, ac proinde sub conditione repetendum. Sic Vasq. Suar. Bonac. Laym. *locis allegatis.*

17. Ex supradictis deciditur, quæ variatio formæ essentialis sit, & irritatiua baptismi, quæ non? Equidem variatio formæ, ob quam non satis vnitas, & Trinitas exprimitur essentialis est, & irritatiua. Vnde si sub nominibus, & non sub nomine trium personarum baptismum conferas, inualidè baptizas, quia non exprimis diuinam vnitatem. Sic communiter doctores. Dubium est, si dicas. Ego te baptizo sub nomine Patris, & sub nomine Filij, & Spiritus sancti, an satis exprimas vnitatem trium personarum? Negat Bonac. alijs licèt falsò relatis *disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 5.* quia tacitè indicat sub nominibus Patris, Filij, & Spiritus sancti baptismum conferri: illa enim repetitio nominis illius multiplicationem denotat. Sed contrarium verius censeo, quia illa repetitio non potius multiplicitatem, quam vnitatem, & identitatem denotat. Sed æquè est indifferens, sicuti cum repetis nomen Dei, cum singulas personas diuinas pronuncias, non obinde deitatem multiplicas, Sic Ægid. de Coninch. *quæst. 66. art. 6. dub. vnic. conclus.* n. 58. Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 4. n. 5. q. 3.* Suar. *disp. 21. sect. 3. vers. sed quid.* At si loco nominis apponeres nomen virtutis, & authoritatis, baptizaresque in virtute Patris, & Filij, & Spiritus sancti, incertum est, an baptismus esset, quia nomen virtutis, authoritatis, & potentiæ non satis vnitatem essentiæ significare videtur, latiusque patet vox illa *in nomine*, quam vox in virtute, maiestate, & authoritate. Illud vero certum est baptismum ministratum sub ea forma, scilicet cum Patre, Filio, & Spiritu sancto inualidum esse, quia sola Trinitas, non vnitas exprimitur. Secus esset, si baptizares in vno Deo Patre, Filio, & Spiritu sancto, vel in vnum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vel per vnum Deum Patrem, &c. quia iis vocibus & vnitas, & Trinitas diuina satis exprimitur, Vasq. *disp. 143. cap. 5. circa finem.* Paul. Laym. *lib. 5. sum tract. 2. cap. 4. q. 3.*

Deinde si Trinitas sanctissima personarum in forma baptismi non exprimitur, vel non exprimitur distinctè, hoc est sub nominibus vulgaribus, & communibus Patris, Filij, & Spiritus, probabilius est baptismum non confici, vt dictum est. Quocirca si diceres: Ego te baptizo in nomine Trinitatis, vel in nomine Dei vnius, & trini nequaquam baptizares. Idem si diceres in nomine Patris, Filij, & Gratiæ, Spiritus sancti. Sicuti audiui quandam obstetricem sæpius infantes baptizasse: quia gratia Spiritus sancti vnitatem non habet cum Patre, & Filio, neque cum ipso Spiritu sancto. Sed est res creata ab ipsis distincta.

Quando autem per transpositionem verba mutantur retento eodem sensu, vt contingit in hac oratione. *In nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti ego te baptizo*, manifestum est accidentalem esse mutationem, neque obinde valorem baptismi impedire: quia est idem planè significatum, & modus significandi. Ad idem est, si diceres. *Ego te baptizo in nomine Spiritus sancti, Patris, & Filij.* Quia & Trinitatem, & vnitatem vulgaribus vocibus exprimis Sed huic dicto non acquiesco; potius crederem hanc mutationem substantialem esse, quia non significas Spiritum sanctum, qualis ipse est, sed qualis non est. Significas enim Spiritum sanctum esse Patris, & Filij principium, cum tamen à Patre & Filio procedat. Laymann. *lib. 5 sum. tract. 2. cap 4 n. 6. vers. Porrò in fin.* Denique ex dictis tract. præcedenti petendum est, quando aliæ mutationes ex interruptione, additione, vel mutilatione verborum irritum sacramentum reddant Quia generalis doctrina huic sacramento specialiter applicanda est.

18 Hucusque de nullitate baptismi ob variationem formæ locuti sumus; at si de licito vsu loquamur, certum est quamlibet variationem consuetudini, & vsui Ecclesiæ aduersam graue peccatum esse, & præcipuè si inde oriatur dubium valoris sacramenti. Solum aduerto absque graui peccato, imò sæpè absque vllo administrari posse hoc sacramentum vulgari lingua; nam licèt consuetudine introductum sit, vt omnia sacramenta lingua Latina administrentur, hoc tamen sacramentum, quia sæpè ob eius necessitatem à fæminis rudibus, & indoctis administratur, cessat obligatio illud lingua Latina administrandi, & vulgari linguæ administrari potest: & sic conueniens est, vt periculum erroris absit. Sic Suar. [illegible] *n. 4 d* [illegible] *4. conclu. versu mutatione.* Vasq. [illegible] *d* [illegible] 18. Bonac. alijs relatis *disp. 2. q. 2. pun 4. n. 1* [illegible] Laymann. *lib 5 sum tract. 2. cap. 4. n 6.*

Pvnctvm VI.

De subiecto Baptismi.

1 *Homo viator extra vterum matris existens est subiectum capax baptismi.*
2 *Non est secanda mater, vt infans baptizetur. Excipe nisi secundum leges morte esset digna, & crederetur sectio infanti profutura.*
3 *A puncto natiuitatis quilibet est capax baptismi.*
4 *Non excluditur monstrum, dummodo homo sit.*
5 *Filiis infidelium rationis vsum habentibus, si petant baptismum, concedi debet parentibus renuentibus.*
6 *Si dubium sit de rationis vsu, baptismus differendus est.*
7 *Baptismus quacumque ratione conferatur iis validus est.*
8 *Infantes etiam per iniuriam baptizati segregandi sunt à parentibus infidelibus aduenientc rationis vsu.*
9 *Filiis hæreticorum ministrandus est baptismus.*
10 *Procedit conclusio casu quo separari a parentibus possint.*
11 *Consentiente quolibet ex parentibus infidelibus baptizari infans potest.*
12. *Proponitur ratio dubitandi, qualiter Filij infidelium renuentibus parentibus baptizari possint.*
13 *Tenenda est communis sententia negans.*
14 *Excipi debet primo casus extremæ necessitatis.*
15 *Secundo excipi debet perpetuò amens.*
16 *Neque ei baptismus omittendus est, tametsi parens egrè ferat. Non tamen est vi parenti inferendus.*
17 *Tertio excipitur Filius à parentibus segregatus.*
18 *Quarto Filius serrui, seu parentis serui.*
19 *In his euentibus, quibus licitè potes supradictis filiis ministrare baptismum, affirmat Vasq. te obligatum esse.*
20 *Contrarium est probabilius non semper te esse obligatum.*

1. Nemini est dubium subiectum baptismi solum esse hominem viatorem, quia pro solis illis sacramenta sunt instituta. Debet tamen extra vterum matris natum esse saltem secundùm aliquam sui partem, vt baptismi capax existat, quia dum ibi est inclusus, ablui immediatè, & in se ipso non potest, quod ad baptismum necessarium est, vt benè docet *D. Thom. ferè ab omnibus receptus q. 68. art. 11.* Quod si inde inferas Deum pro his infantibus nullum statuisse remedium, facilè respondeo, negando nullum statuisse, si quidem martyrio saluari possunt. Secundò admitto nullum remedium pro iis secundùm illum statum instituisse. Neque hoc est inconueniens, quia Deus obligatus non fuit, neque decuit singulis hominibus pro omni tempore, & conditione, qualibetque occasione, & circumstantia remedium salutis prouidere, aliàs amentes in peccato mortali existentes remedium habere deberent.

2. Neque ob horum à regno cælesti exclusionem vitandam secanda est mater aliàs morte non digna, vt sic secta baptismus ministrari possit. Quia non sunt facienda mala, quale est homicidium, vt inde proli eueniant bona. Quod si mater ad mortem damnata sit, timeaturque si differatur supplicium vsque ad partum prolem in vtero morituram, poterit eo casu seruato iuris ordine mater secari, quia nec matri irrogatur iniuria, cum non authoritate priuata, sed publica occidatur, & proli summum concedatur beneficium. Sed sic casus est moraliter impossibilis, siquidem ex occisione matris maius periculum proli imminet, quàm imminere potest ex partus expectatione. Adde vix cognosci posse hoc mortis infantis periculum, ob quas causas legibus statutum est executionem sententiæ mortis mulieris prægnantis differendam esse vsque ad partum. *leg. prægnantis. ff. de Pænis, & pluribus exornat Couarruu. 4. variar. cap. 4.* Matre vero occisa, vel mortua, si crederetur infans viuere, aperienda est, & infans, si viuus extiterit, baptismus ministrandus. Atque ita docent Suar. *3. p q. 68. art. 11.* Ægid de Coninch. *ibi.* Bonac. *disp. 2. q. 2. pun. 6. a principio.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 2. cap. 3. q. 1.*

3. Præterea fide stabilitum est quemlibet hominem, quomodocunque ex vtero matris prodeat, statim capacem esse baptismi, quia capax est ablutionis sub præscripta forma verborum. Neque opus est expectare rationis vsum. Sic definit Trident. *sess. 7. can. 13.* colligiturque ex illo Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Quæ verba communia sunt infantibus, & adultis. *Item Actorum 16. n. 15.* dicitur Paulum Lydiam, & domum eius baptizasse & 1 Corin. 1. *n.* 16. baptizaui Stephanæ domum, seu familiam: in quibus verisimile est plures infantes fuisse, & consequenter baptizatos esse Adde consuetudine Ecclesiæ id firmatum esse. Ratio ca est, quia Christus Dominus quantum est ex se vult omnes homines saluos fieri, illisque sua merita, & passionem applicari. At hæc voluntas comparatione infantium effectum obtinere non potest, nisi medio baptismo, siquidem voluntatem

tem

tem propriam non habent. Credendum ergo est baptismum pro infantibus ante vsum rationis institutum esse. Neque enim decebat diuinam bonitatem legisque gratiæ benignitatem omnes infantes ante vsum rationis à regno cælesti excludi, cum tempore legis naturæ, & scriptæ exclusi non fuerint, sed remedium peccati originalis habuerint. Quod si obiicias, Christus Dominus præcipiens baptismum ministrare, præcipit Apostolis baptizandos instruere, dixit enim: Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Sed ante vsum rationis nemo institutionis capax est. Ergo neque est capax baptismi suscipiendi. Facile respondetur Christum Dominum non præcepisse quoslibet baptizandos instruere, sed instruere qui capaces instructionis extiterint. Deinde præcipit instruere populum, & prædicare Euangelium ante vsum baptismi administrationem. Nam cum tunc omnes gentes essent gentiles, vel Iudæi, neque ipsi, neque eorum filij patribus renuentibus baptizari poterant, debebant parentes prius in fide instrui, vt sic instructi & ipsi sacramentum susciperent, & permitterent Filiis ministrari. Sic omnes doctores Catholici apud Bellarmin. *lib. de baptismo. cap* 8 Suar *disput.* 25 *sect.* 1. Ægid. de Coninch. *qu.* 68 *art* 9. Vasqu. *disput.* 154. *per totam.* Valent. *t.* 4 *disput.* 4. *q.* 5 *p.* 1.

4. Neque ab hoc beneficio ita necessario excludendum est monstruum, si certò constet hominem esse, hoc est animam rationalem habere, sed absolutè eo casu baptismus est ei ministrandus, quia verè homo est: si vero dubium sit, sine homo, sub conditione baptismus ministrandus est. Quod si certo constet hominem esse, dubium tamen, an sint duo, vel vnus tantum, eò quod sub duobus capitibus vnum pectus existat, in singulis capitibus est baptismus ministrandus primò absolute, secundò sub conditione. Vide Nauarr. *lib.* 3 *cons.* 5 *alias* 5. *de baptismo.* Paulum Comitol. *lib.* 1. *respons. moral qu.* 8. Filliuc. *tract.* 2. *cap.* 6. *qu.* 1. *n.* 150. Paul. Laymann. *lib* 5. *sum tract.* 2 *cap.* 6. *q.* 6. Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. *num.* 5. His p[illegible]

5. Quæstio celebris est, qua ratione liceat filios infidelium etiam inuitis parentibus baptizare? In qua quæstione illud est certum, si filij infidelium vsum rationis habeant baptismumque suscipere velint, posse, & debere illis ministrari etiam parentibus renuentibus. Quia in iis, quæ ad salutem animæ pertinent, quilibet sui iuris est. Adde omnes adultos rationis capaces obligatos esse diuino præcepto baptismum suscipere, vtpote medium ad salutem necessarium nequeunt ergo parentes impedire. D. Tho *q.* 66 *art.* 10. Vasq *ibi disp.* 155 *c.* 1. *in princ.* Coninch. *art.* 10 *in princ.* Paul Laymann *lib.* 5 *tra.* 2. *c.* 6. *q.* 5. *vers quarto.* Bonac. *pluribus relatis disp.* 2. *q* 2 *p.* [illegible] *n.* 5.

6. Quod si dubium sit, an rationis vsum attigerint, credo probabilius differendum esse baptismum quousque cesset dubium, nisi periculum adsit decedendi sine baptismo. Etenim hac dilatione vitatur tum periculum retrocedendi à fide, cum non sit satis voluntariè suscepta, tum iniuria parentum, quibus filij dum propriam voluntatem non habent, in suscipienda religione subduntur. Si tamen adest periculum mortis, baptismus conferendus est, quia ob conseruationem iuris paterni non est permittenda perpetua filiorum damnatio. Sic Vasq. *disput.* 155. *cap.* 3 *num.* 36. Ægid. de Coninch *qu.* 66. *art.* 10. *n.* 61.

7. Secundo est certum baptismum quacumque ratione collatum filiis infidelium ante vsum rationis validum esse, & firmum. Quia ad baptismi valorem solum requiritur in paruulis materia, forma, & debita intentio ministri. Nam propria suscipientium voluntas non exposcitur, nam loco illius succedit voluntas Christi, & Ecclesiæ, non parentum: si enim absque proprio, vel parentum consensu potuerunt ij paruuli peccato originali infici ob solam Adæ voluntatem, quid mirum vt possint ab eo peccato mundari ob solam voluntatem Christi absque propria, vel parentum voluntate? Et ita tenendum est sic fuisse à Christo statutum, vt latius ex D. Thom. Antonin. Augustin. & aliis probat Vasqu. *disput.* 155 *cap.* 6. Ægid. de Coninch. *q.* 66 *a.* 10 *dub. vnic. n.* 65. Suar. *disput.* 2[illegible] *sect.* [illegible] *per totam.* Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 6. *num.* 1 contra Duran. Marsil. Paludan relatos à Vasq. & Suar. supra.

8. Tertio est certum infantes etiam per iniuriam baptizatos segregandos esse à parentibus adueniente vsu rationis, si periculum adsit peruersionis, vt regulariter adest. Quia suscepto baptismo Ecclesiæ subiiciuntur, illiusque sunt membra, potest ergo Ecclesia, & debet eos à peruersione defendere, ergo potest, & debet eos à parentibus segregare, cum aliter à peruersionis periculo liberare non possit. Sic docent Ægid. de Coninch *dicta qu.* [illegible] *art.* 10. *dub. vnic. n.* 83. Paul. Laym. *lib.* 5. *sum. tra.* 2 *cap.* [illegible] 5 *concl.* 3 colligiturque apertè ex Concilio Tolet. 4 [illegible] 5[illegible] & seqq.

9. Quarto certum est baptismum ritu Catholico ministrari posse, & debere filiis hæreticorum fidem in baptismo susceptam defendendum, sicuti deciditur in concil. Tolet. 4. *cap.* 56. *relato in cap. de Iudæis dist.* 45. Quia hæretici præceptis subduntur. Vnum autem ex Ecclesiæ præceptis est, vt filios ad Ecclesiam baptizandos deferant. Ergo si huic obligationi non satisfaciant, potest Ecclesia eos punire, & eorum negligentiam supplere, ac proinde potest eorum filios baptizare, & baptizatos ab eorum consortio separare, si periculum adsit peruersionis, vt verè adest Sic Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum tract.* 2 *cap.* 6 *concl.* 4. Ægid de Coninch. *quæst.* 68. *art.* 10. *num.* 81 Vasqu. *disput.* 155 *cap.* 2. *in princ.*

10. Hæc conclusio procedit casu, quo filij separari possint à parentum hæreticorum consortio. Nam si necessariò in potestate parentum relinquendi sunt, difficultate non caret, an possis extra extremam necessitatem eos baptizare ob morale periculum in parentibus irridendi fidem à filiis susceptam, & ob periculum filiorum illam deserendi, cum ad rationis vsum peruenerint. Ne quis ergo eo casu supradictos filios baptizare, ne sacramento suscepto irreuerentia fiat, neue baptizati damnum grauius suscipiant ex futura apostasia, quam vtilitatem susceperunt ex suscepto baptismo. Et ita sustinent Suar. *disput.* 25 *sect.* 5 *circa medium.* Ægid. de Coninch. *quæst.* 68 *art.* 1[illegible] *dub vnico. num.* 81. Contrarium nec improbabiliter defendit Paul. Laymann *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 6. *quæst.* 5. *circa finem.* Ea consideratione motus, quia supradictum periculum incertum est, cùm sæpè ij infantes ante vsum rationis moriantur. Quod si viuant facilius in fide Catholica instituuntur scientes baptizatos esse, quam si baptismum non recepissent, & esto praua doctrina imbuantur, pertinaces hæretici non existunt, sed ignorantia difficulter vincibili laborant, ac proinde, fidei donum retinent, & contritione de peccatis commissis saluari possunt. Idem quod dictum est de filiis infidelium baptizatorum dicendum est etiam si vnus tantum ex parentibus infidelibus baptizatus extiterit, quia eo ipso Ecclesiæ præceptis subditur, & obligationem habet offerendi filium baptismo, & consequenter non impediendi, cum ab Ecclesia baptizatur. Bonac *disp.* 2. *q* 2. *p* 6. *n.* 12. *vers. tertio.*

11. Quinto est certum consentiente quolibet ex parentibus infidelibus te posse eius filium baptizare. Quia in nutriendis filiis, secumque retinendis, & gubernandis maximè circa necessaria ad salutem æquale ius patri, ac matri competit, ac proinde consentiente matre, esto pater renuat, filius baptizari poterit: quia pia voluntas in prolis fauorem impiæ præferenda est: debet tamen abesse morale periculum peruersionis, quod verosimile est abfuturum, si parens, qui baptismi causa fuit curet segregare filium à consortio parentis reluctantis. Ad hanc enim separationem obligatur: sic docent ex communi sententia Paludan. *in* 4 *dist.* 4. *quæst.* 4. *in fine*, Azor. *t.* 1. *lib.* 8. *cap* 25 *quæst.* 3. Suar. *disput.* 25. *sect.* 5 *vers. duo.* Vasqu. *disput.* 155. *cap.* 3. *num.* 55. Ægid de Coninch. *quæst.* 68. *art* 10. *dub. vnic. num* 82. Sa *verbo baptismus num* 11. Paul. Laymann. *lib.* 5 *sum. tract.* 2. *cap.* 6. *quæst* 5. *vers. tertio* Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 6. *vers. tertio.* Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 2. *pun* 6. *vers respondeo.* 5. colligitur que apertè ex concilio Tolet. 4. *cap.* 62 *relato in cap. Iudæi.* 28 *quæst.* 1. & *cap ex litteris de conuers. infidel.* Aduertendum tamen est huiusmodi consensum debere esse ob finem mundandi filium à peccato originali, quia hic consensus securum reddit sacramentum ab irreuerentia, & filium ab apostasia: nam si parens consentiat filium baptizari, non quia credit baptismum ad salutem animæ prodesse, sed quia existimat eo liberandum esse à corporis ægritudine, vel dæmonis vexatione, non videtur sufficiens, vt baptismus filio concedatur, si filius parentibus restituendus est, quia ex illo consensu non remouebitur periculum peruersionis, & irrisionis fidei, sicuti benè docet Filliucius. *tract.* 2. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 145. Bonac. *disp.* 2 *q.* 3. *pun* 6 *u.* 2. *vers. tertio* Paul. Laym. *lib.* 5 *sum tract.* 2 *cap.* 6. *q.* 5. *concl.* 2. *vers. quamobrem.* Est pro certo statutis.

12. Controuersia est, an licitum sit baptizare filios infidelium non baptizatorum vtroque parente renuente, seu non consentiente. Ratio difficultatis est, quia parentibus nec iure naturali, nec diuino concessum est remouere filios à via salutis æternæ, sed potius tenentur diuino præcepto in viam salutis dirigere, & media necessaria eis concedere, ac proinde tenentur eos baptizandos offerre. Ergo eos baptizans nullam parentibus iniuriam irrogat, sed eorum officium supplet, & obligationi satisfacit. Et confirmo, si parentibus renuentibus iniuriam faceres eorum filios baptizans, haberent ipsi ius denegandi filiis baptismum. At hoc ius non habent, siquidem tenentur eis baptismum concedere. Ergo nullam iniuriam in eo baptismo conferendo irrogare potes. Ergo poteris eos baptizare, dummodo possis ab eorum consortio eos remouere. Sic Sotus *in* 4 *dist* 4 *q vlt.* Gab *q.* 2 *art.* 3. *dub.* 5. *post med um.*

13. Nihilominus communis sententia negat hos infidelium filios authoritate priuata vel publica alicuius principis baptizari posse. Sic D. Thom. 2. 2. *q.* 10. *art.* 12 & *q* 68 *art.* 10 Suar. *ibi disput.* 25 *sect.* 3 *conclus.* 1. Vasqu *disput.* 155 *cap.* 2. *à num* 10

Ægid. de Coninch *q.68.art.10.dub.1 concl.2.nu.* 69. Paul. Laymann *lib. 5.tract.2.cap.6.q.5.concl.2.* Bonac. *disp.2.q.2.punct.6. num.* 12. & alij apud ipsos. Ratio est, quia nequis hos filios baptizare, nisi separando eos à consortio parentum infidelium, aliàs cederet baptismus in contumeliam creatoris; tum ob irrisionem fidei, quæ iuste timeri potest à parentibus facienda, tum ob periculum peruersionis, quod ipsis baptizatis imminet ex parentum infidelium societate. At nemini data est potestas separandi hos filios à parentum tutela, cum ipsis parentibus iure naturæ concessa sit potestas eos aliendi, nutriendi, & regendi præcipuè dum propriam voluntatem non habent. Ergo licitum non est eos baptizare. Neque obstat ipsos parentes obligatos esse offerre filios baptizandos, vt inde inferas te posse eos baptizare ipsis parentibus renuentibus. Nam etiam ipsi parentes obligati sunt se baptizandos offerre, non tamen obinde eos cogere potes. Etenim obligatio, quam parentes habent offerendi filios baptismo ex iure diuino nascitur, constituit illius trangressorem reum religionis, & pietatis filiis debitæ, non iustitiæ. Quod delictum solùm Deum vindicem habet, nullusque alius efficaciter corrigere potest. Adde non esse improbabile inquit Coninch. *dub. vnico num.* 73. parentes infideles obligatos non esse baptizare filios antè vsum rationis, vel necessitatem extremam, quia ex sola lege Ecclesiastica & consuetudine recepta, quibus non arctantur infideles videtur hæc obligatio nasci. Seclusa autem obligatione parentum certissimum est nulla authoritate filium parentibus inuitis baptizari posse. Neque ab hac doctrina excipiendi sunt filij infidelium, qui Christiano principi ciuiliter sunt subiecti, quia hæc subiectio non tollit à parentibus ius gubernandi filios, & secum retinendi, neque transfert in principem, sicuti benè tradiderunt Vasq. Suar. Bonac. Laymann. *& alij locis allegatis.*

14 Attamen excipi debet primò casus extremæ necessitatis; si enim infans in periculo mortis sit constitutus baptizandus est etiam inuitis parentibus, ne perpetuo pereat: ob æternam enim salutem pueri temnenda est leuis illa læsio iuris paterni, præcipuè cum ex illa nullum mortale periculum apostasiæ immineat. Sic Valent. 4. *disp. 4. q. 3. p. 3. vers. 3.* Coninch. *q. 68. art. 10. dub. vn. nu. 77.* Vasq. *disp. 155. c. 3. nu. 22.* Bonac. *disp. 2. qu. 2. pun. 6. num. 12. vers. vtrum vero.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 2. cap. 6 q. 5. vers. dixi.* Suar. *disp. 25. sect. 3.* Henriq. *cap. 25 num. 2.* & alij.

15. Secundo excipitur ferè ob eandem rationem perpetuò amens, hic enim inuitis parentibus infidelibus baptizari potest ob eius extremam necessitatem, alias remedio salutis esset omnino destitutus. Neque obstat parentes ius habere gubernandi filium amentem, eumque dicandi Deo, cum sibi placitum fuerit, quominus eum possis baptizare parentibus negligentibus inuitis, quia bonum, quod ex collato baptismo filio prouenit præferendum est leui læsioni iuris paterni cedentis in æternum filij interitum. Sic Paul. Laymann. *dicto lib. 5. tract. 2. cap. 6. vers. quinto.*

16. Sed quid timeas patrem ægrè laturum filium baptizari, & sacrilegiis, ritibus, & cæremoniis filium contaminaturum, poterisne, in supradicta extrema necessitate illum baptizare? Respondeo posse, debes tamen, si commodè potes dicta sacrilegia parentis impedire subtrahendo filium ab eius consortio. At si nequis filium à parentis cura separare, non obinde omittes baptismum sed sacrilegium paternum permittes, quia ea permissio necessitate extrema baptismi honestatur, vt benè notauit Ægid. de Coninch *dicta qu. 68. art. 10. dub. vnic num.* 77. Nunquam tamen licet tibi maximè authoritate priuata vtenti vim parenti inferre, vt eius filios baptizes, quia parens denegando baptismum peccat tantum contra legem diuinam supernaturalem, cuius delictum solum Deum vindicem habet, cum Ecclesiæ subditus non sit: filiis nullam iniuriam irrogat spectato iure naturæ, ob cuius causam defensio locum habere possit. Nequis ergo parenti impedienti baptismum filiorum vim inferre, quia solum eam vim inferre posses vel in punitionem delicti commissi, vel innocentium filiorum defensionem. Atque ita sustinent Vasqu. *disput* 135. *cap. 3 num. 26.* Ægid. de Coninch. *q. 68. art. 10 dub. vn. n. 77.*

17. Tertio excipitur filius segregatus à parentibus, cuius nulla spes subest in eorum consortium fore reditum, quia eo casu nulla parentibus fit iniuria cum ius quod habent gubernandi filium exercere non possint. Adde ea ratione filio in parentum potestate constituto denegatur baptismus, quia baptismo posito subtrahendus est à parentum consortio ne parens baptismum irrideat, & ne filius in apostasiam prauis parentum consiliis incidat. At hæc ratio omnino cessat filio extra curam parentum existente, baptizari ergo potest. Neque consulendus est parens, esto id fieri possit, quia necessarius non est eius consensus. Sic latius probant Suar. *disp. 25 sect 4. vers. secundò est certum.* Ægid de Coninch *quæst. 68. art. 10. dub. vn nu* 77. Vasq. *disp. 155. cap.* [illegible] *n. 29.* Azor. *t. 1 lib. 8. cap. 25. qu. 1* Paul Laymann. *lib. 5 sum. tract 2. cap. 6. q. quæst 5. vers. secundo.*

18. Quartò excipitur filius seruus, seu parentis serui; quem ex consensu Domini baptizare poteris. Etenim cum dominus potestatem habeat donandi, vendendi, mittendi seruum quò voluerit, potestatem habet separandi eum à filio, qua separatione posita nihil impedit, quominus filius baptizari possit. Adde omnia iura serui dominio subiecta esse ob dominium in personam, ergo ius quod habet seruus parens gubernandi filium, secumque retinendi domino eius subiicitur, ac proinde poterit dominus filium sui mancipij gubernare, secumque retinere, & baptizandum offerre. Sic Suar. *disp. 25. sect. 4. concl. 2.* Ægid. de Coninch. *q. 68. art. 10. dub. vnico n. 86.* Vasq *disp. 155 cap. 4 per totum* Paul. Layman *lib 5. sum. tract. 2. cap. 6. q. 5. vers. porrò eadem assertio* Bonac *disp. 2. q. 2. p. 6. n. 12. in fine.*

19. Sed dubium est, an tenearis inuitis parentibus filium baptizare, illis euentibus, quibus diximus licite te facere posse? Affirmant, & latè probat Vasq. *disput. 155. cap. 7.* motus ea consideratione, quia charitate, quam in proximum habere debes, obligatus es bono illius consulere quoties commodè possis. Nullum autem est bonum proximo maximè ante vsum rationis æque necessarium, ac baptismus, quo à peccato originali mundatur, & viam salutis ingreditur. Ergo teneris baptismum illi concedere, si facilè possis. Quod si difficultates, & inconuenientia adsint, quæ te ab obligatione eximant, eo ipso videntur te adstringere, ne possis baptismum concedere, quia ea inconuenientia, quæ te à supradicta obligatione eximunt, præponderare debent vtilitati, quæ ex baptismo nasci poterat. Quo posito nequis baptismum conferre, quia nequis vnius bono cum graui alterius, & forte reipublicæ iactura consulere. Ergo potestas ministrandi baptismum semper cum obligatione illius coniungitur, & cessante obligatione cessat potestas.

20. Nihilominus probabilius censeo sæpè te posse ministrare baptismum filiis infidelium, non tamen ad id teneri. Potes namque ministrare baptismum paruulo indigenti, non tamen teneris, si ob eam causam graue periculum vitæ, honoris, imo & fortunæ tibi immineat. Deinde sæpe inconuenientia, quæ ex collato baptismo timentur incerta sunt, & dubia, ob quorum incertitudinem sub opinione esse potest, an præponderent vtilitati, quæ ex baptismo prouenit, in quo casu & baptismum concedere, & ab illo abstinere potes. Præterea consuetudine introductum est sæpè paruulos Saracenorum, imo hæreticorum captiuos vendi, & restitui parentibus nullo collato baptismo, ne ab ipsis Catholicorum filij captiui detineantur cum graui apostasiæ periculo, & tamen eo casu baptismus conferri poterat supradictis Sarracenorum, & hæreticorum filiis. Non igitur quoties tibi licet baptismum infantibus prædictis concedere, ad id obligaris, & ita sustinet Suar. *disp. 25 sect. 6. per totam.* Ægid. de Coninch. *q. 68. art. 10. dub vnico in fine n.* 88 Paul. Laymann. *lib. 5 tract. 2. cap. 6 qu 5. concl. 2. in fine. n.* 10. Henriq. *lib. 2. cap. 25 n. 1. &* 8. Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 6. n.* 14.

PVNCTVM VII.

Quæ dispositio in suscipiente baptismum requiratur.

1 *Si baptizandus est paruulus, nulla dispositio est ex parte ipsius requisita.*

2 *In adultis requiritur intentio, seu voluntas suscipiendi baptismum. Et qualis esse debeat.*

3 *Requiritur præterea fides, seu Trinitatis, & incarnationis notitia. Itemque diuinorum præceptorum.*

4 *Denique requiritur contritio, seu attritio de peccatis commissis.*

1. BAptismus ministrari potest tum paruulis, tum adultis vsum rationis habentibus. Si de paruulis loquamur constat nulla ex parte ipsorum dispositionem prærequiri, vt valide, & licitè baptismus ministretur. Nam Christus, & Ecclesia eorum voluntatem, & intentionem supplet. Sicuti latè docet D. Thom. ab omnibus receptus *q. 68. art.* 12.

2. At si adultis baptismus conferatur, triplicem in iis dispositionem expostulat, vt valide, & licitè conferatur, nempè intentionem saltem habitualem suscipiendi baptismum, fidem vnius Dei, & Trini, & contritionem, seu attritionem de peccatis commissis. Expendamus singula. Primo requiritur intentio, seu voluntas baptismum suscipiendi, vt validè conferatur. Non enim expediebat Christum inuoluntarios milites habere, suisque præceptis renuentes obstringere. Hæc tamen voluntas, seu intentio necessario præsens actualiter esse non debet, sed satis est fuisse, neque esse retractatam: colligitur ex consuetudine Ecclesiæ ab Innocent. III. *in cap maiores de baptismo* declarata. Neque obstat hanc voluntatem insufficientem esse pro baptismi administratione, quia minor voluntas ad recipiendum baptismum,

quam

quam ad illum ministrandum requiritur. Vnde ebrijs, dormientibus, vel amentibus tempore sanæ mentis baptismum expostulantibus valide ministratur, quia censentur in voluntate prius habita perseuerare. Sic ex communi sententia docet Suar. *disp.* 14. *sect.* 1. Bonac. *disput.* 2. *qu.* 2. *p.* 6 *n.* 18. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2 *cap.* 6. *q.* 2. *concl.* 1. Ægid. de Coninch *q.* 64. *art.* 8. *dub.* 5. Debet tamen hæc voluntas libera esse, alias non erit rationalis. At quia metus etiam cadens in constantem virum simpliciter libertatem non tollit, tametsi illam diminuat, ea de causa valorem sacramenti non impedit, sicuti decidit Innocent. in *dicto cap. maiores de baptismo.* & concilium Tolet. 4. *cap.* 55. & pluribus exornat Suar. Henriq. Laymann. Bonac. allegatis. Nunquam tamen licet amentibus, dormientibus, ebrijs, & coactis baptismum ministrare extra casum necessitatis, tum ob reuerentiam sacramenti, tum ob diminutam, & imperfectam suscipientium voluntatem Bonac. *dicta disp.* 2. *q.* 2. *p.* 6. *n.* 21.

3. Secunda dispositio pro baptismo licitè suscipiendo est fides iuxta illud Matth. *vlt.* Baptizantes eos, ij mus enim præcipit doceri, qui doctrinæ capaces extiterint, quam baptizari Et Marc. 16. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero non crediderit (subiunge, tametsi baptizatus fuerit) condemnabitur, quia sine fide impossibile est placere Deo, & remissionem peccatorum obtinere. Hæc fides est quædam virtus supernaturalis infusa, qua mysterijs reuelatis assentimur, quam vt adulti obtineant debent actu supernaturali credere Deum esse vnum, & Trinum, & suorum operum remuneratorem, iuxta illud Pauli, Accedentem ad Deum oportet credere, & quia est, & quia remunerator sit. Et insuper debent credere in Iesum Christum, quia hæc est vita æterna & cognoscere Deum Patrem, & Iesum Christum missum. Præterea quilibet baptizandus, nisi necessitas vrgeat, institui primum debet quæ sint præcepta, quibus obseruandis per baptismum astringitur, tum ne ab eorum obseruatione deficiat, tum ne se deceptum alleget, ideoque Christus Dominus præcipiens baptismum promulgari præcipit Apostolis, vt gentes docerent seruare à se mandata. Matth. *vlt.* Quapropter extra mortis periculum peccatum mortale esset quem libet baptizare, quin notitiam mysteriorum fidei, Trinitatis, incarnationis, & passionis Christi Domini, & præceptorum tum decalogi, tum Ecclesiæ saltem in genere haberet, vt benè alijs relatis probat Thom. Sanch *lib.* 2. *in decal. cap* 3. *in fine num.* 24. Præterea debet credere virtutem baptismi, vt illius effectum sperare possit, & se ad illum suscipiendum disponere.

4. Tertia dispositio pro licita baptismi susceptione est contritio, seu attritio de peccatis commissis, quia in adultis nulla fit peccatorum actualium remissio absque pœnitentiæ virtute iuxta illud actor. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrûm, colligiturque ex concil. Carthagin *cap.* 85. & Trident. *sess.* 6. *can.* 6. & tradit S. Thom. 3. *p. qu.* 86 *artic.* 4. Vasq. *disp.* 168. *cap.* 4. Suar. *disp.* 28. *sect.* 2. Valent. *t.* 4 *disp.* 4. *q.* 3. *pun.* 3. *concl.* 4. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 6 *num.* 25. Dixi *necessariam esse contritionem, seu attritionem*, quia ad ritè baptismum suscipiendum sufficit attritio, eo quod baptismus ad remittenda peccata per se institutus sit. Non igitur expostulat necessariò dispositionem, quæ peccati remissionem operetur: sicuti benè docent supradicti doctores. Quod si aliquando contingat (quod raro eueniet) suscipientem sacramentum baptismi nullo peccato mortali actuali infectum esse, obligatus non est habere attritionem seu contritionem, quia hæc peccatorum detestatio peccata propria voluntate commissa spectat. Sic Henriq. *lib.* 2 *cap.* 24 *num.* 3. *& cap.* 26. *num.* 1. Suar. *disput.* 28 *sect.* 1. Bonac. *disp.* 2. *de baptism. q.* 2. *p.* 6 *n.* 27. vide quæ diximus *tract. praeced. pun.* 13.

PVNCTVM VIII.

Qualiter baptismus necessarius sit ad salutem.

1. *Extra casum martyrij paruulis necessarius est baptismus in re susceptus.*
2. *Adultis baptismus, seu votum illius est ad salutem necessarius.*
3. *Qualiter ex diuino præcepto baptismus necessarius sit tum paruulis, tum adultis.*
4. *Quando hoc præceptum comparatione paruulorum astringat parentes, seu tutores.*
5. *Adulti eo astringuntur, cum primum commodè possint suscipere, si benè instructi sint.*
6. *Ex graui causa differri baptismus potest.*
7. *Ecclesia non potest determinare tempus suscipiendi baptismum imponendo obligationem baptizandis, benè tamen declarando obligationem, quam iure diuino habent.*

1. Paruulis, & adultis baptismus necessarius est, sed diuerso modo. Paruulis, seu rationis vsu carentibus extra casum martyrij est necessarius in re susceptus, ad salutem consequendam. Constat ex Innocent. I. *epist.* 26. ad Concil. Mileuitan & ex concil. Carthagin. 3. *cap.* 6 *relato in cap. placuit de consecrat. dist.* 4. & ex Innocent. III. *in cap. maiores de baptismo*, & clarius ex Trident. *sess.* 5. *decreto de peccato originali*, *& sess* 7. *can* 5. *de baptismo*, & pluribus exornant Bellarm *lib.* 1. *de baptismo cap.* 4 Vasq. *disput.* 154. *cap.* 1. Suar. *disput.* 25. *sect.* 1. *&* 2. præcipuè ex August. pluribus in locis, præcipue *lib.* 3. *de anima cap.* 9. dicente: Noli credere, noli dicere infantes antequam baptizentur morte præuentos peruenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus. Ratio est Christi institutio indicata illis verbis Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei, quæ verba manifestè probant regenerationem per baptismum paruulis simpliciter ad salutem necessariam esse. Etenim carentes rationis vsu nequeunt proprijs actibus remissionem peccati obtinere, debent ergo medio aliquo à Christo Domino instituto eam remissionem consequi. At nullum aliud est præter baptismum, est igitur illis baptismus simpliciter necessarius.

Dixi extra *casum martyrij*. Nam ob martyrium ex speciali Dei priuilegio paruulis originale remittitur, & salus æterna conceditur. Neque enim decebat occisos in odium Christi à Christo separari, & animâ perdere, cum veritas dixerit Matt. 8. Qui perdiderit animam suam propter me saluam faciet eam.

2. Adultis seu ratione vtentibus baptismus, seu votum illius est simpliciter ad salutem necessarius. Esse quidem necessariũ constat ex concilio Florent. *in litteris vnionis*, ibi. Nisi ex aqua & Spiritu sancto renascimur non possumus (inquit veritas) in regnum cælorum introire, & ex Trident. *sess* 7 *can.* 5. dicente. Si quis dixerit baptismum liberum esse, hoc est non necessarium ad salutem anathema sit. Quod vero adultis sufficiat illius votum, cum baptismus suscipi non possit, decidit Trident. *sess.* 6. *cap.* 4. illis verbis. Translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statum gratiæ & adoptionis Filiorum Dei per secundum Adam Iesu Christum saluatorem nostrum post Euangelium promulgatum, sine lauacro regenerationis aut eius voto fieri non potest, sicut scriptum est Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Ratioque est manifesta. nam ante susceptum baptismum potest quis media contritione, seu dilectione Dei super omnia gratiam consequi, qua obtenta si moriatur baptismo non suscepto, eo quod fuerit impossibilis vitam æternam consequetur, sicuti definit Innocent. III. *cap. debitum de baptismo. & cap.* 2. *de presbytero non baptizato*, & comprobat August *lib* 4 *de baptismo. cap.* 22. *& lib* 8. *de ciuit. Dei*, & D. Bernard. *epist.* 77. ad Hugonem de S. Victor. Ergo baptismus in re susceptus medium non est necessarium adultis ad salutem. Quod vero in illa contritione, seu dilectione Dei super omnia contineatur votum, seu propositum baptismi suscipiendi inde probatur, quia in ea contritione, seu dilectione continetur votum seruandi diuina præcepta. Vnum autem ex diuinis præceptis est de suscipiendo baptismate, cum commodè fieri possit, vt statim dicemus. Ergo saltem baptismi votum in contritione, vel dilectione Dei inclusum est adultis ad salutem necessarium. Dices inde inferri baptismum non esse magis necessarium adultis, quàm necessaria est cuiuslibet præcepti obseruatio, siquidem huius votum, seu propositum in qualibet contritione, seu dilectione iustificante imbibitur. Respondeo negando sequelam: quia aliter baptismus adultis necessarius est, quam cuiuslibet præcepti obseruatio. Etenim baptismus institutus est per se ad peccati originalis, & actualis ante ipsum commissi remissionem, quod nullatenus competit cuiuslibet præcepti obseruationi. Ex qua differentia contritio, seu dilectio Dei super omnia quatenus in se imbibit votum baptismi peccata remittit, & salutem confert, non vero quatenus imbibit votum cuiuslibet præcepti conseruandi. Nam cuiuslibet præcepti obseruatio non est pretium (vt ita dicam) signatum à Christo Domino pro peccati remissione, benè tamen baptismus, eaque de causa vi iustificationis per contritionem obtentæ non obligaris ad cuiuslibet præcepti obseruationem, obligaris tamen ad baptismum suo tempore suscipiendum, vtpote ad exhibendum pretium, virtute cuius remissionem peccati per contritionem emisti.

3. Ex dictis infertur baptismum necessarium esse omnibus ex diuino præcepto, omnibus enim præceptum est tum iure naturali, tum diuino positiuo media ad salutem necessaria apponere. At baptismus vnicum medium est à Christo institutum pro peccati originalis, & mortalis ante ipsum commissi remissione. Ergo omnibus ex diuino præcepto baptismus necessarius est. Hoc autem præceptum diuersimodè paruulos, & adultos respicit. Paruulos namque astringere non potest, quia ob defectum rationis capaces esse non possunt illius præcepti, eaque de causa non ipsos, sed eorum parentes vel tutores, Ecclesiæque pastores astringit Adulti verò eo astringuntur à puncto, quo baptismus ab Apostolis act. 2. promulgatus fuit illis verbis, *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum.* Neque obstat Christum Domi-

num ante suam mortem dixisse Ioann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei*; vt inde inferas ante eius mortem homines ad baptismum suscipiendum astringi. Nam etiam dixit, *nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; & tamen sacramentum Eucharistiæ eo tempore suscipi non poterat, cùm non esset à Christo institutum. Sed illis verbis significauit Christus necessitatem baptismi, & Eucharistiæ suscipiendæ, cum illorum sacramentorum publicatio facta fuerit, ideóque dixit Concil. Trident. *sess.6.cap.4* Translationem ab statu peccati ad statum gratiæ post Euangelium promulgatum fieri non posse sine lauacro regenerationis, aut eius voto, tacitè indicans ante Euangelij promulgationem, quæ die Pentecostes facta fuit posse homines, ab statu peccati ad statum gratiæ sine lauacro regenerationis, vel eius voto transferri. Neque item obstat post illam solemnem Euangelij publicationem plures ignorantia inuincibili laborare huius salutiferi remedij, quominùs ab eo puncto omnes eo præcepto suscipiendi baptismum teneantur, tenentur namque eo præcepto quantum est ex se, tametsi ob ignorantiam ab eius transgressione culpabili excusentur.

4. Difficultas ergo est quo tempore dictum præceptum obliget ministrari paruulis baptismum, & adulti teneantur illum suscipere? Et quidem in periculo mortis manifesta est obligatio, ne carens baptismo in perpetuum condemnetur, & à regno cælesti excludatur. Extra periculum mortis obligantur parentes, seu tutores sub graui culpa præcepto Ecclesiæ non scripto, sed consuetudine introducto, ne diu differant filiis paruulis baptismum, quia alienum est à parentum pietate, & charitate diu conseruare filios mancipia diaboli, cum facilè possint membra Christi, & Ecclesiæ efficere, & regni cælestis hæredes constituere. Quod si ipsi parentes, vel tutores negligentes extiterint, pastores Ecclesiæ ratione officij obligantur illorum negligentiam emendare. Sicuti benè notauit Suar. *disp.31. sect.1. circa finem*. Quæ autem sit diuturna dilatio sufficiens ad peccatum mortale, arbitrio prudentis iudicanda est, teste Suar *disput 25. sect.2. § sed quæres*. Henriqu. *lib. 2 cap.4. num. 3*. Crederem autem sine causa graui causa vltra mensem à natiuitate diuturnam esse dilationem, quia est dilatio contra communem praxim & periculo scandali satis exposita. Stante vero causa graui, qualis forte est, vt baptismus maiori cum solemnitate fiat, permitti potest dilatio vltra mensem vnum, sed non duos, adhibita tamen speciali diligentia, ne paruulo periculum contingat decedendi sine baptismo. Sic Suar. & Henriq. locis allegat. Ægid. de Coninch *q.68. art.3*. Paul Laymann. *lib 5. sum. tract.2. cap.6. q.4. conc.2*. Nunquam tamen licitum est extra periculum mortis baptismum absque solemnitate ministrare, eaque de causa grauiter peccant parentes, seu tutores, qui filios domi baptizant extra casum vrgentis necessitatis credentes Ecclesiæ satisfacere, si postmodum filios ad Ecclesiam deferant pro cæremoniis baptismi suscipiendis. Est enim abusus hic omnino exterminandus, vtpotè aduersus Ecclesiæ præceptis, vt satis colligitur ex Clement. vn *de baptismo*. & tradit Laym Saà verbo *baptismus. n.3*. Armilla *n.45* Bonac. *disp. 2 q.2. pun.7 n.19*. Paul. Laym. *lib.5. sum. tract.2. c.6. q.4. in fine*.

5. Adulti si in fide perfectè instructi sint obligantur baptismum suscipere, cùm primum commodè possunt, vt ex Clement. Romano, Basilio, Nazianz. Chrysost. Niceta, & aliis firmat Vasq. *disput. 149. c.4*. Ægid. de Coninch *qu.68. art.3. dub. vn concl.1. n.37*. Suar. *disp.31. sect. 2*. Paul. Laymann. *lib.5. sum. tract.2. cap.6. q.4. in princ*. Henriq. *lib.2. cap.4*. Bonac. *disput 2. de baptismo, qu.2. pun.2 num 4*. Ratio à priori sumitur ex fine ad quem baptismus fuit à Christo Domino institutus. Etenim institutus est non solum in peccati originalis remissionem, sed in signum, quo fideles congregentur in vnum, vnamque Ecclesiam visibilem constituant participesque fiant reliquorum sacramentorum, & sacrificij fructus. Sed huic fini grauiter obstat qui baptismum longo vitæ tempore absque sufficiente causa suscipere recusat. Ergo grauiter peccat vtpote qui viam salutis negligit, se a Christo, & eius Ecclesia, in qua est vera salus, separando. Deinde baptismus institutus est ad fidem solemniter profitendam, eaque de causa sub explicita Trinitatis inuocatione ministratur, & fidei sacramentum dicitur. At renuens credere fidei sufficienter propositæ iniurius illi est, indicat enim non esse dignam creditu. Ergo renuens suscipere baptismum sibi sufficienter propositum professioni fidei iniurius erit. Atqui omnes tenentur non solum interius credere, sed fidem exterius profiteri ritu aliquo publico, & solemni, quo vnitas fidei, & Ecclesiæ demonstretur. Ergo tenentur baptismum suscipere, quo indicatur hæc fidei, & Ecclesiæ vnitas. Denique ab inconuenienti probari potest conclusio. Si enim adulti sufficienter in fide instructi non obligantur statim nacta occasione diuino præcepto baptismum suscipere, nullum tempus extra mortis periculum signari poterit, quo obligentur, quia nulla est maior ratio de vno, quàm de alio, atque adeo poterit quis absque peccato separatus à Christo, & eius Ecclesia, & sacramentorum vsu vsque ad finem vitæ perseuerare, quod est absurdum. Quod si obiicias antiquum vsum, quo plures vsque ad maturiorem ætatem, vel extremum vitæ baptismum differunt? Respondeo vel ex rationabili causa factum esse, vel ex ignorantia excusari, ideoque eos imitari non debes, vt bene probat Nazianz. *orat.40. in sanctum baptisma*, & Basil. *hom exhortat ad baptism*. At si iterum obiicias textum *in c.duo tempora, & sequent. lib. de consecrat. dist.4* quo ministris Ecclesiæ præcipiebatur solum vigilia Resurrectionis, & Pentecostes baptismum ministrari extra casum necessitatis? Respondeo crescente populo, & occasione ministrandi baptismum, consuetudine supradictum decretum abolitum esse & quouis tempore baptismum ministrari posse, vt latè expendit Vasq. *disp. 150 cap.3. per tot*.

6. Notanter dixi te in fide sufficienter instructum obligatum esse suscipere baptismum statim, si commodè potes, vt indicarem ob grauem aliquam causam differri posse. Quæ autem hæc sit arbitrio prudentis relinquitur. Crederem autem ex parte baptizati sufficientem esse periculum graue tum honoris, tum vitæ, tum fortunæ eminens ex baptismo eo tempore suscepto. Item abundantiorem fructum, qui dilato baptismo creditur percipiendus. Ex parte vero aliorum fidelium est sufficiens causa, si in eorum vtilitatem cedat, sicuti cessit dilatio baptismi S. Sebastiani. Sic Vasq. *disp. 149. c.4 n 40*. Ægid. de Coninch. *q.68 art.3 dub. vn. n. 42*. Illud est certum quo maior fuerit dilatio grauiorem causam ad sui honestatem expostulare, vt docent præcitati doctores.

7. Sed inquires, an Ecclesia potuerit determinare tempus, in quo baptismus ex obligatione suscipiendus sit? Respondeo nullatenus posse imponendo obligationem, quam aliàs baptizandi non habent, benè tamen posse declarare obligationem iure diuino illis impositam. Sic Ægid. de Coninch. *dicta qu.68. art.3. dub. vnico à n.41*. Vasq. *disp. 150. cap.2. & 3*. Suar. *disp.31. sect.2*. Paul Laymann. *lib.5 sum. tract 2. cap.6. q.4 ver. dubitant*. Ratio prioris partis est, quia Ecclesia iurisdictionem non habet in non baptizatos, sicuti definit Trident. *sess.14. cap. 4.* dicens: Ecclesia in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus, quæ definitio sumitur ex Paulo. *1. ad Corinth.5* De his, inquit, quis foris sunt, (id est extra Ecclesiam) nihil ad nos. Si autem Ecclesia posset non baptizatos obligare ad baptismum suscipiendum eo tempore, quo aliàs ex diuino præcepto non tenebantur, iurisdictionem, & iudicium in non baptizatos exerceret contra D. Paulum, & Trident. definitionem. Quod vero possit Ecclesia declarare quibus in circunstantiis, & occasionibus præceptum diuinum de suscipiendo baptismo obliget, inde probatur, quia per hanc declarationem nullā in non baptizatos iurisdictionē exercet, sed solum exercet clauem scientiæ a Christo Domino cōcessā pro rebus dubiis dissoluēdis, & difficilibus declarādis.

PVNCTVM IX.

De ministro Baptismi.

1. *Quilibet rationis compos est validus minister baptismi.*
2. *Absque iurisdictione nequit licitè ministrari, tametsi Sacerdos sit.*
3. *Qualiter religiosis Societatis concessa sit facultas baptismum ministrandi.*
4. *Inferiores clerici, & diaconi non sunt ex officio ad hoc ministerium deputati.*
5. *Ad concedendam diacono facultatem hoc sacramentum ministrandi non requiritur extrema necessitas.*
6. *Extra periculum mortis nequit sacerdos, & à fortiori alij clerici ministrare baptismum absque solemnitate.*
7. *Nequit domi baptismus seclusa necessitate ministrari.*
8. *Nullus alius à Sacerdote, vel diacono ex commissione Sacerdotis ministrare baptismum solemniter potest.*
9. *In extrema necessitate digniori cedit minus dignus.*
10. *Est peccatum mortale inuersio huius ordinis, tametsi contrarium sentiat Sotus.*
11. *Quid si præsente clerico non Sacerdote laicus ministret? Affirmant plures esse culpam venialem. Probabilius est vel nullam esse, vel esse mortalem.*
12. *Excipitur pagani, vel hæretici administratio præsente fideli Catholico.*
13. *Secundo excipitur, si præsente diacono, laicus, vel inferior clericus ministret.*
14. *Qualiter vnius baptismi plures ministri esse possint.*
15. *Qualiter plures simul baptizare possint.*
16. *Qualiter ablutio prolationi formæ sit coniungenda.*

1. DVpliciter sumi potest baptismi minister, primo quoad valorem sacramenti, secundo quoad licitum illius vsum. Si de valore Sacramenti loquamur quilibet siue Sacerdos, siue laicus, siue vir, siue fœmina, siue baptizatus, siue non baptizatus Sacramentum ministrare potest, vt firmum, & ratum existat. Conclusio est certa de fide definita

ab

ab Eugen. 4. *in Concil. Florent. post vlt. sessionem. §. primum.* ibi in causa necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, vel mulier, imo etiam paganus, & hæreticus baptizare potest, dummodo formam seruet Ecclesiæ, & facere intendat id quod facit Ecclesia. Idem sumitur ex *cap. firmiter de summa Trinitate, cap. in necessitate, cap. Romanus de consecrat. dist. 4. cap. ad limina. 30. quæst. 1.* & aliis traditque D. Tho. ab omnibus receptus q. 67. *art. 3.* Ratio à priori est institutio Christi vsu, & consuetudine Ecclesiæ declarata, congruentia, necessitas huius sacramenti, ob quam congruum erat sub materia communi & omnibus obuia, & sub forma facilè perceptibili esse institutum, concedique potestatem cuilibet ratione vtenti illud administrandi. Neque his obstat textus in *cap. quos à paganis de consecrat. dist. 4.* vbi Gregor. secundus decidit baptizatos à paganis rebaptizandos esse; quia hi baptizati erant ritu pagano, & non Ecclesiastico, vt satis colligitur ex eo quod subiunxerit rebaptizandos esse in nomine Trinitatis, indicans sub hoc nomine antea baptizatos non esse. Vide Vasq. *disp. 147. cap. 1. & 2.*

2. Si vero de licita baptismi administratione loquamur certum est baptismum licitè administrari non posse, nisi minister iurisdictionem, & Potestatem habeat illum administrandi ve immediatè à Christo Domino, vel mediis Ecclesiæ pastoribus. Nam cum baptizatus medio baptismo in congregationem Ecclesiæ adscribatur, & fiat Christi membrum, particepsque omnium sacramentorum, nullus n. si potestate à Christo accepta hæc alicui communicare poterit. Hinc fit summum Pontificem hanc à Christo plenam habere potestatem. Cum enim penes ipsum sit potestas visibilem Ecclesiam gubernandi, penes ipsum est potestas in Ecclesiam admittendi quos iudicauerit expedire. Prælati vero inferiores, quales sunt Episcopi, aliique Abbates iurisdictionem quasi Episcopalem habentes hac potestate gaudent à Pontifice deriuata comparatione eorum, qui in sua diœcesi existunt. Nam cum ipsis competat suarum diœcesum regimen, competere necessario debet in illius diœcesis communitatem admissio. At baptismo admittitur baptizatus in membrum vniuersalis Ecclesiæ, & singulariter illius communitatis diœcesanæ, in qua baptismum suscepit. Ergo solis Prælatis potestatem habentibus regendi communitatem competit baptizare. Reliqui vero Sacerdotes ex commissione ab Episcopo accepta hac potestate gaudent, Parochi ex officio, & iure ordinario, eo ipso quo in Parochos eliguntur; qua potestate absque causa priuari ab Episcopis non possunt, quia habent illam ex approbatione iuris; alij Sacerdotes eam potestatem habent ex Episcopi, vel Parochi delegatione. Nam esto quilibet Sacerdos in ordinatione factus sit idoneus minister constituendi corpus Christi mysticum, quod fit baptismi administratione, indiget tamen ad licitum vsum, vt sibi iurisdictio, & regimen Ecclesiæ concedatur, aliàs iniurius Ecclesiæ est, si in illius membrum quemlibet adsecibat nullam in Ecclesiam iurisdictionem habens, sicuti latius expendit Vasqu. *disp. 147. cap. 3.* Vnde mortaliter peccat Episcopus, vel Parochus, qui residentem in alia Ecclesia sine licentia Episcopi, vel Parochi illius baptizat, quia aggregat baptizatum Ecclesiæ, cuius nullum regimen sibi commissum est, colligiturque ex *c. interdicimus. 16. q.* . . & tradit Ægid. de Coninch *q. 67. a. 5. d. 1. n. 11.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. concl. 2.* Bonac. *disp. 2. de bapt. q. 2. pun. 5. n. 10.* Eman. Sà *verb. bapt. n. 6.*

3. Dubium nonnullum est, an religiosis præcipuè Societatis Iesu delegata sit à Pontifice facultas baptismum ministrandi? Videtur namque esse, quia Paul. 3. in sua. 3. aliàs 1. bulla Societati concessa anno 1545. quæ incipit. *Cum inter cunctas sollicitudines.* inquit facultatem concedimus singulis Societatis, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & alia Ecclesiastica sacramenta sine alicuius præiudicio ministrandi, Diœcesanorum locorum, rectorum Parochialium, & aliarum Ecclesiarum, aut quorumuis aliorum licentia desuper minimè requisita, &c. Ergo ex vi huius priuilegij baptismum, & Extremam Vnctionem ministrare possunt, aliàs superfluerent illa verba; Et alia Ecclesiastica sacramenta, si præter Pœnitentiam, & Eucharistiam nullum aliud valent ministrare.

Pro prædicti dubij explicatione supponendum est baptismum concedi posse in terris Fidelium, vel infidelium. Si in terris fidelium concedatur, certissimum est non posse Religiosos extra casum necessitatis baptismum ministrare, quia esset ministratio cedens in præiudicium Episcopi, & Parochi, quibus regimen illius loci commissum est. Neque priuilegium in hac parte aliquid operatur, vt satis colligitur ex compend. Priuile. Soc. *ver. sac.* & notauit Suar. *t. 4. de Relig. l. 9. de Soc. c. 4 n. 4.* Si verò baptismus in terris infidelium concedendus sit, tunc subdistinguendum est, vel ibi sunt Ecclesiæ fundatæ, vel non. Si Ecclesiæ fundatæ sint, nequeunt Religiosi non Pastores extra necessitatem baptismum ministrare, videtur enim hæc ministratio in Pastorum illius regiminis præiudicium cedere. Nam esto baptizandus nec ratione sui, nec parentum, quia sunt infideles, Parocho subiectus sit quoad vim, coërciuam, videtur tamen subiectus esse quoad ingressum in Ecclesiam, vt scilicet non possit in Ecclesiam ingredi nisi ex licentia Parochi illius regionis. Eo namque ipso, quod Pontifex illius regionis infidelium Episcopum, vel Parochum designauit, vices suas illis commisit admittendi in Ecclesiam infideles. Ergo Religiosi non Parochi admittentes, Parocho, & Episcopo proprio præiudicarent, vt tanquam secut us docet Suar. *dicto lib. 9. cap. 4. num. 8.* Probabile tamen existimat n. 7. iis posse per priuilegium prædictum Pauli 3. baptismum ministrari, quia cum baptizandus eiusque parentes, vtpote infideles propriè non sint subiecti Parocho, & Episcopo illius regionis, priuilegium concedens baptismi administrationem sine præiudicio, non de hoc præiudicio, sed de præiudicio proprio, quale est cum baptismus, aliudue sacramentum ministraretur ei, qui vel ratione sui, vel parentum est alteri specialiter subiectus intelligendum est. Verum si Ecclesia fundata non est eo loci, quo baptismus est à Religiosis ministrandus, poterunt Religiosi ex vi prædicti priuilegij baptismum ministrare. Quia ministrant sine alterius præiudicio. Adde ibi Religiosos mitti, vt Ecclesiam fundent, ergo vt volentes ingredi recipiant, & tradit Suar. *dicto t. 4. de relig. lib. 9. cap. 4. n. 5.*

4. Inferioribus verò Clericis etiam Diaconis nullatenus baptismi administratio ex officio competit, vt definit Eugen. 4. *in decreto fidei Concil. Florent. post vltimam sessionem.* ibi, minister huius sacramenti esto Sacerdos, cui ex officio competit baptizare, tacitè innuens aliis à Sacerdote non competere, & docuit Isidor. *lib. 2. de diuinis officiis, cap. 30. de baptismo, & refertur in cap. constat de consecrat. dist. 4.* ibi constat baptisma solis Sacerdotibus esse traditum, eiúsque mysterium, nec ipsis diaconis explere licitum est absque Episcopis, vel Presbyteris, nisi illis procul absentibus vltima languoris cogat necessitas, quod & laicis fidelibus plerumque permittitur. Idem traditur à Gelasio Papa, epist. ad Episcopum Lucaniæ, relato in cap. *Diaconos. 93. dist.* & Clemens Roman. *lib. 8. constit. Apostolicar. cap. 46.* Neque his obstat quod ait Tertullian. *lib. de baptismo. cap. 17. num. 114.* dum ait: dandi quidem (scilicet baptismum) habet ius summus Sacerdos, qui est Episcopus, dein Presbyteri, & Diaconi, non tamen sine Episcopi authoritate propter Ecclesiæ honorem. & Hieronym. in dialogo contra Luciferian. *num. 20.* inquit, sine Chrismate, & Episcopi iussione, neque presbyteri, neque Diaconi ius habent baptizandi. His namque verbis solum denotatur neque Diaconos, neque presbyteros simplices conferre baptismum posse, nisi intercedente Episcopi facultate. Diuersimodè tamen hæc facultas Diaconis concedi potest, ac presbyteris. Nam presbyteris concedi potest hæc facultas absque vlla speciali necessitate, qua per ordinationem constituti sunt apti, quibus hæc potestas concedatur, at Diaconis concedi non potest, nisi deficientibus Sacerdotibus, qui velint, vel possint baptismum ministrare, eo quod non sunt constituti ministri baptismatis, nisi in Presbyterorum defectum, illis tamen deficientibus non solum baptismus priuatus, sed solemnis concedi potest, vt satis colligitur ex Pontificali Romano, vbi Episcopus ad electos in Diaconos, inquit: Diaconum oportet ministrare ad altare; baptizare, & prædicare. Signum ergo est ordinati, vt tanquam Presbyterorum minister, & in illorum defectum baptizet non quidem tantum priuatè, hoc enim etiam laicis competit, sed solemniter, aliàs nihil speciale Diaconus haberet. Et ita sustinet Caiet. *q. 67 art. 5.* Ægid. *ibi dub. 1 num. 13. & dub. 3. nu. 26.* Suar. *disput. 23. sect. 2 in fine.* Vasq. *disput. 47 cap. 4 n. 24. & seqq.* Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 7. qu. 1. concl. 4.* Bonac. plures referens. *disput. 2. qu. 2. pun. 5. n. 3.*

5. Neque ad hanc facultatem Diacono concedendam requiritur extrema necessitas, sed sufficit rationabilis causa, qualis esset, si ob infirmitatem, vel excommunicationem, vel baptizandorum multitudinem, aliúdve legitimum impedimentum non possit Sacerdos baptismum conferre. Quia id videtur expostulare officium Diaconi, quod est Sacerdotibus inseruire. Sic Ægid. Vasq. Suar. Layman. *locis allegatis* Seclusa autem speciali commissione probabilius est non posse Diaconum solemniter baptizare etiam in extrema necessitate, quia seclusa commissione non habet maiorem potestatem, quàm laicus, vt colligitur ex *cap. Diaconos 93. dist.* ibi: absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis Ordinibus fortassè longius constitutis necessitas extrema compellat. Aliàs si solemniter baptizare posset, non vt Presbyterorum ministet, sed iure proprio baptizaret, cum tamen Diaconus semper vt Presbyterorum minister se gerere debeat. Sic Ægid. de Coninch. *qu. 67 art. 5. dub. 3.* Paul. Layman. *lib. 5 tract. 2. cap. 7. qu. 1. conclus. 5.* Suar. *disp. 31. sect. 4. vers. vltimo dicendum.* Aliis vero Clericis inferioribus nullatenus solemnis baptismus committi potest, nisi à Pontifice summo in iure Ecclesiastico dispensante, vt docent omnes Doctores teste Ægid. de Coninch. *dub. 3. n. 24* Suar. *disput. 23. sect. 2.* Neque etiam priuatus baptismus illis committi potest præsente Sacerdote, vel Diacono, qui velint, & possint ministrare, quia non sunt ministri constituti, nisi in Sacerdotis, vel Diaconi defectum.

6. Pro superioribus est aduertendum primò graue esse peccatum Sacerdotis, qui extra mortis periculum baptismum sine solemnitate, & ritibus Ecclesiæ ministrat, quia textus *in Clement. vnica de baptismo* id rigidè præcipit. Sic aliis relatis tradit Vasq. *disp.* 147 *cap.* 5. *num.* 30. Paul Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 7 *qu.* 1. *concl.* 2. Ægid. de Coninch. *qu.* 67. *art.* 5. *nu.* 3. Quod à fortiori procedit, si alij Clerici inferiores, & laici extra mortis periculum baptismum ministrent, quia solùm eo periculo posito, & Sacerdote deficiente concessa illis est baptismi ministratio, sicuti latius probat Vasq. *dicta disp.* 147. *cap.* 5.

7. Hinc constat nullum Sacerdotem, Clericum, vel laicum extra mortis periculum ministrare posse baptismum domi, quia est contra solemnitatem, & ritum ab Ecclesia obseruatum. Solum excipiuntur filij, seu nepotes (vt tradit Glossa statim alleganda) regis, & principis, qui seruatis aliis solemnitatibus domi baptizari possunt, vt habetur expressè *Clement vnic. de baptismo, & ibi* Glossa *verbo liberi, & notauit* Ægid. de Coninch. *qu.* 67. *art.* 5. *n.* 3. Eman. Saà *verbo baptismus. num.* 13.

8. Secundò aduerte neminem alium à Sacerdote, vel Diacono ex commissione Sacerdotis ministrare baptismum solemniter posse, quia vsurpans alienum officium sibi non competens, ob cuius vsurpationem Clerico imposita est irregularitas. sic pluribus firmat Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *pun.* 5. *n.* 3. Vasq. *disp.* 147. *c.* 5. *n.* 33. Ægid. de Coninch. *q.* 67. *art.* 5. *dub.* 3. *n.* 24. affirmans esse omnium. Paul. Laymann. *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 1. *concl.* 2. & 5.

9. Tertio aduerte stante extrema necessitate hunc ordinem seruandum esse in baptismi ministratione, vt minus dignus digniori cedat, Sacerdoti cedat Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono alij Clerici inferiores, & Clericis laicus, & viro fœmina, nisi in ministrando baptismate expeditior existat, & baptizato non baptizatus, & laico non excommunicato, Clericus, imo Sacerdos nominatim excommunicatus. Sic cum D. Th. *q.* 67. *art.* 4. communique sententia docent Ægid. de Coninch *dub.* 2. Suar. *disp.* 23. *sect.* 2. & *disp.* 31. *sect.* 4. Vasq. *disp.* 147 *cap.* 5. *disp.* 2. *q.* 2. *pun.* 5. *n.* 11.

10. Solùm est dubium, an supradicti ordinis inuersio in baptismo priuato sit peccatum mortale? Negat Sotus, *dist.* 4. *qu. vnica. art.* 2. indicans solùm esse culpam venialem. Moueri potuit, quia eo casu omnibus data est potestas à Christo Domino baptismum ministrandi. Quod verò dignior minus digno sit præferendus nullibi constat præceptum esse. Ergo solùm ex quadam decentia, & honestate id præstandum est: non igitur erit mortale illius omissio. Cæterùm communis sententia docet peccatum mortale esse, si præsente Sacerdote, nec renuente baptismum inferior Clericus, vel laicus ministret, quia sacramento irrogatur iniuria, si conferatur à laico, cùm possit à ministro ad id minus deputato, & consecrato conferri. Neque consensus Sacerdotis hanc iniuriam impedire potest. cùm sita sit in vsurpatione officij, & ministerij contra Christi voluntatem, & Sacramenti reuerentiam. Sic vt certum tradunt Vasqu. *aliis relatis, disput.* 147. *cap.* 5. *à n.* 33. Suar. *disp.* 31. *sect.* 4. *vers. secunda, & seqq.* Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *pun.* 5. *n.* 11. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 7. *q.* 1. *circa finem.* Ægid. de Coninch. *quæstione* 67. *articul.* 5. *dub.* 2. *numero* 18.

11. At si præsente Clerico laicus ministret, & præsente viro erudito fœmina, plures Doctores censent solum esse culpam venialem, quia non omittitur minister ad id munus deputatus. Sic docent Suar. *disp.* 31 *sect.* 4. *vers. vnde tertio.* Bonac. Laymann. Ægid. de Coninch. supra Eman. Saà verbo baptismus *num* 7. Cæterum probabilius censeo cum Vasq. supra vel nullam esse culpam, vel esse mortalem. Etenim negari non potest sacramenti administrationem grauem materiam esse; si igitur diuino præcepto mandatum est laico, ne præsente Clerico ministret, & fœminæ præsente viro, & pagano præsente fideli, sine dubio graue peccatum committent, si hoc præceptum transgrediantur. Quod si diuino præcepto id mandatum non est, sed potius à Christo Domino æqua est omnibus data facultas in extremo vitæ baptismum absente Sacerdote ministrandi (vt probabilius apparet.) nullum erit peccatum, si minus dignus digniori se præferat, quia in ea ministratione non est minus dignus, sed æqualis. Præceptum autem Ecclesiasticum huius ordinis seruandi nullum inuenitur. Ergo nullum erit peccatum huius ordinis transgressio.

12. Ab hac doctrina excipiunt aliqui paganum, vel hæreticum ministrantem baptismum præsente fideli Catholico, dicuntque peccare mortaliter in tali administratione ob irreuerentiam sacramento factam. Sic Vasq. *dicta disput.* 147. *cap.* 5. *circa finem.* Suar. *disp.* 31. *sect.* 4. §. *sed obijcies* Ægid. de Coninch. *quæst.* 67. *art.* 5. *dub.* 2. *circa finem.* Paul. Laymann. *lib.* 5 *sum. tract.* 2. *cap.* 7. *qu.* 1. *in fine.* Et quidem de hæretico cùm sit excommunicatus, certum est ratione excommunicationis, si administrationi quæ per alium fieri potest, se ingerat. At de pagano non est ita certum, cum nullum adsit speciale præceptum, quo obligetur abstinere à baptismi administratione in periculo mortis Catholico præsente. Credo tamen vix excusari posse à mortali, qui relicto fideli paganum ad laetamenti administrationem inuitaret, vt rectè notarunt Suar. & Ægid. supra, tum ob scandalum fidelibus datum, tum ob periculum, quod credi potest adesse ministraturum baptismum cum errore in fide, & praua intentione.

13. Secundo excipiunt baptismum, quem laicus, vel Clericus inferior ministraret in extremo vitæ periculo præsente Diacono, & potente, nec renuente concedere, quia Diaconus, est specialiter consecratus ad baptismi ministrationem Sacerdote deficiente, sicuti constat ex verbis, quæ proferuntur in eius ordinatione, & ex Gelasio Papa *in cap.* Diaconos. 93. *dist.* At ob hanc causam, si laicus, vel Clericus omisso Sacerdote sacramentum ministraret, peccaret mortaliter, sicuti ex communi sententia probatum reliquimus. Ergo etiam peccare debet, si ministrat omisso Diacono. Et ita sustinet Ægid. de Coninch. *quæst.* 67. *art.* 5. *dub.* 2. *conclus.* 3. & *indicat* Suar. *disput.* 23. *sect.* 2. *in fine.* Et placet mihi exceptio hæc, tametsi contrarium doceant expressè Suar. *disp.* 31. *sect.* 4. *vers. inde tertio.* Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *cap.* 7. *qu.* 1. *vers. arbitratur*, ea consideratione moti, quia Diaconus ex officio ad hoc ministerium deputatus non est, siquidem solum ex commissione solemniter baptizare potest, & seclusa commissione priuatim. Sed hæc ratio non vrget. esto ex officio, & quasi iure ordinario Diacono baptismi ministratio commissa non sit, est tamen illi commissa iure extraordinario, stante scilicet aliqua causa rationabili, ob quam Sacerdos commodè non possit baptismum ministrare. Quapropter iure diuino est consecratus baptismi minister non ordinarius, sed extraordinarius, tum ad baptismum solemniter faciendum ex commissione, tum ad baptismum priuatum concedendum absentibus Presbyteris in extrema necessitate. Et licèt aliis Clericis inferioribus ea occasione baptismus permittitur: at Diacono iure diuino conceditur, & ad illius ministrationem consecratur, ac proinde illius omissio, sicuti omissio Sacerdotis peccatum mortale inducit.

14. Superest inquirendum, an vnius baptismi plures ministri esse possint? Sed huic quæstioni punct. 5. satisfecimus, affirmantes vnius baptismi plures ministros esse posse, si absolutè, & nulla inter se constituta dependentia baptizandum abluant, & formam proferant, eamque perficiant, eodem puncto, & instanti: quia eo casu non se inuicem impediunt, sed potius coadiuuant, sicuti cùm duæ causæ totales ad eundem effectum concurrerent, quarum vna deficiente alia effectum produceret. Secus vero si intentionem haberent inter se dependentem, eo quod vnusquisque nollet ablutionem, & formæ prolationem a se factam effectum habere, nisi simul alterius ablutio, & formæ prolatio effectum habeat: quia ea intentio obstat Ecclesiæ institutioni per Ecclesiam declaratæ. Etenim Christus Dominus sic baptismum instituit, vt vnius ministri ablutio, & formæ prolatio sufficiens sit ad illius constitutionem. Si ergo velles baptismum ex tua, & alterius ablutione, & formæ prolatione confici, manifestè institutioni Christi repugnares, & grauissimum peccatum committeres. Quinimo velle simul cum alio concurrere in ministratione baptismi etiam intentione independenti graue peccatum est, quia est contra vsum, & consuetudinem Ecclesiæ, & periculo manifesto expositum nihil efficiendi, sicuti nihil fit, si post socij ablutionem, & formæ prolationem tuam perficis. Neque obstat plures Sacerdotes, cum ordinantur ad consecrandum simul cum Episcopo concurrere. Quia id factum est ab Ecclesia, vt indicaret venerabile Eucharistiæ sacramentum esse per modum conuiuij, in quo plures concurrunt, institutum. Nulla autem specialis causa est, ob quam permittat plures ad vnum baptismum concurrere. Sic sustinent Doctores communiter cum D. Thom. *q.* 67. *art* 6. teste Vasq. *disp.* 148. *per totam.* Ægid. de Coninch. *dub.* 1. Paul Laymann *lib.* 5 *sum. tract* 2 *cap.* 7. *qu.* 2. Suar. *disp* 23. *sect.* 3.

15. Secundo inquires, an plures simul baptizare posses? Cui quæsito etiam supradicto pun. 5. satisfeci affirmans te posse simul plures baptizare, si plures abluas, & formam omnes comprehendentem proferas, sicuti si plures abluendo diceres: Ego vos baptizo: quia ablutio non est vnica sed multiplex iuxta multiplicitatem subiectorum, qui abluuntur; forma vero esto videatur physice vna, moraliter multiplex est, quia eundem sensum præstat ea forma. Ego vos baptizo, super plures prolata, ac si super singulos diceres: Ego te baptizo, ideoque non vnum sacramentum, sed plura ibi conficiuntur, vt benè probat Vasqu. *disput.* 148. *cap.* 7. *n.* 51. Ægid *qu.* 67. *art.* 6. *dub* 2 *conclus.* 3. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 12. Nunquam tamen extra grauissimam necessitatem, licitum est hoc modo baptismum ministrare. Et licet Sotus *in* 4. *dist.* 4. *quæst. vnica art.* 4. §. *secundo arguitur*, censeat solùm esse peccatum veniale nulla necessitate intercedente sic baptizare, cui fauet Valent. *qu.* 3. *pun.* 2. Reginald. *cap.* 10.

n.46. At verius censeo peccatum graue esse, quia est contra ritum, quem communiter Ecclesia seruat in baptismi administratione. Sic Ægid. de Coninch. *q.67. art.6. dub.2.* Vasq. *alias relatus. disp. 48. c.7. n.50.*

16. Tertio inquires, qualiter ablutionem cum prolatione formæ coniungere debeas, vt ritè baptismum ministres? Respondeo sic debere coniungere, vt formæ prolatione ablutionem significes. Significare autem eam potes siue ante, siue post formæ prolationem, ablutionem facias, si vna alteri immediatè succedat. Vt pluribus exemplis declarat Sotus *in 4. dist.3. q. vnica. art.8. & ex illo* Vasq. *disp. 148. cap.7.* Henriq. *lib.1 cap.9 num.10.* Paul. Laymann. *lib.5. sum. tract.2. cap.7. q.3.*

PVNCT. X.

De effectibus Baptismi.

1. *Triplex est effectus Baptismi.*
2. *Baptismus ex se confert gratiam peccati originalis, & actualium remissiuam.*
3. *Est æqualis hæc gratia in paruulis, in adultis abundantior, si abundantiori dispositione se præparent.*
4. *Remittit baptismus pœnam omnem pro peccatis debitam.*
5. *Non tollit pœnalitates.*
6. *Imprimit characterem.*
7. *Suscipienti baptismum solent speciales gratiæ concedi.*

1. TRes sunt præcipuè effectus Baptismi. Primus est gratia habitualis remissiua peccati originalis, & actualis, si fortè ante ipsum baptismum commissum sit. Secundus est remissio totius pœnæ tam æternæ, quam temporalis debitæ pro peccato. Tertius est character indelebilis, quo baptizatus incapax redditur denuò Baptismum suscipiendi.

2. Circa primum effectum fide certum est baptismum non ponenti obicem conferre gratiam peccati originalis, & quorumlibet actualium remissiuam. Nam esto olim non fuerit hæc veritas declarata, sed in vtramque partem agitabatur quæstio, vt constat ex Innocent.3. *in cap. maiores. §. t. in fine de baptismo, & ex Clement.* 5. *in concil. Vienen. Clement. vnica de summa Trinit. & fide Cathol. §. ad hoc baptisma.* At post Concilium Florent. & maximè Trident. iam non dubitare licet. Nam Eugen.4 *in concil. Florent. decreto de Armenis* generaliter definit sacramenta nouæ legis gratiam causare ex opere operato. Trident. verò idem definit *sess.7. de sacr. in genere, can.6. & sess. 6. can. 7.* loquens de iustificatione quæ fit per baptismum, & pœnitentiæ sacramentum, inquit: In ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem, &c. At gratia, & charitas esse non potest cum peccatis. Ergo in baptismo infunditur gratia omnium peccatorum remissiua. Sed specialiter id ipsum declarauit Trident. *sess.5. in decreto de peccato origin.* §.5. dicens. Si quis per Iesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in baptismo confertur reatum peccati originalis remitti negat, anathema sit. Et statim subiungit Concil. In renatis nihil odit Deus, quia nihil est damnationis iis, qui verè consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem. Est ergo illa gratia, quæ per baptismum confertur non solùm remissiua originalis peccati, sed cuiuslibet actualis, si fortè existat. Aliàs aliquid esset in renatis damnationis, quod Deus odio haberet. Adde per baptismum infundi gratiam non solùm peccati originalis, & actualis mortalis remissiuam, sed etiam cuiuslibet venialis, cuius baptizatus complacentiam non habet. Sicuti ex eodem loco concilij colligitur, quatenus asserit baptizatos veterem hominem exuere, & induere nouum, qui secundùm Deum creatus est, efficique innocentes, immaculatos, puros, innoxios, ac Deo dilectos, hæredes Dei, & cohæredes Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. Si autem gratia, quæ per baptismum infunditur peccata venialia baptizatorum non remitteret, non ita puri, innoxij, & immaculati redderentur, quin ab ingressu Ecclesiæ retardarentur. Deinde *sess.14. cap.1.* inquit concilium. Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, vt iustitiam in baptismo ipsius beneficio, & gratia susceptam constanter tuerentur, non fuisset opus aliud ab ipso baptismo sacramentum ad remissionem peccatorum esse institutum. Supponit ergo concilium peccata etiam venialia per baptismi gratiam remitti, aliàs opus esset sacramento alio ad illorum remissionem. Noranter dixi infundi gratiam in baptismo peccatorum quorumlibet remissiuam, non remittentem actu, quia contingere potest adultum suscipientem baptisma esse ita dispositum contritione, seu dilectione Dei super omnia, vt ei sint peccata remissa. Quo casu gratia per baptismum infusa non remittit peccata, quia ea remissa inuenit, est tamen de se omnium peccatorum remissiua.

3. Hæc gratia, quæ per baptismum paruulis, seu rationis vsu carentibus infunditur æqualis omnibus est, quia tam ex parte sacramenti, quam ex parte suscipientium nulla est diuersitas, in adultis vero pro digniori dispositione, qua se ad suscipiendum baptismum præparant, abundantior gratia confertur, vt latius dixi *tract. præced. pun.8 n.8.*

4. Secundus effectus baptismi est remissio totius pœnæ, æternæ, & temporalis debitæ pro peccatis, colligitur manifestè ex illo loco Trident *sess.5 § 5. de peccato origin.* Si quidem inquit Concilium, baptizatos ita hæredes Dei, & cohæredes Christi per baptismum effici, vt nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur. At si baptismus omnem pœnam debitam pro peccatis non remitteret, aliquid esset quod baptizatum ab ingressu Ecclesiæ remoraretur. Expressius docuit *sess.6. cap.14.* dicens: in iustificatione, quam lapsi post baptismum obtinent sæpè remanere obligationem soluendi aliquam pœnam pro peccatis debitam, quia vt sacræ litteræ docent non tota semper, vt in baptismo fit, dimittitur. Et *Concil. Florent dicto decreto de Armenis* inquit. Huius sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis, & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro ipsa culpa debetur, propterea baptizatis, nulla pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio. Ratio sumitur ex Christi institutione, congruentia ex similitudine, quam habet baptismus cum Christi morte, iuxta illud *ad Roman.6. num.4.* Quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, sed Christus Dominus sua morte perfectè vicit peccatum. Ergo baptismus, qui morti Christi assimilatur, peccatum baptizati plenè vincit. Ergo non solum secundum culpam, sed etiam secundum pœnam illud delet. Et ita tradit D. Tho. *ab omnibus receptus. q.68. art.5. & q.69. art.2.*

5. Pœnalitates autem, quæ ex peccato originali consequuntur, qualis est infirmitas, mors, concupiscentia seu rebellio carnis contra Spiritum, baptismo in hac vita teste experientia non tolluntur, quia nec sunt peccata, neque pœnæ propriæ peccatorum, siquidem in statu puræ naturæ contingerent. Et insuper ad patientiæ exercitationem, & virtutum augmentum non leuiter conducunt. Vide D. Thom. *q.69. art.3.*

6. Tertius effectus baptismi est character, quo baptizatus redditur incapax denuò baptismum suscipiendi, sicuti docuit Concil. Florent. decreto de Armenis, & Trident *sess.7. de baptismo*, ideóque in Symbolo Niceno, fatemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Congruentia huius institutionis desumitur ex eo quòd baptismus sit quædam Spiritualis regeneratio, cùm autem nemo vix nasci possit, decuit nec bis posse renasci. Cùm autem sæpè contingat suscepto baptismo baptizatum Christo non renasci, eo quod indebitè baptismum susceperit. Non obinde baptismus iterandus est, quia valor baptismi, & characteris infusio non pendet ex praua suscipientis dispositione ad gratiam, & charitatem per baptismum obtinendam. Sublata autem hac praua dispositione ex vi baptismi prius suscepti baptizatus renascitur. Sed qualiter hæc omnia contingant explicui. *tract. præced. pun.9 10. & 11.*

7. Præterea suscipientibus baptismum solent aliquando concedi speciales gratiæ, & beneficia, vt miraculosa sanitas, sicuti Constantino Imperatori concessa fuit. At hi non sunt effectus annexi ex diuina promissione baptismo: aliàs omnibus ritè baptismum suscipientibus concederentur. Sed sunt effectus ex diuina liberalitate ob singularem aliquem finem à diuina prouidentia præordinatum.

PVNCTVM XI.

De Patrinis in Baptismo adhibendis.

§. I.

Quod sit patrini munus, & obligatio, & qui in patrinos designari possint.

1. *Est obligatio sub graui culpa in baptismo solemni adhibendi patrinum.*
2. *Obligatus est patrinus baptizatum instruere fide, & bonis moribus, si indigeat.*
3. *Quilibet baptizatus rationis compos patrinus esse potest.*
4. *Excipiuntur monachi, & qui sub monachi nomine comprehenduntur.*
5. *Monachus validè patrinus esse potest.*
6. *Excipiuntur pœnitentes publici.*
7. *Tertio excipiuntur haretici.*
8. *An possis Hæreticum in patrinum admittere, cùm Catholicum commodè reperire nequis? Affirmat Laymann.*
9. *Qualiter supradicta sententia approbanda sit.*
10. *An possis esse patrinus baptismi ritu hæretico collati, tametsi sub forma, & materia ab Ecclesia præscriptis.*

1. OBligationem esse in baptismo solemni adhibendam aliquam personam præter baptizantem, qui baptiza-

rum leuet de ſacro fonte,& illum ſub ſui tutelam,& fidem ſuſcipiat doctrina,& bonis moribus inſtruendum, antiquiſſima Eccleſiæ cõſuetudine ſtabilitum eſt, vt conſtat ex Tertulliano *lib. de baptiſmo cap. 3. & 18* & ex Dionyſio *cap. 2. de* Eccleſiaſt. Hierarchia,& ex Auguſt. *epiſt. 23. & lib. 1. de peccator. meritis c. 34. & ſerm. 163 de tepore. & ſerm. 215. & alibi ſæpè*,& ſupponitur, *cap. vos autem. cap. non plures. cap. in catechiſmo, de conſecrat. diſt. 4. & toto tit. de cognat. Spirit. & cap. quamuis eodem tit. in 6. &* à Trident. *ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat.* Qua obligatione præcipuè aſtringitur parochus baptizans, ipſe enim (vt inquit Trident.) inquirere diligenter debet, qui ſit à parentibus, ſeu tutoribus baptizandi deſignatus, vt baptizatum leuet de ſacro fonte, neque ad baptiſmum procedere debet, quouſque hic deſignatus ſit. Ratio huius inſtitutionis optimè tradidit D. Thom. *q. 67. art. 7.* ex ſimilitudine, quam habet baptiſmus cum carnali generatione: nam ſicut paruulus nuper natus indiget nutrice, & pædagogo, ſic ſpiritualiter natus per baptiſmum indiget aliquo, qui fungatur vice nutricis, & pædagogi informando, & inſtruendo eum quaſi nouitium in fide de his, quæ pertinent ad fidem, & vitam Chriſtianam. Non enim qui paruulo baptiſmum miniſtrat,& ſpiritualiter gignit, poteſt ſemper hoc munus per ſeipſum obire, eaque de cauſa decuit alium deſignari, qui ſimul hanc obligationem ſuſciperet. Ad declarandam ergo hanc obligationem variis nominibus Patres, & doctores hoc munus obeuntem appellarunt. Nam D. Thom. quem reliqui ſcholaſtici ſequuntur, pædagogum nominauit, quia puerum inſtituere debet in fide, eiúſque veſtigia dirigere. Neque ab hac appellatione longè fuit Auguſt. *epiſt. 23. ad Bonifacium*. appellans eum fidei doctorem, quia docere debet baptizatum fidem, quam in baptiſmo profeſſus eſt. Alij Patres cum ipſo Auguſtino vocant ſupradictum Suſceptorem, quia de manu baptizantis baptizatum ſuſcipit erudiendum. Sic Auguſt. *relatus in cap. vos ante omnia de conſecrat. diſt. 4.* & ſpecialiter Cõcilium Colonien. ſub Paulo. 3 *p. 7. cap. 4.* & Concilium Auguſtanum. *cap. 16.* & alibi. Alij, vt Dionyſ. Areopag. *lib. 2. de Eccleſiaſt. Hierarch. &* Auguſt. *Serm.* 106 163 *&* 215. fideiuſſorem appellarunt. Tertullian. *lib. de baptiſmo cap.* 18. ſponſorem, quia leuando baptizatum de ſacro fonte tacite fideiubet, & reſpondet illius curam habiturum. Denique appellatur communiter Compater, ſeu patrinus, vti fecit Hyginius Pontifex relatus *in c. in catechiſmo de conſecrat. diſt. 4.* & Auguſt. *ſerm.* 106. quia ſimul cum baptizante ſpiritualis pater eſt baptizati, illumque in fide gignit.

2. Ex ſupradictis manifeſtè conſtat ſuſceptorem, fideiuſſorem, ſponſorem, ſeu patrinum abſolutè obligatum eſſe ſub graui culpa baptizatum in fide, & doctrina Chriſtiana inſtruere, alias muneri, quod ſuſcipit, non ſatisfaciet, colligitúrque ex *cap. vos ante omnia de conſecrat. diſt. 4. & cap. ita diligere. 30. q. 1.* & expreſſè ex Leone. 3. *in Concilio Moguntiaco cap.* 47. ibi. *Deinde præcipimus, vt vnuſquiſque compater, vel proximi ſpirituales Filios ſuos Catholicos inſtruant*, traditque D. Thom. receptus ab omnibus. *q. 67. art.* 8 Huic tamen obligationi plenè ſatisfacies, ſi baptizatum ſemel in fide, & doctrina Chriſtiana inſtruas, tametſi poſtea comperias oblitum eſſe, quia non eſt credendum hanc obligationem toto vitæ decurſu durare, ſed tempore quo baptizatus rudis exiſtit, & quaſi paruulus pædagogo indiget. Sic Ægid. de Coninch. *q. 67. art. 8.* Paul. Laymann. *lib. 5. ſum. tract. 2. cap. vlt. n. 1.* Verùm ab hac obligatione docendi puerum excuſaris, ſi probabiliter credis illum à ſuis parentibus, magiſtris, vel dominis diligenter eſſe erudiendum, quia hoc præceptum vtpote affirmatiuum ſolùm te aſtringere poteſt, dum baptizatus tua cura, & inſtructione indiget. Quocirca raro hac obligatione tenentur patrini in regionibus fidelium, quia vix præſumere poſſunt baptizatum non eſſe à parentibus, ſeu tutoribus, vel magiſtris ſufficienter inſtruendum. Secus vero eſt in regionibus infidelium, ſeu hæreticorum, & maximè ſi parentes illius infideles, ſeu hæretici exiſtunt. Sic D. Thom. *q. 67. art. 8.* Suar. & Ægid de Coninch. *ibi &* Laymann. *ſupra.* Valent. *t. 4 diſp. 4 q 2. p. 3.* Eman. Saa *edit. Romana. verbo baptiſmus, n. 15.*

3. Quilibet baptizatus rationis compos, ſiue vir, ſiue fœmina ſit, patrinus, ſeu ſuſceptor eſſe poteſt. Primò debet eſſe baptizatus, quia aliàs ineptus cenſetur ad inſtruendum in fide qui fidem in baptiſmo non ſuſcepit, ſicuti habetur in Concil. Moguntien. *capit. 47. relato in cap. in baptiſmate de conſecrat. diſt. 4.* Secundò debet eſſe rationis compos, aliàs fideiubere, neque ſpondere pro baptizato poterit, neque munus inſtructoris ſuſcipere, & illius obligationi ſatisfacere, eaque de cauſa in Concil. Pariſien. 1. *lib. 1. cap. 54.* dicitur huiuſmodi patronos debere & vim tanti Sacramenti, & quid pro aliis ſpoponderint intelligere. Nullibi tamen habetur certam ætatem requiſitam eſſe: ſic ex communi ſententia tradit Nauarr. *lib. 4. conſ. 1. aliàs. 2. de cognat. ſpirituali & conſ. 3. aliàs 4. eodem titulo.* Henriq. *in ſum. lib. 12. cap. 11. n. 2.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 61 num. 3. & 4.* Baſil Ponce, *lib. 7. de matr. cap. 37. num. 5. in fine.* Paul. Laymann. *lib. 5. ſum. tract. 2. cap. 9. num. 2.* Dixi *ſiue vir, ſiue fœmina*, quia eſto dedeceat præcipuè in baptiſmo adultorum viri baptizati fœminam ſuſceptorem eſſe; Non tamen id eſt ſpecialiter prohibitum, vt ſatis colligitur ex *cap. vos ante. cap. non plures de conſecrat. diſt. 4. & cap. quod autem. 30. q. 4. & cap. quamuis de cognat. ſpirit. in 6.* & ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat.* & tradit Suar. *q. 67. art. 7. circa finem.* Baſil. Ponce, *lib. 7. de matr. cap. 37. n. 3.*

4. Ab hac generali regula excipiuntur monachi, quibus munus ſuſceptoris interdictum eſt, eo quod non deceat eos cum parentibus baptizati cognationem ſpiritualem contrahere,& familiaritatem habere. *cap. non licet el. 1. cap. monachi de conſecrat. diſt. 4. cap. peruenit el. 1. 18. q. 2.* Quod ſi obiicias monachos baptizare, & cognationem ſpiritualem ex collato baptiſmo contrahere. *cap. doctos, 16. q. 1. & cap. omnes. 30. q. 1.* & tradit Gloſſ. *dicto. cap. non licet, & cap. peruenit* & ibi Turrecrem. Reſpondeo hanc cognationem ex baptiſmo collato permitti: tum quia baptiſmi miniſtratio magis eſt neceſſaria, tum quia minor eſt familiaritas, quæ ex collatione baptiſmi, quam quæ ex ſuſceptione baptizati naſcitur. Sed non caret difficultate, an ſub nomine monachi omnes religioſi tam mendicantes, quàm canonici regulares veniant, ita vt à ſupradicto munere ſint excluſi? Affirmat Paul. Laymann. *lib. 5. ſum. tract. 2. cap. 9. num.* 3. eo quod ſic dedeceat religioſos clauſtra habitantes familiaritatem habere præcipuè cum fœminis, ac dedecet monachos, quæ fuit ratio, ob quam munus ſuſceptoris monachis interdicitur. Contrarium verius exiſtimo cum Ægid. de Coninch. *3. p. q. 67. art. 7. n. 56.* Quia eſto eadem ratio prohibitionis procedat in religioſis mendicantibus,& canonicis regularibus, ac in monachis, inde ſolùm infertur poſſe prohibitionem ad omnes extendi, non tamen de facto extenſam eſſe. Non enim ſub nomine Monachorum veniunt mendicantes, & canonici regulares in decreto prohibitiuo, odioſo, & correctorio. Neque item eadem ratio adæquatè in mendicantibus, canonicíſque regularibus, ac in monachis procedit: nam monachis magis indecens eſt familiaritatem habere cum parentibus baptizati, eo quod ſibi ſoli viuant à ſæcularium conuerſatione,& communicatione ſeparati. At mendicantes, canonicique regulares paſſim cum ſæcularibus communicant, ob quam cauſam monachi facti Epiſcopi, tametſi non deſinant eſſe religioſi, à munere ſuſceptoris non excluduntur, quia in eo ſtatu conſtituti, non ſibi tantum viuunt, ſed aliis; ideoque non dedecet compaternitatem tum baptizando, tum leuando contrahere, vt docent Gloſſa *cap. ſtatutum verbo abſolutè. 18. quaſt. 1.* Cardinal. Turrecrem. Gregor. Lopez, & alij, quos refert,& ſequitur Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 60. num. 21. & lib. 6. moral. cap 6. num. 24.* Paul. Laymann. *lib 5. ſum. tract. 2. cap. 9. num. 3. verſ. ſed contrarium, in fine.*

5. Si vero contingat monachum, vel ex ignorantia, vel malitia ſuſceptorem in baptiſmo conſtitui, validè hoc munus ſuſceptoris ſuſcipit, veramque cognationem ſpiritualem contrahit. Nam eſtò in ſupradicto *cap. non licet. cap. peruenit, & aliis relatis* ſeuerè monachis dictum munus ſuſceptoris interdicatur; nullum eſt tamen verbum, quo factum irritetur, ſicuti docent pluribus relatis Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 60. n. 21. Poſſeui. de officio Curati. cap. 6. n. 27. verſ. ſecundo.* Barboſa *2. p. de poteſt. epiſc. alleg. 30. num. 36.* tametſi contrarium cenſeat Baſil. Ponce *lib. 7. de matr. cap. 37. num. 15*

6. Secundo excipiuntur pœnitentes publici; & moribus infames, donec peracta pœnitentia reconcilientur ex concil. Pariens. 1 *lib. 1. c. 54.* quia non cenſentur ab Eccleſia idonei ad munus ſuſceptoris exequendum; ſi tamen de facto deſignentur, munus ſuſceptoris validè ſuſcipiunt, & cognationem contrahunt, quia in dicto concilio non irritatur factum, eſto prohibeatur. Sic Barboſa. Paul. Laymann, aduerſus Baſil. Ponce *ſupra.*

7. Tertio excipiuntur à munere ſuſceptoris hæretici & merito, quia illis vtpote à veritate deuiantibus fidere Eccleſia non poteſt ritè ſuſceptum fore inſtructuros. Sic Suar. *q. 67. art. 7. in comment.* Ægid. de Coninch. *ibi.* Barboſa. *alleg. 30. num.* 35. & alij communiter. Si tamen de facto deſignentur, valida eſt deſignatio, vt ex omnium ſententia tradit Sanch. *lib. 7. de matr diſp. 60. n. 2.*

8 Dubium tamen eſt, an poſſit hæreticum in patrinum admittere, quando Catholicus commodè reperiri non poteſt, vt contingit in regionibus hæreſi infectis, in quibus ob hæreticorum multitudinem vix inuenies patrinum Catholicum, qui baptizatum leuet de ſacro fonte. Ergo eo caſu hæreticum vocare potes, ne baptiſmo ſolemni ea cæremonia grauiter ab Eccleſia præſcripta deficiat. Et vrgetur caſus, ſi in aliqua parochia expulſo Miniſtro hæretico Sacerdos Catholicus præficiatur, cum parentes hæretici filium baptizandum offerunt, deſignato patrino hæretico, dictus Sacerdos admittere patrinum hæreticum poterit, ne parentes offendantur, neue filium Miniſtro hæretico baptizandum deferant omiſſo Sacerdote Catholico. Neque obſtat hæreticum patrinum ineptum eſſe ad inſtruendum baptizatum in fide Catholica, ac proinde ad ſponſionem huius inſtructionis faciendam

faciendam, quam ipso facto patrinus præstat, cum baptizatum leuat de sacro fonte. Nam esto regulariter ineptus sit, non tamen est simpliciter incapax. Tum quia potest ad fidem conuerti, cum opus fuerit baptizatum instruere. Tum quia esto in hæresi perseueret, fidem Catholicam docere potest, sicuti potest peccator persuadere virtutem, et si à virtute ipse alienus sit. Ergo potest patrinus hæreticus leuando baptizatum de sacro fonte legitimam instructionem promittere. Quod maximè verum habet, si Sacerdos (vt debet) moneat parentes, & patrinum de obligatione instruendi baptizatum in fide Catholica per baptizatum suscepta: sic praxi esse receptum à viris piis, & doctis in Germania testatur Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 9. quæst. 3. in fine*

9. Ego vero supradictam praxim approbarem, si Sacerdos timet probabiliter parentes baptizati grauiter esse offendendos ob patrini hæretici repulsam, vel timet delaturos esse filium Ministro hæretico baptizandum. Quia eo casu Sacerdos minus malum permittit, vt grauiora euitet. Verum si absque graui offensione parentum potest Sacerdos Catholicus baptismum exposito patrino hæretico ministrare, nullo tamen adhibito patrino, quia Catholicum adhibere non potest, crederem potius debere ministrare baptismum absque patrino quam patrinum hæreticum admittere. Quia præceptum Ecclesiæ de patrino adhibendo procedit, si patrinus aptus, & idoneus reperiri potest, qualis non est hæreticus, cum sit ab Ecclesia exclusus non tam iure scripto, & à se introducto, quam iure naturali, & diuino, supposita institutione sacræ huius cæremoniæ, quæ ad rectam instructionem baptizati ordinatur. Ergo eo casu, quo nullus alius patrinus præter hæreticum reperiri possit, cessat præceptum Ecclesiæ de patrino adhibendo. Ex alia parte viget præceptum naturale, & Ecclesiasticum vitandi familiaritatem cum hæreticis, cum commodè potes. Ergo stante necessitate conficiendi baptismum, nullo patrino adhibito, vel adhibito hæretico, potius eligere debes ministrare absque patrino, quam patrinum hæreticum adhibere: colligitur ex Nauarr. *lib. 2. consil. tit. de Constitution. cons. 1. num. 67. Azor. tract. 1. instit. moral. lib. 8. cap. 11. quæst. 9*

10. Ex dictis dubitabis, an possis esse patrinus baptismi à ministro hæretico secundum ritum hæreticorum ministrati? Ratio dubitandi est, quia videris ministrationi hæreticali assentire, & sponsionem facere de instructione in fide facienda iuxta voluntatem, & intentionem ministri hæretici baptizantis. Non igitur tibi licet eo casu patrinum esse. Et ita docet *Nauarr. & Azor locis allegatis*, & sic absolutè tenendum est. Verum aliquando id licitè præstare poteris, videlicet si graue tibi, vel tuæ familiæ damnum immineat eo munere non suscepto. Et insuper declares te eo facto nolle ministrationem hæreticalem approbare, neque iuxta illius ritum sponsionem facere, sed iuxta Ecclesiæ Romanæ morem, solumque ob eius præceptum de patrino adhibendo seruandum te patrini munus suscipere. Hac igitur protestatione facta censeri non potes ministrationem hæreticalem approbare, neque sponsionem facere de instructione fidei facienda iuxta hæreticum ritum. Deinde stante periculo grauis nocumenti excusaris à cooperatione hæreticalis administrationis, & solum illius permissor existis, præcipuè cùm occasio sis susceptoris officium assumens, ne hæreticus assumatur. Sic sustinet Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap 9. q. 2. num. 6.*

§. II.

Quot patrini designandi sunt, & qualiter se gerere debent.

1 *Vnus, vel ad summum duo, vir, & fœmina debent esse patrini.*
2 *Episcopus nequit in hac parte dispensare.*
3 *Debet patrinus baptizatum immediatè de manu baptizantis suscipere.*
4 *Insuper debet intentionem habere hoc munus subeundi.*
5 *Si leues filium Petri, credens esse Ioannis, es verus filij Petri patrinus, esto contra plures sentiant.*
6 *Non est opus verbis, vel factis in catechismo respondere.*
7 *Debet esse designatus à parentibus, seu ab illis, qui curam baptizati gerunt.*
8 *Hanc designationem esse simpliciter necessariam plures affirmant.*
9 *Probabilius est oppositum.*
10 *Fit satis obiectioni ex Tridentino desumptæ.*
11 *Cum plures designantur, neque à Parocho repelluntur, omnes sunt patrini.*
12 *Requiritur baptismum esse solemnem.*
13 *Proponuntur obiectiones, & dissoluuntur.*
14 *Debet nomine proprio suscipere, seu tenere.*
15 *Per seipsum, & non per procuratorem debet suscipere secundum plurium sententiam.*
16 *Probabilius est oppositum.*
17 *Dissoluuntur opposita fundamenta.*

1. Explicuimus, quibus officium susceptoris competere possit, superest expedandum, an vnus tantum, vel plures futuri sint, & qualiter se gerere debeant, vt veri patrini constituantur. Circa primum de numero susceptorum stat decisio. Hyginij *c. in catechismo*, & Leonis 1. *cap. non plures de consecrat. dist. 4.* ne plures, quam vnus susceptor sit. Id ipsum confirmauit. Metense concilium sub Stephan. 6. *can. 3.* dicens: Infantem nequaquam duo, vel plures, sed vnus a fonte baptismatis suscipiat, quia in huiusmodi secta Diabolo datur locus, & tantu ministerij reuerentia vilescit. Nam vnus Deus vnum baptisma, vnus qui à fonte suscipit debet esse pater, vel mater infantis. Postea successu temporis plures adhibiti fuerunt, vt colligitur ex *cap. quamuis de cognat. spiritual. in 6.* sed concilium Moguntinum sub Paulo 3. & nouissimè Trident. *sess. 24. cap. 2.* inuata pristina instituta statuerunt, vt vnus tantum siue vir, siue fœmina designetur, & ad summum duo, vir & fœmina, qui baptizatum de baptismo suscipiant, præcipiturque Parocho sub pœna ab ordinario infligenda, ne ad conferendum baptismum accedat, quin prius diligenter sciscitetur ab iis, ad quos spectat, patrinorum designatio (qui sunt parentes baptizandi) vel Parochus in eorum defectu, quem, vel quos elegerint, vt baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat, doceatque eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia vlla excusari valeant. Quod si alij vltra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahunt. Sic concilium. Ex quibus verbis manifestè constat nec posse parentes plures fœminas, aut plures viros in patrinos designare, nec Parochum eos admittere, sed necessariò designandus est, & admittendus vnus tantum vir, aut fœmina, vel ad summum duo, vir, & fœmina. Quod si secus actum fuerit, credo graue esse peccatum, eo quod saltem sub opinione multiplicentur cognationes spirituales, & matrimonij impedimenta, & susceptorum incertitudo, quæ summoperè concilium vitare intendit. Neque obstat iure antiquo spectato solum culpam venialem esse plures patrinos admittere, vt pluribus firmat Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 57. n. 1.* vt inde inferas Trident. renouans supradictam prohibitionem solum culpam venialem inducere. Nam illam prohibitionem renouat grauiori præcepto, vt satis colligitur ex eo quod Parochum admittentem plures puniendum Ordinario subijciat, quod ob leuem culpam non præciperet. Et ita esse peccatum mortale sustinet vt probabilius Ægid. de Coninch. *q. 67. art. 7. in fine.* Barbosa plures referens. *2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 44* Basil. Ponce *de matr. lib. 7. cap. 39 num. 11.* tametsi contrarium censeat Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 57. n. 7.* cum Ludou. Lopez *2. p. instruct cap. 11. col. 4.*

2 Episcopus autem nequit dispensare aduersus dictam constitutionem. Nam esto in Conciliari, & Pontificia lege aliquando dispensare possit, id tamen est vrgente necessitate, & quando ad ipsum Pontificem non patet aditus. At nulla excogitari potest necessitas, imo nec conuenientia, vt plures fœminæ, vel plures viri designentur, cum potius expediat vnicum tantum esse patrinum. Ergo nullus est casus, in quo Episcopus aduersus dictum Trident. decretum dispensare possit. Et ita docet Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 57. n. 7.* Rebel. *de obligat. iustit. 2. p. in append. ad lib. 4. n. 89.* Barbosa alios referens *2. p. de potest. Episc. alleg. 30 n. 41.*

3. Quoad secundum quatenus se gerere debeat patrinus, vt verè, & propriè talis sit, spiritualemque cognationem contrahat? decidendum est ex pluribus textibus 30 *q. 1. 3. & 4. & cap. veniens de cognat. spirituali, & cap. fin. eodem tit. in 6.* & specialiter ex Trident. *sess. 24. c. 2. de reformat.* Ex quibus cōstat non sufficere assistentiam, sed necessarium esse, vt patrinus de manu baptizantis baptizatum, & vestibus indutum immediatè suscipiat, vel illum teneat, cum baptizatur. quia textus hoc munus declarantes, & cognationem spiritualem statuentes his verbis vtuntur, *tenet, suscipit, leuat, tangit.* Quas actiones optimè exercere potest patrinus circa baptizatum vestibus indutum, vt pluribus firmat Sanch *lib. 7. de matrim. disp. 56. n. 6.* Basil. Ponce, *lib. 7 de matrim. impediment. cap. 39. n. 9.* Dixi debere immediatè tangere, seu tenere baptizatum, cum baptizatur, vel de manu baptizantis immediatè suscipere. Vnde si de manu alterius leuantis suscipit, patrinus non est, nec cognationem spiritualem contrahit, quia non leuat de sacro fonte, sed leuatum ab alio suscipit, sic testantur, & decitum referunt pro Episcopo Abulensi à sacra Congregatione Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 56. n. 3* Basil. Ponce, *lib 7 de matr. cap. 39 n. 9.*

4. Secundo debet esse hæc tentio, seu susceptio formalis, id est animo, & intentione obeundi hoc munus susceptoris ab Ecclesia præscriptum. Quare si solum gratia commoditatis, ne baptizatus humi sit, vel vt patrinum senem iuuet

tuuet, vel ob aliam causam baptizatum sustineat, patrinus non est, nec cognationem contrahit, vt aliis relatis probat Sanch. *disp.* 38. *n.*4. *&* 5. Basil. Ponce *dicto cap.* 39 *n.*9. Dictam tamen cognationem nullatenus impedire poterit patrinus, ex eo quod noluerit eam contrahere, si tamen intentionem habeat patrini munus exercendi, quia hæc cognatio officio patrini annexa est iure Ecclesiastico, cuius efficaciam patrinus impedire non potest, vt pluribus firmat Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 58. *num.*4.

5. Solum est dubium, an si per errorem leues filium Petri, cum tamen sit filius Ioannis, sis verus Patrinus filij Ioannis, & cum ipso contrahas spiritualem cognationem? Negat Sanch. *lib.*7. *de matr. disp* 58. *n.*7 cum Abbate, Alexand. de Nero *cap.* 2. *de cognat. spirit.* & aliis. ducitur ex dicto *cap.*2. vbi decernitur coniugem, quæ per ignorantiam leuauit filium mariti non arceri à debiti petitione. Ergo error impedit cognationem spiritualem, & consequenter munus patrini. Neque obstat baptizantem per errorem filium Pauli, qui erat Ioannis filius, verum baptismum conficere, veramque cognationem spiritualem contrahere cum filio Ioannis, eiúsque patre, quia ministrans baptismum obligatus est intentionem habere conferendi Sacramentum præsenti, quicumque sit, ad quam tamen intentionem habendam non videtur obligatus patrinus, cum eligatur ad personam determinatam, pro qua docenda obligationem suscipit. Nihilominus verius censeo supradictum errorem non impedire officium patrini, neque cognationem spiritualem ex eo consurgentem. Sic docent plures relati à Sanch. *lib.*7. *de matr. dicta disp,* 58. *n.* 6. Basil. Ponce *lib.*7. *de matr. cap.*39 *n.*9. Moueor, quia leuans filium de sacro fonte videtur obligatus intentionem habere leuandi præsentem quicumque sit, sicuti obligatur baptizans baptizare præsentem quicumque sit. Ne baptismo illa sacra, & solemnis cæremonia deficiat. Quod vero mulier per errorem leuans mariti filium non impediatur à debiti petitione non probat verum susceptoris officium non gessisse, sed solùm probat ex iuris dispositione impedimentum petendi debitum illi sublatum esse, & merito, quia hoc impedimentum cum adueniat matrimonio contracto, non decebat contrahi absque culpa. Quæ ratio nullatenus procedit in leuante per errorem filium Petri, qui est Ioannis. Vnde & verus patrinus est, veramque cognationem spiritualem impedientem matrimonium contrahit. Adde exceptionem *dicti cap.*2. firmare regulam in casibus aliis non exceptis.

6. Tertiò requirunt plures, quorum meminit Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 56 *à num.*7. præter dictam tentionem seu susceptionem, vt patrinus verbis, vel saltem signis pro baptizato in catechismo respondeat, eo quod videatur ad hoc munus assumi Sed contrarium omnino tenendum est cum eodem Sanch *dicta disp.* 56. *n.* 10. quia textus cognationem spiritualem inducentes solius tentionis, vel susceptionis meminerunt. Adde responsionem illam pro paruulo non ad baptismum, sed ad catechismum pertinere, baptismus enim sine vlla interrogatione, vel responsione conficitur. Quocirca cum pro catechismo, & baptismo idem patrinus est (quod non erat necessarium) ex solo baptismo impedimentum cognationis oritur, non ex catechismo.

7. Quarto requiritur, vt patrinus designatus sit à parentibus, seu ab illis, qui curam baptizati gerunt. Quod si illi non designauerint, designetur ab eo, qui Sacramentum ministrat, quia ipsi incumbit, ne baptismus absque solemnitate ab Ecclesia præscripta celebretur, ac proinde absque patrino.

8. Sed an huiusmodi designatio ita sit necessaria, vt ea deficiente leuans baptizatum de sacro fonte verus patrinus non sit, nec cognationem spiritualem contrahat? non constat inter doctores. Affirmant Gallego, Vega, Eman. Sayro, & alij, quos referunt, & sequuntur Sanch. *lib* 7. *de matr. disp.* 57. *num.* 12 Gutierr *lib. de matr. cap.* 100. *num.* 7. Mouentur quia Trident. *sess.* 24. *cap.*2. *de reformat. matrim.* impedimentum cognationis spiritualis, & consequenter munus patrini sustulit ab omnibus illis, qui designati non fuerint, vt colligitur ex illis verbis. Quod si alij præter designatos teneant, aut suscipiant, non contrahunt cognationem. Deinde sic cum nullus est designatus, & plures simul concurrerent ad leuandum baptizatum de sacro fonte, omnes essent patrini, cognationemque spiritualem contraherent, quia nulla est maior ratio de vno, quam de alio. Hoc autem aduersatur fini, & intentioni Tridentini volentis restringere impedimentum cognationis spiritualis iure antiquo inductum. Ergo credendum est designationem necessariam esse. Adde vero Suar. *q.* 67. *art.*8. non quamlibet designationem sufficientem esse, sed necessariò requiri designationem. Trident. conformem, scilicet vnius tantum viri, vel fœminæ, vel ad summum duorum viri, & fœminæ. Vnde si plures viri, vel plures fœminæ in patrinos designentur, sicque à Parocho admittantur, existimat neminem illorum esse patrinum, veramque cognationem spiritualem contrahere, quia non sunt designati, qualiter Trident. statuit. Trident. namque exclusit à patrini munere, cognationisque impedimento omnes illos, qui baptizatum vltra designatos tetigerint, vltra designatos inquam legitimè.

9. Nihilominus probabilius existimo designationem parentum, seu tutorum baptizati necessariam non esse, vt verus patrinus sis, veramque cognationem spiritualem contrahas. Et imprimis necessaria non est, quando vnus tantum assumitur, qui tamen à parentibus baptizati designatus non fit. Contingere enim potest parentes baptizandi Petrum in patrinum designare, Parochum vero eo illegitimè repulso te in patrinum admittere, tunc eo casu verus patrinus es, veramque cognationem spiritualem contrahis, vt rectè docuit Ludouic. Vega. 2. *p. casuum conscient cap.* 4. *vers. Alterum* Henriq *lib.*12. *de matr. cap.* 11 *n.* 3. Quia nullus est textus eam susceptionem irritam reddens; neque credendum est Ecclesiam velle eo casu baptismum sine fideiussore celebrari. Deinde si nullus est à parentibus, vel Parocho designatus, vel ex malitia, vel ex ignorantia, tu vero munus susceptoris obeas, quis negare poterit te verum esse patrinum, siquidem intentioni Ecclesiæ te conformas. Neque præsumi potest voluisse Concilium baptismum solemniter celebrari sine patrino. Ob quam causam existimo cùm nullus est à parentibus designatus, & plures simul baptizatum suscipiunt omnes patrinos esse, veramque cognationem spiritualem contrahere: quia ex duobus malis minus est eligendum. Etenim cum eo casu vnum de duobus debeat contingere, vel baptismum solemnem celebratum esse absque patrino, vel omnes suscipientes patrinos esse, fatendum est Ecclesiam velle hoc secundum, ne baptismus solemnis contra consuetudinem à tempore Apostolorum probatam de patrino adhibendo celebretur, præcipuè cùm hæc intentio conformis sit antiquis sacrorum canonum institutis. *Cap. non plures de consecrat. dist.*4 *& cap. fin de cognat spirituali in* 6. à quorum decisione recedendum non est, nisi nouis statutis derogatum sit. *Leg. præcipimus. Cod. de appellationib* Sed nouo Trident. decreto derogatum non est quoad hanc partem textus *in cap fin. de cognat. Spiritualis.* siquidem Concilium solum à patrini munere, cognationisque spiritualis impedimento exclusit eos, qui vltra designatos baptizatum tetigerint, supponens manifestè designatos tangere, & veram cognationem spiritualem contrahere. De illis verò, qui baptizatum tangerent nullis designatis tangentibus Concilium nihil expressit. Ergo de illis iudicium est retendum iuxta antiquorum canonum instituta, ac proinde affirmandum veros patrinos esse, veramque spiritualem cognationem contrahere. Et ita sustinent Nauarr. *sum. cap.*22 *num.* 39. Iacob. de Graffis. 1. *p lib.*2 *cap.*85 *num.* 4. Henriq *lib.*2. *cap.* 11. *n.* 3 Ægid. de Coninch. *de Sacram. c.* 2. *disp* 32. *num.*37. Rebello *de obligat. iustit.* 2 *p. lib.* 3. *q.*6. *num* 5. *& in append. ad lib.* 4 *n.*95 Basil. Ponce. *lib.* 7. *de matr. c.* 39 *n.* 11. Paul. Laymann. *lib.* 5 *tract.* 2 *cap.*9 *n.*4. Barbosa. 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 30. *num.* 11. plures referens, testaturque ipse cum Rebello, Basilio, & aliis sic à sacra Congregatione decisum esse.

10. Neque obstat voluisse Trident. impedimentum cognationis spiritualis restringere, vt inde inferas, cum plures nullis designatis simul concurrunt. non contrahere cognationis impedimentum. Quia in hac parte nullam huius impedimenti restrictionem irritatiuam fecit, sed tantum prohibitiuam, prohibendo, ne plures, quam vnus, vel ad summum duo vir, & fœmina designentur, restrictionem vero irritatiuam fecit quoad eos tantùm, qui non designati baptizatum tetigerint, designatis tangentibus. Insuperque ipsum impedimentum restrinxit, ne vltra patrinum cum baptizato, eiusque patre, & matre, & vltra baptizantem, & baptizatum, eiusque patrem, & matrem, procederet omnibus inter alias personas huiusspiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.

11. Ex quibus manifestè constat aduersus Suar. *dicta q.*67. *art* 8. cum plures viri, vel fœminæ à parentibus in patrinos designantur, nec à Parocho repelluntur omnes esse patrinos, cognationisque impedimentum contrahere, si simul baptizatum de sacro fonte leuent. Quia Trident. à munere patrini, & cognationis impedimento solum exclusit eos, qui vltra designatos tetigerint, neque addidit (cum facilè posset) vltra legitimè designatos, imo esto sic intelligendum esset, non inde infertur plures illegitimè designatos nullis legitimè designatis tangentes exclusos esse. Non enim sunt exclusi, nisi casu quo vltra legitimè designatos tangentes, ipsi illegitimè designati tangerent. Sic docent Nauarr. *sum cap.* 22. *n.* 39. Sanch plures referens *lib.*7. *de matr disp.*57 *n.* 3. *&* 14. Ægid de Coninch. *disp* 32. *n.*37 Basil. *lib.*7. *cap.* 39 *n.* 12. Rebellus *de obligat. iustit. lib.* 3. *q.* 6. *num.*6. *& in append. ad lib.* 4. *sect.* 4. *num.* 96. adducitque sacræ Congregationis decisionem. Notanter dixi plures esse patrinos, contrahereque cognationis impedimentum, si simul concurrant ad leuandum puerum de sacro fonte. Nam si successiuè vnum post alium suscipiat, credo probabilius secundum eiusdem sexus

patrinum non esse, nec cognationem spiritualem contrahere, quia munus patrini ab Ecclesia pro baptismo solemni præscriptum prioris susceptione completum est. Vnde posterioris susceptio ad patrini munus illegitima est, quippe est ab Ecclesia repulsa. Sic Suar. q. 67 art. 8. Sanch. lib. 7. de matr. disp. 57 n. 14.

12 Quinto requiritur baptismum esse solemnem, aliàs verus patrinus non es, nec cognationem spiritualem contrahis, quia hæc patrini designatio cæremonia est ab Ecclesia instituta non pro quocumque baptismo, sed pro solemni, vt eius solemnitatem augeat, sicuti colligitur tum ex vsu Ecclesiæ nullum patrinum in priuato baptismo expostulante. Tum ex Trident. sess. 24. cap. 2. de reformat. præcipiente Parocho, vt diligenter antequam ad baptizandum accedat inquirat ab iis ad quos spectat, quem, vel quos elegerint, vt baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantùm ad suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat, doceatque eos quam cognationem contrahant. Quæ in baptismo priuato qui sæpè à laicis & à fœminis ministratur, non contingunt. Ergo munus patrini, & impedimentum ex eo proueniens solum in baptismo solemni locum habet. Atque ita docent Sotus in 4. dist. 42. q. 1. art. 2. Sanch. aliis relatis disp. 62. n. 14. Gaspar Hurtado, disp. 18 de matr. difficult. 6. Quod verum est, vt benè dicit Sanch. & Hurtado, tametsi susceptor in baptismo priuato vellet munus patrini exercere, quia adhuc non exercebit illud, qualiter ab Ecclesia præscribitur ad cognationem spiritualem contrahendam. Non enim in susceptoris voluntate constitutum est extra baptismum solemnem solemni titu suscipere baptizantem, quia id est impossibile. At munus patrini, ex quo obligatio docendi filium baptizatum, & impedimentum cognationis oritur, susceptioni solemni, non priuatæ, id est non in priuato baptismo, sed solemni factæ nititur.

13 Sed obiicies iura statuentia impedimentum cognationis spiritualis æque de baptismo solemni, ac priuato loquuntur, vt constat ex cap. 1. & fin de cognat. spirit. in 6. Etenim baptizatus priuatim æquè indiget instructore, ac baptizatus solemniter. Deinde baptizans priuatim cognationem spiritualem contrahit cum baptizato, eiusque patre, & matre. Ergo similiter contrahere poterit susceptor in eo baptismo. Ob has rationes hanc sententiam defendunt Nauarr. sum. cap. 22. nu. 40. Ægid. de Coninch. disp. 32 de matr. n. 59. Basil. Ponce, lib 7. cap. 40. n. 5 Sed hæc non vigent, vt recedamus à communi sententia. Nam esto iura æquè de baptizante, ac de suscipiente loquantur quoad impedimentum cognationis, intelligi debent, singula singulis tribuendo, de baptizante, quoties fuerit baptismus, quia baptismus solemnis, & priuatus formaliter, & in seipsis non differunt, sed in cæremoniis extrinsecis, & accidentalibus, ideoque baptizans siue baptizet solemniter, siue priuatim cognationem spiritualem contrahit. At susceptor solemnis, & priuatus formaliter differunt, quia esse susceptorem habetur ex Ecclesiæ institutione, quæ de susceptore priuato vix vnquam contingente mentionem fecit, sed solum de susceptore solemni, seu pro baptismo solemniter facto.

14. Sexto requiritur, vt susceptor nomine proprio munus susceptoris obeat. Quocirca si nomine alieno baptizatum leuaret de sacro fonte, nequaquam patrinus esset, qualiter ab Ecclesia præscribitur. Tum quia caret animo, & voluntate se patrinum constituendi, qui animus & voluntas ad hoc munus suscipiendum omnino necessarius est. Tum quia non vult ex illo munere obligationem subire baptizatum instituendi, sed omnem eam obligationem in designanem refundere intendit. Tum quia ipse non est in patrinum designatus, sed qui eum in procuratorem constituit. Neque obstat baptizantem ex licentia, & commissione alterius cognationem spiritualem contrahere, quia hic verè baptizat nomine proprio tanquam verus Christi minister iurisdictione ab alio accepta. Sic pluribus firmat Sanch. aduersus Tolet. Ludouic. Lopez, Man. Petrum de Ledesm. & alios lib. 7. de matr. disp 59 nu. 12. Ægid. de matr disp. 32 n 4. Basil Ponce, lib. 7. de matr. cap. 39. num. 10. Gaspar Hurtado disp. 18. de matr. difficult. 5. n. 18 Barbosa de potest Episc. 2 p. alleg 30. n. 50.

15. Septimo plures doctores requirunt, vt per se ipsum baptizatum leuet de sacro fonte. Vnde si medio procuratore hanc exerceat actionem, affirmant verum patrinum non esse. Mouentur, quia textus de hoc munere loquens actionem denotant personalem, qualis est tangere, suscipere, tenere vt colligitur expressè ex cap. de his. 30. q. 1 ibi. de his, qui filiastros suos ad confirmationem coram Episcopo tenent, id est qui filios vxoris suæ, dum chrismantur, super se sustinent. Et ex cap. ad limina eadem causa, & quæst. ibi propriis manibus retinendo suscepit. Secundo quia cognatio naturalis non consurgit absque personali parentum actione. Ergo neque cognatio spiritualis consurgere debet absque personali actione spiritualium parentum, siquidem cognatio spiritualis, & carnalis æquantur in cap. debitum de baptismo. Tertio cognatio legalis contrahi non potest adoptando per procurationem Leg. post mortem. 25. §. neque adoptare ff. De adoptionib. Sed spiritualis cognatio legalem imitatur. Ergo. Quarto impedimenta matrimonij inducenda non sunt absque expresso textu, & ratione. At nullus est textus significans cognationem spiritualem matrimonium impedientem contrahi posse per procuratorem, imo contrarium relati textus significant. Ergo contrahi non potest. Quinto constituens procuratorem, vt nomine ipsius baptizet, nullatenus spiritualem cognationem contrahit, ergo neque constituens procuratorem ad suscipiendum, cum eadem in vtroque casu videatur esse ratio. Et ideo hanc sententiam sustinent Couarrub. 4. decretal. 2 p. cap. 6. §. 4 n. 6. Henriq. lib. 12. de matr. cap. 11. n. vlt. & alij innumeri, quos refert, & sequitur Thom. Sanch. lib. 7. de matr. disp. 59 n. 4.

16. Nihilominus verius censeo medio procuratore te patrinum esse, veramque cognationem spiritualem matrimonium impedientem contrahere posse. Sic docent plures relati à Sanch. dicta disp 59. n. 2. Basil. Ponce, lib. 7. de matr. ca. 39. n 10. Ægid de Coninch. disp. 32. de matr n. 4 Rebellus 2. p lib. 4. de obligat. iustit. q. 6 & in append. ad lib. 4. num. 95. & 96 Barbosa. 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 50. & alij apud ipsos Moueor præcipuè authoritate sacræ Congregationis sæpè decidentis hanc partem, teste Nauarr. lib. 5 consil in prio. 2. edit Rebello n. 95. Franc. Leone in thes. fori Ecclesiast. 1. p. cap. 9. num. 63. & aliis. Item authoritate sacræ Rotæ sic censentis, sicuti referunt Aloys. Riccius in praxi fori Ecclesiast. resolut. 650. in 2. edit Veral. decis. 147. pun. 3. Galet in Margarita casuum conscientia verbo cognatio. At credendum non est sacram Congregationem & Romanam Rotam in re tam graui errare, & impedimenta constituere, vbi nullum est impedimentum. Ergo asserendum est medio procuratore & officium patrini, & impedimentum cognationis contrahi posse. Ratio autem qua sacra Rota, & Romana Congregatio moueri potuerint hæc videtur esse. Quia iure firmatum est quemlibet medio procuratore præstare posse, quæ potest per se ipsum, cum alias prohibitus non est leg. 1. §. Rursus ff de Procuratorib. & reg. qui potest. de Regul. iuris in 6. At nullibi est prohibitum signare procuratorem ad patrini munus exercendum, vt constabit dissoluendo fundamenta oppositæ sententiæ. Ergo. Deinde moueri potuerunt ex vsu, & consuetudine signandi procuratorem ad munus hoc exercendum, præcipuè in baptismo principum. vt aliis relatis testatur Sanch lib. 7. dicta disp. 59 n. 6. Qui vsus sustinendus non esset, si medio procuratore patrinus esse non posset. Quia esset vsus celebrandi baptismum sine patrino. Qui vsus nullatenus est ab Ecclesia permissus, sed potius contrarius vsus præceptus.

17 Neque fundamenta oppositæ sententiæ vrgent. Ad primum nego tangere, tenere, suscipere, leuare, necessario personalem actionem indicare, esto id frequenter contingat. Et ad probationem respondeo, textum in cap. de his, & cap. ad limina exprimere quid factum fuerit, non tamen legem ferre, aliter fieri non posse. Ad 2. concedo cognationem naturalem contrahi actione personali parentis, & non aliter, quia fundatur in physica, & naturali generatione, quæ alteri non potest committi. At tertio, & susceptio baptizati, actiones sunt, quæ alteri committi possunt, & medio commissario præstari, vt etiam ipsemet Sanch. fatetur. Vnde mirum non est cognationem naturalem indigere necessariò personali actione parentum, secus vero cognationem spiritualem. Neque textus in cap. debitum de baptismo his contrarius est. Solùm enim æquat generationem spiritualem naturali in distinctione generantis, & geniti, probatque neminem se ipsum spiritualiter generare posse, sicuti non potest carnaliter. Ad 3. concedo neminem adoptare posse per procuratorem, quia sic legibus statutum est: at statutum est susceptorem baptismi medio procuratore constitui non posse. Ergo ex cognatione legali ad spiritualem argumentum in hac parte fieri non potest. Neque obstat cognationem spiritualem imitari legalem, quia non imitatur in omnibus, aliàs non posset esse cognatio spiritualis nisi suscipiens longe maior esset, quam susceptus, sicuti non est cognatio legalis, nisi adoptans maior sit adoptato, ita vt illum generare possit. §. minorem natu. instit. de adoptionib. Ad 4. concedo impedimenta matrimonium impedientia constitui non posse absque manifesto textu & ratione, nego tamen nullum esse textum quo probetur impedimentum cognationis spiritualis per procuratorem contrahi posse. Nam eo ipso, quod susceptio baptizati non prohibeatur per procuratorem fieri, decisum est impedimentum annexum susceptioni contrahi medio procuratore posse. ex reg. qui potest. de Reg. iuris in 6. Ad. 5. admitto constituentem procuratorem, vt nomine suo baptizet, non ipsum, sed baptizantem, contrahere cognationem, quia in baptismo constitui procurator non potest. Nequit enim nomine alterius à Christo concedi.

PVNCT.

PVNCTVM XII.

De ritibus, & cæremoniis in baptismo solemni seruandis.

1 *Qui de his latiò agant.*
2 *Qua de causa plures in administratione baptismi, quam alterius sacramenti ritus assignentur.*
3 *Designatio patrini, & consecratio baptismalis fontis prærequiruntur.*
4 *Tertio præerquiritur petitio baptismi, & qualiter.*
5 *Quarto trina exsufflatio in faciem baptizandi.*
6 *Quinto signatio crucis in fronte.*
7 *Sexto impositio manus super baptizandum.*
8 *Septimo exorcismus.*
9 *Octauo impositio salis ori cathecumeni.*
10 *Nono iterum Sacerdos imponit manum, & signat baptizandum.*
11 *Decimo imposita manu iterum benedicit.*
12 *Vndecimo abrenuntiatio catechumeni.*
13 *Duodecimo inunctio pectoris, & scapularum.*
14 *Decimo tertio professio fidei.*
15 *Quo tempore baptismus ministrandus sit.*
16 *Quo loco, & quomodo.*
17 *Chrismate vngitur caput baptizati.*
18 *Vestis candida qualis sit vsus.*
19 *Datur cereus accensus.*
20 *Aliæ cæremoniæ antiquæ cessarunt.*
21 *Ab his cæremoniis postmodum adhibendis non excusatur ob baptismum prius in necessitate receptum.*
22 *Quid de baptismo ab hæreticis facto.*
23 *Baptismo inualidè ministrato solemniter, negant plures cæremonias esse repetendas.*
24 *Probabilius est oppositum.*
25 *Fit satis oppositis rationibus.*

1. QVa breuitate potuero explicabo cæremonias, & ritus tum antiquitus, tum in præsenti in administratione baptismi obseruatos, illorum explicatio petenda est præter antiquos patres à D. Thom. *q.71. art.1.2. & 3.* eiusque expositoribus præcipuè Valent. *disp.4. q.1. pun.4.* Vasq. *disp.166. per totam.* Suar. *disp.30. sect.1. & 2.* Item à Bellarm. *lib. de baptismo cap.24. & 25.* Henriq. *lib.2. cap.18. & 15.* Reginald. *lib.27. cap.5.* Paul. Laymann *lib.5. sum. tract.2. cap.8.* & aliis Neotericis.

2. Ecclesia, vt constat ex rituali Romano plures cæremonias, & ritus, instituit obseruandos in baptismi administratione potius quam in administratione aliorum sacramentorum ob eius ornatum, & splendorem. Tum quia erat reliquorum sacramentorum ianua. Tum quia materia vulgari, & communi constabat, ob idque rudibus hominibus contemptui expositus. Tum quia speciales effectus operabatur quos oportebat tum verbis, tum rebus significari. Hi ritus, (vt ex relatis doctoribus constat) alij antecedunt baptismum alij comitantur, alij subsequuntur.

3. Tredecim ritus, & cæremoniæ baptismum antecedentes olim in Ecclesia obseruati modo ex parte obseruantur. Primus ritus enumerari potest designatio patrini, de quo satis pun. præcedenti dictum est. Secundus consecratio aquæ baptismalis cum trina infusione chrismatis in modum crucis, cuius meminit Dionys. *cap.2.* Ecclesiast. Hierarch. *pun.2.* Ambros. *lib.1. de sacram. cap.5.* Raban. *relatus cap. deinde de consecrat. dist.4.* Vnde peccatum mortale est extra necessitatem aqua non benedicta baptismum ministrare: sic tradit relato Didaco Nunez Bonac. *disp.2. q.2. p.7. num.19.*

4. Tertius est baptismi petitio, etenim baptizandus nomen suum pastoribus Ecclesiæ olim dabat, quo indicabat & baptismum petere, & nouo nomine se insigniri velle, cuius cæremoniæ meminit Clemens epist.1. Accedat (inquit) qui baptismum vult ad Sacerdotem, & nomen suum det. Et Cyrillus Hierosolymit. catechesi 1 initiati eo loco dignus habitus, nomen tuum scriptum est. August. sæpe huius ritus mentionem fecit, præcipuè *lib. de fide, & operib. cap.6.* & *lib. de cura pro mortuis agenda cap.12.* & *lib.9. confession. cap.6.* & Concilium Carthaginen. 4. *cap.85 relatum in cap. baptizandi de consecrat. dist.4.* Qua cæremonia ab adultis facta hi baptizandi competentes vocabantur quia simul cum aliis etiam petebant baptismum. Antiquitus enim tria genera catechumenorum distinguebantur, vt colligitur ex August. loco allegato. Primum erat illorum, qui exhortatione ad fidem inducebantur ideoque auditores, seu audientes vocabantur, de quibus loquitur Cyprian. *epist.17. ab his. 13. lib.3.* Tertullian. *lib. de pœnitent. cap.6. &* Isidor. *lib.2. de Ecclesiast. offic. cap.2.* Secundum erat illorum, qui exhortatione ad fidem inducti, assumentes baptismum petebant, ideoque petentes appellabantur, quorum meminit Isidor. *dicto cap.2.* Hieronym. *in epist. ad Pammachium, quæ est 61. in ordine.* Pacianus *serm. de baptismo* August. *serm. 116. de tempore & lib. de fide, & operib. cap. 6. & lib. 9. confess. cap. 6.* & Dionys. lib. 2. de Ecclesiast. Hierarchia, & alij Patres. Simul autem ac baptismum petebant, nomen suum dabant scribendum, vt expressius de voluntate baptismi suscipiendi Pastoribus Ecclesiæ constaret iuxta textum. legum Ecclesiast. causam 2. *quæst.* 1. Nomen autem, quod ab iis petentibus baptismum dabatur, erat nomen, quo post susceptum baptismum appellari volebant. Quod regulariter erat nouum distinctum ab eo, quo dum erant gentiles vocabantur, vt sic nomen cum noua professione conueniret. Facta petitione baptismi, & nomine dato instruebatur à Pastoribus Ecclesiæ tum in rebus fidei, tum in iis, quæ ad mores pertinent, iuxta illud Matth. vlt. vbi bis repetit Christus gentes baptizandas docendas esse primo de rebus ad fidem pertinentibus. Secundo de præceptis seruandis. Ex his autem, qui benè erant instructi eligebantur à pastoribus Ecclesiæ baptizandi vtpote iam apti, & dispositi ad baptismum recipiendum, eaque de causa electi vocabantur, quod erat tertium genus, & præcipuum catechumenorum, quorum meminit Leo magnus *epist.4. cap.5. & 6.* Sed ante hanc electionem septies examinabantur catechumeni, an rectè in fide, & præceptis obseruādis essent instructi. Quod examen præcedentibus ieiuniis, & variis cæremoniis fiebat, vt colligitur ex Leone magno *epist. 4. cap.6. in fine.* Rupert. *lib.4. de offic. Ecclesiast. cap.18.* August. *lib. de fide, & operib. cap.9.* Tertullian. *lib. de baptismo cap.20.* Huius cæremoniæ vsus tam pro baptismo adultorum, quam paruulorum ex parte ab Ecclesia retinetur: cum enim baptizandus adultus est instruitur in doctrina Christiana, & cum plenè, & perfectè constat instructum esse, ad Ecclesiam accedit baptismum suscepturus, & stans in foribus Ecclesiæ interrogatur à ministro quo nomine insigniri velit, respondetque ipse, si adultus est, sin minus respondet loco ipsius patrinus: Petri, vel Ioannis nomine vocari volo.

5. Quo facto succedit quartus ritus, qui est trina exsufflatio in faciem baptizandi in modum crucis ad abigendos dæmones, ne baptismum impediant, neue suis tentationibus vexent baptizandum, & à gratia per baptismum recipienda faciant deficere. Meminit huius cæremoniæ Aug. *de Ecclesiast. dignitat. cap.31.* dicens. Ex sufflationibus clericorum spiritum immundum abigi tam à paruulis, quam ab adultis. Et *lib.6. contra Iulian. cap.5.* inquit: Ecclesia filios fidelium neque exorcizaret, neque exsufflaret, si non eos de potestate tenebrarum, & à principe mortis erueret. Consentit his Cælestin. Papa in epist. ad Episcop. Galliæ *cap.12.* & Raban *lib.1. de instit. clericor. c.27.* relatus *cap. postquam. de consecrat. dist. 4.* exsufflatur inquit, ab eo sæua potestas, vt per pium Sacerdotis ministerium Spiritui sancto cedat fugiens spiritus malignus.

6. Quintus est signatio crucis in fronte, & in pectore baptizandi iuxta antiquissimum vsum ab August. relatum, *lib. de catechizandis rudibus. cap 20.* Crucis, inquit, signo in fronte, hodie tanquam in poste signandus est. Idem tradit Ambros. *lib. de his qui mi initiantur. cap.4.* & ante ipsum Dionys. de Ecclesiast. Hierarch *cap.2. & 5.* Finis huius cæremoniæ, vt ex August. constat est ad significandum baptizato crucis virtute incolumitatem à dæmone esse habiturū, sicuti Israelitæ, quorum postes erant sanguine Agni signati incolumitatem habuerunt ab Angelo percutiente. Eaque de causa dixit Raban. *lib.1. de instit. cleric. cap.27. & refertur cap. postea de consecrat. dist.4.* baptizandus signatur signaculo sanctæ crucis tam in fronte, quam in corde, vt ab eo tempore ipse apostata diabolus in vase suo pristino suæ interruptionis cognoscens signaculum, iam sibi deinceps illud sciat esse alienum. Deinde signatur in fronte, & in pectore, vt intelligat quòd non solùm interius in corde, sed exterius palam, & manifestè crucem Domini Iesu Christi crediturus, & adoraturus sit.

7. Sextus, impositio manus super baptizandum recitata oratione in Romano Rituali præscripta, qua finita Sacerdos apprehendit baptizandi manum, & sic eum in Ecclesiam introducit. Antiquissimus fuit hic ritus, vt constat ex Dionys. lib.2. de Ecclesiast. Hierarch. & Clement. Romano, *lib.7. constit. cap. 4[illegible].* & ex concil. Carthaginen. 4 *c.85* & August. *lib. 2. de peccator. merit. & remiss. cap.26.* creditque potest hanc cæremoniam desumptam fuisse ex facto Christi Matth. 19 & Apostolorum vsu relato in *cap. 8. & [illegible] actu Apostolorum.* Hæc cæremonia ad duplicem effectum significandum assumitur, primò ad impetrandam perseuerantem sanctificationem baptizando, ob quam causam dixit August. *dicto lib. 2. de peccator. merit. cap.26.* Catechumenos secundum quemdam modum suum per signum Christi & orationem, manusque impositionem sanctificari. Secundò per hanc manus impositionem orationi adiunctam præcluditur via dæmoni, ne semel expulsus ad baptizandum redeat. Sicuti dixit D. Thom. *q.7[illegible]. art.2. in corp.*

8. Septimus, introductum in Eccl[illegible] sia exorcizat Sacerdos sicuti etiam olim fiebat teste Cyrillo Hierosolymit. catech[illegible] 1. Dionys. *cap 2. de Ecclesiast. Hierar.* Ambros. *[illegible] de sacram. cap.5.* Celestino Papa epist. ad Episcopos Galliæ, *c[illegible]. 11.* & August. *lib.6. contra Iulian. cap.5. & lib.1. de peccator. mer[illegible]*

remiss cap. 34 & alibi sæpè Fit autem hæc extremo ad arcendam virtutem dæmonis, eiusque frangendam incursionem, sicuti deciditur cap. sicut nostru de consecrat. dist. 4. Est enim exorcismus quædam immundi spiritus increpatio, quam ipse, vt potè superbus sustinere recusat.

9. Octauus. Imponit Sacerdos ori catechumeni salem prius à se benedictum in signum cælestis sapientiæ, quam recepto baptismo gustare debet. Quo sapientiæ sale conditus fœtore careat iniquitatis, & a vermibus peccatorum vltra ne putrefiat, vt diat Raban. de institutione cleric lib. 1. cap 27. & refertur cap. ex hinc de consecrat dist. 4. Vsus huius cæremoniæ antiquissimus fuit, vt colligitur ex concilio Carthaginen 3. cap. 5. & ex Beda relato in cap. sal cælestis de consecrat. dist. 4. & ex Petro Damiano epist. 15. cap. 20. Isidoro lib. 2. de Ecclesiastic. offic. cap. 20.

10. Nonus. Iterum Sacerdos imponit manum, & signat catechumeni frontem signo crucis, & exorcizat, quibus finitis illius aures, & nares saliua tangit, dicens. Ephetæ, quod est adaperire, quia prædicta cæremonia optat, vt aures baptizandi aperiantur ad sermonem & eloquium Sacerdotis. Nares vero vt bonum odorem accipiant pietatis æternæ, sitque in eo fidei, & deuotionis plena fragrantia, sicuti dixit Ambros. lib. 1 de sacram. cap. 1. Raban. de institutionib. cleric. 1. lib. c. 27. & refertur c. postea de consecrat dist. 4.

11. Decimus. Imposita manu iterum benedicit Sacerdos baptizandum, vt sic aduersus diaboli insidias magis munitus existat.

12. Vndecimus. Abrenunciat catechumenus, (si adultus est, si minus loco ipsius electus patrinus) sathanæ, & operibus eius, & pompis. Sicuti tradidit Clemens, lib. 7. constitut. Apostolic. cap. 4. & 42. Dionys. 2. part. de cælesti Hierarch. cap. 2. Tertullian. lib. 2 de spectaculis, cap. 1. & lib. de corona militis, cap. 3. Cyprian. Origen. Cyrill Chrysost. Ambros. August. Hieronym. & alij patres prout refert Vasq. dicta disp. 166. cap. 3. Suar. q. 71. art. 1. Ex quibus patribus maximè ex Dionys. Cyrillo, Ambros. & Hieronymo colligitur antiquitas hanc abrenuntiationem fieri à catechumeno versus ad occidentem, & renuntiatione facta conuerti ad orientem, vt indicaretur baptizatum sprero dæmone tenebrarum patre, Christum, qui lux est, intueri debere.

13. Duodecimus. Inungit Sacerdos catechumeni pectus, & scapulas oleo benedicto, cuius cæremoniæ meminit Cyrill. Hierosolymit. catechesi 2. mystagog. Chrysost. in cap. 2. epist. ad Colossens. hom. 6. Basil. lib. de Spiritu sancto cap. 27. Isidor. lib 2. de officiis Ecclesiastic. cap. 20. Alcuin. in epist. ad Oduinum de baptismi cæremon. in 3. t. bibliotheca sacra. Finis, & significatio huius cæremoniæ, sicuti colligitur ex Rabano lib. 1. instit. cleric. cor. cap. 27 relato in cap. deinde de consecrat. dist. 4. est, vt sacrum baptisma cum fide accepta custodiatur, vngitur enim illius pectus de oleo sanctificato cum inuocatione sanctæ Trinitatis, vt nullæ reliquiæ latentis inimici in eo resideant, sed in fide sanctæ Trinitatis mens eius confortetur. Vngitur & inter scapulas de eodem oleo, vt vndique muniatur, & ad bona opera facienda per Dei gratiam roboretur. D. Thom. q. 66 art. 10. ad 2. inquit baptizandus vngitur oleo sancto & in pectore, & in scapulis quasi athleta Dei, vt Ambros. dixit lib. 1. de sacram. cap. 2. & lib. 3. cap. 1. Sicut pugiles inungi consueuerunt. Innocent. cap. vnico. §. quia vero de sacra vnctione dixit Baptizandus in pectore inungitur, vt per sancti Spiritus donum abiiciat errorem, & ignorantiam, & fidem rectam suscipiat, quia iustus ex fide viuit. Inter scapulas autem inungitur, vt per Spiritus sancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat, quia fides sine operibus mortua est, vt per fidei sacramentum sit munditia cogitationum in pectore, & per operis exercitium fortitudo laborum in scapulis.

14. Decimus tertius. Fidem interrogante Sacerdote catechumenus profitetur, vel per seipsum, si adultus est, vel per patrinum si sit paruulus, ideoque vocatur baptismus sacramentum fidei, quia in eo primo fidem Christi solemniter profitemur. Huius professionis mentionem fecit Clemens Romanus lib. 7. constitut. Apostolicar. cap. 41. Dionys. cap. 2. de Ecclesiast. Hierarch. Hilarius in cap. 15. Matthæi super illa verba. Iesus autem conuocatis. Isidor. lib. 1. de officiis cap 26. Alcuin. lib de diuinis offic cap 15. in 3. t. bibliotheca sacra. Hieronym. in dialogo aduersus Luciferian. num. 14. August. lib. 8 confession. cap. 2. & alij passim. Ratio huius cæremoniæ est, vt baptizandus, si adultus est, plenam fidei notitiam habeat, & Ecclesiæ constet. Si vero sit paruulus, patrinus agnoscat se obligatum esse ad instruendum infantem, cum opus fuerit, eaque de causa manum eius capiti imponat, & nomine ipsius symbolum, & orationem Dominicam recitat. Et insuper fit, vt omnibus constet tam paruulos, quam adultos obligatos esse ad fidem, & religionem Christianam conseruandam, neque obstare, quod aliena voluntate eam susceperint. Quod si petas qualiter prædicti ritus suos effectus operentur? Respondeo non ipsa [illegible] ter, & ex diuina promissione, aliàs essent sacramenta sed ex Ecclesiæ impetratione, & merito vtpote gratissima Deo frequenter obtinet petita. Vide Ægid. de Coninch q. 71 art. 3. dub. vnic.

15. Cæremoniæ, seu ritus baptismum comitantes sunt. Tempus, locus, & modus ablutionis, prolationisque formæ Quoad tempus. Esto olim fierent baptisma tantum in profesto Paschæ, & Pentecostes celebranda, vt tradit D. Thom. ab omnibus receptus qu. 66. art. 10. & constat ex cap. baptizandi. cap. de catechumenis. cap. duo tempora. cap. si qui. cap. non ratione & altis de consecrat. dist. 4. Attamen iam quolibet tempore celebrari possunt. Si enim paruulus baptizandus est, quolibet die post natiuitatem baptizari potest. Si adultus, cum primum in fide fuerit conuenienter instructus, vt benè ex Gregor. Nazianzen. orat. 40. Basil. in exhortat ad baptism. notaunt Suar quæst. 71. art. 1 disput. 30. sect. 2. in prima circunstantia.

16. Quoad locum. Tempore nascentis Ecclesiæ nullus erat determinatus, sed in fluminibus, fontibus, priuatisque domibus administrari poterat, vt constat ex actibus Apostolorum. cap. 2. 8. 10. & 16. Postmodum fuerunt loca designata separata ab Ecclesiis, quæque baptisteria vocabantur, quorum meminit Cyrill. Hierosolymit. catechesi 1. mystagogica Nazianzen. orat. 40. Paulin. epist. 12. & concil. Antisiodorense sub Pontifice, Deusdedit cap. 14. Sed iam vsus, & consuetudo obtinuit, vt in qualibet Ecclesia Parochiali vas quoddam lapideum consecratum habeatur, quod fons baptismalis appellatur, cuiusque meminit Origen. hom. 12. in Numer. Ambros. lib. 1. de sacram. cap. 5. & lib. 2. cap 5. in princ. Raban. lib de institut. Clericor. cap. 28. Et specialiter extant apud Gratianum ex concilio Meldensi, seu Illedensi hæc verba, relata in cap. omnis presbyter. de consecrat. dist. 4. omnis presbyter, qui fontem lapideum habere nequiuerit, vas conueniens ad hoc solummodo officium baptizandi habeat, quod extra Ecclesiam non deportetur. Vnde in concilio Vienen. id seuerè præcipit Clemens. V. sicuti refert in Clement. vnica de baptismo. Quapropter graue peccatum committeret seclusa necessitate, qui extra Ecclesiam in priuatis oratoriis hoc sacramentum solemniter ministraret. Excipiuntur Regum, & Principum liberi, id est filij, & nepotes tam naturales, quàm legitimi supremorum principum, hoc est illorum, qui alteri subiecti non sunt, sicuti explicuit Glossa in dicta Clement, & tradit Eman. Saà, verbo baptismus num. 13. Vasq disp. 166 cap. 1. num. 7. Paul. Laymann. lib. 5. sum tract 2. cap. 8. n. 8. vers inter cæremonias. Ægid. de Coninch. q. 71 art. 2. dub. vn. n 15. Suar. disp 30. sect. 2. vers secunda circunstantia.

De modo ablutionis, an per immersionem, an per affusionem debeat fieri, & de formæ prolatione satis diximus, cum de materia, & forma huius sacramenti sermonem fecimus, semper enim in his retinenda est diœcesana consuetudo. Quoad ministrum attinet satis constat ornatum esse debere sacris vestibus, ad minus superpellicio, & stola, vti cauetur in rituali Romano.

17. Ritus subsequentes baptismum iuxta antiquum vsum sunt, vnctio chrismatis in vertice baptizati, vestis candida, cereus accensus, osculum pacis, & lactis, & mellis gustatio, lotioque pedum. Vnctio chrismatis in vertice baptizati, quæ modo seruatur cæremonia fuit antiquissima, vt colligitur ex concilio Arausicano cap. 1. dicente. Nullus ministrorum, qui baptizandi recipit officium sine chrismate vnquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari. Idem ex Dionys. cap. 2. de Ecclesiast. Hierarch. Nazianzen. orat 40. Ambros. lib. 3 de sacram. cap. 1. & lib. de iis qui initiantur. cap. 6. & alius. Aduerte chrisma recens esse debere, hoc est illo anno in die cœnæ Domini consecratum. Aliàs seclusa necessitate graue peccatum esse videtur, vt colligitur ex cap. de oleo de consecrat. dist. 4. Inquit enim textus. Quod si quis contrarium tentauerit propria temeritate ipse in se suæ damnationis protulisse sententiam manifestatur, ob quam causam Glossa in cap. quoniam de Sentent. excommunicat. in 6. verbo dubium, Sacerdotem delinquentem in hac parte deponendum esse decreuit. Et ita tradit Nauarr. cap. 22. num. 7. & cap. 25 num. 75. Suar. quæst 71. art. 3. in comment. Ægid. de Coninch. art. 2. dub. vnic. num. 17. Eman. Saà verbo baptismus. num 15. Bonac. disp. 2. quæst. 2 pun. 7. num. 20. Paul. Laymann. lib. 5 sum. tract 2. cap. 8 num. 9. Finem huius cæremoniæ optimè explicuit catechismus Romanus. 2. p num. 57. dicens hac cæremonia significari baptizatum ab eo die Christo capiti tanquam membrum coniunctum esse, atque eius corpori insitum, & ea re Christianum à Christo, Christum vero à Chrismate appellari. Et Iustin. lib. quæstion & responsion. quæst. 137. inquit nos in baptismo vngi chrismate ex oleo, & balsamo confecto, vt vncti, & Christi dicamur, & in recordationem Dominicæ sepulturæ, Gregor. Nazianzen. orat. 40 asseuerat baptizatos capite inungi in signum regiæ, Sacerdotalisque dignitatis.

18. Secunda cæremonia olim ab Ecclesia visitata, quæque ex parte retinetur est vestis candida in signum puritatis ex baptismo susceptæ vt tradit D. Thom. quæst. [illegible] art. 3. ad 4. Ambros lib. de his qui initiantur. cap. 7. Augustin. serm. 157. de tempo-

tempore Raban. *lib.* 1. *de institut.* Cleric. *cap.* 29. *& lib.* 2. *cap.* 39. quam vestem portabant baptizati à die Paschæ, quo baptizati erant vsque ad Dominicam sequentem, quæ ea de causa in albis vocata est, quia candida vestimenta eo die deponebant. Vsus huius cæremoniæ obseruatur Romæ pro baptismo adultorum Sabatho Paschæ facto, sed non alibi: est tamen in quocumque baptismo tam paruulorum, quam adultorum quoddam illius vestigium, siquidem finito baptismo Sacerdos caput baptizati veste candida tegit.

19. Tertia cæremonia nunc obseruata ab Ecclesia est cereus accensus baptizati manui impositus in signum, quod expulsis errorum, & peccatorum tenebris lumen fidei, & gratiæ receperit vsque ad finem vitæ conseruandum, bonisque operibus augendum, vt sic Christo sponso à nuptiis reuertenti, & pulsanti confestim possit aperire. Sicuti dixit Gregor. Nazianz. *orat.* 40. *in sanctum baptisma*, & ibi Nizetas, & Alcuin. *de diuinis officiis, capite de Sabatho sancto.*

20. Præter dictas cæremonias aliæ tres antiquitus vsitatæ prorsus inoleuerunt. Prima erat osculum pacis datum à fidelibus in signum quod baptizatus frater illorum factus sit, de qua mentionem fecit Cyprian. *lib.* 3 *epist.* 8. *aliàs* 59. *ad Fidum.* Secunda lactis, & mellis gustatio ad significandam infantiam, quam ex recenti baptismo, & spirituali illius generatione habebant: sicuti dixit Tertullian. *lib.* 1. *aduersus Marcionem cap.* 14. *num.* 95. *& lib. de corona militis cap.* 3. *num* 30. Hieron. *dialogo contra Luciferanos*, & *in princ. cap.* 55. *Isaiæ* In cuius confirmationem canit Ecclesia, Quasimodo geniti infantes lac concupiscite, &c. & licèt mellis mentio facta non fuerit, ea causa fortè fuit quia loco illius aliquando vinum propinabatur, teste Hieronymo in locum Isaiæ. Tertia, quæ neque antiquitus fuit vsu firmata, erat lotio pedum in subsidium sanctificationis, vt inquit Ambros. *lib. de his, qui mysteriis initiantur. cap.* 6. *&* 3. *de Sacrament. cap* 1. Etenim cùm Adamus supplantatus fuerit à dæmone, eius calcaneo insidiante, opus fuit, vt recens baptizatus ea lotione pedum muniretur, ne illius insidiis à recepta gratia deficeret. Verum quia hæc lotio pedum dignitatem baptismi minuere videtur, eo quod denotat baptizatum non esse plenè, & perfectè mundatum, sed indigere noua illa lotione iuxta illud Ioann. 13. Qui lotus est non indiget, nisi vt pedes lauet. Ecclesia Romana hanc cæremoniam nunquam admisit, sicuti testatur Ambros. *supra*, eamque, concilium Elibertanum *can.* 48. penitus abrogauit, vt probat Vasq. *disp.* 166. *cap. vlt. circa finem.*

21. Notant vero Doctores neminem excusari ab iis cæremoniis adhibendis, eo quòd baptismum priuatim vrgente necessitate receperit, sed obligatum esse, si adultus sit, sin minus eius parentes, seu tutores supradictas cæremonias adhibere. Quia ad expulsionem dæmonis, illiusque insidias dissoluendas, & tentationes superandas, & ad fidem, & gratiam receptam conseruandam æquè conducere possint, ac si simul cum baptismo factæ fuissent. Neque obstat dæmonem baptismo expulsum esse, siquidem peccatum remissum est, insidias illius, & tentationes pro impediendo baptismo dissolutas, & superatas, quominus exorcismi effectum habeant, siquidem Ecclesia mediis illis intendit à Deo impetrare perfectam, & perseuerantem dæmonis expulsionem casu quo expulsus sit, & consequenter ne illius tentationibus, & insidiis superatus fidelis à Fide, & Charitate deficiat, & locum diabolo præbeat. Possunt ergo exorcismi, & à fortiori reliquæ aliæ cæremoniæ suam significationem, & effectum habere. Igitur omitti non debent. Sic docent Richard. *in* 4 *dist.* 6 *art.* 6. *quæst.* 1. Viuald. *in candelab. de baptismo, cap. vlt. num.* 18. Victoria *eodem n.* 38. Eman. Saà *verbo baptismus nu.* 5. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2 *pun.* 7. *n.* 21. Paul. Laymann. *lib.* 5 *sum. tract.* 2 *cap.* 8. *nu.* 10. Ægid. de Coninch *q.* 66. *art.* 9. *num* 99. colligiturque apertè ex *cap. hanc, regulam. t. quæst.* 1. *& cap.* 1. *de Sacrament. non iterand.* & ex vsu, & consuetudine recepta, & à Romano Rituali approbata.

22. Paul. Laymann. loco allegato testatur baptizatum ab hæreticis in infantia, cùm iam adultus ad fidem conuertitur non esse solitum in Germania deferri ad Ecclesiam, vt solemnitates in baptismo omissæ adhibeantur, ne baptismum ab hæreticis ministratum videatur Ecclesia Romana vt minus validum iudicare. At si timor huius suspicionis, aliusue scandali cessaret, credit ipse & benè nullam esse legitimam causam, ob quam prædictæ cæremoniæ omittendæ essent.

23. Sed quid si constaret baptismum solemniter ministratum inualidè ministratum fuisse deberent ne repeti eo casu simul cum baptismo ritus, & cæremoniæ? Negat Henriqu. *lib.* 3. *cap.* 2. *de confirmat. num.* 1 *litt* N. Bonac. *disp* 2. *qu.* 2 *pun.* 7. *in fine. num.* 22 Suar. *disput.* 31. *sect.* 6. § *septimo inquiri potest.* Ægid. de Coninch *q.* 66. *art.* 9 *dub.* 1. *num* 99. Mouentur, quia esto hæ cæremoniæ ab Ecclesia institutæ sint, vt honorificentius baptismus ministretur, at sæpè necessarium non est, vt simul cum baptismo adhibeantur, vt contingit cum baptismus ob necessitatem absque illis ministratur. Illæ ergo cæremoniæ postmodum ministratæ ob relationem ad præcedens baptisma censentur moraliter cum ipso conferri, & quasi ipsum ornare. Ergo id ipsum præstare poterunt cæremoniæ antecedentes. Confirmatur ex Innocent. III. *cap.* 1. *de Sacram. non iterandis*: ibi Innocent. inquit: In sacramentis impimentibus characterem non esse iterationem faciendam, sed cautè supplendum defectum. Cùm ergo solùm in substantialibus, & non in accidentalibus defectus contigerit, solùm defectus substantialis, & non accidentalis supplendus est. Deinde benedictiones in matrimonio inualidè contracto non repetuntur. Ergo neque huiusmodi cæremoniæ repeti debent.

24. Cæterùm si baptismus secluso scandalo, granique baptizati damno publicè celebrari potest, existimo probabilius cæremonias, & ritus repetendos esse, ne baptismo debitus cultus, & ornatus deficiat. Ob hanc enim causam præcipuè sunt ab Ecclesia præscripti, & imperati, & ita docent D. Antonin. 3. *p. tit.* 13. *cap.* 14. §. 22. Bartholom ab Angelo *de Sacram. dialog.* 2. §. 69. Henriq. sibi contrarius *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 4. Reginald. *lib.* 28 *n.* 3. & alij.

25. Neque rationes in contrarium vrgent. Ex eo namque quod baptismo in necessitate collato sine cæremoniis cæremoniæ postea adhibeantur, nequaquam inferri potest baptismo repetito cæremonias repetendas non esse, quia cæremoniæ sunt baptismi accessoriæ non vtcunque, sed debitam illius administrationem ornantes, & componentes, ac proinde eo repetito, repeti debent. Secus vero est in benedictionibus nuptialibus, quæ institutæ non sunt ad ornandum matrimonium, cum actu contrahitur, sed supponunt contractum, illudque perficiunt. Minus vrget textus in *cap.* 1. *de Sacrament. non iterand.* Fateor namque iterandum non esse, quod ritè factum est, nisi sit accessorium illius, quod repeti debet. Cùm autem cæremoniæ sint accessoriæ baptismo, & propter illius legitimam administrationem institutæ, eo repetito sunt repetendæ.

PVNCTVM XIII.

De vnitate Baptismi.

1. *Baptismus vnus est vnitate specifica.*
2. *In singulis subiectis vnus est numero, nec multiplicabilis.*
3. *Stante dubio rationabili de valore baptismi repeti potest.*
4. *Quale sit hoc dubium.*
5. *Qualiter dubium rationabile cognoscetur.*
6. *Quid dicendum de infante exposito.*
7. *Quid de baptizato domi ab obstetricibus.*
8. *Quid de infante nato, & educato inter fideles, vel infideles.*
9. *Vnicus testis fide dignus baptismum probat.*
10. *In casibus, in quibus repeti potest baptismus ex obligatione est repetendus.*
11. *Adultus probabiliter dubitans de baptismo obligatur repetitionem procurare.*
12. *Qualiter baptismus repetendus sit.*

1. QVæstio esse potest de duplici vnitate specifica, & numerica. Si de vnitate specifica loquamur. Fide certum est Sacramentum baptismi vnum esse vnitate specifica, & atoma, ex illo Pauli ad Ephes. 4. Vnus Deus, vna fides, vnum baptisma. Sicuti explicat Hieronym. *ibi* 1. 6. & Chrysost. *serm.* 11. Ambros. *lib.* 2. *cap.* 2. *de pœnitent.* Et constat ex Trident. decidente septem tantum sacramenta esse, cui definitioni obstarent plura baptismata. Neque obest huic vnitati, quod baptismus aliquando aspersione, aliquando immersione celebretur, quia hæc sunt differentiæ accidentales ablutionis, cum corpus qualibet ex illis perfectè abluatur, & effectus significatus, & causatus idem omnino fit. Solum obstare potest vulgaris illa diuisio in baptismum aquæ, fluminis, & sanguinis, cuius meminit D. Thom. *quæst.* 66. *art.* 11. *&* 12. Magister in 4. *dist.* 4. & ibi ferè omnes expositores Verum illa non est diuisio baptismi sacramenti, sed est diuisio, baptismi, seu ablutionis vt sic, & non vniuoca, sed analoga. Solum enim baptismus fluminis, seu aquæ est sacramentum, reliqua verò sacramenta non sunt, sed baptismi sacramenti vices gerunt, & illius defectum supplent, eaque de causa baptismata nuncupantur. Etenim impeditus suscipere baptismum, si votum illius habeat in contritione, seu dilectione Dei super omnia inclusum, gratiam, & remissionem cuiuscunque culpæ consequitur, qui est effectus proprius sacramenti baptismi, & a fortiori hunc effectum habebit, si vitam pro Christo posuerit, iuxta illud. Nemo maiorem charitatem habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis Ergo baptismus flaminis, & sanguinis vices baptismi sacramenti gerunt, ipsa tamen sacramenta non sunt, quia non sunt signa à Christo instituta ad remittenda peccata, & gratiam conferendam. Baptismus enim flaminis, qui est contritio, vel dilectio Dei super omnia neque est signum sensibile, neque à Christo institutum ad peccatorum remissionem, sed vi sua peccata remittit, & gratiam confert. Baptismus

vero

vero ſanguinis, qui eſt martyrium non ex inſtitutione Chriſti, ſed ex priuilegio ob excellentiam ipſius operis id ipſum præſtat, ideoque baptiſmata appellantur, eſto ſacramenta non ſint, quod ſequenti puncto latius confirmabimus.

2. Si de vero vnitate numerica baptiſmi ſermo ſit conſtat multiplicatis ſubiectis baptiſma multiplicari: in ſingulis tamen vnicum eſt, neque vlla ratione multiplicari poteſt. Sic definitum eſt in *can.* 47. *aliàs* 47. *Apoſtol.* & à Leone I. *epiſt.* 37. *aliàs* 35. *cap.* 1. *ad Leonem Rauennatem*, & *epiſt.* 79. *aliàs* 77. *ad Nicetam*, & in concil. Carthaginen. 3. *can.* 1. & ab Eugen. 4. in concilio Florent. *decreto fidei.* §. *quinto Eccleſiaſticorum*, & tandem à Tridenti. *ſeſſ.* 7 *can.* 9. *&* 11. Ratio huius veritatis eſt Chriſti inſtitutio. Congruentias expendit optimè D. Tho. *quæſt.* 66. *art.* 9 illáſque deſumit ex ſignificatione, & effectu, quem habet baptiſmus. Etenim baptiſmus eſt ſpiritualis hominis regeneratio, qua peccatis mortuus iuſtitiæ viuit. Cuiuſcunque autem hominis vnica tantum eſt generatio carnalis. Ergo vnica tantùm debuit eſſe ſpiritualis generatio. Deinde baptiſmus Chriſti mortem, & ſepulturam ſignificat, ſecundùm illud ad Rom. 6. Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem: & ad Coloſſenſ. 2. conſepulti ei in baptiſmo. At Chriſtus Dominus ſemel tantum mortuus eſt, & ſepultus, ergo baptiſmus ſemel tantum ſuſcipiendus eſt. Aliàs bis baptiſmum ſuſcipiens in ſemetipſo rurſus Chriſtum cruci figeret. Denotans non ſemel tantum crucifixum eſſe. Neque obſtat Euchariſtiam repeti, tametſi Chriſti mortem ſignificet, quia vt benè ait D. Thom. *dicto art.* 9. *ad* 5. Euchariſtia non commemorat mortem Chriſti, per modum ſpiritualis generationis, ſicuti baptiſmus, ſed per modum conuiuij. Cum autem conuiuium ſæpè repetatur, non item generatio. Baptiſmus repeti non poteſt, benè tamen Euchariſtia. Item baptiſmo vnimur Chriſto, & illius membrum efficimur, & ſub tanto duce militamus, in cuius ſignum baptizato conceditur character. Non igitur eo concesso eſt locus repetitioni, alias repetens denotaret priori baptiſmo non eſſe perfectè Chriſto vnitum, & illius membrum effectum, in ſuámque militiam adſcriptum. Denique baptiſmus ad remiſſionem peccati originalis per ſe primo inſtitutus eſt, tamẽ ſi ex conſequenti actualia, ſi extiterint, remittat. At in quolibet ſubiecto vnicum eſt originale peccatum. Ergo vnicum oportuit eſſe baptiſmum, qui licet aliquando ex incapacitate ſuſcipientis remiſſionem illius peccati non operetur; id per accidens eſt, virtutemque ſacramenti non diminuit, ac proinde attendi non debet, ex ſe tamen operari remiſſionem poterat, & de facto operatur fictione recedente.

3. Huic tamen vnitati nullatenus obſtat repetitio baptiſmi ſub conditione ſtante dubio, an fuerit collatus, quia vt rectè dicitur in *cap. ſolemnitates.* 1. *diſt.* 1. *de conſecrat.* talis repetitio non facit iterationem, quoniam non monſtratur eſſe iteratum, quod neſcitur eſſe factum, & expreſſius *cap. veniens de presbytero non baptizato* ibi. Non intelligitur eſſe iteratum, quod ambigitur eſſe factum. Debet tantum dubium rationabile eſſe, id eſt rationi conſonum, & homine cordato dignum: aliàs illicitè baptiſmum repeteres etiam ſub conditione, vtpote qui materiam, & formam illius dubiam, & incertam proferes nulla exiſtente neceſſitate, & inſuper occaſionem præbes ſuſpicandi irriſoriè conditionem apponere, & baptiſmi repetitionem credere, & velle. Sic docent Ægid. de Coninch. *quæſt.* 66. *art.* 9. *dub.* 1. *num.* 91. Suar. *diſp.* 22 *ſect.* 2. *verſ. ſed quæres.* Vaſq *diſp.* 146 *cap.* 4 *à num.* 20. Paul. Laymann. *lib.* 5. *ſum. tract.* 2. *cap.* 5 *num* 3. Valent. *t.* 4. *diſput.* 4. *qu.* 1. *punct.* 4. *verſ. quod ſi dubium* Bonac. *de ſacram. in genere, diſput.* 1. *q.* 2. *p.* 1. *num.* 36.

4. Hoc dubium rationabile duplex eſſe poteſt iuris, & facti. Dubium iuris eſt cum conſtat baptiſmum tibi eſſe collatum, ſed ſub dubia forma, vel materia, vt ſi collatus tibi eſſet baptiſmus ſub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque, vel minima tantum corporis parte abluta, vel pelle ſecundina circundato, de quibus ſuprà diximus ſub opinione poſitum eſſe, an ſint vera baptiſmata. Dubium facti eſt, quando neſcitur, an baptiſmus collatus ſit, neque oportet dubium eſſe negatiuum, ſed poſitiuum ſufficit contingens ex eo, quod rationes probabiles adſint perſuadentes baptiſmum non eſſe collatum, vel non eſſe collatum ſub debita forma, vel materia, quod idem eſt quoad præſens attinet. Quodcunque igitur ex his dubiis interecedat, baptiſmus ſub conditione repetendus eſt, quia & proximo ſubuenitur in re maximè neceſſaria, & ſacramenti reuerentia non læditur. Sic teſtantur ferè omnes Doctores cum D. Thom. *qu.* 66. *art* 9. Vaſq. *ibi diſp.* 146. *cap* 4. *num.* 19 Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 2 *circa finem*, Ægid. de Coninch. *dub. vnico. num.* 91 & alij paſſim, definiturque à Leone I. *epiſt.* 37. *ad Leonem Epiſcopum Rauennatem*, & in concil. Carthagin. 5 *cap.* 6. & ab Alexand. 3. in *cap. de quibus de Baptiſmo.* Qui licèt de dubio facti loquantur, quia tamen eadem eſt cauſa repetitionis, cum eſt dubium iuris, idem in vtroque caſu eſt dicendum, vt rectè Vaſq. *ſupra.*

5. Quod ſi roges qualiter cognoſcere poſſis rationabile dubium adeſſe an baptiſmus miniſtratus ſit. Reſpondeo in dubio iuris ſpectandum eſſe, an pro contraria parte ſit opinio probabilis, ea enim ſtante probabiliter iudicatur baptiſmum collatum non eſſe, & conſequenter prudenter illius repetitionem fieri ad hanc dubitationem tollendam, & periculum remouendum. De dubio facti nulla firma regula dari poteſt, ſed prudentis arbitrio eſt iudicandum, quando rationes, & coniecturæ adſint probabiliter perſuadentes baptiſmum miniſtratum non eſſe. Placet tamen expendere communiores caſus, ex quibus alios decidere poteris.

6. Primus eſt de infante expoſito, qui ſi reperiatur abſque teſtimonio baptiſmi baptizandus eſt ſub conditione, quia ſatis prudenter præſumitur baptizatum non eſſe, ſiquidem commune eſt his infantibus baptizatis teſtimonium habere. Sic Sotus *in* 4. *quæſt.* 3. *diſt. vnica. art.* 9. § *ſit præterea.* Vaſq *diſp.* 146. *cap.* 4 *num.* 26. Paul. Laymann *lib* 5. *ſum. tract* 2. *cap.* 5. *verſ dubium iuris* Bonac. *diſput.* 1 *de ſacram in genere quæſt.* 2. *punct.* 1. *n.* 40. Limitat autem Sotus, & Vaſq. niſi expoſitus eſſet in ea ætate, in qua omnes ſunt baptizati, quia rationabiliter præſumi non poteſt à tanto beneficio reliquis omnibus conceſſo excluſus. Si vero expoſitus ſit cum ſchedula teſtante baptiſmum, tametſi manu alicuius ſubſcripta non ſit, nequit baptiſmus etiam ſub conditione repeti, quia teſtimonium illud moralem certitudinem inducit, neque enim rationabiliter credi poteſt parentes, ſeu tutores illius, qui Catholici eſſe præſumuntur, cum inter Catholicos & fideles repertiatur expoſitus, filium ſuum velle tanto ſacramento priuare. Secus verò eſſet, ſi inter infideles eſſet expoſitus, vel aliqua adeſſet rationabilis coniectura à paganis, & hæreticis expoſitum eſſe. De his enim præſumi ſatis poteſt deceptio, ne baptiſmus ritu Catholico conferatur. Sic tradunt Sotus, Vaſq. Paul. Laym. & Bonac. ſupra.

7. Secundus caſus eſt de infante domi baptizato ab obſtetricibus, aliiſque rudibus perſonis, quæ ſi à Parocho examinatæ iuxta decretum Catechiſmi Romani 2. *p. cap.* 2 § 45. qualiter baptiſmum miniſtrauerint, benè, & firmiter non reſpondeant, eſt baptiſmus omnino iterandus. Et idem credo, ſi obſtetrices fuerint veneficæ, ſagæ, ſeu maleficæ, quia ſatis prudenter præſumi poteſt baptiſmum malè fuiſſe adminiſtratum, ob quam cauſam non eſt facilè damnanda conſuetudo aliquarum diœceſum maximè Antuerpienſis præſcribens omnibus iis infantibus ab obſtetricibus baptizatis baptiſmum ſub conditione repeti, quia regulariter adeſt periculum inualidè baptiſmum miniſtratum eſſe in regionibus hæreſi infectis. Et in caſu dubij ſemper in fauorem paruuli inclinandum eſt. Seclusis vero ſupradictis rationibus dubitandi nequaquam baptiſmus repetendus eſt, ex eo quod fuerit ab obſtetricibus collatus, quia hic modus conferendi baptiſmum non præſtat ſufficientem dubitandi rationem de illius iniqua adminiſtratione. Sic Ægid. de Coninch. *qu.* 66. *art.* 9. *dub. vnico n.* 94. *& ſeqq.* Paul. Laymann. *lib.* 5 *ſum. tract.* 2. *cap.* 5. *circa finem.* Bonac. *diſput.* 1 *de ſacram. in genere quæſt.* 2. *p.* 1. *numer.* 39.

8. Tertius caſus eſt de infante nato inter fideles, arreptus tamen ab infidelibus, & ibi nutritus, qui ſi nullus adſit qui baptizatum eſſe teſtetur præſumi rationabiliter poteſt baptizatum non eſſe, ac proinde ſub conditione eſt baptiſmus repetendus. Eſt deciſio Gregor. 13 in *epiſt.* 4. *ad Boniſac.* quæ refertur in *cap. paruulos de conſecrat. diſt.* 4. & concil. Carthagin. 5. *cap.* 6. *relati in cap. placuit eadem cauſa, & quæſt.* Secus verò eſt de eo, qui inter fideles educatus exiſtit, quia abſque grauiſſimis indiciis, & coniecturis credi non poteſt ei non eſſe baptiſmum collatum, ſicuti definit Innocent. III *in cap. veniens de presbytero non baptizato.* Sic ſuſtinent Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 2. *in fine.* Ægid. de Coninch. Bonac. Vaſq. Laym. *locis allegatis.*

9. Aduerto ſtante vnico teſte omni exceptione maiore de baptiſmo teſtificante nullatenus baptiſmum eſſe repetendum: quia dum hoc teſtimonium contrariis indiciis, & coniecturis non infirmatur, moralem certitudinem inducit. Ob idque Leo I. *epiſt.* 37. dixit baptizandum eum, qui cum generationis ſit cupidus, nec recordatur ſe baptizatum, nec aliter atteſtari de eo poſſit. Conſentit Gregor. III relatus in *cap. paruulos de conſecrat. diſt.* 4. & tradit Suar. *diſput.* 22. *ſect.* 2. *ſub finem.* Ægid. de Coninch. *q.* 66. *art.* 9 *num.* 97. Bonac. *diſp.* 1. *de ſacram. in genere q.* 2. *pun.* 1. *in fine.* Vaſqu. *diſp.* 146. *cap.* 4. *poſt num.* 24. Paul. Laymann. *lib.* 5. *ſum. tract.* 2. *cap.* 5 *circa finem.* Quod non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in exteriori verum habet. Quia recepta ſententia eſt in iis, quæ alteri non præiudicant vnico teſte plenam probationem fieri. Sicuti tradit Maſcard. *de probationib. in proœmio. qu.* 11. *num.* 4. Farinac. *in prax. crimin qu.* 63 *num* 26. & in caſu præſenti docuit optimè Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 5. Neque his obſtat textus in *cap placuit de conſecrat. diſt.* 4. ex concilio Carthaginen. 5 *cap.* 6. dicitur abſque vllo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, quoties non inueniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur. Non enim inde inferri debet vnicum teſtem inſufficientem eſſe. Nam concil. dixit quid faciendum ſit pluribus teſtibus examinatis de

baptismo non deponentibus, nihil tamen dixit, quando vnus ex illis certo deponeret. Etenim cum nullus deponit, verissimum est certissimos testes non inueniri.

10. Sed an in supradictis casibus, in quibus baptismus repeti possit, teneantur parentes infantis repetitionem procurare, & Parochus requisitus, vel eo deficiente quilibet alius Sacerdos concedere? Difficultate non caret. Satis enim videmur charitati proximi satisfacere, si in necessariis ad salutem medio probabili succurramus, tametsi omnino certum omittamus, quia eo ipso quo medium probabile sit, cessat periculum mortale damnationis. Aliàs & ipse baptizatus, si adultus est, obligaretur iterum baptizari, & sacramentum pœnitentiæ à Sacerdote, in quo nulla esset incertitudinis suspicio recipere. Nihilominus tanquam certum tenendum est in prædictis casibus obligari parentes, seu tutores procurare baptismi repetitionem, Parochumque requisitum, vel eo deficiente quemlibet alium Sacerdotem concedere. Sic docuit Vasqu. *disput.* 146. *cap.* 4. *à num.* 18. Ægid. de Coninch. *qu.* 66. *art.* 9. *dub. vn. conclus.* 2. *num.* 101. Ratio ea est, quia ex charitate tenemur succurrere proximo in grauissima necessitate constituto, quando id commodè facere possumus. At in prædictis casibus est proximus constitutus in grauissima baptismi necessitate. Tum ne priuetur fructu reliquorum sacramentorum. Tum ne in perpetuum damnetur. Si enim baptismus re ipsa collatus non fuit, reliquorum sacramentorum fructum non suscepit, & decedens absque contritione damnatur. At hæc grauissima damna prudenter timetur eo ipso quo probabiliter iudicatur baptismum collatum non esse. Ergo ex Charitate obligantur parentes, & Parochi sic dubitet baptizato succurrere.

11. Ob eandem rationem aduersus Vasq. existimo adultum de suo baptismo probabiliter dubitantem obligatum esse baptismi repetitionem sub conditione procurare, quoad fieri possit. Tum ob reuerentiam sacramentis debitam, tum præcipuè ob charitatem propriam. Quilibet enim tenetur pro sacramentis suscipiendis esse dispositus dispositione ab Ecclesia præscripta. Vna autem, & præcipua dispositio pro sacramentorum susceptione est baptismus certus non dubius, & probabilis, siquidem stante dubio, & probabili præscribitur repetendus. Ergo ob reuerentiam sacramentorum recipiendorum tenetur adultus dubitans probabiliter de suo batismo iterum sub conditione baptizari. Deinde hanc obligationem subiit ob charitatem propriam, aduersus quam videtur procedere se periculo probabili damnationis exponens, vt verè exponitur, si baptismus re ipsa collatus non sit, nec contritionem habet. Neque percipio qualiter possit contritionem habere, si absque graui causa renuat incertitudinem sui baptismi tollere, certum recipiendo. Sic docuit Ægid. de Coninc. *q.* 66. *art.* 9. *dub. vnico circa finem. num.* 104. Vide dicta *tract.* 1. *de conscient. disp.* 2. *p.* 5. præcipuè *num.* 4. *& tract.* 6. *de charit. disput.* 1. *p.* 9.

12. Qualiter autem baptismus repetendus sit (casu quo repeti debeat) traditur in *cap. de quibus* 2. *de baptismo* ibi. Si baptizatus es non te baptizo. Sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo. Nullum autem existimo esse peccatum, si solum vltimam partem proferres, quia satis declaras te nolle baptismum conferre, si baptismus collatus fuit, imo si baptismus secretò administrandus est, sufficit conditionem mente concipere, esto expediat maximè verbis proferre. Sic tradit Abbas, aliique expositores in *dicto cap.* 2. Et expressius Suar. *disput* 22. *sect.* 2. *vers. sed quæres.* Vasqu. *disput.* 146. *cap.* 4. *in princ.* Ægid. de Coninch. *quæst.* 66. *art.* 9. *dub. vnic. num* 98. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 2. *c.* 5. *n.* 3. *vers. porrò* In hac sacramenti conditionata repetitione scandalum semper vitandum est quoad fieri potest. Quare si occasio repetendi baptismum non sit publica, sed secreta, baptismus in Ecclesia foribus clausis ministrandus est, præsentibus tantum patrino, & parentibus, vel tutoribus baptizandi; quibusque declaranda est à ministro causa repetitionis, & baptismus sub expressa conditione concedendus. Sic relato Zambrano *de sacrament. cap.* 1. *dub.* 4. & Ioanne Chapeauilla *de modo administrandi sacramenta temp. pest. cap.* 1. *qu.* 1. tradit Laym. *lib.* 5. *sum tract.* 2. *cap.* 5. *in fine.*

PVNCTVM XIV.

De Baptismo sanguinis, seu de Martyrio.

DIximus superiori puncto martyrium baptismum nuncupari, quia vices baptismi gerit remissionem peccatorum martyri concedens. Videndum in præsenti est qualiter martyrium hæc operetur tum in paruulis, tum in adultis.

§. I.

Qualiter paruuli Martyrio iustificari possint.

1 *Martyrium paruulos iustificat à peccato originali.*
2 *Proponuntur quædam obiectiones.*
3 *Fit illis satis.*

1. ET quidem, vt à facilioribus incipiamus. Martyrium quod est mors pro Christo suscepta virtutem habet iustificandi paruulos à peccato originali. Sic ex communissima sententia testantur D. Thom. 2. *quæst.* 124. *art.* 1. *& quodlib.* 9. *art.* 4. Suar. *disput.* 19. *sect.* 3. Vasqu. *disput.* 153. *cap.* 7. Ægid. de Coninch. *quæst.* 66. *art.* 12. *dub.* 1. *conclus.* 1. ibique pluribus Patrum testimoniis exornant, præcipuè Leonis I. *serm.* 1. de Epiphan. Cyprian. *serm. de Stella, & Magis circa finem.* Augustin. *lib.* 2. *&* 3. *de symbolo ad Catechumenos cap.* 5. *& epist.* 28. ad Hieronym. *post med.* Bernard. *serm.* 66. *in Cant. post med.* Ratio desumitur ex eo quod Ecclesia non solum vt iustos, sed etiam vt martyres veneretur infantes ab iniquo Rege Herode interfectos in odium Christi Domini. Inde enim apertè colligitur occisum in odium Christi, eiusque fidem, non solum Deo charum esse, sed verè esse martyrem. Quod si dicas ideo martyres fuisse innocentes pro Christo occisos, quia circuncisione iustificati erant, obstat, quia verisimile non est omnes circuncisos fuisse, cum plures ante 8. diem natiuitatis creduntur occisi. Deinde non esset verum martyrium vices baptismi gerere, esseque illo præstantius, sicuti passim docent Patres teste D. Thom. *q.* 66. *art.* 11. *&* 12. Ergo Martyrium vim habet martyrem iustificandi. Hanc autem vim obtinet martyrium ex speciali Dei priuilegio tanto operi debito, vt colligitur ex illo Marc. 8. Qui perdiderit animam suam propter me, & Euangelium, saluam faciet eam, & Lucæ. 12. viuificabit eam. Et tradit Cyprian. *lib. de laudib. Martyrij in fine.* Clemens *Apostolicar. constitut. lib.* 5. *cap.* 5. Augustin. *lib* 13. *de ciuit. Dei cap.* 8. *& alibi.* Ex quo fit non solum infantem iam natum, sed etiam in vtero matris existentem martyrio iustificari posse, quia ibi constitutus perdere vitam propter Christum potest. Qua in re excedit martyrium baptismo, baptismum namque suscipere non potest in vtero existens, quia nequit aqua tingi, benè tamen martyrium, quia potest occidi. Sic relatis Richard. Scoto, Gab. Paludano. docet Vasqu. *disp.* 153. *cap.* 7. *circa finem* Ægid. de Coninch. *quæst.* 66 *art.* 12. *dub.* 1. *num.* 123. Suar. *disp* 29. *sect.* . *concl.* 2. Henriq. *cap.* 18. *num.* 7 Bonac. plures referens *disp.* 2. *q.* . . *p.* 8. *num.* 7.

2. Obiicies Triden. *sess* 6. *cap.* 4. definiens translationem à peccato ad gratiam sine lauacro regenerationis in re, vel voto fieri, eaque de causa. *sess.* 7. *can.* 5. loquit. Si quis dixerit baptismum esse liberum, hoc est non necessarium ad salutem, anathema sit. At si paruuli ante vsum rationis occisi martyrio iustificantur, baptismus necessarius non est, vt à peccato ad gratiam fiat translatio, cum ipsi baptismi votum habere non possint. Secundò obiicies martyrium sacramentum esse, quia est signum gratiæ iustificantis ex diuina promissione non vtcunque sed practicum, & operatiuum saltem moraliter. Tertiò non apparet, quò tempore martyrium iustificare paruulos possit, quia non potest iustificare, quousque in suo esse sit constitutum. At non est constitutum, quousque mors succedat; ea verò succedente, extra viam paruulus constituitur, & consequenter incapax iustificationis acquirendæ.

3. Sed hæc non vrgent, vt à communi, receptaque sententia recedamus. Ad primum fateor sine lauacro regenerationis iustificationem non esse via ordinaria, & communi, secus via extraordinaria, & priuilegiata. Ad secundum nego esse sacramentum, quia sacramentum ex sententia Eugenij 4. *in concil. Florent. decreto fidei post vlt. sess.* 5. *quinto.* Constare debet materia, forma, & ministro ad sacramentum conferendum deputato. At martyrium non constat materia, forma, & ministro, qui per Christum deputatus sit ad martyrium conferendum, cùm tyrannus à diabolo, & non à Christo deputetur, & moueatur ad martyrem occidendum. Præterea non est remedium à Christo Domino in remissionem peccati institutum, siquidem non pro libito suscipi potest, sed est remedium peccati ex meritis Christi concessum casu quo aliquando contingat: ideoque à ratione sacramenti deficit. Cum verò vrges esse signum saltem extraordinatiuum rei sacræ, ac proinde sacramentum. Respondeo non esse signum rei sacræ, quatenus à tyranno infertur, sed quatenus à Martyre suscipitur. Ad sacramentum verò requiritur necessario, vt sit signum gratiæ sanctificantis, quatenus alicui per ministrum applicatur: quia ipse est, qui eo signo vtitur ad gratiam significandam, & conferendam: non autem qui signum recipit, esto ad illud suscipiendum se disponat. Tertium

argumen

argumentum petit quo tempore martyrium gratiam conferat? Et quidem si verum est dari vltimum instans vitæ, in quo homo sit, & immediatè post desinat esse, manifestum est eo instanti martyrium operari suum effectum posse, quia eo instanti vita hominis terminatur. At quia in philosophia probabilius est non in tempore, sed in instanti dissolutionem animæ à corpore fieri, cum generatio nouæ formæ substantialis non in tempore, sed in instanti contingat, necessariò martyrium vt suum effectum operetur, non mortem hominis actu exercitam requirit, sed futuram. Sed qualiter debeat esse futura, non conueniunt Doctores. Plures existimant, si secundùm ordinarium cursum necessariò futura sit sufficere, vt martyrium suum effectum operetur, quia moraliter loquendo vt mortuus reputari debet, cum sit mortuus in causa, siquidem causam in se habet violentam, & necessariam mortis. Sic Lessius *lib.* 3 *cap.* 1. *dub* 5. *num.* 59. Suar. *disput.* 29. *sect.* 3. *vers. finem* Henriqu. *lib.* 2 *cap.* 39 *num* 2. Bonac. *disput.* 2. *de baptismo quæst.* 1. *punct.* 3. Sed hoc verum non existimo Nam inde sequeretur martyrij effectum habere, & martyrem esse, qui secundùm cursum ordinarium peccare mortaliter, & condemnari possit; siquidem posset longo tempore ante mortem vulnus lethale recipere, sicuti contigit vni ex 40. martyribus, qui in martyrio defecit, cum iam naturaliter viuere non potuit. Quod sine dubio est inconueniens. Quocirca crederem ad martyrium, illiusque effectum suscipiendum non solum requiri vulnus lethale acceptum esse, naturaliterque viuere hominem non posse, sed insuper esse necessarium, vt ex vulnere accepto sic vsum sensuum, & libertatis amittat, vt extra miraculum nullatenus ea recuperari possit. Tunc enim verè, & propriè dici potest mortuus secundùm moralem æstimationem, quia rationali vita quoad vsum caret. Sic Ægid. de Coninch. *quæstione* 66. *articulo* 12. *dub.* 13.

§. II.

Qualiter adulti martyrio iustificentur, & ad illud suscipiendum sint disponendi.

1 *Proponitur dubitandi ratio, ob quam adultis martyrium non remittat peccata vltra meritum operantis.*
2 *Statuitur conclusio contraria.*
3 *Quid sit pati propter Christum.*
4 *Non requiritur ad Martyrium actum charitatis, & dilectionis Dei super omnia præcedere.*
5 *Satisfit cuidam obiectioni.*
6 *In adultis debet præcedere libera acceptatio.*
7 *Probabile est nullam specialem, & expressam acceptationem requiri.*
8 *Adultus iustus mortem pro Christo sustinens obtinet remissionem peccatorum venialium, & pœnarum, quæ pro peccatis debentur.*
9 *Qualiter adultus peccator se ad martyrium disponere debet.*
10 *An attritio sufficiat ad effectum martyrij obtinendum? Arguitur pro, & contra, & resoluitur.*

1. De adultis major est dubitatio, qua ratione martyrium in ipsis effectum baptismi operari possit. Nam si seclusò operantis merito ex vi martyrij suscepti remittuntur peccata, & gratia confertur, obligatus non esset adultus peccator, cui occasio martyrij offertur contritionem habere, neque sua peccata confiteri, siquidem martyrio obtinere iustificationem potest, ob quam obtinendam pœnitentia adulto peccatori necessaria est. Deinde si martyrium remittit peccata, & gratiam confert vltra meritum operantis, necessario eam virtutem habere debet ex diuina promissione; at hæc promissio nullibi constat. Nam esto Matth. 10. dixerit Christus Dominus: Omnis qui confitebitur me, coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, non de quacumque confessione, sed de confessione, quæ fit amittendo vitam propter Christum intelligi debet, vt ex verbis immediatè sequentibus colligitur: Qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Et Matth. 8. saluam faciet eam. Nullus autem propter Christum vitam perdit, qui Christum non diligit secundùm illud Ioann. 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Ergo soli martyrio in charitate fundato salus, & animæ viuificatio conceditur, ac proinde non tam martyrio, quam charitati, quæ ei adiungitur. Confirmari potest ex 1. ad Corinth. 13. vbi Paulus commendans charitatem inquit. Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autè non habuero, nihil mihi prodest. Ergo martyrium sine charitate nullius est vtilitatis. Ergo non ex se, sed ex charitate peccata remittit, & gratiam confert.

2. Nihilominus dicendum est martyrium vim habere remittendi adultis peccata, & gratiam conferendi vltra meritum Sic D. Thom *qu.* 68 *art.* 2 *ad* 2 & *qu.* 87 *art.* 1 *ad* 2. Ægid. de Coninch. *qu.* 66. *art.* 12 *num.* 124. Suar. *t.* 3 *disput.* 29. *sect.* 2. Valen. *disput.* 4. *qu.* 3. *p.* 4. *vers. at si vero* Bellarmin. *de baptism. cap.* 6. Lessius *lib.* 3 *cap.* 1 *dub.* 5. Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 1. *punct.* 1. Gregor. de Valent. *to.* 3. *disput* 8. *quæst.* 2. *pun.* 2. & alij plures. Ratio desumitur ex varijs scripturæ testimonijs martyrio aliquod priuilegium speciale concedentibus, quam cuilibet alteri operi, tametsi eadem intentione, & feruore factum esset. Sicuti colligitur Matth. 10. *num.* 34. qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Et Marc. 8. *num.* 35 & Lucæ. 9. *n.* 24. & Ioann. 12 *num.* 24. in vitam æternam custodit eam. At si martyrium solam eam gratiam confert, quæ merito operantis debetur, nullum speciale priuilegium habet. Ergo dicendum est vi sua ex diuina promissione remittere peccata, & gratiam cõferre. Deinde Patres martyrio concedunt vices baptismi, illumque excedere, vt videre est in Clement. Pont. *lib.* 5. *constitut. Apostol. cap.* 5 & 7. Cyprian *epist* 73. August. *lib.* 13. *de ciuit. Dei cap.* 8. Ambros *lib.* 1. *de pœnitent. cap.* 2. & præcipuè D. Thom. 3. *part. qu* 87. *art.* 1. *ad* 2 & aliis pluribus relatis à Suar. *disput.* 29. *sect.* 2. *concl.* 1. & 2. Atqui baptismus vim habet conferendi gratiam vltra meritum operantis. Ergo martyrium eandem vim habere debet. Quod si dicas id verum esse in paruulis non adultis, qui proprijs actibus se ad iustificationem disponere possunt? Obstat, quia relati scripturæ loci, & patrum testimonia æquè de adultis, ac de paruulis loquuntur. Et præterea priuilegium martyrio concessum non nititur paruulorum necessitate, sed operis dignitati, quæ eadem est, imo præstantior in adultis, ac in paruulis. Quocirca difficultas solum est in explicando, quando censeatur adultus propter Christum mortem subire, & qualiter ad eam subeundam dispositus esse debeat, vt illius passio suum effectum operetur. Quo explicato rationes dubitandi num. præcedenti relatæ dissoluuntur.

3. Propter Christum mortem pateris, quoties in defensionem fidei, charitatis, alteriusve virtutis vitam amittis, siquidem in eius honorem, & gloriam vtpote qui author est totius virtutis, & honestatis hæc passio cedit. Illud enim propter Christum non tam finem patientis, quam ipsius operis denotat, aliàs infantes non paterentur propter Christum, quippè non ex affectu ad Christum, qui nullus in eis esse poterat patiebantur. Sed quia mors in Christi odium illis illata fuit, propter Christum passi censentur. Sic D. Thom. 2. 2. *qu.* 124. *art.* 5. Suar. 3 *p. to.* 3. *disp.* 29 *sect.* 1. & 2. Lessius *lib.* 3 *cap* 1. *dub.* 3. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 37. *numero* 2. Bonacina *disp.* 2. *de baptismo qu.* 1. *p.* 1.

4. Hinc colliges euidenter ad martyrium opus non esse actum charitatis, & dilectionis Dei super omnia præcedere. Nam eo actu secluso ob Christum, id est ob causam cedentem in Christi honorem mortem sustinere poteris. Deinde sustinere potes mortem in fidei, vel alterius virtutis defensionem ne cælum amittas, & inferno condemneris. Ob hunc enim finem se plures Martyres ad grauia tormenta sustinenda præparabant, vti fecerunt 40. martyres ducti forte authoritate Christi Matth. 10 dicentis. Timete eum qui potest animam, & corpus perdere in gehennam. Sed hic finis non ex charitate, sed ex virtute procedit. Ergo ad martyrium non est opus actum charitatis præcedere. Et ita docuit Suar. *disput.* 29. *sect.* 3. Ægid. de Coninch *quæst.* 66. *artic.* 12. *dub.* 2 *conclus.* 1. Henriqu. *lib* 2 *cap.* 34. *num.* 3 & *cap.* 33 *num.* 1. Bellarm. *cap.* 6. *de baptism.* Bonac. aliis relatis *disput.* 2. *qu.* 1 *p.* 1. *num.* 8.

5. Neque his obstant verba Christi Ioann. 15. Majorem charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Solùm enim inde infertur neminem efficacius signum charitatis, & amoris in amicos præbere posse, quam si animam suam ponat pro eis. Non tamen ex illis infertur ad ponendam animam opus esse dilectione præparari, nisi fortè ob solam gratiam amici eam exponat. Neque item obstant verba Pauli 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Nihil enim prodest ad salutem quotumcunque tormentorum passio, quæ dissentionibus, & multis inimicitiis inuoluitur, sicuti inuoluti erant Corinthij, ad quos Apostolus scribebat. Prodest tamen ad salutem si ex charitate procedat, vel charitati coniuncta sit, sicuti fides, spes, pietas, & misericordia ad salutem prosunt, si cum charitate coniungantur, tametsi ex charitate non procedant.

6. Dispositio autem, quam habere debet adultus vt martyrium suum effectum operetur, videtur esse voluntas saltem habitualis martyrium subeundi, quia seclusa hac voluntate non est opus liberum, & præmio dignum. Neque obstat quod in infantibus non requiratur hæc libera acceptatio, quia Ecclesia nomine ipsorum acceptat ob eorum impotentiam. At nullum est fundamentum, vt in adultis credamus hanc acceptationem. Tum quia adulti propriam voluntatem habent. Tum quia ad baptismum propria se voluntate disponunt, à fortiori ad martyrium se disponere debent, & ita videtur

detur ſuſtiuere D.Thom.2.2.q.124 *art.*1.& *ibi* Caietan.*art.*2. Henriq.*lib.*2. *cap.*34.*num.*2.*&* *cap.*36.*num.*1.Bonac.*diſp.*2.*q.*1.*p.*1.*num.*5. Suar. *diſp.*29.*ſect.*2.*verſ. in hac re*, *&* *ſect.*3.*poſt princ.*Paul.Laym.*lib.*3.*ſect.*3.*n.*4.

7. Nihilominus cenſeo probabile eſſe nullam ſpecialem, & poſitiuam martyrij acceptationem voluntariam eſſe requiſitam, ſed ex eo tantum quod adultus martyrio ſubeundo non repugnauerit, credo martyrem eſſe, & martyrij effectum conſecuturum. Moueor, quia ſine expreſſa martyrij voluntate perdere vitam adultus poteſt propter Chriſtum, ſicuti perdit infans. Neque in ſcriptura eſt aliquod fundamentum, quo hæc voluntas in adultis potius quam in paruulis requiratur. Argumentum vero, quod ex baptiſmo deſumitur, inefficax eſt. Nam adultus per baptiſmum Eccleſiæ præceptis ſubditur, & nouum vitæ ſtatum eligit. Congruum ergo erat, vt voluntariè eligeret, cum voluntatem habeat. At martyr ſubeundo martyrium nec nouum ſtatum eligit, nec nouis præceptis ſe ſubdit. Item baptiſmus in remedium tum peccati aliena voluntate commiſſi, quale eſt originale, tum propria quale eſt actuale inſtitutus fuit. Conueniens ergo fuit ne effectum haberet in iis, qui propria voluntate peccata commiſerunt, vel potuerunt, committere abſque ipſorum voluntate. At martyrium in remedium peccati inſtitutum non eſt: tametſi ex liberalitate Dei in præmium tanti operis peccata remittantur. Non igitur propria voluntas expoſtulanda eſt. Et ita tradit Ægid. de Coninch *q.*66.*art.*12.*dub.*2.*concl.*4.

8. Ex his manifeſtè colligitur adultum iuſtum mortem pro Chriſto patientem remiſſionem omnium peccatorum venialium, & pœnas pro peccato debitas obtinere, tametſi dormiens occidatur, ſicuti tradit expreſsè D. Thom.3 *p.qu.*66. *art.*12.*&* *q.*83.*art.*1.*&* *quaſt.*87.*art.*1.*ad* 2.& vtrobique Caietan. Ægid. de Coninch.*quaſt.*66.*art.*12.*dub.*2.*concluſ.*4.colligiturque ex *cap. cum Martha de celebrat. miſſarum* §.3. Ratio eſt, quia cum nullius peccati complacentiam habeas, nullatenus obicem ponis gratiæ recipiendæ. Tum quia martyrium à ſanctis Patribus baptiſmo comparatur, & anteponitur. At baptiſmus iuſto collatus remittit omnem venialem culpam, cuius complacentiam non habet, & pœnas pro peccatis debitas. Ergo idem eſt martyrio concedendum. Teneris tamen, ſi baptiſmum nondum recepiſti baptizari, ſi commodè poſſis, quia baptiſmus eſt medium à Chriſto inſtitutum in peccati originalis, & actualis ante ipſum commiſſi remiſſionem, quod nequis omittere abſque graui culpa ob præceptum diuinum de illo ſuſcipiendo impoſitum, tametſi cognoſceres ex diuina reuelatione gratiam contritione obtinuiſſe. Sic Ægid. de Coninch *q.*66.*art.*12.*dub.*2.*n.*127.

9. Si verò peccator ſis, tuique peccati ſis conſcius teneris in primis pœnitentiæ ſacramentum ſuſcipere, non tanquam martyrij diſpoſitionem, ſed vt præceptum diuinum impleas de peccatorum confeſſione in extremo vitæ periculo facienda. Sic Ægid. *loco allegato*. Si vero non ſit locus ſacramenti pœnitentiæ ſuſcipiendi, obligatus es ſub graui culpa ad contritionem conari, neque ſufficit, ſi te ad martyrium attritione diſponas: quia ſatis probabilis ſententia eſt affirmans martyrium in adulto peccatore effectum non habiturum, niſi prius ſe per charitatem diſpoſuerit, vt multis allegatis probat Vaſq. *diſp.*153.*c.*3.4 *&* 5. At ſatis imprudenter te gereres, & contra charitatem propriam, ſi martyrio ſubeundo te exponeres miſſa charitate, ex qua ſecundum probabilem opinionem eſt effectum habiturum, cum illius omiſſio te poſſit in interitum ſempiternum conſtituere. Sic Ægid. *ſupra*. Quod ſi tui peccati conſcius non ſis, nullatenus martyrium effectum habere poterit, quin expreſsè, vel virtualiter illius deteſtationem habeas, quia pœnitentiæ virtus omni tempore fuit ad gratiam obtinendam neceſſaria, vt definiuit Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*1. & meritò; cùm enim propria voluntate à Deo auerteris, æquum eſt, vt propria voluntate te ad illum conuertas attritione ſaltem, & propoſito firmo, & abſoluto nunquam peccandi. Quod propoſitum incluſum eſſe videtur in voluntate ſubeundæ mortis, ne Deum grauiter offendas, ne eius gloriam amittas, vel damnationem incurras, ſiquidem ſtante hoc propoſito nullum committere peccatum mortale potes.

Sed an attritio, vel ea voluntas ſubeundæ mortis ſufficiat, vt ad effectum martyrij ſuſcipiendum cenſearis diſpoſitus? Variant doctores. Negatiuam partem ſuſtinet Vaſq pluribuſque exornat. *dicta diſp.*153.*c.*3.4 5 *&* 6.Paul.Laymann. *lib.*3. *ſumma. ſect.*3.*n.*6.eámque defendunt plures relati ab Henriq. Leſſio, Suar. & aliis ſtatim referendis. Mihi tamen probabilior eſt affirmatiua ſententia, quam ſuſtinet Suar. *diſp.*29. *ſect.*3. *conclu.*2. Bellarm.*cap.*6.*de baptiſmo.* Henriq. *lib.*2 *cap.*34.*n.*3.*&* *cap.*36.*num.*1.Ægid. de Coninch.*q.*66.*art.*12.*dub.*2.*concluſ.*5.*n.*144.Leſſius *lib.*3.*cap.*1.*n* 48 Bonac.*diſp.*2 *de baptiſmo .q.*1.*p.*1.*n.*8. Et colligitur ex D. Thom *in* 4.*diſt.*4.*art.*3.*q.*4. Ratio ea eſt, quia ſancti Patres, vt ex ſupradictis conſtat, concedunt martyrio vim efficaciorem in remittendis peccatis, gratiaque conferenda, quam baptiſmo. At baptiſmus ſola attritione diſpoſitis remittit peccata, & gratiam confert. Ergo martyrium id ipſum præſtare debet. Neque inde fit ſola attritione cognita, ſi conſcius ſis peccati mortalis, te eſſe ritè diſpoſitum, ſicuti eſſes ad baptiſmum ſuſcipiendum. Quia eo caſu ex præcepto diuino ob periculum probabile æternæ damnationis teneris conari ad contritionem. Non enim ita certum eſt Martyrio remitti peccata attritis, ſicuti per baptiſmum, & pœnitentiam, quæ ſunt media à Chriſto Domino ad hunc effectum inſtituta.

TRA

TRACTATVS XX.
ET
DISPVTATIO VNICA,
DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

PVNCTVM I.

An Confirmatio sit Sacramentum nouæ legis à Christo Domino institutum.

1 *Confirmatio est Sacramentum noua legis.*
2 *Est à Christo institutum.*
3 *Quo tempore institutum fuerit.*
4 *Usus huius Sacramenti incepit post Christi ascensionem.*

1. CONFIRMATIO sic dicta, quia baptizatos cõfirmat in fide recepta, est Sacramentum nouæ legis à Christo Domino institutum. Sicuti docuit Trident. *sess. 7. can.* 1. anathemate damnans eum, qui dixerit confirmationem baptizatorum otiosam cæremoniam esse,& non potius verum, & proprium Sacramentum. Apostoli namque vt Spiritum sanctum baptizatis communicarent, tanquam signo, cui ex diuina promissione gratia Spiritus sancti annexa erat, vt colligitur manifestè ex illo Actor.8. vbi Petrus,& Ioannes imponentes manus baptizatis, Spiritum sanctum communicabant, quod cum vidisset Simon obtulit Apostolis pecuniam dicens: Date mihi hanc potestatem, vt cuicunque imposuero manus accipiat Spiritum sanctum. Apostolorum tempore visibiliter Spiritus sanctus per impositionem manus communicabatur, quia ad fundandam Ecclesiam, & propagandam Christi fidem expediebat. Postmodum inuisibiliter communicatur, vt optimè docuit August. *lib.3.de baptismo contra Donatistas, cap.16. & tract.6. in primam canon. Ioann. & lib.15. de Trinit. cap.26.* Ergo impositio manus per chrismatis in fronte vnctionem sacramentum est nouæ legis, cum sit signum sensibile, stabile, & perpetuum, cui gratia sancti Spiritus annexa est. Vide Suar. *disp.32.sect.* 1. hanc veritatem fidei pluribus exornantem.

2. Quod vero hoc Sacramentum fuerit à Christo institutum constat ex eo, quod nullus alius potest signa sensibilia causatiua gratiæ instituere præter eum qui potestatem habet gratiam conferendi, & docet Trident. *sess.7.can.*1. quatenus generaliter definit omnia sacramenta fuisse à Christo instituta. Instituit autem Christus hoc sacramentum antequam ad cælos ascenderet, quia est vnum ex præcipuis Ecclesiæ fundamentis, quam Christus Dominus ante Ascensionem suam plenè,& perfectè fundatam reliquit. Ergo reliquit hoc sacramentum perfectè institutum.

3. Sed quo tempore ante Ascensionem institutum fuerit? incertum est. Probabilius videtur nocte cœnæ designatam, & declaratam esse à Christo Domino materiam, & formam huius sacramenti, Apostolosque edoctos esse, qualiter illud administrare deberent. Neque enim credendum est Christum Dominum noctæ cœnę promisisse diuinum Spiritum Ecclesiæ daturum, vt in ea perpetuò maneret, quin simul declararet modum, quo ipse Spiritus communicandus erat. Sic tradit expressè Fabian Papa, *Epist.2.cap.*1. In illa (inquit) die Dominus Iesus postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt) Chrisma conficere docuit. Et fortè ob hanc causam eo die cænæ, & non alio chrisma consecratur. Verum quia Apostoli non sunt constituti Episcopi cum potestate dictum sacramentum ministrandi, quousque Christus Dominus post Resurrectionem suam dixit: Sicut misit me viuens pater, & ego mitto vos. Ioann. 20. ideo vsque ad illud tempus non est hoc sacramentum plenè, & perfectè institutum, quia ad plenam,& perfectam sacramenti institutionem non solum designatio materiæ, & formæ, sed etiam ministri requiritur. Cum vero Matth. 19. paruulis Christus Dominus manus imponebat, ad summum hoc sacramentum adumbrauit, sed non instituit, cum illius materiam,& formam non designauerit. Solùm enim imponebat paruulis manus, vt illos benediceret, & curaret, non in signum stabile,& perpetuum gratiæ sanctificantis. Atque ita docent Suar. *disp.42.sect.2 circa finem.* Ægid de Coninch *qu.72.art.1 concl.2.* Paul Laymann *lib 5.sum.tract.3.cap.1.in fine.* Bonac. *disp.3. de Sacram.q. vn.p.2.circa finem.*

4. Quod si inquiras, quando incepit vsus huius sacramenti? Respondeo incepisse post Christi Ascensionem. Non enim expediebat diuinum Spiritum perfectè alicui communicari, sicuti per hoc Sacramentum communicatur, quin Iesus glorificatus esset, iuxta illud Ioann. 7. nondum erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus, Iesu autem glorificato Spiritus plenè Apostolis datus fuit non signo sacramentali, sed extraordinario, & miraculoso. Quo Spiritu accepto Apostoli aliis diuinum Spiritum communicabant impositione manus. An vero cum impositione manus vnctione chrismatis vterentur, non satis constat, verisimilius est vtroque signo vsos fuisse. Aliàs diuersum esset sacramentum ab eo quo nunc est.

PVNCTVM II.

De materia remota Confirmationis.

1 *Materia remota est chrisma ex oleo, & balsamo confectum.*
2 *Plures doctores negant mixtionem ex balsamo esse necessariam necessitate sacramenti.*
3 *Probabilius est oppositum.*
4 *Fit satis rationibus contrariis.*
5 *Chrisma necessario debet esse benedictum.*
6 *Aliqui existimant posse à simplici Sacerdote ex commissione Pontificis benedici.*
7 *Necessariò debet esse ab Episcopo benedictum.*
8 *Fit satis oppositis rationibus.*
9 *Modus consecrandi chrisma ex necessitate determinatus non est, benè tamen ex Ecclesia præscripto.*
10 *Quando chrisma consecrandum est, vbi, an veteris chrismatis vsus sufficiat ad sacramentum conficiendum.*

1. MAteriam remotam sacramenti confirmationis esse chrisma definiuit *concil. Florent. in decreto fidei.* & Trident. *sess.7 can.2.* Chrisma autem ex oleo,& balsamo mixtum esse debet saltem ex Ecclesiæ præcepto, sed an ex necessitate,& Christi institutione difficultate non caret.

2. Plures Doctores negant hanc mixtionem esse necessariam sacramento, sed sufficere oleum: sic docent Caietan. *3.p.q.72.art.2.* Sotus *in 4.dist.7.q.vnic.art.2.* Nauarr. *cap.22 n.8. & consil.vnico.de sacra vnctione, num.4. & 8* Valen *t.4.disp 5. q 1.p.2.vers.quæstio est.* Saà verbo confirmatio, *num.7* Barbosa, *2.p de potest Episc.alleg.31.num.3.* & alij. Mouentur primò, quia oleum benedictum sæpè à Patribus chrisma appellari solet, vt constat ex Cypriano *epist.70.* & Basil. *de Spiritu sancto epist.27.* & Augustin *lib.5.de baptismo cap.20.* & Innocent. I. *epist 1.ad*

 Decentium,

Decentium, cap. 3. & Cyrillo Hierosolymit. *catechesi 3. mystagogica.* At chrisma est necessaria materia confirmationis. Ergo cum oleum benedictum absque balsami mixtione chrisma sit, sufficit pro huius sacramenti materia. Secundo mouentur ex *cap. Pastoralis de Sacrament. non iterandis* vbi Innocent. III. consultus, an ille qui solo oleo confirmatus fuit, debeat iterum confirmari, respondet in his sacramentis non esse iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermissum. Sentit ergo mixtionem balsami necessariam non esse ad sacramenti valorem, alias iterandum esset. Tertio non est credendum Christum Dominum instituisse pro Sacramenti materia rem, quæ nec facilè inueniri potest, nec inuenta cognosci. At balsamum verum, & proprium difficilè inuenitur, & inuentum difficilè cognoscitur, vt constat ex his, quæ tradit Plinius, *lib.12.cap.25.* Ergo balsamum non est materia necessaria sacramenti. Quartò mixtio balsami ita fit in modica quantitate, vt plures partes olei immixtæ maneant, quibus si vngitur confirmandus, balsamo non vngitur. At si balsamus necessaria materia esset huius sacramenti, oporteret omnes partes olei misceri, vt sic ex oleo, & balsamo vnctio conficeretur. Non igitur balsamus est materia huius sacramenti.

3. Nihilominus probabiliorem existimo sententiam affirmantem balsami mixtionem esse sacramento confirmationis materiam necessariam. Sic pluribus relatis docent Suar. *q.72. disp.33 sect.1.concl.1.2.3.& 4.* Ægid. de Coninch. *dub.1 concl. 1. & 2.* Paul. Laymann. *lib.5 sum.tract.3.cap.2.dub.1.* Bonac. *disp.3.de sacram.q.vnica pun.3.in princ.* Præcipuum huius sententiæ fundamentum desumitur ex Conc. Florent sub Eugenio 4. *decreto fidei, seu de Armenis* Secundum (inquit) sacramentum est confirmatio, cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo quod odorem significat bonæ famæ per Episcopum benedicto. Ergo æquè balsamum, ac oleum definit concilium esse confirmationis materiam. Neque obstat in eodem decreto dicere concilium vinum aqua mixtum esse materiam Eucharistiæ, & actus pœnitentis, sub quibus satisfactionem comprehendit esse materiam pœnitentiæ, cum tamen aquæ mixtio, & pœnitentis satisfactio non sint materia necessaria supradictorum sacramentorum; quia diuersimode de his, ac de mixtione balsami concilium loquitur. Neque enim dixit vinum aqua mixtum esse materiam, sed vinum esse materiam, cui aqua misceri debet, tacitè innuens aquæ mixtionem ad materiam non pertinere. Deinde non dixit omnes actus pœnitentis esse materiam, sed actus pœnitentis esse quasi materiã vt eo termino comprehẽderet non solum actus pœnitẽtis contritionẽ, & confessionẽ, qui propriè, & in rigore sunt materia pœnitentiæ, sed etiam satisfactionem, quæ pœnitentiam integrat, & complet, ideoque quasi materia illius appellari potest. Adde, esto concilium dixerit actus pœnitentis esse materiam, subintelligendum erat de actibus pœnitentis præcedentibus sacramenti confectionem, non subsequentibus, qualis est satisfactio. At mixtum ex oleo, & balsamo præcedit confirmationem. Ergo æquè balsamum mixtum oleo est materia, ac est ipsum oleum. Deinde probari hæc veritas potest ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ à tempore Apostolorum, teste Fabiano Pontifice, *epist. 2. ad Episcop. orient.* Nunquam enim hoc sacramentum confirmationis absque oleo mixto balsamo ministratum est. Signum igitur est illam esse materiam.

Cùm verò asserimus oleum esse huius sacramenti materiam, oleum oliuarum intelligimus, quia ex alia materia confectum, vt ex nucibus, vel grandi pisce, vulgo *ballena* oleum propriè non est, ideoque nec materia huius sacramenti, sicuti tradit D. Thom. ab omnibus receptus *q. 72. art.2.ad 3.* Balsamum autem, quod oleo misceri debet, non est solum balsamum Palæstinum, seu Syriacum, sed sufficit Indicum, quia verum balsamum est. Neque obest Paulum III. & Pium IV. concessisse Indis, vt balsamo illius regionis chrisma conficeretur, quia in hac concessione non priuilegium concessit sed dubitationem sustulit declarando verum balsamum esse, ex quo chrisma confici possit, sicuti notarunt Suar. *disp.33.sect.1.vers. atque in hunc modum.* Ægid de Coninch. *q.72.art.3 dub.1.n.41.*

4. Neque obstant rationes cõtrariæ. Ad primam nego oleum benedictum absque balsami mixtione appellari communiter, & frequenter chrisma, contrarium enim apertè colligitur ex Dionys. *cap.4. de Ecclesiast. Hierarchia, part.2 circa finem & p.3. circa finem.* Cyprian. *Serm. de vnctione chrismat.* Fabiano Pontifice *epist.2.ad Episcopos Orient.* & Innocent. III. *in cap. vnico. de Sacra vnctione*, D. Thom. *q. 72 art.2 & 4. contra gentes cap.60.* Et licèt aliquando oleum benedictum sub nomine chrismatis fuerit appellatum, id factum est, quia præcipua pars illius mixti est oleum, non quia balsami mixtione careat.

Ad secundum ex cap. *Pastoralis*, respondeo non esse in sacramento ordinis, & confirmationis iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerit prætermissum intelligi debere casu quo verum sacramentum confectum fuerit. Neque enim credibile est Pontificem voluisse negare sacramentum confirmationis absque balsami mixtione collatum iterandum non esse saltem sub conditione, cum manifestum sit ad minus sub opinione probabili inualidum fuisse. Neque item præsumi potest voluisse balsamo tantum vngi confirmatum, cùm nulla huius vnctionis sit in Ecclesia consuetudo. Quia tamen Pontifex non solum de defectu balsami in confirmatione, sed de defectu impositionis manus in ordine Subdiaconatus fuit consultus, ea de causa vtrique interrogationi respondit; hæc sacramenta iteranda non esse, subintellige, si verè collata sint. An verò fuerint eo casu verè collata noluit definire.

Ad tertium nego balsamum difficilè inueniri, & difficilè cognosci, siquidem tempore nascentis Ecclesiæ, & quando tyranni eam summo odio prosequebantur, inueniebatur, & cognoscebatur. Neque obstat Plinij testimonium, loquitur enim non de suo tempore, sed de tempore antiquo, vt benè comprobat Suar. *dicta disp.33 sect.1.circa finem.*

Ad quartum concedo opus non esse, vt omnes partes olei balsamo mixtæ sint, sufficit, si qualitates balsami, præcipuè illius odorem receperint. Quia eo ipso totum chrisma ex oleo, & balsamo mixtum dicitur.

5. Grauior dubitatio est, an chrisma debeat necessario esse ab Episcopo benedictum, vt sit apta materia confirmationis? Conueniunt omnes doctores necessariò debere prius benedici, vt ea benedictione, & consecratione disponatur ad huius sacramenti vsum. Quare si oleo mixto balsamo absque vlla benedictione confirmares, sacramentum confirmationis nequaquam conficeres. Ratio huius veritatis est Christi institutio vsu, & consuetudine Ecclesiæ declarata, & pluribus conciliis comprobata. Congruentia desumitur ex eo quod expediens sit rem communem, & vulgarem priusquam ad sanctificandos homines assumatur, fieri sacramentum, & religiosam, vt rectè D. Thom. *q 72. art 3.* Et licet in sacramento baptismi ea sanctificatio aquæ requisita non sit ex necessitate, id factum est, quia est sacramentum summæ necessitatis, & quia Christus Dominus baptismum Ioãnis suscipiendo aquas omnes in ea figura sanctificauit, ob quam causam panis, & vinum in Eucharistia non est prius ex necessitate benedicendus, prætterquam quod ipsa consecratione benedicitur, & consecratur.

6. Sed an hæc benedictio chrismatis necessariò facienda sit ab Episcopo, vel possit à simplici Sacerdote ex commissione summi Pontificis fieri. Difficultatem habet Tum quia Pontifex simplici Sacerdoti committere potest (vt infra dicemus) administrationem sacramenti confirmationis. Ergo poterit committere Chrismatis consecrationem vtpote ad ipsam administrationem requisitam. Concesso namque vno conceduntur requisita ad illud. *leg. ad rem mobilem ff. de Procuratorib. leg si quando. Cod. de inofficioso testam. cap. præterea de officio delegati.* Tum etiam quia Concil Tolet. 1. *can.2.* referens aliquibus locis, & prouinciis presbyteros chrisma confecisse, nullatenus declarat inualidam esse illam consecrationem, sed solùm statuit legem prohibentem, ne ex illo die vllus alius præter Episcopum chrisma conficiat. Indicat ergo concilium consecrationem valere, aliàs irritum esse declararet. Et ita sustinet Caietan. 3 *p.q 72 art.2.* & probabile reputat Barbosa, 2. *p.de potest. Episc. allegat.31.n.14* Gregor. de Valen. *t.4.disp.5. q.1.p.2.sol.vlt.* Suar. *disp.33.sect.2.opin.tertia.*

7. Nihilominus certum est materiam huius sacramenti necessario esse chrisma ab Episcopo benedictum: sic docent ferè omnes Doctores teste Suar. *disp.33.sect 2.vers.in hac re.* Ægid. de Coninch. *q.72.art.3. dub 1.concl.4.* Paul. Laymann. *lib.5 sum.tract.3.cap.2 dub.2.* Bonac *disp 3.q.vnica pun.3.* Sumiturque ex Concilio Romano sub Syluestro *c.3.* Tolet. 1 *cap.20.* Carthagin. 2. *c.3.* & Carthagin. 3 *cap.36.* sed præcipuè ex Florent. sub Eugenio IV. *in decreto fidei*, Vbi definiens materiam Confirmationis, inquit: Est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem conscientiæ significat, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ per Episcopum benedictum. Ergo materia huius sacramenti Episcopali benedictione præparari necessariò debet. Hinc (meo iudicio) euidenter infertur non posse simplici Sacerdoti committi à Pontifice chrismatis benedictionem, quia Pontifex nequit materiam vllius sacramenti mutare. At huius sacramenti materia est chrisma Episcopali benedictione præparatum. Nequit ergo Pontifex loco Episcopalis benedictionis Sacerdotalem subrogare. Deinde Episcopalis benedictio pro conficiendo chrismate ex institutione Christi habetur. Christus enim teste Fabiano *epist.2 ad Episcop Orient.* docuit Apostolos modum conficiendi chrisma, quem Ecclesia semper seruauit. At Ecclesia nunquam simplici Sacerdoti chrismatis consecrationem commisit, tametsi aliquando commiserit confirmationis administrationem, vt notauit Concilium Florent. *loco allegato.* Ergo chrismatis consecratio ex institutione Christi Episcopis annexa est. Non igitur potest Pontifex id mutare, aut variare. Congruentia huius institutionis fuit maior dignitas materiæ sacramenti, in qua designanda

gnanda decens erat, vt omnes à Prælatis Ecclesiæ, primisque Pastoribus dependerent.

8. Rationes contrariæ num. præcedenti adductæ facilè dissoluuntur. Illa enim communis regula; Concessis vno conceduntur ea, quæ ad ipsum prærequiruntur, locum habet in subordinatis eidem potestati. At confectio chrismatis non subordinatur Pontifici, vt delegare eam possit simplici Sacerdoti, eo quod ex Christi institutione Episcopali ordini annexa sit. Neque est mirum, quod Christus Dominus reliquerit Pontifici potestatem communicandi Confirmationis ministrationem simplici Sacerdoti, non tamen reliquerit potestatem communicandi chrismatis confectionem; quia confirmationis ministratio sæpè expostulat fieri à simplici Sacerdote ob absentiam Episcopi. At chrismatis confectio raro, vel nunquam, cum vnius chrismatis consecratio pluribus locis, imo diœcesibus possit deseruire, & ex vno loco in alium facilè chrisma transferri. Argumentum vero sumptum ex concil. Tolet. inefficax est. Non enim ex eo quòd concilium omiserit declarare irritam esse chrismatis confectionem factam à Presbytero inferri potest validam esse, potius enim contrarium inferri debet ex eo quod factum prohibuerit lege perpetua declarante id quod de se iure diuino erat prohibitum, potius quam denuò aliquid prohibente.

9. Modus consecrandi chrisma iure diuino signatus non est. Non enim credendum est omnem ritum, & cæremoniam, quam in consecratione chrismatis obseruat in præsenti Ecclesia, semper fuisse obseruatum tanquam essentialem, & à Christo Domino institutum. Quapropter solum iure diuino chrisma benedicendum, & consecrandum est diuini Spiritus inuocatione. Quo autem modo, seu forma sit consecrandum Ecclesiæ remissum est. Ipsa vero Ecclesia poterat sic statuere modum consecrandi chrisma, vt omnem alium irritum, & sacrilegum redderet. At quia de hac intentione non constat, nec conueniens erat, ideo quælibet benedictio chrismatis ab Episcopo facta sufficiens erit, vt materia disposita sit confirmationis sacramento, tametsi graue peccatum committatur omittendo ritum ab Ecclesia præscriptum. Sic Suar. *disp. 33. sect. 2. § restat.* Ægid. de Conich. *q. 72. art. 3. dub. 1. num. 47.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. dub. 2. circa finem* Bonac. plures referens, *disp. 3. de Sacram. quæst. vnica, pun. 3. vers. obserua secundo.*

10. Singulis annis in die Cœnæ Domini chrisma consecrandum est, & vetus securandum, vt tradit Fabian. Papa, *epist. 2.* & concil. Carthagin. 4 *cap. 36.* & habetur *cap. litteras de consecrat. dist. 3. & cap. omni tempore de consecrat. dist. 4. cap. quoniam. de sentent. excommunicat. in 6.* Quod si absens fuerit Episcopus, vel eo tempore sedes Episcopalis vacauerit, proximus Episcopus adiri poterit, vt chrisma conficiat. Sic Glossa in *cap. si Episcopus, verbo spiritualibus de supplenda negligent. Prælator.* Vnde Episcopus ministrans confirmationem chrismate veteri, seu præcedente anno benedicto grauiter peccabit, vt colligitur ex supradictis decretis, & præcipuè ex *cap. si quis de alio de consecrat. dist. 4.* Sacramentum tamen conficiet, quia Florent. Concilium exactè describens huius sacramenti materiam tantum expressit benedictionem Episcopi. Quod vero sit illa benedictio hoc, vel illo anno facta, quid extrinsecum est, & accidentarium non ex Christi institutione, sed ex Ecclesiæ præcepto. Sic Suar *disp. 33. sect. 1. in fine.* Ægid. de Coninch *q. 72. art. 3. dub. 1. num. 49.* Bonac. *disp. 3. quæst. vnica. pun. 3. vers. obserua primò.* Barbosa *2. p. de potest. Episc. allegat. 31. num. 17.* Emann. Saà alios referens *verbo confirmatio num. 6. in edit. Romana.*

PVNCTVM III.

Quæ sit materia proxima Confirmationis.

1. *Materia proxima est vnctio chrismatis per Episcopum benedicti.*
2. *Facienda est vnctio in figura crucis ex necessitate sacramenti.*
3. *Item in fronte confirmandi.*
4. *Facienda est vnctio manu Pontificis immediatè, pollice ex necessitate præcepti.*
5. *Vnctio in ea quantitate facienda est, quæ sufficiat, vt verè confirmandus vnctus dicatur.*

1. Constat materiam proximam confirmationis esse vnctionem ex chrismate per Episcopum benedicto, quia in his sacramentis, quæ in vsu consistunt, vsus materiæ remotæ est proxima illorum materia, quia est, quæ immediatè per formam significatur. Hæc autem vnctio debet esse in figuram crucis in fronte confirmandi facta manu Episcopi, sicuti omnes doctores comprobant ex vsu, & traditione Ecclesiæ, & ex variis conciliorum decretis, præcipuè ex Florent. sub Eugen. IV. *decreto de Armenis.*

2. Primo facienda est vnctio in figuram crucis, neque satisfaciet Episcopus, si confirmandum signet cruce, & postmodum vngat; sed necessariò ipsa vnctio in figuram crucis facienda est, vt satis colligitur tum ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ. Tum ex concilio Florent. in *supradicto decreto de Armenis.* Tum ex Innocent. I. & Gregor. I. relatis in *cap. presbyteris de consecrat. dist. 4.* & ex Stephano Papa relato in *cap. nunquid de consecrat. dist. 5.* Neque deest congruentia huius institutionis. Etenim hac sacramenti vnctione inunimur ad crucem Christi palam confitendam. Decuit ergo iam vnctionem sub figura crucis fieri, & ita tradit expressè D. Thom. *q. 72. art. 4. ad 3.* Suar. alios referens, *disp. 33. sect. 3. post. prin.* Ægid. de Coninch *dub. 1. num. 60. & seqq.* Pau. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 2. num. 4. concl. 2.* Bonac. *disp. 3. de Sacram. q. vnica pun. 3. num. 3.*

3. Secundò necessariò fieri debet prædicta vnctio in fronte confirmandi, neque alibi facta tenet, vt constat manifestè ex vsu Ecclesiæ ab antiquis Patribus comprobato, præcipue Tertulliano, *lib. de præscription. cap. 40.* Dionysio *de Ecclesiast. Hierarch. cap. 2. p. 2.* Cyrillo Hierosolymit. *catechesi 3. & 4. mystagogica.* Gregor. Turonen. *lib. 2. de gestis Francor. cap. 31.* August. *ps. 141.* super illa verba: *in via hac, qua ambulabam,* sed præcipuè id constat ex Innocent. III. *in cap. vnico de sacra vnctione,* & ex concil. Florent. decreto de Armenis, declarante huius institutionis rationem. Ideo in fronte (inquit concilium) vbi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipuè crucem eius, quæ Iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia secundum Apostolum. Propter quod crucis signo signatur. Et licet antiqui patres expressè non dixerint hanc in fronte signationem esse essentialem, satis id indicarunt absque vlla varietate conuenientes faciendam esse. Præterquam quod eodem modo requirunt vnctionem in fronte, ac in figura crucis, sed vnctionem in crucis figuram reputant essentialem. Ergo etiam in fronte reputare debent. Denique ex fine huius sacramenti, qui est ad confitendum Christum absque vlla erubescentia, & timore, non leue argumentum desumitur ad probandum vnctionem in fronte necessariam esse huius Sacramenti valori. Sicuti comprobat D. Thom. *quæst. 72. art. 9.* Et ita tradunt plures relatis Suar. *quæst. 72. art. 4. disp. 33. sect. 3. in medio.* Ægid. de Coninch. *art. 3. dub. 1. conclus. 5. num. 53.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. num. 4. circa finem* Bonac. *disput. 3. de Sacram. quæst. vnic. p. 3. nu. 5.*

4. Tertiò facienda est hæc vnctio Episcopi pollice dextræ manus chrismate tincto, sicuti cauetur in Pontificali Romano, & ab Ecclesia est perpetuò obseruatum. Ob hanc enim causam præcipuè consecratur pollex Pontificis, vt dixit Durand. *lib. 6. rationalis, cap. 84.* An autem hoc sit necessarium non solum ex necessitate præcepti, de quo non est dubium, sed etiam ob sacramenti valorem, difficultatem habet, facta enim vnctione medio aliquo instrumento, vtpote penicillo, seu calamo forma huius sacramenti verificatur. Non igitur esse potest necessarium fieri manu Pontificis immediatè. Neque ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ ea necessitas colligi potest. Aliàs fieri pollice manus dextræ necessarium esset. Nihilominus dicendum est necessarium esse fieri vnctionem manu Pontificis immediatè, quia impositione manus hoc Sacramentum à primis Ecclesiæ exordiis conficitur, vt constat ex Apostolorum vsu. Quod vero fiat pollice dextræ manus ex ritu præscripto ab Ecclesia habetur, non ex Christi institutione, & Apostolorum vsu. Sic tradit Suar *disp. 33. sect. 3. in fine.* Ægid. de Coninch *quæst. 72. art. 3. dub. 1. in fin.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. in fine.* Bonac. *disp. 3. de Sacram. q. vn. p. 3. n. 4.*

5. Quod si roges in qua quantitate hæc vnctio facienda sit? Facilè respondetur fieri debere ea quantitate, quæ sufficiat, vt digito Episcopi vngatur confirmandi frons in figuram crucis, quia eo ipso forma huius sacramenti vera redditur. Suar. *disput. 33. sect. 3. vers. circa alteram partem.* Bonac. *disp. 3. de Sacram. q. vn. p. 3. num. 5.*

PVNCTVM IV.

Vtrum hoc Sacramentum sub chrismatis vnctione semper in Ecclesia ministratum fuerit?

1. *Proponitur dubitandi ratio.*
2. *Probabile est Apostolos sola manus impositione Spiritum sanctum communicasse.*
3. *Probabilius est frequenter manus impositione chrismatis vnctione communicasse.*
4. *In principio tamen nascentis Ecclesiæ sola manus impositione vtebantur ad communicandum diuinum Spiritum visibiliter visibilibusque donis comitatum.*

1. Ratio dubitandi est, quia Apostoli, Actor. 8. & 19. baptizatis Spiritum sanctum conferebant manus impositione absque vlla chrismatis mentione. Signum igitur est eo tempore sacramentum hoc ministratum fuisse absque chrismate.

2. Dicen-

2. Dicendum igitur est esse satis probabile Apostolos communicasse Spiritum sanctum baptizatis sola manus impositione absque chrismate, quia verisimile est Christum Dominum hanc illis potestatem tradidisse. Tum vt faciliori modo possent baptizatos confirmare in fide. Tum vt Apostolica dignitas fidelibus efficacius commendaretur. Ob quam causam specie visibili,& plurium donorum communicatione Spiritus sanctus concedebatur. Sic docent expresse Alen. *4.p.quæst.*24. *memb.* 1 *&* 2. Bonauent. *in 4 dist 7.art.*1 *q* 1. *&* 2. Verùm esto ita factum fuerit nullatenus dicendum est sacramentum confirmationis ministrasse. Hoc enim sacramentum sub chrismatis vnctione ministrandum esse docuit Christus Dominus. Teste Fabiano *epist.*2. *ad Episcopos Orient.* Non igitur sola manus impositione vnquam ministrari potuit. Adde communicationem diuini Spiritus sola manus impositione cum Apostolis spirasse, quia cum ipsis spirauit modus communicationis diuini Spiritus sub forma illa visibili, & extraordinaria. Ergo illa manus impositio propriè sacramentum non erat cum non esset cæremonia stabili lege instituta.

3. Probabilius tamen censeo Apostolos communiter, & frequenter non communicasse fidelibus diuinum Spiritum sola manus impositione absque chrismatis vnctione; quia neque ex scriptura, neque ex Patribus contrarium colligi potest, neque est vlla ratio, quæ id persuadeat. Ex scriptura namque solùm colligitur contulisse Apostolos diuinum Spiritum manus impositione. Sed inde non infertur vnctionem non interuenisse. Qui enim vngit, manus imponit. Et licet scriptura vnctionem non declarauerit; quia tamen illam non negauit, asserenda est, ne dispensationes, & priuilegia absque firmo fundamento concedamus. Ex patribus autem nullus est qui asserat frequenter, & ordinariè Apostolos communicasse fidelibus diuinum Spiritum sola manus impositione absque chrismatis vnctione. Potius contrarium indicant vocantes hoc sacramentum tum chrisma, tum impositionem manus, tum Confirmationem, tum signaculum Domini, vt constat ex relatis *præcedenti pun.* & præcipuè ex Innocent. III. *in cap. vn. de sacra vnctione.* vbi per frontis chrismationem manus impositio designatur, quæ alio nomine Confirmatio dicitur. Deinde morem, quem nunc seruat Ecclesia in fidelium Confirmatione, & diuini Spiritus communicatione seruasse Apostolos testatur Cyprian. *epist.*73. Eusebius Papa, *epist.*3. *in fine.* August. 15. *de ciuit. Dei cap.* 18. ob quam causam Fabian. Papa, *epist.*2. asserit Apostolos quotannis nouum Chrisma consecrasse, & vetus combussisse. Igitur illa manus impositio, qua frequenter Apostoli Spiritum sanctum communicabant vnctioni chrismatis coniuncta erat. Præterea nulla est ratio persuadens Apostolos confirmasse fideles sola manus impositione absque chrismate. Nam si id concedendum esset, eo quod esset modus facilior, cum plures excogitari possent faciliores, illis asserendum esset diuinum Spiritum communicari posse. Deinde dignitatem Apostolicam non magis commendat vti sola manus impositione, quam chrismatis vnctione ad communicandum Spiritum sanctum. Cum hæc communicatio non ex signo secundum se, sed ex promissione diuinæ virtutis ortum habeat. Igitur nulla est ratio persuadens Apostolos, sine chrismate confirmasse, quin potius contrarium persuadet congruentia desumpta à magisterio, & exemplo. Etenim Apostoli constituti sunt à Christo Domino magistri, & Doctores mundi verbo, & exemplo. Expediebat ergo sacramenta omnia ministrare ritu per Christum instituto, & in Ecclesia perpetuò duraturo. Ergo expediebat vti chrismate in confirmatione fidelium. Ergo credendum est eo vsos fuisse. Et ita docent Suar. *disp.*33. *sect.*4. *post med.* Ægid. de Coninch. *q* 72. *art.*3. *dub.*2. Bellarmin. *lib.*2 *de Sacram. cap.* 9. Paul. Laymann. *lib.*5. *sum. tract.* 3 *cap* 2. *num.* 5. Bonac. *disput.* 3. *de sacram. quæst. vn. p.*2 *numer.*6. *in fine.*

4. Notanter dixi Apostolos vsos fuisse chrismate regulariter, & frequenter in Confirmatione fidelium, vt abstinerem ab illa quæstione, an aliquando communicauerint diuinum Spiritum sola manus impositione? Etenim sunt plures Doctores asserentes Apostolos non vsos fuisse chrismate in principio, cum Spiritus sanctus visibili forma, & cum dono linguarum, & Prophetiæ communicabatur, sed tunc vsos fuisse sola manus impositione ex speciali Dei commissione. Cessante vero illa miraculosa communicatione vsos fuisse chrismate. Sic docent D. Thom. *q.*72. *art.*2 *ad.*1. *&* *art.*4. *ad.* 1. Paludan. *in* 4. *d.*7. *q.*2 *art.*2. *num.* 2. & *art* 3. *num* 24 Sotus. *ibi art.*2. *ad* 1. Duran. *quæst.*1. *art.*2. *ad.*1 & alij relati à Suar. *disp.*33. *sect.*4. *vers tertia, & media sententia.*

PVNCTVM V.

Quæ sit forma Sacramenti Confirmationis.

1 *Statuitur forma confirmationis.*
2 *Proponitur dubium, an omnia contenta in forma sint de necessitate sacramenti.*
3 *Statuitur expressionem Trinitatis necessariam esse.*
4 *Crucis signaculum exprimi necessario debet.*
5 *Exprimi debet chrismatis vnctio.*
6 *Fit satis rationi dubitandi num. 2. adducta.*

1. FOrma sacramenti Confirmationis ea est. Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Sic D. Thom. ab omnibus receptus, *quæst.*72. *art.* 4. constat ex concilio Florent. in *decreto fidei* sub Eugenio IV. vsuque & traditione Ecclesiæ perpetua. Ratio sumenda est ex Christi institutione, congruentia ex fine, effectu, & causa efficiente, sicuti explicuit optime D. Thom. *dicto art.*4. Cùm enim per hoc sacramentum fideles designentur in Christi milites, accipiantque robur ad fidem, & gratiam in baptismo susceptam retinendam, & absque vllo timore, & verecundia confitendam, oportuit hæc omnia forma explicari. Verbis enim illis; Consigno te signo crucis, declaratur signaculum crucis fronti confirmandi appositum, eiusque animæ charactere indelebili spiritualiter impressum. Robur verò acceptum exprimitur; cum dicis, Confirmo te chrismate salutis. At quia robur hoc, & signaculum sunt ad fidem Christi palam confitendam, decuit præcipuum fidei mysterium, quod est sanctissimæ Trinitatis, exprimi, sicuti exprimitur in forma baptismi.

2. Sed non caret difficultate, an hæc omnia sint de necessitate sacramenti. Tum quia ex scriptura non constat de supradicta forma, sicuti constat de baptismo. Neque item ex vsu Apostolorum, qui vel sola manus impositione, vel simul cum vnctione chrismatis Spiritum sanctumm communicabant. Neque item ex consuetudine Ecclesiæ. Nam in libro, qui scribitur ordo Romanus in officio Sabbathi sancti solum hæc forma statuitur. Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Et fauet edictum Constantini referentis confirmationem à Sylvestro factam, in quo nulla est chrismatis mentio, nec confirmationis, sed solùm signationis. Consentit Duran. *in rational. diuinorum officior. lib.*6. *cap.* 84. Alij patres quorum meminit Bellarm. *lib.* 2. *cap.*10. Suar. *disp.*33. *sect.*5. *princ.* solius vnctionis mentionem fecerunt, cui Pontificis oratio iungebatur. Non igitur supradicta forma quoad omnes eius partes essentialis est.

3. Sed hæc non vigent, vt à Catholica veritate recedamus, Quare affirmandum est supradictam formam essentialem esse, etiam quoad omnes suas partes, siquidem Concilium Florentinum exactè formam huius sacramenti describens supradicta verba statuit, credidit ergo essentialia esse, alias formæ partes non essent. Et imprimis necessaria est in hoc sacramento sicut in baptismo expressio Trinitatis, ideo enim in baptismo hæc expressio requiritur, quia cum baptizatus fidem in eo suscipiat, expedit præcipuum fidei mysterium profiteri. At confirmatus suscipit in confirmatione obligationem eiusdem fidei propugnandæ eaque de causa instar miles sui ducis insigniis insignitus Christi cruce signatur, & instar athletæ ad pugnandum dispositi vnctione chrismatis exterius & interius Spiritus sancti robore præparatur. Expediens ergo fuit præcipuum fidei mysterium exprimi. Adde hoc sacramentum, sicuti dicit D. Thom. receptus ab omnibus *quæst.*62. *ar.*4. est baptismi perfectio. Ergo sicut in baptismo fuit conueniens Trinitatem exprimi, etiam in hoc sacramento conueniens est. Denique Sanctissima Trinitas est principalis causa roboris spiritualis hoc sacramento suscepti, vt ipse D. Thom. notauit. Congruum fuit ergo hanc causam in forma huius sacramenti exprimi. Et ita docent omnes Catholici Doctores apud Suar. *disp.*33 *sect.* 5. *vers. secundo dubitari potest.* Ægid. *de* Coninch. *q.*72. *art.*4. *num.*69. Pesant. *ibidem.* Henriq. *lib.*2 *c.*2. Bonac. *disp.*3. *q. vnica. pun.* 3. *num.*8. Paulo Laymann. *lib.*5. *sum. tract.*3. *cap.*3. & alij.

4. Secundo necessarium est exprimi crucis signaculum, neque enim satisfacies, si dicas; signo te, & Confirmo chrismate salutis. Nam esto illo verbo *signo* facta cruce videaris signaculum crucis declarare, quia tamen verbo illo *signo* non declaras, & forma materiam proximam declarare debet, ideo omisso crucis signo forma nulla redditur, & ita pluribus relatis firmat Suar. *dicta disp.* 33 *sect.*5. *vers. nihilominus* Ægid. de Coninch. *q.*72. *art.*4. *num.*67. Adde te non satisfacere, si loco verbi *signo* apponeres *Confirmo*, diceresque confirmo te signo crucis, & chrismate salutis, quia vt rectè dixit Suar. *supra* signum crucis exprimi debet, vt actio ministri consignantis. Quod verbo confirmo non exprimitur.

5. Tertiò exprimi debet chrismatis vnctio, quia est materia proxima huius sacramenti. Videtur autem solo verbo *Confirmo* adiuncta chrismatis vnctione satis explicari, sicuti solo verbo baptizo exprimitur ablutio, fauetque Rituale Romanum antiquum, cuius meminit Bellarm. *lib. de Confirmat. cap.*10. in quo huius sacramenti forma in hunc modum describitur. Signa eos Domine signo crucis. Ego te confirmo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Verius tamen existimo cum D. Th. Suar. Ægid. & aliis supra relatis solo verbo confirmo vnctionem non exprimi, sicuti exprimitur ablutio per verbum baptizo. Quia quocunque signo siue crucis, siue

siue vnctionis confirmatio fieret, verbo confirmo declarari posset, quippe verbum confirmo de se est indifferens, indiget enim alio verbo, seu nomine, quod eius indifferentiam determinet. Adde si loco verbi confirmo, v. g. vel signo apponeres, formam essentialiter mutares, quia his verbis non exprimeres praecipuum huius sacramenti effectum, qui est robur ad fidem palam confitendam, & propugnandam.

6. Restat rationibus dubitandi satisfacere. Ad primam nego supradictā formam ex scriptura non colligi: colligitur namque ex Paulo 2. Corinth. 1. Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui vnxit nos Deus, & qui signauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris, sicuti explicarunt ibi Theodoret. Anselm. Lyranus, & alij ibi, & Ambros. *de iis qui mysteriis initiantur, cap. 7* Etenim verbo *confirmat* effectum huius sacramenti designauit, vnctionem exteriorem chrismatis verbo *vnxit* declarauit, signaculum crucis verbo *signauit*. Verum esto concederemus ex scriptura non satis colligi supradictam formam esse à Christo traditam, sufficit ad id comprobandum perpetua Ecclesiae traditio. Neque enim omnia in scripturis expresse contineri debent, cum plura Christus Dominus circa sacramentorum administrationem Apostolos docuerit, quae sola traditione constant. Ex vsu Apostolorum efficax argumentum desumi non potest. Non enim constat, an vsi fuerint sacramento ad fideles confirmandos. Doctores namque asserentes eius formae vsos fuisse, consequenter dicere debent formam huius sacramenti expressisse, cum nullum appareat fundamentum id negandi, vt benè expendit Suar. *dicta sect. 3. in fine.* Ad testimonium adductum ex libro, qui inscribitur *Ordo Romanus* (si forte sic se habet) respondeo, ibi non exprimi totam formam, sed sub verbis concissis confirmationem declarari, sicuti idem est dicendum de edicto Constantini. Antiqui Patres formam huius sacramenti non satis expresserunt. Nam vt constat ex Innocent. I *epist. 1. ad Decentium* §. 3. verebantur nostrae fidei mysteria infidelibus manifestare, ne contemnerentur. Nullus tamen negauit aliquod verbum in supradicta forma relatum necessarium fuisse. Illud verò certissimum est, si formam huius sacramenti deprecatiuè proferres, omnino sensum, & significationem illius mutares, vtpote qui non significares huius sacramenti effectum vt à te operatum. Quocirca indicatiuo, seu imperatiuo modo proferri necessariò debet, & notauit Suar. *dicta disp. 33. sect. 5. circa fin.*

PVNCTVM IV.

Qui sint Confirmationis effectus.

1 *Primus est gratiae augmentum, ad quod suscipiendum qualiter debeat esse dispositus.*
2 *Secundus effectus est gratia auxilium suo tempore concedendum.*
3 *Tertius est character in signum reiterari hoc sacramentum non posse.*
4 *Explicatur quidam difficilis locus Augustini.*

1. PRimus, & praecipuus confirmationis effectus ex omnium sententia est augmētum gratiae per baptismum receptae. Hoc enim sacramentum à sanctis Patribus perfectio baptismi communiter appellatur, quia gratiam baptismi perficit, & intendit. Quapropter hoc sacramentum per se expostulat suscipientem in gratia esse constitutum argumento ex naturalibus deducto, vt quia augmentetur, & crescat, vitam habere debet, sic in spiritualibus, vt roboretur Spiritu, & gratiae augmentum recipiat, gratiam, quae est vita spiritualis, habere debet. Quocirca conscius peccati mortalis contritione, vel attritione cum sacramento poenitentiae se disponere debet, vt sic expulso peccato, & gratia recepta aptus existat ad augmentum gratiae, proprium huius sacramenti effectum, recipiendum. Praemittere vero confessionem sacramentalem (etsi salubre consilium sit) non tenetur, quia neque ex natura rei, neque ex vllo praecepto diuino, aut Ecclesiastico haec obligatio colligi potest. Nam esto in *cap. vt ieiuni de consecrat. dist. 5.* caueatur suscepturus hoc sacramentum & ieiunos esse debere, & praemissa confessione dispositos, id tantum ex consilio praescribitur, non ex praecepto, vt notauit D. Thom. *receptus ab omnibus q. 72. art. 7.* Quod si credens te esse contritum, tum tamen solum attritus sis accedas ad hoc sacramentum recipiendum, recipies gratiam iuxta opinionem satis probabilem, & piam asserentem sacramenta viuorum aliquando primam gratiam conferre non ponentibus obicem. Qui enim attritione peccatum detestatur ad illius remissionem se disponit, voluntatem peccati retractando. Ex alia parte sacramentum suscipit credens esse rite dispositum, non igitur obicem ponit sacramenti effectui. Ergo proximum debet de diuina bonitate non esse effectum sacramenti negandum. Et ita sustinet in praesenti Suar. *disp. 34 sect. 2. vers. occurrit.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 4.* Bonac. *disp. 3. q. vnica p. 4. num. 7.* & dixi *tract. 18 pun. 7.*

2. Secundus effectus confirmationis est speciale auxilium suo tempore concedendum ad gratiam in baptismo receptam retinendam, & fidem absque vllo timore, & verecundia cum opus fuerit confitendam. Hoc autem auxilium vt loco allegato dixi neque semper ex vi sacramenti efficax conceditur, alias confirmatus nunquam fidem, & gratiam amitteret, imo neque omni tempore, & occasione ex vi sacramenti donatur, quia non est vnde colligamus sic esse à Deo promissum, sed illud auxilium conceditur qualiter, & quando a diuina bonitate praeordinatum est. Vide dicta *tract. 8. pun. 7.*

3. Tertius, & praecipuus confirmationis effectus est character, qui est qualitas quaedam spiritualis, & supernaturalis animae inhaerens, quo confirmatus in militem Christi munitum, & roboratum est insignitus vt fidem eius defendat. Semel autem animae impressus indelebilis est, eaque de causa Confirmationis Sacramentum iterari non potest, sicuti colligitur ex *cap. dictum est cap. de homine de consecrat. dist. 5.* & ex Trident. *sess. 7. can. 9. de Sacramen. genere.*

4. Solum obstat huic Catholicae veritati difficilis locus August. *lib. 3. de baptismo cap. 16.* qui & refertur in *cap. manus 1. q. 1.* vbi ait: Manus impositio, non sicut baptismus repeti non potest, quid enim est aliud nisi oratio super hominem. Quod autem per manus impositionem intelligat August. Confirmationis sacramentum, colligitur tum ex exordio illius capitis, vbi inquit: Spiritus sanctus in sola Catholica Ecclesia per manus impositionem datur. Tum ex verbis subsequentibus. Non enim ait, datur Spiritus sanctus sensibilibus miraculis attestantibus per manus impositionem, sicut antea dabatur. Nihilominus asserendum est sermonem ibi non esse de impositione manuum, quae est Confirmationis sacramentum, alias non solum Catholicae veritati, sed sibi ipsi Augustinus repugnaret, siquidem *lib. 2. contra epistolam Petiliani, cap. 104.* expresse asserit Confirmationem, sicut & baptismum repeti non posse. Dicendum ergo est de alia manus impositione ab ea qua sacramentum Confirmationis conficitur, loqui Augustinum. Etenim cum manus impositio, vt dicit glossa dicto cap. manus, multiplex sit, videlicet confirmatoria, de qua actorum. 8. & 19. ad Hebr. 6. ordinatoria, cuius mentio fit. actor. 6. & 1. ad Timoth 4. & 2 ad Timo. h. 1. quaeque repeti non possunt, quia ipsis sacramentum Confirmationis, & ordinis ministratur. Aliae vero manus impositiones nec sacramenta sunt, nec repetitioni contradicunt. Primo est manus impositio, qua infirmi curabantur, de qua Marc. *vlt.* Super aegros manus imponent, & bene habebunt, cuiusque meminit Lucas actor 9. & 28. Deinde est alia manus impositio deprecatiua, de qua forte loquutur Lucas actor. 13. cum dixit Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesque eis (scilicet Paulo, & Barnabae, manus dimiserunt illos. Non enim illa manus impositio nec confirmatoria, neque ordinatoria fuit. Cum Paulus, & Barnabas & confirmati, & ordinati essent. Restat ergo, vt fuerit quaedam salubris deprecatio, qualis est ea, qua cathecumenus ad baptismum recipiendum praeparatur, de qua August. *lib. 2. de peccator. merit. cap. 26.* & qua etiam confirmandus orationibus Ecclesiae disponitur ad Confirmationem, quae manus impositio, vt benè notauit Valen. *t. 4. disp. 5. q. 1. pun. 1.* Secundum se spectata optimè repeti potest. Quod si de hac manus impositione Confirmationem antecedente loquatur August. in dicto *cap. manus* mirum non est, quod negauerit repeti non posse, sicut baptismus. Verum quia conloci non videtur August. locutus de Sacramento Confirmationis, ideo probabilius existimo supradictam manus impositionem non esse eam, qua confirmandus orationibus Ecclesiae disponitur Confirmationi recipiendae. Dicendum igitur est loqui ibi Augustinum de manus impositione, qua haeretici poenitentes reconciliantur, & diuinus Spiritus in eorum fauorem exoratur manus impositione, vt habetur *cap. poenitentes c. in cap. quadragesima, 50. dist.* & de qua idem August. *lib 5. de baptism cap 23.* Haec enim manus impositio, vt benè August. quid est aliud, quam oratio super hominem? Neque huic expositioni obstat, quod initio illius capitis dixerit Spiritum sanctum in sola Catholica Ecclesia per manus impositionem communicari, quia id verum esse potest, cum si non communicetur sacramentaliter praedicta manus impositione, sed solum deprecatiuè. Sola enim Ecclesiae Catholicae oratio, & quae à Catholicis fit, & Catholicis applicatur, communicare Spiritum sanctum potest. Ex eo autem quod subdit hac manus impositione non communicari diuinum Spiritum sensibilibus signis, sicuti tempore Apostolorum communicabatur, non infertur hanc manus impositionem eiusdem esse virtutis cum ea, qua Apostoli Actor. 8. & 19. vtebantur: illa enim ex opere operato Spiritum sanctum communicabat, haec solum deprecatoriè, neque infallibiliter. Sic latius explicat Suarez *disp. 41. sect. 1. circa finem.* consentit Aegid. de Coninc. *quaest. 72. art. 3.* Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 4.*

PVNCTVM VII.

Quibus Confirmatio ministrari possit, & debeat.

1. OMnibus baptizatis ministrari sacramentum Confirmationis potest, quia capaces sunt huius sacramenti effectus. Cum enim sint per baptismum spiritualiter geniti crescere, & roborari possunt, & ad fidem defendendam armari, tametsi actu ob ætatis defectum, aliudve impedimentum ad pugnam inepti sint. Constat ex vsu antiquo Ecclesiæ hoc sacramentum ministrantis omnibus baptizatis, & cuiuscunque conditionis existerent statim post baptismum. Eaque de causa dixit Vrban. Papa in *cap. omnes 1. de consecrat. dist. 5.* Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum sanctum post baptismum accipere debent, vt pleni Christiani inueniantur. Neque ad hoc sacramentum, sicuti neque ad baptismum requiritur necessario propria suscipientis voluntas, sufficit Christi, & Ecclesiæ in iis, qui propriam non habent voluntatem. Dixi *Omnibus baptizatis*. Nam ante baptismum nemo huius, neque alterius sacramenti capax existit. Cùm baptismus ianua sit Ecclesiæ, eiusque charactere baptizatus disponatur ad dona, quæ Christus suæ Ecclesiæ in testamento reliquit suscipienda. Et in Confirmatione est specialis ratio, quam tradidit D. Tho. *q. 72. art. 6.* Confirmatione namque spiritualiter crescimus, & roboramur, baptismo gignimur. Nemo autem crescere, & roborari potest, qui prius genitus non sit. Ergo nemo potest confirmari, quin baptizatus existat. Neque his obstat tempore nascentis Ecclesiæ Spiritum sanctum datum esse non baptizatis, vt constat actor. 10. vbi refertur Spiritum sanctum in gentes visibiliter descendisse. Quia illa diuini Spiritus communicatio non fuit sacramentalis, sed ex Dei benignitate, vt Iudæi intelligerent, gentes capaces esse baptismi, & gratiæ per Christum. Neque ex illa diuini Spiritus communicatione redditi sunt incapaces suscipiendi Confirmationis sacramentum, quia non constat ea communicatione characterem Confirmationis suscepisse, tametsi effectum Confirmationis primarium abundanter susceperint. Ob quam causam fortè postea Confirmati non fuerunt, tametsi fuerint baptizati.

2. Quibus vero expediat Confirmationis sacramentum ministrari. Constat omnibus baptizatis conueniens esse. Solùm de infantibus, de amentibus, & morituris dubitant doctores. De infantibus plures affirmant expedire hoc Sacramentum illis ministrare, nec esse expectandum rationis vsum. Sic indicat D. Thom. *in 4. dist. 7. qu. 3. art. 2. quæstiunc. 2.* Bonauent. *ibi art. 3. q. 1. ad argum* Ricar. *art. 3. q. 2.* Gab. *ar. 3. dub. 7* Alens. *4 p. q. 28. memb. 2. & 3.* Petrus Sotus, *lect. 1. de Confirmat.* & alij, quibus fauet vsus antiquus Ecclesiæ concedentis confirmationem statim post baptismum receptum, cuius vsus meminit Alcuin. *de Ecclesiast. Offic. cap. de Sabatho sancto*, Vvaldens. *lib. de Sacrament. cap. 111.* & pluribus relatis firmat Suar *disp. 35. sect. 1. in fine*. Neque in fauorem huius opinionis deest congruens ratio. Etenim cùm Confirmatio sit baptismi perfectio, expediens esse videtur statim post baptismum susceptum concedi. Cui perfectioni non obest infantia, & defectus rationis vsus, sed potius iuuat, & effectum Sacramenti securum reddit, quem tamen, peccatum, quod post rationis vsum committi potuit, dubium facit. His consentit Anton. Genuens. *in praxi, cap. 54. num. 5.* quem refert, nec reprobat Barbosa. *allegat. 30. num. 17.* affirmans puerum trium annorum hodiè confirmari posse, quia malitia multum creuit, & quia diligenter nomina Confirmatorum describuntur. Alij sentiunt conuenientius esse ætatem puberem expectare. Sic *glossa in cap. vt ieiuni de consecrat. dist. 5.* ibi vt ieiuni (inquit Concilium Aurelianense *cap. 3.*) ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis, vt moneantur confessionem facere prius, vt mundi donum sancti Spiritus valeant accipere. At ante puberem ætatem nemo videtur satis capax percipiendæ monitionis, neque confessionis præmittendæ. Ergo non decet Confirmationem recipere ante ætatem puberem.

4. Media via tenenda est, & affirmandum hodie infantibus confirmationis sacramentum regulariter ante vsum rationis, qui septennio præsumitur, conueniens non esse ministrari: stante verò rationis vsu, statim ministrandum esse, nec differendum. Sic Siluest. *verbo confirmatio, n. 4* Paludan. *in 4 dist. 7. quæst. 4. num. 10.* Soto *ibi art. 8.* Suar. *disp. 35. sect. 2. colum. 2.* Ægid de Coninch. *q. 72. art. 8. num. 79.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Bonac. *de Sacram. quæst. vnica, pun. 4. num. 5.* Barbosa *allegat. 30. num. 17.* & præ omnibus Pius V. *in catechismo Romano 2. p. cap. 3. n. 14.* vbi inquit: Illud etiam obseruandum est omnibus quidem post baptismum, confirmationis sacramentum posse administrari: sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis vsum habuerint, quare si duodecimus annus expectandus non videatur, vsque ad septimum certè hoc sacramentum differre maximè conuenit. Et sic vsus Ecclesiarum obtinuit. Ratio vero, quare expediat rationis vsum expectare ea est, quia sic decentius suscipitur, & cum maiori fructu, & absque periculo reiterationis. Quod sæpè esset si in infantia regulariter hoc sacramentum ministraretur. Tum quia nemo præsumitur Confirmatus ex eo quod inter fideles commoretur, sicuti præsumitur baptizatus. Tum quia confirmatorum nomina non ita exactè scribuntur, sicuti baptizatorum. Expectare verò ætatem puberem nullatenus expedit, quia neminem conuenit absque rationabili causa (quæ in præsenti nulla per se excogitari potest) priuari sacramenti fructu, quo robur accipiat ad fidem, & charitatem retinendam, tentationesque superandas. Adde regulariter puerilem ætatem Deo gratam esse, quia fidem, & charitatem in baptismo receptam conseruat, quæ tamen in adulta ætate facile amittuntur, quam amissionem non leuiter impediret sacramentum Confirmationis, vtpote institutum ad roborandum Confirmatum aduersus diaboli insidias.

5. Notanter dixi hodie expediens non esse ante rationis vsum infantibus Confirmationem ministrari, vt indicarem olim conueniens fuisse. Cùm enim ob penuriam Episcoporum, & paucitatem fidelium bis tantum extra necessitatem baptismus ministraretur. *cap. non ratione, & cap. de consecrat. dist. 4.* & inde raro baptismate statim Confirmatio ministrabatur. *cap. omnes. cap. de his de consecrat. dist. 5.* debuit Confirmatio pluribus ante vsum rationis ministrari. At multiplicato Episcoporum, & fidelium numero cessauit prædicta consuetudo coniungendi Confirmationem cum baptismo, eaque bis tantum in anno ministrandi, & successit Confirmationis ministratio prout magis expedit tum reuerentiæ sacramenti, tum fidelium vtilitati. Suar. *disp. 35. sect. 2. vers. vtraque.* Paul. Laymann. *lib. 5 sum. tract. 3 c. 5. q. 1* Deinde dixi regulariter expedire rationis vsum expectare pro huius sacramenti ministratione. Aliquando namque expedit vsum rationis præuenire, primo si ob absentiam Episcoporum, aliamve causam probabiliter timeatur longo tempore post vsum rationis Confirmationem esse differendam, præstat enim tempus præuenire, quam supradicto periculo exponi. Suar. *disp. 35. sect. 2. vers. vtraque.* Ægid. de Coninch. *quæst. 72. art. 8. n. 81.* Paul. Laymann *lib. 5 sum. tract. 3 cap. 5. q. 1* Secundò, si timeretur infans sine confirmatione decessurus, melius enim est carenti rationis vsu Confirmationem concedi, quam perpetuò ea priuari. Suar Ægid. & Laymann. supra. Tertiò, si consuetudo diœcesana adsit pueris ante vsum rationis hoc Sacramentum ministrandi. Satis enim grauis causa est præueniendi rationis vsum à consuetudine diœcesana non discedere. Sic aliis relatis Paul. Laymann. *dicto lib. 5. tract. 3. cap. 5. qu. 1.* Quarto addit Suar. *dicta disp. 35. sect. 2. vers. vtraque in fine.* Si Episcopus ob beneuolentiam, aliamve similem causam puerum ante rationis vsum confirmaret, grauiter non peccaturum secluso scandalo: quia consuetudo expectandi rationis vsum non videtur eo rigore introducta esse.

6. Ex his facile est oppositarum opinionum fundamentis satisfacere. Admitto namque plures congruentias esse pro antiqua consuetudine ministrandi hoc sacramentum statim post collatum baptisma, ideòque decuit sic eo tempore ministrari. At quia ex parte prædictæ rationes cessarunt, & plures efficaciores adsunt in præsenti suadentes tempus rationis vsus non esse præueniendum, nec stante rationis vsu ministrationem differendam, consuetudo Romanæ Ecclesiæ obtinuit statim post vsum rationis hoc Sacramentum ministrari, & non antea nisi vigente aliqua causa. Textus vero *in cap. vt ieiuni* non probat ætatem puberem esse expectandam, nihil enim de ætate decidit, sed supponens aliquos ad Confirmationem accedere in ætate perfecta monet, vt ieiuni, & præmissa confessione accedant. Adde ætatem perfectam ad Confirmationem recipiendam non esse solam puberem, sed etiam impuberem rationis vsu præditam.

7. Secundo dubitatur de amentibus. Et quidem si spes adsit vsum rationis habituros confirmatio differenda est in tempus vsus rationis, sicuti diximus de infantibus. Si vero creduntur futuri perpetui amentes [illegible] in *4. dist. 7. qu. 4. art. 8.* & alij relati a Bartholomæo ab Angelo *dialogo 5. § 18* ne[illegible]nt illis

Confirmationem esse ministrandam, Tum quia non adest huius ministrationis consuetudo. Tum quia cessat finis, ob quem hoc Sacramentum conferendum est. Etenim confertur, vt confirmatus robur accipiat ad propugnandam fidem, & conseruandam gratiam, & charitatem aduersus diaboli insidias. At perpetuò amentes incapaces sunt pugnæ, & tentationis, amissionisque gratiæ, non igitur illis debet hoc Sacramentum concedi.

8. Cæterum dicendum est non solum posse, sed & deberi amentibus, de quibus apertè non cõstat esse in peccato mortali, Confirmationem ministrari, quia hi capaces sunt præcipui huius sacramenti effectus, qui est gratiæ augmentum. Quod vero incapaces existant auxilij specialis ad fidem palam confitendam id per accidens est, & primarium huius sacramenti effectum non impedit. Nulla igitur causa adest ut Confirmationem negandi. Quod si dicas negandam esse, quia illius voluntatem nunquam habuerunt? obstat, quia pro carentibus perpetuo vsu rationis sufficit voluntas Christi, & Ecclesiæ, sicut in baptismo: pro his vero, qui aliquando vsum rationis habuerunt, sufficit interpretatiua voluntas, quæ censetur adesse in quolibet Christiano suscipiendi suæ salutis remedia, seu beneficia, dum de contraria voluntate non constat. Neque in contrarium est aliqua consuetudo, nec rationabilis esset? Nam esto infantibus, quia carent vsu rationis hoc sacramentum non ministretur, id est, quia creduntur rationis vsum habituri, quæ spes cessat in perpetuò amentibus. Est igitur illis Confirmatio ministranda. Sic D. Thom. *qu. 72. art. 8. ad 2.* Suar. *disp. 35. sect. 2. vers. dicendum.* Bonac. *disp. 3. q. vn. pun. 4. num. 6.* Barbosa. *2. p. de potest. Episc. alleg. 30. num. 21.* Ægid. *dicta q. 72. art. 8. n. 83.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 5. qu. 2.* Vbi addit parentes, & tutores à peccato excusari, si amentes non adducant confirmandos in ea diœcesi, vbi non solent Episcopi his confirmationem ministrare.

9. Tertiò dubitatur de iis, qui in extremo vitæ sunt constituti, maximè si sint infantes. Rationem dubitandi intulit Melchiades Papa *in epist. ad Episcopos Hispaniæ, cap. 2. relatus. in cap. Spiritus sanctus de consecrat. dist. 5.* ibi. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter inuisibiles hostes, & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam: in baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Et quamuis continuò transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace beati sæculi recipiendos, confirmatio armat, & instruit ad agones mundi huius, & prælia reseruandos. Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte, quia non potest peccare post mortem. Ex quibus verbis colligi videtur morituros confirmandos non esse. Tum quia non sunt præliaturi. Tum quia morte confirmantur. Tum quia sic habet vsus, & consuetudo.

10. Nihilominus dicendum est morituris confirmationem ministrari posse, & deberi, quia capaces sunt recipiendi gratiæ plenitudinem, qua roborentur ad pugnam, si fortè fuerit. Quod vero futura non sit, id est per accidens. Neque Melchiades Papa contrarium indicat. Solum enim dixit victuris necessaria esse Confirmationis auxilia, sed non negauit morituris conuenientia esse. Per accidens tamen excusantur morientes ab hoc sacramento recipiendo, eo quod singulos morientes adire Episcopis non vacet. Nam vt dixit Innocent. *epist. 1. ad Decentium circa finem* de extrema vnctione loquens. Episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Cæterùm si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate sine cunctatione potest. Quæ in sacramento Confirmationis æquè procedunt. Atque ita docent D. Th. *qu. 72. a. 8. ad 4. & ibi* Ægid. de Coninch. *n. 83.* Suar. *disp. 35. sect. 2. in fine.* Paul. Laym. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. q. 3.* & alij.

PVNCTVM VIII.

An, & qualis sit obligatio suscipiendi Confirmationem.

1 *Prima sententia docet omnibus baptizatis impositam esse iure diuino hanc obligationem.*
2 *Secunda agnoscit hanc obligationem casu quo fides coram tyranno confitenda esset.*
3 *Tertia admittit obligationem suscipiendi confirmationem non ex iure diuino, sed ex præcepto Ecclesiastico.*
4 *Quarta admittit hanc obligationem, si ordo suscipiendus sit.*
5 *Verius est nullam per se esse obligationem suscipiendi confirmationem.*
6 *Per accidens obligatio esse potest.*

DE obligatione suscipiendi confirmationem quadruplex est sententia minus vera. Prima asserit absolutam obligationem impositam esse iure diuino cuilibet baptizato. Tribuitur Scoto *in 4. dist. 7. q. 2.* Vvaldens. *2. de Sacram. c. 111.* Sed hi solùm asserunt hoc sacramentum contemnere eum, qui data opportunitate illud recipiendi, absque causa omittit. Probari autem potest hæc sententia ex fine, & institutione huius sacramenti, qui est constituere baptizatum perfectè Christianum, vt dixit Vrbanus Papa, *epist. 1. cap. 7.* & traditur *cap. omnes de consecrat. dist. 5.* At quilibet tenetur verus & perfectus Christianus esse. Ergo. Item ex vi huius sacramenti roboratur fidelis non solùm ad fidem coram tyranno confitendam, sed etiam ad gratiam, & charitatem conseruandam aduersus diaboli insidias, & mundi illecebras, & continua vitæ huius pericula. At quilibet tenetur fidem, & charitatem conseruare, ergo tenetur illius conseruationis media assumere. Aliàs censebitur propriæ salutis contemptor, & dignus vt à Deo deseratur, qui media ab eo instituta pro salutis conseruatione negligit. Ob quam causam credendum non est Christum Dominum libertati hominum reliquisse huius sacramenti vsum, sed obligationem imposuisse, ex qua tantùm commodum proueniebat.

2. Secunda sententia præcedentem limitat, vt procedat eo casu quo publicè coram tyranno fides est confitenda, quia singulare periculum, singulare auxilium expostulat. At hoc sacramentum specialiter institutum est ad roborandum fidelem, vt absque timore, & verecundia fidem confiteatur. Tenetur ergo in prædicto periculo constitutus hoc sacramentum suscipere, vt eo munitus, & roboratus in fide confitenda perseueret. Fauetque huic sententiæ præceptum latum Apostolis, Lucæ vlt. ne è ciuitate exirent, donec induerentur virtute ex alto, hoc est donec Spiritu sancto munirentur. Sensit ergo Christus neminem ob fidei publicam confessionem periculo vitæ esse exponendum, qui virtute Spiritus sancti armatus non sit. Ergo qui sacramentum Confirmationis non receperit. Hoc enim sacramento Spiritus sanctus fidelibus inuisibiliter communicatur loco illius communicationis, quæ in die Pentecostes Apostolis facta est. Atque ita sustinent Durand. *in 4. dist. 1. q. 1. art. 2.* Marsil. *q. 5. art. 4.* Turrecrem. *cap. 1. de consecrat. dist. 5.*

3. Tertia sententia admittit obligationem huius sacramenti suscipiendi non diuinam, sed Ecclesiasticam. Sic tradit Alexand. Alens. *4. p. q. 25. memb. 2.* Bonauent. *in 4. dist. 7. art. 3. q. 2.* Paludan. *qu. 1.* Antonin. *3. p. tit. 14. cap. 14. §. 5.* Syluest. *verbo Confirmatio num. 2.* Mouentur ex variis decretis de consecrat. dist. 5. Nam Melchiades Papa relatus in *cap. Spiritus sanctus suprad. dist.* expressè dixit quamuis continuò morituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria esse Confirmationis auxilia. Et cap. de his (inquit idem Pontifex) ita coniuncta sunt hæc duo sacramenta, baptismus scilicet & Confirmatio, vt ab inuicem nisi morte interueniente nullatenus possint segregari, & vnum sine altero ritè perfici non possit.

4. Quarta sententia limitat hanc obligationem, casu quo sacramentum ordinis, recipiendum sit ex Trident. *sess. 23. cap. 4. de reformat.* Prima (inquit Concilium) tonsura non initientur qui Sacramentum Confirmationis non susceperint. Quæ verba licet ad conferentes primam tonsuram dirigantur, tacitè suscipientibus obligationem imponunt, ne absque Confirmatione tonsuram recipiant. Quod vero contineatur grauis obligatio colligitur, quia eodẽ modo prohibetur tonsuram concedi iis, qui sacramentum Confirmationis non susceperint, ac prohibentur qui fidei rudimenta edocti non fuerint, quippe legere, & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent hoc vitæ genus elegisse. At ignorantibus fidei rudimenta, nescientibusque legere, & scribere est graue peccatum tonsuram concedere, eámque suscipere. Ergo etiam est graue peccatum eam suscipere absque Confirmatione.

5. Cæterùm verior est sententia negans vllam per se obligationem esse neque ex iure diuino, neque Ecclesiastico suscipiendi Confirmationem. Sic D. Thom. *q. 72. art. 8. ad 4. & in 4. dist. 7. qu. 1. art. 1. quæstiunc. 2.* Abbas *in cap. quanto, num. 4. de consuetud.* Couarruu. *lib. 1. var. cap. 10. n. 5.* Henriq. *lib. 3. cap. 1. n. 6.* Suar. *disp. 38. sect. 2. vers. quocirca* Valent. *t. 4. disp. 5. qu. 2. p. 3.* Ægid. de Coninch. *quæst. 72. art. 8. n. 88.* Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 5. q. 4.* Bonac. *disput. quæst. vnica punct. 2. in princ.* & alij plures. Fundamentum est, quia obligationes, & præcepta imponenda non sunt absque fundamento. At nullum est ex quo firmiter colligi possit prædicta obligatio. Ergo Minorem probo quoad obligationem ortam ex iure diuino. Nam esto confirmatio perfectum Christianum reddat, non reddit perfectum simpliciter, & quoad substantiam, sed quoad abundantiam Spiritus, & gratiæ plenitudinem, quia baptismo redditus est baptizatus perfectus quoad substantiam. Confirmatione autem solùm redditur perfectus quoad abundantiam Spiritus, & gratiæ plenitudinem, quia Confirmatio roborat, & munit confirmatum ad fidem Christi constanter defendendam, & gratiam in baptismo susceptam conser-

uandam. At nemo tenetur ea abundantia, & plenitudine, Christianus esse, sufficit si verè, & propriè, & simpliciter iutiostus Christianus sit. Ergo iure diuino non tenetur confirmationē suscipere. Neque item hæc obligatio nasci potest ex huius sacramenti institutione, nam etsi ad roborandum fideles pro fide, & gratia in baptismo susceptis conseruandis institutum sit, quia tamen aliis mediis scilicet oratione, pœnitentia, continuo virtutum exercitio, & præcipuè Eucharistiæ susceptione, & frequentia illud robur obtinere possunt, non obligantur confirmationem suscipere. Neque exemplum Apostolorum viget; illis namque prohibitum est, è ciuitate exire, donec induerentur virtute ex alto. Tum quia debebant indui quodam stupendo miraculo non solùm diuino Spiritu, sed dono Prophetiæ, & linguarum in fidei confirmationem. Tum quia erant primi Ecclesiæ fundatores, quos nullatenus expediebat ministerium prædicationis aggredi, nisi scientia, virtute, aliisque donis supernaturalibus apprimè exornatos. Quod vero ex iure Ecclesiastico nulla sit obligatio, sic probo. Nam textus, in *cap. Spiritus sanctus* affirmans auxilia Confirmationis virtutis necessaria esse: intelligi debet non de necessitate absoluta, & simpliciter, sed de necessitate secundùm quid, qualiter reputatur omne illud quod est maximè conueniens. Textus item in *cap. de his eadem dist.* solum probat ritè, id est licitè baptismum sine confirmatione perfici non posse, quia olim præceptum erat confirmationem simul cum baptismo ministrari debere. Qua stante consuetudine dubium non est recipientem baptismum extra mortis periculum obligatum esse confirmationem recipere. Sed hæc obligatio non ex præcepto directo suscipiendi confirmationem nascebatur, si quidem suscepto baptismo in mortis periculo nulla erat postea obligatio suscipiendæ Confirmationis. Sed ea obligatio nascebatur ex præcepto, quo prælati Ecclesiæ tenebantur Sacramentum baptismi simul cum confirmatione ministrare, & non aliter. Adde si aliquod esset præceptum Ecclesiasticum suscipiendæ Confirmationis, esset tempus determinatum ab Ecclesia pro illius executione, sicuti cernitur in aliis sacramentis necessariis, nempe baptismo, pœnitentia, & Eucharistia. Item Ecclesia cogeret censuris fideles ad illud suscipiendum. Neque morituri ab illius susceptione excusarentur, si adesset Episcopus, qui ministrare vellet. Igitur asserendum est nullam per se esse obligationem Confirmationis suscipiendæ.

6. Notanter dixi *per se*. Nam per accidens peccare mortaliter potes confirmationem omittens. Primò si ex contemptu omittas. Censeris autem ex contemptu omittere si omittas eo quod repures confirmationem puerilem esse, & tua persona minus dignam. Si autem data occasione suscipiendi confirmationem omittas suscipere ex quodam animi torpore, & negligentia nullatenus contemnere censeris, aliàs venerabile Eucharistiæ sacramentum sæpè contemneres, omittens ex negligentia illud recipere cum facilè posses. Sic Suar. *dicta disput.* 38. *sect.* 1. *vers. quocirca.* Ægid. de Coninch *quæst.* 72. *art* 8. *dub. vnico. num.* 87. Paul. Laymann *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *cap.* 5. *quæst.* 4. Verùm esto prædicta omissio non sit Confirmationis contemptus, est tamen illius diminuta æstimatio. Qui enim potens facilè confirmationem suscipere omittit, satis ostendit parui pendere tum gratiæ plenitudinem, tum auxilia, quæ ratione huius sacramenti conceduntur ad fidem, & charitatem conseruandam. Tum pericula assentiendi tentationibus, quod per se indecens esse videtur; ideoque raro hæc negligentia à peccato veniali excusari potest, vt docet Suar. *quæst.* 72. *art.* 8. *disput.* 38. *sect.* 1. *circa finem.* Ægid, *dub. vnico. conclus.* 3. Secundò esse potest per accidens peccatum, & satis graue omissio Confirmationis ob scandalum datum. Si enim aliqualiter de fide suspectus sis, credi rationabiliter potes confirmationem contemnere, cum illam absque rationabili causa omittis. Sic Suar *supra.* Ægid *concl.* 2. Laymann *q.* 4. Tertiò ratione propriæ conscientiæ, vt si firmiter crederes tibi periculum amittendi fidem, vel charitatem imminere, nisi confirmationem recipias, quia obligatus es quantum commodè possis prædicta pericula vitare. Suar. & Ægid. supra. Quartò si primam tonsuram, aliasque ordines suscepturus sis ob decretum Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. relatum pro quarta sententia. Verùm ibi non contineri speciale præceptum de Confirmatione præmittenda, sed solùm admonitionem docuit Nauarr. *cap.* 22. *num.* 9. Suar. *disput.* 38. *sect.* 1. *in fine.* Ægid. de Coninch. *quæst.* 72. *art.* 8 *num.* 90. Reginald. *praxi lib.* 28. *num.* 24. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *cap.* 5. *quæst.* 4. Verius tamen existimo præceptum contineri ob ea, quæ diximus in fauorem quartæ sententiæ, eaque de causa est graue peccatum veniale, vt dixit Laymann. supra, suscipere ordines non præmissa confirmatione. At non erit mortale, vel quia leuis est materia, vel quia consuetudine sic præceptum temperatum est.

PVNCTVM IX.

Quis sit Confirmationis minister.

1 *Minister ordinarius ex Christi institutione est solus Episcopus consecratus.*
2 *Hæreticus, & degradatus validè, tametsi illicitè, confirmationem ministrabit.*
3 *Ex delegatione solius Pontificis simplex Sacerdos esse potest.*
4 *Alteri à Sacerdote hæc potestas committi non potest, neque ab alio præter Pontificem.*
5 *Ad concedendam hanc facultatem debet Pontifex graui causa duci, vt prudenter operetur, valida tamen erit concessio absque causa.*
6 *Hanc facultatem poterit Pontifex electus, etsi non sit ordinatus conferre.*
7 *Episcopus non debet alios præter sibi subditos confirmare.*
8 *Deinde debet in propria diœcesi, non in aliena absque licentia proprij.*
9 *Item debet vti chrismate eo anno consecrato.*
10 *Debet esse in gratia.*
11 *An debeat esse ieiunus?*
12 *Obseruare debet cæremonias ab Ecclesia præscriptas.*
13 *Si longo tempore Episcopus ministrare Confirmationem omittat, peccat mortaliter.*

1. FIde Catholica certum est Confirmationis ministrum ordinarium esse solùm Episcopum consecratum. Sic habetur pluribus decretis *de consecrat. dist.* 5. *& cap. presbyteros de consecrat. dist.* 4. *& in cap. quanto de consuetud.* & in concilio Florent. in decreto Eugenij, & in Trident. *sess.* 7. *can.* 3. *de confirmat.* dicente. Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quemlibet simplicem Sacerdotem anathema sit. *Et sess.* 23. *cap.* 4. significatur vt proprium Episcoporum munus confirmationis ministratio, *& can.* 7. anathemate damnatur asserens confirmādi potestatem communem esse Episcopis, & Presbyteris. Colligitur hæc veritas ex Actor. 8. *&* 19. vbi soli Apostoli leguntur fidelibus per manus impositionem Spiritum sanctum communicasse. Ergo signum est nullum alium Sacerdotem hanc habuisse potestatem. Neque obstat illam manus impositionem Sacramentum Confirmationis non esse, sufficit loco illius Sacramentum Confirmationis successisse. Ratio desumitur ex institutione Christi, vsu, & traditione Ecclesiæ declarata. Congruentiam explicuit D. Thom. *quæst.* 72. *art.* 11. dicens: In quolibet opere vltima consūmatio supremę arti, & virtuti reseruatur. Fideles autem Christi sunt quoddam diuinum opus, secundùm illud. 1. Corinth. 3. Dei ædificatio estis. Sunt etiam quasi quædam epistola Spiritu Dei scripta. 2. Corinth. 3. Hoc autem Confirmationis sacramentū est quasi vltima consummatio baptismi, quia per baptismum homo ædificatur in domum spiritualem, & conscribitur quasi quædam spiritualis epistola, sed per sacramentum Confirmationis quasi domus ædificata dedicatur in templum Spiritus sancti, & quasi epistola conscripta crucis signo signatur, & ideo collatio huius sacramenti Episcopis reseruatur, qui obtinent supremam in Ecclesia potestatem. Deinde quia Episcopi sunt Ecclesiæ duces, at ducibus conuenit eligere, & consignare milites. Ergo ad Episcopos pertinet Confirmationem, qua milites Christi consignamur, ministrare. Quæ verò aduersus hanc doctrinam ex Patribus, & Conciliis obiici possunt & facilia sunt, & optimè dissoluit Suar *disp.* 36. *sect.* 1. *post medium.*

2. Episcopus verò etiamsi hæreticus, depositus, degradatusque sit, validè, tametsi illicitè Confirmationem ministrabit, quia characterem ordinis, à quo hæc prouenit potestas, non amittit. Sic pluribus firmat Suar. *disp.* 36. *sect.* 3. *vers. dicendum.* Bonac. *de Sacram. disp.* 3. *p.* 2. *nu.* 7. Barbosa, *allegat.* 30. *de potest. Episc. n.* 2. & alij.

3 Dixi ordinarium ministrum esse solum Episcopum. Nam extraordinarius ex delegatione solius Pontificis simplex Sacerdos esse potest. Colligitur ex facto Gregorij *lib.* 3. *epist.* 26. & refertur in *cap. peruenit* 95. *dist.* Hic enim Pontifex præcepit Presbyteris insulæ Sardiniæ Confirmantibus baptizatos, ne id facerent, ob cuius præceptum scandalum ortum est, quod cernens Gregor. inquit. Nos quidem secundùm vsum veterem Ecclesiæ nostræ fecimus, sed si omnino hac de re aliqui contristantur vbi Episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizandos Chrismate tangere debeant, concedimus. At non est credendum tantum Pontificem in re tam graui bonum commune spectante erraturum. Ergo ex commissione Pontificis potest presbyter Confirmationem ministrare. Consentit concilium Florentin. in decreto Eugenij, vbi inquit. Legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & vrgente admodum causa simplicem Sacerdotem chrismate per Episcopum confecto

hoc

hoc administrasse Confirmationis Sacramentum. Supponitur in concilio Senonen. *in decretis morum cap.* 38. & satis indicatur à Trident. asserente Episcopum esse ordinarium huius sacramenti ministrum. Cùm enim dicit ordinarium, supponit alium esse posse ex speciali commissione, & delegatione. Quid enim prohibet Christum Dominum Episcopos in ministros huius sacramenti absolutè, & simpliciter designasse, presbyteros vero non sic, sed facta Pontificis commissione? Etenim hic institutionis modus conuenientior est, ne ob defectum Episcoporum plures hoc Sacramento priuentur. Affirmandum igitur est ex delegatione Pontificis presbyteros ministros huius sacramenti esse. Et ita sustinet D. Thom. *qu.* 72. *art.* 11. & ibi Coninch *n* 104. Suar. *disput.* 36. *sect.* 2. *post princ.* Nauarr. *cap.* 22. *n.* 8. Couarrub. *lib.* 1. *var. cap.* 10. *num.* 6. & 14 Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *cap.* 6. Bonac *disput.* 3. *de Sacram. q. vn. p.* 2. *n.* 3. & alij apud ipsos.

4. Laicis verò, alijsve clericis Sacerdote inferioribus nullatenus hæc potestas committi potest, imo nec Sacerdotibus ab ab alio præter Pontificem, constat ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ, qua institutio Christi declaratur. Nunquam enim legimus Sacerdotibus hanc potestatem Episcopos concessisse, neque Pontificem clericis Sacerdote inferioribus: Potius relati textus indicant summo Ecclesiæ Pastori comparatione Sacerdotum hoc negotium reseruatum esse. Sic omnes doctores allegati.

5. Pontifex autem ad concedendam hanc Sacerdotibus facultatem graui causa duci debet, aliàs imprudenter operabitur, validè tamen teste Suar. *disp.* 36. *sect.* 2. *vers. tertia pars.* Henriq. *lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 4. Coninch. *q.* 72. *art.* 11. *dub vn. num.* 110. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. cap.* 6. *assertione,* 2. Quia Pontifex hanc Sacerdotibus facultatem concedens in lege Christi non dispensat, sed vtitur potestate sibi à Christo relicta. Neque credendum est Christum Dominum suo Vicario hanc potestatem reliquisse pro solo casu vrgentis necessitatis, quia esset graue periculum sæpè efficiendi irritum Sacramentum. Quod si obiicias concilij Florentini decretum supponens ex dispensatione sedis Apostolicæ, & ex rationabili, & vrgenti causa hanc administrationem Sacerdotibus concedi posse? Respondeo id verum esse de concessione, vt licitè, & prudenter fiat, secus vt validè; concessio namque facultatis extraordinariæ, & præter communem vsum sæpe dispensatio appellatur.

6. Poterit vero Pontifex hanc Sacerdotibus facultatem præstare eo ipso quo electus sit, tametsi ordinibus careat: quia esto confirmare ipse non possit, confirmandi tamen potestatem concedere poterit. Hæc enim concessio non est actus ordinis, sed iurisdictionis, sicuti potest Parochus non Sacerdos iurisdictionem Sacerdoti delegare absoluendi à peccatis, quamuis ipse absoluere non possit. Sic Ægid. de Coninch. *qu.* 72. *art.* 11. *dub. vnico, n* 109. Suar. *disp.* 36. *sect.* 2. *vers. soles.* Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *cap.* 6. *concl.* 2. *in fine.*

7. Plura requiruntur, vt prædictus ordinarius, vel extraordinarius minister licitè præstet suum officium. Primò non debet alios, quam sibi subditos confirmare. Quia ad cuiuslibet sacramenti licitam administrationem iurisdictio in personam cui est sacramentum ministrandum expostulatur. Neque enim omnibus datum est alienas oues pascere. Sic ex omnium sententia testatur Syluest. *verbo Confirmatio diuina. num.* 5 Suar. *disput.* 38. *sect.* 2. *in fine* Bonac. *disput.* 3. *de Sacrament. qu. vnica punct.* 2. *num.* 10. Ex præsumpta tamen voluntate proprij superioris possunt alieni subditi licitè confirmari, quia præsumuntur à proprio Superiore subiici. Vnde autem hæc præsumptio colligatur arbitrio prudentis relinquitur. Et quidem si tibi ordinandum alienum subditum non Confirmatum remittit proprius Episcopus, dubium esse non potest, quin velit, vt ei Sacramentum Confirmationis concedas, siquidem Confirmatio ordinibus recipiendis præmitti debet ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. sic Henriq. *lib.* 3. *sum. cap.* 6 *num.* 6. Zambra *de Confirmat. dub.* 2. *num.* 3. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *cap.* 6. *conclus* 3. An verò incolis, & peregrinis ministrare Confirmationem possis in tua diœcesi absque vlla sui Episcopi speciali concessione? Negant Petr. Ledesma, in *sum tract. de Confirmat. cap.* 9. *conclus* 7. Bartholom. ab Angelo Dialog. 3. §. 62. Bonac. *disput.* 3. *quæst vnica punct* 2. *num.* 10. Moueri possunt, quia hoc Sacramentum non est necessitatis, sed vtilitatis, aliàs & ordinare, & matrimonio coniungere eos posses. Neque item debes inquirere, an Confirmandi sint tui subditi, cum æquè non subditos, ac subditos possis confirmare. Contrarium verius existimo cum Henriqu. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. Eman. Saà, *verbo Confirmatio num.* 2. Paulo Laymann *lib.* 5. *sum tract* 3. *cap.* 6. *assert.* 3. Barbosa *allegat.* 30. *de potest. Episc. num.* 14. Marc. Antonin. Genuen. *praxi, cap.* 54. *num* 7. Quia hoc Sacramentum licèt non sit absolutæ necessitatis, est tamen maximæ vtilitatis, quia non est credendum velle Pastorem proprium suas oues esse priuatas, præcipuè cùm inde nullum ei incommodum proueniat. Sicuti prouenire potest ex Ordine, & matrimonio recepto. Et fortè ob hanc causam vsu receptum est Episcopum in propria diœcesi confirmantem omnibus ad se confluentibus Confirmationem ministrare nulla inquisitione facta, an sint propriæ, vel alterius diœcesis. Secus vero procedit, cùm Ordinem ministrat.

8. Secundo debet in propria diœcesi Confirmationem ministrare, aliàs si in aliena diœcesi irrequisito proprio Episcopo ministraret hoc sacramentum etiam sibi subditis, & peccaret mortaliter, & suspensionem ab exercitio Pontificalium incurreret. Ita ex Trident. *sess.* 6. *cap.* 5. *de reformat.* & ex declarat. Cardinal. tradunt Eman. Saà, *verbo Confirmatio num.* 3. Henriq. *lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 6. Barbosa alijs relatis, 2. *p. de potest. Episc. allegat.* 30. *n.* 15.

9. Tertio vti debet chrismate eo anno consecrato, si enim veteri vteretur absque necessitate vrgente peccaret mortaliter, sicuti colligitur ex Fabiano Papa *epist.* 2. & ex *cap. si quis de alio de consecrat. dist.* 4 & *cap. quoniam de sentent. ex communicat. in* 6. Nam si in baptismo, vbi solum chrismatis vnctio est quidam ritus ab Ecclesia præscriptus nequit vetus chrisma deseruire, sed nouum apponendum est, à fortiori in Confirmationis sacramento, vbi chrisma est illius materia id obseruari debet, vt benè notauit Suar. *disput.* 38. *sect.* 2. *in fine.*

10. Quarto debet esse in gratia, aliàs peccabit mortaliter, si Confirmationem in mortali ministret, debetque intentionem virtualem habere prædictum Sacramentum conferendi, constat ex dictis *tract.* 18. *de Sacram. in genere, p.* 5. & *tract.* 19. *de bapt. p.* 9.

11. Quinto debet esse ieiunus, vt cauetur *cap. vt ieiuni, cap vt Episcopi, de consecrat. dist.* 5. Sed non est præceptum sed consilium, vnde contrarium sæpè fit, præcipuè cum numerosus populus confirmandus est, quem Episcopus ieiunus difficulter confirmare posset, eáque de causa post prandium hoc sacramentum sæpè ministrat. Suar. *disp.* 37. *sect.* 2. *vers. quarto.* Ægid. *q.* 72. *art.* 12 Laym. *lib* 5 *tract.* 3. *cap. vlt.*

12. Sexto obseruare debet cæremonias ab Ecclesia præscriptas, de quibus in puncto sequenti.

13. Aduertendum maximè est obligatum esse Episcopum Sacramentum Confirmationis per se, vel per alium Episcopum in sua diœcesi ministrare. Vnde si longo tempore huius sacramenti ministrationem omitteret, non est dubium peccaturum mortaliter, quia priuat oues, quas pascere obligatur vtilitate spirituali non leui, & opportuno, aptissimóque remedio ad fidem, gratiam, & charitatem conseruandam Sic Tolet. *lib.* 5. *cap.* 4. Suar. *disput.* 38. *sect.* 2. Marcus Anton. Genuen. in manual. Pastor. *cap.* 54. *n.* 2. Barbosa *alleg.* 30. *num.* 9. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *cap.* 6. *in fine.* Hinc fit obligatum esse ad loca præcipua suæ diœcesis gratia conferendi chrismatis accedere. Nam si solùm in Cathedrali ministraret confirmationem, plures ex diœcesi sine Confirmatione remanerent Debet ergo ad loca saltem præcipua accedere, quò regulariter omnes confluere possint. Sic Barbosa, 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 30. *num.* 10. Neque laïci, aut Ecclesiarum rectores obligantur ad Episcopi expensas, quia vt huic obligationi Episcopus satisfaciat solutione decimarum à populo alitur. Barb. *dicto. n.* 10.

PVNCTVM X.

Quibus cæremoniis Sacramentum Confirmationis ministrandum est.

1 *Explicantur cæremoniæ antecedentes. Prima debet præcedere chrisma ex oleo, & balsamo per Episcopum benedictum.*
2 *Secunda adesse debet patrinus, & de illius conditione.*
3 *Tertio. Orationes præmittuntur.*
4 *Quarta. Ieiunium ex decentia tantùm non ex obligatione.*
5 *Comitantes cæremoniæ. Prima est tempus, & quod sit.*
6 *Secunda est locus, & qui sit.*
7 *Tertia. Sunt vestes sacra.*
8 *Subsequentes cæremoniæ. Prima est Confirmati frontem vitta linea ligari.*
9 *Secunda est leuis maxillæ percussio.*
10 *Tertia. Solet enumerari cereus accensus.*
11 *Quarta sunt orationes.*
12 *Quinta est admonitio, ne è loco Confirmationis discedant confirmati vsque ad vltimam Episcopalem benedictionem.*

1. Aliæ sunt cæremoniæ, & ritus confirmationem antecedentes, aliæ comitantes, aliæ subsequentes. Antecedentes sunt, vt chrisma sit ex balsamo, & oleo ab Episcopo consecratum, cuius consecrationis ritus latè expendit, & explicat Suar. *q.* 72. *art.* 12 *disp.* 37. *sect* 1. *per totam.*

2. Secunda, vt adsit patrinus, sicuti in baptismo, qui confirmandum teneat. Habetur *cap. si quis filiastrum, cap. de his* 30. *quæst.* 1 *cap. si quis ex vno, eadem dist. quæst.* 4. Nam vt optimè dixit Catechismus Romanus: Sicut in fide per baptismum genitus indiget pædagogo, sic militiæ cælesti inscriptus, & in militem signatus, & armatus indiget duce, & militiæ magistro, cuius monitis nequissimi tela possit extinguere. Fatentur tamen Doctores patrinum in Confirmatione non ita

ita astringi ad roborandum Confirmatum in fide, & charitate, sicuti astringitur patrinus ad baptizatum edocendum, quia absque doctore norma fidei non habetur, at firmitas in fide, & charitate suscepta non tam ex magistri consiliis, quam ex ipso sacramento, & auxiliis diuinis inde prouenientibus oritur, ideoque patrinum Confirmationis obligatum grauiter non esse ad instruendum confirmatum. Testantur Henriq. *lib.* 3. *cap.* 3. *n* 3. Bonac. *disp.* 3. *q. vnica de Sacram. Confirmat. p.* 4 *in fine.* Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *c.* 7. Insuper patrinus Confirmationis debet esse confirmatus, aliàs non videtur validè patrini munus subire, nec cognationem spiritualem contrahere ex textu in *cap. baptismate, de consecrat. dist.* 4. qui vtitur verbo non potest, quod impotentiam, & incapacitatem indicat: & deinde quia in eo textu à patrino Confirmationis æquè non confirmatus excluditur, ac excluditur infidelis. At hic in omnium sententia est exclusus, non solum quoad licitum vsum, sed etiam quoad validum, quia incapax est cuiuslibet Ecclesiastici impedimenti. Ergo similiter non confirmatus excludi debet. Etenim sicut cognatio carnalis esse non potest, nisi inter eos, qui ab eodem stipite secundùm carnalem propagationem procedunt, sic spiritualis cognatio contrahi non poterit nisi inter eos, qui ab eodem stipite nempe Christo per regenerationem spiritualem sacramentorum procedunt. Sed in non confirmato deficit processio à Christo medio sacramento Confirmationis. Ergo non poterit cum confirmato cognationem spiritualem contrahere, quia in hac parte non procedunt ab eodem stipite. Et ita sustinent Glossa in *dicto cap. baptismate* Henriq. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 3. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 24. Sanch. pluribus relatis, *lib.* 7. *de matr. disp.* 60. *n.* 20. aduersus alios plures *n.* 19. relatos. Deinde nequit esse monachus sub graui culpa, ex *cap. placuit commune.* 6. *qu.* 1. *cap. non licet. cap. monachi de consecrat. dist.* 4. Excipe nisi confirmandus Religiosus esset, quia eo casu optimè potest monachus esse illius patrinus. Sic docuit Barbosa 2. *p. de potest. Episc. allegat.* 30. *n.* 13. Prætereà vnus tantum patrinus esse debet, iuxta *cap. vlt. de cognat. spiritual. in* 6. Neque admitti potest vnus, & vna. Nam esto id fuerit pro baptismo permissum à Trident. *sess.* 24. *c.* 2 *de reformat.* inde ad Confirmationem extendi non debet, quia in hac parte Tridentinum Confirmationis mentionem non fecit, & iuris antiqui correctio absque graui fundamento admittenda non est. Præcipuè, quia Tridentini decretum expeditum fuit ad restringendum impedimentum cognationis spiritualis, non autem ad illud extendendum, vt constat ex proœmio illius *cap* 2. Ergo prohibitio facta in *cap. vlt. de cognat. spirituali*, ne plures adsint in Confirmatione patrini, sed vnus tantum, correcta non est per Trident. & ita sustinet Rebell. *de obligat. instit.* 2. *p. lib.* 3. *qu.* 6. *n.* 6. Barbosa. 2. *p. de potest. Episcop. alleg.* 30. *nu.* 43. Bonac. *de matr. quæst.* 3. *p.* 5. §. 2. *n.* 31. Contra Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 57. *n.* 9. Reginald. *lib.* 31. *n* 152. & alios ab eisdem relatos. Rursus prædictus patrinus Confirmationis debet esse distinctus à patrino baptismi, nisi necessitas vrgeat ex *cap. in catechismo de consecrat. dist.* 4. & notauit Henriq. *lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 3. Barbos. 2. *p. de potest Episc alleg.* 30. *n.* 51. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 3. *cap.* 7 Bonac. *disp.* 3. *de Sacram. q. vnica. pun.* 4 *in fine.* Adde vna die neminem esse posse conuenienter patrinum, nisi duorum tantum, quia ita cauetur in Pontificali. At si vir probus sit, & maximè Ecclesiasticus, in quo nulla adsit malitiæ præsumptio, poterit eodem die plurium esse patrinus, sicuti resoluit Marc. Anton. Genuens. *in man. pastor. cap.* 54. *num.* 6. quem refert, & sequitur Barbosa 2. *part. de potest. Episc. alleg.* 30 *n.* 52.

3. Tertia antecedens cæremonia sunt plures orationes religiosissimæ, & sanctissimæ, quibus Confirmandus disponitur, & Confirmationis institutio, & effectus declaratur.

4. Quarta enumerari potest ieiunium, quod tam à suscipientibus Confirmationem, quam à Ministrantibus seruari debet ex *cap. vt ieiuni, cap. vt Episcopi, de consecrat. dist.* 5. Non quidem sub præcepto, sed sub consilio ob sacramenti reuerentiam, sicuti superius dictum est. Quare stante rationabili causa post prandium & ministrari, & suscipi Confirmatio potest, sicuti iam vsus obtinuit. Suarez *quæst.* 72. *art.* 12. *disput.* 37 *sect.* 2. *vers. quarto.* Ægid. de Coninch. *num.* 114. Paul. Laymann. *lib.* 5 *sum. tract.* 3. *cap. vlt.*

5. Ritus, & cæremoniæ Confirmationem comitantes sunt. Prima tempus, quod antiquitus erat sola vigilia resurrectionis, & Pentecostes, quia illis tantùm temporibus extra necessitatem Confirmatio ministrabatur, quia iis tantùm temporibus Baptismus ministrari poterat, cui Confirmatio necessario coniungebatur, vti constat ex primis decretis *de consecrat. dist.* 5. At hæc cæremonia consuetudine abrogata est. Tum quia baptismus quolibet anni tempore ministratur. Tum quia Confirmatio separatim à baptismo conceditur, & notauit Suar. *qu.* 72. *art.* 12. *disput.* 37. *sect.* 2. *n.* 1. An vero matutino tempore, vel vespertino, item an in die festo, vel feriali ministranda sit Confirmatio? Dicendum est & matutino, & vespertino tempore, & in die festo, & feriali ministrari posse, quia sic vsus obtinuit, vt pluribus firmat Barbosa 2. *part. de potest. Episcop. alleg.* 30. *n.* 13.

6. Secunda cæremonia concomitans est locus. Hanc autem debere esse Ecclesiam sub graui culpa testantur communiter doctores, fauetque vsus, & consuetudo. Et licet in Pontificali dictum sit, vt confirmatio ministretur ante medium altaris, vel in alio decenti loco, inde inferri non potest extra Ecclesiam ministrari posse, sed in alio loco decenti Ecclesiæ, quamuis non sit ante medium altaris. Nihilominus tamen probabile est absque peccato Confirmationem ministrari posse in loco decenti extra Ecclesiam, scilicet in oratorio Episcopi. Sic docent Suar. *disp.* 37. *sect.* 2. *num.* 2. Henriq. *lib.* 3. *cap.* 6. §. 7. *in fine* Bonac. *disp.* 3. *q. vnica pun.* 2. *num.* 14. Eman. Saà *verbo Confirmatio n.* 2. Barbosa 2. *part. de potest. Episc. alleg.* 30. *n.* 13. Neque enim credendum est consuetudinem confirmandi in Ecclesia cum tanto onere obligare, & reum lethalis culpæ Episcopum constituere alibi confirmantem, vt dixit Bonac. & Barbosa *supra.* aduertere debes tempore interdicti & in loco interdicto hoc sacramentum ministrari posse solemniter, publicè, & apertis ianuis ex textu in *cap. quoniam de sentent. excommunica. in* 6. & tradit Nauarr. *cap.* 27. *n* 178. Couarub. *cap. Alma.* 2. *p.* §. 2 *num.* 7. Henriq. *lib.* 3. *c.* 6. *n.* 7. *& lib.* 13. *c.* 45. *n.* 1. Barbos. plures referens 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 31. *n.* 23. qui *n.* 25. id ipsum censet non improbabiliter asserendum de chrismatis confectione.

7. Tertia cæremonia sunt vestes sacræ, quibus Pontifex ornari debet, vt hoc sacramentum ministret. Etenim pluuiali, mitra, stola, & baculo Pastorali hoc sacramentum ministrandum esse respondit sacra Cardinalium congregatio apud Barbosam 2. *part de potest. Episc alleg.* 30. *num.* 21.

8. Cæremoniæ Confirmationem subsequentes sunt. Prima confirmati frontem vitta linea ligari. Tum ne chrisma defluat, sed exsiccetur. Tum in significationem esse scilicet conseruandam gratiam in Confirmatione susceptam. Hæc vitta tamdiu sic retinenda est, quamdiu fuerit cuiusuis loci consuetudo. Alicubi tribus diebus, alibi septem iuxta antiquum morem retinetur. Pluribus tamen locis statim post peractam confirmationem in fonte baptismatis per ministros Ecclesiæ frons confirmati abluitur, & vitta deponitur, sicuti notarunt Suar. *disp.* 37. *sect.* 2. *n.* 7. Ægid. de Coninch. *qu.* 62. *art.* 12 *n.* 115. Henriq. *lib.* 3. *c.* 3. *n.* 1. Paul. Laymann. *lib.* 5 *tract.* 3 *cap. vlt.* Eman. Saà, *verbo confirm. n.* 17. Vitta deposita solet alicubi comburi, & in profluentem mitti; alibi lota asseruatur, vt in similem vsum deseruiat, vt refert Duran. *in ration. diuin lib.* 6. *cap.* 84 *n.* 4. Barb. *alleg.* 30. *n.* 25. Nunquam tamen ad profanos vsus (inquit Laymann. *lib.* 5 *tract.* 3 *cap. vlt.*) applicari debet, quia sacri chrismatis contactus quodam modo sacrata fuit.

9. Secunda cæremonia est leuis alapæ inflictio in signum, quod confirmatus paratus esse debet ad iniurias constanter pro Christo sustinendas, & in memoriam, & recordationem suscepti sacramenti, ne illud audeat iterum suscipere, omissionem autem huius cæremoniæ secluso scandalo non reputant mortale Suar. *disp.* 37. *sect.* 2. *n.* 8 Bonac. *disp.* 3 *de sacr q. vnic. p.* 4. *n.* 9. Valent. *t.* 4. *disp.* 5. *q* 3. *p.* 3. Eman. Saà, *verbo Confirmatio n.* 10. Barbos. *alleg.* 30. *n.* 27.

10. Tertia cæremonia enumeratur cereus accensus in signum quod semper viuam fidem conseruare debet confirmatus. Huius tamen cæremoniæ nec Pontificale Romanum, neque alij antiqui authores meminerunt, vt benè obseruauit Suar. *dicta disp.* 37. *sect.* 2. *in fine.* Est tamen consuetudine introducta, sed non sub graui præcepto, vt testatur Eman. Saà, *verbo Confirmatio n.* 10.

11. Quarta sunt plures orationes, quibus confirmandus admonetur obligationis susceptæ constanter pro conseruanda fide, & charitate pugnandi.

12. Quinta, admonentur confirmati, ne ante vltimam benedictionem Episcopalem loco Confirmationis decedant. Sed hæc admonitio omitti debet numeroso populo ad confirmationẽ confluente, quia eo casu difficillimum esset obligare omnes, vt in Ecclesia vsque ad finitam confirmationem perseuerent, & in sacramenti irreuerentiam cederet ob strepitum ex concursu tanti populi necessario prouenturum: potius enim expedit, vt aliis succedant, & locum præstent. Sic enim decentiùs & quietius Confirmationis sacramentum ministrabitur, & notauit Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum tract.* 3. *cap. vlt. in fine.*

TRACTATVS XXI.

ET

DISPVTATIO VNICA, DE VENERABILI EVCHARISTIÆ SACRAMENTO.

EVCHARISTIA & Sacramentum est, & Sacrificium. Tractatus præsens Eucharistiam quatenus Sacramentum est explicabit. Sequens verò quatenus est Sacrificium.

PVNCTVM I.

De nomine, & institutione Eucharistiæ.

1 *Quot nominibus Eucharistia decoretur.*
2 *Fuit Eucharistia instituta a Christo in vltima cœna, & ob quem finem.*
3 *Quo die fuerit instituta.*
4 *Obiectiones proponuntur, & diluuntur.*
5 *Post lotionem pedum discipulorum præsente Iuda, & facta cœna legali institutum est hoc sacramentum.*

1. EVCHARISTIA, quod nomen Græcum est, Latinè *Bona gratia* nuncupatur. Tum quia continet in se Christum fontem totius gratiæ. Tum quia per ipsam vberior gratia, quam per alia sacramenta conceditur. Tum quia est pignus vitæ æternæ, [illegible] *gratis* appellari solet iuxta illud Pauli ad Rom. 6. Gratia Dei vita æterna. Secundo dicitur *Viaticum*, quia mortalis viam parat ad gloriam. Tertio appellatur [illegible] Latinè *Communio*, quia per hoc sacramentum nos cum Christo capite, & inter nos ipsos coniungimur, & vnimur, [illegible] explicuit D. Thom. 3. p. quæst. 73. art. 4. ad 2. & ante ipsum Damascenus lib. 4. *de fide orthodoxa*, cap. 14. Cyprian. lib. 2. *epist.* 3. *ad Cæcil.* & a[illegible] Quarto [illegible] Sacri[illegible], quia est [illegible] præ[illegible] Sacrificij [illegible] Christus Dominus in ara cruc[illegible] peccatorum satisfactionem obtulit, & quia ipsum Christi corpus [illegible], tanquam [illegible], & [illegible] in peccatorum expiationem, & [illegible] nem pro beneficiis acceptis, a[illegible] impetratione. [illegible] Eucharistia gratiarum actio [illegible] per eam [illegible] gratiarum actionem pro beneficiis acceptis impe[illegible]. [illegible] vocatur panis vitæ, & in[illegible], quia vitam causat [illegible]. Panis cælestis, seu qui de cælo descendit, iuxta illud Ioann. 6. con[illegible] Christum, qui de [illegible] descendit. Aliis nominibus [illegible] pa[illegible] hoc sacramentum [illegible], de quibus videri potest D. Thom. 3. p. q. 7[illegible] art. 4. & [illegible] expositores. Cau[illegible] est [illegible] Vasq. *in comment. ibi ut art.* 4. [illegible] Dominica [illegible] hæc [illegible] nihil aliud esse, quàm cœnæ vsualis figuram [illegible].

2. Hoc sacramentum institutum est a Christo Domino in [illegible] morte sua pro [illegible] peccatorum satisfactione [illegible] Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Nam [illegible] Ioan. [illegible] est [illegible], & [illegible] a [illegible] Tolet. [illegible] est.

3. S[illegible] 14. lunæ Martij ad vesperam vltimam [illegible] 15. fecit hoc sacramentum institutum [illegible] controuersia inter Doctores, vt videri [illegible] apud S[illegible] 4. sect. 1. Gab. Vasq. disp. [illegible] 2. Ægid. de Con[illegible] 4. [illegible] Et omissis aliis opinionibus pro certo habendum est cum prædictis doctoribus hoc Sacramentum institutum esse die 14. lunæ ad illius diei vesperam, & principium diei 15. Quia hoc Sacramentum institutum est primo die azimorum, quo Christus Dominus agnum Paschalem cum suis discipulis comedit, vt manifestè colligitur ex [illegible] Matth. 26. dicentis. Primo die azimorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes. Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Et Marci 14. Primo azimorum, quando Pascha immolabant (scilicet Iudæi) dicunt ei discipuli. Quo vis eamus, & paremus tibi, vt manduces Pascha? Et Lucæ 22. Venit autem dies azimorum, in quo necesse erat occidi Pascha. Sed [illegible] luna 14. mensis ad vesperam iuxta illud Exodi 12. Reseruabitis eum (id est agnum) vsque ad quartam decimam diem mensis huius immolabitque eum vniuersa multitudo filiorum Israel ad vesperam. Ergo hoc sacramentum institutum est decimo quarto die ad vesperam inchoante 15. Mos enim erat Iudæis [illegible] dies communes, & naturales [illegible] numerabant dies festiuos. Nam dies communes [illegible] ab ortu [illegible] ad occasum, eaque de causa dictum est Ioan. 19. n. 14. C[illegible] circa horam 6. fuisse crucifixum. At dies [illegible] a vespera ante[illegible] vsque ad vesperam [illegible] computabant, iuxta illud Leuit. 23. n. [illegible]. A vespera [illegible] ad vesperam [illegible] sabbata vestra. Cum ergo Christus Dominus celebrare [illegible] Pascha cum discipulis suis [illegible], quo Iudæi celebrabant, efficitur celebrasse decimo quarto die ad vesperam quia ab ea vespera solemnitas Paschæ [illegible] azimorum incipiebat, & [illegible] eo die sacramentum instituisse.

4. Sed his obstat primo, quod [illegible] Matth. 26. con[illegible] de occidendo Christo [illegible] die festo, [illegible] in populo. Sed [illegible] ea[illegible] ad [illegible] processum [illegible] & in die festo occidendum fuisse, vt malos Christo esset [illegible]. Secundo obstat, quod Ioan. 13. [illegible] ante [illegible] festum Paschæ hoc sacramentum fuisse institutum: sed dies festus incipiebat a vespera diei 14. vsque ad vesperam 15. Ergo Christus Dominus non instituit hoc sacramentum [illegible] 14. die ad vesperam. Respondeo Ioannem computasse [illegible] non secundum festiuitatem, sed [illegible] communem, & vulgarem vsum [illegible] ab ortu [illegible] ante [illegible] festum [illegible] hoc sacramentum [illegible], [illegible] ad vesperam diei 14. Tertio obstat [illegible] Iudæos [illegible] ut manducarent Pascha [illegible] agnum paschalem nondum comederant. Sed [illegible] Paschalem non agnum Paschalem sed victimas [illegible] festiuis oblatas in[illegible] esse, iuxta illud *Num.* 28. n. 19. Quæ [illegible] Paschate offerebantur, Pascha [illegible]. Quare [illegible] dixisse Ioan. 19. Christum passum esse in Parasceue Paschæ. Ergo non in paschate [illegible] ad vesperam [illegible] diei 15. [illegible] Paschæ [illegible] solemnis [illegible] alios dies festiuos Exod. 12. n. 16. [illegible] Christus passus Paschate [illegible] septem, & [illegible] Paschæ, quæ [illegible] in die [illegible] quo festiuo poterant cibi præparari, vt dictum est.

est. Quintò obstat, quòd eo die, quo Christus mortuus fuit, Ioseph mercatus est syndonem, & mulieres parauerunt aromata ad sepeliendum, & Iudæi criminaliter processerunt contra Christum. Quæ omnia non videntur in die festo licuisse, iuxta illud Leuit. 23. Dies requietionis est, omne opus non facietis in eo. Sed respondeo solo die sabathi omnia opera seruilia prohibita esse, secus aliis diebus festiuis, siquidē in illis præparari cibi poterant. Adde opera pietatis seruilia non esse. Quod vero Iudæi die festo criminaliter contra Christum processerint, ideo fuit, quia odio excæcati putabant sibi licere eius mortem procurare, ideo non dicebant, non in die festo, quia nobis non licet, sed ne tumultus fiat in populo. Conuincitur ergo Christum Dominum in die festo pridie ante Sabathum passum esse, sed Christus Sacramentum Eucharistiæ instituit pridie ante mortem. Ergo institutum fuit 14. ad vesperam. Nam dies 14. festiuus, & solemnis non erat, tametsi vespera illius solemnis esset, quia ab ea vespera solemnitas Paschalis numerabatur.

5. Deinde dubitari poterat, an post lotionem pedum discipulorum vel ante, an præsente Iuda, vel illo absente, an facta cœna legali, vel ante illam hoc sacramentum institutum sit? Qua in re omissis variis opinionibus, quas refert Suar. *t. 3. in 3. p. q. 73. disp. 41. sect. 1. 3. & 4.* Henriq. *lib. 8. de Eucharist. cap. 2.* Affirmandum est Christum Dominum Eucharistiam instituisse post cœnam legalem, vti colligitur ex Trident. 22. *cap. 1.* dicente: Celebrato veteri Paschate nouum instituit. Item ex illo hymno Ecclesiæ.

Post agnum typicum
Expletis epulis
Corpus Dominicum
Datum discipulis,

Imo & initium eius fuit post lotionem pedum discipulorum, vt constat ex præsentis Euangelistis, vbi lotione facta recubuit cum discipulis suis, & cœnantibus illis accepit panem & gratias agens fregit, & dixit, Accipite, & manducate: hoc est corpus meum. Similiter & calicem. Merito ergo post lotionem institutum esse hoc sacramentum, vt eo facto significaretur ad sumendam Eucharistiam summam munditiam, & puritatem præcedere debere, sicuti notant D. Thom. Euthym. & Lyra, Matth. 26. Bernard. *serm. de cœna Domini.* Damascen. *lib. 8. cap. 14.* & alij relati à Suar. & Henriq. *suprà.* Præterea institutum est inter cœnam dum cupit discipulis suis cœna vsuali, vel, vt aliis placet, ante illam. Finita legali, & peracta lotione. Vtrum autem præsente Iuda, vel illo absente? Probabilius est præsente Iuda factum fuisse institutionem. Tum quia Lucæ 22. postquam dixit accepisse Christum panem, itemque consecrasse, dedisseque discipulis suis, subiicit: Verumtamen manus tradentis me mecum est in mensa. Quasi diceret, etsi meum corpus, & sanguinem vobis trado, non tamen tradito in mensa esse traditorem. Tum etiam quia Iudas consecratus fuit Sacerdos, & Episcopus iuxta illud Actor. 1. Et Episcopatum eius accipiat alter. Quod sacramentum Christus Dominus instituit post Eucharistiæ institutionem illis verbis Hoc facite in meam commemorationem. Neque obstat esse peccatorem, & eius peccatum Christum cognouisse, quia erat peccatum occultum, & ad summum Ioanni, & Petro manifestatum, cum Ioanni interroganti quis esset proditor, respondit Christus. Cui ego intinctum panem porrexero, & similia: addit Occultus autem peccator à communione publica non debet excludi.

PVNCTVM II.

De natura Eucharistiæ.

1 *Definitur Eucharistia.*
2 *Est sacramentum à Christo institutum.*
3 *Constat ex speciebus panis, & vini, & corpore, & sanguine Christi.*
4 *Proponitur obiectio & soluitur.*
5 *Verba consecrationis non sunt forma intrinseca huius Sacramenti.*
6 *Est omnium sacramentorum perfectissimum.*
7 *Non sunt plura, sed vnum, integrum, & perfectum Sacramentum.*
8 *Proponitur obiectio, & soluitur.*
9 *Examinatur, an plures species panis & vini distincta plura numero sacramenta constituant, & quot plures.*
10 *Probabilius est oppositum.*
11 *Fit satis fundamentis n. 9 allatis.*

1. Definitur Eucharistia, vt sit sacramentum corporis & sanguinis Christi sub speciebus panis & vini ad spiritualem animarum refectionem diuinitus institutum.

2. Ex qua definitione constat Eucharistiam Sacramentum esse à Christo institutum, vt definitur ab Innocent. III. *cap. firmiter de summa Trinit. & fide Catholica. & cap. cum Martha de celebrat. missar.* & al. Florent. in decreto fidei, quod est post vltimam sessionem concilij Florentini *& Arausic.* & à Trident. *sess. 7. can. 1.* & specialiter sess. 13. cap. 1. & tertiam. Etenim corpus Christi Domini, eiusque sanguis sub speciebus panis, & vini continentia hominem spiritualiter nutriunt, & reficiunt, iuxta illud Ioann. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo Sum. ergo verum Sacramentum ex definitione sacramenti, quæ est esse signum sensibile gratiæ sanctificantis. Nam esto Corpus, & sanguis Christi Domini in hoc sacramento existentia sentiri non possint. At quatenus sub speciebus existunt, sentiuntur, sicuti contritio existens in anima residens, esto per se sensibilis non sit, at quatenus confessionem informat, sensibilis redditur.

3. Secundo constat ad illius intrinsecam constitutionem tum species panis, & vini, tum Corpus, & sanguinem Christi pertinere. Species quatenus Corpus, & Sanguinem Christi continent: Corpus, & Sanguinem Christi, vt sub speciebus panis continentur, quia sub hac ratione sumentem reficiunt. Neque enim sola species, neque Corpus Christi, nisi sub speciebus contentum animæ cibus sunt. Neque item species à Christo separatæ adorari possunt adoratione latriæ, cum tamen hoc Sacramentum sic necessario sit adorandum, vt definiuit Trident. *sess. 13. cap. 5.* Neque Christus sine speciebus est nobis signum sensibile. Denique transsubstantiatione) quæ est conuersio vnius substantiæ in aliam substantiam sub eisdem accidentibus) hoc venerabile sacramentum, teste Trident. *sess. 13. cap. 3.* conficitur. At si destructa substantia panis, & vini loco illius Corpus, & Sanguis Christi non succederet, transsubstantiatio non esset. Ergo hoc Sacramentum essentialiter constat speciebus panis, & vini, Corpus, & Sanguinem Christi continentibus. Et ita sentiunt S. Thom. *quæst. 73. art. 1. & in 4. dist. 8. q. 1. art.* Suar. *disp. 41. sect. 1.* Ægid. de Coninch. *quæst. 73. art. 1. dub. vnic. num. 2.* Vasqu. *disp. 167. cap. 8. & 9.* Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 1. num. 1.* Bonac. *disp. 4. de Sacram. pun. 1. n.* & alij varias Patrum, & conciliorum testimonia, scholastici adducentes.

4. Quod si obiicias textum, in *cap. hoc est. de consecrat. dist. 2.* qui solis speciebus sacramenti rationem videtur concedere. Inquit enim textus, Sacrificium Ecclesiæ duobus modis conficit, duobus constare, visibili elementorum specie, & sanguine, & sacramento, & re sacramenti, id est Corpore Christi. Distinguit ergo Corpus Christi a sacramento, & forte ob hanc causam plures Patres affirmant Corpus, & Sanguinem Christi esse in hoc sacramento, denotant ergo esse à sacramento distincta? Facile respondere possumus ibi accipi sacramentum pro nudo signo visibili, quod certe solis speciebus competit, qualiter à Trident. *sess. 13. cap. 3.* Sacramentum vsurpatur, Christum vero Dominum esse rem quæ sub illo signo continetur. Ad se Christum Dominum dici posse esse rem sacramenti, id est, quæ Sacramentum perficit, & constituit, & in ipso existit tanquam pars in toto, sicuti anima dicitur esse res hominis, & in homine existere. Quod si vrgeas, difficile est in hoc sacramento assignare tria illa, quæ communiter à doctoribus cum Mag. *in 4. dist. 8.* & Hugone de sancto Victore *t. 3. lib. 1. de Sacram. pun. 8. cap. 7.* & Innocentio *cap. cum Martha de celebrat. missar.* distinguuntur, scilicet res tantum, sacramentum tantum, res & sacramentū simul, cum nāque species significent Corpus Christi ibi contentum, neque e contra Corpus Christi significet species. Dicendum est tria illa absque difficultate in hoc sacramento inueniri. Primo inuenitur res tantum, id est, gratia sanctificans, quæ significatur per sacramentum, non tamen significat. Secundo reperitur Sacramentum tantum scilicet species, quæ licet ex se Corpus Christi ibi adesse non significent significant tamen ex illa ad quod ex habitudine, quam habent ad verba consecrationis super ipsas prolata. Tertio reperitur res, & sacramentum simul, quod est Corpus Christi sub speciebus contentum, quippe & significatur per species, & significat animæ nutritionem.

5. Hinc fit verba consecrationis non esse formam, seu partem intrinsecam huius sacramenti, sed formam causæ seu actionis, & causam efficientem, ipsamque consecrationem actionem esse, quæ illum sacramentum conficit, quæ verba, & consecrationi assistunt. Sacramentum vero permanet. Sic tradunt relati Doctores. Neque obstat Florent. omnia sacramenta tribus perfici, rebus, vt materia, verbis vt forma, & ministro. Perficitur namque hoc sacramentum ex substantia panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi conuersis, & ex forma consecrationis, & ex ministro. At ex his non componitur, sed ijs destructis pane, & vino, & transactis verbis consecratio, manet corpus, & permanet sacramentum perseuerat. Secundo sumptionem non esse sacramentum non esse sed sacramenti applicationem. Non enim sumptio facit cibum, sed applicat cibum iam factum. Ægid. de Coninch. *dicto dub. vnico* Tolet. Bonac. *disp. 4. q. 1. p. 1. n. 6.* Vasquez *disp. 167. cap. 3. n. 26.* Paul. Laymann *vbi supra tract. 4. cap. 1. assert.*

6. Tertiò ex prædicta definitione constat Eucharistiam esse sacramentum [illegible] & perfectissimum. Tum quia Christum realiter [illegible], qui est autor sacramentorum [illegible]. Ideoque [illegible] Trid. *sess. 7. can. 3.* anathemate damnat eos, qui dixerint [illegible] omnia inter se paria esse, vt nulla ratione [illegible] dignius. Et *sess. 13. c. 3.* eam excellentiam in hoc Sacramento præ cæteris agnoscit, quod alia sacramenta [illegible] vim habere sanctificandi [illegible], cum actu sumuntur. At in Eucharistia [illegible] ante vsum est, ideoque in *cap. 5.* probat huic Sacramento tantum adorationem latriæ deberi.

7. Quartò constat corpus & sanguinem Christi sub speciebus panis, & vini vnum, integrum & perfectum sacramentum, & non plura constituere. Sic D. Thom. quem cæteri scholastici sequuntur, *3. part. q. 73. art. 2.* & Ægid. Suar. *disp. 39. sect. 3.* Vasq. *disp. 168. cap. 1.* Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 1. assert. 4.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. 1. pun. 4.* Ob idque Pius V. *in catechismo* dixit Eucharistiam non plura, sed vnum tantum sacramentum [illegible] Ecclesiæ authoritate docti confitemur: [illegible] ex Tridentin. *sess. 7. can. 1.* [illegible] esse tantum septem sacramenta, nec plura, nec pauciora. At si Corpus Christi contentum sub speciebus panis perfectè, & adæquatè esset [illegible] sacramentum à Sacramento sanguinis sub speciebus vini [illegible] non septem, sed octo sacramenta essent. Vnde autem hæc vnitas sumatur, cum signa sint hæc omnino distincta? Aliqui affirmant desumendam esse ex re contenta [illegible] quod in vtraque specie idem Christus [illegible]. Alij ex effectu gratiæ, quem vtraque species causat [illegible] vnus, & idem est. Alij ex vnitate Ecclesiæ hoc Sacramento significata. Etenim per ipsum, vt notat August. *tract. 26. in Ioan.* & explicuit Trident. *sess. 13. cap. [illegible]* fideles inter se, & cum Christo capite arctissimo fidei, spei, & charitatis vinculo vniuntur. Alij quia vtraque species idem pignus gloriæ cælestis [illegible]. Sed præ omnibus apertius hanc vnitatem explicuit D. Thom. *q. 73. art. 2.* illam desumens non tam ex re significata, quam ex significatione. Etenim cum sacramentum in genere signi formaliter constituatur, necessarium Eucharistia vt vnum sacramentum sit, & non plura, vnicum signum completum, & perfectum esse debet, & non plura. Quod autem [illegible] probari potest ex eo quod Christus Dominus necessario sub specie panis, & vini consecrandus [illegible] perfecte, & expressè suum sacrificium cruentum significaret. Ergo ad hanc significationem quælibet ex his speciebus vt pars concurrit. Deinde, & præcipue, quia hoc sacramentum institutum est ad significandam gratiam sanctificantem animam non [illegible], vtcunque, sed per modum conuiuij, & cuiusdam spiritualis refectionis. At ad conuiuium, refectionemque perfectam non tantum cibus, sed potus adesse debet. Ergo ad hanc significationem completam non tantùm Christus sub speciebus panis, sed etiam sub speciebus vini adesse debet. Est igitur vnum sacramentum.

8. Neque [illegible] Eucharistiam ab Ecclesia sacramenta, cum dicit [illegible] nos quæsumus domine sacramenta, quæ sumpsimus. Quo modo loquendi vtitur textus, in *cap. Sacramenta [illegible] de consecrat. dist. 2.* & *cap. in Sacramentis cap. comperimus,* & *aliis dist. 2.* At si Christus sub speciebus panis, & vini vnum [illegible] sacramentum constitueret, suscipiens vtraque species, non plura sacramenta, sed vnum tantum susciperet, [illegible] suscipiens baptismum, ordinem, Confirmationem, plura sacramenta baptismi, ordinis, & Confirmationis [illegible] sub specie vnam tantùm [illegible] non sacramentum, sed partem sacramenti suscipit. Non [illegible] obstat, quia [illegible] denominatio totius, [illegible] per se, & [illegible] consideratur, vt bene explicat Sua. *disp. 1. de Euch. sect. 2.* in partibus homogeneis, & in quantitatibus discretis. Vna enim propositio orationis est, [illegible] alterius [illegible], & perfectionis orationis, & [illegible] pars domus, si sufficiens sit ad [illegible], & [illegible] ab aliis domus [illegible] potest, licet [illegible] domum perfectam componere [illegible]. Ita Sacramentum Eucharistiæ in vna specie, v. g. panis [illegible], sacramentum verè, & [illegible], quia [illegible] signum sensibile gratiæ sanctificantis, [illegible] non est completum signum, sed partiale, eo [illegible] complete per modum conuiuij [illegible] habet, [illegible] non est completum sacramentum, [illegible] ad rem [illegible], [illegible] Christi [illegible]. Vnde cum [illegible] vtraque specie sacramenta, de sacramentis [illegible], non de sacramentis [illegible] susciperet, plura Sacramenta [illegible]. Quod vero in aliis sacramentis non [illegible] Sacramenta partialia, ideo est, quia [illegible] signum practicum gratiæ, sicuti in [illegible].

9. An autem vnum numero sit Sacramentum, quod in pluribus speciebus panis, & vini consecratis existit, an plura, non est constans sententia. Plures affirmant esse vnum numero Sacramentum, si plures species panis, & vini simul ab eodem Sacerdote consecrentur. Secus si diuerso tempore, vel à diuersis. Sic indicat Sotus *in 4. dist. 8. quæst. vnica, art. 2. in tertia ratione.* Moueri possunt, quia eo casu est vnicum sacrificium, ergo & vnicum Sacramentum. Ratio enim sacrificij à sacramenti constitutione non separatur. Alij censent plures species panis, & vini vnum sacramentum esse, si vnica sumptione sumantur. Sic tradit Bonac. *disp. 4. de Sacram. quæst. 1. pun. 4. num. 5.* Ægid. de Coninch *quæst. 73. art. 4.* Ioannes Suar. *disput. 39. de Eucharistia sect. 4. circa finem.* Ducuntur primo, quia stante vna sumptione vnicum est conuiuium, ergo vnicum est Sacramentum, quod per modum conuiuij animam reficientis institutum est. Secundo si ibi adessent plura sacramenta numero distincta, sumens plures species panis, & vini, plura sacramenta reciperet, & consequenter reciperet gratiam cuilibet Sacramento correspondentem, ac proinde abundantiorem, quam si vnica tantum specie panis, & vini reficeretur. Hoc autem est absurdum, ergo dicendum est vnicum esse sacramentum, si plures species panis, & vini vnica sumptione sumantur. Tertio vnitas huius sacramenti (inquit Ægid.) non tam ex significatione, quam ex virtute causandi spiritualem animæ refectionem desumenda est. At hæc virtus vnica est, quantumuis species multiplicentur, siquidem Christus à quo hæc vnitas prouenit vnus est in omnibus speciebus. & fortè ob hanc causam Paul. 1. Corinth. 10. dixit omnes nos vnum corpus esse, qui de eodem pane participamus. Quartò si verbum diuinum pluribus humanitatibus vniretur, non plures homines, sed vnus tantum resultaret, quia ratio suppositi, quæ hominem præcipuè constituit, vnica est. At Christus Dominus est, qui præcipuè constituit Eucharistiæ sacramentum, species vero minus principaliter. Ergo quamuis species multiplicentur, non obinde sacramentum multiplicandum est, cum Christus Dominus, qui sub ipsis continetur multiplicationem non recipiat, sed vnitatem seruet.

10. Nihilominus verissimum censeo plures species panis & vini consecratas plura sacramenta numero distincta esse, tametsi vnica actione consecratæ fuerint, & vnica sumptione consumptæ. Sic Vasq. atè probans *quæst. 73. art. 2. disp. 168. cap. 2. num. 13.* Ratio est, quia quælibet species panis, & vini consecrata vt seiuncta ab alia specie panis, & vini est sacramentum Eucharistiæ adoratione latriæ adorandum, & refectionis spiritualis significatiuum, & causatiuum. Ergo est distinctum sacramentum, siquidem in hac significatione, & causatione adorationeque passiua à nulla alia specie panis & vini consecrata dependet. Neque his obest, quod plures illæ species panis, & vini vnica actione fuerint consecratæ, & vnica sumptione consumptæ, quia consecratio, & consumptio extrinseca sunt huic Sacramento, neque illud componunt. Etenim consecratio sacramentum constituit, consumptio consumit. Ergo ex vnitate consecrationis, vel consumptionis vnitas sacramenti [illegible] desumi non potest.

11. Hinc facile est fundamentis aliarum opinionum satisfacere. Ad primæ opinionis fundamentum concedo vnica consecratione vnicum sacrificium confici, at non vnicum sacramentum numero, sed plura si plures sint species consecratæ, quia ex diuerso capite vnitas sacrificij, & sacramenti desumitur. Vnitas sacrificij desumitur vel ex re oblata, vel ex oblatione, seu consecratione, vt pote ratione formali. Si ergo ex re oblata desumatur, vnica numero est, tametsi à pluribus Sacerdotibus, vel ab eodem pluries offeratur, quia est idem Christus. Quo sensu dixit Ambros. relatus in *cap. in Christo de consecrat. dist. 2.* eandem esse hostiam, quam Christus Dominus obtulit Patri, & quam omnes Sacerdotes offerunt. Si vero ex oblatione vnitas numerica sacrificij colligenda sit, constat toties sacrificia multiplicari, quoties oblationes, seu consecrationes multiplicatæ fuerint. At vnitas sacramenti ex significatione practica gratiæ sanctificantis desumi debet, siquidem sacramentum in ratione signi practici formaliter constituitur. Cum ergo plures species numero distinctæ Christum continentes sint plura signa practica gratiæ sanctificantis, efficitur sanè plura sacramenta numero distincta esse. Ad secundæ opinionis fundamentum primum admitto esse vnicum numero conuiuium, si plures species consecratæ vnica sumptione sumantur, nego tamen non sumi plura numero sacramenta distincta, quia ratio sacramenti conuiuium actuale præcedit, & consequenter ex conuiuio, seu sumptione neque vnitas, neque multiplicitas desumi potest. Neque inde fit sumentē plura illa Sacramenta abundantiorem gratiā recepturum, quā si vnū numero Sacramētum reciperet, quia in communicatione gratiæ pendet sacramentum Eucharistiæ à sumptione. Cum ergo vnica numero sumptio est vnica gratia omnibus illis sacramentis communicatur, & per hæc patet ad secundum. Ad tertium dico vnitatem Eucharistiæ ex significatione practica causandi gratiam desumi debere. Hæc autem significatio multiplex est pro multiplici-

tate specierum consecratarum, tametsi Christi virtus vnica numero in se sit. Est enim in se vnica, sed in ratione signi practici multiplex, quia multiplici signo applicata est. Neque huic doctrinæ aduersatur Paulus affirmans omnes nos de eodem pane manducare, quia non loquitur de vnitate numerica sacramenti, sed specifica, vel intelligendus est de Christo sub speciebus panis contento. Ad quartum admisso gratis verbum diuinum pluribus humanitatibus vnitum vnum numero hominem constituere, nego Christum Dominum pluribus speciebus contentum vnicum numero constituere Sacramentum: quia Christus Dominus non ratione sui præcise Sacramentum constituit, sed quatenus medijs speciebus est signum sensibile operatiuum gratiæ sanctificantis. At multiplicatis speciebus necessario Christus quatenus est signum sensibile gratiæ sanctificantis operatiuum multiplicatur. Ergo multiplicatur sacramentum.

PVNCTVM III.

De necessitate Eucharistiæ ad salutem.

1. *Est necessaria necessitate præcepti.*
2. *Plures censent tam adultis, quàm paruulis necessariam esse Eucharistiam necessitate medij*
3. *Contrarium verius est.*
4. *Proponitur obiectio ex Trident. Et fit illi satis.*
5. *Satisfit fundam. n. 2. adductis.*

1. CErtum est Eucharistiam necessariam esse necessitate præcepti non solum Ecclesiastici, sed diuini, de quo post a Controuersia præsens est, an sit necessaria necessitate medij, seu finis. Illud namque necessarium est necessitate medij, quod per se, & positiuè medium est ad salutem animæ comparandam, quod quae dicitur necessarium necessitate finis, quia sine eo finis vitæ æternæ obtineri non potest. At necessarium necessitate præcepti præcise non est medium positiuum ad salutem obtinendam, sed est medium negatiuum, quia negat, & impedit, ne salus obtenta violatione præcepti amittatur.

2. Non desunt Doctores qui sentiant Eucharistiam, vel votum illius necessarium esse tum adultis, tum paruulis necessitate medij. Sic docent Henriq. *lib. 8. de Sacram. cap. 3. num. 2. & 3.* Didac. Nunez *quæst. 73. art. 4. difficult. 1. conc. 2. & quæst. 79. art.* [illegible] *ad 2.* Pitigian. *dist. 9. quæst. 3. art. 2.* consentit Caiet. *dicta quæst.* [illegible] *3. art. 4. §. aduerte hic*, Dominic. Sotus *in 4. dist. 8. quæst. vnica art. 3.* quatenus affirmant votum Eucharistiæ sufficere ad salutem, ipsum tamen necessarium esse indicat D. Thom. *dicta quæst.* [illegible] *art. 4.* inquit enim: Perceptio baptismi est necessaria ad inchoandam spiritualem vitam; perceptio autem Eucharistiæ est necessaria ad consummandam ipsam non ad hoc quod simpliciter habeatur, sed sufficit eam habere in voto, sicut & finis habetur in desiderio, & intentione. Mouentur primo, quia proprius effectus Eucharistiæ est vitam spiritualem sumentibus concedere, iuxta illud Ioan. 6. Ego sum panis vitæ, qui manducat hunc panem viuet in æternum, imo concedere vitam, sicut Pater Christo concessit. Inquit enim Christus, Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter Patrem, & qui manducat me viuet propter me. At Pater necessario Filio vitam concessit, ita vt alia via vitam obtinere non potuerit. Ergo vt nos viuamus propter Christum necessarium est, vt manducemus, neque alia via poterimus vitam obtinere. Et fortè ob hanc causam dixit, Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, quo [illegible] modo [illegible] Christus ad significandam baptismi necessitatem Ioan. 3. cum dixit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Ergo Eucharistia æque est ad vitam necessaria, sicut baptismus. Secundò plures Patres negant aliquem saluari posse, & immortalitatem consequi, qui particeps non fuerit Corporis, & Sanguinis Christi. Sic August. *lib. 1. contra duas Epistolas Pelagian. cap. 22. & alibi.* Cyrill. Alexand. *lib.* [illegible] *in Ioann. cap.* [illegible] *3.* Greg. Nyssen. [illegible] *orat. de Eucharist.* At plures tum paruuli, tum adulti saluantur, & immortalitatem obtinent, qui in re ipsa participes fuerunt Sacramenti corporis, & sanguinis Christi. Ergo saltem per votum illius participes esse [illegible]. Quod si inquiras qualiter paruuli votum Eucharistiæ [illegible], cum propria voluntate careant. Respondent [illegible] tes non habere votum formale, [illegible] tum, & virtuale in baptismo [illegible]. Ob [illegible] concedit Deus infantibus [illegible] matura ante [illegible]

3. Cæterum [illegible] tenendum [illegible] adultis Eucharistiam [illegible] esse necessariam [illegible] nentiam. Sic [illegible] *4. disp. 6. quæst. 1. pun.* [illegible] de Coninch *quæst.* [illegible] *art. 3. dub. vnico conclu.* [illegible] *& seqq.* Valq. *disput.* 16. *cap. 3.* [illegible] *in 4.* [illegible] *quæst. 3.* [illegible] Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap.* [illegible] *quæst.* [illegible] est Eucharistiam [illegible] acceptam [illegible] Tridenti *sess. 21. can. 4.* his verbis: Si quis dixerit paruulis antequam ad annos discretionis peruenerint necessariam esse Eucharistiæ communionem, anathema sit. Quod vero omnibus votum non sufficiat illis necessarium, [illegible] probatur, quia ipsi carent [illegible], qui ad votum [illegible] voluntatem propriam necessarius est. Quod si dicas inde solum probari votum explicitum Eucharistiæ non esse illis necessarium, non tamen probari votum implicitum contentum in baptismo illis necessarium non esse: obstat quia [illegible] non est votum Eucharistiæ, potius quam cuiuslibet præcepti diuini, & Ecclesiastici. Vnde enim constat in baptismo specialiter votum Eucharistiæ contineri, aut aliud propositum præter obligationem seruandi diuinam, & Ecclesiasticam legem. Adde baptismum ex se sufficientem esse ad remittendum paruulis originale peccatum, & consequenter ad gratiam conferendam. Quod vero in ea gratia suscepta paruulus moriatur, neque baptismo, neque voto Eucharistiæ, quod fictitium est, tribui debet, sed speciali Dei prouidentiæ, ob quam præmatura mors paruulis antequam peccatis coinquinentur succedit.

Quod vero adultis neque Eucharistia, neque votum illius necessarium sit necessitate medij in [illegible], quia neque est necessarium medium ad gratiam obtinendam, neque ad perseuerandum in illa. Ergo [illegible] est medium necessarium. Et in primis ad gratiam obtinendam non esse necessariam Eucharistiam, vel votum illius colligitur manifeste ex eo quod, pro peccatis ante baptismum solus [illegible] sufficiat ad illorum remissionem, & gratiæ consecutionem, pro peccatis vero post baptismum sola pœnitentia. Nequit ergo Eucharistia, vel votum illius esse necessarium ad gratiam. Et confirmo, adultus media attritione sacramentum pœnitentiæ suscipiens gratiam consequitur nullo voto elicito Eucharistiæ distincto ab eo proposito, quod in attritione vel contritione [illegible] omnia mandat. Qualiter ergo Eucharistia, aut votum illius esse potest necessarium? Item Eucharistia instituta est ad augendam gratiam, perficiendamque vitam, quam medio baptismo, seu pœnitentia cum Christo consequimur. Cap. *firmiter, de summa Trinit. cap. cum Martha de celebrat. missarum.* supponit ergo nos esse gratos, & Christo per charitatem vnitos. Item est instituta in [illegible] alem cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vita illius qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuet propter me. Sic [illegible] Trident. [illegible] *cap. 2.* Non ergo tribuit vitam, sed illam supponit. Ergo Eucharistia, aut votum illius non est medium ad salutem animæ necessarium; si enim votum Eucharistiæ ad salutem esset medium necessarium, ipsa Eucharistia instituta [illegible] non ad perficiendam vitam, sed ad illam primo concedendam. Sicuti cernitur in voto baptismi, & pœnitentiæ, quorum votum saltem necessarium est quia ad vitam concedendam sunt illa sacramenta per se instituta. At Eucharistia per se non est instituta ad gratiam, & vitam spiritualem communicandam, sed ad illam perficiendam. Ergo votum Eucharistiæ esse [illegible] potest medium necessarium ad gratiam. Item votum Eucharistiæ loco Eucharistiæ [illegible] subrogatur, sed Eucharistia suscepta non est medium vitæ [illegible], sed perficientiæ, quia [illegible] se ad remittendum peccata instituta non fuit, ergo à fortiori nec votum Eucharistiæ est medium necessarium ad dictam vitam. Quod autem Eucharistia, vel votum illius non sit necessarium medium ad perseuerandum in gratia probatur manifeste quia recepto cum debita dispositione baptismo, vel pœnitentia, potest [illegible] perpetuam [illegible], vel statum [illegible] cedere. E [illegible] gratia finali non Eucharistiæ, [illegible] recepta [illegible], neque voto illius quod factum non est, tribui debet [illegible] pœnitentiæ [illegible]. Quin [illegible] fundamento quis dicere potest illam perseuerantiam finalem [illegible] quatenus est votum Eucharistiæ susceptæ, si [illegible] prouenire. Eadem [illegible] ratione dicere posset prouenire illam perseuerantiam ex contritione, quatenus est votum [illegible] præceptorum diuinorum & Ecclesiasticorum. E [illegible] casu [illegible] mortuus suscepisset Eucharistiam, & [illegible] peccata mortalia [illegible] quidem esset [illegible] non tamen [illegible] Eucharistiam [illegible], quoniam [illegible] suscipere, quod [illegible] non posset, si Eucharistia vel votum illius esset [illegible] ad finalem perseuerantiam [illegible] neque Eucharistia suscipitur [illegible] habere.

4. Sed obijcies ex Trident. [illegible] Eucharistia [illegible] cibus [illegible] & [illegible] ad conseruandam [illegible] necessarius est [illegible] Eucharistia necessaria est ad vitam [illegible] Item est antidotum quo liberamur a culpis [illegible] & a [illegible] peccatis [illegible] seruat [illegible] a mortali peccato. Ergo Eucharistia [illegible]

hæc perseuerantia. Neque inde fit quemlibet recipientem ritè Eucharistiam perseueraturum in gratia, sed neminem in gratia perseueraturum, cui propter Eucharistiam, vel votum illius perseuerantia non concedatur.

Respondeo concedendo Eucharistiam esse cibum, quo alimur, & confortamur in vita spirituali, nego tamen ad conseruationem vitæ spiritualis esse æquè necessarium, ac est cibus materialis corporali vitæ. Tum quia corporalis vita paulatim diminuitur, quæ si cibo non reficeretur omnino periret. Secus vero spiritualis vita, quæ integra perseuerat, donec omnino per peccatum mortale deperdatur. Tum quia Eucharistia non est vnicus cibus, quo vita spiritualis conseruetur, cum plures alij adsint, nempe oratio, ieiunium, eleemosyna, & cuiusvis alterius virtutis exercitium. Quapropter esto cibus spiritualis ad conseruationem vitæ spiritualis necessarius esset, sicut materialis ad conseruandam corporalem vitam, nullatenus infertur Eucharistiam necessariam fore. Eodem modo intelligi debet esse antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à mortalibus præseruamur: est enim medium conuenientissimum ad hunc effectum, sed non simpliciter necessarium, cum alia via obtineri possit. Adde non obtineri infallibiliter, & efficaciter hanc à mortalibus præseruationem per Eucharistiam; alias Eucharistia semel ritè suscepta confirmaret suscipientem in gratia. Sed obtinetur hæc præseruatio efficacius quam oratione, eleemosyna, alteriusve virtutis exercitio. Affirmare autem nemini perseuerantiam concedi nisi ob Eucharistiam susceptam, vel illius suscipiendæ votum, nullo nititur fundamento, quod amplius constabit ex solutione rationum, quibus Doctores *num.* 2. adducti mouebantur.

5. Ad primum admitto Eucharistiam esse panem vitæ. Tum quia vitam supponit. Tum quia vitam spiritualem perficit. Item admitto ritè suscipientem viuere in æternum propter ipsum quatenus est ex parte sacramenti. Vita enim spiritualis ex se æterna est. Cum vero vigetur manducantem Eucharistiam viuere propter Christum, sicut Christus viuit propter patrem, intelligi non debet comparatio quoad necessitatem, sed quoad dependentiam, seu participationem. Ita vt sit sensus. Sicut Christus vitam quam habet à patre accepit, & propter ipsum viuit, sic manducans ritè Eucharistiam, à Christo vitam accipit, & propter ipsum viuit. Sed non inferendum alia via, quam Eucharistiæ susceptione vitam haberi non posse. Sunt enim plura alia media, quibus Deus vitam, illiusque augmentum hominibus communicat. At Christus à nullo alio nisi à Patre vitam accipere potest. Neque his obstat locus Ioannis. 3. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, &c. hæc enim verba non necessitatem medij determinatè, sed necessitatem medij, vel præcepti inferunt. Si enim applicentur materiæ ad remissionem peccati per se institutæ inferunt necessitatem medij, vt in baptismo contingit: at si applicentur materiæ, quæ per se instituta non est ad remissionem peccati, sed ad gratiæ augmentum, necessitatem solius præcepti inducere possunt. Sicuti constat ex illis Christi verbis Matth. 18. Nisi efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum cælorum, quo loco humilitas commendatur.

Ad secundum respondeo, cùm sancti Patres asserunt neminem saluari, neque immortalitatem consequi, nisi fuerit particeps corporis, & sanguinis Christi, intelligendi sunt non de participatione reali per sacramentum, aut votum illius, sed de participatione mystica, quæ est per charitatem, vt explicuit August. *tract.* 26 *in Ioann.* Hunc (inquit) cibum, & potum, societatem vult intelligi corporis, & membrorum, quod est Ecclesia. Et paulò inferius. Hoc est ergo manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere, vel intelligendi sunt de conuenientia non de necessitate, sicuti explicuit Vasq. *disp.* 169. *cap.* 4. quasi diceret neminem alia via conuenientiori, & aptiori suscepto baptismo, vel pœnitentia vitam æternam, & immortalitatem corporis consequi posse, quam Eucharistiæ susceptione.

PVNCTVM IV.

Quæ sit materia remota consecrationis.

1 *Panis, & vinum est materia remota Eucharistiæ.*
2 *Panis debet esse triticeus.*
3 *Confici debet aqua naturali.*
4 *Esse azimum, vel fermentatum non est de necessitate Sacramenti, benè tamen de necessitate præcepti.*
5 *Ob nullam grauem proximi necessitatem omitti potest hæc obligatio.*
6 *Materia Sacramenti sanguinis est vinum de vite.*
7 *Debet esse ex vuis expressum.*
8 *Vinum congelatum materia est consecrationis, tametsi alij contrarium sentiant.*
9 *Acetum non est materia.*
10 *Neque sapa, nec lora, &c.* 10.

1. PAnem, & vinum materiam esse venerabilis huius sacramenti definit Concil. Lateran. *in cap. si miter de summa Trinit, & fide Cathol.* & Florentin. *in decreto fidei post vlt. sessionem.* §. *tertium est sacram*, & Trident. *sess.* 13. *cap.* 1. & aliis, & colligitur ex Math. 26, Marco 14. Luca. 22. Pauli 1. ad Corinth. 11. iuncta Ecclesiæ praxi, & perpetua traditione. Congruentiæ huius institutionis desumi debent ex dignitate tanti sacramenti, & ex eius effectibus: dignitati namque sacramenti maximè decet ex pane, & vino confici, vt sic omni munditie, & puritate qua fieri potest sacrificium incruentum constituatur, aptissiméque sacrificium cruentum in ara crucis oblatum repræsentetur, aptissiméque denotetur conuiuium, quod nobis Christus Dominus in hoc venerabili sacramento parat. Deinde congruit effectibus huius sacramenti significandis, denotat enim expressè vnionem, quam fideles medio hoc Sacramento inter se habent, & cum suo capite Christo. Non secus ac ex pluribus granis vnicus panis, & ex pluribus vuis vnicum vinum conficitur. Et sicut panis nutrit, & vinum lætificat, & vtrumque vires reficit, & sumentem confortat, sic hoc diuinissimo Sacramento suscipientes aluntur, confortantur, & lætitiam spiritualem accipiunt, & in spiritu recreantur.

2. Panis materia huius sacramenti necessaria debet esse triticeus, quia hic solus est, qui absolutè, & simpliciter panis nuncupatur, alij cum addito. Colligitur manifestè ex Florent. concil. *loco adlegato*, & ex praxi, & traditione Ecclesiæ. Quocirca panis ex mylo, maya, castaneis, leguminibusve confectus nullatenus est materia, quia non est panis vsualis, & tradunt omnes. Ex hordeo, oriza, & farre Gabr. *lect.* 35. *in canon missæ* affirmat tanquam probabile esse materiam consecrationis, eo quod concilia non definierint solum panem ex tritico confectum esse materiam, vt videre est in lit. quæ refert Gratian. *de consecrat. dist.* 2. *cap. cum omne crimini & ausu.* At frumentum comprehendit quamlibet speciem grani habentem aristas, teste Plinio, *lib.* 18 *histor. cap.* 7. Varro. *de re rustica. cap.* 48. Isidoro *lib.* 17. *etymol. cap.* 3. Ergo panis ex omnibus illis confectus est materia. Sed contrarium omnino dicendum est, quia esto ante Eugen. IV. concilia non satis expressè ferint qui panis consecrationi necessarius fuerit, at Eugen IV. *in decreto illo fidei* §. *tertio* apertissimè definiuit solum panem triticeum consecrationi deseruire posse. Cum autem hordeum, auena oriza, & far non censeantur communi hominum æstimatione triticum, sed aliæ species frumenti longè inferiores, efficitur omnia illa materiam non esse consecrationis. Typha Græcè, Latinè Blatha, hispanè Zenteno S. Thom. *quæst.* 73. *art.* 3. *ad* 2. affirmat materiam esse, quia existimat esse triticum aliqualiter degeneratum. Contrarium verius reputo, quia esto aliquando ex tritico natum fuerit, At ob debilitatem terræ in aliam speciem mutari potuit, & sic est censendum Vasq. *disput.* 170. cap. 3. *num.* 21 Idem est dicendum de auena, seu spelta, quamuis aliquibus placeat triticum esse, vt videre est apud Sotum *in* 4. *dist.* 9. *art.* 3. Ægid. de Coninch. *quæst.* 73. *art.* 3 *num.* 52. Amylon, quod ex tritico madefacto, & expresso conficitur, tametsi versum sit in farinam aptum non est, vt consecrationi deseruiat sicuti probabilior sententia tenet apud Vasq *disp.* 170. *cap* 4. *num.* 23. Ægid. cum D. Thom. *qu.* 73. *art.* 3. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 8. contra Bonac & alios ab eo relatos. *disput.* 4. *quæst* 2. *part.* 1. *num* 7. Quia per illam tritici madefactionem non leuiter triticum corrumpitur, & quasi in alteram substantiam mutatur, ideoque panis inde confectus vsualis non est. Illud vero est certum ex omnium sententia esse grauissimum peccatum in pane ex his seminibus confecto consecrare, quia saltem est dubia materia.

3. Præterea panis triticeus consecrationi deseruiens debet ex aqua naturali confectus esse, & igne tostus, quia hic est panis vsualis. Vnde confectus ex melle, lacte, oleo, aqua rosacea, vel simili consecrationi ineptus est, quia non est panis vsualis, sed placenta, vt benè D. Thom. *quæst.* 74. *art.* 7. *ad* 3. Ægid. de Coninch. *art.* 3. *n.* 48. Vasq. *disp* 170. *cap.* 4. *num.* 25. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 2. *assert* 3. Bonac. *disput.* 4. *quæst.* 2. *part.* 1. *num.* 3. Similiter massa antequam igne torreatur à sacramenti materia deficit, quia esto non differat specie à pane cocto, differt tamen à ratione panis vsualis, qui fuit à Christo pro materia huius sacramẽti institutus. Sic D. Thom. Bonac. Laymann, Vasq. Ægid, & alij locis citatis. Quod si triticeis granis alia diuersa misceantur, vel aqua naturalis, mel, lac, & ex ea mixtione panis conficiatur, considerandum est, an extranea materia naturam superet, nam eo casu mixtum consecrationi ineptum est, at si propria materia extraneam vincat, aptum erit mixtum consecrationi validæ, quia absolutè panis est vsualis: graue tamen peccatum cõsecrans committet aduersus puritatem debitam huic Sacramento, & illius institutionem: Sic tradunt D. Thom. *quæst.* 74. *art.* 3. *ad* 3. *& ibi* Ægid. de Coninch. *num.* 55. Vasq *disp.* 170 *cap* 4. *num* 26 Paul. Laymann. *lib* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 2. *vers. denique.* Bonac. *disput.* 4. *de Sacram. Eucharist quæst.* 2. *part.* 1. *num.* 4. Ob eandem causam peccatum graue erit consecrare

secrare in pane, qui iam incepit transmutari, & corrumpi, sicut in vino, quando incepit acescere: docuit D.Thom. *qua.74 art.7.ad* 3. Henriq. *lib.8.de Eucharist.cap.9.*Bonac. *disput.4.quast.2.pun.1 numero* 5.

4. Verum quod panis triticeus debeat esse azimus, aut fermentatus non est de necessitate sacramenti, vti definiunt expresse Concil. Florent. *in decreto de Armenis, §. tertio in Eucharistia.* Vterque enim panis est vsualis, conuenientior tamen est azimus, quam fermentatus, vt docuit D. Thom. *quast.74.art.4.* tum ob significandam puritatem Corporis Christi, quod sine opera viri conceptum est, tum ob denotandam puritatem, qua hoc Sacramentum recipi debet. Tum præcipue, quia probabilior, & ferè certa sententia fert Christum Dominum in azimo consecrasse, siquidem post vsum agni paschalis, in quo non licebat pane vti fermentato, hoc Sacramentum instituit. At de necessitate præcepti Sacerdos Ecclesiæ Latinæ in Ecclesia Latina tenetur in azimo consecrare, Græcus vero in Ecclesia Græca in fermentato, vt expresse tradidit Concilium Florentin. *dicto decreto.§ 2.* Definimus (inquit) in azimo, siue fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini corpus conficere debere vnumquemque iuxta Ecclesiæ suæ siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinem, & notauit D. Tho. *quast.74.art.4.* Quod adeo verum est, vt Sacerdos Latinus transiens per Ecclesiam Græcam, & Græcus per Ecclesiam Latinam retinere suæ Ecclesiæ consuetudinem possit, consultius tamen faceret, si illius Ecclesiæ, qua transit, ritus obseruet, sicuti multis allegatis probat Bonac. *dicta disp.4. quast.2 punct.1 num.9.& latius* Ægid. de Coninch.*q.74.art.4 dub.2.*

5. Adde Sacerdoti Latino in Ecclesia Latina licitum non esse vti fermentato, neque Sacerdoti Græco in Ecclesia Græca, etiamsi populus diu deberet sacrificio priuari. & proximus absque viatico decedere, quia vtilitas communis priuatis commodis præferri debet At ad vtilitatem communem Ecclesiæ pertinet ritus præscriptos in sacramentis conficiendis obseruare. Ergo hæc vtilitas cuilibet alteri vtilitati præferenda est. Adde præceptum communicandi in articulo mortis, & audiendi sacrum diebus festiuis neminem obligare, nisi quando sacrificium fieri potest seruatis legibus, & ritu ab Ecclesia præscripto. Sic Sotus *in 4 dist.9.art.4.* Vasq. *disput.44. sect.3. in fine & sect.4.concl.2.& disp.76.sect.5.dub.2* Henriq. *lib.8.cap.11.num 7.* Bonac. *disp.4.qu.2.p.1.num.11.* Paul.Laymann. *lib.5.sum.tract.4.capit.2.vers. altera pars.*

6. Materia sacramenti sanguinis est vinum de vite, & nullum aliud, colligitur ex Mathæi 26. Lucæ 22. iuncta Ecclesiæ traditione, definitumque est in Concilio Florent. *decreto fidei.§.tertio* & supponitur in Trident.*sess.13.cap.1. & 2.* Vnde liquores expressi ex pomis, & malgranatis nullatenus consecrationi deseruire possunt, quia non sunt vinum absolutè, & tradunt omnes.

7. Hoc vinum debet necessario esse ex vuis expressum. Nam dum liquor intra vuam est per se potari non potest, sed potius comedi, neque signo hic demonstrari potest, cum non sit sub vuis, vt totum quoddam, sed vt pars in toto, neque est aptus, cui aqua misceatur. Sic D. Thom. *quast.74. art.5.& ibi* Ægid. *numer.123.* Vasq *disp.175 num.11.* Paul. Laymann. *lib.5.sum.tract.4.cap.2.assert.4.*Suar.*disp.45. sect.1.* Bonac.*disput.4 de Sacram.quast.2.pun.2.num.9.&* alij plures apud ipsos. Liquor vero expressus ex vuis maturis, sed non defæcatus, quique Mustum communiter appellatur, materia est consecrationis, quia absolutè est vinum, sed non est decens, ideoque absque vrgenti causa graue peccatum esset ea vti materia ad consecrationem. Colligitur cap. *omne crimen de consecrat. dist.2.* & tradit Vasq.*dicta disp.175.cap.1. num.7.*Suar. *disput.45.sect.1.vers.tertio.*Ægid. *quast. 74.art.5. num.124.*Paul.Laym.*lib 5 sum.tractat 4.cap.2.assert 5.*Bonac. *disp.4 quast.2.part.2.num 3.*Notanter dixi ex vuis maturis, nam liquor expressus ex immaturis, quique Agresta nuncupatur, cum naturam vini consecutus non fuerit, à materia consecrationis excluditur Sic D. Thom. receptus ab omnibus *quast.74. art.5 ad 3.*

8. Vinum congelatum aliqui censent ineptam consecrationi esse materiam. Sic Ledes. *1.p. quart.qu.15.art.5.dub.1.* Alanus *lib.1.de Eucharist.cap.11.*Armilla *verbo Eucharistia num.19.*Angles in *4.p.1.de essential. Eucharist.art.3 difficult.3.* Mouentur, quia vinum congelatum potabile non est, ergo esse non potest materia consecrationi. Hac enim ratione inclusum in vuis diximus ineptum consecrationi. Hac enim ratione inclusum in vuis diximus ineptum consecrationi esse, & aquam congelatam ineptam materiam baptismi, quia inepta est ablutioni. Cùm ergo vinum congelatum ineptum sit potationi, & consecrationi ineptum esse debet. Nihilominus probabilius est vinum congelatum materiam consecrationis esse (nisi aliquando ob congelationem substantia vini corrumperetur, quod in communi congelatione censendum non est.) Sic Syluest. *verbo Eucharistia 2.quast.10.num.15* Sotus *in 4.dist.9.art.5.* Suar. *disp.45.sect.1.circa finem.* Ægid.de Coninch. *quast.74.art.5.num.126.*Bonac.*disp.4 quast.2.part.2. num. 10.* Paul. Laymann. *lib 5 sum.tract.4.cap 2.assert.5. in quarta aduertentia.* Ratio est, quia vinum congelatum per se est potabile, esto per accidens potari non possit. Quod secus accidit in vino incluso in vuis, quod per se est comestibile, non potabile. Consecrationem autem non impedit quod vinum ex aliquo accidenti actu potari non possit, si per se potabile sit, quia Eucharistia non in potatione, sed in re, quæ potanda est consistit. At quia congelatio impedit ablutionem, in qua essentia baptismi consistit, ea de causa aqua congelata baptismo inepta est, non autem vinum congelatum consecrationi. Et forte ob hanc causam Pius V. *in Rubrica Missalis de defectibus Missa §. in hyeme* statuit, si post consecrationem vinum congelatum fuerit, igne liquefieri, & absumi, manifeste supponens ob congelationem species vini consecrationi aptas non corrumpi. Fatentur tamen ferè omnes doctores relati graue esse peccatum, si in vino congelato consecratio fiat, quia dubia est materia. At si prius fuerit congelatum, & postea liquefiat, non est improbabile licitè consecrari, quamuis minus decenter, quia est verum vinum, & actuali potationi aptum, sed congelatione aliqualiter immutatum. Sic Suar *disput.45 sect.1 in fine.* Ægid. de Coninch. *q.74 art.5.in fine.*

9. Acetum esto ex vino fiat nullatenus est materia consecrationis, quia in aliam naturam à vino est transmutatum, ideoque Pius V. *Rubrica de defectibus in Missa occurrentibus,* præcipit Sacerdoti reperienti tempore consumptionis in aceto consecrasse, vt vinum apponat, & denuò consecret. Et Gregor.XIII. imperauit deleri Glossam *in cap 2. de consecrat. dist. 2.* affirmantem acetum esse consecrationis materiam. Quod si Isidor. *lib.8. etymolog.cap.3.* & Innocent. III. *lib. 4. de sacrific.Missa cap.30.*aliique Doctores dixerint acetum esse materiam consecrationis, intelligendi sunt non de aceto perfecto, sed de vino acido, qui ad acetum pergit, eo tamen vti ad consecrationem extra necessitatem peccatum est, & quidem graue, si ita aceti naturæ proximum sit, vt merito dubiterur, an vini qualitates amiserit. Viuald. *de Eucharist. cap.3 num 4.* Victoria *eadem conclus.59.* Pitigian *distinct.11. quastion. 7. conclus.6.* Vasq. *3. part. disput. 175. cap. 2. in 1. difficul.*Bonac *disp.4. p.2 num.5* Ægid.*quast.74. art.5.n.122.* Paul. Laymann. *lib.5.sum. tract 4.cap.2.assert.5.vers. aduerte secundo.* Suar. *disp.45.sect.1.vers quarto.*

10. Sapa Hispanè *arrope* à materia consecrationis excluditur, quia in aliam naturam à vino creditur esse conuersum. Et idem est censendum de vino cocto, Hispanè *Aqua ardiente.* Sic pluribus firmat Bonac. *disp 4 de Sacram.quast.2. p.2.n 5.*

Lora Hispanè *Aguapie*, quod ex vuis iam expressis mixta aqua conficitur nullatenus est materia consecrationis, vt communiter fit, quia non est vinum, sed aqua temperata erit tamen materia, si in minima quantitate mixtio contingat. Illud certum est esse graue peccatum in ea consecrare. Sic sustinet Suar. *3.p.disp.45.sect.1.vers.Sic verò,*Vasq.*disp.175. cap.1.num.8.*Bonac. *disp.4.q.2 pun.2.num 7.*& alij communiter.

PVNCTVM V.

De mixtione aquæ pro consecratione Calicis.

1 *Obligatio est miscendi aquam vino ante consecrationem.*
2 *Non ex necessitate sacramenti, sed præcepti.*
3 *Ex præcepto diuino miscendam esse plures firmant.*
4 *Probabilius est ex solo Ecclesia præcepto.*
5 *Fit satis oppositis fundamentis.*
6 *In qua quantitate hac mixtio facienda sit.*
7 *Tempore sacrificij, & ante oblationem est facienda*
8 *Proponitur quæstio, an aqua, qua tempore consecrationis in vinum conuersa non est, in sanguinem Christi immediatè conuertatur, sicuti conuertitur vinum.*
9 *Affirmant plures, & quibus probent.*
10 *Contrarium vt probabilius defenditur*
11 *Diluuntur opposita fundamenta.*

1. AQuam vino consecrando miscendam esse ex perpetua Ecclesiæ traditione docuit Florent.conc. *in literis Vnionis*, & Trident.*sess.22.*cap. 7. & pluribus exornat Vasq. *disp.176.cap.1.*Bellarm.*lib.4.de Eucharist.* cap.10. & 11.Suar. *disp 45.sect.2.*Congruentia huius mixtionis triplex est, vt colligitur ex S.Thom.*quast.74.a.6.* Et Innocent. *in cap. Cum Martha de celebrat missar.* & Iulio Pontifice, *cap. cum omne de consecrat. dist 2* Sed præcipuè ex Trident. *sess.22.cap.7.* Prima quod Christum Dominum ita fecisse credatur. Secunda quia è latere eius aqua simul cum sanguine exierit in testimonium plenæ ablutionis nostrorum peccatorum per merita Christi, quod Sacramentum hac mixtione recolitur. Tertia ad significandam vnionem populi fidelis cum suo capite Christo

Christo. Etenim per aquam populus significatur iuxta illud Apoc. 17. aquæ multæ, populi multi.

2. Hanc aquam miscendam esse non ex necessitate Sacramenti, sed præcepti aperte denotat Florentin. Concilium affirmans materiam huius venerabilis sacramenti esse panem triticeum, & vinum de vite. Si autem vinum necessario esse deberet aqua mixtum, sicuti debet esse oleum mixtum balsamo pro materia confirmationis, concilium assignans huius sacramenti materiam exprimeret esse vinum aqua mixtum, sicuti expressit in oleo pro materia confirmationis. Neque huic veritati obstat, quod Christus Dominus in vino aqua mixto consecrauerit, vt inferantur necessariò aquam vino esse miscendam. Non enim omnia, quæ Christus Dominus in consecratione seruauit, sunt de sacramenti necessitate. Aliàs solus panis azimus, & non fermentatus esset materia consecrationis, & vinum album, vel nigrum, siquidem vnum è duobus necessariò electum fuit. Sed illud est Sacramento necessarium. Quod ad veritatem formæ necessarium fuerit, quodque Christus Dominus pro Sacramento conficiendo præscripserit. Vt latius probat D. Thom. *quæst.* 74. *art.* 7. Quod vero Cyprian. *epist.* 63. *ad Cæcilium, aliàs lib.* 2. *epist.* 3. *post medium* dixerit: in sanctificando calice offerri aqua sola non potest, quomodo nec vinum solum potest, intelligi debet quod non possit licitè, & conuenienter vnum sine alio offerri. Cùm verò subdit: Calix Domini non est aqua sola, aut vinum solum, quomodo Corpus Christi non potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi vtrumque adunatum fuerit, non ita est accipiendum, vt sicut sola farina, aut sola aqua consecrari validè non possit, ita nec solum vinum consecrari possit, quia id falsum est, & contrarium ipsimet Cypriano dicenti. Nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse, sine nobis, id est sine eo quod significet vnionem nostram cum Christo, sed est ita accipiendum, vt sicut farina sola, aut aqua sola non potest licitè consecrari, sic nec solum vinum. Non enim cóparatio est de valore actus, sed de licito illius vsu.

3. Sed ex quo præcepto, an diuino, an Ecclesiastico tantum hæc mixtio facienda sit? Non est ita certum. Plures, grauesque doctores nec improbabiliter affirmant ex præcepto Christi per Apostolos tradito hanc fieri mixtionem. Sic Alfons. de Castro *hæresi 7. verbo Eucharistia*. Valent. *disp.* 6. *quæst.* 2. *pun.* 1. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 12. *num.* 4. & alij relati à Vasq. Azor, Suar. & aliis statim referendis. Fundamentum præcipuum sumitur ex aliquibus conciliis, & Patribus indicantibus hanc traditionem à Christo Domino emanasse. Nam Concilium Carthaginense 3. *can.* 24. & Africanum, *can.* 4. dicunt, In sacramentis corporis, & sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quàm quod ipse Dominus tradidit, & hoc est panis, & vinum aqua mixtum. Sentiunt ergo Christum Dominum tradidisse vinum esse aqua miscendum. Item concilium Aurelianense 4. *cap.* 4. docens aquam esse vino miscendam subdit: Quia sacrilegium iudicamus aliud offerri, quam in mandatis sanctissimis Saluator instituit. Cyprian. *epist.* 63. *quæ est* 3. *lib.* 2. expressis verbis mixtionem aquæ appellat, tum Dominicum præceptum, tum Dominicam traditionem. Neque his repugnat Tridént. *sess.* 22. *cap.* 7. & Florent. *in decreto de Armenis* §. 3. affirmans ex Ecclesiæ præcepto hanc mixtionem faciendam esse, quia id verum est, tametsi etiam ex Christi præcepto facienda sit. Concilia enim præceptum Ecclesiasticum, vtpote omnino certum declararunt, à declaratione diuini vtpote incerti abstinuerunt.

4. Nihilominus verius existimo solum ex Ecclesiæ præcepto hanc mixtionem esse faciendam. Sic pluribus firmant Vasq. *disp.* 177. *cap.* 2. Suar. *disput.* 45. *sect.* 2. Ægid. de Coninck. *quæst.* 74. *art.* 7. *num.* 135. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *p.* 4. *num.* 1. *vers. dixi*. Moueor ex Trident. & Florent. dicentibus, ex Ecclesiæ præcepto hanc mixtionem haberi, in quo satis indicarunt non ex Christi institutione. Nam esto Ecclesia præcipere possit obseruandum id ipsum, quod Christus præcepit, incongruè tamen indicaret ab ea obligationem oriri, cum præcipua obligatio ex Christi præcepto oriatur.

5. Dicta verò concilij Carthaginen. Africani, & Aureliani facilem habent explicationem. Fateor inquam verissimum esse in sacrificio nihil aliud esse offerendum præter id quod Christus Dominus tradidit, scilicet panem, & vinum aqua mixtum. Sed inde non infertur tradidisse aquam esse vino miscendam, sed nullum alium liquorem præter vinum aqua mixtum esse offerendum. Cyprianus vero, & alij Patres ideo hanc mixtionem appellant Dominicum præceptum, seu Dominicam traditionem, quia est traditio, & præceptum ob factum Christi impositum, & ad illius imitationem.

6. In qua autem quantitate sit aqua vino miscenda, certum est in minori quantitate misceri debere: aliàs mixtum æquè aqua, ac vinum esset. Habetur expressè *cap. perniciosus de celebrat. missar.* & congruit ratio, quia vino virtus, & maiestas Christi significatur, quæ necessariò superare debet fragilitatem populi aqua significatam, & fortè ob hanc rationem, cum aqua miscetur, benedicitur, non item vinum, quia fragilis homo ex Christi virtute vtpote potentiori robur accipit, & ex vnione cum Christo sacratur. Concilium Triburiense, quod prouinciale fuit, neque approbatum, *can.* 19. permittit tertiam partem aquæ appon: Fortè illo tempore, & in ea regione ob qualitatem vini potuit esse licitum. At Concilium Florent. in *decreto illo fidei*. §. 3. expresse dicit modicissimam aquam esse miscendam. Tertia autem pars modicissima non est, ideoque Romanæ Ecclesiæ consuetudo, & praxis secunda est, quæ octies, vel decies plus vini apponit, tametsi vt aduertunt doctores communiter, non sit in hac parte scrupulosè agendum.

7. Hæc mixtio necessario facienda est tempore sacrificij ab ipso Sacerdote, vel de eius licentia, & facultate à Diacono, vel Subdiacono in missis solemnioribus. Quia sacrificanti præcipitur hæc mixtio, vt cæremonia quædam sacra ad sacrificium pertinens, tum ob vnitatem Christi, tum ob significationes, quas habet. Cui præcepto nullatenus faceret satis, si vinum aliàs mixtum offerret & tradit D. Thom. *q.* 74. *art.* 8. *ad* 3. Ægid. de Coninch. *ibi num* 141. Vasq. *disp.* 177. *c.* 2. *num.* 18. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 4. & 5. Adde teneri Sacerdotem non solum tempore sacrificij hanc mixtionem facere, sed ante oblationem, aliàs grauiter peccabit contra Ecclesiæ consuetudinem. Suar. *disput.* 45. *sect.* 3. Bonac. *num.* 5. Ægid. *num.* 142. Quod si ex obliuione, aut negligentia mixtionem omiserit, & id aduertat Sacerdos ante factam consecrationem, debet necessariò eam facere, quia adhuc vrget præceptum miscendi aquam vino, & eandem significationem hæc mixtio habere potest, sicuti si ante oblationem esset facta. At si facta consecratione Sacerdos aduertat aquam non esse vino mistam, nullatenus est miscenda, quia sanguini Christi nihil extraneum misceri debet, & præceptum solum erat de miscenda aqua vino, non item sanguini Christi. Suar. *dicta disp.* 45. *sect.* 3. Ægid. *q.* 74. *art.* 8. *n.* 142. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *part.* 4. *n.* 5.

8. Superest grauissima quæstio, an aqua quæ vino miscetur in sanguinem Christi conuertatur? Et quidem si tempore consecrationis fuerit in substantiam vini transmutata, nemini potest esse dubium in sanguinem Christi conuerti. Quare controuersia solum est, an eo casu, quo in vinum transmutata non fuerit, permaneat in sua substantia, vel in sanguinem Christi conuertatur? Posse autem contingere tempore consecrationis aquam non esse in vinum conuersam constat, vel quia vinum ita debile est, vt eo breui tempore aquam transmutare non possit, vel quia Sacerdos immodicam quantitatem aquæ miscuit, esto vini quantitate minorem, vel quia ob defectus in missa occurrentes facta mixtione statim calicem consecrauit.

9. Plures graues doctores censent illam aquam, sicut & vinū immediatè in sanguinem Christi conuerti. Sic Cardin. Alanus *lib.* 1 *de Sacram. cap.* 13. Baron. *to.* 12. *anno* 1188. & *an.* 1192. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 25. *num* 4. Scotia *de missa sacrific. lib.* 4. *cap.* 1. *num* 13. Iansenius *in concord. cap.* 131. Alexand. Pesant. 3. *p.* *q.* 74 *art.* 8. *disp.* 2. Ægid. de Coninch. *dub. vn. num.* 144. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap* 2. *num.* 9. Mouentur primò grauissimorum Patrum authoritate affirmantium aquam vino permixtam offerri, benedici, & consecrari, quod verum non esset, si necessario in vinum esset prius conuertenda, quia tunc non aqua, sed vinum offertetur, bene diceretur, & consecraretur. Quod autem æquè de aqua vino permixta, ac de vino Patres affirmant consecrari constat ex his, quæ referuntur, *cap.* 1. & 4. *de consecra. dist.* 2. sed præcipuè id tradidit Alger. *lib.* 1. *de Sacrament. cap.* 16. cùm enim (inquit:) vinum pro Christo, aqua sacrificetur pro populo, & vtrumque vnus sanguis fiat. Et Paschas. *lib.* 1. *de Corpore Christi. cap.* 11. vbi ait: Propterea non inconuenienter etiam ob hoc ibidem aqua consecratur, non quod aqua permaneat, sed vertatur in sanguinem, vt significet, quod fides percipiat. Idem docet Damascen *lib.* 4. *orthodoxa fidei, cap.* 14. Neque vllus ex antiquis patribus docuit aquam necessariò in vinum conuertendam esse priusquam in sanguinem Christi, imo potius plures senserunt hanc conuersionem esse impossibilem, vt satis colligitur ex his quæ tradit Innocent. III. *in cap. cum Martha de celebrat. Missar.* § *quæsiuisti* Et docuit Iustin. Martyr. *apolog.* 2. *pro Christianis sub finem*, & aliqui Philosophi relati à Conimbricens. *de generat. lib.* 1. *cap.* 10 *quæst.* 1. *art.* 1. sed absolute affirmarunt simul cum vino in sanguinem Christi conuerti, quod de conuersione propria, & immediata intelligendum est. Secundo quia Innocent. III. *in dicto cap. cum Martha de celebrat. Missar.* rogatus, an aqua, quæ vino miscetur in sanguinem Christi conuertatur. Huic opinioni fauere videtur, quatenus ex triplici opinione, quam ibi recenset secundam vt probabiliorem eligit, quæ est aquam cum vino transsubstantiari, reiecta prima opinione de conuersione in humorem flegmaticum, & tertia asserente in propria specie manere accidentibus vini circumfusam, quod necessario asserendum est sæpè contingere, si aqua in sanguinem Christi immediatè non conuertitur. Tertiò ponamus, vt est satis verisimile, aquam, quam Christus Dominus in consecrando miscuit, non esse tempore consecrationis in vinum conuersam,

conuersam, cum illius mixtionem statim subsecuta fuerit consecratio. At si aqua in sanguinem Christi non conuertitur, sed in substantia aquæ post consecrationem remanere debet, non est credendum Christum Dominum illam fore appositurum, neque Ecclesiam præcepturam Sacerdotibus apponendam. Ergo. Quarto verba consecrationis totum illum potum, qui ex Ecclesiæ instituto consecrandus apponitur determinatè significant, ergo totum illum in sanguinem Christi conuertunt. Cùm ergo ille potus non solum ex vino, sed ex aqua mixta vino coalescat, & sic consecrandus, ex Ecclesiæ instituto apponatur, necessariò totus ille potus in sanguinem Christi conuerti debet. Quintò ex hac sententia nullum sequitur inconueniens. Nam esto Concilia sæpè definiant panem, & vinum esse materiam consecrationis, non inde excludunt aquam vino mixtam. Aqua enim vino mixta vinum communiter nuncupatur. Neque inde fit duplicem esse materiam sanguinis, aliam necessariam, & aliam sufficientem. Nam aqua seorsim sumpta nunquam est materia sufficiens, quia necessariò expostulat, vt sit sufficiens esse vino permixtam, & cum illo consecrari. Neque duo ibi consecrantur, sed vnum, scilicet vinum aquaticum, seu compositum ex vino, & aqua, vt dixit Glossa *in dicto cap. cum Martha verbo cum vino.* Quocirca si quis vellet verbis cõsecrationis solam aquam qualitatibus vini perfusam consecrare, nihil efficeret, quia aqua qualitatibus vini perfusa independenter à vino consecrari nullatenus potest. Sexto potest probari ab inconuenienti. Totus enim calix, qui consecrationi præparatur, facta consecratione adorandus proponitur. Hoc autem nequit fieri eo casu, quo moraliter constat aquam in vinum conuersam non esse tempore consecrationis, siquidem aqua adoratione Latriæ proponeretur adoranda. Ergo dicendum est, aquam immediatè in sanguinem Christi conuerti, quando in tempore consecrationis in vinum conuersa non est. Item nequiret Sacerdos aliam secundam missam celebrare ob populi necessitatem, cum sibi moraliter constat non esse ieiunum.

10. Nihilominus etsi prædicta sententia sit satis probabilis præcipuè ob primum fundamentum, probabiliorem reputo contrariam, nempè aquam in sanguinem Christi non conuerti, nisi quatenus fuerit in vinum conuersa, sic expressè docuit Glossa *in dicto cap. cum Martha. verbo cum vino*, quatenus dicit. Non transeunt duo in sanguinem, sed vinum, quod aquam sibi incorporauit. Si autem substantia aquæ immediatè in sanguinem Christi conuerteretur, duo, scilicet vinum, & aqua in sanguinem Christi transirent. Item tradidit Alexand. Bonauent. Ricard. Scotus, Paludan. Gab. Maior. Viguer. quos refert. & sequitur Vasq. *quæst.* 74 3. *p. art.* 4. *disp.* 178. *cap.* 2 Consentit Azor. *lib.* 10. *cap.* 28 *qu.* 1. Filliuc. *tract.* 4. *cap.* 3. *quæst.* 10. Suar. *disp.* 45. *sect.* 4. *Vers. nihilominus* Henriq. *lib.* 8. *cap.* 12 *& in comment. litt.* 1. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 7. testaturque esse communem, cui assentire videtur Innocent. III. *in cap. cum Martha* approbans secundam opinionem ibi relatam, quæ erat aquam cum vino transsubstantiari, cum in vinum transeat mixta vino. Supponit ergo non transubstantiari eo casu, quo in vinum non transiret. Fundamentum præcipuum est, quia concil. Florent. in dicto decreto de Armenis, & Trident. *sess.* 13. *cap.* 1. *&* 4 *& can.* 1. & Innocent. III. *in cap. firmiter, de summa Trinit.* expressè asserunt huius consecrationis materiam esse solum vinum de vite. At si aqua mixta vino in sanguinem Christi immediatè conuerteretur, non solum vinum, sed aqua qualitatibus vini effecta esset materia. Non igitur est dicendum. Deinde Trident *sess* 13. *can.* 2. definit post consecrationem solas species panis, & vini remanere, at si aqua in sanguinem Christi conuertitur, non tantum species vini, sed aquæ remanebunt, sub quibus sanguis Christi existeret. Ex quo videtur inferri, si huiusmodi species aquæ ab speciebus vini separarentur, vt Philosophi testantur separari posse, sub illis Christus Dominus existeret, siquidem Concil. Trident. *sess.* 13. *can.* 3. definit sub singulis cuiuscunque speciei partibus separatione facta totum Christum contineri. At affirmare sub solis aquæ speciebus contineri Christum (esto probabile reputet Ægid. de Coninch. *quæst.* 74. *art.* 8 *dub. vnic. num.* 191.) mihi difficillimum est, eo quod solæ illæ species continere possunt Christum, ex quarum substantia Christus confici potest: at ex sola substantia aquæ nequit Christus in hoc sacramento Eucharistiæ confici. Ergo sub solis aquæ speciebus nequit constitui. Dices Trident. definire tantum sub singulis speciei partibus separatione facta Christum contineri, sub quibus consecrari potest, cum autem non possit consecrari in aqua à vino separata, sed in aqua mixta vino, nequit sub speciebus aquæ separatis constitui. Sed contra. Nam Trident. definit separatione non amitti præsentiam corporis, & sanguinis, sed sub singulis speciei partibus separatis existere, sub quibus non separatis Christus existebat; at si ante separationem sub speciebus aquæ existebat facta separatione sub illis existere debet. Secundum fundamentum est, quia incertum est Christum Dominum aquam vino consecrando miscuisse, & incertius, sic miscendam præcepisse. Ergo nullo firmo fundamento affirmari potest aquam mixtam vino esse materiam consecrationis quoad suam substantiam. Materiamque cuiuslibet sacramenti ex Christi institutione constare debet. Tertium sumitur ab inconuenienti, ideo contraria sententia affirmat aquam naturalem vino mixtam immediatè in sanguinem Christi conuerti, quia sic mixta communi vsu hominumque æstimatione est vinum. Sed eadem ratione dici posset aquam rosaceam mixtam vino esse materiam, siquidem sic mixta ob qualitates à vino acceptas vinum nuncupatur, totusque ille potus vinum esse dicitur. Quod autem sit aqua rosacea, vel naturalis per accidens est, cum æquè ex vtraque mixtura absolutè vinum nuncupetur, & æquè vtraque per se indebita consecrationis materia sit.

11. Argumenta pro priori sententia adducta, etsi difficilem habeant solutionem, non tamen conuincunt. Ad primum respondeo aquam benedici, offerri, & consecrari. Quia frequenter in vinum conuertitur, & sic conuersa consecratur, & ad hunc effectum vino miscetur. Quod si aliquando in vinum conuersa non fuerit, id est per accidens, & præter Ecclesiæ intentionem, & eo casu consecrari censenda est per denominationem à vino, cui est permixta, tametsi in se ipsa non consecretur. Ad secundum constat ex probatione nostræ sententiæ. Nunquam enim Innocent. III. definiuit, aquam vino permixtam, & quæ tempore consecrationis in substantia aquæ perseuerat, conuerti in sanguinem Christi, potius enim contrarium supposuit, affirmans aquam cum vino in sanguinem transmutari, eo quod in vinum transeat, tacitè denotans eo casu, quo in vinum non transiret, in sanguinem non transmutari. Ad tertium nego aquam à Christo Domino appositam in vinum non fuisse prius conuersam, quia modicissima fuit. Et ob hanc in vinum conuersionem præcipit Ecclesia modicissimam apponi, quod si aliquando aqua apposita in vinum conuersa non fuerit id per accidens est, & præter Ecclesiæ intentionem. Ad quartum concedo verba consecrationis significare totum illum potum, qui ab Ecclesia consecrandus apponitur, nego tamen significare aquam vino permixtam in substantia aquæ perseuerantem, quia aqua sic sumpta non apponitur consecranda, sed apponitur consecranda in vinum conuersa. Ad quintum nego ex opposita sententia nullum sequi inconueniens, siquidem sequitur re ipsa duo consecrari, & duas esse materias, tametsi vna sine alia esse non possit. Ad sextum concedo totum calicem proponi adorandum, quia creditur sub singulis partibus Christum contineri, quod si aliquando contigit aquam in sua substantia manere tempore consecrationis id est per accidens, & quoad eam partem non proponitur calix adorandus, quia aqua nunquam fuit consecrationi præparata, nec adorationi proposita, nisi media conuersione in vinum. Quod autem subiungitur de ieiunio facilè solues, si dicas ieiunium non solui, quia Sacerdos reputare probabiliter potest aquam in vinum conuersam prius fuisse. Secundò quia simul cum sanguine Christi ex præcepto Ecclesiæ sumitur, quam non est credendum voluisse ea sumptione ieiunium solui.

PVNCTVM VI.

Quæ intentio in ministro, & quæ præsentia, & quantitas in materia requiratur, vt consecratio valeat, licitáque sit.

1. *Explicatur intentio requisita.*
2. *Deferens duas hostias, putans vnam tantum deferre, vtramque consecrat.*
3. *Quid de formulis pro communicantium vsu sub distinctione respondetur.*
4. *Quid de guttis intra, vel extra calicem existentibus.*
5. *Debet materia consecranda esse præsens, & qualiter.*
6. *Quæ quantitas requiratur*
7. *Seruandus est Romanæ Ecclesiæ vsus, vt licitè consecratio fiat.*
8. *Quid faciendum, cum dubium suborritur an sit aliqua materia consecrata.*

1. AD consecrationem primo requiritur, vt intentionem habeas saltem virtualem consecrandi, quia intentio ministri Sacramento necessaria est. Quæ autem sit intentio virtualis constat ex dictis *tract.* 18. *de Sacram. in genere punct* 5. Insuper debes habere intentionem determinatam hoc est circa materiam determinatam, quod pronomine *hoc*, vel *hic* signare possis. Quia materia, & forma sacramenti operantur secundùm ministri intentionem. Si igitur intentio determinata non est, effectum determinatum habere non possent. Neque sufficit, si hanc determinationem in voluntatem Dei, vel alterius hominis refundas. Nam si est voluntas de futuro, ab ea pendebit sacramentum in suo esse. At hoc sacramentum nequaquam à futuro euentu pendere potest, quia eo tempore neque est forma illius, neque materia. Ergo. Si vero sit voluntas de præsenti, velisque consecrare ex duplici hostia eam,

quæ

quæ Paulo, vel Deo magis placeat, (tametsi Ægid. *quæst.* 74. *art.* 2. *num.* 57. censeat consecrationem effectum habituram) at longè probabilius contrarium existimo casu quo tibi ignotum sit, quæ ex illis hostiis sit Paulo, vel Deo gratior. Nam posita hac ignorantia nequaquam potes pronomine *hoc* hostiam determinare, cum tamen necessarium sit determinationem illius ex tua voluntate, & non ex voluntate alterius pendere. Sic optimè tradit Vasq. *disp.* 171. *cap.* 1. *n.* 7. Suar. *disp.* 43. *sect.* 6. Bonac. *disp.* 4 *q* 2. *p.* 5 *n* 9.

2. Hinc oritur dubium pro casu communiter contingente. An Sacerdos duas hostias consecrandas deferens, credens vnam tantùm deferre vtramque consecret, vel neutram? Aliqui affirmant solam ante oculos propositam consecrare, quia illius tantùm videtur habuisse intentionem, siquidem aliam non cognouit, & intentio ferri non potest in incognitum. Sed verius est vtramque consecrare, quia præsumitur eam intentionem habere, quam communiter Sacerdotes habent, & Ecclesia intendit. At Sacerdotes intentionem habent consecrandi materiam præsentem, quam in altare consecrandam detulerunt, & in manibus habent tempore consecrationis. Ergo eam intentionem præsumitur Sacerdos habuisse. Sic Nauarr. *cap.* 25. *numer.* 91. Suar. *disput.* 43. *sect.* 6. *vers. sed obijcies.* Vasqu. *disp.* 171. *cap.* 1. *numer.* 2. Bonac. *disput.* 4 *quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 3. Ægid. de Coninch. *quæst.* 74. *art.* 2. *dub.* 3. *numero* 39.

3. Sed quid dicendum de formulis, quæ solent pro communicandis deferri. Respondeo, si inscio Sacerdote in altari essent depositæ, ipseque Sacerdos illarum ignarus esset, nullatenus consecrarentur, quia nullam intentionem etiam virtualem habuit illas consecrandi. Ægid. de Coninc. *q.* 74 *art.* 2. *dub.* 3. *n.* 39 Bonac. aliis relatis *disp.* 4. *q.* 2. *pun.* 5. *n.* 8. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4 *cap.* 2. *assert.* 9. Secus vero esset, si ipse Sacerdos, vel alius ex eius beneplacito eas formulas consecrandas ante offertorium deferret. Nam eo ipso voluntatem habet eas consecrandi, ex qua voluntate consecrantur, tametsi tempore consecrationis illarum obliuiscatur. Sic Ægid. *nu.* 40. Laymann. *supra.* Bonac. *num.* 6. Quod intelligendum est, dummodo sint super altare sacrificij, hoc est super aram, nam si iuxta existant, & illarum obitus fuerit, nequaquam sunt consecratæ. Quia non est præsumendus Sacerdos indebitè, & illicitè consecrationem facere voluisse. Sic optimè notauit Suar. *disp.* 43. *sect.* 6. *circa finem.*

4. Ob eandem rationem guttæ vini in superficie exteriori calicis non censentur consecratæ, quia indebitè Sacerdos eas consecraret, ac proinde non est præsumendum eam intentionem habere: guttæ vero intra vas existentes, si leui calicis motione reliquo vino misceri possunt, censendæ sunt consecrati, ne materia non consecrata, consecratæ misceatur. At si longè à reliquo vino separatæ existant, inconsecratæ manent, quia solum præsumitur voluisse consecrare vinum illud, quod quasi per modum vnius intra calicem existit. Vt autem hæc dubia vitentur expedit in præparatione calicis eas guttas exactè abstergere. Sic Ægid. *quæst.* 74. *art.* 2. *dub* 3. *in fine.* Suar. *disput.* 43 *sect.* 6. *circa finem.* Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 2. *fine.*

5. Secundò requiritur ad consecrationem, vt materia consecranda sit tibi præsens, ita vt eam pronomine *hoc*, vel *hic* demonstrare possis, & sensu percipere, aliàs morali, & humano modo tibi præsens non erit. Cui præsentiæ non obest, quod in aliquo vase, aut linteo côtineatur, nam ratione côtinentis contentum tibi præsens est. Secus esset, si retro parietem, vel linteum panis, vel vinum essent apposita, quia tunc nullo sensu eam materiam demonstrare potes. Et idem est si panis sub mappa, vel in tabernaculo existat, quia non existit ibi tanquam in continenti, quod sensu percipi possit. Sic Suar. *disp.* 43 *sect.* 5. Vasq *disp.* 171 *c.* 4. Bonac. *disp* 4 *q* 2. *p.* 6 *à n.* 2. Ægid. de Coninch. *qu.* 74 *art* 2. *dub.* 2. *n.* 21. *&* 23. Paul. Laymann *lib.* 5. *sum tract.* 4 *cap.* 2 *assert.* 7.

6. Tertiò requiritur ea quantitas, quæ humano sensu percipi possit & pronomine *hoc* ab homine demonstrari, quia sacramenta non Deo, & Angelis, sed hominibus sunt signa gratiæ sanctificantis. Quocirca si ita minima quantitas esset, vt nullatenus ab homine extra miraculum percipi posset, inepta consecrationi esset, quia pronomine *hoc* demonstrari non posset. Requiritur ergo ad consecrationem quantitas Sacerdoti consecranti demonstrabilis. Dices sub minima quantitate separata ab aliquo pane consecrato Corpus Christi continetur, cum tamen sensu humano percipi non possit. Respondebis plus requiri ad Corpus Christi consecrandum, quam ad consecratum conseruandum, quia ad consecrationem necessarium est, vt materia consecranda sit ita sensibilis vt demonstrari possit, secus ad illius conseruationem. Sed contra, quia Christus Dominus conseruari non potest nisi sub specie, quæ humanis sensibus percipi possit, aliàs non erit signum sensibile. Ergo idem ipsum, quod requiritur, vt Christus sub speciebus ponatur, requisitum est, vt conseruetur. Quapropter censeo nullam quantitatem ita minimam esse, quæ ab homine sensum perfectissimum habente percipi non possit, ac proinde quæ ab eo non possit consecrari. Quod si aliqua sit quæ per se sumpta a nullo homine extra miraculum percipi possit, nec consecrari poterit, nec sub ea Christus existere. Sic Vasq. *disp.* 171 *c.* 2. Consentit Suar. *disp.* 43 *s.* 8. ex parte Ægid. de Coninch *q* 74 *art.* 2 *dub.* 2. *n.* 28.

Ex parte magnitudinis nulla potest quantitas ita magna designari, cuius partes si continuæ existant, consecrari non possint. Nam esto illæ partes remotæ, si distinctè sumerentur demonstrari non possent pronomine *hoc*, quia longè distant. At vnitæ partibus proximioribus, & vnum continuum cum illis componentes optimè demonstrantur. Neque enim ad hanc demonstrationem requiritur, vt quantitas secundùm omnem sui partem sensibus obiiciatur, cum regulariter solum quoad superficiem exteriorem & videatur, & sentiatur. Sed quia illæ partes exteriores aliis vniuntur, ideo totum illud demonstrari potest. Sic Vasqu. *disput.* 171. *cap.* 4. *num.* 25. Notanter dixi si partes continuæ existant, nam si diuisæ sint, & longè à consecrante distent, nequaquam consecrari poterunt, quia non possunt pronomine *hoc* demonstrari. Non enim pronomen illud demonstrat cumulum, sed panes, ex quibus cumulus coalescit. At panes remoti nec per se, nec ratione aliorum demonstrari possunt, cum non sint illis vniti. Ergo. Sic Ægid. de Coninch *quæst.* 74. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 20. *&* 22. Quod si inquiras quam proximitatem habere necessario debeat materia, vt pronomine *hoc* demonstrari possit? Respondeo prudentis arbitrio decidendum esse. Crederem sanè non debere à consecrante 20. passus distare, quia panis in ea distantia constitutus etsi oculis percipiatur, at communi vsu non demonstratur pronomine *hoc*, sed illud.

7. Hucusque locutus sum de requisitis pro consecratione valida. Nam si de licita loquamur, seruandus omnino est vsus, & consuetudo Romanæ Ecclesiæ, tum in quantitate materiæ, tum in illius præsentia.

8. Sed quid dicendum, cum dubium occurrit, an materia aliqua sit consecrata? Respondeo, si dubium prudens oriatur, ex eo quod dubitetur, an fuerit satis præsens, vel an fuerit intentio circa illam. Si nulla alia materia pro sacrificio est constituta, debet sacerdos iterum verba consecrationis proferre super illam materiam sub conditione, ne sacrificium imperfectum relinquat. At si alia materia pro sacrificio est constituta, nec dubium circa illam versetur, sed circa materiam communicantis appositam, debet Sacerdos alio die sacrificans, vel alter Sacerdos de ea re monitus verba consecrationis super illam materiam sub conditione proferre, eamque simul cum materia, quam in illo sacrificio consecrauit absumere. Quod si dubium oriatur ex incapacitate materiæ, quia præsumitur vinum esse acetum, vel panis corruptus, si nulla alia materia certa sit in eo sacrificio consecrata, debet sacerdos errorem agnoscens certam materiam consecrare, & simul cum ea dubium absumere. At si alia materia certa apposita fuit, alius Sacerdos, vel ipse altero die eam dubiam materiam simul cum ea, quam in sacrificio consecrat absumere debet. Hic enim honor, & reuerentia materiæ sub dubio consecratæ debetur.

PVNCTVM VII.

De forma conficiente hoc venerabile Sacramentum.

1 *Quæ sit forma consecrationis panis.*
2 *Quæ transpositio, mutatio, diminutio, vel additio annullet sacramenti formam.*
3 *Quæ sit forma consecrationis vini.*
4 *Qualiter vtraque forma à sacerdote proferatur.*
5 *Pro quo supponat pronomen* hoc *vel* hic.
6 *Quid operentur verba consecrationis.*

1. Forma consecrationis panis sunt illa verba. *Hoc est enim corpus meum*, quia illis perfectè significatur corporis Christi præsentia. Vnde reliqua tam antecedentia, quam subsequentia non sunt de necessitate sacramenti, sed præcepti. Quinimo particula *enim*, cum non ad significandam Christi præsentiam, sed ad coniungendum sermonem apposita per Ecclesiam fuerit, consecrationi necessaria non est. Erit tamen peccatum saltem veniale, illius omissio ex negligentia, & incuria. At si ex proposito fiat vix à mortali excusabitur ob virtualem contemptum Sic Suar. *disp.* 59 *sect.* 1. Ægid. de Coninch. *q.* 78 *art.* 2. *dub.* 2 *n.* 57. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. Euchar. q.* 3 *p.* 1 *n.* 10.

2. Quælibet tamen transpositio, mutatio, diminutio, vel additio in hac forma regulariter est graue peccatum, tametsi non impediat illius significationem. At si significationem impediat, vltra peccatum irritum reddit sacramentum, vt constat ex dictis *tract.* 18. *de sacram. in genere: pun.* 3. Hinc fit his verbis, illud est corpus meum, non confici hæc

hoc sacramentum, quia pronomeo illud modum significandi à Christo vsurpatum mutat. Et idem est si diceres: hic est corpus meum, sumpto hic aduerbialiter. Non enim significat conuersionem, quæ ex substantia panis in corpus Christi per huiusmodi formam consecrationis fit. Neque item hoc Sacramentum conficitur, si dicas hoc est corpus Christi, quia non in persona Christi, & Christum repræsentans sacramentum conficeres, sed relatiuè te haberes, quod institutioni obstat. Nec denique conficeres sacramentum, si diceres, consecro, conficio corpus Christi, vel corpus meum, quia forma huius sacramenti non in fieri, sed in facto esse præsentiam Christi significat. Sic sustinet Henriq. *lib. 8. capite 16.* Suar. *disput. 59. sect. 2.* Bonac *disput 4. quæst. 3. punct. 1.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 3.* & alij communiter.

3. Forma consecrationis vini sunt tantùm illa verba: Hic est enim calix sanguinis mei noui, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Variant Doctores, an omnia hæc sint de essentia? Affirmat S. Thom. *quæst. 78. articul. 3.* S. Antonin. *3. p. tit. 13. cap. 5. §. 4.* Syluest. *verbo Eucharistia 1. quæst. 6. dicto 4.* Petr. de Soto, *lect. 2. de Eucharist.* Mouentur, quia posteriora verba noui, & æterni testamenti, &c. priora determinant, & eodem tenore à Sacerdote proferuntur. Ergo omnia sunt de essentia. Nihilominus longè verius est sola illa verba. Hic est calix sanguinis mei; essentialia, seu substantialia esse, quia finita illorum verborum prolatione significatur sanguinem Christi ibi esse præsentem. Ergo illis sacramentum sanguinis perfectè conficitur, siquidem verba efficiunt quod significant. Reliqua vero verba non vt operatoria præsentiæ Christi vsurpantur, sed vt recitantia eius effectum, & declarantia sanguinis effectum. Deinde Euangelista, & Paulus præscribentes modum conficiendi hoc sacramentum plurima ex dictis verbis omittunt, illis tantum retentis, *noui testamenti.* Ergo signum est reliqua essentialia non esse. Imo neque noui testamenti, cum non ad significandam sacramenti substantiam, sed illius qualitatem dicta fuerint, scilicet ad denotandum sanguinem Christi esse sacramentum, quo nouum testamentum confirmatur non pro tempore limitato, sed vsque in finem mundi, esseque mysterium, quod sola fide percipi potest, effusumque esse non solum pro Apostolis, & Iudæis, sed pro Gentibus in remissionem omnium peccatorum. Adde in variis liturgiis solum prima verba sunt apposita, vt constat ex Clement. Alexandr. (*lib. 8. constitut. cap. 31. & 17.* Ambros. *lib. 4. de sacrament. cap. 5.* Iustino *apolog. 2.* & pluribus exornat Suar. *disput. 60. sect. 1.* Ægid. de Coninch. *quæst. 78. artic. 3. dub. 2. conclus. 1. & 2.* Bonacin. *disput. 4. quæst. 3. punct. 2.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 3 assert. 2.* Henriq. *lib. 8. cap. 17.* & alij plures apud ipsos. Quæ autem mutatio in hac forma essentialis sit, quæ non, colligitur ex dictis *num. præcedenti.*

4. Hinc fit formam essentialem consecrationis panis, & vini proferri à Sacerdote tum recitatiuè, & historicè; tum formaliter, significatiuè, assertiuè, & operatiuè. Constat recitatiuè proferri ex ipso contextu canonis, in quo Sacerdos narrat sic Christum Dominum illa verba protulisse. At quia illa verba non solùm recitant quod Christus fecerit, sed id ipsum denuo faciunt, & operantur, ea de causa etiam significatiuè, assertiuè, & operatiuè proferuntur. Asserunt enim, & efficiunt esse corpus Christi, quod Sacerdos suis tenet manibus, quod verum nullatenus esset, si solùm recitatiuè essent prolata verba. Sic D. Thom. *quæst 78 art. 5.* Ægid. de Coninch. *q. 78 art. 3. dub. 1.* Paul. Laymann. *lib 5. sum. tract. 4 cap. 3. assert. 3* Suar. *disp. 58.* Henriq. *lib. 8. cap. 16. & cap. 18.* Bonac. aliis pluribus relatis *disp. 4. q. 3. pun. 5.*

5. Sed est dubium qualiter pronomen illud *hoc*, vel *hic* supponat. Nonenim pro substantia panis, vel vini supponere potest, siquidem falsa esset propositio affirmans substantiam panis, & vini esse corpus, & sanguinem Christi, tametsi ex pane, & vino corpus, & sanguis Christi conficiatur. Neque etiam pro accidentibus panis, & vini supponere potest. Tum quia accidentia non sunt corpus Christi. Tum quia non adest corpus Christi, cùm pronomen illud profertur. Neque item supponere potest pro ipsomet corpore Christi, alias esset propositio identica: Corpus Christi est corpus Christi, & ad conuersionem significandam omnino insufficiens. Hæc enim significari non potest, nisi prædicatum, & subiectum propositionis respiciant aliquem terminum vtrique communem. Dicendum ergo est pronomen *hoc* cum profertur, supponere non determinatè, & in particulari pro pane, vel illius accidentibus, vel pro Christo, sed supponere confusè, & in communi pro contento sub accidentibus panis, & vini, quæ indeterminatio adueniente prædicato tollitur. Quocirca cùm dicis *hoc* nihil determinatum, & singulare signas, sed signas quid commune, & indeterminatum, quod sub accidentibus panis continetur, determinatur autem prædicato adueniente, vt pro corpore Christi supponat. Sic D. Thom. *4. 78. art. 5.* & ibi Ægid. de Coninch. *num. 42.* Suar. *disput. 58. sect. 7. vers. quinta sententia.* Henriq. *lib. 8. cap. 19. n. 1.* Bonac. aliis relatis *disp. 4. quæst. 3. p. 4. num. 1.*

6. Finita prolatione verborum, quæ ad consecrationem diximus necessaria esse, perit substantia panis, & vini, & corpus, & sanguis Christi sub illorum accidentibus constituitur non tanquam verum subiectum, cui accidentia inhæreant, sed vices subiecti gerens ea accidentia altiori, & efficaciori modo sustentando. Ob quam causam Concilia, & Patres actionem, qua hæc omnia fiunt transubstantiationem appellant, id est conuersionem vnius substantiæ in aliam substantiam sub eodem termino. Etenim consecrationis verba eam vim, & efficaciam habent ex diuina promissione, vt eo ipso quo feruntur, corpus Christi constituant sub accidentibus panis, & vini, ipsasque substantias panis, & vini destruant pereunte actione, qua conseruantur. Neque ad hanc transubstantiationem opus est, vt corpus Christi denuo producatur, seu reproducatur, sufficit ad ipsum corpus Christi constituendum sub accidentibus panis terminari. Ex qua terminatione adiuncta diuina promissione nascitur substantiæ panis, & vini destructio, sic transubstantiationem explicant Suar. *tota disput. 61.* Ægid. de Coninch. *quæst. 75. art. 4.* Bonac. *disp. 4. quæst. 4 pun. 5 & 6* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 3. in princ.* Vasqu. latissimè *disput. 181. & seqq.*

PVNCTVM VIII.

Qualiter Christus Dominus in hoc Sacramento constituatur, præsens existat, & operetur, & à fidelibus adoretur.

1 *Totus Christus est sub qualibet specie.*
2 *Mouetur Christus ad motionem specierum.*
3 *Qualiter conseruatur Christus existere, dum species mutantur. Et quid de apparitionibus*
4 *Adorari debet adoratione latriæ*
5 *Debet absolutè adorari, cum non adest probabilis dubitandi ratio.*
6 *Sacerdos simulans celebrationem grauissimè peccat.*
7 *Quoties sacrificium offers, vel communicas, debes hoc sacramentum adorare.*
8 *Grauissimum sacrilegium est irreuerenter tractare hoc sacramentum.*
9 *Quæ conducant ad reuerentiam, & cultum huius sacramenti ex Ecclesia præscripta.*

1. Totum Christum sub qualibet specie panis, & vini facta consecratione constitui docuit Florentin. in decreto Eugenij de Armenis. & Trident. *sess. 13. cap. 3.* Et colligitur ex illo Ioannis 6. Qui manducat me, & ipse viuet propter me. Ex significatione tamen verborum sub accidentibus panis solum corpus Christi constituitur, & sub accidentibus vini solùm eius sanguis, quia verbis consecrationis hæc præcisè significantur. At quia corpus Christi est sanguini, & animæ, & diuinitati vnitum, constituto corpore consequenter, & concomitanter constituitur in sacramento sanguis, anima, & diuinitas, ac denique totus Christus. Et idem est de sanguine. Constituitur autem Christus, & existit sub prædictis speciebus, sicuti anima rationalis in corpore, totus in toto, & totus in qualibet parte. Nam licet in se extensus sit, & partes extra partes habeat, nullam tamen quoad locum extensionem admittit. Vnde neque diuisa hostia ipse diuiditur, nec minus ex eo accipit sub minima parte communicans, quam si sub magna communicaret, sicuti docuit Florentin. supra. & Trident. *sess. 13. cap. 3. can. 3.* insuper assistit ibi, qualis assistit in cœlo omni scientia, gratia, aliisque donis exornatus, quæ Christo glorioso competunt, quia sic decet eius maiestatem. An autem operationes materialium potentiarum præcipuè exteriorum exerceat? Incertum est, quia hæ ex natura rei petunt potentiam quoad locum extensam. At ex diuina virtute verosimile est operationes visus, & auditus exercere. Etenim scire Christum Dominum in sacramento existentem non solum intellectu, sed etiam visu, & auditu corporeo videre adorantem, & illius preces audire, pietatem fouet, reuerentiam excitat, & amorem conciliat.

2. Sic Christus ex suo verbo, & promissione accidentibus panis & vini annectitur, vt ad illorum motionem ipse moueatur, illis verò destructis pereat illius realis præsentia.

3. Solùm est dubium de mutationibus miraculosè factis, an illis non obstantibus Christus sub illis accidentibus, sicuti ante mutationem perseueret? Etenim ex historiis fide dignis constat sæpè sub figura pueri, vel carnis, & sanguinis in sacramento apparuisse, quæ apparitiones indicant Christum ibidem existere, tametsi accidentia panis, & vini videantur mutari.

Dicendum ergo est, si mutatio non omnibus appareat, sed aliquibus, Christus Dominus sub sacramento, sicuti antea perseuerat, quia credendum est species sacramentales absque mutatione esse, & apparitionem contingere vel ex mutatione potentiæ visiuæ repræsentantis rem aliter quàm est, vel ex mutatione corporis sacramentum circunstantis. Diuina enim virtute corpus circunstans ita mutari potest, vt figuram pueri, sanguinis, & carnis aliquibus, & non omnibus referat. Si vero sacramentales species omnibus apparenti perseueranter mutatæ, credendum est verè mutatas esse, & consequenter Christum Dominum sub illis non existere. Neque obstat sacramentum, quod sic in carnem, vel sanguinem mutatum est coli eadem adoratione, ac colitur verum sacramentum, quia colitur non in se, & propter se, sed propter Christum, quem etsi non contineat, repræsentat, sicuti de crucis adoratione dicendum est. Quod si roges, an cum Christus Dominus sub figura pulchri pueri, vel hominis crucifixi apparet in hoc sacramento, verè ipse appareat. Item an sanguis, qui aliquando e sacramento effusus est, ex venis Christi effundatur, & caro in quam sæpè species sacramentales fuerunt conuersæ, verè Christi caro sit? Respondeo frequenter in iis apparitionibus non Christum, sed solum illius speciem, & figuram esse; aliquando tamen credendum est verè ipsum Christum ostendi in signum suæ ardentissimæ charitatis, & in exercitamentum amoris, & deuotionis.

4. Superest dicendum qualiter hoc sacramentum adorari debeat? Fide certum est adorari debere interius, & exterius adoratione latriæ, quia continet Christum Dominum eiusdem excellentiæ, & dignitatis, ac est in cœlo, vt latius prosequitur Trident. *sess.* 13. *c.* 5. *& can.* 6.

5. Dubitant Doctores, an hæc adoratio absoluta esse debeat, an sub conditione saltem mente retenta, si ibi corpus Christi præsens sit? Nam sæpè contingit non esse (tametsi existimetur) tum ob defectum ministri, qui verè ordinatus non est, vel intentionem non habuit consecrandi. Tum ob defectum debitæ materiæ. In qua dubitatione certum credo mente retinere, aut verbis exprimere hanc conditionem in adoratione. *Adoro hoc sacramentum adoratione latriæ, si consecratio facta est*, non esse peccatum mortale, imo si bona fide, & intentione procedas, nec veniale, quia in huius conditionis appositione nullam sacramento irreuerentiam irrogas, imo securus redderis. Verum sic procedere, quando non est probabilis ratio dubitandi, neque conueniens est, neque decet, quia minuitur deuotio sacramenti, vanisque scrupulis animus subijcitur, & aliquali periculo exponitur de fide malè sentiendi, ob quas rationes omnes communiter absque conditione aliqua actuali hoc venerabile sacramentum adorant credentes verum sacramentum confectum esse, verùmque Christi corpus ibi existere. Nam licet aliquando contrarium contingat, id raturn est, & communem adorationis modum impedire non debet. Sic Suar. *disput.* 65. *sect.* 2. Quinimo eo casu actus adorationis ex bona existimatione, & intentione procedens actus est religionis, quia religio non expostulat necessariò versari circa obiectum speculatiuè verum, & in se colendum, sed satis est versari circa obiectum practicè verum, (hoc est quod secundùm prudentiæ regulas iudicatur vero cultu, & adoratione dignum, tametsi ex accidenti non sit) sub ratione formali adorationis vera. Quod in eo casu contingit. Prudenter enim iudicas esse sacramentum, siquidem tibi adorandum proponitur, & prudenter illud adoras. Nam esto in se spectatum nulla adoratione dignum sit, est tamen dignum, prout tibi repræsentatur, & secundùm rationem formalem, sub qua adoratione quæ est dignitas Christi, qui verè, & realiter existit, tametsi in illa hostia non existat.

6. Hinc inferes sacerdotem simulantem celebrationem, cum tamen non celebret grauissimè peccaturum, quia proponit adorandam materiam nulla adoratione dignam; petorisque conditionis esset eo, qui scienter in peccato celebraret, sicuti habetur *cap. de homine de celebrat. Missar.* Et tradit Henriqu. *lib.* 8. *cap.* 33. & addit aliis relatis idem esse dicendum de eo qui peccatori occulto hostiam non consecratam sumendam porrigeret, si quidem proponit adorandam priusquam sumendam. Verum si proponeret hostiam adorandam tam aliis, quam ipsi sumenti, postea vero, quando manum admouet ori peccatoris, illam mutaret, eique præmonito daret hostiam non consecratam, aliquibus videtur non committi graue peccatum, quia neque ipse, neque alij adorant. Sic Bonauent. *in* 4. *dist.* 9. Albert. Magn. *dist.* 13. *art.* 20. Adrian. *quodlib.* 5. *art.* 3. Henriq. *dicto cap.* 33. Sed contrarium omnino tenendum est cum D. Thom. 3. *p. quæst.* 80. *art.* 6. *ad* 2. Aleus. Palud. Richard. Soto, & aliis quos refert, & sequitur Suar. *disput.* 67. *sect.* 4. *ad* 3. probatque ex Innocent. III. in *cap. de homine de celebrat. missar.* vbi in hoc proposito dicit falsa esse abijcienda remedia, quæ veris periculis sunt grauiora, illa enim est perniciosa fictio, siquidem gestu, verbis, & factis affirmat sacerdos esse sacramentum quod non est, & idololatriæ exercitionis periculum ingerit, tum respectu ipsius hominis præmoniti, qui sumendo illam hostiam flexis genibus actum adorationis elicit. Tum respectu adstantium, qui licet non videant; adorant tamen, quod alteri datur. Ac intrinsecè malum est proponere creaturam adorandam vt Deum, quæ nullo modo Deum continet. Ergo non licet sacerdoti hostiam non consecratam pro consecrata alteri tribuere, vel ipsemet sumere.

7. Secundò infers quoties sacrificium offers, vel communicas debere hoc sacramentum adorare, & uenerari, quia tibi adorandum proponitur, similiter quando à Sacerdote eleuatur in Missa, aut ad infirmum defertur, vel alio modo tibi præsens occurrit, debes adorare, sicuti cauetur *cap. sanè de celebrat. missar.* Quod si aliquando hanc adorationem ob negligentiam omittas secluso scandalo, non videris graue peccatum commissurus ob leuitatem materiæ teste Suar. *disp.* 65. *sect.* 1. *in fine.*

8. Tertiò inferes sacrilegium esse irreuerenter hoc diuinissimum sacramentum tractare; tractatur autem irreuerenter, si corporalibus, vasis, vestibúsque immundis vtaris in illius confectione, aut si incautè custodias, vt ad corruptionem deueniat, vel ab hostibus irreuerenter tractetur, *cap. sanè de celebrat. missar.* Nulla tamen est ipso iure pœna imposita, sed imponenda.

9. Ad reuerentiam, & cultum tanti sacramenti, & fidelium solatium conducit primò mos ab Ecclesia retentus, asseruandi hoc sacramentum claue obseratum in sacrario cuiuslibet Ecclesiæ parochialis, iuxta textum in *cap. sanè de celebrat. missar.* & Trident. *sess.* 13. *cap. & can.* 7. Secundò conducit, ne possit alius à Pontifice licentiam concedere asseruandi hoc sacramentum extra Ecclesiam parochialem, & religiosorum domum, quia frequenter alibi asseruari non potest ea decentia, & honestate qua par est. Sic ex congregat. Cardinal. referunt *prax. noua Episcop.* 1. *p. cap.* 3. *num.* 13. Marc. Antonin. Genuen. in *praxi Archiepisc. Neapolit. cap.* 92. *aliàs* 110. Aloys. Riccius *collect. decis.* 4. *p. collect.* 1216. *& in praxi fori Ecclesiast. post resolut.* 495. *in notabilib. in materia Episcop. edit.* 2. Augustin. Barbosa prædictos referens *de potest. Episcop.* 2. *p. allegat.* 23. *num.* 8. Tertiò conducit, ne sacramentum Eucharistiæ asseruetur in choro Monialium, & non in publica illarum Ecclesia, iuxta Trident. *sess.* 25. *cap.* 10. *de Regularib. in fine.* Aduertit tamen Man. *t.* 1. *quæst regul. quæst.* 47. *art.* 4. *post med.* non delinqui aduersus hanc prohibitionem, si simul in Ecclesia, & in choro Monialium habeatur. Sed contrarium credo dicendum. Concilium enim videtur intendisse prohibere consuetudinem asseruandi Eucharistiam extra Ecclesiam. Quartò conducit ad tanti sacramenti cultum, ne publicè deferatur absque lumine, ad quod credo sub obligatione graui parochum astringi, quia sic cauetur in *dicto cap. sanè de celebrat. missar.* & tradit prax. Episcop 1. *p. verbo Eucharistia.* §. 2. Eman. Saà *eodem num.* 34. *edit. Rom.* Notanter dixi *publicè.* Nam tempore pestis, & cum infirmus longè abest ab Ecclesia, scilicet per leucam secretò in sinu Sacerdotis deferri poterit. Deinde est laudabilis consuetudo, vt ante sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sit die, noctuque lumen accensum, quod licèt nullo iure scripto præceptum sit, obseruari tamen debet quoad fieri possit, Eman. Saà, *verbo Eucharistia num.* 34. Nauarr. *de horis canon. cap.* 18. *num.* 67.

PVNCTVM IX.

Qui sint huius Sacramenti effectus.

§. I.

Expenditur primarius Sacramenti effectus.

1 *Primarius Eucharistiæ effectus est gratiæ augmentum.*
2 *An aliquando primam gratiam conferat? Negant plures.*
3 *Probabilius est oppositum.*
4 *Diluitur contrarium fundamentum.*
5 *Quando supradictum gratiæ effectum communicet Eucharistia.*
6 *An pluribus abundantior gratia conferatur, quam vnius tantùm sumptione? proponuntur aliqua certa.*
7 *Si augeas in secunda hostia sumptione dispositionem, affirmant plures abundantiorem gratiam concedi.*
8 *Probabilius est oppositum.*
9 *Soluitur fundamentum contrarium.*
10 *Sacramentum dum in stomacho perseuerat non auget gratiam ex opere operato.*
11 *Communicans sub vtraque specie an recipiat abundantiorem gratiam? Negant plures.*

12 *Verius eſt oppoſitum.*
13. *Fit ſatis oppoſito fundamento.*
14 *Recedente fictione non communicatur effectus huius ſacramenti.*

1. PRimus, & præcipuus effectus huius diuiniſſimi ſacramenti eſt conferre augmentum gratiæ homini in gratia exiſtenti. Si enim omnia ſacramenta nouæ legis teſtatur Trident. *ſeſſ. 7. can. 6.* gratiam conferre non ponentibus obicem, hoc ſacramentum vtpote omnium præſtantiſſimum abundantiorem confert. Colligitur ex *cap. firmiter, de ſumma Trinit. & fide Cathol.* & *cap. cum Martha de celebrat. miſſar.* & Clement. vn. *de Reliquiis, & veneratione Sanctor.* & Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 2.

2. An verò aliquando primam gratiam conferre poſſit? non eſt conſtans ſententia, Negant Bonauent. *in 4. diſt. 9. art. 2. q. 3.* Gab. *ibi qu. 2. art. 2. concluſ. 1.* Vaſq. *diſp. 205 cap. 4.* Et moueri poſſunt, quia hoc ſacramentum eſt inſtitutum per modum cibi, & ſpiritualis nutrimenti? At cibus neceſſariò expoſtulat ſumentem viuere: non enim mortuum nutrire poteſt. Ergo hic cibus ſpiritualis neceſſariò ſupponere debet ſumentem viuere ſpirituali vita, vt ſpiritualiter illum nutrire, & roborare poſſit. Deinde hoc ſacramentum non eſt inſtitutum ad remittenda peccata mortalia, ſed ad remittenda venialia, & præſeruandum à mortalibus, vt dixit Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 2. Si igitur primam gratiam aliquando conferret, ad remittenda peccata mortalia eſſet inſtitutum, non enim hunc effectum aliunde quàm ex inſtitutione habere ſacramentum poteſt.

3. Nihilominus communior ſententia docet aliquando hoc ſacramentum primam gratiam conferre, & peccatum mortale remittere, videlicet cum peccator ad ſacramentum ſuſcipiendum accedit attritus, credens eſſe contritum, vel ignarus ſui peccati ſuſcipit ſacramentum attritione cognita. His enim euentibus concedendum eſt cum D. Thom. 3. *p. quaſt. 79. art. 3. & 8.* Valent. *t. 4. diſput. 6. quaſt 5. p. 1.* Ægid. de Coninch. *quaſt. 79. art. 3. num.* 52. Suar. *diſp 63 ſect 1 in medio.* Bonac. *diſput. 4 quaſt. 4. pun. 1 in princ.* Fauétque Trident *ſeſſ.* 13. *can.* 5. negans præcipuum fructum Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, tacitè indicans minus præcipuum eſſe, at cùm peccatum abſolutè ſumptum pro mortali ſupponat, videtur concilium definire Euchariſtiæ effectum ſecundarium eſſe peccati mortalis remiſſionem, quod ſolùm in caſibus prædictis contingere poteſt. Ratio ſumitur ex diuina inſtitutione, quæ hac conſideratione probari poteſt. Chriſtus Dominus ſacramenta omnia inſtituit efficacia ad conferendam gratiam non ponentibus obicem. At peccator attritus credens eſſe contritum ſi ſuſcipiat hoc ſacramentum, obicem gratiæ recipiendæ non ponit. Non enim ponit obicem ob peccatum in communione commiſſum, quia hoc nullum eſt, cum bona fide ſacramentum ſuſcipiat, neque iudicium ſibi manducet, & bibat, neque etiam ponit obicem ob peccatum antea commiſſum, ſiquidem illius attritionem habet, qua poſita diuinam bonitatem decet ſacramenta efficacia eſſe ad gratiam ſuſcipientibus conferendam. Quod ſi obiicias inde ſequi deficiente copia confeſſoris, peccatorem ſui peccati conſcium accedere poſſe ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum, ſi attritus ſit, tametſi cognoſcat contrium non eſſe, ſiquidem attritio eſt ſufficiens diſpoſitio, vt gratiam conferat hoc ſacramentum. Quod vero ſuſcipiens credat ſe eſſe contritum, cùm tamen non ſit, error eſt intellectus, qui diſpoſitionem ad gratiam ſuſcipiendam potius minuere, quam augere poteſt. Reſpondeo attritionem per ſe eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad gratiam, ſi ad ſacramentum non accedis indignè. At quia ſuſcipiens hoc ſacramentum conſcius peccati mortalis ſibi non remiſſi indignè accedit, attritio cognita diſpoſitio non eſt in peccatore ad gratiam in hoc ſacramento ſuſcipiendam, error namque intellectus, quo exiſtimat peccator ſe eſſe contritum non auget diſpoſitionem, ſed impedit peccatum ſacrilegæ communionis, quod rectam diſpoſitionem vitiaret.

4. Neque obſtat fundamentum oppoſitæ ſententiæ. Fateor namque hoc ſacramentum inſtitutum eſſe per modum cibi non ſolùm nutrientis, ſed etiam aliquando viuificantis, in quo à cibo corporali longè diſtat. Cùm enim media gratia hoc ſacramentum nutriat, & hæc nata ſit viuificare, non eſt mirum quod aliquando ex accidenti viuificet. Neque inde fit eſſe ſacramentum mortuorum, quia ad viuificandum non eſt per ſe, ſed per accidens inſtitutum. Cùm verò concilium aſſerit præſeruare à mortalibus, & venialia remittere, loquitur de effectu per ſe huius ſacramenti, non de effectu, qui ex accidenti contingit.

5. Supradictum effectum gratiæ ſuſcipis, cum primò ſacramentum ex ore ad ſtomachum tranſis, quia in hac traiectione manducatio conſiſtit, & manducanti gratia à Chriſto promiſſa eſt Ioann. 6. Qui manducat me, viuet propter me. At quia hæc manducatio ſucceſſiuè fieri poteſt, & diſcontinuè ſumendo plures hoſtias, vel vnam per partes meritò dubitant Doctores, an idem effectus gratiæ ſingulis manducationibus correſpondeat, an potius diſtinctus, ita vt ex omnibus illis manducationibus abundantior gratia reſultet?

6. Qua in re duo ſunt certa. Primum eſt cibum hunc cæleſtem in prima ſui manducatione operari gratiæ effectum, ſi ad illum ſuſcipiendum diſpoſitus ſis: quia per primam manducationem eſt ſacramentum tibi applicatum, veriſſimumque eſt te corpus Chriſti ſumpſiſſe. Vt quid ergo ſecundæ hoſtiæ manducatio expectanda eſt, ſi ab ea miraculosè impeditus eſſes, nullum ex prioris hoſtiæ manducatione effectum haberes, quod eſt abſurdum. Sic Sotus *diſt.* 12. *quaſt. 2 art. 1.* Suar. *t. 3. de Euchariſt. quaſt 79. diſput. 63. ſect. 4.* Valent. *t. 4 diſput. 6 quaſt. 7. p. 1.* Coninch. *quaſt 79. art. 1 dub. 2 num.* 23. Bonac. aliis relatis *diſput. 4. quaſt. 4 p. 2.* Secundo eſt certum, ſi prioris hoſtiæ manducatio effectum non habuit, eo quod indiſpoſitus eam ſumpſeris, ſecundæ hoſtiæ manducationem effectum habituram, ſi ſublata priori indiſpoſitione dignè illam recipias, quia recipis verum ſacramentum, cui gratia promiſſa eſt non ponentibus obicem. Sic Caietan. *q. 79 art.* 1. Coninch *ibi, num.* 48. Didac. Nun. *verſ. ad ſecund.* Suar. *diſput.* 63. *ſect.* 8. tametſi contrarium ſentiat Henriqu. *lib. 8. cap.* 43. *num* 3 Bonac. *diſp. 4. q. 4 pun. 2. num.* 6. Tertiò eſt certum nouum gratiæ effectum per ſecundam hoſtiæ manducationem non recipi, caſu quo per primam receptus ſit, & diſpoſitio in ſecunda manducatione non augeatur. Quia prima, & ſecunda manducatio (vt ſupponimus) moraliter non diſtinguuntur, ſed eandem communionem efficiunt. At communio prioris hoſtiæ operatur, quatenus in ea Chriſtus Dominus applicatur. Ergo cum in poſterioris hoſtiæ communione, quæ eſt eadem moraliter cum prima, idem Chriſtus applicetur, nulla ſubeſt cauſa aſſerendi nouum effectum gratiæ produci, ſiquidem diſpoſitio aucta non eſt. Ob quam rationem D. Thom. *qu. 79. art. 7. ad* 3. dixit ſacerdotem plures hoſtias conſecratas in vna Miſſa ſumentem, non plus gratiæ recipere, quàm ſi vnam tantum ſumeret, quia non plus virtutis eſt in multis hoſtiis conſecratis, quam in vna tantum, cum ſub omnibus, & ſub vna idem Chriſtus exiſtat. Sic ſuſtinent Sotus, & Valent. *ſuprà* Ægid. de Coninch. *num.* 28 Suar. *ſect.* 4. Bonacina *p.* 2.

7. Quocirca controuerſia inter Doctores eſt, an caſu quo primæ hoſtiæ manducatio effectum habuerit, ſecundæ hoſtiæ manducatio ſuccedens nouum effectum habeat, ſi diſpoſitionem præcedentem augeas? Affirmant graues Theologi nouum effectum habere. Sic, aliis relatis docent Ægid. de Coninch. *q. 79. art. 1. dub. 2 num.* 30 *& ſeqq.* Bonac. *diſp. 4. q. 4. p. 2. num.* 5. Suar. *diſp. 63. ſect. 5 circa finem.* iunctis iis quæ dixerat *ſect.* 4. Mouentur quia ſecundæ hoſtiæ manducatio, eſt manducatio ſacramenti Euchariſtiæ, & ſicut prima, & æquè efficax gratiæ producendæ. At ſacramentum habet effectum iuxta diſpoſitionem recipientis. Cum ergo in ſecunda ſacramenti ſumptione ſis magis diſpoſitus, abundantiorem gratiam recipies. Deinde diuinam bonitatem, & miſericordiam non leuiter decet ſacramentum Euchariſtiæ ſic inſtituiſſe, vt quoties in illius ſumptione diſpoſitio ſuſcipientis augeatur, augeatur itidem illius effectus. Addunt præterea Ægid. Bonac. & Suar. ſuprà ſpecies ſacramentales, dum in ſtomacho perſeuerant, ex opere operato augere gratiam, ſi ſuſcipiens augeat diſpoſitionem: quia hoc ſacramentum inſtitutum eſt per modum cibi, & ſpiritualis nutrimenti, cibus autem non ſolùm effectum habet, cum traiicitur in ſtomachum, ſed potius cum in ſtomacho perſeuerat.

8. Cæterùm probabilius cenſeo nouum gratiæ effectum ex opere operato non recipi ſecundæ hoſtiæ manducatione, tametſi nouis actibus te diſponas. Sic pluribus firmat Vaſqu. *quaſt 79 art. 2. diſput.* 203 *cap. 3. à num* 20. Moueor primò, quia ſecundæ hoſtiæ manducatio à primæ hoſtiæ manducatione diſtincta non eſt moraliter. Ergo nec moraliter diſtinctum effectum habere poterit, tametſi diſpoſitio augeatur. At ſi nouam gratiam præſtantiori diſpoſitioni correſpondentem confert, nouum effectum moraliter diſtinctum producit. Non igitur aſſerendum eſt per manducationem moraliter indiſtinctam, nouam gratiam produci. Secundò moueor ob plura inconuenientia, quæ ex oppoſita ſententia inferuntur. Primum eſt te ſumentem plures hoſtias, vel vnam ſucceſſiuè neceſſariò ex opere operato recepturum gratiam abundantiorem illo, qui vnica indiuiſibili comeſtione minimam particulam manducaret, quia ſemper præſtantius diſpoſitus es in ſecunda, quam in prima. Nam licèt actualem deuotionem non intendas, neque continues, habitualem tamen, quæ in gratia habituali conſiſtit, quæque ad hoc ſacramentum expoſtulatur ſemper intendis. Cum enim in prima ſumptione habeas gratiam vt 4. & vt illius augeatur vt 6. ſecundæ hoſtiæ ſumptio te diſpoſitum vt 6. inuenit. Ergo iuxta illam effectum producet. Ergo debitè ſumens plures hoſtias, vel vnam ſucceſſiuè maiorem gratiam recipis eo, qui minimam accepit. Neque vanè dicere gratiam eo ſacramento productam non eſſe diſpoſitionem ad

nouam

nouam gratiam in secundæ hostiæ manducatione suscipiendam, eo quod sit vna moralis comestio. Nam inde probaretur neque actualem deuotionem esse dispositionem ad nouam gratiam, siquidem comestio semper vna moralis est. Ergo si non obstante hac vnitate actualis deuotio efficax est, vt manducatio secundæ hostiæ nouum gratiæ effectum producat, efficax etiam erit gratia per primæ hostiæ sumptionem effecta. Secundum inconueniens, quod ex opposita sententia infertur est per se loquendo, vt illius esse recipere plures hostias, vel grandiorem, quam vnam minimam particulam, siquidem hæc sumptio gratiæ abundantiori recipiendæ ex opere operato communiter conducet, qua gratia carebit qui vnicam particulam sumpsit, tametsi dispositionem augeat.

9. Ad fundamentum oppositæ sententiæ dices primò cuilibet Eucharistiæ sumptioni effectum esse promissum determinatum, qui nec augetur, nec minuitur, tametsi dispositio augeatur, ea sumptione durante. Sicuti docuit Ledesm. *in 4. p. 1. quæst. 22. art. 4.* Victoria *in sum. de Euch. num. 76.* Qui effectus si in prioris hostiæ sumptione communicatur, non communicatur in posterioris sumptione, quia esto sumatur sacramentum physicè distinctum, & sit sumptio physicè distincta, quia tamen non est moraliter distincta, ideo nouus effectus non producitur. Secundò admittes sumptioni Eucharistiæ non esse promissum determinatum effectum, sed pro qualitate dispositionis, ita vt præstantiori dispositioni abundantior gratiæ effectus correspondeat, hinc tamen non infertur, si augeatur dispositio in secundæ hostiæ sumptione abundantiorem gratiam communicari, quia in ea sumptione vtpote moraliter à prima indistincta nullus effectus gratiæ producitur, quia est productus in prima, ac proinde neque abundantior produci potest. Sacramentum enim abundantiorem gratiam communicat melius disposito eo instanti, quo ipsum sacramentum operatur, secùs cum ab operatione impeditur; in secundæ hostiæ sumptione impeditur sacramentum ab operatione sui effectus, quia in prioris hostiæ sumptione, quæ à secunda moraliter non distinguitur, operatum est.

10. Ex hac doctrina inferendum est corollarium oppositum corollario prioris sententiæ, nempe hoc sacramentum dum in stomacho perseuerat non augere gratiam ex opere operato, tametsi dispositio actualis crescat. Tum quia Christus dominus ipsum manducanti gratiam promisit. At non ipsum manducas, cum in stomacho retines, sed cum ex ore ad stomachum traiicis. Tum quia sequeretur cæteris paribus vtilius tibi esse grandiori hostia hoc sacramentum recipere, quia erit occasio, vt aucta dispositione non solùm ex opere operantis, sed ex opere operato gratia augeatur, quæ tamen non augeretur, si in minima quantitate hoc sacramentum recepisses. Deinde sequeretur te peccantem mortaliter eo tempore, quo verosimiliter credis Christum in stomacho assistere, speciale peccatum sacrilegij committere, sicuti si sacramentum in peccato mortali recepisses, quia obicem ponis sacramento, ne suum effectum operetur. Quinimo si in peccato recepisses, neque de peccato doleres non solum habitualiter, sed etiam actualiter peccares toto eo tempore, quo sacramentum in stomacho retines, quia obicem ponis illius effectui. Quæ etsi ab aduersariis admittantur creditu difficilia sunt.

11. Secunda difficultas satis inter Doctores controuersa est, an tibi communicanti sub vtraque specie panis, & vini detur abundantior gratia, quam si sub vna tantùm specie communicares. Negant communiter Doctores cum D. Thom. *qu. 80. art. 12. ad 3.* & *ibi* Caietan. Bellarm. *lib. 4. de Eucharist. cap. 23.* Henriq. *lib. 8. cap. 8. num. 2. & cap. 44. num. 1.* Ægid. de Coninch. *quæst. 79. art. 1. dub. 2. num. 34. & 46.* Suar. *disp. 63. sect. 6. & disput. 72. sect. 1. 2. & 3.* Bonac. plures referens *disp. 4. q. 1. p. 4. num. 5.* Mouentur ea præcipua ratione. Sumens plures formas ideo non recipit abundantiorem gratiam, quam si minimam particulam sumeret, quia eadem est virtus sub vna, & sub pluribus, cum sub vna, & sub omnibus totus sit Christus, à quo Eucharistiæ sacramentum habet effectum. At sub speciebus panis, vel vini idem est Christus contentus, ac est sub vtraque specie. Ergo eundem effectum gratiæ recipit communicans sub vna, ac sub duplici. Neque inde fit sumptionem calicis sacerdotibus inutilem esse, tametsi nullum effectum gratiæ ex vi illius sumptionis consequantur. Quia possunt illum consequi se ad illum consequendum disponentes, cum tamen panem cælestem indispositi sumpserint, & præterea possunt nouis actibus se disponere, qua dispositione posita sentiunt Ægid. Suar. & Bonac. suprà nouam gratiam concedi. Adde est Sacerdotibus sumptio calicis vtilis non esset eo casu, quo ritè panem cælestem sumpserint, at Ecclesiæ semper vtilissimum est, tum ad honorem diuini cultus, tum ad perfectionem sacrificij.

12. Cæterùm verius censeo sumptione vtriusque speciei abundantiorem gratiam concedi, quam sub vna tantum, tametsi dispositio suscipientis non augeatur, sic docet Alexandr. Alens. *4. p. quæst. 32. memb. 1. art. 2.* aliàs *qu. 11. art. vlt. §. 3. ad 2.* Gaspar Casalcus *lib. 2. de cœna, & calice Domini.* Arborcus *in cap. 6.* Ioann. Ruard. *art. 15. §. respondeo.* Clemens VI. *in bulla ad Regem Angliæ an.* 1341. asserens sub vtraque spetie communionem illi concedere, vt gratiæ augmentum perciperet. Vasq. *disp. 215. cap. 2. num. 5.* & probabilem reputat Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 12.* Henriq. *lib. 8. de Euchar. cap. 44. in comment. §. 5.* Bonac. *disp. 4. quæst. 1. p. 4. circa finem.* Suar. *disp. 63. sect. 6. in medio.* & alij. Fundamentum est, quia negari non potest sic potuisse Christum hoc sacramentum instituere, vt per cuiuslibet speciei sumptionem distincta gratia communicetur. At sic fuisse institutum inde conuincitur. Primò, quia Christus Dominus Ioann. 6. vtrique speciei, & cuilibet ex illis gratiam promisit *Qui manducat me viuet propter me*, & iterum *qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo.* Secundò quia est distinctum partiale sacramentum, & distincta sumptio non solum physica, sed moralis, sicuti est distincta consecratio vnius speciei, & alterius. Tertiò quia vtraque species significat perfectum conuiuium, perfectámque refectionem, quæ sola manducatione, vel potu perfici non potest, sed necessariò manducatione, & potu constare debet. At si sumpta specie panis, & gratia ex vi illius communicata nullus gratiæ effectus sumptione vini concederetur, hoc sacramentum non significaret conuiuium, & completam animæ refectionem, quia solùm significaret gratiam reficientem animam per modum cibi, sed non per modum potus. Neque his obstat, quod quælibet gratia famem expellat, & sitim extinguat, quominus distincta per species panis, & vini debeat communicari, vt vtraque species sumentem reficiat, & perfectum conuiuium repræsentet. Quartò hic modus institutionis & diuinam bonitatem decet, & sacramenti dignitatem commendat, & animos aduersos efficacius conciliat. Quintò nullum inde inconueniens infertur, siquidem Ecclesia priuando laicos calicis communione, nullo fructu necessario ad salutem eos priuat, sicuti dixit Trident. *sess. 21. cap. 1.* sed eos priuat hoc abundantiori fructu, tum ob reuerentiam debitam sacramento, tum in commendationem dignitatis sacerdotalis, præcipuè cum laici prædictum fructum compensare possint sæpius sub specie panis communicando.

13. Fundamentum oppositæ sententiæ facilè dissolues negando solam Christi continentiam esse causam, ob quam pluribus hostijs non communicetur abundantior gratia, quam vnica particula. Sed quia non est moralis distincta sumptio, nec distincta gratiæ promissio, quæ tamen omnia in communione sub vtraque specie contingunt, vt probatum est.

14. Tertia difficultas est, an effectus gratiæ, qui communicari debebat hoc venerabili sacramento, nec tamen communicatur ob indispositionem suscipientis, sublata indispositione communicetur, sicuti diximus communicari suscipienti baptismum, vel pœnitentiam indebitè sublata indispositione? Respondeo verius esse non communicari consumptis speciebus, quia nullum est firmum fundamentum, ex quo colligi possit hæc abundans communicatio. Non enim necessaria est, cum iterari sæpius possit hoc sacramentum, & illius debita sumptione fructum amissum reparari, quod in sacramento baptismi, & pœnitentiæ non procedit. Adde non esse credendum sacerdotem quotidie in peccato communicantem, & iudicium sibi manducantem ob pœnitentiam in fine vitæ consecuturum omnem gratiam, quam ex opere operato obtinuisset, si dignè semper communicauisset. Atque ita sustinet Suar. *disp. 63. sect. 10.* Henriqu. *lib. 1. cap. 25. num. 7. litt. T.* Ægid. de Coninch. *q. 62. art. 1. dub. 5. num. 78.* Vide dicta *tract. 18. de sacram. pun. 9. num. 6.*

§. II.

Expenduntur reliqui Eucharistiæ effectus.

1 *Hoc sacramento à mortalibus præseruamur.*
2 *Peccata venialia remittuntur.*
3 *Remissio pœnæ temporalis non est proprius effectus huius sacramenti.*
4 *Speciali dulcedine animum recreare effectus est Eucharistiæ.*
5 *Vnio cum Christo, & aliis fidelibus effectus est Eucharistiæ.*
6 *Præter dictos effectus nullum alium temparatione corporis in hac vita aliqui Doctores concedunt.*
7 *Sed quatuor debent concedi. Primus esse corpus nostrum quodam modo sanctificatum.*
8 *Secundus moderari ardorem concupiscentiæ.*
9 *Tertius vnio substantialis cum Christo.*
10 *Quartus resurrectio, & gloria.*

1. PRæter gratiam habitualem alios effectus huic tanto sacramento Doctores tribuunt. Primus est, esse antidotum, quo à mortalibus præseruamur, sicuti dixit Trident. sess. 13.

sess. 21. *cap.* 2. Præseruamur autem medijs auxilijs à Deo ob huius sacramenti debitam susceptionem concessis, quibus excitamur, & mouemur ad opera virtutis, & roboramur ad tentationes vincendas & diaboli insidias superandas, & fortè ob hanc causam dictum est Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, id est non habebitis vitam in vobis perseuerantem: est enim hoc sacramentum ad perseuerandum in gratia adultis moraliter necessarium, tametsi absolutè necessarium non sit. Quod si inquiras quæ auxilia ex vi huius sacramenti suscipienti concedantur, an sufficientia tantùm, an efficacia? Respondeo & sufficientia concedi abundantiora, quam concederentur Eucharistia non recepta, & sæpè efficacia iuxta diuinum beneplacitum. Dixi *sæpè*, sed non semper, aliàs ritè semel communicans peccare mortaliter non posset, & in gratia esset confirmatus. Quinimo ea auxilia efficacia, quæ Deus decreuerat suscipienti ipsum tribuere, de facto non tribuit, quia se indignum reddidit. Auxilium namque decretum erat concedendum, nisi impedimentum suscipiens sacramentum apposuisset.

2. Secundus effectus huius sacramenti assignatus à Trid. *sess.* 13. *capite* 2. & habetur *cap. verum sub figura, & cap si quid sit sanguis de consecrat. dist.* 2. est peccatorum venialium remissio. Qualiter autem hunc effectum Eucharistia operetur? difficultate non caret. Nam vel peccata venialia remittit, quatenus illorum detestationem excitat, & charitatem accendit, & eo casu non immediatè, & per se, sed mediatè, hoc est media detestatione, & in Deum amore, hanc remissionem operatur, vel peccata remittit immediatè per se; & hoc videtur impossibile. Tum quia nullum peccatum remitti potest absque illius pœnitentia, & detestatione. Tum quia habitualis gratia huius sacramenti effectus non pugnat cum peccatis venialibus, sed illis perseuerantibus stare potest. Dicendum ergo est vtroque modo venialia peccata, quorum non habes complacentiam ex vi huius sacramenti tibi remitti. Sic docet D. Thom. *quæst.* 79. *art.* 4 & *ibi* Didac. Nun. *concl.* 1. Ægid. de Coninch. *num.* 54. & 55. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q.* 3. *pun.* 6. §. 3. Primò namque remittit peccata excitando illorum detestationem, nam cum proprius huius sacramenti effectus sit suscipientem cum Deo intimè vnire, cui vnioni non leuiter obstant venialia peccata, necessariò ab illis liberare debet saltem excitando illorum detestationem, qua peccata venialia tolluntur. Verùm cùm hæc remissio non tam ex ipso sacramento, quàm ex actu charitatis, vel pœnitentiæ proueniat, nequaquam Eucharistiæ vt proprius effectus concedi potest, & casu quo esset concedendus, non distingueretur à primo effectu, qui est auxiliorum concessio ad opera virtutis, & peccata præcauenda. Quocirca alius est assignandus modus distinctus, quo venialia peccata ex vi huius sacramenti remittantur, vt venialium remissio effectus proprius sit huius sacramenti. Modus autem hic est, vt sacramentum ritè susceptum vi sua remittat omnia peccata venialia, quæ suscipiens commisisti, quorumque complacentiam non habes. Neque his obstat, quod nullum peccatum remittatur absque illius detestatione saltem virtuali, quia eo ipso quo vis Eucharistiam suscipere, vis charitatem augere, & intimius coniungi, & hæc voluntas est quædam peccatorum venialium virtualis detestatio. Quæ licèt ex se sufficiat ad venialium remissionem, medio sacramento suscepto sufficit.

3. Tertius effectus est remissio pœnæ temporalis pro peccatis debitæ. At hic effectus, vt benè D. Thom. quem omnes sequuntur *q.* 79. *art.* 5. non directè, & immediatè, sed indirectè, & mediatè ex hoc sacramento prouenit. Quod pœnæ temporalis remissio ex hoc sacramento directè non proueniat inde constat, quia pœna temporalis non obstat feruori charitatis, ad cuius augmentum fuit Eucharistia instituta. Et præterea, quia sacramentum vt tale solùm suscipienti prodest, non alijs. At si ex opere operato, & directè pœnas debitas pro peccatis remitteret, prodesse quidem posset alijs, indirectè tamen, & mediatè pœnas temporales remittit tum excitando actus charitatis, quibus satisfacimus, tum remittendo venialia, & consequenter aliquam pœnam ipsis venialibus debitam. Notanter dixi remissionem pœnæ temporalis non esse effectum proprium Eucharistiæ quatenus est sacramentum, vt insinuarem esse posse illius effectum, quatenus est sacrificium, quia in illius remissionem sacrificium offertur.

4. Quartum effectum huius sacramenti tradidit Clemens V. in Concil. Vienn. Clement. *de reliquijs, & venerat. Sanctor.* nempe speciali suauitate, & dulcedine animum recreare iuxta illud: Pinguis est panis Christi, & præbebit delicias regibus. Ob cuius causam dixit Pontifex in suprad. Clement. in hoc sacramento omne delectamentum esse, & omnis saporis suauitatem ipsamque dulcedinem Domini degustari. Consistit autem hæc suauitas, & spiritualis dulcedo, præcipuè in quadam animi promptitudine ad quaslibet res diuini obsequij peragendas hilari animo, & celeri voluntate. Quod si hanc suauitatem, & deuotionem non sentis, time ne fortè indignus accedas. Fateor tamen sæpè hunc effectum impediri. Tum quia mente vaga, & alienis curis distractus hoc sacramentum suscipis, tum quia aliquibus peccatis venialibus affectus existis, quæ deuotionem, & feruorem charitatis impediunt.

5. Quintus effectus, qui ex supradictis omnibus sequitur est vnio specialis, quam suscipiens habet cum Christo, & alijs fidelibus, iuxta illud Ioann. 6. In me manet, & ego in eo: & Paul. 1. Corinth. 10. Vnum sumus, qui de vno pane, & vino participamus. Consistit autem hæc vnio non solum in gratia habituali, remissione venialium, & præseruatione a mortalibus vi sacramenti concessis, sed præcipue in vinculo charitatis, & mutua beneuolentia, quia Christus hominem prosequitur suo corpore alitum, & sustentatum & homo ipsum Deum, reliquosque fideles de eodem corpore, & sanguine participantes.

6. Præter hos effectus, qui voluntati, animæque inhærent, nullum alium admittunt comparatione corporis in hac vita Turrecrem in *cap. in Christo pater de consecrat. dist.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 11. *quæst.* 2 *art.* 5. quibus fauent Cyrill. Hierosolymit. *catechesi* 3. *mystagog.* Cyprian. *serm. de cœna Domini.* Damascen. *lib.* 4. *de fide cap.* 14. Quia hoc sacramentum non ad nutriendum corpus, sed animum est institutum iuxta illud. Qui manducat me, viuet propter me. Neque vllius effectus promissio, quæ ad corpus in hac vita videatur dirigi, facta est: quem ergo effectum in corpore habere potest?

7. Dicendum est quatuor præcipuos habere. Primus necessariò sequitur ex huius sacramenti susceptione, nempè corpus nostrum esse quod nimodo sanctificatum, & sacratum. Si enim lintea, & vasa sacramentum continentia ex illo contactu sanctificata redduntur, cur non corpora nostra, quibus arctius sacramentum coniungitur? Meritò ergo Chrysostom. *hom.* 3. *super illa verba* 2. *Corinth. cap.* 13. Salutate inuicem in osculo sancto, inquit. Non vulgarem honorem consecutum est os nostrum accipiens corpus Dominicum. Ex qua dignitate *hom.* 83. *in Matthæum* optimè infert. Quo non oportet igitur esse puriorem tali fruentem sacrificio! Quo solari radio non splendidiorem manum carnem hanc diuidentem! Os quod igne spirituali repletur, linguam quæ tremendo nimis sanguine rubescit! Cogita qualis sis insignitus honore, quali mensa fruaris.

8. Secundus effectus Eucharistiæ est moderari ardorem concupiscentiæ, & peccati fomitem. Sic D. Thom. communiter receptus, *quæst.* 79. *art.* 6 *ad* 3. Suar. pluribus exornans *disp.* 64. *sect.* 1. *concl.* 2. Ægid. de Coninch. *quæst* 79. *art.* 8. *dub. vnic. numero* 62. Hunc effectum Eucharistia operari potest primò alterando corporis temperamentum, temperando inquam calorem nimium, & feruorem sanguinis, quo libido excitatur: quam remissionem ipsum sacramentum operari potest, tum applicatione diuinæ virtutis, tum applicatione alicuius causæ naturalis, ex qua hæc fomitis mitigatio sequatur. Secundò fomitem peccati mitigare potest Eucharistia excitando in phantasia imaginationes, & repræsentationes ad bonum, & auertendo cogitationes ad malum, & in ordine ad hunc finem separando occasiones, quæ prauum motum excitare possunt illasque offerendo, quæ ad bonum possunt inclinare. Et hic effectus inter auxilia gratiæ computari debet. Sed quia circa corpus versatur, & ex intentione mitigandi peccati fomitem conceditur, ea de causa inter effectus corporis computatur. Etenim hoc sacramentum institutum est ad præseruandum suscipientem à peccatis mortalibus. At huius præseruationis medium aptissimum est ardorem concupiscentiæ mitigare. Concedendus ergo illi est hic effectus Aduerte tamen non concedi pro omnibus occasionibus, sed iuxta Domini beneplacitum. Tum ne cogamur affirmare semel suscipientem dignè Eucharistiam nullas graues tentationes carnis sentire posse. Tum quia hic effectus sæpè impeditur ob aliquod peccatum postea commissum, aut ob aliquam irreuerentiam sacramento factam.

9. Tertius effectus, qui communiter à sanctis Patribus enumeratur est vnio substantialis cum Christo non solum per effectum, vt supra explicuimus, sed re ipsa, vt dixit Chrysostom. *hom.* 61. *ad populum Antioch. & hom.* 46. *in Ioann.* & alibi sæpè. In quo autem hæc vnio consistat? non est facile explicatu. Nam certum est non consistere in aliquo physico, & reali vinculo, quo ex homine, & Christo vnum fiat. Aliàs mutaretur Christus, quoties in hoc Sacramento homini communicatur. Neque item hæc vnio consistit tantum in locali præsentia, & propinquitate, quam Christus habet cum suscipiente, quia hæc solum durat eo tempore, quo species sacramentales immutatæ perseuerant, & in homine peccatore esse potest. Dicendum igitur est hanc vnionem moralem esse, & mysticam, consistereque in eo quod speciali affectu, & amore, quo Christus hominem prosequitur, & homo Christum, Christus se homini tradit in cibum, & potum. Ex qua affectuosa traditione moraliter censetur communicans, & Christus vnum esse. Si

enim

enim maritus, & vxor ex commixtione voluntaria corporum censentur fieri vna caro, quid mirum quod Christus Dominus vnum cum communicante fieri censeatur, cui se intimo affectu, & voluntate coniungit, quemque suo corpore pascit, & sanguine recreat. Peccatori autem non vnitur, nam esto illi præsens sit, non se illi in spiritualem cibum, & animæ refectionem ex effectu tradit. Sed contra suam voluntatem in illius iudicium, & condemnationem coniungit.

10. Quartus effectus est resurrectio, & gloria corporis, quam beati consecuturi sunt post diem iudicij: iuxta illud Ioann. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, seu viuet in æternum: Et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Promittitur ergo communicantibus resurrectio, & vita æterna. Hi effectus, esto promissi sint omnibus decedentibus in gratia, quia omnes resurgere debent, & vitam æternam cum Christo consequi, specialiter communicantibus promittuntur, vtpote qui sunt Christi per communionem specialia membra. Omnibus igitur ritè communicantibus, & in gratia decedentibus concedetur resurrectio, & vita æterna, non solum ob gratiam habitualem, in qua decesserunt, sed etiam ob Eucharistiam dignè susceptam, ideóque resurrectio, & vita æterna effectus est tum gratiæ habitualis, tum sacramenti. Sic Suar. *disp.64. sect.2.* Ægid. de Coninch. *q.79. art.8. dub. vnico.*

PVNCTVM X.

Qui sint huius sacramementi susceptores.

1. *Tres sunt modi suscipiendi hoc sacramentum.*
2. *Solus homo hoc sacramentum prædictis modis suscipere potest.*
3. *Homo non baptizatus capax est Eucharistiæ spiritualiter tantum recipiendæ.*
4. *Homo baptizatus peccator sacramentaliter tantum recipere Eucharistiam potest.*
5. *Baptizatus iustus sacramentaliter, & spiritualiter sacramentum recipit.*
6. *Infantibus, & perpetuò amentibus non conceditur Eucharistia.*
7. *Qualiter amentibus, qui aliquando rationis vsum habuerint, concedenda sit Eucharistia.*
8. *Qualiter semifatuis.*
9. *Qualiter mutis, & surdis à natiuitate.*
10. *Qualiter energumenis, seu obsessis à dæmone.*
11. *Qualiter pueris rationis vsum habentibus.*

1. PRæmittendum est ex Trident. *sess. 13. cap.8.* & *sess.22. cap.6.* & ex *Catechismo Pij V.* vbi de hoc sacramento, & ex varijs decretis, præcipuè *cap. qui discordat. cap. qui manducat. cap. quid est cap. sanctum. cap. credere, de consecrat. dist.2.* & ex D. Thom. communiter recepto *quæst. 80. art.1.* tres esse modos, quibus hoc sacramentum suscipi potest. Primò sacramentaliter tantum, quando solum sacramentum, & non eius effectus suscipitur, vti sumit peccator, qui cum sacramentum suscipiat, non illius effectum, sed sacramenti iudicium suscipit. Secundò spiritualiter tantùm, id est quoad effectum sacramenti, qualiter sumit iustus desiderium habens suscipiendi sacramentum. Hoc autem modo non propriè sacramentum suscipitur, sed optatur suscipi, ideóque D. Thom. hunc modum suscipiendi sacramentum omisit. At quia per illum effectus sacramenti, scilicet augmentum gratiæ acquiritur, reliqui Doctores asserunt eo sacramentum spiritualiter suscipi. Tertiò vtroque modo & sacramentaliter, & spiritualiter, id est cum sacramentum, & effectus illius suscipitur, vt contingit hominibus iustis, & sanctis communicantibus.

2. Dicendum est solius hominis esse hoc sacramentum aliquo ex prædictis modis suscipere. Sic D. Thom. ab omnibus receptus *quæst. 80. art.2.* Et quidem de creaturis irrationalibus constat manifestè. Nam esto aliquando hostiam consecratam comederint, nec sacramentaliter comedunt, sed materialiter, neque illius fructum consequuntur, cum tam fructus, quam sacramenti incapaces existant. Solum de Angelis est aliqualis dubitatio, an hoc sacramentum, vel sacramentaliter, vel saltem spiritualiter tantùm (hoc est in desiderio) suscipere possint? Sed dicendum est non posse. Tum quia ipsi capaces nō sunt augmenti gratiæ. Tum & præcipuè, quia hoc sacramentum non pro Angelis, & beatis, sed solum pro hominibus in hac vita degentibus institutum est. Ergo nullos alius præter homines sacramenti sumptionem optare absolutè potest: atque adeò nullus alius sacramentaliter, vel spiritualiter tantum capax illius est.

3. Secundò homo non baptizatus capax est Eucharistiam spiritualiter tantum recipiendi, sed non sacramentaliter. Priorem partem probo, quia antequam baptismum re ipsa suscipias, gratus Deo esse potes, & votum habere, suscepto baptismo Eucharistiam recipiendi, quod votum quia ab homine grato procedit, meritorium est augmenti gratiæ. Ergo est huius sacramenti spiritualis manducatio. Hæc enim in fructuoso desiderio huius sacramenti sita est. Secunda pars est manifesta, quia nemo capax est vllius sacramenti recipiendi, nisi in Ecclesiam Christi fuerit ingressus, & illius membrum factus. Hoc autem fit per baptismum omnium sacramentorum ianuam, & generationis spiritualis principium. Ergo non baptizatus incapax est Eucharistiæ sacramentaliter recipiendæ. Neque obest Innocent. III. *in cap. veniens de baptismo*, vbi expressè dicit à non baptizatis Eucharistiam sumi posse. Nam vt explicat Suar. *disp 62. sect 3. in fine*, non assertiuè sed disputando hæc dixit, vel locutus est de materiali, & corporali sumptione, non autem de sacramentali.

4. Tertiò homo baptizatus peccator sacramentaliter tantùm hoc sacramentum suscipere potest. Nam esto desiderium habeat suscipiendi Eucharistiam excluso peccato; qui tamen desiderium illud habet tempore, quo est in peccato nullatenus eo augmentum gratiæ spiritualis communionis proprium effectum obtinere potest. Nequit ergo spiritualiter communicare, Sacramentaliter autem communicat, quia verum sacramentum recipit in sui iudicium, & condemnationem, vt dixit Paul. 1. Cor. 11. & tradidit D. Thom. *q.80. a.3.*

5. Quartò homo iustus baptizatus quicunque sit & sacramentaliter, & spiritualiter Eucharistiam suscipere potest, quia vt ex sequenti puncto constabit ad augmentum gratiæ proprium effectum Eucharistiæ sola gratia habitualis in suscipiente requiritur. Ex quo fit infantes baptizatos, & perpetuò amentes, si Eucharistia illis concedatur, gratiæ augmentum percepturos esse, sicuti multis relatis docuit Suar. *disp. 62. sect. 4.* Etenim antiqua fuit consuetudo, teste Trident. *sess.21. cap.4.* & Toletano concilio vndecimo, *c. 11.* concedendi paruulis Eucharistiam, quæ non concederetur nisi illis prodesset. Neque obstat prædictam consuetudinem abrogatam esse, quia id factum est ob reuerentiam tanti sacramenti. Et ita sustinent pluribus relatis Vasq. *disp. 212. cap.2.* Ægid. de Coninch. *q.80. art.9. num.77* Suar. *suprà.* Paul. Layman. *lib.5 sum. tract 4. cap.5 quæst.1*

6. Supersunt quæstiones. Prima, an infantibus, & perpetuò amentibus concedi possit, & debeat Eucharistia saltem in mortis articulo? Et quidem nullam esse obligationem, & necessitatem administrandi Eucharistiam infantibus ante vsum rationis, (& idem est de perpetuò amentibus) docuit expressè Trident. *sess.21. cap.4.* ea euidenti ratione ductum. Quia per baptismi lauacrum regenerati, & Christo incorporati adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt. An verò expediens sit saltem in articulo mortis his Eucharistiam ministrari? Nonnullam habet difficultatem, eo quod non videatur congruum sacramenti fructu in perpetuum priuare eum, qui illius capax est. Sed omnino dicendum est prudenter prædictos excludi à participatione huius sacramenti. Nam cum hoc sacramentum illis necessarium esse non possit, & ex alia parte frequenter adsit irreuerentiæ periculum, meritò Ecclesia eos à tanti sacramenti participatione exclusit. Atque ita docent S. Thom. *q.89. art.9 ibi* Ægid. *num.72* Vasq. *disp. 212. circa finem.* Henriq. *lib. 8. cap. 42.* Suar. *disp. 62. sect. 4 in fine. & disp. 69. sect. 2.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap 4. quæst. 1. & 3.* Bonac. *disp. 4. de Eucharist. quæst. 6. num. 1. in princ.*

7. Secunda quæstio, an possit, & debeat concedi amentibus, qui aliquando rationis vsum habuerunt? Dicendum est extra mortis articulum nec posse, nec concedi debere; benè tamen in mortis articulo. Sic Vasq. Henriq. Ægid. Suar. Layman & Bonac. *locis allegatis.* Priorem partem probo, quia extra mortis articulum nulla est Ecclesiæ consuetudo concedendi iis amentibus Eucharistiam. Tanti enim sacramenti reuerentia postulat, vt extra casum extremæ necessitatis non concedatur Eucharistia iis qui nequeunt se ad illius susceptionem actuali deuotione disponere. Adde frequens periculum irreuerentiæ æquè esse in amentibus, siue post vsum rationis in amentiam inciderint, siue nunquam vsum rationis habuerint. Quod vero in extremo periculo possit, & debeat iis amentibus Eucharistia concedi, probat manifestè textus ex concil. Carthaginen 4. relatus in *c. is qui in infirmitate 26. quæst. 6.* vbi præbenti signa pœnitentiæ, & postmodum in amentiam incidenti præcipitur ori eius infundendam Eucharistiam: & cap. *qui recedunt eadem causa*, & *quæst. ex concil. Arausic.* dicitur, Amentibus quæcunque sunt pietatis concedenda sunt, & in concil. Tolet. 11 *can. 11.* id ipsum expressè supponitur, cum dicat puniendos non esse eos, qui acceptam Eucharistiam reiecerint, si constet mente alienatos esse. Ratio est, quia his amentibus Eucharistia necessaria ad salutem esse potest, videlicet, si peccato mortali grauati in amentiam inciderint attriti. Deinde qui aliquando rationis sum habuit, & piè vixit, eo ipso censetur velle sibi applicari remedia ad salutem necessaria, vel maximè vtilia, atque adeo virtualiter, interpretatiuè Eucharistiam petere. Quæ rationes nullatenus militant in infantibus, & perpe-

tuò

amentibus Eucharistia in mortis articulo denegatur, conceditur tamen iis, qui aliquando rationis vsum habuerint.

Aduerte hoc intelligendum esse casu quo non constet peccato mortali grauatum in amentiam incidisse. Secundò nisi spes moralis sit ante mortem vsum rationis recuperaturum, quia tunc reuerentia sacramenti expostulat illud tempus expectare. Tertiò ne probabile sit periculum alicuius sacramenti irreuerentiæ, eâque de causa consultum erit prius vnam, vel alteram hostiam non consecratam amenti porrigere, vt ex illius sumptione colligi possit quid facturus sit, cum hostia consecrata illi conceditur. Sic Suar. *disp.* 69. *sect.* 2. *vers. tertium dubium.* Zambran. *de Eucharist. dub.* 4. *num.* 5. Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 4. *q.* 3. Ægid. *quæst.* 76. *art.* 9. *num.* 74.

8. Tertia quæstio de semifatuis, & plenum vsum rationis non habentibus qualiter concedi possit, & debeat Eucharistia? Respondeo, si facta diligentia non valent distinguere hunc cœlestem cibum à profano, inter absolutè amentes sunt computandi. At si illum satis distinguunt, & reuerenter, & tanquam sibi necessarium expostulant, concedi illis debet non solum in mortis articulo, sed etiam tempore Paschatis, quia credendum est hoc præcepto eos astringi, cum supponamus illius notitiam habere, & peccandi libertate pollere. Extra hæc tempora non illis debet Eucharistia concedi ob tanti sacramenti reuerentiam: Sic docuit Possevinus *de communione. cap.* 8. *num.* 32. Layman. *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 4. *quæst.* 3. *in fine.* Bonac. *disp.* 4. *de sacram. Euchar. q.* 6. *p.* 1. *n.* 7. Henriq. *lib* 8. *cap* 42.

9. Quarta quæstio, qualiter mutis, & surdis à natiuitate Eucharistia ministrari possit, & debeat? Respondeo, si ex signis, & nutibus constet discretionem habere, qua sufficienter hunc cibum cœlestem à profano distinguant, non solum in mortis articulo, sed etiam tempore Paschatis Eucharistia concedenda est, quia his est valdè necessaria tum ad augmentum gratiæ, tum ad præcauenda peccata futura. Neque necessarium est, vt perfectè qualitatem huius cibi agnoscant, sufficit si illum ita à profano distinguant, vt tanquam remedium suæ salutis accipiant. Credendum enim est hac notitia Christum contentum esse, cùm perfectior haberi non possit. Sic relato Abbate *in cap. cum apud, num.* 6. *de sponsalib.* tradit Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 4. *quæst.* 4. Quod si prudens confessarius non qualemcunque discretionem, sed maturam, & perfectam agnoscat habere mutum, & surdum, sicuti ego aliquem agnoui non solùm tempore Paschatis, sed aliis solemnioribus festiuitatibus poterit Eucharistiam concedere, quia nulla apparet ratio, ob quam sit deneganda, cum se ad illam suscipiendam per actualem deuotionem disponere possit. Notanter dixi mutis, & surdis. Neque addidi cæcis. Nam si supradictis duobus impedimentis hoc tertium adderetur, nullatenus crederem Eucharistiam etiam in mortis articulo ministrari posse, quia incapaces existunt tanti cibi dignitatem, & excellentiam cognoscendi. Colligitur ex his quæ tradit Sanch. *lib.* 1. *de matrim. disp.* 8. *à num.* 12. & Gutierr. *de matr. cap.* 8. *à num.* 5. Hi enim Doctores aliis relatis docent mutum, & surdum contrahere matrimonium posse, secùs si simul cæcus existat.

10. Quinta quæstio procedit de energumenis, seu obsessis à dæmone. Et quidem si constet obsideri, eo quod aliquo peccato mortali teneantur, qualiter contigit illi, quem refert Paul. 1. Corinth. 5. traditum esse Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret, nullatenus est Eucharistia ministranda ob defectum dispositionis in suscipiente. At si credatur à dæmone obsessos esse, vel in pœnam alicuius delicti commissi, tametsi quoad culpam remissum sit, vel ad sui maius meritum, & purgationem, vt frequenter contingere credendum est. Aduertere debes, an priuentur vsu rationis, an sui compotes existant. Si vsu rationis priuantur, iudicium ferendum est æquè de illis, ac de amentibus. At si sui compotes sunt, concedenda illis est Eucharistia secluso irreuerentiæ periculo non solum in mortis articulo, (de quo non est dubium, vt definit *concil.* Elibert. *can* 37. his verbis: Qui à spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, & fideles fuerint, dandam eis esse communionem) sed etiam in Paschate, imo aliis temporibus, vt loquitur Timotheus Alexand. *in suis responsionib. cap.* 3. & refertur 6. *t. bibliotheca sacra:* Fidelis (inquit) qui à dæmone corripitur, si mysterium non enunciet (hoc est nisi doceat alios, quæ à dæmone ipse didicit) neque vllo alio modo blasphemet, debet particeps fieri mysteriorum, hoc est Eucharistiæ, & tradit D. Thom. *quæst.* 80. *art.* 9. Cassian. *collat* 7. *cap.* 30. *concil.* Arausican. 1. *can.* 14. Petr. Thiræus *de dæmonib.* 2. *p. cap.* 28. Sotus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. Suar. *disp.* 69 *sect* 2. Vasq *disp* 112. *cap.* 4. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract* 4. *cap.* 4. *quæst.* 5. Ratio huius veritatis est, quia Eucharistiæ susceptione vel dæmon expelletur, vel saltem in vexando frænabitur, vel denique iuuabitur energumenus, vt patienter, & cum fructu suum laborem sustineat. Frequentia huius communionis arbitrio prudentis confessoris relinquitur. Crederem solemnioribus festiuitatibus satis esse concedi.

11. Quæstio sexta de pueris vsum rationis habentibus, an statim illis possit, & debeat communio concedi? Et quidem in articulo mortis Eucharistia sub obligatione est concedenda eo ipso, quo vsum rationis habeant, distinguereque possint hunc cibum a profano. Quia non solum vtile, sed fortè necessarium ad salutem esse illis potest. Sic Suar. *disp.* 70. *sect.* 1. *in fine.* Henriq. *lib.* 8. *cap.* 42. *in fine.* Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap* 4. *quæst.* 2. tametsi solùm ex consilio censeat Nauarr. *cap.* 21. *num.* 57. illis esse Eucharistiam concedendam extra mortis periculum. Communiter Doctores censent perfectiorem vsum rationis requiri ad Eucharistiam suscipiendam eo qui sufficiens iudicatur ad peccandum, & absolutionem à peccatis obtinendam, quia ex vna parte pœnitentia est simpliciter necessaria, quæ tamen non est Eucharistia, & ex alia Eucharistia nobilior est. Quid ergo mirum, si perfectiorem vsum rationis in suscipiente expostulet? Sic Suar. Nauarr. & Layman. *supra.* Vasq. *disp.* 214. *cap.* 4. *circa finem.* Cæterùm ego existimo eum vsum rationis, qui sufficiens est ad peccandum, & absolutionem à peccatis obtinendam sufficere, vt Eucharistia ministrari possit. Nam esto pœnitentia sit magis necessaria, quam Eucharistia, & Eucharistia nobilior. At longè difficilior est dispositio ad pœnitentiæ fructum obtinendum, quam ad obtinendum fructum Eucharistiæ: cum ad pœnitentiam confessio peccatorum dolorosa requiratur cum proposito de cætero non peccandi. At ad Eucharistiæ fructũ sola voluntas suscipientis existentis in gratia, sufficiat. Qui ergo vsum rationis habet sufficientem ad excitandum supernaturalem dolorem, & illius obligatione pro sacramento pœnitentiæ suscipiendo cognoscendam, vsum rationis sufficienter habebit, vt distinguere possit hunc cibum cælestem à profano & illius essentiam agnoscere.

Verum etsi hoc ita sit non credo ipsos pueros statim obligari nec humano, nec diuino præcepto, neque parochos obligatos esse illis sacramentum concedere, sed vnum, vel alterum annum expectari posse, vt eorum iudicium, & discretio exactius cognoscatur, & maiori cum fructu, & reuerentia Eucharistiam diu optatam, & petitam suscipiant. Sic Suar. *dicta disp.* 70. *sect.* 1. *post. med.* Eman. Saa, *verbo* Eucharistia *num.* 12. *edit. Romana.* Layman. *lib* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 4. *q.* 2. Vasq. *disp.* 214. *cap.* 4. *à num.* 46. Quod si roges, quando censebuntur pueri discretionem sufficientem habere, vt ad Eucharistiam suscipiendam sint obligati? Respondeo prudentis Confessoris iudicio esse relinquendum: aliqui enim pueri ita sunt perspicacis ingenij, & accurata disciplina instructi, vt ante decimum annum sufficientem censeantur discretionem habere, vt hanc obligationem subeant. Regulariter autem nemo ante decimum annum obligari censendus est. Quinimo Nauarr. *cap.* 21. *num.* 57. Cordub. *in summa. casu.* 60. placet viros ante 14. annum, & fœminas ante 12. nunquam obligari. Duo vero credo certa sæpè pueros rationis vsu, & discretione ad Eucharistiam sufficiente pollentes excusari ab obligatione eam suscipiendi, quia à parentibus, vel confessariis non permittuntur, ipsosque parentes, & parochos excusari ex consuetudine, quæ rarò ante decimum annum Eucharistiam alicui ministrat. Nauarr. *cap.* 21. *num.* 57. Eman. Saa, *verbo Eucharistia. num* 12. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 4. *quæst* 2. Aliud est pueris, qui nondum 14. annum attigerunt non decere frequentiorem communionem, quam menstruam. Tum ob reuerentiam sacramenti. Tum vt excitentur ad feruentiùs, & auidiùs Eucharistiam suscipiendam.

PVNCTVM XI.

De dispositione ex parte animæ ad hoc Sacramentum ritè suscipiendum.

1 *Debes te reputare iustum.*
2 *Qua certitudine hoc sciendum est.*
3 *Peccatum veniale in sumptione Eucharistiæ non impedit illius præcipuum effectum.*
4 *Impedit alios effectus.*
5 *Habituale peccatum non est impedimentum.*
6 *Soluitur fundamentum quo probatum erat peccatum veniale impedire præcipuum Eucharistiæ effectum.*
7 *Plures requirunt ad effectum Eucharistiæ deuotionem actualem.*
8 *Contrarium verius est.*
9 *Soluuntur fundamenta opposita.*

1. FIdes, ratioque naturalis posita Eucharistiæ institutione docet quemlibet obligatum esse, antequam ad Eucharistiam accedat se reputare iustum, Deoque gratum. Nam cum hoc sacramentum institutum sit ad nutriendam, & roborandam spiritualem animæ nostræ vitam, illam per se supponit. Qui ergo peccatis mortuus ad illud suscipiendum accederet,

deret, fini, institutionique sacramenti contrarius esset, ideoque monet Paul. 1. Corinth. 11. iudicium sibi manducare, & bibere, qui absque prædicta probatione de pane illo edit, & de calice bibit, vt latius prosequitur Trident. *sess. 13. cap. 7. & can. 11.*

2. Quod si roges quam certus esse debeas nullo te peccato mortali grauari, cum ad Eucharistiam accedis? Respondeo, si certus moraliter sis nullo grauari peccato non confesso, eo quod nullum tibi occurrat post factam tuæ conscientiæ diligentem examinationem, securus accedere potes, quia certitudo moralis quamlibet humanam actionem à temeritate excusat, & prudentem reddit. Neque aliam maiorem certitudinem expostulari decebat à Christo Domino, cuius iugum suaue est, & onus leue, vt bene notauit Ægid. de Coninck *quæst. 80. art. 4.*

3. Præter carentiam peccati mortalis Marsil *in 4. q. 6. art. 4. corol. 3.* requirit ad huius sacramenti dignam sumptionem, ne peccatum aliquod veniale in ipsa committas. Quia eo ipso (inquit) te indignum reddis tanto sacramento. Fauent huic sententiæ Doctores, qui actualem deuotionem, & feruorem expostulant pro dispositione necessaria huius sacramenti, de quibus infra: siquidem actualis peccati venialis commissione deuotio, & charitatis feruor impeditur. Ratio huius sententiæ esse potest, quia sumptio sacramenti peccaminosa Deo est ingrata. Nequit ergo ob ipsam augmentum gratiæ concedi, alias eadem actione, qua pœnam meremur, præmium gratiæ, & gloriæ obtineremus.

Cæterùm tenendum est actuale peccatum veniale in sumptione Eucharistiæ commissum non impedire illius effectum præcipuum, qui est augmentum gratiæ, & charitatis. Sic Docuit D. Thom. *quæst. 79. art. 8.* Soto *dist. 12. quæst. 2. art. 8.* Victoria *num. 66.* Suar. aliis relatis *disp. 63. sect. 3. concl. 1.* Vasq. *disp. 106. cap. 2.* Paul. Laymann. *lib. 5 tract. 4. cap. 6. q. 1.* & habetur *cap. si non sunt tanta peccata, de consecrat. dist. 2.* ibi: Si non sunt tanta peccata, vt excommunicetur quis, non se debet à medicina corporis, & sanguinis Domini separare. At ob veniale peccatum nemo potest excommunicari, excommunicatione maiori, de qua ibi est sermo. Ergo ob eius causam à medicina corporis, & sanguinis Domini separari non debet. Ratio est, quia ex institutione Christi, vt colligit Trident. *sess. 13. cap. 7.* solum ad Eucharistiam dignè suscipiendam requiritur, vt conscius peccati mortalis se per confessionem, & contritionem illius probet, nulla peccati venialis mentione facta. Et meritò, quia peccatum veniale nec gratiæ, neque illius augmento repugnat. Ergo peccatum veniale in sumptione commissum dispositionem sacramenti legitimam, & necessariam non impedit. Ergo neque impedit eius effectum. Deinde implicas, cum dicis peccatum veniale impedire sacramenti effectum. Nam si hoc impedimentum præstat non veniale, sed mortale erit, siquidem recepta est Doctorum sententia obicem ponere sacramenti effectui graue peccatum esse, ob irreuerentiam factam sacramento eius virtutem, & efficaciam elidendo. Denique rarò effectus gratiæ per Eucharistiam obtineretur, cum rarò contingat sæculares homines à veniali excusari. Tum ob distractionem, animique euagationem, tum ob finem sinistrum, tum ob prauum affectum. At non est credendum Christum Dominum velle suæ charitatis symbolum ob has leues causas inane reddi.

4. Notanter dixi actuale peccatum veniale non impedire præcipuum effectum Eucharistiæ. Nam alios effectus secundarios ex parte impedit, vt tradit D. Thom. *quæst. 79. art. 8.* impedit enim remissionem ipsius, quæ per sacramentum ex opere operato deberet fieri. Secundo impedit deuotionem, & charitatis feruorem. Tertiò specialem suauitatem, & dulcedinem, quam experiri solent deuotè communicantes; est enim illa indignus. Quarto plura auxilia gratiæ ad præcauenda peccata denegantur, quæ alioqui concederentur: ob quas causas fortè dixit quasi per exaggerationem August. *de Ecclesiast. dogmatib. cap. 53.* relatus in *cap. quotidie de consecrat. dist. 2.* si adhuc habes voluntatem peccandi, grauari magis dico. Eucharistiæ perceptione, quam purificari, & ne de voluntate peccandi mortaliter dictum intelligeres, subdit. Sed de hoc illo dico, quem capitalia, & mortalia peccata non grauant.

5. Præterea dixi actuale peccatum: nam habituale etiam si formaliter non fueris detestatus, si tamen illius complacentiam non habeas, communione quæ est quædam virtualis detestatio remittitur ex opere operato, vti superius notauimus.

6. Fundamentum contrarium non obstat. Fateor susceptionem Eucharistiæ cum peccato veniali actuali esse aliqualiter Deo ingratam, sed non absolutè, & secundùm se, ideoque eius efficacia ex opere operato non impeditur, tametsi efficacia, quam ex opere operantis haberet, impediatur.

7. Rursus alij plures, grauesque Doctores ad Eucharistiæ effectum suscipiendum requirunt necessariò actualem deuotionem, & feruorem. Sic D. Thom. *in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 3.* Duran. *d. q. 4. num. 7.* Paludan. *quæst. 1. art. 2. concl. 3. num. 11.* Siluest. *verbo Eucharistia in fine.* Caiet. *q. 79. art. 1.* Mouentur primò, quia plures Ecclesiæ Patres, specialiter Basil. *lib. 1. de baptism. cap. vlt. & in regul. breuior. reg. 172.* Ioan. Hierosolym. *catechesi 4. mystagog.* Chrysost. *hom. 83. in Matth.* expostulant specialem deuotionem, & feruorem ad Eucharistiam suscipiendam ob eius excellentiam, & dignitatem, & remissionem animi detestantur. Secundò Eucharistia operari debet suos effectus iuxta modum suæ significationis. Significat autem spirituale nutrimentum per modum cibi, & potus. Ergo operari debet suos effectus, sicuti cibus, & potus. At cibus & potus non operantur, nisi sumens vitaliter, & actualiter concurrat ad illius operationem. Ergo cibus cœlestis non operabitur, nisi sumens ad illius operationem actualiter concurrat, quod fieri non potest, nisi mediis aliquibus actibus virtutis, atque adeo deuotione, & feruore. Tertio ab inconueniente probat Caiet. quia si augmentum gratiæ, & charitatis ex defectu deuotionis non impeditur, Sacerdotes tepidi quotidiè communicantes magnum fructũ ex communione percipient, cuius contrarium experientia testatur, cum ad virtutis opera, tentationesque superandas post plures communiones æquè difficiles inueniantur, ac si nullam communionem fecissent.

8. Nihilominus tenendum est nullam deuotionem actualem requisitam esse ad fructum præcipuum huius sacramenti percipiendum: sic expresse D. Thom. *quæst. 79. art. 8.* & ibi Ægid. de Coninch. *dub. 1. num. 4.* Vasq. *disp. 106. capite 2.* Suar. *disp. 63 sect. 3. concl. 2.* Paul. Layman. *lib. 5 sum. tract. 4. c. 6. q. 1.* Ratio præcipua sumitur ex Triden. *sess. 13. cap. 7.* vbi assignans dispositionem ad hoc sacramentum suscipiendum, nullam huius actualis deuotionis mentionem fecit. Quæ si necessaria esset, nullatenus omitteret. Secundò probari potest, olim Eucharistia concedebatur paruulis ante vsum rationis, & modò conceditur amentibus in articulo mortis, vt dictum est. At si deuotionem actualem habere non possunt, ergo deuotio actualis ad effectum sacramenti suscipiendum necessaria non est. Alias nullatenus Ecclesia permitteret iis sacramentum concedi. Est enim manifesta iniuria, & irreuerentia sacramento facta inane, & vacuum illud reddere, & sine fructu. Tertiò iustus omittens inuincibiliter, & absque culpa actualem deuotionem pro huius sacramenti receptione, obicem non ponit gratiæ augmento, quia iam probatus accedit ad dignè suscipiendum probatione à Paulo requisita. Ergo deuotio actualis non est dispositio necessaria. Quartò si defectus actualis deuotionis impediret efficaciam sacramenti, peccaret mortaliter qui sic voluntariè ad sacramentum accederet; eo quod grauem irreuerentiam sacramento irrogat eius virtutem elidendo. At neque Caiet. neque alij Doctores oppositæ sententiæ admittunt carentiam actualis deuotionis esse peccatum mortale. Ergo deuotio actualis pro augmento gratiæ non est necessariò requisita. Quintò nullatenus expedire posset hanc deuotionem vt necessariam expostulari, quippe ob inaduertentiam, & distractionem inuoluntariam frequenter omittitur etiam ab hominibus maximè iustis, & religiosis. At non est verisimile, nec de Christi amore credendum sic instituisse sacramentum suæ Ecclesiæ præcipuum, vt in plurimum suo effectu careret.

9. Argumenta oppositæ sententiæ facilia sunt: Ad primũ concedo Sanctos communiter expostulare deuotionem, & feruorem non vt necessarium ad effectum sacramenti suscipiendum, sed vt maximè conuenientem, vt sacramentum vberius operetur, & fructuosius existat. Ad secundum admitto Eucharistiam operari suos effectus iuxta suæ significationis modum, atque adeo per modum cibi, & potus, non qui conuertatur in substantiam aliti, sed qui alitum in se conuertat, ideoque etsi cibus, & potus materialis & corporalis suscipientis actione indigeat ad nutriẽdum: hic cibus, & potus cœlestis ea actione non indiget. Ad tertium nego ex experientia colligi certò posse sacramentum fructu carere. Nam esto sæpius communicans æquè difficilis sit ad opera virtutis, & ad tentationes superandas, inde argumentum non sumitur, quia facilitas ad supradicta opera non ex augmento gratiæ, & charitatis, sed ex habitibus acquisitis prouenit.

PVNCTVM XII.

De Confessione Communioni præmittenda.

1. *Præmittere debet Confessionem peccati mortalis conscius.*
2. *Plures firmant ex solo Ecclesiæ præcepto hanc esse obligationem.*
3. *Verius est à Christo præceptum latum esse.*
4. *Omnium peccatorum confessio est præmittenda.*
5. *Ab executione huius præcepti excusaris, si absit copia confessoris, & necessitas vrgeat communicandi.*
6. *Quando censeatur abesse copia confessoris.*

7 *Quando*

7 *Quando censeatur vrgere necessitas communicandi latè explicatur.*
8 *Debes te reputare contritum.*
9 *Sacerdotes celebrantes non præmissa confessione quando teneantur, cum primum possint, confiteri.*
10 *Post peccatum commissum, & dolorem conceptum, & confessionem factam, non est necesse tempus aliquod expectare ad communionem.*

1. TRident Concil. *sess.* 13. *cap.* 7. statuit grauatum peccato mortali si communionem suscipere velit, non solum contritione, sed confessione sacramentali se probare debere, iuxta præceptum Pauli: Probet seipsum homo consuetudine Ecclesiæ declaratum. Quapropter audiendus non est Caiet. *in sum. verbo communio in princ. & super* 1. *ad Corinth. cap.* 11. asserens nullum esse præceptum neque diuinum, neque Ecclesiasticum præmittendi confessionem, si peccator contritus sit.

2. Variant Doctores, an hoc præceptum diuinum sit, an Ecclesiasticum? Plures Doctores affirmant solùm Ecclesiasticum esse. Sic Medin. Cod. *de confess.* q. 17. Palac. *in* 4. *dist* 9. *quæst.* 10. *ad* 1. Nauarr. *sum. cap.* 21. *num.* 49. & alij. Fundamentum est, quia ex natura Eucharistiæ etiam supposita institutione confessionis, solum habetur te Deo gratum esse debere, quia eo ipso capax es gratiæ augmenti, cum gratiam habeas. At absque præmissa confessione potes media contritione in gratia constitui. Ergo ex natura rei confessio necessaria non est. Quod si dicas esse necessariam, quia securius confessione purgaberis à peccato, contritio namque difficilis est, obstat: quia non teneris securiorem viam eligere, aliàs ad reliqua sacramenta suscipienda conscius peccati mortalis confessionem eligere deberes. Satis enim vitatur sacramenti irreuerentia, si certus moraliter sis à peccato purgatum esse, & in gratia constitutum. Ex verbis autem Pauli consuetudine Ecclesiæ declaratis, non infertur à Christo latum esse præceptum de confessione præmittenda. Paulus namque præcepit communicaturo, vt se probet; an autem hæc probatio non solum facienda sit per contritionem, sed etiam per confessionem, ipse Paulus nõ declarauit, sed consuetudine Ecclesiæ ipso facto declaratum fuit. Sicuti præceptum est diuinum communicandi, quod autem singulis annis communio facienda sit, consuetudo Ecclesiæ declarauit. Adde Paulum illud præceptum imposuisse non quidem vt à Christo acceptum, sed vt à se latum. Nam esto in principio dixerit se accepisse à Domino consecrationis formam, &c. nunquam dixit modum probationis à Christo accepisse.

3. Cæterùm verius est obligationem præmittendi confessionem de peccato mortali commisso diuinam esse, à Christo statutam, & à Paulo traditam, & promulgatam. Sic Dominic. Sotus *in* 4. *dist.* 12. *q.* 12. *art.* 4. Valen. *t.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 8. *pun.* 3. Couarruu. *in cap. alma mater.* 1. *p.* §. 1. *num.* 7. Cordub. *lib.* 1. *q* 16. *in* 3. *opin.* Suar. *disp.* 66. *sect.* 3. *in medio.* Henrriq. *lib.* 8. *cap.* 46. Vasq. *disp.* 207. *cap.* 4. *à num.* 40. *& alij.* Ratio est quia vt ex Trident. *sess.* 13. *cap.* 7. constat, consuetudine Ecclesiæ declaratum est Paulum tradidisse præceptum de præmittenda confessione illis verbis: Probet autem seipsum homo. At Paulus non tradidit hoc præceptum vt à se latum, sed vt à Christo acceptum, quod non leuiter colligitur primò ex illis verbis antecedentibus. Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis, quæ omnia ad sequentia videntur referri. Secundo ex eo quod Corinthios reprehendat, quod absque prædicta probatione cibum illum cælestem manducarent, qui certè reprehensione digni non erant, si præceptum de confessione præmittenda antea traditum non esset. Tertio quia illud proponit peccato mortali grauatis vt vnicum remedium vitandi communionem indignam, quod verum non esset, si præceptum de confessione præmittenda à Christo latum non vrgeret? possunt enim sola contritione ritè disponi.

4. Sed inquires, an præcepto prædicto sufficienter satisfacias, si confessionem præmiseris, tametsi non fuerit omnium peccatorum ob inuincibilem ignorantiam? Casus est frequens, cum sæpè contingat peccatorem post confessionem legitimè factam recordari ante communionem alicuius peccati non confessi, in quo casu alicui videri posset non esse obligatum illud confiteri. Quia iam illud peccatum non solum contritione, sed etiam absolutione sacramentali remissum est. Sic videtur sentire *Reginald. lib.* 29 *cap.* 6. *num* 105. Sed contrarium omnino tenendum est cum Suar. *disp* 66. *sect.* 4. *vers. sed huius occasione.* Henrriq. *lib.* 8. *cap.* 46. *num.* 3. *in fine.* Ægid. *q.* 80. *art.* 4. *dub* 2. *in princ.* Quia illius peccati obliti non es probatus per confessionem, siquidem obligatus es illud confessioni subiicere. Concilium autem expostulat probationem per confessionem cuiuscunque peccati mortalis, cuius conscientia grauaris. Ergo illud ante communionem confiteri debes.

5. Ab executione huius præcepti præmittendi confessionem excusaris, si non adsit copia confessoris, & necessitas communicandi vrget, vtrumque enim concurrere debet, vt aduertit Trid. *sess.* 13. *cap.* 7. Difficultas autem est quando censeatur copia confessoris non esse, & necessitas communicandi vrgere.

6. Copia igitur confessoris abest. Primò si ita à te distet, vt nequeas illum absque graui incommodo adire, quod prudentis arbitrio iudicandum est. Aliquando enim spectata tua imbecillitate, & breuitate temporis in quo celebrare debes distantia quinquaginta passus constituit confessorem absentem, qui tamen aliàs non censeretur abesse distans per leucam, vti benè notarunt Vasq. *disp.* 207. *cap.* 1. *num.* 9. Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. *num.* 23. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q.* 6. *p.* 1. *num.* 30. Secundò censetur abesse, si præsenti confiteri non possis absque prudenti periculo vel violationis sigilli, vel prouocationis ad malum, vel alterius grauis nocumenti: Iugum enim Domini suaue est, quod non est censendum impositum cum tanto onere. Sic Ægid. de Coninch. *dicta q.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. *num.* 19. Vasq. *disp.* 208. *cap.* 2. *num.* 3. Bonac. *q.* 6. *pun.* 1. *num.* 28. Aduertunt tamen prædicti Doctores, si alia peccata mortalia habeas, ex quorum manifestatione prædictum damnum non times, te esse obligatum ea confiteri, quia sic præstas confessionem formaliter integram, & præcepto de confessione præmittenda ante communionem satisfacis. Tertiò abest copia confessoris, si nullus adsit qui iurisdictionem habeat, aut cui iurisdictionem ex priuilegio concedere possis, quia deficiente iurisdictione pœnitentiæ sacramentum ministrari non potest. Sic Bonac. Ægid. & Vasq. *locis citatis.* Hinc fit si peccato mortali reseruato tenearis, & nullo alio, te non esse obligatum vrgente necessitate communicandi confessionem præmittere, si absit proprius sacerdos, quia comparatione mortalium, quorum est obligatio confessionem præmittendi nullus adest sacerdos qui iurisdictionem habeat. Ægid. *q.* 80. *art* 4. *dub.* 2 *num.* 21. Verum si aliis mortalibus non reseruatis grauatus existas, esto aliqui nec improbabiliter censeant te non esse obligatum confiteri, quia obligatus esses bis eadem peccata reseruata clauibus subiicere. primò sacerdoti non habenti iurisdictionem, cui ea manifestare debes simul cum aliis mortalibus non reseruatis, vt confessionem integram facias, secundo superiori, à quo illorum absolutionem directè obtinere debes. At verius existimo te esse obligatum confessionem præmittere saltem illorum, quæ reseruata non sunt. Quia satis probabilis sententia est, hæc sola confiteri posse tacitis reseruatis, qua probabilitate opinionis posita, & præcepto præmittendi confessionem fit satis, & nullum sequitur inconueniens. Atque ita sustinent Ægid. *suprà.* Bonac. *disp.* 4. *quæst* 6. *punct.* 1. *n.* 31. Suar. *disp.* 63. *sect.* 4. *casu* 4. Eman. Sà *verbo Eucharistia num.* 13. & alij. Monent tamen prædicti Doctores & benè, nunquam censendum esse copiam confessoris abesse, eo quod absit sacerdos cui soles deuotius, & feruentius confiteri, si adsit cui legitimè confiteri possis.

7. Necessitas verò communicandi, quæ simul cum absentia confessoris concurrere debet, vt à præmittenda confessione excuseris multiplex à Doctoribus assignatur. Prima à Doctoribus assignata, & quam solam Vasq. *disp.* 208. *cap.* 2. *num.* 7. legitimam recognoscit, est timor prudens alicuius notæ, & infamiæ, vel alterius grauis damni tibi, vel alteri euenturi, si cõmunionem omittas. Secunda, si viaticum esset morituro ministrandum, & nulla esset hostia consecrata, quia vrget grauis proximi necessitas, quæ tanquam propria reputari debet. Si enim in periculo mortis posses, & deberes absente confessario viaticum sumere confessione non præmissa, ne tanto bono priueris, ob eandem rationem omittere confessionem poteris, ne tanto bono proximus in extremo constitutus priuetur. Sic Paul. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 2. *vers. tertium.* Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. *num.* 15. Bonac. *disp.* 6 *q.* 6. *pun.* 1. *num.* 21. & 22. Valen. *disp.* 6. *q* 8. *p.* 3. Suar. *disp* 66. *sect.* 4. *vers. prima.*

Tertia sumitur ex reuerentia sacrificij, vt si sacerdos inchoata Missa recordetur alicuius peccati mortalis non confessi, docent plures non teneri ab altari discedere, vt confessarium quærat, quinimo nec confessario ad altare accedenti fateri. Quia esto nota & infamia sacerdoti non sequatur, quæ vix excusari potest, vt benè notat Vasq. *disp* 208. *cap.* 2. & Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 6 *quæst* 2. sacrificium inceptum non decet interrumpere, præceptúmque de communione præmittenda intelligendum videtur ante communionem inchoatam. Sic D. Thom. *q* 83. *art.* 6 *ad* 2. Nauarr. *cap.* 21. *num* 49. & *cap.* 25. *n* 76. Sotus *in* 4 *dist.* 12. *q.* 2. *art.* 6. Henrriq. *lib.* 8 *cap.* 46. *n.* 3. Coninch. *ex parte q.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. *n.* 16. Rectius tamen alij hanc excusationem non admittunt, casu quo absque nota possit celebrans confessarium vocare, eíque ad altare accedenti breuiter confiteri, quia non debet censeri ea confessio indecens sacrificij intermissio, cum ad ipsum sacrificium ritè peragendum referatur. Sic Vasq. *loco citato* Bonac. *disp.* 4 *q.* 6 *pun.* 1. *num.* 15 præcipuè cum ex variis causis maximè ante consecrationem soleat sacrificium interrumpi. Nunquam tamen credo te obligatum esse Missam

inchoatam

inchoatam deserere, quia cedet in non leuem sacrificij irreuerentiam, vti docuit Nauarr. *cap. 21. num 49. & cap. 25. n. 76.* Bonauent. Victor. Sotus, quos refert, & sequitur Suar. *disp. 66. sect. 4. vers. difficultas.* Hinc colliges qualiter assistens ad linteum cum aliis communicaturus tenearis confessionem præmittere peccati mortalis, quod recordaris non esse confessum? Et quidem si eo loco posses absque nota fateri, videris obligatus, sed id moraliter est impossibile, eáque de causa monent communiter Doctores, ne sacerdos sic ad communionem dispositi confessionem excipiat. Quod si ab eo loco discedere absque graui nota posses, plures Doctores censent te obligatum esse, cum discessus ille in reuerentiam sacramenti cedat, ob cuius causam fit. Sic Ægid. *q. 80. art. 4. dub. 2. num. 15.* Suar. *disp. 66. sect. 4.* Angles *de Eucharist. q. 2. art. 10. difficult. 4. concl. 1.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. 6. p. 1. num. 17.* Contrarium docent Victoria *de Eucharist. num. 79.* Reginald. *lib. 29. cap 6. num. 105.* quibus fauet Suar. *disp. 66. sect 4. vers. sexta causa in fine,* quia si sacerdos formulam ad communionem consecrauit, vel pixidem è sacrario eduxit, videris irreuerenter procedere, si ab eo loco discedas, sicuti indecentia esset recedere à mensa Principis conuiuio præparato, neque peracto. Sed quia hic recessus ob habendam dignam ad conuiuium dispositionem fit, verius censeo in illius irreuerentiam non cedere.

Quarta excusatio sumitur ex obligatione dicendi sacrum, quæ ex triplici capite oriri potest, primò ex officio quale habent parochi, quibus incumbit, vel per se, vel per alios celebrare diebus dominicis, & festiuis, vt populus satisfaciat præcepto audiendi sacrum. Hi ergo poterunt (si alius non adsit sacerdos eius vices gerens) celebrare non præmissa confessione omnibus illis diebus, quibus obligantur iustitiæ titulo, sacrum populo facere. Quia ob peccatum sacerdotis priuari non debet populus iure quæsito fruendi sacrificij fructu. Et hæc ratio probat hoc verum esse, tametsi nullam infamiæ notam ex omissione sacri sacerdos incurreret, quod vix est possibile: sic sustinet ex communi sententia Suar. *disp. 66. sect. 4. vers. vltima causa.* Bonac. *disp. 4. q. 6 p. 1. num. 23.* Henriq. *lib. 8. cap. 46.* Hæc tamen doctrina extendenda non videtur ad eos, qui ratione capellaniæ tenentur aliquibus signatis diebus celebrare, quia obligatio capellaniæ non ita obligatur diei, quin ex rationabili causa possit vna, vel altera vice in alium diem differri, vti notat Bonac. suprà, tametsi Henriq. & alij contrarium sentiant. Secundò oriri potest obligatio dicendi sacrum, vel communicandi in Paschate, quibus nisi celebres, satisfacere non potes. Vt enim his præceptis satisfacias videris posse sacrum dicere non præmissa confessione, satis enim vrgens est necessitas, quæ tibi à lege imponitur. Sic Paludan. *in 4. dist. 9. q. 4. conclus. 10.* Sotus *dist. 12. q. 1. art. 4.* Viuald. *de Eucharist. num. 123.* Et hæc sententia quoad communionem Paschalem mihi probatur ea tantum ratione, quia videtur graue damnum irrogari, si à communione illa publica, solemni, & communi aliis fidelibus, & ex Ecclesiæ præcepto necessaria arcearis ob inopiam confessoris. Si enim ne priueris fructu annuæ confessionis, licet tibi iuxta probabilem sententiam omittere integritatem confessionis aliàs ex iure diuino seruandam, à fortiori licebit tibi, ne priueris Eucharistiæ fructu omittere confessionem, quam non est ita certum ex iure diuino præmittendam communioni esse. Sic docet Ægid. de Coninch *q. 80. art. 4 dub. 2. num. 17.* Ob sacrum verò ex obligatione audiendum, verius existimo te non posse celebrare confessione non præmissa. Neque enim te excusare potes à præmittenda confessione carentia fructus, quam ex sacrificio percipere posses. Hunc enim alio die facilè compensare poteris absque illa indulgentia, aliàs posses quotidiè celebrare nulla alia necessitate intercedente, ne priueris sacrificij fructu, quod nullus admittet. Neque item excusari potes ob satisfaciendum præcepto Ecclesiastico audiendi sacrum, quia hoc præceptum non obligat nisi cum sacrum peragi potest ritu ab Ecclesia præscripto. Non igitur ob hanc causam celebrare potes omissa confessione, & ita sustinet Ægid. *suprà.* Suar. *disp. 66 sect. 4 circa finem.* Bonac. *disp. 4. quæst. 6. pun. 1. num. 25.* Filliucius *tract. 4. cap. 8. quæsito 4. num. 117.* Laym. *lib 5. tract. 4. cap. 6. num. 6.* Tertiò oriri potest potestas dicendi sacrum absque confessione præmissa, ne proximus omittat præceptis prædictis satisfacere. Etenim cum debeas proximum amare sicut te ipsum, & tu excuseris à confessione præmittenda in celebratione, ne communione Paschali, vt pote authentica, necessaria, aliisque fidelibus communi priueris, & in probabili sententia, ne sacrum omittas in die festo. Ob eandem rationem excusari poteris, ne proximus ea communione priuetur, nevè sacrum in die festo omittat. Sed rectius Suar. *disp. 66. sect. 4. vers. sed quæres,* oppositum docet. Est enim longe diuersa ratio tui, ac proximi, charitas enim obligat, vt proximum æquè ac te ipsum diligas in damnorum negatione, secus in bonorum collatione, teneris namque nullum damnum proximo irrogare, sicuti vis ne tibi irrogetur; at non teneris ea bona proximo quærere, quæ tibi quæris; ac proinde mirum non est, quod possis celebrare confessione non præmissa ob communionem Paschalem percipiendam, & præcepto audiendi sacrum satisfaciendum, nequeas tamen vt proximus communionem Paschalem percipiat, & præcepto Missæ satisfaciat. Adde te excusari à confessione præmittenda in celebratione ob communionem Paschalem, quia obligatus es communicare eo tempore, & præceptum hoc vt pote publicum, solemne, & maximè vtile, & fructuosum præualet præcepto de confessione præmittenda. At proximo ministrare communionem non est tibi præceptum, cum vt suppono illius parochus non sis, sed est opus supererogationis, & consilij. Ergo hoc opus præualere non potest obligationi confessionem præmittendi ad communionem.

8. Aduertendum tamen est in omnibus prædictis casibus, quibus à præmittenda confessione excusaris, necessarium tibi esse conteri de peccato commisso; aliàs indignè ad sacramentum accedes, & iudicium manducabis. Nam esto hoc sacramentum aliquando attrito conferat primam gratiam, id fit si bona fide putans se esse in gratia accederet, secus esset, si accederet conscius peccati.

9. Verum ne sacerdotes sibi fingerent necessitatem celebrandi confessione non præmissa, statuit concil. *dicta sess. 13. cap. 7. in fine,* sacerdotem conscium peccati mortalis, qui ob necessitatem vrgentem non præmissa confessione celebrauit, obligatum esse quam primum possit confiteri. Cùmque hoc præceptum rigorosum sit, esto maximè conueniens, non debet vltra proprietatem verborum extendi, atque adeò solum sacerdotem peccati mortalis conscium necessitate vigente non præmissa confessione celebrantem comprehendere debet, siue contritus, siue non contritus celebret. Quapropter sacerdos, qui sui peccati inuincibiliter oblitus celebraret non præmissa confessione, dicto præcepto non obligatur. Item neque qui extra necessitatem ex malitia celebraret, vel more laicorum necessitate vrgente communicaret confessione non præmissa, dicto præcepto comprehendi potest, vt benè notarunt Suar. *disp. 66. sect. 6. & 7.* Vasq. *disp. 208. cap. 3. à n. 16.* Ægid. de Coninch. *quæst. 80. art 4. dub. 2.* Bonac *disp. 4. de sacram. quæst 6 p. 1 n. 37. & seqq.*

10. Aliqui Doctores non infimæ notæ expostulant pro dispositione necessaria ad Eucharistiam suscipiendam, vt post peccatum commissum, & dolorem illius conceptum, & confessionem factam aliquod temporis spatium transierit, quia vix animus torporem, & euagationem, aliásque peccati reliquias ita perfectè à se excutere poterit, vt ea puritate accedat, quæ tantum sacramentum decet. Sic docet Couarruu. Clement. *si furiosus* § *p. in princ. num. 7.* loquens de sacerdote, qui pollutionem nocte habuit, quem dicit necessariò abstinere debere à celebratione eo die, si culpam in ea habenda habuit, consentit Marsil. *in 4. q. 6 art. 4.* Sed est obligatio absque fundamento. Nam ad suscipiendam Eucharistiam concilium Trident. solùm expostulauit in eo qui conscius esset peccati mortalis, vt contritione, & confessione illius se probaret, nulla facta mentione de interuallo inter peccatum, & communionem. Quod si necessarium esset, nullatenus à concilio omitteretur. Neque obstat sæpè animum non ita perfectè purgari per confessionem à prauo affectu per peccatum relicto, quominus ad sacramentum facta confessione legitima accedere possis, quia Deo gratus accedis, & sacramento purgaberis, cuius proprius effectus est sic charitatem augere, vt torporem animi excutiat. Et ita sustinet D. Thom. *quæst. 80. art. 7. ad 4. & in 4 dist. 9 art. 4. quæst. 3. ad 2.* Nauarr. *cap. 21. n. 51.* Siluest. *verbo Eucharistia 3. q. 10.* Suar. *aliis relatis disp. 66. sect. 8.*

PVNCTVM XIII.

De dispositione ex parte corporis ad sacramenti communionem.

1 *Præter carentiam cibi, & potus nulla est per se requisita.*
2 *Qualiter pollutio habita communionem impediat.*
3 *Qualiter copula coniugalis à communione abstrahat.*
4 *Consilium coniugibus salutare.*
5 *Eucharistia à ieiunis est suscipienda.*
6 *Ab Apostolis hæc consuetudo emanauit.*
7 *Quale debet esse hoc ieiunium.*
8 *Quibus rebus non censeatur ieiunium naturale violatum.*
9 *Illius diei tantùm, quo sumenda est Eucharistia debet esse ieiunium.*
10 *Post sumptam Eucharistiam nullum est præceptum ieiunandi.*
11 *Ab hac obligatione ieiunandi eximitur extrema necessitas, seu communio in articulo mortis.*
12 *In eodem periculo mortis negat Vasq. te posse sæpè non ieiunum communicare.*
13 *Contrarium plures defendunt.*
14 *Quid sentiendum sit.*

15 *Potest sacerdos ad se communicandum in articulo mortis non ieiunus communicare.*

16 *Ob ministrandum alteri viaticum non potes non ieiunus celebrare.*

17 *Ne irreuerentia sacramento fiat, potest non ieiunus communicare.*

18 *Item ob perfectionem sacrificij.*

19 *Item si post ablutionem reperis aliquas particulas consecratas.*

20 *Duplex limitatio superiori doctrina apposita examinatur.*

21 *Si simul cum sumptione Eucharistiæ ieiunium violetur, non obstat sumptioni.*

22 *Ob grauem notam excusatur communicans violato ieiunio.*

1. PRæter carentiam cibi, & potus nulla alia ex parte corporis est dispositio per se ad communionem requisita, vt ex sequentibus patebit. Et in primis immunditia corporis communionem per se,& necessariò non impedit,quia cælestis & spiritualis cibus sola animi puritate contentus est. Si tamen illa immunditia facilè tolli possit, non est dubium te peccatum committere sic sacramentum suscipiens, ob irreuerentiam mundissimo Christi corpori factam in corpore immundo suscipiens. Si tamen in tua non est potestate ab ea immunditia liberari, sicuti contingit leprosis, morbo gallico affectis, mulieribus menstruatis,non obinde à sacra communione abstinere debes. Neque his obstat, quod Dionys. Alex. *in Epist. ad Basilidem*, & habetur t 3. *bibliotheca sacra, can.* 2. de mulieribus menstruatis statuerit, ne ad sanctam Missam accedant, quia id est de consilio, non de præcepto, idque si spectatur communio breui tempore absque illa macula suscipienda. Neque item obstat textus in *cap. tua nos de clerico ægrotante*, vbi sacerdos lepra infectus propter horrorem, & abominationem populi ab officio administrationis remouetur, quia inde non infertur secretò celebrare non posse.

2. De pollutione specialiter dubitant Doctores, qualiter communionem impediat? Si plenè voluntaria fuit, impedit quousque illius pœnitentiam agas. Et idem est de fornicatione, & quolibet alio peccato mortali. At facta pœnitentia, & remissione per confessionem obtenta, nullatenus impedit, sicuti neque aliud quoduis peccatum: Sic docent post alios antiquiores Suar. *disp.* 68. *sect.* 2 Vasq. *quæst.* 80. *art.* 7. & *ibi* Ægid. de Coninch. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 5. Consultum tamen est sic peccanti in alium diem communionem differre (nisi aliqua specialis causa communicandi occurrat) tum ob humilitatem, tum vt feruentius, & deuotius accedat, quia carnis voluptas non leuiter deuotionem impedit. Dixi si plenè voluntaria fuit, nam si semiplenè voluntaria extitit & in causa solum venialiter peccaminosa, impedit communionem ex quadam decentia, & honestate, quousque pœnitentia peccatum illud purgetur, esto simpliciter non impediat,& in hoc sensu,vt explicat Vasq. *quæst.* 80. *art.* 7. *n.* 24. dixit August. *serm. de tempore* pollutionē peccatum esse, sed non capitale, ieiuniisque & orationibus redimendum esse, ne immundam faciat animam ad sacrum conuiuium.

Si vero pollutio ex abundantia seminis, vel ex alia causa naturali contigit, nullatenus impedit communionem eo die faciendam. Sæpè enim opera dæmonis excitatur pridiè ad communionem, vt à tanto sacramento pollutum auertat. Quod si ex pollutione commotio carnis insurgat, animúsque perturbatus existat, consultum erit à communione eo die abstinere, nisi aliqua causa communicandi specialis vrgeat, vel credatur opera dæmonis prauum illum affectum excitari. Sic tradit D. Thom. 3. *p. quæst.* 80. *art.* 7. *& ibi* Ægid. de Coninch. *num.* 82. Suar. *disp.* 68. *sect.* 2. Quinimo veniale erit peccatum ad communionem accedere nulla diligentia apposita ad eam commotionem carnis, & animi tentationem sedandam. Tum quia non leue impedimentum apponitur effectibus sacramenti secundariis recipiendis. Tum quia est indecens ea animi vagatione, & corporis impuritate Christi purissimum corpus recipere.

3. Ex hac doctrina inferes quid coniugibus dicendum sit? Et quidem si copula coniugalis ob voluptatem potius, quam ob sedandam carnis tentationem, filiósque gignendos habita est cum intentione eo die communicandi, esto simpliciter communionem non impediat, quia peccatum mortale non est, impedit tamen ex quadam decentia, & honestate. Indecens enim est ad sacram communionem admitti qui carnis voluptati indulsit eo tempore quo cordis compunctione, & charitatis feruore se disponere debebat, eáque de causa dixit Hieronym. *apolog. ad Pamachium contra Iouinianum.* Illorum conscientiam conuenio, qui eodem die post coïtum communicant, de qua re Gregor. *relatus in cap. vir. cum propria uxore* 33. *q.* 4. Quocirca consulendum ei est, vt in alium diem communionem differat, nisi aliqua specialis causa occurrat eo die communicandi, vel ita præteritæ culpæ doleat, vt dolore concepto plenè culpæ satisfecisse censeatur.

Si vero copula coniugalis ex legitimo fine, & ea moderatione qua par est habetur, nullatenus impedit communionem, quia est actus virtutis, vt habetur *dicto cap. vir.* Si tamen ex illa prauus affectus, animique vagatio resultet, diligenter sedanda sunt, ne copiosum fructum sacramenti impediant. Quod si se in hac parte tepidum, & remissum sentiat, decet communionem in alium diem differre, nisi specialis aliqua causa communionis faciendæ eo die occurrat.

4. Monent tamen Doctores expediens esse coniugibus nocte communioni proxima à debiti petitione abstinere, tum in reuerentiam sacramenti, tum vt vitetur occasio praui affectus, animique vagationis. A debiti autem serio, & constanter petiti redditione abstinendum non est, quia & peccares contra iustitiam, & charitatem læderes, rixas, & odia concitando. Quinimo si frequenter communicas dominicis inquam, & festiuis diebus simplici petitioni ne resistas, ne coniugi molestus sis, neue illius in te amorem mitiges, & occasionem præbeas frequentem communionem interdicendi. Si autem singulis tantum mensibus Eucharistiam sumis, petentem debitum decet commonere, & rogare, vt à petitione desistat ob reuerentiam sacramenti suscipiendi. Quod si ipse ægrè ferat, annue,& maiori qua potueris deuotione te ad sacram communionem præpara, sperans diuinam gratiam absuturam non esse ob opus diuinæ, & naturali legi conforme, Vide D. Thom. *q.* 80. *art.* 7. *& ibi* Vasq *&* Ægid. Suar. *disp.* 68. *sect.* 2. Sanch. *lib.* 9. *de matr. disp.* 13. Laym. *lib.* 5. *sum. tract* 4. *cap.* 6. *q.* 5.

5. Dixi initio nullam aliam dispositionem ex parte corporis esse per se requisitam ad sumptionem Eucharistiæ, præter carentiam cibi, & potus. Consuetudine namque Ecclesiæ firmatum est sacramentum Eucharistiæ à ieiunis necessariò suscipiendum esse. Sic habetur in Concil. Carthagin. 3. *can.* 29. *relate in cap sacramenta altaris dist.* 1. & in Concil. Africano sub Bonifacio I. *can.* 8. & in Matisconen 2. *can.* 6. Bracharen. 1. *can.* 10. Bracharen. 2 *can.* 16. Tolet. 1. *can* 2. quæ referuntur t.t. & 2. Concil. Et licet solum de sacerdote celebrante loquantur (excepto Matisconen. 2. quod generaliter loquitur,) inde à fortiori pro comunione laicali Patres Ecclesiæ,& Scholastici omnes extēdunt, vt videre est specialiter apud Chrysost. *hom.* 27 *in epist.* 1. *Corinth. cap.* 11. in illa verba itaque quicunque manducauerit. Et apud August. *epist.* 118. *cap.* 9. & D. Thom. *q.* 80 *art* 8. quem eius expositores sequuntur, Vasq. *disp.* 211. Suar. *disp.* 68. *sect.* 3. *& seqq.* Valen. *t.* 4. *disp.* 6. *q.* 8 *pun.* 3. Rationem huius consuetudinis optimè assignauit concilium Matisconen. 2. *cap. illo* 6. ne scilicet cælesti, & spirituali cibo terrenus præponeretur.

6. Consuetudinem hanc ab Apostolis emanasse testatur Epiphan *lib.* 3. *contra hæreses cap. vlt. circa finem* August. *dicta epist.* 118. *cap.* 9. Isidor. *lib. de diuinis offic. cap.* 18. Amalarius *lib.* 3. *de Ecclesiast. offic. cap* 34. VValfridus Strabo lib *de rebus Ecclesiasticis* relatus 6. *t. bibliotheca sacra. cap.* 19. Tametsi in aliquibus Ecclesiis mos fuerit comunicandi feria 5. in cœna Domini post cibum sumptum ad Christi exemplum, vt colligitur ex Concil. Carthagin. 3. *can.* 29. Matisconen. 2. *can.* 6. Bracharen. 2. *can.* 10. Sed iam hic mos abrogatus fuit, & meritò; quia Christum Dominum decuit prius vetus pascha huius sacramenti figuram cum discipulis manducare, & in illius interitum veritatem postmodum instituere,& discipulis concedere, quæ nobis non conueniunt. Igitur Apostoli in reuerentiam tanti sacramenti præceperunt, vt ante omnem cibum, & potum à fidelibus sumeretur, vt sic fideles intelligerent hunc cibum, & potum vtpotè summæ dignitatis omni alio cibo, & potui præferendum esse. Neque huic Apostolorum præcepto aduersatur præceptum Dominicum Apostolis traditum conficiendi hoc sacramentum, sicuti ipse confecit. Hoc facite (inquit) in meam commemorationem, quia solum fuit præceptum de conficiendo sacramento quoad ritum illius substantialem, non quoad ritus accidentales. Hos enim Apostolorum dispositioni reliquit. Aliàs deberent Apostoli, reliquique fideles post esum Agni paschalis, Christi corpus conficere, & sumere.

7. Porro ieiunium hoc ex obligatione seruandum naturale, & perfectum esse debet, ita vt excludat cuiuslibet etiam minimi cibi, & potus vitalem sumptionem, vti tradunt omnes Doctores cum D. Thom. *q.* 80. *art.* 8. Quocirca parua quantitas cibi, & potus præcepti grauitatem non minuit, cum non ex leuitate cibi grauitas præcepti desumatur, sed ex eo quod communio fiat violato naturali ieiunio, quod minima quantitate cibi, æque ac magna violatur, vt manifeste colligitur ex *cap. ex parte. de celebrat missar.* & notauit Vasq. *disp.* 211 *cap.* 3. *n.* 28. Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 8. *n.* 46. Suar. *disp.* 68. *sect.* 4. Bonac. *disp* 4. *de sacram. q.* 6. *pun.* 2. *n.* 6. Neque ad huius ieiunij violationem opus est quod cibus ad nutriendum, vel ad medendum assumatur, quia quocunque modo fuerit assumptus vitaliter, naturale ieiunium destruit, vti docent Doctores citati. Postulant tamen aliqui esse verum cibum, vel potum, aliàs affirmant non violari ieiunium naturale, cum nec per se nutriat, nec iuuare nutri-

tionem

tionem possit. Sic Ledesm. 1. *p. sum de Eucharist. cap.* 13. *concl.* 4. Ioann. de la Cruz *in director. conscient. de Eucharist. dub.* 4. *concl.* 2. Ludouic. de S. Iuan. 1. *p sum. tract. de Eucharist. q.* 7. *art.* 1. *fol.* 172. Ioann. Sanch. *in disput selectis, disp.* 42 *num.* 23. Sed rectius alij sentiunt ex quacunque re vitaliter ex ore ad stomachum traiecta siue nutritiua sit, siue non, vt papirus, charta, creta, frustum ligni, numus aureus ieiunium naturale impediens communionem violari. Quia sic sumens ieiunus non est ab omni re. Quod ab Ecclesia postulari videtur in hoc præcepto, vt fideles intelligant cuilibet rei creatæ hunc cibum esse præferendum. Neque eo casu sumptio cælestis cibi esset prima comestio, cum alia præcesserit, tametsi rei non nutritiuæ, quod ad comestionem non videtur necessarium, vt pote quæ in traiectione vitali ex ore ad stomachum consistit. Atque ita docent Henriq. *lib.* 8. *cap.* 49 *num* 2. Reginald. 2. *t. prax. lib.* 29. *num.* 118. *in fine.* Naldus *in sum. verbo Eucharistia num.* 10. Nonius *de Eucharist. quæst.* 80. *art.* 8. *concl.* 4. Bonac. *de sacram. disp.* 4. *quæst.* 6. *pag.* 2. *num.* 10. Paul. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 6. *num.* 18.

8. Neque inde fit violari naturale ieiunium ex traiectione saliuæ, vel sanguinis ex maxillis, vel ex capite defluentis, quia non est traiectio alicuius rei à comedente extrinseca Sic Suar. *disp.* 68. *sect.* 4 Bonac. *quæst.* 6. *pun.* 2. *num.* 6. Layman. *dicto cap.* 6. *num.* 18. *vers. cæterum.* Quinimo deglutientem casu parum aquæ, & vini saliuæ immixtum, cum os abluitur, vel parum liquoris, cum conditus cibus degustatur, censent communiter Doctores à communione non impediri, quia sic traiectum non traicitur tanquam cibus, & potus, sed tanquam saliua, cui est immixtum. Secus esset dicendum, si ex proposito hæc faceret. Sic Vasq. *disp.* 211. *cap.* 3. *num.* 29. Ægid. de Coninch. *quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 48 Suar. Bonac. Laym. *su. supra* aduersus Tabien. *verbo communicare num.* 49. & 50. asserentem non violari naturale ieiunium, tametsi ex proposito supradicta in parua quantitate sumantur. De frustulis cœnæ præcedentis casu inter dentes adhærentibus aliam rationem satis probabilem tradunt Suar. *disp.* 68. *sect.* 4. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 49. Ægid. de Coninch. *quæst.* 80. *art.* 8. Ob quam si deglutiantur etiam ex proposito, non impediunt communionem, nimirum quia illorum sumptio non est moraliter distincta à cœna præcedenti. Neque inde fit saccarum ori impositum præcedenti nocte, vt paulatim liquefactum raucedinem faucium, vel pectoris liniat non impedire communionem, si aliqua illius pars etiam minima post mediam noctem traiciatur, impedit namque, quia illius traiectio ad traiectiones præcedentes reduci non potest, cum ex intentione sumentis æquè singulæ traiectiones respiciantur, velitque saccari sumptionem durare, quousque consumptum sit, vt benè notauit Ægid. de Coninch. *q* 80 *art.* 8. *num.* 49.

9. Rursus ieiunium illius tantum diei pro quo communio accipienda est, debet esse. Cum autem dies computetur à media nocte vsque ad mediam noctem, communicaturus debet esse ieiunus ab illa media nocte, vsque dum communionem accipiat. Non tamen est necessarium cibum esse digestum tempore communionis. quia nullo præcepto id cauetur, tametsi decens sit, sicuti aliis relatis probat Henriq. *lib.* 8. *cap.* 49. Suar. *disp* 68. *sect.* 4. *vasq disp* 211. *cap.* 3 *num.* 31. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 6. *vers. sciendum est secundo.* Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 6. *pun.* 2. *num.* 11. aduersus Gloss. *cap. nihil.* 7. *q.* 1. & *cap. si constiterit de accusationib.* In quibus textibus Glossæ opinio fundari non potest. Nam textus in *cap. nihil* nullam de digestione cibi mentionem fecit. Textus vero in *cap. si constiterit* damnans clericum celebrantem postquam in tabernis tota nocte commoratus esset, non illum damnat, quia celebrauit cibo non digesto, sed quia celebrauit absque pœnitentia, & satisfactione culpæ commissæ cum non leui populi offensione, & scandalo.

10. Post sumptam Eucharistiam nullum est præceptum ieiunandi, sed illico absque peccato potes cibum sumere Nam textus *in cap. tribus gradibus de consecrat. dist.* 2. qui est Clement. vbi præcipitur sumpta manè Eucharistia seruari ieiunium vsque ad 6. & sumpta hora tertia, vel quarta seruari vsque ad vesperam o consuetudine abrogatus est, vt docuit Durand. *in* 4. *dist.* 8. *quæst.* 4. *num.* 16. Sotus *dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 8. Vasq. *disp.* 211. *cap.* 1. *num.* 10. Suar. *disp.* 68. *sect.* 4 *ad finem.* Paul. Layman. *lib.* 5. *sum tract.* 4. *cap.* 6. *in fine.* Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 6. *pun.* 2. *in fine quæst.* Verum esto seruare ieiunium præceptum non sit; est tamen maximè decens, quousque credantur species sacramentales consumptas esse, ne cibus ille cælestis his terrenis, & materialibus misceatur. Sicuti etiam decet, ne statim post Eucharistiam sumptam expuas, maximè si sputum ex pectore prodeat. Quod si coactus necessitate id feceris, præstat fieri in linteo, vel loco a conculcatione remoto. Hæc enim, & maior reuerentia tanto sacramento debetur, sicuti tradiderunt Sot. Suar. Vasq. Layman. Henriq. Bonac. *locis citatis.*

11. Ab hac generali doctrina præmittendi ieiunium Eucharistiæ suscipiendæ excipiuntur aliqui casus, quos placet breuiter examinare. Primus est de periculo mortis, in quo constitutus si commodè Eucharistiam sumere non potes ieiunus, poteris post cibum, quia diuinum præceptum de sumenda Eucharistia, quod satis probabile est eo tempore vrgere, non est contemnendum ob obseruationem moraliter impossibilem præcepti Ecclesiastici de seruando ieiunio ante communionem. Neque pietatem Ecclesiæ deceret suo præcepto fideles tanto bono priuare in ea necessitate constitutos, sicuti Doctores aduertunt sequentes D. Thom. *quæst.* 80. *art.* 8. & colligitur *ex cap. de his vero, cap. si quis de corpore* 26. *q.* 5. & *cap. presbyter de consecrat. dist.* 2. & *ex concil. Constantien. sess.* 3. Quando autem censendum sit periculum mortis adesse, vt commodè ieiunus Eucharistiam sumere non possis, vel quia indiges alimento, vel medicinæ sumptione, quam differre commodè non potes in horam post Eucharistiæ sumptionem subsequentem, medicorum iudicio relinquitur. Monent tamen Suar. *disp.* 68. *sect.* 5 *in princ.* Ægid. de Coninch. *quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 51. te non esse obligatum procurare, vt Eucharistia ante ortum solis tibi deferatur, vt ieiunus sumas, quia neque id praxi receptum est, nec tanti sacramenti reuerentiam decet. Quod dictum est de periculo mortis naturalis, dicendum est de violenta. Si enim Eucharistiam sumere non potes ieiunus, quia iudex non permittit executionem sententiæ tibi non ieiuno notificatam in alium diem differre, poteris eo die etiam non ieiunus Eucharistiam sumere, quia necessitas huius viatici ad cælestem vitam eadem, & fortè maior est. Suar. & Ægid. *supra.* Vasq. *disp.* 211. *cap.* 4. Layman. *lib.* 5. *sum. tract* 4. *cap.* 6. *q.* 6. *num.* 20. Eman. Saà *verbo Eucharistia num.* 2. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 6. *p. vlt. num.* 23.

12. Sed est dubium an durante eodem periculo mortis possis sæpius non ieiunus communicare? Dixi *durante eodem periculo*, nam si cessauit periculum, ratione cuius communionem suscepisti, & nouum successit, conueniunt Doctores te posse iterum viaticum non ieiunum accipere. Deinde conueniunt si sumpto viatico vno die velis aliis diebus ieiunus communicare, nulla lege te esse impeditum. Controuersia igitur ea est, an durante eadem infirmitate, eodem vel maiori periculo possis iterum viaticum non ieiunus accipere, si commodè ieiunus possis? Negat Vasq. *disp.* 211. *cap.* 4 *à num.* 37. motus ea ratione satis efficaci. Præceptum est ab Ecclesia, ne vllus post cibum, vel potum Eucharistiam accipiat, neue sacerdotes pransis administrent. At ab hoc præcepto excusatur constitutus in mortis periculo, qui non potest commode ieiunus accipere ea solum ratione, ne sine sacramento, moriatur, vt dixit. D. Thom. *quæst.* 80 *art.* 4. ob quam rationem non solum sacerdoti permittitur administratio, sed etiam obligatio imponitur *in cap. presbyter de consecrat. dist.* 2. quod est concilij VVarmauens. Sed sumpto semel sacramento cessat ratio, ob quam non ieiuno Eucharistia conceditur. Non enim decedet sine sacramento viatico. Ergo generale præceptum de ieiunio communioni præmittendo vrget. Atque adeo constitutus in mortis articulo non poterit iterum post cibum, vel potum suscipere communionem, neque sacerdos poterit illi eam administrare.

13. Cæterùm plures recentiores arbitrantur posse sæpiùs in eadem infirmitate viaticum accipi à non ieiuno. Sic aliis relatis Siluest. *verbo Eucharistia.* 3. §. 6. Tabiena *verbo communicare* §. 48. Armilla *eodem. num.* 18. Fumus *verbo communio* §. 18. Henriq *lib.* 8. *cap.* 50. *n.* 1. Suar. *disp.* 68. *sect.* 5. Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 8. *num.* 53. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 6. *q.* 6. *num.* 20. Bonac. *disp.* 4. *q.* 6. *pun. vlt. num.* 23. Fagundez *de quinque Eccles. præceptis. de* 3. *Eccles. præcep. lib.* 3. *c.* 5 *num.* 20. Mouentur, quia textus concedentes, constitutis in mortis periculo vt suscipiant Eucharistiam post cibum, vel potum, cum aliter suscipere commodè non possint, non limitant concessionem pro vna tantum vice. Non igitur est à nobis limitanda, præcipuè cum pietatem Ecclesiæ maximè deceat fauere hoc tam salutari beneficio iis, qui in tam graui, & extrema sunt necessitate constituti. Quod si roges quot dies inter communionem & communionem intermitti debent? Respondent Suar. Ægid. Bonac. Fagundez, aliique communiter sex vel octo dies debere intermitti, quia id ad reuerentiam sacramenti pertinet.

14. Ego vero dicendum existimo vel sentiendum esse cum Vasq. vel affirmandum non solum post sex, vel octo dies te posse iterum viaticum sumere, sed singulis diebus. Nam si constitutis in mortis periculo, vt præcitati Doctores affirmant, nulla est lex posita de præmittendo ieiunio communioni, cum datum omnibus sit singulis diebus Eucharistiam accipere, poterunt illam accipere non ieiuni, si ieiunium seruare non possunt. Necessitatem vero tanti sacramenti singulis diebus habent morituri, vt quid ergo illo priuandi sunt? Poterunt ergo singulis diebus communicare

ſi aliter non poſſunt. Et ita ſuſtinent Tabiena, & Armilla, caſu quo moriturus poſt ſemel acceptum viaticum peccaret mortaliter, quod abſit. Henriq. *lib.8. cap.* 50. ſolum dicit non *decere* ob reuerentiam ſacramenti ſic ſæpius communicare, tacitè indicans ſolùm eſſe minus conueniens, ſed non illicitum. Eman. Saà, *verbo Euchariſtia. num.* 5. *&* 34. *edit. Roman.* ſine vlla limitatione inquit, poſſe ſæpius in eadem ægritudine infirmum etiam non ieiunum communicare, quoties expetere videtur. Layman. exiſtimat, ſi aliquis aſſuetus eſt frequenter communicare, vel ſacrificare, & propter deuotionem, ac deſiderium difficilè abſtineat, permitti ipſi poſſe, vt altero ſtatim die iterum ſanctam Euchariſtiam è manu ſacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum inſtare videatur.

15. Quæ dicta ſunt de communione, dici debent de ſacrificio, poſſe inquam ſacerdotem conſtitutum in mortis periculo ſacrificare non ieiunum ad ſe communicandum, ſi commodè ieiunus facere non poſſit, ſic relato Zambrano docet Layman. *dicto lib.5. tract.4. cap.6.q.6.num.*20. Limitat tamen, niſi aliunde Euchariſtiam habere poſſit. Quam limitationem non credo veram, quia præceptum de ieiunio ſeruando ante celebrationem, non tam eſt propter conſecrationem, quam propter communionem illi neceſſariò annexam. Si igitur neceſſariò communio ſuſcipienda eſt à non ieiuno, parum refert quod ſuſcipiatur illo ſacerdote celebrante, vel è manu alterius communicante.

16. Secundo dubitabis, an ob miniſtrandum viaticum morituro poſſis non ieiunus ſacrificare, cum aliter miniſtrare non poſſis? Admittit Maior *in 4.diſt.9.q.3. ad* 5. quinimo addit ob hanc neceſſitatem poſſe ſacerdotem ſine veſtibus, & luminibus, & in fermentato ſacramentum conficere. Sed eſt nimia licentia, & aliena à conſuetudine Eccleſiæ. Quapropter cæteri omnes Doctores nullatenus eam facultatem ſacerdoti concedunt: præſtat enim ritum communem in conficiendo hoc ſacramento ſeruari, quam alicuius priuatæ neceſſitati ſuccurrere, cui neceſſitati Eccleſia prouidit præcipiens Euchariſtiam in ſacrario aſſeruari, ne ob defectū ſacramenti fideles ſine viatico decederent. *cap. presbyter de conſecrat.diſt.*2. ne ue ſacerdotes pranſi, & cœnati ad conficiendum hoc ſacramentum minus reuerenter accederent. Quæ prouidentia neceſſaria non eſſet, ſi ſacerdos etiam non ieiunus conficere ſacramentum poſſet occurrente fidelis neceſſitate. Quod ſi aliquando hoſtia conſecrata deficiat, quia rarum erit, non obinde ritus celebrandi ante cibum, & potum lege vniuerſali ſtabilitus omitti debet. Atque ita docent Nauarr. *cap.*21.*num.*51 Henriq. *lib.8.cap.*50.*num.*1. *& c.*46. Suar. *diſp.*68. *ſect.*5. *§ nihilominus.* Ægid. de Coninch. *q.*80. *art.8.à num.*56. Vaſq. *diſp.*211.*cap.*5. *num.*61. Layman. *lib.*5. *ſum. tract.*4.*cap.*6. *quæſt.* 6. *num.*21. Toler. *lib.*2. *cap.*13 *in fine.* Bonac. *diſp.*4. *quæſt.*6 *pun.*2.*num.*24. Hanc doctrinam limitat Zambran. *de Euchariſt. cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 2. quem ſequitur Layman. loco allegato, vt procedat caſu quo infirmus aliud ſacramentum pœnitentiæ, vel extremæ vnctionis recipere poſſit, nam ſi incapax ſit alterius ſacramenti recipiendi, cenſent ſecluſo ſcandalo poſſe ſacerdotem non ieiunum ſacrificare, vt communionem ei concedat. Sed nullatenus cenſeo hanc limitationem admittendam eſſe. Tum quia cæteri Doctores illius non meminere. Tum quia ratio adducta in probationem communis ſententiæ æquè in hoc caſu procedit.

17. Secundus caſus exceptus à generali lege ſeruandi ieiunium pro communione ſuſcipienda ſumitur ex reuerentia ſacramenti. Si enim probabilis timor adſit alicuius irreuerentiæ vel quia ſacramentum in manus infidelium timetur aduenturum, vel quia ab animali, vel ab igne conſumendum, vel ab aliquo alio irreuerenter tractandum, poterit non ſolum ſacerdos, ſed eo deficiente laicus non ieiunus ſibi propriis manibus miniſtrare: quia quod in reuerentiam ſacramenti ſtatutum eſt, non debet in illius irreuerentiam cedere. Sic ex omnium ſententia docet Vaſq. *diſp.*211. *cap.*5.*num.*57. Suar. *diſp.*68.*ſect.*5. Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 8. *in fine.* Fagundez, *de Euchariſt.lib.*3.*cap.*5.*in fine.* Layman. *lib.*5.*ſum. tract* 4.*cap.*6. *in fine.*

18. Tertius caſus deſumitur ex perfectione ſacrificij, quod dupliciter contingere poteſt, primo ſi per inaduertiam loco vini aquam infuderis, illamque ſumpſeris. Secundò ſi facta conſecratione recordaris ieiunum non eſſe. Tertiò ſi ſacerdos facta conſecratione conſumere ſacrificium non poteſt, vel quia deceſſit, vel quia ſenſibus deſtituitur, in iis enim caſibus poteris, & debes etiam non ieiunus communicare, ne ſacrificium imperfectum relinquatur. Lex enim conficiendi ſacrificium perfectum præualet legi de præmittendo ieiunio. Atque ita docent Vaſq. Ægid. Suar. Fagund. Layman. *locis alleg.*

19. Quartus caſus ad ſupradictum reduci debet, cum poſt peractum ſacrificium, & ablutionem ſumptam reperis in patena, vel corporali aliquas reliquias conſecratas, potes illas abſumere, etiamſi grandiuſculæ ſint, quia ad idem ſacrificium pertinet illarum conſumptio. Sic Syueſt. *verbo Euchariſtia.*3. §.8. Nauarr. *cap.* 25. *num.*89. Soto *in* 4. *diſt.*12. *quæſt.*1. *art.*8. Suar. *diſp.*68. *ſect.*6. Henriq. *lib.*8. *cap.*50.*n.*2. Ægid. de Coninch *quæſt.*80.*art.*8.*num.*65. Vaſq. *diſp.*211.*c.*5. *a n.*50. Laym. *lib.*5 *ſum. tract* 4.*c.*6.*q.*6. *circa finem n.*22. Bonac. *diſp.*4.*q.*6.*pun.*2.*n* 12. *&* 13.

20 Duplicem limitationem huic generali doctrinæ adhibent aliqui Doctores. Prima vt incontinenti poſt ablutionem antequam orationes recitentur, particulæ abſumantur, aliàs non videtur illarum ſumptio eadem eſſe moraliter cum ſumptione ablutionem præcedente. Sic Silueſt *loco allegato.* Cæterùm Vaſq. Suar. Ægid. Laym. hanc limitationem reprobant, cenſentque dum Sacerdos ab altari non receſſerit, tametſi in miniſtrando Euchariſtiam aliis ſe diu detinuerit poſſe prædictas reliquias abſumere, quia dum ſacerdos ab altari non recedit, ad ipſum pertinet poſſe conſumere quod ibi conſecratum eſt. Secunda limitatio eſt, vt particulæ ſint ex conſecratis eo ſacrificio. Aliàs earum ſumptio non videtur ad idem ſacrificium pertinere, & cum ſumptione præcedente ablutionem, vnum efficere. Vnde ſi commodè aſſeruari poſſunt, ſeruandæ ſunt: Sic docent Ægid. *dicta quæſt.* 80. *art.*8. *num.*67. Vaſq. *diſp.*211. *cap.*5. *num.*57. Layman. *lib.* 5. *ſum. tract.*4. *cap.*6. *q.*6. *num.*22. Suar. *diſp.*68. *ſect.*6. *poſt med. verſ. ad primum.* Bonac. *diſp.*4. *q.*6. *p.*2. *num.*14. Fateor hanc limitationem conſulendam eſſe, ſed an ſub graui culpa, mihi difficile eſt. Nam reliquiarum conſecratio, & conſumptio pertinet ad rationem ſacrificij accidentariam, cum ſine formarum conſecratione, & ſumptione perfectio ſacrificij conſiſtat: ſola vnica hoſtia, & calice conſecratis, & ſumptis. Ergo ſi ob ſacrificij complementum poteſt ſacerdos poſt ſumptam ablutionem reliquias à ſe conſecratas ſumere, poterit ſimiliter quæ ab aliis conſecratæ fuerint, ſiquidem earum ſumptio æquè pertineat ſacrificio. Item ad ſacerdotem pertinet conſumere poſſe non ſolum formulas à ſe conſecratas, ſed etiam quæ ab aliis ſunt conſecratæ. Ergo vtraſque conſumere poterit, dum ab altari non recedit, quia dum eſt in altari non cenſetur moraliter finita conſumptio, nec conuiuium peractum.

Illud vero eſt omnino certum laico, ſeu ſacerdoti more laïcorum communicanti non debere reliquias concedi poſt ablutionem, quia communione accepta finiuit conuiuium, neque ad illius miniſterium pertinet reliquias abſumere. Sic cenſent Ægid. Vaſq. Suar. Bona. *loc. alleg.*

21. Quintus caſus eſt, & receptus ab omnibus, cum ieiunium ſimul cum communione accepta violatur, vt contingit cum in feria 6. hebdomadæ ſanctæ ſacramentum mixtum vino aſſumitur, item cum hoſtia hæret labro calicis, nec facile digitis dimoueri poteſt, & ſumi, expedit vinum infundere, & ſimul cum illo abſumere. Item cum palato hæret poteris ſemel & iterum ablutionem ſumere, quia in iis caſibus non cenſetur violatio ieiunij moraliter communionem præceſſiſſe. Suar. Vaſq Laym. Bonac. Ægid. *loc. alleg.*

22. Sextus eſt, ſi grauis nota ſacerdoti immineat, ni celebret non ieiunus, vt ſi incœpta miſſa recordetur ieiunum non eſſe, velitque à celebratione deſiſtere, populus tamen etiam cauſa manifeſtata non acquieſcit, quinimo graue aliquod malum ſuſpicatur, & ſcandalum ſumit, poterit ſacerdos miſſam proſequi, & non ieiunus celebrare, quia præcepta Eccleſiæ eo rigore non obligant. Docent ſupradicti Doctores.

PVNCTVM XIV.

De obligatione ſumendi Euchariſtiam ex diuino præcepto.

1 *Plures cenſent nullam eſſe obligationem, ex diuino præcepto ſumendi Euchariſtiam.*
2 *Verius eſt oppoſitum.*
3 *Satisfacit cuidam obiectioni.*
4 *In articulo mortis obligat hoc diuinum præceptum.*
5 *Non ſatisfacit communicans extra periculum.*
6 *Si proximus periculo communicaſti ſatisfacis ex plurium ſententia.*
7 *Verius eſt oppoſitum.*
8 *Fundamentum contrarium diſſoluitur.*
9 *Interdum in vita communicare teneris iuxta Eccleſiæ determinationem.*
10 *Infideles aſtringi præcepto diuino communicandi aliqui firmant.*
11 *Verius eſt oppoſitum.*

1. OBligatio ſumendi Euchariſtiam naſci poteſt ex præcepto diuino, vel Eccleſiaſtico. Ex præcepto diuino nullam eſſe obligationem firmant Bonauent. *à num.* 4. *diſt.* 12. 2. *p. diſtinct. art.* 1. Alenſ. *in* 4. *quæſt.* 11. *membr.* 2. *art.*4. §. 1. Gabriel *in canon. miſſa. lect.*87.*lit.*t. Syueſt. *verbo*

Eucharistia 3. *in princ.* Ferrariens. 4. *contra gentes c.* 61. Fauet D. Thom. *in* 4. *dist.* 6. *q. vnica. art.* 2. *& dist.* 12. *q* 3. *art.* 2. *qq.* 1. Mouentur, quia nullus est scripturæ locus, ex quo hæc obligatio colligi possit. Nam locus ille Ioann. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem D. Thom. *q.* 65. *art.* 4. *ad* 2. aliique Patres explicant de spirituali manducatione. Aliàs sub vtraque specie esset obligatio à Christo imposita sumendi Eucharistiam. Ex institutione autem huius sacramenti hæc obligatio non colligitur. Nam esto ad nutriendum, & roborandum fideles aduersus Diaboli insidias institutum sit, aliundè robur illud accipere fidelis potest, & in gratia accepta perseuerare.

2. Nihilominus longè verior sententia est, quam tradit D. Thom. *communiter receptus q.* 80. *art.* 11. obligationem esse sumendi Eucharistiam ex Christi præcepto, primò illis verbis tradito: Nisi manducaueritis carnem, &c. quæ sine dubio intelliguntur de manducatione reali, & non de manducatione spirituali, vt colligitur ex contextu, aliàs audientes non forent scandalizati. Neque nouum aliquid Christus affirmaret, cum dixit. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, si manducatio, & potus futura essent per fidem, & charitatem. *Quæ latiùs prosequitur* Iansen. Maldonat. Tolet. *in hunc locum.* Vasq. *disp.* 179. *cap.* 4. Quo supposito conclusionem probo. Si enim illa verba Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto obligationem baptismi non solum necessitate præcepti, sed medij declarât, cur illa verba, nisi manducaueritis, obligationem saltem præcepti non declarabunt, cum eodem tenore vtraque verba prolata sint? Secundò illis verbis *Lucæ* 22. Hoc facite in meam commemorationem. Nam vt concil. Trident. *sess.* 13. *cap.* 2. explicuit, sanctæ Eucharistiæ sumptione colere nos sui memoriam Christus præcepit. At nec præcipit, nec decebat præcipere, vt quoties manducaremus eius carnem, & biberemus eius sanguinem speciali attentione coleremus eius memoriam, quia sæpè distracti manducamus, sæpè sensibus destituti, sæpè ignorantes ibi passionem, & mortem Christi annunciari. Ergo solum præcepit, vt eius corpus, & sanguinem sumeremus, qua sumptione vtpotè quæ est passionis, & mortis Dominicæ annunciatio eius memoriam colimus. Neque enim præcipere Christus poterat sumptione sui corporis mortem illius colere, quia simul præciperet sui corporis sumptionem.

3. Neque inde fit præcepisse omnibus fidelibus sumptionem sub vtraque specie. Nam verba illa, *nisi manducaueritis* intelligenda sunt, si nec manducaueritis, nec biberitis, &c. Sicuti intelliguntur illa verba Petri *Actor.* 3. Argentum & aurum non est mihi, id est neque argentum, neque aurum est mihi, ex qua explicatione solum infertur vnius speciei sumptionem necessariam esse ad vitam. Imo esto daremus de sumptione vtriusque speciei ibi latum fuisse à Christo præceptum, non intelligendum est latum fuisse pro omnibus fidelibus, sed solum pro sacerdotibus celebrantibus, ij enim nisi manducauerint, & biberint vita carebunt, pro aliis vero, prout Ecclesia disposuerit. Verba autem illa *Lucæ* 22. Hoc facite in meam commemorationem, quæque referuntur à Paulo 1. *Corinth.* 11. similiter explicanda sunt. Esse inquam Ecclesiæ præceptum impositum Christi corpus, & sanguinem consecrandi mediis sacerdotibus ipsis, quia sacerdotibus præceptum sumendi datur, qua sumptione memoriam Dominicæ passionis, & mortis recolerent, cæteris verò fidelibus non consecrantibus esse præceptum recolendi Dominicam passionem, & mortem sumptione Christi corporis, vel sanguinis, prout Ecclesia disposuerit. Cum autem Ecclesia ob grauia inconuenientia, quæ ex vsu calicis sequi poterant, illius vsum laicis interdixerit, consequenter illis interdixit vsu calicis Christi passionem recolere, sed solum vsu, & sumptione corporis.

4. Hoc præceptum diuinum de sumenda Eucharistia cum affirmatiuum sit, necessariò obligare debet aliquo tempore. Quod autem sit? Non conueniunt Doctores. Nam Caiet. *in sum. verbo communio sacramentalis.* Armilla *eodem num.* 4. Siluest. *verbo Eucharistia* 3. *in princ.* Ledesma 1. *p.* 4. *q* 21. *art.* 11. *dub.* 2. negant obligare in articulo mortis, quia esto sancta Eucharistia viaticũ sit pro itinere ex hac vita ad futuram, non tamen necessarium, sicuti est pœnitentia lapsis in peccatum, ea enim obtinetur gratia, quæ ius ad gloriam concedit. Non igitur Eucharistia necessaria est. Cæterum longè verius est præcepto diuino omnes fideles astringi ad communionem percipiendam in articulo mortis. Sic D. Thom. *quæst.* 80. *art.* 11. quem ferè omnes expositores sequuntur, Valen. *t.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 8. *pun.* 4. Suar. *disp.* 69. *sect.* 3. Vasq. *disp.* 214. *cap.* 2. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 5. *num.* 2. Ægid. *quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. *num.* 94. Bonac. pluribus relatis *disp.* 4. *quæst.* 6. *pun.* 1. *num.* 1. Ratio conclusionis sumitur ex concilio Niceno *can.* 13. relato *cap. de his* 26. *quæst.* 6. *& ex* concil. Arelatens. 2. *can.* 12. Arausinaco 1 *can.* 3. Carthagin. 4. *can.* 77. *&* 78. Ancirano *can* 22. præcipientibus, ne morituris viaticum (quod necessarium appellauit Nicenum concilium) negaretur. At si necessarium non esset saltem ex præcepto nec concilium necessarium diceret, nec eo rigore præciperetur sacerdotibus illius ministratio, nec à cura, & diligentia, qua monet Trident. *sess* 13. *cap.* 6. cautum esset, vt in Ecclesiis pro infirmis asseruaretur. Adde nullo tempore fidelem magis indigere auxilio huius sacramenti, quam tempore mortis, vtpote in quo diabolus sciens quia modicum tempus habet, grauiores insidias parat, & pro viribus deiicere procurat: decebat ergo eo tempore præcipi huius antidoti sumptionem.

5. Hinc videtur euidenter inferri communicantem extra periculum mortis non solum posse, sed teneri sacram Eucharistiam in periculo mortis constitutum suscipere. Quia communio facta ante periculum mortis non præcipitur, ergo ea satisfieri non potest communioni præceptæ. Impossibile enim est te præcepto satisfacere, nisi opus præceptum exequaris. Atque ita docet optimè Vasq. *disp.* 214. *cap.* 2. *à n.* 13. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 4. Suar. *disp.* 69 *sect.* 3. Zambran. *de Eucharist. cap.* 3. *dub.* 1. Tametsi Caiet. Armilla, Syluest. *locis allegatis* minus benè asserant communicantem in Paschate nec diuino, nec Ecclesiastico præcepto obligatum esse in articulo mortis communicare. Quam sententiam probabilem reputat Eman. Saà *verbo Eucharistia num.* 1. Tolet. *lib.* 6. *sum. cap.* 18. *in fine.*

6. Sed quid si communio Paschalis, vel alia communio non longè ante periculum mortis, V. g. sex, vel octo diebus facta fuerit, erit ne sufficiens, vt præcepto diuino in articulo mortis communicandi censearis satisfacere? Affirmant Paludan. *in* 4. *dist.* 9. *quæst.* 1. *art.* 2. *num.* 16. *&* 17. Sotus *dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 11. Suar. *disp.* 69. *sect.* 3. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 5. *q.* 1. *num.* 4. Ægid. de Coninch. *q* 80. *art.* 11 *dub.* 3. *n.* 98. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 7. *pun.* 1. *num.* 2. & alij. Mouentur, quia re ipsa opus præceptum executus es, siquidem proximè ante periculum mortis communicaueris, censeris enim in ipso periculi tempore communicare, quod enim parum distat, nihil distare videtur. Aliàs coactus esses bis eodem die communicare contra consuetam, & receptam consuetudinem. Nam ponamus te sanum manè communicasse, & vesperè in periculum mortis manifestum incidisse, si præcepto diuino communicandi in articulo mortis satisfactum non est communione extra periculum facta, obligatus esses vespere communicare, atque adeò bis eodem die. Neque Ecclesiastica lex eam communionem prohibere potest.

7. Cæterùm etsi prædicta sententia præcipuè ob Doctorum authoritatem satis probabilis sit, probabiliorem existimo negantem ea communione proxima periculo mortis præcepto diuino communicandi in mortis articulo satisfactum esse. Sic docuit Vasq. *disp.* 214. *cap.* 2. *à n.* 14. Ducor ea ratione, quia communio ante periculum mortis est communio voluntaria non obligatoria, sed communioni obligatoriæ nequit fieri satis per communionem, quæ præcepta non sit. Ergo communioni debitæ in articulo mortis per communionem antecedentem tale periculum nequit satisfieri. Secundò si communioni debitæ in articulo mortis est satisfactum ea communione antecedente periculum, constitutus in mortis periculo non poteris non ieiunus communicare in sententia illorum Doctorum, qui negant singulis diebus ægrotum periculosum communicare non ieiunum posse, quia ea communio necessaria non est, sicuti non est necessarium bis in eadem infirmitate communicare.

8. Ratio vero in contrarium non vrget. Nam esto illa communio extra periculum mortis facta, distet parum quoad physicam substantiam à communione, quæ fieret in periculo, quoad obligationem tamen multum distat, cum ea sub obligatione non ceciderit, sicuti communio facta proximè ante pascha parum à tempore paschali distet, distat tamen multum à communione, quæ eo tempore præcipitur, siquidem priori communione, vtpote non præcepta non fit satis communioni paschali debitæ. Sequelam autem, quæ ex hac doctrina videtur inferri plures Doctores ex Salmanticensi, & Vallisoletana. Vniuersitate consulti non renuunt concedere. Neque enim reputant inconueniens ob hanc causam bis eodem die communicare, sicuti bis eodem die communicare quis potest, ne sacramento aliqua grauis irreuerentia fiat. Sed concedamus gratis incidentem eo die, quo communicauit in periculum mortis non posse eo die communicare, vti docent expresè Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 5. *n.* 5. Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. *n.* 100. non inde infertur præcepto diuino communicandi in eo periculo non astringi, astringitur namque per se, tametsi per accidens ex præcepto Ecclesiæ excusetur. Sicuti si constituto in mortis periculo graue crimen committenti in detestationem illius criminis lege Ecclesiastica denegaretur viaticum, excusatus ipse esset à præcepto diuino sumendi viaticum, tametsi per se eo præcepto teneretur. Sic constitutus in mortis periculo teneretur per se communicare, quamuis eo die extra periculum communicauerit. Excusatur tamen ab hac obligatione ob prohibitionem Ecclesiæ, quæ meritò id prohibere potest ob reuerentiam tanto sa-

cramento debitam. Neque hæc prohibitio est abrogatio diuini præcepti, sed illius vsus debita limitatio.

9. Rursus extra mortis articulum interdum in vita asserunt communiter Doctores præceptum diuinum communicandi obligare. Nam cum proprius effectus illius sit animam suscipientis nutrire, & roborare aduersus insidias diaboli, vt in accepta gratia perseueret immemor, & satis contemptor propriæ salutis esset, qui in suscipiendo hoc salutifero remedio negligens existeret. Ob hanc causam per tres vel quatuor annos communionem omittentem præcepti diuini reum asserunt Suar. *disp.* 69. *sect.* 3. Bonac. *disp.* 4. *q.* 7. *pun.* 1. *à num.* 8. etiam seclusa aliqua Ecclesiæ determinatione. Mihi tamen verius apparet quod tradidit Vasq. *disp.* 214. *cap.* 3. *à num.* 20. cui ex parte consentit Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. *in fine*, seclusa determinatione Ecclesiæ nullius peccati reum esse, qui toto vitæ tempore vsque ad mortis periculum omitteret communionem. Nam præcepta affirmatiua determinatum tempus, & cognitum habere debent, in quo executioni mandentur. At seclusa determinatione Ecclesiæ nemini constat, nec constare potest, quod tempus Christus huius præcepti executione signauerit præter mortis articulum. Ergo extra illud nemo præcepto diuino obligari potest. Et confirmo. Ponamus Christum Dominum instituisse hoc sacramentum, præcepisseque in vita sumendum, quoties Ecclesia sua lege determinauerit. Sanè ex hac constitutione, & decreto, quod rationi maximè consentaneum est, infertur manifestè neminem obligatum esse ex diuino præcepto Eucharistiam sumere, antequam Ecclesia tempus sumptionis determinauerit, quia obligatio diuini præcepti ab ea determinatione pendet, & sub ea determinatione profertur.

10. Sed an hoc præceptum diuinum de sumenda Eucharistia tempore vitæ, & mortis obliget non solum fideles ratione vtentes, sed etiam infideles? variant Doctores. Affirmant obligari Suar. *disp.* 69. *sect.* 2. *dub.* 1. Vasq. *disp.* 214. *cap.* 4. *in princ.* Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 11. *dub.* 2. *numer.* 93. Mouentur, quia Christus Dominus tam baptizatos, quam non baptizatos suo præcepto obligare potuit. Quod autem de facto obligauerit inde colligitur, quia verba illa *Ioann.* 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, quibus hoc præceptum latum est, Capharnaitis sunt dicta, inter quos plurimi erant non baptizati. Neque huic obligationi obstat, quod infideles non possint hoc sacramentum recipere, nisi baptismo suscepto, quia potest obligatio suscipiendi Eucharistiam obligationem suscipiendi baptismum præsupponere, & vtraque infideles afficere sicuti obligatio pœnitentiæ, & Eucharistiæ existentes in peccato mortali afficit, tametsi Eucharistiæ receptio receptionem pœnitentiæ præsupponat.

11. Cæterùm verius censeo infideles Eucharistiæ præcepto non astringi, atque adeò omittentes in articulo mortis baptismum, & communionem solius omissionis baptismi reos esse. Sic docuit Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 1. *art.* 3. *concl.* 1. Thom. Sanch. *lib.* 1. *in decal. cap.* 12. *num.* 15. Ratio est, quia Christus Dominus noluit infideles durante infidelitate capaces fieri Eucharistiæ. Non enim pro ipsis, sed pro fidelibus baptizatis hoc sacramentum sicut & reliqua instituit. Ergo suo præcepto noluit eos obligare, vtpote qui sint incapaces Eucharistiam sacramentaliter suscipiendi: in quo est magnum discrimen à peccatoribus baptizatis. Hi enim capaces sunt Eucharistiæ suscipiendæ etiam non præmissa pœnitentia, ideoque astringi possunt præcepto illam sumendi, eique satisfacere possunt pœnitentia omissa. At non baptizati neque capaces sunt Eucharistiæ sacramentaliter suscipiendæ, neque illius susceptione quæ sacramentalis non est, præcepto Eucharistiæ sacramentaliter suscipiendæ satisfacere possunt. Hanc rationem confirmat optimè Sanch. exemplo illius, qui voto astringitur religionis assumendæ, qui esto obligationem habeat assumendi religionis statum, & eo assumpto teneatur castitatem, paupertatem, & obedientiam seruare: at dum illius status assumptionem omittit, paupertatis, castitatis, & obedientiæ obligatione non tenetur, quia hæ obligationes supponunt statum assumptum. Sic est in præsenti. Quilibet infidelis obligatus est baptismum suscipere, quo suscepto obligatur ad Eucharistiæ susceptionem. At ante baptismi susceptionem nullatenus ad suscipiendam Eucharistiam obligatur, quia hæc obligatio solum baptismi susceptores spectat.

PVNCTVM XV.

De obligatione suscipiendi Eucharistiam ex præcepto Ecclesiastico.

1 *Pro diuersitate temporum diuersimodè latum fuit præceptum de Eucharistia sumptione. Et quid in præsenti.*
2 *Quid nomine Paschatis intelligatur.*
3 *Non communicans tempore paschatis an postea communicare teneatur? Tenetur si omittat ex consilio confessarij.*
4 *Si ex legitimo impedimento, affirmant aliqui.*
5 *Negant plures siue ex malitia, siue ex impedimento omittat.*
6 *Quæ inferantur ex hac sententia.*
7 *Affirmandum est teneri communicare, siue ex malitia, siue ex impedimento omiseris.*
8 *An præuidens te impeditum esse à communione tempore paschatis tenearis præuenire? Sub distinctione respondetur.*
9 *Quæ personæ teneantur hoc præcepto.*
10 *Nulla alia communione fit satis huic præcepto, nisi fit de manu proprij sacerdotis.*
11 *Communione peccaminosa plures negant te huic præcepto posse satisfacere.*
12 *Verius est oppositum.*
13 *Soluitur fundamentum contrariæ sententiæ.*
14 *Qua pœna afficiantur huius præcepti transgressores.*
15 *Iure communi nullus crebrius quam semel in anno obligatus est communicare.*

1. PRæcedenti puncto diximus obligationem in vita sumendi Eucharistiam ex diuino præcepto dispositioni Ecclesiæ relictam esse. Qua dispositione, seu determinatione facta non solum præcepto Ecclesiastico, sed diuino teneris Eucharistiam sumere. Variè Ecclesia in hac dispositione processit. Nam tempore nascentis Ecclesiæ, quia charitas, & deuotio fidelium feruentior erat, & grauior illorum necessitas ob tyrannorum persecutionem, & aliorum infidelium incursus, singulis diebus dispositum erat hoc sacramentum suscipi. Constat ex Anacleto Papa, *epist.* 1. *cap.* 2. & refertur *in cap. episcopus de consecrat. dist.* 1. vbi singulis diebus non communicans priuandus venit Ecclesiæ ingressu, quia sic Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia, de qua consuetudine vide Can. 10. *Apostolorum.* Dionysium *de Ecclesiast. Hierarch. cap.* 3. *Clement. Roman lib.* 2. *Apostolic. constitut. cap.* 57. *sub finem.* Postea vero frigescente charitate, & fidelium multitudine crescente Fabian. Papa relatus in Gratiano *in c. etiamsi non frequentius de consecrat. dist.* 2. *& concil. Agathense relatum in cap. sæculares eadem dist.* ter in anno decretum est suscipi debere Eucharistiam, nempè in Natali Domini, in Paschate, & Pentecoste. Tandem Innocent III. *in c. omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionib.* ob varias causas ibidem enumeratas decreuit semel in anno, scilicet tempore Paschatis Eucharistiam sumendam esse, quod præceptum aliis abrogatis vsque ad hæc tempora viget. Pro illius igitur explicatione inquires quod tempus nomine paschatis intelligatur, quas personas afficiat hoc præceptum, qua communione illi possit fieri satis, quæ pœna transgressoribus sit imposita?

2. Nomine Paschatis non solum diem resurrectionis, sed octo antecedentes, & octo subsequentes nempè à dominica palmarum vsque ad dominicam in Albis inclusiuè comprehendi praxis, & communis vsus Ecclesiæ probat, ex declaratione Eugenij IV. teste Nauarr. *cap.* 21. *numer.* 45. Ex consuetudine, vel ex priuilegio hoc tempus extenditur aliquibus locis pro tota quadragesima, vt Conimbricæ, & Mediolani testatur Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 11. *dub.* 4. & Fagund. *de tertio Ecclesiæ præcepto lib.* 1. *cap.* 5. id ipsum de tota Lusitania affirmat. De Hispan. refert Azor. 1. 1. *lib.* 7. *cap.* 41. *quæst.* 4. *ex declaratione* Clement. II. teste Laurentio Episcopo Prænestino, & Cardinali sanctorum IV. Coronator. in quolibet die quadragesimæ huic præcepto fieri posse satis. Cui sententiæ subscribit Fagundez *dicto loco.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia num.* 8. Sed de consuetudine, & declaratione Clementis (vt dicit Suar. *disp.* 70. *sect.* 2. *concl.* 2.) mihi non constat. Quinimo legi constitutionibus synodalibus plurium locorum fideles astringi intra illos quindecim dies paschatis communicare, extensione in aliquibus facta vsque ad dominicam 2. pastoris boni, vt in diœcesi Compostellana, vbi translata hac dominica fertur ipso iure excommunicatio aduersus omnes illos, qui in illis octo diebus sequentibus non communicauerint: à qua excommunicatione etiam denunciata poterunt parochi absoluere vsque ad dominicam infra octauam Ascensionis imposita pœnitentia salutari. Vltra illud tempus est excommunicatio reseruata. Sicuti dicitur *in constitutionibus Compostellanis.* §. *de la penitentia. num* 2. *fol.* 17. Quapropter constitutiones cuiuscunque diœcesis spectandæ sunt.

3. Sed difficultas est, an si supradicto tempore paschatis vel ex malitia, vel ex aliquo impedimento non communicasti, tenearis communicare, cum primum possis? Et quidem si eo tempore communionem omisisti ex consilio confessarij, non est dubium te obligatum esse eo tempore communicare, quod fuerit à confessario signatum. Quia *in dicto c. omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionib.*

concedi-u

communicetur, confessario facultas temporis Paschalis pro-rogandi. Quare difficultas solum est, quando non ex consilio confessarij, sed ex tua malitia, vel impotentia communionem tempore omisisti, vel omittis communionem, et intra tempus à confessario designatum, an eo casu debeas, cum primum possis communicare, vel possis in sequens pascha communionem differre?

4. Triplex est sententia de hac re. Prima asserit omittentem eo tempore communionem ex impedimento legitimo, obligatum esse cessante impedimento communicare. Quia hic videtur ex tacito Ecclesiæ consensu communionem differre ad tempus sublati impedimenti, ac proinde sicut qui differt communionem ex consilio confessarij obligatus est tempore à confessario præscripto communicare, sic qui differt communionem ex impedimento legitimo, obligatus erit communicare cessante impedimento. Hanc sententiam à fortiori defendunt etiam ij qui dicunt omittentem ex malitia communionem tempore paschatis, obligatum esse cum primum possit communicare.

5. Secunda sententia negat te hanc obligationem habere, siue ex legitimo impedimento, siue ex malitia communionem omiseris. Sic docent Siluest. *verbo Eucharistia* 3. *quæst.* 15 *consid.* 3. Tabiena *verbo communicare numer.* 10. Armilla *verbo communio numer.* 6. Medin. *tract. de pœnitent. quæst. de confess. semel in anno. fol.* 63. *edit.* Salmaticens. Alter Medina *instructor. confessor. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 42. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 1. *art.* 4. Victor. *in sum. numer.* 137. *aliàs* 148. Ledesm. *in* 4. *p.* 2 *q.* 2. *art.* 5. *dub.* 2. Valen. *t.* 4. *disp.* 6. *q.* 8. *pun.* 4. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 18. Eman. Saa *verbo Eucharistia n.* 7. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 1. *& alij*. Mouentur, quia reliqua præcepta affirmatiua, V.g. audiendi missam, ieiunandi, transacto tempore executioni designato non obligant, quia cotum obligatio tali tempori annexa est. Colligitur autem obligationem tali tempori annexam esse tum ex ipsius determinatione, tum præcipuè quia illo tempore specialis honor Dei, & Sanctorum procuratur. At hæ rationes probant præceptum communicandi in paschate paschali tempori annexum debere. Tum quia tempus determinatur executioni præcepti, tum quia illo tempore specialiter intendit Ecclesia hac sacra communione recolere memoriam Dominicæ cœnæ, quam Christus cum discipulis habuit pridie quam pateretur, itémque memoriam suæ passionis & mortis, quæ eo tempore ab Ecclesia celebrantur. Ergo transacto tempore paschali præceptum de communione non obligat.

6. Ex hac sententia, quæ certè est probabilis infertur primo etiam posita excommunicatione ipso facto transgressoribus prædicti Ecclesiastici præcepti, vt ferè in omnibus diœcesibus est imposita, adhuc non teneri transgressores ad communicandum eo tempore transacto. Quia excommunicatio non extendit obligationem præcepti, sed præcepti transgressionis est pœna. Sic Bonac. *disp.* 4. *q.* 7. *pun.* 2 *num.* 13. *vers. hoc idem*, contra Henriq. *lib.* 4 *cap.* 5. Secundò infertur sacerdotem habentem iurisdictionem ad absoluendum ab excommunicatione posse absoluere excommunicatum, si veniam petat, & paratus sit præceptis Ecclesiasticis obedire, tametsi ex aliqua rationabili causa nolit communicare vsque ad sequens pascha. Quia hæc nolitio non potest ei impedimento esse, quominus absoluatur, siquidem licita est. Sicuti si ob violationem ieiunij, vel præcepti audiendi Missam in excommunicationem incideres, ab ea absolui posses, quamuis ieiunare, vel audire missam velis illis diebus, quibus aliàs obligatus non es. Tertiò infertur posse hunc excommunicatum iam absolutum ab excommunicatione, communicare in qualibet parte, & à quolibet sacerdote habente iurisdictionem administrandi sacramentum Eucharistiæ. Quia non communicat ex obligatione illius lati *c. omnis vtriusque sexus*, cum iam non obligetur, sed ex voluntate, quia liberè vult communicare.

7. Hæ illationes videntur necessario inferri ex dicta sententia. At quia nimiam licentiam præbent, & sententia in qua fundantur, non satis firma ratione fulcitur, ea de causa censeo omnino dicendum, & in praxi semper esse tenendum omittentem communionem tempore paschali ex legitimo impedimento, aut ex malitia teneri cum primum possit communicare. Neque enim hominibus sic in malum pronis permittendum est ab hoc sacramento omnium malorum antidoto separari, potius namque expedit ad illius frequentiam induci, vt eorum infirmitates ea salutari medicina curentur. Sic post alios antiquiores docent Nauarr. *cap.* 21 *n.* 45. Azor. *lib.* 7 *cap* 41. *q* 5. Suar. *disp* 70. *sect.* 2 Ægid. de Coninch *quæst.* 80 *art.* 11 *dub.* 4. æquè hanc sententiam ac præcedentem probabilem reputat Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 5 *num.* 8 Bonac *disp.* 4. *de sacram. q.* 7 *p.* 2. *num.* 11. *vers. tamen*. Ioseph. Fagund. *de tertio Ecclesiæ præcepto. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 5. Fundamentum est, quia in hoc præcepto communicandi, etsi affirmatiuum sit duo continentur, vnum principale, & aliud accessorium. Commune est, quæ

principaliter præcipitur, fieri vero tempore Paschatis accessoriè. Quod satis indicant verba, quibus hoc præceptum latum est. Inquit enim textus. Semel in anno confiteatur, suscipiatque reuerenter sacramentum Eucharistiæ *ad minus* in pascha; illud enim aduerbium *ad minus* satis denotat præcipuum finem Ecclesiæ esse communionem fieri. Quod vero tempore Paschali fiat, accessoriè præcipi. At cum in vno præcepto duo continentur, vnum principale, aliud accessorium, principale non cessat accessorio neglecto, vt expressè probat textus *in cap. cum de dolo, & contumacia*, vbi designatus ad comparendum signato termino, si in illo non compareat, tenetur cum primum possit comparere. *& leg. Celsus. §. sed ipse ff. de receptis arbitris.* obligatus certo die pecuniam soluere, si tunc omittit, obligatus manet, cum primum possit, quia terminus hic non ad finiendam obligationem, sed ne vltra differretur signatus est. Sic dicendum est in hoc præcepto communionis signatum quidem esse tempus Paschale, ne vltra illud communio differatur, non tamen vt in eo communionis obligatio finiatur, si suscepta communio non sit.

Ex hac doctrina fundamentum oppositæ sententiæ, & illius illationes vt minus veræ corruunt. Quocirca si omittenti communionem tempore Paschali excommunicatio imposita est ipso facto nequit ab ea absolui, quin proponat firmiter communionem suscepturum, idque satis confirmat praxis, vsusque communis.

8. Sed hinc oritur difficultas, an præuidens te impediendum esse à communione tempore paschali tenearis communionem præuenire? videris teneri, ne contingat vltra annum communionem differri. Econtrà est, quia per illam anticipatam communionem non videris satisfacere posse præcepto communicandi in paschate. Aliàs si impedimentum non eueniret, vt consideratum est, non esses obligatus tempore Paschali communicare, cum iam præcepto communicandi in paschate satisfeceris. In hac difficultate placet mihi resolutio Pauli Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 5. *num* 9 te obligatum non esse ante Paschale tempus communicare, nisi timeas communionem vltra annum ab vltima communione facta esse differendam. Priorem partem docuit etiam Suar. *disp.* 70. *sect.* 2. *dub.* 3. Ægid. de Coninch. *q.* 80. *art.* 11. *dub.* 4. *numer.* 118. Eman. Saa *verbo Eucharistia circa finem, edit. Rom.* & pluribus relatis Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 7 *pun.* 2. *num.* 15 Ratio huius partis est euidens, quia communis obligatio potest anticipare communionem, quatenus obligatis, ne vltra annum communionem differas. At esto omiseris eo tempore communionem, non differtur communio vltra annum (vt supponimus) Ergo non teneris communionem anticipare. Secundam conclusionis partem defendit Fagundez *de tertio Ecclesiæ præcepto lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 3. Quia in eo præcepto de communione facienda duo (vt dictum est) virtute continentur. Primum, & præcipuum, vt singulis annis communio fiat. Secundum vt fiat saltem in Paschate. At præueniendo communionem adimples illud præcipuum præceptum, & singulis annis communicandi. Teneris ergo præuenire. Neque inde fit te non esse obligatum tempore Paschali communicare, si fortè impedimentum, quod timebas non euenit. Obligaris namque non ex vi præcepti singulis annis communicandi, sed ex vi præcepti communicandi saltem Paschali tempore. Illud vero est omnino certum, si post Dominicam resurrectionis credis te impediendum esse à communione, obligari hebdomada sancta communicare, quia eo tempore opus præceptum plenè exequeris, sicuti si hora decima cognoscis impediendus esse ab auditione missæ, teneris ante eam horam missam audire, quia præcepto audiendi missam eo tempore teneris. Sic Saa *verbo Eucharistia ad finem* Bonac. *disp* 4 *q.* 7. *pun.* 2. *n.* 15. Suar. *disp.* 70. *sect.* 2. *in fine.*

9. Personæ quæ hoc Ecclesiastico præcepto communicandi in paschate, & in articulo mortis tenentur, sunt omnes fideles, cum ad annos discretionis peruenerint, vt expressè dicitur *in dicto c. omnis vtriusque sexus*. Quando autem censeatis sufficienter discretionem habere vt hoc præcepto teneatis, diximus supra *pun.* 9. *circa finem*.

10. Sed qua communione satisfacere possis huic præcepto? Breuiter respondeo nulla alia communione nisi accepta de manu proprij sacerdotis, quia sic caueturin *dicto cap. omnis*. Nomine proprij sacerdotis venit intelligendus non solum parochus, sed qui illius vices gerit, & ex eius licentia tibi communionem ministrat, quia quoad illum actum proprius sacerdos est. Vnde si à religioso potestatem à Pontifice habente Eucharistiam etiam in Paschate ministrandi communionem susciperes, non est dubium te satisfacturum præcepto Paschalis communionis. An autem omnibus religiosis hæc facultas concessa sit, inferius examinabimus, cum de ministro huius sacramenti instituetur sermo.

Aduerte primò religiosorum famulares, si extra domum Religiosorum domicilium habeant, non posse à Religiosis, qui potestate carent, communionem Paschalem ministrandi, suscipere

suscipere eam communionem, quia non subduntur Prælato Religionis vt proprio parocho. Secus si int a domum Religionis habitarent. Eman. Saà, *verbo Eucharistia n.9.ex congregat.concilij.* Bonac. *disp.4.quæst.7. pun.2.numero 11.*

Secundo aduerte peregrinos forenses, & quoslibet alios à domicilio proprio absentes ita vt commode ad proprios parochos accedere non possint, ex tacita eorum licentia iuxta declarationem Eugenij IV. posse à religiosis, aliisve sacerdotibus facultatem administrandi Eucharistiam habentibus, communionem paschalem suscipere,& præcepto satisfacere, vti docuit Caietan. *verbo absolutio.* Nauarr. *cap. placuit de pœnitent.& remissionib.dist.6.num.27.* Sotus *in 4.dist.18.q.4.art.2.* Azor.*t.1.lib.7.cap.41.q.8.& 9.* & præ omnibus Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 23. à n. 17.* vbi optimè probat non esse obligatos ad Ecclesiam matricem illius oppidi accedere, vel ad eam parochiam, in qua transeunter commorantur, quia non sunt propriæ parochiæ ex obligatione, esto possent esse ex voluntate. Tertio aduerte sacerdotem vbique celebrantem communioni paschali satisfacere, quia solus laicali more communicans obligatur de manu proprij sacerdotis Eucharistiam recipere,sicuti notauit Henriq.*lib.8.de Euchar.cap.55.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia n.11.*

11. Superest quæstio, an communione peccaminosa & sacrilega præcepto communicandi satisfacias? Videris satisfacere non posse, quia tibi non præcipitur communio, qua à Christo te separes, & condemnationem incurras, sed qua in Christo maneas, eique vniaris, & virtutem accipias ad tentationes inimicorum superandas. Ergo communione sacrilega satisfacere præcepto non potes, quia non exequeris communionem præceptam. Et confirmo. Ecclesia tibi præcepit reuerenter suscipere Eucharistiam, vt constat ex illis verbis textus *in dicto cap. omnes vtriusque sexus*: Suscipiens reuerenter ad minus in pascha Eucharistiæ sacramentum. At si indignè communices non reuerenter, sed irreuerenter Eucharistiam accipis. Ergo præcepto non satisfacis. Deinde præcepto recitandi horas canonicas non satisfacis, si absque vlla attentione recites, quia non recitas deuotè, & attentè, sicuti cauetur *in cap. dolentes. De celebrat. missarum.* At in *dicto cap.omnis* cauetur communionem reuerenter fieri debere. Ergo seclusa reuerentia satisfacere præcepto non potes.Et ita sustinet Durand Capreolus, Adrian. & alij quos refert,& sequitur Didac.Nuñez *q.80.art.11 difficult. 3 dub.4.*Bartholom.de Angelo. *dial.46.§.176.*

12. Nihilominus longè verior est opposita sententia, affirmans sic indignè communicantem satisfacere præcepto paschalis communionis. Sic docuerunt Azor.*t.1.lib.7. cap.41. q.12.* Sotus *lib. 2.de iust. q. 3. art. 10.* Suar. *disp 7?. sect. 3.* Ægid.de Coninch. *q. 80. art. 11. dub. 4. num. 107.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia. num. 25.* Bonac. *disp. 4. q. 7. pun.2. num.12.* Fagundez *de tertio Ecclesiæ præcepto lib.1 .cap.7. num.4.* & alij apud ipsos. Ratio est, quia Ecclesia eam communionem præcipit, qua in se spectata te Christo vnire possis, & ab eo robur ad tentationes superandas accipere, non vero qua de facto hos effectus obtineas, aliàs in peccato mortali existens, illiusque immemor recipiens Eucharistiam absque vllo dolore obligatus esses iterum communicare, si indignitatem cognosceres. Confirmatique potest ex præcepto audiendi Missam, cui satisfacis tametsi ex fine prauo, & mortaliter peccaminoso audias, quia non præcipitur auditio, quæ de facto, & secundum omnes circunstantias grata sit Deo, & in illius cultum cedat, sed quæ ex se Deo placeat, illumque colat, & veneretur.

13. Hinc solutum est fundamentum oppositæ sententiæ. Ea communio præcipitur, quæ ex se potest te Christo vnire, tametsi de facto ob tuam indispositionem non vniat. Et licet Christus, & Ecclesia huius sacramenti susceptione hanc vnionem de facto intenderint, id præceptum non est, sed est finis ipsius præcepti. Ad confirmationem primam respondeo particulam illam *reuerenter*, si sub præceptum cadit de reuerentia exteriori, & interiori, qua hoc diuinum sacramentum recognoscitur, esse intelligendam, non de reuerentia proueniente à gratia sanctificante. Secundò respondeo negando illam particulam *reuerenter* sub præceptum Ecclesiasticum cadere, sed exprimere modum, quo ex præcepto diuino hoc Ecclesiasticum præceptum seruandum est. Etenim præcepto diuino astringimur non solum ad communicandum, sed ad dignè, & sanctè communicandum. Ad confirmationem secundam respondeo esse longè diuersam rationem de oratione, & communione. Oratio namque esse non potest absque attentione, quare præcipiendo orationem præcipitur attentio, tametsi non exprimatur. At communio esse potest absque reuerentia à gratia proueniente.

14. Transgressores huius præcepti ab ingressu Ecclesiæ arceri debent, & Ecclesiastica sepultura priuari, quia sic cauetur in *dicto cap. omnis vtriusque sexus.* Necessaria tamen est sententia [illegible], vt hanc pœnam incurrant.Quapropter ferè in omnibus [illegible] excõmunicatio ipso facto lata est.

15. Ad extremum inquires, an sint aliqui fideles crebrius quam semel in anno obligati ad communionem? [illegible] Respondeo iure communi nullum esse obligatum sub graui culpa. Nam esto in Clement. *ne in agro. §. sanè de Statu monach.* statuatur sit monachos singulis mensibus confiteri debere, & in prima dominica mensis Eucharistiam recipere, & in Tridentin. *sess.25. cap. 10. de Regularib.* monialibus confessio, & communio menstrua præscribatur, nullum est verbum, ex quo obligatio grauis inducatur,sicut docent Valer.Reginald. *praxi fori. pœnitent. lib. 9. num. 73. in fine.* Man. Rodriguez *t. 1. regular. quæst. q.62. art.1* Fagundez *de tertio Ecclesiæ præcepto lib.1.cap.6. numer 8.* aduersus Nauarr. *sum. cap. 21. num.* [illegible] Tabiernam, *verbo Communio num.14.& Armillam, num. 6.* Dixi *iure communi.* Nam constitutiones speciales cuiusque religionis spectandæ sunt, an ex illis obligatio communicandi oriatur.

PVNCTVM XVI.

De vsu, & frequentia qua sacra Eucharistia suscipienda est.

1. *Semel tantum in die communicandum est.*
2. *Singulis diebus potest accipi communio, sed non omnibus expedit, spectata eorum conditione.*
3. *Qualibet hora diei recipi Eucharistia potest.*

1. PRæceptum Ecclesiasticum esse, ne plusquam semel eodem die Eucharistia recipiatur constat ex *cap. consuluisti, de celebrat. missar. & cap. sufficit, de consecrat. dist.2.* qui textus esto de solo sacerdote celebrante loquantur, omnes Doctores extendunt ad laicalem communionem,& meritò quia in celebrante ob vtilitatem totius Ecclesiæ permitti poterat bis, & ter eodem die celebrare, sicuti permittitur in die Natalis Domini, quod tamen laicè communicanti non expediebat. Finis huius prohibitionis præcipuus fuit reuerentia tanto sacramento debita. Deinde vt aptius passio, & mors Dominica repræsentaretur. Cum enim Christus Dominus semel tantum passus, & mortuus sit, congruit, vt dixit Alexand. *in dicto cap. sufficit*, vt semel tantum in die in hoc sacramento, quo eius passio, & mors recolitur, susciperetur. Ab hac regula vt dixi excipiendus est casus, quo sacramentum recipi indigeret ob aliquam irreuerentiam ei imminentem vitandam. Vasq.*disp.214. cap.3.in fine.*

2. Singulis autem diebus etiam feria 6. parasceues recipi Eucharistia potest, quia neque illa die sacra Eucharistia suscipi prohibetur diuino, vel Ecclesiastico præcepto, sed potius permittitur, vt colligitur Ordine Romano, in officio Parasceu. Ex sermone B. Dorothei *de mendacio, post princip.* Ex Amalario, *lib.1. de Ecclesiastic. offic. cap. 12. & 15.* & tradit Vasq. *disp.212.cap 2.num. 21* Quinimo plures Ecclesiæ Patres nos incitant, & persuadent, vt quotidiè sacram accipiamus Eucharistiam, præcipuè Ambros. *lib.5. de sacram cap.4.* Cyprian.*serm.6. de orat. domin.* Hieronym. *epist 28.* ad Lucinium. August. *epist.122.* ad Probum. Chrysost. Theophil. & alij plures quos refert Alphons Salmeron. *t.5 tract. 50.* & præcipue *9. tract. 41. in Ioann.* Ad idemque sunt plures textus ex iure canonico, præcipuè *cap.quotidie de consecrat.dist 1. & cap. si quotiescunque. cap. si non sunt tanta peccata de consecrat. dist.2.* & specialiter Trident.*sess.22.cap.6.& exterhibitus Py V. 2.p. de Euchar. num. 46.* Verum hoc intelligendum est, si magno deuotionis, & Charitatis feruore ad tantum suscipiendum sacramentum disponamur. Neque enim expedit reuerentiæ tanto sacramento debitæ, vt quotidiè communicetur tepido, & remisso in Charitate, curisque sæcularibus implicato. Quapropter spectata hominum conditione paucissimi sunt, quibus expediat singulis diebus communicare, rari & pauci quibus plusquam octauo quoque die. Qui autem hi sint non cuiusque arbitrio, sed prudentis confessarij iudicio relinquendum est, vti ex D. Thom. *q. 80. art 10. & in 4. dist.12. q.13. art.1. qq.2* Bonauent. *eadem d.p.2.q.2.* Alexand. Alens. *4. p. art. 4. § 1. q.2* Richard. *in 4. dist.12 art. 6. q.1.* Albert *lib. de Missa in fine.* S. Antonin. *3.p. tit.14 cap.12 §.5.* colligunt Silvest. *verbo Eucharistia 3.q.15* Suar. *disp.69.sect.4.* Vasq. *disp. 214. cap. 3.circa finem.* Ægid. de Coninch. *q.80. art.10. à num. 79.* Paul. Laym. *lib.5. sum. tract.4. cap.5 num.7.* Bonac. *disp.4. q.7.p.1.num.16.* Fagund. *de tertio Ecclesiæ præcepto lib.3. cap.7.* & alij Neotherici.

3. Item recipere potes Eucharistiam qualibet hora diei modo ieiunus sis, quia nulla est a iure pro susceptione Eucharistiæ hora determinata. Siluest. *verbo Eucharistia 3 §.16. num. 5.* Angel. *eodem §. 36.* Henriq. *lib.8. cap. 3?. n. ?.* Fagundez *lib.3 cap.7.in fine.* Verum esto ita sit, secl[illegible] sa tamen aliqua speciali causa non debet permitti sub vesperam [illegible] tempesta nocte Eucharistiam recipi, quia id nec sacramenti reuerentiam decet,nec occasionem scandali fugit. Ægid. de Coninch *q.80.art.10.in fine.*

PVNCTVM XVII

De ministro Eucharistiæ quoad illius consecrationem, & dispensationem.

1 *Quoad illius consecrationem soli sacerdotes sunt ministri.*
2 *Qualiter plures sacerdotes consecrationis vnius hostiæ esse possint ministri.*
3 *Sacerdos depositus degradatus potestatem retinet validè consecrandi.*
4 *Quoad dispensationem Eucharistiæ ex officio solus est sacerdos.*
5 *Ex delegatione non solum diacono, sed laico committi potest dispensatio Eucharistiæ.*
6 *Diacono vrgente necessitate & Episcopus, & sacerdos hanc potestatem committere poterunt.*
7 *Aliis à diacono extra necessitatem extremam non est à iure concessa facultas ministrandi Eucharistiam.*
8 *In extrema necessitate satis est probabile posse laicum secluso scandalo ministrare Eucharistiam.*
9 *Poterit non solum aliis, sed sibi.*
10 *An sacerdos extra sacrificium ministrare sibi Eucharistiam possit.*
11 *Sacerdos celebrans reseruare potest particulam hostiæ ad communicandum infirmo, vel sano.*

1. Fide certum est solos sacerdotes ministros Eucharistiæ esse quoad illius consecrationem, quia nullus alius à sacerdotibus hanc accepit à Christo potestatem. Etenim illis tantum eam facultatem concessit, quibus præcepit corpus suum, & sanguinem consecrare illis verbis. *Hoc facite in meam commemorationem.* At nemini alteri a sacerdotibus hoc præceptum impositum. Ergo nullus alius potestatem habet corpus, & sanguinem Christi conficiendi. Sic expressit Tridens. *sess. 22. c. 1. & 4.* & traditū erat in concilio Niceno 1. *can. 14.* & in Lateranen. sub Innocent. III *cap. 1.* relato in *cap. firmiter de summa Trinit. & fide Cathol.* & in Florent. decreto de Armenis *post vlt. sess. § tertium est.*

2. Solum est difficultas, an plures esse possint ministri consecrationis vnius tantum hostiæ? Et quidem si simul proferunt, & finiunt consecrationis formam cum debita intentione consecrandi, dubium esse non potest omnes eandem hostiam consecrare, quia nulla est ratio, ob quam vni potius, quam alteri consecratio tribuatur, & singuli formam legitimam cum debita intentione pronuncient. Consecrant ergo omnes. Sed quia vix est moraliter possibile plures concurrentes ad vnius hostiæ consecrationem simul verba finire, ea de causa dubitatum est qualiter hoc licitum esse possit, siquidem plures ex illis periculo morali exponuntur proferendi formam super materiam iam ab alio consecratam, & consequenter indebitam. Econtra autem damnari non potest vsus a Romana Ecclesia approbatus concurrendi plures ad consecrationem vnius hostiæ, sicuti contingit cum Episcopus consecratur, qui simul cum consecrante verba consecrationis profert. Item cum Episcopus ordinat sacerdotes. Nam sacerdotes nouiter ordinati esto plures sint, cum ipso Episcopo ordinante proferunt consecrationis verba.

Huic difficultati varias solutiones Doctores adhibent. Ea tamen mihi verior videtur, quæ affirmat omnes sic ad consecrationem vnius hostiæ concurrentes, intentionem habere consecrandi si simul cum Episcopo finiant verba. Secus si ante, vel post. Colligo hanc intentionem ex eo quod omnes admonentur simul cum Episcopo verba proferre, quæ si ea intentione vt effectum haberent eo tempore non dicerentur, vel dicerent, vt ea intentione, vt effectum haberent, antequam Episcopus verba finiret, opus non esset eos sic diligenter præmonere, ne Episcopum in prolatione præcederent, neue subsequerentur. Sic Suar. *disp. 61. sect. 4.* Ægid. de Coninch *qu. 82. art. 2. num. 13.* Neque obstat periculum morale adesse plures itrite formam consecrationis proferendi, quia hoc periculum honestatur ex eo quod aliquando conuenit exactius repræsentare institutionem huius sacramenti, & passionis Christi memoriam. Quæ sine dubio exactius repræsentatur, cùm plures sacerdotes simul cum Episcopo non solum Eucharistiam sumunt, sed etiam consecrant. Nam esto Apostoli simul cum Christo non consecrauerint, id factum est ne præsumeretur Apostoli simul cum Christo authores sacramenti fuisse præterquam quod nondum erant sacerdotes constituti, qui si essent, forte simul cum Christo consecrarent.

3. Quod vero sacerdotes excommunicati sint, depositi, aut degradati, non obinde potestatem amittunt validè consecrandi corpus, & sanguinem Christi, quia eorum potestas, quæ in charactere fundatur, indelebilis est, sicuti tradit D. Thom. ab omnibus receptus, *q. 82. art. 5. 7. & 8.*

4. Quoad ministrum dispensationis, Catholica veritas est neminem alium à sacerdote ministrum Eucharistiæ esse ex officio. Sic sumitur ex Trident. *sess. 13. cap. 8. & cap. peruenit. de consecrat. d. 2.* & D. Thom. *q. 82. art. 3.* Sylu. *verb. Euchar.* Henriq. *lib. 8. cap. 54.* Ægid. de Coninch. *qu. 82. art. 3.* Suar. *disp. 72. sect. 1.* Vasqu. *219. cap. 1.* Quia nemini alteri à sacerdotibus dictum est à Christo Domino: Hoc facite in meam commemorationem, hoc est consecrate, sumite, aliisque distribuite. Neque alius a sacerdote propriè Christum repræsentat, & mediator hominum est constitutus, vt munera populi Patri æterno offerat, & oblata populo concedat, ob quam causam dixit Paul. 1. Corinth. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.

5. Ex delegatione autem optime potest non solum diaconus, sed etiam laïcus hoc sacramentum ministrare. Quia iure diuino concessio huius facultatis non interdicitur. Quinimo Trident. *sess. 21. cap. 2.* expressè declarauit in dispensatione sacramentorum Ecclesię facultatem relictam esse salua eorum substantia mutandi, & alterandi pro varietate temporum, & fidelium vtilitate, quod sibi visum fuerit expedire. At ministratio Eucharistiæ non ad substantiam sacramenti, sed ad illius dispensationem pertinet; poterit ergo ab Ecclesia aliis à sacerdotibus committi. Deinde nulla apparet ratio, ob quam committi non possit laïcis hæc dispensatio, siquidem vrgente necessitate sacramentum tangere possunt iuxta antiquam Ecclesiæ consuetudinem, qua fideles habebant Eucharistiam in domum deferre, manibus tangere, & sibi accipere propter tyrannorum persecutionem, teste Iustino Martyre *in 2. apolog. pro Christianis, ad Antonin. Pium, non longe a fine,* imo si Eucharistia in terram esset proiecta, possit, & deberet laïcus eleuare. Itemque sumere, si periculum esset vlterioris irreuerentiæ, quia quod pro reuerentia sacramenti institutum est, non debet in illius irreuerentiam cedere. Et ita sustinent Suar. *disput. 72. sect. 2.* Vasqu. *disput. 219. cap. 1. num. 18.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 7. numer. 2.* Ægid. de Coninch. *quæst. 82. art. 3. num. 19.*

6. Hanc delegationem diacono non solum Pontifex, sed Episcopus, & presbyter vigente tamen necessitate communicare poterit, vt manifestè colligitur ex Clemente Romano, *lib. 8. constitut. Apostol. cap. 28.* alias 34. Niceno concil. 1. *can. 14.* sed præcipuè ex Carthagin. IV. *can. 38.* ibi: Diaconus præsente presbytero Eucharistiam corporis Christi populo si necessitas cogat, iussus eroget. Neque ad hanc commissionem videtur expostulanda extrema necessitas, sed grauis, quæ cernitur, cum nullus adest sacerdos, qui commodè ministrare Eucharistiam possit. Non enim textus supradicti necessitatis extremæ meminerunt, & antiqua consuetudine absque hac necessitate extrema dispensatio Eucharistiæ diaconis concedebatur; sic aliis relatis Suar. *disp. 72. sect. 2. concl. 3.* Henriq. *lib. 8. cap. 54. num. 2.* Paul. Laymann *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 7. num. 2.* His tamen temporibus, vbi copia sacerdotum creuit, raro occurrere potest necessitas extra mortis periculum committendi hanc facultatem, præcipuè cum iam cessauerit consuetudo communicandi sub vtraque specie, ob quam facilius diaconis dispensatio calicis concedebatur, teste D. Thom. *q. 82. art. 3. ad 1.* vtpote qui non immediatè sanguinem attingebant, sed media fistula argentea communicantibus propinabant.

7. Laïcis vero, & clericis diacono inferioribus extra mortis periculum, & necessitatem sacramenti extremam nulla est facultas concessa ministrandi Eucharistiam, nec concedi potest ab vllo prælato præter Pontificem. Est communis sententia, & colligitur tum ex *cap. peruenit de consecrat. dist. 2.* dicente horrendum, ac detestabile esse, quod sacerdotes absque necessitate scilicet extrema per laicum, ac fœminam sacram Eucharistiam ægris mitterent. Tum ex concil. Carthagin. IV. *can. 38.* concedente hanc facultatem diacono tantum vrgente necessitate. Tum ex praxi Ecclesiæ, quæ nunquam aliis, quam diaconis hanc facultatem commisit. Neque obstat antiqua consuetudo, qua laïci accipiebant hostiam consecratam, quam sumendam propriis manibus domum deferebant. Cuius consuetudinis meminit S. Basilius apud Anastasium Nicen. in *quæstionibus super Scripturam.* Sozomen *lib. 8. histor. Ecclesiast. cap. 3.* Nicephor. *lib. 13. cap. 7.* Quia illa acceptio non tam erat sacramenti ministratio, quam sacramenti ministrati applicatio, & receptio, sicuti cum sancti Apostoli calicem consecratum, & à Christo consecratum inter se diuiserint.

8. In necessitate extrema, quæ adest, cum infirmus in proximo est periculo moriendi, neque est sacerdos, neque diaconus, qui possit, vel velit Eucharistiam ministrare, credo satis probabile esse, laïcum ministrare Eucharistiam posse secluso scandalo. Sic docent Valent. *t. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1. ad finem.* Suar. *disput. 72. sect. 3. ad finem.* Coninch. *quæst. 82. art. 3. n. 23.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 7. ad finem.* Filliucius, *tract. 4. cap. 9. quæst. 5. num. 258. & 181.* Reginald. *prax. lib. 29. num. 93.* aduersus Henriq. *lib. 8. cap. 54.* Possenium de communione *cap. 8. num. 24.* Vasq. *disp. 219. cap. 1.* Bonac. *disp. 4. q. 5. punct. 1. num. 6.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia, num. 4. & 32.* & alios apud ipsos. Moueor, quia nec iure diuino laïcis interdicta est Eucharistiæ ministratio nec iure Ecclesiastico in necessitate

tate extrema. Nam textus in *cap. peruenit* loquitur extra casum necessitatis, expressè enim dicit horrendum, & detestabile facinus esse absque vlla necessitate per laicos, vel fœminas deferri ægris Eucharistiam. Ergo stante necessitate maximè extrema nullum erit facinus. Quod non leuiter confirmat Euseb. *lib. 6. histor. cap. 36.* asserens olim viros sanctos misisse viaticum per laicos necessitate vrgente. Neque obstat solis diaconis inueniri concessum vrgente necessitate. Nam inde non infertur, laicis denegatum esse, sed solum infertur non esse illis expressè concessum, benè tamen potest esse concessum virtute, & interpretatiuè spectata Ecclesiæ pietate. Neque item obstat quod præsenti tempore non videamus vnquam à laicis Eucharistiam ministrari, id enim prouenire potest ex eo quod casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publicè, sed occultè, & ministratio Eucharistiæ occulta fuerit.

9. Adde in prædicto casu non solum alteri, sed sibimetipsi ministrare Eucharistiam posse. Nam licet consuetudine Ecclesiæ statutum sit, teste Trident. *sess. 13 cap. 8.* vt laici à sacerdotibus communionem accipiant, itémque ne extra Missæ sacrificium aliquis sibimet Eucharistiam ministret, lex hæc cessare præsumitur in casu extremæ necessitatis, ne tanto bono, & forte sibi necessario moriturus priuetur. In cuius testimonium adduci solet factum illud Mariæ Reginæ Scotiæ, quæ proxima martyrio sacram Eucharistiam, quam apud se retinebat sumpsit. Quod si dicas id fecisse vel bona fide, vel ex dispensatione speciali Pontificis: vnde constat sic à Pontifice specialiter dispensatum? Congruentiùs responderes id factum esse, ne Eucharistia in manus hæreticorum conculcanda deueniret. Sic docuerunt Caietan. *in cap. 26. Matth.* Suar. *disp. 72. sect. 3* Layman. *sum. tract. 4. cap. 7. n. 7 concl. 4.* aduersus Ægid. *q. 82. art. 3 num. 27.* Vasq. *disp. 219. cap. 1. in fine.* Fagund. *lib. 3. cap. 3. n. 8.*

10. Dixi legem esse consuetudine introductam, ne quis extra Missæ sacrificium sibi Eucharistiam ministret? At hæc lex non est eo rigore recepta, quin vrgente aliqua rationabili causa, tametsi non extrema omitti possit. Quocirca sacerdos infirmus, qui celebrare comodè non potest, poterit cessante scandalo è sacrario hostiam consecratam sumere, cum non adsit alius qui ministret, quia non in alienam personam, sed in propriam, iurisdictionem à Christo datam administrandi Eucharistiam exercet. Neque in hoc sacramento opus est ministrum à suscipiente distingui, vt patet in die Parasceue, in quo sacerdos seipsum communicat, tametsi non consecret. Caietan. *in sum. verbo communio.* Suar. *disp. 72 sect 3.* Ægid. de Coninch. *quæst. 82. art. 3 n. 25.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 7. circa finem concl. 4.* Bonac. *disp. 4. de sacrament. quæst. 5. pun. 2. num. 13.* Eman. Saa, *verbo Eucharistia num. 34. edit. Romanæ,* & alij plures affirmant ex sola deuotione hoc fieri posse. Quinimo Addit Durand. *in 4. d. 13. quæst. 4. num. 7.* quem sequitur Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4 cap. 7. concl. 4.* Suar. *disp. 72 sect. 3.* Eman. Saa, *verbo Eucharistia num. 35. in Romana edit.* Si sacerdos ægrotet, & per diaconum deferatur Eucharistia, posse, & debere sacerdotem propriis manibus sibi ministrare, quia diaconus non est minister huius sacramenti, nisi in defectum sacerdotis, qui nec velit, nec possit ministrare, tametsi contrarium sentiat Vasq. *disp. 219 cap. 1 in fine.* Fagund. *de tertio Ecclesiæ præcepto lib. 3. cap. 3. n. 7. in fine,* affirmantes in casu necessitatis diaconum esse ministrum à iure destinatum, cum non adest sacerdos, qui alteri à se Eucharistiam ministret.

11. Ad extremum aduerte sacerdotem celebrantem ex hostia, quam pro sacrificio consecrauit, posse particulam reseruare ad communicandum infirmo, vel sano, quia neque id perfectionem sacrificij diminuit, nec iure aliquo prohibitum inuenitur, quinimo factum Christi instituentis hoc sacramentum exactius repræsentat, vtpote qui ex eodem pane, & calice consecrato, & sumpsit, & discipulis distribuit. Sic Henriq. *lib. 8. cap. 46. n. 2. in com* Eman. Saa, *verbo Eucharistia nu 15.* Bonac. *disp. 4. q. 5. p. 1. nu. 14.* Possonio. *de communione ianorum. cap. 8. num. 13.* & alij aduersus Graffis *lib. 2. cap. 37 num 29.* Zambran. *de Eucharist. cap. 3. dub. 6 numer. 7.* solum concedentes in casu necessitatis extremæ, ne infirmus sine viatico moriatur.

PVNCTVM XVIII.

De iurisdictione, aliisque conditionibus requisitis pro sacræ Eucharistiæ ministratione.

1 *Debet minister ab omni peccato & censura esse immunis.*
2 *Debet habere iurisdictionem, vel ordinariam, vel delegatam. Habere delegatam omnes sacerdotes probat Marcella.*
3 *Reiicitur communis sententia.*
4 *Facultas pro huius sacramenti ministratione sufficit præsumpta.*
5 *Nulla pœna ipso iure afficitur sacerdos, qui absque vlla facultate Eucharistiam ministrat, nisi religiosus sit. Hic autem excommunicatur.*
6 *Approbatio Ordinarij pro huius sacramenti [illegible] non requiritur.*

1. NOn est dubium ministrum Eucharistiæ ab omni censura, & peccato liberum esse debere, vt diximus, & probauimus *tract. 18. de sacram. in gen. pun.* .

2. Deinde iurisdictionem habere debet in personam, cui sacramentum administrat, neque enim decebat alienas oues contra voluntatem proprij pastoris pascere, vt bene ex concil. Carthaginen. 1. *cap 7.* Mileuit. *can. 18.* Tertullian *de c[illegible] milit. cap. 3 num. 33. & 35.* probant Suar. *disp. 72. sect. 2.* Henriq. *lib. 8. cap. 55.* Vasq. *disp. 219. cap 2.* cæterique communiter. Hæc tamen iurisdictio ordinaria esse potest, vel delegata. Ordinariam appello, quæ ex officio prouenit, delegatam, quæ à iurisdictione ordinaria promanat. Hanc autem delegatam iurisdictionem omnes sacerdotes habere triplici communione excepta communione Paschali, communione per viaticum, & communione ex formulis præconsecratis, & in sacrario repositis ausus fuit affirmare Fr. Petr. de Marzilla *ex familia Benedictina in quodam memor. ad Archiepisc. Compostell. pro frequentia Euchar.* Idemque tradidit Ludouic. Beia *respons. casuum conscient. p. 4 casu 14.* & videtur consentire Barbos. *in remission. Trident. sess 22 cap. 6* Mouentur, quia Trident. optat, vt in singulis Missis fideles adstantes communicent. At non possunt communicare, quin sacerdotes sacrum facientes Eucharistiam illis ministrent. Optat ergo à sacerdotibus hanc fieri administrationem. Ergo sacerdotes celebrantes ex voluntate concilij Eucharistiam ministrant, atque adeo ex iurisdictione ab Ecclesia accepta. Item Ecclesia in hymno huius sacramenti testatur institutum esse, vt sacerdotes sumant, & dent cæteris. Ergo quilibet sacerdos sumens & aliis donare poterit.

3. Cæterum prædicta ratio non vrget, vt contra communem sententiam procedamus; siquidem ex ea manifestè infertur tempore illam communionem excipiendam non esse. Nam Concilium, Hymnusque Ecclesiæ non distinguit, an communio fieri debeat ex præconsecratis, an ex iis quæ in illo sacrificio consecrantur. Aperire autem sacrarium ad rationabilem causam non videtur peccati mortalis damnandum, si ex alia parte sacramenti administratio licet. Adde si ex eo quod sacerdotes instituti sunt, vt sumant, & dent cæteris, infert Marzilla posse extra viaticum quibuslibet Eucharistiam concedere, quare non poterunt infirmis, quibus hoc sacramentum magis est necessarium? Deinde si Ecclesia medio Trident. concedit omnibus sacerdotibus quibuscunque sint administrare posse Eucharistiam cuicunque fideli, excepta illa triplici communione Quomodo vrget excommunicatio lata, & reseruata in Clement. *Religiosi De priuilegiis* aduersus religiosos, qui sine licentia Parochi clericis, aut laicis sacramentum Eucharistiæ ministrare præsumpserint. Hæc enim excommunicatio per Concilium Tridentinum abrogata fuit. Deinde priuilegia tum religiosis, tum aliis sæcularibus concessa administrandi Eucharistiam superfluerent. Quapropter asserendum est in prædicto loco Concilij nullam iurisdictionem sacerdotibus pro huius sacramenti administratione concedi. Et ad argumentum dicimus Concilium optare, vt omnes fideles ad communionem singulis diebus sacerdotem se disponant, à quo autem sacerdote communio accipienda sit, non definit. Christus autem sacerdotes instituit, vt sumant, & dent cæteris, cæteris inquam, quorum pascendorum cura sibi commissa est.

4. Monent tamen Doctores facultatem pro huius sacramenti administratione sufficere præsumptam, quæ consistit in eo quod ex aliqua causa probabiliter iudices proprio sacerdoti non fore ingratum, quod eius ouibus Eucharistiam ministres. Cum enim hæc iurisdictio requisita non sit pro valida, sed pro licita huius sacramenti administratione, opus non est delegationem facultatis præcedere, sed ex eo quod rationabiliter speras delegandam, si peteres, sufficit vt te ipso disponente, vt delegata censeatur. Sic Ioan. Azor. *lib. 10. instit. moral. cap. 25 quæst. 2.* Nauarr. *cap. 21. num. 52.* Suar. *disp. 72. sect. 2. paulo post princ.* Vasq. *disp. 219 cap. 3.* Ex hac præsumpta facultate credo plures sacerdotes simplices excusari, ne peccent administrando Eucharistiæ sacramentum, cum sacrum faciunt. Est enim satis receptum petere fideles à sacerdote celebrante quicunque sit formulam ad communicandum apponat, qua posita, & consecrata sacerdos ministrat absque vllo scrupulo, aut examine an communicantis parochus consentiat, credit enim ex recepta consuetudine consensurum, quoties communio non ex obligatione, sed ex deuotione fit. Adde iam ferè omnes fideles in Hispania Bullam Cruciatam accipere, qua ex satis probabili sententia conceditur accipienti vt possit sacerdotem eligere qui sibi Eucharistiam extra paschale tempus ministret: præsumere ergo possunt sacerdotes electi sibi petentes administrationem Eucharistiæ habere facultatem vel à parocho, vel à Bulla Cruciata eligentis sacerdotem, quem maluerint.

5. Qui vero Eucharistiam ministrare absque vlla facultate præter peccatum mortale nullam pœnam ipso iure incurrere,

incurreret, nisi sit religiosus His enim excommunicatio reseruata Pontifici ipso facto imposita est in Clement. *Religiosi de priuileg.* si absque licentia speciali parochorum eorum subditis Clericis, vel laïcis Extremæ-Vnctionis, vel Eucharistiæ sacramentum ministrare præsumpserint. Nomine licentiæ specialis non debet intelligi quæ personam ministrantem, vel cui ministranda est Eucharistia specialiter, & expresse designet, neque etiam quæ specialiter hoc sacramentum designet, sed quæ huic speciali designationi æquiualeat. Quare si parochus concedat omnibus suis subditis, vt à quocunque sacerdote omnia, & singula sacramenta recipere possint: religiosus Eucharistiam ministrans ex licentia speciali, hoc est expressa ministrat, sicuti benè notauit Vasq. *disp.* 219. *circa finem.*

6. Præter iurisdictionem aliquis crederet requiri approbationem ab Ordinario, vt hoc sacramentum Eucharistiæ ministrari possit. Etenim cum Trident. *sess* 23 *cap.* 15. *de reformat.* hanc approbationem expostulet pro sacramenti pœnitentiæ administratione, & Eucharistia pœnitentiam consequatur, effici videtur etiam pro Eucharistia approbationem requiri. Sed contrarium longè verius est. Non enim lex grauans sacerdotes extendi debet ex vno casu ad alium, maximè cum non vigeat eadem ratio. Ad sacramentum enim pœnitentiæ expostulauit Concilium approbationem sacerdotis, quia difficilè administratur vt par est ob varios casus ibi occurrentes, quæ difficultas in Eucharistiæ administratione non cernitur, ideoque opus erat personas administrantes pœnitentiam esse specialiter à superiore examinatas, & approbatas, secus pro Eucharistiæ administratione. Et ita sustinet Suar. *disp.* 72. *sect.* 3. *circa med.* Ægid. de Coninch. *qu.* 82. *art.* 3. *circa finem.* Vasq. 219. *cap.* 5. *num.* 57.

PVNCTVM XIX.

De facultate religiosis concessa pro ministratione Eucharistiæ.

1 *Expenduntur priuilegia religiosis concessa.*
2 *De exceptione facta pro die resurrectionis.*
3 *Non dies dominica materialis, sed qua communio Paschalis accipitur excepta est.*
4 *An ex priuilegio concesso ordini* S. Hieronymi *cesset hac exceptio? Apponitur quadam sententia affirmans.*
5 *Sed non videtur probanda.*
6 *Quid intelligatur in priuilegio* Pauli III. *Societati concesso illis verbis*: Nisi necessitas vrgeat.
7 *Vagi, peregrini, & forenses ob quam rationem possint Eucharistiam suscipere.*
8 *Præter communionem paschalem à priuilegiis religiosorum excipitur communio in articulo mortis ex obligatione, non ex deuotione.*
9 *Qualiter intelligantur verba* Pauli III. Nisi necessitas vrgeat.
10 *Tandem excipitur à priuilegiis religiosorum specialis Prælati prohibitio.*
11 *Religiosi possunt aliis facultatem concedere ministrandi Eucharistiam in suis Ecclesiis.*

1. VAria sunt priuilegia religiosis concessa, quibus ab incurrenda excommunicatione lata in Clement. *Religiosi de priuileg.* excusantur. Nam Nicolaus V. concessit minoribus vt excepto resurrectionis die omnibus Christi fidelibus sacram Eucharistiam ministrare possint. Sic habetur in *lib monumenta ordinum. concess.* 149. *& in supplement. concess.* 149. *&* 150. Idem concessit Sixtus IV. & Leo X. sicuti habetur *eodem lib. concess.* 160. & refertur in *compend. nostr priuileg. verbo Eucharistia* §. 2. Quod priuilegium non solum religiosis Mendicantibus, sed non mendicantibus affirmat Ioann. Azor. *t.* 1 *instit. moral. lib.* 7. *cap.* 41. *quæst.* 7. esse concessum Paul. III. in bulla Societat. concessa anno 1545. quæ incipit: *Cum inter cunctas* conceditur omnibus religiosis Societatis facultas post missas, seu ante illarum celebrationem, aut aliàs Christi fidelibus Eucharistiæ, & alia Ecclesiastica sacramenta sine alicuius præiudicio ministrandi, diœcesanorum locorum, rectorum parochialium, & aliarum Ecclesiarum, aut quorumlibet aliorum minimè requisita licentia. Et idem Paul. III. in alia Bulla anno 1549. id ipsum clarioribus verbis explicuit. Omnibus Christi fidelibus (inquit) quocunque anni tempore præterquam in festo paschatis, resurrectionis dominicæ, & mortis articulo, nisi necessitas vrgeret, parochialium Ecclesiarum rectorum licentia minimè requisita ministrare liberè, & licitè valeant. Ex quibus priuilegiis manifestè constat religiosos Societatis Iesu, reliquosque Mendicantes, imo & non Mendicantes qui in priuilegiis Mendicantium communicant Eucharistiam ministrare posse toto anni tempore, excepto resurrectionis die, & mortis articulo, & prohibitione Prælati interueniente.

2. Primò excipitur resurrectionis dies. Sed an solus dies dominicæ resurrectionis excipiatur, an dies, quo in festo resurrectionis ex obligatione communicare debeas? Variant Doctores Nauarr. *cap.* 21 *numer.* 52. Azor. *dicto cap.* 4. *quæst.* 7. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 55. Eman. Saa *Eucharistia, num.* 10. affirmant solum illum diem dominicum resurrectionis excipi, quia sic indicat verborum proprietas, aliàs deberet dicere præterquam in Paschate resurrectionis dominicæ, sicuti dixit Nicol. V. & Paul. III. Ergo ex supradictis priuilegiis Sixti IV. & Leonis X. & Pauli III. poterunt religiosi ministrare Eucharistiam omnibus Christi fidelibus, siue præcepto Ecclesiæ satisfacere velint, siue non quolibet alio die præter diem dominicum resurrectionis, ipsique sic communicantes præcepto Ecclesiæ satisfacient.

3. Cæterùm multo verius est non diem dominicum resurrectionis materialem, sed formalem, id est, quo præceptum Paschalis communionis impletur, supradictis priuilegiis intelligi. Quia intentio Pontificis in excipiendo resurrectionis die à priuilegio religiosis concesso Eucharistiam ministrandi fuit, intactum & illæsum conseruare præceptum latum in *cap. omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionib.* quo cauetur omnes obligatos esse de manu proprij parochi tempore paschali communionem accipere, vt eo facto proprium pastorem recognoscant. At hic finis nullatenus obtineretur, si omnes à religiosis accipere communionem præceptam possint, tametsi non possint eam in die dominico resurrectionis accipere. Atque ita posse religiosos communionem concedere eo die resurrectionis omnibus illis, qui & præcepto communionis Paschalis satisfecerunt, vel intentionem habent sequentibus diebus satisfaciendi. Firmant vt probabilius Suar. *disp.* 72. *sect.* 3. *&* t. 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 7. Ægid. de Coninch *quæst.* 82. *art.* 3. *num.* 31. Mirand. *man. Prælat.* t. 1. *q.* 42. *art.* 2. Vasq *disp.* 219 *cap.* 4 Paul. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 4. *cap.* 7. *n* 4. Fagundez *de Euchar. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 9. *& lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 18. Bonac. *disp.* 4 *q.* 5 *p.* 1. *num.* 12. Sanch. *lib.* 3 *de matr. disp.* 23. *n.* 19. & alij apud ipsos.

4. Grauior tamen est difficultas, an ex priuilegio concesso conuentui B. Mariæ de Guadalupe, aliisque domibus religiosorum S. Hieronymi possint omnes religiosi Eucharistiam ministrare cuicunque fideli in die resurrectionis, tametsi ea communione velit præcepto Ecclesiæ satisfacere? Etenim Man. Rodrig. *t.* 1. *quæst. regul. quæst.* 56. *art.* 3. §. *quantum ad secundum.* Hieronym. Sorbo *in compend. priuileg. fratrum minor. & aliorum Mendicantium, verbo communicare.* Vega, 4. *p. casuum conscient. casu* 4. testantur Nicolaum V. concessisse monasterio B. Mariæ de Guadalupe, vt omnes Christi fideles illuc confluentes possint Eucharistiam ibidem accipere etiam in paschate, & satisfacere præcepto annuæ communionis, quod priuilegium Paul. III. teste Cardin. Antonio summo illius Pontificis Pœnitentiario extendit ad capellas, grangeas, & loca alia eiusdem monasterij, ita vt religiosi ibidem commorantes possint Eucharistiam ministrare quibuscunque fidelibus illuc confluentibus, & ex obligatione præcepti communicantibus: sicuti refertur in *compend. priuileg.* D. Hieron. §. 2. *&* 6. Quinimo testantur supradicti Doctores hanc concessionem specialem extensam fuisse ad omnia monasteria illius ordinis S. Hieronymi per Pium IV. & Pium V. tametsi in illis non procedat ea ratio, quæ Pontificem mouit ad primam priuilegij concessionem. Quo posito euidenter infertur omnes Religiosos potestatem habere ministrandi Eucharistiam in die resurrectionis, & in quolibet alio die, tametsi suscipiens ea communione velit præcepto Ecclesiæ satisfacere, quia omnibus Religionibus maximè Mendicantibus priuilegia aliarum Religionum per viam communicationis conceduntur, & ita sustinent Vega, Eman. & Sorbus *locis allegatis.*

Quod si aduersus hoc priuilegium obiicias verisimile non esse Pontificem voluisse parochorum iurisdictioni derogare, & ab eorum cura, & sollicitudine oues proprias eximere? facilè satisfacies negando hoc priuilegio iurisdictioni parochorum derogari, & ab eorum iurisdictione oues extrahi. Tum quia Pontifex est potissimus parochus ex cuius licentia, & facultate hæc administratio fit. Tum quia parochis specialibus non adimitur facultas administrandi Eucharistiam suis ouibus, sed retenta eorum facultate alij in eorum leuamen, & adiutorium designantur. Quæ omnia manifestè patent in facultate concessa pro administratione pœnitentiæ, quam Religiosi quolibet anni tempore præstant, nec tamen obinde iurisdictioni parochum derogatur, nec ab eorum cura oues eximuntur. Quod si iterum obiicias per non vsum priuilegium prædictum amissum esse? obstat; quia vt latè probauimus *tract.* 3. *de legib. disp.* 4. *p.* 18. per non vsum non amittitur priuilegium, quod in grauamen aliorum non cedit, sicuti prædictum est priuilegium. Neque priuilegium cedens in aliorum grauamen amittitur per non vsum, nisi grauati præscribant aduersus priuilegiarium. At nulla est parochorum præscriptio aduersus Religiosos prædicto priuilegio gaudentes, cum à tempore Pij IV. & V. omnes Pontifices successores priuilegia à Pio IV. & V. concessa Religiosis confirmauerint.

uerint. Adde hoc priuilegium Religiosis concessum est, non vt ex obligatione illo vtantur, sed vt vtantur eo pro suo arbitratu. Quoties aqtem sic est priuilegium concessum, non amittitur per nonvsum, vt latius prædicto loco dixi. Vide Vegam, Eman. Rodrig. & Fagund. *loc. alleg.*

5. Nihilominus prædictam sententiam probare non audeo, sicut nec audet Fagund. *de Euchar. dicto lib.* 1 *cap.* 5. *nu.* 16. Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 6. Moueor, quia verisimile non est extensionem factam à Pio IV. & V. admissam esse à Religiosis S. Hieronym. siquidem ea nunquam vsi sunt, & multo minus admissam esse à Religiosis aliorum ordinum, & de nostra Religione id manifestum est. Tum ex constit. 7. *p. cap.* 4. §. 5. *in declarat.* Tum ex compend. priuil. *verbo Euchar.* §. 2. Tum ex Bullis Pauli III. relatis, quibus omnibus communio Paschatis excipitur, quæ excepta non esset, si prædictum priuilegium à nostris admissum esset, eoque vti possemus. Priuilegium autem vt vim habeat, acceptationem illius requirit, vt latè dixi *tract. de legib. disp.* 4. *pun.* 3. §. 2.

6. Verum Paul. III. in dicta Bulla anno 1549. videtur exceptionem Paschalis communionis limitasse, vt nō procedat *si necessitas vrgeat.* Inquit enim Pontifex: Facultatem concedimus Eucharistiæ sacramentum quocunque anni tempore ministrandi, præterquam in festo Paschatis resurrectionis dominicæ, & mortis articulo, *nisi necessitas vrgeret.* Quæ posteriora verba existimat Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 8. non solum intelligi de articulo mortis, sed etiam de festo Paschatis, ac proinde posse à Religiosis Societatis Iesu in festo Paschatis communionem præceptam suscipi, si necessitas vrgeat. Tunc autem (inquit Suar.) necessitas vigebit, quando adiri non potest parochus, vt Eucharistiam ministret, vel licentiam concedat. Et idem esset dicendum, quando constaret maliriosè licentiam denegare. Tunc enim vrget necessitas accipiendi communionem à Religiosis. Probabilis est doctrina, sed contraria iis, quæ ipse Suar. docuerat *t.* 3. *in* 3. *p. disp.* 72. *sect.* 2. *circa finem.* Quia ad communionem Paschalem fideles non astringuntur, nisi cum adest sacerdos, qui legitimè administret; cessante ergo sacerdote, qui iurisdictionem habeat, Eucharistia non est obligatoria, imo nec necessaria, tametsi vtilis foret, si eo tempore reciperetur. Ergo necessitatis titulus in communione Paschali esse non potest, ac proinde ex hoc capite necessitatis non poterunt Religiosi Eucharistiam ministrare tempore paschatis, & ita docuit Vasq. *disput.* 219. *cap.* 4. *in fine.* Fagund. *de Eucharist. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 11.

7. Ex hac doctrina probabili Suar. videbitur alicui dicendum vagos, peregrinos, & forenses, quique fixum domicilium non habent, suscipere communionem parochialem posse à Religiosis, quia videtur necessitas vrgere, cum non habeant parochum, quem adire debeant. Cæterum ob hanc rationem nullatenus Religiosis facultas concedenda est, vt benè probat Suar. *dicto t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap* 3. *num.* 8. 9. *&* 10. Nam vagorum parochus, quinimo & peregrinorum, & forensium ille est quoad sacramentorum administrationem, qui fuerit illius parochiæ, in qua vagi, peregrini, & forenses commorantur. Ergo ad illum accedere possunt pro sacramentorum administratione, ipseque eis sacramenta ministrare tenetur. Ergo si huiusmodi parochus velit his vagis, peregrinis, & forensibus Eucharistiam ministrare, nulla erit necessitas accedendi ad Religiosos. Ergo ex exceptione necessitatis Religiosi non habent facultatem his vagis, peregrinis, & forensibus Eucharistiam ministrandi. Verum ex eo quod supradicti firmum domicilium non habeant vbi commorentur, possunt Religiosi eis Eucharistiam ministrare tempore Paschali, quia prædictis parochis vtpote non firmis, & stabilibus nulla videtur iniuria irrogata, si illis inconsultis Eucharistiam Religiosi vagis, & peregrinis ministrent. Atque ita sustinet, & optimè probat Thom. Sanch. *lib.* 3. *de matr. disput.* 23. *numer.* 17.

8. Secunda exceptio est de articulo mortis. Et quidem si in eo articulo velis sæpius communicare, cum ea repetita communio non ex obligatione, sed ex deuotione fiat, sine dubio possunt tibi Religiosi Eucharistiam ministrare, quia illa communio esto fiat in mortis articulo, id per accidens est, cum iam obligationi illius feceris satis, vt benè notauit Suarez. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 13. Nec tamen obinde infertur tibi ægrotanti, & ex deuotione communicanti posse Religiosum per vicos, & plateas deferre Eucharistiam, quia illa solemnis ministratio parochorum est propria. Suar. *dicto cap.* 3. *nu.* 12. Quare exceptio solum intelligitur de communione in articulo mortis ex obligatione, quam Religiosi, & sacerdotes sæculares facere non possunt, nisi periculum adsit decedendi sine viatico, nisi ipsi administrent. Nam stante ea necessitate omnibus sacerdotibus tam Religiosis, quam sæcularibus concessa est à iure in *cap. quod in te, de pœnitent. & remission.* facultas Eucharistiam ministrandi. Nam esto prædictum caput solum loquatur de pœnitentiæ sacramento, omnes Doctores Eucharistiam per viaticum sumendam ad grauem illius necessitatem extendunt. Adde, si ob periculum mortis absente sacerdote est concessa facultas diacono ministrandi Eucharistiam, vt *punct.* 17. diximus, à fortiori sacerdoti concessa erit. Et ita sustinent Suar. *de Euchar. disp.* 72. *sect.* 2. *in fine & t.* 4. *de relig tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 3. *à nu.* 11. Vasq. *disp.* 219. *cap.* 4. *in fine.* Henriq. *lib.* 8. *cap.* 55. *n.* 1. Fagund. *de Euchar. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 20. Ægid. de Coninch *qu.* 82. *art.* 3. *in fine, num.* 32.

9. Sed hinc oritur graue dubium, qualiter intelligantur verba Pauli III. concedentis Religiosis Societatis Iesu, vt possint Eucharistiam in articulo mortis ministrare, si necessitas vrgeat, nam necessitate vrgente iure communi omnibus sacerdotibus ea facultas concessa est, vt quid ergo Pontifex eam exceptionem fecit, cum nihil videantur ea verba operari? Respondeo id factum esse ob maiorem securitatem. Etenim cum sint plures, grauesque Doctores negantes Eucharistiam à Religiosis administrari posse in articulo mortis absque parochi speciali licentia, tametsi ægrotus esset sine viatico decessurus, vti docuerunt Syluest. *verbo excommunicatio* 7. *excommunicatio* 14. *num.* 32. *dub.* 3. Nauarr. *cap.* 21. *num.* 52. congruum fuit eam exceptionem necessitatis vrgentis exprimere, vt ea expressa omnis occasio dubitandi tolleretur. Sic Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 3. *n.* 15.

10. Tertia exceptio est prohibitio Prælati. Si enim Prælatus ob aliquam rationabilem causam (quæ semper præsumenda est) Eucharistiæ sumptionem tibi absque eius facultate speciali prohibeat, nequis pro Eucharistia suscipienda ad Religiosos accedere, neque ipsi tibi eam ministrare possunt, quia esset ministratio cum manifesto Prælati præiudicio, quam Pontifex in concessione generali nunquam censetur concedere. Et fortè ob hanc causam Paul. III. in priuilegio Societati concesso administrandi Eucharistiam ea verba apposuit *sine alicuius præiudicio.* Ad idem est, si Religiosus vellet Ecclesiam parochialem adire, ibique inconsulto parocho Eucharistiam ex hostiis in sacrario repositis ministrare. Hic enim modus administrandi Eucharistiam non intelligitur concessus in generali concessione: est enim parochis offensiuus, vt benè docet Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 3. *num* 4.

11. Ad extremum nota ex priuilegio Iulij II. Minimis concesso, non solum religiosi possunt Eucharistiam in suis Ecclesiis ministrare, sed ministrandi facultatem aliis concedere. Habetur *in supplement. Minor. concess.* 143. & refertur *in compend. nostror. priuileg. verbo Eucharistia* § 4. & notauit Ægid. *q.* 82. *art.* 3. *circa finem.* Suar. *dicto cap.* 3. *num.* 5. Quinimo non solum ex superioris licentia, sed etiam ex sacristæ, qui creditur superioris vices habere, possunt simplices sacerdotes in nostris Ecclesiis quibuslibet Christi fidelibus Eucharistiam ministrare, sicuti Societatis Religiosi. Sic aliis relatis docuit Henriq. *cap.* 55. *in comment. litt.* C. Eman. Saà, *Eucharistia n.* 14.

PVNCTVM XX.

De obligatione, quam sacerdotes habent ministrandi Eucharistiam.

1. *Omnes sacerdotes tenentur in articulo mortis Eucharistiam morienti ministrare: Parochus ex officio.*
2. *Ab hac obligatione non eximitur parochus ob vitæ periculum.*
3. *Quoties fideles rationabiliter petunt Eucharistiam, tenetur parochus ministrare.*
4. *Regulares ob hac obligatione eximuntur.*
5. *Omnibus damnatis ad mortem ministrari Eucharistia debet.*
6. *Quando ab hac obligatione iudices eximantur.*
7. *Quo tempore ante mortem danda est iis Eucharistia.*
8. *Qualiter indispositis ad communionem Eucharistia ministrari possit? Præmittitur distinctio de peccatore publico, & secreto.*
9. *Peccatori publico petenti Eucharistiam eo loco, quo publicus est, negari debet.*
10. *Si in diuerso loco petat, plures censent concedi debere.*
11. *Verius est oppositum, nisi intelligas emendatum esse*
12. *Proponitur obiectio, & declaratur qualiter constare debet aliquem communioni esse indispositum, vt repelli debeat.*
13. *Peccatori occulto publicè petenti, Eucharistia concedi debet.*
14. *Proponitur obiectio, & soluitur.*
15. *Notanda est differentia inter sacerdotem obligatum administrare, & inter eum, qui nullam habet obligationem.*
16. *Peccatori occulto, sed probabili, si monitus sit, negari Eucharistia potest ex probabili sententia.*
17. *Peccatori occulto neque emendato, si Eucharistiam secretè petat, deneganda est.*
18. *Limitat* Soto, *ne procedat in parocho tempore obligationis, sed non admittitur limitatio.*
19. *Si ex confessione sacerdos indispositionem agnoscat, plures censent negari non posse Eucharistiam, etiamsi nullus alius à sacerdote adsit negationi.*

20 *Verius est oppositum.*
21 *Leuiter, & probabiliter suspectu negari non debet Eucharistia, bene tamen suspectus vehementer.*
22 *Limitant aliqui, ut procedat in articulo mortis. Ex qua limitatione nascitur graue dubium, an haeretico qui vt negatiuus damnatur morti, concedi possit Eucharistia.*
23 *Qualiter in suspectu ad purgandam suspicionem concedi Eucharistia possit.*

1. Conueniunt ferè omnes Doctores quemlibet sacerdotem siue saecularem deficiente parocho obligatum esse in articulo mortis Eucharistiam morienti ministrare. Quia quilibet ex charitate tenetur proximo suo extremè indigenti subuenire, hoc salutari, efficacissimo, & fortè necessario salutis remedio. Parochus autem non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia hac obligatione astringitur. Cui obligationi vt satisfaciat non solum vocatus ministrare Eucharistiam morienti debet, sed etiam accuratè inuestigare, an in sua parochia sint aliqui infirmi in periculo mortis constituti, quibus Eucharistia ministranda sit, sicuti colligitur *ex cap.1.de celebrat.missar.* & notauit Laymann. *lib.5.sum.tract.4. cap.5.num.6.*

2. Quod si ex ea administratione periculum vitae parocho immineat, sicuti tempore pestis imminere solet, non obinde ab obligatione iustitiae parochus excusatur, nisi adsint alij sacerdotes, mediis quibus huic obligationi satisfacere possit, vt latè probaui *tract.6.de charit disp.1.punct.9.circa finem.* Reliqui vero sacerdotes, qui officio, aut professione saluti proximorum incumbere non tenentur, ab obligatione ministrandi Eucharistiam cum periculo mortis excusantur, quia hoc sacramentum non est morituro simpliciter ad salutem necessarium, cum possit contritione salutem consequi, sicuti dixi loco proximè allegato.

3. Deinde obligantur parochi ex iustitia Eucharistiam suis ouibus ministrare, non solum cum ex praecepto obligantur communicare, sed etiam quoties spectata eorum conditione, & reuerentia sacramento debita, rationabiliter petierunt, quia iure petunt quod sibi valdè vtile est cui petitioni parochus obligatus est annuere. Non enim parochus tantum est constitutus, vt necessaria suis ouibus ministret, sed vt ministret valdè vtilia, aliàs saluti ouium satis prouisum non esset. Sic Nauarr. *capite placuit, de poenitent, dist.6.num* 152. Suar. *disp. 72.sect.4.in fine* Bonac. *disp 4.quaest.5.p.1.num.15.* Fagund. *de Eucharist. lib. 3.cap.3.contra Richard. in 4.dist 18.art.2.quaest 3.* Syluest. *confessor.1.§.18.* Armilla *verbo absolutio num.27.* Ioann. Med. *cod.de confess quaest.de confess per curatos audienda,* asserentes solum obligatos esse parochos poenitentiam & Eucharistiam ministrare ouibus, cum oues obligantur ea sacramenta suscipere.

4. Huic tamen obligationi regulariter non tenentur parochi per se satisfacere, sufficit si oues remittant sacerdoti, qui aequè benè, & facilè eis Eucharistiam ministret. Quocirca cum ferè in omnibus locis Religiosi adsint, qui ex deuotione communicantibus Eucharistiam ministrent, rarò parochus obligari poterit per se Eucharistiam ministrare, sicuti notarunt Bonac Suar. Fagund. *suprà.*

Posita obligatione parochi ministrandi Eucharistiam, superest explicandum, an sint aliqui casus, quibus à praedicta obligatione excusentur.

5. Primus est de damnatis ad mortem ob crimina perpetrata, an iis ministrari Eucharistia debeat, si humiliter petant? Consuetudo olim fuit in Hispania, & Lusitania teste Conarruu. *lib.2 var.cap.1 n.11.* negandi Eucharistiam morte damnatis praetextu reuerentiae tanto sacramento debitae, & ne ipsi damnati infamem mortem indictam impia sui occisione praeuenirent. Sed hanc consuetudinem vtpote iuri, & Christianae pietati contrariam meritò abrogauit Pius V. in constit. speciali edita de hac re, quamque approbauit Philipp. II. Hispaniarum Rex sua lege anno 1569. Etenim cùm Eucharistia iis potius hominibus, vt magis afflictis, maioreque peccatorum pondere grauatis, maiorique in periculo constitutis noua odij, & impatientiae peccata cõmittendi magis necessaria sit, nullatenus debebant priuari tanto beneficio, praecipuè cum inde nulla irreuerentia sacramento fiat, neque morale periculum sit, quod damnati se occidant, aliàs non deberent vnquam de morte imponenda moneri. Quapropter iudices tenentur reis tempus opportunum concedere, quo se possint ad poenitentiam, & Eucharistiam suscipiendam praeuenire. Neque vlla consuetudine contraria, quae corruptela est excusari possunt. Sicuti benè tradunt Henriq. *lib. 8. de Eucharist. cap.5.num.4.* Nauarr. *cap 25. num.23* Petr. Nauarr. *lib.2.cap.3. num.228.* Suar *disp.69.sect.3.* Tolet *lib.2.cap* 18. Paul. Layman. *lib.5.sum.tract 4.cap.6.quaest.4* Bonac. *disp.4 quaest.7.p.1.num.5.* Eman. Saà, *Eucharistia numero* 2. colligiturque apertè ex *capite quaesitum 13.quaest.2.* & ex Clement. *cum secundum de poenitent. & remission.* Qui textus esto solum de poenitentiae sacramento loquantur, communiter Doctores extendunt ad Eucharistiae sacramentum ex *cap. quod in te, de poenitent. & remiss.* & Gloss. in dicta Clement. Quod adeo verum est, vt etiam relapsis haereticis communio deneganda non sit, sicuti dixi *tract. 1. de fide disp.6.p.1. num.14.* & vltra ibi relatos ibi docent Henriqu. *lib.8. cap.5.numer.4.* Fagund. *de Eucharist. 6.lib.1. cap.4. num 3.*

6. Ab hac obligatione concedendi tempus ad Eucharistiam suscipiendam eximuntur iudices, si ex concessione timeatur graue damnum Reipublicae, vel alicui tertio euenturum, quod alia via quam celeri morte impediri non potest. Neque enim tenentur iudices bono spirituali non necessario nocentis prospicere cum graui boni communis, vel innocentis iactura sic ex aliis notat Fagund, *de Euchar.lib.1 cap.4. num. 3.* Quinimo alij nec improbabiliter excusant iudices ab hac Eucharistiae concessione, si prudenter timeant eo tempore reum esse ab eorum potestate violenter eripiendum, nec impedire possint. Expedit enim reipublicae, ne rei impuniti recedant, & reuerentiae sacramenti, ne eius occasione violentiae, & iniustitiae exerceantur. Rarò tamen id praesumi potest. Illud vero existimo certum, si reo bis concessum est tempus ad poenitentiam & cõmunionem opportunum, ipse vero illorum susceptionem malitiosè distulit vt mortem fugiat, vel differat, non esse obligatos iudices iterum opportunum tempus concedere, aliàs in potestate rei positum esset mortem euadere, iudicumque potestas eluderetur, & reipublicae non leue detrimentum proueniret. Sic Sotus *lib. 5. de instit. quaest. 1.art.2.* Reginald. *lib.29.num.71.* Bonac. *disp.4.quaest.7 punct.1. num.7.*

7. Etsi vna hora ante mortem Eucharistia concedi reo possit, decet tamen vt pridie ante mortem concedatur, vel saltem quatuor, vel sex horis ante Laymann *lib.5.sum.tract.4. cap.6.quaest.4.* Saà *Eucharistia num.2.* Fagund. *de Eucharist.lib.1. cap 4.num.3.*

8. Secundus casus est de iis, qui indispositi sunt ad Eucharistiae susceptionem ob peccatum commissum, an possis eis sacramentum ministrare. Pro cuius solutione praemittendum est diuersimodè tibi constare posse accedentem ad communionem indispositum esse. Primo publicè. Secundo secretò. Publicè tibi constat, si constet confessione ipsius in iudicio facta. Secundò si sententia condemnatoria lata fuerit. Tertiò si criminis patratio nulla tergiuersatione celari possit. Secretò constat, si constat ex notitia, quae praedictam publicitatem non attingit. Deinde praemittendum est petitionem sacramenti publicam esse posse, vel secretam. Item eo in loco, in quo est publicum delictum, aut alio in quo est secretum.

9. Si peccatum publicum sit iure, vel facto, & in eo peccator perseuerat, petatque Eucharistiam eo in loco, quo publicum est, omnes Doctores affirmant te debere Eucharistiam negare, quia petens nec ius verum, neque appàrens habet petendi. Quod adeo verum est, vt esto petat coram iis qui delictum ignorant, nullatenus concedi possit, quia absolutè petit quod sibi indebitum est, praecipuè cum speretur breui tempore coram ipsis delictum euulgandum, moraliter enim reputari debet sacramentum petitum coram scientibus delictum, siquidem breui tempore praesumuntur delictum scituri. Colligitur conclusio ex *cap. multi, 2. quaest. 1.* Cypriano *Epist. 61.* Concil. Aurelian. 1 *cap.5* & pluribus firmat Suar. *disp. 67. sect. 2.* Vasq *disp.209.* Laymann. *lib.5.sum.tract.4.cap.6. qu. 3.* & alij communiter. Adde supradicto peccatori Eucharistiam denegandam esse, quousque publicè constet emendatum esse, tametsi secretò emendatus sit, aliàs non vitabitur scandalum iniquae susceptionis, & administrationis. Etenim cum ipse publicè petit Eucharistiam, publicè constare debet de recta illius dispositione, *iuxta cap. si peccauerit 2. quaest. 1.* Poteris tamen facilè hoc scandalum vitare, si ex licentia poenitentis astantes moneas de illius recta dispositione. Sic docent Nauarr. *cap. sacerdos dist.6.de poenitent. num. 21.* Henriq. *lib.8.cap. 56.num 3.* Saà *Eucharistia num.17.* Laymann. *lib.5.sum.tract.4. cap.6.q.3.*

10. Si autem peccator in peccato perseuerans Eucharistiam petat eo loci, quo eius delictum euulgatum non est, nec praesumitur euulgandum, plures Doctores censent te posse, & debere Eucharistiam concedere, ne ibi proximum bonam famam retinentem infames. Nam esto probare posses ex delicto alibi commisso, nec emendato esse petentem indispositum; at quousque id probes, non potes bonum commune Eucharistiae illi denegare, & famam illius priuata tua authoritate laedere. Sic Vasq *disp.209.cap.2.circa finem.* Fagund. *de Euchar. lib.3.cap.10.num.7. & seqq.*

11. At verius credo te posse Eucharistiam negare. Nam esto ex charitate tenearis alibi infamem denuò non infamare absque causa rationabili. At rationabili causa vrgente, qualis est vitare malam sacramenti susceptionem nequaquam teneris famae proximi prospicere, praecipuè cum ipse absque vllo iure se ingerat communioni, & periculo infamationis exponat. Quinimo existimo non solum te posse, sed debere Eucharistiam sic petenti negare. Quia ex obligatione teneris sacramenti irreuerentiam vitare cum commodè potes, aliàs non

esses

esses fidelis dispensator. Sed non obstante infamatione proximi eo loco potes Eucharistiam illi denegare, quia alibi notorium est esse indispositum. Ergo teneris. Et ita sustinet Suar. *disp.67.sect.4.& 5. in fine.*

Verum si probabiliter præsumere potes peccatorem emendatum esse, vt ferè semper teneris præsumere, cum tibi contrarium non constat, sine dubio obligatus es ei Eucharistiam concedere; quia ex ea concessione neque scandalum etiam latè sumptum sequi potest, cum suscipiens Eucharistiam benè eo loci audiat, neque sacramento irreuerentiam vllam irrogas, cum prudenter credas ritè dispositio concedere. Sic Vasqu. *disput.* 209.*cap.* 2. Fagund. *de Eucharist. lib.3. cap.*10. *num.*7.

Sed hinc oritur non leue dubium practicum, raro, vel nunquam peccatori publico publicè petenti Eucharistiam etiam eo loco, quo publicus peccator est, denegandam esse. Nam esto iure, vel facto publicus peccator extiterit, potest peccati pœnituisse, sicque videris obligatus præsumere, cum Eucharistiam publicè petit. Etenim ab Eucharistia nemo repelli potest, nisi ob peccatum nondum odio habitum, vel ob excommunicationem à qua non sit absolutus, vel ob præceptum superioris communionem interdicentis. At hæc omnia impedimenta te inscio sublata esse possunt; sicque præsumendum videtur ex eo quod publicè Eucharistia postulatur. Ergo raro quempiam repellere à communione poteris.

Ob hanc obiectionem existimo summa prudentia opus esse in repellendo peccatore à publica communione. Sed ab hac prudentia alienum non est, sed potius omnino debitum quod moraliter tibi constet, faciásque aliis constare petentem Eucharistiam à peccato destitisse, rectéque dispositum esse ad illius susceptionem. Nam cum peccatum notum tibi aliísque sit, expedit, omnino & tibi, & aliis recessum ab eo notum esse. Ex sola autem Eucharistiæ petitione sufficienter hic recessus præsumi non potest. Debet ergo tibi aliunde constare scilicet testimonio confessoris, vel Prælati absoluentis, tollentisque impedimentum, si ab eo positum est. Neque suscepturus Eucharistiam conqueri potest, quod ab eo hoc testimonium suæ rectæ dispositionis exigas. Quod maximè verum habet in peccatore publico per modum status, qualis est meretrix, vsurarius, histrio turpes comœdias exercens, seu modestas ad populi recreationem. Hi enim Eucharistiam petentes testimonium pœnitentiæ præstare debent & sacerdoti, & aliis. Idemque testimonium præstare debet excommunicatus denuntiatus, qui cum scandalo populi in excommunicatione persistit. Qui vero homicidium, adulterium, aliudve delictum perpetrauit, si aliàs Christianè procedebat, communio concedi potest eo solum quod communionem sibi dari publicè petat, quia prudenter præsumi potest dignè ad communionem accessurus.

13. Si vero peccator occultus sit, neque emendatus, & Eucharistiam petat publicè concedi potest, secus si secretò petat. Est conclusio ab omnibus recepta cum D. Thom. *q.*80. *art.*6. Prima pars habetur expresse *cap. si tantum. cap. placuit.* 6. *quæst.*2. *& cap. si sacerdos de officio ordinar.* Ratio est, quia præsumi non potest Christum velle Eucharistiæ ministrationem in graue detrimentum suscipientis cedere, cum in fidelium fauorem fuerit instituta. At si occulto peccatori publicè Eucharistia negaretur, cederet in graue illius detrimentum, siquidem ea negatione secretum illius peccatum manifestaretur. Non igitur credendum est Christi voluntatem eam esse. Præterea occultus peccator, & publicè iustus publicè probatur dignus Eucharistia. At in publica bonorum communium distributione iniustum est repellere vt indignum, qui vt dignus publicè probatus est. Ergo iniustum est publicè negare Eucharistiam tanquam indigno peccatori occulto, & publicè iusto. Notanter dixi iniustum esse negare Eucharistiam publicè, peccatori occulto tanquam indigno. Nam si alia via negare Eucharistiam potes scilicet consumendo hostias consecratas antequam ad peccatorem peruenires, illumque simul cum aliis absque communione relinquendo, sine dubio id facere posses, & deberes; quia illa non est publica, & infamis repulsa, sed præteritio, & prudens quædam ministrationis omissio.

14. Quod si obiicias illicitum esse concedere Eucharistiam peccatori, quem secretò euidenter scis eam sumere velle ad conculcationem, vel vsum magicæ artis, ergo neque licebit concedere, vt sumat, cum eius corpus, & anima Deo sint odibilia? Respondeo negando consequentiam, nam dispensatio sacramenti ad conculcationem, vel vsum magicæ artis, aliena est ab institutione huius sacramenti. Neque est dispensatio communis, & nomine Christi, sed iniqua distributio, & nomine distribuentis facta, ac proinde honestari non potest ex sola publica suscipientis dignitate cognita illius secreta malitia. Benè tamen dispensatio publica sacramenti in cibum, & potum suscipientis honestari potest ex publica suscipientis dignitate, quia est dispensatio communis, & propria huius sacramenti, & nomine Christi facta. Et hinc soluitur argumentum, quare non possis concedere ensem apud te depositum ei, quem scis petere ad se, vel alium occidendum, tametsi publicè petat; potes tamen concedere Eucharistiam in cibum, & potum. quia ensis concessio non est dispensatio communis, & publica, quæ publica tantum suscipientis dignitate honestatur, sed est quædam dispensatio priuata, ac proinde ex priuata notitia indignitatis suscipientis regulari debet. At Eucharistiæ dispensatio publica, est publica illius administratio nomine, Christi facta, ideoque ex publica suscipientis dignitate, vel indignitate licitus, vel illicitus illius vsus desumendus est.

15. Notanda tamen est differentia inter sacerdotem obligatum administrare Eucharistiam, & inter illum qui huius administrationis nullam habet obligationem. Si enim secretus peccator, neque emendatus petat à te Eucharistiæ administrationem, cum nullam obligationem administrandi habeas, negare poteris, quia illa non est negatio publica, sed priuata, & debita, neque reputari potest indigna repulsa, sed liberalis cuiusdam administrationis omissio. Secus si cum petit, obligationem habes ministrandi, & publicè petit, publicè repellere non potes. Ex quo fit, si peccator occultus à te qui parochus non es, administrationem Eucharistiæ publicè petat extra casum extremæ necessitatis, antequam in altari existas ad sacramenti administrationem expositus, posse, & debere ei Eucharistiã negare, quia vt persona priuata negas, & non vt publica, siquidem non es ab Ecclesia actu constitutus publicus Eucharistiæ dispensator. Secus esset dicendum, si in altari ad dispensandum esses expositus, quia eo casu iam ab Ecclesia es dispensator publicè constitutus, ac proinde nemini vt indigno negare publicè Eucharistiam potes, qui publicè non probetur indignus. Et idẽ est si parochus esses, & peccator Eucharistiam publicè peteret tempore quo aliàs obligatus esses ministrare, negare nullatenus posses, quia negares vt indigno Eucharistiam qui publicè dignus probatus est. Suar. *disp.*67. *sect.*4.

16. Placet tamen aduertere improbabile non esse quod Henriq. *lib.*8. *cap.*57. *num* 2. peccatorem, cuius indispositio ad sacramentum probari testibus potest, ab Eucharistiæ susceptione repelli posse, tametsi publicè petat, dummodo prius monitus sit secretò, & recedere non velit, quia cum iustè possit accusari & denunciari, & in exteriori foro de crimine conuinci, non videtur ei irrogari iniuria anticipata illa negatione, cui ipse causam dedit. Etenim illa negatio non est iudicialis Eucharistiæ priuatio, sed charitatiua ministrationis suspensio, & Eucharistiæ detentio, & custodia, quousque suscipientis dignitas examinetur.

17. Secunda pars conclusionis scilicet peccatori occulto, neque emendato, si secreto Eucharistiam petat denegandam esse facilè probatur: quia sacerdos ex officio tenetur vitare quamlibet sacramenti irreuerentiam, & prauam illius susceptionem, si id facere possit absque graui damno proprio, vel alterius. At si peccator Eucharistiam secretò petat, nulla ei irrogatur iniuria, si denegatur, nullumve scandalum sequitur, siquidem ob omnibus in quorum conspectu denegatur, indispositus esse cognoscitur. Ergo. Quod si ex tribus ibi astantibus vnus tantum esset ignarus indispositionis, non obinde Eucharistia ministranda est, quia scandalum quod ex tali administratione scientibus proueniret, præponderat infamiæ, quæ sequi potest apud ignarum. Neque infamatio apud vnum tantæ considerationis esse videtur, inquit Henriq. *lib.*8. *c.*59. *n.*1. *in fine*, vt valeat honestare administrationem sacramenti peccatori factam. Vt hanc tamen negationem sacerdos præstare possit, debet certò cognoscere suscipientis indispositionem, vel ex ipsius confessione, vel ex visu, vel ex aliorum testimonio manifesto: aliàs grauissimè peccabit repellendo vt indignum à communione, quem indignum esse ignorat.

18. Hanc tamen doctrinam limitat Soto *in* 4. *dist.* 12. *q.*1. *a.*6. ne procedat in parocho, cum tempore præcepti, vel extremæ necessitatis peccator occultus ab eo Eucharistiam petit, quia petit quod parochus obligatus est ministrare ex officio, cuiusque susceptionis ipse probatus non est indignus. Sed hæc limitatio nullatenus admittenda est, sicuti neque eam admittunt communiter Doctores, teste Vasq. *disp.* 109. *cap.*5. *à num.*49 Etenim secreta denegatio Eucharistiæ à parocho facta non est occulti peccatoris iudicialis punitio, quæ culpam iuridicè probatam requirit, sed est quædam denegatio præmij, quod est peccatori indebitum, & quædam fraterna correctio ex obligatione proprij muneris, ad quam faciendam sola notitia certa indispositionis requiritur.

19. Sed quid si sacerdos crimen nondum emendatum ex sola confessione agnouerit? Plures & satis probabiliter censent Eucharistiam concedi debere, nec negari posse, tametsi nullum adsit infamationis periculum. Quia illa negatio vix excusari potest à tacita criminis exprobatione, & sigilli violatione, qua sacramentum pœnitentiæ odiosum redditur. Sic docent Palud. *in* 4. *dist.*9. *quæst.*4. *art.*1. *concl.* 3. Siluest. *Eucharistia* 3. *quæst.*5. Nauarr. *cap.*21. *n.*55. Valen. *t.*4. *disp.*6. *quæst.* 8. *punct.*3. Ægid. de Coninch *q.*80. *art.* 6. Sanctius *lib.* 3. *de matr.* *disp.*36.

disp. 36.*num.*14. Fagund.*de Euchar.lib.*3.*cap.*3c *num.*23.Laym. *lib.*5 *sum.tract.*4.*cap.*6.*q.*3.*conclus.*2.& alij.

20. Nihilominus verius censeo negari supradicto peccatori Eucharistiam posse. Sic pluribus relatis Vasq.*disp.*209. *cap.*5.*fine.* Suar. *disp* 67.*sect.*3. Moneor: quia talis denegatio non est infamatio pœnitentis), siquidem nullus alius suspicari potest negatam esse Eucharistiam ob malam suscipientis dispositionem, quia nullus alius præter sacerdotem, & suscipientem præsens est tali denegationi, vt suppono. Neque ea denegatio vllam peccatori irrogat iniuriam, quia ipse nullum habet ius petendi Eucharistiam, cum non habeat gratiam. Neque denique est exprobratio peccati, aut sigilli violatio, sed quædam actio orta ex scientia habita per confessionem, qua scientia vti licitum est ad proprias actiones moderandas, cum nullum adest sigilli violationis periculum. Quod hoc exemplo declaro: si enim cognosceres ex confessione peccatorem Eucharistiam petere ad illam conculcandam, sine dubio eam illi negare posses. Item si cognosceres ensem à te petere, vt te interficiat, non esses obligatus illi concedere, quia horum denegatio non est peccati obiurgatio, aut reuelatio, sed prudens sacramenti, & propriæ vitæ defensio. Ergo denegatio Eucharistiæ ob indispositionem in confessione cognitam non est sigilli violatio, alias neque ob vitandam mortem, neque ob aliud quodcunque malum licita esse posset.

21. Tertius casus est de his, qui criminis suspicione laborant, an iis concedi possit, & debeat Eucharistia, si petant? Pro cuius solutione præmitti debet ex Glossa in *cap. dixit Dominus.* 32.*qu.*1.*verbo suspicio*, & ex his quæ diximus *tract.* 4. *de fide disp.*7.*pun.*1. triplicem esse suspicionem; leuem, grauem, & violentam. Leuis suspicio secundùm omnium sententiam communionem concedere non impedit, quia ob leuia indicia delicti nemini sunt neganda bona debita. Grauis suspicio, quæ ex grauibus indiciis nascitur, alicui videri posset impedire ne communio concedatur, ob periculum ne sacramentum indigno concedatur. Verum hoc periculum ministranti imputari non potest, cum non possit negare Eucharistiam ex indispositione suscipientis probabiliter tantum cognita. Etenim quilibet fidelis ius habet, vt sibi Eucharistia concedatur, à qua concedenda repelli non potest, quin illius suscipiendæ probetur indignus. At ex indiciis, quæ grauem suspicionem generant, sufficienter indignitas non probatur, possunt enim falsò subesse, vtpote quæ probabilitatem inducunt, non certitudinem. Quocirca sola suspicio vehemens, & violenta, quia moralem delicti certitudinem constituit, à communione concedenda impedit: impedit namque à communione publicè, & secretò concedenda, si suspicio publica sit, à communione vero secretò concedenda impedit secreta suspicio. Sic ex communi sententia Henriq *lib.*8.*cap.*56.*n.*5. Suar. *disp.*67.*sect.*6.*circa finem.* Vasq.*disp.*209.*cap.*5.*fine.*Laym.*lib.*5.*sum.tract.*4.*cap.*6.*q.*3.*vers. Addo* 3.Fagund.*de Euchar.lib* 3.*cap.*10.*n.*29.

22. Limitat tamen Henriq. Suar. & Fagund. ne procedat in articulo mortis, in quo si violenter suspectus de crimine signa contritionis ostenderit, à sacramenti susceptione repelli non debet, tametsi (vt inquit Suar. & Fagund) delictum non confiteatur, quia signa contritionis in eo articulo suspicionem violentam eneruant. Ex qua doctrina fortè inferet aliquis, hæretico negatiuo concedendam esse Eucharistiam in articulo mortis, si signa contritionis dederit, tametsi delictum non fateatur. Quia ob solam vehementem suspicionem impœnitentiæ damnatur. Etenim cum neget delictum plenè probatum, suspicionem violentam gignit ab eo nolle recedere. At suspecto vehementer de crimine in articulo mortis inquit Suar. & Fagund. Eucharistiam concedi debere, si signa contritionis ostenderit, tametsi crimen non fateatur. Ergo hæretico negatiuo concedi poterit Eucharistia. Deinde huic hæretico conceditur sacerdos, qui possit eum à peccatis absoluere, sed cui pœnitentia conceditur, Eucharistia denegari non debet, cap. *quod in te de pœnitent. & remission.* Item prædicto suspecto exigi poterat, & de facto exigitur iuramentum de veritate manifestanda, sed cui iuramentum exigitur ad purgandam suspicionem, Eucharistia concedi potest. Ergo. Præterea contingit sæpè sic morti damnatum ob negationem hæresis probatæ nullum in tali negatione peccatum committere, quia immunis est à delicto falsis testibus comprobato, vel quia ex aliqua probabili causa præsumit se esse excusatum à veritate manifestanda. Ne igitur sic damnatus absque Eucharistia moriatur, concedi omnibus debet.

In contrarium (vt credo) est consuetudo, forte quia signa contritionis præsumptionem violentam impœnitentiæ non existimantur minuere, dum delictum negatur, siquidem illis signis non obstantibus reus morti damnatur. Stante autem præsumptione violenta delicti, omnes Doctores firmant Eucharistiam concedendam non esse. Ergo his hæreticis negatiuis meritò Eucharistia negatur. Decisionem censoribus fidei remitto. Est enim casus examinatione, & consideratione dignus.

23. Tandem inquies, an Eucharistia dari possit iis suspectis ad purgandam suspicionem? Qua in re est certum, si ea intentione detur Eucharistia, vt Deus sua omnipotentia extra naturæ ordinem innocentiam suscipientis manifestet, omnino illicitum esse, quia est Dei manifesta tentatio, vt constat ex D. Thom. ab omnibus recepto 2.2 *quæst.*97.*art.*2. ideoque purgatio, quæ per ferrum candens, & aquam feruentem aliquando fuit in vsu, meritò abrogata est in *cap.vlt.purgat.vulgar.cap.ex tuarum.& aliis de purgat.canon.& cap.consuluisti.capite Mennam.cap.sæpè contingit.*2.*quæst.*5.& tradit D. Thom & ibi eius expositores *qu.* 80.*art.*6. Verum si iis suspectis Eucharistia concedatur, vt illius sumptione tanquam quodam iuramento aliquo modo suspicionem purgent, & veritatem declarent, ex se illicitum non est, est tamen illicitum spectata consuetudine à iure approbata. Prior doctrinæ pars ex se manifestè liquet. Quæ enim malitia esse potest, quod à suspectis de crimine exigatur sumptio Eucharistiæ, sicuti exigitur iuramentum? Non enim in hac sumptione est aliqua Dei tentatio, tametsi suscipiens Eucharistiam mortem subitaneam sibi imprecetur, si malè sumpserit, sicuti non est tentatio, quod iurans sibi mortem subitaneam imprecetur, si veritatem non dixerit. Sed in vtroque casu est quoddam execratorium iuramentum. Et sicut cum iuramentum exigitur à suspecto de crimine, non præsumitur falsò iuraturum, sic cum exigitur Eucharistiæ sumptio, non præsumitur malè sumpturum, sed potius à sumptione Eucharistiæ cessaturum. Ergo purgatio per Eucharistiæ sumptionem ex se illicita non est: ideoque in concil. VVormaciensi *can.* 10.*relato in cap.si Episcopo*,2.*q.*5. & *in can.*15 *relato cap.sæpè eadem causa*, & *quæst.*purgatio per Eucharistiæ sumptionem approbatur. Quæ si ex se illicita esset, nullatenus à concilio approbaretur. Nam licet illud Concilium generale non fuerit, sed prouinciale, non est credendum in re tam graui erraturum.

Quod vero consuetudine approbata à iure purgatio per Eucharistiæ sumptionem illicita sit, probatur efficaciter ex *cap.ex tuarum.de purgat. canon.* ibi enim purgatio per aquam frigidam est insufficiens reputata, quia peregrina erat, & extra vsum, & inquit textus; peregrina iudicia sunt inhibita. At purgatio per Eucharistiæ sumptionem in desuetudinem venit ob grauia inconuenientia, quæ inde sequi poterant. Ergo ex supradicto textu hæc purgatio vtpote peregrina inhibita censetur, & consequenter illicita. Ex quo fit grauiter maritos, Prælatos, & iudices peccaturos, qui ad purgandam suspicionem vxorum, subditorum, & litigantium, sumptione Eucharistiæ vtuntur, & in his conueniunt Doctores cum D. Thom *q.*80. *art.*6.& tradit optimè Vasq. *disp.*210.*cap.*3.Suar.*disp.*67.*sect.*6. Henriq.*capite* 56.

Monet tamen Suar. *dicta disp.* 67.*sect.*6.*in med.* prædictam purgationem sumptione Eucharistiæ illicitam non esse, si ex libera cuiusque voluntate assumatur, quia sic assumpta non est extra vsum, præcipuè cum Gregor. VII. coram Henrico IV. (vt refert Lambertus *in historia rerum Germaniæ*) in probationem suæ innocentiæ Eucharistiam suscepit, inuitauitque Henricum, vt faceret, qui ausus non est vehementem suspicionem de illo habitam hoc tam diuino, & alto sacramento purgare.

TRACTATVS XXII.

ET

DISPVTATIO VNICA, DE EVCHARISTIÆ SACRIFICIO.

PVNCTVM I.

An in confectione Eucharistiæ vera ratio sacrificij inueniatur.

1 *Quid sit sacrificium.*
2 *Qualiter sacrificium ab adoratione, & oblatione distinguatur.*
3 *Proponitur, dubitandi ratio, qualiter in confectione Eucharistia vera ratio sacrificij sita sit.*
4 *Confectio Eucharistia Missa dicitur.*
5 *Vera ratio sacrificij in confectione Eucharistia sita est.*
6 *Res oblata est Christus sub speciebus panis & vini.*
7 *Fit satis rationi dubitandi n. 3 adducta.*

1. PRÆMITTENDVM est ex communi Doctorum sententia, teste Henriq. *lib.* 9. *cap.* 3. Azor. *t.* 1 *lib.* 10. *cap.* 17. *quæst.* 2. Vasq. *disp.* 220. & ex his quæ diximus *tr.* 8. *disp.* 2. *pun. vnico*, sacrificium propriè sumptum oblationem esse, qua non solum interius, sed exterius recognoscitur Deus vt supremus omnium Dominus, vitæque, & mortis author. Dicitur oblatio, quia quodlibet sacrificium est oblatio, vtpote quo aliquid Deo offertur, non tamen quælibet oblatio est sacrificium, siquidem primitiæ, & decimæ offerebantur, non tamen earum oblatio sacrificium erat, ideóque *in Psal.* 39. *& ad Hebr.* 5. sacrificium, & oblatio vt distincta enumerantur. Inquit enim Dauid: Sacrificium, & oblationem noluisti, & Paulus: Vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Deinde sacrificio non solum interius, sed exterius debet supremum Dei dominium recognosci. Quia sacrificium est præcipuus Dei cultus externus, eoque populus testatur verius esse fidei. Hinc colligunt communiter Doctores nullius rei oblationem rationem sacrificij habere posse, nisi ad hunc finem à suprema potestate fuerit assumpta. Nam cum nulla res ex se hanc significationem habeat, neque illam habere possit pro cuiusque arbitrio, manifestè infertur à supremo principe, capiteque reipublicæ illam habere debere. At cum supremus princeps non omnibus indiscriminatim hanc sacrificandi potestatem concesserit, sed aliquibus in particulari, ij tantum sacrificare poterunt, ob quam causam dixit Paul. ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, &c. indiget enim assumptione, nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Præterea sacrificio Deus recognoscitur. Non enim alteri quam Deo sacrificare possumus, teste Augustin. *lib.* 10. *de ciuit. Dei. cap.* 4. *& lib.* 8. *cap* 27. D. Thom. 2. 2 *quæst.* 95 *art.* 3. & Trident. *sess.* 22 *cap.* 3. Non enim alius à Deo vero, vt supremus Dominus, & omnium author recognosci potest. Neque his obstat, quod gentes Diis falsis, & dæmoniis immolabant, quia illarum immolatio non sacrificium verum, sed sacrilegium erat. Neque item obstat, quod sanctis Martyribus, Angelis, & Deiparæ Virgini templa, & altaria consecrentur, quia non consecrantur, vt eis sacrificia offeramus, sed vt eorum patrocinia, & orationes inter sacrificandum expostulemus. Tandem sacrificio recognosci debet Deus non vtcunque, sed vt supremus omnium Dominus vitæ, & mortis author. Vt autem hanc recognitionem res oblata significet, per sui mutationem offertur. Ea enim mutatione testamur sub dominio Dei omnia esse, ipsumque omnia, destruere, & conseruare posse, ideoque nullum sacrificium fuit in lege naturæ, & veteri absque rei oblatæ mutatione. Nam licet de sacrificio panis, & vini, quod obtulit Melchisedech Genes. 14. nullius mutationis scriptura mentionem fecerit, at credendum est panem oblatum esse in clibano coquendum, iuxta illud Leuit. 2. 7. 24. & vinum vel effusum esse, vel in libamen alterius rei oblatæ ipsum oblatum esse, ac proinde per mutationem panis, & vini sacrificium contigisse. Dixi *exterius, & interius Deum vt supremum Dominum, omniumque authorem esse recognoscendum*, nam si solum exterius recognosceres absque interiori recognitione explicita, vel implicita non verè, sed fictè sacrificares, quia quatenus à te signum illud procedit, non exprimit internam æstimationem Deitatis. Rursus sacrificium præter recognitionem supremi Dominij, & potestatis alia motiua accessoria habet, scilicet fieri in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, & in aliorum impetrationem, & in expiationem pro peccatis. Quod si præter hæc sacrificium aliquod aliam significationem habeat, vt habuit sacrificium Melchisedech, & Agni paschalis, quod Eucharistiam significauit, accidentalis, & extrinseca est ea significatio, neque ad sacrificij rationem propriè pertinet, alias supradicta non essent sacrificium, si Christus Eucharistiam non institueret, quod non est dicendum, cum facta fuerint in recognitionem supremæ potestatis per legitimum ministrum.

2. Sed inquires qualiter sacrificium ab adoratione, & oblatione distinguatur, cum possis adorare Deum, vt supremum Dominum, & authorem omnium, & sub eadem ratione ei aliquid offerre. Non igitur ab hac adoratione, & oblatione sacrificium distinguitur? Respondeo ab adoratione, & oblatione absolutè sumptis facilè sacrificium distingui. Ab adoratione namque distinguitur, quia adoratio non petit Deo aliquid offerri, cum fieri possit signo quodam transeunte, nostram erga Deum submissionem significante, quale est inclinatio, genuflexio. At sacrificio aliquid Deo offertur. Ab oblatione autem distinguitur, quia oblatio per se non petit superiori fieri. Sed quia contingere potest aliquam oblationem fieri Deo vt supremo Domino, ipsumque ea oblatione vt talem adorari, sicuti contingit in oblatione thuris, quo Deus odore perfunditur, videndum est qualiter ab hac oblatione, & adoratione sacrificium distinguatur? Respondeo ex expressiori signo, & significatione distingui. Sacrificium namque ex se postulat, vt res oblata aliquo modo mutetur, vt ea mutatione manifestè exprimatur Deum pro nutu suæ voluntatis omnia mutare, conseruare, seu destruere posse. At adoratio, & oblatio hanc mutationem non expostulant, ideoque non æquè exprimunt supremum dominium, & potestatem. Quocirca in oblatione thuris & adoratio, & oblatio, & sacrificium esse potest. Sed sub diuersa ratione, est adoratio quatenus eo signo te Deo vt superiori submittis; & oblatio quatenus Deo in odorem conuersum offertur, qui odor si absque consumptione thuris emitti posset, æquè oblationi aptus esset. Est tamen sacrificium, quatenus consumitur, & exhalatur, & ea consumptione, & exhalatione testatur Deum omnia conseruare, & destruere posse, supremumque dominium, & potestatem habere.

3. Ex his suboritur ratio dubitandi, qualiter in confectione Eucharistiæ vera ratio sacrificij inueniri possit? Nam cum Christus Dominus, qui est res oblata in Eucharistia (vt Doctores Catholici testantur) non mutetur, sed in se immutatus persistat, non videtur rationem sacrificij habere posse?

Quod

Quod si dicas mutari, quatenus sub speciebus panis, & vini per consecrationem constituitur? Obstat, quia sub speciebus panis & vini constituitur Christus absque sui mutatione substantiali, eo totum quod substantia panis & vini in ipsum conuertantur, quare mutatio non tam est Christi, quàm panis, & vini. Si vero dicas mutari Christum non per ipsius destructionem, sed per nouam illius reproductionem, ad rationemque sacrificij sufficiens esse oblatum quolibet modo mutari, siue desitione, siue noua productione, quia quolibet ex iis mutationibus suprema potestas recognosci potest? Obstat: quia incertum est & satis sub opinione positum Christum in hoc sacramento substantialiter reproduci. At omnino est certum in hoc sacramento in sacrificium offerri. Ergo ratio sacrificij ab illa opinione pendere non potest.

4. Pro huius difficultatis solutione primo statuendum est, confectionem Eucharistiæ Missam à sanctis Patribus, & conciliis nuncupari. Nam esto Missa quæ vox Latina est, propriè & in rigore significauerit tum dimissionem catechumenorum, quam sacerdos, vel diaconus finitis orationibus, & facta lectione ante oblationem faciebat, tum dimissionem populi Christiani quæ peracto sacrificio fit, teste Bellarmino *t.2. lib.1. de Missa cap.1.* At communi, & frequenti vsu pro toto sacro vsurpatur, sicuti fecit Ambros. *lib.5. epist.33.* & Augustin. *serm.92. de tempore.* & specialiter Tridentin. *sess.22. cap.2. in initio.*

5. Secundò in confectione Eucharistiæ verum, & proprium sacrificium offerri docuit Trident. *sess.22. cap.1. & 2. & can.1.* Aliàs Ecclesia Catholica nullum sacrificium haberet, siquidem nec oues, nec boues in sacrificium offert, neque sub hac ratione incensum adolet, sed vt Deum adoret, & excellentiam illius recognoscat.

6. Tertio, in prædicto sacrificio res oblata est Christus sub speciebus panis, & vini. Sic enim Patri æterno offertur. Tum ab ipso Christo vt principali offerente, tum à sacerdotibus, qui sunt eius ministri, vt latè declarat Tridentin. *loco allegato.* Qua ratione hoc sacrificium est infinitæ dignitatis. Neque panis, & vinum ad rem oblatam huius sacrificij intrinsecè pertinent, aliàs ea parte non esset sacrificium summæ dignitatis, neque idem cum sacrificio, quod Christus Dominus in ara crucis obtulit, cum ibi non fuerit panis, & vinum, neque aliquid loco illorum, quod simul cum Christo Patri æterno oblatum esset. Restat ergo, vt solus Christus sit, qui Patri æterno in hoc sacrificio offertur.

7. Ex his rationi dubitandi respondeo Christum Dominum in hoc sacrificio offerri, non prout est in se, sed prout sub speciebus panis, & vini ex vi consecrationis constituitur, quia sub hac ratione ipse substantialiter mutatur, quatenus in ipsum substantia panis, & vini conuertitur, quæ mutatio sufficiens est ad veram rationem sacrificij. Sic ex communi sententia tradit Suar. *disput.75. sect.1.* Ægid. de Coninch. *quæst.83. articul.1. dub.4.* Neque mihi probatur sententia Vasq. *disput.220. cap.3. numer.26. & disput.222. cap.7. & 8.* asserentis ad rationem huius sacrificij nullam requiri in re oblata mutationem, sed ex eo quod repræsentet mutationem alibi in se factam, sufficienter rationem sacrificij sortiri. Distinguit namque Vasqu. duplex sacrificium, aliud absolutum, aliud commemoratiuum, ad sacrificium absolutum mutationem rei oblatæ expostulat, secus ad sacrificium commemoratiuum. Hoc enim quia commemorat sacrificium quod verè mutatum est, tametsi ipsum non mutetur, veram sacrificij rationem habet. Quod si obucias inde sequi sacrificia antiqua Christi mortem commemorantia veram sacrificij rationem habitura, tametsi nullam in re oblata mutationem haberent? respondet ipse Vasq. nullatenus id verum esse, quia ad sacrificium commemoratiuum, quod sine sui mutatione offertur, requiritur (inquit) quod res oblata in eo sacrificio commemoret mutationem non alterius, sed sui ipsius in alio sacrificio factam: cum autem omnia sacrificia antiqua non sui, sed Christi mutationem præfigurabant, ideo ob solam commemorationem rationem sacrificij habere non poterunt. Secus Christus in sacrificio Missæ oblatus, qui absque sui mutatione mutationem in Christo factam commemorat. Non inquam mihi probatur hæc doctrina. Nam esto sacrificium Eucharistiæ commemoratiuum sit sacrificij in cruce oblati, non ob eam solam rationem sacrificium est, sed quia ibi Christus sub speciebus panis, & vini Patri æterno offertur, & incruentè immolatur. Præterea est doctrina nouiter inuenta ad effugandam difficultatem. Neque est vllus alius Doctor, qui eam admittat. Omnes enim ad sacrificium propriè sumptum mutationem rei oblatæ requirunt. Præterea nullo fundamento affirmatur ad sacrificium sufficere, quod res oblata commemoret mutationem sui in alio sacrificio factam, eodem affirmari poterit sufficere, quod alterius sacrificij mutationem commemoret. Hac enim commemoratione Deus author vitæ, & mortis significari poterit. His positis.

Quæstioni respondeo confectionem Eucharistiæ verum sacrificium esse, quia media Eucharistiæ confectione offertur Deo Patri eius Filius sub speciebus panis, & vini à legitimo ministro in supremæ potestatis, & dominij recognitionem. Ergo est verum sacrificium, adest enim legitimus minister qui est sacerdos, res oblata sensibilis, qui est Christus sub speciebus panis & vini, cum sufficiente sui mutatione, vt supremum dominium, & potestas recognosci possit. Etenim sacerdos conficiens Eucharistiam ita patri æterno eius Filium offert sub speciebus panis & vini, vt ea oblatione necessario substantiam panis, & vini destruat, & in corpus, & sanguinem Christi oblati, & mysticè mactati conuertat. Ergo offert Christum sub speciebus panis cum sufficiente mutatione ad sacrificium. Nam esto Christus in se non mutetur, sufficit quod quatenus sub speciebus panis constituitur, mutationem, & mysticam mactationem recipiat. Sub qua mutatione, & mystica mactatione æterno Patri offertur. Ergo offertur cum sufficiente mutatione ad sacrificium, siquidem ea mutatione satis significatur Deum vitæ, & mortis authorem esse.

PVNCTVM II.

An in sola confectione Eucharistiæ sub vna vel duplici specie vera ratio sacrificij sita sit.

1 *Proponitur quæstio.*
2 *In sola consecratione essentia sacrificij consistit, reliquæ partes ad ornatum, vel integritatem pertinent.*
3 *Consumptio ad perfectionem extrinsecam sacrificij pertinet.*
4 *In consecratione vnius tantum speciei veram rationem sacrificij esse, qualiter probetur.*
5 *Hinc plures inferunt posse Pontificem rationabili causa intercedente dispensare, vt consecratio in vna tantum specie fiat.*
6 *Verius est ad essentiam sacrificij Eucharistici vtriusque speciei consecrationem requiri.*
7 *Fit satis fundamentis oppositis.*
8 *Iure diuino statuta est vtriusque speciei consecratio.*
9 *Pontifex dispensare non potest, vt sub vna tantum specie fiat consecratio.*
10 *Satisfit fundam. n.5. adductis.*
11 *Aliud est sacrificium imperfectum facere, aliud imperfectum relinquere. Illud non licet vnquam, hoc aliquando.*

1. Ex *superiori puncto* constat Eucharistiæ confectionem verum esse sacrificium. Superest inquirendum, an in sola illa, an etiam in aliis consecrationem comitantibus, vel subsequentibus ratio sacrificij sita sit.

2. Et omissis variis sententiis affirmandum est cum communi in sola consecratione essentiam sacrificij sitam esse, reliquasque actiones antecedentes, & subsequentes vel ad ornatum, vel ad integritatem sacrificij pertinere. Sic Azor. *lib.10. instit. moral. cap.19. q.2.* Lessius, *lib.2. cap.38. dub.2. num.16.* Suar. *de sacrificio missæ disp.75. sect.5. conclus.1. & 3.* Ægid. de Coninch. *quæst.83. articul.1. dub.5. num.84. & seqq.* Vasq. *disput.222. per totam.* & validè Irenæus *lib.3. cap.23. num.7.* Cyprian. *serm. de cœna Domini.* Chrysostom. *hom. de prodit. Iudæ.* Gregor. Nyssenus *lib.4. dialogor. cap.18.* & alij relati à Vasq. *dicta disp.222. cap.5.* Prior pars conclusionis scilicet in consecratione essentiam sacrificij sitam esse superiori puncto probata est. Quod vero in sola illa consistat inde probo, quia ea sufficienter Christi mors repræsentatur, & Patri æterno eius Filius offertur actu ipso consecrationis, & ex intentione ministri, ergo nulla alia re indiget, vt veram sacrificij rationem habeat. Quod amplius confirmari potest ex probatione secundæ partis conclusionis, scilicet reliquas actiones consecrationem antecedentes, & subsequentes nullatenus ad essentiam sacrificij pertinere. Et in primis oblatio verbalis antecedens, & subsequens consecrationem nullatenus sacrificium integrat, sed solum ornat. Tum quia Christus Dominus ea vsus non fuit nocte cœnæ, cum hoc sacramentum instituit, & sacrificium confecit. Tum quia ea oblatione Christus, qui est in hoc sacrificio res oblata non mutatur, sed potest sæpius supra eandem materiam repeti. Deinde fractio hostiæ, & commixtio illius cum sanguine nequaquam sacrificium Eucharisticum integrat, siquidem ea cæremonia non legimus Christum vsum fuisse, neque ab eo esse institutam. Aliàs si nulla esset fractio, nec vllam partem hostiæ sacerdos in calicem mitteret, sacrificium perfectum non faceret contra D.Thom. ab omnibus ferè receptum *quæst. 83. art.6. ad 6.* Communio vero quæ laïcis inter sacrificandum conceditur, neque sacrificium integrum est, aliàs omnes laïci essent sacerdotes, neque est pars sacrificij, aliàs extra sacrificium Missæ concedi non posset, nè sacrificium imperfectum esset. Solum de sumptione Eucharistiæ facta a sacerdote tempore sacrificij restat probandum, non esse sacrificio essentialem.

Primò quia Christus Dominus in vltima Cœna conficiendo hoc sacramentum sacrificauit, sicuti definit concil. Trident. *sess.22.cap.1.* At si communio ad essentiam sacrificij pertineret, certum de fide esset Christum seipsum communicasse, cum tamen sub opinione positum sit. Ergo communio non est pars essentialis sacrificij. Deinde Christus Dominus, teste Trident. *sess.22.cap.1.* præcepit omnibus sacerdotibus, vt sacrificium offerrent, cum dixit: Hoc facite in meam commemorationem. Sed non legimus præcepisse, vt communionem acciperent. Ergo communio ad essentiam sacrificij non pertinet. Neque enim credi potest Christum Dominum omissurum hanc actionem in illo præcepto, si ad illius executionem necessaria foret. Item sacerdos sacrificium offerens, personam Christi gerit. Christus enim in omni sacrificio est præcipuus offerens, vt dixit Trident. *sess.22.cap.2.* At quatenus sumit Eucharistiam, nullatenus personam Christi sustinet, aliàs etiam laici sustinerent, neque offert Deo, sed potius à Deo accipit, & illius est conuiua. Ergo sumptio Eucharistiæ ad sacrificium non pertinet. Quod si dicas pertinere ad sacrificium, quatenus est sumptio ab ipsomet sacerdote ministrata? Obstat, quia ministrare Eucharistiam non est sacrificare, sed sacrificatum, & Deo oblatum sibi, & aliis communicare: alias quoties sacerdos extra missam seipsum communicaret, sacrificare diceretur, quod est absurdum. Præterea in consumptione non potest præteriti mutatio quæ sufficiens sit, vt ratione illius Christus oblatus significet Deum vitæ, & mortis authorem esse, quia ibi non mutatur ipse Christus nisi tantum localiter, sed species mutantur, & corrumpuntur. Quinimo cum hæc mutatio potius contingat, cum species in stomacho sacerdotis desinunt esse potius eo tempore, quam in altari sacerdos sacrificare diceretur, quod admitti non debet.

3. Verum esto sumptio sacramenti ad essentiam sacrificij non pertineat; pertinet tamen ad illius perfectionem non quidem intrinsecam, sed extrinsecam, hoc est ad consecutionem finis illius. Etenim cum hoc sacrificium institutum fuerit, vt sit sacramentum, & animarum conuiuium, ab illius institutione deficit sacerdos, qui hoc conuiuium præparatum sumere omitteret. Et forte ob hanc causam dicitur in *cap. relatum de consecrat. dist. 2.* quale erit sacrificium, cuius neque ipse sacrificans particeps esse dignoscitur. Ideoque Ecclesia diuino Spiritu instructa, ita seuerè præcepit sumptionem sacrificij, vt etiam sacerdote dificiente alius sacerdos subrogaretur, qui oblatum consumere posset.

4. Posito autem in sola consecratione essentiam sacrificij sitam esse, examinandum est, an in consecratione vnius tantum speciei ratio sacrificij consistat, vel necessariò vtriusque speciei consecrationem requirat? Non desunt qui affirment in consecratione vnius tantum speciei veram sacrificij rationem esse, sicuti est vera sacramenti ratio: quia consecratione cuiuslibet speciei offertur Christus æterno Patri in supremi dominij recognitionem, in quo vera ratio sacrificij consistit. Quod si dicas ex ea ratione optimè probari; potuisse à Christo sub qualibet specie sacrificium institui, sicut & sacramentum instituit, non tamen de facto instituisse: eo quod sub vnius tantum speciei consecratione mors eius non satis exprimatur, quod ad rationem sacrificij Eucharistiæ necessariò requiritur. Est enim hoc sacrificium repræsentatiuum sacrificij, quod Christus Dominus de se obtulit in ara crucis, quam repræsentationem consecratio vnius tantum speciei non videtur habere? Obstat quia consecratio vnius speciei v. g. corporis Christi sub specie panis, significat solum corpus sub specie panis existere, sanguine, & anima non significatis. Ergo ex modo significationis denotat corpus fuisse ab anima, & sanguine separatum, siquidem solum ipsum ex vi significationis sub specie panis constituit. Ergo ex modo significandi consecratio cuiuslibet speciei denotat separationem, quam Christus in cruce fecit sui corporis ab anima, & sanguine. Ergo significat eius sacrificium cruentum. Neque inde fit plura sacrificia ibi adesse, sed vnum integrum, & completum ex duplici partiali, eo quod res oblata per vtrumque partiale sacrificium eadem est, scilicet Christus, & ad vnum, idemque sacrificium cruentum significandum offertur.

5. Ex hac sententia inferunt Adrian. *4.q.6.de Eucharistia, quæ incipit. Viso de impedimento. §. pro responsione.* Gab. *in can. missæ lect.53 litt.E.* Claud. Sanctes, *repetit. de Euchar. cap. 3.§.ex aduersariis.* Tabiena, *verbo Eucharistia, 1.num 2* [illegible] *eodem 2. num. 12. Angel. 1. num, 10.* Vvill m. Alan *lib.2.de Euchar, cap. 20.* Henriq. *lib. 8. cap.13.* Thom Sanch. *lib.8. de matr.disp.6.num.6. in medio,* posse Pontificem ex causa rationabili dispensare, vt sub vna tantum specie consecratio fiat. Nam si ex aliqua causa hæc potestas Pontifici negaretur, ea esset, quia Pontifici datum non est consecrationem Eucharistiæ permittere, quin ea consecratione sacrificium commemoratiuum passionis Christi Domini offeratur. At consecratione sub vna tantum specie passio Christi commemoratur, vt probatum est. Non igitur est vlla ratio, ob quam Pontifici denegetur hæc potestas. Secundo Pontifici concessa est potestas, teste Trident. *sess.21.cap.2.* vt in sacramentorum dispensatione salua illorum substantia ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium vtilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & [illegible] varietate magis expedire iudicaret. At permittere consecrationem sub vna tantum specie, omissa alterius speciei consecratione, non mutat sacramenti substantiam, sicuti non mutatur ob receptionem sacramenti sub vna tantum specie. Ergo est Pontifici concessa potestas permittendi consecrationem sub vna tantum specie. Tertio æqua obligatio esse videtur sacerdoti consecrandi sub vtraque specie, ac consumendi consecratum. At Pontifex dispensat, ne vtramque speciem consecrans vtramque recipiat, vt patet in sacerdotibus de nouo constitutis, qui cum Episcopo ordinante concelebrant, qui sub vtraque specie non communicant. ergo poterit dispensare ne aliqui sub vtraque specie consecrationem præstent. Quarto Christus Dominus sub vna tantum specie de facto consecrauit, cum discipulis euntibus in castellum Emaus apparuit, & in fractione panis se illis ostendit, vt ex communi sententia probant ibi Tolet. & Maldonat. At si nunquam futurum erat licitum sacerdotibus sub vna tantum specie consecrare, Christus Dominus qui se Apostolis magistrum, & doctorem exhibebat, nullatenus id faceret. Quinto testatur Raphael Volaterran. *lib.7.geographiæ,cap.4* Innocent. VIII. de facto cum Noruegiis dispensasse, vt sub specie tantum panis consecratio fieret. Quod factum approbat Onuphrius Panuin. *in chronica sub an.1490.* Henriq. Claud. Sanctes, & alij ex Doctoribus supra relatis. Sexto plures, grauesque Doctores firmant consecrationem sub vtraque specie solum ex Ecclesiæ constitutione haberi. Sic docuit Adrian. *illa quæst.6 de Euchar.* Maior *in 4.dist 9.q.3.§ tertio arguitur* & Nauar. *cap.25. num. 91.* Quod si verum est, manifestè conuincitur posse Pontificem dispensare. Sed gratis admisso ex iure diuino præceptam esse consecrationem sub vtraque specie, non inde infertur non posse Pontificem dispensare, siquidem in voto, iuramento, matrimonio rato, residentia parochorum sæpè Pontifex dispensat, quorum obligationes ex iure diuino ortum habent.

6. Nihilominus tenendum est vtriusque speciei consecrationem ad essentiam sacrificij Eucharistici necessariò requiri. Sic pluribus firmant Suar. *disp.75 sect.6.* Valq. *disp 223.cap.3. & 4.* Ægid. de Coninch. *quæst.83.art.1.dub 5 n.102.* Ratio est, quia sacrificium à Christo institutum est repræsentatiuum eius passionis, & mortis, iuxta illud: Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis. At consecratione vnius tantum speciei non repræsentatur Christi mors de facto. Non enim repræsentat corpus exangue, tametsi cum sanguine non repræsentet. Et licet solum corpus repræsentet sanguine non repræsentato, non inde fit repræsentare separationem corporis a sanguine, siquidem eam repræsentationem habere posset, tametsi corpus Christi à sanguine separatum non esset. Requiritur ergo ad hanc repræsentationem vtriusque speciei consecratio, ex eo quod enim quod corpus separatim à sanguine consecretur, ea consecratione separata, separatio corporis à sanguine denotatur, quæ separatio vnius tantum speciei consecratione abundè significata non erat.

Dices potuisse Christum Dominum sub vna tantum specie consecrari, sed ea consecratio verum esset sacrificium suæ mortis rememoratiuum. Ergo consecratio sub vna specie vera repræsentatio mortis Christi esse potest, & consequenter verum sacrificium? Adde consecrationem panis, & vini verum sacrificium esse, non tantum quia passionem, & mortem Christi commemorat, sed præcipuè, quia Patri æterno sub speciebus panis, & vini Christus offertur in supremi dominij recognitionem. At hæc ratio cuilibet speciei seorsim sumptæ competit. sub qualibet enim Christus suo Patri offertur. Ergo cuiuslibet speciei consecratio, vt ab alia distincta veram sacrificij rationem habet?

7. Ad primum respondeo, concedendo potuisse Christum sub vna tantum specie sacrificium rememoratiuum suæ passionis institui. At spectata rerum natura, non aptè quidem esset institutum, vt optimè probat Vasq. *disput. 223. cap. 3. & 4.* siquidem ea consecratio ex se, & seclusa Christi institutione nullam conuenientiam, & aptitudinem haberet ad significandum corpus à sanguine separatum fuisse, sed totam significationem ex Christi voluntate acciperet. Non est autem credendum de facto sic fuisse institutum, siquidem consecrationem vtriusque speciei instituit, qua aptissimè corpus à sanguine fuisse separatum significatur, vt supra probatum est. Præterea si in qualibet specie seorsim sumpta Christus vellet de facto mortem eius repræsentari, non vnicum, sed duplex sacrificium Eucharistiæ esset. Nam vnitas sacrificij Eucharistici non est ex re repræsentata, & oblata, sed ex repræsentatione, & oblatione desumenda est, siquidem in repræsentatione, & oblatione ratio sacrificij incruenti consistit. At esset duplex repræsentatio, & [illegible], & vna ab alia distincta. Ergo esset duplex sacrificium [illegible]

gr...n.

grum, & completum, quod est absurdum, & contra Trident. *sess. 22. cap. 1. & seqq.* Ad secundum admitto consecrationem panis, & vini verum esse sacrificium, quia sub speciebus panis & vini, æterno Patri eius Filius offertur sed non vtcunque, sed mysticè mactatus, & immolatus. Cum autem vnius tantum speciei consecratione non significetur mactatus, & immolatus, sed ad hanc significationem necessario vtriusque speciei vt consecratio concurrere debet, ea de causa in vnius tantum speciei consecratione sacrificij essentia non consistit.

8. Hinc primo infertur iure diuino statutum esse consecrationem sub vtraque specie esse faciendam. Quia iure diuino statutum est consecrationem Eucharistiæ ita fieri, vt ea consecratione sacrificium commemoratiuum passionis Christi, Domino offeratur, sicuti definiuit Trident. *sess. 22. cap. 1. & 2.* At ex dictis constat sola consecratione vnius speciei memoriam passionis eius non recoli, sed necessario vtriusque consecrationem concurrere debere. Ergo iure diuino vtriusque consecratio est statuta. Præterea Trident. *sess. 22. cap. 1. & can. 2* expressè affirmauit Christum Dominum vtriusque speciei consecrationem Apostolis, eorumque successoribus præcepisse illis verbis Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem. Neque valet dicere Christum Dominum præcepisse vtriusque speciei consecrationem, sed non simultaneam. Quia præcepit consecrationem, sicuti ipse fecit, at ipse simul vtramque speciem consecrauit: ergo vtriusque consecrationem simultaneam præcepit. Et licet Lucas post consecrationem panis ante calicis consecrationem referat Christum dixisse illa verba, Hoc facite in meam commemorationem, non inde inferri potest solius panis consecrationem fieri posse. Tum quia ipse Lucas indicat post consecrationem calicis id ipsum præcepisse illis verbis: *Similiter, & calicem*, aduerbium enim *similiter* refert subsequentia facta esse sicut & præcedentia. Tum quia Paul. 1. Corinth. 11. post cuiuslibet speciei consecrationem protulit Christum præcepisse id ipsum fieri in sui memoriam. Ergo vtriusque consecratio à Christo præcepta est omnibus sacerdotibus. Ergo nullum est fundamentum asserendi consecrationem vnius speciei sine alia fieri posse. Præterea non constat iure diuino singulis Sacerdotibus præceptam esse vnius speciei consecrationem, tametsi ordini sacerdotali præcepta fuerit. Ergo vt præceptum illud Lucæ 22. à Trident. declaratum consecrandi vtramque speciem omnes, & singulos sacerdotes astringat, intelligendum est casu quo consecrare, & sacrificare velint. Tenemur ergo ex obligatione iuris diuini vnius speciei consecratione facta, aliam simul consecrare, & ita sustinet D. Thom. 3 *p. quæst. 74 art. 1. & quæst. 80. art. 12. ad 3. & ibi* Caietan. *quæst. 1.* Syluest. *Eucharistia 1 quæst. 5* Domin. Sotus *in 4. dist. 9. q. 1 art. 2. in fine* Suar. *disp. 43. sect. 3.* Vasq. *disp. 223 cap. 3.* & alij apud ipsos.

9. Secundò infertur longe probabilius esse Pontificem dispensare non posse, vt in vna tantum specie consecratio fiat, quia dispensare non potest, vt hoc sacramentum conficiatur, absque eo quod sacrificium offeratur. At essentia sacrificij Eucharistici est vtriusque speciei consecratio, vt probatum est. Ergo non potest dispensare, vt consecratio sub vna tantum specie fiat. Sic ex communi sententia tradit Suar. *disp. 43. sect. 4.* specialiter *concl. 3.* Vasq. *dicta disp. 223. cap. 3. num. 10.* Ægid. *quæst. 83 art 1. dub. 5 in fine, num. 1 2.*

10. Superest satisfacere argumentis *num. 5.* adductis, quibus probatur posse Pontificem dispensare, vt in vna tantum specie consecratio fiat. Ad primum ex probatione nostræ sententiæ, constat vnius speciei consecratione sacrificium cruentum Christi non repræsentari. Ad secundum admitto Pontifici concessam esse potestatem in sacramentorum administratione mutandi, & alterandi prout sibi visum fuerit expedire, salua illorum substantia, nego tamen ad Eucharistiæ substantiam non pertinere vtriusque speciei consecrationem, cum Eucharistiæ sacramentum perfectum non sit in vna tantum specie, sed necessario vtramque postulet. Ad tertium concedo quemlibet sacerdotem consecrantem principaliter obligatum esse consecratum consumere. Secus vero qui accessoriè solùm, & ob aliquam sacram significationem consecrant, qualiter contingit in nouiter ordinatis: hi enim oblatum consumere non tenentur, cum ad perfectionem sacrificij vnius sacerdotis consumptio sufficiat. Ad quartum admitto eo casu vnicam speciem Christum consecrasse, quia ad sui manifestationem, & discipulorum solatium ea solum sufficiebat, sed inde inferri non debet vnam speciem absque alia consecrari posse, cum stet diuinum præceptum de vtriusque speciei consecratione. Ad quintum nego vnquam Pontificem dispensasse, neque credendum est Volaterrano, & Onuphrio, tum quia huius dispensationis nec vestigia adsunt. Tum quia Volaterr. non dicit Innocent. dispensasse, vt panis consecratio fieret absque calicis consecratione, sed dispensasse,

vt calix sine vino consecraretur, quod absurdum est, cum non possit Pontifex sacramentorum materias mutare. Tum quia non apparet occasio, & legitima causa, ob quam hæc dispensatio concessa fuerit, cum nulla prouincia cognoscatur, in qua vinum conseruari non possit. Non enim Christus Dominus sacramentum sui corporis, & sanguinis instituerit pro tota Ecclesia, sciens aliquam suæ Ecclesiæ partem eo frui non posse. Quinimo neque excogitari potest ratio honestans dispensationem. Nam cum hoc sacramentum non sit necessitatis, sed vtilitatis, maior vtilitas, & conuenientia cernitur, vt ritus sacrificandi integer, & imminutatus in Ecclesia perseueret, quam vt excusetur detrimentum quod vnæ, vel alteri prouinciæ prouenire potest ex carentia sacrificij dimidiati, & imperfecti. Ad sextum negamus obligationem consecrandi sub vtraque specie ex humano iure prouenire, ex diuino namque prouenit, vt probatum est. Quo posito vt probabilius affirmamus Pontificem dispensare non posse, & ad probationem dicimus in votis, iuramentis, matrimonioque rato dispensare, remittendo nomine ipsius Dei obligationem, qua remissione facta nec votum, nec iuramentum, neque matrimonium ratum persistit, ac proinde non propriè in iure diuino dispensat. Ius enim diuinum, quod nequaquam à Pontifice tolli potest, est quod perseuerante voto, iuramento, & matrimonio rato obligatio nascatur. Quod vero votum, iuramentum, & matrimonium ratum non dissoluatur causa rationabili intercedente, & à legitimo ministro, non est iuris diuini, potius enim ex diuino iure habetur horum dissoluendorum potestatem Pontifici commissam esse. Idem dicendum est de residentia parochorum, ex iure diuino obligationem esse, ne parochus absque legitima causa absit. At causa legitima interceniente conforme est iuri diuino abesse posse.

11. Aduertunt tamen & bene plures Doctores, præcipuè Suar. *dicta disp. 43. sect. 4 con*[illegible] Az[illegible] *1. lib. 10. cap. 19. quæst. 3.* Laymann. *lib. 5. summ. tract.* [illegible] *cap.* [illegible] *in principio*, sæpè contingere posse, quod sub vna tantum specie consecratio fiat ob impotentiam physicam, vel moralem alteram consecrandi: Vt contingit si consecrata hostia reperias aquam loco vini appositam esse, neque inuenias vinum, quod consecrare possis, vel non inuenias absque magno scandalo, aut sine manifesto vitæ periculo. Quia eo casu dici non potes sub vna tantum specie voluisse consecrare, sed vnius tantum speciei consecrationem permisisse. Aliud enim est sacrificium imperfectum facere, quod ob nullam causam licet, vt benè Suar. *dicta sect. 4. in fine*: aliud imperfectum permittere, quod ex rationabili causa honestari potest.

PVNCTVM III.

De sacrificio, quod Christus in vltima Cœna, & in ara Crucis obtulit, & horum cum sacrificio Missæ comparatione.

1. *In ara Crucis Christus Dominus se in sacrificium obtulit.*
2. *Deinde in vltima Cœna, cum Eucharistiam instituit.*
3. *Explicatur qualiter sacrificium Missæ cum prædictis connectatur, vel ab eis differat.*

1. COnstat ex Trident. *sess. 22. cap. 1. & 2* Christum Dominum in ara crucis se in sacrificium Patri æterno obtulisse, quia se occidendum obtulit ex intentione recognoscendi Patrem, vt supremum Dominum, vitæque & mortis authorem. Etenim cum Christus Dominus à Patre æterno fuerit sacerdos constitutus, vt propitiatio esset pro nostris, & totius mundi peccatis, in eorum satisfactionem se ipsum libere obtulit occidendum: in qua oblatione vtpote libera sacrificium cruentum constitutum est. Neque inde fit Martyres cum se ipsos tyrannis occidendos tradunt sacrificium sui obtulisse, quia ipsi non sunt sacerdotes à Deo constituti, vt propriam vitam in sacrificium exponant, neque habent vitam in sua potestate proxima, sed tantum remota, quatenus se liberè tyrannis offerunt, non tamen iam oblati, & tormentis affecti possunt suam vitam conseruare, sicut potuit Christus, qui potestatem habebat ponendi animam suam, & iterum sumendi illam quolibet dolore, & tormento affectus, quod ad veriorem sui ipsius sacrificium necessariò requiritur.

2. Deinde ex eodem concil. Trident *sess. 22 cap. 1.* certum est Christum Dominum in vltima Cœna cum sacramentum Eucharistiæ confecit, sacrificium sui obtulisse. Nam cum fuerit sacerdos à Patre constitutus secundum ordinem Melchisedech *Psal. 109.* & ad Hebr. 7. debebat in sacrificandi ratione cum Melchisedech conuenire. At nisi dicamus sacrificium obtulisse, cum de facto panem, & vinum, consecrauit, & sub speciebus panis, & vini se Patri æterno

obtulit, nulla alia apparet ratio, ob quam cum ſacerdotio Melchiſedech conuenire poſſit. Ergo dicendum eſt in ea actione verum obtuliſſe ſacrificium. Præterea de ratione ſacrificij eſt, vt aliquid à ſacerdote offeratur, quod ex ſui mutatione ſufficienter exprimat Deum vitæ, & mortis Dominum eſſe. At oblatio, quam ſui ipſius Chriſtus Patri æterno fecit conſecrando panem, & vinum, ſufficienter expreſſit Patrem æternum vitæ, & mortis eſſe authorem, ſiquidem ſub ſpeciebus panis, & vini myſticè mactatus, & verè mactandus oblatus eſt. Ergo.

3. Ex his facile eſt explicatu, qualiter ſacrificium Miſſæ cum ſacrificio vltimæ Cœnæ, & Crucis conueniat, vel ab eo differat. Et quidem in omnibus his vnicam eſſe hoſtiam, vnicumque ſacrificium quoad rem oblatam definiuit Tridentin. *ſeſſ. illa 22. cap. 1. & 2.* Nam in omnibus his idem Chriſtus offertur, diuerſimodè tamen. In Cruce offertur cruentè per ſanguinis veram, & realem effuſionem, in Cœna vero, & in miſſa incruentè offertur, illius ſanguinis effuſi vera repræſentatione. Quocirca quoad modum offerendi nemini eſſe dubium poteſt ſacrificium crucis, & ſacrificium vltimæ Cœnæ, & quod nos offerimus in Miſſa diuerſum eſſe, tametſi quoad rem oblatam idem omnino ſit.

Præter hanc differentiam aliæ plures inueniuntur, quæ tamen ſacrificij vnitati non obſtant, quia non obſtant rei oblatæ vnitati. Primò ſacrificium Miſſæ differt à ſacrificio cœnæ, & crucis quoad offerentem; nam eſto in omnibus ſit Chriſtus offerens: in ſacrificio cœnæ, & crucis, fuit immediatus offerens ex certa ſententia. At in ſacrificio Miſſæ ſecundum probabilem ſententiam eſt mediatus, licèt præcipuus, miniſterio enim ſacerdotum ſe Chriſtus Patri æterno offert, quatenus ſacerdotes inſtituit, qui hoc ſacrificium offerrent, illiſque offerre præcepit, & ſuis meritis impetrauit poteſtatem offerendi. Ex qua differentia alia ſecunda non mediocris naſcitur, ſcilicet oblatione in cœna, & in cruce facta Chriſtum Dominum mereri nobis peccatorum remiſſionem. At oblatione in Miſſa non mereri, ſed quod in vita meruit nobis applicari. Tum quia non eſt in ſtatu merendi. Tum quia in ſupradicta ſententia non eſt immediatus offerens qui ex propria libertate ſe ipſum Patri in Miſſæ ſacrificio offerat, ſed ſicuti Dominus qui pecuniam tribuit famulo, vt in pauperes diſtribuat, non eſt ipſe immediatus diſtributor pecuniæ, ſed famulus, nec ipſe in diſtributione meretur, ſed ſolum in conceſſione pecuniæ, & voluntate quam habet, vt in pauperes diſtributio fiat. Sic Chriſtus Dominus ſe, ſuæque vitæ, & paſſionis meritum nobis in hoc ſacramento reliquit Patri offerendum, & applicandum tam pro viuis, quam defunctis, ſacerdoteſque inſtituit, vt hanc facerent oblationem, & applicationem. Non igitur in hac oblatione, & applicatione, quæ ſacerdotum miniſterio fit, ipſe mereri poteſt. Tertio differt ſacrificium Miſſæ à ſacrificio crucis, & cœnæ, quod ſacrificium Miſſæ ſit vtriuſque viua repræſentatio. At ſacrificium cœnæ, eſto fuerit, repræſentatio cruenti ſacrificij crucis futuri, non tamen fuit imago alterius incruenti ſacrificij. Sacrificium item crucis neque incruenti, neque cruenti ſacrificij repræſentatio fuit. Tandem ex loco, tempore, & materia alias differentias accidentales colligere poteris, ſed prædictæ ſufficiant.

Pvnctvm IV.

Qui ſint offerentes in ſacrificio Miſſæ.

1 *Sacerdotes ſunt offerentes.*
2 *Chriſtus Dominus eſt principalis offerens.*
3 *An Chriſtus immediatè offerat. Negat* Vaſq. *quibus probet.*
4 *Verius eſt immediatè offerre.*
5 *Soluuntur oppoſita rationes.*

1. NEmini eſt dubium ſacerdotes poteſtatem habere hoc ſacrificium offerendi, & verè offerre, quia ad hoc miniſterium ſunt ordinati. Quam poteſtatem non amittunt, tametſi excommunicati, & degradati ſint, quia ſacerdotalis ordo acceptus, ex quo hæc poteſtas naſcitur, deleri non poteſt, vt latius proſequitur Suar. *diſp 77. ſect. 2.* Vaſq. *diſp. 226. cap. 1.* Reliqui extra ſacerdotem ſolum dicuntur offerre denominatiuè, & impropriè, quia nec ipſi conſecrant, neque ad hoc munus ſunt deputati. Dicuntur autem denominatiuè offerre quatenus per ſacerdotem qui eorum vices gerit Deo munera ſibi data offerunt, tum poſtulando, tum ſtipem tribuendo, tum aſſiſtendo Miſſæ ſacrificio.

2. Chriſtus vero Dominus, qui eſt ſacerdos in æternum conſtitutus eſt præcipuus, & principalis offerens in hoc ſacrificio, vt manifeſtè colligitur ex Trident. *ſeſſ. 22. cap. 2.* & Florentin. in decreto Eugen. IV. Tum quia ipſe ſacrificium inſtituit, illique virtutem, & efficaciam ſuis meritis conceſſit. Tum quia ipſe ſacerdotes inſtituit, qui nomine ipſius, ipſumque repræſentantes offerrent, eiſque ſic offerre præcepit in qua voluntate ſemper perſeuerat. Quæ rationes ſufficere videntur, vt Chriſtus eſſe, & dici poſſet offerens præcipuus. Neque inde fit Deum ſacrificia antiqua inſtituentem dicendum eſſe offerentem mediis ſacerdotibus, tametſi infinitam dignitatem illis ſacrificiis communicaret, quia nemo ſibi ipſi offerre ſacrificium poteſt, neque antiqui ſacerdotes nomine Dei inſtituentis ſacrificia Deo offerebant. Eſt enim id impoſſibile, cum Deus non ſit neque eſſe poſſit ſacerdos, cuius nomine Deo ſacrificia offerantur. Secus vero procedit in Chriſto, qui ratione humanitatis, & ſacerdos eſt conſtitutus, & Deo inferior, & nomine ipſius ſacerdotes offerre Deo ſacrificia poſſunt.

3. Graue tamen dubium eſt, an non ſolum ob prædictas rationes Chriſtus Dominus ſit offerens præcipuus, ſed quia ipſe immediatè, & per ſe offert tametſi ſacerdotum miniſterio? Negat Vaſqu *diſput. 225. cap. 2. 3. & 4.* adducitque pro ſe Scotum, Gabrielem, & Cordub. qui id expreſsè non affirmant. Mouetur primò ab inconuenienti, quia ſi Chriſtus immediatè offerret Miſſæ ſacrificium, ea oblatio meritoria eſſet, quia procedit à perſona Deo grata, & cui oblationi promiſſio mercedis annexa eſt. Quid ergo ad rationem meriti deficit? Secundò ſi Apoſtoli in triduo conſecrarent, ſine dubio ſacrificium Deo offerrent, ſicuti nunc offerimus. At eo caſu Chriſtus immediatè, & per ſe ad ſacrificium non concurreret, cum non exiſteret, ergo neque modò concurrit. Tertiò Chriſtus Dominus non immediatè, & per ſe conſecrationis verba profert, ſed mediis ſacerdotibus, qui eatenus ſacrificium offerunt, quatenus conſecrant, cum in conſecratione eſſentia ſacrificij Euchariſtici ſita ſit. Ergo ſi Chriſtus Dominus non immediatè conſecrat, quia immediatè non profert conſecrationis verba, nullatenus poterit eſſe immediatus offerens. Quarto hic concurſus immediatus Chriſti ad ſacrificium, nec dignitatem Chriſti, eiuſque perſonam decere videtur, neque neceſſarius eſt ad ſacrificij valorem, & efficaciam. Ergo non eſt aſſerendus. Quod non deceat perſonam Chriſti ſic probo. Non enim decet Chriſtum rogare Patrem, vt ſui ſacrificium per manus Sancti Angeli ſuſcipiat, ſicuti rogat ſacerdos, ergo neque offerre. Item nec decet Chriſtum, quod ipſe immediatè Euchariſtiam ſumat, ergo neque conſecret. Vtramque enim actionem nomine ipſius ſacerdos præſtat, & fortè in vtraque ſacrificij eſſentia conſiſtit. Quod vero hic concurſus immediatus ad ſacrificij valorem non ſit neceſſarius, inde manifeſte probatur. Nam dignitas ſacrificij non tam ex dignitate immediatè offerentis, quam ex dignitate rei oblatæ, & virtute quæ illi communicata eſt deſumitur. Cùm ergo Chriſtus Dominus ſuis meritis impetrauerit, quod ipſe ſub ſpeciebus panis, & vini Patri æterno ſacerdotum miniſterio offerri poſſit, ipſique oblationi quantum eſt ex ſe virtutem, & valorem contulerit, infinitum, neceſſarius non eſt concurſus ipſius Chriſti immediatus.

4. Nihilominus verius cenſeo Chriſtum Dominum immediatè ſpeciali actu, & affectu hanc facere conſecrationem, & oblationem, tametſi ſimul cum ſacerdote, & ipſius miniſterio faciat. Sic Suar. *diſput. 77. ſect. 1.* Ægid. de Coninch. *quæſt. 83. art. 1. dub. 6. num. 108.* Moueor, quia negari non poteſt ſacrificio Miſſæ ſpecialem quandam dignitatem ex huiuſmodi concurſu prouenire, ſicuti proueniret honorationi, quam alteri deferres, ſi non ſolum medio legatario, ſed teipſo immediatè illum honorares, aptiuſque hoc concurſu declaratur qualiter Chriſtus ſit ſacerdos in æternum, quam ſi ſolum mediatè, & remotè concurreret, ſiquidem hac via non ſemel, ſed in perpetuum offert quoties ſacrificium fuerit. Melius item cognoſcitur quomodo ſacrificium Miſſæ eiuſdem valoris, & dignitatis ſit, idemque ſacrificium, ac fuit ſacrificium in vltima cœna, & in cruce oblatum, quippè quod non ſolum ex parte rei oblatæ, ſed ex parte offerentis idem eſt.

5. Neque obſtant rationes aduerſæ. Non prima, nam ex eo quod Chriſtus ſit immediatus offerens, non infertur oblatione mereri, quia ad merendum pro aliis requiritur ſpecialis Dei acceptatio, & promiſſio, quam non habent opera Chriſti, poſtquam ex hac vita migrauit, ne occaſio daretur ſuſpicandi non integrè, & perfectè noſtram redemptionem meruiſſe. Ad ſecundum concedo eo caſu Apoſtolos conſecrantes idem ſacrificium oblaturos fore, ac modò offerimus, quia eſſet eadem hoſtia cum eodem valore, & virtute nomine Chriſti oblata, tametſi Chriſtus immediatè non offerret, immediatum enim concurſum Chriſti in ſacrificio Miſſæ non ex neceſſitate ſacrificij, ſed ex maiori conuenientia adſtruimus. Ad tertium nego Chriſtum Dominum verba conſecrationis non proferre: profert namque ſed ſacerdotum miniſterio, qui non in propria perſona, ſed in perſona Chriſti loquuntur dicentes. Hoc eſt corpus meum Hic eſt calix ſanguinis mei. Quo modo loquendi hic concurſus immediatus non leuiter ſignificatur. Nam ſi Chriſtus non immediatè conſecrationem operatur, vt quid in perſona eius, verba conſecrationis proferuntur? reliqua enim ſacra-

menta nomine ipsius Christi sacerdotes conficiunt, sed quia Christus non immediatè, sed mediatè illa conficit, sacerdotes non in persona Christi, sed in propria persona loquuntur. Cum ergo in confectione huius sacramenti diuersimodè procedant, satis indicatur Christum Dominum in hoc sacramento speciali modo concurrere, scilicet immediatè, & proximè. Ad quartum nego hunc concursum, immediatum in sacrificio dedecere personam Christi, tametsi orationes illum dedeceant. Aliud enim est orare, vt sacrificium acceptum sit, & nobis prosit, aliud ipsum sacrificium conficere, & offerre, & oblata consumere. Orationes namque cum non sint à Christo institutæ, sed ab Ecclesia, & nomine Ecclesiæ fiant, mirum non est quod ad illas immediatè Christus non concurrat. At consecratio, oblatio, & consumptio cum sint à Christo institutæ, & nomine ipsius fiant, benè possunt fieri à Christo. Fateor tamen hunc immediatum concursum necessarium non esse valori, & dignitati sacrificij Missæ; at esse nimis conuenientem ob rationes dictas in probatione conclusionis.

PUNCTUM V.

Pro quibus offerri possit, & debeat Missæ sacrificium.

1. *Præmittuntur aliqua certa.*
2. *Pro omnibus viuis offerre hoc sacrificium potes.*
3. *Examinatur, an pro infidelibus offerre sacrificium possis ex directa intentione vt conuertantur. Affirmant aliqui.*
4. *Verius est oppositum.*
5. *Soluuntur contraria rationes.*
6. *Obijcitur textus in c.* Apostolicam de presbytero non baptizato, *Cui fauere videtur* Ambros.
7. *Explicatur prædictus* textus, *&* Ambros.
8. *Pro quibus defunctis hoc sacrificium offerri possit expenditur.*

1. Missæ sacrificium pro aliquo offertur, cum in eius commodum, & vtilitatem offertur. Dupliciter autem sacrificium offerre potes, vel vt persona priuata, vel vt publica à Christo, vel Ecclesia constitutus. Item vt effectum habeat ex opere operato, & virtute sacrificij, vel vt effectũ habeat ex opere operantis, sicut quodlibet aliud bonum opus His positis.

2. Dicendum est te posse non solum vt priuatam personam, sed vt publicam & nomine Christi, & Ecclesiæ hoc sacrificium tam pro viuis, quam pro defunctis offerre. Constat ex Trident. *sess.* 22. *cap.* 2. Sed in quorum viuorum, & defunctorum vtilitatem hoc sacrificium offerri possit, pergimus explicare.

Et quidem pro omnibus viuis tam fidelibus, quam infidelibus, & excommunicatis te posse vt personam priuatam, seu nomine proprio hoc sacrificium offerre communis est sententia. Nam cum omnes capaces sint alicuius doni spiritualis vel temporalis recipiendi, in illius consecutionem sacrificium offerre potes, sicut & quodlibet bonum opus, maximè cum hæc oblatio singularis nullibi inueniatur prohibita. At vt personam publica, & nomine Christi, & Ecclesiæ nequis pro excommunicatis offerre, quia hi ab Ecclesia, suorumque bonorum participatione sunt præcisi, vti constat *ex c. à nobis. cap. sacris. De sentent. excommunicat.* Quod si hac prohibitione non obstante sacrificium pro excommunicato applices, credo probabilius applicationem nomine Christi factam firmam esse, & effectum habituram pro illorum capacitate, quia hæc applicatio ex potestate ordinis à Christo accepta prouenit, quam Ecclesia impedire non potest, tametsi vsum illius possit prohibere. Secus vero est dicendum de applicatione nomine Ecclesiæ facta, hæc enim contra voluntatem Ecclesiæ effectum habere non potest. Sic Ægid. de Coninck *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 9. *concl.* 2.

Pro reliquis fidelibus quamtumuis peccatores existant, nomine Christi, & Ecclesiæ offerre sacrificium potes, & debes, quia & ipsi capaces sunt alicuius boni obtinendi scil. cer conuersionis, & nullibi inueniuntur exclusi, quinimo in oblatione Missæ omnes comprehenduntur iuxta Trident. *sess.* 22. *cap.* 2. Quocirca si aliquem velis ab hac communi oblatione excludere, non leuis odij indicium esset, graueque peccatum committeres, sicuti colligitur ex S.Thom. 2.2. *quæst.* 15. *art.* 8. *&* 9. Nauarr. *cap.* 19. *de orat. num.* 120. Suar. *disp.* 68. *sect.* 2. & Bonac. alios referens, *disp.* 4. *q. vlt. pun.* 5. *num.* 3.

Pro infidelibus, seu non baptizatis nulla est obligatio hoc sacrificium offerendi, quia in oblatione ab Ecclesia instituta hi non comprehenduntur. Nam licet cum calix offertur, offeratur pro totius mundi salute, ex qua oblatione pro infidelium conuersione videatur offerri. Non enim totius mundi salus obtineri potest, nisi infidelibus conuersis, attamen pro illis non directè, sed indirectè offertur, siquidem in hac oblatione non tam eorum bonum, quam bonum fidei, & Ecclesiæ augmentum spectatur.

3. An vero pro iis infidelibus directè ex directa inquam intentione vt conuertantur, hoc sacrificium in persona Christi & Ecclesiæ offerre possis, vt fructum ex opere operato in illis habeat? Doctores diuisi sunt. Affirmant Bellarm. *lib.* 2. *de Missa c.* 6. Henriq. *lib.* 9. *c.* 15. *n.* 6. Suar. *disp.* 78. *sect.* 2. *concl.* 3. Eman. Saa. *verbo Missa num.* 40. Ægid. de Coninck. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 9. *concl.* 3. tametsi in fine illius conclusionis contrarium indicet Fi luc. *tract.* 5. *cap.* 2. *quæst.* 9. Bonac. *disp.* 4. *q. vlt. pun.* 5. *num.* 4. Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 2. *à num.* 6. Mouentur primo, quia hi infideles indigent ad fidem conuerti, quam conuersionem tum orationibus, tum sacrificiis procurare gratum Deo, & pietati Christianæ conforme esse videtur. Non igitur est prohibitum. Secundo sacrificium crucis pro iis omnibus directè oblatum est, fuit enim vniuersalis omnium redemptio, & satisfactio. Ergo & sacrificium Missæ, quod idem est pro omnibus, offerri poterit, vt sic vnum sacrificium cum alio conuenientiam habeat. Tertio in antiqua lege offerebantur sacrificia directè pro infidelium conuersione, pro Dario 1. Esdræ. 6. pro Spartiatis 1. Machab. 12. pro Heliodoro 2. Machab. 3. Sed nostrum sacrificium veteribus sacrificiis excellentius est. Ergo si vetera sacrificia pro infidelibus offerri poterant, illisque prodesse, à fortiori nostrum sacrificium pro illis offerri poterit, & prodesse. Quartò plures patres testantur orationes, & oblationes pro infidelibus ab Ecclesia offerri. Sic testatur Clemens Roman. *lib.* 8. *constitut. cap.* 6. *aliàs* 7. *& cap.* 11. *aliàs* 12. Cęlestin. *Epist.* 1. *ad Episcopos Galliæ cap.* 11. August. *epist.* 10. *ad Vitalem.* Chrysostom. *de Adam, & Eua paulo ante finem, & hom.* 77. *in Ioann. sub finem.* & fauet Paul. 1. ad Timoth. 2. vbi præcipit orationes, & obsecrationes pro omnibus fieri, specialiter pro Regibus, qui tunc erãt infideles, quẽ locum explicans idem Chrysost. *hom.* 7. *in princ.* August. *epist.* 59. *ad* 5. *quæst.* & alij expressis verbis affirmant pro ethnicis oblationes, & orationes fundendas esse. At vna ex præcipuis orationibus est deprecatio, quæ medio sacrificio oblato fieri potest. Ergo. Denique in die parasceues pro catechumenis, & infidelibus specialiter Ecclesia orat. Signum ergo est eos non esse à sacrificio penitus exclusos.

4. Nihilominus verius existimo pro infidelibus etiam catechumenis, qui per baptismum in fide generati non sunt, licitum non esse, nec fuisse sacrificium Missæ nomine Christi, & Ecclesiæ applicare non solum pro obtinenda pœnæ temporalis peccatis debitæ remissione, sed neque pro obtinendo aliquo spirituali, vel temporali bono. Sic docuit Gabr. *in lect.* 34. *in can. lit.* A. Dominic. Sotus, *lib.* 9. *de iustit q.* 2. *art.* 2. *ad* 3. §. *At quia & in* 4. *dist.* 11. *quæst.* 2. *art.* 7. *ad* 2. Valq *disp.* 227. *cap.* 3. *& seqq.* Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 22. *q.* 1. Bartholom. ab Angelo *dialog.* 5. §. 489. & alij, & videtur esse expressa sententia August. *lib.* 1. *de anima, & eius orig. cap.* 9. *ante med in* 7. 1. vbi aduersus Vincentium Pelagianum probat pro paruulis decedentibus ante baptismum sacrificium offerri non posse, eo solum quia non sunt per baptismum, vel Martyrium regenerati. Quis enim (inquit) offerat corpus Christi, nisi pro eis qui sunt membra Christi? nemo autem sit membrum Christi nisi aut baptismate in Christo, aut morte pro Christo. Cum ergo hæc ratio non solum paruulos, sed viuos adultos non baptizatos comprehendat, efficitur ex sententia August. pro ipsis offerri sacrificium non posse, quod ipse August. *eo lib. cap.* 11. expressis verbis indicauit. Idem clarissimis verbis expressit concil. Bacharen. 1. *can.* 35. *&* Chrysost. *hom.* 69. *ad pop. Antioch. & serm.* 3. *in epist. ad Philipp. in morali exposit.* D.Thom. *q.* 79. *art.* 7. *ad.* 2. Ratio efficax est. Quia non est credendum Christum Dominum Eucharistiam in ratione sacrificij instituisse pro iis, pro quibus in ratione sacramenti non instituit, neque effectum sacrificij communicandum esse, quibus sacramenta communicari non possunt. Præterea si sacrificium Missæ ex opere operato effectum habere posset in non baptizatis, vt quid Ecclesia catechumenos peractis orationibus, & finita lectione Euangelica excludebat, ne oblationi consecrationi, & consumptioni præsentes essent?

5. Neque obstant rationes contrariæ. Ad primam concedo gratissimum esse Deo conuersionem infidelium procurare, mediis tamen à Christo institutis. Cum autem sacrificium Eucharisticum institutum non sit, vt pro ipsis infidelibus directè offeratur non potest Deo esse gratum illorum bonum illius oblatione procurare. Ad secundum concedo sacrificium crucis pro omnibus oblatum esse, quia fuit oblatum per modum meriti. At sacrificium Eucharistiæ non offertur per modum meriti, sed meritum crucis quod in ipso continetur, instar sacramenti applicatur: cum autem sacramentum applicari non possit iis, qui non sunt membra Christi & Ecclesiæ, neque sacrificium applicari poterit. Ad 3. concedo sacrificia veteris legis applicari potuisse pro gentilibus, aliisque nationibus à Iudæis, non quidem vt effectum haberent ex opere operato, sed ex merito & intercessione operantis: qua ratione etiam sacrificium Eucharisticum diximus applicari posse infidelibus, secus vt effectum habeat ex opere operato, & instar sacramenti. Ad 4. concedo olim plures orationes directè pro infidelibus fundi à sacerdote nomine Christi & Ecclesiæ, nunquam tamen fuisse sacrificium oblatum, quia ad orationis fructum infideles capaces sunt, secus vero ad fru-

ctum ſacrificij vt pote pro fidelibus tantum inſtituti. Adde præſenti tempore ſolum in die Paraſceues nomine Eccleſiæ ſacerdotem pro gentibus non baptizatis orare, tum vt indices neminem à paſſione Chriſti, quæ tunc ſpecialiter commemoratur, excluſum eſſe. Tum quia eo die ſacrificium non offertur, quo facto indicatur orationem pro iis offerri poſſe, ſed non ſacrificium.

6. Quod ſi obiicias textum *in cap. Apoſtolicam ſedem, de Presbytero non baptizato*, vbi interrogatus Innocent. an poſſint nomine Eccleſiæ orationes fundi pro presbytero qui è vita deceſſit credens eſſe baptizatum, cum tamen baptizatus non eſſet, reſpondit Epiſcopo Cremonen. ſopitis quæſtionibus Doctorum, Patrum ſententias teneas, & in Eccleſia tua iuges preces, hoſtiaſque Deo offerri iubeas pro presbytero memorato. Nomine autem *hoſtias*, ſacrificium Miſſæ intellexiſſe videtur, ſiquidem in Eccleſia nihil aliud eſt quod propriè hoſtia nuncupetur, idque clarè denotat teſtimonium Ambroſ. *in orat. de obitu Valentin. Imperatoris* decedentis è vita, cum ad baptiſmum properaret, quo Innocent. quæſtionem ſibi propoſitam decidit. Inquit enim Ambroſ. Date manibus ſancta myſteria, pio requiem ei poſcamus affectu. Date ſacramenta cœleſtia, animam piam noſtris oblationibus proſequamur: quæ verba ſine dubio indicant & Ambroſium, & Innocent. ſentire pro hominibus ſine baptiſmo decedentibus, attamen illum deſiderantibus ſacrificia offerri poſſe. Id ipſum non leuiter confirmant quæ referuntur *cap.* 20. libri inſcripti *Ordo Romanus*. ibi enim apponitur Miſſa, quæ celebrari conſueuerat, cum catechumeni ad baptiſmum eligebantur, in cuius oratione infra actionem dicitur: Hanc igitur oblationem ſeruitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ quæſumus Domine, vt placatus accipias, quam tibi offerimus pro famulis, & famulabus tuis, quos ad æternam vitam, & beatum gratiæ tuæ donum eli ere, atque vocare dignatus es. Cum igitur catechumeni ſint qui fuerant electi, & vocati, pro iis ſacrificium conuincitur oblatum eſſe. Quod expreſſius ſignificatur in oratione *ibidem* relata, cum catechumeni in primo ſerutinio electi erant. Sic enim ſacerdos orabat. Exaudi nos omnipotens Deus, & famulos tuos fidei Chriſtianæ primitias huius ſacrificij tribuas operatione mundari. Offertur ergo ſacrificium pro ipſis catechumenis immediatè.

7. Reſpondeo neque Innocent, neque Ambroſ. de ſacrificio fuiſſe locutos, ſed de oratione, vt docuit ibi Gloſſa in figuratione caſus, & de eleemoſynis, quæ hoſtiæ, & ſacrificia ſæpè nuncupantur. Ea vero quæ ex libro *Ordo Romanus* referuntur probabilem habent expoſitionem, ſi dicas eas orationes, & oblationes non fundi pro famulis, & famulabus electis, nec dum baptizatis, ſed pro ipſis qui ab baptiſmum electi fuerunt, & quibus fuit baptiſmus collatus. Quod ſi de cathecumenis nondum baptizatis ſint intelligendæ vt verius videtur, ſiquidem eæ orationes proferebantur antequam illis baptiſmus eſſet collatus, reſpondere debes pro ipſis offerri non immeditè & directè, ſed mediatè, vel offerri pro ipſis, quia eo tempore Eccleſia Romana ſequuta eſt opinionem probabilem, affirmantem pro catechumenis offerri ſacrificium poſſe, à quo vſu rem exactius conſiderans abſtinuit. Neque eſt inconueniens, quod Eccleſia in iis quæ ad ſacramentorum adminiſtrationem accidentaliter pertinent aliquando quoad factum, & materialiter minus ſecutè, & veritati conformis proceſſerit, vt latius tradit Vaſq. *dicta diſp.* 227. *cap.* 3. *num.* 21.

Hucuſque diximus de viuis, pro quibus hoc ſacrificium nomine Chriſti, & Eccleſiæ offerri poteſt, ſupereſt dicendum de defunctis. Hi namque ſunt in quadruplici differentia: Beati, damnati, decedentes ſola originali culpa, in purgatorio exiſtentes. Pro beatis namque offerri hoc ſacrificium directè non poteſt, quia neque ſatisfactione vlla, neque bono aliquo indigent, ideoque dixit Innocent. *in cap. cum Martha de celebrat. Miſſar.* iniuriam facere Martyri qui orat pro Martyre, offertur tamen in illorum memoriam, & honorem quia non leuiter honorantur Sancti ſi in gratiarum actionem pro victoriis ab eiſdem obtentis ſacrificium Miſſæ Deo offeras. Sicuti dixit Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 3. Pro damnatis nequaquam ſacrificium offerri poteſt, quia ſunt extra ſtatum ſalutis, neque pœna peccatis debita remiſſionem habere poteſt, ſicuti definitur *cap. abeuntibus* 13. *quæſt.* 2. *& in concil. Brachar.* 1. *cap.* 3. Si enim pro iis orationes fundi non poſſunt, nec ſacrificia poſſunt offerri. Neque his obſtat textus *in cap. tempus* 13. *quæſt.* 2. vbi ex Auguſt. in Enchirid. *cap.* 109. *&* 11 refertur ſacrificia offerri pro baptizatis omnibus, pro valdè bonis in gratiarum actionem, pro non valde malis in propitiationem, pro valde malis in qualemcunque viuorum conſolationem. Sentit ergo Auguſt. pro damnatis ſacrificium offerri poſſe, ii enim ſub valdè malis videntur intelligendi, ſicuti placet *Gloſſa in dicto capite*. Non inquam obſtat, quia vt ex eodem textu colligitur, ſolum offerri ſacrificium poteſt pro iis, qui cum in vita exiſterent, ſibi prodeſſe poſtea ſacrificium meruerunt: at decedentes in mortali nunquam hoc meritum habere poſſunt. Quocirca mediocriter malos, & valde malos exiſtentes in purgatorio intellexit Auguſt. qui virtute ſacrificij à pœna liberantur, vel ſaltem tolerabilior ſit eorum damnatio, quia pœna aliquantulum remittitur. Sic explicuit S. Thom. *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *art.* 2. *qq.* 1. *ad* 2. Quod ſi Auguſt. pro defunctis valde bonis beatos intellexit, pro non valde malis exiſtentes in purgatorio, pro valde malis damnatos, dicendum eſt iudicaſſe pro omnibus iis ſacrificium offerri poſſe, dum neque in cælo, neque in inferno, neque in purgatorio cognoſcuntur eſſe, vt ipſis proſit eo modo, quo fieri poſſit, beatis in honorem & gloriam, exiſtentibus in purgatorio in peccatorum expiationem, damnatis viuorum conſolationem, qua tolerabilior fiat eorum damnatio, tametſi pœnæ inflictæ nulla ſit remiſſio. Pro decedentibus in peccato originali nequaquam ſacrificium offerre potes, quia inter damnatos computantur, cum ſint extra ſtatum ſalutis neque ab eo ſtatu liberari poſſunt. Supereſt ergo vt ſolum pro exiſtentibus in purgatorio ſacrificium directè offerre poſſis, tam vt eſt ſatisfactorium, quàm vt eſt impetratorium. Ex Trident. *ſeſſ.* 22. *c.* 2. *& can.* 3. & in his ferè omnes Doctores conueniunt, quos ſuperuacaneum duxi recenſere.

PVNCTVM VI.

Quos effectus habeat Miſſæ ſacrificium, & quam intentionem, & applicationem ſacerdos habere debeat, vt prædicti effectus obtineantur.

1 *Triplicem effectum Miſſa ſacrificium habere poteſt, & qualis ſit.*
2 *An hoc ſacrificium remittat peccata mortalia in attrito? Proponitur ratio dubitandi.*
3 *Communis ſententia negat ſacrificio hanc virtutem.*
4 *Soluitur dubitandi ratio.*
5 *Iuſtis ex opere operato augmentum gratiæ non concedit.*
6 *Neque immediatè peccata venialia remittit.*
7 *Pœnas pro peccatis debitas immediatè remittit.*
8 *Impetratorium eſt donorum tum ſpiritualium, tum temporalium.*
9 *Qui ex prædictis effectibus infallibiliter conferantur.*
10 *An ad hanc conceſſionem virtutem habeat infinitam? Proponitur negatiua pars.*
11 *Aſtruitur affirmatiua.*
12 *Obiectio proponitur, & ſit ſatis.*
13 *Æquè ſacrificium ſingulis prodeſt pro pluribus oblatum, ac ſi pro ſingulis oblatum eſſet.*
14 *Obiectiones proponuntur, illiſque ſit ſatis.*
15 *Quam diſpoſitionem habere debeant ij, pro quibus ſacrificium offertur.*
16 *De intentione requiſita, vt effectus ſacrificij obtineatur.*
17 *Validè, & licitè applicari poſſe ſacrificium ſub conditione contingente docuit* Nauarra.
18 *Verius eſt oppoſitum. Et quid* Clemens VIII. *in hac parte ſtatuit.*
19 *Exequias, & officium defunctorum qualiter pro ſe poſſit quis celebrare.*

1. MIſſæ ſacrificium ſicut quodlibet bonum opus triplicem effectum habet, nempè ſatisfactionem pro culpis commiſſis, meritum gratiæ & gloriæ, & impetrationem alicuius beneficij à Deo conferendi. Hos effectus explicuit Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *&* 2. Oriri autem poſſunt hi effectus ab oblatione ſacerdotis. Tum quatenus Chriſti perſonam induit, & nomine Chriſti ſacrificium æterno Patri offert. Tum quatenus induit perſonam Eccleſiæ, & nomine Eccleſiæ ſacrificat. Tum quatenus eſt perſona ſingularis, & nomine proprio ſacrificium præſentat. Secundum omnes prædictas rationes ea oblatio & ſatisfactoria, impetratoria, & meritoria eſt. Non quia Chriſtus Dominus denuo ſatisfaciat, impetret, & mereatur, eſt enim extra ſtatum denuò ſatisfaciendi, & merendi, & in multorum ſententia impetrandi. Sed quia ſacerdos perſonam Chriſti gerens, applicanſque illius meritum, ſatisfactionem, & impetrationem in ea oblatione ex diuina inſtitutione contenta, ſatisfacit, impetrat, & meretur: impetrat & ſatisfacit, & ſibi, & aliis, mereri autem ſibi ſolum poteſt. Eccleſia vero medio ſacerdote offerens pro peccatis ſuorum fidelium ſatisfacit, illiſque beneficia impetrat, mereri tamen nequit, quia nemini à Chriſto datum eſt mereri alterius peccati remiſſionem, nec gratiæ augmentum: mereri autem ſibi non poſſunt iuſti quatenus hoc ſacrificium offerunt, quia in ſingulorum poteſtate libera non eſt ſacrificium. Quapropter ſolus ſacerdos nomine proprio ſacrificium offerens ſibi, & aliis impetrare, & ſatisfacere poteſt, mereri vero ſibi tantum. Vide Cordub. *lib.* 1. *quæſt.* 1. Petr. Nauarr. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 2. *difficult.* 6 *à num.* 24. *in nouo edit.* Suar. *diſp.* 79. *ſect.* 1. *&* 2. Vaſq. *diſp.* 229. *cap.* 2.

Eſt

Est autem differentia non leuis inter hos effectus; nam effectus prouenientes ab oblatione sacerdotis, quatenus gerit personam Christi, & Ecclesiæ non pereunt, nec minuuntur ex indignitate sacerdotis offerentis. Sicuti neque eleemosyna, quam Dominus elargitur per famulum vitiosum non vitiatur ex famuli malitia: effectus vero prouenientes ab oblatione sacerdotis, quatenus priuata persona est, omnino pereūt ea indignitate posita. Rursus, est alia differentia, quia effectus prouenientes ab Ecclesia, & a sacerdote nomine proprio in omni sententia sunt limitati, quia fundantur in sanctitate Ecclesiæ, & ipsius sacerdotis, quæ limitata est, & potius dici debent effectus ex opere operātis, quam ex opere operato, cum non proueniant ex institutione Christi, eiusque promissione. Quocirca in præsenti non est sermo de effectibus, quos habere potest Missæ sacrificium ex persona sacerdotis priuata, seu vt alij dicunt ex opere operantis, ij enim communes sunt aliis bonis operibus, sed sermo est de effectibus, quos Missæ sacrificium vi sua ex diuina institutione habet, seu vt dicitur ex opere operato; qui ex indignitate sacerdotis non minuuntur. Hi effectus esse possunt remissio peccati, gratiæ augmentum, cuiuslibet boni spiritualis, vel temporalis impetratio.

2. Quæstio igitur prima est, an hoc sacrificium virtutem habeat remittendi peccata mortalia saltem in homine attrito, sicuti baptismus, & pœnitentia. Ratio dubitandi desumitur ex concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 2. affirmante hoc sacrificium esse propitiatorium, eoque placatum Deum ingentia crimina, & peccata dimittere, id ipsum testantur communiter Ecclesiæ Patres, Ambros. *lib.* 1. *officior. cap.* 48. *in fin.* Cyril. Hierosolymit. *catechef.* 5. *mystagog.* Hieron. *epist.* 146. ad Damasum. *num.* 16. D. Thom. *in* 4. *dist.* 12. *q.* 2. *art.* 2. *qq.* 2. *ad* 4. & alij quos plena manu referunt Doctores statim referendi. Quod si dicas Concilium, & Patres intelligi debere non de immediata peccatorum remissione, sed de mediata, media inquam pœnitentia, quam Deus virtute huius sacrificij concedit? Obstat: quia eo posito sacrificium non esset propitiatorium, sed solum impetratorium, impetraret namque auxilium, quo contritio, & pœnitentia de peccatis conciperetur. At Trident. decidit sacrificium & propitiatorium esse, & impetratorium. Ergo non impetratione tantum, sed alia via peccata remittit, atque adeo immediatè.

3. Nihilominus communis sententia defendit sacrificium non habere virtutem remittendi peccata mortalia instar sacramenti, sed solum impetrandi auxilium pœnitentiæ, qua remittantur. Sic pluribus relatis firmant Azor. *t.* 1. *lib.* 10. *cap.* 2. *quæst.* 3. Suar. *t.* 3. *in* 3. *p. disp.* 79. *sect.* 3. *&* 4. Vasq. *disp.* 228. *cap* 2. Petr. Nauarra, *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *difficult.* 8. *num.* 340. *& difficult.* 9. *num.* 346. Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 1. Ratio a priori est, quia hoc sacrificium eam virtutem habere non potest nisi ex institutione. At nullibi constat sic fuisse institutum. Quinimo contrarium non leuiter colligitur ex Trident. *dicto cap.* 2. vbi explicans modum, quo Deus hoc sacrificio placatus ingentia crimina, & peccata dimittit, inquit; Gratiam, & donum pœnitentiæ concedens. Non igitur immediatè peccata remittit, sicut & sacramentum, sed media gratia, & dono pœnitentiæ. Quod manifestius explicuerat præcedentibus verbis, cum dixit per ipsum (scilicet sacrificium) fieri, vt si cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reuerentia contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno, quasi diceret, contritis (contritione inquam imperfecta, de qua idem concilium *sess.* 14. *cap.* 4.) & pœnitentibus accedentibus ad hoc sacrificium virtute illius auxilium conceditur opportunum, quo misericordiam consequantur, & gratiam inueniant, qua omnia peccata deleantur. A posteriori, seu ab inconuenienti probari supradicta sententia potest, quia si sacrificium instar sacramenti peccata mortalia remitteret offerenti, vel ei pro quo offertur, conscius peccati mortalis, & sciens sacrificium pro se dum erat attritus obtulisse, vel oblatum esse, iustificaretur. Posset ergo communicare, si vigeret necessitas communicandi nulla præmissa confessione, nulloque contritionis motu excitato, quia verè communicaret in gratia, quod videtur absurdum. Deinde sequitur sacramentum pœnitentiæ non esse medium necessarium ad remissionem peccati, siquidem sacrificio ex diuina institutione remitti potest, eo enim ipso, quo sacrificium ex diuina institutione virtutem habeat remittendi peccata, manifestè infertur ex diuina institutione pœnitentiam necessariam non esse ad peccati remissionem.

4. Neque ratio dubitandi viget, cui benè ibi satisfactum est, & ad probationem respondeo, sacrificium Missæ & esse propitiatorium, & esse impetratorium sub diuersa consideratione, est inquam propitiatorium, quatenus eo placatur Deus, ne peccata vindicet, sed remittat donum pœnitentiæ concedens; impetratorium est, quatenus eo plura alia beneficia tum spiritualia, tum temporalia impetrantur. Adde nullum esse inconueniens hoc sacrificium quatenus est propitiatorium esse impetratorium auxilij pœnitentiæ, qua remittuntur peccata, cum tamen sæpè impetratorium sit, quin propitiatorium sub ea ratione existat.

5. Quæstio secunda, an sacrificium vi sua, & ex opere operato iustis augmentum gratiæ immediatè concedat? Negant & merito omnes Doctores in supradicta conclusione relati, aliàs liceret hoc sacrificium offerre pro paruulis baptizatis, vt augmentum gratiæ reciperent, quod est inauditum. Deinde posset qui nullum fere opus bonum in vita gessit superare gratia, & gloria eos, qui in vinea Dñi multum laborarunt, si plurima sacra pro eo oblata fuissent. Præterea si ex vi suæ institutionis haber sacrificium instar sacramenti concedere augmentum gratiæ, & primam gratiam aliquando concedere poterit, sicuti sacramentum, quod est contra præcedentem conclusionem.

6. Quæstio 3. an saltem peccata venialia hoc sacrificium immediatè remittat? Affirmat Canus *lib.* 2. *de locis cap.* 12. *§. qui vero.* Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 20. *q.* 4. probant argumento deducto ex sacramentalibus, quibus plures Doctores virtutem concedunt peccati venialis remittendi, a fortiori sacrificio Missæ est concedenda. Contrarium verius est, vt docet Suar. *disp.* 79. *sect.* 5. Vasq. *disp.* 228. *cap.* 5. Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 8. *num.* 156. *conclus.* 2. Quia peccatum veniale cum animæ inhæreat, & propria voluntate contractum sit, nullatenus conuenit remitti sine propriæ voluntatis retractatione, & gratiæ habitualis infusione: atqui sacrificium non immediatè causat retractationem, neque gratiæ infusionem. Ergo. Præterea concilium, & Patres solum affirmant sacrificium esse expiatorium, & propitiatorium, illoque peccata remitti, quin vllam distinctionem faciant de peccatis mortalibus. Si igitur peccata mortalia vi sacrificij immediatè non remittuntur, neque venialia remitti debent.

7. Quæstio quarta, an pœnas pro peccatis debitas hoc sacrificium immediatè remittat? Communis, & certa sententia affirmat, vt videre est apud D. Thom. *quæst.* 79. *art.* 4. Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 1. *dub* 8. *numero* 141. *concl.* 4. Petr. Nauarra, *lib.* 2. *de restit. capite* 2. *difficult.* 6. *numer.* 338. Suarez *disputat.* 79. *sect.* 6. Colligiturque apertè ex Trident. *sess.* 25. *cap.* 1 definiente suffragiis fidelium, & maximè hoc sacrificio animas fidelium in purgatorio existentes iuuari. Iuuari autem non possunt alia via, quàm immediata pœnarum remissione. Ergo. Deinde hoc sacrificio virtus passionis Christi immediatè applicatur tam viuis, quàm defunctis. Præstat ergo vt hæc applicatio sit efficax, & infallibilis quoad aliquem effectum, qui nullus alius excogitari potest præter pœnarum remissionem. Adde: hæc remissio per extrinsecam condonationem Dei fieri potest. Ergo nullum est inconueniens, quod virtute sacrificij immediatè fiat.

8. Quæstio quinta. An virtute huius sacrificij dona tam spiritualia, quàm temporalia impetrentur? Certum est impetrari, quod manifestè indicat Trident. *sess.* 22. *cap.* 2. *& can.* 3. affirmans pro fidelium viuorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, aliisque necessitatibus hoc sacrificium offerri, sicuti de facto Ecclesia sæpè offert, & ad eum finem orationes fundit, quæ nullatenus fierent, si virtute huius sacrificij ea bona impetrari non possent. Aduertit tamen optimè Vasq. *disp.* 228. *cap.* 4. *num.* 32. bona temporalia virtute huius sacrificij non concedi, nisi quatenus animæ saluti deseruire possunt, quia Christus pro bonorum temporalium consecutione absque respectu ad spiritualia mortuus non est. Non igitur pro ipsis absque hoc respectu passio Christi in hoc sacrificio contenta applicari potest.

9. Quæstio sexta. Quinam ex prædictis effectibus infallibiliter conferantur? Respondeo solam remissionem pœnæ pro peccatis debitæ infallibiter conferri, reliquos vero effectus quando diuinæ prouidentiæ melius placitum fuerit. Sic Vasq. *disp.* 229. *cap.* 2. Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 8. *concl.* 3. 4. *&* 5. Bonac. *disp.* 4. *quæst. vlt. pun.* 3. Probo, quia huic sacrificio sicut & Sacramento assignare debemus aliquem effectum, qui non ponenti obicem infallibiliter concedatur. At nullus alius assignari potest præter remissionem pœnæ, eaque de causa tam pro viuis, quàm pro defunctis hoc sacrificium offertur. Ergo hic effectus est infallibilis. Quod vero nullus alius effectus sit infallibilis, probo. Nam peccatorum remissio medio auxilio opportuno, quo ad pœnitentiam excitamur, infallibilis esse non potest, aliàs nullus foret peccator, pro quo sacrificium oblatum esset, qui de peccatis commissis non pœniteret, & misericordiam non consequeretur. Ex eadem ratione conuincitur donum perseuerantiæ vi huius sacramenti petitum non infallibiliter obtineri, aliàs fere nullus damnaretur, cum rarus sit, pro quo hoc sacrificium oblatum non sit, non solum in genere, sed in specie, & in particulari. Idem argumentum fieri potest de aliis spiritualibus donis scilicet charitate, patientia, humilitate, &c. Bona item temporalia experientia manifestat vi huius sacramenti infallibiliter non obtineri. Sæpe enim sacrificium offerimus pro salute corporis, pro pluuia, pro serenitate, pro belli victoria, pro fœlici rerum euentu, & similibus

ſibus obtinendis quæ tamen ſæpè non obtinentur. Neque inde fit prædictos effectus ſacrificio tribuendos non eſſe, ſiunt enim ſacrificio tribuendi, ſiquidem ad eos obtinendos Chriſtus Dominus ſacrificij oblationem inſtituit, eique virtutem conceſſit, vti conſtat ex Trident. *ſeſſ.* 22. *c.* 2. *&* *can.* 1. Quod vero non ſemper obtineantur, ſed ſolum quando diuinæ prouidentiæ placitum fuerit, non probat ſacrificium ad eorum conſecutionem inſtitutum non eſſe, ſed ſolum probat non eſſe inſtitutum pro infallibili eorum conſecutione, ſed pro conſecutione diuinæ prouidentiæ conformi; Exemploque Euchariſtiæ quatenus ſacramentum eſt declarari poteſt, inter illius namque effectus ex opere operato enumeratur à mortalibus præſeruatio, qui tamen effectus non ſemper, & infallibiliter obtinentur, ſed quando diuinæ prouidentiæ placitum eſt, vt latius ſuo loco diximus.

Quæſtio ſeptima. An ſacrificium virtutem habeat infinitam pro ſupradictis effectibus concedendis? Ratio dubitandi eſt, quia ſacrificij valor, & operatio non ex re oblata, ſed ex oblatione deſumi debet, aliàs ſacrificium vt à ſacerdote nomine proprio offertur virtutem, & valorem infinitum haberet ad impetrandum, & ſatisfaciendum; quod nullus concedit. At oblatio virtutem infinitam habere non poteſt, ſiquidem non procedit ab offerente infinitè grato. Sacerdos enim tametſi Chriſti perſonam gerat, non eſt Deo infinitè gratus, alias eius oblatio ex opere operantis meritum infinitum haberet, quod eſt abſurdum. Quod ſi dicas eam virtutem infinitam habere ex eo quod Chriſtus non ſolum remotè, ſed proximè ſacrificium offerat? Obſtat, quia ea oblatio prout à Chriſto procedit non eſt denuò meritoria, nec ſatisfactoria, nec fortè impetratoria, tametſi per eam meritum, ſatisfactionem, & impetrationem ſuæ vitæ applicet. Ergo ex ea applicatione non eſt virtus huius ſacrificij deſumenda, præcipuè cum incertum ſit Chriſtum eo modo ad ſacrificium concurrere, neceſſarioque concedendum ſit ſacrificio, quod in triduo fieret eandem virtutem, & valorem, qui præſenti ſacrificio conceditur.

11. Dicendum tamen eſt cum communi omnium ſententia, virtutem, & valorem ſacrificij Miſſæ ex ſe infinitum eſſe tam ſecundùm intenſionem, quam ſecundùm extenſionem Sic Petr. Nauarra aliis relatis, *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 168. Vaſq. *diſp.* 230. *cap.* 3. *&* *diſp.* 231. *cap.* 3. Suar. *diſp.* 79. *ſect.* 11. *&* 12. Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. *concl.* 6. *num.* 167. & alij apud ipſos. Ratio eſt, quia nullum inconueniens naſcitur ex eo quod Chriſtus Dominus hanc virtutem, & efficaciam tribuerit ſacrificio, quinimò maximè conueniens fuit, vt ſic ſacrificium cum ſacramento conueniat. Si enim cuilibet ſacramento hanc virtutem, & efficacitatem infinitam ſyncathgorematicè conceſſit, eo quod merita ſuæ Paſſionis continet, ideoque quo maior eſt ſuſcipientis diſpoſitio, eo abundantiorem fructum ſacramentum confert, vt quid ſacrificio hæc virtus deneganda erat? Quocirca aſſerendum eſt quo maior fuerit diſpoſitio & deuotio illius pro quo hoc ſacrificium offertur à ſacerdote in perſona Chriſti, eo maiorem eſſe fructum, qui per hoc ſacrificium communicatur. Ergo quoad intenſionem eius virtus & valor finitus non eſt, cum nunquam finiri poſſit. Quoad extenſionem vero inde probatur. Si enim pro pluribus æquè diſpoſitis ſacrificium ſacerdos offerret, non videntur ſinguli minus de ſacrificio participare, ac ſi pro ſingulis offerretur. Aliàs cum plures ſacerdotes eandem hoſtiam conſecrarent, idemque ſacrificium pro ſeipſis offerrent, minorem fructum perciperent, & quo plures Miſſæ adſtarent, minor fructus ex opere operato, & vi ſacrificij ſingulis communicaretur, quæ certè abſurda ſunt. Adde hanc infinitatem ſatis indicare Eccleſiam cum pro omnibus viuis, atque defunctis hoc ſacrificium offert, neminemque ab illius participatione excludit.

12. Dices, ergo iniquè agit ſacerdos, & contra charitatem debitam vni tantum fructum ſacrificij applicans, cum omnibus applicare poſſit abſque ſingulorum diminutione, ſuperfluéque Eccleſia pro vnius neceſſitatis impetratione plura ſacra multiplicaret, cum eadem virtus & efficacia vt pote infinita in vno ſacro adſit, quæ adeſſet in pluribus, fruſtraque moriturus plura ſacra facienda relinqueret, cum eundem effectum vno ſacro, ac pluribus obtinere poſſet, nullamque iniuſtitiam ſacerdos committeret plura integra ſtipendia à pluribus accipiens, ſi æquè pro pluribus ſacrum faceret, ſiquidem æquè ſingulis prodeſt, ac ſi pro ſingulis offerretur?

Reſpondeo negando iniquè agere ſacerdotem applicantem vni in particulari ſacrificij fructum, cum poſſet pluribus applicare abſque diminutione, quia incertum eſt ex applicatione pluribus facta fructum non diminui, ob quam incertitudinem non peccat ſacerdos vni tantum applicans, tametſi poſſet pluribus applicare. Ad ſecundum nego ſuperfluè Eccleſiam pro vnius neceſſitatis impetratione plura ſacra multiplicare, nam eſto in quolibet ſacro eadem virtus impetrandi contineatur, ac continetur in omnibus. At applicatio illius virtutis efficacior eſt pluribus ſacris factis, quam vna tantum cæteris paribus, ſicuti in ſacramento cernitur, quælibet enim hoſtia conſecrata virtutem habet ex ſe conferendi gratiam ita abundantem ſicuti habent omnes hoſtiæ conſecratæ. Non tamen inde infertur vtilius non eſſe pluries communicare, quam ſemel, quia virtus ex ſe infinita finito modo communicatur iuxta ſuſcipientis diſpoſitionem, ac proinde ex multiplicatione communionis augeri effectus poteſt. Sic in præſenti dicendum eſt, quodlibet inquam ſacrificium etſi virtutem infinitam habeat impetrandi quantum eſt ex ſe, de facto tamen limitationem ſuſcipit ex intentione offerentis, & ex diſpoſitione illius pro quo offertur. Et ex his conſtat qualiter moriturus vtiliter procedit plura ſacra facienda pro ſe relinquens, præcipuè cum ex quolibet ſacro ſpecialis Deo cultus, & honor accreſcat. Ad vltimum nego ſacerdotem non committere iniuſtitiam plura integra ſtipendia accipiens à pluribus, quia eſto fructus ſacrificij non diminuatur, & ex hac parte nulla illis fiat iniuſtitia, fit tamen maxima ex eo quod contra ſingulorum voluntatem integram ſuſtentationem à quolibet accipiat, cum ab vno tantum accepturus eſſet.

13. Ex his deducitur ſolutio illius quæſtionis, an ſacrificium miſſæ pro pluribus oblatum æquè profit ſingulis, ac ſi pro ſingulis offerretur? Exiſtimo namque probabilius æquè ſingulis prodeſſe, maximè ſi pro pluribus ſigillatim offeratur. Sic tenent Vaſq. *dicta diſp.* 231. *cap.* 3. Petr. Nauarra, *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 168. *in* 2. *edit.* & alij ab eiſdem relati. Ratio eſt, quia duplicem fructum ex opere operato hoc ſacrificium habet, ſcilicet propitiationem, ſeu impetrationem, & ſatisfactionem. Nullus autem ex his effectibus ex conſortio plurium, pro quibus offertur minui poteſt. Ergo ſacrificium Miſſæ ex opere operato pro pluribus oblatum æquè prodeſt ſingulis, ac ſi pro ſingulis offerretur. Et in primis quoad effectum impetrationis, cui Suar. *diſp.* 79. *ſect.* 12. *concl.* 3. nullam limitationem concedit, ſic probo. Quia hæc efficacia ex nullo capite minui poteſt, cum ſacrificium ob infinitam dignitatem, quàm in ſe habet aptiſſimum ſit, vt eo placatus Deus moueatur ad quælibet beneficia concedenda. Quod ſi dicas minui ex oratione, & petitione cui adiungitur. Non enim ſacrificium impetrat, niſi quatenus orationi adiungitur, quia non impetrat niſi quod petitur, & poſtulatur, id eſt facit vt impetretur id quod medio ſacrificio poſtulatum eſt. Atqui petitio in generali, & pro pluribus facta minoris efficacitatis eſt, quam ſi pro vno ſolo fieret. Ergo ex hac parte efficacitas ſacrificij ad impetrandum minui poteſt? Obſtat, quia vt elegantèr probat Petr. Nauarra *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 2. *num.* 259. ex ea parte virtus ſacrificij minui non poteſt, primò quia impetratio non fundatur in proportione, & conuenientia orationis cum beneficio petito, ſed in liberalitate Dei, quæ non minuitur, etiamſi pro multis oratio fiat: quare licet oratio ſit tepida, poteſt impetrare, & de facto impetrat aliquando beneficium, quod oratio feruens non impetrauit. Secundo quia eſto in reliquis orationibus virtus impetrandi minuatur ex plurium conſortio, pro quibus orationes funduntur, quia nititur orantis dignitati. At oratio quæ meritis Chriſti innititur, & nomine ipſius fit minui non poteſt, quia merita Chriſti diminutionem non patiuntur. Neque inde fit inutile eſſe multiplicare ſacrificia, & pluribus ſacrificiis idem ipſum expoſtulare, quia cum hic effectus non ſemper concedatur, ſed quando iuxta diuinam prouidentiam expediens fuerit, fortè decreuit Deus petita concedere, ſi ab eo importunè petantur, ſecus ſi ſemel tantum poſtulatio fiat. Et quia aliquando in conceſſione non ſpectat Deus virtutem, & efficaciam quam habet oratio ad impetrandum, ſed meritum, & condignitatem ipſius poſtulantis, vel eius pro quo petitio facta eſt, & beneficium concedi debet.

Quoad effectum ſatisfactionis ea conſideratione probo in ſingulis non minui, tametſi pro pluribus offeratur, ſed vnicuique fructum correſpondere iuxta propriam diſpoſitionem, quæ principaliter metienda eſt ex gratia, & donis ſpiritualibus, quibus eſt affectus is pro quo ſacrificium offertur, & ex deuotione, & affectu, quem ad ſacrificium habuit. Quia ſic ſacrificium inſtituere, vt applicatum pluribus æquè ſingulis proſit, ac ſi pro ſingulis offerretur, & dignitatem ſacrificij, & liberalitatem Dei non leuiter commendat, noſtramque ſalutem maximè promouet. Ergo affirmandum eſt.

14. Quod ſi dicas vſu, & praxi Eccleſiæ contrarium ſignificari, ſiquidem ſacerdos ſolum applicat Miſſam ei a quo ſtipendium accepit, quam certè credendum eſt aliis fore applicaturum, ſi fructus ex opere operato non minueretur ex applicatione aliis facta? Reſpondeo vt ſupra, ab hac applicatione ceſſare ob incertitudinem, an fructus ſit diuidendus, ne ergo exponatur huic dubio, tutiorem partem licet minus probabilem ſequitur. Et ob eam cauſam non poteſt ſacerdos pro vno ſacro plura integra ſtipendia a pluribus accipere, quia ſub lite eſt, ſitne fructus minuendus. Et præterea ſtipendium non pro ſacro confertur, ſed in ſuſtentationem ſacerdotis ſub obligatione ſacrum faciendi. At iniuſtum eſt, & contra voluntatem concedentium ſtipendium velle pluribus integris ſtipendiis acceptis vnico ſacrificio ſatisfacere. Si vero obiicias ſecundò ex hac infinitate inferri conuenientius eſſe, ne ſacerdoti relicta eſſet poteſtas applicandi fructum ſacri-

c 3.

cij, sed ipsum sacrificium ex institutione Christi applicatum esse tam viuis, quam defunctis? Negandum est, quia sacerdotum dignitatem decebat hæc libera applicatio, vt pote qui constituti sunt dispensatores mysteriorum Dei. Quod si tertio vrgeas vnico sacrificio omnes animas purgatorij liberari posse, sicuti si pro singulis singula sacra oblata essent, omnibusque æquè vnum sacrum pro ipsis oblatum, ac plura pro singulis oblata prodesset? Neganda est sequela, quia sacrificiũ prodest animabus purgatorij secundum mensuram gratiæ, quam habent, & deuotionem, qua existentes in hac vita procurarunt sacrificium, & secundùm intentionem sacerdotis, cum autem hæc æqualia esse non possint in omnibus animabus purgatorij, efficitur non æquè omnibus sacrificium prodesse. Deinde cum sacerdos dupliciter possit sacrificium pro animabus purgatorij applicare, generaliter, & confusè, vel specialiter; credendum est ex applicatione generali maiorem fructum prouenire iis, pro quibus sacrificium applicatur, quam si specialiter applicatum esset.

Quæstio octaua. Quibus sacrificij fructus ex opere operato communicetur, quamque dispositionem habere debeant ad illum percipiendum. Duplex genus personarum ad hoc sacrificium concurrit. Vnum est offerentium, alterum eorum pro quibus offertur. Offerens propriè est sacerdos, quia solus ille consecrat, reliqui vero fideles tametsi ministrent sacrificio, vel ad illud postulatione, aut stipendio dato concurrerint, solum denominatiuè, & extrinsecè offerentes dicuntur. Dubium ergo est, an sacerdoti quatenus offerens est, reliquisque fidelibus sub hac ratione effectus sacrificij ex opere operato communicetur? De sacerdote communis sententia affirmat, teste Suar. *disp. 79. sect. 9. circa finem.* De reliquis docet Nauarra, *lib. 2. de restit. cap. 2. à num.* 280. Probariq; potest. Tum quia sacerdos nomine Ecclesiæ offert hoc sacrificium pro omnibus, qui illud offerunt. Sentit ergo offerentes fructum ex sacrificio participare. Tum quia sacrificium consistit in oblatione, quæ æquè offerentes, ac illos pro quibus offertur, respicit. Nihilominus censeo ex opere operato, & ex Christi institutione nullum effectum sacerdoti quatenus offerens est, & à fortiori nec reliquis fidelibus, quatenus offerentes sunt, communicari. Sic Vasq. *disp. 231. cap. 3. n.* 12. ibique rationem optimam reddit, quia Christus Dominus quatenus seipsum Patri obtulit, non suscepit in se sacrificij fructum, quia non pro se, sed pro aliis obtulit. Ergo sacrificij effectus ex opere operato non offerentibus, sed illis pro quibus offertur communicatur. Adde effectus huius sacrificij ex opere operato relinquitur sacerdoti personam Christi gerenti communicandus. Non igitur ipsi quatenus offerens est, neque aliis fidelibus quatenus offerentes sunt, communicatur, aliàs independēter à sacerdotis voluntate, & applicatione communicaretur. Rationes contrariæ non vrgent. Non enim ex eo quod sacerdos nomine Ecclesiæ sacrificium offerat pro iis qui illud offerunt, infertur sacrificium in offerentibus quatenus tales sunt, habere effectum ex opere operato, sed solum ex opere operantis, & per modum impetrationis. Neque ex eo quod sacrificium ad sui constitutionem æquè respiciat offerentes, ac eos pro quibus offertur, inferri potest illius effectum offerenti applicari, sicuti non infertur sacramenti effectum applicari ministro, tametsi sacramentum vt sic æquè ministrum, ac suscipientem respiciat. Restat ergo sacrificij fructum ex opere operato iis tantum pro quibus offertur, communicari.

15. Quam vero dispositionem habere debeant? Breuiter respondeo, si de remissione pœnæ, quæ est effectus infallibilis, & proprius sacrificij, loquamur; necessariò debet in gratia existere, quia vt ex D. Thom. communiter recepto, *q. 79. art. 7. ad 2.* constat nemini remittitur pœna debita pro peccatis, quin culpa mortalis fuerit remissa. Si vero de effectu impetrationis loquamur, peccatoribus conuenire potest, vt pote qui illius capaces sint, iis enim medio sacrificio impetrari à Deo donum pœnitentiæ potest, sicuti docet concil. Trident. *sess. 22. cap. 2.* Supradicti effectus efficacius, & abundantius communicantur iis, qui specialius ad hoc sacrificium concurrerunt vel postulatione, vel stipendij concessione, vel sacri ministratione. Expedit enim vt sacrificium, sicut & sacramentum, effectus communicet abundantiores melius disposito.

16. Quæstio nona. Quam intentionem habere debeat sacerdos, vt sacrificium Missæ iis pro quibus offertur, ex opere operato prosit? Duplicem intentionem habere sacerdos potest: primò propriam, aliam ex debito. Aliqui Doctores sentiunt non posse sacerdotem mutare intentionem ex debito, quia sacerdos vt minister Christi operatur. Tenetur ergo iuxta eius voluntatem operari: at voluntas Christi est, vt intentioni debitæ satisfaciat. Ergo hanc mutare non potest. Quocirca sacerdos obligatus ex obedientia, vel iustitia, vel charitate alicui sacrificium applicare, non videtur hanc intentionem mutare posse. Sic Scotus *quodlib.* 20. 6. *de secundo art. vers. de secundo.* Gab. *in can. Missæ lect. 26. lit. P. & Q.* Nihilominus verissimum est propriam applicationem sacerdotis necessariam esse, vt sacrificium habeat effectum. Sic Suar. *disp. 79. sect. 9.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 1. dub. 9. concl.* 8. Layman. *lib. 5. tract. . cap. 2. assert. 4.* Vasq. *disp. 231. cap. 6.* Ratio est, quia effectus sacrificij ex opere operato nemini conceditur nisi medio sacerdote, hic enim solus est constitutus dispensator mysteriorum Dei, & in ordinatione potestatem accepit sacrificium offerendi, & consequenter eius fructum applicandi pro viuis, & defunctis. Ergo dum sacerdos sacrificium non applicat, effectus sacrificij nemini applicatur. At ex eo præcisè quod sacerdos obligatus sit sacrificium alicui applicare, non infertur necessariò quod ipse applicet, potest enim eo omisso sibi, vel alteri applicare. Ergo ex intentione debita propriè effectus sacrificij non applicatur.

Rursus hanc intentionem, & applicationem habere potest sacerdos confusam, vel specialem. Confusam voco, cum sub quadam generalitate pluribus sacrificium applicat, vt si sacerdos sacrificium applicaret omnibus fidelibus huius ciuitatis, omnibus consanguineis in purgatorio existentibus, vel omnibus fidelibus viuis, atque defunctis. Specialem voco, si intentionem referat in personas signatas, & determinatas. Si sacerdos sub ratione confusa pluribus sacrificium applicet, minus prodest singulis, quam si pro singulis specialiter, & in particulari applicatum esset. Nam cum sacrificij effectus pendeat ex applicatione sacerdotis, conueniens fuit, vt applicationi perfectiori abundantior effectus concederetur, vt benè notauit Vasq. *disp. 231. c. 6. n.* 38. Prædictam applicationem siue generalem, siue specialem habere sacerdos debet, vel ante consecrationem, vel in ipsa consecratione, quia eo tempore personam Christi sustinet. Vnde transacta consecratione, iam non est in potestate sacerdotis effectum sacrificij alicui applicare, quia iam non est sacrificium, neque expectare debet sacrificij fructus applicationem sacerdotis subsequentem. Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 1. dub. 9. concl.* 9. Quod si aliquando contingat aliquem sacerdotem consecrare hostiam, alium calicem, ei qui calicē cōsecrauit, competit sacrificij applicatio, quippe sacrificiũ perfecit, expedit tamē vt præcedentis sacerdotis intentioni se conformet, tametsi obligatus non sit. Vasquez, *disp. 231. cap. 6. in fine.* Quapropter debet sacerdos vt fructuosè sacrificet alicui, vel aliquibus sub speciali, vel generali intentione fructum sacrificij applicare. Quod si contingat applicationem specialem esse, consultum est ne vni tantum fiat, sed pluribus, ne fortè sacrificij fructus inapplicatus existat ob incapacitatem subiecti, cui fuit applicatus. Opus tamen non est, vt expressè & formaliter applices, sufficit virtualiter, & implicitè, vt si ante sacrificium intentionem habuisti fructum applicandi ei cui ex iustitia, vel obedientia applicare obligatus es, tametsi tempore sacrificij oblitus illius fueris.

17. Dubium tamen graue est, an validè, & licitè possis applicare sacrificium sub conditione contingenter futura. V. g. an possis celebrare pro eo, qui sequenti die primus è vita decesserit, vel à te sacrificium expostulauerit, stipendium ve concesserit? Affirmant Nauarra, *lib. 2. de restit. cap. 2. n.* 370. Aragon. *2. 2. q. 85. art. 3. dub. penult.* Ioann. Bapt. Conrad. *2. p. casuum conscient. quæst.* 355. consentit ex parte Cordub. *lib. 1. qq. 4. dub. 6.* Mouentur, quia potes intentionem habere, cum sacrum facis: vt fructus statim applicetur ei, qui sacrificium postulaturus est siquidem Deus id optimè nouit: vel intentionem habere potes, vt in acceptione diuina reseruetur ei postmodum applicandus. Nulla enim in iis intentionibus repugnantia, aut implicatio cernitur. Nam ex prima intentione sacrificij fructus non suspenditur, sed statim applicatur, cum sacrificium perficitur. Et licet ex posteriori intentione sacrificij fructus suspendatur, hæc suspensio contraria non est sacrificij fructibus. Tum quia de facto plures sacrificiorũ fructus, qui ob incapacitatem eorum quibus fuerunt applicati non habuerunt effectum in thesauro Ecclesiæ, & acceptatione diuina reseruantur per Pontificem applicandi. Cur ergo non poterunt reseruari applicandi ex intentione sacerdotis sacrificantis? Adde effectus sacrificii quoad impetrationem non conceditur, cum sacrificium fit, sed intuitu sacrificij facti opportuno tempore concedendus reseruatur. Cur ergo satisfactio non poterit opportuno tempore concedenda reseruari.

18. Nihilominus verius censeo non esse in potestate sacerdotis reseruare sacrificij fructum applicandum ei qui postmodum moriturus est, vel stipendium largiturus, quia sacerdoti datum non est fructum sacrificij applicare, nisi quando sacrificat, quia nomine Christi applicat, ac proinde cum Christi personam sustinet, applicare debet. At applicans sub conditione futura non applicat, cum Christi personam sustinet, sed reseruat applicandum; adueniente conditione caret potestate applicandi. Ergo inualidè hoc applicationis modo vtitur. Ab inconuenienti id ipsum probari posset, quia inde sequeretur sacerdotem applicare sacrificij fructum posse peccatori in mortali existenti, sub conditione quod à peccato resurgat, quod alienum est ab vsu Ecclesiæ. Non igitur sub conditione contingenter futura effectus sacrificij applicari potest. Sic Suar. *disp. 79. sect. 9.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 1. dub. 9. concl.* 10. Vasq. *disp. 231. cap. 7. in fine. & disp. 234. cap. 3. n.* 22.

Barb.

Barbos. 2. *p. de perfect. Episcop. allegat.* 24. *à numer.* 12.

Quod si sacerdos velit, vt cum sit sacrificium applicetur fructus ei, quem Deus scit postea eleemosynam concessurum, vel ex hac vita primò decessurum. Verius existimo eam applicationem validam esse posse, quia est absoluta, & independens ab aliqua conditione futura. Nam esto sit futurum contingens quisnam primo stipem pro Missa sit concessurus. At Deum id scire non est contingens futurum, sed præsens, & necessarium; secundum quam præsentiam, & necessitatem fructus sacrificij applicatur, nec reseruatur applicandus ad tempus mortis, vel concessionis stipendij. Verum esto hæc applicatio valida esse possit, at credo ea non satisfieri ei qui postmodum Missam petit, & stipem elargitur; quippe est contra voluntatem ipsius ea anticipata applicatio, ipse enim intendit petitione & stipendij elargitione se ad fructum sacrificii recipiendum disponere, qua dispositione tempore sacrificii caruit, præterquam quod eo tempore fortè fuit ad fructum sacrificii recipiendum incapax. Ob hanc causam meritò Clemens VIII. ex decreto sanctæ Congregat. 15. Nouemb. anno 1605. consuetudinem illorum, qui Missas anticipata intentione celebrant, pro iis qui postmodum stipem erant elargituri, tanquam periculosam, & fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, & à vetusto Ecclesiæ more abhorrentem explosit, & improbauit, omnibusque Episcopis in suis diœcesibus, & Prælatis regularium in suis Ordinibus exterminandam præcepit, vt latius refert Barbos. *in remiss. concil. sess.* 22. *in princ. & 2. p. de potest. Episc. alleg.* 24. *num.* 12. *& seqq.* vbi pluribus relatis firmat aduersus dictam prohibitionem non procedere capellanum, qui Missas ex obligatione dicendas anticipatè recitaret, neque qui recitaret pro intentione illius, qui obligatus est Missas commendare, quia in iis casibus fructus sacrificii non suspenditur postmodum applicandus, sed statim applicatur iuxta intentionem præsentem certam, & determinatam. Et insuper is pro quo sacrificium applicatur, non speratur melius se dispositurum ad sacrificii fructum percipiendum.

19. Ex his decidenda est quæstio, an laudanda sit consuetudo, qua aliqui pij viri vsi sunt celebrandi exequias, & officium defunctorum pro se dum viuerent? Et quidem si prædictum officium & sacrificium ea intentione fieret, vt illius fructus reseruaretur in acceptatione diuina applicandus post huius vitæ egressum, laudanda ea consuetudo non esset, sed omnino reprobanda vt potè inutilis, & infructuosa. At si celebrantes sacrificium funebre intendunt satisfactionis fructum sibi tunc applicari, & virtute illius sacrificii beneficium aliquod suo tempore concedendum impetrare, non est ita manifesta prædictæ consuetudinis deordinatio, ea tamen conditione posita, vt orationes, & preces, quæ mortuum aliquem denotant non referantur ad viuos, quod certè fieri potest. Etenim sæpè contingit te viuente stipendium sacerdoti concedere, vt pro te sacrificet, cui intentioni sacerdos satisfacit, si Missam defunctorum celebret, quia Missa defunctorum æquè tibi prodesse potest, ac quælibet alia. At eo casu orationes, & preces, quæ defunctos denotant, non ad te referuntur, sed ad defunctos in purgatorio existentes. Similiter ergo officium & sacrificium funebre celebrare poteris, vt illius fructus tibi applicetur, dummodò non intendas orationes, & preces defunctorum ad te referre. Adde non solum orationes defunctorum ad te referre non potes, sed neque fructus qui mediis illis ex sacrificio oblato consequitur. Nam sacerdos orationes, & preces Ecclesiasticas decantans, & mediis illis sacrificium offerens, vt minister Ecclesiæ procedit, cuius intentionem mutare non potest, neque illorum fructum aliis ab Ecclesia designatis applicare: solum enim tibi applicare potest, & debet fructum sacrificio correspondentem, quatenus in persona Christi sacrificium offert. Quam applicationem nullatenus impedit sacrificium funebre, cum æquè ex illo, ac ex quolibet alio fructus sacrificij obtineatur. Non ergo damnanda est consuetudo illorum, qui pro se dum viuunt exequias, & officium funebre decantari curant, vt eo pacto mortis memoriam præsentiorem habeant. Sicuti fecit Albert. Magnus, *teste* Ferdinando Castillo, 2 *p. Histor. Gener. S. Dominici lib.* 3. *cap.* 46. & Henriq. 2. Comes de Rotenec. Episcop. Ratispon. 33. apud VViguleum Vndium in Histor. Sic sustinet Pinel *lib.* 2. *de Missa c.* 7. *q.* 3. Nauarr. *lib.* 3. *consil. cens.* 6. *de celebrat. Missar edit.* 2 Zerola *in praxi Episc.* 2. *p. verbo Missa vers.* 10. Barbosa *in remissionib. concil. sess* 22. *cap.* 2. *in fine.*

Nihilominus etsi prædicta consuetudo illa moderatione apposita per se illicita non sit, existimo tamen nullatenus esse permittendam, primò, & præcipuè, quia est aliena ab vsu, & consuetudine Ecclesiæ Romanæ, quæ officium funebre non pro viuis, sed pro defunctis decantari curat. Secundò quia ex ea consuetudine datur fidelibus occasio suspicandi sic mandantem celebrare, & celebrantem velle orationes, & preces ab Ecclesia pro defunctis institutas ad viuos referre, quod & superstitiosum est, & veritati contrarium. Tertiò quia ex illius officij funebris celebratione, nulla specialis vtilitas tam quoad satisfactionem, quam quoad impetrationem tibi prouenit, quæ prouenire non possit ex cuiuslibet officij celebratione, vt quid ergo tale sacrificium petendum est? Quod si dicas vt mortis memoriam efficacius excites? Obstat; quia hanc memoriam eadem efficacitate excitare poteris, si officium funebre in memoriam alicuius defuncti, vel omnium defunctorum fidelium celebrari cures. Nulla igitur est conuenientia, ob quam in tui memoriam quasi iam sæculo mortuus esses officium funebre celebretur, quinimo impropriè & contra veritatem fit. Et ita docet Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *c.* 2. *num.* 15.

PVNCTVM VII.

Quibus diebus, & qua hora licitum sit sacerdotibus celebrare.

1 *Licitum, & consulendum est singulis diebus omnibus sacerdotibus non impeditis celebrare.*
2 *Excipiuntur communiter tres dies, sed de feria quinta hebdomadæ sanctæ nulla est prohibitio.*
3 *Feria sexta parasceues nemini licet celebrare.*
4 *Sabbatho sancto priuatim non licet, tametsi aliqui oppositum sentiant probabiliter.*
5 *Ante solemnem Missam nequaquam est probabile.*
6 *Eodem die semel tantum sacerdos sacrificare potest.*
7 *Excipitur dies natalis Domini.*
8 *Excipiuntur necessitatis casus, & qui sint.*
9 *Iudicium fertur de prædictis casibus.*
10 *Affirmant aliqui causam sufficientem, vt bis eodem die celebretur, sufficere ter, & quater.*
11 *Contrarium verius.*
12 *Qua hora sit Missa celebranda.*
13 *Quæ excipiantur ab hac regula.*
14 *Post meridiem non licet celebrare. Et quæ excipiantur.*

1. Singulis diebus non solum licitum, sed & consulendum est omnibus sacerdotibus sacrum facere, quia nō solum in eorum vtilitatem, sed in vtilitatem publicam totius Ecclesiæ, & animarum in purgatorio existentium sacrificium cedit. Ob quam causam sacerdotibus, quibus aliàs more laicorum consultum non esset spectata eorum dispositione singulis diebus communicare, celebrare consultum est, vt benè notauit Vasq. *disp.* 232. *c.* 1. *in fine.*

2. Excipiuntur autem communiter tres dies, quibus priuatim celebrare non licet, videlicet feria quinta in cœna Domini, feria sexta parasceues, & sabbatho sancto. Sed de feria quinta in Cœna Domini communis est Doctorum sententia, nullam esse obligationem abstinendi à sacrificio, neque ex iure scripto, quia nullum est, neque ex consuetudine quæ vim legis habeat. Nam esto pluribus Ecclesiis introductum sit vnicam Missam solemnem celebrari, in qua omnes sacerdotes communicent, id non est introductum per modum obligationis, sed deuotionis vt aptius Apostolorum communio de manu Christi Domini commemoretur. Adde prædictam consuetudinem abrogatam iam esse, cum passim videamus eo die sacrificium celebrari tam Romæ, quam extra. Et ita sustinent aduersus Francolinum, *lib. de hor. canonic.* 30. *num.* 4. Nauarr. *in sum. cap.* 22. *num.* 88. *Angles in florib. quæst.* 8. *de valore Missæ.* Vasq. *disp.* 232. *cap.* 2. *num.* 24. Suar. *disp.* 80. *sect.* 1. Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 210. Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. Monet tamen optimè Vasquez *dicto loco* has priuatas, Missas celebrari debere antequam solemnis in Ecclesiis finiatur. Nam ea finita nequeunt sacerdotes absque graui culpa Missas priuatas dicere, quia iam incepit officium parasceues cum vespere dicantur, & recolitur memoria realis mortis, & sepulturæ Christi Domini. Ob quam causam feria sexta parasceues celebratio interdicitur, vt iam dicimus.

3. Feria sexta parasceues omnes Doctores testantur nemini licitum esse sacrificare ob prohibitionem factam ab Innocent. I. *epist.* 1. *ad Decent. cap.* 4. & refertur c. *sabbato de consecrat. dist.* 3. Rationem congruentiæ reddit D. Thom. *quæst.* 83. *art.* 2. *ad* 2. quia eo die Ecclesia recolit realem Christi Passionem, & mortem. Non igitur expedit mysticam, & incruentam mortem exhibere. Verum sicut sacerdos ex præconsecratis feria 5. communicat, eodem modo quilibet alius communicare poterit: quia more laïcorum eo die communicare interdictum non est, quinimo permissum, sicuti tradit aliis relatis Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 4. *assert.* 6. Eman. Saà, *verbo Missa num.*

num. 23. & optimè probat Vasq. *disp.* 232. *cap.* 2. *à numer.* 19.

4. De sabbatho sancto est maior difficultas, an liceat priuatim semoto scandalo celebrare? Affirmant Sotus, *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. *§. secundo arguitur*, saltem ex licentia Prælati. Gutierr. *l.* 1. *can. q. c.* 3. *n.* 36. Suar. *disp.* 80. *sect.* 2. Ægid. de Coninc. *q.* 83. *art.* 2. *dub.* 2. *n.* 21. Scortia, *lib.* 2. *c.* 6. Mouentur, quia prohibitio facta in *c. sabbatho de consecrat. dist.* 3. omnino abrogata videtur ex eo quod Missa quæ mane resurrectionis celebranda erat, retracta sit ad Sabbatum ante meridiem. Nam ea celebratione cessat ieiunium, & luctus ob mortem, & passionem Dominicã, quæ fuit causa, ob quam sacrificium incruentum eo casu prohiberetur, succeditque memoria resurrectionis quæ ab eo tempore recolitur.

Nihilominus etsi supradicta sententia probabilis sit, & à viris timoratæ conscientiæ in praxim reducta, probabiliorem, & veriorem existimo contrariam cum Nauar. *c.* 25. *n.* 88. Francisco *de tepore horar. canon. c.* 30. Henriq. *lib.* 9. *c.* 24. *n.* 3. Laym. *lib.* 5. *tract.* 5. *c.* 4. *assert.* 7. Vasq. *dicta disp.* 232. *c.* 2. *n.* 24. Ratio præcipua est, quia vt Doctores oppositæ sententiæ tenentur fateri, atque adhuc non est introducta consuetudo eo die celebrandi publicè in Ecclesia, præter vnam Missam solemnẽ, ad summum enim aliqui secretò in priuato sacello ausi sunt celebrare: at ex hac celebratione, inferri non potest præceptũ latum in *capite Sabbatho* derogatum esse absolutè, sed solum quoad vnicam Missam solemnẽ, siquidem de sola illa est consuetudo manifesta; consuetudo namque derogans præceptum publica, & manifesta, & à maiori parte vsitata esse debet. Secundo si prædictum præceptum ob consuetudinem celebrandi solemniter cessauit non solum quoad Missam solemnem, sed quoad priuatas; ergo licitum erit per se non solum in priuato sacello, & secreto oratorio celebrare, sed etiam publicè in Ecclesia, quia præter supradictum præceptum nulla alia extat prohibitio. Tertiò pro Missa solemni illius diei nullus introitus designatur, quia prophetiæ, quæ præmittuntur loco introitus deseruiunt, at pro Missis priuatis nullus est designatus introitus, neque aliquid præmittitur, quod loco introitus deseruire possit. Censet ergo Pontifex nullam aliam Missam præter solemnem celebrari posse. Aliàs iis priuatis Missis introitum designaret, sicuti fecit in vigilia Pentecostes, in qua quia priuatæ Missæ celebrari possunt, illis introitus designatus est, tametsi pro Missa solemni nullus fuerit introitus designatus, sed propheticę præmissę loco introitus succedunt. Quarto antiquo tempore cum Missa noctis resurrectionis celebrabatur, nullus alius eam Missam celebrabat, sed reliqui sacerdotes Missam dicebant de die resurrectionis. Aliàs si omnibus datum esset Missam pro nocte resurrectionis signatam celebrare, quis posset Missam de die resurrectionis dicere, nisi bis eodem die celebrasset, quod est inauditum. Cum ergo sola celebratio, quæ nocte resurrectionis facienda erat ad sabbathum retracta sit, efficitur vnico sacerdoti concedi, siquidem antiquo tempore vni tantum in qualibet Ecclesia concedebatur.

5. Illud vero certum existimo stante probabilitate contrariæ sententiæ affirmantis quemlibet sacerdotem celebrare priuatim posse, nemini id esse licitum antequam Missa solemnis incœpta sit, quia vsque ad illud tempus memoria realis passionis ab Ecclesia colitur, quo durante cultu nullum est sacrificium celebrandum *ex dicto cap. Sabbatho de consecrat. dist.* 3. Ob hanc enim rationem diximus nemini licitum esse feria quinta in cœna Domini post finitum sacrificium solemne illius diei, & sacramentum reconditum priuatim celebrare, tametsi ante id licitum esset.

6. Eodem die semel tantum celebrare sacerdotem posse, quia semel tantũ Christus mortuus est, colligunt omnes Doctores cum D. Thom. *quæst.* 83. *art.* 2. tum ex Ecclesiæ consuetudine. Tum ex Alexand. II. *in c. sufficit de consecrat. dist.* 1. sed præcipuè ex Innocent. III. *in cap. consuluisti de celebrat. Missar.* vbi consultus Pontifex, an presbyter duas Missas valeat celebrare: respondit, quod excepto die Natiuitatis Domini, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare. Item ex Honorio. III. *in cap. te referente eodem tit.* vbi vtitur verbo, mandamus.

7. Ab hoc præcepto excipitur primò dies Natiuitatis Domini in quo concessum fuit à Telesphoro relato *in c. nocte sancta de consecrat. dist.* 1. tres Missas celebrare. Idemque tradit Innocent. in textu nuper relato. Ratio mystica huius exceptionis, sicuti docuit D. Thom. *art.* 2. *ad* 2. fuit vt hac trina sacrificij repetitione significaretur trina verbi natiuitas, prima qua ab æterno nascitur à Patre. Secunda, qua in tempore ex B. virgine natus est. Tertia, qua quotidie in cordibus nostris nascitur. Vel vt placuit Bedæ *serm. de natiuit.* ad significandum triplicẽ legem, naturalem, scriptam, & legem gratiæ. Monet tamen Nauarr. *in sum. cap.* 21. *n.* 2. *& lib.* 3. *consil. cons.* 1. *de celebrat. Missar. edit.* 2. & bene, nullum extare præceptum prædictas tres Missas celebrandi, vel audiendi, sed satis esse si vna legatur, vel audiatur. Quia hæc concessio priuilegium est, non præceptũ.

8. Secundò excepit Innocent. III. in *c. consuluisti* necessitatis casum, ibi: Nisi causa necessitatis suadeat. Qua posita admittit Innocent. repeti celebrationem posse. Varij casus enumerantur, in quibus hanc necessitatem interuenire censent Paludan. *in* 4. *dist.* 12. *q.* 1. *art.* 4. *post* 4. *conclus.* Antonin. 3. *p. tit.* 13. *c.* 6. §. 5. Durand. *lib.* 4. *rational. diuin. officior. cap.* 1. *n.* 25. Syluest. *verbo Missa.* 1. *q.* 7. Nauarr. *c.* 25. *n.* 87. Henriq. *l.* 9. *c.* 3. Primus, si parochus duas habeat Ecclesias parochiales, & non sit qui commodè possit in vna illarum celebrare, poterit ipse in vtraque celebrare, nam cum parochiani habeant ius vt in propria parochia Missam, quam audire possint, celebretur, & nullus sit alius præter parochum qui eam commode celebrare possit, vel velit, vrget parochum necessitas celebrandi. Secundus ob communicandum infirmum in periculo mortis constitutum. Tertius ob repentinum aduentum alicuius Episcopi, vel magni principis, quẽ decet singulis diebus Missam audire. Quartus ob peregrinorum multitudinem superuenientem die festo. Quintus ob multitudinem populi ad festiuitatem concurrentem, quem basilica capere non potest, poterit sacerdos Missam iterare, ne multi sacra auditione priuentur. Ob quam causam concedit Nauarr. *dicto cons.* 2. *de celebrat. Missar.* & Azor. *lib.* 10. *c.* 24. *q.* 6. §. *sed quæres.* Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *c.* 4. *n.* 6. in Anglia, vbi pauci sunt sacerdotes quemlibet sacerdotem bis celebrare posse, non solum diebus festis, sed profestis, ne fidelium multitudo sacrificio careat. Sextus ob nuptiarum benedictionem, maximè si finiatur eo die tempus benedictionum. Septimus ob sepeliendum defunctum, si ibi adsit consuetudo neminẽ absque sacro sepeliri. Octauus ob concurrentiam officiorum eodẽ die, vt in quadragesima, in rogationibus, in vigilia, in quibus vna Missa de festo, altera de tempore dici debet, & in ea Ecclesia ea consuetudo seruatur. Denique subdunt Nauarr. *dicto cap.* 25. *n.* 87. & Henriq. *lib.* 6. *c.* 30. necessitatem repetendi celebrationem arbitrio prudentis iudicandum esse.

9. Verum esto prædicti casus antiquo tempore spectato concedendi essent: at præsenti tempore, in quo obligatio, ne sæpius quàm semel celebretur strictior viget ob vsum, & consuetudinem receptam, admittendi omnes non sunt. Nam excluso primo casu vix in reliquis adesse potest necessitas, sed solum vtilitas repetitæ celebrationis, cum tamen Innocent. III. necessitatem exegerit pro repetita celebratione concedenda. Quod vt clarius fiat expendamus singulatim casus enumeratos. Primum de parocho habente duas Ecclesias omnes admittunt, quia illa est aperta necessitas, quinimo non solum ad dies festos, sed ad profestos facultatem extendit & satis probabiliter Suar. *disp.* 80. *sect.* 3. *circa finem*, ne illius parochię fideles commoditate audiendi sacrum priuati existant. Ad idem est, cum parochus graui morbo, vel absentia impeditur celebrare, poterit alius propinquus parochus vices illius gerens in ea parochia, & in propria (si commodè inueniri non possit simplex sacerdos, qui vnica celebratione prædictum defectum suppleat) Secundus casus de communicando infirmo morituro vix practicus esse potest. Nam si ante sumptionem hostiæ monitus sis, debes particulam hostiæ infirmo communicando reseruare. Si autem sumpta hostia, & ablutione monearis, nequis ob communicandum infirmum iterum celebrare, quia præceptum celebrandi ieiunè strictius obligat, neque omitti debet ob hanc proximi necessitatem. Quocirca vt prædictus casus locum habeat, moneri, vel recordari debes infirmi sumpta hostia ante ablutionem. Cum ergo casus sic contigerit, satis probabile est te posse iterum celebrare, quia illa est grauis proximi necessitas, & fortè ex illa communione pendet æterna illius salus. Et ita hunc casum expressè admittit Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 215. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. pun.* 7. *num.* 10. tametsi Vasq. *disp.* 232. *cap.* 5. *circa finem* contrarius sit. Tertium casum Vasq. Ægid. Bonac. & Suarez *disp.* 80. *sect.* 1. *post medium*, non admittunt, & meritò, quia non videtur res tanti momenti deuotioni Episcopi, vel alterius principis satisfacere, vt ob illius causam consuetudo Ecclesiæ in celebratione præscripta omittenda sit. Quartum, & quintum casum censerem admittendum, si ingens fidelium multitudo Missam audire deberet, secus si exigua decem, vel 20. & non esset alius sacerdos qui celebrare posset. Moueor tum authoritate Leonis Pontificis *epist.* 81. *ad Dioscor. cap.* 2. qui manifestè indicat eo casu duplicem Missam dici posse ab eodem inquam sacerdote, nam à diuersis nihil noui diceret. Tum argumento deducto ex parocho duarum, qui secundum omnium sententiam duas Missas celebrare eodem die potest, ne vnius Ecclesiæ parochiali priuentur commoditate audiendi sacrum. Ergo impedire ne plures absque sacrificio remaneant, sufficiens causa est bis sacrificandi. Et ita sustinent Suar. *disp.* 80. *sect.* 1. *in fine.* Ægid. de Coninch *dub.* 3. *circa finem.* Nec dissentit Layman. *dicto lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 6. Septimum, & sextum casum reprobant & bene Vasq. *dicto c.* 5. *circa finem* Suar. & Ægid. *locis allegatis.* Non enim in illis adest necessitas, quæ honestet repetitam celebrationem. Quæ enim necessitas esse potest, quod sacerdos qui ante incœptum sacrum monitus non fuit de nuptiis benedicendis, sacrum repetat ob illarum benedictionem, cum possit earum benedictio in sequentem diem differri. Quod si eo die

tempus nuptiarum finiatur, non obinde honestatur sacri repetitio. Non enim illa digni sunt coniuges nuptiarum benedictionem intempestiuè postulantes. Deinde quid refert quod defunctus absque Missa sepeliatur, cum sæpè id fiat? Octauus casus approbari videtur ab Alexand. II. *in cap. sufficit de consecrat. dist.* 1. & eo tempore cum exiguus esset numerus sacerdotum sustineri poterat, at in præsenti tempore non censeo admittendum, sicuti neque admittit Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 2. *dub.* 4. *num.* 216. Vasq. *disp.* 232. *cap.* 5. *numer.* 49. Quia maioris momenti est obseruatio huius generalis præcepti, ne ab vno sacerdote bis eodem die celebretur, quam obseruatio consuetudinis particularis Ecclesiæ dicendi duplicem Missam, præcipuè cum non sit, neque esse possit consuetudo, quod ab vno sacerdote duplex illa Missa dicatur.

Deinde si prædictis casibus quos insufficientes esse censemus ad Missæ repetitionem alia grauis causa adiungatur, videlicet querimoniæ, & perturbatio populi, eo quod sacerdos repetendæ celebrationi non acquiescat, cum ex grauium Doctorum sententia id facere possit, credo sufficienter honestari sacrificij repetitionem: quia eo posito casus est necessitatis. Sic notauit Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 2. *dub.* 3. *in fine* Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 6.

10. Sed inquires, an non tantum bis sed ter, & quater possit sacerdos eodem die celebrare, si causa subsit, quæ binam celebrationem honestauit? Affirmant Suar. *disp.* 80. *sect.* 3. *circa finem.* Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 2. *dub.* 3. *n.* 213. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *c.* 4. *n.* 6. *vers. quares.* Quia cum binam celebrationem sola necessitas concedat, & trinam concedere poterit. Vnde sacerdos trium Ecclesiarum præfectus triplicem Missam celebrare poterit.

11. Cæterum existimo grauiorem causam requiri pro trina, & quaterna celebratione, quam pro bina, vt pote res raro, vel nunquam visitata. At stante ea grauiori causa sacrificium multiplicari poterit, sed raro, vel nunquam credo eam causam euenturam, nisi in præfectura trium Ecclesiarum, quæ ex vrgentissima tantum causa concedi potest, & grauiori quidem quam ea quæ communiter expostulatur ad duarum Ecclesiarum præfecturam. At ea præfectura concessa potest sacerdos in prædictis Ecclesiis eodem die celebrare. Nam eo ipso, quo quis pluribus Ecclesiis præficitur, à superiore approbata est sacrificij repetendi necessitas. Aduerto vt rem omnino indubitatam nunquam repeti sacrificium posse, si in Missa ablutio sumpta est. Quia præceptum celebrandi ieiunè ob prædictas causas, & occasiones occurrentes derogari non potest.

12. Quoad horam in qua Missæ celebrandæ sunt, Doctores conueniunt spectato iure communi non quidem scripto (nullū enim est) sed consuetudine firmato ante diem celebrari non posse. Ratio huius consuetudinis ea fortè fuit, quia nocturnum tempus regulariter aptum non est, vt cum ea reuerentia, & populi concursu, qua tantum sacrificium decet, celebratio fiat, vel (vt aliis placet) ipsomet tempore significetur Christum in hoc sacrificio oblatum candorem esse lucis æternæ, omnesque mundi tenebras sua claritate dissoluere. Ab initio autem diei vsque ad meridiem sacra dici possunt. Neque huic doctrinæ obstat decretum Telesphori *in epist. ad Fratres & Episc. quæ est in 1. epist. pontificum cap.* 2. & refertur. *cap. nocte sancta de consecrat. dist.* 1. vbi excepta nocte natiuitatis Domini, inquit, reliquis temporibus Missarū celebrationes ante horam diei tertiam minime sunt celebrandæ, quia eadem hora Dominus crucifixus est, & super Apostolos Spiritus sanctus descendisse legitur. Non inquam obstat, quia vt plures Doctores sentiunt hoc decretum non de Missis priuatis, sed solemnibus latum est, quæ regulariter ante horam tertiam diei nunquam inchoantur. Si autem de missis priuatis intelligatur, vt videtur intelligendum, affirmare debemus consuetudine contraria abrogatum esse. Tempore enim Telesphori rari erant sacerdotes, & vix vna Missa in populo dicebatur, ideoque conueniens erat, & fortè sub præcepto ne ante horam tertiam diei inchoaretur, vt sic possent omnes facilius ad eam audiendam concurrere. At cum tempore præsenti tot sint sacerdotes, totque sacrificia, expediens fuit, vt omnibus horis diei Christus, qui vera lux est, offeratur.

Dum inchoari censeo hora cum dimidia ante ortum solis, neque enim hæc res mathematicè, sed moraliter metienda est, vt benè dixit Victor. *de Euchar. num.* 97. & tradunt Suar. Bonac. Rodrig. statim referendi, quare si vno, vel altero quadrante ante auroram sacrum incipias, finias vero auroræ initio, non peccas, vt docent Nauarr. *sum. capite* 25. *n.* 85. Suar. *disp.* 80. *sect.* 4. § *secundo quæritur* Henriq. *lib.* 9. *cap.* 24. *num* 5. Saa, *verbo Missa n.* 27. Rodrig. *t.* 1. *quæst regul. q.* 43. *art.* 1. Bonac. *disp.* 4. *q. vlt. pun.* 9. *num.* 4.

13. Ab hac regula excipi primò debet natalis Domini, in quo post mediam noctem celebrari sacrum potest ex concessione prædicta Telesphori: Sed an vnam tantum Missam, an omnes tres quilibet sacerdos ante auroram celebrare possit? non, conueniunt Doctores, Syluest. *verbo Missa.* 1. *quæst.* 6. *dicto* 1. Armilla *eodem numer.* 25. Tabiena §. 4. Nauarr. *cap.* 25. *numer.* 87. Bonac. *supra numer.* 5. consentit solam primam Missam dici posse, fauetque rubrica Missalis id ipsum præscribens. Sed rectius contrarium sentiunt Suar. *dict. disp.* 80. *sect.* 4. *vers. tertio.* Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 2. *dub.* 4. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 4. *numer.* 2. Vasq. *disp.* 232. *cap.* 3. *numer.* 31. Eman. Saa, *Missa. num.* 27. Quia Telesphorus in *dicto cap. nocte sancta* priuilegium non restrinxit ad primam Missam, sed absolutè affirmauit presbyteros nocte sancta Missas celebrare posse. Non igitur est à nobis restringendum. Præterea hac consuetudine celebrandi tres Missas ante auroram vtuntur sæpè Clerici timoratæ conscientiæ absque vllo populi scandalo, vel admiratione. Signum igitur est id licitum esse. Neque obstat quod Rubrica Missalis contrarium præscribat, quia non præscribit vt necessarium, sed vt conueniens, vel vt aliis placet pro Missis solemnibus, & Conuentualibus non priuatis.

Secundo excipitur necessitatis casus, qualis esset communicandi infirmum, hæc enim honestare potest celebrationem post mediam noctem ex benigna iuris interpretatione, nulla Episcopi requisita licentia. Non enim credendum est Pontificem velle consuetudinem hanc cum graui proximi detrimento obseruari. Sic docuit Vasq. *disp.* 232. *cap.* 3. *nu.* 30. Victor. *de Eucharist. num.* 95. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 4. *assert.* 2. Ad idem reduci potest, si populus peregrinationem instituturus est: hæc enim legitima causa est celebrandi non quidem statim post mediam noctem, benè tamen dimidia, vel vna hora ante auroram, præcipuè accedente Episcopi licentia si præsens adsit; nam cum ex priuilegio, & dispensatione sæpè eo tempore celebretur, credendum est stante ea vrgenti causa nolle Pontificem, vt vim habeat consuetudo celebrationem ante auroram prohibens. Sic docuit Henriq. *lib.* 9. *cap.* 24. *numer.* 5. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 4. *n.* 3. Ob commoditatem autem specialem siue tui, siue alterius solum anticipationem breuem admittit Layman. & benè licitam esse.

Tertiò sumitur exceptio ex contraria consuetudine, quod dixerim quia in Gallia, in Belgio, & superiore Germania consuetudo introducta est, vt in hyeme tribus, vel quatuor horis ante solis ortum Missa celebretur, ne famuli, & operarij excusentur à Missæ auditione, sed eam audire possint, antequam laborare incipiant. Cum ergo hæc consuetudo rationabilis sit, derogare potest obligationem generali consuetudine introductam. Et ita sustinet Nauarr. *cap.* 25. *num.* 85. Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 2. *dub.* 4. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *c.* 4. *n.* 3. Vasq. *disp.* 232. *c.* 3. *num.* 29.

Quarta exceptio sumitur ex dispensatione Episcopi, stante enim causa aliqua rationabili, V. g. ob commoditatem itineris potest Episcopus, & sibi, & aliis dispensationem concedere, vt ante auroram celebratio fiat, quia ea moderatione videtur dicta prohibitio vniuersalis recepta. Sic Glossa, *in cap. vlt. de priuileg. in* 6. Nauarr. *cap.* 25. *numer.* 85. Ægid. *dub.* 4. *numer.* 217. Layman. *dicto cap.* 4. *numer.* 3. Vasq. *capite* 3. *numero* 28.

Quinta sumitur ex priuilegio concesso regularibus, vt possint vna hora ante auroram, & alia post meridiem celebrare cuius priuilegij meminit Rodrig. *t.* 1. *quæst. regul. quæst.* 43. *art.* 1. & refertur in *compend. priuileg. Societ. Iesu*, *verbo Missa. num.* 3. Ex quo priuilegio infert Rodrig. *supra.* Suar. *disp.* 80. *sect.* 4. §. *tertia exceptio.* Filucius, *tract.* 5. *cap.* 4. *quæst.* 7. *num.* 112. Bonac. *disp.* 4. *q. vlt. pun.* 9. *num.* 7. *in fine*, Religiosum ex licentia posse fermè tribus horis ante ortum solis Missam inchoare. Nam cum ex iure communi iuxta probabiliorem opinionem omnibus concessum sit duabus penè horis ante ortum solis Missam inchoare, priuilegium concedens præuentionem vnius horæ intelligi debet de præuentione à iure communi non concessa, aliàs nihil priuilegium operaretur. Quod si dicas sæpè priuilegium à sede Apostolica concedi celebrandi duabus horis ante ortum solis. Ergo ex iure communi id fieri non potest. Ergo priuilegium celebrandi hora ante auroram non extenditur ad tres horas ante solis ortum? Respondeo verum esse ex iure communi, certum non esse auroram comprehendere duas horas ante ortum solis, quinimo probabilius esse solam horam, vel horam cum dimidia comprehendi, ideoque priuilegium concedi posse celebrandi duabus horis ante ortum solis. At cum priuilegium Religiosis concessum non sit de celebrando vna hora ante ortum solis, sed vna hora ante auroram, & aurora ex probabiliori sententia comprehendat spatium horæ cum dimidia ante solis ortum, efficitur duabus horis cum dimidia, plus minusue ante ortum solis celebrari posse.

14. Missæ celebrandæ sunt ab aurora vsque ad meridiem. Post meridiem vero nemini licet Missam inchoare ex consuetudine iam recepta, & à Pio V. sub pœna suspensionis ferendæ approbata in *Bulla* quæ incipit *Sanctissimus in Christo Pater.* Et tradunt Suar. *disp.* 80. *sect.* 4. Vasq. *disp.* 232. *c.* 4. Layman. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 4 Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt pun* 9. *n.* 6. Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 2. *dub.* 4. *in fine.* Nam esto antiquo tempore ieiunium protrahebatur vsque ad solis occasum,

occasum, licitum esset hora tertia pomerid. a... sacrum facere; at cessante ea consuetudine simul etiam vsus, & consuetudo cessauit hora tertia post meridiem celebrandi, quinimo consuetudine firmatum est vltra meridiem plus minusue ne Missa inchoetur, tametsi contrarium doceat. Nauarr. *cap. 25. num. 87.* Viuald *in candelab. cap penult. de Euchar. num. 50.* Pitigianum *disp. 13 quæst. 12 art. 4.* Llamas. *3. p. method. cap. 5. §. 18* quibus fauet D. Thom. *quæst. 83. art. 2.* aliique antiqui Patres apud Vasq. *suprà* asserentes hora tertia post meridiem Missam absque vllo priuilegio dici posse, quia eo tempore Christus se Patri æterno cruente obtulit. Non igitur esse potest indecens, si ea hora incruente immoletur, eaque de causa testatur Nauarr. se sæpe cum iter ageret hora tertia post meridiem celebrasse. Sed nullatenus hæc sententia etiam vt probabilis admittenda est, cum manifestè repugnet consuetudini receptæ, & introductæ, & ab Ecclesia Romana approbatæ. Alias inutilia essent priuilegia concedentia facultatem celebrandi hora post meridiem, si iure communi spectato omnes possent non solum vna hora, sed tribus horis post meridiem celebrare. Quod si roges quantum temporis spatium differre debeat sacerdos post meridiem celebrationem, vt mortaliter peccare censeatur? Respondeo cum Bonac. *dicto pun. 9. num. 6.* per horam debere esse, quia aliàs non videtur nimia dilatio.

Supradictam doctrinam limitare debes, ne procedat casu quo post meridiem Missa solemnis, & concio ad populum habita sit, nam eo casu introducta est consuetudo, vt eo finito officio aliquæ Missæ priuatæ dicantur, ne plures sacris auditione careant. Deinde limita in necessitate communicandi ægrotum, satisfaciendi populo, vel peregrinis serò accedentibus, poterit enim in his necessitatibus sacerdos ieiunus Missam inchoare duabus, vel tribus horis post meridiem, maximè ex dispensatione Episcopi, si ibi adsit. Valet enim Episcopus ex rationabili causa facultatem concedere post meridiem celebrandi, sicuti potest concedere, vt ante auroram celebretur. Ex priuilegio autem Pontificis omnibus Religiosis aliqua iusta causa intercedente concessum est, vna hora post meridiem celebrare. Quinimo sacerdotem, qui ratione itineris, vel alia de causa non potuit die festo ante meridiem celebrare, posse hora post meridiem Missam inchoare ex recepta consuetudine testantur Henriq. *lib. 9 cap 24. num. 6.* Suar. *disp. 80. sect. 4.* Rodrig. *quæst. 43. art. 2.* Mirand. *man. Prælat. t. 1. quæst. 40. art. 11.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4. num. 4.*

PVNCTVM VIII.

De loco ad sacrificium requisito.

1 *Locus sacer est ad sacrificium requisitus.*
2 *Expenditur quis possit Ecclesias consecrare, & benedicere.*
3 *Est peccatum mortale seclusa necessitate, & dispensatione extra locum sacrum celebrare.*
4 *Explicatur necessitas.*
5 *Expenditur dispensatio.*
6 *Episcopi etiam stante Trident. designare possunt oratoria.*
7 *Non est illis sublata per Trident. potestas celebrandi, vel faciendi celebrare extra Ecclesiam.*
8 *Ex priuilegio qualiter possint extra Ecclesiam Mendicantes celebrare etiam stante Trident.*
9 *Quid sit concessum Religiosis Societatis Iesu.*
10 *In mari etsi plures Doctores censeant celebrari non posse, tametsi periculum absit sanguinis effundendi. Probabilius est oppositum.*
11 *Ecclesia non debet esse polluta.*
12 *Quibus modis polluatur, Remissiuè respondetur.*
13 *Qualiter Ecclesia reconcilietur.*
14 *Ecclesia polluta solo sacrificio in ea celebrato non reconciliatur, tametsi aliqui contrarium sentiant.*
15 *Quando censeatur Ecclesia consecrationem, seu benedictionem amittere late examinatur.*

1. Constans est omnium sententia cum D. Thom. *3. p. 83. art. 3.* neminem posse iure ordinario absque necessitate, & sine dispensatione, vel priuilegio extra Ecclesiam, seu locum sacrum Missam celebrare, colligitur ex *cap. 1. cap. nullus. cap. sicut de consecrat. dist. 1* & ex Trident. *sess 22. cap. de obseruand. in celebrat. Missar.* Et licet antiquo iure locus ab Episcopo consecratus pro celebratione requisitus fuerit, at consuetudine firmatum est benedictum sufficere, quinimo esse authoritate Episcopi erectum, seu deputatum ad prædictum finem, vti tradunt Sanch. *l. 9. de matr. disp. 15. num. 24. & 36.* Suar. *disp. 81. sect. 3.* Vasq. *disp. 233 cap. 1.* Ægid. de Coninch. *quæst 83. art. 3. dub. 1.* Laymau. *lib. 5 sum. tract. 5. cap 5 in princ.*

Quod si roges quis possit Ecclesias consecrare, & benedicere? Respondeo si consecrandæ sunt, solus Episcopus eas facere potest, neque simplici sacerdoti committi potest, nisi à Pontifice, vti dicitur *cap. Nemo de consecrat. dist. 1. cap. tua fraternitas. cap. aqua de consecrat. Eccles.* & tradunt alij relatis Ludouic. de Mirand. *manu. Prælat. t. 1. quæst. 39. art. 1. concl. 3.* Bonac. *de sacram. disp. 4. quæst. vlt. pun. 9. num. 8.* Barbosa, *2. p. de potest. Episc. alleg. 27. num. 1.* vbi optimè aduertit consecrationem fieri posse quolibet die tam festiuo, quam feriali. *cap. vna de consecrat. Eccles.* sed non absque dote à patrono signata, alias Episcopus obligaretur dotem ex proprijs assignare, iuxta Gloss. & textum in *cap. cum sicut de consecrat. Ecclesia.* Nostris vero Paul. III. priuilegium concessit, vt si Episcopus illius diœcesis requisitus distulerit per quatuor menses consecrationem postulatam, possit quicunque alius Episcopus consecrare. Idemque concessit Honorius IV Minoribus, & Carmelitanis Ioann. XXII. prout referunt Mirand. *t. 1. Man. Prælat. quæst. 39. art. 1. concl. 3.* Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 27. num. 11.* Si vero Ecclesia consecranda non est, sed benedicenda, simplici sacerdoti committi potest, & de facto Minoribus concessit Leo X. vt possint suas Ecclesias, oratoria, & cœmeteria benedicere ad suum tantum vsum, quo priuilegio vtuntur Societatis Superiores casu quo Ordinarij abessent, vel ægre benedictionem concederent. Habetur *in compend. priuileg Societ. verbo benedicere §. 1.*

3. Et licet Sotus *in 4. dist. 13. quæst 2. art. 3.* & Eman Saà, *verbo Missa. num. 10.* Ludouic. Lopez *instructor. conscient. t. 2. cap. 79. ante §. superest*, existiment non esse peccatum mortale secluso scandalo, & contemptu extra locum ab Episcopo deputatum celebrare, audiendi non sunt. Nam negari non potest esse aliquod peccatum violare legem supradictis decretis firmatam, & consuetudine approbatam. At hæc lex grauem materiam respicit, siquidem transgressoribus illius grauis pœna infligitur in *dicto cap. nullus.* Neque obstat (vt inquit Sotus) hanc pœnam solum tempore primitiuæ Ecclesiæ seruari, quia etsi pœna abrogata sit, præceptum abrogatum non est, ac proinde si sub graui culpa antiquo tempore obligauit, & modò obligat. Et ita sustinent Sanch. Suar. Ægid. Laym. & Vasq. supra & multis allegatis Barbosa *de potest. Episc. 2. p. alleg. 23. num. 2.* Nullam tamen pœnam suspensionis, vel interdicti ipso iure incurrunt huius præcepti violatores, quidquid affirmet Syluest. *verbo Missa. 1. quæst. 3. § 5.* Henriq. *lib. 9. cap. 27.* moti ex *cap. Episcoporum de priuileg. in 6.* Quia ibi non est sermo de celebrantibus extra locum, sacrum, sed de celebrantibus, vel celebrare facientibus in loco interdicto per censuras Ecclesiæ, quibus Ecclesiæ ingressus interdicitur. Sicuti benè notarunt Suar. *disp 81 sect. 3. non longè à principio.* Ægid. *quæst. 83 art. 3 dub. 1.* Pœna vero depositionis, quæ à Syluestro Papa in *dicto cap. nullus presbyter*, imponitur, non ipso iure, sed ferenda est, vt ex textu constat.

4. Dixi absque necessitate. Nam ea stante poterit quilibet extra locum sacrum, etiam sub dio celebrare. Ex dicto *cap. sicut de consecrat. dist. 1.* Exempla sunt primo si longam peregrinationem peragas per loca deserta seu infidelium vbi nõ occurrit Ecclesia, poteris extra illam in altari viatico celebrare, ne tanto sacrificio diu priuatus existas. Sic relatis Palud. Syluest. Soto, docet Suar. *disp. 81. sect. 3.* Saà, *Missa. numer 10.* Ægid de Coninch. *quæst 83. art. 3 dub. 1 num 224.* Henriq. *lib. 9. cap. 27* Layman. *lib. 5 sum. tract. 5 c. 5 numer. 3.* Neque huic doctrinæ obstat priuilegium Episcopis iter facientibus concessum *in cap vlt. de Priuileg in 6.* vt in quolibet honesto loco in altari portatili celebrare possint, quia ex vi illius priuilegij possunt absque necessitate, sola commoditate spectata sub tectorio, vel sub dio celebrare Sacerdos vero seclusa necessitate id non potest, sicuti benè aduertunt Ægid. *dicto numer. 224.* Vasquez *cap. 1. num. 7.* Suar. *dicta sect. 3.* Layman. *dicto cap. 5. numer. 3. in fine.* Secundo si Ecclesiæ dirutæ sunt, ne populus sacrificio careat, poteris extra locum sacrum celebrare. Habetur *cap. concedimus de consecrat. dist. 1.* & tradunt relati Doctores. Tertiò si locus sacer exiguus sit, nec possit ad conuenientium capere multitudinem poteris extra illum sacrum facere, ne plures careant sacrificio. Sic Nauarr. *cap. 25. num. 81.* Henriq *lib 9. cap 27.* Layman. Suar Ægid. Vasq. *locis allegatis.* Quarto in bello, ne milites diebus festis sacrificio priuentur, poteris in castris sacrificare. Et idem est in littore maris, vt nauigantes non valentes nauem deserere, sacrum audiant. Sic Laymann. & Vasq. vbi supra. Quod si aduersus prædicta obijcias textum *in cap. sicut de consecrat dist. 1.* vbi Felix Pontifex summam necessitatem expostular, vt sacrum fieri possit extra Ecclesiam? Respondeo cum Vasq. *dicta disp 233. c. 1 num. 5.* consuetudine firmatum esse minorem necessitatem sufficere.

5. Dixi sine dispensatione. Nam posse Episcopum in hac lege dispensare concedunt Doctores *ex cap. Missarum de consecrat. dist. 1.* ibi: Missarum solemnia non nisi in locis ab eo consecratis, vel vbi ipse permiserit. Debet tamen, adesse causa legitima huius dispensationis, aliàs nulla erit

Quod si dicas ex causa legitima quemlibet sacerdotem propria authoritate posse extra locum sacrum celebrare, ideoque dispensationem Episcopi frustraneam esse, respondeo non esse frustraneam, nam sæpè causa necessitatis est dubia, vt propria authoritate possis extra locum sacrum celebrare; accedente vero Episcopi dispensatione id licitum tibi est, vt benè explicat Vasq. *disp.* 233. *cap.* 1. *num.* 5. exemplo personæ nobilis ægrotantis, quacum dispensare potest Episcopus, vt in eius domo in loco decenti profanis vsibus destinato celebretur, vt Missam audiat, communionemve recipiat. Ob quam causam non videtur posse sacerdos propria authoritate celebrare. Neque hæc potestas per Trident. *sess.* 22. *decreto de obseruandis, & vitandis in celebrat. Missar.* vllo pacto restricta est. Nam in eo decreto non de potestate dispensandi vna, vel altera vice, sed de potestate ordinaria concedendi facultatem liberam celebrandi in loco etiam aliis profanis vsibus destinato sermo est, vti benè aduertit Nauarr. *cap.* 25. *num.* 82. Suar. *disp.* 81. *sect.* 3. Ægid de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 225. Vasq. *disp.* 223. *capite* 1. *num.* 3. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 4. Etenim iure antiquo spectato *cap. in his de Priuileg. cap. vlt. eodem tit. in* 6. *cap. Missarum de consecrat. dist.* 1. poterant Episcopi causa aliqua rationabili intercedente facultatem liberam concedere celebrandi in loco aliis etiam profanis vsibus destinato, vt post alios comprobat Tuschus, t. 4 *litt. A. concl.* 31. Gutierr. *can. quæst. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 25. Barbosa *de potest. Episc.* 2. *p. allegat.* 23. *num.* 6. Quæ potestas ordinaria restricta est à Trident. quatenus lege vniuersali statuit, ne patiantur Episcopi priuatis in domibus, ac omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria ab eisdem ordinariis designanda, & visitanda sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, vel regularibus quibuscunque peragi, priuilegiis quibuscunque non obstantibus. Ex quibus manifestum est non posse Episcopum extra Ecclesiam, & oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata permittere celebrare, liberam facultatem concedendo, secus verò dispensando vna vel altera vice. De hac enim potestate Concilium locutum non est, vti docent Suar. Ægid. Layman. Barb. *d. alleg.* 23. *in fine.*

6. Rursus ex supradictis verbis Trident. manifestè constat non esse Episcopis sublatam facultatem designandi oratoria, in quibus sacrificium peragatur, quinimo ea facultas ibi supponitur, siquidem oratoria ab eo designanda, & visitanda sunt. Solum enim tollitur ab eis facultas concessa *in cap. Missarum de consecrat. dist.* 1. permittendi aliis celebrationem liberam, & per modum priuilegij in priuatis domibus, & omnino extra Ecclesiam, & extra oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata. In oratoriis ergo, sicut in Ecclesia permittere optimè possunt celebrationem, maximè aliqua rationabili causa intercedente. Atque ita docent Vasquez *disp.* 233. *cap.* 1. *num.* 3. Eman. Rodrig. *t.* 3. *quæst. regular. quæst.* 43. *art.* 6. Suar. *disp.* 81. *sect.* 3. *vers. addit vero.* Saà, *verbo Missa. num.* 10. Barbosa alios referens *alleg.* 23. *num.* 8. Fagundez *de primo Eccles. præcep. lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 9. Neque huic doctrinæ aduersatur breue Pauli V. editum anno 1617. quo omnibus Prælatis aufertur potestas concedendi licentias celebrandi in domibus priuatis, etiamsi nobilissimæ sint, quia (vt opinor) intelligi debet de facultatibus perpetuis celebrandi in locis non permanenter diuino tantum cultui dicatis, quia Paul. V. solum eo breui intendit decretum Trident. renouare, & denuo stabilire.

7. Maior difficultas est, an sublata sit Episcopis potestas libera celebrandi, vel faciendi celebrare extra Ecclesiam, & subdio concessa ipsis *in cap. vlt. de priuileg. in* 6. eo quod Concilium expressè mandauerit Episcopis, ne patiantur omnino extra Ecclesiam, & extra oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata ab eis designanda, & visitanda sanctum hoc sacrificium peragi. Non igitur poterunt neque ipsi celebrare, neque aliis facultatem celebrandi concedere. Cæterum omnino tenendum est prædictam facultatem restrictam non esse à Trident. Quia Trident. solum præcepit Episcopis ne permittant sæculares extra Ecclesiam, & oratoria ab eisdem designanda, & visitanda celebrare, non tamen prohibet ipsosmet celebrare, imo nec prohibet vt sui causa alij celebrent, quia eo casu non tam celebrant ex facultate quam Episcopi concedunt, quam ex ex facultate Episcopis data, qua facultate consentientibus Episcopis vti possunt: atque ita vt certum resoluit, decisumque refert Azor. *t.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 4. Vega *in responso. cas.* 4. *p. casu* 33. Barbosa aliis relatis *alleg.* 23. *num.* 5. Vasq. *disp.* 233. *cap.* 1. *num.* 7.

8. Ex priuilegio sedis Apostolicæ concesso *in cap. in his* 30. *de priuileg.* Poterant Fratres Prædicatores, & Minores extra Ecclesiam vbicunque fuerint celebrare, sine parochialis iuris præiudicio, quod priuilegium renouatum, & ampliatum esse à Sixto IV. Alexand. VI. comprobat Man. Rodrig. *t.* 1. *quæst. regul. quæst.* 43. *art.* 4. Sed non caret difficultate, an prædictum priuilegium à Tridentino *sess.* 22. *decreto de obseruand. & euitand. in celebrat. Missar.* fuerit reuocatum? Negat Eman. Rodrig. *t.* 1. *regular. q. q.* 43. *art.* 5. infirmo fundamento ductus. Primo, quia Trident. non videtur regularibus prohibere prædicti priuilegij vsum, sed ordinariis præcipit, vt eo priuilegio non obstante censuris, aliisque iuris remediis compellant regulares, ne illis vtantur. Ergo dum non compelluntur, vti illo possunt. Secundò quia est priuilegium, iure communi concessum, quod ad sui reuocationem expressam postulat mentionem. Sed contrarium verius est, vti docet Nauarr. *cap.* 25. *num.* 82. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 3. Suar. *disp.* 81. *sect.* 3. *vers. quarta exceptio* Vega *in responsion. cas. conscient.* 4. *p. casu* 33. Barbosa 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 23. *num.* 4. & colligitur manifestè ex Bulla Gregor. XIII. Societati Iesu concessa, quæ incipit: *Vsum altaris viatici.* Ratio ea est, quia concilium non solum præcipit ordinariis regulares compellere, ne priuilegio celebrandi extra Ecclesiam vtantur, sed ne id permittant priuilegiis quibuslibet non obstantibus. Sentit ergo concilij priuilegium eo decreto derogari, alias regulares permitti deberent supradicto priuilegio vti, neque vlla ratione compelli possent ab eo vsu abstinere.

9. Verùm esto prædictum priuilegium reuocatum sit à Trident. at nouiter est concessum Religiosis Societatis Iesu à Paulo III. & Gregor. XIII. vt constat *ex compend. priuileg. verbo altare.* & tradit Man. Rodrig. *dicta quæst.* 43. *art.* 4. quo priuilegio gaudebunt alij Religiosi, qui in nostrorum priuilegiis communicant. Igitur Paul. III. in Bulla quæ incipit *Licet debitum* edita anno 1549. circa medium inquit, Liceat Præpositis, & de eorum facultate vniuersis Fratribus, & Sociis Societatis huiusmodi in presbyteratus ordine constitutis in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit habere oratoria, & in eis, ac quocunque alio honesto, & congruenti loco in altari portatili cum debita reuerentia, & honore etiam tempore interdicti, quauis etiam Apostolica authoritate appositi ianuis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis submissa voce Missas, & alia diuina officia celebrare, &c. Item Gregor. XIII. in Bulla quæ incipit : *Decet Romanum Pontificem* edita anno 1575. concedit, vt in oratoriis, & capellis, quæ ipsius Societatis Prouinciales per se domibus, collegiis, & aliis locis, vbi aliqui Societatis residebunt, approbauerint, & ad diuinum dumtaxat cultum deputauerint, Missæ, & alia diuina, officia alterius licentia desuper minimè requisita celebrari possint. Tandem Idem Gregor. anno 1579. in Bulla quæ incipit: *Vsum altaris* inquit. Vsum altaris viatici Societati vestræ à fælicis recordat. Paulo Papa III. concessum, deinde à Concil. Trident. vniuersè sublatum vobis eatenus restituimus, vt intermissiones, quæ à superioribus fiunt, presbyteri vestri seruata aliàs forma dictæ concessionis Missæ sacrificium licitè valeant celebrare, super huiusmodi altari, vbique gentium, etiam in castris militum, modò loca etsi communia, & profana, tuta, & honesta sint, & Generalis, aut per eum Prouinciales Præpositi eo tunc vtendum fore iudicauerint.

Ex quibus priuilegiis constat manifestè superiores in domibus professis, & collegiis Societatis oratoria designare posse, in aliis vero locis extra collegia, vbi aliqui ex Societate resederint, necessario Prouinciales designaturos fore. Ad hanc tamen designationem nulla est Episcoporum designatio requisita, vt colligitur manifestè ex dictis Bullis, & sic vsus obtinuit. Oratoriis verò designatis non solum nostri, sed & sæculares Clerici ibidem celebrare poterunt, quia concessio non tam personas, quam locum spectat. Secus est de priuilegio altaris viatici, quod missionariis Societatis à Gregor. XIII. conceditur, spectat enim personas, non locum, sicuti benè aduertit Layman. *lib.* 5 *sum. tract.* 5. *c.* 5. *num.* 5. Secundò infertur neminem ex Societate celebrare extra Ecclesiam, & prædicta oratoria posse nisi ex licentia Prouincialis, quam ipse concedere non valet nisi occasione missionum. Constat ex prædicta Bulla Greg. XIII. de altari viatico.

10. Sed inquires, an in mari, vel flumine propria authoritate ob occurrentem necessitatem, quæ alias in terra celebrationem honestaret vel ex dispensatione Episcopi, vel ex priuilegio Societati concesso vbique in missionibus in altari portatili celebrandi celebrare possis? Negat communiter Doctores teste S. Anton no. 3. *p. tit.* 13 *cap.* 6. §. 6. Nauarr. *cap.* 25. *numero* 82. Suar. *disput.* 81. *sect.* 3. Ægid de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 3. *dub* 1. *num.* 226. Vasq. *disp.* 233. *cap.* 1. *num.* 4 *vers. cæterum.* Bonac. *disp.* 4 *quæst. vlt. pun.* 9. *num.* 12. Mouentur, quia regulariter est periculum sanguinis effundendi ob continuam naui agitationem. Et licet vna, vel alia vice hoc periculum cessare videatur, non inde lex prohibens prædictam celebrationem cessat, quia lex non spectat periculum vtcunque, sed regulariter contingens. Deinde quia vix in naui locus decens celebrationi

inuenitur

inueniri potest. Ob quas causas videtur cōsuetudine receptum in mari celebrari non posse. Nihilominus satis probabile est stante mari tranquillo posse in nauibus Indicis, & similibus celebrari, sicut in terra: quia in prædictis nauibus & locus decens inuenitur, & periculum morale effusionis sanguinis nullum est, vt experientia testatur. Ob quam rationem audiui frequenter in nauibus celebratum esse, vsuque comprobatum nullius inconuenientis adesse periculum. Atque ita docent licitum esse Durand. *in rationali. lib. 4. cap. 1. num.* 41. Scottia, *lib. 2. cap.* 15. Eman. Saà, *verbo Missa. num.* 19. Henriq. *cap.* 27. Angles *quæst. de valore Missæ. art.* 2. Graffis. 1. *p. decis. lib.* 2. *cap.* 42. *num.* 10. Bartholom. ab Angelo *de Missa* §. 620. Layman. inclinat, *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 4. Fagund *de primo Ecclesiæ præcepto, lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 14 *&* 15. testaturque a Clement. VIII. & Paulo V. permissum esse.

11. Præterea Ecclesia consecrata, seu benedicta vt sit apta sacris peragendis, violata, seu polluta esse non debet: aliàs graue peccatum esset in ea sacrificium celebrare, quin prius reconcilietur: docent omnes Doctores, vt videre est apud Syluest. *verbo consecratio* 2. *quæst.* 9. Nauarr. *sum cap.* 25. *num.* 256. Suar. *disp.* 81. *sect.* 4. Zenedo *ad decret. collect.* 153. Azor. *lib.* 10. *cap.* 20. *quæst.* 3 Barbos. *alleg.* 28. *numero* 54 & colligitur ex toto tit. *de consecrat. Eccles.* Nulla tamen pœna ipso iure incurritur, vt satis indicat textus *in cap. si qui de sentent. excommunicat. lib.* 6. & tradunt præcitati Doctores. A prædicto peccato excusatur sacerdos, si dum peragit sacrum violatio contingit. Nam esto consecratio facta non sit, si tamen canon fuerit inchoatus, potest sacerdos Missam perficere absque reconciliatione: quia moraliter putatur sacrificium inceptum. Secus esset si ante canonis inceptionem violatio contigisset, deberet expectare reconciliationem, vel Missam omittere. Sic Coninch. *dub.* 1. *num.* 236. Suar. *disp.* 81. *sect.* 4. *in fine* Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *vers. addendum quarto.*

12. Quod si roges quibus modis Ecclesia pollui, seu violari contingat? Vide quæ diximus *tract.* 11. *disp. vn. de immunit. Eccles. p.* 1. & vltra ibi allegatos Ægid. de Coninch. *q.* 83 *art.* 3. *dub.* 1. Layman. *lib.* 5. *sum. tract* 5. *cap.* 5 *assert* 3. Barbos. 2. *p. allegat.* 28. neque etiam aliquid noui addendum occurrit.

13. Reconciliatur autem Ecclesia (si consecrata sit) per Episcopum, aqua ab ipso, vel alio Episcopo benedicta vino, & cinere admixta, prout habetur in Pontificali Romano. Neque hanc potestatem ipse sed solus summus Pontifex simplici sacerdoti concedere potest, vt expressè habetur in *cap. proposuisti, & cap. aqua de consecrat. Eccles.* & subditur ibi ratio, quia licet Episcopus committere possit quæ iurisdictionis existunt, tamen quæ ordinis Episcopalis sunt, non potest inferioris gradus Clericis demandare, & ita tradunt Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 9. *cap.* 5. *quæst* 5. Zenedo *ad decret. collect.* 135. *num* 1 Mirand. man. Prælat. *t.* 2. *quæst.* 39. *art.* 8. *concl* 2 Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5 *cap.* 5. *num.* 12. Barbos. 2. *p. alleg.* 28. *num.* 55. *&* 56. Vnde non est audiendus Saà, *verbo Ecclesia*, affirmans ex commissione Episcopi presbyterum reconciliare Ecclesiam posse.

Cæterum Prælati regulares ex concessione Leonis X. facta Minoribus possunt Ecclesias quacunque ex causa violatas reconciliare aqua per Episcopum benedicta, quam & ipsi benedicere possunt, si Episcopus per duas dietas (hoc est per 14. leucas, vt dicit Glossa *verbo duas dietas, in cap. nonnullis de Rescript.*) absens fuerit, habetur inter priuilegia Mendicantium *verbo benedicere.* §. 14. & in nostrorum priuileg. compend. *verbo Ecclesia* §. 1. & *in* §. dicitur. Possunt nostri facere benedici, aut consecrari Ecclesias Societatis cum cæmeteriis, & primum lapidem poni per quoscunque Episcopos, si Diœcesani intra quatuor menses id facere distulerint ex concessione Pauli III. Idem quoad altaria consecranda concessit Honor. Minoribus, vt in eorum monument. *concess.* 212. notarunt Ludouic de Mirand. *t.* 2. *man.* Prælat. *q.* 39. *art.* 8. Henriq. *lib* 9. *cap.* 27. §. 6 Barbos. 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 28. *num.* 64. Rodrig. *t.* 1. *quæst. regular. q.* 19. *art.* 6. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 12.

Si vero Ecclesia non consecrata, sed tantummodo benedicta sit per simplicem sacerdotem, sola aspersione aquæ benedictæ, & orationibus ab Ecclesia institutis quæ in Manuali Romano habentur, purificari poterit. Glossa *in c. si Eccles. de consecrat. Eccles. verbo lauetur*: per textum ibi. Henriq. Layman. Barbosa *supra. num.* 57. Neque opus est aquam esse ab Episcopo benedictam, sed ab ipsomet sacerdote benedici potest, vti colligitur *cap. vlt. de consecrat. Eccles.* ibi: Aqua protinus exorcizata lauetur. Solum enim expostulat aspersionem aquæ exorcizatæ, seu benedictæ. Quo ergo fundamento exposcitur vt sit Episcopi benedictio? Adde si ab Episcopo aqua necessario benedicenda esset, non protinus lauari, seu purificari Ecclesia posset. Sic notauit Henriq. & Laym. & Mirand. *supra.* & Barbosa. *num.* 57. aduersus Tolet. *lib.* 5. *sum. cap.* 8. *num.* 15. Dubium tamen est, an Ecclesia polluta reconcilietur sacrificio in ea peracto siue bona, siue mala fide peractum sit? Affirmat Eman. Saà, *verbo Ecclesia num.* 19 Castro *lib.* 2. *de lege pœnali. num.* 9. & probabile reputat Auila, 5. *p. de censur. disp.* 7. *dub.* 3. Mouentur, quia nulla maior purificatio excogitari potest, quam ea quæ ex tanto sacrificio nascitur, vti videtur probare textus *in cap. de fabrica de consecrat. dist.* 1. ibi: Consecrationem cuiuslibet Ecclesiæ in qua Spiritus sancti arrha non ponitur, celebrantem scimus tantum esse Missarum. Et ideo si qua Sanctorum basilica à fundamentis etiam fuerit innouata sine altaris motione, sine aliqua dubitatione cum in ea fuerit Missarum solemnitas celebrata, totius consecrationis sanctificatio implebitur. Si vero sanctuaria quæ habebat sublata sunt, rursus eorum repositione, & Missarum solemnitate reuerentiam sanctificationis accipiet.

Cæterum contrarium tenendum existimo cum Nauarr. *cap.* 27. *numer.* 256. Azor. 1. 3. *lib.* 10. *cap.* 26. *q* 13. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap* 5. *vers. addendum quarto.* Quia consecratio Ecclesiæ eiusve purificatio iure positiuo statuta sunt, at nullibi statutum est sacrificium loco reconciliationis succedere: sicuti in omnium sententia non succedit loco consecrationis. Ergo absque vllo fundamento id affirmabitur. Neque his obstat quod Episcopus absens, vel impeditus reconciliationem facere, licentiam concedere possit in Ecclesia polluta celebrandi, vti docet D. Thom. *q.* 83. *art.* 3 *ad* 2. Suar. *disp.* 81. *sect.* 4. *vers. his positis.* Eman Saa, *verbo Ecclesia num* 23. Auila, 5. *p. de Censur. disp.* 7. *dub.* 3. quia inde potius infertur sacrificium non esse instar reconciliationis, aliàs simplex sacerdos ex commissione Episcopi reconciliare Ecclesiam consecratam violatam posset, contra communem sententiam. Potestas namque Episcopi concedendi celebrationem in Ecclesia polluta, non oritur ex potestate, quam habet Ecclesiam reconciliandi, sed ex iurisdictione qua gaudet dispensandi in legibus Ecclesiasticis vrgente causa.

13. Superest dicendum quando Ecclesia consecrationem, seu benedictionem amittat, ita vt noua consecratione, seu benedictione indigeat? Pro huius decisione aduerte benedictionem Ecclesiæ non tam parietibus, quam solo inhærere, è contra consecrationem parietibus inesse. Etenim cum Ecclesia consecratur, parietes sacro oleo liniuntur, & cruces ibi figuntur iuxta Ecclesiæ Romanæ ritum: at cum Ecclesia benedicitur, pauimentum aqua lustrali aspergitur. Ex quo fit corruentibus parietibus consecrationem Ecclesiæ amitti, quinimo si parietes interius decrustentur, censeri debet amissa consecratio, quæ parietum crustis, seu superficiebus inerat: vti colligitur ex textu *in cap. Ecclesiis de consecrat. dist.* 1. At benedictio cum solo inhæreat, amissa non censetur parietibus destructis, seu combustis, sicuti probat. *Lex, ædes sacra.* 83. *ff. de contrahend. empt.* ibi: Ædes sacra terræ motu diruta locus ædificij non est profanus. Et tradit Suar. *disp* 81. *sect.* 4. *casu* 6. Layman. *lib.* 5. *sum tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 15. Sed hoc intelligendum est, modò authoritate superioris destructa Ecclesia non sit, cum spe proximæ reædificationis, vt pluribus firmaui *prædicto tract.* 11. *pun.* 6. *numer.* 7.

Notanter dixi corruentibus parietibus, vel decrustatis consecrationem Ecclesiæ amitti, secus si solum ligna, & tecta corruant, vel comburantur, & parietes perseuerent, quia tunc Ecclesia eadem manere censetur *ex cap. ligneis de consecrat. Eccles. vel altaris* Et ibi Glossa. Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 26. *q.* 13. *&* 2 *p. lib* 9. *c.* 4. *q.* 6. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 27. *num.* 17. Deinde debent parietes insimul corruere: nam si minor pars corruat, non obinde consecratio amittitur. Quinimo etiamsi parietes omnes destruantur, si tamen non simul, sed successiuè per aliquot dierum, seu hebdomadarum interualla fiat destructio, & illorum reparatio, consecratio amissa censeri non debet, tametsi cursu temporis omnis materia Ecclesiæ de nouo superueniat, vti probat textus *in cap. de fabrica.* Iuncta Gloss. *verbo innouata, de consecrat. dist.* 1. *&* Gloss. *in cap. proposuisti, verbo reconciliari. & in c. ligneis verbo parietibus, de consecrat. Eccles* Syluest. *verbo consecratio.* 1. *q.* 3. *vers. tertium est.* Nauarr. *cap* 27. *num.* 258. Suar. *disp.* 81. *sect.* 4. *casu* 6. Barbosa, *alleg.* 27. *num.* 19. Eman. Saà, *verbo Ecclesia num.* 18. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5 *cap.* 5. *num.* 16. Ratio est, quia pars, quæ semel de nouo aduenit, vt suppono, minor est ea quæ præexistit. Ergo per accessum ad præexistentem consecratam consecrata censetur, quippe magis dignum trahit ad se minus dignum. *Argum. textus in cap. quod in dubiis de consecrat. Eccles. & in cap. vnic. eodem tit. lib.* 6. Neque obstat materiam quæ fuit à principio consecrata totam periisse, vt obinde noua Ecclesia dicenda sit, quia est noua physicè, sed non moraliter, & quoad effectum consecrationis, *argum. leg. quod in rerum natura ff. de legat.* 1. *& in leg. grege. ff. eodem tit. & leg. proponebatur ff. de iudiciis*, vbi eadem communitas, & populus censetur, tametsi decursu temporis personæ illius pereant, & nouæ succedant.

Aliqui limitant hanc sententiam, ne procedat quando animo reparandi omnes, vel penè omnes parietes successiuè illorum destructio, & reparatio fit, quia censeri debet ea destructio in communi æstimatione, ac si simul contigisset. Sic tanquam satis probabile defendit Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 16.* cum Panormit. *in cap. proposuisti. num. 8. de consecrat. Eccles.* Sed verius censeo hanc limitationem admittendam non esse, sicuti neque eam admittunt Suar. Nauarr. Barbos. & alij supra relati, absolutè docentes non indigere Ecclesiam noua consecratione, si paulatim, & successiuè reparatio illius fiat, neque vllam de hac intentione mentionem facientes, & meritò, quia prædictæ rationes eodem modo procedunt siue destructio, & reparatio minoris partis ex intentione destruendi, & reparandi maiorem Ecclesiæ partem fiat, siue non. Etenim quod magis dignum trahat ad se minus dignum, ita vt maior pars consecrata præexistens minorem partem aduenientem consecratam reddat, ex eo præcisè pendet, quod minor pars non consecrata maiori consecratæ vniatur, non ex intentione, quod alia pars de nouo destruenda, & reparanda postmodum sit, talis enim destructio, & reparatio cum priori destructione, & reparatione non est coniuncta. Item non impedit esse vnam Ecclesiam moraliter, & non diuersam, quod à principio intenderis illam integrè destruere, & reparare, si tamen successiuè, & interpollatè destruxeris, & reparaueris, sicuti non est diuersus populus, cuius personæ successiuè pereunt, & aliæ de nouo succedunt, tametsi Deus illas personas interimens intendat tandem omnes interimere, & nouas creare.

PVNCTVM IX.

De Altari necessario ad Sacrificium.

1 *Altare & fuit, & est necessarium. Quotuplex sit.*
2 *Debet esse lapideum, qua parte continet corpus, & sanguinem Christi.*
3 *Debet esse consecratum, & quis consecrare possit.*
4 *Aliqui expostulant, vt reliquias Sanctorum contineat.*
5 *Verius est necessarium non esse.*
6 *Quando altare amittat consecrationem. Non amittit ex motione sigilli reliquiarum.*
7 *Quando ita frangitur vt pars quæ remanet commodè calicem, & patenam continere non possit, amittit consecrationem.*
8 *Tametsi cornua illius diminuantur, consecratio non amittitur.*
9 *Qualiter altare fixum motione execretur.*
10 *Altare portatile non execratur, esto à capsula lignea separetur.*
11 *Qualiter non possit sacerdos simplex celebrare, in altari, in quo illo die Episcopus celebrauit.*

1. Altare ad sacrificium semper necessarium fuisse probat ex omnium sententia aduersus hæreticos Bellarm. *t. 2. lib. 1. de Missa cap 16.* Si enim antiquæ legis sacrificia, imo & inania gentium sacrificia altare postularunt, quanto magis hoc admirabile, & diuinum sacrificium expostulare debet. Quocirca consecrans absque altari grauissimum peccatum committeret. Duplex est altare, aliud fixum, cuius mentio fit in *cap. si motum de consecrat. dist. 1. & cap. 1. de consecrat. Eccles.* Aliud portatile, seu viaticum, de quo in *cap. vlt. de Priuileg. lib. 6.* Dicitur fixum, quia fixum est Ecclesiæ, & vt ibi firmiter perseueret, consecratur. Econtra portatile dicitur, quia consecratur, vt ex vno loco in alium portari possit. Ad sacrificium igitur celebrandum quodcunque sufficit, quippè tam portatile, quam fixum verum altare est. Nam vt rectè monet Vasq. *disp. 233. cap. 2. num. 10.* priuilegium concessum Episcopis in *cap. vlt. de Priuileg. in 6.* non fuit, vt possint in altari portatili in Ecclesia celebrare, hoc enim iure commune omnibus est concessum, sed vt possint extra Ecclesiam in quouis decenti loco in eo altari sacrificium peragere.

2. Hoc altare siue fixum sit, siue portatile debet esse lapideum qua parte Corpus, & Sanguinem Christi continere debet. Nam licet ante Syluestrum Pontificem ob tyrannorum persecutionem in altaribus ligneis sacerdotibus permissum fuerit celebrare: at à tempore Syluest. statutum omnibus est, vt non nisi in lapideo sacrificium peragatur, vt constat ex pluribus decretis quę referuntur à Gratiano *de consecrat. dist. 1.* & tradit Gregor. Nyssen. *orat. de baptismate.* Augustin. *Serm. 255. de tempore.* Chrysostom. *hom. 20. in 2. epist. ad Corinth.* Solo autem Pontifici summo reseruatum est altare ligneum, in quo D. Petrus obtulit, vt in eo ipse solus sacrificare possit, vti legitur in vita Syluest. & in festo dedicat. Ecclesię Saluat. 9. Nouembr. Aduerte ex consuetudine recepta prædictum altare lapideum non ex duplici lapide colligato, sed ex vno integro coalescere debere, vt sic aptius vnitas personæ, quæ in Christo est, repræsentetur. Vasq. *cap. 2. numer. 16.* Bonac. *quæst. vltim. punct. 9. num. 13.* Item debet esse tantæ magnitudinis, vt pedem calicis, & patenam saltem ex maiori parte continere possit, aliàs sacrificio ineptum erit. Sic ex communi sententia tradit Suar. *disp. 81. sect. 5.* Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 2. num. 241.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 2.* Vasq. *disp. 233. cap. 2. num. 16.*

3. Deinde hoc altare debet esse per Episcopum consecratum, colligitur ex *cap. altaria de consecrat. dist. 1.* Et licet ibi dicatur altaria chrismatis vnctione, & Sacerdotali benedictione consecranda esse, nomine Sacerdotalis benedictionis omnes intelligunt Episcopalem. Non enim presbytero datum est aras consecrare, vt dicitur *cap. nullus presbyter. de consecrat. dist. 1.* ideoque solum pro Episcopis in Pontificali Romano præscripta est forma consecrandi altaria. Verum ex commissione Pontificis nemini est dubium simplicem Sacerdotem posse altaria consecrare, ideoque Paul. III. an 1549. Societatis Iesu religiosis in remotissimis partibus degentibus, vbi catholicus Episcopus inueniri facilè non potest, concessit facultatem altaria consecrandi, quam facultatem Minoribus concessit Honorius III. vt in eorum monumentis habetur, *concess. 112.* & refertur *in compend. priuileg. Societ. Iesu, verbo Ecclesia. §. 3.* Et Adrian. VI. Minoris ordinis Prouincialibus Indiarum, & Fratribus, quibus ipsi commiserint facultatem dedit consecrandi altaria, & Calices etiam pro vsu alieno in casu necessitatis, Episcopis in Prouincia non existentibus, sicuti testatur Rodrig. *t. 1. quæst. regul. qu. 28 art. 2.* Quinimo Gregor. XIV. teste eodem Rodrig. omnibus Abbatibus Cisterciensis Ordinis priuilegium concessit aras, & Calices consecrandi. Celebrare autem absque hoc altari lapideo consecrato ab eo qui potestatem consecrandi habuerit, mortale peccatum est, sicuti docent ex omnium sententia Vasq. *disp. 233. cap. 2. n. 12* Suar. *disp 81. sect. 5.* Emā. Saa *verbo Altare in fine,* aduersus Victor. *de Eucharist. num 98* affirmantem, si absit scandalum, aut contemptus, mortale peccatum non esse.

4. Præter supradictas conditiones aliqui Doctores expostulant vt conditionem necessariam maximè pro altari fixo, vt aliquorum Sanctorum reliquias in se habeat inclusas. Ita Durand *lib. 1. rational. diuinor. officior. cap. 7. num. 21.* Syluest. *verbo altare qu. 1.* Azor. *t. 1. l. 10. cap. 27. q. 8.* Scortia *lib. 2. cap. 14. n. 4.* Fauetque Ecclesia in introitu Missæ orans per merita Sanctorum, quorum reliquiæ in eo altari sunt. Supponit ergo ibi Sanctorum reliquias adesse. Mouentur ij Doctores ex concil. Carthagin. 5. *can. 14.* & Africano. *cap. 5.* relatis *in cap. placuit de consecrat. dist. 1.* vbi præcipitur altaria in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum probantur, ab Episcopis, qui locis eisdem præsunt (si fieri potest) euerti. Quod si dicas præcipi euerti altaria, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ certæ conditæ probantur, quia occasio erat superstitionis, non vero altaria reliquiis carentia. Obstat, quia eadem occasio superstitionis est, si altaria frequentes, putans ibi aliquod sanctum corpus, vel reliquias Martyrum adesse, cum tamen nullum sit. Cum ergo illis temporibus nullum altare erigeretur, quin in eo sanctorum Martyrum reliquiæ conderentur, meritò præcipitur ea altaria euerti, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum conditæ probantur. At si propter populi tumultum id fieri non possit, admonentur fideles, ne ea loca tanquam Martyrum reliquiis sacrata frequentent. Deinde mouentur ex *can. 7. septimæ Synodi generalis,* vbi præcipitur ne templum sine sacris reliquiis consecretur, at templum non in parietibus, sed in altari continere reliquias debet. Ergo tacitè definitur, ne altaria sine sacris reliquiis consecrentur.

5. Cæterum etsi decentissimum sit, vt altaria maximè fixa reliquias probatas Sanctorum contineant, at id neque est, nec fuit necessarium ex præcepto. Sic docent Panormit. *cap. 1. de consecrat. Eccles. à num. 2.* Suar. *disp. 81. sect. 5.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 3. dub. 2. num. 241.* Vasq. *disp. 233. cap. 2. numer 16.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 8.* Et quidem esse decentissimum, & à Prælatis Ecclesiæ procurandum per se patet, idque non leuiter indicat illa oratio, quam in introitu Missæ sacerdos recitat. Quod vero nunquam fuerit præceptum generale latum de hac reliquiarum continentia, probatur expendendo textus, quibus opposita sententia nititur. Nam *cap placuit* illo præceptum continetur, cum non fuerit alicuius concilij Generalis, sed Prouincialis obligare non potuit vniuersam Ecclesiam. Deinde nego Concilium prohibere altaria absque reliquiis consecrari pro sacrificio celebrando, sed prohibere absque reliquiis consecrari tanquam Martyrum memorias. Hæc enim altaria per agros, & per villas tanquam Martyrum memorias constructa absque reliquiis meritò supradicta Concilia prohibent, & præcipiunt euerti, quia superstitiosum est altaria frequentare vt corpus, & reliquias Martyrum continentia, cum tamen nullum corpus, vel reliquias martyrum contineant: ideoque subdit Concilium. Nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, nisi vbi corpus, aut reliquiæ certæ sint, aut origo alicuius habitationis, vel possessionis, vel passionis fideliſſima

Æstima origine traditur. Nam quæ per somnia, & per inanes quasi reuelationes quorumlibet hominum vbicumque constituuntur altaria, omnino reprobentur. Textus vero *can. 7. septima Synodi generalis* non conuincit, quia esto præceptum ibi fuerit, nullum templum absque Sanctorum reliquiis consecraturi non inde infertur quodlibet altare illius templi reliquias martyrum continere debere; sufficit enim si aliquot illius reliquias contineat. Adde ad satisfaciendum prædicto precepto opus non esse reliquias martyrum in ipso altari, sumpto altari pro ara sacrificii, includi; sufficit si in altari communiter sumpto adsint, sicuti adsunt imagines, & alia altaris ornamenta.

Sed gratis admisso, quod antiquo tempore fuerit præceptum ne vllum altare consecretur absque reliquiis Sanctorum in ipso inclusis, dicendum necessario est consuetudine abrogatum esse. Etenim altaria ita multiplicata sunt ex necessitate, vt vix pro tot altaribus reliquiæ certæ Sanctorum possint inueniri, nulla igitur est obligatio includendi ibi reliquias. Neque obstat Ecclesiam in introitu Missæ orare Dominum per merita Sanctorum, quorum reliquiæ ibi sunt, quia intelligi debet cōditionaliter, si ibi sint; præstat enim hūc sensū: Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt, id est quorum reliquiæ hic fuerint, & omnium Sanctorum. Sententia veró Durand *lib. 1. Rational. diuin. officior. cap. 7 num. 11.* & Ioann. Andr. *in cap. placuit de consecrat. dist. 1.* asserentium loco reliquiarum particulam hostiæ consecratæ apponi in ara posse, sustinenda non est, sed omnino reprobanda. Est enim contra reuerentiam debitam sacramento illud corruptioni exponere, atque ita relato Panormit. docet Vasq *disp. 233. cap. 2. num. 17.* Ægid de Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 2. num. 242.* Suar. *disp. 8. sect. 5.* Eman. Saà, *verbo altare in fine.*

6. Superest dicendum, quando altare tam fixum, quam portatile consecrationem amittat? Affirmat communis sententia altare reliquias Sanctorum in se continens consecrationem amittere, si loculus, seu sigillum eas reliquias continens frangatur, aut moueatur. Sic docent Canonistæ *in cap. 1. & cap. lignea de consecrat. altaris.* Syluest. *verbo altare. q. 8. Angel. §. 2.* Saà, *num. 1.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. n. 9. vers. porro. exinde.* Barbosa, *plures allegans, 2. p. de potest. Episc. alleg 27. num 25. & 26.* Bonac *disp 4. q. vlt. punct. num. 15.* Mouentur *ex dicto cap. 1. de consecrat. Eccles.* ibi. Adhæc si altare motum fuerit, aut lapis ille solummodo superpositus, qui sigillum continens confractus, aut etiam diminutus, debet iterum consecrari.

Verùm vt rectè notauit Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 3 dub. 2. num. 240.* & Layman. *dicto loco* ex prædicto textu nullatenus colligitur altare execrari fractione, seu motione sigilli reliquias continentis, sed solum fractione, seu diminutione lapidis superpositi sigillo, quod longè diuersum est. At cum consecratio ex iure tantum positiuo pendeat, & communis sententia affirmet fractione, seu motione sigilli reliquias continentis altare execrari, credendum est vsu, & consuetudine sic firmatum esse, à quo recedere indecens erit, sicuti notauit Layman. *dicto cap. 6. num. 9.*

7. Deinde altare tam fixum, quam portatile consecrationem amittit, si ita frangatur, aut diminuatur, vt pars quæ integra remanet calicem cum patena commodè continere non possit: quia eo ipso redditur ineptum muneri sacrificij. Sic omnes Doctores referendi. At si pars quæ remanet commode calicem cum patena continere possit, consecrationem non amisit, quia non amisit formam sibi debitam, altaris enim forma nulla alia signata est præter magnitudinem, quæ calicem cum patena contineat, quare ea magnitudine perseuerante & forma altaris remanet, & consecratio perseuerat, vti colligitur *ex cap. 1. & cap. lignea. cap. quod in dubiis, de consecrat. Eccles. vel altar.* & tradunt Syluest. *verbo altare. q. 8.* Eman Saà, *num. 3.* Suar. *disp. 81. sect. 5.* Vasq. *disp. 233. cap. 2. sub num. 12.* Ægid de Coninch. *q. 83 art. 3. dub. 2. num. 239.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. p. 9 num. 15* Barbos. *alleg. 27. num. 25.* Layman. *dicto cap. 6. num 3.* Cum autem dubium est, an diminutio, seu fractura impediat legitimam calicis, & patenæ continentiam, Episcopus iudicare debet, neque alteri arbitrium committitur. Barbosa Bonac. Laym. *loc. alleg.*

8. Altaris consecrationem amitti, si cornua illius frangantur, seu diminuantur, tametsi pars remanens calicem, & patenam commodè continere possit affirmant Siluest. *verbo altare q. 8.* Armilla, *num. 10.* Henriq. *lib. 9. cap. 28. num. 1. in com. litt. R.* Barbos. *alleg. 27 num. 26.* Bonac. *pun. 9 num. 15.* Mouentur, quia illis in partibus sacra fit vnctio, & consecratio. Ergo illis partibus pereuntibus consecratio perit. Cæterum oppositum verius est, quia esto illis in partibus vnctio, & consecratio facta fuerit; at tota ara ex ea vnctione redditur consecrata. Quam consecrationem amittere non poterit, dum sacrificio peragendo apta fuerit. Sic Laym. *lib. 5. sum tract. 5. cap. 6. num. 6.*

9. Motione absque fractione vlla altare fixum execratur, si lapis superpositus ab structura, cui est affixus separetur. Deciditur expressè *cap. ad hæc. cap. quod in dubiis, cap. lignea de consecrat. Eccles. vel altaris.* Quia vt dicit Glossa *in d. ll. c. ad hæc* altare fixum vt fixum & stabile perseuerret, consecratur. Quod si altare fixum permanere firmiter possit, aliquibus lapidibus structuræ dimotis, consecrationem non perdit, quia absolutè eandem formam retinet, sub qua fuit consecratum, vt benè alijs relatis docuit Vasq. *disp. 233. cap. 2. num. 13.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 3.* Suar. *disp. 81 sect. 5. in medio.* Quinimo si tota mensa simul cum lapidibus quibus inhæret de loco in locum moueatur, affirmat Vazquez & Suar. non obinde execrari, quia prædicti textus non de motione, & separatione locali, sed de motione, & separatione ab structura loquuntur. Neque mihi displicet dictum Tabien. *verbo altare § 5.* in cuius fauorem propendet Suar. *dicta sect. 5. in medio*, altare fixum tunc amittere consecrationem per separationem superioris mensæ à columnis, quando consecratur, vt fixum, & immobile. Secus quando prius consecratur mensa, & postmodum structuræ superponitur. Ex eo autem quod altare fixum motione, vel fractione consecrationem perdat, Ecclesia nullatenus execrata censenda est, ex decisione textus *in cap. ad hæc de consecrat. Ecclesiæ*, declarantis, seu corrigentis, textum *in c. motum de consecrat. dist. 1.* & tradunt Glossa *ibi.* Vasq. & Suar. *locis allegatis.* Adde execrata Ecclesia, quia eius parietes combusti, vel collapsi sunt, altare consecratum permanere poterit. Et è contra altare execratum esse potest, tametsi, Ecclesia consecrationem retineat, quia consecratione distincta consecratæ sunt. Syluest. *verbo altare. q. 11.* Mirand. *t. 2. man. Prælat. q. 39. art. 7.* Suar. *disp. 81. sect. 5. vers. in tertia parte* Barbos. *alleg. 27. num. 26.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5 cap. 5. in fine* Aliter vero dicendum est de pollutione, nam altari polluto per sanguinis, vel seminis effusionem Ecclesia polluta est. Et è contra Ecclesia polluta omnia altaria fixa ibidem existentia polluta censentur, quia pollutio quolibet loco Ecclesiæ contingens totam, Ecclesiam, eiusque cœmeterium contiguum afficit: & notauit Layman. *loco allegato.*

10. Difficultas est, an altare portatile consecratione indigeat, si à ligneis seu capsula, cui est inclusum separetur? Affirmant Paludan *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 4. concl. 2.* Angel. *verbo altare num. 2.* & moueri possunt, quia textus *in cap. 1. cap. quod in dubiis. cap. lignea de consecrat. Eccles.* asserentes per fractionem, seu motionem lapidis ab structura consecrationem amitti, generaliter de altari loquuntur, nec decisionem limitarunt ad altare fixum. Cæterum etsi prædicti textus manifestè non expresserint, de solo altari fixo doctrinam intelligendam esse; At satis ex illis colligitur præcipuè cum altare portatile vt ex vno loco in alium moueri possit institutū sit, & capsula illa lignea, in qua ara includitur non pro forma, sed ad ornatum, & custodiam apponatur. Non igitur ex illius motione, & separatione amittere altare consecrationem debet, vt benè docuit Abbas, *dicto cap 1. de consecrat. Eccles.* Syluest. *verbo altare. quæst. 9.* Suar. *disp. 81. sect. 5. in medio.* Vasq. *disp 233 cap. 2. post. med.* Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 2. dub. 2. n. 239.* Eman. Saà, *verbo altare.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 5.*

11. Tandem *in cap. vlt. de consecrat. dist. 2.* statuitur, vt in altari in quo Episcopus Missam cantauit, presbyter eodem die aliam celebrare non præsumat ob reuerentiam Episcopo debitam. Sed hoc intelligendum est, inquit Azor. *instit. moral. 1. p. lib. 1 cap. 17. q. 10.* Barbos. *alleg. 27 num 26. in fine*, quando Episcopus in suis Ecclesiis, & in propria diœcesi, & solemni cæremonia, & religione rem diuinam celebrauerit. Ex licentia tamen Episcopi, vel necessitate vrgente optimè poterit sacerdos ibidem celebrare, sicuti notauit Glossa, *suprad. cap* Henriq. *lib. 9. c. 28 num. 1.* Quinimo præceptum hoc consuetudine ferè vbique abrogatum esse testantur Scotra *lib. 1. de sacrificio cap. 14 num 6.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5 cap. 6 num. 10.*

PVNCTVM X.

De ornatu altaris, vasis, & vestibus sacris, aliisque ad celebrationem requisitis.

1. *Quibus linteis altare exornandum sit.*
2. *Parua palla, & purificatorium requiritur.*
3. *Requiritur lumen, & ex qua materia.*
4. *Item liber Missalis, & qualiter.*
5. *Debet esse altare Cruce exornatum.*
6. *Patena, & calix consecrata ab Episcopo vel habente priuilegium.*
7. *Pyxis, in qua sacramentum reponitur debet esse benedicta, & ex materia qua calix, sed non necessario,*
8. *Adesse debent vestimenta sacra benedicta.*
9. *Ob decentiam calceatus sacerdos accedere debet.*
10. *Quando cooperto capite celebrari possit.*
11. *Debet in sacrificio sacerdos habere ministrum non fœminam, sed virum.*

12 *Expenditur sigillatim quando ornamenta altaris consecrationem, seu benedictionem amittant.*

13 *Quis possit sacra ornamenta tangere.*

14 *Recitatio matutinarum precum non necessariò præmittenda est celebrationi, etsi alij contrarium firment.*

1. PLura præmitti celebrationi debent. Primò decet integram mensam altaris linteo mundo cooperiri. Ex necessitate autem sola ea pars altaris, quæ ara vocatur cooperienda est duplici linteo, vel vno duplicato, quæ non oportet esse benedicta, quinimo in necessitate profana esse possunt, & ea postmodum vtenda domino reddi, teste Saà, *verbo Missa. n.7.* Azor. *1.p lib.10.cap.28.quæst.8.* Layman. *tract.5.cap.6. num.11.* Super hæc lintea apponi debet palla benedicta, quæ vulgo corporale vocatur. Vnde altare triplici linteo ornandum necessario est, neque plura requiruntur. Nam esto in *cap. si per negligentiam de consecrat. dist. 2.* quatuor linteorum mentio facta fuerit. At consuetudine præscriptum est tria sufficere, duplex non benedictum, & alterum benedictum.

2. Secundò requiritur ex præscripto Ecclesiæ parua palla, qua Calix cooperiatur similiter benedicta, quæ non ex serico, neque auro elaborata, qua parte calicem tangit, sed ex lino debet esse Sine hac sacrum dicere graue peccatum esse, nisi corporalia ita oblonga sint, vt calicem cooperire possint, testatur Suar. *disput.81. sect. 6. §. 2.* His addendum est purificatorium, quo calix sumpto sanguine, & lotione purificatur, quod oportet esse benedictum, sed non ex necessitate, cum immediatè species sacramentales non attingat, neque alicubi inueniatur de hac benedictione præceptum. Prædicta corporalia benedicta debent esse ab Episcopo, vel ex eius commissione à simplici sacerdote. Etenim quoties aliqua res sacranda non est Chrismatis vnctione, simplici sacerdoti committi potest. De facto commissa est hæc facultas à sede Apostolica omnibus superioribus Societatis, vt constat ex *compend. priuileg. verbo benedicere. §. 3.* sed cum quadam limitatione: nam si corporalia, vestimenta, cæteraque ornamenta Ecclesiæ pro vsu externorum benedicenda sunt, id fieri non potest, nisi necessitas vigeat, & Prælati distent, & sine illorum offensione. Præterea debent esse munda, ne horrorem, & scandalum generent, alias grauiter sacerdos contra reuerentiam tanto sacramento debitam delinqueret, vt benè notauit Suar. *disp. 81. sect. 6. ante secundam conclus.* Eman. Saà, *verbo sacra. numer. 5.* Pluribus relatis Bonacin. *disp. 4. quæst. vlt. pun. 9. num. 24.* Quod de aliis sacerdotalibus vestimentis suo modo dicendum est *argum. cap. relinqui de custodia Eucharist.* & tradit Eman. Saà. *verbo sacra. num. 5.*

3. Tertio requiritur lumen ad sacrificium, sine quo sacrum dicere graue esse peccatum, colligitur manifeste ex *cap. vlt. de celebrat. missar.* vbi quidam presbyter grauiter damnatur, quia sine igne, hoc est lucerna sacrificabat. Sufficit vna lucerna, tametsi deceat plures esse. Et licet in Trident. *sess. 22. decreto de obseruand. in celebrat. missar.* prohibitum fuerit certum numerum candelarum ad sacrificium apponi, intelligendum est, si ille certus numerus ex superstitione appositus fuerit, secus si ex religione fuerit præscriptus, vt benè notauit Vasq. *disp. 233. cap. 3. circa finem.* Materia huius lucernæ certa debet esse, vt ex consuetudine constat. Si tamen hæc desit, & scandalum absit (facilè abesse potest) censerem peccatum non esse lucernam ex oleo adhibere, vti docuit Vasq. *disp. 233. cap. 3.* Quinimo adhibere sebaceam excusant à peccato Azor. *p. 1. lib. 10. institut. moral. cap. 28. quæst. 15.* Tolet. *lib. 2. sum. cap. 2. n. 14.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. pun. 9. n. 31.* Laym. *cap. 6. num. 17.*

4. Quartò requiritur liber Missalis saltem in quo Canon contineatur non ex aliquo iure positiuo scripto, sed consuetudine firmato, & rubricis Missæ approbato. Quocirca communiter Doctores censent, vt videre est apud Nauarr. *cap. 25. num. 84.* Henriq. *cap. 29. num. 7.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. pun. 9. num. 30.* graue esse peccatum sine supradicto libro celebrare, ne sacerdos periculo errandi se exponat. Et licet aliquis sacerdos huic periculo morali expositus esse non videretur, eo quod firmiter memoria Canonem teneret, sufficit communiter hoc adesse periculum, vt lege prædicta omnes astringantur. Adde quemuis sacrum facientem facile distrahi, vel turbari posse, ita vt nequeat Canonem integrè recitare. Vt igitur hoc vitetur periculum, expedit omnino canonem scriptum ibi præsentem habere. Nihilominus non videtur improbabile posse sacerdotem absque Missali, cum faciliè non reperitur, sacrum facere, si experientia comperit nullum errorem committere memoriter omnia recitans, quia abest periculum morale errandi. Sic Suar. *disp. 8. sect. 6.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 17. vers. idemque.* Vasq. *disp. 233. cap. 3. in fine*, vbi concludit, quod sacerdoti cui ita debilis est potestas videndi, vt nullatenus legere possit, si tamen hostiam debita cum reuerentia leuare, adorare, tractare, & sumere possit à sacrificio faciendo excludendum non esse; tametsi vt vitetur nota, expedit librum missalis præsentem habere.

5. Quinto requiritur altare aliqua cruce ornatum esse: nam esto in iure præceptum non sit, habetur tamen in regulis Missalis, & in extremo... & rubricis Missæ, omissio autem huius ornatus non videtur esse grauis culpa ob materiæ leuitatem, sic docuit Suar. *disp. 81. sect. 6. §. quinto.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 11. vers. 2.* Bonac. *disp. 4. quæst. vlt. punct. 9. num. 30.*

6. Sexto requiritur patena, & calix consecrata ab Episcopo, vel aliis potestatem habentibus. *Cap. vn. de Sacra vnction. §. vlt. & aliis de consecrat. dist. 1.* Materia patenæ, & calicis debet esse ex auro, vel argento, vel si vrget paupertas ex stanno, non vero ex lapide, ferro, ære, ligno, vitro, aliisque similibus, habetur *cap. vt calix. de consecrat. dist. 1. cap. vlt. de celebrat. missar.* & tradunt omnes Doctores. Plumbum ex opinione Eman. Saà, *verbo missa. num. 8.* & Hostiensis relati à Syluest. *verbo calix in principio* pro stanno reputatur. At rectius ipse Syluest. & Paludan. *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 5.* Vasq. *disp. 233. cap. 4. num. 30.* Suar. *disp. 81. sect. 7.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 12.* existimant ex plumbo confici non posse, eo quod in *prædicto cap. vt calix* nulla alia materia præter argentum, aurum, & stannum apta ad conficiendum calicem iudicatur, cum igitur plumbum diuersum sit, permitti non debet. Adde plumbum facile denigratur, & sordes contrahit, & ad vomitum prouocat, quæ sunt præcipuæ rationes, ob quas in aliis materiis ab auro, argento, & stanno calix confici non permittitur. Aduerte supradicta intelligenda esse de cuppa calicis, pes enim ex ære, ferro, aliaue materia confici potest, teste Vasq. *disp. 233. cap. 4. num. 3.* Ægid. de Coninch *quæst. 83. art. 3. dub. 3. n. 244.* Henriqu. *cap. 28. num. 2.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 12.*

7. Solet hic inquiri, an pyxis in qua sacramentum reponitur, debeat esse consecrata sicut calix, vel saltem benedicta, sicuti sunt corporalia, cum immediatè species sacramentales attingat? Item an debeat ex eadem materia conflari, ac calix, & patena conflantur? Sed breuiter dicendum est non requiri ex necessitate esse consecratam, vel benedictam, quia nullibi cauetur, & præcepta imponenda non sunt absque fundamento firmo. Neque obest quod in Pontificali specialis benedictio pro pyxide assignetur, nam plures benedictiones ibidem assignantur non vt necessariæ, sed conuenientes, vt pro vasis reliquiarum, pro campanis, pro altaris ornamentis. Decet tamen maximè pyxidem benedictam esse. Sic aliis relatis docent Azor *1. p. lib. 10. cap. 27. quæst. 7.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 3. dub. 3.* Vasq. *disp. 233. cap. 4. num. 36.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. in fine.* Bonac. *disp. 4. quæst. vlt. pun. 9. num. 23.* tametsi contrarium sentiat Barbosa, *allegat. 27. num. 14.* cui fauet Suar. *disp. 81. sect. 7. ad finem.* Reginal. *lib. 29. num. 201.* Materia pyxidis signata non est, expedit tamen esse auream, argenteã, vel saltem stanneam, vt notarunt Vasq. & Ægid. *locis alleg.* Monet tamen Vasq. pyxidem seu vasculum sacramenti super aram consecratam corporalibus benedictis coopertam collocari debere, vti consuetudine seruatur. Si enim ad illius sacramenti consecrationem prædicta ara, & corporalia requiruntur, cur non ad permanentem illius conseruationem? Cæterum non crederem esse grauem culpam horum omissionem. Tum quia nullibi de hac obseruatione inuenitur præceptum, sicuti inuenitur pro sacramenti celebratione. Tum quia est longè diuersa ratio. Etenim in celebratione requiritur ara, quia sacrificium celebratur. Deinde quia sacra hostia immediatè super aram, & corporalia collocatur, & insuper collocatur ibi sanguis, qui si aliquando effundi contigerit, expedit ne extra sacra linteamina effluat, quæ in Eucharistia in sacrario reposita non procedunt. Alias si ex celebratione argumentum desumendum esset, tribus linteis ara deberet ornari, sicuti ornatur in celebratione, quod tamen consuetudine obseruatum non est.

8. Septimo requiruntur pro sacrificio vestimenta sacra ab Episcopo, vel ab alio habente potestatem benedicta, nempe amictus, alba, cingulum, manipulus, stola, & casula, sine quibus, vel aliquo illorum celebrare graue esse peccatum testantur communiter Doctores apud Vasq. *disp. 233. in fine* Nauarr. *cap. 25. n. 84.* Suar. *disp. 82. sect. 2. & 3.* Ægid. de Coninch. *dub. 3. num. 250.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. punct. 9. num. 26.* colligiturque ex *cap. vestimenta de consecrat. dist. 1. & ex cap. Ecclesiastica 23. dist.* vbi sub excommunicationis pœna arctatur sacerdos cum stola sacrificare, idemque est de reliquis vestibus. Et licet Scotus, & Richard. relati à Nauarr. & Eman. Saà, *verbo Missa. num. 1.* quibus fauet Syluest. *eodem. 1. num. 2.* sentiant cingulum non esse necessariò benedicendum. Contrarium tamen seruandum est ex præscripta consuetudine, & ex Pontificali Romano, & ex dicto *cap. vestimenta.* Monent tamen Suar. *disput. 82. sect. 2. in fine.* Eman. Saà, *num. 1.* Azor. *lib. 10. cap. 28. q. 9.* vti posse stola pro manipulo, aut cingulo, aut manipulo pro stola, si habeat longitudinem debitam, vt humeros cooperiat, quia videntur plus minusue eiusdem esse formæ, quæ est horum vestimentorum essentia. Si autem hæ vestes duplices sint, id est ex parte interiori, & exteriori singulæ benedictæ manent, si separentur, sicuti notauit Eman. Saà, & Suar. *supra*, quia vnica benedictione sacratæ sunt. Si a-

si a

ficatio mystica horum vestimentorum optimè traditur a Suar. *supra*: & colligitur ex orationibus ab Ecclesia institutis, quas sacerdos recitare debet, cum se illis sacris vestibus induit. Sed an ex graui culpa teneatur eas orationes recitare? non conueniunt Doctores. Nauarr. *cap. 25. num. 73.* & Azor. *1. p. lib. 10. cap. 29. quæst. 5.* affirmant, quia est grauis Ecclesiæ cæremonia. Sed verius est illarum omissionem solam culpam venialem constituere. Non enim maiori rigore ea cæremonia recepta est, teste Henriq. *lib. 9. cap. 14. ad finem.* Pirgian. *dist. 13. qu. 2. art. 1.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 9. n. 32.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. n. 12. vers. 8.*

9. Octauo in rubricis missalis præscribitur, ne sacerdos celebraturus accedat absque calceis, & quin superior vestis talum attingat, quæ ob decentiam præscribuntur, sed non sub graui obligatione secluso contemptu, vti ex cõmuni sententia testantur Vasq. *disp. 233. cap. 4. in fine.* Henriq. *lib. 9. cap. 26. n. 8.* Suar. *disp. 82. sect. 3.* Saà, *num. 15.* Bonac. *disp. 4. de sacrament. quæst. vltim. p. 9. num. 29.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 3. in fine.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 16.* vbi affirmat nullam esse culpam occurrente aliqua necessitate sine calceis celebrare.

10. Nonò debet sacerdos discooperto capite celebrare ex textu in *cap. Nullus Episcopus de consecrat. dist. 1.* Ob causam tamen infirmitatis potest Episcopus licentiam concedere velato capite celebrandi, vti docent Suar. *disp. 82. sect. 3.* & Bonac. *q. vlt. p. 9. num. 29.* Quinimo rationabili causa certa intercedente posse fieri absque Episcopi licentia testatur expressè Vasq. *disp. 233. cap. 4.* asseritque in Pollonia omnes Sacerdotes etiam religiosos hyemali tempore vsque ad consecrationem velato capite altari adesse probatque ex dicto *cap. nullus*, quod præsumptionem requirit. At qui ex necessitate facit, non temerè facit. Consentit Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6.* Henriq. *lib. 9. cap. 26. num. 3.* Nauarr. *lib. 3. cons. 7. de celebrat. missar. in posteriori edit.* Saa, *verbo missa. num. 17.* Azor. *cap. 28. qu. 16.* & alij.

11. Decimo tenetur sub graui culpa Sacerdos in sacrificio habere ministrum, qui sacrificio inseruiat, & respondeat, isque vir sit, non fœmina. Colligitur ex *cap. proposuit de Filiis presbyteror.* Et licet in *cap. hoc quoque de consecrat. dist. 1.* requirantur duos esse sacrificio præsentes, contraria consuetudine abrogatum est, teste Azor. *lib. 10. cap. 29. quæst. 1.* Vasq. *quæst. 83. art. 5.* vel vt aliis placet, textus ille non de Missis priuatis, sed solemnibus loquitur, quæ pluralitatem ministrorum habere debent, cum in hoc eius solemnitas consistat. Quinimo Gloss. *dicto cap. hoc quoque*, & Turrecrem. *ibi.* Sotus *dist. 13. quæst. 2. art. 5. ad 12.* Graffis *lib. 2. sum. cap. 42. num. 3.* Azor. *lib. 10. cap. 29. quæst. 3.* Saà, *verbo Missa num. 18.* existimant vrgente necessitate, v.g. communicandi infirmum, vel audiendi sacrum die festo, posse absque ministro celebrari. Et fortè huic probabili opinioni nititur consuetudo Belgica, vt sacerdotes præsertim in pagis absque ministro celebrent, cuius consuetudinis meminit Layman. eamque approbat *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 1.* Sed certè hæc consuetudo sic generalis permittenda non esset, aliàs in ea regione lex Pontificia abrogata esset. Adde præceptum communicandi infirmum, & celebrandi die festo non obligat, nisi cum celebratio seruatis Ecclesiæ ritibus, & cæremoniis fieri potest, vt bene notauit Vasq. *in præsenti quæst. 83. artic. 5.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. p. 9. num. 34.* illud tamen existimo certum nullo casu licere fœminam sacrificio inseruire, & veluti ministram sacerdoti respondere, sed satius esse absque ministro celebrare, quàm fœminam in ministrum altaris adhibere. Est enim hoc specialiter prohibitum in *cap. inhibendum de cohabitat. cleric. & mulier.* Et tradit Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 5. num. 264.* & ibi Vasq. Suar. *disp. 87. sect. 1. ad finem.* Bonac. aliis relatis *disp. 4. de sacram quæst. vlt. punct. 9. num. 31.* Neque huic doctrinæ obstat consuetudo vigens in monasteriis monialium, quæ sacerdoti è choro respondent. Id enim nullam indecentiam inuoluit.

12. Superest triplex quæstio enodanda. Prima, quando censeantur ornamenta altaris suam benedictionem, vel consecrationem amittere? Cui quæstioni vnico verbo fieri posset satis, si respondeas, quoties prædicta formam ab Ecclesia præscriptam amittunt, additione, diminutione, vel fractione, & benedictionem, seu consecrationem amittere. Sed claritatis gratia omnia sigillatim expendamus. Corporalia diminutione, seu ruptione amittunt benedictionem, cum inepta reddantur, vt calicem cum patena continere possint, quia ea continentia est illorum forma. Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula benedictionem perdunt, si suis officiis exequendis inepta fuerint. Vnde si ab Alba manicam abscindas, noua benedictione indiget, quia vsui ad quem destinata est, deseruire non potest. Cingulum si ita rumpatur, vt neutra pars cingere sacerdotem possit. Stola si nequeat sacerdotis humeros operire. Et sic de reliquis. Sic Nauarr. *cap. 25. num. 84.* Suar. *disput. 82. sect. 2. & 3.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. artic. 3. num. 250.* Bonac. *disput. 4. de sacram. qu. vlt. pun. 9. à num. 26 & seqq.* Barbos. *alleg. 27. num. 45.* Layman *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 6.* & alij apud ipsos. Eodem modo præcitati Doctores de Calice & Patena loquuntur, & affirmant nam pue consecrationem perdere, si vsui ad quem fuit destinata, nequeant commodè deseruire. Quod fractione cuppæ Calicis a cuppæ vel pede contingere potest. Si vero cuppa tornatilis fuerit per eamque à pede separationem consecratio non perditur, si iterum iungatur ex recepta Ecclesiæ consuetudine, quia sub ea conditione consecratur, vt separari possit, sicuti dicimus de altari viatico, quod mouetur à lignis quibus includitur. Atque ita docent Henriq. *lib. 9. cap. 28. num. 2.* Suar. *disp. 81. sect. 7.* Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 3. numer. 248.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 2. q. 7.* Barbosa, *alleg. 27. num. 4.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 9. numer. 20.* Vasq. *disp. 233. cap. 4. num. 43.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 6.* Quod si Patena, & Calix qua parte species sacramentales attingunt deaurentur, licet Durand. *lib. 1. Rationał. cap. 6. numer. 36.* Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 3. num. 246.* Eman. Saa, *verbo calix, numer. 2.* Selua *de benefic. 1. p. q. 5. num. 99.* existiment satis probabiliter non indigere noua consecratione eo quod non sit diuersus Calix, sed idem & sub eadem figura, sicuti Ecclesia consecrata, quæ denuo dealbatur. Et quia pars addita est minor præexistenti, ac proinde præexistens consecrata naturam ad se trahere debet, & consecratam reddere, & denique amissione deaurationis præcise consecratio non amittitur, non igitur amitti debet deauratione superueniente. Nihilominus probabilius est noua indigere consecratione, quia hæc consecratio fit propter immediatum contactum Corporis, & Sanguinis Christi, qui in parte consecrata necessario faciendus est. At noua deauratione posita contactus non fit in parte consecrata, cum aurum superadditum consecratum non sit. Ergo. Neque rationes contrariæ vigent. Non prima, quia esto Calix denuò deauratus, idem reputetur quoad æstimationem, & materialem, & politicum vsum, sicuti consecratus, & non consecratus, at quoad vsum sacrificij nequaquam idem censeri debet, quia hic vsus ex consecratione partis immediatè Corpus, & Sanguinem Christi tangentis desumendus est. Secus est in Ecclesia consecrata, cuius consecratio non in parietum superficie, sed in illorum crustis fixa est, ac proinde dealbatione amitti non potest. Et hinc dissoluitur secunda ratio, nam licet pars consecrata præexistens maior sit in quantitate, quàm superaddita, quia tamen minor est, minusque principalis in vsu sacrificij, cum non immediatè, sed mediatè sanguinem contineat, ea de causa nequit partem superadditam consecratam reddere. Tertia nullius est momenti: Fateor libenter cum Suar. Ægid. Vasq. Coninch. Layman. & aliis amissione deaurationis consecrationem non perdi, quia cum totus Calix consecratus sit, deaurationis amissione non redditur impotens ad Christi Sanguinem immediatè continendum in parte consecrata, secus contingit, cum denuò deauratur, siquidem pars consecrata immediatè continere non potest Sanguinem Christi. Atque ita sustinent alios referentes Azor. *1. p. instit. moral. lib. 10. cap. 18. quæst. 4.* Suar. *disp. 81. sect. 3.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 31. num. 3.* Barbosa, *allegat. 27. num. 38.* Vasq. *disput. 233. cap. 4. numer. 34.* Bonacin. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. p. 9. num. 15.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 6.*

13. Secunda quæstio, quis possit Calicem, Patenam, Corporalia, sacraque vestimenta tangere? Et quidem dum Corporalia, Calix, & Patena Corpus, vel Sanguinem Christi continent, nemini præter sacerdotem, vel diaconum licitum esse contingere, firmatur ex communi sententia Suar. *disp. 81. sect. 8.* Filiucceius, *tract. 5. cap. 4. num. 135.* Bonac. *4. de sacram. quæst. vlt. pun. 9. num. 21.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 18.* Et deciditur *cap. non oportet. 1. dist. 23.* ibi. Non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium (quod Græci Diaconium appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica. Si verò actu Corpus, & Sanguinem Christi non contineant ab omnibus sacratis hominibus tangi possunt. Cap. *sacratas. 23. dist.* Qui autem sub sacratis hominibus intelligantur, non conueniunt Doctores. Nam Suar. *disp. 81. sect. 8.* existimat intelligi omnes qui aliquo Ordine initiati sunt, imo in probabili sententia qui solum prima tonsura fuerint initiati, quia verè à profanis hominibus distinguuntur, fauetque textus in *cap. non liceat. 2. dist. 23.* ibi: Non liceat cuilibet ministro sacra tangere nisi subdiacono, aut acolytho in secretario vasa Dominica. Sed rectius Azor. *1. p. lib. 9. cap. 9. quæst. 6.* Henriq. *lib. 9. cap. 28.* Coninch *quæst. 83. art. 3. dub. num. 249.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. p. 9. num. 21.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 19.* pro sacratis hominibus solos ordinibus sacris insignitos intelligunt, eisque concedunt ea sacra vasa tangere. Probant tum ex vsu, & consuetudine, quæ nemini permittit hæc sacra tangere, nisi ordine sacro insignitus sit. Tum ex priuilegiis, quæ à sede Apostolica conceduntur minoribus ordinibus initiatis hæc sacra vasa tangendi, quæ priuilegia necessaria non essent, si iure communi iis omnibus prædictus contactus esset permissus. Tum ex *cap. Nemo de consecrat. dist. 1.* vbi tantum diacono permittitur corporalium prima lotio, statuiturque

aquam

aquam mitti in piscinam. Neque obstat textus, in *cap. non liceat* permittens acolytho hæc sacra tangere, quia intelligi debet in defectum subdiaconi sacrificio ministrantis ex priuilegio sedis Apostolicæ Mendicantibus concesso, omnes qui ex voluntate superioris facultæ officio funguntur, tametsi nullo ordine sint insigniti, possunt sacra vasa, & ornamenta tangere, ac si sacris ordinibus initiati essent: habetur *in monum. Ordin. concess. 9.* & refertur *in compend. nostror. priuileg. verbo sacra. §. 1.*

Verum esto laicis, & clericis inferioribus permissum non sit sacra vasa, & corporalia tangere extra necessitatem, si tamen id faciant secluso contemptu non censetur culpa grauis, sed venialis tantum ob materiæ leuitatem. Suar. *disp. 81. sect. 8.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 3. dub. 3. num. 249.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. punct. 9. num. 21.* Vasq. *disp. 233. cap. 4. in medio.* Layman *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 19.* Sanch. *lib. 1. sum. cap. 45. n. 27.* & alij. Intercedente vero causa aliqua rationabili nullam esse culpam firmant Suar. Ægid. Layman. Vasq. & Sanch. suprà. Eaque de causa corporalia, & purificatoria post primam lotionem fœminis maximè virginibus integrè lauanda, & reficienda traduntur, quia hoc munus exactius quam viri præstare possunt, vti benè notarunt prædicti Doctores. Si autem de vasculis, ornamentisque tum sacerdotis, tum altaris immediatè Corpus, & Sanguinem Christi non attingentibus, communior sententia, & in praxi recepta est à quolibet etiam laïco contingi, sed cum reuerentia posse, sicuti testantur Suar. Ægid. Layman. Neque obstat textus, in *cap. vestimenta de consecrat. dist. 1.* vbi de omnibus vestimentis etiam non sacratis dicit Stephanus Papa ab aliis non debere contingi, aut ferri nisi à sacratis hominibus. Non inquam obstat, quia vt explicat Suar. *disp. 81. sect. 8. §. 2.* illa verba præceptum non continent: vel si continent non de quolibet contactu, sed de eo qui ad profanum, & Communem vsum dirigeretur, intelligi debent, vel certè consuetudine ipsa abrogatum est id præceptum.

14. Tertia quæstio, an recitatio matutinarum precum præmittenda necessario sit celebrationi? Affirmant Gabr. *lect. 2. in can.* Antonin. *2. p. tit. 13. cap. 4. §. 1.* Francolin. *tract. de tempor. hor. can. cap. 42.* Azor. *lib. 10. cap. 28. quæst. 17.* Nauarr. *cap. 13. num. 83. & de hor. canon. cap. 3. num. 70.* Vega *respons. cas. conscient. 1. p. casu 54.* Henriq. *lib. 9. cap. 24. num. 7.* Graffis *lib. 1. decis. aur. cap. 40. nu. 6.* & alij relati à Bonac. & Barbos. locis referendis. Mouentur ex recepta consuetudine & ex Rubricis Missalis. Cæterum verius existimo nullum esse peccatum, vel tantum esse veniale. Quia communior sententia docet non esse mortale priuatim Primam ante Matutinum dicere, & Tertiam ante Primam. Sed minorem connexionem habet Missa cum matutinis precibus, quàm horæ canonicæ inter se. Quinimo culpa quæ in hac parte esse potest, desumi non debet ex eo quod Missa non recitatis matutinis dicatur, sed ex eo quod matutinum dictum non fuerit hora consueta. Quare si ex aliqua causa rationabili excusatus est sacerdos à dicendis matutinis absolute, vel à dicendis illis hora consueta, sicuti contingit cum infirmus est, nullam culpam committit illis non præmissis celebrando. Atque ita sustinent alios referentes Suar. *disp. 82. sect. 1.* Coninch *quæst. 83. art. 5. dub. 4. nu. 220.* Scortia *lib. 2. de sacrificio Missæ, cap. 6.* Ludouic. Mirand. *t. 1. man. Prælat. quæst. 40. art. 12.* Layman *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4. num. 5.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. pun. 9. num. 8.* Barbos. *2. p. de potest. Episc. allegat. 24. n. 15.* Neque rubricæ missalis matutinum præcipiunt præmittendum, sed consulunt, vt latiùs dixi *tract. 7. de hor. canon. disp. 2. p. 4. n. 6.*

Aduertunt tamen communiter prædicti Doctores negantes esse peccatum celebrare Missam matutinis precibus non recitatis, non esse intelligendum de Missa conuentuali, & solemni in illis Ecclesiis, vbi ex consuetudine preces publicè canuntur, ibi enim Missam conuentualem precibus matutinis non recitatis celebrare absque graui causa peccatum mortale esset, tum ob scandalum, Tum quia obstaret illius Ecclesiæ publico, & conuenienti regimini.

PVNCTVM XI.

De obseruandis in celebratione Missarum.

1. *Obseruare tenetur sacerdos quæ in Missali præscribuntur.*
2. *Ob nullam causam licet sacrificium imperfectum facere, benè tamen imperfectum relinquere.*
3. *Non licet sacrificium interrumpere absque causa.*
4. *Quæ causa honestent interruptionem ante consecrationem.*
5. *Quæ causa consecratione inchoata.*
6. *Omnes defectus cōtingentes in sacrificio suppleri debent quoad fieri possit. Specialiter agitur de defectibus accidentalibus.*
7. *Qualiter substantiales defectus suppleri debeant.*

1. **A**Ssertio prima. Sacerdos obligatus est seruare quæ in Missali Romano reformato præscribuntur, cōstat ex præcepto Pij V. [illegible] principio Missalis & ex Trident. *sess. 22. decreto de obseruand. in celebr. missar.* Sed [illegible] tamen sunt sub graui culpa, si materia graui [illegible] sub [illegible], si sit leuis. Grauitatem materiæ desumes [illegible] essentia, & integritate substantiali sacrificij. Vnde si sacrificium imperfectum relinquas siue essentialiter, siue integraliter peccatum committes, [illegible] si consecres Panem, Calice non consecrato, vel consecrata vtraque specie vtramque non sumas. Secundò ex integritate sacrificij accidentali, hoc est ab Ecclesia instituta. Etenim Ecclesia in sacrificij ornatum, & decorem, specialem[illegible] [illegible] pluribus partibus exornauit, videlicet introitu, epistola, Euangelio, oratione &c. Omissio ergo cuiuslibet partis integræ ex his, quæ pro omni sacrificio sunt ab Ecclesia institutæ, censenda est grauis materia. Quapropter peccabis mortaliter, si Confessionem, vel Introitum, vel Euangelium, & à fortiori quamlibet integram orationem ex canone omitteres. Secus vero si *Gloria, Credo*, aliæue orationes, quæ non in omnibus sacrificiis recitantur, sed in aliquibus, quia hæc non sunt partes integrales sacrificij absolutè sumpti, sed huius, vel illius diei. Tertiò ex significatione, hac enim de causa diximus te mortaliter peccaturum, si omittas vino miscere. Et idem est de diuisione hostiæ, & mixtione eius cum sanguine.

Econtrà sit grauem iniuriam reputandam non esse omissionem illius partis, quæ neque ad integritatem sacrificij etiam accidentalem, neque ad specialem aliquam significationem dirigitur, sed potius ad illius ornatum, decentiam, & specialem cultum pertinet, aliàs omissio cuiuslibet cæremoniæ, & ritus peccatum mortale constitueret, nullusque ferè esset sacerdos qui celebrando mortaliter non peccaret, cùm pauci sint qui ita exactè ritus, & cæremonias obseruent, vt vnam, vel alteram non omittant, aut sinistre faciant.

Debes tamen aduertere ex prædicta Bulla P'j. V. & ex Trident. *sess. 22. decreto de obseruand. in celebrat. missar.* non solum te peccare posse omissione alicuius partis sacrificio pertinentis, sed etiam additione alterius partis extraneæ. Et quidem si animo inducendi nouum ritum additio fiat, certum est peccatum esse mortale, si autem ex improuiso [illegible] deuotione contingat, à mortali excusari potest, præcipuè si additio leuis fuerit, sicuti latius notat Suar. *disp. 83. sect. 3. & disp. 84. sect. 1.* Ægid de Coninch. *q. 83. art. 4. an. 266.*

2. Assertio secunda. Ob nullam causam etiam ob vitandam mortem tibi licitum est sacrificium imperfectum facere, benè tamen permitti imperfectum relinqui, constat ex dictis *hoc præsenti tract. pun. 2.* Non enim tibi licitum est consecrare Panem animo non consecrandi Vinum, neque consecrare Panem, & Vinum animo non consumendi vtramque speciem, quia essentia, & integritas sacrificij tantæ considerationis est, vt merito debeas bono cuilibet temporali præferre; nullatenus autem præferres, si ob vitandam mortem velles in vna tantum specie consecrare, vel vtraque specie consecrata, vtramque non sumere. Quod si dicas inde probati consecrata vna specie, te non posse a consecratione alterius cessare, quinimo neque a consumptione vtriusque, tametsi periculum mortis immineat, aliàs bonum temporale vitæ, essentiæ, & integritati sacrificij præferetur, siquidem ne moriaris vis sacrificium dimidiatum relinquere? Respondeo bonum temporale, essentiæ & integritati sacrificij indirectè præferri posse, secus directè, & formaliter. Cum ergo consecras vnam Hostiam animo non consecrandi aliam, vel animo non consumendi vtramque ob malum motus vitandum, directè, & formaliter præfers tuam vitam sacrificij essentiæ, & integritati: at cum consecrata Hostia, Vini consecrationem omittis ob malum mortis vitandum, formaliter, & propriè non præfers tuam vitam sacrificij essentiæ, & integritati, sed Vini consecrationi aliàs debitæ. Adde præceptum diuinum negatiuum esse, ne vnam speciem consecres, quin animum habeas consecrandi aliam, & vtramque sumendi. At quod consecrata vna hostia alteram consecres, & vtramque sumas, affirmatiuum est præceptum. Præcepta autem negatiua regulariter strictius obligant, quam affirmatiua. Ergo, &c.

3. Assertio tertia. Sacrificium inceptum nequis absque rationabili causa interrumpere, quia ex præcepto saltem Ecclesiastico lato à Pio V. obligaris Missam vsque ad finem continuo prosequi, colligiturque *ex cap. illud. cap. nihil 7. quæst. 1.* ibi: Nullus absque prouentu patentis molestiæ minister, vel sacerdos cum cœperit imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerariè præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit. Bonac. *pluribus relatis disp. 4. q. vltim. punct. 10. numero 25.*

4. Causæ autem legitimæ, ob quas sacrificium ante consecrationem, vel consecratione facta interrumpi potest, variæ sunt. Et quidem ante consecrationem minores causæ sufficiunt, siquidem vsu receptum est ob concionem [illegible] habendam, ob ordines celebrandos sacrificium interrumpi.

Primo

Primo ob aduentum Episcopi, Ducis, vel populi processionis, quos decet integrè Missam audire, neque est alius sacerdos qui celebret, poterit Missa inchoata, si oblatio nondum facta est, relinqui, & iterum à principio inchoari. Teste Nauarr. *cap* 25. *num* 86. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 30. *num.* 3. Saa, *verbo Missa num.* 21. Scortia *lib.* 2. *cap.* 18. Azor 1. *p. lib.* 10. *cap.* 32. *quæst.* 3. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 7. *circa finem* Secundò etiam facta oblatione ante Canonem inceptum poteris inceptam Missam relinquere, si excommunicatus, irregularis, vel non ieiunus existas, quia potius decet a sacrificio desistere, quam ab irregulari, excommunicato, vel non ieiuno fieri. Sic D. Thom. *quæst.* 83. *art.* 6. Et ibi Ægid. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 30. *num.* 5. Quinimo secluso scandalo, & graui nota videris obligatus à sacrificio desistere, sicuti docet Ægid. supra, quia præceptum de sacrificio semel cœpto prosequendo minoris momenti esse videtur, quam negatiuum præceptum prohibens ab excommunicato, irregulari, & non ieiuno fieri. Secus vero existimo dicendum de sacerdote, qui alicuius peccati mortalis nondum confessi recordatur, nam esto absque graui nota posset ab incœpta Missa desistere, credo obligatum non esse, quia præceptum confessionis præmittendæ celebrationi non viget, cum abest copia confessoris, & celebratio absque indecentia omitti non potest, sed contritione concepta poterit sacerdos Missam prosequi, vt cultus debitus tanto sacrificio obseruetur, sicut ex doctrina D. Thom. colligit Sotus *in* 4. *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 6. *ad* 2. Et consentit Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 6. *num.* 272. Tertiò si ante inceptum canonem superueniat interdictum speciale, vel cessatio, neque habeas priuilegium ianuis clausis celebrandi, vel superueniat interdictum generale, nec permittaris claudere ianuas, & interdictos excludere, vel si denunciatus excommunicatus expelli nequeat, potes, imo teneris à sacrificio incepto desistere: quia intentio Ecclesiæ, cum præcipit sacrificium inceptum prosequi, est cum prosecutio fieri potest seruatis illius præceptis, secus illis contemptis. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 30 *n.* 5.

5. Verùm post cœptum Canonem, quia iam censetur sacrificium quasi substantialiter inchoatum grauior causa requiritur, vt possis a sacrificio incepto desistere, tametsi aliquantulum interrumpere posses. Tum vt propriæ necessitati, tum vt alienæ consulas. Si enim grauis morbus, vel necessitas ventris, quam sustinere non possis superueniat, poteris sacrificium inceptum etiam post consecrationem, vt prædictæ necessitati satisfacias interrumpere, & morbo, vel necessitate cessante sacrificium continuare. Quod si morbus eius conditionis sit, vt nequeas per te ipsum sacrificium inchoatum perficere, alius sacerdos tametsi excommunicatus, vel non ieiunus existat, perficere poterit incipiens ab ea parte, in qua crederis sacrificium reliquisse; quia esto consecratio facta non sit, adest tamen illius proxima præparatio, quam minus conuenit cassam relinquere, quam obseruare legem ieiunij, & excommunicationis. At si consecratio facta fuerit, omnes Doctores docent liberum esse sacerdoti etiam non ieiuno (si ieiunus non reperiatur) sacrificium perficere, quia perfectio sacrificij vtpote iuris diuini strictius obligat quolibet præcepto Ecclesiastico. Sed an eo casu teneatur sacerdos sacrificium perficere? non est constans sententia, vt videri potest apud Azor. *lib.* 10. *cap.* 33 *quæst.* 1. Suar. *disp.* 85. *sect.* 1. *in fine.* Nauarr. *cap.* 25. *num.* 88. Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 6. Placet tamen horum Doctorum resolutio obligatum esse sacerdotem perficere, quia præceptum diuinum est, ne sacrificium mutilum relinquatur, cum id fieri possit absque graui incommodo, quippe ea perfectio tantum sacramentum decet. At prædictum præceptum primò astringit sacerdotem sacrificium inchoantem. Secundò & in illius defectum reliquos omnes qui illud obseruare possint. Ergo deficiente sacerdote qui sacrificium inchoauit, quilibet alius sacerdos qui ibi præsens fuerit, obligatus est perficere, aliàs muneri suo non satisfaciet. Neque obstat textus in *cap. nihil* 7. *quæst.* 1. asserens liberum esse Episcopo, vel presbytero consecrationem exequi officij cœpti, quasi non sit obligatorium. Non inquam obstat, quia vt bene aduertit Suar. *disp.* 85. *sect. in fine*, vox illa *liberum* non est desumenda contrariè, prout obligatorio opponitur, sed positiuè prout ab obligatorio præscindit, præstat enim hunc sensum; in potestate sacerdotis est officij cœpti consecrationem exequi, an vero teneatur Episcopus, vel sacerdos eam potestatem ad actum reducere prædictus textus non decidit. Si verò vox illa *liberum* contrariè desumenda esset, intelligi textus debet de defectu contingente ante consecrationem, quo casu probabilius censeo cum Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 7. *in medio*, & Azor. 1 *p. lib.* 10. *cap.* 33. *quæst.* 1. sacerdotem non esse obligatum sacrificium inceptum perficere, tametsi Canon sit inchoatus, quia consecratione non facta sacrificium substantialiter, & propriè inchoatum non est.

Vt alienæ necessitati maximè spirituali consulas, poteris sacrificium etiam facta consecratione inceptum relinquere, postmodum perficiendum. Sic docent Henriq. *lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 3. *& seqq.* Zambran. *de Euchar. cap* 4 *dub.* 6. *num.* 5. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 7. *à num.* 2. Quod si roges, quæ necessitas proximi censeatur sufficiens ad prædictam interruptionem? Respondeo solam necessitatem, quæ dilationem non patitur recipiendi aliquod sacramentum ad salutem moraliter necessarium sufficientem esse, etiam si è templo exire debes, vt prædictæ necessitati succurras. Vnde si infirmus ita sit morti proximus, vt moraliter censeatur expectare non posse sacrificij finem, vt ei sacramentum necessarium ministretur, poteris ab altari discedere, & in domum infirmi pergere, vt ei sacramentum ministres omissis precibus, & orationibus in sacramentorum administratione præscriptis, sed post peractum sacrificium recitandis. Et idem est si pœnitentiæ sacramentum suscipere non posset, posset tamen Eucharistiam, vel Extremam-Vnctionem, quia eo casu Eucharistia, vel Extrema-Vnctio est prædicto infirmo [illegible] necessaria. Secus esset si paulo ante pœnitentiæ sacramentum infirmus suscepisset, nam eo casu permitti posset absque viatico mori, cum moraliter ad salutem illi necessarium non sit. [illegible] intelligendum est, si à templo exire debes, nam si infirmus in ipso templo existat, poteris illi & viaticum, & Extremam-Vnctionem ministrare, quia illa breuis interruptio ex necessitate proximi honestatur, & cum in templo existas ab altari non censeris moraliter discedere. Sic docent Zambran. & Laym. sup.

6. Assertio [illegible] Omnes defectus tam substantiales, quam accidentales in sacrificio contingentes suppleri debent quoad fieri potest, de qua re latè Pius V. in rubrica Missalis. D. Thom. *quæst* 83. *art.* 6. & ibi omnes eius expositores. Si defectus accidentalis in verbis, vel actionibus contingat, qualis esset omissio Euangelij, Offertorij, alicuius orationis, Canonis, & similium, si multum progressus non es, quando aduertis, debes repetere, si absque graui nota facere potes: regulariter non teneris, tum quia vix absque nota fieri potest. Tum quia omnia quæ dicuntur, & aguntur in hoc sacrificio sunt ita inter se connexa, vt si à propriis locis extrahantur, non benè inter se cohæreant. Sic D. Thom. *quæst.* 83. *art.* 6. & ibi Ægid. de Coninch. *num.* 281. Suar. *disp.* 85. *sect.* 2. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. pun.* 10. *num.* 16. At si accidentalis defectus in materia consecranda accidat, vel quia appositus est panis fermentatus, cùm azimus apponendus esset, vel quia vinum est nimis acidum, vel non est aqua mixtum, & aduertis defectum ante consecrationem, supplere omnino debes, si facta consecratione defectus præuideatur, tolerandus est, & per pœnitentiam supplendus. Quod si defectus leuior sit eo quod vinum sit aliquantulum acidum, vel hostia non satis integra, suppleri debet ante oblationem si præuideatur, at oblatione facta dissimulandus est. Suar. *dicta disp.* 85. *sect.* 2. Ad accidentales defectus pertinet, si Hostia cadat in Calicem, ita vt frangi non possit, quia & sumi potest simul cum Sanguine, tametsi ritus, & cæremoniæ circa illam præscriptæ fieri non possint. Vnde non est noua Hostia, nec nouus Sanguis consecrandus. Sic ex D. Thom. *q.* 83. *art.* 6. & communi sententia tradit Ægid. ibi *num.* 281. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 37. *num.* 5. Bonac *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. punct.* 10. *num.* 17. Item pertinet ad accidentales defectus, si vinum congelatum sit. Sed facilè hic defectus tolli potest adinotis Calici pannis ardentibus, sed si deficiant, digitis aliquid sanguinis liquefacere potes, vt sumptio fiat, sicuti notauit Suar *disp.* 85. *sect.* 1. *vers. tertio.* Henriq. *cap.* 37. *num.* 5. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. pun.* 10. *num.* 18.

7. Si defectus substantialis in sacrificio contingat, maiori diligentia supplendus est. Sicuti aduertunt D. Thom. *q.* 83. *art.* 6. & ibi Ægid. Suar. *disp.* 85. *sect.* 1 Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 7. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. pun.* 10. Primò contingit defectus substantialis, si cum protulisti consecrationis verba non habuisti legitimam intentionem consecrandi, vel non protulisti ea super debitam materiam, quo casu teneris, cum primum aduertis materiam in qua est defectus iterum consecrare, ne in tam enormi fictione procedas, neve sacrificium mutilum facias, neve populo proponas adorandum, quod nulla veneratione est dignum. Secundò defectus substantialis contingit, si sumpta Hostia deprehendis loco vini aquam appositam esse, qui defectus si ante Calicis sumptionem præuideatur, alius Calix legitimus consecrandus est, & sumendus, & postmodum sumendus Calix aquæ cum particula Hostiæ ibidem existentis. Quod si defectus præuisus non fuerit, quousque Calicem aquæ sumpseris, non debes ex ore euomere, est enim id indecens, sed sumpta aqua simul cum particula Hostiæ Calicem legitimum consecrabis, incipiens ab illis verbis: Simili modo, &c. vsque ad illa: Hæc quotiescunque feceritis. Aliam hostiam consecrare obligatus non es, vti ex communiori sententia docet Nauarr. *cap.* 25. *num.* 91. Suar. *disp.* 85. *sect.* 1. Ægid. *quæst.* 83. *art.* 6. *num.* 277. ibi Vasq. Henriq. *cap.* 37. *num.* 4. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. pun.* 10. *num.* 5. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 7. *in fine*: quia moraliter censetur præsens consecratio Hostiæ consumptæ, sicuti contigit, cum hoc sacramentum primò institutum est à Christo Domino, qui consecratum Panem Discipulis distribuit, & illo sumpto Calicem consecrauit, deditque

Discipulis

Ducipulis suis. Præterea quia in *cap. pastoralis de Sacrament. non iterandis*, statuitur repetenda non esse in sacramentorum confectione quæ legitime facta sunt, quod æquè in sacrificio locum habere debet. At consecratio Hostiæ legitimè facta est. Ergo hæc non est iterum repetenda. Præterea si noua Hostia simul cum Sanguine consecranda esset, cum totum consecratio perfectum sacrificium constituat, prius sacrificium inchoatum ex prioris Hostiæ consecratione imperfectum relinqui videtur. Secus vero contingit, quando solus Sanguis consecratur, etenim hæc consecratio simul cum consecratione Hostiæ præcedentis vnum sacrificium integrum constituit. Non igitur noua Hostia est consecranda. Neque obstat contrarium in Rubricis Missalis præscribi, quia non præscribitur vt necessarium, sed vt conueniens ob sententiam probabilem D. Thom. insinuantis simul cum sanguine nouam Hostiam consecrandam esse. Qui vero huic opinioni D. Thom. & Rubricarum instructioni adhærere voluerit, nouamque Hostiam simul cum Sanguine consecrauerit, intentionem habere debet prius sacrificium inchoatum nouo illo sacrificio perficere, atque adeo consecratio sanguinis simul cum nouæ Hostiæ consecratione & perfectum sacrificiũ constituit, & sacrificium prius inchoatum, & mutilum reddit perfectum. Tertiò contingit substantialis defectus, ex eo quod impediaris à sumptione Calicis ob venenum ibi appositũ, vel ob animal illuc cadens, quod horrorem causat, & ad vomitum prouocat. Et quidem si defectum præuides ante consecrationem, aliam speciem offerre, & consecrare debes relicta priori; si post, debes animal extrahere, & species consumere, si absque graui incommodo facere possis. At si nec tu, neque alius sacerdos adsit, qui absque periculo mortali saltem vomitus Sanguinem sumat, alia species Vini apponenda est, consecranda, & sumenda, & priores species Vini stupa imbibantur, & in sacrarium reponantur, & postquam fuerint siccæ comburantur, & cineres in piscinam mittantur simul cum cineribus animalis in Calicem cadentis. Quod idem faciendum est, quando contingit sacramentum euomi, putrefieri, aut ab animali comedi: debent inquam comburi, & cineres in piscinam mitti. Quod si miraculosè Hostia, vel Sanguis euanesceret, aut in aliam formam mutaretur, probabile reputant Suar. Azor. Ægid. *locis allegatis*, obligationem non esse nouam speciem consecrandi, quia miraculoso facto censetur Deus sacrificium illud dimidiatum acceptare. Quartò contingit defectus ob effusum Sanguinem, vel ob Hostiam vento valido delatam. Et quidem si reperiatur pars aliqua Hostiæ etiam minima, vel aliquid ex speciebus Sanguinis superfuerit, non erit necessarium aliam speciem consecrare, cum perfectum sacrificium fieri possit. Si vero contingat Calicem omnino effundi, vel Hostiam non apparere, consecranda est alia species ob integritatem sacrificij. De Sanguine effuso quid agendum sit, colligi potest *ex cap. si per negligentiam de consecrat. dist. 2.* & ex rubricis Missalis. Si cadit in terram, radendus est locus, & cineres concremandi, & in piscinam proiiciendi, si vero in tabulam, vel tapetem, sugatur, & radatur, pars autem tapetis, seu cuiuslibet alterius vestis nec benedictæ, nec nimis pretiosæ scindatur, & combusta illius cineres in piscinam proiiciantur. Si verò in pallas benedictas, vestésque sacerdotales ceciderit, sugatur, & tribus vicibus Calice supposito lauetur, & aqua ablutionis accipiatur, vel sumatur in piscinam mittenda. Si Sanguis aram attingit, sumatur, lambatur, & purificetur vt potuerit. Pœnæ vero in *suprad. cap.* impositæ, non sunt ipso iure latæ, sed ferendæ, & iam per consuetudinem reseruatum est Ordinario, vt pro qualitate culpæ, & negligentiæ pœnam imponat, sicuti notauit Nauarr. *sum. cap. 25. numer. 89.* Suar. *disp. 85. sect. 1. post med.*

PVNCTVM XII.

De obligatione celebrandi ob ordinem acceptum.

1 *Iure diuino obligatur sacerdos ex communi sententia, aliquando celebrare.*
2 *Contrarium probabilitate non caret.*
3 *Ob scandalum obligatur sacerdos celebrare.*
4 *Decet sacerdotes quotidie celebrare, sed non tenentur.*
5 *Qualiter teneantur Episcopi, & Rectores Ecclesiarum.*

1 Communis est sententia quemlibet Sacerdotem ratione Ordinis, & officij assumpti iure diuino obligatum sub graui culpa esse aliquando sacrificium offerre. Sic D. Thom. *q. 82. art. 10.* Nauarr. *cap. 25 num. 88.* Suar. *disp. 80. sect. 1.* Vasq. *disp. 232 cap. 1.* Valen. *disp. 6. q. 10. pun. 3.* Henriq. *lib. 9. cap. 23. num. 2.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 24. q. 1.* Bonac. *disp. 4. de Sacram. q. vlt. pun. 7. num. 1.* Ægid. de Coninch *q. 83. art. 2. dub. 1.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 3. num. 1.* & alij communiter. Ratio desumitur ex illis verbis Christi *Lucæ 22.* Hoc facite in meam commemorationem; quibus Christus Dominus Apostolis, & eorum successoribus præceptum imposuit, vt declarauit Trident. *sess. 22. cap. 1.* sacrificium offerendi. Cum ergo omnes sacerdotes, & singuli eorum sint Apostolorum successores, efficitur omnes, & singulos sacerdotes obligatos esse aliquando sacrificare. Deinde omnes Sacerdotes in ordinatione non solum accipiunt potestatem sacrificandi, sed munus, & officium offerendi dona, & sacrificia pro peccatis, iuxta illud ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis. At nemini officium aliquod conceditur, qui sub graui culpa non obligetur prædicto officio, & muneri satisfacere, si materia grauis est. Ergo nullus est sacerdos, qui obligatus non sit sub graui culpa sacrificare, cum hæc materia grauissima sit. Fauet huic sententiæ communis sensus fidelium, existimantium sacerdotem absque legitima causa longo tempore cessantem à sacrificio perditis moribus esse, ideóque D. Ambros. relatus à D. Thom. *quæst. 82. art. 10. in argum. sed contra* (inquit) Graue est quod ad mensam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus, sed grauius est, si dum peccata metuimus, etiam sacrificium non reddamus. Et Innocent. III. in *cap. dolentes de celebrat. Missar.* inter abusus aliquorum Sacerdotum, quos ibi reprehendit, enumerat quod vix quater in anno sacrificabant. Si autem nullam obligationem sacrificandi haberent, non esset illis culpæ tribuendum, neque Trident. *sess. 23. cap. 14. de reformat.* ita grauiter præciperet Episcopis, vt curent sacerdotes saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus Missam celebrent. Neque Pius V. iuberet opinionem contrariam Caiet. abradi, & expungi ex commentariis Sancti Thomæ, sicuti fecit in impressione Romana operum D. Thom. si eam probabilem existimaret.

Nihilominus etsi prædicta sententia vt communior, & longè probabilior tenenda, & consulenda sit, contraria sententia scilicet simplicem sacerdotem seclusо scandalo obligatum non esse aliquando sacrificare probabilitate non caret. Eam enim docet Alex. *4. p. q. 11. memb. 2. art. 4. § 1. quæstione, quæ incipit Consequenter quæritur*, & Bonauent. *in 4. dist. 12. pun. 2. art. q. 1. in corp. & ad 3. & ad vltimum* Caiet. *quæst. 82. art. 10.* Victor. *de Eucharist. num. 93.* & probabilem reputant Layman. Bonac. & Suar. *locis allegatis*. Ratio est, quia obligatio præcipue grauis imponenda non est absque fundamento legitimo, at nullum esse videtur ex quo firmiter colligatur. Et in primis ex iure diuino non videtur hæc obligatio sufficienter colligi, nam esto latum fuerit à Christo Domino præceptum illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem, videtur explicari posse de præcepto offerendi hoc sacrificium in Christi commemorationem, vel potius de præcepto, quod omnes Sacerdotes simul sumptos astringit, non de præcepto, quo singuli, & diuisim teneantur. Expediebat namque in Ecclesia hoc sacrificium non deesse, ideoque Christus Dominus Apostolis, & eorum successoribus præcepit, ne ab illius oblatione cessarent, quod optime seruari potest, tametsi vnus, vel alter sacerdos nunquam sacrificaret. Et iuxta hanc explicationem dicendum est traditum fuisse sacerdotibus munus, & officium sacrificandi, & quidem quoad potestatem, vt quoties vellent, possent sacrificium offerre, quoad obligationem verò quoties Ecclesiæ sacrificium defuerit. Deinde ex iure Ecclesiastico nullus est textus hanc obligationem firmiter probans. Nam esto in *cap. dolentes* referat Pontifex vt abusum, negligentiam illorum sacerdotum, qui vix quater in anno celebrant, inde non infertur ex vi ordinationis aliquando obligatos esse celebrare. Sed solùm infertur celebrationem omittendam non esse ex negligentia, & torpore, bene tamen ob reuerentiam sacramenti, & indignitatis propriæ existimationem. Adde, si supradicti Sacerdotes bis, vel ter in anno sacrificabant, sanè obligationi ex ordinatione contractæ satisfaciebant, siquidem vsque ad illud tempus declaratum non erat, quoties sacerdotes celebrare deberent. Præterea in *ipso cap. dolentes* nullum de celebratione sacrificij præceptum fertur, sed de recitatione officij nocturni, & diurni. Neque illa verba textus, *Hæc & similia sub pœna suspensionis penitùs inhibemus*, referenda sunt ad celebrationis abstinentiam, sed ad varios modos irreuerentiæ contra debitam officij diuini attentionem, ideoque in forma præcepti hæc solùm continentur, sicuti benè aduertit Vasq. *disp. 232. cap. 2. num. 6.* Minùs colligi potest ex Trident. *sess. 23. cap. 14.* Stat enim optimè præceptum imponi Episcopis, vt curent ne sacerdotes diebus Dominicis, & festis à celebratione abstineant; quia ipsi sacerdotes obligati sint celebrare, quia possunt curare exemplo, consilio, & exhortatione, vtpote ad opus summè perfectum: imo possunt hanc diligentiam facere medio præcepto imposito, si id iudicauerint bono Ecclesiæ regimini expedire, sicuti in diœcesi Mediolani testatur Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. p. 7. num. 3.* impositum esse. Adde si ex prædicto loco Trident. obligatio celebrandi sacerdotibus inesset omnibus Dominicis, & festis solemnibus obligati essent, quod nullus vsque adhuc dixit. Pius verò V. opinionem Caietani ex commentariis D. Thom. expungit,

expungit, non vt improbabilem, ſed vt minus probabilem, & ſententiæ D. Thom. contrariam. Ambroſ. relatus explicari poteſt de omiſſione celebrationis ex negligentia, & torpore, quæ certè aliqua culpa eſt, item de omiſſione ſacrificij abſoluta, non de omiſſione ſacrificij à quolibet ſacerdote per ſe ipſum oblati. Deinde prædicta verba in Ambroſio non inueniuntur, ſicuti teſtatur Vaſq. *loco allegato.* Ratione verò probabilitas huius ſententiæ non leuiter confirmari poteſt. Nam ſi ſacerdotes ſinguli obligati eſſent ex præcepto diuino aliquoties ſacrificare, neceſſario tempus implendi hoc præceptum determinatum eſſe deberet, vel ex iure diuino, vel Eccleſiaſtico, quippe eſt præceptum affirmatiuum, quod non ſemper, ſed ſuo tempore ſignato obligat. At neque ex iure diuino, neque Eccleſiaſtico conſtat, quod ſit tempus executioni huius præcepti determinatum præter caſum, quo Eccleſiæ ſacrificium deficeret. Ergo extra hunc caſum nulla eſt ſacerdotis obligatio. Quod ſi dicas cum communi ſententia iure diuino determinatum eſſe tempus ſcilicet quater in anno. Argum. *cap. dolentes de celebrat. miſſar.* Obſtat: quia vel hæc quaterna celebratio exequenda eſt intra trium menſium ſpatium, vel intra annum. Ex iure diuino neutrum colligi poteſt. Ergo gratis fingitur. Præterea *ex cap. dolentes* iam probatum eſt nullum de ſacrificio præceptum inferri poſſe.

3. Dixi in aſſertione, *ſecluſo ſcandalo.* Etenim ſacerdos, qui ſex vel octo menſes abſque rationabili cauſa à celebratione abſtinet, ſcandalum generat, & malè audit apud omnes, meritoque iudicatur ſuæ ſalutis immemor, cum fructum tanti ſacrificij ex incuria, & negligentia percipere omittat. Si enim 2. Machabæor. 4. cum non mediocri planctu, & dolore refertur quod illius temporis ſacerdotes circa altaris officia dediti non eſſent, ſed contempto templo, & ſacrificiis neglectis feſtinarent participes fieri paleſtræ, quid fieret ſi ſacerdotes legis gratiæ contempto templo, & ſacrificio Chriſti neglecto ad vana, & fortè turpia properarent? vti communiter præſumitur qui tantum ſacrificium celebrare contemnit, & tradit Suar. Azor. Henriq. Bonac. & alij *in princ.* relati.

4. Illud verò eſt certum ſimplices ſacerdotes etſi poſſint ſingulis diebus celebrare, idque maximè deceat, tum ob Dei cultum, & honorem, tum ob Eccleſiæ fructum, tum ob cuiuſque vtilitatem propriam, at nulla lege ad prædictam quotidianam celebrationem aſtringuntur.

5. Epiſcopi verò, & Prælati Eccleſiarum Cathedralium, & collegiatarum, & conuentualium tenentur curare, vt in prædictis Eccleſiis ſaltem vnum ſacrum ſingulis diebus fiat, vti colligitur *ex cap. cum creatura. De celebrat. miſſar.* An autem peccent ij Prælati moraliter, ſi vno vel altero die ſacrum abſque legitima cauſa omittere permittant? non conueniunt Doctores, Sotus *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 2. Suar. *diſp.* 80. *ſect.* 2. Victor. *de Euchar. numer.* 44. negat caſu quo exiguus ſit numerus ſacerdotum illius Eccleſiæ. Affirmant. Layman. *lib.* 5. *ſum tract.* 5. *cap.* 3. *numer.* 5. & Ægid. *quæſt.* 83. *art.* 2. *dub.* 1. *numer.* 203. Ego verò exiſtimo conſuetudinem ſpectandam eſſe, ſi enim conſuetudine firmatum ſit quotidianum in illa Eccleſia ſacrificium, grauiter peccaret Prælatus illius Eccleſiæ, ſi abſque publica cauſa omitti ſacrificium permitteret. Tum quia illa conſuetudo vim legis habet. Tum quia *in cap. cum creatura* præceptum imponitur de quotidiano ſacrificio illis Eccleſiis celebrando, à quo præcepto Prælatus excuſari non poteſt, niſi ex præſcripta contraria conſuetudine, vel aliquo impedimento legitimo ſuperueniente. Tum quia fideles non leuiter offenderentur, ſi ſacrum abſque cauſa viderent omitti. Quod verò Abbas, & Gloſſa *in cap. cum creatura*, aliique Canoniſtæ ſentiunt in prædictis Eccleſiis duo ſacra facienda eſſe quotidie, aliud pro defunctis, aliud de tempore, nullum fundamentum habet neque in prædicto textu, neque in alio iure, vt benè obſeruauit Ægid. de Coninch. *quæſt.* 83. *art.* 2. *dub.* 1. *numer.* 204. Layman. *lib.* 5. *ſum tract.* 5. *cap.* 3. *numer.* 5. Etenim ex *prædicto cap. cum creatura* ſolùm colligi poteſt ob anniuerſarium defunctorum non eſſe Miſſam feſti, vel feriæ omittendam, ſi ſacerdotum numerus competens fuerit, non verò quod ſimul cum Miſſa feriæ, vel feſti anniuerſarium defunctorum quotidie fiat, cum id ſit contra praxim Eccleſiæ, quæ ſolemnioribus feſtis anniuerſarium non permittit. Quocirca ſi vis ſcire quot ſacra in qualibet Eccleſia teneatur Prælatus curare vt celebrentur, illius Eccleſiæ conſuetudinem, & fidelium fundationes inſpicere debes, ſicuti notarunt Ægid. & Layman. ſuprà.

PVNCTVM XIII.

De obligatione faciendi ſacrum titulo capellaniæ, vel beneficij ſimplicis, & curati.

1. *Capellanus obligatur Miſſas iuxta tenorem fundationis celebrare, & fructum pro intentione fundatoris applicare.*
2. *Impeditus celebrare an poſtmodum ſupplere debet, & quid ſi in loco ſignato non celebrauit? Remiſſiuè reſpondetur.*
3. *Qualiter teneantur beneficiarij ſimplices celebrare.*
4. *Parochus obligatur celebrare omnibus diebus, quibus populus tenetur.*
5. *Qualiter aliis diebus teneatur.*
6. *An teneatur applicare fructum pro ouibus? affirmant plures.*
7. *Verius videtur oppoſitum.*
8. *Qualiter poſſint ſtipendium pro Miſſis dicendis accipere.*

1. Certum apud omnes eſt capellanum obligatum eſſe non ſolum Miſſas celebrare in fundatione præſcriptas, ſed illarum fructum ſecundum intentionem fundatoris applicare, ita vt nequeat nouum ſtipendium pro illa Miſſa ab aliis accipere. Ponimus namque redditus capellaniæ æquare debito ſtipendio ſacrificij, ex alia parte à fundatore conceduntur, vt ſecundùm eius intentionem ſacrificium fiat. Non igitur eſt locus aliis fructum ſacrificij applicandi. Quod ſi redditus inſufficientes ſint, penes Ordinarium eſt poteſtas reducendi Miſſas ad legitimum numerum, iuxta ea quæ diximus *tract.* 13. *de benefic. diſp.* 1. *pun.* 6. *à n.* 24. Solum aduerto ſi capellania quotidianum ſacrificium per ipſum capellanum præſcribat, non peccare capellanum ſemel in hebdomada omittentem ſacrum, teſte Bonac. *diſp.* 4. *de ſacram. q. vlt. pun.* 7. *n.* 6. Laym. *l.* 5. *ſum. tract.* 5. *c.* 3. *n.* 6. quia obligatio dicendi ſacrum, ſubintelligi debet ſalua honeſtate, decentia, & reuerentia debita. Argum. *ſignificatum. de Prabend.* Et ibi Abbas, Nauarr. *c.* 25. *n.* 135. Henriq. *l.* 9. *c.* 24. *n.* 4. Azor. *l.* 10. *c.* 14. *q.* 7. Sed difficile eſt à capellano maximè ſæculari ſingulis diebus abſque vlla intermiſſione ſacrificium debita cum honeſtate, & reuerentia celebrari, tum ob negocia, & occupationes occurrentes, tum ob varias dæmonis tentationes, & mundi illecebras. Ergo credendum eſt obligationem impoſitam à fundatore non eſſe eo rigore ſumendam, quin in hebdomada aliquem diem intermiſſionis, & vacationis concedat. Sic vſus obtinuit.

2. Sed an capellanus cum legitimè impeditus eſt celebrare, teneatur per alium ſupplere? Et quid ſi in loco deſignato non celebrauit, ſed alibi. Vide quæ diximus *præd. p.* 6. *à num.* 25.

3. Beneficiarij alij ſimplices, quales ſunt dignitates, canonicatus, & præſtimonia per ſe obligationem non habent ſacrũ faciendi, & à fortiori neque applicandi illius fructum pro aliqua perſona determinata, quia iure communi id cautum non eſt. At ex fundatione beneficij, & ex recepta conſuetudine optimè poſſunt prædicti beneficiarij obligari non ſolum ad ſacrum faciendum aliquibus diebus determinatis, ſed etiam ad applicandũ illius fructum ſecundum determinatam intentionẽ.

4. Parochus verò obligatus eſt ſacrum facere per ſe, vel per alium omnibus illis diebus, quibus parochiani obligantur audire: eſt omnium ſententia, quia officium parochi eſt miniſtrare parochianis quæ illis neceſſaria ſunt ad ſalutem, & ob huiuſmodi cauſam decimæ, & obligationes conceduntur. Vnde ſi populus ita numeroſus ſit, vt ſimul ſacrificio aſſiſtere non poſſit, parochus curare debet mediis aliis clericis quibus iuſtum ſtipendium concedat plura ſacra fieri iuxta beneficij redditus, quod arbitrio Ordinarij decidendum eſt.

5. Aliis vero diebus non eſt ita certa obligatio, ſatis tamen indicatur a Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 14. *in fine*, aliquibus ex illis eſſe. Si enim communiter Doctores docent obligatum eſſe parochum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramentum parochianis miniſtrare, non ſolum quando ipſi obligati ſunt accipere, ſed etiam quando ipſi pro augmento deuotionis, & charitatis rationabiliter poſtulant; eadem ratione affirmare debent hoc ſacrificium miniſtrandum eſſe non ſolum cum ipſi obligati ſunt audire, ſed etiam quando rationabiliter poſtulant, ideoque Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 2. exiſtimat aliquoties in hebdomada obligatum eſſe parochum celebrare, & probabile reputat Azor. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæſt.* 2. Illud vero eſt certum, ſi populus numeroſus ſit, & beneficij fructus non exigui, poſſe Epiſcopum, & debere parochum aſtringere, vt aliquoties bis, vel ter in hebdomada celebret, maximè ſi in eo oppido non ſint Eccleſiæ collegiatæ, vel conuentuales aliquas pro ſacrificio audiendo concurrere populus poſſet. Sic Laym. *lib.* 5. *ſum tract.* 5. *cap.* 3. *n.* 2. conſentit Bonac. *diſp.* 4. *de ſacram. q. vlt. pun.* 7. *num.* 4.

6. Difficultas ergo eſt, an illis diebus, quibus parochus obligatus eſt celebrare, teneatur ſacrificij fructum pro ſuis ouibus applicare? Affirmat Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 2. & *lib.* 9. *de iuſtit. quæſt.* 3. *art.* 1. §. *nihilominus.* Mouetur, quia parochus non tantùm alitur à parochianis, vt eos paſcat verbo, & exemplo, & ſacramentorum adminiſtratione, ſed etiam vt comparatione illorum officium ſacerdotis exerceat. At ſacerdotis officium eſt ſacrificium pro populo offerre, iuxta illud *ad Hebr.* 5. Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, &c. Communis tamen ſententia docet parochum obligatum eſſe pro ſuis ouibus fru-

ctum ſacrificij applicare non ſemper, ſed aliquoties arbitrio prudentis iuxta beneficij fructus, & illius obligationes, quia Trident. *ſeſſ. 23. cap. 1. de reformat. in princ.* expreſsè deſinit præcepto diuino teneri parochum oues ſuas agnoſcere, pro eis ſacrificium offerre &c. Eſt igitur hæc obligatio ſaltem aliquoties in anno arbitrio prudentis exequenda. Sic docet Barboſa. *2. p. de poteſt. Epiſc. allegat. 24. num. 23.* Bonac. *diſp. 4. de ſacram. q. vlt. pun. 7. à num. 5.* vbi exiſtimat ex prudentis arbitrio parochum obligandum eſſe Miſſas præcipuis ſolemnitatibus Domini, & Dominicis, vel ſaltem ſemel in hebdomada pro ouibus applicare.

7. Cæterùm verius exiſtimo ex beneficij curati vi nullam parocho ineſſe obligationem applicandi fructum ſacrificij pro ſuis ouibus. Sic Nauarr. *cap. 25. num. 92.* Reginald. *praxi lib. 23. num. 258.* Vaſq. *diſp. 234. cap. 4.* Suar. *diſp. 86. ſect. 1. verſ. de beneficiu.* Naldus, *verbo parochus. num. 18.* P. Fraxind. *de obligationib. ſacerd. ſect. 3. pranot. 2. §. 2.* Poſſeuin. *de officio curat. cap. 1. num. 4.* Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 1. dub. 11. concl. 3.* Neque diſſentit Layman. *lib. 5. ſum. tract. 5. cap. 3. num. 3.* Ratio ea eſt, quia officium curati eſt paſcere oues verbo, & exemplo, & ſacramentorum adminiſtratione, ſacrificiique diſpenſatione. Hoc autem fieri poteſt, tametſi fructus ſacrificij ſpecialiter ouibus non applicetur, ſed ſolum ea generali applicatione, qua omnibus fidelibus, & præcipuè ſacrificio intereſſentibus applicatur, & ita intelligendum eſt Trident. & locus Pauli *ad Hebr. 5.* Confirmat Suar. hanc ſententiam exemplo Epiſcopi, & Prælati regularis, quos à ſacrificio pro ſuis ſubditis offerendo conſuetudo excuſat, cum tamen veré parochi ſint, & Epiſcopis redditus abundantiſſimi ſoleant concedi. Deinde ſi ob fructus beneficij perceptos obligatus eſſet beneficiarius ſacrificium pro ouibus offerre, partem illius obligationis retineret, ſi beneficium reſignaret reſeruata penſione, cum penſio ſit pars fructuum beneficij, at in penſionario nullus hanc obligationem agnoſcit, quippe neque celebrandi obligationem habet. Ergo, &c. Præterea parochiani ſæpè parocho ſtipendium concedunt pro Miſſis dicendis, ſæpe capellanias inſtituunt vidente, & conſentiente Epiſcopo, ſi autem parochus titulo beneficij præcipuè abundantis obligatus eſſet ſæpius pro parochianis celebrare, neque titulo capellaniæ fundarentur, neque ſtipendium ita frequenter concederetur.

Monent tamen Doctores ſpecialiter Ægid. & Layman. ſupra, obligatum eſſe parochum ex charitate, & iuſtitiæ æquitate ſæpe intra & extra ſacrificium pro ouibus exorare. Verùm huic obligationi exiſtimo abundè ſatisfacere pro illis ſacrificium, & orationes communes fundendo, niſi aliquando graui aliqua neceſſitate premantur, ad cuius remedium credat ſpecialem orationem neceſſariam eſſe, quod vix contingere poteſt.

8. Ex his infertur an poſſint parochi ſtipendium accipere pro Miſſis dicendis? Et quidem ſi ſingulis diebus tenerentur ſacrificare pro populo, vt placuit Soto, nequaquam poſſent ſtipendium accipere; quia ſtipendium conceditur, vt concedenti ſpecialiter Miſſæ ſacrificium applicetur, quod fieri nequit, cum iam ſint ratione beneficij obligati populo ſacrificium ſpecialiter applicare. Sicuti docuit Suar. *diſp. 86. ſect. 3. concl. 3.* Si verò vna, vel altera vice in hebdomada obligentur, vt tenet communis ſententia, cum hæc obligatio determinato diei aſtricta non ſit, poterunt parochi ea ſtipendia pro Miſſis dicendis accipere, quæ executionem prædictæ obligationis non impediant. Sed quia verius exiſtimamus parochos ratione beneficij, non eſſe obligatos fructum beneficij ſpecialiter pro ouibus applicare, conſequenter affirmandum eſt poſſe quolibet die, quo aliàs obligati non ſunt, ſtipendium accipere pro Miſſis celebrandis, & ita docuit Vaſq. *diſp. 234. cap. 1. & 4.* Notanter dixi quo aliàs obligati non ſunt, nam ſi ex conſuetudine, vel fundatione, vel Ordinarij lege, & præcepto aliquibus diebus determinatis ſacrificare pro populo obligentur, non poterunt ſtipem accipere, vt eo die concedenti ſacrificium applicent, niſi fortè concedens ſtipem conſcius ſit illius obligationis nam eo caſu præſumitur ſtipem concedens, & petens eo die ſacrificium contentus eſſe, vt ſecundaria intentione ei ſacrificium applicetur, vt tradunt Sotus *lib. 9. de iuſt. q. 3. art. 1.* Suar. *diſp. 86. ſect. 3. concl. 3.* Henriq. *lib. 9. cap. 12. n. 6.* Layman. *lib. 5. ſum. tract. 5. cap. 3. num. 4.* Quod ſi ſtipem concedens non poſtulet ſacrificium fieri die quo parochi aliàs aſtringuntur, debent parochi ſtipem recipientes pro eo celebrare illis diebus, quibus, nulla obligatione tenentur: quia hæc præſumenda eſt concedentis voluntas.

PVNCTVM XIV.

De obligatione ſacrificandi ob promiſſionem ſimplicem vel ſtipendium acceptum.

1. *Ex promiſſione ſimplici oriri poteſt obligatio. Regulariter non oritur.*
2. *Ex ſtipendio oritur obligatio ex iuſtitia ſacrificandi in fauorem illius, qui ſtipendium conc... At omiſſio vnius ſacri non eſt cenſenda grauis culpa.*
3. *Accipi poteſt ſtipendium abſque labe ſimoniæ.*
4. *Expenditur quale ſit iuſtum ſtipendium vnius ſacri.*
5. *Nemini licet plura ſtipendia integra à pluribus accipere, & vnico ſacrificio ſatere ſatis.*
6. *An inæqualia ſtipendia accepta poſſis ad æqualitatem reducere, & iuxta æqualitatem ſacrificij numerum ſoluere.*
7. *Probabilius eſt non poſſe.*
8. *An hæc oblatio fidelitatis ſit, vel iuſtitiæ.*
9. *Si abundantiores ſtipes collegiſti pro Miſſis dicendis, an poſſis aliis minora concedere? Sub diſtinctione reſpondetur.*
10. *Obligatus dicere ſacrum de B. Virgine, de Defunctis, ſatisfacit, ſi celebret Miſſam de feſto eo die occurrentis.*
11. *Qualiter pecces, ſi diu differas celebrare.*

1. NOn eſt dubium ex ſimplici promiſſione obligationem ſacrificandi oriri poſſe. Sed an hæc obligatio grauis ſit, pendet ex illa quæſtione, an promiſſio ſimplex grauem obligationem inducat, præcipuè cum acceptata eſt. Verum poſita ſententia affirmante grauem ex promiſſione ſimplici obligationem oriri, cum materia grauis eſt, adhuc probabilitate non caret ex ſimplici promiſſione facta alicui pro illo celebrandi non oriri grauem obligationem, eo quod regulariter, & communi hominum vſu ſpectato ſic promittentes ſolum ex vrbanitate promittant, ſolumque vrbanitatis, & honeſtatis obligationem velint contrahere non iuſtitiæ, regulariter, nec fidelitatis rigoroſæ ideoque adimplentes promiſſum à mortali excuſantur, ſicuti benè notauit Suar. *diſp. 86. in proœmio.*

2. Ex ſtipendio accepto oriri obligationem ſacrificandi in fauorem illius, qui ſtipendium concedit nemo eſt qui ambigat. Sed an hæc obligatio ita grauis ſit, vt ſolum ob omiſſionē vnius ſacri ſub ſtipendio promiſſi pecces mortaliter non ſatis conſtat. Petr. Nauarra *lib. 2. de reſtit. cap. 3. dub. 7. coroll. n. 329. in 2. edit.* affirmat eo quod vnius ſacri priuatione grauiter concedens ſtipem defraudetur. Eſt enim ſacrum quolibet pretio temporali æſtimabilius. Item ſi ex voto, vel iuramento, vel ex ſuperioris præcepto ſacrum debitum eſſet, nemini eſt dubium illius omiſſionem grauem culpam induere. Ergo etiam inducit, cum ex ſtipendio debitum eſt. Sed recte Suar. *1. de matr. diſp. 5. n. 25.* contrarium exiſtimat caſu quo ſtipendium datum in materia furti grauem culpam non inducat. Conſentit Fagund. *de primo Eccleſ. præcept. lib. 3. cap. 8 circa finem num. 11.* Non enim grauitas ſacrificii æſtimanda eſt in præſenti ex eo quod ſacrificium quolibet temporali pretio dignius ſit, aliàs cuiuſlibet orationis omiſſio grauem culpam induceret, ſed illius grauitas deſumenda eſt ex damno, quod patitur is, cui ſacrificium erat applicandum. At hoc damnum in genere damnorum ſpiritualium, in quibus fieri debet comparatio, graue non eſt, ſiquidem leui ſtipendio redimi poteſt. Neque eſt ſimile de ſacrificio debito ex voto, iuramento, vel ſuperioris præcepto. Nam eo caſu grauitas materiæ debitæ deſumitur ex cultu, & honore, qui Deo per ſacrificium exhibetur. Conſtat autem vnicum ſacrificium eſſe grauiſſimum, & ſupremum Dei cultum, & honorem. Ergo illius omiſſio grauem culpam inducit.

3. Poſſe ſacerdotem ſiue pauperem, ſiue diuitem abſque vlla labe ſimoniæ obligari ex iuſtitia ad ſacrum faciendum pro intentione illius, qui ſtipem concedit, probauimus latè *tract. de ſimon. pun. 5. & 18.* Non enim ſtipendium conceditur in pretium fructus ex ſacrificio applicandi, ſed in ſuſtentationem ſacerdotis ſub obligatione vt fructum applicet ſtipendium concedenti. De qua re Iacob. *de Graffiis in aureis deciſion. lib. 2. cap. 96 numer. 32.* Gutierr. Canon *quæſt. cap. 29. à numer. 3.* Henriq. *lib. 9. cap. 22.* Suar. *lib. 4. de relig. cap. 14 & 5. p q. 83. art. 6. diſp. 86. ſect. 1.* Vaſq. *diſp. 234. per totam.* Ægid. *eadem q. dub. 10 à n. 192.* Zenedo *ad decretal. collect. 44. à numer. 3.* Barboſa aliis relatis, tum *in remiſſ. Concil. ſeſſ. 22. in princ.* tum *2. p. de poteſt. Epiſc. alleg. 24. num. 2.*

4. Sed quale ſtipendium ſit iuſtum pro vnius ſacri obligatione? non conueniunt Doctores. Plures non infimæ notæ credunt iuſtum ſtipendium eſſe, quod integræ ſuſtentationi ſacerdotis pro vnico die ſufficiat. Sic Henriq. *lib. 9 ſum. cap 22 num 1. & 4. & in comment.* Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 1. dub. 10 circa finem.* Petr. Nauarra aliis relatis *lib. 2. de reſtit. cap. 2. num 315. & num. 320.* addit conſuetudine, & lege poſitiua contrarium ſtatui non poſſe. Quod ſi roges quæ ſub nomine ſtrictæ ſuſtentationis intelligantur? reſpondet Nauarra, vbi ſupra non ſolum victum, ſed & veſtitum tam proprium, quam ſuæ familiæ, hoc eſt illis neceſſario ſeruientium intelligi debere. Henriq. extendit ad victum, & veſtitum cognatorum, quos ſacerdos alere obligatur. Mouentur ij Doctores, quia altari ſeruientes de altari viuere debes, iuxta Apoſtolum, relatum *in cap. cum ſecundum de Prabendis.* Cùm ergo ſingulis diebus vnico tantum ſacrificio altari inſeruire poſſis, ob illud ſacrificium

sacrificium eo die sustentari debes. Neque obstat te posse alijs sacerdotalibus muneribus eo die vacare, scilicet prædicationi, horarum recitationi, sacramentorum administrationi, quia hæc sacerdoti per accidens contingunt, neque sunt illius proprium, & speciale munus, munus enim sacerdotis proprium & præcipuum est sacrificium offerre iuxta Paul. *ad Hebr.* 5. Ergo ex hoc officio illius sustentatio præcipuè petenda est.

Cæterùm omnino tenendum est iustum vnius Missæ stipendium non esse ex quantitate necessaria ad quotidianum victum desumendum, sed ex quantitate laboris impensi in fauorem illius qui stipem concessit. Cum ergo semihoræ labor, & occupatio sufficienter tertia parte sustentationis illius diei compensari videatur, nullatenus integra illius diei sustentatio expostulari potest. Quod optime confirmatur: tum ex communi vsu, & æstimatione fidelium, & plurium diœcesum legibus taxantibus stipem congruæ vnius diei sustentationi insufficientem, quæ leges, & consuetudines non sunt dicendæ iniustæ. Tum ex eo quod pro Missa solemni abundantior stipes exigitur, quàm pro priuata, & pro Missa tali tempore, & hora recitanda, quàm pro Missa illis circumstantiis carente, & pro duabus Missis vna die recitatis, quam pro vnica, quod licitum non esset, si pro qualibet Missa integra illius diei sustentatio concedi deberet. Neque obstat proprium sacerdotis munus esse sacrificium offerre, inde enim solum infertur præcipuam illius diei sustentationem ob sacrificium colligendam esse, at nullatenus infertur adæquatam colligi debere: cum plura alia sint munera sacerdotis, ex quibus sustentatio peti potest. Quod si occasio ea munera exercendi non se offert, non ideo petens Missam defectum supplere debet, aliàs si à sacrificando impeditus esset sacerdos, vel si esset expeditus non inueniret qui sacrificium concessa stipe expostularet, posset ab eo cui pœnitentiæ, vel Eucharistiæ sacramentum ministrat, sustentationem illius diei integram exigere, quod nemo concedet. Signum ergo est sacerdotem altari seruientem de altari viuere debere pro quantitate obsequij impensi; ac proinde, non integrum vnius diei victum pro vno sacrificio expostulare posse, sed ad summum partem illius præcipuam. Sic docent Nauarr. *summ. cap.* 25. *num.* 92. Suar. *disp.* 86. *sect.* 2. Vasq. *disp.* 234. *cap.* 3. *à num.* 18. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 1. *quæst.* 2. Rodrig. *t.* 1. *quæst. regul. q* 43. *art.* 17. Cordub. *lib.* 1. *quæst. q.* 4 Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt.*

Quod si vrgeas, quæ pars sustentationis iustum stipendium censeatur pro vnius diei sacrificio? Dicendum est ex lege Pontificia, vel Episcopali; vel ex communi hominum existimatione desumendam esse. Etenim sicut Princeps potest pretia rerum taxare: sic Pontifex, & Episcopus taxare poterit quantitatem iustam pro vnius sacrificij oblatione: ea vero taxatione cessante non est cuiuslibet singularis arbitrio taxatio iusta desumenda est, sed ex communi hominum æstimatione, sicut in rebus venalibus contingit. Atque ita tradunt Vasq. *disp.* 234. *cap.* 1. *num.* 5. *& cap.* 3. *num.* 18. Suar. Layman. & Nauarr. *suprà.* Barbosa, 2. *p. de potest. Episc. allegat.* 24. *num.* 2. vbi plures refert. Nunquam tamen stipendium ita taxari potest, quin abundantius concedi possit à petentibus sacrificium, & minus admitti possit a sacrificantibus, vt bene probat Vasq. *disp.* 234 *cap.* 1 *num.* 6. Suar. *disp.* 86. *sect.* 2. *concl.* 1. Mirand. *in manual. Prælat. t.* 1. *q.* 41. *art.* 23. Barbosa 2. *par. de potest. Episc. alleg.* 24. *num.* 8. Lex enim, & consuetudo taxans stipendium obligat illud concedentes, ne minori stipendio velint sacrificium exigere, & sacerdotes ne abundantius taxato exigant, non tamen prohibet, nec prohibere regulariter potest vsum, & exercitium liberalitatis tam ex parte concedentium stipendium, quàm ex parte sacerdotum celebrantium, ac proinde non prohibet, quin petentes sacrificium concedant abundantius stipendium quàm taxatum est, & celebrantes minori esse possint contenti.

5. Nemini tamen licitum est ab eodem, vel à pluribus plura iusta stipendia exigere, & vnico sacrificio satisfacere, sicuti benè colligunt Vasq. Suar. Layman. Bonac. Barbosa. & alij *supra.* Nam esto sacrificium pluribus applicatum æquè prosit singulis, ac si singulis applicaretur: at stipendium non conceditur in pretium fructus applicandi, sed in sustentationem sacerdotis, qui fructum applicare debet. Accipiens ab vno æquam, & iustam pro vnico sacrificio sustentationem, immeritò ab alio pro eodem sacrificio sustentationem expostulat, vt bene Vasq. Suar. Barbos. Layman. Bonac. suprà.

6. Difficultas ergo solum est; an si ab vno, vel à pluribus acceptas plura inæqualia stipendia pro Missa celebranda, possis ea stipendia ad æqualitatem reducere, & pro mensura iusti stipendii plures, vel pauciores Missas celebrare? V. g. Ponamus iustum stipendium, quo sacerdote inuito minus dari non potest, neque abundantius exigi, esse numum argenteum, Hispanicè *vn real*, tradis dimidium, & postulas sacrificium, poterisne sacerdos dimidiatè tibi sacrificium applicare, alteri concedenti dimidium regalis sacrificium simul applicando? Affirmat Corduba *lib.* 1. *quæst. q.* 4. Azor. 3. *par. sum. lib.* 12. *cap.* 6. *q.* 3. Vasq. *disp.* 234. *cap.* 3. *num.* 18. Suar. *disp.* 86. *sect.* 4. cum alijs, *post med.* Petr. Nauarr. *tom.* 2. *de restit. cap.* 2. *dub.* 7. *à num.* 309. *in* 2. *edit.* Henriq. *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 4. & probabile reputat Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 1. *num.* 3. Ratio ea est, quia iniquè petitur sacrificium integrè offerri stipendio dimidiato concesso. Ergo sacerdos dimidiatum sacrificium offerens nullam iniustitiam cõmittit, seu potius se indemnem seruat, stipendium ad æqualitatem reducens. Quis enim damnaret seruum, cui iustum pro famulatu stipendium à Domino non conceditur, si se indemnem seruet, & qua potuerit via damnum sibi factum resarciat? Neque obstat quod accipiens stipendium dimidiatum, tacitè, vel expressè promiserit integrè Missam applicare paupertate coactus, quia illa promissio nulla est, vtpote inhærens iniustitiæ, & inæqualitati stipendij, neque ex libera voluntate promittentis nascitur, sed ex necessitate, eo quod nullus alius inuenitur qui integro stipendio sacrificium expostulet. Cæterùm esto prædicta sententia probabilis sit, probabiliorem existimo affirmantem sic accipientem stipendium obligatum esse sacrificium integrè offerre in fauorem illius, qui dimidiatum stipendium concessit. Sic docuit Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 9. *n.* 193. Bonac. alios referens *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. pun.* 7. *§.* 2. *fine num* 8. Ratio ea est, quia offerens stipendium infra taxam, petensque sacrificium sibi integrè applicari, intendit vt sacerdos eam partem remittat, quæ iusto stipendio deficit, & ratione illius inæqualis stipendij obligetur ad sacrificium integrè offerendum. Ergo sacerdos acceptans illud stipendium censetur tum inæqualitatem remittere, tum se obligari velle ad sacrificium integrè offerendum virtute dimidiati stipendij. Antecedens manifestum videtur, si enim postulare potes à sacerdote, vt tibi integrè sacrificium applicaret nullo stipendio concesso, à fortiori petere potes sacrificium concesso dimidiato stipendio: nulla enim iniustitia in hac petitione apparet, siquidem sacerdos facili negotio repellere petitionem potest. Ergo admittens illam contentus esse censetur illo dimidiato stipendio, & obligatus sacrificium integrè offerre.

8. An verò obligetur solum ex fidelitate ob promissionem simplicem, an etiam ex iustitia virtute stipendij accepti? Difficultate non caret. Suar. *dicta disp.* 86. *sect.* 4. *post med.* negat etiam facta expressa promissione obligari ex iustitia, sed solum ex fidelitate, quia virtute stipendij, cum sit inæquale, obligari non potest. Sed verius existimo obligatum esse ex iustitia, quia esto sacerdos liberaliter procedat in remittenda parte iusti stipendij, & promissione facienda de sacrificio integrè applicando ob dimidiatum stipendium, ea remissione & promissione posita, obligatio applicandi sacrificium non ex promissione, sed ex stipendio alias inæquali liberaliter accepto nascitur, etenim concedens illud stipendium nullatenus concederet, nisi sub obligatione sacrificij integrè offerendi. Tenetur ergo sacerdos integrè sacrificium in illius fauorem offerre eo ipso quo illud acceptat.

9. Sed quid dicendum si abundantiora stipendia accepisti pro Missis dicendis, poterisne alijs sacerdotibus iustum stipendium infimum concedere reseruato tibi residuo? Negat Maior. *in* 4. *distinct.* 45. *q.* 3. *dub.* 3 quem sequitur Nauarr. *sum cap.* 25. *num.* 91. Cordub. *lib.* 1. *q.* 4. *dub.* 5. Sub hac tamen limitatione, ne scilicet ex officio habeas stipendia pro Missis dicendis colligere, & aliis distribuere. Probant primò, quia voluntas concedendi stipendium est, vt integrè celebranti concedatur. Tum quia in sustentationem celebrantis conceditur. Tum quia iuxta quantitatem stipendii fructus sacrificii communicatur. Secundò nullus apparet titulus ob quem iustè residuum stipendii retinere possis, non quia ab aliis sacrificia celebranda petis, huic enim petitioni leuissimo stipendio fit satis; neque ex eo quod tibi à dante stipendium concedatur, vt probatum est. Ergo. &c. Tertiò videtur esse quædam lucri turpis acquisitio, & in spiritualibus negociatio per se indecentiam continens, & auaritiam redolens.

Cæterùm distinctione opus est, & certa ab incertis separanda. Primò certum est, sicuti tradit Nauarr. & Cordub. aliique referendi, colligentem stipendia pro Missis dicendis, siue laïcus sit, siue clericus, accipere posse stipendium, quod sibi pro huiusmodi labore fuerit designatum, vel aliàs fuerit iustum, quia dignus est operarius mercede sua.

Secundò certum esse debet parochum, seu capellanum, qui ratione beneficii, vel capellaniæ ad plura sacra dicenda astringuntur, posse stipendio iusto aliis concesso huic obligationi satisfacere reseruantes sibi residuum. Sic post alios Suar. *disp.* 86. *sect.* 3. *circa finem.* Eman Saa, *verbo Missa. num.* 45. Vasq. *disp.* 234. *cap.* 4. *post med.* Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 1. *quæst.* 3. *conc.* 1. Barbosa, 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 24. *num.* 11. Bonac. *disp.* 4. *de sacram q. vlt. p.* 8. *num.* 18. Ratio est manifesta: quia fundatori capellaniæ, & beneficii nulla fit iniuria, cum æquè illi prosit sacrificium à capellano, seu beneficiato

celebratum, ac celebratum à quolibet alio sacerdote. Ex alia parte capellanus, & beneficiatus titulo capellaniæ, & beneficij constituuntur domini fructuum, & reddituum sub obligatione dicendi sacra. Ergo satisfacientes huic obligationi, vt vere per alios sacerdotes satisfacere possunt, iustum stipendium illis concedentes poterunt residuum sibi retinere, & ita vsus, & praxis obtinuit. Tertiò probabilius est, si tibi abundantiora stipendia concessa sunt pro Missis à te celebrandis, posse licitè huic obligationi satisfacere mediis aliis sacerdotibus, quibus minus stipendium, sed iustum concedis. Sic docuit aliis relatis Suar. Barbosa, Vasq. Eman Saà, Bonac. *locis allegatis.* Ratio est, quia celebrantibus nullam infers iniuriam, cum iustum celebrationis stipendium tribuas; abundantius concedere non teneris, quia non tibi sub hac obligatione concessum est. Vnde enim hæc obligatio, & intentio donantis constat, potius enim constat tibi absolutè esse concessum sub obligatione celebrandi per te, vel per alium. Si enim alij sacerdotes tuo nomine gratis celebrare velint, nemini est dubium te integrum stipendium acceptum retinere posse. Ergo etiam retinere poteris, cum celebrant iusto, sed infimo stipendio dato. Prædictum namque stipendium non retines ex donatione sacerdotum celebrantium, sed ex donatione illorum qui Missas à te petierunt: ipsi enim sacerdotes non donant tibi stipendium, sed te liberant ab obligatione quam habes celebrandi virtute stipendij accepti.

Notanter dixi pro Missis à te celebrandis: nam si stipendia tibi concedantur non vt tu celebres, sed vt aliis sacerdotibus celebrantibus tradas, nequaquam poteris (seclusa speciali consuetudine, & voluntate expressa concedentis) aliquam partem stipendii retinere, quia retineres contra voluntatem concedentis; cùm non tibi tradatur, vt retineas, sed vt celebrantibus dones, integramque celebrantibus facis donans stipem in summam etsi iustam, cùm abundantior illis fuerit legata. Et tradunt Suar. Vasq. Barbos. Eman. Saa, & Layman. vbi suprà. Cognoscere autem quando tibi traditur stipendium absolutè, quando vti curatori & dispensatori, non est difficile. Si enim impeditus es celebrare in fauorem illius qui stipem tradit, vel quia laicus es, vel quia esto sis sacerdos, ex instituto ob stipendium celebrare non potes, sicuti Religiosi nostræ Societatis, manifestum est non tibi stipendium tradi, vt illius sis dominus, sed vt illius sis dispensator, & distributor, neque vllam illius partem retinere potes, quæ à celebrantibus non fuerit concessa. Excipe nisi in aliquo casu donans stipendium expressè declarauerit tibi velle illius dominium concedi, sub obligatione tamen quærendi sacerdotes, qui obligationi celebrandi satisfacerent. Nihil enim huic voluntati obstare potest, si capax existas dominij pecuniæ traditæ. Cæterùm etsi in rigore vera sint, consultum tamen est ab hac lucri cupiditate abstinere, sicuti bene inter alios monent Suar. & Bonac. suprà.

Argumenta in contrarium ex proximè dictis dissoluuntur. Ad primum nego voluntatem dantis tibi stipendium esse, vt celebranti semper concedatur: Id enim solum est, quando tibi traditur stipendium, vt celebrare facias, secus quando traditur, vt tu celebres. Et ad probationem, respondeo stipendium concedi in subsidium vitæ celebrantis per se, vel per alium, sicuti contingit in fructibus beneficij, vel capellaniæ. Ad secundam probationem nego diminui sacrificij fructum, ex eo quod minore stipe concessa peragatur, sicuti non diminueretur, tametsi gratis fieret. Nam vt bene tradit Vasq. *dicta disp.234.cap.4.in fine*, fructus sacrificij correspondet donanti stipem pro quantitate stipis primo concessæ, & affectu quem tunc ad sacrificium habuit. Ad secundum respondeo illam partem stipis te retinere titulo donationis onerosæ. Tertium probat hanc stipendij retentionem non esse consulendam, quinimo censerem lege, & præcepto prohiberi debere, maximè cum eo animo accipitur, vt minori aliis concesso partem retineas.

10. Rursus dubitabis, an obligatus titulo stipendij, vel capellaniæ legere Missam de defunctis, vel de B. Virgine satisfacias si Missam celebres de festo eo die occurrente?

Negat Layman. *lib.5.sum.tract.5. cap.1. qu.5.* quamuis non declaret, an peccatum mortale, an veniale committas. Mouetur, quia voluntatem rationabilem fundantis capellaniam, vel stipendium concedentis exequi debes, at illa voluntas est rationabilis, vt suppono, siquidem ex aliqua honesta causa Missa de defunctis, vel de Beata Virgine eo die expostulatur, neque ea voluntas aduersatur ritibus, & cæremoniis ab Ecclesia præscriptis, quippe Ecclesia permittit omnibus diebus, qui solemnitate duplici occupati non fuerint, Missas votiuas celebrare. Ex alia parte negari non potest ea Missa petita ob specialem petentis affectum, & ob particulares preces, & orationes aptiorem esse ad impetrandum, ne quis ergo alia diuersa missa satisfacere.

Nihilominus dicendum est te integrè satisfacere, si Missam de festo etiam simplici eo die occurrente celebres omissa votiua petita. Quia decentius est te vniuersali Ecclesiæ præscripto in celebratione conformare, quàm ob voluntatem petentis priuilegio, & permissione vti. Ad rationem oppositam respondeo, voluntatem rationabilem fundatoris capellaniæ, & concedentis stipendium exequendam esse, nisi executione alterius voluntatis superioris compensetur, sicuti compensatur executione voluntatis Ecclesiæ præscribentis eo die Missam de festo celebrari. Et quamuis illæ preces, & orationes Missæ votiuæ expostulatæ per se aptiores sint ad finem optatum impetrandum, at ea aptitudo sufficienter compensatur orationibus & precibus ob præscriptum Ecclesiæ factis, ex hac enim conformitate nouam vim impetrandi obtinent, ob quam æquiualere possunt precibus, & orationibus petitis. Item deuotione, & intercessione speciali illius Sancti. Atque ita sustinent Nauarr. *c.25.n.134.* Henriq. *lib.9. cap.23. n.6.* Azor. *1.par.lib.10.cap.32.q.5.* Eman. Saa, *verbo Missa, n.48.* Suar. *disp.83.sect.3.in med.* Mirand. *man. Prælat. 1. q.41. art.21. concl.2.* Barbos. alios plures referens, *2.p.de potest.Episc.alleg.24. n.32.* Bonac. *disp.4.q.vlt.p.7.§3.n.4.*

Si autem dies ferialis sit, & Missam illius diei celebres omissa votiua expostulata, vix credo (secluso scandalo) venialiter peccaturum, æquè enim militant in hoc casu superiores rationes adductæ, vt facilè eas expendenti constare potest. Ideoque Suar. *dicta disp.83.sect.3.vers.in quo est.* absolutè dixit: Quando aliquis ob stipendium, vel capellaniæ institutionem, vel ob aliam similem causam obligatur ad specialem Missam dicendam, debet si commodè potest præscriptam obligationem implere, quamuis, si absque scandalo id omittat vt Missalis ordinem seruet, non peccabit, imo si propter solemne festum id faciat, melius faciet. Et Panormit. *in cap.quidam Laycorum de celebrat. Missar.* inquit, celebranda est Missa de eo de quo fit officium, neque ad instantiam Laicorum dimittenda propria propter peculiares ex deuotione. Adde te tantùm obligatum esse sacrificij fructum offerre in fauorem illius, qui contulit stipendium, quatenus personam Christi geris, nam quatenus vt persona singularis offers, fructum illius applicare potes cui malueris, quatenus vero Ecclesiæ minister es constitutus, non tibi licet ab intentione & applicatione Ecclesiæ discedere; at fructus sacrificij in Christi persona oblati ex parte sacrificij idem in omnibus est, solumque pro maiore, vel minore dispositione illorum quibus applicatur, augetur vel minuitur. Ergo quolibet sacrificio quoad præcipuam obligationem videris integrè satisfacere.

11. Ad extremum inquires, an pecces mortaliter, si diu differas sacrificia offerre in fauorem illorum, quibus es obligatus? Affirmatiua responsio certissima est. Si enim mora in debitis temporalibus soluendis peccatum mortale constituit, cur non in soluendis spiritualibus debitis, quæ tanto vtiliora sunt, quanto excellentiora? Præterea ob huiusmodi dilationem non leue damnum prouenit, nam vt rectè Petrus Nauarra statim citandus, si sacrificia postulata sunt ad impetrandum tum salutem animæ, & corporis, tum pacem inter discordes, tum alium fælicem euentum, sæpè ob non celebrata suo tempore sacrificia perit impetratio. Si autem in satisfactionem animarum purgatorij fuerint sacrificia postulata, ex se constat quam graue damnum animabus purgatorij proueniat ex hac dilatione: siquidem diu illis flammis acerbissimis cruciantur alioquin cito liberandæ. Est igitur dilatio sacrificiorum debitorum grauis culpa. Sic Syluest. *verbo Missa.q.10.in fine.* Petr. Nauarra, *lib.2. de restit.cap.2.num. 250.in 2.edit.* Layman. *libr.5.sum. tract.5. cap.1. quæst.4.* Quæ autem dilatio diuturna iudicanda sit arbitrio prudentis decidenda est vt dixit Nauarra, suprà. Hoc autem arbitrium ex fine, ad quem obtinendum sacrificia postulantur e[...] iudicandum est. Si enim præcipuè ad impetrandum aliquem effectum postulantur sacrificia, non est dubium te grauem culpam committere, si intra tempus impetrationi aptum sacrificia non celebres; illud is enim postulantis intentionem. Si vero in satisfactionem animarum Purgatorij fuerint sacrificia præcipuè postulata, vnius mensis dilationem satis grauem esse censerem. Et idem credo dicendum, si pro impetranda libertate alicuius grauis molestiæ, infirmitatis, & laboris postulata sacrificia fuerint: forte enim ob dilationem sacrificiorum pœnæ continuarentur, quæ alioquin cessarent.

PVNCTVM XV.

Qualiter Pontifex Episcopus, & Religionum Prælati, & Regis consiliarij stipendia taxare possint, & iuxta eam taxationem Missarum numerum diminuere.

1. *Proponitur dubitandi ratio.*

2 *Pontifex ex rationabili causa Missarum numerum diminuere potest.*
3 *Explicatur priuilegium Minoribus concessum.*
4 *Episcopus bene potest spectato communi iure Missas ad minorem numerum reducere. At spectato Trident. iure, sola anniuersaria, & in Synodo diœcesana.*
5 *Gubernatoribus ciuitatum aliqui facultatem concedunt.*
6 *Verius est oppositum.*
7 *Fit satis oppositi fundamentis.*

1. Contingit sæpè Missas dicendas ex obligatione anniuersarij, capellaniæ, beneficij, testamenti, imo stipendij ad minorem numerum reduci: inquirimus ergo qua ratione hoc sit penes Pontificem, Episcoporum, & religionum Prælatos? Ratio dubitandi est, nam si congrua stipes assignata sit, non videtur posse Pontificem abundantiorem designare: ipse enim non est dominus bonorum temporalium fidelium, sed ad summum dispensator ex rationabili causa. At nulla causa rationabilis apparet designandi abundantiorem stipem, & iuxta illam designationem numerum Missarum minuendi, cum iusta stipes fuerit designata, potius enim rationi congruit pias fidelium voluntates integre executioni mandari, siquidem hac via excitantur fideles ad noua legata Ecclesiæ relinquenda, cernentes integre semper esse obseruanda. E contra vero non leuiter arcentur.

2. Cæterùm posse Pontificem ex rationabili causa ad minorem numerum Missas beneficij, capellaniæ, anniuersarij, & testamenti &c. reducere, & abundantius stipendium eo quo taxatæ fuere, designare constans est omnium sententia. Etenim Pontifici, vt supremo Ecclesiæ gubernatori, & bonorum spiritualium dispensatori conuenit pro qualitate temporum, personarum, & circunstantiarum determinare, & declarare quod sit iustum Missarum stipendium. Atque adeo stipendium, quod vno tempore iustum fuit successu temporis, & maximè accedente Superioris taxatione iniustum, & inæquale esse potest. Quod si aliquando Pontifex ob paupertatem sacerdotis, vel ob aliam causam, quæ sibi rationabilis visa fuerit, abundantius stipendium, quàm alias æquitas, & iustitia postulat, designet, & Missas ad minorem numerum reducat, credendum est ex thesauro Ecclesiæ offerre & applicare quidquid virtute sacrificiorum alioquin debitorum obtinendum esset, vt benè ex communi sententia aduertit Suar. *d. sp. 87. in fine* Henriq. *lib. 9. cap. 22.*

3. Ex his infertur intellectus ad priuilegium concessum à Leone X. Minoribus, & à Sixto IV. *in comp. Mendicant. verbo communicatio. §. 2.* vbi affirmatur posse Abbatem, seu Rectorem collegij, & conuentus ad minorem numerum Missas dicendas reducere, vt vnaque Missa pluribus obligationibus satisfacere. Hæc tamen reductio iam fieri non potest à Prælatis Ordinum Mendicantium, nisi in capitulis Prouincialibus, seu congregationibus generalibus iuxta Trident. *sess. 25. cap. 4. de reformat.* idque causa legitima intercedente, vt benè notauit Man. Rodrig. *t. 1. quæst. regular. quæst. 41. art. 13.* Aliàs ea reductio non cedet in Dei honorem, & cultum, & Ecclesiarum vtilitatem, sicuti monet Concilium. Causa autem legitima reductionis est, si numerus religiosorum fuerit diminutus, aut redditus Monasterij extenuati, vel impensæ maiores fiunt. Sic relatis Azor 3. p. *lib. 12. cap. 6. quæst. 5.* Fraxinell. *de obligat. sacerdot. sect. 7. §. 5. numer. 1.* docet Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 29. numer. 3.* Neque obstat hac reductione priuari defunctos fructu sacrificiorum alioqui debitorum, quia id est per accidens, cum eorum voluntas moraliter impleri non possit: præterquam quod credendum est (vt inquit Henriq. *dicto cap. 22.*) fructum ex sacrificiis applicandum compensari communicatione indulgentiarum, & gratiarum, quæ illi religioni, vel conuentui sunt concessæ, quæque confratribus, & benefactoribus conceduntur, Pontificemque ex thesauro Ecclesiæ intentionem habere applicandi quidquid ad supplendum prædictum fructum necessarium fuerit.

4. Episcopus vero iure communi spectato potest rationabili causa intercedente Missas tum anniuersarij, tum capellaniæ, tum beneficij ad minorem numerum reducere; neque ad eam reductionem Synodi diœcesanæ consilio indiget: vti latiùs dixi *tract. de benefic. disp. 1. pun. 6. numer. 24.* Non enim Concilium *sess. 25. cap. 4. de reformat.* potestatem Episcoporum restrinxit, sed instruit quid congruentius faciendum sit, & in Missis capellaniæ, & beneficij docuit præter ibi allegatos Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 29. in fine.* Fateor tamen ex potestate à Trident. concessa non posse Episcopum Missas in fundatione beneficij seu capellaniæ ad minorem numerum reducere, benè tamen ex potestate iuris communis. *Argum. cap. cùm accessissent. cap. ex parte de constit.* Quia Trid. solùm de numero Missarum in anniuersariis relicto loquitur, non de Missis, quæ ex fundatione beneficij, vel capellaniæ habentur. Vnde si Trident. potestate vti Episcopus velit in Missarum reductione, solas Missas anniuersariorum reducere posset, atque reductionem necessariò fieere deberet in Synodo diœcesana, Sic pluribus firmant Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 7. num. 1.* Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 29. n. 10.* aduersus Henriq. *lib. 9. c. 22. num. 6.* Mirand. *Man. Prælat. t. 1. q. quæst. 41. art. 12.*

Sed an potestas à Trident. concessa tum Episcopis, tum religionum Prælatis extendatur ad anniuersaria post Trident.? Affirmat Posseuin. *lib. 1. numer. 25. quæst. 9.* Miran. *man. Prælat. t. 1. q. 41. art. 12.* Garcia *de benefic. 7. p. cap. 1. num. 132.* Et mouentur, quia Concilium generaliter loquitur, & eo ipso iis æquè necessaria est pro anniuersariis post Concilium, ac ante Concilium relictis, & praxis ita obtinuit. Contrarium docent grauissimi Doctores, quos referunt, & sequuntur Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 7. § 2. num. 11.* Barbosa *alleg. 29. numer. 5.* testanturque sic à sacra Congregatione decisum. Sed credendum est (vt inquit Garcia) decisionem singularem fuisse, vel consuetudine contraria esse abrogatam.

Monet tamen Trident. *dicta sess. 25. cap. 4. in fine*, reductione Missarum facta ab Episcopo, seu religionum Prælatis, eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salute legata, & ad pios vsus reliquerunt semper commemoratio fiat, hoc est quoties iure reductionis celebrari contigerit: fitque satis huic commemorationi, si per collectas, vel preces quæ in secundo Memento offeruntur, Missas pro iis defunctis applicet. Sic ex Congregat. Cardinal testatur Barbosa *in remission. Concil. dict. cap. 4. in fine.*

5. Sed quid dicendum de gubernatoribus ciuitatum, Regiisque consiliariis, an ipsi possint Missas in testamentis, & in capellis sæcularis fundatione relictas ad minorem numerum reducere? Affirmant Fagund. *de primo Eccles. præcepto, lib. 3. cap. 7. numer. 16. & 17.* Mouetur primò, quia huiusmodi capellæ, & anniuersaria fuerunt a sæcularibus personis, & de bonis sæcularibus fundata. Ergo iam ratione fundatorum, quam bonorum regiæ iurisdictioni subiciuntur. Ergo Regi, eiusque ministris pertinet ea gubernare. Secundo ad Regem, regiosque ministros pertinet procurare, vt subditorum vltimæ voluntates ad executionem iuste, & rationabiliter deducantur, at nequeunt sic deduci, nisi Missæ ad minorem numerum redigantur, & stipendium abundantius taxetur. Tertiò Rex, eiusque ministri possunt dispositiones suorum subditorum, quæ successu temporis iniustæ sunt redditæ, ad æqualitatem iustitiæ reformare. Quid enim obstat huic reformationi, cum possit Rex legem condere ne vllus sacerdos obligetur Missam dicere absque stipendio, quod ab Ecclesia censetur legitimum. Quartò prouisores regij ius habent (ex priuilegio (vt creditur) à sede Apostolica concesso) examinandi testamenta, & testamentorum rationes sumendi, procurandique vt iustè, & rationabiliter, & cum vtilitate defunctorum obseruentur. At obseruari hæc nequeunt, nisi leges, & dispositiones Missarum ad iustum numerum reducant. Possunt ergo reducere, quippe quibus est potestas ad principale concessa, censetur concessa ad accessorium.

6. Nihilominus verius censeo nec Regem, neque eius ministros se intromittere posse in taxatione iusti stipendij pro Missis celebrandis, neque in redigendo numerum Missarum capellaniæ, & anniuersarij secundum eam taxationem. Quid enim magis gubernationi Ecclesiæ conuenit, quam designare sacerdotibus debitam sustentationem, quatenus officio sacerdotis funguntur? quippe hæc potestas spiritualis est: tum quia respicit rem summè spiritualem, qualis est sacrificium. Tum quia versatur circa personas Ecclesiæ præcipuas, quales sunt sacerdotes, quibus stipendium ob sacrificij celebrationem designatur, ideóque Trident. *sess. 25. cap. 4.* solum Episcopis, & Prælatis religionum hanc potestatem taxandi Missarum stipendium, Missasque ad iustum numerum reducendi concessit, nullusque alius Doctor sæcularibus potestatibus eam taxationem, & reductionem permisit: gratis ergo, & absque fundamento illis conceditur.

7. Rationes autem, quibus Fagundez motus est, leuissimæ sunt. Ad primam concedo ex bonis sæcularibus, & à personis sæcularibus anniuersaria fundata esse, & capellas erectas; nego tamen inde inferri bonorum illorum dispositionem sæculari potestati subijci; alias ferè omnia beneficia sæculari potestati subijcerentur, cum ex bonis sæcularibus, & à personis sæcularibus fuerint fundata. Ad hanc enim subiectionem parum refert vnde, & à quibus personis fundata sint, si semel concedantur in potestatem Ecclesiæ bona illa esse translata, vt necessariò concedendum est. Ad secundam concedo, ad Regem regiósque ministros pertinere procurare, vt vltimæ voluntates suorum subditorum iustè & rationabiliter executioni mandentur: concedo item non posse id procurare, nisi simul procurent stipendium pro Missis celebrandis designatum deriò taxari, eásque Missas ad minorem numerum reduci: at nego eam taxationem & reductionem ipsos facere posse, sed solum procurare debent, vt à legitimis superioribus fiat. Etenim sicut non possunt per se ipsos compellere sacerdotes, vt executioni mandent vltimas voluntates, quæ iustæ, & rationabiles iudicantur sunt,

sic minus compellere poterunt, cum irrationabiles, & iniustæ præsumuntur. Adde authenticè decidere quæ sit rationabilis, & iniusta voluntas in designando Missarum stipendio ad eam potestatem pertinet, cui pertinet stipendij designatio. At constat hanc designationem soli Ecclesiasticæ potestati competere. Ergo sæculari potestati nec taxatio iusti stipendij, nec Missarum numeri diminutio competere potest. Ex his constat solutio tertiæ rationis. Nam esto Rex concedere legem possit, ne sacerdotes ad Missas dicendas obligentur a sæcularibus nisi concesso stipendio quod ab Ecclesia iustum fuerit iudicatum; at iudicare authenticè in casu dubio quod stipendium iustum ab Ecclesia censeatur, non regi, sed Ecclesiæ, eiusque Prælatis competit. Sed demus stipendia in anniuersariis, & capellaniis designata euidenter esse minora infimo iusto, eo casu sacerdos, cui onus celebrandi titulo capellaniæ, vel anniuersarij obligatione suscepta competit, non authoritate sæcularis potestatis, quæ nulla est, sed propria ex iure quod habet se indemnem seruando, Missas ad minorem numerum reducere poterit iuxta probabilem sententiam *punct.* 14. relatam. Quod sanè permitterem casu quod adire non posset Ordinarium, qui stipendium taxaret, & Missas ad minorem numerum reduceret. Sed quia hoc moraliter contingere non potest, ideò censeo capellanum, dum capellaniam retinet, neque Ordinarium adit, qui numerum Missarum diminuat obligatum esse, integrè prædicto oneri satisfacere, quia voluntariè eam obligationem subit capellaniam retinens, & Ordinarium non adiens. Ad quartum. Admittamus gratis rationes testamentorum apud regios ministros dari posse; Huic tamen potestati accessorium non est stipendia Missarum taxare, & illarum numerum à testatore præscriptum minuere, sed solùm est accessorium eam stipendij taxationem, & Missarum diminutionem ab Episcopo faciendam procurare: aliàs qui ex testatoris dispositione rationes capellaniæ sumeret, potestatem haberet ea stipendia taxandi, & Missas diminuendi, quod consuetudini, praxique receptæ contrarium est.

PVNCTVM XVI.

De præcepto audiendi Sacrum festis diebus.

1. MAteriam huius præcepti esse præsentiam humanam, & religiosam sacrificio Dominicis, & festis diebus peragendo constat *ex cap. missas. cap. omnes fideles de consecrat. dist.* 1. & tradunt omnes: quia præcipitur actus humanus in Dei honorem, & cultum. Dicitur humana præsentia, si sensu aliquo percipis quid in sacrificio agatur, vti benè docuit in alio simili Sanch. *lib.* 3. *de matr. disp.* 15. *num.* 9. & 11. Dicitur religiosa, si ea præsentia ex se in Dei cultum cedat. Et licet Angel. *verbo feria num.* 24. censeat hanc materiam grauis obligationis non esse, audiendus non est: quippe cæteri omnes Doctores meritò contradicunt, affirmantes huius præcepti transgressionem peccatum mortale constituere: est enim defectus in maximo cultu, & honore, qui Deo exhiberi potest.

2. Ex præsentia humana, & religiosa requisita sit, si dormiens, vel ebrius sacrificio assisteres, præcepto non satisfacturum, quia humano, & religioso modo non assistis, & docent omnes. Item si huc, illucque circunspiciens, & fortè per totam Missam colloquia miscens, quia tua præsentia religiosa non est, sicuti esset si interruptim aliqua verba misceres, vt dixit Ægid. de Conincb. *q.* 83. *art.* 6. *dub. vn. numer.* 298. Quocirca mihi displicet sententia Soti, *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 1. *in fine.* Ioan. Med. *tract. de confess. quæst. de pœnitentia tempore Missæ implenda*, affirmantium colloquia etiam [illegible] tionem huius præcepti non impedire, quibus [illegible] Nauarr. *cap.* 13. *num.* 17. & *cap.* 21. *numer* 6. Azor. [illegible] *cap.* 5. Suar. *disp.* 88. *sect.* 3. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. pun.* 11. *num.* 24. quatenus censet raro confabulantes in Missa, & aspicientes circunstantes præceptum audiendi Sacrum violare, quia non solent ex confabulationes continuæ esse per totam Missam, neque de rebus seriis, quæ moralem, & humanam præsentiam impediant. Etenim si confabulationes sint per notabilem Missæ partem, tametsi non impediant moralem præsentiam, siquidem confabulantes de gestis in sacrificio testari possint; impediunt tamen religiosam præsentiam, quæ certè consistere non potest cum fabulatione vana, & fortè turpi. Quod si dicas inde inferri, si assistas Missæ sacrificio vestibus te induens, vel aliam quamlibet exteriorem actionem exercens non satisfacere præcepto, tametsi de gestis in sacrificio testari optimè possis. Quod est contra communem sententiam, de qua Nauarr. *de orat. notab.* 3. *num.* 49. Graffis *lib.* 2. *decis. cap.* 35. *numer* 9. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 25 *n.* 6. *in comment. lit.* 1. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. p.* 11. *n.* 24. Deinde inferri, si assistas Missæ ob prauum finem v. g. aspiciendi fœminas præcepto non satisfacere, de quo Henriq. *numer.* 4. Nauarr. *cap.* 21. *numer.* 10. Suar. *disp.* 88. *sect.* 3. Bonac. *numer.* 21. quia in his videtur religiosa præsentia de medio tolli. Negandum est enim si actio exterior etiam in templo facta per se indecora non sit, & ex alia parte non te impediat sacrificanti attendere, humanæ, & religiosæ præsentiæ non contradicit, ac proinde non obstat, quin illam exercens satisfacias Missæ præcepto. Minus obest, quod ex prauo fine Missæ assistas, nam prauus finis non impedit præsentiam exteriorem ex se religiosam esse, tametsi illam impediat simpliciter, & perfectè esse religiosam, quod ad præceptum exequendum requisitum non est, vt dicemus.

3. Sed an vagatio voluntaria mentis circa profana, & turpia hanc religiosam, & moralem præsentiam impediat? Affirmant vt probabilius Azor. *lib.* 7. *cap.* 5. *q.* 2. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. pun.* 11. *n.* 4. Layman. *lib.* 4. *sum. tract.* 7. *cap.* 3. *assert.* 2. Et mouentur, quia stante hac voluntaria vagatione præsentia moralis, & religiosa non videtur posse consistere. Cæterùm sub distinctione respondeo. Si vagatio mentis ita intensa sit, vt ob eam impediaris aliqualiter cognoscere quid à sacrificante agatur (quod raro contingit) nequaquam præcepto audiendi Sacrum satisfacis, quia solùm corpore, non tamen mẽte præsens es: hac enim de causa dormiens, vel ebrius assistens præcepto non satisfacis, quia de iis, quæ aguntur in sacrificio reddere rationem non potes. At si voluntaria vagatio non te impediat ab ea attentione, qua possis esse testis sacrificij peracti, credo non impedire præcepti executionem. Quia materia huius præcepti solùm est externa sacrificij præsentia moralis, & de se religiosa. Hæc autem cõsistere potest, tametsi mens vanis, imo turpibus cogitationibus occupata sit. Ergo. Et confirmari potest, quia si vagatio inuoluntaria sit, omnes Doctores censent, teste Suar. *disp.* 88. *sect.* 3 *circa med.* præcepti executioni non repugnare. Signum ergo est ex vagatione mentis regulariter præsentiam moralem, & de se religiosam non impediri. Etenim si hæc præsentia vagatione impediretur, tametsi inuoluntaria esset, nullatenus ea stante præcepto satisfaceres, sicuti non satisfaceres, si inuoluntariè dormires, sed aliud Sacrum si posses, audire deberes: vt latius prosequitur Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 6. *dub. vn. n.* 301.

4. Hinc infertur à fortiori te optimè satisfacere posse præcepto audiendi Sacrum, siue preces voluntarias, siue ex obligatione recites, sicuti docent Nauarr. *cap.* 21. *num.* 8. Suar. *disp.* 88. *sect.* 3. *in fine.* Henriq. *lib.* 9. *sum. tract.* 7. *cap.* 3. *vers. tertium.* Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. pun.* 11. *numer.* 25. Quia ea recitatio moralem, externam, & religiosam præsentiam non impedit.

Sed an eam præsentiam impediat, si, tempore Missæ peccata fatearis, vel ad illa fatenda conscientiam reuoluas? Affirmat Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. pun.* 11. *numer.* 26. *in noua edit.* adducitque Suar. & Azor. Sed immeritò vt dicemus. Mouetur, quia auditio Sacri præcipitur per modum orationis, at qui suam conscientiam examinat, & peccata fatetur non orat. Non igitur rem præceptam facit. Cæterùm verius est conscientiæ examen, & peccatorum confessionem non impedire, quin præcepto audiendi Sacrum satisfacias, siquidem simul cum conscientiæ examine, & peccatorum confessione attendere potes quid in sacrificio agatur, qua attentione posita præsens es moraliter, & religiosè sacrificio. Satisfacis ergo præcepto, sicut satisfacere posses, si confessiones in templo audires. Atque ita sustinet Reginald. *lib.* 19. *numer.* 14. *in fine.* Molfesius *tract.* 3. *cap.* 17. *numer.* 45. Neque contradicunt Suar. & Azor. solùm enim dicunt ob peccata fatenda non esse omittendam Missam, quod regulariter verissimum est: at non negant confitentem peccata simul posse sacrificio interesse, & vtrique obligationi satisfacere. Secundò infertur opus non esse, vt huic præcepto satisfacias, sacerdotem audire, vel videre, sufficit si ex signis cognoscas

cognoscas quid agatur. Non enim visio, seu auditio præcipitur, sed moralis, & humana præsentia, quæ seclusa visione, & auditione consistere potest, sicuti benè docent Nauarr. *cap.* 21. *n.* 8. Tolet. *lib.* 6 *cap.* 6. Coninch. *quæst.* 83. *art.* 6. *dub. vn. num.* 299. *&* 300. Layman. *lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 3. *post princ.* Vnde cæcus, & surdus Missæ interesse debent, quia humano modo præsentes esse possunt, & tradit Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. pun.* 11. *num.* 19. Qui vero simul cæcus, & surdus esset, non video qua ratione humanam præsentiam exercere possit.

Qualiter autem ad humanam præsentiam libertas requisita sit, quæue intentio satisfaciendi præcepto, latè diximus *tract.* 3 *de legib. disp.* 1 *p.* 17.

5. Hæc humana, & religiosa præsentia integro sacrificio esse debet, sicuti colligitur ex *cap. missas. cap. omnes fideles de consecrat. dist.* 1 Nam Concil. Agathense relatum in *cap. missas* inquit. Die Dominico sæcularibus totas (id est integras) audire speciali ordine præcipimus, ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non præsumat. Quod si fecerit, ab Episcopo publicè confundatur. Quocirca si notabilem partem omittas, omnes Doctores censent te mortaliter peccaturum, quia præceptum graue in re graui violas, si leuem, venialiter peccaturus. Solùm inter Doctores est differentia in assignanda parte notabili. Et quidem si tertiam, vel quartam partem illius omittas, sine dubio censendus es partem grauem omisisse: v. g. si omitteres initium Missæ vsque ad Euangelium exclusiue, & orationes post communionem. Secus si audita Epistola post communionem discederes, vti docent ex communi sententia Suar. *disp* 88. *sect.* 2. Ægid. de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 6. *dub. vn. num.* 285 Quod si finito Euangelio accedas, & assistas vsque ad Euangelium Ioannis inclusiuè, probabile reputant Suar. *dicta sect.* 2. Nauarr. *cap.* 21. *num.* 2. Eman. Saà, *verbo missa auditio. num.* 2. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 25. *num.* 7. Layman. *lib.* 4. *sum. tract. cap.* 3. *circa finem.* Bonac. *pun.* 11. *num.* 17. te mortalis peccati reum non esse, quia vltimum Euangelium Ioannis iam pars Missæ esse videtur; cum autem duplici Euangelio assistere non videaris obligatus: præcipuè cum antiquo tempore finita benedictione recedere omnes possent, per præsentiam ad Euangelium Ioannis videris defectum primi Euangelij compensasse. Et licèt Nauarr. Eman. Saà. Henriq & alij existiment te debere Euangelium prætermissum postmodum legere, vel audire, sed rectius Suar. *dicta sect.* 2. & Azor. *lib.* 7. *cap.* 3. *q.* 2. censent hanc lectionem, vel auditionem nullius considerationis esse, quippe non est pars Missæ, & sola Missa audiri præcipitur, & consequenter quæ illius fuerint partes.

6. Post inceptum Canonem vsque ad communionem minoris partis omissio grauior materia censenda est, nam vt benè inquit Suar. *disp.* 88. *sect.* 2. *vers. vltimo denique*, in iis non tam est spectanda mora temporis, quàm dignitas rei omissæ ob propinquitatem ad essentiam, & integritatem sacrificij. Quocirca si tempore consecrationis, & consumptionis è templo exires, tametsi reliquis partibus Missæ assisteres, sine dubio præcepto non satisfaceres, quia absolutè sacrificio præsens non fuisti, sacrificij namque essentia, & integritas in consecratione, & consumptione sita est Quod si consecrationi assistens omittas consumptionem, vel è contra Suar. *loco allegato*, quem sequitur Layman. *lib.* 4. *sum. tract.* 7. *cap.* 3. *in fine*, te excusat à mortali, eo, quod hæc moraliter iudicanda sunt, neque satis constat in qua ex illis actionibus essentia sacrificij sita sit. Sed rectius Coninch. *quæst.* 83. *art.* 6. *dub. vn. num.* 285. Didac. Nunez *ibi dub.* 2. *post* 3. *conclus.* Henriq. *cap.* 25. *num.* 7. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. punct.* 11. *num.* 14. te peccati mortalis damnant, quia esto non constet in qua ex illis partibus substantia sacrificij sita sit, at constat vtramque ad essentiam, vel ad integritatem sacrificij pertinere. Qui autem essentiæ, vel integritati sacrificij assistere omittit, censeri non potest leuem sacrificij partem omisisse. Facilius autem admitterem omissionem oblationis verbalis ante, vel post consecrationem factæ, alteriusve cuiuslibet orationis ex Canone leuem materiam esse.

7. Si autem pro deferendo vino, thure, aliisque ad sacrificium necessariis à sacrificio recedas, credunt Syluest. *verbo missa.* 2. *quæst.* 1. Nauarr. *cap. quando, de consecrat. dist.* 1 *notab.* 10. *num.* 19. Henriq *lib.* 9 *cap.* 25 *num.* 8. Eman. Saà, *verbo Missa auditio. num.* 2. aliique Doctores te præcepto satisfacere, quia esto physicè recedas, moraliter recedere non censeris, siquidem causa sacrificij recedis, & dum recedis, sacrificio inseruis Placet tamen limitatio, quam adhibet Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst vlt. pun.* 11. *num.* 18. Fagund *de primo Eccles. præcepto*, *lib.* 2 *cap.* 6. *num.* 10. vt intelligatur dummodo ab Ecclesia non recesseris nisi ad breue tempus, aliàs nescio qua ratione censeri posse præsens sacrificio, quantumuis ob illius causam recesseris. Non enim præsentia moralis cum absentia morali consistere potest. Qui autem à templo recedit etiam occasione deferendi sacrificio necessaria, absolutè absens est non solum physicè, sed moraliter a sacrificio: non igitur illi præsens esse potest.

8. Posse ab vno sacerdote dimidiam Missam audiri, & postmodum ab alio aliam dimidiam, & sic præcepto satisfieri docent Nauarr. *cap.* 21 *num.* 2. Tolet. *lib* 6. *cap.* 7 *in fine.* Eman. Saà. *Missa auditio. num.* 2. Layman. *lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 3. *in fine.* Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. punct.* 11. *nu.* 13. Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 6. *dub. vn. n.* 286. & alij, ob quorum Doctorum authoritatem est probabilis hæc sententia, & secura. Nam esto illæ partes independentes sint, neque vnum sacrificium constituere possint, ideoque illis assistens nequaquam integro sacrificio propriè, & in rigore assistat; attamen ex benigna Ecclesiæ interpretatione communi Doctorum iudicio approbata, reputandæ sunt partes vnum sacrificium componentes, quoad effectum audiendi Sacrum, & satisfaciendi Ecclesiæ præcepto.

9. Hanc doctrinam extendit Bonac. *dicta disp* 4. *quæst. vlt. pun.* 11. *num.* 13. ad eum, qui simul duorum sacerdotum sacrificium dimidiatum audiret, sicuti contingit, cum vnus sacerdos consecrat, & alius sacrum incipit, si vsque ad huius consecrationem assistas, credit te præcepto satisfacere. Mouetur, quia vtrique parti attendere optimè potes: Vnde obligatus audire tria sacra ex pœnitentia satisfacere potest, si eodem tempore trium sacerdotum sacrificiis assistat, vti docuit aliis relatis Sanch. *lib.* 1. *sum. cap.* 14. *num.* 12. Graffis, *lib.* 2. *decis. cap.* 35. *num.* 4. Scortia *de sacrificio, lib.* 2. *cap.* 20. *nu.* 10. Neque enim diuersitas temporum (vt inquit Sanch) est in præceptis spectanda, sed res præcepta, quæ si intra idem tempus mandari executioni potest, diuersitas temporum non requiritur. At res præcepta scilicet Missæ auditio præstari potest, tametsi postrema pars Missæ eodem tempore cum priori celebratur, siquidem vtrique præsens esse potest, sicut si diuerso tempore celebraretur. Ergo.

Sed displicet hæc extensio, quippe communi Doctorum sententiæ aduersatur, vti videre est apud Ægid. de Coninch. *q.* 83. *art.* 6. *dub. vn. n.* 288. Didac. Nunez *ibi dub.* 2. *respons. ad* 3. Molfes. *in sum. tract.* 3. *cap.* 17. *num.* 36. Reginald. *lib.* 19. *nu.* 26. Layman. *lib.* 4. *sum. tract.* 7. *cap.* 3. *in fine.* Nam hic modus sicut & præcedens satisfaciendi præcepto ex natura rei insufficiens est, siquidem illo posito Sacro propriè non interes, sed partibus duorum Sacrorum Sacrum non componentibus, est tamen sufficiens ex permissione Ecclesiæ sic Sacri auditionem acceptantis: at nullum est fundamentum, vt asseramus Ecclesiam acceptare Sacri auditionem media ex parte simultaneam, benè tamen successiuam. Quinimo contrarium non leuiter colligitur ex eo quod nullus Doctor præter Bonac. hanc simultaneam auditionem approbauerit, & plures eam expressè reiecerint successiuam approbantes. Ergo, &c. Neque ratio qua mouetur Bonac. vrget. Fateor namque vtrique parti simul attendere posse, sed quia non est attentio ad vnius sacrificij partes, sed ad partes sacrificiorum, ea de causa non est Missæ auditio propriè loquendo, neque ex permissione Ecclesiæ, cùm nullibi constet talis permissio. Et ad probationem concedo diuersitatem temporum in præceptis non spectari, sed rem præceptam, nego tamen assistentiam ad duplicem partem Missæ diuersam eodem tempore celebratam præcipi sub præcepto audiendi Sacrum, sed ad summum, vt permissio sub diuerso tempore fiat ex benignitate Ecclesiæ. Exemplum autem adductum de eo qui tria sacra eodem die tenetur audire, tum ex pœnitentia, tum ex voto, tum ex præcepto est diuersum. Nam si illa Sacra, simul celebrentur, illisque assistat, propriè, & in rigore tria sacra audit, secus vero assistens duplici Sacro media ex parte.

10. Rursus hæc obligatio omnibus diebus tam Dominicis, quam festiuis fideles astringit. Nam licet in *cap. Missas de consecrat. dist.* 1. solum de diebus Dominicis præceptum latum sit, consuetudo Ecclesiæ ad alios dies festiuos obligationem extendit, iuxta textum in *cap si quis. cap. & hoc. cap. omnes fideles. cap. qui die eadem dist. & cap.* 2. *de Parochiis.* Solum de feria 6. parasceues est aliqua difficultas, an tenearis eo die sacro interesse, si festum Annunciationis occurrat? Affirmat Vasq. *disp.* 232. *cap.* 2. *num.* 18. quia illud officium loco Missæ habendum est. Vnde obligati Sacrum audire tenentur officio illius diei interesse ab eo puncto in quo sacramentũ reconditum in altari collocatur à sacerdote consumendum. Contrarium non censeo improbabile. Non enim præceptum audiendi Missam obligare potest eo die, quo Missa nequit celebrari. Neque ex prædicto præcepto obligatio esse potest assistendi officio illius diei, cum sit officium longè diuersum à sacrificio. Præterea sunt aliqui dies festiui ex statuto, consuetudineque alicuius loci, tamen alibi non sunt, & tunc incolæ illius loci illius obligatione astringuntur, quatenus in illo loco existunt, secus si ab illo loco tempore obligationis recedunt. Sicuti ex probabiliori sententia defendi *tract.* 3. *de leg. disp.* 1. *punct.* 24. §. 5. Peregrinos, forenses, & vagos ibidem existentes docui prædicta obligatione teneri *dicto punct.* 24. §. 1. *& seqq.* tametsi contrarium sit satis probabile.

11. Quoad personas attinet omnes vtriusque sexus fideles si rationis vsum habeant prædicto præcepto ligantur, vt

expressè colligitur ex *cap. omnes fideles. cap. cum ad celebranda. de consecrat. dist.* 1. & ex vsu, praxique Ecclesiæ, sicuti videre est apud Nauarr. *cap.* 21. *num.* 1. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 25. *n.* 1. Sanchez *lib.* 1. *sum. cap.* 12. *num.* 10. Suar. *disp.* 88. *sect.* 4. Ægid de Coninch. *quæst.* 83. *art.* 6. *dub. vno num.* 186. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. q. vlt. p.* 11. *à n.* 7. & alios.

12. Locus pro Missa audienda parochia fuit ex multorum Canonistarum sententia, iuxta *cap. vt dominicis. De parochiis. & cap. si quis etiam de consecrat. dist.* 1. At consuetudine firmatum est nullum locum esse determinatum, fauetque Trident. *sess.* 22. *decreto de obseruand. in celebrat. Missar.* quatenus solum ex consilio, & monito Episcoporum obligari sunt fideles ad proprias parochias accedere, & ita tanquam certum tradunt post alios Suar. *disp.* 88. *sect.* 2. *post med.* Barbos. *alleg.* 24. *num.* 17. Quinimo non posse Episcopum præcepto, excommunicatione, aliaue censura cogere fideles ad audiendum Missam in propria parochia asserit ex *praxi Episcop.* 2. *p. verbo Missa.* §. 6. Barbosa *supra.* Etenim Episcopus iuri communi, & priuilegiis à Sede Apostolica concessis derogare non potest. Cum ergo cuilibet fideli iure communi concessum sit quolibet loco posse præcepto audiendi Sacrum satisfacere, nequaquam poterat Episcopus contrarium velle, maximè si fideles in Ecclesiis mendicantium sacrum voluerint audire. Habent enim Mendicantes priuilegium declarans quoslibet fideles ibidem Sacrum audientes præcepto satisfacere, neque impediri posse, vti ex Leone X refert Barbosa *dicta allegat.* 24. *num.* 20. Neque huic doctrinæ obstat, quod possint fideles occasione verbi diuini audiendi obligari, ad parochias accedere, quia non obligantur, vt Missæ præcepto satisfaciant, sed vt in necessariis, & vtilibus ad salutem instruantur à suis parochis. Qua etiam ratione obligari regulares possunt ab Episcopo, vt in suis conuentibus diebus Dominicis in Missa conuentuali declarent populo quæ festa, & ieiunia in ea hebdomada occurrant, ne propter ignorantiam contingat ea Ecclesiastica præcepta violari, vt bene aduertit Eman. Rodrig. *t.* 1. *regul. q.* 43. *art.* 7. & ex illo Barbos. *d. alleg.* 24. *n.* 21.

13. Solum est difficultas de licentia, quam Ordinarij solent concedere celebrandi in priuatis oratoriis. Etenim ex præscripto sacræ Congregationis habetur teste Quaranta *verbo missa. vers. quanta.* Mollesio, *tract.* 3. *cap.* 17. *num.* 70. Ordinarios sub hac forma concedere facultatem debere, vt soli familiares domus Ecclesiæ præcepto satisfaciant ibidem Missam audiendo, secus extranei. Ex qua concessione videtur inferri extraneos ibidem Missam audientes præcepto Ecclesiæ non satisfacere, sicuti non satisfacerent præcepto communicandi tempore Paschatis, si ibidem communicarent, sed necessario obligandi sunt ad propriam parochiam, vel regularium Ecclesias accedere. Atque ita sustinet Bonac. *disp.* 4 *de sacram. qu. vlt. pun.* 12. *num.* 4. Sed fateor hanc doctrinam mihi difficilem esse. Nam si iure communi spectato non attingeris Missam in determinato loco audire, sed liberum tibi esset quolibet in loco sacrificio interesse. Si de facto in priuato oratorio Missam audias, præcepto Ecclesiastico satisfacis, quia rem præceptam exequeris, quantumuis nollet Episcopus te audientem sacrum in priuato Oratorio præcepto satisfacere. Non enim ipse impedire potest præcepti satisfactionem, si illius executionem non impedit. Secus procedit in communione paschali, cum iure communi in propria parochia facienda sit. Quocirca crederem prædictum priuilegium sub illa forma concessum sic esse explicandum, vt non audientes, sed celebrantes astringat, ita vt nemini ibidem concedatur potestas celebrandi, nisi aliquis ex familiaribus vellet ibidem diebus Dominicis, & festiuis audire, vt præcepto Ecclesiæ satisfaciat.

14. Ad extremum aduerto sæpè contingere te audiisse Missam & tamen peccasse mortaliter contra hoc præceptum, eo quod voluntariè commoratus fuisti tanto tempore, vt te exposueris periculo morali non inueniendi Sacrum, tametsi casu euenerit inuenisse, quod non impedit quin à principio peccasses. Econtra vero contingit te non audire sacrum, nec tamen peccasse mortaliter, quia per te moraliter non stetit quin audires, sed sacerdoti sacrum maturanti, & hora consueta non celebranti tribuendum est. Vnde confessarij diligentes debent esse in pœnitentibus examinandis, an unquam se exposuerint periculo omittēdi sacrum, an eo die, quo sacrum omiserunt, fecerint quantum in ipsis fuit, vt audirent.

PVNCTVM VLT.

De causis excusantibus à præcepto audiendi Sacrum.

1. *Variæ sunt causæ.*
2. *Ex impotentia spirituali sumitur sufficiens excusationis causa. Et qua ha. sit.*
3. *Secundò ex impotentia corporali absoluta.*
4. *Tertio ex impotentia morali.*
5. *Quarto ex titulo charitatis.*
6. *Quinto ex officio, seu iusta obedientia.*
7. *Sexto ex consuetudine.*
8. *Septimo ex maiori vtilitate, vel necessitate.*
9. *Octauò ex parte sacerdotis.*
10. *Omittens Sacrum ex impotentia, vel malitia non tenetur alias preces loco Missæ subrogare.*

1. Variæ causæ enumerantur, quæ huius præcepti transgressorem liberant, de quibus late Sotus *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. Nauarr. *cap.* 21. Azor. *lib.* 7. *cap.* 7. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 25. *n.* 10. Graffis 1. *p. lib.* 2. *cap.* 35. *&* 36. Bonac. *disp.* 4. *qu. vlt. p. vlt.* Sed præ omnibus Suar. *disp.* 88 *sect.* 6. Ex quo ferè omnia dicenda mutuabimur.

2. Primum caput excusationis est impotentia spiritualis id est ex causa spirituali proueniens, qualis esset, si fide data, & maximè iuramento obfirmata, vel ex legitimo superioris præcepto obligatus esses domi continere. Item si excommunicatus, vel interdictus esses. Et licet negligens esses in absolutione censuræ procuranda, non obinde aduersus hoc præceptum peccabis, quia *vt in tract. de ex communicat.* latius dicemus. Et *tract.* 3. *de legib. disp.* 1. *pund.* 21. diximus ex vi huius præcepti non teneris impedimenta tollere, quæ illius executionem impediant. Etenim solùm te obligat dum liber es, & expeditus, & docent in præsenti Nauarr. *cap.* 21. *num.* 2. Azor. *lib.* 7. *cap.* 7. *q.* 1. Suar. *disp.* 88. *sect.* 6. *num.* 1. Henriq. *cap.* 25. *n.* 11. Saa, *Missa auditio num.* 5. Bonac. plures referens *disp.* 4. *q. vlt. p. vlt. n.* 32.

Sed est difficultas an ex interdicto generali excuseris ab hoc præcepto, tametsi Bullam Cruciatæ, vel aliud simile priuilegium habeas? Affirmat Stephanus Dauila referens Victoriam, & Canum, & aliquos viros doctos, 5. *p. de censur. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 6. *concl.* 2. Et probabilem reputat Eman. Saa, *Missæ auditio. num.* 4. Mouetur, quia interdicto locali non solum sublatum est omnibus laicis præceptum audiendi sacrum, sed loco illius appositum præceptum contrarium, ne scilicet eo in loco Missam audiant. At esto per priuilegium ab hoc secundo præcepto eximantur, possintque sacrificio interesse, primum præceptum, quod occasione interdicti sublatum est, non censeatur durante interdicto redire, ergo ad audiendam Missam obligati non sunt. Secus procedit in carcere detentis, si permitterentur exire ad Missam audiendam, quia eo casu non censetur carcer durare, neque carcer tollit præceptum audiendi sacrum, sed suspendit illius executionem. Ex qua doctrina infert Stephan. Dauila habitatores alicuius loci, in quo appositum est interdictum, obligatos non esse alio in loco Missam audire, quamuis distantia alias secluso interdicto non excusaret a Missa ibidem audienda, quia interdictum locale tollit habitatoribus illius loci obligationem audiendi Sacrum. Sed rectius Suar. *disp.* 88. *sect* 6. *num.* 2. Bonac. *disp* 4. *de sacram. q. vlt. pun. vlt. num* 24. aliique communiter negant te excusatum esse, quia interdictum locale nulla alia ratione censetur tollere præceptum audiendi Sacrum, nisi quatenus prohibet illius auditionem. At habentibus Bullam Cruciatæ, vel simile priuilegium, non prohibet Missæ auditionem, vt de se constat. Ergo habentibus Bullam non est sublatum prædictum præceptum, idcirco obligati audiendi Sacrum non ex priuilegio, sed ex præcepto Ecclesiastico manent. Religiosi vero & clerici quia secundum ius commune *cap. quod in te De pœnitent. & remission.* ib. *& cap. quod. nonnullis de priuileg.* non sunt comprehensi in loca interdicto, sed possunt diuina celebrare, priuata modesta voce, de qua in *cap. alma mater de pœnitent. & remissionib.* tenentur iuxta eorum omnium sententiam Missam audire, quia comparatione horum non est interdictum, seu prohibitio facta. Vnde ipsi potius dicentur non comprehendi prohibitione, quam priuilegio vti. Nomine religiosi Nouitij, veniunt intelligendi, & nomine clerici, etiam prima tonsura insigniti, quippe est fauor Ecclesiæ, & religioni factus. Vt docuit Nauarr. *cap* 2 *n.* 95. *& cap* 27. *n.* 175. Syluest. Henriq. Et alij quos refert, & sequitur Auila *supra, dub.* 4. *concl.* 3. *&* 4.

Secundum caput excusationis est corporalis absoluta impotentia, qualis esset, si ob ægritudinem quam pateris, vel ob carcerem quo detineris impotens esses adire templum, quia præceptum obligare non potest ad impossibile. Solum est aliqualis dubitatio, an tenearis audire Sacrum, si vi priuilegij ab hac impotentia liberari possis. Exemplum est si priuilegium habeas domi, in naui, vel in carcere celebrandi, quo priuilegio vtens posses a prædicta impotentia liberari, siquidem in carcere, vel in naui detentus, vel domi ægrotans Sacrum audire posses, dubium ergo est an tenearis? Dicac. Nuñez. *q.* 85 *art.* 6. *versus finem. tom.* 1 2 *par.* 521. censet te obligatum esse, quia ex præcepto audiendi Missam obligaris media apponere quæ tibi grauia non fuerint, sicut non est priuilegio prædicto vti. Verius, & probabilius est ab hac obligatione te esse exemptum, quia non teneris vti priuilegio tametsi odiosa iure communi contrario, & tenerentur [illegible] Media igitur quæ ad executionem præcepti obligationem [illegible] te, sunt

te,sunt media per se ad illius executionem ordinata, non extraordinaria & quæ tantum ex promissione conceduntur. Atque ita instituent Suar. *disp.* 88. *sect.* 6. *numer.* 2. Filliucius *tract.* 5. *cap.* 7. *quæst.* 11. *numer.* 224. Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. pun. vlt.numer.* 14 Layman. *lib.* 4. *sum. tract.* 7. *cap.* 4. *numer.* 3. Adduntque prædicti Doctores Suar. & Bonac. eodem fundamento nixi, te non esse obligatum Sacrum audire, si pro illius auditione tibi necessariũ est celebrantem conducere: est enim medium extraordinarium, neque in precepto audiendi Sacrum contentum. Etenim hoc præceptum est de Sacro audiendo, quod aliàs celebratur, non quod indiget stipendij solutione, vt celebretur.

4. Tertium est moralis impotentia, quam inducit iactura alicuius boni mediocris æstimationis, vel aliqua difficultas, seu labor non mediocris in Sacro audiendo. Hoc enim præceptum, vt ferè omnes Doctores docent suaue est, & consequenter ex causa mediocriter graui eius obligatio cessare potest. Quæ autem sufficiat arbitrio prudentis relinquitur. Aliquos tamen casus enumerant Doctores maximè Suar. *dicta sect.* 6. *numer.* 3. ex quibus alij deduci possunt. Primo ex iactura vitæ certa est excusatio; siquidem vita ex bonis corporalibus est præcipuum. Vnde si ob audiendam Missam in probabile periculum vitæ incurras, vel ob inimicitias, vel ob intemperiem aëris, vel ob aliam similem causam, manifestum est te esse excusatum. Secundò excusaris ex iactura salutis. Si enim cum infirmus sis, vel non satis robustus, probabiliter timeas aggrauandam esse infirmitatem, vel retardandam conualescentiam, si domo exeas, & Ecclesiam adeas, excusatis ab obligatione. Vt autem securè procedas in casu dubio monet Bonac. *disp.* 4. *de sacram. quæst. vlt. pun. vlt. numer.* 5. consilium medici, superioris, vel parochi postulandum esse. Sed vt benè Suar. *loco allegato*, optimè hoc periculum exploratur ex aliis negociis. Si enim timor aggrauandi infirmitatem impediat egrediè tecto, vel domo ad negocia æqualis, vel maioris laboris, indicium optimum est adesse probabile periculum nocumenti. Secùs econtra. Idem quod dictum est de infirmo, dicendum est de fœminis grauidis, quæ quodam modo infirmãtur. Ad hæc reduci potest, si longè ab Ecclesia habites, ad illamque accedere non possis absque graui modestia, & difficultate quod prudentis arbitrio diiudicandum est spectata loci, temporis, & personæ qualitate. Regulariter distantia per leucam, si pedibus iter conficiendum est excusat, imo & minor distantia, si imbres, tempestates, aut niues ingruant, vt benè Suar. *d. sect.* 6 *num.* 3. Henriq. *numer.* 10. Bonac. *numer.* 12. Deinde si occasione Missæ audiendæ timeas rixas graues suboriendas esse, vel propter veteres aliquas inimicitias, vel propter locorum ordinem, & dignitatem, poteris ab audienda Missa excusari, quia tibi, aliisque graue nocumentum inde prouenit, & tradit Nauar. *cap.* 21. *numer.* 5. Azor *cap.* 7. *quæst.* 1. Bonac. aliis relatis, *pun. vlt. numer.* 9. Suar. *sect.* 6. *numer.* 4. Ob eandem causam Doctores communiter excusant mulierem, quæ timens grauem rixam, seu iram mariti, omittit Missam, vt conuenienti tempore, & modo omnia præparet, & occasionem perturbationis tollat; quod intelligendum est de perturbatione graui, & alicuius momenti, secus de leui: hæc enim dissimulanda est, & patienter sustinenda. Sic Henriq. *numer.* 10. Suar. *num.* 6. Bonac. *numer.* 10. Ad idem est si maritus ob zelotypiam non permittat vxorem domo exire, quæ si absque graui incommodo vitare non potest, poterit marito condescendere ad proprium damnum vitandum, vt latius docent Henriq. Azor. Suar. Bonac. *locis allegatis*. Tertiò excusaris ob iacturam honoris, quo titulo excusatur qui ab inimico timet iniuriam grauem. Item qui non valet absque dedecore in publicum apparere, eo quod careat veste decenti, dum enim in eo statu est constitutus comparatur ei qui vinculis est alligatus *leg. in eadem causa ff. ex quibus causis*. Huc spectat si fœmina nobilis, vel vir careat solito, & decenti comitatu, ob cuius defectum timet grauiter contemni. Sic Nauarr. *cap.* 21. *num.* 5. Henriq. *cap.* 25 *numer.* 10. Saa, *Missa auditio numer.* 3. Bonac. plures referens *numer.* 8. Monent Doctores cautè in hac parte esse procedendum, neque extendenda licentia ad superfluos ornatus, & comitatus, considerandumque an possint secretò summo mane, vel in Ecclesia remota Sacrum audire absque probabili periculo prædicti nocumenti. Nam si ita est, nulla apparet legitima excusationis causa, cum facilè possint præceptum implere. Ad idem est si fœmina timeat grauem infamiam domo exiens, & coram aliis apparens, eo quod grauida sit, & non possit lapsum occultare nisi domi se contineat, cum tamen à populo honesta reputetur. Addenda est prædicta limitatio, modò non possit secretò Missam audire. Quartò excusaris ob iacturam bonorum temporalium. Si enim Sacrum audire non possis, quin domum solam relinquas cum periculo furti, excusaris ab obligatione, sicuti ex communi sententia docent Nauar. Henriq. Suar. Bonac. *alij locis allegatis*. Hoc titulo excusatur viator, qui si Missæ assisteret, perderet comites in via, qui eum à latronibus securum reddebant, vel expensas suppeditabant, vel onera deferebant, vel viam monstrabant, vel tædium itineris longi non leuiter leuabant, quibus amissis timet à latronibus vexari, vel etiam errare, vel cogitur onera portare, & expensas facere, vel cum graui tædio iter conficere. Secus esset, si nullum aliud incommodum sequeretur, quam quod solus deberet incedere. non enim ob leue solatium Missa relinquenda est, vt benè aduertit Suar. *dicta sect.* 6. *num.* 3. Ægid. de Coninch *q.* 83 *art.* 6. *dub. vn. num.* 314 Bonac. *disp.* 4. *de Sacram. qu. vlt. punct. vlt. num.* 6. Layman *lib.* 4. *sum. tract.* 7 *cap.* 4. *num.* 3. Item excusantur custodes gregum, qui non possunt Missam audire nisi grege solo relicto. Est enim regulariter periculum grauis damni, sicuti docuit Henriq. *num.* 10. Azor. *quæst.* 7. Bonac. *num.* 6. Ægid. *num.* 314. Deinde excusant prædicti Doctores mercatores agasones armentorum, equorumque reductores, qui si Missæ assisterent, grauiores expensas essent facturi. Præterea excusat Suar. *n.* 3 Bonac. *n.* 6. molitorem, & quemlibet alium, cui in die festo permittitur laborare, si ob audiendam Missam opus interrumpere debet. Sed crederem hoc intelligendum esse, dummodò ex intermissione non leuis iactura rei temporalis proueniat.

5. Quartum sumitur ex titulo charitatis, quando tibi necessarium est Missam omittere, vt subuenias proximo, vel ne illi damnum afferas. Quo titulo excusaris Missam omittens, ne infirmum deseras, cui tua præsentia necessaria est, tum vt remedia conuenienti tempore adhibeantur, tum ne grauem laborem, & animi anxietatem solus relictus patiatur. Quod si dubius fueris, an tua præsentia sit necessaria, vel valde vtilis, consilium alterius (si adsit) decet postulari. Rarò autem credit Suar. *disp.* 88. *sect.* 6. *num.* 4. te bona fide, & animi pietate procedentem peccaturum mortaliter, tametsi tua præsentia necessaria non fuerit, quia bona fides, & animi pietas ab eo excusationem præstat. Deinde aliqui Doctores ex hoc capite excusant fœminam scientem se à viro perditè adamari, quæ si Ecclesiam adeat, erit alteri occasio peccandi. Ob vitandam igitur hanc occasionem, & proximi peccatum se domi continere posse affirmant Sotus *in* 4 *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 1. Filiucius, *tract.* 5. *cap.* 7. *qu.* 11. *num.* 227. Saà, *Missa auditio num* 3. Bonac. *disp* 4. *q. vlt pun. vlt. num.* 15. Addunt tamen non esse obligationem domi manere, quia non est scandalum datum, sed acceptum. At probabilius censeo, sicuti indicaui *tract.* 6. *de charit. disp. vlt. p.* 16. hanc causam non esse legitimam excusationem: non enim præceptorum obseruatio omittenda est ob ruinam proximi, quam ipse sibi voluntariè sumit.

6. Quintum caput sumitur ex officio, seu iusta obedientia, quo titulo excusantur milites custodientes castrum, portas ciuitatis, seu vigilias facientes, quando sine periculo huius damni muneri suo deesse non possunt, vt Missam audiant. Item excusantur pastores non valentes gregem deserere. Deinde vectores mercium, cursores qui muneri suo satisfacientes non possunt ad audiendam Missam detineri. Præterea matres, & nutrices, quæ infantes deserere non possunt, & satius regulariter est domi retinere, quam secum ad Ecclesiam deferre ob eorum inquietudinem, quæ astantes molestat, & celebrantem perturbat, sicuti benè notauit Coninch. *q.* 83 *art.* 6. *dub. vn. num.* 286. Henriq. *cap* 25 *nu.* 10. Bonac. *disp* 4. *q. vlt. pun. vlt. num.* 5. Sed præcipuè hoc titulo excusantur famuli, qui vt Dominis suis ministrent, Missam omittunt. Et quidem si ministerium sit necessarium iuxta communem, & ordinarium viuendi modum, vel iuxta occurrentes morales, & rationabiles occasiones, certum est nec dominos peccare præcipiendo, nec famulos parendo, tametsi ex illo obsequio Missa omittatur, quia est grauis, & rationabilis causa, & moralis necessitas. Quod semper intelligendum est (inquit benè Suar. *sect.* 6. *num.* 5. Ægid. de Coninch. *quæst.* 86 *art.* 6. *dub. vnic. in fine*) dummodò famuli non possint mediocri diligentia adhibita opportunum tempus præuenire, vt Missæ locus sit. Extraordinariam diligentiam adhibere non tenentur. Non enim obligati sunt citius notabiliter surgere, de ordinario, & secundum rationem moderato somni seu pore detrahendo. At si ministerium non sit ita necessarium, sed possit in aliam diem, vel in aliam horam sine incommodo differri, domini quidem iniquè faciunt, & grauiter peccabunt id præcipiendo, cum non solum sint obligati sibi subiectos à Missa audienda non impedire, sed debitam curam, & diligentiam adhibere, vt Missam audiant, quia ad eos pertinet ne familia Ecclesiastica præcepta contemnat, sed potius exactè obseruet, sicuti firmauit Syluest. *Missa.* 2. *q.* 1. Nauar. *cap.* 21. *num.* 9. & significauit Ambros. *homil.* 53 *quadrages.* relatus in *cap. an putatis*, 86. *dist.* & colligitur ex illo Pauli, 1. ad Corinth. 5. Si quis suorum maximè domesticorum curam non habet fidem negauit, & est infideli deterior. Vnde famuli si absque magno incommodo possunt subterfugere, & Missam audire non obtemperando dominis, tenentur facere, tametsi aliqua leuis rixa intercedat. Si vero necesse sit aut dominos deserere, aut grauem iram, & dominorum turbationem sustinere, excusari possunt, neque ob id præferunt mandatum hominis diuino mandato, sed eo casu, & illis circunstantiis positis, mandatum Dei vtpote suaue suspenditur, & illius obligatio cessat. Monet vero Ægid. Suar. Layman. & alij *locis allegatis*, debere famulos indicare

dicat domino se non audisse Sacrum, ab illoque facultatem expostulare, tametsi aliqualiter inde irascatur, quia debent quantum commodè possint, præcepti executionem procurare. Quod si monitus, & rogatus facultatem negauerit, excusabuntur iuxta nuper dicta. Deinde monent, si hoc impedimentum Missæ audiendæ frequens fuerit, & quasi per consuetudinem obligatos esse nacta opportunitate herum deserere, & alium quærere, cui inseruiendo præcepta Ecclesiæ seruare possint. Quæ de famulis dicta sunt, procedunt efficacius in vxore, comparatione parentum, & in militibus comparatione ducis, aliisque similibus, sicuti aduertit Suar. *dicta sect. 6. num. 5.*

7. Sextum sumitur ex consuetudine rationabili, & legitimo tempore præscripta à pastoribus Ecclesiæ tolerata, quæ sicut potest legem introducere, ita præexistentem valet abrogare, vel temperare. Ex hoc titulo excusantur fœminæ, quæ per aliquot dies post partum ab ingressu Ecclesiæ abstinent, tametsi perfectè conualuerint, iuxta *cap. vnic. de purificat. post partum.* Ex reuerentia inquam, & deuotione, non ex superstitione, & obseruatione ritus, & legis Mosaycæ, & tradit Caiet. *verbo festorum violatio.* Suar. *disp. 88. sect. 6. vers. sextum caput.* Maiol. *de irregular. lib. 3. cap. 3 n. 4.* Bonac. *disp. 4. de sacram. qu. vlt. pun. vlt. in fine.* Henriq. *lib. 9. cap. 25. num. 12.* Ob menstrua tempora non est Missa omittenda seclusa ægritudine, quia nullibi est talis consuetudo, teste Nauarr. Bonac. Henriq. & Suar. supra. Neque contrarium colligitur ex Gregor. in *cap. vlt. dist. 5.* dicente: Si mulier ex veneratione magna percipere Eucharistiam non præsumpserit, laudanda est, quia Gregor. loquitur de communione voluntaria, non de communione præcepta. Hæc enim sicut & missa non debet ob illam causam omitti. Ob mortem viri solent coniuges excusari à Missa audienda, quia pluribus in locis est consuetudo recepta, ne domo egrediantur ob honestatem, & decentiam vidualem, & rationabilem ostensionem, & significationem tristitiæ. Hæc tamen consuetudo non est extendenda, nec pro omnibus eadem regula obseruanda; nobiliores enim longiori tempore se domi continere possunt, ideóque affirmat Nauarr. *cap. 21. num. 4.* Henriq. Suar. *locis allegatis*, hanc consuetudinem etiam annalem damnari non posse. Viduæ vero illæ, quæ non obstante hac consuetudine domo exeunt ad alias res non æquè sacras, nec vrgentes, nullatenus excusari possunt. Si enim viduitatis decentia, & tristitiæ significatio exitum non impedit, quo titulo impedire potest Ecclesiæ accessum? Nobiles virgines aliquibus in locis excusantur ab audiendo sacro, quia est consuetudo recepta, ne in publicum exeant; si tamen hanc consuetudinem violent ob ludos, & publica spectacula videnda, vix crederem excusari posse, tametsi eas excuset Nauarr. Suar. & Bonac. *loc. allegatis*, præsumendum enim est consuetudinem ea moderatione receptam esse, vt fenestras fugiant, & domo se contineant. Quinimo Nauarr. *dicto cap. 21. num. 9.* Henriq. *cap. 25. num. 12.* Suar. *sect. 6. n. 6.* Bonac. *pun. vlt. num. 2.* censent si prædictæ puellæ non possint domi solæ relinqui absque periculo pudicitiæ violandæ, posse matrem, vel aliam personam ob eas custodiendas ab audiendo sacro excusari non in vi consuetudinis, sed vt muneri suo satisfaciat, honorísque prospiciat. Sed raro hæc necessaria sunt, potius consulerem matribus, vt filias secum ad Ecclesias ducerent, quam domi relinquerent. Vix enim ob tanti præcepti executionem periculum impudicitiæ adit, præcipuè si Ecclesias adeant vbi non est adolescentium concursus, & finita Missa statim domum reuertantur.

8. Septimū est maior vtilitas, vel necessitas spiritualis: qua ratione aliqui excusant eum, qui omittit Missam ob concionem audiendam, vel peccata fatenda, sicuti excusat Angel. *verbo feria. num. 45.* & alij quos tacito nomine refert Azor. *t. 1. instit. lib. 7. cap. 7. q. 7. & 10.* Nihilominus dicendum est opus consilij præferendum non esse præcepto, etiamsi fingatur maioris vtilitatis; alias tibi liceret loco Missæ audiendæ contemplationi vacare. Quocirca sententia Angeli solum habere potest verum in casu necessitatis, quando vitæ periculum est, & præceptum confessionis vrget, neque in aliud tempus commodè differri potest. Item quando crederes non inuenturum postea, qui te in rebus fidei, & necessariis ad salutem instrueret, quia in his præcepta confessionis, & cognitionis doctrinæ Catholicæ vtpote diuina humano, & Ecclesiastico anteferuntur.

9. Vltimum caput excusationis sumitur ex parte sacerdotis, si sit nominatim excommunicatus, aut manifestus clerici percussor, quia prædictum sacerdotem teneris vitare maximè in rebus diuinis, ea de causa si alius non est à quo Missam audire possis, ab obligatione audiēdi sacrum excusaris, quinimo peccares, si audires. Ob excommunicationem etiam notoriam, ob publicum concubinatum, aliudve peccatum scandalosum, etsi Layman. *lib. 4. sum tract. 7. cap. 4. in fine* censeat te excusatum esse ab audiendo Sacro in tanti sceleris detestationem, *argumen. cap. vestra, & vlt. de cohabitat. clericor. & mulier. & cap. præter 32. dist.* Attamen rectius Suar. aliis relatis *dicta disp. 88. sect. 6. circa finem*, oppositum affirmat. Non enim præceptum, quod commodè implere potes excusationem admittit, nisi ea excusatio aliquo iure vel firma ratione fulciatur; at nullum est ius, ex quo hæc excusatio colligi possit: nam prædicti textus temperati sunt à Concilio Constantiensi, vbi solùm excommunicatum denunciatum, & manifestum clerici percussorem obligamur vitare, cæteros verò peccatores publicos toleramus. A tolerato autem Missa audienda est, vt habetur in *dicto cap. vestra.* Ergó. Deinde nulla est ratio firma prædictæ excusationis. Non enim censendus es peccato sacerdotis iniquè celebrantis communicare, ex eo quod tolerata illius celebratione tanto sacrificio assistas, aliàs quoties tibi constaret Sacerdotem in peccato celebraturum, posses ab illius sacrificio recedere, & excusari à præcepto audiendi Sacrum, quod nemo concedet.

10. Denique etsi consultum sit omittentem sacrum vel ex malitia, vel impotentia aliquas orationes fundere, vt sic aliqualiter fructum sacrificij compenset; attamen nullo iure astringitur ad eas fundendas, quia nullibi est cautum loco Missæ prædictas orationes subrogari debere, aliàs essent orationes signatæ, & non arbitrio cuiusque relictæ. Neque obstat Missam præcipi, vt eo sacrificio colatur Deus, ab eoque misericordiam postulemus, & impetremus vt inde inferas omisso sacrificio alia via esse Deum ex obligatione colendum, aliísque precibus exorandum; nam licet hoc maximè expediat, non tamen præcipitur, quia non finis præcepti, sed materia præcepti ex obligatione exequenda est, vti tradit Azor. *cap. 7. q. 14.* Suar. *disp. 88. sect. 6. in fine.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. p. vlt. num. 16.* Layman. *lib. 4. sum. tract. 7. cap. 4. in fine.* Et alij apud ipsos.

TRACTATVS XXIII. *ET* DISPVTATIO VNICA, DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

PVNCTVM I.

De nomine, & natura pœnitentiæ, quatenus est virtus.

1. *Vnde dicatur pœnitentia.*
2. *Nascitur necessariò ex amore alicuius boni peccato contrarij: & quod hoc sit.*
3. *Expenduntur motiua pœnitentiæ.*
4. *Quod sit motiuum pœnitentiæ, vt est specialis virtus ab aliis distincta.*
5. *Qui sint actus pœnitentiæ à Concilio designati.*
6. *Fuga à peccatis ob pœnarum timorem honesta est.*
7. *Declaratur timor filialis, & seruilis.*
8. *Qualiter prædicti actus ad iustificationem necessarij sint.*
9. *Qualis sit actus pœnitentiæ specialis.*
10. *Plures negant requiri ad pœnitentiam, quæ extra Sacramentum iustificet, actum charitatis formalem.*
11. *Alij oppositum tenent.*
12. *Approbatur hæc vltima sententia.*

1. POENITENTIA, quatenus virtus est à pœna dicitur, quia pœnam, & dolorem tenere facit ob bona omissa, vel mala commissa. Sic Author *de vera, & falsa pœnit. cap.* 8. & 19. citatus *in c. Pœnitentia. 1. de pœnitent. dist.* 3. & habetur apud D. Aug. *t.* 4. Idem docuit Isidor. *lib.* 6. *etymolog. cap. vlt.* Greg. *hom.* 34. *in Euangelia*, & alij plures relati à Bellarm. *lib.* 1. *de pœnitent. cap.* 7. Suar. *tom.* 4. *in* 3. *part. disput.* 1. *sect.* 1. Ægid. de Coninch. *disp.* 1. *dub.* 1.

2. Prædictus dolor, & pœna necessariò ortum habere debet ex amore alicuius boni: tum, quia oritur à potentia appetitiua voluntatis, quæ primò, & per se, quod bonum est, appetit; & secundario odit, & detestatur malum contrarium: tum, quia dolere non possumus de malo, quod malum non sit, comparatione alicuius obiecti à nobis amati. Bonum autem amatum, cui peccatum contrarium est, & ob cuius contrarietatem illud detestamur, & de illo dolemus, multiplex est: tum ex parte Dei: tum ex parte nostri. Ex parte Dei est primò ipsius sanctissima voluntas, cui maximè peccatum displicet, & contradicit. Est item amor diuinus, quo homines prosequitur, quem amorem destruit, & de medio tollit peccatum. Præterea est debitus honor, & reuerentia: partim, quia naturæ rationalis, & totius boni author est: partim, quia est supremus legislator, & Dominus, quem honorem, & reuerentiam non leuiter lædit peccatum. Ex parte nostri est primò ipsa regula rationis, creaturæ rationali à Deo insita, cui peccatum repugnat, & contradicit: est item honestas virtutis, quæ à nobis peccatum expellit. Est amicitia diuina, & ius ad gloriam, quæ impedit peccata, seu de medio tollit, & loco illorum inimicitiam, & æternam damnationem subrogat. Est denique humanus honor, & fama; quam sæpè peccatum destruit.

3. Quocunque igitur ex prædictis modis de peccatis doleas, pœnitentiam agis: ideóque Ambros. relatus in *cap.* 1. *de pœnitent. distinct.* 3. Isidor. *lib.* 6. *etymol. cap. vltim.* Augustin. *epist.* 1[illegible]8. ad Seleucian. Author *de vera, & falsa pœnitent.* Gregor. *homil.* 34. *in Euangel.* aliique Patres definientes pœnitentiam, solius doloris meminerunt, motiuo non expresso: quia vera pœnitentia ob quodcunque ex supradictis modis concipi potest. Sed eo casu pœnitentia non erit à reliquis virtutibus specialiter distincta, sed eadem cum illis. Quod expendendo prædicta motiua, ob quæ dolere potes de peccatis commissis cognosci potest. Si enim de peccatis doleas, quia eius sanctissimæ voluntati, & bonitati, amoríque repugnant, charitatis actum elicis: quia ad charitatem pertinet dolere de malo, quatenus Deo displicet, & malum illius est, sicuti ad ipsam charitatem pertinet velle bonum Deo, quatenus bonum illius est. Si vero doleas de peccatis, quia regulæ rationis aduersantur; honestatis virtutem exerces, ad quam pertinet quodcunque bonum honestum appetere, & malum illi contrarium detestari. Si autem doleas de peccatis, quia speciali virtuti repugnant, scilicet, fidei, temperantiæ, iustitiæ, fortitudini; illius virtutis, ob cuius honestatem læsam doles, erit actus. At si doleas, quia amicitiam diuinam, & ius ad gloriam perdidisti, & condemnationem æternam incurristi; actum virtutis spei elicis: quia illius est bonum proprium supernaturale amare, & odisse contrarium. Dolere autem ex bono naturali amisso, scilicet, famæ, & honoris; non est propriè actus virtutis, sed amoris naturalis.

4. Vt ergo pœnitentia ab aliis virtutibus distincta sit, debet esse dolor de peccatis, quatenus diuinam authoritatem offendunt, eiúsque honorem lædunt. Etenim diuinum honorem illæsum seruare, nullamque diuinæ authoritati iniuriam irrogare honestissimum est, & per se appetendum. Si ergo doleas de peccatis, quia illis diuinus honor læditur, diuináque authoritas offenditur, actum virtutis pœnitentiæ ab aliis virtutibus distinctæ exerces: quia sub hac ratione nulla est alia virtus, quæ de peccatis doleat. Quocirca communiter Doctores definiunt pœnitentiam, esse detestationem, & dolorem peccati, quatenus contrarium est diuinæ authoritati, & honori. Sic cum S. Thom. 3. *p. quæst.* 85. *art.* 2. & 3. docuit Caiet. ibi. Val. *disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 1. Henriq. *lib.* 4. *sum. cap.* 19. *nu.* 3. Suar. *disp.* 2. *de pœnit. sect.* 3. Ægid. *disp.* 1. *de pœnit. dub.* 4. *num.* 23. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 1. *num.* 2. Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. Pœnit. quæst.* 1. *part.* 1. *in princ.* Ratio huius conclusionis est: quia dolor de peccatis ob prædictam rationem, nec est virtutis charitatis, cum non procedat necessariò ex amore formali Dei; neque spei, cùm non spectet bonum pœnitentis proprium; neque iustitiæ rigorosæ, cùm æquale Deo non reddat, neque aliquid ipsi tribuat, quod ab ipso non dimanet, ipsiúsque sit proprium. Restat ergo, vt ab alia virtute à prædictis distincta procedat, quæque pœnitentia strictè, & propriè nuncupatur, & pars cuiusdam religionis sit, quatenus Deum colit, & honorat; aliqualísque iustitia, quatenus Deo authoritatem, & cultum peccato ablatum, prout fieri potest, reddit, & reparat.

5. Porro Trident. *sess.* 6. *cap.* 6. describens modum, quo regulariter adulti ad veram pœnitentiam disponuntur, multiplicem actum enumerat. Primus est gratia præueniens, qua peccatori pessimus suus status repræsentatur, & ad illum deserendum ex benignitate Dei excitatur. Secundus est actus fidei, quo credunt, ob peccatum mortale æterna supplicia parata esse. Ex quo excitatur tertius actus, qui est timor illarum pœnarum, & voluntas fugiendi illas, quod cùm certò sciant, alia via fugere non posse, nisi peccatum illarum causam detestando, mouentur in illius detestationem. Quartus est spes veniæ: etenim diuinam misericordiam considerantes, sperant, se remissionem impetraturos. Quintus, ex prædicta consideratione diuinæ misericordiæ, qua peccatores ad se conuersos

nersos benignissimè recipit, ex considerationéque diuinæ bonitatis, quam tum peccaremus, sustinuit, ac tandem ex consideratione dignitatis diuinæ tam indebitè offensæ mouemur in peccati detestationem, vtpote quòd tantam bonitatem, ac maiestatem offenderimus. Et hæc detestatio, quæ ex amore diuinæ bonitatis nascitur, contritio nuncupatur. Sextus, prædictam peccati detestationem sequitur voluntas sumendi de peccato vindictam, vt hac ratione Deo, qui est tantopere offensus, fiat satisfactio. Septimus denique est firmum propositum nunquam Deum offendendi, quantum cum diuina gratia fieri possit. Eosdem ferè actus enumerauit D. Thom. *q.85. artic. 3.*

6. Ex prædictis actibus solus actus timoris pœnarum, & ob illatum causam à peccatis fuga, videri posset alicui minùs decens, & honestus: siquidem ex eo videtur inferri tacita voluntas non fugiendi peccatum, si pœnæ Inferni non essent. Cæterùm, catholica veritas docet, prædictum actum honestum, & decentem esse, quinimò sufficientem, vt simul cum Sacramento peccata remittantur, vti docuit Trident *sess. 14. cap.4. de contrit.* Aliud enim est, ita esse peccato affectum, vt nolles illud fugere, nisi pœna esset; aliud, velle absolutè fugere, quia pœna est. Primus affectus malus est: quia charitati oppositus. Secundus bonus, & vtilis est: quia bonum, & vtile est fugere peccatum, quocunque titulo illud fugias: sicuti malum est amare peccatum, quocunque titulo illud ames. Neque obstat, eo actu pœnam peccato præferri, vt inde inferas, si peccati patratio ad vitandam pœnam necessaria esset, te peccatum commissurum: quia esto comparatione illius actus pœna peccati fugæ præferatur; at non infertur absolutè præferri: potes enim comparatione vnius actus magis diligere pœnam, quàm peccati fugam: siquidem ob vitandam pœnam peccatum fugis; secùs verò comparatione tui affectus, inclinationis, & dispositionis, qua spectata paratus esse potes omnem pœnam ob fugiendum peccatum sustinere. Exemplo Dauid res est manifesta: ipse enim ita incliuauit cor suum ad seruanda diuina mandata propter retributionem, vt etiamsi retributio cessaret, non obinde à mandatorum obseruatione desisteret.

7. Quocirca distinguunt Doctores cum D. Thom *2.2.q. 19.art.4. & 3. part. quæst.85.art.5.* multiplicem timorem, ex quo peccatum vites. Primus, & præcipuus est timor filialis, qui ideò dicitur, quia ex amore Dei benignissimi Patris proficiscitur: etenim proprium filij est, velle patris bonum, timeréque quidquid patri displicet. Secundus est seruilis, qui ex timore pœnæ nascitur: etenim seruorum proprium est timore pœnæ dominis inseruire. Hic timor & bonus esse potest, & malus: bonus est, & vtilis ad salutem, si à virtute supernaturali spei nascatur, excitétque peccati absolutam detestationem ob pœnam à Deo infligendam. At, si illi coniungatur talis in peccatum inclinatio, & affectus, vt si pœna non esset, peccatum committeres: talis timor pœnæ malus dici potest, non quidem in se, sed in affectu, qui illi per accidens coniungitur. Alius est timor peccati mundanus, qui ex timore pœnæ ab omnibus infligendæ nascitur, qui timor bonus est, nisi ei affectus in peccatum coniungatur, non tamen est vtilis ad salutem, quia non ex virtute supernaturali, sed ex amore naturali sui ipsius nascitur. Vide Ægid. de Coninch. *disp. 2. de pœnitent. dub. 5.* Suar. *de fide, spe, & char. tract. 2. disp.1.sect.4.*

8. Posito autem, omnes prædictos actus decentissimos, & honestissimos esse, examinandum est, qualiter iustificationi peccatoris necessarij sunt. Et quidem gratiam præuenientem necessariam esse, nemo est, qui dubitet. Non enim valemus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est. Deinde necessarius est actus fidei, quo vera esse credantur, quæ diuinitus reuelata, & promissa sunt; atque illud inprimis, à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu. Præterea, necessarius est actus spei, quo veniam à Deo impetrandam speres. Ex huiusmodi fide, & spe ad charitatis amorem diuina gratia adiutus accedere potes, considerans diuinam maiestatem offensam, tametsi timore pœnæ non exciteris, voluntas verò satisfaciendi Deo, seu sumendi de peccato integram vindictam, regulariter detestationi peccati coniuncta est, aliàs nimis remissa, & tepida, imò suspecta esset detestatio. In rigore tamen loquendo, absque tali voluntate consistere potest detestatio peccati remissiua. Non enim teneris ex vi præcisè pœnitentiæ, secluso speciali præcepto Confessoris, vel Superioris, satisfactionem pro peccatis exhibere: sufficit, si paratus sis illam in hac vita, vel in Purgatorio sustinere, prout Deo placitum fuerit, vti docuit Sotus *in 4 dist.20. quæst.2. artic 2 sub finem.* Vega *libr. 13 in Trident. cap 22.* Henriquez *lib.3. de Sacram. cap.24.num.6.* Suarez *de pœnitent. disput.4. sect.3 num 8.* Suarez *disp.15. de pœnitent. sect. vltim.* Ægid. de Coninch. *disp.2. de pœnitent. dub.6.num.60.* Propositum firmum, & absolutum nunquam peccandi non oportet in pœnitentia fieri actu distincto à detestatione, & dolore: etenim, qui seriò, & perfectè detestatur, & dolet peccati commissi, voluntatem saltem virtualiter habet nunquam iterum peccatum committendi. Eaque de causa pœnitentia dicitur status mutatio, quia ab statu peccati ad statum gratiæ pœnitentem transfert, sicuti docuit Augustinus, *lib. 5. homiliar. homil. vltim. in fine.* Gregorius *homil. 34. in Euangel.* Ambros. relatus *cap. 1. & c. de Pœnit. 2. de pœnit. disp. 3.* & alijs.

9. Verùm, si attentè prædictos actus enumeratos à Tridentino *sess.6.cap.6* spectemus, vix inueniemus aliquem actum virtutis specialis pœnitentiæ proprium. Nam detestatio peccati, & illius dolor, si ob pœnam, quam secum trahit à Deo infligendam, concipiatur, actus est virtutis Spei: si ob tantam maiestatem offensam, actus est Charitatis. Vnde, vt pœnitentiæ specialis proprius actus sit, concipi debet detestatio, & dolor de peccatis ob iniuriam Deo factam, & turpitudinem, quæ in hac iniuria, & læsione cernitur, iuxta id, quod tradit Trident. *sess.14.cap.5.*

10. Difficultas autem est, an præcedere debeat necessariò actus charitatis formalis, vt pœnitentia extra Sacramentum efficax sit ad remissionem peccatorum. Negant Scot. *in 4. dist. 14.qu.1.ar.3.§.Ex his.* Gabr. *ib.q.1.ar.2.conc.2. & 3.* Nauarr. *c. 1. n.5.* Suar. *de pœn. disp.9.sect.1 n.6.* Et moueri possunt: quia inde sequeretur, pœnitentiā non esse per se dispositionem necessariam ad remissionem peccati: siquidem inueniret peccatorem actu charitatis perfectè dispositum. Diligenti enim Deum ex toto corde, peccati remissio debetur, iuxta illud Prouerb. 8. *Ego diligentes me diligo.* & 1. Ioann. 4. *Qui diligit, ex Deo natus est.* Secundò, dolor de peccatis, quatenus diuinum honorem lædunt, necessariò imperari debet ex amore diuinum honorem illæsum seruandi: quia eiusdem virtutis est amare honestatem sui obiecti, & odisse malum ei contrarium. At prædictus amor non est amor charitatis, sed pœnitentiæ, seu iustitiæ, & religionis erga Deum: siquidem detestatio huius virtutis est actus. Ergo pœnitentia amorem charitatis non supponit. Tertiò, si prædicto dolori actus charitatis præcederet, necessario inferret quidem detestationem, & dolorem peccati, qui ad charitatem pertineret, & non ad pœnitentiam: siquidem procederet ex amore Dei super omnia.

11. Verùm Canus *relect. de pœnit. part. 3* Petr. de Soto *lect. 4. & 5. de pœnit.* Ægid de Coninch. *de pœnit. disp. 2. dub.6.num. 47.* Paul Layman. *lib.5. sum. tract.6. cap.1. num.4.* Bonac. *de pœn. disp.5.q.1 punct.2.num.3.* & alij censent, formalem actum charitatis præcedere pœnitentiam, quæ extra Sacramentum, & martyrium remittit peccatum. Mouentur authoritate D. Thomæ, *3.p.q.85.art.5.* enumerantis actus, qui ad nostram iustificationem concurrunt, & quinto loco constituentis actum charitatis. *Quintus* (inquit) *est motus charitatis, quo alicui peccatum displicet secundum se ipsum.* Et *artic.6.* describens D. Thom. ea, quæ in iustificatione impij concurrunt, ait: *In iustificatione impij simul est motus liberi arbitrij in Deum, qui est actus fidei per charitatem formatus, & motus liberi arbitrij in peccatum, quod est actus pœnitentiæ.* Horum tamen duorum actuum primus naturaliter præcedit secundum. Nam actus virtutis pœnitentiæ est contra peccatum ex amore Dei: vnde primus actus est ratio, & causa secundi. Secundò, & præcipuè mouentur authoritate Conc. Trid. *sess.14.c.4.* distinguentis contritionem ab attritione, affirmantisque, contritionem charitate perfectam extra Sacramentum iustificare; secùs attritionem. Tertiò ratione: Nemini extra Sacramentum remitti potest peccatum, nisi Deum super omnia diligat, aliàs, vt dixit Ioann. *1. cap. 3. Qui non diligit, manet in morte.* Idque maximè decet: peccato namque à Deo summo bono auertimur. Debemus ergo pœnitentiâ ad ipsum conuerti: quod nulla alia ratione fieri potest, nisi actu perfectæ charitatis. Adde pœnitentiâ Deo reconciliamur, illiúsque amici constituimur: debet ergo ex amore amicitiæ procedere.

12. Hanc sententiam veriorem, & probabiliorem existimo, ideoque censeo, detestationem peccati iustificationi extra Sacramentum proxime disponentem, ex amore Dei super omnia procedere, ac proinde non procedere ex amore seruandi honorem diuinum illæsum, & iniuriam factam recompensandi ob honestatem, & decentiam, quæ in hoc obiecto cernitur; quod est pœnitentiæ specialis formale obiectum: sed ob ipsum Deum, & quatenus bonum illius est, eique debitum. Quod si dicas, inde fieri, actum specialis virtutis pœnitentiæ ad iustificationem extra Sacramentum non disponere proximè, nullum est inconueniens. imo necessariò affirmandum: siquidem Tridentinum contritioni charitate perfectæ remissionem peccati tribuit; contritioni autem, quæ ex turpitudine peccati nascitur, quæque attritio nuncupatur, hanc efficaciam denegat. At detestatio, quæ præcisè ob diuinum honorem illæsum concipitur, necessariò ex turpitudine, quæ in læsione diuini honoris est, nascitur. Ergo huiusmodi detestationi remissio peccati extra Sacramentum concedenda non est. Si verò vrgeas, inde fieri non pœnitentia, sed charitate peccatum extra sacramentum remitti: tum, quia ante ipsam detestationem amor Dei præcedit, qui sufficiens est peccati dimittendi dispositio. Respondeo, negando, peccatum pœnitentia

non remitti: siquidem detestatione remittitur. Etenim, vt *supra* dixi, detestatio peccati prouemens ex charitate, pœnitentia est perfectissima, tametsi non sit specialis virtus a reliquis distincta: amor vero præcedens hanc detestationem non est sufficiens dispositio ad culpæ remissionem, si illius memor sis: quia stante amore, & cognitione peccati suspendere nequis detestationem, ac proinde vtroque actu, & amoris, & detestationis te ad iustificationem disponis. At, si peccati sis immemor, actu solo charitatis, & amoris Dei super omnia te optimè ad iustificationem disponere potes. Neque inde fit tibi peccatum remitti absque illius pœnitentia: quia ille actus charitatis peccati pœnitentia est eminenter: siquidem detestationem inferret, si peccatum obiiceretur, tametsi non sit pœnitentia formalis, quod non videtur necessariò requisitum, vt latè probat Ægid. de Coninch *disputat. 2. de pœnitent. dub. 6. à numer. 5*. Laymann. *libr. 5. summ. tractat. 6. capit. 2. numer. 3*. Ex his constat solutio rationum prioris sententiæ, quibus non oportet sigillatim respondere.

PVNCTVM II.

Qualiter pœnitentiæ virtus peccatum, tam mortale, quàm veniale remittat.

1. *Fides docet, pœnitentiam quodlibet peccatum delere posse.*
2. *Soluuntur obiectiones aliquot.*
3. *Remisso vno mortali, omnia secundùm legem Dei remittuntur.*
4. *Culpa remissa, & pœna æterna remittitur.*
5. *Ad remissionem venialis pœnitentia formalis, vel virtualis requisita est.*
6. *Contritio perfecta omnia remittit.*
7. *Attritionem negant plures sufficere ad venialem remissionem extra sacramentum, & qualiter probant.*
8. *Expenduntur prædictæ rationes.*
9. *Satis est probabile, attritionem, quæ se ad peccata venialia extendit, peccata remittere.*
10. *Oratione Dominica, aliisque precibus veniam expostulantibus, peccatum veniale remittitur.*
11. *Limitat Layman. hanc doctrinam, vt ex imperio charitatis prædictæ orationes procedant.*
12. *Rigida limitatio, etsi probabilis.*
13. *Sola charitas animæ inhærens videtur sufficiens.*
14. *Qualiter pane, aquaque benedicta, & aliis sacramentalibus concedatur venialium remissio.*
15. *Nunquam peccatum, siue veniale, siue mortale, remittitur sine proposito formali, vel virtuali illud non committendi.*
16. *Expenditur triplex discrimen inter propositum cauendi peccata mortalia, vel venialia.*
17. *Peccata sic remittuntur, vt penitus extinguantur. Secùs bona opera ab homine iusto facta per peccatum.*
18. *Quare bona opera reuiuiscant; non verò peccata.*
19. *Proponitur obiectio, & soluitur.*

1. POEnitentia quodlibet peccatum deleri posse, fide tenendum est. Neque enim est vllum peccatum in hac vita ita graue, quod pœnitentia deleri non possit, vti definitur in *cap. Firmiter. de summ. Trinit.* & colligitur ex illo Oseæ 13. *perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum.* & pluribus comprobat Bellarm. *libr. 2. de grat. & libero arbitr. cap. 5.*

2. Neque obstat affirmari Matth. 12. *numer.* 31. Marc. 3. 29. Lucæ 12. 10. blasphemiam in Spiritum Sanctum, neque in hoc sæculo, neque in futuro remitti, quia id dictum non est, quasi id nunquam remittatur: credi enim probabiliter potest, aliquos ex illis, qui in Christum blasphemabant, affirmantes in Beelzebub eiicere Dæmonia, conuersos esse, & remissionem illius, aliorumque peccatorum fuisse consecutos. Sed ideo negatur, eorum peccatum in Spiritum sanctum in hoc sæculo, vel in futuro remitti: quia regulariter, inquam, & ordinariè non remittitur, eo quod illius non doleant. Quod prouenit ex malitia, qua peccant, ob quam nullam in peccato excusationem habent, merenturque à Deo deseri. Quòd si roges, qua de causa blasphemiam illam Iudæorum, qua Iudæi miracula Christi Domini Beelzebub tribuebant, appellauerit Christus Dominus peccatum contra Spiritum sanctum, cùm potius contra ipsum fuerit? Multipliciter Maldonat. *in prædictum locum* Matth. respondet. Sed ea responsio mihi videtur germana, ideò aduersus Spiritum sanctum prædictum, peccatum fuisse: quia erat aduersus effectum, qui Spiritui sancto specialiter tribuitur. Etenim Spiritui sancto specialiter appropriatur illuminare mentes in veritatis cognitionem, & manifestationem. At illi Iudæi de Christo blasphemantes à Spiritu sancto illuminati erant, eiusque dono cognoscebant, miracula Christi Domini vera esse, neque a malo Spiritu procedere potuisse. Affirmare ergo ea miracula Principi Dæmoniorum esse tribuenda, est lucem à diuino Spiritu communicatam obscurare, illiusque diuinæ communicationi, & efficaciæ resistere.

Neque item obstat, quod 1. Ioann. 5. n. 16. affirmatur, pro peccato ad mortem exorandum non esse, quasi illius salus omnino sit desperata. Nam vt bene explicat *ibi* Caietan. non prohibuit Ioannes pro peccato ad mortem exorare: solum enim declarauit se nolle præcipere, vt pro eo rogetur: quia esto ex parte petentis omnes conditiones adsint, vt petitio effectum obtineat: ex parte tamen illius, pro quo fit petitio, effectus impeditur. Qui enim ita peccat, vt in eo peccato vsque ad mortem perseuerare intendat, satis indispositum se reddit veniæ impetrandæ, cuiuslibet pij viri precibus, & orationibus.

Neque tertiò obstat dixisse Paulum ad Hebr. 6. *Impossibile est, eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cœleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutésque sæculi venturi, & prolapsi sunt, iterum renouari ad pœnitentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, & ostentui habentes.* Quia, si expositioni Caietan. in hunc locum adhæremus, nullatenus probatur, voluisse Paulum, lapsos post Baptismum, Confirmationem, & verbi diuini doctrinam, nullum remedium habituros, sed non esse habituros remedium Baptismi iterationem: esset enim talis iteratio quædam recrucifixio Filij Dei sibimetipsis. Etenim Baptismo moriuntur in Christo, & quasi cum illo sepeliuntur, ad nouitatem vitæ resurgunt. Si ergo vellent iterum Baptismo renouari, sanè Christum in semetipsis crucifigerent, & sepelirent, cùm tamen vnica mors, sepultura & resurrectio illius fuerit, vnicoque Baptismo significari possit. Quod clariùs explicant sequentia verba, *& ostentui habentes*: quasi diceret. Hæc recrucifixio Filij Dei in illius publicam ignominiam cedit. Quod si non de renouatione per Baptismum, sed per pœnitentiam locus Pauli intelligendus sit, vt plures recentiores apud Cornelium *ibi* asserunt, verbum illud, *impossibile*, pro difficili sumendum est, iuxta illud Ierem. 13. *Si mutare potest Æthiops pellem suam, & pardus varietates suas, & vos, scilicet, Iudæi, poteritis bene agere, cum didiceritis male.* Et Sapient. 12. de Chananæis dicitur. *Non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum.* Et Ioan. 12. *Propterea non poterant credere: quia iterum dixit Isaias: Excæcauit oculos eorum, & indurauit cor eorum.* Quibus locis, vt passim Patres declarant, non de impotentia absoluta, sed morali, id est, de difficultate graui verba prædicta intelliguntur.

Neque quartò obstat, quòd idem Paul. ad Hebr. 10. dixerit: *Voluntariè enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia.* Si igitur nulla hostia nec sacrificium prædictis superest, iam eorum salus desperata est. Non, inquam, obstat: quia hæc verba, vt inquit Caietan. non de pœnitentia Sacramenti, sed de pœnitentia Baptismi intelliguntur: quasi diceret Paulus. Voluntariè peccantibus post Baptismum non relinquitur Christus iterum in Baptismo crucifigendus: quia neque iterum Christus crucifigendus est in se, neque in Baptismo denuò restituto. Si vero hostia, & sacrificium pro pœnitentia sumantur, iuxta illud Psalm. 50. *Sacrificium Deo, spiritus contribulatus.* Voluntariè peccantibus non relinquitur pœnitentia, nisi difficillimè pro peccatis. Apertius tamen horum verborum sensum explicuit Ægidius de Coninch. *de pœnitentia, disputat. 2. dub. 1. in fine*, affirmans, Iudæis post acceptam veritatis notitiam, volentibúsque legem Moysis cum lege Christi coniungere, & sic voluntariè peccantibus, non relinquitur hostia pro peccatis: quia nec illis prodest, quam Christus de se obtulit, neque ex hostiæ, quæ in antiqua lege offerebantur, cùm iam sint omninò abolitæ.

3. Rursus pœnitentia ita remittit peccatum, vt vno remisso omnia mortalia secundum legem Dei remittantur. Remittitur namque peccatum infusa gratia, & charitate, quæ omnibus peccatis æquè repugnat. Notanter dixi, *omnia mortalia*, quia venialia gratiæ, & charitati simplici non contradicunt, ideoque vnum sine alio remitti potest. Nunquam autem remittitur, quin simul infundatur gratia, vt pluribus firmat Suar. *disp. 11. sect. 2. num.* 20. aduersùs Bonauent. & Alens. quia peccatori, & inimico Dei nunquam remittitur: neque enim ad eius remissionem, stante inimicitia, se disponere potest. Iusto autem, etsi per diuinam potentiam remitti possit absque vlla gratiæ infusione; sed non ex lege à Deo statuta. Decuit enim maculam, & deformitatem peccati, gratiæ pulchritudine deleri, quæ licet ex se cum peccato veniali non pugnet, pugnat tamen ex intentione Dei volentis ex gratia peccatum veniale remittere, & non aliter.

4. Remissa culpa, si mortalis sit, & pœna æterna remittitur: quia nequis filius Dei, & hæres regni cælestis esse, & si-

mus addictus pœnæ æternæ sustinendæ, vti colligitur ex Paulo ad Rom. 8. & tradit Trident. *sess. 6. cap. 7. & 14.* Attamen aliqua pœna temporalis, qualem Deus ab amico iustè iudicat exigendam, sæpe sæpius fuit nenda, monet, prout docuit idem Trident. *actia sess. 6. cap. 14.* & sumitur apertè ex illo *Num.* 20. *& Deuteron.* 33. vbi Moyses, & Aaron priuantur terræ promissionis introitu, in pœnam delicti præuaricationis iam remissi: & 2 *Reg.* 12. punitur Dauid morte filij, eò quod occasionem dederit amicis blasphemandi: & Ioelis 2. monet Deus, conuersionem nostram fieri ex toto corde, in ieiunio, in fletu, & in planctu: ideoque consulunt Cyprian. *lib. de Lapsis.* Tertullian. *de pœnit.* Chrysost. *hom. de pœnit. & confess.* Gregor. *hom. 20. in Euang.* & alij Patres, post acceptam iustitiam, pœnitentiæ opera exercere: quia credunt aliquid restare pro peccatis remissis satisfaciendum. Dixi, *sæpe sæpius*: quia aliquando ita intensa, & feruens contritio esse potest, vt virtute illius charitate informata, non solum æterna pœna, sed etiam quælibet alia temporalis debita aboleatur. At, si de peccatis venialibus loquamur, cùm hæc non mereantur æternam pœnam, sed temporalem; regulariter illis remissis, & pœna illis debita remittitur; aliquando tamen ita tepidus dolor esse potest, vt, licèt culpam purget, reatum alicuius pœnæ subeundum relinquat.

5. Deinde ad remissionem venialis pœnitentia formalis, vel virtualis requiritur, vti docent D. Thom. 3. *part. quæst.* 87. *art.* 1. ibi Suar. & Vasq. Coninch. *disp. 2. dub. 14 num.* 122. Laymann *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. num.* 12. Nam, cùm per veniale peccatum aliquo modo nostra voluntas a Dei voluntate auertatur, decuit, hanc auersionem noua diuinæ voluntati subiectione deleri. Hæc autem pœnitentia supernaturalis esse debet, id est, ex motiuo supernaturali; alias peccato veniali, quod diuinum honorem, authoritatem, & amicitiam offendit, non opponeretur. Præterquam quod remissio peccati venialis supernaturalis est, quippe supernaturalis salutis nostræ fini congruit. Ergo pœnitentia, quæ huic remissioni necessaria est, supernaturalis esse debet, cùm finis, & media proportionem habere debeant: & tradit Ægid. de Coninch. *de pœnit. disp. 2. dub.* 14 *concl.* 3.

6. Hæc igitur pœnitentia, si sit contritio absoluta, & perfecta, detestans peccatum veniale, quia Deo displicet, & eius amicitiam, & honorem aliquo modo lædit, sufficiens dispositio est ad omnium peccatorum remissionem: nullum enim peccatum cum ea dispositione consistere potest.

7. An verò ea attritio, quæ ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ, & Purgatorij concipitur, sufficiens sit in homine iusto ad remissionem venialium extra sacramentum, non conueniunt Doctores. Negant Vasq. *t. 4. de pœnit. q. 87. art. 1 dub.* 2. *n.* 6. Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. n.* 14. Mouentur: quia inde sequeretur, nunquam pœnitentiæ sacramento peccatum veniale remitti; quia nunquam remitti potest, quin illius saltem attritionem habeas: hæc enim est necessaria ad effectum sacramenti dispositio: at posita attritione, iam ipsum peccatum remittitur: non igitur sacramentum pœnitentiæ operari remissionem potest. Secundo, per peccatum veniale quodammodo auertimur a Deo, cuius que amicitia: debemus ergo formaliter, seu virtualiter ad ipsum conuerti. Sed attritio non est ad Deum conuersio, quippe non est actus charitatis. Ergo attritio non est per se sufficiens dispositio ad peccati extra sacramentum, remissionem. Tertiò, non remittitur peccatum, etiam veniale: nisi media gratiæ infusione: at vt gratia extra sacramentum infundatur, expostulat actum meritorium, qui ad finem supernaturalem ordinetur formaliter, vel virtualiter, aliàs cum ipsa gratia proportionem non habebit, ideòque dixit S. Th. 1. 2. q. 114. *art.* 4. meritum vitæ æternæ primò pertinere ad charitatem; ad alias autem virtutes secundariò, quatenus à charitate imperantur. Ergo attritio, quæ à charitate non procedit, vel imperatur, neque remissionem peccati, neque gratiæ augmentum obtinere poterit.

8. Sed hæ rationes non conuincunt. Primæ rationi respondet Coninch. *disp. 2. de pœn. dub.* 14 *n.* 126. in homine iusto attritionem peccatorum venialium nō impetrare omnium illorum remissionem, sed aliquorum, prout diuinæ bonitati beneplacitum fuerit: quia non in vi dispositionis, & satisfactionis, sed meriti peccatorum remissionem [illegible], ideoque plura peccata Sacramento Pœnitentiæ remittenda relinquuntur. Sed displicet hæc solutio, eo quod gratis asseritur, vt[illegible] attritionis aliqua peccata remittit, & non omnia, cùm æque omnium sit detestatio. Item, sine fundamento negat, non remitti peccata vi dispositionis, sed solius meriti, cùm vtrumque rationem [illegible] contineat, & meriti compensatione gratiæ, & dispositionis competat [illegible] peccatorum. Secundò respondent alij [illegible], peccata venialia Sacramento Pœnitentiæ de facto [illegible]: quia id per accidens est, cum iam [illegible]. Sed hæc responsio sustineri non potest, [illegible] sacramento Pœnitentiæ [illegible] per accidens [illegible] Ergo per se [illegible] Non [illegible] sacramento Pœnitentiæ vnquam [illegible] possunt. Quocirca respon-

[illegible] sacramenti venialia [illegible], sacramentum quoque Pœnitentiæ [illegible], sufficit fieri, venialium remissionem, [illegible] homini peccatori peccatum mortale remittitur. [illegible] in mortali non solum illius, sed venialium [illegible] habeas, & ea attritione sacramentum Pœnitentiæ recipias, [illegible] sacramentum non solum mortale, sed venialia [illegible]. Ergo iam aliquando peccata venialia vi eo. [illegible] remittuntur, tametsi in homine iusto non remittantur [illegible] sicuti nec contritio mortalia remittuntur, [illegible] remissa; quod non est inconueniens. Secunda minus vrget. Fateor, per peccatum veniale quodammodo nos auerti à Deo, ideoque fieri conuersionem; sed quia hæc nō est formalis auersio nec formalis inimicitia, sed virtualis, quatenus est opus diuinæ voluntati aduersum, eique displicet; optime accedere[illegible] gratia aboleri potest conuersione, quæ Deo placeat, eiusque voluntati grata sit: tametsi formale motiuum gratitudinis, & diuinæ complacentiæ non habeat. Tertiæ. Admitto nullum peccatum veniale remitti sine infusione gratiæ, neque gratiam infundi absque motu liberi arbitrij in finem supernaturalem formaliter, vel virtualiter. nego tamen detestationem peccati ob illius turpitudinem, vel ob priuationem gloriæ, seu æternam damnationem non esse motum in finem supernaturalem, siquidem diuina fide cognoscitur peccatum detestatum, consecutionem [illegible] supernaturalis impedire. Et ex hoc motiuo concepta detestatio.

9. Quare [illegible] existimo, [illegible] probabile esse, in homine iusto attritionem, quæ ad peccata venialia se extendit, & gratiæ augmentum [illegible], & [illegible] illo augmento peccata venialia abolere Suarez [illegible] *de pœnit.* [illegible] *sect.* 3 *assert.* 3. Ægid. de Coninch. *de pœn. disput. 2. dub.* 14 *num.* 124. *concl.* 1. Nam esto sit satis apud Doctores controuersum, an operationes [illegible] virtutum a charitate, vt meritoriæ sint gratiæ augmenti, indigeant charitatis imperio, sed sufficiat illius mouentis, perfectorum relatio, vel tandem fieri ab homine grato supernaturalem finem cognoscente, vti videre est apud Vasquez 1. 2. *disp.* 217 *cap.* 3. Suarez *de gratia. lib. 12. cap. 8. & 9.* Attamen negari non potest, operationibus illis a charitate imperatis meritum diminutum correspondere ab eo, quod imperio charitatis correspondet; alias inutile, & superuacaneum esset, operationes virtutum trahi [illegible] exercere. Ergo, quamuis asseramus (quod sub lite est) [illegible] operationes omnium virtutum imperio charitatis, vt conditione ad meritum, cùm ex se meritum habeant ea conditione posita: videtur efficacius adstricte, & attritionem hominis iusti procedentem ex virtute speciali pœnitentiæ, prout à imperio charitatis distinctam, meritoriam esse gratiæ augmenti esse, & peccatorum, quibus opponitur, remissiuam.

10. Non solum attritione hominis iusti peccati venialis remissio obtinetur, sed etiam Oratione Dominica, aliisque precibus veniam expostulantibus, vti docet S. Augustinus *in Enchirid. cap.* 71. *& lib.* 50 *homil. vlt. cap.* 5. Quinimmo aliis operibus bonis virtutis, scilicet, ieiunio, eleemosyna, humiliatione, si pro impetranda illorum remissione fiant. Nam hæc tacita postulatio, & impetrandæ remissionis venialium voluntas, est virtualis eorum detestatio, vt [illegible] Ægid. de Coninch *disp. de pœnitent dub.* 14. [illegible] *numer.* 129. Non enim possumus serio actiuitate liberari a peccatis, quin ea peccata nobis displiceant.

11. Limitat tamen hanc doctrinam P. Paul. Layman. *libr.* 5. *summ. tract. 6 cap. 4. num.* 15. dummodo ex imperio charitatis ea opera procedant, motus ea feruentia, quam [illegible] tradit *lib. 2. summ. tract. 3. de charit. cap. 1* à *num.* 2. scilicet, nulla opera virtutis prodesse homini ad meritum sine eo, quod à charitate [illegible], vel imperentur. [illegible] diuinis amicitia [illegible], & æterna [illegible] Deo [illegible], [illegible] cam [illegible] motu charitatis [illegible]. [illegible], inquit, appellatur charitas [illegible] virtutem forma [illegible] ad promerendam vitam æternam [illegible] à [illegible] charitate motione & imperio. A charitate [illegible], & [illegible] acceptunt. Ideoque [illegible] Paul. *ad Coloss.* [illegible] charitatem esse vinculum perfectionis & *1. ad Corinth.* [illegible] charitate nulla esse, charitate autem [illegible], vt nec fides ipsa supernaturalis esse possit, nisi quatenus per charitatem operatur, vt docet *ad Gal.* 5.

12. Sed hæc limitatio, etsi probabilis sit, mihi tamen semper difficilis visa est: ex ea namque manifeste [illegible], saltem seculares homines, vix [illegible] vitam æternam, tametsi plures actus virtutum [illegible] & [illegible] exerceant. Quis enim est ita [illegible], & [illegible] qui omnia opera virtutum ex [illegible] charitatis præstet? Alias si ob multa opera virtutum [illegible] esse accipienda [illegible] ea, quæ propter Deum [illegible] amore [illegible] facta quæ [illegible] quibus beatitudo [illegible] necessitate pauperis [illegible] sunt, [illegible] Christi [illegible] colligitur ex illo [illegible] *Quando te vidimus esurientem* [illegible] & [illegible] diuersa merces recipiens D[illegible] in

in nomine Discipuli, vel Prophetam in nomine Prophetæ, vel minimum Christi seruum in nomine serui, promittitur Matthæi 10. Eadem enim merces omnibus concedenda esset, cùm ratio meriti vna sit.

13. Quocirca crederem, satis probabile esse solam charitatem animæ inhærentem sufficientem esse, vt reliquarum virtutum operationes meritoriæ sint, & charitatis augmenti, & remunerationis æternæ: maximè si huic charitati aliqua actualis relatio, qua te, tuaque omnia in Deum, vt supremum bonum, & vltimum finem referas, adiungatur. Neque enim credendum est, pijssimum, & benignissimum Deum, tot opera virtutum suorum amicorum absque præmio vitæ æternæ relicturum, eò quod ex relatione actuali in ipsum non processerint: satis enim videtur esse, quòd ad ipsum virtualiter referantur, quatenus sunt opera amici, & de obiecto sibi grato. Neque aliud colligitur ex verbis Apostoli charitatem commendantis. Fateor namque, omnia opera virtutis ad meritum beatitudinis inutilia esse absque charitate habituali: quia ab hac charitate, tanquam à radice accipiunt, vim, & efficaciam merendi: nego tamen inutilia esse absque actu proprio charitatis. Adde esse satis probabile charitatem, dum in anima residet, obiecta aliarum virtutum attingere, & simul, cum alijs virtutibus suos actus operari. Quòd si ita est, optimè intelligitur, qua ratione reliquarum virtutum charitas forma sit, radix, & perfectio. Sed de his alibi latiùs.

14. Insuper pani, aquæque benedictæ, alijsque sacramentalibus virtus peccata venialia remittendi tribuitur, non quidem per se, & vi sua, aliàs essent Sacramenta, sed quatenus ex orationibus Ecclesiæ vim habent à Deo impetrandi pium motum voluntatis, quo venialia remitti possunt, sicuti habent potestatem compescendi Dæmones, sedandi tempestates, & noxia remouendi, vt latius docuit D. Thom. *quæst.* 87. *art.* 3. Suar. *de pœnitent. disp.* 11. *sect.* 2. Ægid. de Coninch. *q.* 71. *art.* 3. *dub. vnico, concl.* 2. Paul. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 4. *num.* 16. *corol.* 8.

15. Adde: nullum peccatum, siue mortale, siue veniale remittitur absque proposito formali, vel virtuali, nunquam illud iterum committendi: quia remitti non potest absque seria detestatione, illius peccati voluntatem, & affectum excludente: potes tamen, probabilem timorem habere in illud peccatum incidendi, si occasio se obtulerit: quinimo spectata tua fragili conditione iudicare casurum, quia hoc iudicium, & timor consistere potest cum efficaci voluntate actuali id peccatum pro viribus fugiendi, vti notarunt Ægid. de Coninch. *disp.* 2. *de pœnit. dub.* 14. *concl.* 7. Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 4. *assert.* 8.

16. Ex quibus triplex discrimen accipe inter propositum requisitum ad remissionem mortalis, & requisitum ad remissionem venialis. Primum est. Propositum requisitum ad remissionem peccati mortalis non solum opponitur peccato expressè detestato, sed cuicunque alteri: siquidem gratia vi cuius mortale remittitur, æquè omnibus mortalibus contradicit: at propositum requisitum ad venialis remissionem, non indiget opponi omnibus alijs venialibus, cum gratia compati possit cum omnibus peccatis venialibus. Sed fateor, hoc discrimen, quod verissimum est, non satis consequenter adstrui à Paulo Layman. ipse enim affirmat, nullam detestationem peccati, nullúmque illius vitandi propositum esse venialis remissiuum, nisi à charitate procedat, vel imperetur, seu nisi ex motiuo placendi Deo concipiatur. Cùm ergo hoc motiuum æquè omnia venialia peccata afficiat, efficitur sanè in sententia Laym. non posse detestari vnum peccatum veniale, absque alio, detestatione sufficiente ad illius remissionem: quod ipse repugnat concedere. Secundum est. Propositum peccati mortalis vitandi est absolutum, vitandi, inquam, omnia mortalia, tam singulariter, quàm collectiuè sumpta: quia omnia diuina gratia adiutus vitare potes: at propositum vitandi venialia non est ita absolutum, sed est propositum vitandi omnia, prout humana fragilitas permiserit, & singula absolutè: quia aliter vitare spectata gratia, quæ communiter concedi solet, impossibile est.

Tertium est. Propositum vitandi venialia non est necessario ita firmum, & efficax, sicuti propositum vitandi mortale, neque ita efficaciter animum mouet ad fugiendas peccati venialis occasiones, sicuti mouet propositum vitandi mortale. Etenim peccatum mortale animæ malum longè grauius est, quàm veniale, difficiliúsque incuritur, cúm tamen occasiones committendi venialia passim contingant. Ex quo vlteriùs prudentissimè inferunt prædicti Doctores facilius absolui posse relabentes in eandem speciem peccati venialis, quàm mortalis, quòd ipse relapsus non sit indicium defectus doloris ad illius remissionem necessarij, cùm prouenire possit ex occasionibus frequenter oblatis, quæ non sic in peccatis mortalibus contingunt, à quarum fuga facilè excusantur, præcipuè si absque incommodo id facere non possint.

17. Ad extremum aduerte. Peccata, siue mortalia, siue venialia, sic per pœnitentiam remittuntur, vt penitus deleantur, & extinguantur, iuxta illud Actorum 3. *Pœnitemini, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra.* Illis autem semel extinctis, tametsi pœnitentis à iustitia recepta deerrat, illorum Deus nunquam amplius ad punitionem recordatur: quia, vt dicit Paul. ad Rom. 11. *Sine pœnitentia sunt dona, & vocatio Dei.* Quòd si dicas, peccata non absolutè remittenda per pœnitentiam, sed sub conditione si in pœnitentia perseuerauerit, obstat: quia illa non esset peccati præsens remissio, sed futura, neque per pœnitentiam esse deletum peccatum, sed delendum, neque reconciliatus peccator, sed reconciliandus, quod repugnat Trident. & Scripturæ sæpè affirmanti, pœnitentia mundari nostra delicta, vti pluribus confirmat Gratian. *de pœnit. d. 1. distinct.* 4. & D. Thom. *q.* 88. *art.* 1. & alij passim. E contra bona opera ab homine iusto facta non penitùs extinguuntur peccato, sed suspenduntur, & impediuntur à remuneratione, dum peccatum persistit: eo autem sublato, redeunt, ac si nunquam extincta essent: de qua re latè Suar. *opusculo speciali de reuiuiscentia merit.* Vasq. 1. 2. t. 2. *disp.* 211. *cap.* 5. Ægid. de Coninck. *de pœnit. disp.* 2. *dub.* 20.

18. Quòd si roges, quare bona opera reuiuiscant ad præmium, sublato peccato: peccata verò remissa, in iniata gratia, non redeunt ad pœnam? Respondeo: quia Deus pronior est ad præmium, quàm ad pœnam, ad misericordiam, quàm ad iustitiam, iuxta illud: *Et misericordia eius super omnia opera eius.* Et quia peccatis applicatur Christi plena satisfactio; ideóque redire non possunt: bonis verò operibus non applicatur peccatum, vt illorum satisfactio, neque vt forma, ea bona opera extinguens, sed solùm vt impediens eorum præmium. Quare peccato remisso optimè ad præmium redire possunt. Adde, diuinam bonitatem maximè decere, bona opera facta a suis amicis, ab amicitia posteà deuiantibus, apud se remuneranda retinere, si ad amicitiam redierint. At nullatenus decet, nec fieri potest, peccata remissa apud se punienda retinere, si à iustitia recesserint.

19. Neque obstat, quòd per Prophetam Ezech. *c.* 18. æquè asserat Deus, se non recordaturum tuorum bonorum operum, si à iustitia discesseris, sicuti asserit, se non recordaturum amplius iniquitatum, quas operatus es, si illarum pœnitentiam egeris: quia id intelligi debet, dum in iniquitate perseuerauer is: quia, eo statu durante, non amplius bonorum operum recordatur Deus, ac si nunquam facta fuissent. At, si ab statu peccati in statum gratiæ te receperis, omnia bona opera, quia per peccatum sepulta erant, reuiuiscunt: aliàs pœnitentia facta, & iustitia accepta, recordaretur Deus tuarum iniquitatum: siquidem ob illarum causam opera bona anteà facta, & præmio digna priuarentur præmio, iniquitásque remissa tibi non leuiter noceret, contra Ezechielem, *cap.* 18. & 33.

PVNCTVM III.

Qualiter Pœnitentiæ virtus omnibus adultis necessaria sit.

1. *Pœnitentiam omnibus adultis peccatum mortale committentibus necessariam esse, fides docet.*
   Quæ pœnitentia, attritio, an contritio?
2. *Sub distinctione respondetur.*
3. *Examinatur quædam limitatio superioris doctrinæ de articulo mortis.*
4. *Absque formali detestatione aliquando contingit iustificatio.*
5. *Pœnitentia peccati tibi necessaria est triplici euentu.*
6. *Alios euentus plures Doctores enumerant: sed non placent.*
7. *In articulo mortis pœnitentia per se necessaria est.*
8. *Extra articulum mortis nullum signari potest tempus determinatum.*
9. *Ex diuino præcepto obligaris, secundùm probabiliorem, communémque sententiam, ne diu pœnitentiam differas.*
10. *Soluitur quædam obiectio.*
11. *Remissis peccatis nulla superest obligatio positiuæ detestationis, nisi Sacramentum sis suscepturus.*

1. POenitentiam formalem, vel virtualem esse necessariam ad salutem omnibus adultis peccatum mortale committentibus, docet Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. sumitúrque ex illo Lucæ 3. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Ratióque est manifesta: nam per peccatum nostra voluntas diuinæ legi aduersatur, eius amicitia perditur, & diuina authoritas offenditur, & contemnitur, nobísque ipsis graue malum irrogamus. Tenemur ergo procurare, quoad fieri possit hanc auersionem de medio tollere, tum ex charitate, qua amicitiam perditam obligamur restaurare, tum ex iustitia, seu spe alij virtute pœnitentiæ, qua diuinæ authoritati læsæ, & offensæ satisfacere debemus, tum ex virtute, qua damnum, quod nobis intulimus, resarcire debemus. At his omnibus obligationibus pœnitentia satisfacit, vt ex præcedenti Puncto constat. Est igitur pœnitentia necessaria.

2. Sed quæ pœnitentia, contritione, an attritio? Distinguendum est, si occasio suppetit recipiendi Baptismum, vel Pœnitentiam, sola attritio sufficit: quia vt ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 4. manifestè colligitur, ea est sufficiens dispositio, vt sacramentum gratiam conferat, diuinam amicitiam restauret, honori diuino læso satisfactionem præstet, & peccatum commissum non noceat; quæ sunt causæ ob quas pœnitentia necessaria est. Atque ita docent alijs relatis Henriq. *lib.* 4 *de sacram. cap.* 6. *num.* 5. Suar. *de pœnit. disp.* 15. *sect.* 4. *n.* 13. Ægid. de Coninch. *disp.* 3. *de pœnit. dub.* 1. *n.* 4. Paul Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 3. *n.* 1. Bonac. *disp. de sacram. Pœn. q.* 1. *punct.* 2. & latius *q.* 5 *par.* 2.

3. Limitant tamen communiter Doctores, quos refert, & sequitur Valent. *t.* 4. *disp.* 7. *qu.* 8 *punct.* 4. *ad prin.* Ægid. de Coninch. *disp.* 3. *dub.* 1. *num.* 6. Filliuccius *tractat.* 6. *c.* 8. *quæst.* 7. Zerola *de Sacram. Pœnit. quæst.* 24 Layman *lib.* 5. *summ. tract.* 6. *c.* 2. *circa finem.* Bonac. *disp.* 5. *qu.* 5. *sect.* 1. *part.* 2. *n.* 5. ne id procedat in articulo mortis: ob periculum enim æternæ damnationis, videris obligatus, contritione te ad sacramentum suscipiendum disponere: etenim, cùm sub lite sit, an attritio cognita sufficiat: vt Baptismus, & Pœnitentia effectum habeant: id enim negant Sotus *de natura & gratia cap.* 15. Nauarr. *summ. cap.* 1. *numer.* 37. & 41. & alij apud Valent. *de pœnitent. quæst.* 92. *dub.* 3 Suar. *disput.* 5. *sect.* 3. *& disput.* 20. *sect.* 1. si ad habendam contritionem non te excitas, censeris æternam salutem contemnere: quod est charitati propriæ, & diuinæ amicitiæ aduersum.

Cæterum si certus moraliter esses, te ad sacramentum suscipiendum attritione disponi, crederem nullam tibi esse obligationem conandi ad contritionem: quia vt ex prædictis Doctoribus constat & latiùs *infrà* tradem*us*, ita certus esse potes attritionem esse sufficientem dispositionem ad gratiam in sacramento suscipiendam, vt nullam in contrarium firmam dubitandi rationem habere possis. Non igitur censeri potes, propriam salutem contemnere sic sacramentum suscipiens; quippe nulli morali periculo damnationis te exponis. At quia moraliter de attritione certus esse non potes, ideo regulariter existimo, te obligatum esse contritionem procurare, vt saltem attritionem attingas. Etenim si in eo periculo constitutus, sola attritionis diligentia contentus sis, timere sanè potes, nec attritionem sufficientem habiturum. Vt ergo attritionem habeas, contritionem procurare debes. Sic docuerunt Ægid & Layman. *supra.* Vide quæ diximus *tract. de char. disp.* 1. *p.* 4.

4. Notanter dixi, pœnitentiam formalem, vel virtualem necessariam esse: nam vt ex præcedentibus constat, aliquando remissio peccatorum, & iustificatio contingit ex sola dilectione Dei super omnia, absque formali peccatorum detestatione, & dolore: quin imò ex solo desiderio absoluto, & efficaci beatitudinis obtinendæ, & damnationis fugiendæ, medijs sacramentis Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ, &c. si bona fide immemor peccatorum ea sacramenta recipias: quia dilectio Dei super omnia contritionem virtualiter continet; desiderium beatitudinis attritionem. Solum Confessionis Sacramentum attritionem, vel contritionem formalem expostulat, quia aliàs non esset confessio dolorosa, vt bene notauit Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 2. *n.* 3.

5. Sed rogabis, quo tempore necessitas pœnitentiæ te astringat, sciens, peccatum mortale commisisse, neque illius sufficienter pœnituisse? Respondeo, si de necessitate per accidens sermo sit, triplici tempore obligaris. Primò cum aliquod sacramentum suscepturus es, vel ex officio administraturus: quia obligaris dignè & sanctè sacramenta suscipere, & ministrare, vt latè dictum est *tract.* 18. *de sacram in genere.* Secundò si certò credas, ob tuum peccatum graui et Communitatem esse à Deo puniendam, vt contigit Israëlitis ob peccatum Achan. Ios. 7. & ob peccatum Dauid, 2. Reg. 24. Sed raro hæc certitudo concipi potest. Tertiò si grauibus tentationibus es vexandus, quas vincere non præsumis absque dolore peccati commissi, illiusque remissione obtenta. His igitur temporibus dixi, per accidens te obligatum esse ad pœnitentiam: quia non ex pœnitentia, sed ex alijs virtutibus, scilicet ex religione, charitate, fide, vel temperantia obligaris peccati pœnitere, ideoque omissio pœnitentiæ non est peccatũ distinctum ab eo quod committis indignè sacramenta suscipiendo, vel ministrando, bonum commune contemnendo, tentationibus succumbendo, sicuti notauit Suar. *disp.* 15 *sect* 6. Coninch. *disput.* 3. *de pœnitent. dub.* 2 *à numer.* 18 Laymann. *libr.* 5. *summ. tractat.* 6. *capit.* 2. *num.* 4 Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 5. *sect.* 1 *p.* 2. *n.* 5.

6. His addunt Nauarr. *cap.* 1 *num.* 11. Valent. *t.* 4. *disp* 7. *qu.* 8. *p.* 4. *post med.* Zerola *de pœnit cap* 7. *qu.* 14. si ob publicam aliquam necessitatem preces fusurus sis: quia videris obligatus impedimentum impetrationis remouere. Alij, vt Angel. *verb. Feria n.* 4. & Scot *in* 3 *dist.* 27. *art.* 3. § *Quantum ad secundum.* censent, te esse obligatũ pœnitere, si dies festus occurrat: quia aliàs non potes rite diem festum sanctificare. Habetque Leuit. 23. *num.* 29. *&* 32. afflictionem animæ in die Sabbathi præcipiens: quod de afflictione per contritionem videtur esse intelligendum.

Sed hæc admittenda non sunt, sicuti neque admittit Vasq. *de pœnit quæst.* 86. *art.* 2. *dub.* 6 Suar. *disp.* 15. *sect.* 6 Bonac *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 5 *sect.* 1. *p.* 2. *num.* 6 Non primum: quia sæpe non teneris ob publicam necessitatem preces fundere; & consequenter, nec te ad impetrandum disponere. Et esto, preces ex obligatione fundas, non obinde obligaris omnia impedimenta impetrationis remouere; aliàs sub graui culpa, & vagationem mentis, & peccata fugere esses obligatus: siquidem sæpè hæc impedimento sunt, ne postulatum impetres. Adde. Peccatum esto sit impedimentum peccatori, vt exaudiatur, cùm pro se orat, at, cum orationem in aliorum fauorem fundit, impedimentum absolutè non est: quia impetratio non tam nititur merito postulantis, quàm merito Christi, in cuius nomine postulatur Non secundum: quia dies festos nulla alia via, quàm præcepta, tenemur sanctificare: at nullum est præceptum eos sanctificandi per contritionem, vel sacramenti Pœnitentiæ susceptionem; sed tantum per sacri auditionem, & ab operibus seruilibus abstinentiam. Ergo, &c. Neque locus Leuit. 23. nobis est contrarius: quia ibi non præcipitur afflictio animæ per contritionem, & dolorem, sed per ieiunia, aliaque pœnitentiæ exterioris opera: siquidem transgressores pœna mortis afficiuntur: quod ob omissam contritionem esse non poterat, vtpote internam, & incognitam. Et præterea, quia ea lege innocentes tenebantur, qui tamen ad contritionem obligati non sunt.

7. Verum, si de necessitate pœnitentiæ per se loquamur, omnes Doctores conueniunt, sub graui culpa te memorem peccati commissi obligatum esse in articulo mortis pœnitere, vel media contritione, si absit copia Confessoris, vel attritione saltem, si Sacramentum absolutionis recipias: quia obligatio recompensandi honorem diuinum læsum, & amicitiam diuinam redintegrandi, & damnationem propriam vitandi, necessario te astringit eo tempore, quo prædictæ obligationi satisfacere potes. At, si eam satisfactionem in articulo mortis omittas, non superest tempus, quo præstari possit: quia post hanc vitam non est pœnitentia. Ergo in eo articulo pœnitere teneris. Ex quo fit, sic pœnitentiam omittentem speciale peccatum impœnitentiæ committere. Nam, licèt D. Thom. 2. 2. *q.* 14. *art.* 2. dixerit perseuerantiam in peccatis vsque ad mortem, non esse speciale peccatum, intelligi debet comparatione illius, qui non aduertit obligationem, quam habet pœnitentiæ, secùs qui illius memor est.

8 Extra periculum mortis signari non potest tempus determinatum, quo extra Sacramentum Pœnitentiæ pœnitêre de peccatis obligeris: nam esto affirmet Sotus *in* 4. *dist.* 17. *qu.* 2. *artic* 6. *conclus.* 5. te obligatum esse conteri eo tempore, quo tenebaris ex præcepto Ecclesiæ peccata confiteri, & ob impotentiam excusaris, cæteri Doctores eam obligationem reprobant: quia ex obligatione absolutionis suscipiendæ obligatio ad contritionem nasci non potest: quippe est res omninò distincta.

Et licèt D. Antonin. 3. *p tit.* 14. *cap.* 18. §. 2. Guillel. Parisiens. *in lib. de Sacram. Pœnitent. cap.* 19. Thomas de Argentina *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 2. *artic.* 4. *ad* 4 Syluest. *verbo, Contritio, num.* 4. affirment, te obligatum esse pœnitere peccati commissi, cum primum data occasione commodè potes, tum ob iniuriam Deo factam, quam velle censeris, quoties illius pœnitere non vis, tum ob periculum æternæ damnationis, quod incurris, tum ob occasionem, quam Deo tribuis, vt te deserat, & permittat in alia peccata labi, iuxta illud Gregorij, *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit.*

Nihilominùs communior sententia, vt videre est apud Vasq. *de pœnitent q.* 86. *art.* 2. *dub.* 5 *n* 9. Ægid. de Coninch. *disp.* 3. *dub.* 3. *num.* 24. Valen. *t* 4 *disp.* 7. *q.* 8. *pun.* 4 Suar. *disp.* 15 *sect.* 6. Bonac. *disp.* 5. *q.* 5 *sect.* 1. *p.* 2 *nu.* 7. Paul. Layman. *lib.* 5 *sum tract.* 6. *cap.* 2. *num.* 5. etsi consultissimum esse dicat, vt statim post commissum peccatum ad pœnitentiam confugias iuxta illud Ecclesiast. *Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subitò enim veniet ira Dei,* &c. attamen hanc obligationem tibi non imponit, vt patet ex communi praxi Ecclesiæ, neminem obligantis fateri tempus pœnitentiæ dilatæ. Neque ob hanc voluntariam dilationem censeris velle formaliter esse in peccato habituali, sed solum velle non remouere illud, quod distinctum est: sicuti non ex eo, quòd nolles impedire nauis submersionem, quia non teneris, sequitur, quod positiuè velis eam submergi. Neque ob hanc dilationem voluntariam periculum morale æternæ damnationis incurris, cùm non sis in articulo mortis constitutus. Neque certum obinde est, te à Deo esse deserendum, & permittendum in noua labi peccata: nam esto huius desertionis occasionem præbeas, benignissimus est, & sua patientia te vult ad pœnitentiam adducere. Denique ob iniuriam illatam, cùm Deo non noceat, obligari non potes ad illius præsentaneam reparationem.

9. Verùm esto, nullum tempus, extra mortis periculum, determinatum signari possit, quo ita pœnitere obligatus sis,

vt

vt anteà obligatus non esses, ideoque probabile sit, extra mortis periculum nullum esse diuinum præceptum pœnitendi, satis insinuarunt Durand. *in 4 dist. 17. q. 10. art. 1. in fine iuncto art. 2.* Caietan. *verbo, contritio, §. Tempus autem* Nauarr. *cap. 1. n. 17.* quia præceptum affirmatiuum esse non potest, nisi tempus illius obligationis exequendæ cognitum sit: attamen nixus authoritate communis sententiæ probabilius existimo, te obligatum esse, ne diu, v. g. post tres, vel quatuor annos, pœnitentiam differas: censeris enim in hac dilatione, tum diuinam amicitiam parui pendere, cuius contemptus non leuiter Deum offendit: ideóque Paul. *ad Roman. 2.* inquit: *An diuitias bonitatis eius, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundùm duritiam tuam, & impœnitens cor tuum, thesaurizas tibi iram.* Cui consonat Prouerb. 1. *Quia vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo vos,* &c. tum propriam salutem: siquidem in mortali diu persistens, grauissimam bonorum spiritualium iacturam facis, manifestúmque periculum incurris, nouum peccatum committendi. Nam vt dixit Gregor. hom. 11. in Ezech. *Peccatorem diu expectat Deus, vt redeat: non redeunti, atque contemnenti ponit offendiculum, vbi grauius impingat.* Et Concil. Mileuitan. *can. 3.* definit, hominem sine gratia iustificante non esse diu à nouo peccato mortali continendum. Item, incurris periculum perpetuæ indurationis; iuxta ea, quæ dicta sunt *ad Rom. 2. & Prouerb. 1.*

10. Neque est verum, incognitum esse tempus huius obligationis exequendæ: nam esto incognitum sit quoad terminum intrinsecum suæ executionis, non tamen quoad terminum extrinsecum: satis enim incognitum est, pœnitentiam non esse longo tempore differendam: sic enim differens, maximè vsque ad finem vitæ, timere potest, non quod deserat peccata; sed quòd peccata illum sint desertura, vt dixit Aug. relatus in *cap. Si quis positus. & cap. Qui egerit. & aliis, de pœnitent. dist. 7.* & colligitur ex Ambros. *in exhortat. ad agendam pœnitentiam.* Cyprian. *lib. 4 epist. 2.* Chrysost. *hom 22. in epist. 2. ad Corinth.* & tradit Henriq. *lib. 4. de Sacram. cap. 6.* Suar. *disp. 15. sect. 6.* Ægid. de Coninch. *disp. 3. de pœnitentia, dub. 3. n. 32.* Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 2. n. 6.* Vbi optimè aduertit, huic obligationi pœnitendi te satisfacturum, si annuam Confessionem, ab Ecclesia præceptam frequentes. Nam esto, Sacramento non accedas contritus, sed attritus; ea attritio simul cum Sacramento sufficit, vt amicitia diuina restauretur, & peccatum commissum deleatur.

11. Ad extremum aduerte, post peractam pœnitentiam, qua peccata remissa sunt, nullam tibi superesse obligationem nouæ pœnitentiæ, quantumuis peccata memoriæ occurrant: esset enim dura obligatio, & absque vllo fundamento imposita, vti ex D. Thom. *q. 84. art. 8. & 9.* colligunt Suar. *disp. 15. sect. 4.* Ægid. de Coninch. *disp. 3. dub. 4.* Paul. Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 2. in fine* Bonac. *disp. 5. de Sacr. q. 5. sect. 1. p. 2. in fine.* Quinimò existimo, si immemor tuorum peccatorum dilectione Dei super omnia, quę est virtualis contritio, iustificatus sis, te non esse obligatum, extra Sacramentum Pœnitentiæ, detestationem peccatorum habere: quia ad hanc solum teneris, vt peccata tibi remittantur, & in filium, & amicum Dei accepteris, quod prædicta dilectione obtinuisti. Et fortè ob hanc causam dictum est Lucæ 15. iustos pœnitentia non indigere. Atque ita tradunt Cordub. *lib. 1. q. 2. dub. 2.* Vasq. *de pœnit. q. 80. art. 2. dub. 2. n. 11.* Bonac. *d. 5. q. 5. sect. 1. p. 2. n. 3.* Verùm, si clauibus peccata subiicienda sunt, teneris ratione sacramenti illorum habere detestationem: quia peccata materia Sacramenti non sunt, nisi dolore informata, vt *inferiùs* dicemus.

PVNCTVM IV.

De Sacramenti Pœnitentiæ institutione & necessitate.

1. *Esse Sacramentum Pœnitentiæ distinctum ab aliis, fides docet.*
2. *Quando Christus hoc Sacramentum instituit.*
3. *Proponitur quædam obiectio ex Sacramento Ordinis desumpta, & fit illi satis.*
4. *Secunda obiectio ex initio legis Euangelicæ.*
5. *Prædicta obiectio soluitur; & declaratur, quando lex Moysis mortua, & mortifera fuerit.*
6. *Tertia obiectio ex absentia Thomæ Apostoli: & fit illi satis.*
7. *Ad remittendas culpas, & deinde pœnas, est potestas Sacerdotibus concessa.*
8. *Qualiter Apostolis prædicta potestas concessa fuerit* Ioan. 20.
9. *Prædicta potestas est ministerialis.*
10. *Nomine clauium significatur dicta potestas.*
11. *Quæ sint partes essentiales, & integrales Sacramenti Pœnitentiæ.*
12. *Quæ sit eius definitio.*
13. *Qualiter Sacramentum Pœnitentiæ necessarium sit, non solum necessitate præcepti, sed medij.*

1. Esse Sacramentum Pœnitentiæ distinctum à reliquis sacramentis à Christo Domino institutum, definit Trident. *sess. 14. can. 1. & 2.* & Florent. decreto Eugenij *in litteris vnionis.* Apostolis namque, & eorum in sacerdotali Ordine successoribus data est à Christo Domino potestas, vt nomine ipsius hominibus peccata remittant, & retineant, provt causa postulauerit. Debet ergo sufficientia, vel insufficientia causæ nota sacerdotibus esse, vt ipsi retentionem faciant, vel remissionem concedant, cuius concessio, vel retentio manifesta hominibus esse debet, aliàs non esset satis prouisum. At hic modus visibilis remittendi peccata, & reconciliandi homines Deo, distinctus est à reliquis sacramentis, vt de se liquet. Ergo hoc sacramentum Pœnitentiæ est à reliquis distinctum.

2. Instituit autem Christus Dominus hoc Sacramentum, cùm post resurrectionem Apostolis, absente Thoma, apparuit Ioan. 20. ipsisque dixit: *Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis (inquit Trident. *sess. 14. cap. 1.*) potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos Apostolis, & eorum legitimis (in sacerdotali Ordine) successoribus fuisse communicatam, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit. Idem dixerat *sess. 6 cap. 14.*

3. Sed obiicies: Apostoli fuerunt ordinati, & consecrati Sacerdotes in vltima Cœna: ergo acceperunt tunc potestatem, non solùm in Corpus Christi verum, sed etiam in mysticum, hoc est, non solùm consecrandi, sed peccatores reconciliandi, acceperunt enim characterem Ordinis, quo vtraque hæc potestas conceditur. Et fortè ob hanc causam, cum Sacerdotes ordinantur, non solum illis datur potestas Corpus Christi conficiendi; sed etiam peccata fidelibus remittendi, vt ea actione indicetur, vtramque potestatem Apostolis simul collatam fuisse. Fauétque Trident. *sess. 14. c. 1.* dicens: *Christus Dominus Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè instituit, cùm à mortuis excitatus, insufflauit in Discipulos suos,* &c. Ergo, si tunc præcipuè instituit, anteà institutum erat, etsi non perfectè, & completè.

Respondeo, potestatem conficiendi Corpus Christi, & remittendi peccata medio eodem charactere sacerdotibus conferri, sed non inde infertur, eo charactere posito vtramque potestatem concedi: quia hæ potestates, cum morales sint, ab ipso charactere distinguuntur; ac proinde concedi potest character cum potestate conficiendi Corpus Christi absque potestate remittendi peccata, vt de facto conceditur, cum Sacerdotibus in ordinatione dicitur: *Accipite potestatem offerendi sacrificium.* Iis enim verbis sola potestas consecrandi conceditur. Cùm verò subiungit Episcopus: *Accipite Spiritum sanctum quorum remiseritis,* &c. potestatem absoluendi à peccatis concedit non alio diuerso charactere communicato, sed eodem nouiter extenso. Quòd verò eodem tempore concedatur Sacerdotibus vtraque potestas, indicium non est fuisse eodem tempore Apostolis concessam, sicuti non est indicium diuerso tempore sacerdotibus potestatem Ordinis, & iurisdictionis requisitæ ad huius sacramenti administrationem concedi, & Apostolis concessam fuisse. Concilium autem Trident. ideò dixit, Christum Dominum præcipuè instituisse sacramentum Pœnitentiæ, cùm Ioann. 20. dixit: *Accipite Spiritum sanctum,* &c. quia Matth. 16. & 18. promiserat Petro, Apostolisque, claues regni cælorum: qua promissione materiam, & formam sacramenti Pœnitentiæ designauit, & quasi eius institutionem inchoauit: & præcipuè, quia in vltima Cœna, cùm Apostolos in Sacerdotes ordinauit, characterem concessit, quem ad remittenda peccata posteà extensurus erat, Apostolósque de ritu, & modo, quo Pœnitentiæ sacramentum ministraturi erant, instituit.

4. Obiicies secundò: Lex Euangelica ante Christi mortem instituta est: siquidem lex antiqua eius morte expirauit, illis verbis Ioan. 19. n. 39. *Consummatum est.* Ergo Sacramentum Pœnitentiæ, quod est vnicum ex potissimis Ecclesiæ fundamentis ante Christi resurrectionem est institutum. Confirmo. Si sacramentum Pœnitentiæ post resurrectionem Christi esset institutum, sacramentum legis antiquæ, quod vmbra erat, & figura nostræ pœnitentiæ, Christi morte non expirasset: quia cessare non potest vmbra, nisi veritatis luce adueniente, & consequenter post Christi resurrectionem adhuc legales cæremoniæ durassent: quod pugnat cum S. Thom. *q. 103. art. 4.* vbi ex Paulo ad Galat. 5. ostendit, post passionem Christi legalia omnia cessasse.

5. Huic obiectioni respondere potes ex Soto *in 4. dist. 3. qu. vnic. art. 1. ad 6. argum.* tempus Passionis, & Resurrectionis pro vno, eodémque tempore, ac termino moraliter reputari ad instituendam, perficiendámque Ecclesiam Christi, & Synagogam antiquam abolendam; & illa verba, *Consummatum est.* ad vtrumque tempus referri in quo lex noua orta est, &

vetus extracta. Quare non in ipso mortis Christi momento, sed progressu temporis, post resurrectionem, Ecclesia Christi legibus, & Sacramentis (vt Soto *suprà ad* 5. obseruauit) consummata est. Confirmatio argumenti postulat, vt explicemus tempus, quo legalia Sacramenta, & sacrificia, reliquæque Iudæorum cæremoniæ cessauerint. Qua de re S. Thom. 1.2. *qu.* 130. Vasq. *ibi, disp.* 180. 181. & 182. & Sotus *in 4. dist.* 5. *q. vnic. art.* 2. constanter affirmant, sacrificia, & cæremonias legis antiquæ morte Christi, quátum ad vtilitatem (si quæ illis inerat) & quantum ad vim obligandi Iudæos omninò expirasse. Ex quo velut in prouerbium emanauit, Christum Dominum sua morte vitam, virtutem, omnémque obligationem legalium euacuasse. Addunt tamen ex verbis Augustini, legem antiquam non illicò fuisse mortiferam, cùm mortua est: siquidem, vt aduertit S. Thom. *suprà, art.* 4. *ad* 1. Paulus Actor. 16. Timotheum Discipulum, quia ex matre Iudæa natus erat, circumcidit: & Actor. 21. assumptis quibusdam viris cum eisdem purificatus est, secundum Iudæorum ritum, capútque rasit Nazaræorum more. E contra Suar. 1. *de legib. lib.* 9. *cap.* 12. & *lib.* 10. *cap.* 4. existimat, legem antiquam in die Pentecostes, & non anteà expirasse, quia vsque ad illud tempus noua promulgata non est, neque obligare cœpit. Post illud tempus mortifera fuit illis tantùm, quibus per sufficientem promulgationem constitit. Iis positis, si sententiæ Suar. adhærere vis, ad confirmationem responde, & Sacramentum Pœnitentiæ post Resurrectionem esse institutum, & cæremonias legales post Resurrectionem durasse: neque Paulum ad Gal. 5. esse contrarium; quia ex illius testimonio tantùm colligitur, legalia omnia facta esse mortifera, cùm sufficienter in mundo veritas nouæ legis promulgata est.

At, quia mihi videtur probabilior sententia D. Thom. affirmantis, legales cæremonias morte Christi cessasse; ideò ad confirmationem argumenti neganda est sequela, & ad illius probationem dicendum, per erectionem Ecclesiæ, & legis Euangelicæ vtcunque factam a Christo in sua morte, & Resurrectione, vniuersam legem antiquam, quantum ad cæremonias, sacrificia, & Sacramenta, penitùs expirasse: quia illa omnia in modum vmus Ecclesiæ, & Synagogæ adumbrantis nostram Ecclesiam consumpta sunt, & fugata nouæ legis veritate, etiamsi ipsa noua lex non fuerit perfectè constituta, neque ipsa lex vetus fuerit statim mortifera, sed quando noua sufficienter promulgata est. Ex quo collige omnia legalia præsignantia aduentum Spiritus Sancti, & plenitudinem gratiæ, Ecclesiæ in die Pentecostes communicandam morte Christi, eiúsque Resurrectione expirasse. Et similiter è contra collige, etsi nostrum Baptisma fuerit à Christo Domino institutum tempore, quo à Ioanne fuit baptizatus, vel paulò pòst, vti ex August. & D. Thom. communique sententia docuimus *tract. & disp. vn. de Baptismo, pun.* 1. non obinde Sacramentum circuncisionis ante mortem Christi cessasse, sed Iudæos prædicto tempore obligatos esse illo vti. Ergo cessatio cæremoniarum legis antiquæ non est sumenda ex institutione vnius, vel alterius Sacramenti legis nouæ, sed ex erectione Ecclesiæ, quæ in morte Christi contigit.

6. Obiicies tertiò: Cum Christus Dominus Ioan. 20. dicitur tradidisse Apostolis potestatem remittendi peccata, Thomas non erat cum eis: at Thomas eandem potestatem accepit, ac reliqui Apostoli. Ergo eo tempore non fuit Apostolis tradita potestas, sed confirmata, quæ tradita fuerat. Respondeo ex doctrina Cyrilli relati à nostro Maldon. *ante num.* 25. *ad dict. loc.* Ioan. Thomæ absenti per Spiritum sanctum datam fuisse potestatem remittendi peccata, sicut & reliquis Apostolis: quod confirmat Cyrillus (inquit Maldonat.) exemplo Eldad, & Meldad ex septuaginta Senioribus, quibus Dominus auferens de spiritu Moysis contulit, qui cùm in castris remansissent, eodem Spiritu, ac alij, repleti sunt, vt habetur *Numer.* 11.

7. Porrò prædicta potestas per se est ad remittenda peccata quoad culpam, & deinde quoad pœnas peccatis debitas. Nam peccatum propriè, & in rigore culpam denotat, idcóque Trident. *sess.* 14. *cap.* 1. & 4. tribuit Sacramento Pœnitentiæ reconciliationem peccatoris cum Deo, vt effectum illius proprium. & *sess.* 6. *cap.* 14. & *sess.* 14. *can.* 2. appellat Sacramentum Pœnitentiæ secundam tabulam post naufragium: quia virtute illius à secundo naufragio animæ per peccatum post Baptismum commissum liberamur, sicuti latiùs prosequitur Suar. *disp.* 16. *sect.* 2. Neque obstat, quòd aliquando pœnitentia inueniat peccatum virtute contritionis, & dilectionis Dei super omnia remissum: quia est remissum ex lege, & obligatione suscipiendi sacramentum, & ex voto illius.

8. Deinde potestas concessa Apostolis Ioan. 20. fuit potestas Ordinis, & iurisdictionis completa. Nam esto in vltima Cœna iam Sacerdotes fuerint ordinati, solam potestatem consecrandi Corpus acceperunt: potestas verò remittendi peccata postmodum illis communicata fuit, non qualiter solet simplicibus Sacerdotibus communicari, quibus non designantur subditi, circa quos prædictam facultatem exercere possint: Apostolis namque, vt totius Ecclesiæ Pastoribus, omnes fideles à Christo Domino subiecti fuerunt. Potestas ergo, quæ ex se valet remittere peccata, si subditi, quibus fiat remissio, concedantur, vocatur potestas ordinis, quia recipientibus sacerdotalem Ordinem conceditur: ea verò, quæ ex relatione superioris ad subditos consurgit, potestas iurisdictionis nuncupatur. Sic Parochus non ordinatus potestatem iurisdictionis tantùm habet; simplex verò sacerdos potestatem Ordinis: at Parochus ordinatus vtraque gaudet. Igitur potestas Ordinis est diuina, & supernaturalis deputatio Sacerdotis, vt nomine Christi, & sacramentum Eucharistiæ conficiat, & quos habuerit subditos à peccatis absoluat. Subiicere autem hos vel illos, & tanquam subditos gubernare, ad potestatem pertinet iurisdictionis actualis, & determinatæ & sine hac potestate neque oues sunt, neque subditi, neque sacramentum administrari potest, vt docet Tridentin. *sess.* 14. *cap.* 7. ibi: *Quoniam igitur natura, & ratio iudicij illud exposcit, vt sententia in subditos duntaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hac confirmat, nullius momenti absolutionem esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, vel subdelegatam non habet iurisdictionem.* Ex quibus verbis manifestè liquet, hanc potestatem Ordinis, & iurisdictionis esse iudiciariam, debereque in ea exercenda Iudicem & reum interuenire, vti traditur ab eodem Concil. *sess.* 14. *c.* 5. & *can.* 9.

9. Prætereà dicta potestas est ministerialis: quia Sacerdos vices alterius nempe, nempe Dei, & Christi Domini gerit, cuius nomine & authoritate operatur, & peccata condonat vti docuit August. relatus *in c. Aliud est. de consec. dist.* 4. Vnde eadem est sententia, quæ à Sacerdote in terris, & à Christo in Cælis profertur; neque prius ab vno, quàm ab alio: est enim absolutio effectus duarum causarum in modum vnius simul, & indiuisim operantium. Neque obstat, communiter Ecclesiæ Patres, teste Vvaldens. *tom.* 2. *de Sacram. Pœnit. c.* 144. affirmare, sententiam absolutionis in cælo prolatam pendere ex ea, quæ in terris profertur: nam vt inquit Author *de vera, & falsa pœnitent. cap* 9. pendet quoad approbationem, & confirmationem, secus in se ipsa, cùm vna eademque sit.

10. Denique nomine clauium regni cælestis, etsi sola suprema potestas Petro, eiusque successoribus concessa significetur, vt pluribus affirmat Maldonat. *ad cap.* 16. *Matth. num.* 19. at ex traditione Ecclesiæ, communique Theologorum vsu à Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. & *can.* 15. approbato, potestas tradita sacerdotibus ligandi, & soluendi appositissima metaphora clauium nuncupatur. Etenim regnum cælorum, quod peccatori per peccatum clausum erat, absolutione, quasi claue reseratur; & absolutionis negatione quasi detinetur obseratum. Sed aduerte, ex hac potestate clauium duplicem in communi sententia contineri, alteram scientiæ, qua sacerdos tanquam iudex in foro interno causas, & peccata fidelium examinat, & cognoscit; alteram potestatis, qua post examen præmissum sententiam absolutionis, vel retentionis profert.

11. Ex his primò colliges, quæ sint partes essentiales, & integrales huius sacramenti: cùm enim exerceatur per modũ iudicij, & accusatio rei, & absolutio Iudicis interuenire debet. Accusatio duplicem actum continet; dolorem, inquam, de peccato confesso, & illius humilem confessionem: quos actus subsequitur absolutio Iudicis satisfactione aliqua imposita. Vnde pœnitentia ex parte pœnitentis triplici actu, quasi materia constat, contritione, videlicet, confessione, & satisfactione, vti dixit Concilium Tridentinum, *sess.* 14. *cap.* 3. Ex parte Sacerdotis, absolutione, tanquam forma, vt colligitur ex ipso Concilio *c.* 3. 5. & 6. Et licet Concilium dixerit, actus pœnitentis esse quasi materiam, non inde inferendum est impropriè esse materiam, cum propriissimè sint partes huius sacramenti à forma absolutionis determinatæ, & informatæ. Sed esse analogicè materiam, comparatione aliarum rerum physicarum, quibus ratio materiæ propriè conuenit, vt aquæ in Baptismo, & chrismati in Confirmatione; pani & vino in Eucharistia, ex quibus ad actus humanos ratio materiæ deriuatur: vel dic, illud verbum *quasi* non denotare similitudinem, sed expressionem veritatis, iuxta illud Ioann. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre.* & habetur *cap. Parochianos, de decimis.* Solum de satisfactione est aliqua dubitatio, qualiter esse possit pars sacramenti: siquidem illud in suo esse confectum sequitur. Sed dicendum est, partem essentialem non esse, at esse partem integralem, vtpote quæ ad remissionem pœnæ pro culpis debitæ, virtute clauium iniuncta concurrit. Vnde Concilium *sess.* 14. *cap.* 3. cautè dixit, contritionem, confessionem, & satisfactionem pertinere ad integritatem, & ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem: quia satisfactio, quæ erat vna ex illis partibus enumeratis, non concurrebat ad sacramenti essentiam componendam; sed ad integritatem, & perfectionem illius, de cuius ratione est, pœnam in eo iudicio iniunctam exequi.

12. Secundò colliges sacramẽti Pœnitentiæ definitionem: est enim cæremonia sacra in modum iudicij diuinitus instituta ex actibus pœnitentis, vt materia, & absolutione sacerdotis, vt forma, in reconciliationem eius, qui post Baptismum lapsus est. In qua definitione, vt ex D. Thom. *quæst.* 84. *art.* 3. & 11

Vasq.

Vasq. *dub.* 5. Suar. *disp.* 18. *sect.* 5. colligitur, actum externum confessionis, & satisfactionis ex parte pœnitentis, & absolutionem ex parte Sacerdotis esse Sacramentum tantùm: quia non significatur, & tamen significat dolorem cordis, vel remissionem peccati: ipsam verò remissionem peccati media gratia habituali factam esse rem tantùm huius Sacramenti; quia significatur per absolutionem Sacerdotis; nihil tamen significat. Denique ipsam contritionem esse rem, & Sacramentum simul: quia significatur per confessionem pœnitentis, & significat remissionem culpæ. Nam contritio cordis facta sensibilis per confessionem, adueniente forma absolutionis, sicut eleuatur ad conferendam gratiam, ita efficitur signum remissionis culpæ.

13. Superest dicendum de Sacramenti pœnitentiæ necessitate. Et quidem esse necessarium necessitate præcepti diuini, constat ex Trident. *sess.* 14. *can.* 6. colligiturque ex illo Ioan. 20. *Quorum remiseritis peccata*, &c. quò loci datur Sacerdotibus facultas remittendi peccata, & simul ea retinendi; retinent autem, dum non remittunt. Necessitate medij in re susceptum necessarium non est, siquidem contritione charitate firmata gratiam obtinere potes, antequam Sacramentum Pœnitentiæ recipias, vti desinitur à Trident *sess.* 6. *cap.* 14. & *sess.* 14. *cap.* 4. Benè tamen in re, vel in voto: quia nulla alia via, quàm Sacramento in re suscepto, vel voto illius iustificari potes. Votum autem Sacramenti in dilectione Dei super omnia, contritionéque charitate formata continetur; non solùm quia contritio imbibit in se propositum recipiendi Pœnitentiæ sacramentum, quatenus præceptum est; sed, quatenus est medium per se ex diuina institutione ordinatum in peccatorum remissionem: quod in aliorum præceptorum obseruatione non procedit. Etenim aliorum præceptorum obseruatio non est medium ex lege, & institutione diuina ordinatum ad gratiam, remissionémque peccati per se concedendam, ideoque votum illius obseruationis, quod in contritione continetur, solùm est votum rei præceptæ, non medij per se ad sanctificationem ordinati, eáque de causa nulla pusi præcepti obseruatio est necessaria necessitate medij in re, vel in voto, ad iustificationem. Secùs est de voto Pœnitentiæ, quæ per se est ad sanctificationem ordinata; ideóque est necessaria necessitate medij in re, vel in voto.

Quòd si obiicias: Ante Pœnitentiæ Sacramenti institutionem contritio non continebat votum Pœnitentiæ; sed absque prædicto voto gratiam conferebat: ergo nec modò continet, cum eadem sit contritio, nec vllo modo diuersa. Neganda est consequentia: nam contritio non continet votum seruandi tantum hoc, vel illud præceptum determinatum; sed continet votum seruandi quodcumque fuerit præceptum; cùm autem Pœnitentiæ Sacramentum nouiter fuerit præceptum, insupérque ex lege diuina constitutum medium per se ad iustificationem, contritio votum illius specialiter continet.

Ex quo fit necessitatem Sacramenti Pœnitentiæ non ex natura rei; sed ex præcepto diuino ortum habere, vt tradit Henriq *libr.* 2. *de Baptismo, cap.* 3. *numer.* 3. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 69. *art.* 4. & *disp.* 31. *sect.* 1. *conclus.* 1. & *disp.* 40. *sect.* 1. *conclus.* 3. Poterat enim Christus Dominus hoc Sacramentum instituere, vt vtile, & conueniens ad sanitatem animæ concedendam; non vt necessarium, & obligatorium.

PVNCTVM V.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

1. *Forma huius Sacramenti necessario verba expostulat.*
2. *Verba sunt.* Ego te absoluo, *&c. Explicantúrque.*
3. *Graue peccatum esset, si omitteres verbum illud,* à peccatis: *secus de signo,* ab omnibus.
4. *Mutatio essentialis in prædictis verbis contingit, si non imperatiuo modo; sed iudiciali, & deprecatiuo proferantur.*
5. *Quem sensum prædicta verba.* Absoluo te *habeant. Proponitur ratio dubitandi.*
6. *Explicatur verus sensus.*
7. *Etsi antiqua fuit opinio, hanc formam in absentem proferri posse, iam contrarium definitum est.*
8. *Absolutio morituro præsenti impendi debet, tametsi absente Sacerdote signa contritionis exhibuerit.*
9. *Qualiter absolutè, & conditionatè verba prædicta proferri debent.*

1. FOrmam Sacramenti Pœnitentiæ confici non posse nutibus, aliisque signis, quàm verbis à Sacerdote prolatis, colligitur apertè ex Concil. Florent. *in decreto Eugen.* affirmante omnia Sacramenta (excepto matrimonio, quod etsi regulariter verbis perficiatur, interdum aliis signis conficitur) verbis, tanquam forma, perfici: & ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. definiente, non solùm verba necessaria esse, sed, quæ verba necessaria sint: & tradunt communiter Doctores aduersùs Paludan. *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 2. *art.* 1. Ioann. Medinam *Cod. de confess. tract.* 2. *quæst.* 15. §. *Quartum dictum.* Petrum de Soto *lect.* 11. *de confess.* ductos ex eo, quòd sententia nutibus, & scriptura proferri potest. Sed, quamuis id verum sit in iudiciis humanis, in quibus à iure verba non requiruntur essentialiter: at in hoc iudicio, cùm omnis eius essentia ab institutione Christi promanauerit, ipséque (sic declarante praxi, vsúque Ecclesiæ) statuerit, verba necessaria esse, efficitur sanè, nullis aliis signis formam concipi posse.

2. Verba autem formæ (inquit Trident. *sess.* 14. *cap.* 3.) ea sunt: *Ego te absoluo*, &c. quibus de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adiunguntur, quę ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessaria. Pronomen, *ego*, etsi videatur à Concilio tanquam necessarium requiri; necessarium non est, vt in se exprimatur: sufficienter enim in verbo, *absoluo*, exprimitur, vt ex communi sententia notauit Suar. *de pœnitent. disp.* 19. *sect.* 1. *numer.* 7. Vasq. *quæst.* 84. *art.* 3. *dub.* 4. Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 4. *punct.* 1. *in princ.* Alia verba, quæ prædictis expressis à Concilio coniunguntur, quæque illorum sensum complent, nempe, *ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* videntur formæ essentialia esse, etsi à Concilio non fuerint expressa: tum, quia indicantur in illa particula, *&c.*: tum, quia hæc non pertinent ad preces, & deprecationes, quas solum Concilium à necessariis formæ exclusit: quinimò pertinent ad completum sensum absolutionis. Alias absolutio à peccatis, & sacramentalis, non haberet distinctam, & determinatam formam, quæque absolutioni cuiuslibet censuræ accommodari posset. Quòd si dicas ex intentione Sacerdotis accommodari, vt eadem materialis forma, quæ absolutioni à peccatis designata est, deseruiat censuræ absolutioni; obstat? quia formæ Sacramentorum non ex intentione ministri significationem determinatam sortiuntur; sed ex se, & Christi institutione. Si igitur ex se illa verba, *Ego te absoluo.* determinatè absolutionem à peccatis non significant; sed indifferentia sunt, tum peccatorum absolutioni, tum censuræ; sine dubio indigebunt subsequentibus verbis, *à peccatis*; quibus significatio determinatur. Præterea inuocatio Sanctissimę Trinitatis videtur necessaria, tum, ne denotet Sacerdos propria authoritate, sed authoritate Dei, & Christi absoluere: tum, vt Pœnitentiæ Sacramentum cum Baptismo conueniat, in cuius administratione Trinitatis inuocatio necessaria est.

Sed omninò dicendum est, sola illa verba, *Absoluo te*, necessaria esse: quia illa verba absolutè prolata stant pro famosiori significato, quod est peccatorum absolutio, præterquam quòd ex subiecta materia, scilicet, peccatorum confessione sufficienter determinantur. Neque his obest, quod ex intentione Sacerdotis absolutioni à censuris accommodetur, & eisdem verbis, eadémque forma, & à peccatis, & à censuris absolui possis vt docuit Sotus *distinct.* 14. *quæst.* 1. *artic.* 3. Nauar. *c. de pœnitent. distinct.* 6. *cap.* 1. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 11. *numer.* 3. Bonac. *disput.* 5. *quæst.* 4. *punct.* 1. *numer.* 10. quia nulla est implicatio, formam materialem Sacramenti ex se ad effectum Sacramenti determinatum significandum ex intentione proferentis ad alium diuersum effectum accommodari. Concilium autem Tridentinum adiungens prædictis verbis, *Absoluo te*, illam particulam, *&*; non declarauit subsequentium verborum expressionem essentialem esse; sed illa tantùm verba, *Absoluo te*, esse essentialia, quatenus à peccatis absolutionem significant, vel, vt placet Valentiæ *tom.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 1. *punct.* 3. illam particulam, *&*, Tridentinum apposuit, vt indicaret alia verba adiungi formæ ex laudabili Ecclesiæ consuetudine. Ægid. verò de Coninch. *disput.* 4. *dub.* 3. *numer.* 30. inquit, illam particulam, *&* apposuisse Tridentinum, vt indicaret, se nolle definire, an expressio à peccatis sit essentialis absolutioni; sed locum opinionibus concedere.

3. Monent tamen communiter Doctores, & benè graue peccatum te commissurum, si expressionem peccatorum in absolutione omitteres: siquidem probabilitate non caret, prædictam expressionem necessariam esse, sicuti docuit Gab. *in* 4. *distinct.* 14. *quæst.* 2. Paludan. *dist.* 22. *quæst.* 3. Petr. de Soto *lect.* 4. *de confess.* At exponere Sacramentum periculo irritationis, & in Sacramenti irreuerentiam cedit, & in damnum suscipientis. Ergo est graue peccatum.

Signum illud distributiuum, *ab omnibus*, etsi Gab. *loco citato* existimet, necessarium esse; reliqui Doctores meritò contrarium affirmant, & Manuale Romanum docet. Tum, quia propositio indefinita vniuersali æquipollet. Tum, quia ex subiecta peccatorum confessione determinatur, vt ab omnibus illis, à quibus confessus es, absoluaris. Tum, & præcipuè, quia, si absolutio facta est à peccatis mortalibus, cùm vnum sine alio remitti non possit, necessario ab omnibus fit, tametsi signum, *ab omnibus*, non exprimatur. Si verò à venialibus absoluaris, censeris absolutus ab omnibus his tantum, quorum detestationem habes: quippe venialia partim remitti, partim irremissa manere possunt. Inuocationem Trinitatis certum est

necessa-

necessariam non esse, vti docuit S.Thom. *3 part. quæst.* 84. *art.* 3. Vasq. *ibi, dub.* 4. Suar. *disp.* 19. *sect.* 1 *num.* 18. Coninch. *disput.* 4 *dub.* 3. *num.* 30. Bonac. *disp.* 5 *de Sacram. quæst.* 4. *punct.* 1. *n.* 2. quia non est necesse, Sacerdotem exprimere, se operari nomine Dei, & authoritate Christi, aliàs in omnibus Sacramentis id necessarium foret. Neque est simile de Baptismo, in cuius institutione expressit Christus Trinitatis inuocationem, quam reliquis Sacramentis non adiunxit. Quinimo existimat Bonac. non esse improbabile, omissionem Trinitatis solam culpam venialem per se attingere, secluso scandalo, & contemptu. hæc autem culpa necessariò est concedenda, tametsi contrarium doceat Valent. *loco citato. disp.* 7. *quæst.* 1. *punct.* 3. Tum quia ea inuocatio est ritus ab Ecclesia præscriptus. Tum quia est aliquale dubium, an necessariò requiratur.

4. Prædictis verbis mutatio essentialis contingit, si non imperatiuo modo, & iudiciali; sed deprecatiuo proferantur, vt si diceres; Absoluat te Christus: quia vt ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 2. *&* 5. constat, hoc Sacramentum per modum iudicij administratur, in cuius administratione Iudex non deprecando, sed imperando procedere debet: & ita cum S. Thom. *qu.* 84. *art.* 3. docent Vasq. *ibi. dub.* 3. Suar. *disp* 19. *sect.* 1. *numer.* 24. Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 4. *part.* 2. *n.* 8.

5. Sed non caret difficultate, quem sensum prædicta verba, *Absoluo te à peccatis*, habere possint. Non enim possunt significare peccatorum remissionem quoad culpam, cùm sæpe hoc sacramentum, vel contritione charitate formata, vel alio sacramento Pœnitentiæ antecedenter suscepto inueniat peccata remissa. Forma verò sacramenti semper eandem significationem retinere debet. Neque item significare possunt, vt placuit Caietano, *tom.* 1. *opusc. tract.* 5. *quæst.* 4. *ad.* 2. absolutionem peccatorum quoad eorum reliquias, & pessimam inclinationem. Tum quia hæ non sunt propria peccata. Tum quia hæ sæpe non remanent culpa remissa. Neque item quoad pœnam peccatis debitam: quia si de æterna pœna loquamur, remissa culpa remittitur: si de temporali, non est sacramentum per se pro pœnæ temporalis remissione institutum: & præcipuè quia sæpe omnis pœna tam æterna, quàm temporalis omnino virtute contritionis charitate formatæ, vel eo sacramento alia vice recepto remissa est. Neque item significare possunt, vt placet Suar. *disp.* 19. *sect* 2. *num.* 15. gratiam ex se remissiuam peccati: quia hæc effectus est cuiuslibet sacramenti, & non tam absolutione, quam absolutione & confessione significatur. Præterea absolutio id directè significat, ad quod immediatè tendit: tendit autem primo & per se ad delendam culpam; secundario ad gratiam, ex eo quod culpa absque gratia deleri non possit. Ergo absolutio non gratiam per se & immediatè significat; sed peccati remissionem. Denique neque prædicta verba significare possunt, vt placuit D. Thom. *quæst.* 84 *art.* 3. *ad* 5. ipsummet sacramentum absolutionis: existimat namque D. Thom. *Ego te absoluo*, præstare hunc sensum: Ego tibi sacramentum absolutionis impendo, quia si hoc verum esset, absolutio se ipsam significaret.

6. Dicendum nihilominus est, sensum prædictorum verborum, *Absoluo te à peccatis*, esse veram à peccatis absolutionem: etenim cùm peccata peccantem ligent, tum vinculo & reatu culpæ; tum reatu pœnæ æternæ, vel temporalis, tum peccatorum reliquiis, tum obligatione ea peccata iudicio confessionis subiiciendi, tum improportione suscipiendi gratiam, aliaque beneficia abundantiora, quæ spectata rei natura conuenientius erat communicari ei, qui nunquam peccatum commisit, quam committenti; virtute absolutionis absoluitur pœnitens ab aliquo ex prædictis vinculis. Cùm autem prædicta vincula à peccatis oriantur, absolutis vinculis peccata absoluuntur: sicuti absolutus ab obligatione voti, quæ ex voto nascitur, voto est absolutus. Absolutus ergo à peccatis non determinat vinculum, à quo pœnitentem absoluit, cùm ad omnia vincula, quibus peccator tenetur, se extendat. Neque inde vllo modo fit, peccatorem ita manere posse absolutum, vt amplius absolui non possit: nam esto maneat plenè & perfectè absolutus à reatu culpæ & pœnæ, peccatique reliquiis, & obligatione peccatum clauibus subiiciendi; nunquam tamen manere potest integrè & plenè absolutus ab improportione & indignitate, quam ratione commissæ culpæ contraxit abundantiora dona & beneficia diuina recipiendi. Hæc enim improportio, & indignitas gratia per sacramentum Pœnitentiæ communicata minui quidem potest non in se, sed extrinsecè, tolli autem integrè nequit: quia nunquam fieri potest peccatum commissum non esse. Atque ita explicant sensum prædictorum verborū Ægid de Coninc. *disp* 4. *de pœn. dub.* 8. *per totum.* Paul. Layman. *l.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 3. *assert.* 5 *n.* 8.

7. Quoad modum vero proferendi prædicta verba absolutionis, fuit olim opinio Paludan. *in* 4 *dist.* 17. *quæst* 2. *vers. Tertia definitio.* Petr. de Soto, *lect.* 11. *de confess.* §. *Tertium.* Ioan. Med. *Cod. de pœnit. tractat.* 2. *quæst.* 15. §. *Quartum dictum.* affirmantium, honesta causa intercedente in absentem validè, & licitè proferri posse, idque tanquam probabile docuit Antonin. 3. *part. tit.* 17. *cap.* 11. *&* *cap.* 21. §. 3. quem sequutus est Syluest. *verbo, Confessor.* 3. *num.* 1. Tabien. *verbo, Confessio, numer.* 23. Moti sunt plures Doctores argumento aliarum sententiarum, quæ non indigent reum habere præsentem. Sed iam de hac re dubitare non licet, siquidem Clemens VIII. in motu quodam proprio edito 19. Iulij, anno 1601. condemnauit hanc propositionem, *licere per litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.* ad minus vt falsam, temerariam, & scandalosam, sub pœnáque excommunicationis prohibuit, ne quis eam vt probabilem publicè, aut priuatim doceat, aut defendat, aut ea in praxi vtatur. Et licèt alicui videri posset, spectato prædictæ definitionis rigore, æquè confessionem per litteras, & internuncium in absentia, ac absolutionem condemnari: quinimò non condemnari absolutionem in absentia, si confessio in præsentia facta est: siquidem propositio copulatiua, quæ ibi fuit condemnata, existentiam copulati ex vtraque propositione expostulat: nihilominùs quia cõtrouersia nõ de confessione, sed absolutione erat, ideò definitio credi debet absolutionem in absentia specialiter condemnasse, præcipuè cùm in absolutione specialis ratio sit præsentiam expostulans. Non enim concedi potest absque verborum prolatione, vt ex Trident & Florent. *suprà* notauimus. Prolatio autem verborum, seu locutio inter homines præsentiam exigit. Item, proferri non potest absque signo illo demonstratiuo *te*, quod nullatenus verificari potest circa absentem: hac enim de causa in consecratione Eucharistiæ debet Sacerdos panem, & vinum præsentes habere, quia necessariò consecrat illo signo demonstratiuo, *hoc.* Cùm ergo signum demonstratiuum, *te*, sit in absolutione ex Trident. definitione requisitum, efficitur sanè præsentiam expostulari, æquè enim vtrunque signum ad sui veritatem exigit præsentiam signati. Vide Suar. *disp.* 19. *sect.* 3.

8. Hinc fit, non damnari à Clement. VIII. vsum satis in Ecclesia vsitatum absoluendi in præsentia moriturum, qui absente Sacerdote signa contritionis exhibuit, confessionémque postulauit, de qua generali confessione Sacerdoti, tum testibus, tum scriptura constat: quia solùm absolutionem in absentia, non confessionem Clemens videtur damnasse. Quòd si vtrunque damnauit, affirmare possumus illam confessionem in absentia factam moraliter tempore absolutionis in præsentia reperiri mediis testibus, vel scriptura, quibus Sacerdoti manifestatur pœnitentem postulasse absolutionem, sicuti notarunt Suar. *disp.* 21. *sect.* 4. *num.* 8. & *disp.* 23. *sect.* 1 *num.* 12. Vasq. *quæst.* 91. *artic.* 2. *dub.* 1. Paulus Layman. *lib* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 3. *in fine.*

9. Præterea prædicta verba absolutionis proferri debent absolutè, non conditionatè: quia hic est vsus, & praxis Ecclesiæ, ideóque absolutioni tenetur Sacerdos præmittere pœnitentis notitiam; quem si ritè dispositum inueniat, absoluit; sin minùs absolutionem denegat. Sed, quia sæpè contingit, post diligentem excussionem Sacerdotem dubium esse, an pœnitens ritè dispositus sit absolutioni recipiendæ, vt in casu proximè dicto videri potest; non est illicitum, sed potiùs conueniens, absolutionem concedere sub conditione de præsenti, mente saltem retenta, nempe, *Si ritè es dispositus, te absoluo.* Quia per hanc conditionis appositionem, nec pœnitenti damnum irrogatur, cùm non impediatur sacramenti effectus, si ad illum suscipiendum dispositus sit: neque vlla sacramento fiat iniuria: quinimò eius reuerentiæ Sacerdos prospicit, nolens eius formam vanè & inutiliter proferre. Atque ita sustinet Vasq. aliis relatis. *de pœnit. quæst.* 84. *artic.* 3. *dub.* 5. Illud verò est certum & communi doctorum authoritate firmatum, sub conditione de futuro nunquam absolutionem sacramentalem proferri posse: quia eo casu non posset operari absolutio, quando est, seu profertur, sed quando conditio apponitur. Quod est contra sacramenti naturam necessariò expostulantis operationem, & effectum tempore, quo existit.

PVNCTVM VI.

De materia remota Sacramenti Pœnitentiæ.

1. *Peccata actualia sunt materia remota.*
2. *Susceptio indebita Baptismi materia est pœnitentia.*
3. *Peccata mortalia sunt materia necessaria.*
4. *Venialia sufficiens.*
5. *Idem est de mortalibus confessis.*
6. *Peccatum sub dubio veniale, vel sub dubio an sit commissum per se sumptum, non est materia.*

1. IN hoc sacramento, sicut in reliquis, est materia remota & proxima.

Materia remota, circa quam abolendam contritio, confessio & absolutio versatur, sunt peccata actualia post Baptismum commissa, vti definitur à Concilio Tridentino, *sess.* 14. *cap.* 2. *&* *can.* 1. & tradit D. Thom. ab omnibus receptus, *q.* 84. *art.* 2. Dixi, *actualia*: quia originale non est materia, quippe de illo, vt alia na

val[illegible]

voluntate commisso, te accusare non potes. Dixi, *post Baptismum*: quia pro peccatis ante Baptismum non Pœnitentia, sed Baptismus est institutus. Etenim Pœnitentia, vt inquit Trident. *sess. 14. cap. 2.*) administratur per modum iudicij, quod necessariò in subditos, & circa crimina, quæ durante subiectione commissa sunt, exerceri debet, ac proinde versari non potest circa crimina ante Baptismum. Quod si dicas, aliquando contingere recipienti Baptismum non remitti peccatum originale, neque actuale, quia debita dispositione gratiæ recipiendæ caruit: postmodum verò contritione, vel sacramenti Pœnitentiæ susceptione iustificari. Ergo Pœnitentia peccata ante Baptismum commissa remittit. Respondeo, illam remissionem esse per accidens, quatenus ad infusionem gratiæ virtute Pœnitentiæ communicatæ omnia peccata remittuntur: sed non per se, siquidem ea peccata ante Baptismum commissa Pœnitentiæ iudicio subiici non possunt. Adde, peccata ante Baptismum commissa virtute Baptismi in re suscepti, sublato obice, remitti: Baptismus namque caruit effectu ob iniquam suscipientis dispositionem, qua per sacramentum Pœnitentiæ sublata, Baptismus in acceptatione diuina persistens effectum gratiæ communicat, & peccata ante Baptismum commissa remittit.

2. Sed, quid de peccato, quod indebitè suscipiendo Baptismum committitur? Respondeo, materiam esse Pœnitentiæ: quia esto non sit Baptismo posterius tempore: est tamen posterius natura, quatenus suscepto Baptismate impedimentum præstat gratiæ conferendæ, verùmque est, tale peccatum à fideli, & baptizato commissum esse: siquidem eo tempore, quo quis est baptizatus illud committit. Ergo est peccatum clauibus Ecclesiæ subiectum. Deinde, quia ad prædicti peccati remissionem aliquod sacramentum est per se institutum: at hoc sacramentum esse non potest Baptismus; quia Baptismus non videtur posse delere peccatum, quod in ipsomet committitur. Restat ergo, vt sit Pœnitentia. Ergo sacramenti Pœnitentiæ materia est. Atque sustinent cum D. Thom. *3. part quæst. 69. artic. 10.* Henriq. *de Baptismo, cap. 17 num. 2* Suar. *disp. 28 sect. 4. concl. 4.* Vasq. *3. part. tom. 2. disp. 159. cap. 3. n. 22.*

3. Ex peccatis post Baptismum commissis alia sunt mortalia: alia venialia certa: alia sub dubio, an sint venialia, vel an sint commissa. Peccata mortalia non solùm sunt materia Pœnitentiæ, sed sunt necessariò materia, ita vt ex necessitate huic sacramento subiici debeant, vt remittantur, sicuti definiuit Trid. *sess. 14. cap. 5. & can. 7.*

4. Peccata verò venialia materia sunt sufficiens, quia, vt idem tradit Concil. circa ea tantùm sacramentum Pœnitentiæ versari potest, tametsi non necessariò clauibus Ecclesiæ subiiciantur, quippe aliis viis remitti possunt.

5. Idem est dicendum de peccatis mortalibus ritè confessis, esse quidem materiam sufficientem: sed non necessariam, sicuti declarauit Benedict. XI. *in Extrauag. 1. de priuileg.* & tradit Sanctus Thomas *in 4. dist. 17 quæst. 3. artic 3. quæstiunc. 5. ad 4. & dist. 18. quæst. 1. art 3. quæstiunc. 2. ad 4.* Suar. *disp. 18. sect. 4.* Ægid. de Coninch *disp. 4. dub. 3.* Layman. *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 3 num. 5.* Et quidem quod non sint materia necessaria, constat ex eo, quòd Christus non præcepit bis idem peccatum sacramento Pœnitentiæ subiicere. Quòd verò sint materia sufficiens, inde probatur: quia de peccatis confessis, sicut venialia sunt, sic mortalia, nouiter dolere potes, & accusationem instituere: ergo potes de illis nouiter absolui. Neque obstat, te iam absolutum esse: quia, vt ex præcedenti dubio constat, nunquam peccatum ita remittitur, quin ampliùs remitti possit, saltem quatenus est impedimentum gratiæ abundantioris recipiendæ. Monent tamen Doctores, non passim de peccatis confessis confessionem repeti, ne contingat, absque dolore fieri: sed rationabili aliqua causa intercedente arbitrio prudentis Confessarij. Quod maximè verum habet in iis, qui scrupulis agitari solent.

6. Rursus peccatum, quod sub dubio est, an sit veniale, vel dubitas, an illud commiseris, nequit per se sumptum esse materia sacramenti ob periculum irritationis, si fortè commissum non sit, vel saltem malitiam venialem non habeat. Neque obstat, (vt dicemus,) peccatum mortale, quod dubitas commisisse, vel quod sub dubio mortale est, te obligatum esse fateri: quia obligaris fateri simul cum alia materia certa, si vis absolutionem tibi absolutè ministrari: sin minùs sub conditione tantùm tibi absolutio impendi potest, vti docuit Suar. *disp. 18. sect. 1 num. 12.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 3. n. 5. post assert. 3.*

PVNCTVM VII.

De contritione, proxima Sacramenti Pœnitentiæ materia.

1. *Quid sit contritio, & quotuplex: & qua ad pœnitentia Sacramentum requiratur.*
2. *Qualis attritio ad effectum Sacramenti requiratur.*
3. *Contritio requisita ad effectum Sacramenti, requiritur ad eius valorem ex probabiliori sententia.*
4. *Nec dolor præsumptus, nec naturalis, neque inefficax ad Sacramenti valorem sufficit.*
5. *Nunquam datur hoc Sacramentum informe.*
6. *Proponitur obiectio, & soluitur.*
7. *Plures exigunt, attritionem debere esse contritionem existimatam, vt ad gratiam obtinendam disponat.*
8. *Contrarium est probabilius, sufficere attritionem cognitam.*
9. *Soluuntur fundamenta opposita.*
10. *Dolor prædictus absolutioni præmittendus esse.*
11. *Præmitti etiam debet confessioni.*
12. *Sufficit præcessisse, nec retractatum esse.*
13. *Prærequitur dolor supernaturalis, etiam in confessione venialium. Et qualis sufficiat.*
14. *Proponitur obiectio, & soluitur.*
15. *Qualiter peccatum veniale virtute Sacramenti Pœnitentiæ remitti possit.*

1. Concilium Trident. *sess. 14. cap. 4.* definiens contritionem, inquit, est dolor de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero: quæ si charitate formetur, hominem Deo reconciliat priùs, quàm hoc sacramentum actu suscipiat. Intelligitur autem charitate formari, si ob offensam Dei, quem super omnia amare, & obedire cupis, concipiatur. Alia (inquit Concilium) est contritio imperfecta, id est, minùs perfecta, quæque attritio nuncupatur, orta ex inferiori motiuo, scilicet, ex gehennæ, & pœnarum metu, ex amissione gloriæ, & turpitudine peccati. Quando ergo ob prædictos fines concepta est, quia charitate non formatur, sine sacramento in re suscepto perducere per se ad iustificationem peccatorum nequit; disponit tamen ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, dispositione, inquam, vltima, & proxima: de hac enim loquebatur Concilium. Aliàs nihil speciale attritioni in Sacramento tribueret: siquidè extra sacramentū remotè peccatorē ad iustificationem disponit, vt contra: ex Trid. *sess. 6. c. 6. & 7.* difficiliusq; homines in lege gratiæ salutem obtinerent, quā in lege scripta, si vltra attritionē cum sacramēto, contritione charitate firmata indigerent, nullùmque speciale beneficium fidelibus esset concessum in Sacramenti pœnitentiæ institutione, sed potius graue onus impositum: siquidem vltra contritionem pœnitentiæ sacramentum suscipere obligarentur, ipsúmque sacramentum pœnitentiæ per se peccata non remitteret, sed semper virtute contritionis remissa inueniret. Sit ergo certum, attritionem esse vltimam dispositionem ad gratiam in sacramento Pœnitentiæ suscipiendam.

2. Sed qualis attritio debeat esse ad effectum Sacramenti suscipiendum, docuit Trident *sess. 14 cap. 3. & 4.* affirmans, debere esse attritionem, quæ sit donum Spiritus sancti ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ concepta, quæque excludat voluntatem peccandi, & peccatorem vltimò ad iustificationem in Sacramento suscipiendam disponat. Non est opus hanc attritionem de omnibus peccatis sigillatim esse: satis enim de omnibus dolere potes sub generali ratione offensæ Dei, vel priuationis gloriæ apprehensis, vti latè probat Valquez *quæst. 86. artic. 2. dub. 7.* Nauarr. *cap. 1 nu. 22.* Henriq. *cap. 27. num. 2.* Suar. *disp. 4. sect. 6.* Layman *lib. 5. sum. tract. 6. c. 4. assert. 3.* Neque item est opus ad prædictum dolorem aliqua graduum intensio: quia essentia attritionis, vel contritionis, non ex intensione, sed ex ipsa qualitatis natura desumitur, quæ in quolibet gradu etiam remisso consistere potest, vt bene aliis relatis probant Suar. *disp. 4. sect. 4. n. 9.* Henriq. *lib. 4 c. 27. numer. 2.* Coninch *disput. 2 dub. 7 conclus. 2.* Layman. *cap. 4. n. 1* Neque item mora temporis ad prædictum dolorem est requisita, cum concipi possit vnico, & eodem momento, vt colligitur ex *cap. Mensuram. de pœnit. dist. 1.*

3. An verò hæc eadem attritio, quæ necessaria est ad effectum sacramenti, sit necessaria ad eius valorem, non conueniunt Doctores. Nam Sotus *in 4. dist. 18. quæst 3. artic. 3.* Nauarr. *cap. 1. num 18 & cap. 9. num 10 & in cap. Fratres de pœnit. dist. 5 num. 35* Bonac. *disput. 5. de Sacram. quæst. punct. 2 num. 12.* existimant, ad valorem sacramenti non requiri attritionem, sed existimatam requiri. Prædictis proximi sunt Henriq. *libr. 4. cap. 26. num. 2. lit. D.* & Bonac. *suprà* asserentes, dolorem naturalem sufficientem esse. Largius loquuntur Canus, Aureolus, Paludanus, & alij relati ab Henriq. *dicto libro 4. capit. 21.*

Cæterum tenendum est cum communiore sententia apud Ægid. *disp. 4. de Pœnitent. dub. 5 num. 40* Suar. *disput 20. sect. 6. num. 6.* Vasq. *quæst. 92. art. 2. dub vnico, num. 13.* eandem attritionem necessariam esse ad valorem Sacramenti, quæ ad eius effectum. Moueor: quia Tridentinum *session. 14. cap. 3.* declarans contritionem, quæ pars est sacramenti Pœnitentiæ affirmauit esse dolorem & detestationem de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero, quem dolorem in perfectum scilicet, contritionem, & in imperfectum, scilicet attritio-

attritionem, distinxit: & de perfecto definiuit per se sufficientem esse absque Sacramento in re; benè tamen in voto suscepto, peccatorem iustificare. At de dolore imperfecto, scilicet, attritione, dixit, cum Sacramento disponere ad gratiam impetrandam. Ergo nullus alius dolor assignatus est à Concilio, pars huius Sacramenti, nisi qui sufficiens sit, saltem cum Sacramento, gratiam impetrare. Secundò, quia credendum non est, Christum Dominum Apostolis tradidisse potestatem remittendi fidelibus peccata, nisi ipsi remissioni essent dispositi. Ergo ea dispositio, quæ ad remissionem peccatorum requiritur, requisita est pro vsu potestatis Sacerdotibus concessæ, a que adeò pro valore Sacramenti. Tertiò, sola confessio, quæ ad reconciliandum peccatorem Deo dirigitur, est pars Sacramenti Pœnitentiæ. Sed hanc directionem accipit à dolore. Ergo nequit dari dolor pars Sacramenti, nisi ad effectum Sacramenti sufficiat. Quartò, ex opposita sententia sequeretur, fatentem ex malitia peccata absque vero dolore ad illorum remissionem requisito, non esse obligatum confessionem repetere: quia vanè fuerunt prædicta peccata clauibus subiecta, tametsi absque fructu.

4. Hinc conuincitur sententia Soti, & aliorum, affirmantium, contritionem, seu dolorem præsumptum, sufficientem esse ad Sacramenti valorem; quamuis non ad effectum. Non enim præsumptio doloris, qui non est, pars Sacramenti esse potest, aliàs error pars Sacramenti esset institutus: error nanque ad summum excusare potest ab obligatione apponendi verum dolorem. Atque ita sustinet Suar. *disput.* 20. *sect.* 4. *à numer.* 5. Secundò conuincitur sententia Henriq. & Bonac. asserentium, dolorem naturalem esse sufficientem valori Sacramenti, quamuis non eius effectui: quia prædictus dolor non est Spiritus Sancti donum, nec vera contritio, vel attritio à Concilio, tanquàm pars Sacramenti requisitus. Suar. *sect.* 4. *numer.* 16. Ægid. de Coninch. *disp.* 20. *dub.* 5. *numer.* 40. Vasq. *quæst.* 91. *art.* 2. *dub.* 3. Tertiò reücitur sententia Cani, & aliorum, qui affirmant, inefficacem dolorem sufficere: siquidem prædictus dolor non excludit voluntatem peccandi à Concilio pro parte huius Sacramenti requisitam. Suar. *disp.* 20. *sect.* 4. *numer.* 7. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 21. *n.* 7. Bonac. *disp.* 5. *quæst.* 3. *punct.* 2. *n.* 13. Vasq. & Coninch. *suprà*.

5. Quartò, & principaliter conuincitur communis sententia Thomistarum, affirmantium, Sacramentum Pœnitentiæ dari posse informe, id est, validum absque effectu: quibus fauet D. Thom. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *q.* 1. siquidem ea contritio, quæ pro reconciliatione à Concilio exigitur, pars ab eodem Concilio Sacramenti assignata est. Neque peccator videtur obligatus aliam dispositionem habere pro remissione peccatorum in hoc Sacramento impetranda, quam quæ à Christo fuit requisita pro absolutione valida obtinenda. Atque ita pluribus relatis docet Vasq. *quæst.* 92 *art.* 2. *dub vn. n* 13. Ægid. de Coninch. *disp.* 4. *dub.* 5. *n.* 40. & *dub.* 11. *n.* 71.

6. Quòd si dicas, stare optimè posse, per se necessarium esse eundem dolorem ad Sacramenti valorem, qui necessarius est ad illius effectum: ex accidenti tamen oppositum contingere. Exemplum sit: Doles de peccato fornicationis ob innatam turpitudinem, immemor et inuincibiliter, te violasse præceptum audiendi Sacrum reum esse; si ex prædicto dolore fornicationem fatearis, peccati sacrilegij oblitus, Sacramentum absolutionis recipis, quia est dolor de peccato ob illius turpitudinem, quem Concilium *sess.* 14. *cap.* 3. affirmauit Sacramenti partem esse, & ad gratiam obtinendam per se disponere: at effectum Sacramenti non recipis; quia hic recipi non poterat, nisi simul omnia peccata remitterentur; quæ tamen absque illorum detestatione formali, vel virtuali remitti non possunt. Cùm ergo ex vi prædicti doloris solam speciem fornicationis detesteris, neque ad alias peccatorum species dolorem extendas, vt peccata quæ diuersam turpitudinem habent, sanè eo casu nullum peccatum remittitur, cùm tamen Sacramentum conficiatur. Ergo datur Sacramentum informe. Idque admittit Suar. *disp.* 20. *sect.* 5. *n* 7.

Respondeo, prædictum dolorem insufficientem esse, non solùm per accidens ex coniunctione peccati obliti, sed etiam per se tum ad remissionem peccati, tum ad Sacramenti valorem, eò quòd simul cum illo dolore consistere possit actualis voluntas peccandi, quam necessariò excludit dolor, qui Sacramenti Pœnitentiæ pars sit, vti dixit Concil. *sess.* 14 *cap.* 3. Neque obstat, dixisse Concilium, dolorem ex turpitudine peccati partem esse Sacramenti, & ad gratiam in Sacramento obtinendam disponere: quia intelligi debet ex turpitudine peccati non speciali, sed generali, & omnibus alijs peccatis mortalibus communi, qualis est offensa Dei, violatio diuinæ legis, dissonantia, & oppositio cum ratione: quia solus hic dolor, & turpitudinis detestatio voluntatem peccandi excludit. Et ratio efficax est: quia recipere non potes verum Sacramentum Pœnitentiæ sine voluntate absoluta, & efficaci reconciliationis cum Deo, cùm ad hanc reconciliationem obtinendam fuerit institutum. At prædictam voluntatem habere non potes absque detestatione virtuali omnium peccatorum, vt pote reconciliationi contraria. Ergo, &c. Vnde, si de peccato fornicationis doleres ob specialem illius turpitudinem, & simul cum hoc dolore haberes coniunctum expressum propositum de cætero non peccandi, crederem te suscepturum non solùm Sacramentum, sed eius effectum, quia in prædicto proposito est virtualis detestatio omnium peccatorum, ideóque sufficiens dispositio, vt Sacramentum non solùm validum sit, sed effectum habeat. Neque obstat, ad hoc Sacramentum dolorem, & detestationem peccati formalem esse requisitam; nec sufficere virtualem; quia ea detestatio non videtur necessariò exigenda de omnibus peccatis; sed de peccatis, quæ quis confiteri tenetur, & memoriæ occurrunt, quod in præsenti casu procedit.

7. Addunt plures Doctores, attritionem in sacramento ad gratiam obtinendam disponere, si existimetur contritio, secùs verò si esse attritionem cognitum fuerit. Sic videntur sentire Vega *lib.* 3. *in Tridentin. cap.* 34. *ad* 3. *obiect.* Ledesm. 2. *part.* 4 *quæst.* 20. *artic.* 1. Victor. *relect. de potest. Eccles. quæst* 2. Sotus, *libr.* 2. *de natur. & gratia. cap.* 15. *&* *in* 4. *distinct.* 18. *quæst.* 3. *artic.* 2. *in fine.* Cordub. *lib.* 1. *quæstion. quæst.* 2 *opin.* 3. *in* 2. *part.* Fauet Nauarr. *cap.* 1. *num.* 30. *&* 42. Mouentur: quia tam in lege naturæ, quàm veteri fuit contritio, seu dolor perfectus ad remissionem peccati necessarius: at hanc necessitatem, vtpote iure naturali debitam, non sustulit lex gratiæ. Ergo attritio insufficiens est. Secundò, præcepto naturali teneris sanctè sancta tractare. Ergo teneris non recipere sacramentum in peccato mortali. At si attritione cognita accedis ad pœnitentiam, accedis in peccato mortali. Ergo id illicitum est. Tertiò, accusatio exterior apud Sacerdotem debet esse de peccato, quatenus est offensa Dei: quia Sacerdos vices Dei gerit. Ergo procedere necessariò debet ex dolore peccati secundum prædictam rationem, & consequenter ex dolore, qui sit perfecta contritio.

8. Nihilominus contrarium dicendum existimo cum D. Thom. 3. *part. quæst.* 8c. *artic.* 4. *ad* 2. Suar. *disput.* 20. *sect.* 1. *num.* 10. *& num.* 9 refert plures doctores ita sentire. Ratio est: quia ex opposita sententia infertur, attritionem numquam esse dispositionem ad gratiam in sacramento Pœnitentiæ recipiendam. Nam existimatio contritionis, cum sit error intellectus, non potest præstare attritioni esse dispositionem sufficientem ad obtinendam gratiam, si aliàs ipsa per se non est sufficiens dispositio: ad summum excusare potens ab iniqua sacramenti receptione, casu quo præceptum esset, ne cum attritione reciperetur, sicut existimata contritio excusat peccatorem à mala sacramentorum administratione. At nullum est præceptum neque humanum, nec diuinum suscipiendi sacramentum Pœnitentiæ cum contritione perfecta: quia esset præceptum institutioni sacramenti aduersum, siquidem hoc sacramentum ad remittenda peccata institutum est. Non igitur dispositio remittens peccata conuenienter præciperetur præmitti: præterquam quod Ecclesia actus internos præcipere non potest.

9. Neque argumenta in contrarium vigent. Primum probat, legem gratiæ non sustulisse necessitatem contritionis ad iustificationem extra sacramentum impetrandam, non tamen probat eam necessitatem sublatam non esse sacramento suscepto. Cùm enim potuerit Deus sacramentum instituere, quod vim & efficaciam haberet remittendi peccata, hoc instituto sacramento cessat necessitas contritionis, cùm possit alia via, quam contritione obtineri peccatorum remissio. Secundo argumento negandum est, suscipientem sacramentum cum attritione indebitè sacramentum tractare, siquidem ea dispositione suscipit, quæ ad effectum illius impetrandum requiritur; ideoque cùm sacramentum perficitur, sanctus existit. Ad tertium nego accusationem necessariò faciendam esse de peccato, quatenus est offensa Dei; sufficit si sit accusatio peccati ob metum gehennæ, vel ob peccati turpitudinem, etiamsi formaliter non sit: quia Deo displicet.

10. Superest triplex quæstio. Prima, an prædictus dolor valori & effectui sacramenti necessarius præcedere debeat confessionem, & absolutionem, vel possit subsequi. Quoad primum certum est, absolutioni necessariò prædictum dolorem præmittendum esse: etenim hæc forma absolutionis in modum iudicij reconciliationis profertur: nequis ergo reum Deo reconciliare, si reconciliationi indispositus existit, neque à peccatis absoluere, quem non cognoscis peccatorum pœnitere.

11. Deinde necessarium existimo, vt prædictus dolor confessionem præcedat; aliàs confessio non esset sui legitima accusatio ad reconciliationem tendens; sed quædam peccatorum narratio. Quod si facta confessione absque vllo dolore ad detestationem peccatorum Confessarij monitis excitaris, vti sæpe contingit; necessariò tota illa confessio denuo clauibus Ecclesiæ subijcienda est; quod vnico verbo præstare potes, si te accuses de omnibus confessis, ab ijsque petas absolui. Atque ita docet Ægid. de Coninch. *disp.* 4. *dub* 6. Paulus Layman. *libr.* 5. *summ. tractat.* 6. *cap.* 4. *assert.* 3. Neque dissentit

Suar.

vetez, *disputat 20. section. 4. numer. 32.* vt bene notauit Layman. *supra.*

12. Tametsi consultum sit, cum peccata fateris, & absolutionem obtines, dolorem expressum habere de peccatis commissis; non est tamen necessarium; sufficit autem, eo sciret die præmisisse ex intentione ea peccata fatendi: confessio enim postmodum subsequuta ab eo dolore virtualiter perseuerante informari censetur; sicuti bene docent Suar. *disput. 20. sect. 4. à num. 29.* Bonac. plures referens *disp. 5. qu. 3. part. 2 n. 17.*

13. Secunda quæstio, an prædictus dolor supernaturalis præ requiratur in confessione venialium? Certum esse debet præ requiri ad valorem, & effectum sacramenti; quia (vt ex Trident. *sess. 14. cap. 3.* constat) contritio ex Spiritus Sancti dono est pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ. Videtur autem sufficere dolor ex turpitudine speciali peccati, cum proposito etiam speciali vitandi illud: quia, cùm vnum peccatum veniale sine alio remitti possit, non videtur ad peccati confessi remissionem necessariò requisitus dolor ad omnia venialia se extendens, sicuti diximus de mortalibus: & notauit Suar. *disp. 11. sect. 1. n. 12.*

14. Quòd si obiicias iis de probari, te non peccaturum, tametsi plura venialia fatearis absque dolore, cùm tamen aliorum doleas: siquidem horum remissionem obtinere poteris non obtenta remissione illorum, de quibus nullum dolorem habes. Neganda est sequela: nam eo ipso, quo vis peccatum aliquod veniale fateri, obligatus videris dolorem illius habere, ne formæ absolutionis inceptam materiam subiicias. Secundò respondeo cum Suar. *disp. 20. sect. 6. n. 2.* admittendo sequelam, neque enim sequitur inconuenienti: nam venialium absolutione videtur ex intentione Sacerdotis forma absolutè dirigi ad peccata, quæ ritè fuerunt confessa, quorumque pœnitens absolutioni recipiendæ dispositus fit.

15. Tertia quæstio, an peccatum veniale virtute sacramenti Pœnitentiæ remitti possit? Ratio dubitandi est quia, vt ait Suar. cum communi sententia *disp. 11. sect. 1. n. 11.* & diximus *punct. 2. huius disp.* non solum contritione, sed etiam attritione extra sacramentum remittuntur. Ergo sacramento Pœnitentiæ remitti non possunt, cum virtute attritionis, quæ sacramento prærequiritur remittatur. Respondeo, sicuti *eo p. 2.* respondi, peccatum veniale remitti virtute sacramenti, si contritio fieri per se, si simul cum mortalibus remissio fiat; secus si separatim facienda sit; & adeo sufficit, vt Pœnitentiæ sacramentum, non solum pro remittendis mortalibus, sed etiam venialibus institutum sit.

Secundo respondet Suar. *disp. 11. sect. 1. à numer. 7.* cum D. Thom. Paludan. Capreolo, Ledesma, & aliis, virtute sacramenti tibi remitti non solùm peccata, quorum attritionem habes, sed etiam omnia illa, quorum non habes complacentiam: quia sacramentum Pœnitentiæ non solum pro remittendis peccatis venialibus peccatoris, sed hominis iusti videtur institutum: at venialia peccata hominis iusti remitti non possunt virtute sacramenti Pœnitentiæ, si ad eorum remissionem displicentia requiritur: hæc enim absque sacramento sufficiens est, vt laté probat Suar. *disp. 11. sect. 3. n. 11.* & fauet textus in cap. *De quotidianis distinct. 3.*

Cæterùm negare non possum, hanc doctrinam, etsi piam mihi difficilem esse. Primo, quia inde sequitur, aliquod peccatum remitti absque pœnitentiæ virtute. Nec valet dicere, ipsam voluntatem suscipiendi sacramentum esse pœnitentiam virtualem, sicut diximus de voluntate suscipiendi Eucharistiã, virtute cuius Eucharistia peccata venialia, quorum non est complacentia, remittit: quia ea voluntas supponit sacramentum Pœnitentiæ institutum esse per se, ad remittenda peccata venialia, tametsi eorum nulla fiat confessio, quod nullatenus dici potest: quia institutum est per modum iudicij, cuius sententia per se, & directè ferri non potest in causam incognitam, & cuius nulla à pœnitente est instituta accusatio. Secundò, si Pœnitentiæ sacramentum posset remittere per se, & directè peccata, tametsi nullam attritionem non habeas, dummodo ab illorum complacentia abstineas, illis tantùm confessis possis sacramentum Pœnitentiæ recipere: quia sufficienter absolutioni [illegible]. Hoc autem est contra Trident. definiens, partem essentialem sacramenti Pœnitentiæ esse contritionem, saltem imperfectam. Ergo, &c.

PVNCTVM VIII.

De confessione, proxima Sacramenti materia.

1. *Quæ sit confessio, quæ est pars Sacramenti, & quæ illius conditiones.*
2. *Secreta, & non publica confessio, etsi præcepto diuino conformis, non tamen est ex præcepto.*
3. *Aliquando potest, & debet publicè confiteri, sed rarò.*
4. *Præceptum de confessione publica nequeest, neque esse potest.*
5. *Fieri debere lege humana ... qui censent.*
6. *Non esse de ... Sacramenti.*
7. *Oppositum fundamento ...*
8. *Qualiter ex præcepto humana confessio facienda est.*
9. *Confessio facienda est coram Sacerdote, etsi plures contrarium sentiant.*
10. *Nutibus in articulo mortis obligaris confiteri, si voce præstare confessionem nequis. Et quid extra periculum mortis.*
11. *Confiteri per litteras non obligaris.*
12. *Neque etiam per interpretem.*
13. *Qualiter in articulo mortis obligaris per scripturam, vel interpretem fateri.*

1. Constat ex D. Thom. communiter recepto *in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 2. & 4 quæst. 4.* confessionem, quæ pars sacramenti pœnitentiæ sit, esse legitimam, & sacramentalem accusationem, de propriis peccatis, ad eorum veniam virtute clauium obtinendam, coram Sacerdote factam. Triplex conditio essentialis confessionis in hac definitione continetur, nempe, legitima, seu do[illegible] accusatio de propriis peccatis, & coram Sacerdote. Sub his ... conditionibus plures aliæ ... tur, quas Doctores ... exponunt, præcipuè D. Anton. *in 3. par. tit. 14. cap. 19. §. 3. & seqq.*

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, & discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

Simplex erit confessio si ex ... intentione procedat: vel ita apertè facta, vt nihil ex obligatione ... celetur. *Humilis*, si procedat ex humili sui recognitione, ... peccati dolore. *Pura*, si aliorum ... mixta non fuerit. *Discreta*, si, cum debeat esse ... prudentia peccata referat propria, ... quoad fieri possit ... *Fidelis*, si vera dicat. *Nuda*, si absque simulatione, & palliatione. *Frequens*, si sæpe fiat. *Libens*, si voluntariè, & non coactè. *Verecunda*, si retentione confusionem, & verecundiam quam ex peccato concepit, exterius manifestet. *Integra*, si nihil ex necessariò dicendis omittatur. *Secreta*, si secreto, & non publicè fiat. *Lacrymabilis*, si plena lacrymis, & dolore sit. *Accelerata*, si post peccatum commissum non multum differatur. *Fortis*, si difficultates, & impedimenta, quæ solent occurrere, vincat. *Accusans*, si fiat ex animo se accusandi. *Parere parata*, si propositum habeat suscipiendi satisfactionem, & emendationem præstandi. Plures ex his conditionibus, vt notauit D. Thom. *in 4. dist. 17. quæst. 3. artic. 4. quæstiunc. 4.* non sunt necessariæ, sed ad conuenientem confessionis vsum, in usque maiorem reuerentiam assignantur, nempe, quod sit frequens, & accelerata. Aliæ conditiones inter se coincidunt. Sub his enim verbis, *humilis, verecunda, lacrymabilis, fortis, accusans, parere parata*, eadem conditio significatur, nempe, vt confessio ex vero dolore procedat, de quo superius diximus. Sub his, *simplex, pura, discreta, fidelis, nuda, integra*, eadem conditio continetur, quæ est de integritate seruanda, de qua in puncto sequenti. Quare in præsenti solum explicanda superest conditio secreti.

2. De qua certum est apud Catholicos, licitam, & honestam esse, vti definiunt Trident. *sess. 14. cap. 5.* & Innocent. III. *in c. Omnis vtriusque sexus de pœnis & remissionib.* & pluribus comprobat Suar. *disp. 22. sect. 2. numer. 2.* Nullum tamen est præceptum de confessione sub hac conditione facienda: nam esto Concilium dixerit, confessionem sacramentalem secretam non esse à præcepto diuino alienam, non inde infertur, præcepto diuino præcipi, sed solum infertur, obseruationi præcepti diuini confessionis conuenientem esse. Et licèt in cap. *Omnis vtriusque sexus*, præceptum fuerit cuilibet fideli, cum ad annos discretionis peruenerit, vt omnia sua peccata solus confiteatur proprio Sacerdoti, non est inde inferendum, prædicto præcepto non fore satisfactum, si coram aliis proprio Sacerdoti confiteatur. Verbum illud, *solus*, non est appositum sub vi talis præcepti, sed in hunc illius; præstare enim hunc sensum ... fideles cum ad annos discretionis peruenerint, omnia sua peccata, ad ... proprio Sacerdoti confiteantur &c.

3. Ex quo fit, ... posse aliquando in maiorem tuorum scelerum vindictam, grauiorem tui humiliationem, Ecclesiæ ædificationem, aliorumque exemplum, peccata commissa proprio Sacerdoti coram aliis fateri, sicuti tradit Nauar. *cap. 21. n. 8.* Suar. *disp. 21 sect. 2. numer. 9.* Vasq. *q. 91. art. 4. dub. 1.* Coninck. *disp. 6. de pœnit. dub. 2.* Layman *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 6.* & docuit Trident. *sess. 14. cap. 5.* ... Raro tamen ... prædictus modus confessionis consulendus est, excepto ... casu, & colligitur ex Bonac. *disp. 5. quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 2. à numer. 23.*

4. Quinimò

4. Quinimò credo, certum præceptum de confessione, nec esse neque esse posse de publica confessione, sed de auriculari seu secreta: quia regulariter confessio publica non leuibus incommodis est exposita, præterquam quod grauissimum onus peccatoribus imponeretur, si peccata secretò commissa obligaretur in publicum adducere, quæ aliena sunt à lege Christi, & recto Ecclesiæ regimine. Sic colligitur ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. dicente, diuino præcepto mandatum non esse publicè peccata fateri; nec satis consultè humana aliqua lege præcipiendum fore: & notauit Laym. *lib.* 7. *summ. tract.* 6. *cap.* 6. Ægid. de Coninch. *disp.* 6. *dub.* 2. *in fine.*

5. Sed an hæc sacramentalis confessio voce humana facienda sit? Affirmate videntur Paludan. *in* 4. *distinct.* 17. *quæst.* 2. *num.* 7. Medina *Cod. de confess. quæst. de modo secreto confitendi.* Mouentur ex Concil. Florent. *in decreto Eugenij.* affirmante, materiam huius sacramenti esse oris confessionem. Ergo confessio aliter facta materia non est. Deinde in cap. *Quem pænitet. de pænitent. distinct.* 1. dicitur: confessionem faciendam non esse per scripturam. Denique absolutio necessariò ore proferenda est, nec sufficit, si scriptura, vel nutibus manifestetur. Ergo idem etiā dicendum de confessione.

6. Nihilominus pro certo habendum est, confessionem fieri voce humana non esse de Sacramenti necessitate, vti tradit D. Thom. *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 3. *art.* 4. *quæstiunc.* 3. *ad* 2. *&* *quodlibet.* 1. *art.* 10. quem communiter Doctores sequuntur, teste Suar. *disput.* 21. *sect.* 3. *num.* 2. Vasq. *quæst.* 91. *art.* 4. *dub.* 4. Ægid. de Coninch. *disp.* 6. *dub.* 2. *in princ.* Paul. Layman. *lib.* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 3. Sumiturque ex praxi, & vsu Ecclesiæ absoluentis mutos, qui nutibus peccata sacerdoti cōfitentur. Itemque moribundos, qui aliter quàm nutibus peccata declarare non possunt. Ratio ea est quia Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. *&* 5. declarans confessionem huius sacramenti partem, solùm esse dixit humilem accusationem, qua pœnitens sacerdoti omnia sua peccata, quæ memoriæ occurrerint, manifestat. Sed hæc accusatio peccatorum manifestatiua nutibus, & scriptura fieri potest. Ergo.

7. Neque obstant contrariæ rationes. Nam Florent. affirmans, oris confessionem esse materiam; vtum est vulgari sermone oris, ab eo, quod frequentius accidit; non quia necessariò ore facienda sit. Text. in c. *Quem pænitet* probat, per scripturam non esse confessionem faciendam, si ore fieri possit, vt dicemus, non quidem ex materiæ necessitate, sed ex Ecclesiæ præcepto. Neque est simile de forma absolutionis: tum quia vix occurrere potest necessitas eam scripto vel nutibus proferendi: cum tamen sæpe de confessione hæc necessitas contingat: tum & præcipuè, quia de forma expressè à Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. est definitum: non solùm verba esse de illius essentia, sed quæ verba, cùm tamen pro confessione nulla verba expostulauerit.

8. Cæterùm etsi pro necessitate sacramenti non fuerit necessarium verbis confessionem exprimi, est tamen necessitium ex Ecclesiæ præcepto, desumpto ex vsu & praxi Ecclesiæ, cui non leuiter fauet dictus text. in cap. *Quem pænitet.* Quapropter graue peccatum committeret, qui nutibus, vel scriptura tantùm absque vlla vocis prolatione peccata fateretur; cum tamen facilè posset ore proferre. Sic expressè S. Thom. *quodlibet.* 1. *art.* 10. Canus 5. *p. prælect. de pænitent. fol.* 131. §. *At existit* Nauarr. c. 21. *n.* 35. Vasq. *q.* 91. *art.* 4. *dub.* 4. Suar. *disp.* 21. *sect.* 1. *num.* 6. Ægid. de Coninch. *disp.* 6. *dub.* 1. *concl.* 3. Paul. Layman. *libr.* 5. *summ. tractat.* 6. *capit.* 6. *numer.* 3. Bonacin. *disput.* 5. *de Sacramento, quæst.* 5. *section.* 2. *punct.* 2. §. 2. *num.* 24. & alij.

Verùm, vt rectè aduertunt Canus, Bonacina, Suarez, Vasquez, Ægid. Layman. *locis allegatis.* Saà *verbo Confessio num.* 15. non est in hac parte nimius rigor adhibendus. Vnde si non mediocrem difficultatem sentias, vel ob pudorem, & verecundiam, vel ob angorem gutturis, & impedimentum loquelæ in explicandis verbo peccatis; poteris ea scripta sacerdoti præsenti offerre legenda, expectans ab eo absolutionem, & interim contritionis signa exhibens. Neque opus est, vt inquit Dominic. Sotus *in* 4. *distinct.* 18. *quæst.* 2. *art.* 6. §. *Si verò* vt singulis peccatis à sacerdote lectis annuas te illa commisisse, & de illis dolere. Satis enim id ex præsenti traditione aliis circunstantiis vestita indicatur, vt benè dixit Ægid. de Coninch. *dicta disp.* 6. *dub.* 1. *num.* 2. Sive & vt facilius, & apertius peccata commissa sacerdoti explices, ea scripseris, & postmodum coram sacerdote legas, vel si illi tradas legenda, finita lectione affirmes te de omnibus illis accusare, & dolere, absolutionem que petere: non est dubium obligationi confessionis satisfecisse; ita enim confessio non scriptura, sed verbis fieri censenda est.

9. Notanter dixi *coram sacerdote*, nam eo absente confessio sacramentalis esse non potest. Enim cum absolutio in præsentia concedenda sit, & confessio ad absolutionem dirigatur, nequit in absentia ad absolutionem dirigi. Sic Emmanuel Sa *verbo Confessio. numer.* 16. Nauarr. *cap.* 16 *numer.* 17. Coninch. *de pænitent. disp.* 7. *dub.* 10. *num.* 99. Vasq. *quæst.* 91. *art.* 2. *dub.* 1. *num.* 5. Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 5. *sect.* 2. *p.* 2. §. 4. *difficultat.* 4. *num.* 10. Fauetque decretum Clementis VIII. qui non solum absolutionem, sed etiam confessionem per literas & internuncium damnat; tametsi contrarium sententiam Zerola *in praxi de pænitent. cap.* 13. *quæst.* 2. *conclus.* 2. Valent. *t.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 11. *p.* 2. *sub num.* Suar. *disp.* 19. *sect.* 3. *&* *disp.* 21. *sect.* 4. *num.* 9. Filliuc. *tract.* 7. *cap.* 1. *qu.* 10. Reginald. *lib.* 8. *num.* 28.

10. Sed an obligeris nutibus, vel scriptura peccata in confessione manifestare, quando voce manifestare non potes? Respondeo quoad manifestationem per nutus dubium non esse quin sis obligatus in articulo mortis peccata manifestare. Constat ex praxi, & ex eo quod eo tempore speciatiter vrgeat confitendi præceptum, illudque absque graui difficultate exequi potes in magnam tuæ conscientiæ vtilitatem: nulla ergo ratio adest quæ te excuset.

Extra periculum mortis dicendum censeo, si mutus es, neque speras breui tempore loquelam recuperaturus, teneris tempore quo vrget Ecclesiæ præceptum confiteri, quia cum hic modus manifestandi peccata secretus sit, atque via satis ad ea tua res minus tibi vtiles explicandas, non debet pro suscipiendo sacramento tibi esse grauis & difficilis. Sic Caietan. *verbo, Confessio. condit.* 11. Sotus *in* 4. *d. dist.* 18. *q.* 2. *art.* 6. *vers. Primum ergo membrum.* Nauarr. *cap. Fratres de pænitent. dist.* 5. *num.* 89. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 6. Emman. Sà *verbo Confessio. num.* 13. *in scholys* vbi alios refert. Dixi, *nisi speres breui tempore loquelam recuperaturus*: nam eo casu legitima est causa confessionem annuam differendi, tum vt apertiùs peccata manifestes, & absque ea difficultate, quam secum manifestatio per nutus trahit: tum vt modum confessionis ab Ecclesia communiter retentum obserues. Sic Paul. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 6. *concl.* 4.

11. Quoad confessionem per scripturam, etsi Gab. Vasq. *quæst.* 91. *art.* 4. *dub.* 5. Suar. *disp.* 36. *sect.* 6. *num.* 7. & alij plures apud ipsos existiment, te obligatum esse, cō quòd hic manifestationis modus non sit difficilis, neque ex illo vllius alius à Sacerdote tua peccata cognoscet: verius est, prædicta obligatione te non astringi: nam etsi de facto nemini alteri à Sacerdote manifestentur, de se tamen scriptura ad publicam manifestationem dirigitur, aptaque est eam legentibus notitiam peccatorum concedere, & plerunque concedit. Non igitur credendum est, diuinum, vel ecclesiasticum præceptum ad prædictum confessionis modum obligare. Alias affirmandum esset, te esse obligatum scripturæ peccata commissa mandare, si timeas è memoria casura: ea enim lege, qua teneris peccata fateri, & omnia fateri teneris. At receptum non est te obligatum esse peccata scribere, ne è memoria decidant. Ergo neque ea scribere, vt Confessori manifestes. At que ita sustinent Dominic. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst* 2. *art.* 6. Caietan. *verbo, Confessio, condit.* 11. Victoria *in sum. numer.* 137. Nauarr. *sum. cap.* 21. *num.* 36. & *in cap Fratres de pænitent. dist.* 5. *numer.* 88. Ioann. Med. *cod. de confess. quæst.* 15. §. *Quintum dictum.* Emman. Saà *verbo, Confessio, numer.* 13. Layman. *liber.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 6. *concl.* 4.

12. De modo autem confitendi per interpretem, tametsi licitus sit, communis sententia defendit, obligatorium non esse vt videre est apud Sot. Nauarr. Caietan. Emman. Sa *loc. alleg.* Vasq. *quæst.* 91. *art.* 4. *dub.* 3. Suar. *disp.* 36. *sect.* 6. *numer.* 2. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 6. Layman. *cap.* 6. *conclus.* 6. Ratio est quia Christus Dominus noluit te obligare ad publicam peccatorum confessionem, sed solùm ad secretam, vt ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. constat: si autem alteri præter Sacerdotem tua peccata manifestare obligatus esses, iam ea obligatio limites secretæ confessionis excederet, & publicæ confessionis portas intraret. Quod esset nimis graue, & difficile, & alienum à legis euangelicæ suauitate.

13. Verùm in articulo mortis credo certum, te obligatum esse scriptura, vel per interpretem, imo publicè peccata fateri, si maculatus graui culpa probabilitatem non habeas contritionis: quia in eo articulo iure diuino naturali, & strictissimo teneris reconciliari cum Deo. At deficiente contritione nulla alia via superest reconciliationis, præter Pœnitentiæ Sacramenti susceptionem. Ergo. Hæc autem necessitas, vt bene expendit Vasq. *de pænitent. quæst.* 91. *art.* 4. *dub.* 3. *a numer.* 6. Suar. *disp.* 36. *sect.* 6. *numer.* 5. Layman *lib.* 5 *sum. tract.* 6 *cap.* 6 *in fine.* non prouenit ex diuino præcepto confessionis, sed ex præcepto charitatis erga seipsum, quo quis tenetur, saltem in vltimo vitæ, Deo reconciliari. Nam esto pœnitentia non esset instituta, vt medium ad salutem necessarium, sed tantum vt sufficiens, eo vti deberes, vt eius vsu gratiam impetrares. Aduertunt tamen, & bene, prædicti Doctores, præcipuè Suar. eo casu te non esse obligatum confiteri omnia peccata, sed sufficere bet confiteri posse aliquod vel aliquia solum obligaris suscipere Sacramentum, & eius effectum, quem sufficienter per vnius quolibet peccato confesso, tametsi alia relinquas, cum absolutè à confessione omnium sis excusatus.

PVNCTVM IX.

De integritate confessioni requisita.

1. Illam confessionem voco integram, in qua fateris omnia peccata mortalia commissa, & clauibus Ecclesiæ non subiecta. Quòd autem hæc fateri tenearis vi præcepti diuini, in ipsa institutione Sacramenti fundati, docuit Trident. *sess. 14. cap. 5.* his verbis: *Verum, cum vniuersa peccata mortalia, etiam cogitationes, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiam veniam cum aperta, & verecunda confessione à Deo quærere. Itaque, dum omnia, quæ memoriæ occurrunt peccata Christi fideles confiteri student, procuidubio omnia diuinæ misericordiæ ignoscenda exponunt. Qui verò secùs faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.*

2. Ex his verbis infertur manifestè, te obligatum esse omnia peccata mortalia, tam interiora, quàm quæ in actum exteriorem prodeunt, confessioni subiicere. Item, omnes circunstantias mutantes speciem: quia in esse moris sunt noua peccata: & definitur à Trident. *sess. 14. can. 7.* Item, numerum peccatorum, quæ commisisti, vt satis indicatur à Trident *supra c. 5.* cùm dixit, omnia peccata, non solùm in genere, sed in specie, & sigillatim declaranda esse. Rationem huius veritatis reddit Concilium *illo cap. 5.* Sacerdos non potest hoc iudicium incognita causa exercere, neque æquitatem in pœnis iniungendis seruare, si in genere duntaxat, & non potius in specie, & sigillatim sua ipsi peccata pœnitentes declararent. Aliam rationem ex effectu Sacramenti reddit D. Thom. *in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 4.* Alens. *4. p. quæst. 77. memb. 3. art. 2. & 6.* Adrian. *in 4. de confess. quæst. 4. §. Quoad peccata.* Vnum peccatum mortale remitti non potest sine alio, quia quodlibet obstat gratiæ recipiendæ. Ergo, vt pœnitens ab omnibus absoluatur omnia debet confiteri, vt sententia absolutionis aceulationi commensuretur: aliàs daretur sententia de causa incognita. Fauétque textus in cap. *Eum pro causa. de sent. excommunicat.* vbi pluribus excommunicationibus ligatus, si aliquam taceat ex malitia, ab ea non absoluitur. Si igitur in hoc casu non posset ab vna excommunicatione absolui, quin ab omnibus absolueretur, à nulla maneret absolutus. Quòd si inquiras, qualiter possis circunstantias mutantes speciem, & numerum peccatorum agnoscere, vt confessionis iudicio subiicias; vide dicta *tract. 2. de peccat. disp. 3. p. 1. & seqq.*

3. Supersunt tamen examinandæ aliquot quæstiones inter Doctores controuersæ. Prima, an circunstantiæ notabiliter aggrauantes intra eandem speciem sint ex præcepto diuino necessariò fatendæ. Dari circunstantias intra eandem speciem aggrauantes, vel minuentes notabiliter peccatum, prout communiter committi solet, non est dubium: siquidem, ex malitia, intensóque odio occidere hominem potes; vel repentè occasione grauis iniuriæ lacessitus. Item, intra quantitatem pro peccato mortali furti requisitam, dari potest minima, vel notabiliter maxima. Item, peccatum carnis potes committere nimio affectu, & voluptate, vel eo cessante, & sic de aliis similibus. Quæstio igitur est, an prædictas circunstantias, tam aggrauantes, quàm notabiliter minuentes, debeas manifestare, vt integritati confessionis satisfacias.

Affirmant Caiet. *in sum. verbo, Confessio, condit. 15.* Domin. Sotus *in 4. dist. 18 quæst. 2. art. 4. concl. 5. & 6.* & pluribus relatis Suar. *disp. 22. sect. 3. num. 5* Salas. *1. 2. tract. 8. disp. vnic. de confess. sect. 3. num. 32. quæst. 7 pag. 1190.* Thom. Sanch. *lib. 4. de voto, cap. 11. n. 24.* Ægid. de Conınch. *disp. 7. de pœnitent. dub 3. concl. 1. n. 17.* Henriq. *lib. 5. cap. 7. n. 6.* Probari potest primò ex Trid. *sess. 14. cap 5.* decidente, circunstantias mutantes speciem, numerumque peccatorum, in confessione explicandum esse, vt sacerdos rite causa cognita, iudicet, & pro qualitate criminum pœnas iniungat. At hæc ratio æquè in circunstantiis notabiliter aggrauantibus procedit: siquidem ex illarum positione criminis grauitas notabiliter augetur; & sæpe amplius quàm multiplicitate peccatorum numerica. Ergo, &c. Secundò, *ex capit. Consideret. de pœnitentia, distinct. 5.* vbi plures circunstantiæ connumerantur in confessione explicandæ, quæ solùm aggrauant, vt de duratione actus, de intensione, de occasione peccati: & in cap. *Si quis Sacerdos* & cap. *Non debet.* & aliis *30. quæst 1.* & *cap. 1. & 2. 22. quæst. 6.* variæ pœnitentiæ assignantur pro diuersis criminibus, cùm tamen diuersitas solum sit secundùm magis & minus. Ergo signum est, æquitatem iudicii expostulare prædictæ diuersitatis declarationem. Tertiò Confessor interrogare potest pœnitentem, an in peccatum quod confitetur, sæpius reinciderit, vel longo tempore durauerit: & in peccato furti quam quantitatem fuerit furatus: quia habet clauem scientiæ, ad quam pertinet examinare pœnitentis statum & dispositionem. Ergo tenetur pœnitens his omnibus interrogationibus respondere. Ergo etiam absque interrogatione tenebatur declarare; quippe hoc iudicium voluntarium est, non coactum; ac proinde quidquid pœnitens interrogatus occultare non potest, absque interrogatione declarare debet. Quartò sunt plura peccata, quæ secundùm probabilem sententiam non differunt specie, sed intra eandem augent, vel minuunt notabiliter malitiam: & tamen est certum in confessione manifestari debere. Ergo, &c. Maiorem propositionem probo inductione. Primò in gradibus consanguinitatis, quatenus sunt circumstantia incestus. Etenim copula cum sorore, vel cum matre, vel affine non mutat speciem, vt late Caiet. *2. 2. q. 154. art. 9. & tom. 1. opusc. tract. vlt. respons 5.* Sotus *dist. 18. quæst. 2. art. 4.* Canus *relect. de pœnitent. punct. 5.* Secundò in peccatis contrà naturam, quæ secundùm probabilem sententiam solùm differunt secundùm maiorem vel minorem grauitatem. Tertiò in infamatione falsum dicendo, vel occultum reuelando, quæ solùm videtur secundùm magis vel minus differre. Quartò, in violatione ieiunij: comestio enim carnis illo die eiusdem speciei est cum comestione repetita ciborum non prohibitorum. Quintò homicidium, & mutilatio membri, voluntas occidendi vnum, vel plures, quæ solùm intra eandem speciem differunt. Et tamen hæc omnia sunt in confessione manifestanda. Ergo circumstantiæ aggrauantes, vel minuentes notabiliter manifestari debent.

4. Nihilominus, etsi prædicta sententia probabilis sit, probabiliorem existimo, circunstantias notabiliter aggrauantes, & à fortiori notabiliter minuentes non esse ex necessitate fatendas. Sic D. Thom. *in 4. dist. 16 qu. 3. art. 1.* Valent. *p. 4. disp. 7. qu. 1. puno. 1. assert. 5.* Nauarr. *cap. 6. num. 6.* & pluribus relatis Vasq. *qu. 91. art. 1. dub 2.* Bonac. *disp. 5. de sacram. quæst. 5. sect. 2. p. 2. §. 3. difficul. 1. n. 5.* alios *vbi supra, sect. 2. n. 11.* innumeros refert, tametsi contrariam teneat. Præcipuum fundamentum est: quia obligatio fatendi peccata ex institutione sacramenti Pœnitentiæ à Christo Domino facta prouenit. At hanc institutionem declarans Conci. *sess. 14. cap. 5. & can. 7.* solum expressit peccata quoad speciem, & numerum, & consequenter quoad circumstantias mutantes speciem: ergo absque fundamento obligantur fideles circumstantias intra eandem speciem manifestare. Doctores enim hanc obligationem imponentes tenentur necessariò affirmare, diminutè Concil. Trident. processisse in sua declaratione. Quod si dicas, Concil. circumstantias aggrauantes non declarasse, vt locum opinionibus concederet, solùmque declarasse, quæ certò seruanda erant: vnde conuincitur, nullam esse obligationem his circumstantias fatendi: quia in casu dubio obligatio imponenda non est: non enim certò, & cum effectu adstringi debes ad onus graue subeundum ob obligationem dubiam, & incertam. Si enim Concilium iudicauit, iudicium confessionis satis ritè exerceri posse, æquitatemque in pœnis iniungendis seruari, declaratis peccatis quoad speciem, & numerum; vnde obligatio declarandi modum peccati asserenda est? Confirmo. Circumstantias notabiliter minuentes non esse ex obligatione manifestandas, asserunt ferè omnes Doctores, etiam oppositæ sententiæ, vt videre est apud Henriq. *lib. 5. cap. 7. num. 3.* Suar. *disp. 22 sect. 3. num. 16.* Ægid. de Coninc. *disput. 7. dub. 3. conc. 2. n. 16.* At eadem est ratio de his circumstantiis, ac de circumstantiis notabiliter aggrauantibus, cùm in hoc iudicio æquè teneatur pœnitens pro se, ac contra se veritatem fateri, &c.

5. Neque rationes in contrarium vigent. Ad primam desumptam ex Concilio satisfecimus probatione nostræ conclusionis. Ad secundam ex cap *Consideret* fateor, pœnitentem debere considerare quantitatem criminis quoad circumstan-

tias aggrauantes aliquo modo; sed ad hanc considerationem, & confusionem non tenetur ex præcepto, sed ex consilio. Neque aliud ibi voluit August. aliàs deberemus affirmare, obligatum esse pœnitentem manifestare, an in die festo, vel ieiunij peccatum commiserit: quod non est receptum, vt videbimus. Alia item capita, in quibus variæ pœnitentiæ pro diuersis criminibus impositæ recensentur, aliquibus placet loqui de foro publico, & non de sacramentali. Sed concesso, sermonem esse de foro sacramentali; affirmamus, diuersas illas pœnitentias impositas esse pro diuersa criminum grauitate, eò quòd à fidelibus ad iudicium confessionis fuerit delata: at inde non conuincitur obligari fideles eam grauitatem in confessionis iudicium adducere. Multa nanque ibidem recensentur, quæ in omnium sententia non sunt necessariò in confessionem adducenda; quale est declarare, an periurium commissum sit ab homine libero, vel seruo, pro cuius diuersitate diuersa pœna statuitur *illo c.* 1. 22. *q.* 5. Ad tertiam respondeo posse Sacerdotes, quando sibi non constat de dispositione pœnitentis, & de proposito vitandi peccata in futurum, examinare, & inquirere super peccata confessa, ipsúmque pœnitentem obligatum esse manifestare veritatem, si videat, Confessarium interrogare de circunstantiis aggrauantibus in ordine ad formandum iudicium de eius dispositione, & statu: & non quia existimet, circunstantias aggrauantes necessariò esse fatendas: quam manifestationem ij se facere tenebatur non interrogatus, si intelligeret, ex manifestatione criminum quoad speciem, & numerum non esse Confessarium sufficienter instructum, quod vix præsumendum est. Quarta ratio postulat explicationem plurium circunstantiarum, idcóque placet per singulas circunstantias, quæ regulariter alicui actioni adesse solent, discurrere.

6. Septem circunstantiæ enumerantur communiter à Doctoribus (teste Azor. 1. *p lib.* 1. *cap.* 4. Sayro *in claui regia, lib.* 2. *cap.* 3. Henriq. *lib.* 5. *sum. cap.* 6. *num.* 3. Valen. *t.* 4. *disp* 7 *qu.* 11. *pun.* 1. Coninch *disp.* 7. *de pœnitent dub.* 4. Suarez *disp.* 22. *sect.* 4. Bonac. *disput.* 5. *de Sacram. quæst* 5. *sect.* 2. *pun.* 2. §. 3. *difficult.* 3. & aliis) *Quis, quid,* vel, *circa quid, quomodo, cur, quibus auxiliis, vbi, quando.*

Circunstantia, *quis,* denotat qualitatem personæ peccantis, quæ frequentiùs mutat speciem, ideóque necessariò fatenda, vt si persona sacra, coniugata, vel habens votum castitatis fornicationem commiserit: transfert enim actionem intemperantiæ in vitium sacrilegij, vel iniustitiæ. Si sit persona publica sæpè ratione officij contra iustitiam delinquit, aliàs solùm contra misericordiam peccaturus. At, si huius circunstantiæ aggrauatio intra limites eiusdem speciei continetur, sicuti contingit in ligato voto castitatis solenni, vel simplici, aut proueniente ex Ordine sacro, vel religione, nulla est obligatio declarandi.

7. *Quid,* indicat materiam peccati quoad conditiones eius, quarum præcipua, à Doctoribúsque controuersa est materia furti, & damnum illatum. Et de materia furti pro certo supponit Suar. *sect.* 4. *num.* 2. necessariò esse fatendam: neque satisfacere, si dicas, te notabilem quantitatem furatum esse, sed debere explicare, quam quantitatem. Idem in hoc casu docuit Bonac. *suprà, num.* 17. consentit Nauar. *cap.* 6. *n.* 6. casu, quo furtum in ea quantitate fuerit reseruatum, vel illius explicatio necessaria fuerit ad ferendum iudicium de restitutione facienda. Mouentur: quia sine hac manifestatione non videtur manifestatum delictum, quod per ordinem ad obiectum indiuiduatur; neque æquitas in pœnitentiis iniungendis seruari potest, cùm sit longè diuersum furtum vnius scuti, vel centum. Nihilominùs dicendum est, neque in hoc casu te obligatum esse quantitatem furti declarare, si quantitas furata vnius fuerit domini: nam, licèt indiuiduatio actus per ordinem ad obiectum sumatur, sufficienter illius indiuiduationem declaras, affirmans, te quantitatem notabilem furatum esse: sicuti satisfacis confitendo homicidium, vel fornicationem commisisse, tametsi intentionem, vel durationem illorum actuum non declares: cùm tamen intensio, & duratio ipsam indiuiduationem actus potiùs, quàm obiectum constituant. Atque ita sustinet Vasq *dub.* 4 *num.* 5. & probabile reputat Bonac. *difficult.* 3. *n.* 17. Quòd si peccatum in tanta quantitate excommunicationem habeat annexam, debes manifestare, si illius excommunicationis Confessarius ignarus sit: quia absolutio ab excommunicatione præmitti absolutioni à peccatis debet. Idem est, si in ea quantitate fuerit reseruatum, si alteri quàm habenti potestatem fatearis: secùs si potestate absoluendi gaudeat: quia ob reseruationem delictum non mutat speciem. Nullo tamen modo tibi licitum est furanti centum, fateri decem furatum esse: quia esto furtum decem, vel centum non differat specie, non est dubium differre numero, ac proinde peccatum, quod commissum est celas; & fateris, quod non commisisti, vti benè aduertit Vasq. *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *n.* 23. Ob eandem rationem, si occideris Petrum, non est tibi licitum confiteri solùm vulnerasse: quia esto vulneratio ab occisione non differat specie, differat numero.

Notanter dixi, *si ab vno domino materia furti sublata sit:* nam si plures in eam rem dominium habeant, videtur pro multiplicitate dominorum peccatum, saltem virtute, multiplicari, sicuti si plurium hominum multitudinem velles occidere, non satisfaceres declarando habuisse voluntatem occidendi, nisi declares, saltem confusè, homines, quos occidere voluisti: quia iuxta eorum pluralitatem peccatum occisionis, saltem virtute, multiplicatur. Cæterum Ioann. de Salas 1. 2. *t.* 2. *quæst.* 73. *tract.* 13. *disput.* 5. *sect.* 6. *numer.* 65 & Vasq. *de pœnitent. quæst.* 91. *art* 1. *dub.* 4. *num.* 5. affirmant, te non esse obligatum in peccato furti numerum dominorum declarare: quia ex eorú multiplicitate non videtur peccatú multiplicari, cum sit eadem priuatio dominij, idemque damnum; tametsi plures illud patiantur: in quo est latum discrimen ab eo, qui vno actu plures occideret, vel vulneraret, vnicóque verbo famam plurium læderet; vel id præstare vellet, quia occisiones, vulnerationes, famæque læsiones distinctæ sunt, & vna ab alia non pendet, nisi in causa: & consequenter voluntas illorum malorum multiplex est moraliter pro multiplicitate damni inferendi. Debes ergo in confessione manifestare.

8. Ad hanc circunstantiam reducitur illa, quæ vocatur à Theologis *circa quid:* quæque denotat qualitatem personæ, cum qua est peccatum, vt si commisisti fornicationem cum coniugata, vel occidisti Clericum. Et de his non est dubium debere explicari. Solùm de circunstantiis incestus, & virginitatis est difficultas. Et quidem omnes Doctores fatentur, teste Sanch. *lib.* 7. *de matr. disput.* 5. *numer.* 5. & 8 copulam illicitam cum consanguineis, vel affinibus iis in gradibus, in quibus matrimonium inter ipsos prohibetur, esse incestum, & circunstantiam fornicationis necessariò fatendam: quia ob reuerentiam debitam, tum consanguineis, tum præcipuè matrimonij Sacramento, ea copula specialiter prohibetur: sumitúrque ex cap. *Lex illa.* §. *Cùm ergo.* 36. *quæst.* 1. Sed, an satisfacias integritati confessionis, si affirmes, incestuosam copulam commisisse, quin personam, quacum commisisti, manifestes, an, nimirum, fuerit affinis, vel consanguinea, an in primo vel secundo gradu: non est ita certum. Nam Caietan. 2. 2. *qu.* 154 *art.* 9 quem aliqui recentiores sequuntur, existimat, incestum cum affine, vel consanguinea solùm esse circunstantiam aggrauantem, sicuti maior, vel minor quantitas in furto: & idem docet de diuersitate graduum vtriusque: additque non oportere pœnitentem esse sollicitum in eis explicandis.

Communis tamen sententia est, incestum cum consanguinea esse specie diuersum ab incestu cum affine, ac proinde necessariò in confessione explicandum: differunt enim, sicut vnio partium mediata, & immediata, naturalis, & voluntaria. Et licèt omnes prædicti incestus sint aduersus eandem virtutem pietatis, vel religionis: quia diuerso modo eam violant: diuersitatem habent specificam, sicuti sacrilegium, ex copula cum persona sacra, vel ex illius percussione, diuersum est, tametsi sint aduersùs eandem virtutem. Secundo differunt specie incestus cum consanguinea in linea recta, & transuersali: quia cum consanguinea in linea recta nunquam fuit licitus concubitus: & longè alia reuerentia debita est matri, quàm sorori, & longè fœdior illius, quàm huius violatio. Tertio, differt incestus in primo gradu consanguinitatis lateralis à reliquis, & incestus in primo gradu affinitatis lineæ rectæ à reliquis, præsertim lineæ transuersæ: quia in primo gradu iure naturæ est impedimentum dirimens matrimonium; in reliquis iure positiuo. Sic Leonard. Lessius *lib.* 4. *de iustit. cap.* 3 *dub.* 11. *num.* 79. Vasq. *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 13. Suar. *de pœnitent. disp.* 22. *sect.* 4 *numer.* 7. Quoad reliquos gradus probabile est, copulam incestuosam inter ipsos non differre specie, ac proinde non esse necessariò fatendam eam diuersitatem. etenim omnes hæ copulæ prohibentur positiuo præcepto sub eadem ratione, nempe, vt reuerentia debita propinquis in illis gradibus deferatur. Quòd autem maior reuerentia debeatur, quò gradus est intimior, non arguit diuersitatem specificam vt benè Lessius, & Vasq. *locis citatis.*

9. De circunstantia virginitatis, omissis aliis sententiis, affirmo, non esse specialem circunstantiam necessariò fatendam, si ipsa virgo liberè consensit, vti pluribus relatis firmat Thom. Sanch. *lib* 7. *de matr. disp.* 14 *à n.* 5. Suar. *de pœnitent. disp.* 22. *sect* 4. *à num.* 6. Petr. Nauarra *lib.* 2. *de restit. cap.* 3. *par.* 4. *dub.* 1. *num.* 249. *in noua edit.* Puella nanque domina est sui corporis, quatenus absque iniustitia potest illo vti. Ergo vltra peccatum intemperantiæ nullum aliud ibi interuenit, sicuti in viro contingit, cùm primum virginitatem amittit.

10. Tertia circumstantia est, *propter quid,* quæque indicat finem operantis. Quando igitur finis intentus est diuersum specie peccatum à medio, quod eligitur; fatenda est necessariò talis intentio: vt si furatus sis propter mœchiam: cùm enim furtum ad mœchiam non dirigatur, & ex alia parte sint diuersa peccata specie; ex manifestatione vnius aliud non manifestatur. Quod si medium & finis sint eiusdem speciei, & vnum referatur ad aliud, quales sunt tactus, oscula, & amplexus, qui per se ad coïtum diriguntur, manifestato fine intento, & subsecuto manifestantur illi actus medij antecedentes, vt notauit Vasq. *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *n.* 9. Suar. *de pœnit. disp.* 22. *sect.* 4. *n.* 8. Martin. Nauarr. *c.* 6. *n.* 6.

11. Quarta circumstantia est, *quemodo*, quæ [illegible] genda est de modo accidentali, seu non per se, consummato cum actu. Modus accidentalis est [illegible] Primus [illegible] durationem, qui non est necessarius exprimendus, nisi [illegible] ob durationem contingat peccata [illegible] numerum multiplicari, vt docet Emmanuel Sa *verbo Confessio, num. 21.* Secundus, ad intentionem, qui si peccata multiplicata non inferat, non est necessario fatendus. Solet autem [illegible] vt si [illegible] tur [illegible] non solum est contra [illegible] secus si ex lucri causa. Item, si [illegible] occasionem [illegible] teneris fateri [illegible] seu [illegible] peccatum iuxta doctrinam D. Thom. 2. 2. *quæst.* [illegible] *art.* [illegible] quæ [illegible] tanere [illegible] vt notauit Suar. *de pœnitent. disp.* [illegible] *num.* 11 & Valq. *quæst.* 91. *art.* 1 *dub.* 1. *num.* 12. Tertius [illegible] ex consuetudine, quem opus non esse explicare in confessione affirmant [illegible] *relect. de pœnitent. p.* 5. Suar. *dicta disp.* 22. *sect.* 4. *n.* 13. Valq. *quæst.* 91. *art.* 3. *dub.* 7. *n.* 16 Sà *verbo Confessio n.* 23. [illegible] bis eadem peccata fateri. Per accidens tamen [illegible] potest, si necessarium sit Confessario [illegible] & obligationem perspectam habeat.

12. Quinta, *quibus auxiliis*, id est, qui tibi fuerunt auxiliati in peccato. Horum declaratio necessaria non est, si eos ad [illegible] peccandum non induxeris. Quod si induxisti, distinguendum [illegible] cum Valq. *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 3. & 21. an [illegible] ad actum [illegible] & inducto commitiem, vt cum induceres [illegible] ad fornicationem: quo casu, cum intra actio [illegible] sit speciei cum actu subsequuto, & ex alia parte ad ipsum referatur, vt [illegible] allegans firmat Vasq. 1. 2. *disput.* 101. *cap.* 4. D. Thom. 1. Sanch. *lib.* 1. *Decalog. c.* 6. probabile satis est, [illegible] manifestes [illegible] quia inductio secundum [illegible] non est distinctum peccatum [illegible] circumstantiam [illegible] aggrauans intra eandem speciem. Si vero [illegible] verbo ad aliud peccatum distinctum incitas, & [illegible] sine dubio fatearis quia sunt duo peccata, vel [illegible] distinctæ, quarum vna ad aliam non dirigitur. [illegible] socium in adiutorem homicidij, vel [illegible] vt loquatur puellæ teneris hanc circumstantiam [illegible] incitasti ad illud peccatum distinctum [illegible] quia incitasti ad locutionem [illegible] homicidij, qui actus ibi non est commissus [illegible] notauit Vasq. *de pœnitent dicta q.* 91. *art.* 1. [illegible]

Sexta circumstantia, quæ pertinet ad locum delicti, ob quem actus [illegible] variat species. Primo, si delictum est in loco [illegible] & [illegible] personis, quæ inde peccandi occasionem sumunt, [illegible] scandali vt notauit Sanch. *lib.* 1. *Decal. cap.* 6 & diximus *tract.* 6. *de charit. disp. vlt.* Secundò, si Missam [illegible] absque vrgenti causa celebretur, vel si [illegible] quæ specialiter ob reuerentiam loci sacri interdicitur [illegible] gat, induit sacrilegij speciem, vt latè diximus *tract. de reuer. debita loc. sac.*

13. [illegible] circumstantia est, *quando*, quæ tempus, quo delictum patratum est, denotat. Aliquibus placet, si die festo delictum committatur esse circumstantiam necessariò fatendam. Sed contrarium merito communis sententia affirmat apud Nauar. *in c. Considerret, de pœnitent. n.* 22. Couar. *in c. Alma mater.* [illegible] Suar. [illegible] *disp.* 22. *sect.* 4. *n.* 22. Vasq. *q.* 91. *art.* [illegible] *n.* 23. quia præceptum [illegible] festum solum astringit [illegible] & [illegible] laboribus abstinere. Hac enim actione, & omissione Deus colendus est diebus diebus ex præcepto, vero actiones, & omissiones non sunt eo die specialiter prohibitæ, aut præceptæ. Idem est, quando eodem die [illegible] præcepto eiusdem rationis ligatis ad rem aliquam [illegible] vel [illegible] vt si in die Dominica incidat Festiuitas Christi, vel Beatæ Virginis, aliàs ex obligatione seruanda, vel [illegible] Sancti in Quadragesima, violatio Festi, vel ieiunij [illegible] peccatum: quia vnicæ virtuti sub eadem ratione [illegible] Secus esset, si obligationes essent diuersæ, qualis esset obligatio voti, & præcepti. Vide Nauar. *in cap. Consideret. de pœnitent. d.* [illegible] 5. *n.* 18.

14. Secunda [illegible] an peccatum dubium fateri necessarium [illegible] satis. Pro resolutione ponendum [illegible] dubium te habere posse de peccato. Primum an [illegible] mortale, vel veniale. Secundum, an feceris. Tertium [illegible] potest esse dubium, quod omnem assensum [illegible] vel potest esse dubium, quod secum trahit [illegible] etsi cum formidine, & timore alterius partis.

15. [illegible] si probabile iudicium habeas, te non commisisse [illegible] peccatum non esse mortale, vel [illegible] ante eo iudicio probabili non teneris [illegible] fit oppositum. Quia tibi concessum [illegible] probabilem [illegible] probabiliori [illegible] non esse mortale, vel [illegible] probabiliter iudicas

libertatem esse ab obligatione confessionis, cùm præceptum [illegible] non confessis [illegible] Henr. [illegible] *lib.* 5. *de pœnitent. cap.* 4 *in fin.* [illegible] 6. Thom. [illegible] Bonac. & [illegible] tendi.

16. Verum [illegible] examinatio [illegible] an peccatum commissum sit mortale, vel an [illegible] an confessum fuerit, communis [illegible] Nauar. *cap.* 9 *num.* [illegible] Sy [illegible] *disput.* 22. *sect.* 9. *num.* [illegible] & 2. Salas [illegible] *tract.* 8. [illegible] *vnic. sect.* [illegible] *num.* 60. [illegible] 4. Layman. [illegible] *cap.* 1 §. 4. *num.* 7. innumeris relatis Sa [illegible] *cap.* 10. *num.* 66. Bonac. *disp.* 5. *de sacram.* [illegible] *num.* 1. te obligatum esse [illegible] es de delicto, dubius autem, an [illegible] manifestum, quia eo casu possidet [illegible] certaque illius obligatio, a qua ob dubiam causam [illegible] non debes. At quando anceps es, nec te [illegible] ferendum iudicium, an peccatum commissum [illegible] an illud commiseris: Ægid. de Conin. *disp.* 7 *de pœnit. dub.* 8. *conc.* 1. cui fauet Layman. *suprà*, censet te non esse obligatum. Quia, vt ex Trid. *sess.* 14. *c.* 5. constat, solum obligatis ea peccata fateri, quæ post diligentem excussionem habueris in conscientia: at in conscientia non habentur peccata, quæ ignorantur esse commissa, ita vt nec probabile iudicium de iis efformari possit. Secundo explicans Concilium, quæ peccata tenearis fateri, expressit *dict. sess.* 14. *can.* 7. mortalia peccata quoad speciem, & numerum, circumstantiasque aggrauantes. Cùm ergo dubij peccati nullam fecerit mentionem, non videtur ex obligatione confessioni subiiciendum, aliàs Concilium diminute processisset in assignatione materiæ necessariæ. Et confirmari potest ex reg. *Contra eum de reg. iuris, in* 6. vbi dicitur, contra eum, qui legem potuit dicere, apertius est facienda interpretatio. At Concilium potuit apertiùs significare peccata dubia esse fatenda, si necessario fatenda sunt. Ergo, &c. Item ex lege, *Quicquid astringendi ff. de verborum obligat. vbi:* *Quicquid adstringendæ obligationis causa actum est, id nisi palam exprimatur, omissum esse censendum est.* At dubia peccata non expressit palam Concilium esse fatenda. Ergo fideles adstringi non debent ad eorum manifestationem. Tertio, delictum in dubio præsumi non debet. Stat enim possessio pro innocentia & libertate. Quartò nullus tanquam delinquens est subiiciendus iudicio, nisi eius delictum aliquatenus probatum fuerit.

17. Verius tamen est, stante eo dubio, te obligatum esse prædicta peccata dubia fateri. Mouet præcipuè ob communem sententiam. Et quia Trident. *sess.* 14. *c.* 5. solum excepit ab obligatione confessionis peccata venialia: ergo mortalia dubia sub obligatione inclusit. Cùm verò vrges, ea peccata dubia non esse in conscientia; dicendum est, non esse in conscientia certo, & indubitater; bene tamen sub dubio. Quod sufficit, vt sub dubio confiteri debeant. Neque obstat dubij peccati non fecisse Concilium expressam mentionem: satis enim illud indicauit, cùm sola venialia excepit. Praeterquàm quòd certa definiunt, dubia opinionibus Theologorum [illegible] sit: regula enim illa iuris, *Contra eum*, &c. non loquitur de legibus, vt aduertit ibi Glossa *circa finem*: quia in legibus nihil est obscurum, & ambiguum, cap. *Erit lex. dist.* 4. Quòd si in eis videatur aliquid ambiguum, recursus fit ad concedentem, penes quem est interpretatio, cap. [illegible] *de iudiciis*, cap. *inter alia de sentent. excommunicat.* Quapropter regula illa loquitur de iudiciis, & contractibus [illegible] semper fit interpretatio aduersus contrahentem, neque [illegible] mentem clarè explicantem. Deinde non obstat, quod [illegible] nemo præsumatur delictum commisisse, neque ob id astringi possit, & obligari iudicio, ibique puniri; quia id verissimum est in ordine ad punitionem; secùs ad medicinam animæ salutarem.

PVNCTVM X.

Expenduntur casus, qui secundùm communem sententiam integritati confessionis culpabiliter obstant.

1. *Omissio mortalis commissi, & non confessi, obstat integritati confessionis.*
2. *Secundo obstat, si culpabiliter omittas conscientiæ examinationem debitam.*
3. *Qualis examinatio requiratur.*
4. *Mendacium in materia necessaria, seu in voluntaria, & non integra, Sacramenti obstat integritati.*
5. *Plures oppositum censent.*
6. *Fit illis satis.*
7. *Mendacium peccatum esse absolutum, cùm tamen non sit taliter videntur sentire integritati non obesse.*
8. *Dissentiet prædicta sententia.*

9. *Confiteri leuia peccata ordinario Confessori, alteri grauiora, si vna, vel altera vice fiat: non obstat integritati.*
10. *Si frequenter, plures tamen obstare. Sed oppositum verius.*

1. PRimus casus, & omninò certus integritati confessionis culpabiliter obstans, est si nulla legitima causa intercedente, omittas fateri aliquod peccatum mortale commissum, & non confessum: violas enim præceptum à Christo datum in institutione Sacramenti Pœnitentiæ confitendi omnia mortalia, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint, fuisse commissa, vti declarauit Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. & *can.* 7. & omnes.

2. Secundus est, si culpabiliter omittas, inquisitionem facere de peccatis mortalibus commissis. Cùm enim ex dicto præcepto obligatus sit omnia peccata mortalia confiteri, consequenter obligaris ea in memoriam reuocare, vt iudicio confessionis sistere possis, vti supposuit Concil. *dicto cap.* 5. illis verbis; *Post diligentem inquisitionem*. & illis: *Postquàm quis diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras explorauerit*, &c. & tradit Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 4. *ad finem*. Nauarr. *cap.* 9. *n.* 13. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 5. Filliucius *tract.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 10. Suar. *de pœnitent. disp.* 22. *sect.* 11. Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 1. §. 1.

3. Sed, quam diligentiam præstare debeas, ne tibi peccatorum obliuio culpæ tribuatur, certa regula definiri non potest sed arbitrio prudentis remittendum est, spectata qualitate personæ, diuturnitate temporis, & consuetudine peccandi. Generaliter verò dici potest, eam diligentiam adhibendam esse, quæ à viro prudenti adhiberetur in re magni momenti. Rudes verò, & imperiti consilio Confessarij iuuantur alioquin diligentiam sufficientem non apposituri, vt benè Coninch. *disp.* 7. *dub.* 9. *num.* 71. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 5. Hac diligentia apposita, si numerum peccatorum explicare non potes, explica plus, minus ve. Item si speciem peccati non recordaris, sed solum genus, explica genus, quia est materia sufficiens, & necessaria, vt optimè docuit Nauarr. *cap.* 10. *numer.* 7. Suar. *disp.* 23. *sect.* 1. *numer.* 8. Coninch *disput.* 7. *dub.* 9. *numer.* 95. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 8. *numer.* 7. Nunquam tamen teneris peccata scribere, tametsi timeas probabilissimè, eorum non esse in confessione recordaturum: quia est extraordinaria diligentia, & non leuibus periculis exposita, vt dixit Vasq. *de pœnitent. quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 6. Suar. *disp.* 22. *sect.* 10. *n.* 4. Coninch *disp.* 7. *dub.* 9. *n.* 72.

4. Tertius est, mendacium in confessione commissum, quod in materia necessaria omnes Doctores docent, integritati confessionis obesse: quia iudicium confessionis grauiter illud [illegible]. Contingit hoc mendacium primò, si peccatum mortale commissum absque legitima causa deneges. Secundò, si non commissum fatearis, (nisi fortè ignorantia te excuset, sicuti excusat rudes, & ignaros, existimantes, nullius peccati reos esse si numerum peccatorum augeant.) Tertiò, si peccatum mortale ita extenues, vt veniale concipiatur, vel è contra veniale ita aggraues, vt mortale esse credatur: quia mortale peccatum à veniali in esse moris plus quàm genere differunt. Verùm, si mendacium circa materiam voluntariam, nempe, peccata venialia versetur, communior sententia docet, integritati confessionis non obstare, dummodo alia materia legitima subiiciatur. Quia leuiter tantùm iudicium confessionis læditur ob mendacium commissum circa materiam, cuius nullam pœnitens habet obligationem confessioni subiiciendi. Syluest. *verbo, Confessio*, 1 *q.* 8. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 4 *concl.* 3. Nauarr. *c.* 21. *n.* 37. Sà *verbo, Confessio, num.* 12. Suar. *disp.* 22. *sect.* 10. *n.* 7. Vasq. *q.* 91. *art.* 1 *dub.* 7. *n.* 4. Coninch. *de pœnitent. disp.* 6. *dub.* 3. Laym. *lib.* 5. *sum tract.* 6. *c.* 8 *in fine*. Notanter dixi, *dummodo alia materia confessionis legitima subiiciatur*: si enim tantùm peccatum fictum subiiceretur, nemini dubium esse potest, confessionem irritam reddi: quia nequit effici Sacramentum absque materia, quale non est peccatum à pœnitente non commissum.

5. Sed aduersus hanc communem sententiam firmantur Paludan. *in* 4 *dist.* 21 *q.* 2. *artic.* 3 *n.* 12 Bonau. *art.* 1. *q.* 1. *n.* 2. *p. dist.* Caietan. *in summ. verbo, Confessio, condit* 4. Armill. *eodē n.* 5. Ledesm. 2. *part.* 4. *q.* 5 *art.* 4. *dub* 4. asserentes, quodlibet mendaciū, etiam circa venialia peccata, esse peccatū mortale, ac proinde Sacramenti integritati obesse. Mouentur: quia subiicis absolutioni materiam indebitam, verbi gratia, peccatū non cōmissum: Sacerdos enim absolutionem tibi præstat de his omnibus, quę tu fassus es. si ergo fateris illi peccatū, quod non commisisti, ab illo te absoluere intendit. Ergo profert formā super materiam indebitam, quod est graue sacrilegium. Et confirmari potest exemplo Eucharistiæ: si enim cum pane triticeo aliquas formas ex hordeo supponeres Sacerdoti consecrandas, certū est, te peccaturum mortaliter, tametsi forma consecrationis non frustraretur omninò. Ergo à fortiori peccabis, si pponeres Sacerdoti peccata venialia non commissa absoluenda: siquidē ob hanc suppositionem forma absolutionis circa materiam aliàs legitimam habere non potest effectum.

6. Verùm à communi sententia ob hanc rationem recedendum non est, aliàs probaret, te si [illegible] aliquod veniale absque dolore legitimo ad eius remissionem, tametsi alia mortalia simul fatearis, peccaturum mortaliter, neque ab illo peccato absolui. Quapropter dicendum est, absolutioni non supponi peccata non commissa, neque commissa, & absque dolore confessa; sed solum supponi quæ [illegible] fis Nam vt inquit Vasquez *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 7. *num.* 13. absolutionis forma non determinatè hæc aut illa peccata significat; sed vage, hoc est, ita peccata, circa quæ pœnitens est dispositus, Secùs est in consecratione Eucharistiæ, cuius pronomen, *hoc*, totam materiam præsentem determinatè significat Eandem ferè doctrinam tradit Suarez *disp.* 22 *sect.* 10. *num.* 8. asserens, formam absolutionis non significare immediatè peccata, neque effectum circa illa, sed immediatè significare pœnitentem, & effectum circa illum; pœnitens enim est, qui absoluitur collata gratia peccatorum remissiua.

7. Quartus esse potest simulatio à mendacio distincta, quam dupliciter existimo posse contingere Primo indicando peccatum mortale, quod præsenti confessioni absoluendum subiicis, esse iam alia vice absolutum. Secundo, si Confessori ordinario indices tantummodo peccata leuia, cùm tamen grauia commiseris, quæ alteri manifestas.

Quoad primam simulationem, graues Doctores affirmare videntur, integritati confessionis non obesse, [illegible] indices peccatum mortale quondam fuisse commissum, & iam ab eo esse absolutum, cùm tamen nec longè ab ea confessione commissum fuerit, neque alia vice fuerit absolutum. Sic Thom. Sanch. *lib.* 1. *in decalog. cap.* 10 *num.* 71. Bonac. *d. sput.* [illegible] *de Sacram. quæst.* 5 *sect.* 2. *punct.* 2 §. 3. *in fine, num.* 5 indicat Paul. Layman. *libr.* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 3 *num.* 5. *vers. Secundo, non prohibetur.* vbi dicit, si pœnitens ad confessionem adferat peccata superioribus confessionibus ritè explicata, & remissa, decens est de ea re confessarium admonere, vt is præsentem pœnitentis statum cognoscere, & conformem pœnitentiam decernere possit. Notandum verbum, *decens*, quod obligationem non importat. Suarez *disput.* 22. *sect.* 9. *num.* 2. quem sequitur Coninch. *disp.* 7. *dub* 8. *conc.* 4 affirmat confitentem peccatum mortale, de quo dubius est, an fassus fuerit, non esse obligatum, dubium manifestare. Ergo manifestè sentit, quod peccatum sit confessum, vel non confessum, non pertinere ad necessariam confessionis integritatem. Fauetque huic sententiæ praxis communis fidelium, generalem confessionem instituentium, qui omnia sua peccata declarant absque distinctione illorum, quę ritè fuerunt confessa, quæ non. Ratio est: quia idem est peccatum, siue confessum sit & remissum, siue non, ob confessionem enim, & remissionem non variatur peccati species non solum in se, sed in ordine ad iudicium confessionis, cùm hoc iudicium æquè exerceri possit circa peccata confessa, ac si nunquam confessa fuissent. sicuti exerceri potest circa peccata per contritionem remissa, ac si nunquam remissa fuissent. Quod si dicas, inde inferri, Confessarium exercere nō posse officium medici, & iudicis circa pœnitentem, eò quod existimet, ab eo peccato curatum esse, & pœnam debitam subiisse? Respondeti potest, non prohiberi confessario officium medici exercere, si pœnitens eo indiget. At credere potest, pœnitentem, qui peccatum præsens, ac si præteritum fuisset, & antea confessum manifestaret, eo non indigere: quia obligatus est se ita disponere, vt nulla speciali medecinæ applicatione indigeat. Idem dicendum est de officio iudicis, obligatur namque pœnitens à confessario expostulare, eam pœnitentiam sibi imponi, quæ communiter illis peccatis non confessis imponi solet, vel eam propria voluntate exhibere, vel tempore Iubilei confiteri, in quo nulla alia pœnitentia necessaria est, præter Iubilei lucrationem.

8. Cæterum prædictę sententiæ acquiescere nunquā potui. Nam esto esse confessum, vel non confessū reputetur peccato quoad suam essentiā circunstantia extrinseca, non tamē quoad iudicium confessionis: siquidem ea circunstantia præstat peccato esse materiam voluntariam; cùm tamen ea circunstantia seclusa, necessaria materia erat. At iudicium de materia necessaria, vel libera diuersissimum est, vt probari potest in iudicio de peccatis mortalibus, vel venialibus. Ergo, &c. Deinde esto pœnitēs se disponere possit, vt nulla medicinæ applicatione indigeat, nullaque graui pœnitentiæ applicatione. [illegible] accedere potest curatus, & satisfactione de peccatis exhibita, vel cum intentione lucrandi Iubileum. At ex vi confessionis impedite non potest Confessario, ne medici, & iudicis officio exerceat, prout oportet. Si autem liceret peccata recentia, & nunquā cōfessa simulare esse vetera & cōfessa ex vi cōfessionis impediretur Confessario officiū medici & iudicis, cùm necessario deberet existimare, pœnitentē vlla medicina etiā præsenti non indigere, vllaue graui satisfactione, vtpote qui medicinā & satisfactionem conuenientem executus sit. Præterea ex opposita sententia non leuia inconuenientia inferuntur. Primū posse pœnitentem eadem peccata mortalia repetentem, toto vitæ decursu transire, quin confessarius statum suæ conscientiæ agnoscat. Qua enim ratione semel licet peccata recentia & non confessa, simulare, esse vetera, & confessa, eadem licet sæpè, imò semper simulare. Secundum, hac simulatione tollitur frænum confusionis, & verecundiæ, quæ ex prauis grauibus legitimè confessis oriri solent; quæque pœ[illegible]

item deponent, ne iterum prolabatur. Tertiò, posset Confessarius absolutionem pœnitenti præstare, tametsi secreto aliquorum peccatorum mortalium expressum dolorem non habere, modò alicuius peccati dolorem habeat, quia, cùm ea peccata confiteantur tanquàm materia voluntaria, sicuti possunt ex Confessarij iudicio, absque graui culpa taceri, sic manifestari sine expresso dolore poterunt. Quæ omnia falsa, & absurda sunt, & nullatenus admittenda.

9. Quoad secundam simulationem, quæ est leuia peccata Confessario ordinario manifestare, alijs grauiora, dicendum est, id licitum esse vna, vel altera vice, vt probat vsus designandi, stans temporibus, Confessoris extraordinarij Religiosis. Etenim contingere potest, pœnitentem, præcipuè fœminam, casu in peccatum carnis labentem graui pudore, & verecundia detineri, ne suum peccatum Confessori ordinario manifestet. Certè eo casu consulere m, extraordinarium adiri, vt liberius, & apertius confiteretur, & ne periculo exponeretur subticendi grauitatem peccati, aliquamque illius circunstantiam. Quapropter reprehensione digni sunt Confessarij, qui suos ordinarios pœnitentes aliena confessionalia aliquando adeuntes obiurgant.

10. At, si non semel, sed sæpè peccata mortalia, in quæ frequenter incidis, alteri ab ordinario fateatis, affirmat Victor. *de confess. num.* 195. & inclinat Syluest. *verbo, Confessio*, 1. *n.* 8. illicitum esse, & integritati confessionis obesse, ob hypocrisim, & impedimentum, quod correctioni præstatur. Cæterum censeo, nullum esse peccatum, si peccata mortalia legitimo Confessori, & cum vero dolore, rectâque dispositione fatearis. Nam cum ille sit legitimus Confessarius, ad quem non es prohibitus accedere, nulla apparet in hoc accessu turpitudo. Quòd verò postea ad Confessarium ordinarium accedas pro peccatorum venialium absolutione, ne bonam famam & opinionem apud illum amittas, in causa esse non potest alicuius grauis culpæ: siquidem non fictione virtutum, sed occultatione defectuũ, quos manifestare non teneris, bonam famam, & opinionem retinere procuras. Timendum verò non est, ne humanum honorem quæreus, Confessarios incognitos adeundo, salutem tuæ animæ amittas; vel, quia ipsi nesciunt tibi mederi, vel, quia tu ad illos accedis absque vero proposito emendationis. Atque ita sentiunt Nauarr. *cap.* 21. *numer.* 4. Suar. *de pœnitent. disp.* 22. *sect.* 1. *numer.* 13. Henriq. *lib.* 5. *de Sacram. c.* 16. *n.* 6. Ægid. de Coninch. *disp.* 6. *de pœnit. dub.* 4. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 8. *numer.* 14.

PVNCTVM XI.

Expenduntur communiores casus, in quibus integritas confessionis non est ex obligatione seruanda.

1. *Integritas confessionis omnium peccatorum, quæque materialis vocatur, non est de Sacramenti essentia, sed de præcepto: secus formalis.*
2. *Ob physicam impotentiam licitè omittitur integritas.*
3. *Item, ob impotentiam moralem, & qualis hæc sit.*
4. *Non est omittenda integritas ob vitandum Confessarij malitiosum peccatum.*
5. *Si absque graui tuo incommodo damnum, tam temporale, quam spirituale Confessarij, vitare potes, teneris.*
6. *Quandoque possis peccatum manifestare, ex cuius manifestatione complex agnoscitur? Plures censent te manifestare non posse.*
7. *Verius est posse, & debere.*
8. *Ob defectum iurisdictionis omittitur integritas, de quo infra.*
9. *An esse possit confessio formaliter integra, nullo declarato peccato in particulari? Negant aliqui.*
10. *Verius est oppositum.*
11. *Concedenda est necessariò absolutio in prædicto casu.*
12. *Signa contritionis exhibenda sunt in ordine ad absolutionem, & sic debent præsumi exhibita in articulo mortis.*
13. *An sub conditione expectas, eam absolutionem ministrare.*

1. PRæmittendum est, integritatem confessionis consistentem in manifestatione omnium mortalium vni, eidemque Confessario, non esse de sacramenti substantia, sed solum ex præcepto diuino, cuius obligatio cessat, cùm commodè seruari non potest. Alias sacramentum Pœnitentiæ rectè institutum non esset: siquidem sæpè ob impotentiam pœnitentis, non solùm moralem, sed physicam, impossibilis est omnium peccatorum declaratio; idéoque Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. solùm dixit, peccata, quæ post diligentem inquisitionem in memoriæ occurrunt, esse Confessario manifestanda: quam suppono, plurium obliuionem esse posse. Atque ita Doctores duplicem in confessione integritatem distinguunt alteram vocant materialem, in qua omnia peccata commissa ab vltima confessione manifesta sunt formalem, in qua manifestantur peccata, quæ absque graui incommodo manifestari possunt, seu quæ ex obligatione præcepti diuini manifestanda sunt. Hæc formalis integritas, tum sacramenti effectui, tum eius valori semper necessaria est, siquidem illam omittens committit peccatum mortale, quocum Sacramenti valor, & effectus consistere non potest. Integritas verò materialis necessaria non est, neque ad valorem sacramenti neque ad eius effectum, quippe sanctè, & iustè multoties omittitur. Et in his conueniunt Doctores, vt videre est apud Suarez *disp.* 24. *in princ.* Vasq. *quæst.* 91. *artic.* 2. *de pœnitentia, dub.* 2. Ægidius de Coninch. *disp.* 7. *de pœnitent. dub.* 1. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 8. *num.* 1. Difficultas ergo est in enumerandis casibus, in quibus absque integritate materiali facere possis confessionem materialiter integram, & effectum sacramenti recipere.

2. Primus est, ob physicam impotentiam, quæ multipliciter contingit. Primò, si diligenti examinatione præmissa recordari non potes peccatorum omnium, quæ commisisti. Etenim eo casu satisfacis declarando, quæ tibi memoriæ occurrerint, vt satis colligitur ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. Quinimo, si in horum obliuione venialiter tantum culpabilis extitis, nõ inde integritas formalis confessioni læditur, vt tanquam certum supponit Coninch. *disp.* 7. *de pœnitent. dub.* 9. *numer.* 70. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 8. *numer.* 5. Non enim ex veniali negligentia transgressio mortalis oriri potest. Secundò contingit, si ob impotentiam linguæ, vel quia mutus es, vel balbutiens, vel alterius idiomatis, nequis omnia peccata explicare; potes absolui, explicans ea, quæ commodè potes, vti notarunt Lopez *instit. moral. cap.* 27. Henriq. *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 12. *numer.* 3. Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 8. *numer.* 9. Tertiò, si periculum adsit e vita discedendi absque absolutione, si velis omnia peccata fateri; poterit aliquo, vel aliquibus explicatis, absolui, postmodum, si superuixeris, reliqua manifestaturus. Sa *verbo, Absolutio, num.* 9. Suar. *disp.* 23. *sect.* 1. *num.* 2. Layman. *supra, numer.* 9. Quartò, si Sacerdos non possit, & eam, & aliorum eodem periculo laborantium confessionem integram excipere, poterit & tibi, & alijs, audito vno, vel altero peccato, absolutionem impendere, vti dixit Tolet. *libr.* 3. *cap.* 10. *num.* 5. Coninch. *disp.* 7. *dub.* 9. *num.* 74. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 12. Layman. *num.* 10.

3. Secundus est, ob impotentiam moralem, quæ censetur adesse, quoties absque graui incommodo confessioni extrinseco vitæ, honoris, & fortunarum proprio, nequis integrã facere confessionem: quia cum integritas confessionis sit ex iure positiuo, non censetur graui iactura interueniente obligare: lex enim Christi suauis est, & onus eius leue. Sic ex communi sententia tradunt Syluest. *verbo, Confessio*, 1. *q.* 18. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. Suar. *disp.* 23. *sect.* 2. Coninch. *disp.* 7. *dub.* 9. *n.* 75. Laym. *l.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 8. *n.* 11. Id, quod dictũ est de damno proprio, extendi debet ad alienum: quippe lege charitatis teneris proximum diligere, sicut te ipsum. Vnde, si ob vitandum proprium damnum integritatem confessionis omittere potes, poteris ob vitandum alienum. Atque ita docent Suar. Coninch. Laym. & alij.

4. Dices, inde inferri, integritatem confessionis esse omittendam, si timeas, Confessarium ex manifestatione tui delicti sumpturum occasionem peccandi: quia si ob vitandum damnum temporale tibi licet confessionis integritatem omittere, à fortiori ob vitandum spirituale damnum licebit. Et ita sustinet Suar. *disp.* 23. *sect.* 2. *à num.* 2. & *seqq.* Coninch *disp.* 7. *dub.* 9. *n.* 75. Monent tamen & bene ij Doctores, non esse hęc delicta facilè de Confessario præsumenda.

Respondeo, negando sequelam. Est enim diuersa ratio damni temporalis ac peccati: damnum namque temporale absque voluntate contingit, secus peccatum. Adde ob vitandum scandalum præcepta omittenda non esse, vti latè probaui *tract. de charit. disp.* 4. *de scandalo, punct.* 16.

5. Illud est certum, si absque graui incommodo vitare potes damnum, siue temporale, siue spirituale, alterum confessarium adeundo, vel aliquantulum confessionem differendo, sine dubio teneris: quia præceptum diuinum de integritate confessionis seruandum est, quoties absque detrimento graui seruari potest, vti docuit Suar. *disp.* 23. *sect.* 2. *n.* 7. Ægid. de Coninch. *n.* 77. Dixi, *aliquantulum confessionem differendo*. Diu namque non teneris differre, maximè si peccatis alio mortali grauaris, quod potes absque prædicto periculo manifestare: quia graue damnum est, te fructu sacramenti diu esse priuatum. Suar. & Coninch. *loc. alleg.*

6. Hinc inferunt graues Doctores, te teneri non posse peccatum, imò debere, ex cuius manifestatione necessariò sacerdos complicis notitiã de graui peccato est habiturus. Quia graue damnum complici euenit, bonam famam & æstimationẽ apud confessarium amittendi, quam pluris æstimat, quàm

meliorem diuitiarum copiam. Sic Innocent. & Hostiens. *in cap. Omnis vtriusque sexus. De pœnitent. & remissionib.* Viguerius *in sum. cap.* 6. §. 4. *num.* 17. Nauarr. aliis relatis *in cap. Consideret. de pœnitent. dist.* 5. *num.* 98. *& in summ. capit.* 7. *numer.* 3. Armilla *verbo Circumstantia num.* 11. Layman. *ex parte libr.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 8. *num.* 12. *conc.* 2. Sed in hac re supponendum est cum Suar. *vbi supra, & disp.* 34. *sect.* 2. *in princ. & n.* 13. Vasq. *quæst.* 91. *artic.* 2. *dub.* 3. *num.* 1. Nauarr. *cap.* 7. *num.* 5. Henriq. *libr.* 5. *cap.* 9. Petrus Nauarr. *libr.* 2. *de restitut. capit.* 4. *num.* 263. Laymann. *libr.* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 12. te absque graui difficultate non posse alium Confessarium adire, cui peccati socius ignotus sit, neque posse aliquantulum confessionem differre, ex cuius dilatione speres manifestare posse peccatum absque complicis infamatione. Deinde supponendum est, ex manifestatione peccati complicis nullum aliud damnum sequi, præter prauum complicis conceptum apud Confessarium: nam si prudenter timeres Confessarium inde sumpturum occasionem complicem malè tractandi, vel infamandi, aliudve graue damnum inferendi, certum est, vt ex supradictis constat, te debere illius peccatum celare, & solum manifestare posse, & debere quicquid necessarium fuerit ad prædictum damnum euitandum his positis.

7. Verius est, te posse & debere integram confessionem facere, tametsi complicis fama grauiter apud Confessarium lædatur. Sic S. Thom. *in* 4. *dist.* 16. *quæst.* 3. *art.* 2. *q.* 5. Paludan. *dist.* 17. *quæst.* 2. Caiet. *verbo, Confessio, condit.* 3. Vasquez *quæst.* 91. *artic.* 2. *dub.* 3. *num.* 13. Suar. *disput.* 14. *sect.* 2. *num.* 13. Ægid. de Coninch. *disput.* 7. *dub.* 9. *num.* 89. Layman. *ex parte loco citato.* Petr. Nauarr. *l.* 2. *c.* 4. *n.* 275. & alij plures apud ipsos. Moueor primò: quia hæc famæ, & bonæ opinionis amissio ex ipsamet confessione integrè illi sacerdoti facta, necessariò oritur, sicuti oritur propriæ famæ, & æstimationis amissio ex eiusdem peccati manifestatione. At ob huiusmodi damnum proprium euitandum, quia confessioni est intrinsecum, nequis peccatum proprium celare: ergo nec celare potes ob damnum alienum vitandum. Tum quia huic damno socius criminis, cùm peccatum commisit, te subiecit. Tum quia ad propriam famam tuendam strictius ius habes, quam ad tuendam alienam. At non obstante illo strictiore iure, obligaris peccatum proprium manifestare. Ergo obligari debes, tametsi alienum manifestetur. Secundò manifestare peccatum alterius non est intrinsecè malum; sed solum quando absque rationabili causa fit, sicuti notauit D. Thom. 2. 2. *qu.* 73. *artic.* 2. & videtur decidi c. *Hæc videtur.* 2. 2. *qu.* 5. & constat ex his quæ Deo dante dicemus *tract. de rest.* vbi gratia impediendi damni alteri imminentis, & accipiendi consilij, vel auxilij, licet peccatum alterius aperire: sed in præsenti casu datur rationabilis causa, vt complicis peccatum manifestetur. Ergo licita est manifestatio. Minorem probo: nam huius Sacramenti institutio est, vt quilibet sua peccata integrè iudicio confessionis subiiciat: quam institutionem seruare, maioris considerationis esse videtur, quàm fama proximi apud Cõfessarium: Deinde si propter consilium accipiendum licitum est pœnitenti, quando illo indiget, complicis peccatum manifestare, vt multis relatis docet Vasq. *dicta quæstione* 91. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 25. *&* 27. à fortiori licebit ob seruandam integritatem confessionis, & puritatem suæ institutionis: præcipuè, cùm plures vtilitates ex tali manifestatione pœnitenti proueniant. Etenim fructus sacramenti augetur ob humilitatem, & pudorem ex peccati manifestatione conceptum, iuuatur pœnitens, ne iterum reincidat, liberatur sub onere iterum examinandi conscientiam, & subiiciendi illud peccatum iudicio sacramentali, quod vt bene aduertit Suar. *disp.* 34. *sect.* 2. *numer.* 9. non leui est æstimatione dignum. Nam si obligatur pœnitens ad occultandam complicis circumstantiam, obligabitur sæpe ad bis confitendum peccatum, semel sub aliqua ratione generali, & iterum sub aliqua speciali, verbi gratia, si deliquit cum sorore, tenebitur confitens Confessario agnoscenti sororem, illicitum concubitum manifestare; postmodum nacta occasione Confessarij ignoti, tenebitur impium incestum declarare. Hinc infertur, non solùm posse, sed debere manifestare, tametsi complex cognoscatur: quia præceptum seruandi integritatem vrget, quoties seruari potest. Tertiò probo. Reus, & testis legitimè à Iudice interrogati de crimine tenentur illud fateri, tametsi socius criminis reueletur: quia Iudex potestatem habet inquirendi delictũ, quale est. At Sacerdos in sacramentali foro potestatem habet cognoscendi, & iudicandi omnia delicta pœnitentis, sicuti sunt commissa. Ergo ipse non solùm potest, sed etiam tenetur declarare. Et ex his fundamentum oppositæ sententiæ manet solutum.

8. Tertius est ob defectum iurisdictionis in Sacerdote ratione reseruationis, vel ob nimiam Prælati occupationem, de quo *infrà*, cùm de casuum reseruatione fuerit sermo.

9. Superest quæstio, an dari possit confessio formaliter integra, tametsi nullum peccatum in particulari expresseris: sæpè enim contingit, moribundum ita esse sensibus destitutum, vt nullum peccatum in particulari explicare possit, signa tamen contritionis adhibet, vel adhibuit. Dubiũ ergo est, an hæc doloris significatio censeatur legitima confessio, vt possit ei absolutio impendi. Negant Canus 5. *p. relectionis, de pœnit. fol.* 128. §. *At mirarendo* Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 5. Nauarr. *cap.* 26. *numer.* 27. *&* 28. Mouentur, quia ad absolutionem præcedere debet causæ cognitio: siquidem nemo sententiam dicere potest causa incognita: absolutio autem est sententia, vt colligitur ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. Sed ex eo, quòd signa contritionis exhibeas, & confessionem petas, nullam tuorum peccatorum notitiam præbes: solùm enim declaras, te peccatorem esse: quod omnibus hominibus est commune, & ante talem confessionem Sacerdoti notum. Ergo, &c.

10. Nihilominus contraria sententia, scilicet, prædictum pœnitentem signa contritionis præsente Sacerdote, imò eo absente exhibentem in ordine ad absolutionem obtinendam sufficienter dispositum esse, vt absolutionis beneficium in præsentia conferatur, docent post alios antiquiores, Henriq. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Suar. *disp.* 23. *sect.* 1. *numer.* 5. Vasq. *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 1. *numer.* 3. Valent. *tom.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 11. *punct.* 1. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 2. Coninch. *disp.* 7. *dub.* 10. *concl.* 1. *&* 2. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 8. *numer.* 4. Bonac. plures referens *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 5. *sect.* 2. *punct.* 2. §. 4. *difficult.* 4. *numer.* 7. & deciditur expressè in Concil. Carthagin. III. *can.* 4. & Concil. Carthag. IV. *can.* 76. & Concil. Arausican. I. *cap.* 12. & à Leone I. *epist.* 91. *ad Theodor.* quæ referuntur in *cap. Is, qui pœnitentiam* 26. *q.* 6. & c. *Agnouimus, eadem causa, & quæst.* & c. *Multiplex. de pœnitent. dist.* 1. Quæ omnia de Pœnitentiæ Sacramento loquuntur, vt manifestè probant Vasq. Suar. Ægid. & Layman. *locis allegatis.* Ratio verò est: quia per illam contritionis exhibitionem, & tacitam absolutionis petitionem præbes Sacerdoti tuorum peccatorum specialem notitiam. Nam, esto ipse antea cognosceret, te peccatorẽ esse; non tamen cognoscebat, te id recognoscere, & clauibus Ecclesiæ subiicere. Quòd verò solum in genere, & non in specie, & sigillatim ea confessio fiat, in causa non est, quominus legitime non fiat, sicuti esset confessio peccati, quod credis commisisse, nec tamen recordaris, an veniale, vel mortale fuerit, vel in qua materia. Confessio nanque specifica, & numerica peccatorum, non ex necessitate sacramenti, sed præcepti diuini habetur, quod stante extrema necessitate obligare non potest.

Notanter dixi, *etiamsi signa exhibeantur, Sacerdote absente*: nam esto in absentia Sacerdotis confessio fieri non possit, vti videtur definitum à Clement. VIII. illo motu proprio, edito anno 1602. si tamen præsente Sacerdote aliqui testes adsint, qui de signis contritionis testimonium ferant, censetur, ea testificatio esse pœnitentis confessio, sicuti est confessio per Interpretem facta. Sic Vasq. Suar. Laym. Ægid. *suprà.*

11. Quinimò eo casu non solùm absolutionem posse, sed necessariò concedi debere, docuerunt optimè Suar. Vasq. & Ægid. *suprà*, tum ex declaratione Clement. VIII. relata ab Ægid. *dicto dub.* 10. *circa finem.* Tum, quia negari non potest, esse probabilissimum absolutionem impendi posse: posita autem hac potestate, iniquè Sacerdos, & contra charitatem pœnitenti absolutionem denegaret, quippe ob talem denegationem fortè damnabitur; qui tamen absolutione concessa salutem consequeretur.

12. Dixi, deinde signa contritionis exhibenda esse in ordine ad absolutionem obtinendam, aliàs rationem confessionis habere non possunt, quæ necessario absolutioni est prærequisita, sicuti dixit Suar. *disp.* 23. *sect.* 1. *n.* 15. Laym. *l.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 8. *n.* 4. Quoties autem in periculo mortis præuiso exhibentur, censeri debent in ordine ad absolutionem obtinendam exhibita esse: credendum enim est, quemlibet fidelem velle in eo articulo sibi prouideri de remedio ita salutari, & necessario sicuti notarunt Zambran. *de pœnit. c.* 4. *dub.* 2. *sect.* 4. Chapeauilla *de modo manifestandi Sacram. cap.* 3. *q.* 10. *&* 11. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 8. *n.* 4.

13. Ad extremum, Suar. *dicta sect. n.* 12. aduertit, Sacerdotem sic absoluentem debere subintellecta hac conditione absoluere, *si possum*, vel *si est materia sufficiens*: quia hac apposita conditione vitatur omnis irreuerentia, quæ sacramento cõtingere potest. Sed rectius Vasq. *q.* 91. *artic.* 2. *dub.* 1. *n.* 39. existimat, superuacaneam esse illius conditionis appositionem: nam esto non sit contra substantiam Sacramenti, est tamen contra illius debitum vsum, qui expostulat Sacramentum ministrari absolutè, nulla conditione interposita, nisi fortè prudens dubium sit de eius valore. At in præsenti casu nemo rationabiliter dubitare potest de valore sacramenti contra prædicta decreta, & communem sententiam. Ergo absolutè absolutio sub conditione ministrabitur.

PVNCTVM XII.

Qualiter confessio inualida sit, & repetenda.

1. *Ex parte pœnitentis est inualida, & repetenda, si malitia, vel ignorantia crassa peccatum mortale omittatur, vel absque dolore manifestetur.*
2. *Ex obliuione pœnitentia iniuncta nulla est obligatio.*

3. *Qualiter ex parte Confessarij inualida sit confessio, & repetenda.*
4. *Qualiter confessio inualida, tum ex parte pœnitentis, tum Confessarij repetenda sit.*

1. EX duplici capite confessio inualida esse potest: primò ex parte pœnitentis, secundò, ex parte Confessarij.

Ex parte pœnitentis confessio inualida est, & repetenda, si malitia, vel ignorantia crassa peccatum mortale manifestare omittat, vel illud absque legitimo dolore manifestet: quia eo casu non remittuntur peccata, sed adhuc remanent, vt dixit Concil. *sess.* 14. *cap.* 5. Ergo necessario clauibus Ecclesiæ subdenda sunt, vt remittantur. Neque obstat, alia Sacramenta valida esse, tametsi tunc, & cum peccato suscipiantur, vt inde inferas, suscipere te posse Pœnitentiæ Sacramentum, tametsi eius effectum non suscipias, sicuti docuit Victor. *de pœnit. num.* 160. Sotus *in* 4. *dist.* 18 *quæ.* 3. *art.* 3. *concl.* 3. Henriquez *lib.* 5. *cap.* 11. *n.* 1. Est enim latum discrimen Pœnitentiæ à reliquis Sacramentis. Reliqua namque sacramenta non postulant ad sui valorem dolorem de peccatis, qui propositum peccandi excludat. At Sacramentum Pœnitentiæ illum exposcit, quippe est illius materia, vt ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. & 5. constat. Non igitur esse potest Sacramentum Pœnitentiæ absque prædicto dolore. Ergo ex confessione, quæ prædicto dolore careat, Sacramentum confici non potest, ac proinde repetenda est, sicuti post alios notarunt Nauarr. *cap.* 9. *num.* 16. Suar. *disput.* 22. *sect.* 6. & *disput.* 23. *sect.* 3. & 4 Valq. *quæst.* 91. *art.* 3. *dub.* 1. & 2. Ægid. de Coninch. *disp.* 6. *dub.* 5. *conclus.* 1. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 4. *num.* 1. & 2. Bonacina *disp.* 5. *quæst.* 5. *punct.* 1.

2. Præter huiusmodi casum ex parte pœnitentis nullus alius excogitari potest, in quo confessio inualida sit, & repetenda. Nam, esto aliqui affirment, repetere debere confessionem eum, qui ex mora saltem Pœnitentiæ iniunctæ obliuiscitur: nam alia via non videtur posse præcepto Pœnitentiæ sibi imposito satisfacere, parum probabilitatis habet, vti docuit Nauarr. *summ. cap.* 9. *num.* 18. Suarez pluribus relatis *disp.* 22. *sect.* 7. *num.* 5. Valq. *quæst.* 94. *art.* 2. *dub.* 4. Etenim obligari non potest ob remissionem illorum peccatorum obtinendam: siquidem, vt supponimus, virtute sacramenti remissa fuerunt, & independenter à satisfactione. Neque ob satisfactionem exhibendam obligari potest, cùm hæc aliis viis exhibeatur, tum in hac vita, tum in Purgatorio. Neque ob transgressionem prioris præcepti: quia iam ad illud implendum factus est impotens, ipsumque præceptum non obligat aliud loco illius subrogare. Ergo ex obliuione Pœnitentiæ iniunctæ confessio ex obligatione repetenda non est, & latius inferiùs, vbi *de satisfact.* 9. *vlt.* dicemus.

3. Ex parte Confessarij confessio inualida, ac proinde repetenda contingit, primò, si absolutionem non impendit: quia sine absolutione Sacramentum Pœnitentiæ consistere non potest. Secundò, si absolutionem substantialiter vitiauit, vel non proferens verba legitima, vel ea absque intentione proferens: quia consensus est, ac si non absoluisset. Tertiò, si iurisdictione omninò caruit, vel eam impeditam habuit ob suspensionem ab officio, ob excommunicationem denunciatam, ob notoriam Clerici percussionem: quia sententia absolutionis sine iurisdictione data nulla est, vt colligitur ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. & 7. Dixi *si iurisdictione omninò caruit*: nam, si in aliqua peccata confessa iurisdictionem habuit, & bona fide ei confessus es, sacramentum validum fuit, & absolutionem à peccatis recepisti, directam quidem ab illis, in quæ Sacerdos iurisdictionem habuit, indirectam à reliquis, ideoque cum defectum agnoscis, obligatus es ea peccata clauibus Ecclesiæ subiicere, vt ab illis directè absoluaris, sicuti benè notauit Ægid. de Coninch *disput.* 6. *de pœnit. dub.* 5. *num.* 17. Quartò est idem dicendum, si Sacerdos ob surditatem, vel ob linguæ ignorantiam, vel ob aliam causam sua peccata non intellexit. Credo tamen, si bona fide processisti, te absolutum manere: quia, vt rectè docuerunt Henriq. *lib.* 5. *sum. cap.* 14. *num.* 5. Layman. *lib.* 5 *sum. tract.* 6 *cap.* 8. *num.* 5. & constat ex iis, quæ *praced. punct.* diximus, ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ sola contritio, & confessio in genere requisita est: specifica autem, & numerica ex solo positiuo præcepto diuino, à cuius obseruatione ob ignorantiam excusaris. Debes tamen, cognito defectu, peccata, quæ à Confessario intellecta non sunt, iterum confessioni subiicere, sicuti si oblita essent: quia præcepto de confitendis peccatis quoad speciem, & numerum non satisfecisti: siquidem ea fassus non es, vt Confessor de illis iudicare posset. Quintò, addit Sylu. *Confessio*, 1. q. 3. Victor *de confess.* 168. inualidam esse confessionem, & repetendam, si Confessor peccati grauitatem ignoret, credatque esse veniale, quod est mortale, vel non mutare speciem, cum de facto illam mutet: quia iudicare non potest de causa, prout oportet; sed rectius Adrian. *quæst.* 4. *de confess. sub finem* Petr. de Soto *lect.* 6. *de confessione.* Suar. *disput.* 22. *sect.* 6. *num.* 4. & *disput.* 28 *sect.* 2. Coninch. *disp.* 6. *dub.* 5. *num.* 18. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 7 *punct.* 4. §. 2. *num.* 13. censent, validam esse confessionem, nec repetendam: quia, cum hic defectus, tum ex difficultate ipsius rei, tum ex ignorantia Confessarij sæpe contingat, credendum non est, Christum Dominum sic sacramentum instituisse, vt vamisset eius obstaret. Satis enim videtur, si peccatum, sicuti factum fuit, percipiatur. Nam, esto præceperit Christus Confessario, vt quoad fieri possit, peccatorum grauitatem intelligat, ipsisque pœnitentibus eam declarent, non tamen valori sacramenti eam conditionem annexuit.

4. Sed qualiter confessio inualida, tum ex defectu pœnitentis, tum Confessarij repetenda sit? Breuiter respondeo, si diuersus sit sacerdos, omnia peccata, à quibus rectè absolutus non fuisti, obligatus es explicare, ac si nunquam fassus esses: quia præcedens confessio, supposito hunc confessario ignotam fuisse eius defectum, potest, et tenetur, innumerabilia, non concedat, sicuti pro certo supponunt Doctores referendi. At si sacerdos idem sit, & memoria teneat peccata, quæ ille antea fassus es; non videris obligatus, ea signatim referre, sed vnico verbo satisfacies, si te accuses de omnibus illis, quæ in priori confessione retulisti, sicuti si ex alia confessionem cognouisset: quia illo verbo omnia signatim explicantur, vt benè docuit Suarez *disput.* 22. *sect.* 6. *num.* 5 Ægidius de Coninch *disp.* 7 *de pœnitent. dub.* 11. *num.* 108. Layman. *lib.* 5. *sum. tr.* 6. *cap.* 8 *circa finem num.* 6 Quod si illorum oblitus es, communis sententia docet, teste Suarez *disput.* 22. *sect.* 6 *num.* 5. obligari, ea signatim referre: quia nec præcedens confessio sacramentalis fuit, ideoque præsentis absolutionis materia esse non potest, neque illius virtute sacerdos te potest de tuis peccatis iudicare, & pro qualitate criminum pœnitentiam iniungere. Sed hoc intelligendum est, casu, quo sacerdos tuorum peccatorum ita oblitus sit, vt neque illorum in genere recordetur, neque statum tuæ conscientiæ agnoscat: nam si illum agnoscat, & tuorum peccatorum saltem confusè recordatur, verius credo, validam esse absolutionem, neque ex obligatione confessionem repetendam: quia ad absolutionem concedendam non requiritur, vt sacerdos tempore absolutionis omnia pœnitentis peccata memoria retineat: id enim sæpè est moraliter impossibile, præcipuè cum pœnitens generalem instituit confessionem, eamque per plures dies protrahit, sumens sibi confessarium illorum notitiam habeat. Neque obstat, præcedentem confessionem non fuisse veram, & legitimam accusationem sacramentalem, esto, eo tempore non fuerit, præsenti tamen accusatione, & confessione sacramentalis accusatio, & pars legitima sacramenti efficitur, sicuti cum incipis absque dolore peccata tua fateri, & decursu confessionis ad contritionem excitaris præcedentem confessionem tacitè renouas, & denuò absolutioni subiicis. Atque ita docent Syluest. *verbo Confessio*, 1. *quæst.* 3. Nauarr. *cap.* 9. *num.* 19 Tolet. *lib.* 3. *cap.* 10. *num. vlt.* Sà *verbo, Confessio, num.* 8 Valquez *quæst.* 91. *art.* 8. *dub.* 3. Layman. *lib.* 5 *sum. tract.* 6. *cap.* 8. *in fine.* Ægid. de Coninch. *disput.* 7. *de pœnitent. dub.* 11 *num.* 109. Bonac. *disput.* 5. *de sacram quæst.* 5. *sect.* 2. *punct.* 3. *n.* 15.

PVNCTVM XIII.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ, & iurisdictione ad illius ministrationem requisita.

1. *Minister distinctus esse debet à suscipiente.*
2. *Solus Sacerdos est minister.*
3. *Proponitur obiectio, & soluitur.*
4. *Non omnis Sacerdos potestatem habet Pœnitentiæ sacramentum ministrandi, sed debet præter Ordinem iurisdictionem habere.*
5. *Expenduntur tres casus, pro quibus omnibus sacerdotibus est concessa iurisdictio.*
6. *Hæc iurisdictio ex Ecclesiæ consuetudine prouenit.*
7. *Quid nomine articuli mortis intelligatur.*
8. *Verius est, eo casu simplici Sacerdoti, præsente proprio, vel priuilegiato, iurisdictionem non concedi.*
9. *Qualis sit iurisdictio ordinaria & delegata.*
10. *Domicilium in parochia habentibus legitimè administratur Pœnitentia.*
11. *Quid, si in vno loco domicilium habeas, & alibi resideas.*
12. *Quid de aduenis, peregrinis, iter agentibus.*
13. *Quid de vagis.*
14. *Qui iurisdictionem delegatam habeant, quique delegare non possunt.*
15. *Excipitur delegatus à Principe.*
16. *Qualiter delegatus ad vniuersitatem causarum subdelegare possit.*

1. HOc sacramentum, sicut & reliqua, ministrum habet, qui necessariò debet esse distinctus à suscipiente. Quia nemo reus, & Iudex in eadem causa esse potest, nemóque sibi peccata iudicialiter remittere, colligiturque satis

ex verbis Christi, Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata*, &c. quibus indicatur distinctio remittentis ab eo, cui fit remissio.

2. Hic autem minister solus est Sacerdos ex Christi institutione: quia ad solos sacerdotes dicta fuerunt illa verba Ioann.20.*Quorum remiseritis*, vti definiuit Florentinum decreto Eugenij & Trident.*sess.14. cap.6. & can.* 10. Neque ex dispensatione Ecclesiæ alius à Sacerdote esse potest: quia Ecclesia institutionem Christi mutare non potest.

3. Quòd si obiicias textum in cap.*Qui vult confiteri.de pœnitent. dist.6.* asserentem, tantam esse vim confessionis, vt si deest sacerdos, possis proximo confiteri: & textum in cap.*Furtis.de furtis.* vbi furibus comprehensis, & vulneratis, si Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, Communio, & sepultura non negatur: & Cyprianum *lib.3. epist.17.* committentem lapsorum absolutionem cuidam Diacono, absente sacerdote. Respondeo, prædictam confessionem, seu absolutionem sacramentalem non esse. Nam confessio, quæ absente sacerdote, proximo fieret, iuxta textum in cap. *Qui vult confiteri*, solum est confessio ostensiua doloris peccatorum, & desiderij sacerdotis, vt colligitur ex ipso textu, & ex cap. *Quem pœnitet.de pœnit.dist.1.* Idémque dicendum est de confessione facta in cap. *Fures.* Specialiter autem ibi facta fuit mentio Diaconi; non, quia Diaconus audire confessionem sacramentalem posset; sed, quia ipsi, absente sacerdote, competit iudicare, an recepturi Communionem satis contriti existant: quippe eis Communionem, & sepulturam concedere potest. Cyprianus verò non de absolutione sacramentali loquitur; sed de ea, quæ publicè pœnitentibus concedebatur, quaque ad Officia diuina cum aliis fidelibus, Sacramentorúmque receptionem admittebantur.

4. Verùm non eo ipso, quò es sacerdos constitutus, ministrare Sacramentum Pœnitentiæ, potes. Nam esto, in ordinatione accipias potestatem absoluendi, & retinendi peccata, vt necessariò fatendum est, ne dicamus illa verba: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* inefficacia esse. At, quia ea potestas non plena, & perfecta est, eò quod ex vi illorum verborum non tibi designentur subditi, in quos eam potestatem exercere possis; ea de causa nequis ante prædictam assignationem sacramentum ministrare, sicuti cum creatis Doctor, vel Magister, esto, accipias potestatem causas iudicandi, cathedrámque regendi actu tamen nec causas iudicare, nec cathedram regere poteris, quousque tibi causæ committantur, & cathedra concedatur: & sicuti Iudices chartularij (quorum meminit lex 9. *Cod. de canone largitional. titul. lib.* 10. & Gloss. *in leg.1. ff. de iudic.* Nauarr. *cap. Placuit. num.* 19. *de pœnitent.* Vasq. alias relatis *quæst.93. art.1. dub.2. num.*24.) quia ab Imperatore accipiebant potestatem ius dicendi in causis illorum, qui ab ipsis vellent iudicari; etsi potestatem ab Imperatore acciperent iudicandi, at eam exercere non poterant, quousque rei se illis subiicerent: sic sacerdotes accipiunt in ordinatione potestatem iudicandi de peccatis, non in eos, qui se illis præcisè subiicerent, sed in eos, qui illis ab Ecclesia subiicerentur, iudicandi. Vide Nauarr. *dicto cap. Placuit.* Suar *disp.26. sect.3.* Vasq. *loco allegato.* Coninch. *disp.8. de pœnitent dub.1. & 2.* Bonac *disput. 5. de Sacram. quæst.7. pun.1.* Layman. *lib.5. sum. tract. 6. cap.*10.

5. Tres casus Doctores excipiunt, pro quibus omnes fideles cuilibet sacerdoti in ordinatione subiiciuntur, vt ab eo absolui possint. Primus est, pro peccatis venialibus Secundus, pro peccatis mortalibus, à quibus pœnitens legitimè est absolutus. Cùm enim horum confessio non sit ex obligatione, sed ex deuotione, conueniens fuit, omnes sacerdotes pro ea excipienda Iudices designare: & colligitur ex cap. *Omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionib.* decidentem, confessionem ex obligatione proprio sacerdoti, vel alteri de eius licentia faciendam esse. Quo tacitè indicatur, confessionem ex deuotione cuilibet sacerdoti fieri posse. Tertius casus est periculum mortis, & necessitas eo tempore sacramentum recipiendi. Etenim, cùm hoc sacramentum maximè necessarium sit, decuit omnibus sacerdotibus, etiam excommunicatis, & degradatis, eam potestatem in omnes fideles concedere, & pro omnibus quibuscunque peccatis: ideóque dixit Concil. *sess.14. cap. 7. circa finem*, ne aliquis pereat in Ecclesia Dei, custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque adeò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes, à quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt.

6. Sed an ea subiectio fidelium, & iurisdictio Sacerdotum iure diuino habeatur, an ex Ecclesiæ benignitate, variant Doctores. Verius existimo cum Valen. *t.4. disp.7. quæst. 10. pun.2.* Suar. *disp.26 sect.5. & seqq.* Ægid. de Coninch *disp.8 de pœnitent. dub.2. circa fin.* ex Ecclesiæ concessione prouenire. Mouetur: quia ex nullo loco Scripturæ colligitur, esse à Christo Domino concessam specialiter pro prædictis casibus iurisdictionem. Alias Ecclesia eam impedire non posset, sicuti excommunicatis nominatim, & degradatis impedit, ne valeat absolutionem etiam à peccatis venialibus concedant.

7. Nomine articuli mortis, etsi Canus *relect. de pœnit. par. 5 fol.*145. Sotus *in 4. d.*18. *quæst* 4. *artic* 4. Couar. *capit. Alma mater. 1. par. §.*11 *num.*5. Valen *t.4. disp.7 quæst.10. puncti.2.* censeant, significare præcisum illud tempus periculi iam instantis mortis, quando scilicet mors est in fieri, & ita certa, vt moraliter euitari non possit, siue id ex causa naturali, siue violenta proueniat: vel iis tamen existimo cum Syuest. *verbo, Confessio, 1 quæst.6 num.*7 Nauarr. *cap 26. num.* 31. Suar. alios referente *disp 26. sect 4 num.* 3. Sanch. *lib.2. Decalog. cap.* 13. *num.*1 Ægid. de Coninch. *disp.8. dub.2. num.*16. idem esse articulum mortis, ac probabile periculum illius; colligiturque ex cap. *Eos qui. de sentent. excommunic. in* 6. Et ratio est: quia hæc generalis concessio facta est, ne pœnitentes remedio salutis destituti pereant: si autem illis in probabili mortis periculo constitutis succurri non possit, sed expectandum esset mortis instans: plures sine remedio perirent, neque Ecclesia opportunè de remedio illis prouidisset.

8. Sed an in eo periculo concessa sit facultas simplici sacerdoti præsente proprio, vel priuilegium habente, itemque excommunicato, vel ab officio suspenso, sacerdote simplici præsente, non constat inter doctores. Probabilius existimo, nu latenus concessam esse simplici sacerdoti, si proprius, vel priuilegium habens, velit sacramentum ministrare; neque excommunicato aut suspenso, si simplex sacerdos velit: quia eo casu non eget moribundus absolutione simplicis sacerdotis, vel excommunicati, cùm à legitimo ministro eam obtinere possit. prædictis namque sacerdotibus simplicibus, & excommunicatis conceditur hæc facultas, ne constitutus in mortis articulo sine remedio decedat: quod præsente proprio sacerdote, & volente sacramentum ministrare, locum habere non potest.

Neque Concilium *sess.14. cap.7.* intendit nouam facultatem sacerdotibus concedere, sed declarare ab Ecclesia semper concessam, vti indicant illa verba: *In Ecclesia Dei custoditum semper fuit.* At in Ecclesia solùm custoditum fuit, vt absolutio à simplici sacerdote concedatur, deficiente proprio, & non aliter, vt apertè colligitur ex cap. *Presbyter* 26. *q.*6. ibi: *Presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet pœnitentes, nisi absente Episcopo extrema necessitas cogat.* Et ex 1 Extrauag. *Excommunicamus. de sentent. excommunicat. inter communes. §. Decernimus.* ibi: *Absque speciali mandato nostra absolutionis beneficium valeat obtinere, nisi forte ad nos habere accessum non posset, in mortis articulo constitutus.* & ex cap. *Ea noscitur. de sentent* cap. *Eos, qui. eodem titul in* 6. vbi absolutus à censura, ratione vigentis necessitatis, tenetur coram superiore se præsentare, cùm primum possit. Si ergo ante absolutionem superior præsens est, vel illum adire potes, quæ causa te excusare potest, quin ab illo absolutionem obtineas? Quocirca de censuris certum esse existimo, vti dixi *tract. de fide disp.4. punct. 3. §.* 5. De absolutione à peccatis, probabilius credo, tum ob rationes dictas, tum quia textus in cap. *Presbyter.* de absolutione à peccatis videtur locutus, verbaque Trident. *sess.14. cap.7.* æquè potestatem absoluendi à censuris, ac absoluendi à peccatis in articulo mortis declarant. Atque ita sustinent pluribus relatis Zambran. *de casib. artic. mortis cap.4. dub.4. num.3. & seq* Suar. *disp* 26. *sect.4. numer.4.* Sanch. *lib 2. sum. cap. 3. num.* 7. Ægid. de Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub.12. concl.2.* Vasq. *quæst.9*1*. art.1. dub. 4. numer.* 18. Layman *l.5. sum tract.6 c. 12. n.*14.

9. Porrò iurisdictio duplex est, ordinaria, & delegata. Ordinaria competit personæ ex officio, cui à iure iurisdictio annexa est: Delegata competit personæ ex delegatione. Igitur Pontifex comparatione omnium fidelium iurisdictionem ordinariam habet à Christo, eo ipso quo legitime in Pontificem eligitur, ideoque Ecclesia nec limitare, neque restringere eius iurisdictionem potest. Episcopi verò & Parochi à Pontifice iurisdictionem ordinariam accipiunt; alias si à Christo eam acciperent, non posset Pontifex (vti solet) casus aliquos sibi reseruare, & ab eorum iurisdictione excludere. Habent ergo iurisdictionem ordinariam: quia illam habent ratione Episcopatus, vel beneficij parochialis, quibus à iure est iurisdictio concessa, eo enim ipso quo alicuius diœcesis Episcopi designantur, iurisdictionem ordinariam acquirunt sacramenta ministrandi omnibus iis, qui in ea diœcesi commorantur. Et idem est, si Parochi constituantur: possunt enim commorantibus in parochia ministrare sacramenta.

10. Difficultas autem est, qualiter commorari debeant in diœcesi, vel parochia, vt eis possint sacramenta ministrare. Et quidem domicilium fixum habentibus nemini est dubium, sacramenta ministrari posse: quia sunt verè parochiani, *cap. vlt. de parochijs.* Quod adeò verum est, vt si in duplici loco domicilium habeas, eò quod hyemis tempore in vno loco, & æstatis tempore in alio commoreris, potes à parocho, quem malueris, sacramenta recipere, tametsi eo tempore in eius Parochia non habites: quia verè tuus Parochus est, siquidem duplicem parochiam habet iuxta leg. *Assumptio. §. vlt. ff. ad municipalem & cap. 2. de sepultur in 6.* vbi dicitur habere duplicem parochiam dicitur, si contingat eum œtere [illegible] in alio diuerso loco, diuidendam esse canonicam portionem

inter vtramque parochiam eligentis. Sentit ergo Pontifex, *x* [illegible] vtramque parochiam esse, propriam eligentis, alias canonica portio in applicaret parochiæ, in qua eligens sepultura [illegible] eccl. [illegible]. Atque ita tenent Nauarr. *cap. Placuit num. 78. de pœnitent. dist.* 6. Henriq. *lib. 6. de pœnitent. cap. 7. num.* 2. Suar. *disp.* 25. *sect.* 2. *num.* 5. Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 24. n.* 5. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap.* 1. *n.* 6.

11. Quod si vero in loco habeas domicilium, in alio resideas longo tempore, qualiter solent scholastici in vniuersitate, milites in præsidiis, mercatores, & litigantes occasione negotij peragendi, etsi plures existiment, te non posse à Parocho [illegible] eius parochiæ, tanquam à proprio sacerdote, sacramenta recipere; verius existimo, posse, sacramento Ordinis excepto, sicuti multis allegatis docuit Sanchez *lib. 3. de matr. disp. 23. num. 12. & 13. & lib. 5. sum. cap. 37. num.* 14. Suar. *de pœnitent. disp. 25. sect. 2. num.* 6. Ægid. de Coninch *disp. 8. de pœnit. dub. 5. concl. 4. num.* 21. Layman *lib. 5. sum. tract. 6. cap.* 1. *num.* 5. Iuuatur que ex cap. fin. *de Parochiis*, vbi, qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt, parochiani dicuntur. Et probatur, quia ex diuturna habitatione, vbi domum, vel officinam conductis, sunt aliis quasi domicil um, ita vt possis conueniri leg. *Haeres absens. §. Proinde. in fine ff. de iudiciis*, & leg. 2. *Cod. vbi de crimine agi oportet*, & ibi Glossa, *verbo, Degit*, & leg. *Quisquis. Cod. Si certum petatur verbo, Versatus*. Ergo etiam in rebus spiritualibus contrahis ex hac habitatione quasi domicilium, vt ratione illius Parochus in te iurisdictionem habeat.

12. De aduenis, peregrinis, seu iter agentibus dicendum existimo, posse recipere sacramenta à quocunque Parocho illius oppidi, vbi transeuntes commorantur, neque obligatos esse ad Ecclesiam matricem adire, neque cum Parocho illius parochiæ, in qua habitant, confiteri, sed posse quemlibet ex approbatis eligere, ab eoque Communionem paschalem accipere, vti multis relatis probat Sanch. *lib. 3. de matrimon. disp.* 23. *num.* 17. ea præcipuè ratione, quia præsumitur tacitus consensus, & licentia sacrorum Parochorum. Consentit Sa *verbo, Confessor, num.* 2. Suar. *disp. 25. sect. 2. §. Quartò.* Layman *lib. 5. sum. tract. 6. cap.* 10. *num.* 9. Aduertendum tamen est cum Suar. *disp.* 25. *sect.* 2. *num.* 9. Vasq. *quæst.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 8. necessarium esse in præsenti bonam fidem. Nam, si ad hoc tantum iter susciperes, vt alteri confiteri posses, vitaresque confessionem faciendam proprio Parocho, tu non posses prædicto priuilegio, & facultate; quippe eius vsus tibi necessarius non est, neque ex tacito consensu proprij Parochi habitas, neque Ecclesiæ intentioni te conformas.

13. De vagis, hoc est, nullibi habentibus fixum domicilium, existimat Suar. *disp.* 25. *sect.* 2. *num.* 7. cum Syluestro *verbo, Confessor,* 1. *quæst.* 1. Soto *in 4. dist. 18. quæst. 4. artic.* 2. Medina *Cod. de confess. quæst.* 35. proprium Parochum esse sacerdotem illius parochiæ, in qua vagantur; quia actualis habitatio loco domicilij vagis succedit. Alias haberent priuilegium latum confitendi, cui mallent, quo priuilegio digni non sunt. Deinde ea facultas ex parte videtur illis nociua: siquidem inde inferetur, nullum parochum obligatum esse iis sacramenta ministrare, neque ipsos obligatos esse rationem reddere de præcepti adimpletione.

Sed placet communior sententia, affirmans, vagos posse cuilibet sacerdoti approbato confiteri, & ab eo Communionem accipere. Sic docuit Nauarr. *cap. Placuit. de pœnitent. dist.* 6. *num.* 8. Sanch. plurimis relatis *lib. 3. de matr. disput.* 25. *num.* 7. Vasq. *qu.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *nu.* 4. Layman *lib. 5. sum. tract. 6. cap.* 10. *num.* 7. Mouentur: quia non est maior ratio, quare vni Parocho potiùs, quàm alteri subijciantur, cum nullibi censeantur habitare, iuxta leg. 1. §. *Hæc autem verba. ff. de iis, qui deiecerunt.* ibi: *Hospes planè non tenebitur, quia ibi non habitat, sed paulisper hospitatur.* Et præterea vbicunque forum externum sortiuntur, possuntque pro delictis alibi commissis puniri. Ergo à fortiori conscientiæ forum sortiri possunt. Neque argumentum pro contraria sententia obstat. Nam esto, nullus Parochus in particulari teneatur vagis Sacramentum Pœnitentiæ, & Communionis ministrare, antequam ipsi petant: at stante petitione tenetur ipse, cui facta est; quia media petitione vagi se illi subijciunt, illorumque est Parochus, ac si fixum ibi domicilium haberent: quia in hac materia non videtur posse esse alius aptior subiectionis modus. Ad Episcopos autem in cuius diœcesi plerumque vagi versantur, competit compellere, vt annuæ confessionis, & Communionis præcepto satisfaciant, sicuti notauit Laym. *suprà.*

14. Iurisdictionem delegatam habent omnes illi, quibus ab Ordinariis demandata est iurisdictio; in quo tacitè insinuatur quædam differentia iurisdictionis ordinariæ à delegata. Nam iurisdictionem ordinariam habentes delegare suas vices possunt, eo quòd habent delegationem sæpè expostulat rectus [illegible] officij, sine qua iurisdictio commensu[illegible] & traditur cap. *Inter cætera de offic. Ordinarij.* & cap. *Cum Episcopus. eodem tit. in 6.* cap. *Omnis vtriusque sexus. de pœnitent. & remiss.* At habentes delegatam iurisdictionem delegare non possunt; quia [illegible] eam vt fit [illegible] accipiunt, non vt aliis committant, vti rectè dixit [illegible] in cap. *Cum Bertholdus.* *num.* 13. *de sentent. & re iudic.* & sumitur ex cap. *Cum causam. de appellationib.* & ex leg. vlt. *ff. de officio eius, cui mandata est iurisdict.* & leg. *More* [illegible] *iurisdict. omn. iudic.* leg. *Iudices. Cod. de iudic.* & tradunt [illegible].

15. Excipitur ab hac doctrina delegatus a Principe, qui iure ipso disponente causam sibi demandatam, partibus consentientibus, subdelegare potest, cap. *Cum causam.* cap. *Quamuis. cap. Pastoralis. cap. vlt. de officio delegati.* Nisi forte electa esset industria personæ, vel causæ executio commissa, sicuti contingit in dispensationibus, quæ Episcopo, vel eius Officiali à Romana Curia committuntur, quas delegari non possunt; quia & industria personæ eligitur, & causæ executio potiùs, quàm plena iurisdictio committitur, vt diximus *tract. de legib. disp. vlt. de dispensationib.* & docuit Sanch. *lib. 4. de matr. disp.* 31. *num.* 6. Ex qua doctrina manifestè infertur, delegatum quemcunque subdelegare posse, si delegans facultatem subdelegandi concesserit: quia tunc non censetur ipse delegatus subdelegare nomine proprio; sed nomine delegantis, & authoritate ab eo accepta, sicuti tradit Glossa in cap. *Is, cui de offic. delegat. in 6.* Sanch. plures referens *lib. 3. de matr. disput.* 31. *num.* 18.

16. Secundo, excipitur delegatus ad vniuersitatem causarum, tametsi non sit à Principe, qui videtur subdelegare vnam vel alteram causam posse, ex textu in leg. 1. §. *Ab eo ff. Quis, & à quo appellatur.* & ex leg. *Legatus.* 12. *ff. de officio Proconsulis*, ibi: *Legatus mandata sibi iurisdictione Iudices dandi ius habet.* & leg. *Cum Prætor.* 12. *ff. de iudiciis* is quoque, cui mandata est iurisdictio, Iudicem dare potest: & multis allegatis tradit Sanch. *lib. 3. de matr. disp.* 3. *num.* 2. Sed hoc vt verum sit, intelligi debet primò de delegatione annexa perpetuò dignitati, vel officio alicuius, qualis est potestas dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus concessa Episcopis a Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. quæ potestas, quia accessoria est dignitati iurisdictionem ordinariam habenti, reputatur ordinaria, ac proinde sicut ordinaria delegari potest, vt aliis relatis docet Henriq. *lib. 6. cap. 7. num.* 3. Sanch. *suprà.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num.* 10. Secundo, si delegatio fiat ratione officij non solùm proprij, sed vicarij, sicuti contingit Viceepiscopo, Viceparocho, Vicerectori, & Gubernatori vrbis: iis enim officium Episcopi, Parochi, & Gubernatoris non in proprietate, sed quasi in tenentia ad certum tempus committitur. Quapropter esto, non possint alium Vicarium integrum substituere (nisi contrarium ex recepta consuetudine constet, vti docuerunt Sanch. & Layman. *locis citatis*, constare affirmantes saltem ad breue tempus, scilicet, per tres, vel quatuor dies) possunt tamen vnam, vel aliam causam subdelegare: quia non tam vsus Parochi, quàm officium illis delegatum est, ad officium autem Parochi pertinet non solum vsus iurisdictionis; sed illius commissio, & delegatio. Poterunt ergo iurisdictionem, saltem ex parte, subdelegare, sicuti notauit Henriq. *lib. 6. sum. cap. 7.* Sanch. *lib. 3. de matr. disp.* 11 *num* 15. Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub* 4. Layman *lib 5. sum. tract. 6. cap.* 10. *num* 13. Ex quo fit, prædictos Vicecuratos posse cooperatorem sibi adsciscere, non cui vicariam plenè concedant, sed cui illius exercitium quoad aliquam partem committant: v. g. quoad confessiones audiendas, quoad Eucharistiam ministrandam, &c. & tradit Syluest. *verbo Vicarius, quæst.* 5. Nauarr. *cap. Placuit de pœnitent. dist. 6. num.* 69. Laymann. *dicto. cap.* 10. *num.* 13.

Extra prædictos casus delegatus, tametsi ad vniuersitatem causarum subdelegare nullatenus potest, aliàs possent Religiosi, quibus à Pontifice commissa est iurisdictio ad audiendas confessiones, & Eucharistiam ministrandam, suam potestatem ex parte subdelegare. Quod nulla ratione est concedendum: quia ipsi non officium; sed vsus, & exercitium iurisdictionis committitur, vt benè notarunt Layman. & Coninch. *loc. alleg.*

PVNCTVM XIV.

Quibus modis delegatur iurisdictio ad audiendas confessiones. Et specialiter de Religiosorum priuilegio.

1. *Multipliciter delegatur iurisdictio.*
2. *Consuetudine legitimè præscripta acquiri potest iurisdictio.*
3. *Delegatur iurisdictio expressè, vel tacito consensu illius, qui eam delegare potest.*
4. *Ratihabitione de futuro Sacramentum Pœnitentiæ ministrari non potest.*
5. *Delegatur iurisdictio Bullæ Cruciatæ priuilegio.*
6. *Item, Religiosis ex concessione Summi Pontificis.*
7. *Non communicatur ipsis nisi dependenter à suis Prælatis.*
8. *Qualiter Superioribus, & aliis Religiosis particularibus hæc potestas communicetur.*
9. *Quid si Superior vsum facultatis concessum prohibuerit.*

10. Extendi

10. *Extenditur hoc priuilegium ad omnes fideles absque limitatione.*
11. *Excipi debent Religiosi aliorum Ordinum.*
12. *Quid, si peregrini sint.*
13. *Inuiti vel vti hoc priuilegio possunt.*
14. *Ab omnibus peccatis, exceptis in Bulla Cœnæ contentis, virtute dicti priuilegij absoluere possunt Religiosi integre deputati.*
15. *Hæc exceptio ex parte sublata est Societatis Iesu Religiosis.*
16. *Non tantùm à peccatis, sed à censuris, pœnis, & sententiis absoluere possunt.*
17. *Sed, an prædicta absolutio extra Sacramentum impendi possit? Remissiuè respondetur.*
18. *Tutius est, in Sacramento Pœnitentiæ concedi, sed spectato iuris rigore extra concedi potest.*
19. *In Sacramento Pœnitentiæ, tametsi absolutionem à peccatis non concesseris, potes sine dubio à censuris absoluere.*
20. *An hæc absolutio prosit pro foro externo.*
21. *Non perit hæc gratia morte delegantis.*
22. *Approbatus ab Episcopo, inuito Prælato, an eligi per Bullam possit.*
23. *Illicitè eligitur, sed validè.*
24. *Apponitur exceptio pro Religione Prædicatorum.*
25. *An possit hoc Sacramentum ministrari cum iurisdictione delegata dubia.*

1. RESpondeo cum Ægid. de Coninch *disp. 8. de pœnitent. dub. 5.* multipliciter delegari posse iurisdictionem. Primò, iure communi, vti diximus, delegatam esse omnibus sacerdotibus comparatione omnium fidelium pro peccatis venialibus, & pro peccatis aliàs confessis, & quibuscunque peccatis in articulo mortis deficiente proprio Sacerdote. Secundò, ex priuilegio alicui Communitati, & singularibus personis concesso, sicuti sunt priuilegia Religionum, & Bullæ Cruciatæ. Tertiò, ex speciali concessione expressa, vel tacita. Quartò, ex consuetudine.

2. Et quidem consuetudine, si sit legitimè præscripta, acquiri posse iurisdictionem ad audiendas confessiones, tametsi ignorantibus [illegible], qui iurisdictionem concedere possunt, verius existimo cum Nauar. in cap. *Placuit. de pœnitent. dist. 6. num. 36* Soto *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 1. ad 2.* Quia consuetudo legitimè præscripta legem introducere potest, priuilegium, & iurisdictionem concedere, ex textu in cap. fin. *de consuetud.* & cap. [illegible] *cum contingat. de foro competenti.* & pluribus firmaui *tract. de legib. disp. 4. de consuetud.* Neque obstat textus in *cap. 2. de pœnitent. in 6.* dicens, nulla posse consuetudine introduci, quòd aliquis præter sui superioris licentiam Confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit soluere, vel ligare: quia, si consuetudo legitimè est præscripta, non est præter superioris licentiam: eo enim ipso, quo præscripta est, accedit Superioris licentia contenta in cap. fin. *de consuetud.* sicuti diximus *loc. alleg.*

3. Deinde delegatur iurisdictio expressò, vel tacito consensu illius, qui eam delegare potest. Etenim, cum hæc delegatio sit quædam donatio inter homines facta, necessariò voluntatem donantis aliquo signo sensibili expressam requirit, aliàs, cui donatur, acceptare illam non poterit, neque illa vti, vt benè, notauit Suar. *disput. 26. sect. 1.* Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 35. & 36.* Coninch. *disp. 8 de pœnitent. dub. 5. concl. 2.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6 de pœnitent. cap. 1[illegible] n. 15.*

Dixi, *expressò, vel tacitò*: nam taciti, & expressi idem iuris est. Rarò tamen tacitus consensus in præsenti sufficiens esse potest. Non enim ex eo, quòd Parochus videat suos parochianos tibi confiteri, censetur licentiam, & facultatem tibi concedere: quia existimare potest illos priuilegium habere eligendi Confessorem, vel solùm peccata venialia confiteri, vel tibi aliunde iurisdictionem esse concessam, præcipuè cùm illo inscio expositus fueris confessiones audire. Quocirca, vt iurisdictio ex tacito consensu tibi concedatur, necessum est, vt concessurus iurisdictionem, sciat, ex nullo alio capite tibi iurisdictionem esse concessam, & videns ad audiendas confessiones te disponi, gratum se ostendat, cùm facilè contradicere possit. Sic Ægid. de Coninch. *disput. 8. de pœnitent. dub. 5. & num. 35.*

4. Hinc infertur, ratihabitione de futuro Sacramentum Pœnitentiæ administrari non posse. Nam, cum iurisdictio ad illius valorem necessaria sit, & hæc absque consensu non concedatur, efficitur manifestè, si tempore, quo sacramentum ministratur, nullus adest consensus iurisdictionem concedentis, nullius valoris esse sacramentum [illegible] administratum. Neque obstat regula 10. iuris in 6. *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari.* quia loquitur de contractibus, aliisque causis ciuilibus, quibus, etsi deficiat aliqua solemnitas, suppleri potest postmodum, ac si ab initio fuisset. Secus est in sacramentis [illegible] administrandis, quæ si à principio inualida fuit, nulla potentia firmari potest. [illegible] absolutio non auctoritate hominis, sed Christi concessa [illegible] ergo homo ratam habere potest, siquidem [illegible] nomine non est facta,

iuxta reg. 9. iuris, *Ratum habere quis non potest quod ipsius nomine non est gestum.* Neque item obstat, Sacramenta [illegible] Baptismi, Confirmationis, Extremæ Vnctionis, Ordinis, & Eucharistiæ ex sola rationabili præsumptione [illegible] legitimè administrari, quia [illegible] sacramentis [illegible] expostulata non est ad illorum valorem [illegible], ac proinde non est opus, vt iurisdictio [illegible] præsumptum subsistat [illegible] qui iurisdictionem concedere poterat, illius enim præsumptio excusat à malitia, quæ in illo actu interuenire potest. Secus est in Sacramento Pœnitentiæ, & matrimonij, ad quorum valorem iurisdictio expostulatur, quæ iurisdictio, cùm non ex [illegible] ex præsumptione, sed ex consensu, sufficere non poterit ad illorum valorem, sicuti post alios notarunt Sylu. *verbo, Confessor, 1. quæst. 6. dicto 8.* Nauarr. *cap. Placuit* [illegible] *de pœnitent. dist. 6. & in summ. cap. 9. n. 6.* Sanch. [illegible] *de matr. disp. 15. n. 4.* Tolet. *lib.* [illegible] *sum. cap. 10.* Suar. *disp. 26*, [illegible] Vasq. *de pœnit. q. 93. art. 2. dub. 2. n. 3.* Ægid. de Coninch. *disp. 8. dub. 5. n. 34.* Layman *lib. 5 sum tract. 6. cap. 1*[illegible] *n. 16.*

5. Tertiò delegatur iurisdictio priuilegio Bullæ Cruciatæ, sumentibus enim Bullam concedit Pontifex, vt quemlibet sacerdotem ex approbatis possint eligere, qui eorum peccata audiat, & ab eis absoluat: qua electione facta Pontifex illo priuilegio ei iurisdictionem concedit. Sumens verò Bullam, designat personam, cui iurisdictio committatur, iurisdictionem tamen nullatenus tribuit. Sed de hoc priuilegio qualiter intelligendum sit, specialem [illegible] tractatum instituemus.

6. Item, delegatur iurisdictio priuilegio Religiosis concesso à Sede Apostolica, audiendi fidelium confessiones: quod quia frequens est, & satis vsitatum, placet in præsenti explicare.

Igitur priuilegium concessum est omnibus Religiosis, præcipuè Mendicantibus, qui ab Episcopo approbati fuerint, iuxta Trident. *sess. 23. cap. 15. de reform.* vt quorumcumque fidelium ad eos accedentium confessiones audire possint, nulla expectata suorum Parochorum licentia, eosque absoluere ab omnibus peccatis, quantumuis grauibus, etiam Sedi apostol. reseruatis, & quibuscunque censuris, sententiis, & pœnis ecclesiasticis ex eis resultantibus, exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini. Sic habetur in Bulla Paul. III & Greg. XIII. relatis *in Compend. priuileg. Societat. Iesu verbo, Absolutio.*

7. Hoc priuilegium non communicatur Religiosis, nisi dependenter à suis prælatis: quia primò, & per se est Religioni concessum: deinde Religiosis particularibus, aliàs sacerdotali ordine Religiosi insigniti contra voluntatem suorum Prælatorum possent sacramenta Pœnitentiæ ministrare, quod certè non est credendum velle Pontificem: quippe obstaret maximè recto Religionum regimini, & de nostra Societate est indubitatum, vt recte probat Suar. *t. 4. de Religion. tract. 10. lib. 9. cap. 2. a num. 3.* & de aliis Religionibus tradunt post alios Llamas [illegible] *method. cap.* [illegible] *§. 4.* Henriq. *libr. 6. capit. 6. num. 6. in comment.* Rodriq. *quæst. regular. t. 1. q. 60. art. 3.* Miranda *t. 1. Man. Prælat. quæst. 45. art. 12.* Layman. *libr. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 19.*

8. Prædictam facultatem communicat Religio Superioribus, nempe Generali, Prouincialibus, Abbatibus, seu Rectoribus deinde personis singularibus: hac tamen differentia. Nam Superioribus communicat potestatem ordinariam comparatione suorum subditorum, ac proinde [illegible] delegare possunt alijs, vel religiosis communicat Religio facultatem delegatam, quam certè omnes Doctores admittunt comparatione Religiosorum eiusdem ordinis volunt [illegible] confessuram Expedit [illegible] confessarium designatum à superiore absoluere eius subditos posse. Quid [illegible] comparatione sæcularium, & religiosorum aliorum Ordinum [illegible] mo probabilius cum Suar. *t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9.* [illegible] *n.* [illegible] posse Prælatos religiosis sibi subditis facultatem [illegible] iurisdictionem absoluendi, quam à Pontifice habent, communicare ex parte, & non integram, ita vt delegari possint ad confessiones virorum audiendas, denegata facultate audiendi foeminas: nam cum prædicta facultas, & iurisdictio diuisibilis sit, & illius concessio superiori subordinata [illegible] obstare potest, quominus superiores eam ex parte concedere possint.

9. Quod si superior Religiosis habentibus facultatem illius vsum prohibuerit, spectanda est intentio superioris, vt inde colligatur, an per talem prohibitionem censendum sit priuilegium sublatum, an tantùm illius vsus impeditus. Et quidem si [illegible] Religiosi [illegible] sacramenti administrationis timorem, vel in pœnam [illegible] commissi delicti prohibitio facta fuerit, præsumendum [illegible] priuilegium ablatum esse. Secus, si solùm prohibitio fiat, vt alijs muneribus & officiis incumbat. Sic Suar. *t. 4. de relig. tr.* [illegible] *lib. 9. cap. 2. n.* [illegible] Vide Mirand. *quæst.* [illegible] *art. 3.* Henriq. [illegible] *6. n. 6.* Rodriq. *quæst.* [illegible] *art. 2.* Illud verò est [illegible] toriam esse debere, [illegible] qui [illegible] concessio ei Religiosi [illegible]

[illegible]

legitima authoritate exposito validæ erunt, ob iurisdictionem à iure traditam ei, qui cum errore populi titulum coloratum habet, iuxta leg. *Barbarius Philippus ff. de officio Praetoris.* & tradit in præsenti Ægid. de Coninch *disp.* 8. *de pœnitent. dub.* 5 *in fine concl.* 6. Mirand. *t.* 1. *Man. Prælat. q.* 45. *art.* 13. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 10. *n.* 19.

10. Porrò prædictum priuilegium comparatione fidelium absoluendorum nullam limitationem habet: sed virtute illius possunt Religiosi sic à superioribus designati, & ab Ordinario, in quo habent domicilium approbati, absoluere quoscunque Christi fideles ad eos vndequaque accedentes, quod Pius II. Nicol. III. Sixtus IV. & Leo X. Mendicantibus concesserant, vt constat ex *Compend. priuileg. Societ. Iesu, verbo, Absolutio.* §. 9 *&* 10. & tradit Suar. *dicto t.* 4 *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *n.* 8.

11. Ab hac tamen concessione excipiendi sunt Religiosi aliorum Ordinum, quos regulariter alieni Regulares, & maximè nostri absoluere non possunt, nisi à suis superioribus licentiam habuerint, extra suum Ordinem confitendi: quod ex praxi, & consuetudine Religionum desumendum est. Nam esto priuilegium hoc absque limitatione concessum, non solum sæculares, sed regulares cuiuscunque sexus comprehendat. at cum quælibet Religio priuilegium habeat, saltem per communicationem, ne eius Religiosi extra proprium Ordinem absque Prælatorum suorum licentia confiteantur, fatendum est, prædictum priuilegium generale non comprehendere Religiosos, quos eorum Prælati non permittunt extra Ordinem confiteri: quia priuilegium generale non derogat speciali, & maximè si speciale iure communi, & consuetudine approbatum fuerit. Quod autem quælibet Religio priuilegium habeat, ne eius Religiosi contra voluntatem suorum Prælatorum aliis confiteantur, constat ex priuilegio Innocent. IV. Ordini Prædicatorum concesso relato in *Supplement. Minor.* & *in lib. monument. Ordin.* & *in Compend. Societ. Iesu, verbo, Confessarius,* §. 5. & ex priuilegio Innocent. VIII. & Iulij II. concesso Ordini Eremitarum S. Augustini, prout habetur in *Compend. Mendicant. verbo, Confessio, & Confessor,* §. 6. *&* 7. & ex priuilegio Clem. VIII. & Gregorij XI. Ordini Cistercienſi, relato *in eius Compendio, verbo, Confessor,* §. 3. & tandem ex Extrauag. Benedicti XI. *Inter cunctas. de Priuilegiis,* vbi in hæc verba inquit: *Electi igitur ab eisdem Fratribus ad audiendas confessiones, & pœnitentias iniungendas, liberè authoritate Apostolica, absque licentia Diœcesanorum, & aliorum Prælatorum inferiorum exemptorum, & non exemptorum, quibus subsunt, qui ad confitendum accedant, audiant, eis peccata sua confiteri volentes. Non Religiosos, qui secundum statuta suorum Ordinum propriis Prælatis confiteri debent, aut ab eis, ne confiteantur aliis, prohibentur, absoluant.* Atque ita docent expresse Rodrig. *t.* 1. *quæst. regul. quæst.* 60 *art.* 6. *& quæst.* 62. *art.* 4. & Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 16. *à num.* 12. *& num.* 15. qui doctrinam extendit ad Moniales, quæ ex declaratione Cardinalium *cap.* 10. *sess.* 25. *de Regularib.* confiteri non possunt aliis, quam approbandis ab illarum Prælatis. Idemque tradidit *tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *n.* 9. Consentit Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 1[illegible] *q.* 3. *concl.* 3. Rodrig. *q.* 62. *art.* 4. *in fine.*

12. Notanter dixi, *regulariter,* vt excluderem itinerantes religiosos. Hos enim ab alterius Ordinis regularibus, imo sæcularibus Clericis absolui posse, cùm intra propriam Religionem confiteri non possunt, consuetudo obseruat ex concessione Sixti IV. & Innocent. VIII. prout refert Man. Rodrig. *quæst.* 62. *art.* 5. vbi aduertit, à reseruatis absolui non posse, quod intelligendum est, saltem sine obligatione comparendi, de qua te videri potest Suarez *t.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 17.

13. Prædicto priuilegio vti Religiosi possunt, siue in suis Ecclesiis, & Domibus, siue extra: quia nullam, quoad locum, limitationem habet. Si tamen extra propriam diœcesum, in qua sunt approbati, iter egerint, possunt ex Clement. *Dudum.* & ex concessione Sixti IV. & Gregor. XIII. anno 1575. Confessiones excipere duplici conditione interueniente. Prima, vt si in eo loco adsit Ordinarius, ab eo licentia expostuletur. Secunda, si Ordinarius desit, Parochi non repugnent: & notauit Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *n.* 9. *iuncto cap.* 1. *n.* 5. consentit Rodrig. *t.* 1. *qq. regul. q.* 60. *art.* 5.

14. Peccata verò, à quibus Religiosi à suis Prælatis integrè deputati possunt absoluere, sunt omnia quantumuis grauia, etiam Sedi Apostolicæ reseruata, exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur. Ex quibus verbis grauis difficultas est inter Doctores, an concedantur crimina Episcopo reseruata? Sed hanc difficultatem optimè dissoluit Suar. *t.* 4 *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *à n.* 14. affirmans, esto, priuilegia concessa Mendicantibus ante decretum Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. non comprehenderent casus Episcopo reseruatos, prout facta Concilij Congregatio pluribus decisionibus relatis à Marzilla, & Barbosa *ibi* confirmat. At priuilegia concessa à Gregor. XIII. Iulio III. & Pio V. Societati Iesu, & consequenter omnibus aliis Religionibus, quæ priuilegiorum communicatione gaudent, omninò prædictos casus comprehendere, & ita testatur Compend. priuileg. Societ. Iesu, *verbo Absolutio,* §. 1. & Man. Rodrig. *t.* 1 *qq. regular. quæst.* 61. *art.* 3. *in fine.* Ratio est partim: quia priuilegium Principis, & præcipuè in fauorem animarum late est interpretandum: partim quia non derogat Episcoporum iuri: non enim tollitur reseruatio, sed perseuerante reseruatione communicatur facultas absoluendi: partim, quia verba dicti priuilegij eam extensionem necessariò admittunt. Pontifex namque concedens facultatem absoluendi ab omnibus peccatis, etiam sibi reseruatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, concedit facultatem absoluendi ab omnibus, à quibus ipse absoluere potest. Cum autem à reseruatis Episcopo absoluere possit, neque ea in Bulla Cœnæ contineantur, ab eis absoluendi concedit facultatem. Quod non leuiter indicauit, illo aduerbio *etiam,* quo reseruata grauiori reseruatione, scilicet pontificia, concessit, tacitè innuens reseruata episcopali reseruatione concessa esse.

15. Excipiuntur contenta in Bulla Cœnæ Domini. Verùm hanc exceptionem ex parte sustulerunt Religiosis Societatis Iesu, Paul. III. Iul. III. & Gregor. XIII. vt constat ex Compend. priuileg. Societ. Iesu, *verbo, Absolutio.* Nam *in* §. 2. conceditur à Gregor. XIII. viuæ vocis oraculo, 18. Martij, 1584. Confessariis à superiore deputatis absoluere posse eos, qui bona naufragantium rapuerint, iniuncta eis restitutione, vbi & quomodo ea fieri poterit: & in §. 3. conceditur Generali Præposito, & quibus ipse communicauerit. Communicat autem Prouincialibus cum potestate delegandi in casibus particularibus facultatem absoluendi ab hæresi extra Hispaniam: & *in* §. 4. datur facultas omnibus superioribus Societatis, & quibus ipsi communicauerint, absoluendi à lectione librorum prohibitorum, illis in locis, vbi possunt ab hæresi absoluere: & *in* §. 5. priuilegium conceditur superioribus, & quibus ipsi communicauerint, absoluendi nostros ad triremes, à quibusuis casibus, sicut in articulo mortis. Deinde ex Bulla III. incipiente, *Licèt debitum.* edita anno 1549. & ex Bulla Gregor. XIII. anno 1575. in remotissimis regionibus, vbi recursus ad Sedem Apostolicam difficilis est, permittitur Præposito Generali, & quibus ipse commiserit, potestas absoluendi ab omnibus in Bulla Cœnæ Domini contentis: quam latam concessionem extendi ad hæresim, vt probabile defendit Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9 *cap.* 2. *num.* 16. eò quod ratio concessionis, quæ est difficilis ad sedem Apostolicam aditus, æquè in hæresi, ac in aliis peccatis in Bulla Cœnæ reseruatis procedit. Pro nostrorum Religiosorum absolutione varia priuilegia referuntur concessa superioribus, de quibus videri potest dictum Compendium priuileg. *à* § 6. *vsque ad* 11.

16. Non solùm à peccatis, sed etiam à sententiis, censuris, & pœnis ob ea peccata incursis facultas absoluendi in prædicto Priuilegio conceditur. Vnde directè censuræ peccatis annexæ vi prædicti priuilegij tolli possunt absque reincidentia, vt benè notauit Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 10. aliàs opus non esset earum absolutionem exprimere; sed concessa facultate absoluendi à peccatis censerentur concessæ: quippe earum absolutio absolutioni à peccatis præmitti debet. Nomine sententiarum comprehenduntur censuræ ab homine latæ, non solùm generaliter, sed etiam specialiter, quia censuræ tam per generalem sententiam, quàm specialem delicto annecti possunt. & ex illo resultare, sæpeque illatum absolutio absque scandalo, & offensione Iudicis concedi poterit, vt dixit Suar. *dicto cap.* 2. *à num* 20. Verùm cùm esto, hoc priuilegium Societati concessum sit, præpositus Generalis solis superioribus, & quibus ipsi specialiter communicauerint, facultatem concedit absoluendi eos, qui per generalem sententiam sunt affecti censuris illos verò qui speciali sententia sunt ligati, neque ipsis superioribus permittit, constat ex Compend. priuilegior. *verbo, Absolutio.* §. 1. Nomine censurarum veniunt intelligendæ, excommunicatio, suspensio, & interdictum, iuxta text. in cap. *Quærenti de verbo signif.* non autem irregularitas, tametsi ob violationem censuræ incursa sit: quia non est censura, nec censuræ per se annexa, quicquid dicat Gutierr. *lib.* 1 *canon. quæst cap.* 3. Sed an sub potestate absoluendi à pœnis ecclesiasticis irregularitas comprehendatur, difficultate non caret: siquidem verè est pœna ecclesiastica ob delictum imposita. At veriùs est, neque irregularitatem, neque depositionem, aut degradationem, neque aliam quamlibet pœnam, quam pœnitens, esto inuitus sit, sustinere debet, aliquo determinato tempore posse ex vi dicti priuilegij absolui: quia hæ pœnæ non absolutione, sed dispensatione tolluntur. Non enim tolli possunt, nisi dispensando aliquo modo in iure eas in perpetuum, vel ad determinatum tempus designante. Neque item comprehendit pœnas à Confessore impositas in sacramento Pœnitentiæ, alias possent Religiosi vi dicti priuilegij absoluere pœnitentes à pœnitentijs iniunctis, quin peccata ob quæ fuerunt imposita, iudicarent, quod est falsum, & rationi dissonum. Nec denique comprehendit pœnas, quas ex voto, & promissione propria obligantur fideles suscipere, vt contingit promittenti ieiunium, si delictum aliquod commiserit: quia illa non est pœna ecclesiastica, cùm non sit pœna ab Ecclesia imposita; sed propria fidelium voluntate suscepta.

Quæ

Quocirca nomine pœnarum, vt à censuris, & sententiis distinguuntur, veniunt intelligendæ pœnæ non temporales sed spirituales, quæ in vindictam alicuius delicti fidelibus à iure, vel ab homine fuerint impositæ arbitrio imponentis remittendæ, qualis esset prohibitio ab Ecclesiæ ingressu, à communione, ab officio aliquo diuino, & similes. Sic Suar. *t. 4. de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *c.* 2. *à n.* 41.

17. Sed an prædicta absolutio à sententiis, censuris, & pœnis extra sacramentum Pœnitentiæ impendi possit, controuersia est latiùs decidenda in *tract. de Bulla Cruciata*, in qua affirmatiuam partem defendimus. Sed in præsenti est specialis difficultas, eò quòd priuilegium conceditur sub illis verbis, *auditis eorum confessionibus*, quæ in Bulla Cruciatæ non continentur: quæ verba manifeste indicant absolutionem dari non posse, quin confessio præcedat, & consequenter extra sacramentum Pœnitentiæ. Et ita sustinet tanquam tutius Nauarr. *c.* 26. *n.* 31. Cordub. *sum. quæst.* 19. *&* 187.

18. Cæterùm negari non potest, tutius esse, absolutionem à censuris à iure, vel ab homine, & à quibusuis pœnis in sacramento Pœnitentiæ vi prædicti priuilegii concedi debere: quia in hac concessione nullum adest periculum: alter verò sub opinione positum est, an valeat absolutio. Quapropter Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 16 nec consulit, nec permittit, absque rationabili causa extra sacramentum pœnitentiæ absolutionem prædictam concedi. Verùm, spectato iuris rigore, censeo cum ipso Suar. *supra, & de legib. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 15. *&* 16. Rodrig. *t.* 1 *quæst. regular. quæst.* 61 *art.* 7 Henriq. *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. & *cap.* 3c. *num.* 6. Auila 2. *p. de censur. cap.* 7. *dub.* 13 Coninch. *disp.* 14. *dub.* 16. *num.* 153. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 10. *quæst.* 3 *concl.* 4. probabilius esse, validè, & licitè extra sacramentum concedi posse: quia, cùm hoc priuilegium sit à principe, & in animarum fauorem, non est, cur eius vsus ad solum pœnitentiæ sacramentum restringatur, præcipuè cùm illa verba, *auditis eorum confessionibus*, ad eam restrictionem non obligent. Sunt etenim illa verba generalia, quæ aptari debent ad confessionem, tum sacramentalem, sicuti verbum absoluendi, & iniungendi pœnitentiam salutarem necessariò aptatur peccatorum absolutioni, quæ sacramentalis est, & censurarum absolutioni, quæ sacramentalis non est. Datur autem simul vtraque potestas, ratione commodioris vsus, & quia frequenter vtriusque potestatis vsus coniungitur, non, quia necessariò vtraque potestas simul exercenda sit, cùm sæpè conueniat, absolutionem à censuris ab absolutione à peccatis diuidere, sæpéque absolutio à peccatis absque absolutione à censuris concedatur: quia non adsunt censuræ absoluendæ.

19 Illud verò pro certo affirmat, & meritò Suar. *dicto cap.* 2. *num.* 18. te posse absolutionem à censuris concedere, recedenti à contumacia, & parti, seu Ecclesiæ satisfacienti, acceptantique pœnitentiam sibi iniunctam, tametsi solùm ex parte eorum peccata sacramentaliter audieris, neque intendas ab eis absoluere; vel, quia ipse non valet confessionem integram facere, vel tu nequis eam excipere, vel oportet in dies differre, cùm tamen non deceat censuris esse ligatum: quia sufficienter satisfacis verbis indulti. siquidem absolutionem à censuris non præstas, nisi audita confessione sacramentali. Et licèt hæc confessio sacramentalis ob absolutionem sacramentalem subsequendam exigatur, non est opus semper immediatè subsequi, præcipuè cùm dimidia illa confessione, & censurarum absolutione disponi pœnitens possit ad absolutionem sacramentalem obtinendam.

20. Additur in prædicto decreto, vt solùm prosit pro foro conscientiæ, & pœnitentiæ; & non pro foro externo, & iudiciali, quod qualiter intelligendum est, dixi *tract. de legib. disp. vlt. de dispensatione, pun.* 15 § 1. *num.* 3 & *tract. de fide, disp.* 4. *punct.* 3. §. 1. *&* 2. & latiùs dicemus *tract. de excommunicat.* Vide Suar. *dicto tom* 4 *de relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *à num.* 32.

21. Ad extremum aduerte, facultatem delegatam administrandi hoc sacramentum, vel eligendi, qui illud ministret, siue sit gratia facta comparatione plurium, siue vnius singularis personæ, morte delegantis non perire, iuxta ea, quæ latè diximus *tract. de legib. disp.* 4 *de priuileg. pun.* 6 § 4.

22. Superest duplex quæstio. Prima, an Religiosus, qui inscio, vel inuito Prælato se Episcopo præsentaret, & ab eo approbationem, & licentiam audiendi confessiones obtineret, posset validè, & licitè ea licentia vti, seu per Bullam Cruciatæ eligi. Videtur posse: quia ea licentia, vtpote concessa ab Episcopo, vel Pontifice, regulari Prælato superioribus, non videtur posse à Prælato regulari restringi, aut limitari.

23. Cæterum dicendum est, illicitè prædictum Religiosum iis facultatibus vti: nam esto Prælatus regularis iurisdictionem Episcopalem, vel pontificiam derogare, aut minuere non possit, potest tamen ob votum obedientiæ, ratione cuius Religiosus suo Prælato subditur in iis, quæ ad rectam sui instituti gubernationem pertinent, prædictæ iurisdictionis vsum moderari, vel impedire, sicuti ex recepta in omnibus Religionibus consuetudine impeditus sub graui culpa censetur, dum à proprio Prælato non fuerit approbatus. Atque ita sustinent Rodrig. *t.* 1 *regul. qq. q.* 60. *art.* 1 *&* 3. Mirand. *in man. Prælat. t.* 1. *quæst.* 45. *art.* 12. Layman. *lib.* 5 *sum. tract.* 6. *cap.* 10. *q.* 5. *vers. Sed dubitabis. num.* 19. At, si prædictus Religiosus iurisdictione Episcopali, vel pontificia sibi concessa vtatur, de facto validæ erunt absolutiones ab eo impensæ, iuxta iurisdictionem acceptam, vtpote qui Ordinem sacerdotalem, & iurisdictionem habet.

24. Excipienda tamen est Religio Ordinis Prædicatorum, in qua iuxta Breue Iul. III relatū ab Emman. Rodrig. & Mirand. *suprà*, annullantur omnes iurisdictionum concessiones pro confessionibus audiendis, quæ sine licentia Prælatorum ab Episcopo, seu aliis Ordinariis fuerunt obtentæ: quod Breue testatur Rodrig. fuisse ab ipsa Religione acceptatum in Capitulo Generali Salmanticæ celebrato, & virtute illius fuerunt irritatæ confessiones, quæ sine licentia Superiorum virtute iurisdictionis ab Episcopo concessæ fuerunt. Confessiones verò factæ virtute Cruciatæ, alteriusve priuilegij pontificij ibi non irritantur; quinimò excipiuntur licentiæ manu Papæ, aut de consensu Cardinalis protectoris, vel Viceprotectoris signatæ. Quoad alias Religiones non constat prædictum Breue Iulij III. receptum esse, nec virtute illius annullatas esse confessiones sine licentia superiorum factas. Quapropter, dum non constat de annullatione, dicendum est, validas fore, vti docuerunt Rodrig. Mirand. & Laym. *locis alleg.*

25. Secunda quæstio, an cum iurisdictione delegata dubia possis Pœnitentiæ Sacramentum ministrare. Et quidem, si in nulla peccata, quæ pœnitens confitetur, iurisdictionem moraliter certam non habeas, illicitè extra causam grauis necessitatis Sacramentum ministrares: quia periculo irritandi sacramentum te exponeres. At hic casus, vt benè aduertit Coninch. *disp.* 8. *de pænit. dub.* 6. *concl.* 1. vix est possibilis; siquidem frequenter pœnitentes aliqua peccata venialia, vel mortalia alias legitimè confessa confiteri solent, in quæ omnes sacerdotes certam iurisdictionem habent. Verùm, si in aliqua peccata ex his, quæ pœnitens confitetur, sic dubiam iurisdictionem habeas, vt non valeas de iurisdictione probabile iudicium habere, nequaquam (extra grauem, & vrgentem necessitatem, qualis esset, si pœnitens præcepto annuæ Confessionis obligaretur, vel absque nota non posset communionem differre) sacramentum administrare potes, quia ab illis peccatis fortè solùm indirectè absoluis, quod vitare debes, quoad possis, ob reuerentiam sacramenti, & integritatem illius Sic Suarez *disp.* 26. *de pæn. sect.* 6. Coninch. *disp.* 8 *dub.* 6 *concl.* 3. Vnde, si in casu necessitatis sic sacramentum ministras, debes monere pœnitentem de obligatione quam habet, confitendi ea peccata sacerdoti, qui iurisdictionem certam habeat, cùm quilibet fidelis obligatus sit directam à peccatis absolutionem obtinere, sicuti notauit Coninch. *dicta disp.* 8. *dub.* 6. *in fine.*

Notanter dixi, *si probabile iudicium de iurisdictione non habeas.* Nam, eo iudicio stante, rectè potes sacramentum ministrare, vti docui *tract. de conscient. disp.* 2. *pun.* 5. neque ibi dictis aliquid addendum occurrit.

PVNCTVM XV.

De casuum reseruatione.

§. I.

Quo iure, quæ peccata, & à quibus reseruari possint.

1. *Reseruatio conuenientissima est.*
2. *Reseruatio absque causa valet.*
3. *Reseruatio aliquorum venialium nunquam fit, neque expediret fieri.*
4. *Peccata interna, neque reseruantur, neque expedit reseruari.*
5. *Quid Clemens VIII. statuerit in Religionibus.*
6. *Superiores possunt aliquibus peccatis annectere excommunicationem, & eius absolutionem sibi reseruare.*
7. *Satisfit cuidam obiectioni.*

1. SVperior peccata reseruat, cùm illorum absolutionem sibi appropriat, nec aliis inferioribus committit. Esse autem conuenientissimum, vt superiores aliquorum peccatorum absolutionem sibi reseruent; tum, vt grauiora, atrocioráque crimina exactius iudicentur, vt melius corrigi possint, efficaciúsque remedium illis adhibeatur; tum, vt fideles ab illis committendis eò se diligentius contineant, quò difficiliùs illorum absolutionem obtinere possunt, Synod. Trident. *sess.* 4. *cap.* 7. declarat Debet tamen reseruatio cedere in fidelium vtilitatem: hæc enim est, quæ primò, & per se in omni reseruatione spectatur. Nam, vt inquit Concilium *suprà*, non in destructionem, sed in ædificationem potestas reseruandi superiori-

ritus

ribus concessa est. Quocirca superior, qui potius in subditorum perniciem, quàm in illorum fauorem (quod præsumendum non est) casus sibi reseruaret, grauiter peccaret: quia & subditos irrationabiliter grauaret, & difficilem sacramenti vsum redderet.

2. Sed, an ea reseruatio absque causa effectum habeat, satis est apud Doctores controuersum, vt videri potest apud Suarez *tom.4. de pœnitent. disputat.29 section 4.* Et quidem, si verum esset, omnem iurisdictionem non solùm Pontificis, sed Episcoporum, & Parochorum à iure diuino immediatè prouenire, tametsi Pontifici subordinatam; nullatenus valida esset reseruatio irrationabilis à Pontifice, vel Episcopo facta. At, quia verius existimant, solam iurisdictionem pontificiam in omnes fideles à Christo immediatè manasse; ex illa verò ad Episcopos, deinde ad Parochos, iuxta Pontificis voluntatem descendere, si de facto Pontifex Episcoporum potestatem vellet restringere, & Episcopi vellent potestatem parochorum limitare, plusquàm par est, restricta, & limitata erit. Atque ita docent Fagund. *de secundo Eccles. præcepto, lib.8. cap.1. num.25.* Suarez *disp.29. sect.4.* Ægid. de Coninch. *disp.8. de pœnitent. dub.11.* Layman. *lib.5. sum. tract.6. cap.12. n.5. qu.3.* & alij apud ipsos.

3. Ex his infertur, etsi aliquorum peccatorum venialium absolutionem sibi reseruare possit Pontifex, cùm omnis iurisdictio in alios Prælatos à Pontifice deriuetur, vti docent Suarez *disputat.29 section.3.* Ægidius de Coninch. *disputat.8. dub.11. num. 80* inutilis tamen esset ea reseruatio; partim, quia sine illorum manifestatione absolutio sacramentalis obtineri potest; partim, quia alia via, quàm Sacramento, illorum venia potest impetrari. Episcopos verò, aliósq; Prælatos Pontifice inferiores, veriùs credo, nullius peccati venialis absolutionem reseruare posse: quia vniuersali Ecclesiæ consuetudine, quam nullus Prælatus inferior Põtifice derogare, aut limitare potest, omnibus sacerdotibus concessa est potestas à peccatis venialibus absoluendi, sicuti notauit Coninch. *supra*, Layman. *lib.5. sum. tract.6. cap.12. n.3. concl 2.*

4. Secundò infertur, etsi Pontifex, imò Episcopus, alijque Prælati peccata mortalia interna reseruare possint, cùm à Pontifice omnes Episcopi, & ab Episcopis omnes parochi iurisdictionem accipiant; at ea reseruatio nunquam facta est, neque expedit fieri: quippe ad gubernationem Ecclesiæ, quæ præcipuè exteriora respicit, vtilis esse non potest. Atque ita docent Suar *disp.19. sect.3.* Henriquez *lib.6. cap 14. §.5.* Sanch. *lib.2. sum. cap.8. num 4.* Coninch. *disputat.8. de pœnitent. dub.11. num.79.* Layman. *lib.5. summ. tract.6. cap.12. n.3.* Vasq. *quæst.91. art.3 dub.3.* & alij apud ipsos. Quocirca solùm peccata externa mortalia, non quidem omnia, sed atrociora, & grauiora reseruari expedit.

5. Verùm, quia in Religionibus, vtpote statum perfectionis profitentibus, timeri poterat, ne earum Prælati nimiam casuum reseruationem constituerent, Clemens VIII. quodam motu proprio, edito anno 1593. prouidit, ne vltra vndecim casus, quos ibi enumerat, & *puncto sequenti* referemus, possent Prælati alios sibi reseruare, nisi de consensu generalis Capituli, vel Congregationis prouincialis: in quo decreto, vt benè aduertit Suarez *tom.4. de relig. tractat.8 lib. 2. cap. 18. numer. 14.* nullum est verbum superioribus præcipiens horum, vel alicuius ex illis casus reseruationem; sed præceptum est, ne alij, quàm *ibi* designati, reseruentur, nisi de consensu Capituli generalis, vel prouincialis: illos verò casus, & quemlibet illorum, tum Generali in toto Ordine, tum Prouinciali in sua prouincia, tum Prælato conuentuali in suo Conuentu permittit reseruare, si aliàs potestatem reseruandi habeant. Quod dixerim propter Societatem, in qua sola Congregatio generalis, non prouincialis, reseruandi potestate gaudet; quia sola ipsa, & non prouincialis potestatem iurisdictionis habet, vt dicitur *canon. 15. Congregat.5.* & tradit Suarez *tom 4. de relig. tract. 10. lib.8. cap.5. num. 4.*

6. Solùm est graue dubium, an superiores possint alicui peccato, præter supradicta designata, excommunicationem annectere, cuius absolutionem sibi reseruent. Affirmat, & satis probabiliter Suarez *dicto 4. de relig. tract.8. lib.2. cap.18. in fine, num.17.* Fagund. *de secund. Eccles. præcept. lib.8 cap.4 n.5.* Quia Pontifex solùm reseruationem alterius peccati à designatis prohibuit, non censuræ, quæ à peccato est distincta: & à diuersis, præcipuè in materia odiosa, non est facienda illatio. Aliàs nequiret Prælatus, sub pœna excommunicationis specialiter latæ præcipere Religioso ieiunium, vel aliam regularem obseruantiam contra communem vsum, & praxim Religionum, in quibus hæc singularia præcepta sub censura feruntur: siquidem posita ea excommunicatione nequit alius à superiore transgressorem absoluere, cùm nemini data sit potestas absoluendi à censura per specialem sententiam lata, nisi ei, qui censuram tulit, vel illius superiori. Quòd si non obstante Clementis prohibitione potest superior excommunicationem per sententiam specialem delicto annectere, cuius absolutio sibi est de iure reseruata; eadem ratione poterit excommunicationem per sententiam generalem ferre, cuius absolutionem sibi speciali decreto reseruet, cùm huius reseruatio distincta sit à peccati reseruatione pontificio decreto interdicta.

7. Neque obstat ex reseruatione censuræ peccatum reseruatum esse: quia eo casu solùm est reseruatum per accidens, quatenus nemo potest licitè à peccatis absolui, quin prius à censura absoluatur; sed non est reseruatum per se, sicuti solent esse reseruata peccata, tametsi censuram annexam habeant. Quocirca, si bona fide pœnitens confiteatur aliàs habenti iurisdictionem, peccata, quæ per se non reseruantur, sed solùm per accidens occasione censuræ; ab illis absoluetur, tametsi à censura non fuerit absolutus. Secus verò est dicendum, si confiteatur peccata, quæ per se, & immediatè reseruantur, sicuti docuit Sanchez *lib. 2. summ. cap. 8. numer. 5.* Suarez *disputat. 29. section. 3. num. 8.* Coninch. *disputat.8. de pœnitent. dub.11. num.83.* Layman. *lib.5. sum. tract.6. cap. 12. numer. 2.* Fagundez *de secundo Eccles. præcepto, lib. 8. cap.1. num.3.*

§. II.

Quæ peccata reseruata sint, tum à Pontifice, tum ab Episcopis, tum à Prælatis regularibus.

1. *Quæ peccata sint Pontifici reseruata.*
2. *Quæ reseruentur communiter Episcopis.*
3. *Non intelliguntur prædicta reseruata, quousque completa sint.*
4. *Qualiter intelligatur homicidium voluntarium, quod reseruari solet.*
5. *Qualiter falsum testimonium in iudicio.*
6. *Qualiter ponderum, mensurarum monetarum adulteratio, seu corruptio.*
7. *Qualiter violatio libertatis Ecclesiasticæ.*
8. *Qualiter crimen incendiarij.*
9. *Qualiter blasphemia publica, & notoria.*
10. *Qualiter percussio filij parenti facta.*
11. *Qualiter abusus sacrarum rerum ad magicas artes, &c.*
12. *Qualiter procuratio abortus.*
13. *Qualiter expositio infantium.*
14. *Qualiter contractus matrimonij in gradibus prohibitis.*
15. *Qui sint casus, qui in Religionibus permittuntur reseruari.*
16. *Explicatur primus, & secundus remissiuè.*
17. *Tertius, qui est nocturna, ac furtiua egressio, expenditur.*
18. *Quartus de proprietate contra votum paupertatis, & de testimonio falso declaratur.*
19. *Sextus de procuratione ad abortum.*
20. *Septimus de falsificatione manus, seu sigilli Officialis.*
21. *Octauus de furto rerum Monasterij.*
22. *Nonus de lapsu carnis opere consummato.*
23. *Decimus, occisio, vulneratio, seu grauis percussio.*
24. *Vndecimus, retardare, vel impedire litteras Superioris ad inferiores, vel è contra.*

1. DE Pontifice communis est sententia, nullum peccatum sibi reseruatum esse, quod excommunicationem annexam, & sibi reseruatam non habeat, vti latè probat Suar. *disput.29. sect. 2.* Quæ autem hæc sint, expendemus, cùm de excommunicationibus Pontifici reseruatis loquemur. Sublata ergo excommunicatione, vel illa per ignorantiam non incursa, peccatum, esto grauissimum sit, reseruatum non est, quia non aliter quàm simul cum censura reseruatur, sicuti docuerunt Henriq. *lib.6. cap.14. num.1.* Coninch. *disput.8. de pœnitent. dub.11. num.82.* Vasq. *qu 91. art.4. dub.1.* Sanch. *lib.2. sum. cap.8. num.5.* Layman. *cap.12 num.2.*. Durante tamen excommunicatione, non solùm ipsa, sed & peccatum per se, & immediatè reseruatum est, ita vt ab alio, quàm ab eo, cui censura reseruatur, absolui non possit, vt benè Coninch. *n.83.* Sanch. Suar. & Layman. *suprà* notarunt.

Excipit Ægid. de Coninch. *d. disp.8 dub.11 n.81.* promouentes, & promotos ad Ordines simoniacè, quorum peccatum Sixtus V. in Bulla data anno 1589 sibi reseruat; tametsi excommunicationem prædicto peccato non annectat. Sed non est admittenda hæc exceptio: quia esto Sixtus V. prædicto peccato excommunicationem reseruatam non imposuerit; posita tamen est in Extrauag. 2 *de Simonia.*

2. De Episcopis non est constans sententia, an sint aliqua peccata iure reseruata, vt videre est apud Syluest. *verbo, Casus.* Nauarr. *cap.27. num.262.* Rodrig. *t.1. quæst. regular quæst.61. art. 2* Fagundez *de secundo Eccles. præcept. lib.8 cap.2. à num. 1.* Suar. *disput.29. section.3.* Tolet. *lib.3. cap.14.* Nam esto, quatuor casus enumerentur in Extrauag. *Inter cunctas de priuileg. post medium*, de facto Episcopis non reseruātur; sed solùm asseritur, ab Episcopis

E[illegible] reseruari solere. Quapropter cuiuscunque diœcesis statuta, & consuetudines spectanda sunt, vti dixit Caietan. *verb. Casus reseruatio.* Communiter autem sequentia solent [illegible], teste Barbosa *alleg.* 50. Primò, homicidium voluntarium, tametsi occultum. Secundò, falsum testimonium in iudicio [illegible] in gratiam, siue in alicuius damnum. Tertiò, adulteratio [illegible] corruptio stateræ, mensuræ, aut monetæ. Quartò, libertatis [illegible] immunitatis Ecclesiasticæ violatio. Quinto, domorum [illegible] getum incendium; vitium, vel arborum alienarum, [illegible] incisio. Sexto, blasphemia publica, & notoria [illegible] timo, parentum percussio. Octauò, abusus Eucharistiæ, [illegible] umque rerum ad veneficia, superstitiones, & similia. Nono, abortus procuratio. Decimò, expositio infantium piis locis, cum expositores habeant, vnde eos alant, neque damnum resarciant. Vndecimo, qui matrimonium contraxerint in gradibus prohibitis.

3. Prædicta non intelliguntur reseruata, quousque iuxta Constitutionis tenorem completa, & perfecta sint, vt docuerunt Syluest. *verbo*, *Casus, quæst.* 5. Graffis 1. *part. decis. lib.* 1. *cap.* 13 *num.* 71. Henriquez *lib.* 6. *sum. cap.* 14. *num.* 5. quia reseruatio est odiosa, ac proinde in omni proprietate verba delicti accipi debent. Quod discurrendo per singulos casus manifestum erit.

4. Cùm reseruatur homicidium voluntarium, solùm censeri debet reseruatum, quod ex voluntate occidendi commissum fuerit, iuxta leg. 1. *ff. de sicariis.* Quinimò existimo, non comprehendi mandantem, consulentem, vel auxilium homicidæ præbentem: quia verè, & propriè non occidunt, tametsi fictione iuris mandans, & mandatarius, consulens, & consultus eadem persona censeantur, cap. *Qui per auxilium de regul. iuris in* 6. leg. 1. §. *Detecisse. ff. de vi, & vi armata.* eadémque pœna puniantur, vt multis comprobat Farinac. *praxi crimin.* 5. *part. quæst.* 129. & 135.

5. Secundò reseruari solet falsum testimonium in iudicio; tum, si falsum ibi dicas, vt testis; tum, si legitimè interrogatus veritatem celes, iuxta cap. 1. *de crimine falsi*, & tradit Aloysius Riccius *in praxi aurea, resolut.* 216. *in princ.* Debet tamen falsitas circa substantialia causæ versari, non circa extrinseca, & ad causam principalem parum pertinentia. Quia ex falsitate circa extrinseca nemo dicitur falsus, neque eius dispositio vitiatur, sicuti tradunt Alexand. *cons.* 88. *num.* 195. Cæsar de Graffis *decis.* 75. *num.* 9. Farinac. 2. *part prax. quæst.* 67. *n.* 159. *& seqq.* Aloysius Riccius *in praxi aurea, resolut.* 216. *num.* 2. Salzedo *in addit. cap.* 96. *vers. Secundò.* Barbosa *allegat.* 50. *num.* 34. Præterea debet testimonium falsum cedere in vtilitatem, vel damnum alicuius, alioquin pœna ordinaria non punitur, neque sub testimonio falso in statutis comprehenditur, vti docent Menoch. *de arbitrar. casu* 306. *num.* 10. 13. & 30. Couarr. in cap. *Quamuis pactum. de pactis in* 6. 1. *p.* §. 7. *num.* 6. Farinac. *de falsis. quæst.* 150. *num.* 291. Barbos. *dicta allegat. num.* 30. Quocirca, si testimonium, quod falsò protulisti, nullum ex aliquo capite fuerit, cessabit illius reseruatio: quippe in nullius vtilitatem, aut damnum cedit, vti benè, aliis relatis, notauit Barbos. *de alleg.* 50. *num.* 47.

6. Tertiò, reseruatur ponderum, mensurarum, monetarúmve adulteratio, seu corruptio, sub qua reseruatione non censetur reseruatus vsus adulteratæ mensuræ, corruptæve monetæ, & à fortiori neque vtens indebitè iusta mensura: quia esto, his vtens falsum committat, leg. 1. *ff. ad leg. Cornel. de falsis*: leg. *Maiorem. Cod. eodem titulo*; tamen quia est quid distinctum, & in pœnalibus non est extensio facienda, sub reseruatione comprehendi non debet, vt benè notarunt Lælius Zecchius *de casib. reseruatis, casu* 18. *vers. His ita præmissis.* Gambarup. *de cas. reseru. fol.* 114. *num.* 3. Barbos. *allegat.* 56. *num.* 47. Igitur pondus, mensurámve adulterat, seu corrumpit, qui ad vsum falsa pondera, & mensuras exponit. Monetam verò, si loco vnius metalli aliud substituat, quæ est corruptio, seu falsificatio quoad substantiam, leg. *Paulus. ff. de solutionibus.* Item, si eam quoad pondus minorem faciat, leg. 1. *ff. de contrahenda empt.* Præterea, si absque legitima authoritate excuderit, iuxta leg. *Sine nomine.* & leg. *Qui nomine. ff. ad leg. Cornel. de falsis.* Denique, si monetam authoritate Principis concessam totonderit, seu raserit: quia absolutè adulterat, seu corrumpit. Atque ita hos omnes casus reseruari docent Gambarupta *num.* 9. Barbosa *num.* 37. Solùm est dubium de tondente, seu mutilante monetam, quam certò scit iustum pondus excedere, an grauiter peccet, & adulterator, seu corruptor monetæ dicatur. Negare videntur Marsilius leg. *Qui falsam num.* [illegible] 9 *ff de falsis.* Alciat. *consil.* 461. quatenus affirmant, hunc mutilatorem nullis pœnis subiacere, vtpote qui neminem lædit. Sed verior est sententia Menoch. *de arbitrar. casu* 316. *à num.* 36. affirmantis, esse verum monetæ corruptorem, & maiestatem Principis lædere, cuius officium, & authoritatem vsurpat, pœnáque, saltem arbitraria, puniendum. Etenim nemini absque Principis authoritate datum est, monetam in publicum missam immutare: atque ita esse casum reseruatum docuit Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 50. *num.* 60.

7. Quartò solet reseruari immunitatis, seu libertatis ecclesiasticæ violatio: quod qualiter contingat, latè diximus *tract.* 11. & 12. *huius operis.* Solùm aduerto cum Barbosa *n.* 72. violantem libertatem ecclesiasticam per statutum, non reseruationem episcopalem, sed pontificiam in Bulla Cœnæ Domini contentam incurrere.

8. Quintò, in crimen incendiarii reseruatum incidit, qui propria authoritate domum, vel segetes alienas malo animo incendit, cap. *Cùm deuotissimam.* 12. *qu.* 2. & tradit Gambarupta *de casib. reseruat. casu* 5. *n.* 1 *fol.* 198. Secùs, si casu contingat, tametsi ex lata culpa. Similiter, non qualibet vitis, seu arboris incisio reseruatur, sed quæ facta est ex odio, causa, inquam, damni, vel iniuriæ inferendæ. Vnde si arbores incidisti, euulsisti, vel euulsas rapuisti, vt tuæ commoditati consuleres, etsi furtum commiseris, & contra iustitiam peccaueris; casus tamen reseruatus non est, vt bene Gambarupt. *dicto casu* 5. *n.* 4. Barbosa *alleg.* 50. *n.* 84.

9. Sextò. incidis in blasphemiam publicam, & notoriam reseruatam, si publicè, & notoriè, ita vt nulla tergiuersatione celari possit, blasphemaueris in Deum, vel eius Sanctos. Quotupliciter autem blasphemia contingat: vide dicta *tract.* 17. *de vitiis relig. opposit. disp.* 2. *part.* 2.

10. Septimò, sub percussione filij facta parenti reseruata, credo comprehendi eam percussionem, quæ comparatione filii, & spectata reuerentia, quam parenti exhibere debet, grauis est, tametsi comparatione aliorum leuis esse iudicanda: quia concurrunt omnia, quæ reseruationi sunt necessaria: & tradit Gambarupta *de casibus reseruatis. fol.* 211. *num.* 2. Barbos. *dicta alleg.* 50. *numer.* 113. vbi benè aduertunt, sub prædicta reseruatione non contineri, si manum contra patrem leuauerit, quia esto percussionem attentauerit, de facto non percussit.

11. Octauò, abusus sacrarum rerum ad magicas artes, veneficia, superstitiones, &c. de quibus dixi *tract.* 17. *de vitiis relig. opposit. disp.* 1. & 2.

12. Nonò, procuratio abortus, debet tamen constare moraliter, fœtum animatum esse. Nam sub dubio esto irregularem constituat, casus reseruatus non est.

13. Decimò, expositio infantium locis piis, cùm commodè ab exponentibus ali possint: quia eo casu graue peccatum committitur, iuxta text. in c. vnic. *de infantib. expos.* At a reseruatione excusatur, si sumptus fuerint piis locis soluti.

14. Vndecimò, contractus matrimonij in gradibus prohibitis. Nam esto non sit verus contractus, sed solùm attentatus, eam attentationem vtpote grauissimum peccatum meritò reseruari sæpe expedit.

15. Prælatis Religionum antiquo tempore plures erant casus reseruati, eaque de causa Clemens VIII. sua constitutione potestatem Prælatorum restrinxit, ne alios casus, præter statim subiiciendos, reseruare possint absque consensu Congregationis Generalis, vel Prouincialis. Ij sunt,

16. Primus, veneficia, incantationes, sortilegia, de quibus satis dixi *tract.* 17. *de vitiis relig. opposit. disp.* 1. & 2.

Secundus, Apostasia à religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eò peruenerit, vt extra septa monasterij egressio fiat. Quod prudenter dictum est, quia vsque ad illum terminum non est apostasia exterior completa, neque iniuria religioni integrè facta. De hac Apostasia vide dicta *tract.* 16. *disp.* 4. *punct.* 16.

17. Tertius est, nocturna, ac furtiua è monasterio, seu conuentu egressio, etiam non animo apostatandi facta. Vnde egressio furtiua diurna, etsi graue peccatum sit, sub reseruatione non continetur, sed necessariò debet esse nocturna, sicuti non continetur nocturna, nisi furtiua, vt bene notauit Suarez *tom.* 4. *de relig. tractat.* 8. *libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 5. Nomine, *furtiua*, venit intelligenda qualibet egressio contra voluntatem Prælati, tametsi per vim, & metum licentia extorta sit: quia, cùm ea licentia nulla sit, in ea egressione quasi furtum committitur. Ex qua doctrina infert Suarez non excusare ab hoc furtiuo egressu, & reseruatione, quòd Superior consentiat, si contra suum officium, & honorem Dei, & Religionis consensum præstet: quia nulliter præstat, ac proinde est egressio furtiua comparatione superioris prælati, vel religionis. Et idem dicendum de ipso Prælato, cui non est permissa è conuentu egressio in scandalum religionis cedens, quia sic egrediens furtiuè respectu religionis egreditur.

18. Quartus, proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale, de qua proprietate latè dixi *tract.* 16. *disp.* 3. *à punct.* 2. Quintus, iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo. Nam extra iudicium falsum iuramentum, etsi graue peccatum sit, non permittitur reseruari. Quinimò, vt prædictum iuramentum falsum reseruatum sit, debet esse in iudicio regulari, seu legitimo: quare, si ex aliquo capite iudicium nullum sit, cessat reseruatio, quippe iudicium nullum regulare, & legitimum esse non potest, & tradit Suar. *dict. c.* 18. *n.* 7.

19. Sextus, procuratio, auxilium, seu consiliũ ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non sequuto.

Quæ verba notanda sunt: nam, si reseruatio esset de abortus procuratione, effectu sequuto, nullatenus reseruatum esset peccatum, quousque abortus de facto succederet. Vnde, si ante abortus euentum, causa datæ pœnituisses, & ad confessionem accederes, à quolibet potente à non reseruatis absoluere, absolui posses: postmodum verò abortu succedente, peccatum reseruari non potest, quia virtute Sacramenti Pœnitentiæ deletum est. Atque ita tradit Azor. *1. p. instit. moral. lib. 1. cap. 7.* Henriquez *lib. 5. de pœnitent. cap. 5. num. 5. & in comment. litt. 3.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 8. cap. 7. num. 18.* & tradunt in sum. Vega *t. 2. sum. cap. 67. casu 3.* Medina *t. 2. qu. 71. art. 5. in solut. ad 1.* Rodriq. *t. 1. sum. cap. 211.* Graffis *1. p. decis. aurear. lib. 2. cap. 87. num. 14. in fine*, aduersùs Sotum *in 4. dist. 12. q. 1. art. 7. vers. Hinc fit.* Lopez *2. p. instructor. c. 76. § Sequitur. & 1. p. cap. 23. § Præterea.* Thom. Sanch. *lib. 9. de matrim. disp. 45. num. 29.* Sed, quid, si tuum consilium, vel mandatum inefficax fuit, non solùm ad causandum abortum, sed neque ad ponendam causam, ex qua inferri posset, eò quòd consultus, & mandatarius nullatenus virtute consilij, vel mandati moueatur, est hoc casus reseruatus? Videtur esse: quia verba reseruationis prædicto consilio, & mandato aptantur: siquidem est verum consilium, effectu non sequuto. Sed oppositum verius censeo: quia consilium, seu mandatum, quod consiliarium, & mandatarium ad executionem non mouet, nullatenus influere potest in abortum. At prædicta reseruatione, causæ, siue physicè, siue moraliter influentes in abortum reseruantur. Non igitur reseruatur prædictum consilium, seu mandatum, cum moraliter non influat. Et confirmari potest: quia procuratio, & auxilium reseruatum ad causandum abortum necessariò exigunt causam abortus apponi: alias intelligi non potest, qualiter procuratio, & auxilium sit. Ergo neque censendum est adesse perfectum consilium, & mandatum, quousque consiliarius, & mandatarius ad causandum abortum moueantur. Illa enim verba, *effectu non sequuto*, non ad efficaciam intrinsecam consilij, sed ad efficaciam extrinsecam, & effectum intentum referenda sunt.

20. Septimus, falsificatio manus, seu sigilli Officialis Monasterij. Sub quibus verbis aduerte primò, non comprehendi consilium, auxilium, vel fauorem ad falsificationem præstantes: quia non physicè, & propriè falsificant; sed falsificationi operantur: & verba reseruatoria, vtpote odiosa, sunt cum proprietate intelligenda, vt notauit Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 8. cap. 7. num. 21.* Secundò aduerte, falsitatem committi debere in subscriptione Officialis. Vnde, si litteras Officialis falsificasses, dempta illarum subscriptione, vel proprio sigillo, in peccatum reseruatum non incideres: quia de facto non falsificas manum, vel sigillum. Nomine enim, *manus*, subscriptio communiter intelligitur, præterquam quòd litteræ non subscriptæ, nec sigillo signatæ, authenticæ non sunt, nec fidem faciunt: & tradit Fagundez *suprà*. Deinde committere potes falsitatem in sigillo, si Prælati sigillo furtiuè accepto, vel alio simili aliunde efformato litteras consignasses. Ob fabricationem autem sigilli sigillo Officialis similis, etiam prauo animo factam, non incurris casum reseruatum, quousque eo litteras obsignes: sicuti neque ob furatum Officialis sigillum: quia hæc falsificatio non de sigillo materiali, sed formali (hoc est, de litterarum sigillatione) intelligi debet, vti dixit Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 18. num. 8.* Sed, quæ litteræ falsificandæ sunt, an necessariò spectantes ad regimen personarum, vel bonorum Conuentus, an etiam pertinentes ad singularem ipsius Officialis personam? Suarez existimat, & satis probabiliter, vtrarumque litterarum falsificationem reseruari: nam falsificatio litterarum spectantium propriam Officialis personam, simpliciter est contra reuerentiam debitam tali personæ, ratione talis muneris, eiusque muneri iniuriosa. Contrarium probabilitate non caret, sicuti ipse Suarez affirmat: quia in ea falsificatione non videtur spectata persona, sed officium: non enim absque causa dictum est, *falsificatio manus, seu sigilli Officialis*, vt tacitè excluderetur, quælibet alia falsificatio, quæ non esset falsificatio illius, qua talis est: quippe verba in Constitutione odiosa non materialiter, sed formaliter intelligenda sunt. Neque obstat, eam falsificationem non solùm iniuriosam esse Officiali, qua singularis persona est; sed etiam eius officio, & muneri: quia solùm est iniuriosa indirectè, & per accidens; sed non directè. Reseruatio ergo falsificationis illius, vtpote restringenda, de falsificatione iniuriosa Officiali, qua talis est, ac proinde de falsificatione commissa in eius munere, & officio intelligi debet. Tertiò aduerte, nomine, *Officialis*, propriè intelligi Secretarium Generalis, Prouincialis, seu Prælati Conuentus, cuius manu, vel sigillo ordinationes Generalis, Prouincialis, & Prioris Conuentus obsignantur. Sed non obinde excludendus est Generalis, Prouincialis, aut Superior Conuentus, quorum manus, aut sigilli falsificatio à fortiori reseruata est. Tum, quia ratio reseruationis efficaciùs in ipsis, quàm in eorum Secretariis procedit, quippe est scelus magis nociuum. Tum quia ipsi sunt potius, quàm eorum secretarij religionis officiales, vti notauit Fagund. *de secundo Ecclesiæ præcept. libr. 8. cap. 7. num. 22.* Suarez *dicto tom. 4. de religion. tractat. 8. libr. 2. capit. 18. numer. 8.* Extenditque Suarez hanc doctrinam ad quemcunque officialem Conuentus, penes quem sit aliqua personarum, vel bonorum administratio, quales essent in aliis Religionibus Vicarius, Subprior, & in Societate Minister, item Procurator conuentus: quia verè sunt Religionis Officiales. Sed non caret difficultate hæc extensio: quia Vicarius, & Subprior, præsente Prælato, limitatam, & quasi politicam, & domesticam habent iurisdictionem; nec solent sigillo ordinationes obsignare. Quod à fortiori procedit in Procuratore conuentus, qui non solet sigillum speciale habere, neque inconsulto Prælato contractus alicuius momenti celebrare. Ergo non de iis officialibus reseruatio intelligitur; sed de officiali, quo Superiores religionis ordinationes subditis, vel aliis Superioribus transmittunt: quia ipse cum superiore idem tribunal constituit, eandemque personam repræsentat. Præterea non sine causa appositum est nomen *Officialis Conuentus*, in singulari numero, vt staret pro famosiori significato, excluderenturque alij Officiales & Ministri, qui non sunt tam officiales Conuentus, quàm aliquorum munerum ipsius.

21. Octauus, furtum de rebus monasterii in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale. Circa quem dubitari potest, qualiter à quarto casu distinguitur; siquidem ibi proprietas contra votum paupertatis reseruatur. Dicendum est, contingere posse, aliquem, facto voto paupertatis, proprietatem suorum bonorum retinere contra Prælati voluntatem, vt in Religiosis Societatis Iesu, qui votis biennij non priuantur bonorum suorum dominio: ij enim si contra Prælati voluntatem bonorum suorum proprietatem retineant, in casum reseruatum incidunt. Reliqui verò religiosi, cùm iure ecclesiastico proprietate, seu dominio suorum bonorum voto paupertatis priuentur, nequaquam possunt attentare proprietatem retinere, quin simul furtum committant: quippe nullius rei proprietas ipsis communicari potest; sed necessariò in monasterium transit, ac proinde illius vsus Prælato inuito, furtum est. Verùm esto, ita sit, & hac ratione quartus casus ab hoc octauo distinguatur; credo tamen præcipuè distingui in eo, quod quartus casus reseruat attentatam Religiosi proprietatem quorumcunque bonorum, siue Monasterij, siue alicuius personæ sæcularis. Nam, si Religiosus bona sæcularia contra voluntatem suorum Dominorum vsurpasset expendenda, sine dubio vitium proprietatis reseruatum committeret, & in quartum casum incideret; sed non in octauum, cùm ea proprietas non esset furtum de rebus monasterii: siquidem ea bona in monasterium non sunt translata. Quocirca vt in octauum casum incidat, debet ex rebus Monasterij esse furtum, & proprietas. Neque ab hoc furto excusatur Religiosus: tametsi bona vsurpata vsui alicuius Religiosi destinata sint: quia ex hac destinatione non desinunt illa bona esse conuentus: semper enim conuentus sunt, dum non consumuntur. Neque item excusatur, tametsi bona non sint alicuius Conuentus determinati, qualia sunt bona totius prouinciæ, & quæ Prouincialis vsui destinantur. Satis enim est, quòd sint omnium conuentuum; nam eo ipso sunt illius, & aliorum, vt bene notauit Suar. *tom. 4. de relig. tract. 8. c. 18. n. 11.*

22. Nonò, lapsus carnis voluntarius opere consummatus. Quæ verba inquit Suar. *suprà, num. 12.* duplicem sensum habere possunt. Primus, & nimium rigidus est, vt lapsus carnis, qui actu exteriore mortaliter peccaminoso perficitur, reseruetur, tametsi in sua iniqua specie perfectus, & consummatus non sit. Iuxta hunc sensum excluduntur à reseruatione omnia peccata purè interna, quæque in actum exteriorem non prodeunt: quia opere non consummantur. Deinde excluduntur, tametsi in actum exteriorem prodeant, dummodo ille actus exterior ex se, & seclusa extrinseca intentione solùm sit leuiter peccaminosus. Vnde sub reseruatione ille lapsus carnis tantùm continebitur, qui in opus exterius per se spectatum mortaliter peccaminosum transierit. Alias sensus illorum verborum, *opere consummatus*, mitior est, eaque de causa approbatur à Suar. vt, scilicet, intelligantur de consummatione in propria specie. Species igitur luxuriæ videntur esse fornicatio, pollutio, sodomia, bestialitas. Vt autem lapsus carnis reseruatus sit, aliqua harum specierum debet compleri; neque sufficit compleri mediis ad ipsam ordinatis, tametsi mortalia sint, vt sunt tactus ex se impudici. E contra etiam non requiritur ad reseruationem, vt bene aduertit Suarez, quòd lapsus carnis secundùm intentionem peccantis consummetur; si tamen in sua propria specie consummatus sit, aliàs pollutionem habens, cùm sodomiam, seu fornicationem procurauit, neque intentum consequutus est; peccatum reseruatum non haberet; quod nullatenus est dicendum, cùm sit lapsus carnis voluntarius in sua propria specie exteriori consummatus.

13. Decimus, occaſio, aut vulneratio, ſeu grauis percuſſio cuiuſcunque perſonæ. Tria in hoc caſu reſeruantur. Primò, homicidium. Secundò, vulneratio, quæ eſt apertura corporis ictu inflicta, vt dixit Ambroſ. Calepin. Tertiò, grauis cuiuſcunque percuſſio, quæ abſque vlla apertura, inciſione, & mutilatione eſſe poteſt. Solùm aduerto, percuſſionem ſupradictis verbis reſeruatam illam videri, quæ in ratione percuſſionis grauis eſt, non quæ ex accidenti extrinſeco, ſcilicet, ob honorem, & famam læſam grauis cenſeatur, ſicuti de percuſſione pugnæ, palmæ, digiti, pedis, ſenſit Nauarr. *ſumm. cap. 27. numer.* 91. referens quandam Extrauag. quæ incipit, *Perlectis.* quæ tamen in iure non inuenitur. Quod ſi roges, quæ ſit cenſenda grauis percuſſio. Reſpondeo cum Nauarr. *ſuprà*, & Suar. *tom. 5. de cenſur. diſputat.* 22. *ſect.* 1. *numer.* 90. arbitrio prudentis diiudicandam eſſe. Regulariter illa eſt grauis percuſſio, quæ ſignum ſui in parte præcipua corporis reliquit. Monent tamen Nauarr. Suar. & Faguod. *in ſecundo Eccleſ. præcep. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 24. ſæpè dignitatem perſonæ grauem percuſſionem conſtituere, quæ alioquin leuis eſſet, colligitúrque apertè ex cap. *Cùm illorum de ſentent. excommunic.* & Gloſſ. *ibi.*

14. Vndecimus, qui reſeruari poteſt ex Conſtitutione Clement. VIII. eſt malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à ſuperioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores. Circa quem caſum optimè aduertit Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 12. [illegible] bere malitiam, tum in impedimento, tum in retardatione, tum in apertione litterarum interuenire, neque ſufficere ignorantiam, aut negligentiam craſſam. Impedire autem, ſeu retardare litteras potes, ſi malitioſè impedias, ne tabellarius inueniatur, ne deferat, néve delatas tradat; ſed apud ſe retineat. Et à fortiori cenſendus es impedire, & retardare, ſi eas illas ſurripias, occultes, vel comburas, ne ad manus illius, ad quem mittuntur, perueniant. Secus eſſet, ſi curſore ordinario contentus, velociorem, omitteres, cùm facilè poſſes inuenire: illius enim omiſſio non eſt poſitiua illarum retardatio, ſed velocioris illarum curſus negatio. Deinde reſeruari poteſt aperire litteras ſuperioris ad inferiores, vel è contra, abſque vlla authoritate animo cognoſcendi ſecreta contra voluntatem ſcribentis. Quinimò reſeruari poteſt ſola apertio iniurioſa litterarum; tametſi non legantur: quia authoritatem ſuperioris, cuius ſunt litteræ, vel ad quem mittuntur, ſatis offendit, vti tradit Faguod. *de ſecundo Eccleſ. præcep. lib.* 8. *cap.* 7 *in fine.*

§. III.

Expenduntur caſus ſpecialiter in Societate Ieſu reſeruati.

1. *Qui reſeruentur in Societate.*
2. *Expenditur primus, qui eſt periurium, & falſum teſtimonium.*
3. *Secundus, furtum, & vſurpatio rei contra votum paupertatis.*
4. *Tertius eſt lapſus carnis voluntarius.*
5. *Quartus, inobedientia expreſſa.*
6. *Quintus ſeditio in Superiorem, & diuiſio à capite.*
7. *Sextus, detractio famæ, &c.*
8. *Septimus, impedimentum excludens à Societate reticuiſſe in examine, vel in eo mentitum eſſe, &c.*
9. *Octauus, acceptio, vel miſſio litterarum abſque licentia expreſſa, &c.*
10. *Nonus, tranſgreſſio votorum ſimplicium.*
11. *Decimus, cenſura, ſeu peccata habentia in Conſtitutionibus cenſuram annexam.*
12. *Caſus Pontifici reſeruati, à fortiori reſeruati in Religione ſunt.*

1. VErùm in Religione ſanctiſſima Societatis, cuius inſtitutum à pubertate, etſi indignus, ſuſcepi, vtinam ab incunabulis ſuſcepiſſem, authoritate quintæ Congregat. generalis *decret.* 40. & 46. *alias* 67. & 73. non ſolùm prædicti caſus reſeruati ſunt, ſed illis additi ſunt decem. Primò, periurium, & falſum teſtimonium in iudicio, vel extra. Secundò, & furtum, & vſurpatio alicuius rei contra votum paupertatis in ea quantitate, quæ efficiat peccatum mortale. Tertiò, lapſus carnis voluntarius, & quidquid eſt contra votum caſtitatis, quod in actum externum prodeat. Quartò, inobedientia expreſſa, qua quis aſſerit, ſe nolle parere. Quintò, ſeditio in Superiorem, & diuiſio à capite, in graue nocumentum Societatis. Sextò, detractio famæ, bonæque exiſtimationis aliorum, & diſcordiarum ſeminatio inter Fratres. Septimò, impedimentum excludens è Societate reticuiſſe in examine, vel in eo mentitum eſſe, vnde graue incommodum oriri poſſit. Octauo, acceptio, ſeu miſſio litterarum abſque licentia expreſſa, quæ, ſcilicet, acceptio, vel miſſio contineat rationem peccati mortalis. Nono, tranſgreſſio votorum ſimplicium, quæ profeſſi emittunt poſt profeſſionem. Decimo, cenſuræ Societatis [illegible], ſeu peccata, quæ in Conſtitutionibus [illegible] eis annexam habent excommunicationem. Hæc omnia cùm manifeſtè ſint mortalia, & in actum exteriorem prodeunt, reſeruantur Superiori nomine [illegible], & abſolutio, nisi de expreſſa licentia illius, abſolui non poterunt. Sic habetur in *Ordinationib. generalib. cap.* 5. *de caſib. reſeruat.* Neque [illegible] tantorum caſuum additio nimia videri debet [illegible] reſeruatio, cùm omnes ij grauiter religionem offendant, [illegible] deceat Religioſos frequenter cum ſecularibus communicantes, quales ſunt noſtræ Societatis, ob quam cum proximis communicationem non leuibus periculis liberius ſunt expoſiti, ideoque expedit, prædictorum reſeruatione, tanquam quodam fræno contineri, & à Superioribus cognoſci, vt quoad fieri poſſit, ab occaſionibus eadem tamen [illegible].

2. Placet in gratiam religioſorum breuiter prædictos caſus percurrere. Primò reſeruatur periurium, id eſt, iuramentum veritate carens, quocunque modo aliquid [illegible] protuleris, ſiue in iudicio, vt actor, vt reus, vel [illegible] extra iudicium in contractibus, promiſſionibuſque [illegible]. Deinde reſeruatur falſum teſtimonium, quod proximum grauiter lædit, tametſi iuratum non ſit, alias opus non eſſet, cùm peccatum diſtinctum à periurio reſeruaret. Et forte ob hanc præcipuè cauſam additum eſt, *in iudicio, vel extra.* Etenim in iudicio rarò vel nunquam teſtis deponit, niſi iuratus, ſecus extra.

3. Secundo reſeruatur furtum, & vſurpatio alicuius rei contra votum paupertatis in ea quantitate, quæ efficiat peccatum mortale. Ex decreto Clement. VIII. reſeruari poteſt in qualibet religione furtum, & vſurpatio ex rebus monaſterij. At in Societate reſeruatur furtum, & vſurpatio ex bonis cuiuſcunque perſonæ in ea quantitate, quæ peccatum mortale conſtituat. Quæ autem hæc ſit, [illegible] *tract.* 16. *de ſtatu religioſor. diſp.* 3. *de voto paupert. punct.* 10. & 11. Quod ſi res, quas habes domi nomine alicuius prælati licentia diſtribuas, peccatum incidis reſeruatum, iuxta decretum Clement. *caſu* 4. quia proprietarius es, cùm proprietatis vſum contra votum paupertatis accipias. Tum iuxta hanc reſeruationem, in qua vſurpatio cuiuſcunque rei contra votum paupertatis reſeruatur. Neque negari poteſt, illius rei vſum contra voluntatem prælati eſſe vſurpationem contra votum paupertatis.

4. Tertiò reſeruatur lapſus carnis voluntarius, & quidquid eſt contra votum caſtitatis, quod in actum externum prodeat. Alicui videri poſſent hæc poſt priora verba ſuperflua: reſiquidem ſub lapſu carnis voluntario, qui neceſſario ſubintelligi debebat, in actum externum prodeuntia videbantur contineri. Sed prudenter addita ſunt, ne quis putaret, ſolum lapſum carnis voluntarium in ſua ſpecie completum reſeruari: nam, cùm reſeruatio ſit ſtricti iuris, quippe iuriſdictionem iure competentem reſtringat, meritò ſub reſeruatione lapſus carnis voluntarij, ſolus lapſus carnis perfectus, & conſummatus in ſua ſpecie, intelligi poſſet. Vt igitur omnis dubitatio tolleretur, addita fuerunt illa verba: *Et quidquid eſt contra votum caſtitatis, quod in actum externum prodeat.* Quibus manifeſtè ſignificatur, quemlibet actum externum per ſe caſtitati grauiter contrarium, tametſi in ſpecie luxuriæ conſummatus non ſit, peccatum eſſe reſeruatum. Notanter dixi, *per ſe*: nam ſi ex intentione, & relatione ſolum extrinſeca operantis caſtitati grauiter aduerſetur, ſicuti aduerſaretur quodlibet opus bonum, vel indifferens, praua, & inhoneſta intentione factum, nullatenus in caſum reſeruatum incideret: quia ex ſe ille actus exterior nullam habet malitiam, ſed ſolum ex accidenti & extrinſeco, & ſoli Deo cognito, quale eſt praua intentio operantis. Quinimo, eſto actus exterior malus ſit; ſi tamen in ſe ſpectatus mortalem malitiam non habeat; ſed ſolùm venialem, ſicuti communiter dicitur de viſione curioſa fœminæ de leui tactu manus, & ſimilibus, tametſi iniqua, & mala intentione fiant, caſus reſeruatus non erit; quia ea malitia, quatenus mortalis eſt, non prodit in exteriorem actũ. Hac enim de cauſa à peccato hæreſis reſeruato excluſimus *tract.* 4. *de fide, diſp.* 3. *pun.* 3. verba hæretica in intentione dicta, ex quibus per ſe ſpectatis colligi hæreſis non poſſit: quippe illa non eſt cenſenda hæreſis externa, ſed interior. At ex prædictis actionibus colligi non poteſt mortalis intentio. Non igitur erit caſus reſeruatus: & tradit Suar. *t.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 12. Secùs eſſet dicendum, ſi viſu, vel tactu alicuius leui fœminæ indicares tuam iniquam voluntatem: tunc eo caſu viſus, vel tactus non quatenus tales ſunt, ſed quatenus indicant iniquum affectum, reſeruati erunt: ſunt enim quædam mutua ſollicitatio.

5. Quartus, reſeruatur inobedientia expreſſa, qua quis aſſerit, ſe nolle parere. Prudenter additum eſt verbum *expreſſa*, &c. vt intelligeretur ſolam inobedientiam formalem, & expreſſam reſeruatam eſſe. Nam inobedientia materialis in omni præcepti violatione reperitur, (quam non eſt credendum reſeruari, alias omnia peccata mortalia reſeruata eſſent) ſed non reperitur formalis, quæ in eo conſiſtit, vt præceptum nolens: quia tibi præceptum eſt, quod neceſſario ex conſequentia

præcepti, vel præcipientis oritur: at, quia potest ea violatio præcepti, & inobedientia formalis contingere, quin externus manifestetur, merito addidit Congregatio verbum, *expressa*: quod explicans subdidit, *qua quis asserit se nolle parere.* Assecit, inquam, verbis, vel signis prauam suam intentionem declarantibus: nam nemini alia via inobedientia formalis esse potest expressa. Sed, an inobedientia formalis, & expressa debeat esse circa præceptum grauem materiam respiciens, non satis constat inter Doctores. Nam Caietan. *in sum. verbo, Inobedientia* Ludouic. Lopez. *1 p. instruct. cap. 55 in fine*, Valen. *2.2. disput. 7 quæst. 5. punct. 5* & Lessius plus reliquis *lib. 2. de iustit. cap 46. dub. 6 num. 45.* existimantes, inobedientiam formalem peccatum veniale esse posse ex leuitate materiæ, necessario affirmare debent, in his euentibus, in quibus à culpa mortali inobedientia excusatur, casum reseruatum non esse. Ego vero dicendum existimo, regulariter inobedientiam formalem, & expressam, casum reseruatum esse, tametsi præceptum de materia leui sit: quia non spectatur quantitas, sed qualitas transgressionis, neque quale sit præceptum, sed qua ratione illud transgrediatur. Et quidem si de inobedientia formali diuinorum præceptorum casus reseruatus loquatur, (quod mihi dubium est, quia satis videtur verisimile, solam inobedientiam religiosam ex voto obedientiæ debitam reseruari) haud à culpa mortali ex leuitate materiæ præcepti excusari potest: nam si inobedientia ex contemptu Dei procedat, grauissimum est peccatum. Et idem est, si procedat ex contemptu præcepti, tanquam iniusti, vani, vel perniciosi: quia est grauis blasphemia. Alia autem via contemni expressè, & formaliter non potest præceptum, licet possit minus haberi, & æstimari. Si autem ex hac minori æstimatione, quæ est virtualis quidam contemptus, præceptum leue transgrediaris, peccatum reseruatum non erit ex Lessij sententia: quia non excedit culpam venialem. At, si casus reseruatus ex sola inobedientia aduersus obedientiæ votum procedat, si præceptum leuis materiæ transgrediaris ex superioris contemptu, idque significes, in casum incidis reseruatum: quia denotas, paratum non esse Superiori, etiam in graui materia præcipienti, obedire. Vnde prudenter Congregatio, cum inobedientiam expressam, casum reseruatum constituit, non restrinxit ad specialem materiam, sed absolute dixit, inobedientiam expressam, qua quis asserit, se nolle parere, casum reseruatum esse. Nam esto id asseras, cum leuis materia tibi præcipitur, si tamen nunquam vlterius non declaras limitatam esse, & solum in illa materia obedire nolle, sed aliàs tamen paratum esse voluntatem Superioris exequi, sine dubio absolute superiorem contemnis: & casus est reseruatus. Et forte ob hanc causam Pater Generalis Claudius Aquauiua declarauit, casum esse reseruatum, si quis Fratrum Ministro aliquid iubenti, licet non sub præcepto diceret *Nolo facere* quia est personæ Ministri absolutus contemptus. Quam declarationem septima Congregatio generalis *decreto 4* approbauit. Quod si superiori non obedire in leui materia, non, quia superior est, sed quia indoctus & imprudens habetur, vel quia tibi est offensus. Lessius *dicto lib. 2. cap 46 dub. 6 in fine*, existimat, non esse inobedientiam mortalem, ac proinde nec casum reseruatum. Quod intelligendum est de inobedientia, nec superiori, neque aliis declarata: nam, si superiori, vel aliis declaretur (tametsi cum restrictione, & limitatione ad illam materiam) credo omnino mortalem esse, & casum reseruatum: quia est grauis superioris contemptus, & ipsius muneris non mediocris iniuria.

6. Quintus, reseruatur seditio in superiorem, & diuisio à capite in graue nocumentum Societatis. Est enim grauissimum delictum seditionis in superiorem, grauissimaque pœna dignum, vt testatur Conrad. Brunus *tract. de seditionis, lib. 5. cap. 11. ad finem*, quem sequitur Menoch. *lib. 2 de arbitrar. casu 266. & casu 437.* Seditionem igitur in superiorem committis, si animos fratrum commoueas, ne vel illum vt superiorem recognoscant, vel illius iussis obtemperent. A capite autem te diuidis, si à Præposito generali obediendo te velis subtrahere, sicut Schismaticus se subtrahit à Pontificis obedientia; quæ peccata ex leuitate materiæ excusari à mortali non possunt, cùm semper in graue nocumentum Religionis cedant, & disciplinæ regulari non leuiter contraria sint.

7. Sextus, detractio famæ, bonæque existimationis aliorum, & discordiarum seminatio inter fratres. Cùm enim in Societatis Religione maximè charitas, vnitasque resplendeat, & hæc vitia non leuiter charitati, vnitatique opponantur, merito reseruata fuere. Detractio igitur, vt ex D. Thom. ab omnibus accepto 2.2. *quæst. 73. art. 1.* constat, est alienæ famæ occulta, & iniusta denigratio, quæque contingit tum directè, tum indirectè. Directè contingit primò, imponendo crimen falsum: secundò, amplificando verum: tertiò, occultum reuelando: quartò, simpliciter recta facta mente prauata interpretando. Indirectè vero contingit primò, si recta facta, & dotes alterius neges: secundò, ea extenues: tertiò, si silentio præterueas, cum bene gestas manifestare: quartò, si frigidè laudes, quia est tacita vituperatio. Quodsi cet horum, cum famam alterius grauiter lædant [illegible] namque illius erit maiorem [illegible]nuit, casus est reseruatus. Ex vi tamen huius reseruationis non videtur contumelia reserua[ta]. Nam esto grauius peccatum sit, non ita facile committitur: est enim contumelia, honoris alterius in coram denigratio, sicut docet D. Thom. *quæst. 72. art. 1.* idque differt à detractione partim, quia detractio lædit famam, contumelia honorem: partim, quia detractio fit occulte, & in absentia infamati: contumelia in illius præsentia, sicut tradit Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 11. dub. 2. à num. 6.* Deinde reseruatur discordiarum seminatio inter fratres, quod Spiritus sanctus summo odio prosequitur, vtpote charitati aduersum. Contingit autem hæc discordiarum seminatio, quando tuis verbis, vel factis voluntates fratrum discordes, & dissentientes redduntur in graue ipsorum detrimentum, & à fortiori, si in odium excitentur. Solum dubitari potest an seminatio discordiarum inter sæculares, vel Religiosos alterius Ordinis, sit casus reseruatus: quia verbum illud, *inter fratres*, videtur discordiarum seminationem restringere ad fratres, qui non solum vinculo charitatis, sed & Religionis, & Professionis fratres sunt: hi enim sunt, quos Religiosi propriè fratres appellant, & decretum reseruationum vltra communem loquendi modum extendi non debet. Nihilominus verius censeo, quamlibet discordiarum seminationem inter sæculares etiam esse casum reseruatum. Credendum enim est, Congregationem voluisse reseruare peccatum illud, quod Spiritus sanctus grauiter detestatur his verbis: *Et qui seminat inter fratres discordias.* sub quo quælibet discordiarum seminatio inter fratres, qui vinculo charitatis fratres esse debent, continetur.

8. Septimus est, impedimentum excludens à Societate reticuisse in examine, vel in eo mendacium dixisse, vnde graue aliquod incommodum oriri possit. Duo sub huiusmodi reseruatione continentur. Primo, tacuisse in examine impedimentum excludens à Societate. Secundò, in eo examine commisisse mendacium, ex quo graue aliquod incommodum oriri possit. Circa primum dubitare quis poterat, an de solis impedimentis essentialibus loquatur, an etiam de secundariis: siquidem secundaria etiam à Societate excludunt: his enim, vel aliquo illorum affectus in Societatem recipi non potest absque dispensatione, vti late dixi *tract. 16 de statu religioso disp. 1 punct. 8.* Sed verius censeo, de solis impedimentis essentialibus reseruationem illam esse intelligendam: quippe hæc propriè, & in rigore tantùm à Societate excludunt, alia vero solum ex arbitrio, & voluntate superioris. Verùm, sub secunda parte reseruationis credo secundariorum impedimentorum celationem contineri. Cum enim omnes Societatem ingressuri in examine interrogentur, tum de primariis, tum de secundariis impedimentis, qui aliquod illorum celaret, mendacium committeret, ex quo posset graue incommodum Societati euenire. Quod si de facto non eueniat, id est per accidens. Incidit ergo in casum reseruatum.

9 Octauus, acceptio, vel missio litterarum, absque licentia expressa, quæ, scilicet, acceptio, vel missio contineat rationem peccati mortalis. Circa quem casum occurrit notandum, qualiter acceptio, vel missio litterarum peccatum mortale continens excusari possit à casu reseruato, ex eo, quod fiat ex expressa licentia. Siquidem superioris licentia pro missione, vel acceptione litterarum mortaliter peccaminosa nulla est: quippe honesta, & licita tantum spectare debet. Deinde Superior litteras accipiens, seu mittens, peccatum mortale continentes, in casum reseruatum non incideret: siquidem ex licentia sibimet concessa recipit. Ob hanc rationem existimo, acceptionem, vel missionem litterarum mortaliter peccaminosam, cuius malitia ex Superioris voluntate purgari non potest, casum esse reseruatum, tametsi Superioris licentia accedat: quia ea licentia nulla est, ac proinde reputari debet, ac si non esset. Illam vero litterarum acceptionem, vel missionem aliàs peccaminosam, cuius malitia ex licentia Superioris cessare potest, casum reseruatum non esse, si ex Superioris licentia fiat. Posse autem aliquam acceptionem, vel missionem litterarum esse huius conditionis, constat: quia potest Prælatus subditis præcipere, ob aliquas graues, & vrgentes causas, ne absque eius expressa licentia litteras mittant, vel recipiant. Quo casu acceptio, vel missio absque expressa licentia rationem peccati mortalis continet: posita verò licentia peccatum cessat, & consequenter casus reseruatus. Ad hanc explicationem admittendam, ea præcipuè ratione motus sum, ne cogerer affirmare, illa verba, *absque licentia expressa*, superfluisse: siquidem circa acceptionem, vel missionem litterarum ex ratione materiæ mortaliter peccaminosam, nulla Superioris licentia valida esse potest. Asserere autem ex inualida licentia à peccato reseruato excusari, verisimile non est. Deinde, vt comprehenderem sub reseruatione acceptionem, & missionem litterarum ex accidenti extrinseco, scilicet, ex impedimento obedientiæ peccaminosam: siquidem huius malitia Superioris licentia, quæ valida est, purgari potest, & reseruatio cessare.

10 Nonus, transgressio votorum simplicium, quæ professi emittunt post professionem, circa quem casum in primis notandum

occurrit, præter dicta *tract. 16. de religioso statu, disp. 5. à pun. 1. & sequentib.*

11. Decimus, reseruantur censuræ Societatis nostræ, seu peccata, quæ in nostris constitutionibus, Bullis, vel decretis, annexam habent excommunicationem. Notanter additum est, *seu peccata*, ne intelligerentur solæ censuræ reseruari, sed simul cum censuris peccata ipsa per se, & directè reseruata esse. Igitur in Constitutionibus eam censuram excommunicationis ipso facto inuenio, quæ in Congregatione generali electoribus apponitur 8. *p. Constit. cap. 6. §. 2.* si quem scirent ambientem præposituram generalem, Vicario non denunciauerint. Item, quæ apponitur Vicario, & tribus antiquioribus Professis, qui in hac causa iudices esse debent, si fortè aliter, quàm in animo sentient, sententiam dicerent. Huic Constitutioni in 1. Congregat. generali, *decreto* 5. addita est ea censura aduersùs ambitiosos pro se, vel pro aliis; itemque ad eos, qui informationem non synceram, hoc est, vt explicuit 2. Congregatio *decreto* 9. quæ studiosè, seu mala cum intentione mendax est in re graui. Item, ex Congregat. 7. *decreto* 49. extenditur excommunicatio ad illos omnes, qui electionis syncetatem, libertatémque quoquo modo directè, vel indirectè impedire conantur. Huius excommunicationis absolutio, si petatur ante electionem, Vicario generali reseruatur; si post electionem, Præposito Generali, vti dicitur in 1. Congregat. *decreto* 18. & in *decreto* 17.

In Bullis verò pontificiis, præcipuè in ea, quam contra Apostatas expediuit Pius V. anno 1565. quæque incipit, *Æquum reputamus.* excommunicatio ipso facto lata est, & Pontifici, vel præposito generali reseruata aduersùs eos, qui emissis Societatis votis, vel ab ea recedunt, vel ad alium Ordinem (Carthusia excepta) absque licentia Generalis transeunt: quinimo neque ad Carthusiam ex priuilegio Carmelitis concesso, & aduersùs eos, qui, licentia Generalis habita, intra tempus præfixum non fuerint Ordinem ingressi, vel in ea non valentes, vel nolentes perseuerare, ad Societatem non fuerint statim reuersi, auxiliatores, & receptores eorum eadem excommunicatione afficiuntur. Deinde excommunicantur excommunicatione Pontifici reseruata à Gregor. XIV. in Bulla confirmatoria nostri Instituti, edita 1591. quæ incipit, *Ecclesia catholica.* quomodolibet impugnantes; vel alterantes Constitutiones Societatis, decreta, & gubernandi formam, &c.

Denique in decretis Congregationis, præter *superiùs* dicta, est excommunicatio Prouinciali reseruata; tum in illos, qui inconsulto Prouinciali externos de dimissione sua in consilium adhibent; tum in illos, qui quoquo modo externorum auxilio, vel intercessione ad dimissionem à superioribus obtinendam vtuntur. Sic habetur in 7. Congregatione generali, *decreto* 18. & *can.* 22. §. 2. Prædictas censuras explicui *dicto tract.* 16. *de statu relig. disput.* 5. vbi de præceptis Societatis.

12. Ad extremum aduerte, casus Pontifici reseruatos non esse opus superiores regulares sibi reseruare, cùm altiori reseruatione reseruati sint: ideoque nullus alius, præter eum, cui ex commissione Pontificis competit facultas, absoluere à prædictis potest, sicuti benè notauit Suar. *t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 18. in princ.*

§. IV.

Quis possit directè à prædictis peccatis reseruatis absoluere.

1. *Is, cui reseruata sunt, potest absoluere.*
2. *An à reseruatis Pontifici possint Episcopi absoluere in aliquibus casibus.*
3. *A reseruatis Pontifici, & Episcopo potest Parochus extra casum extremæ necessitatis, ex satis probabili sententia.*
4. *In articulo mortis quilibet potest.*
5. *Prælatus cuiuscunque Conuentus sibi subditos absoluere potest.*
6. *Ex quodam priuilegio possunt Religiosi Minores ab eo, quam à Superioribus absolui semel in vita.*
7. *Quid in articulo mortis à Sixto IV. prædictis Religiosis concedatur.*
8. *Religiosis omnibus à Superiore approbatis concedit Pontifex facultatem absoluendi omnes Christi fideles, sed non Religiosos.*
9. *Quid de priuilegio Bullæ Cruciatæ.*
10. *De priuilegio concesso absoluendi Religiosos Ordinis Prædicatorum iter agentes.*
11. *Nouitij absolui possunt, ac si seculares essent.*

1. A Peccatis reseruatis nemo absoluere potest, nisi is, cui peccata reseruata sunt, aut illius superior, & cui ipsi commiserint. Dixi, *cui peccata reseruata sunt*: quia reseruans non sibi tantùm, sed aliis inferioribus prælatis reseruare peccata potest, sicuti de facto plura peccata à Pontifice Episcoporum absolutioni reseruata sunt, & in Religionibus, maximè in Societate omnes casus reseruati Prælati conuentualis absolutioni reseruantur.

2. Igitur à reseruatis Pontifici non solùm pro foro interno, sed etiam externo absoluere possunt Episcopi pueros, mulieres, senes, valetudinarios, aliasque similes personas Pontificem adire impeditas, iuxta textum in cap. *Mulieres.* cap. *Noscitur.* & cap. *Quamuis. de sentent. excommunicat.* seruatis tamen quibusdam ibi præscriptis conditionibus. Et licèt prædicti textus de excommunicatione ob percussionem Clerici loquantur, Doctores eam facultatem ad alios casus Pontifici reseruatos extendunt: siquidem in omnibus eadem ratio procedit, quæ est periculum animæ in vitæ, quod esset si absolutio diu differri deberet, sicuti notauit Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 12. n. 88.* Suar. *t. 4. de pœnit. disp. 30. sect. 3.* In foro autem conscientiæ quilibet Episcopus potest sibi subditos à quibuscunque peccatis occultis Pontifici reseruatis absoluere, ex Trid. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* Neque per Bullam Cœnæ ea potestas reuocata est, vt *alibi* latius dixi.

3. A reseruatis Episcopo, & à fortiori Pontifici nullus Parochus iure ordinario absoluere potest, vt de se constat. Solùm est dubium, an casu, quo pœnitenti necessarium sit communicare, vel quia ecclesiastico præcepto communicandi vrgetur, vel quia absque nota omittere communionem non potest, possit à quolibet parocho directè absolui à peccatis Pontifici vel Episcopo reseruatis. Negat Vasq. *qu. 91. art. 3. dub. 8. numer. 4. & dub. 9. numer. 23.* Mouetur ex eo, quod Tridentinum *sess. 14. cap. 7. de reseruat.* dixerit, Sacerdotes extra articulum mortis nihil posse in casibus reseruatis. Sed contrarium docet non improbabiliter Canus *relect. de pœnitent. 5. p.* [illegible] *§. Secunda conclusio.* Dominic. Sotus *in 4. dist. 18. q. 2. art.* [illegible] *ad 1.* Ledesm. 2. *p. 4. qu. 8. art. 3. dub. 3. concl. 7.* neque dissentit Suar. *disp. 30. sect. 3. num. 8 & 9. & disp. 3. tota sect. 3.* posse, inquam, parochum extra casum extremæ necessitatis à reseruatis Pontifici absoluere suos subditos, si adire non possint superiorem, & instet tempus communicandi, vel celebrandi, præteritque non possit absque scandalo, vel infamia, vel damno populi, qui defraudandus esset Missæ sacrificio die festiuo: extenduntque hanc doctrinam, siue peccatum censuram habeat annexam, siue non. Ratio est: quia reseruatio ob bonum charitatis introducta non debet in detrimentum charitatis cedere: cederet autem in graue charitatis detrimentum, & animarum non leue periculum, si eo casu non posset parochus ab eo peccato absoluere. Credendum ergo est, eam facultatem esse à Pontifice concessam. Neque obstat Concilium allegatum, nihil posse extra articulum mortis sacerdotes in casibus reseruatis: quia hoc intelligendum est per se, secus si aliunde, vel ex priuilegio concedatur, sicuti Suar. existimat Concilium esse, non solùm Episcopis, sed etiam sacerdotibus inferioribus, quoties Pontifex adiri non potest, & instat tempus communicandi, ex textu in cap. *Nuper de senten. excommunicat.* ibi: *à suo absoluatur Episcopo, vel proprio Sacerdote.* In casibus autem Episcopo reseruatis non audet Suarez *disput. 30. section. 3.* concedere hanc facultatem, eo quod recursus ad Episcopum facilior sit, quam ad Pontificem. Et prætereà de casibus pontificijs sunt iura concedentia hanc facultatem proprio sacerdoti, cùm non potest Pontifex adiri, quod non inuenitur in casibus Episcopo reseruatis. At Canus, Sotus, Ledesm. *locis alleg.* & idem Suar. *disp. 31. sect. 5.* generaliter loquuntur de casibus reseruatis, & affirmant, quoties ex aliqua graui causa omitti non potest communio, posse inferiorem sacerdotem à reseruatis absoluere. Monent tamen prædicti Doctores, hanc absolutionem esse indirectam: siquidem inferior sacerdos non est propriè iudex illorum peccatorum, & obligationem subit pœnitens coram superiore comparendi. Sed hoc non videtur satis consequenter dictum, alias nulla iurisdictio ob necessitatem inferiori sacerdoti communicaretur. Credo igitur, & iudicem esse, tametsi pœnitens obligationem habeat comparendi.

Religiosi verò præcipuè mendicantes, etsi iure communi non possint à reseruatis Pontifici, vel Episcopo absoluere, quia in Clement. *Dudum de sepult.* [illegible] decernitur eos non habere ampliorem facultatem, quàm habent Parochi, & in Clementina, *Religiosi, de priuileg. §. 1.* præcipitur: Religiosis sub interminatione maledictionis æternæ, ne à casibus sedi Apostolicæ, atque etiam locorum Ordinariis reseruatis quemquam absoluant. Verum si particularia priuilegia spectentur, non solum à reseruatis Episcopo, sed etiam à reseruatis sedi Apostolicæ, exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ continentur, absoluere quoscunque fideles ad se venientes possunt, vti *superiori puncto* explicui, & tradit Suar. *t. 4. de pœnitent. disp. 30. sect. 2. numer. 16 & seqq.*

4. In articulo mortis, cùm nulla sit reseruatio, vt dixit Trident. *sess. 14. cap. 7.* quilibet sacerdos, tametsi excommunicatus, aliáve censura ligatus existat, absoluere potest quoslibet pœnitentes à quibuscunque peccatis, siue[illegible] tamen est absente proprio, vel priuilegiato sacerdote, vel [illegible] impedito. Nam cum hæc tam ampla concessio ob necessitatem pœnitentis, ne remedio destitutus pereat, concedatur, si

facer

sacerdos proprius vel non impeditus sit, velitque sacramentum ministrare, cessat prædicta necessitas, & consequenter consilio, quæ ob eam necessitatem facta est, vt dixi *suprà.*

5. Specialiter autem loquendo de casibus reseruatis pro Religiosis, certum est, Prælatos cuiuscumque Conuentus, & à fortiori superiores Prælatos, Prouinciales scilicet & Generalem, facultatem habere, tum absoluendi sibi subditos, quia ipsi prædicti casus te seruantur, tum delegandi alteri absolutionem: quia ratione muneris ipsis competit dicta potestas, secus esset si peccatū esset Prouinciali, vel Generali reseruatum: quia tūc inferior Prælatus delegatus esset in ea facultate sibi cōmissa, nisi forte cōmissa esset in perpetuum: quippe censeretur proprio muneri annecti, ac proinde ordinaria esset & delegabilis. Raro tamen expedit peccatum Generali, nedum Prouinciali ita reseruari, vt superiori immediato, vel alteri non concedatur facultas ab eo absoluendi. Nam vt bene inquit Suar. *t. 4. de relig tract. 8. lib. 2. cap. 19. num. 16.* recte religionis gubernationi non leuiter contrarium esset, cogere subditum delinquentem longo tempore permanere absque absolutione directa reseruati peccati, qui casus contingendus esset, si in peccatum reseruatum incideret, cum sæpe ... possit, cùm absentia Prouincialis frequens sit, & in absentia hoc Sacramentum ministrari non possit.

6. Videndum autem est, an aliis à Superioribus sit hæc facultas concessa, quæ, cum solo priuilegio concedi possit, examinandum est, an aliquod sit, vnde queant Religiosi ab alio, quam à suo Prælato valeant absolui. Emman. Rodrig. ... 62. *art.* 6. refert varia priuilegia Sixti IV. Minoribus concessa, quibus absolui possunt semel in vita, & in articulo mortis ab alio, quam à suis Prælatis. Primò nanque refert concessisse Sixtum IV. Minoribus tam Professis, quàm Nouitiis, vt semel in vita eligere possint Confessorem ex suo Ordine, qui ... eos absoluat ab omnibus criminibus, excessibus, & censuris, &c. Quo priuilegio non est dubium, posse Religiosum Minorem semel in vita sibi, eoque absolui ab omnibus reseruatis. Debet tamen necessariò eligere Sacerdotem sui Ordinis, à suo Prælato approbatum, & in Confessorem designatum, aliàs non eliget Confessorem. ... quod videtur necessarium: non enim Pontifex absque causa nomen Confessoris expressit: poterat enim sub nomine Sacerdotis priuilegium concedere. Sed, quia nolebat, ne alius Sacerdos, quàm à Superiore ad audiendas confessiones designatus eligeretur, ne obseruantia religiosa minueretur, ideò expressit Confessoris nomen: & tradit Suar. *t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 19. n. 7.* vbi benè aduertit, approbationem Episcopi requisitam non esse, quatenus Professos & Nouitios priuilegium respicit: secus quatenus famulos, aliòsque seruientes spectat. Prædicto priuilegio vti possunt omnes alij Religiosi communicantes in priuilegiis cum mendicantibus: modo tamen à suis Superioribus eorum vsus interdictus non sit, sicuti de facto interdictus est Societatis Iesu Religiosis, qui variis Bullis à Sede apostolica mandantur prohiberi, ne ab alis, quàm à Superiore designatis confiteri, neque à reseruatis absolui, nisi de Superioris licentia.

7. Secundò concedit idem Sixtus IV. prout refert Emman. Rodrig. *suprà*, vt quilibet Confessor possit quemlibet Minorum Religiosum in articulo mortis à quibusuis casibus absoluere, ac si Summus Pontifex ibi adesset. Quilibet, inquam, Confessor, qui aliàs in eo articulo Confessor esse posset, vnde præsente proprio simplex Sacerdos authoritatem non haberet: quia non est legitimus Confessor: secus eo deficiente. Neque inde fit, nullum priuilegium Minoribus concedi. concederetur nanque maximum. Primò, quia Confessor aliàs à Superiore designatus, qui in eo articulo præsente Prælato absoluere non poterat à reseruatis, virtute huius priuilegij absoluere posset: quia est legitimus Confessor, cui sola iurisdictio deficiebat, quæ virtute huius priuilegij communicatur. Secundo, ex vi dicti priuilegij sic absoluitur Religiosus à suis excessibus, & peccatis, vt nullatenus obligatus sit comparere coram Superiore, si postmodum conualuerit, tametsi peccata censuram reseruatam habeant, vt benè notauit Emman. Rodrig. *q. 62. art. 8.* Suar. *d. c. 19. n. 12. & 13.*

8. Tertio, omnibus fere Religiosis à suis Superioribus approbatis concedit Pontifex potestatem absoluendi omnes Christi fideles ad se venientes ab omnibus criminibus, excessibus, & censuris, etiam Sedi apostolicæ reseruatis (exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur) vti refert Emmanuel Rodrig. *t. 1. quæst. regul. quæst. 60. & 61. per varios articulos.* Cum ergo sub nomine fidelium Religiosi comprehendantur, videri alicui posset, quemlibet Religiosum, tum à Religiosis sui ordinis generaliter approbatis, tum à Confessoribus alterius Ordinis absolui à reseruatis posse. Sed omninò dicendum est, vt latius *superiori puncto* dixi, neminem virtute prædictorū priuilegiorum absolui posse absque licentia sui Prælati. Nam esto priuilegia generalia sint, & tam sæculares, quam Religiosos comprehendant, at non censentur speciali priuilegio, & consuetudini derogare, quibus in omnibus Religionibus stabilitum est, ne Religiosi ab aliis, quàm à Superiore proprio designatis absolui à reseruatis possint, quinimo nedum à non reseruatis.

9. Quartò, est priuilegium omnibus fidelibus Bullam Cruciatæ sumentibus concessum, vt possint quemlibet Confessorem ex approbatis ab Ordinario eligere, qui eos ab omnibus peccatis, & censuris absoluat. Si igitur Religiosi Bullam sumpserint, poterunt à quolibet Confessore ex approbatis absolui. Cæterum, hoc priuilegium non communicari Religiosis, sed potius eis vsum illius interdici, probauimus latè *tract. de Bulla Cruciata.* Nullum igitur est priuilegium præcipuè in Societate Iesu, quo eius Religiosi absolui à reseruatis absque Superioris licentia possint.

10. Quintò, speciale priuilegium concessum est Fratribus Prædicatoribus, iter agentibus, ex Superiorum licentia, vt possint à quolibet Cōfessore, siue regulari, siue sæculari absolui à quocunque crimine, quomodocunque reseruato, sicuti Confessores eiusdem Ordinis. Sic concessit Innocent. VIII. prout refertur *in compend. Ordinis Cisterciens. verbo, confessor.* §. 15. cuiusque meminit Emman. Rodrig. *t. 1. quæst. regular. quæst. 62. art. 5. circa finem.* Suar. *t. 4 de relig. tract. 8. libr. 2. cap. 19. numer. 3.* Notanter apposita sunt illa verba, *ex Superiorum licentia*, ne fugitiuis, vel apostatis crederetur esse hoc priuilegium concessum, sed solum iis, qui ex Superioris licentia iter faciunt. Ex illis autem verbis, *sicuti possunt Confessores eiusdem Ordinis*, alicui videbitur restringi facultas, ita vt nullus confessarius eius absoluere possit itinerantem religiosum, nisi quatenus à prælato illius fuerit concessum: siquidem confessores eiusdem ordinis nequeunt possunt absoluere, nisi pro facultate sibi à superioribus communicata. At nullatenus hæc expositio admittenda est: Alias nihil speciale itinerantibus concederetur, cum omnibus concessum sit, ex superiorum facultate posse confessorem quemlibet eligere, qui eos à quolibet crimine absoluat. Quocirca ne priuilegium vanum sit, intelligi debent illa verba, vt quilibet religiosus iter faciens confiteri possit cuilibet sacerdoti regulari, vel sæculari, ab eoque absolui & dispensari, sicuti posset absolui & dispensari à confessore eiusdem ordinis facultatem à suo superiore habente.

Verùm hoc priuilegium, vt fatetur Emman. Rodrig. *suprà*, aliæ religiones non acceptarunt, quinimo de religione Prædicatorum non satis constat, an sub ea vniuersitate fuerit acceptatum: quippe non leuis occasio esse potest disciplinam, religiosam labefactandi si religiosi eo tempore, quo liberius peccare possunt, nullam criminis reseruationem habeant. Quapropter, vt bene inquit Suar. *dict. cap. 19 à num. 3.* spectari debet vsus, & consuetudo religionis. Neque enim videtur expedire, Religiosum maximè Sacerdotem, diu extra Religionem peregrinantem, & in peccatum reseruatum labentem, priuatum esse directa illius peccati absolutione, cùm sæpè absque nota omittere Communionem non possit. Ex alia etiam parte minus decet prædictum Religiosum, eo tempore, quo liberius peccare possit, à freno reseruationis eximi. Quapropter nostra Societas iis inconuenientibus prouidit, tum concedendo licentiam, vt possint confiteri, tum imponendo illis obligationem, vt postmodum superiori compareant: concessione enim licentiæ vitatur inconueniens, ne diu peregrini priuati sint absolutione peccatorum directa, obligationis vero comparendi impositione continentur, ne in peccata ruant. Qualiter autem hæc obligatio imponi possit, §. *sequenti* dicemus.

11. Ad extremum superest examinare, an saltem Nouitij ab aliis quā à Religionis Prælatis absolui possint à peccatis non reseruatis, & à reseruatis: absolui, inquam, possint, tum ab Episcopo, tum à Confessariis regularibus suis Ordinis, & aliorum Ordinum, sicuti possunt sæculares, tum virtute Cruciatæ. Sed his omnibus satisfeci *tract. 16. de religioso statu, disp. 1. punct. 10. numer. 9.* neque aliquid *ibi* dictis addendum occurrit.

§. V.

Qualiter Prælatus, cui sunt casus reseruati, se gerere debeat, tum in absolutione concedenda, tum in ea deleganda.

1. *An Superior audire sola reseruata possit, & ab eis tantùm sacramentaliter absoluere.*
2. *Affirmant plures.*
3. *Plerunque supradicta sententia probanda non est.*
4. *Regulariter petenti facultatem, vt absoluatur à reseruatis, concedenda est.*
5. *Aliquando negari potest.*
6. *Non est obligatus Superior cuilibet facultatem concedere, sed designare potest confessarium.*
7. *Quid in hac parte ex decreto Clem. sit in Religionibus statutū.*

8. *Qualiter Confessario designato committenda sit facultas absoluendi à reseruatis.*
9. *Quæ in Societate seruantur.*
10. *Superior concedens facultatem eligendi Confessarium, non censetur concedere, vt absoluatur à reseruatis.*
11. *Superior concedere potest facultatem sub onere alicuius pœnitentiæ imponendæ.*
12. *An sub conditione, examinatur.*
13. *Verius est concedi non posse.*
14. *Non posse concedi facultatem sub onere se Superiori præsentandi, qui affirment, & qualiter probent.*
15. *Contrarium tenendum est.*
16. *Qualiter pœnitenti concedatur hæc facultas.*
17. *Qualiter Confessario, & quam habeat obligationem.*
18. *Ex prædicta facultatis concessione grauis obligatio nascitur comparendi.*
19. *Qualiter Societas procedat.*
20. *Proponitur dubitandi ratio, an Superior incidens in casum sibi reseruatum, possit eligere Confessarium.*
21. *Verius est, nisi contrarium expresse cautum sit.*
22. *An possit prohiberi hæc electio.*
23. *Tenendum est posse.*
24. *Satisfit rationi contrariæ.*

1. PLures quæstiones præsens titulus inuoluit. Prima est, an Superior possit sola pœnitentis peccata reseruata audire, & ab illis sacramentaliter absoluere, remittereque pœnitentem inferiori sacerdoti pro aliis mortalibus absoluendum. Notanter dixi, *ab illis sacramentaliter absoluere*: nam, si pœnitens contentus sit extra sacramentum Pœnitentiæ superiori peccata reseruata manifestare, quia ipse superior ob grauia negotia integram confessionem excipere non potest, consulte superior faciet, si sublata reseruatione, & pœnitentia iniuncta pœnitentem absoluendum inferiori sacerdoti remittat, cui omnia peccata manifestare debent. Et in peccatis, quæ censuram habent annexam hæc consuetudo à Romanis Pœnitentiariis obseruatur, teste Caro *tract. de pœnit. 6, p. concl. 2. fol. 263. & seqq.* absoluunt enim à censura pœnitentia iniuncta, & inferiori sacerdoti pœnitentem absoluendum à peccatis remittunt.

2. Quocirca de absolutione sacramentali est quæstio, an concedi possit à Prælato, auditis solis reseruatis. Affirmant Nauarr. *cap. Consideret § Caueat, numer. 12. & 18. de pœnitent. dist. 5.* Caietan. *verbo, Confessio, conclu.* 10. Paludan *dist. 17 quæst. 5. art. 1. ante finem.* Probabile putat Petr. de Soto *de confess. lect. 10. sub finem.* Henriq. *lib. 6. cap. 15. numer. 4.* Emman. Sà *verbo, Absolutio, numer. 24.* Neque dissentiunt D. Antonin. Richard. Henriq. Gerson, relati à Vasq. *de pœnit. quæst. 9. art. 3. dub. 1.* Plures ex his Doctoribus nullam cautam assignant ad diminuendam confessionem, & absolutionem, solus Dominic. Sotus *in 4. dist. 18 quæst. 2. art. 5. concl. 2.* & Caietan. *dicto loco* affirmant, fieri debere ex rationabili causa, quam iudicant esse continuam Prælatorum occupationem. Mouentur primò quia in Romana Ecclesia ea est cõsuetudo, vt auditis solis reseruatis absolutio concedatur: quam consuetudinem improbare, aut nimium discutere non oportet, teste Caietano *supra*. Secundo, esto integritas confessionis sit de iure diuino, vt colligitur ex Trid. *sess. 14. cap. 5.* intercedente tamen causa rationabili omitti potest, vt *superiùs* probatum est: at causa videtur rationabilis, continua Prælatorum occupatio, ne omnium habentium casus reseruatos integras confessiones excipiant: poterunt ergo auditis solis reseruatis ab eis absoluere.

3. Verùm hæc sententia regulariter probanda non est; sicuti nec probatur à Vasq. *dicta quæst 91. art. 3. dub. 1.* Suar. *de pœnitent. disp. 31. sect. 1. à num. 7.* Coninch *disp. 7. de pœnitent. dub. 9. à num. 80.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap 12. numer. 8* & aliis pluribus apud ipsos, quia præcipuum ex præcipuis negotiis prælati est, confessiones subditorum audire, medicinamque peccantibus adhibere. Non igitur ob alia negotia hoc prætermittendum est. Præterea sine graui causa omitti non potest confessionis integritas, vtpote iure diuino præcepta. At regulariter nulla adesse potest. Tum quia prælatus extra confessionem audire reseruata potest, si pœnitenti placet. Tum quia potest vices suas alteri sacerdoti committere. Tum quia potest subdito præcipere, vt confessionem in tempus opportunum differat. Tum quia ab aliis negotiis minus necessariis se expedire debet. Quod si aliquando casus occurrat, in quo expediat, prælatum grauissimo negotio occupatum, neque valentem se ab illo expedire, confessionem sacramentalem subditi perfecte audire, neque subditum ob necessitatem communicandi commode in tempus expectare possit, poterit eo casu auditis solis reseruatis, ab eis absoluere: quia hic casus vtpote rarissimus, sufficientem causam præbet diminuendi confessionem, vt docent illi Doctores. At hoc casu excluso, nullus alius adest, in quo liceat prælato auditis solis reseruatis, pœnitentem sacramentaliter absoluere. Neque in contrarium est consuetudo Romanæ Ecclesiæ: quippe ibi reseruata sæpe non audiuntur, vt sacramentaliter absoluantur, sed audiuntur, vt sublata censura, & statuta pœnitentia imposita confessori ordinario remittantur sacramentaliter absoluenda.

Monet tamen Vasq. *de pœnitent. quæst. 91 art. 3. dub. 1. num. 6.* superiorem sola reseruata audientem, esto ab illis sacramentaliter non absoluat, obligatum esse sigilli secretum seruare, ac si absolutionem impertiisset, sicuti eum pœnitentem indispositum non absoluit: quia ea confessio ad impetrandam sacramentalem absolutionem relata fuit. Sed de his postmodum.

4. Quæstio secunda. An subditus per se, vel per confessarium petenti à superiori facultatem, vt alteri confiteri possit, teneatur superior eam concedere?

Respondeo regulariter obligatum esse, tum ex charitate, tum ex debito sui muneris, quia ob humanam verecundiam timere prudenter potest, subditum, cui negatur facultas, non fore sua peccata saltem integrè superiori confessurum. Cum autem reseruatio in subditorum bonum concessa sit, non debet in eorum dispendium retorqueri. Neque hæc negatio honestari potest ex eo, quòd alij videntes superiorem difficilem esse in concedenda licentia, à peccatis retrahantur: quia, vt bene inquit Suar. *disp. 3 . sect. 4 num. 3.* hæc vtilitas quærenda non est cum iactura pœnitentium, in quorum remedium & sacramentum institutum est & peccata sunt reseruata. Atque ita docent Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 2 art. 5 §. Circa tertium.* Suar. pluribus relatis *disp. 30. de pœnitent. sect. 4. num 8. & 9.* Ægid. de Coninch. *disp 8. dub. 4 conclus. 1. 2. & 3.* Layman *lib. 5 summ. tract. 6. cap 12 à num. 7.* colligitur que expresse ex D. Tho. *in 4. dist. 17 q. 3. quæstiunc. 4 ad 6* alle ente, superiores qui sunt nimis solliciti, vt confessiones subditorum per confessiones sciant, multis laqueum dare à iniicere, & per confessiones sibi ipsis: id eoque Pius V. quadam motu proprio anno 1571. præceptoribus concessit, quo declarauit, ipsos religiosos non posse virtute Bullæ cruciatæ confessorem eligere, nisi præceptorum licentia, subdit. *Eisdem tamen relatis, in quibus nostri potestatem, seu eum subditis benignos & faciles se exhibeant, præcipimus.* Quod efficacius procedit, cùm hæc licentia non ab ipso pœnitente, sed à confessario expostulatur, qui iudicat ex pœnitente concedi. Nam ex decreto Clement. VIII. de casibus pro religiosis reseruandis, confessoris iudicio præcipue standum est.

5. Dixi, *regulariter*. Nam aliquando negari posse hanc licentiam, firmant Ægid. Suar. Layman. & alij plures ab eisdem relati. Quia inutilis esset reseruatio, si nunquam superior cogere posset subditum, vt ei culpas confiteretur. Sed quando id fieri potest? Respondeo cum moraliter certus est superior ex concessa facultate sumpturum subditum occasionem perseuerandi in peccato: tum si peccatum subditi in graue detrimentum communitatis, vel alterius personæ vergit, cui Superior & non alius remedium adhibere posset, secreto confessionis sigillo, quæ raro præsumenda sunt. Item si ex facultate concessa aliqui subditi sumerent occasionem peccandi spe similis facultatis obtinendæ, quod, inquit Ægid. & Layman. *loc. alleg.* inde colligi posset, si valde frequenter licentia postularetur & iterum dilecta religiosa taxatur. Fateor hanc præsumptionem euenire, cum a iudice qui ex concessione licentiæ disciplina religiosa laxetur: in his enim casibus non solum potest sup. nor, sed tenetur pro iam securitate denegare: quia ea denegatio in bonum, non in subditi peccatis, tum aliorum cedit, vt bene notauit Ægid. *disp. 8. de pœnit. dub. 14. conc. 1. & 3.*

6. Illud verò omninò certum est, nullatenus esse obligatum superiorem facultatem concedere cuilibet confessario, quem pœnitens elegerit, sed tunc satis facere moraliter, si vnum vel plures alios præsciet hat. Raro tamen id expedit, vt bene aduertit Ægid. *dub 14. concl. 4.* si confessarius à subdito electus idoneus sit: forte enim subditus æqua verecundia difficultate adibit designatum, ac ipsum superiorem, proindeque exponeretur periculo retinendi peccatum, vel non integre confitendi. Præterquam quòd in vitiis repetitis, & aliis electione quærere non suis exercantur, ideoque periculosa ipsius est.

7. Hæc in genere dicta sunt: at in religionibus ex decreto Clement. VIII tenentur superiores in singulis domibus deputare duos, tres, aut quatuor confessarios pro subditorum numero maiori, vel minori, doctos, prudentes, charitate præditos, qui à non reseruatis absoluant, & quibus casus reseruati tam absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam committi ipsi superiori confessarios iudicant. Circa quod decretum aduerte, superiores debere in qualibet domo pro subditorum numero, si non sit confessarius idoneus expostulet, duos, tres, vel quatuor confessarios deputare, qui sub dicto rum peccata non reseruata absoluant. Notanter dixi, si numerus religiosorum expostulet: nam si conuentualis paruus sit, vel aliqui confessarij ad munus confessiones excipiendas, non est credendum voluntatem fuisse obligare superiores, vt plures designet: sola enim obligatio designandi plures, est sub conditione, si necessitas ...

rus Religiosorum plures postulauerit, idque testatur Suar. *t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 15. num. 7.* esse visu receptum, vt videre licet in Monasteriis Monialium, quibus non [illegible] necessaria erat prouidentia summi pontificis decreti: & tamen quando numerus Religiosorum paruus est, vnus tantum Vicarius, vel Confessor ordinarius designatur, vti supponit Concil. Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 10.* præcipiens vt præter Confessorem ordinarium alius extraordinarius bis, aut ter in anno offeratur. Sed an quando plures Confessarij designantur, indifferenter pro tota Communitate designentur, ita vt quilibet subditus plures Confessarios habeat, vt ad quem voluerit, possit recurrere, an vero quilibet eorum pro sua parte Communitatis deputari debeat, incertum est. Verius videtur secundum, quippe id [illegible] plinæ religiosæ magis expedit, vt quilibet Religiosus vnum tantum Confessorem habeat, cuius conscientia sat manifesta sit, vt in via Dei dirigi, & gubernari possit. Aliàs non pro numero Religiosorum, vt dixit Clemens VIII. sed pro vniuscuiusque conditione, & commoditate plures Confessarij designantur, vt bene aduertit Suar. *dicto cap. 15. n. 7.* Idcòque Societas nostra, vt omnem dubitationem tolleret, à Clement. VIII. viuæ vocis oraculo obtinuit, prout refertur *in dicta Ordinat. gener. de casib. reseruat. cap. 5. num. 2.* ne in singulis Domibus teneantur superiores, præter Confessarium ordinarium, alios deputare, qui a non reseruatis absoluant, vel quibus reseruatorum absolutio committatur.

8. His igitur Confessariis committenda est absolutio à reseruatis non quidem permanenter, & habitualiter, sed pro occasione nata, quando casus occurrerit, vt bene notauit Suar. *t. 4. de relig. tract. 8. l. 2. c. 19. n. 6. in fine.* Quinimo neq. etiá quando casus occurrerit, est ipsis sub obligatione absolutio committenda, alias inutilis esset reseruatio superioribus facta. Si nunquam possent Prælati cogere subditos, vt eis peccata confiterentur, [illegible] que [illegible] mens VIII. in dicto decreto de casu. in reseruation. [illegible] iubens superioribus ne subditus ad confessionem [illegible] dari [illegible], excipit, nisi quando peccatum aliquod reseruatum admiserint. Supponit ergo, per se non esse obligatos ad reuelandum peccati absolutionem aliis committere. [illegible] autem de facto ob pœnitentis vtilitatem, quæ præcipue in hac parte spectatur, aliasque cautas, & occurrentes circumstantias committi debeat, ipse in primis Confessarius (inquit Clemens) iudicabit, vt pote qui personam, & casus pœnitentis optimè nosse [illegible]. Notanter dixit, *in primis*, tum, vt indicaret non solius Confessarij iudicio hoc remissum esse; tamen si ipsi principaliter, sed etiam Superioris iudicio, ideoque in Societate decretum est, *dicta Ordinat. gener. cap. 5. §. 3.)* ne iudicent à reseruatis absoluendi Confessarium absolute [illegible] quantur, seu liceat interdum, quod omnino necessarium est, superiori pro ratione sui officij huiusmodi facultatem denegare in casibus, in quibus constat, iuxta ea, quæ Doctores docent & discreta charitas docet, licentiam huiusmod. esse denegandam. [illegible] vt significaret, non debere Superiorem, si alium ac Confessarius absoluendi a reseruatis licentiam expostulat, concedere, sed re prudenter examinata, & vtilitate concessionis perpensa. Quod à fortiori procedit, cùm subditus licentiam petit medio alio Confessario designatis.

9. Quæ omnia pro Societate IESV optime notantur in illa Institutione, seu Ordinat. gener. *de casib. reseruat. c. 6.* Nã in §. 1. inquit: *Quando Confessarius, tacito nomine pœnitentis, à Superiore petit facultatem absoluendi a casu reseruato, nullo modo Superior difficilis esse debet: sed facilis potius, & promptus in ea concedenda: cùm persuadere sibi conuenit, posse se hac in re grauiter offendere, si imprudenter, & sine iusta, grauique causa eam negat.* Et §. 2. subditur causa, ob quam neganda sit, his verbis: *Attendat Superior diligenter, vt id rarò faciat, & in iis tantum casibus, in quibus docebit discreta charitas (iuxta ea, quæ Doctores tradunt) licentiam huiusmodi esse denegandam: vt verbi gratia, cùm probabiliter timeri poterit scandalum, aut recidiuum pœnitentis, vel alterius. In huiusmodi enim, quæ inducunt necessitatem vitandi scandalum, vel damnum Collegij, aut alterius ruinam, manifestum est, pœnitentem teneri per se, vel per Confessarium, rem ipsam Superiori manifestare, tanquàm illi, qui remedium necessarium adhibere potest: saluo tamen sigillo, vt oportet: teneri, inquam, quando aliis remediis prædicta damna vitari non possunt. Quod si pœnitens huic manifestationi non acquieuerit, incapax est absolutionis, quia suæ obligationi non satisfacit.* In §. 3. commendatur maxime sigilli obseruatio, cum Confessario, ne personam pœnitentis indicet, neuè casum proponat, ex cuius propositione probabiliter Superior possit in notitiam pœnitentis deuenire: cum superiori, ne curiosè inquirat circumstantias, quæ ad [illegible] non pertinet, neve aliquid faciat, ex quo cognoscere possit quis ille sit, pro quo licentia expostulatur. In §. 4. statuitur, si negotio examinato superior iudicat, licentiam denegandam esse & è contra Confessarius viget debere concedi, affirmans, Superioris facultatem in detrimentum, & ruinam spiritualem [illegible], quam in commodum cedere, eò quòd videat pœnitentem [illegible] effici, nulloque modo velle superiorem adire, (in quo Confessarij conscientia oneratur;) tentanda erunt me-

dia aliqua, de quibus pro re nata superior, & Confessarius inter se conueniant: ac tandem, si nullum aliud tempus [illegible], superior facultatem denegare, non debet. *In §. 5.* dec[illegible] vt, quali [illegible] se gerere debet, cùm subditus non per Confessarium ordinarium, sed per alium Sacerdotem facultatem petit. [illegible] inquit [illegible] acquiescere debet superior, nisi Sacerdos ille talis sit e[illegible] merito committi possit. Notanda verba, quasi diceret: Si ad [illegible] Superior acquiescere petitioni debet, [illegible] additur: *[illegible] in aliquo casu potest, vt si nolit subditus [illegible] Superiore designare aliquem [illegible] doctrina, prudentiam, spiritu, & charitate plenum, qui meritis, atque [illegible] Confessarius ordinarius.* In §. [illegible] superiores absolui possunt, [illegible] dicam. Tandem in §. 7. vt omnes [illegible] tempali, & maiori cum fiducia, ac libertate procedatur inquit Congregatio: *Cùm Confessarius bona fide dubitat, an mortale sit, quod proponitur ab eo, etiamsi ex genere suo reseruatum sit, potest absoluere. Licet huiusmodi dubitatio turis, vel facti ex ignorantia procedat: sed neque postea, si animaduerterit manifestè fuisse mortale, repetenda erit confessio: vona siquidem & vera fuit absolutio.*

10. Quæstio tertia, an Episcopus, vel Prælatus regularis concedens subdito potestatem eligendi Confessorem, censeatur concedere potestatem absoluendi à sibi reseruatis? Negatiue respondendum est cum communi sententia: quia in generali concessione non veniunt, quæ quis in specie non esset verosimiliter concessurus, vt dicitur *in cap. 2. de pœnitent. in 6.* & tradit Nauarr. *cap. 27. n. 261.* Hinc inferitur, peregrinantes, quibus a iure, & consuetudine concessum est confiteri cuicunque Parocho [illegible] loci, qua transeunt, absolui non posse a reseruatis in sua diœcesi, nisi de expressa sui superioris licentia. Excipe, nisi in ea diœcesi, vbi commorantur, reseruata non sint: nam Superior concedens licentiam eligendi Confessorem ratione itineris, censetur itinerantem subleuare. Confessario, quem ipse elegerit, vt secundum iurisdictionem, quam habet, possit itinerantem absoluere. Quapropter contingit aliquando à quolibet Parocho itinerantem absolui posse à rese[illegible] in sua diœcesi: quæ in ea parte, vbi commoratur, reseruata non sunt, aliquando neque a non reseruatis in sua diœcesi absolui posse: quia in ea diœcesi sunt reseruata, sicuti notauit Ægid. de Coninch. *disp. 8. de pœnit. dub. 12. num. 86.* Suar. *disp. 3[illegible]. sect. 1.* Henriq. *lib. 6. c. 14. n. 8.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. c. [illegible] n. 10.*

11. Quæstio quarta, an possit superior Confessario facultatem absoluendi a reseruatis concedere sub obligatione, vel sub conditione alicuius pœnitentiæ imponendæ? In hac re certum videtur, superiorem posse Confessario præcipere, vt hanc, vel illam pœnitentiam subdito absoluendo imponat, si audito peccato, & spectata pœnitentis dispositione ei legitima visa fuerit: quia in hoc præcepto nulla sacramento irrogatur iniuria, cùm superior non imponat pœnitentiam: sed Confessario, qui Iudex est in illo foro, præscribit imponendã, si iudicauerit esse legitimam. Atque ita tradunt Graffis *1. part. summ. lib. 1. cap. 13. numer. 76.* Vasquez *de pœnitent. quæst. 93. artic. 1. dub. 4. numer. 11.* Suar. *2 tom. 4. de pœnitent. disp. 30. sect. 5. numer. 23.* Villalobos *in summ. tract.* [illegible] *diffic. 65.* Fauetque motus proprius Clement. VIII. de casib. reseruat. vbi *in §. 5.* inquit: Licebit tamen superioribus determinare pœnitentias graues quibusdam peccatis etiam non reseruatis à Confessariis imponendas, quæ subditos ab huiusmodi peccatis perpetrandis cohibere possint. Notanter dixit, *si iudicauerit esse legitimam*: nam, cùm solus Confessarius Iudex sit in illo foro, & nomine Christi, & non superioris absoluat, pœnitentiamque imponat, nequit arctari ad eam pœnitentiam imponendam quam illegitimam, seu minus conuenientem esse iudicauerit. Quapropter, cùm iuxta occurrentes circunstantias augeri, vel minui pœnitentia debeat, consultius est, vt assignatio pœnitentiæ à superiore facta per modum cuiusdam directionis, & ordinationis fiat, & non per modum præcepti, vti prudenter aduertit Suar. *dicta disp. 30. sect. 5. numer. 4.* Ægid. de Coninch. *disput. 8. de pœnitent. dub. 14. in fine.*

12. Sed, an sub conditione pœnitentiæ imponendæ concedi Confessario facultas à superiore possit, grauior est dubitatio. Affirmant Suar. Ægid. & Villalob. *locis alleg.* Moueri possunt: quia, cùm liberum sit superiori facultatem concedere, mirum non est, quod eam sub hac, vel illa conditione concedere velit, & non aliter. Nihilominus Ioann. Sanch. *in suis selectis, disp. 12. numer. 6.* pro contraria sententia acriter pugnat, adducitque pro se Ægid. de Coninch. *disput. 8 de pœnitent. dub. 15. numer. 117.* Sed immeritò: quia ibi solùm probat Coninch, non posse facultatem à superiore concedi ita restrictam, vt pœnitentia, quam Confessarius iniungit, valida non sit, aut dimidiata, & completa pœnitentia à superiore iniungenda: quod longe diuersum est, ac concedere facultatem Confessario, sub conditione alicuius pœnitentiæ ab ipso met Confessario imponendæ. Mouetur ea præcipuè consideratio

sideratione. Potestatem absoluendi imponendique pœnitentiam quilibet sacerdos habet à Christo Domino, non à superiore: nequit ergo superior applicata materia, se in absolutione, vel pœnitentiæ impositione intromittere. Friuola ratio. Nam esto à Christo Domino sit potestas absoluendi, imponendique pœnitentias: at applicare materiam, seu designare subditos, circa quos hæc potestas exerceatur, atque adeo sacerdoti iurisdictionem concedere, non à Christo, sed à Prælatis Ecclesiæ Sacerdos habet. Possunt ergo prælati hanc iurisdictionem sub conditione pœnitentiæ imponendæ concedere, sicuti possunt eam absolutè denegare: aut quid huic concessioni conditionali obstare potest?

13. Nihilominus dicendum est, nequaquam hanc potestatem absoluendi à reseruatis concedi confessario posse sub conditione alicuius signatæ pœnitentiæ imponendæ. Moueor: quia hanc pœnitentiam nequit confessarius imponere, nisi excepta confessione: confessionem autem excipere non potest, quousque iurisdictionem habeat: ergo nequit iurisdictio ad confessionem concedi sub conditione confessionem subsequente: quia ea est vis concessionis conditionalis, vt effectum non habeat, quousque apposita conditio fuerit. Neque Vasq. Suarez, Ægidius de Coninc. Villalobos, & alii nobis aduersantur affirmantes concedi facultatem posse sub conditione pœnitentiæ imponendæ, sumunt enim conditionem non in significatione propria, & rigorosa, sed pro onere, & obligatione, sicuti *supra* diximus concedi facultatem sub ea obligatione posse.

14. Quæstio quinta: an possit concedi facultas absoluendi à reseruatis sub onere & obligatione se superiori præsentandi? Negat Gabr. Vasq. *de pœnitent. quæst. 93. artic. 1. dub. 6. circa finem. & quæst. 91. artic. 3. dub. 6. in fine.* quem sequitur Ioann. Sanch. *in disputat. selectis, disp. 12. num. 2. & 3. & disput. 14. num. 19.* Mouentur, quia reseruatio peccatorum in eo consistit, vt solus is, cui peccata sunt reseruata, eorum absolutionem concedere possit. Ergo concessa alteri potestate absoluendi, cessat comparatione illius reseruatio, & Iudex legitimus peccatorum constituitur, qui pœnitentem absoluat non superioris nomine, sed Christi. At ex Christi institutione nullus pœnitentem à peccatis directè absoluit cum obligatione ea peccata iterum confitendi, vel alteri manifestandi. Ergo sacerdos directè pœnitentem à peccatis absoluens nequit pœnitenti onus imponere ea peccata iterum confitendi, seu superiori manifestandi, cùm id onus nulla alia ratione imponere posse videatur, nisi quatenus est Christi minister. Et confirmo examinando modos, quibus hæc obligatio imponi pœnitenti potest. Triplicem præcipuè inuenio à Doctoribus probatum. Primus est, si nolit superior hanc facultatem absoluendi concedere confessario vel subdito eligendi confessorem, quousque ipse subditus iuramentum, vel votum eliciat se superiori præsentandi. Secundus est, si ea conditione concedatur dicta facultas, vt subditus promittat superiorem adire, cùm possit. Tertius est prædicto similis, si sub onere, & pacto facultas donetur, vt subditus postmodum se superiori præsentet. Primus modus esto possibilis sit, non est vsitatus: præterquam quod non est sufficiens, vt subditus firmiter obligatus sit se superiori præsentare: siquidem iuramentum, & votum potest in melius commutare, vel illorum dispensationem quærere, & sic intentionem superioris elidere. Secundus, & tertius tametsi eos vt possibiles admittamus, obligationem tantùm leuem videntur inducere, quippe obligant stare promissis, non ex iustitia, quia hæc in spiritualibus, vtpote ab omni pactione alienis, non videtur habere posse locum, sed obligant ex fidelitate tantùm, quæ secundùm probabilem sententiam solam leuem inducit obligationem.

15. Nihilominus dicendum est cum communi sententia, concedi posse, & sæpe concedi facultatem absoluendi à reseruatis, sub onere se superiori præsentandi. Quo accepto obligatus est subditus sub mortali, se superiori, vel eius vices tenenti præsentare. Sic post alios antiquiores firmant Nauarr. *cap. Placuit. de pœnitent. dist. 6. num. 12.* Henriquez. *lib. 6 de Sacram. cap. 15 num. 2.* Suarez *de pœnitent. disput. 30 sect. 5. num. 8. & de relig. tom. 4 tract. 10. lib. 8. cap. 5. num. 1.* vbi testatur, Claudium Aquauiuam ex mente B. Ignatii declarasse hanc obligationem comparendi coram superiore sub mortali esse. Idem tradit Ægid. de Coninch. *disput. de pœnitent. dub. 5. præcipuè à num. 118.* Layman *lib. 5 sum. tract. 6. c. 11. n. 10.*

16. Pro explicatione conclusionis aduerte cum Ægid. de Coninch. *dicto dub. 5 à num. 110.* dupliciter hanc facultatem confessario concedi posse. Primo, ipsi pœnitenti immediatè, & quasi mediatè confessario. Secundò, è contrà Confessario immediatè, & pœnitenti quasi mediatè. Si pœnitenti immediatè concedatur à superiore facultas eligendi confessorem, cui ipse superior immediatè iurisdictionem concedat, sicuti in pluribus religionibus est vsus comparatione hospitum, & peregrinorum, non est dubium concedi posse sub eo onere, & conditione, vt subditus obligetur, se superiori præsentare: quia cùm cedat superior iuri reseruationis, concedendo subdito facultatem, quam concedere non tenetur, mirum non est, quòd non [illegible] eam concedere, nisi ipse subditus eam obligationem suscipiat, quam necessariò suscipit eo ipso, quo accepta ab alio, quam à superiore absolutione. Neque à subeunda hac obligatione excusari potest ex eo, quod [illegible] non meminerit. Nam vt bene notauit Ægid. *supra*, id tibi, suæque inconsiderantiæ imputare debet: [illegible] velle beneficium [illegible] absque onere [illegible]. Cùm ergo prædictæ [illegible] concessioni annectatur onus comparendi coram superiore, subditus eam facultatem accipiens consequenter acceptat [illegible], & conditionem eidem facultati annexam.

17. Si verò confessario facultas absoluendi [illegible] concedatur, adhuc dupliciter concedi potest. Primò [illegible] conditione, & non aliter, vt onus comparendi coram [illegible] te tibi imponat, illudque accepteris. Secundò sub [illegible] tibi tale onus imponendi, illudque à te acceptandi. Si primo modo concedatur facultas, vt concedi potest, [illegible] à reseruatis directè absolutus, tametsi bona fide fueris confessus, & per inconsiderantiam monitus non fuisti illius oneris, neque acceptasti, quia est facultas sub conditione data. Secus est, si secundo modo fuerit confessario facultas concessa, directè à reseruatis eris absolutus: esto tu illius oneris non memineris, neque ad illud subeundum obligeris: quippe facta absolutione obligari non potes, cùm fuerit absolutio directa ab habente potestatem absoluendi à reseruatis. Ex alia parte illa potestas non tibi immediatè concessa est, sed confessario, cui potestati Superior non annexuit subdito onus comparendi, sed confessario obligationem imponendi tale onus. Ergo securus liber es ab onere. Notanter dixi, *quando bona fide fuisti confessus*: nam si scires confessarium non habere potestatem absoluendi à reseruatis, nisi sub obligatione tibi prædictum onus imponendi, eo ipso quo illum adires, obligatus adire sub voluntate suscipiendi prædictum onus, alias peccabis mortaliter, cum velis absolutionem [illegible] concedi, aliter quam dari potest.

Porrò Confessarius, cui est potestas absoluendi à reseruatis, saltem sub obligatione imponendi pœnitenti dictum onus, tenetur, cùm primùm cognouerit pœnitentem casus reseruatos habere, illum monere de obligatione, & onere, quod acceptare debet. Quod si renuat acceptare, nequaquam absoluere potest: quia est pœnitens indispositus. Neque excusari pœnitens potest ab acceptando illo onere, ex eo, quod [illegible] confessarium non gaudere potestate absoluta absoluendi à reseruatis: habens enim casus reseruatos, scire tenetur, qua potestate circa illos gaudeat confessarius: ipse verò confessarius non obligatur pœnitentem monere de sua limitata potestate, quousque intelligat illius monitionis pœnitentem indigere. Neque enim præsumere debet pœnitentem in casibus reseruatis astringi. Quòd si de facto confessarius, audito aliquo, vel aliquibus reseruatis, pœnitentem non monuerit, statim de obligatione, & onere comparendi, sed permiserit vlterius in confessione procedere, postmodum obligare pœnitentem bona fide procedentem non poterit ad comparendum: quia sufficiens fundamentum pœnitenti præstitit ad præsumendum absolutam potestatem in confessario absoluendi à reseruatis: & ratione huius legitimæ præsumptionis, & confessionis sub ea factæ ius acquisiuit, ne sibi absolutio denegetur nullo onere comparendi suscepto, quod ius, vtpote iustitiæ, præferri debet obligationi, quam superior confessario imposuit, ne absolutionem concederet absque impositione prædicti oneris.

18. Quòd verò ex acceptatione facultatis sub prædicta forma concessæ grauis obligatio nascatur, inde probo: quia est res grauis ecclesiasticæ disciplinæ, utique prælatorum grauiter conducens. Ob quam causam non ex fidelitate tantùm, sed ex iustitia, ex prædicta acceptatione obligatio consurgit: cedit enim in prælatorum authoritatem ea recognitio, & peccatorum manifestatio. Neque obstat, ab spiritualibus pactiones exclusas esse: quia id intelligendum est de pactionibus temporalibus, quæ per modum emptionis, & venditionis fiunt, quæque rebus spiritualibus indecoræ sunt, non de pactionibus spiritualibus, quæ ad res spirituales decentiùs & honestiùs, & maiori cum fructu suscipiendas diriguntur. Per quæ satisfactum est fundamentis oppositis.

19. Ex his constat, prudentissimè Societatem processisse in iis, quæ circa confessionem iter agentium instituit. Etenim, vt ex [illegible] instruct. Generat. *de casibus reseruatis cap. 6. §. 6* constat, iter agentibus datur facultas eligendi confessorem, qui à reseruatis absoluat, sub onere tamen se sistendi superiori, ad quem iturl, vel rediturl sunt. Sed quis confessarius est eligendus? Si ad Domum, vel Collegium Societatis diuertant, eligere tenentur confessarium ordinarium Domus, vel Collegii, aut si is haberi non possit, quemlibet alium Societatis sacerdotem, aliàs à prælatis eiusdem Societatis approbatum: aut si is quoque desit, externum, siue sæcularem, siue regularem. Ex quo videtur inferri, esto in aliis Religionibus, qui iter agentes socium habent eiusdem religionis sacerdotem, cui non solùm extra monasteria, sed etiam in monasteriis commorantes confiteri possint [illegible], ac confessarii [illegible]

fa-

nario, vt consuetudo obtinuit. In societate tamen soli ordinario Confessori domus confiteri iter agentes possunt. Sic innuua: Suarez *tom.4 de relig. tract.8.lib.2.cap.17.num.2. & 4.* Si verò accidat (inquit prædicta generalis instructio) vt aliquis tanquàm hospes sit in aliquo Collegio: diu tamen ibi moraturus, putà spatio vnius, aut alterius circiter mensis: si is eo tempore in casum aliquem reseruatum inciderit, poterit, ac debebit absolui à Superiore illius loci, in quo est, vel de eius licentia, tanquàm si proprius esset eius subditus, sine obligatione sistendi se superiori eius loci, ad quem propriè pertinet.

20. Quæstio sexta: An superior localis, v.g. Abbas, Prior, Guardianus, Præpositus, Rector Domus, vel Collegij, si incidat (quod Deus auertat) in casum aliquem ex iis, qui sibi ex Congregatione generali, vel prouinciali reseruati sunt, possit eligere Confessarium, qui illum absoluat absque obligatione vlla se superiori maiori sistendi, sicut ipse potest absoluere sibi subditos? Eadem quæstio est de Parocho, cui casus episcopales reseruati sunt, an possit eligere Confessarium, qui eum à reseruatis absoluat? Ratio dubitandi est: quia ea potestas absoluendi à reseruatis Prælato conceditur comparatione suorum subditorum: at ipse Prælatus non est sibi subditus. Ergo comparatione sui nullam habet potestatem. Non enim vltra personas designatas in commissione est extendenda iurisdictio ex textu in *c. P. & G. de officio delegati.* atque ita tradit Ludouic Vega *4.p.casu 5.*

21. Nihilominùs verius est, Parochum, & quemlibet ex his superioribus eligere posse Confessarium, qui eum à casu reseruato absoluat. Sic pluribus relatis firmat Thom. Sanch. *lib 8. de matr. disput. 3. numer. 3. & 10 & lib. 4. sum. cap. 37. num. 42.* Suar. *disput. 30. de pœnit sect. 2.* Layman. *lib. 5 sum. tract. 6. c. 10 quæst. 2. num. 17.* Fauétque declaratio sacræ Congregationis ab eisdem Doctoribus relata, qua affirmatur, Episcopum labentem in aliquem casum ex iis, à quibus subditos absoluere potest, iuxta Trident. *sess. 24. c. 6.* eligere Confessarium posse, qui eum absoluat. Aliàs Parochus, alijsque superiores deterioris conditionis essent, quàm subditi Ratio est: quia eo ipso, quòd Parocho, alijsque superioribus localibus, quatenus tales sunt, peccatorum absolutio reseruatur, possunt, cui voluerint, eam potestatem delegare: quia ordinaria est. Ergo Confessor sic delegatus poterit delegantem absoluere ex iurisdictione à delegante accepta.

22. Hæc ratio videtur probare, non solùm posse Parochum, aliósque superiores locales Confessarium eligere, cui eandem authoritatem tribuant, ac ipsi habent in subditos; sed neque posse Episcopum Parocho, Prouincialem, & Generalem Præposito locali eam delegationem impedire: quia ipsi impedire non possunt, quod à iure communi statutum est. At, cùm peccatum aliquod Parocho, Præpositisque localibus reseruatur ex iure communi, ei competit posse eam potestatem, vtpote ordinariam, delegare, non solùm vt subditi ex prædicta delegatione absoluantur, sed vt ipse Parochus, Præpositúsque localis absolui possit, vt multis relatis probat Thom. Sanch. *lib. 8. de matrim. tota disp. 3. & lib. 4 sum. cap. 37 numer. 42.* Nam vt inquit Suar. *tom. 4. de religione, tractat. 8. libr. 2. cap. 19. numer. 17.* cùm peccatum aliquod Prælato conuentuali reseruatur, nullatenus illi noua iurisdictio ad illius absolutionem conceditur: sed non aufertur, quæ illi vi sui muneris, & ex iure competit. Iurisdictionem autem competentem ex iure nequit Prælatus Pontifice inferior limitare. Ergo nequit Episcopus iurisdictionem ordinariam Parochi, neque Prouincialis iurisdictionem Prælatorum conuentualium ita restringere, vt eam indelegabilem faciat.

23. Sed contrarium verius videtur, posse, inquam, Episcopum aliquos casus, & peccata Parachorum sibi reseruare, & Prouincialem aliqua peccata Rectorum: nam in hac reseruatione non immutatur iurisdictio ordinaria Parochorum, atque illorum Præpositorum localium, quatenus ipsis est à iure communi concessa. Etenim commune ius non concedit prædictis Parochis, & Rectoribus in omnia peccata, tum sua, tum subditorum, iurisdictionem: aliàs Episcopi, superioresque Prælati nulla sibi reseruare possent: sed concedit iurisdictionem in ea omnia, quæ superiores Prælati sibi non reseruauerint. Ergo, si Episcopus peccata aliqua suorum Parachorum sibi reseruat, & Prouincialis peccata aliqua Præpositorum localium, (quod æquè facere potest, ac si alterius subditi peccata essent,) nequaquam Parochus, Præpositúsque localis iurisdictionem in ea peccata habebunt: ac proinde neque eam delegare poterunt Quod autem in societate peccata, quæ à S. Congregat. sunt reseruata, si à Prouinciali committantur, Præposito Generali, vel Confessario ab ipso deputato reseruentur, & si committantur à Rectoribus, Prouinciali reseruata sint, supponitur *in dicta Ordinat. gener. de casib. reseruat. cap. 6. numer. 6.* vbi conceditur superioribus localibus in aliquem casum reseruatum incidentibus, si non esset præsens prouincialis, cui Rectorum casus reseruantur, posse Confessarium eligere cum obligatione, & onere se prouinciali sistendi: & idem pro prouincialibus statuitur. Atque ita indicat Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 5 sum. tract. 6. cap. 10. quæst. 2. num. 17.*

24 Neque ratio in contrarium viget. Fateor namque, peccatum, quod parocho, præpositisque localibus, sine vlla restrictione reseruatur, posse absolui ab ipso parocho, præpositisque localibus, siue ab ipsis, siue à suis subditis committatur. quia censetur reseruatum esse parocho, alijsque præpositis pro tota sua communitate, cuius ipsi sunt partes. Secùs, quando non absolutè, & pro tota communitate ipsis reseruatur: sed cum alicuius restrictione, & exceptione, vti in nostra Societate contingit, in qua casus à S. Congregat. pro tota religione reseruati Præpositis localibus reseruantur, non absolutè, sed cum restrictione, & limitatione ad peccata suorum subditorum, & non ad peccata ab ipsimet Præpositis commissa.

§. VI.

Qualiter ex confessione facta habenti potestatem absoluendi à reseruatis, cesset reseruatio, ita vt pœnitens possit ea peccata fateri Sacerdoti iurisdictionem habenti in peccata non reseruata.

1. *Confessio facta Superiori, tametsi absque absolutione, tollit reseruationem.*
2. *Concessa absolutione à reseruatis, sed inualidè, tollitur reseruatio.*
3. *Eadem reseruatio aufertur comparatione casuum, quos fuisti inuincibiliter oblitus.*
4. *Apponitur quadam limitatio, sed non approbatur.*
5. *Alij limitant, ne procedat in delegatu. Sed reijcitur.*
6. *Quid dicendum tempore Iubilei, quod non lucraris.*

1. Dico primò: Si fassus fuisti superiori peccatum reseruatum: ipse verò te absoluendum inferiori remisit, sublata est reseruatio. Tum, quia illa remissio est tacita iurisdictionis delegatio. Tum, quia fini, & præcepto reseruationis sufficienter satisfecisti, cùm expositus fueris pœnitentiam à superiore suscipere, & susceptam exequi. At, si sacerdoti delegato peccatum reseruatum fatearis; ipse verò absolutionem illius tibi non concesserit, reseruatio non tollitur: quia delegatus sola absolutione sacramentali reseruationem tollere potest. Si docet Suar. *de pœnitent. disp. 31. sect. 4. à numer. 2.* ex parte Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 12. conclus. 3. numer. 91.*

2. Dico secundò, concessa per superiorem, vel illius delegatum absolutione à casibus tibi in confessione declaratis, tametsi absolutio nulla sit, quia confessio non fuit integra, neque cum dolore requisito, reseruatio tollitur, & peccata manent absoluenda à quolibet sacerdote potestatem habente in peccata mortalia. Sic ex communi sententia tradit Sylvest. *verbo, Confessio, 1. quæst. 19.* Caietanus *verbo, Casus.* Henriq. *lib. 6. cap. 16 num. 5* Suar. *disput. 31. sect. 4 numer. 9.* Ægidius de Coninch. *disp. 8. dub. 12. concl. 3. numer. 91.* Etenim fini reseruationis satisfactum est: siquidem superiori, vel illius vices habenti te præsentasti ab eo conuenientem pro peccato reseruato medicinam accepturus. Neque obstat, delegatum tollere non posse reseruationem, nisi media absolutione sacramentali quæ non est illa, in qua pœnitens est indispositus: quia esto ipse per se reseruationem non auferat, superior ex recepta consuetudine, communi Doctorum authoritate firmata, tollit, eo ipso, quo à suo delegato peccatum absoluitur.

3. Difficultas autem est, an idem sit dicendum de casibus, quorum fuisti in confessione oblitus inuincibiliter. Nam de oblitis vincibiliter manifestum est, reseruationem non tolli. Ponamus ergo, te confessum esse omnia peccata, quæ tibi memoriæ occurrerunt, oblitus tamen fuisti cuiusdam reseruati, tollitúrne reseruatio? Videtur nequaquam tolli: quia fini reseruationis, qui est, vt pœnitens se sistat superiori pœnitentiam, & medicinam peccati reseruati accepturus, satisfactum non est. Nihilominùs reseruationem sublatam esse, communis firmat sententia apud Gabr. *in 4. dist. 17 quæst. 1. art. 3. dub. 2 circa fin.* Adrian. *quæst. 4. de confes. §. Si petas* Sylvest. *verbo, Confessio, 1. quæst. 4.* Couar. *in c. Alma. 1. p. §. 11. numer. 2.* Nauarr. *cap. 26. num. 13. & in c. Consideret. §. Cautus. numer. 32.* Emman Sà *Confessio, numer 7.* Henriq *lib. 6. cap. 16. numer. 5.* Suar. *disput. 31. sect. 4. numer. 15.* Ægidius de Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 12. num. 93.* Habens namque potestatem absoluendi à reseruatis censetur velle pœnitentem legitimè dispositum à peccatis liberare, quantum potest: cùm autem possit à peccatis oblitis pœnitentem liberare quoad reseruationem, tametsi non quoad obligationem ea directè confitendi, censetur id ipsum velle. Quod in peccatis ob censuram reseruatis manifestum est; siquidem Confessarius absol

absoluens à peccatis, priùs intendit, si licitè potest, pœnitentem à censura absoluere, qua ligatus est: quia absolutio censuræ absolutioni sacramentali præmittitur: qua censura sublata, & reseruatio sublata est: in aliis verò peccatis oblitis, quæ per se, & non ratione censuræ reseruantur, non est ita certum, velle confessarium reseruationem tollere: at ex benigna interpretatione id Doctores communiter asserunt: quod sufficit, vt reseruatio sublata esse intelligatur.

4. Limitant Suar. *disp.* 31. *sect.* 4. *num.* 18 & Vasq. *q.* 91. *art.* 3. *dub.* 5. *n.* 18. id procedere tantum, cùm pœnitens superiori accedit animo expresso, vt a reseruatis absoluatur: tunc enim si alicuius reseruati oblitus sit, ab eius reseruatione liber est: secùs esset, quando communia peccata pœnitens confitetur nullius reseruati mentionem faciens, quia eo casu non est vnde colligatur, velle pœnitentem à reseruatione peccatorum liberari, cùm nulla existimet se reseruatione astringi, neque confessarium eam velle cócedere. Sed limitatio mihi non probatur. Tum, quia reliqui Doctores huius limitationis non meminerunt, sed generaliter asseruerunt, concessa absolutione ab habente potestatem absoluendi à reseruatis, reseruationem tolli peccati obliti. Tum, quia pœnitens, esto expressè non postulet sibi reseruationem tolli: tacitè tamen, & interpretatiuè petit, quatenus petit à peccatis absolui, quoad fieri possit: Confessarius verò, vt pœnitenti faueat, huic voluntati acquiescere censetur ex benigna Doctorum interpretatione, teste Ægid. de Coninch, *disputat.* 8. *de pœnit. dub.* 12. *concl.* 5. *num.* 98.

5. Secundò, alij limitant, ne procedat in delegatis: sed tantùm in Ordinariis: quippe Ordinarij nulla peccatorum confessione audita reseruationem suo arbitrio tollere possunt: quia ab ipsis pendet: at delegati, quibus sola potestas absoluendi à reseruatis commissa est, reseruationem non videntur tollere posse, nisi absolutione concessa. Cùm ergo nullam obliti peccati concesserit absolutionem, nequaquam ab illo reseruationem auferunt. Hæc tamen limitatio admittenda non est: quia Doctores asserentes, peccati obliti reseruationem tolli: generaliter loquuntur, siue confessio facta fuerit superiori, cui peccata sunt reseruata, siue eius delegato. Ex hac autem generali Doctorum assertione, cuius Pontifices, aliique superiores conscij esse præsumuntur, probabilis desumitur interpretatio, quoties superiores delegatum constituunt, concedere facultatem, vt absoluendo à peccatis, reseruationem tollat illorum, quorum pœnitens fuerit inuincibiliter oblitus. Atque ita tradit Ægid. de Coninch. *disp.* 8. *de pœnitent. dub.* 12. *numer.* 94. Quod à fortiori procedit, cùm tempore Iubilei concedentis casus reseruatos, confiteris: eo enim ipso, quòd bona fide, & animo lucrandi Iubileum confessus es reseruatio cuiuscunque peccati censetur sublata, vti docuit Suar. *de pœnit. disput.* 31. *sect.* 4. *numer.* 20. & 24. Sayr. *de pœnit. cap.* 16. *numer.* 9. Bonac. *disp.* 5. *q.* 7 *punct.* 5. §. 5. *à n.* 1.

6. Sed, quid dicendum, si de facto Iubileum non lucraris? Et quidem si cùm ad confessionem accessisti, intentionem habebas non lucrandi Iubileum: nequaquam virtute illius à reseruatis absolui potes: quia non censetur Pontifex facultatem prædictam concedere, nisi in ordine ad Iubileum lucrandum. Si igitur non vis Iubileum lucrari, rationi consonum non est, vt potestate ob eum finem concessa fruaris. Verùm, si cùm accessisti ad confessionem, habuisti intentionem exequendi omnia pro Iubileo obtinendo requisita, esto, postmodum mutes intentionem, & ea non exequaris, absolutus à reseruatis manes absque vlla obligatione te superiori sistendi: sicuti si omnia requisita ad Iubileum exequutus fuisses: quia facultas absoluendi, licèt detur ob finem Iubilei obtinendi: non tamen dependenter ab illius consecutione: aliàs absolutio sacramentalis penderet à conditione futura. Sic Cordub. *sum. quæst.* 21. Vasq. *q.* 91. *art.* 3. *dub.* 6. *n.* 6. Suar. *disp.* 31. *sect.* 4. *n.* 4. & 5. Bonacina plures referens *disputat.* 5. *de pœnitent. quæst.* 7. *part.* 5. §. 5. *n.* 16.

§. VII.

Qualiter Confessarius inferior potestate carens in reseruata se gerere debet, cùm pœnitens ad ipsum accedit.

1. *Si à Superiore fuisti sacramentaliter absolutus à reseruatis solis, ea inferiori non teneris fateri: sed sufficit fateri non reseruata.*
2. *Quid, si inferiori accedas, neque absolutus à Superiore, nec sublata reseruatione.*
3. *Negat Vasquez, te recipere Sacramentum, esto bona fide ad Superiorem accesseris.*
4. *Oppositum verius est.*
5. *Soluitur ratio contraria.*
6. *Vrgente necessitate, etsi non extrema, benè potes ab inferiori absolui cum obligatione comparendi.*
7. *An Sacerdoti simplici fieri eo casu confessio possit?*
8. *Qualiter teneris eo casu fateri.*
9. *An ob necessitatem confessionem faciens coram Sacerdote prædicto tenearis reseruata fateri? Probabilius est teneri.*

1. Dupliciter accedere potes ad inferiorem Sacerdotem absoluendus. Primò, absolutus à superiore à casibus reseruatis, vel absolutus ab eorum reseruatione. Secundò non absolutus. Si accedas absolutus sacramentaliter, & legitimè à casibus reseruatis, esto Caietan *verbo Confessio condit.* 10. Henriq. *lib.* 6 *sum. cap.* 15 *num.* 5. Emman. Sà *verbo, Absolutio. num.* 14. existiment, inferiori Sacerdoti te fateri debere, non solùm peccata non reseruata, quæ superiori fassus non es: sed etiam reseruata, à quibus sacramentaliter absolutus fuisti, quia vni eidemque Sacerdoti omnia peccata simul manifestari debent, vti docuit D. Thom. ab omnibus receptus 3. *part. in supplement. quæst.* 9. *art.* 2. Probabilius est, sola non reseruata te obligatum esse fateri, quod docent Nauarr. *cap.* 9. *num.* 7. Valent. *tom.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 11. *part.* 1. *post med vers Sextus casus.* Suar. *disput* 31. *sect.* 1. *num.* 10. Layman. *lib.* 5. *sum. tract* 6. *cap.* 12. *concl.* 3. *sub num.* 8 Bonac. *disput.* 5. *quæst.* 7. *part.* 5. § 3. *num.* 4. Ratio est: quia nec iure diuino tibi præceptum est, nec positiuo præcipi potest, eadem peccata bis clauibus Ecclesiæ subiicere. sed si semel legitimè clauibus Ecclesiæ subieceris, & absolutionem illorum impetraueris, nulla superest obligatio ea confitendi, & ab eis absolutionem obtinendi. Neque obstat, vni, eidemque confessario omnia peccata mortalia esse simul confitenda: quia id est per se: secùs verò per accidens, & in casu extraordinario, vti est, cùm ob vrgentem occasionem aliqua tantùm peccata confessioni & absolutioni subiiciuntur: postmodum non ea, sed ea, quæ superfuerunt, subiici debent. Verùm, si à Superiore sacramentaliter absolutus non fuisti, sed solùm à reseruatione peccatorum liberatus, non est dubium te obligatum esse inferiori Sacerdoti omnia peccata mortalia, tam reseruata quàm non reseruata fateri: quia indiges omnium illorum sacramentali absolutione, quæ per exemptionem à reseruatione non conceditur.

2. Quòd si neque absolutus à peccatis sacramentaliter, neque à reseruatione inferiori Sacerdoti accesseris absoluendus; videndum est, an aliqua necessitate premaris confitendi; tum ob præceptum confessionis; tum ob communionem recipiendam, quam absque scandalo, vel graui damno honoris, vitæ, vel fortunarum committere non potes; tum ob aliam causam: an verò nulla confitendi te vrgeat necessitas. Si nullâ ex prædictis vrgearis necessitate, nequaquam potes confiteri Sacerdoti, qui in omnia tua peccata iurisdictionem non habet: quia nequit illa iudicare, & illorum absolutionem concedere. Dimidiare autem iudicium, & sola non reseruata absoluere, alienum est à Christi institutione: aliàs simplex Sacerdos nulla stante necessitate posset pœnitenti auditis venialibus, & mortalibus absolutionem à venialibus concedere, & mortalia absoluenda Sacerdoti habenti in mortalia iurisdictionem remittere, quod est absurdum. Neque credendum est D. Thom. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3 *a.* 4. *q.* 2. *ad* 4. Paludan. *ibi, quæst.* 5 *art.* 1. *circa med.* Nauar. *cap. Considerit.* §. *Cautus. de pœnitent. distinct.* 5. *numer.* 13. & alios plures relatos à Vasqu. Suar. Coninch. *locis allegandis*, contrarium docuisse. Nam, esto affirmarent absolutè, inferiorem Sacerdotem absoluere posse pœnitentem casus reseruatos habentem cum obligatione comparendi coram Superiore; subintelligendi sunt, vt inquit Suar. Vasqu. & Coninch. stante necessitate; secùs illa cessante. Atque ita docent alijs relatis Suar. *disp.* 31. *sect.* 2. *num.* 5. Vasqu. *quæstion.* 91. *artic.* 3. *dub.* 9. *à numer.* 8. Coninch. *disput.* 8. *de pœnitentia, dub.* 13. *conclus.* 3 *numer.* 103. Laymann. *libr.* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 12. *qu.* 5. *n.* 9.

3. Solùm est dubium, an, si eo casu bona fide prædicto Sacerdoti fatearis, verum Sacramentum, veramque absolutionem recipias, saltem illorum mortalium, quæ reseruata non sunt? Negat Vasqu. *quæst.* 91. *ar.* 3. *dub.* 9. *vers. Ex dictis.* Mouetur: quia prædictus Confessarius Iudex non est, causæ sibi propositæ, vtpote qui caret iurisdictione in reseruata: iudicare autem non reseruata omisso iudicio reseruatorum nequaquam potest, cùm in eius potestate constitutum non sit iudicium diuidere, & absolutionem partiri. Aliàs si bona fide simplici Sacerdoti peccata venialia, & mortalia fatearis, verum Sacramentum reciperes ob iurisdictionem, quam in peccata venialia Sacerdos habet. Neque obstat, si dicas, stante graui necessitate recipiendi Sacramentum, posse Sacerdotem auditis peccatis reseruatis & non reseruatis, absolutionem pœnitenti directè à non reseruatis concedere, & indirectè à reseruatis, sicuti si ea peccata essent inuincibiliter oblita. Ergo similiter poterit stante bona fide absolutionem eodem modo concedere. Non, inquam, obstat: quia stante necessitate conscius est Confessarius iustam habere causam diuidendi iudicium, & absolutionem quasi partitam concedendi; ideoque ex intentione solùm à non reseruatis absoluit, à reseruatis verò absoluit, sicut ab oblitis, quatenus, inquam, reseruata pugnant cum effectu gratiæ per absolutionem concesso. At, cùm confessarius bona fide procedit, omnia sibi confessa iu-

dicare

dicare intendit, & ab omnibus directè absoluere. Cùm ergo id præstare non possit, efficitur absolutionem irritam, & nullam esse.

4. Nihilominùs oppositum verius censeo cum Caietan. *verbo, Confessio, cap. vlt.* Nauarr. *cap. 9. num. 7* Suar. *disp. 31. sect. 2. num. 6* Ægid. de Coninch. *disp. 8. dub. 13. concl. 2. à numer. 101.* Ratio ea est: quia sacramenti valor deficere non potest ex tua parte, cùm integrè omnia peccata tua fatearis ei, quem credis in omnia iurisdictionem habere: neque etiam ex parte Confessarij deficere videtur, cùm in aliqua peccata confessa iurisdictionem habeat: tametsi non habeat in omnia iudicare autem aliqua peccata, ab illisque absoluere, aliis non iudicatis, & absolutis, esto per se non fiat; per accidens tamen fieri potest ex defectu iurisdictionis, sicuti fit ob obliuionem, & impotentiam, aliámque vrgentem necessitatem.

5. Ex quo fundamento ratio contraria dissoluitur. Fateor namque, Confessarium Iudicem esse non integræ causæ sibi propositæ, sed partis illius; nego tamen per accidens iudicium, & absolutionem directam diuidere non posse: nam esto in sua æstimatione non diuidat, eò quòd credat omnium peccatorum Iudicem legitimum esse: at ex superioris intentione, quam habet in Sacramenti administratione; absoluendi, inquam, à peccatis, secundùm iurisdictionem sibi concessam, de facto diuidit. Quapropter probabilitate non caret, simplicem sacerdotem audientem peccata mortalia, & venialia, & absolutionem pœnitenti bona fide procedenti concedentem, verum sacramentum efficere, vt docuit Sanch. *lib. 2. summ. cap. 9. n. 35.* quem sequitur Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 10. q. 1. vers. Ad extremum.* Bonac. *disp. 5. q. 7. p. 5. §. 3. n. 7.*

6. Verùm vrgente aliqua ex prædictis necessitatibus optimè potes inferiori sacerdoti, habenti aliàs iurisdictionem in peccata, mortalia fateri, ab eóque absolutionem sacramentalem obtinere; vel quia eo casu ex quadam æquitate censetur ius iurisdictionis illi concedere in peccata reseruata cum obligatione tibi imposita comparendi coram Superiore: vel quia ob vrgentem necessitatem conceditur sacerdoti dimidiare iudicium, & absolutionem directam, absoluendo à peccatis non reseruatis, remissa superiori reseruatorum absolutione. Atque ita tradunt Suar. *disp. 30. sect. 3. num. 8. & 9.* & *disp. 31. tota sect. 3.* Ægid. de Coninch. *disput. 8. de pœnit. dub. 13. concl. 5. numer. 95.* Henriq. *lib. 6. cap. 15.* Rodrig. *t. 1. quæstionum regularium, quæst. 21. art. 5.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 12. quæst. 5 num. 10.* Bonac. *disp. 5. quæst. 7. p. 5. §. 3. n. 5.* Et quidem si affirmemus, Sacerdotem eo casu iurisdictionem habere in peccata reseruata sub obligatione imponendi pœnitenti onus se superiori sistendi; manifestum est, te posse illi confiteri, ab eóque absolutionem impetrare: siquidem nulla est necessitas dimidiandi confessionem, diuidendíque iudicium.

At, si dicamus, sacerdotem carere iurisdictione in reseruata, neque illa iudicare, ab eisque absoluere posse, esto aliqui Doctores non infimæ notæ, inter quos est Vasq. *de pœnitent. q. 91. art. 3. dub. 8. numer. 4. & dub. 9. num 23.* asserant, prædicto sacerdoti te confiteri nôn posse, neque ab eo absolutionem obtinere: reliqui Doctores relati contrarium affirmant ea ratione moti: quia integritas confessionis, & absolutionis directæ omnium peccatorum pœnitentis, non est de essentia, & necessitate sacramenti Pœnitentiæ; sed præcepti diuini, cuius omissio sæpè honestatur ob impotentiam etiam moralem, tum pœnitentis, tum Confessarij, tum aliorum. Ponamus autem te nôn posse superiorem, cui sunt peccata reseruata adire, neque ab eo facultatem alteri fatendi petere, & ex alia parte vrgere communicandi, vel celebrandi necessitatem: poteris ergo cuilibet alteri sacerdoti habenti iurisdictionem in reliqua peccata non reseruata fateri. Quinimò non solùm potes, sed etiam expedit, tum reuerentiæ Eucharistiæ, quæ à conscio peccati mortalis exigit confessionem præmittere: & licèt ea confessio fieri non possit materialiter integra ob defectum iurisdictionis in sacerdote; sufficit, quòd integra formaliter sit, habeátque eam integritatem, quam habere potest. Tum expedit securitati tuæ conscientiæ. Etenim cùm contritio non ita facile obtineatur, præstat affectum illius quærere sacramento pœnitentiæ, vtpote faciliori via à Christo Domino in remedium peccati instituta.

Quod verùm est, tametsi peccata reseruata excommunicationem habeant; excommunicatio enim non irritat sacramenti Pœnitentiæ valorem: sed prohibet illius susceptionem cùm non vrget necessitas. At stante communicandi necessitate, sicuti non impedit Communionem, nec pœnitentiam impedire potest, vt benè notarunt Henriq. *dicto cap. 15.* Suarez *disp. 31. sect. 3. n. 6.* Ægid. *disp. 8. dub. 13. n. 107.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 12. n. 10.*

7. Quòd si inde inferas, stante dicta necessitate communicandi licitum esse, præter mortalia reseruata, nullum aliud mortale habenti confiteri simplici sacerdoti aliqua venialia, & ab eo absolutionem obtinere: siquidem eadem iurisdictione gaudet in peccata, quæ directè absoluere potest, sicuti quilibet alius ordinarius Confessor, imò licitum esse, & expedire habenti mortalia non reseruata posse simplici sacerdoti, deficiente eo, qui in peccata mortalia iurisdictionem habeat, venialia fateri. Per se loquendo, admittenda erat illatio, vt dicunt Suar. *dicta sect. 3. n. 10.* Coninch *dicto dub. 13. in fine, num. 107.* Sed, quia eam illationem, neque vsus Ecclesiæ, nec Doctores approbant, neque æquum est approbare, nisi fortè in grauissima necessitate, qualis esset, si multis annis sacramento Pœnitentiæ priuandus esses; ea de causa admitti non debet. At confiteri sacerdoti aliàs habenti iurisdictionem in mortalia, tametsi careat iurisdictione in reseruata: & vsus Ecclesiæ, & Doctores communiter firmant.

8. Sed, an tenearis eo casu confiteri, non est certum. Respondeo, teneri. Primò, si saltem probabiliter non credis, te esse contritum, sed solùm attritum: nam attritione extra sacramentum Pœnitentiæ gratiam non obtines, quæ sacræ Eucharistiæ recipiendæ necessaria est dispositio. Secundò, si vltra reseruata, alio peccato mortali grauaris: cùm enim, iuxta probabiliorem nostram sententiam, ab eo peccato absolui possis, quamuis directè à reseruatis non absoluaris, & cuiuscunque peccati mortalis confessio, & absolutio iure diuino sacræ Eucharistiæ præmittenda sit, efficitur necessariò, huius peccati confessionem, & absolutionem præmittendam esse. E contra verò, si probabiliter credis, te esse contritum, neque alio peccato mortali, vltra reseruata, grauaris: nulla est tibi obligatio confessionem præmittendi: quia non adest legitimus Iudex, qui confessionem excipiat illorum, quæ fateri teneris. Quinimò hoc verum est, esto Confessor iurisdictionem habeat in reseruata sub onere comparendi: quia nulla lege diuina obligaris, neque humana astringi potes ad bis eadem peccata fatenda, sicuti benè notarunt Suarez *disput. 31. sect. 5. numero 31. in fine* Layman. *lib 5. sum. tract. 6. cap. 12. numer. 10. vers. Id porrò.*

9. Difficultas non leuis est, an illis euentibus, in quibus obligatus es confessionem præmittere, eò quòd de contritione suspectus sis, vel aliis mortalibus non reseruatis grauaris satisfacias obligationi suscipiendi sacramentum Pœnitentiæ quin reseruata manifestes. Affirmant Alexand. Alens. *4. part. q. 18. memb. 4. art. 5. §. 2. ad vltim.* Petr. de Soto *lect. 10 de confess.* & alij relati à Suar. *disp. 31. sect. 3. numer. 8* quorum sententiam ipse meritò probabilem reputat. Neque enim obligaris peccata fateri, nisi sacerdoti ea integrè & perfectè iudicare, ab eisque absolutionem concedere valenti: quia solùm ob absolutionem sacramentaliter obtinendam est obligatio confitendi peccata.

Cæterùm probabilius oppositum existimo, vtpote securius, & puritati sacramenti conuenientius. Etenim Confessarius pœnitentem absoluens, necessariò iudicare debet absolutioni esse rite dispositum: at hoc iudicium conuenienter habere non potest, nisi sibi manifestentur ea, quæ rectæ dispositioni obstare possunt. Igitur, cùm peccata reseruata huic possint dispositioni obstare, efficitur ea manifestanda esse. Quod si respondeas, Confessarium obligatum esse iudicare de pœnitentis dispositione iuxta causam, cuius est legitimus Iudex: reseruatorum autem legitimum Iudicem non esse, ac proinde non esse illi necessariò manifestanda. Aliàs nunquam tibi liceret reticere peccatum in confessione, si eo tacito Confessarius cognoscere non posset ritè te esse dispositum: obstat: quia esto Confessarius per se non iudicet de dispositione pœnitentis, nisi secundùm causam sibi propositam, & pœnitens non semper obligatus sit omnem sui causam manifestare: at quando eam manifestationem absque graui sui, vel alterius iactura præstare potest, videtur ad eam faciendam obligatus: quippe Confessarij sententia non tam in peccata confessa, quàm in confitentem cadit: ipse enim est, qui absoluitur. Debet ergo fateri, quæ ipsius absolutioni obstare possunt. Atque ita docent ex communi sententia Henricq. *lib. 6. cap. 15. num. 5.* Suar. *disp. 31. sect. 3. num. 8.* Layman. *libr. 5. summ. tract. 6. cap. 12. num. 12.*

PVNCTVM XVI.

De bonitate, & scientia, quam Confessarius habere debet.

8. *Pœnitens quando teneatur Confessarium instruere de grauitate culparum.*
9. *Aliquando indoctus audire confessiones potest.*
10. *Quam obligationem habeant Episcopi, aliarúmque Ecclesiarum Prælati.*

1. BOnitas, & scientia per se ad valorem Sacramenti requisita non sunt: siquidem absque illis materia, & forma, & Minister iurisdictionem habens stare potest vti pluribus relatis docuit Suar. *disput.* 28. *sect.* 2. *numer.* 12. Bonac *disput.* 5. *de pœnitent. quæst.* 7. *punct* 4. §. 2. *numer.* 13. & 14. Eáque de causa *punct.* 11. probatum reliquimus, pœnitentem bona fide confitentem Sacerdoti existimanti peccata venialia esse, quæ verè erant mortalia, obligatum non esse confessionem repetere: quia ea ignorantia non impediuit rectam pœnitentis dispositionem, & Confessarij absolutionem.

2. Sunt tamen bonitas, & scientia duo necessaria ad licitum Sacramenti vsum. Et in primis est necessaria probitas: etenim Sacerdos, vt sacramentum debitè ministret, existimare debet, nullo peccato mortali, nulláve censura impeditum esse: aliàs mortaliter peccabit, nisi fortè ob subitam necessitatem excusetur, sicuti latiùs dixi *tr.* 18. *de Sacrament. in genere. pun.* 5. Deinde, requiritur scientia, vt pœnitentem iudicare, mederi, & in via Dei dirigere possit, quia Sacerdos officium Iudicis, Medici, Pastoris, & Doctoris sustinet, vt bene inter alios obseruat Suar *disp.* 28. *sect.* 2.

3. Hæc autem scientia est, quæ valet cernere ex peccatis, quæ communiter occurrunt, & confessionibus subijciuntur, quæ sint mortalia, quæ circunstantiæ mutent speciem, quæ sint reseruata, quæ excommunicationem habent annexam, & alia huiusmodi. Non tamen est necessarium, vt omnia supradicta exactè nouerit, aliàs vix reperietur Confessarius idoneus sufficit, si frequentius occurrentia norit, & de alijs dubitare sciat, & proprio studio, & labore, aliorúmve consilio dubium vincat, vti docuerunt Vasq. *de pœnitent, quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 1. Suar. *disp.* 28. *sect.* 2. Ægid. *disp.* 8. *de pœnit. dub.* 15. *numer.* 126. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 7. *punct.* 4. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 1.

4. Hinc fit pro diuersitate locorum, & personarum maiorem, vel minorem scientiam in Confessario requiri. Etenim, vt dictum est, Confessarius scientiam habere debet, saltem eorum, quæ communiter committuntur ab iis pœnitentibus, quibus iudicandis est expositus. At aliqui pœnitentes difficiliores præ alijs casus habent, aliquáque oppida præ alijs difficiliores contractus exercent. Qui ergo expositus fuerit, cuiuscunque generis pœnitentium confessiones excipere, abundantiore scientia pollere debet, quàm is, qui fœminarum, allorum, que proborum hominum confessionibus excipiendis expositus est. Atque ita docent Vasq. Bonac Ægid. & Laym. *loc. alleg.*

5. Cùm verò Sacerdos dubius est, an polleat scientia necessaria ad debitam sacramenti administrationem, consulat Superiorem, vel virum doctum, & eius dictis acquiescat. Si enim Superior, vel vir doctus affirmet scientiam sufficientem habere, dubium deponat: ducitur enim ratione probabili, quæ ad regulandas humanas actiones sufficiens est, vt benè in præsenti docuerunt, Nauarr. *cap.* 4. *n.* 9. Henriq. *lib.* 6. *c.* 26. Suar. *disp.* 28. *sect.* 2. *dub.* 7. Vasq. *q.* 93. *art.* 3 *dub.* 1. *ad finem.* Bonac. *disp.* 5 *q.* 7 *pun.* 4. § 2. *n.* 6. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 13. *q.* 1. colligiturque ex *cap. Quid culpatur*, 23. *q.* 1.

6. Tria supersunt certa. Primum, opus Confessario non esse, vt de quolibet indiuiduo, & singulari peccato iudicium efformet, mortaléve sit, an veniale: quia id difficillimum est, & sæpè impossibile, sufficit, si peccati genus, seu speciem agnouerit, & qualiter patratum fuerit, perceperit: hæc enim scientia prudenter iudicium feret, & medicinam, prout necessarium est, adhibere poterit. Sic Syluest. *verbo, Confessor,* 3. *q* 9 *num.* 13. Nauarr. *sum. cap.* 4 *numer.* 9. Suar. *disp.* 28. *sect.* 2. *numer.* 2. Vasq. *q.* 93. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 1. Bonac. *disp.* 5 *de Sacram. quæst.* 7 *p.* 4. §. 2. *n.* 12.

7. Secundum est certum. Si Confessario accidat casus, quem ex tempore decidere non potest, sperat autem proprio studio, vel consilio doctiorum decisurum poterit, pœnitenti absolutionem impendere, si ipse facturum promittat, quod fuerit iudicatum: quia sufficienter videtur dispositus absolutioni recipiendæ. Et notauit Syluest. *Confessio,* 3. *n.* 12. Nauarr. *sum. c.* 26 *n.* 3. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 26 *num.* 9. Suar. *disp.* 28. *sect* 2. Coninch. *disp.* 9. *de pœnit. dub.* 16 *numer.* 126 Bonac. *disp.* 5 *de pœnit. q.* 7. *p.* 4. §. 2. *n.* 10.

8. Tertium, si pœnitens doctus sit, & apertè cognouerit, Confessarium eius peccati grauitatem non percipere, obligatus videtur Confessarium instruere: quia tenetur facere, quantùm in se est, vt Confessarius iustè ferat iudicium in causa ita graui. Extra hunc casum non tenetur grauitatem culpæ in actu signato exprimere: sufficit, si in actu exercito eam manifestet, narrando factum, & circunstantias occurrentes, vti alijs relatis docuit Suar. *disput.* 28. *sect* 2. *n.* 18.

9. Quæ hactenus diximus, per se requiruntur, spectata rerum natura: at casus contingere potest, in quo alias indoctus, & ineptus, doctus, & aptus iudicetur. Etenim, si nullus Sacerdos, prout sacramentum absolutè expostulat, inueniretur populo præficiendus: expedit et præfici minus idoneum, ne diu populus Pastore careret, qui adstante ea necessitate doctus, & idoneus est, qui aliàs vt indoctus, & ineptus repelleretur, sicuti benè notauit Ægid. de Coninch *disput.* 8. *dub.* 16 *in fine, numer.* 127. vbi prudenter monet, debere sic perfectum dare operam, tum proprio studio, tum aliorum consilio, vt, quoad fieri possit, ineptitudinem vincat, & se muneri exercendo aptum reddat.

10. Ex his infertur, quàm graui obligatione Episcopi, aliíque Ecclesiarum Prælati adstringantur ad Pastores idoneos præficiendos. Etenim, cùm penes ipsos principalis cura Ecclesiarum resideat, cui vt satisfaciant. Pastores eligunt, si ineptos elegerint, aut sic electos, & constitutos non remouerint, cùm aliàs idoneos potuerint constituere, obligationem sui muneris grauissimè lædunt, & de sua negligentia, animarúmque iactura rationem in iustissimo Dei Iudicio sunt reddituri.

PVNCTVM XVII.

De approbatione requisita in Confessario.

TRidentinum *sess.* 23. *cap. de reform.* inquit: *Quamuis Presbyteri in sua Ordinatione potestatem absoluendi, à peccatis accipiant: decernit tamen sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochialem, aut ab Episcopo per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis, & consuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obstantibus.* Circa quod decretum aliqua occurrunt examinanda Primò, quid sit approbatio. Secundò, quæ personæ, & ad quas confessiones excipiendas ea approbatione indigeant. Tertiò, qui possint, vel teneantur illam concedere. Quartò, an semel concessa suspendi, vel reuocari possit.

§. I.

Quid sit approbatio; qualiter concedi debeat; & quæ eius necessitas.

1. *Definitur approbatio.*
2. *Quid, si ab Episcopo exteriùs approbetur, & interiùs iudicetur inhabilis.*
3. *Approbatio est à iurisdictione distincta.*
4. *De approbatione ex beneficij collatione, & per authenticum iudicium.*
5. *Quæ conditiones ad vtranque requirantur.*
6. *Gratis concedi debet approbatio.*
7. *Approbatio Religiosorum, qui non sunt à Superioribus præsentati, nulla est.*
8. *Quæ sit necessitas huius approbationis.*

1. APprobatio est authenticum testimonium, quo aliquis Sacerdos habilis, & idoneus ad excipiendas confessiones declaratur, vt ex communi sententia docent Suar. *disp.* 28. *sect.* 4. *n.* 12. Vasq. *quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 4. *n.* 4. & 5. Laym. *lib.* 5. *sum tract.* 6 *cap.* 11. *num.* 7. Ægid. de Coninch. *disp.* 8. *dub.* 7. *n.* 49. & alij referendi. Hanc autem declarationem præstare Episcopus potest tum iudicando esse habilem Sacerdotem, quem approbat, vel iudicando inhabilem esse. Si iudicat esse habilem, & illud iudicium authenticum facit, tamets decipiatur, verè approbatus existit: quia habet omnia, quæ ad approbationem requiruntur. Aliàs sæpè de valore approbationis dubium esse posset cum graui animarum iactura, sicuti notauit Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 7. *pun.* 4 §. 1. *num.* 30. & innuit Suar. *disp.* 28. *sect.* 5. *num.* 9. Reginald. *lib.* 1. *sum. n.* 197.

2. Verùm, si ab Episcopo exteriùs approbetur, & interiùs fuerit iudicatus inhabilis, censet Bonac. relatis Suar. & Reginald. & Barbosa 2. *p. de potest. Epis. alleg.* 25 *num.* 10. nullam esse approbationem: quia Concilium duo videtur expostulare & iudicium Episcopi, & illius approbationem, vt colligitur ex illis verbis: *& idoneus iudicetur, & approbationem obtineat.* Atqui ab Episcopo habilis exteriùs iudicatur: cum tamen interiùs inhabilis iudicetur, non verè, sed fictè, tanquàm habilis approbatur. Non igitur ea approbatio valida esse potest. Cæterùm verius existimo, validam esse approbationem, dum Episcopus fictionem non declarat. Moueor: quia Concilium de iudicio, & approbatione visibili loqui censendum est: quia Ecclesia non iudicat de occultis, & quæ in actum exteriorem non prodeant. Præterea, quia à iudicio authen-

tico

tico, & declaratiuo, quòd Sacerdos habilis sit ad excipiendas confessiones, approbatio distingui non potest, neque contrarium ex verbis Concilij colligitur: nullam enim approbationem aliam Sacerdos obtinere debet, quàm iudicium authenticum Episcopi. Denique ratione huius authentici iudicij, & exterioris approbationis expositus est sacerdos, vt ab habente potestatem eligendi Confessarium eligi possit: credendum ergo est, verè approbatum esse, & ita tanquam probabile defendit Suarez *dicta disputat. 28. sect. 5. num. 7.*

3. Hæc approbatio, etsi requiratur ad iurisdictionis vsum, à iurisdictione tamen est omnino distincta, nam iurisdictio est superioritas subditos respiciens, at approbatio dispositionem, & aptitudinem personæ approbatæ spectat. Qui approbari approbari sacerdos potest, quin vllam iurisdictionem habeat, & è contrà iurisdictionem habere potest, sicuti habent religiosi, quin approbationem ab Episcopo obtineat: approbatio namque non est iurisdictionis concessio, sed habilitatis personæ authentica declaratio. Atque ita tradunt Suar. *di p. 28. sect. 4. num. 22.* Vasqu. *de pœnitent. quæst. 93. art. 3. dub. 4. num. 4.* Llamas *1. p. method. cap. 6. §. 5.* Layman. *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 11. num. 7.* Verùm esto approbatio à iurisdictione seiuncta sit; regulariter tamen cum approbatione coniungitur. Episcopus enim sacerdotem approbans simul iurisdictionem concedit, vt docent Henriq. *lib. 11. de matr. cap. 3. n. 5.* Gutierr. *lib. 1. can. quæst. c. p. 27. sub num. 23.* Fagundez *de secundo Eccles. præcepto lib. c. 3. num. 4. & 5.* & colligitur ex Thom. Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 35. n. 7.*

4. Conceditur sacerdoti hæc approbatio primò, parochialis beneficij collatione, collatione, inquam, non electione, seu præsentatione. Nam electus, seu præsentatus non dicitur beneficium habere, quod Concilium requirit, sed habiturum. Secundò, si Episcopus præuio examine præcedente, aut alia via idoneitatem Sacerdotis cognoscens iudicet eum idoneum, & declaret idoneum, cui iurisdictio ad excipiendas confessiones committi possit. Quoties autem Episcopus Sacerdotem sibi subditum ad audiendas confessiones deputat, eo ipso censet, idoneum esse, alias iniqua esset, & inualida designatio, sicuti docent Cordub. *in summ. quæst. 10.* Suar. *disp. 28. de pœnit. sect. 4. n. 10.* Fagund. *de secundo Eccles. præcepto lib. 7. cap. 2. num. 6. & cap. 3. in fine, n. 14.* Barbos. *de potest. Episc. alleg. 25. n. 6.* Bonac. *disp. 5. q. 7. p. 4. §. 1. n. 1.* Coninch. *disp. 8. dub. 7. n. 49.*

5. Ad prædictam approbationem, si ex beneficij parochialis collatione consurgat, scriptum, reliquæque conditiones pro valida beneficij collatione requisitæ expostulantur. Si verò ex authentica declaratione habeatur approbatio, scriptura opus non est; siquidem neque in Concilio, neque alibi, vt necessariò expostulatur, neque ex natura rei necessaria est, cum verbo tenus fieri possit, & sæpe fiat, vt notarunt Suarez *disp. 28. sect. 5. num. 9.* Bonacina *disput. 5. de Sacrament. quæst. 7. punct. 4. §. 1. in fine.* Fagundez *de secundo Eccles. præcepto lib. 7. cap. 2. num. ...* Monent tamen, & bene, consultum esse in scriptis haberi, vt certius constet, quando necesse fuerit.

6. Deinde debet gratis concedi, vt expressit Trident. n. An verò defectus huius conditionis approbationem non solùm illicitam, de quo dubium non est, sed irritam reddat, sicuti reddit collationem beneficij? difficultate non caret. Verior pars negatiua: quia pœnæ extendendæ non sunt vltra casus expressos. At nullibi habetur, hanc approbationem simoniacè obtentam annullari. Non igitur est asserendum. Et ita docet Suar. *t. 4. de pœnit. disp. 28. sect. 5. num. 9.* Reginald. *libr. 1. num. 183. dub. 3.* Bonac. *d. p. 5. quæst. 7. punct. 4. §. 1. in fine.* Nullatenus tamen audiendus est Fagundez *de secundo Ecclesiæ præcept. lib. 7. cap. 2. numer. 66.* affirmans, si pretium, quod pro obtinenda approbatione datum est, leue fuerit, veniale tantum peccatum esse, quippe, vt *tract. 17. disp. vnic. de simonia. punct. ... in fine.* Simonia ita est vitium execrandum, vt nec ampliùs leuem materiam admittat.

7. Illud placet adu... cum Henriq. *lib. 5. de pœnit. cap. 6. num. 6.* Fagundez *lib. 7. de secundo Eccles. præcepto. cap. 2. n. 33.* nullam esse approbationem datam religiosis, qui expressè, vel tacitè à suis superioribus præsentati non fuerint, iuxta textum in Clement. *Dudum de sepult. §. Statuimus.* Etenim cùm Religiosi nec velle, nec posse habeant nisi suis Prælatis subordinatum, præsumitur Pontificem nolle Prælatis inuitis approbationem concedere, quæ & religioni nociua esse potest, & contra religionem obtenta est.

8. Necessitas huius approbationis tanta est, vt absque illa nullus sacerdos sæcularis, vel regularis possit confessiones sæcularium, etiam sacerdotum audire, non solum licitè, sed nec valide, quod satis insinuat verbum illud, *non posse,* quod omnino potentiam tollit, vt multis relatis probat Sanch. *libr. 6. de matr. disp. 38. n. 20.* & tradit in præsenti Vasq. *q. 93. art. 3. dub. 3.* Suar. *disp. 28. sect. 5. & 6.* Bonac. *disp. 5. q. 6. punct. 4. §. 1. n. 9.* ... Coninch *disp. 8. dub. 7. n. 49.* Fagund. *lib. 7. c. 2. n. 43.* Barbos. *alleg. 25. n. ..., & 2.*

Non tamen expressit Concilium, *etiam sacerdotum*, ne aliquis suggereret ob consuetudinem, quàm Sacerdotes habebant inuicem confitendi, confiteri posse Sacerdoti, parochiale beneficium non habenti, neque alias ab Ordinario approbato. Et fortè derogationem huius consuetudinis intendit Concilium, cùm dixit: *Priuilegijs, & consuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obstantibus.* Atque ita docet Toletus *lib. 3. summ. cap. 13. numer. 3. ad finem.* Fagund. 2 *de secundo Ecclesiæ præcepto lib. 7. cap. 2. in fine.* Cui accedit non obstat consuetudo recepta, qua sacerdos, imo simplices Sacerdotes, modò approbati sint ab Ordinario, sibi inuicem confiteri possint, quia hæc potestas est iurisdictio, quæ ob necessitatem frequentis celebrationis omnibus concessa necessaria, vt docuit Suar. *disp. 27. sect. 5. n. 4.* Coninch. *disp. 8. de pœnit. dub. 8. conc. 3. num. 61.*

§. II.

Quæ personæ, & ad quas confessiones excipiendas prædicta approbatione indigeant.

1. *Omnes indigent ad sæcularium confessiones, secùs ad confessiones regularium.*
2. *Non excipiuntur, esto graduati sint.*
3. *Quid pro confessionibus Episcoporum, aliorumque Prælatorum.*
4. *Deciditur quæstio.*
5. *Soluuntur opposita.*
6. *Approbati in duplici sunt differentia.*
7. *Approbatus per beneficium parochiale eligi potest in tota diœcesi.*
8. *Etiam extra diœcesim eligi potest, quicquid dicat Gutierr.*
9. *Approbatus absolutè, per authenticum iudicium vbilibet eligi potest.*
10. *Item approbatus cum restrictione, quicquid alij contrà sentiant.*
11. *Quid dicendum de confessione religiosorum, an eligi possit non approbatus.*

1. Regula generalis est, ad excipiendas sæcularium confessiones omnes sacerdotes approbatione prædicta indigere: quia sic expressit Concilium. Cùm ergo nihil de regularium confessionibus excipiendis locutum fuerit, manifestum est voluisse dispositionem iuris antiqui obseruari: siquidem à iure antiquo recedendum non est, nisi quatenus nouo fuerit expressum, *leg. 1. præcipimus. Cod. de appellat. cap. 2. de translat. Episcop.* At iure antiquo ad excipiendas regularium confessiones approbatio necessaria non erat, sed quilibet sacerdos consentiente Prælato eligi poterat, vt communiter Doctores testantur. Ergo etiam post Concilium eligi potest. Et ita tradit Suar. *d. disp. 28. sect. 4. n. 4.* Coninch. *disp. 8. de pœnit. dub. 7. n. 48.* Fagund *de secundo Eccles. præcep. lib. 7. c. 2. n. 3.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 11. n. 3.* Bonac. *disp. 5. q. 7. p. 4. §. 2. n. 10. vers. Dixi.* & alij apud ipsos.

2. Dubium tamen est de insignitis gradu Magistri, Doctoris, vel Licentiati in sacra Theologia, aut Iure Canonico, an, sicut quam, ... approbatione Ordinarij indigeant? Negant aliqui relati ab Henriquez *lib. 3. de pœnitent. c. 6. n. 2. in commentar. lit. O.* Llamas *1. p. method. c. 7. §. 7.* Quia iure ipso, & à Pontifice videntur approbati, & idonei Academiæ testimonio. Sed hæc sententia probabilis non est, nisi ob specialem alicuius diœcesis consuetudinem: quia Concilium neminem ab approbatione Ordinarij excipit, quam approbationem non censetur ... collatio gradus Magistri, vel Doctoris ab Vniuersitate collatum. equidem in concessione horum graduum sola sufficiens perita spectatur: at in approbatione Confessoris non solum scientia, sed morum probitas & prudentia attenditur, quæ sæpe doctis & peritis deficere solent. Non igitur ex gradu Magistri, & Doctoris approbatio ab Ordinario infertur. Atque ita vt certum tradit Suar. *disp. 28. sect. 4. num. 3.* Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 7. c. 2. num. 68.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 11. num. 2.* Barbos. *2. p. de potest. Episc. alleg. 25. n. 6.* & colligitur manifestè ex Bulla Pij V. edita an. 1571. quæ incipit *Romani Pontificis*, vbi regulares & Magistros & Doctores in Theologia examini & approbationi Ordinarij omnino subiecit, & notauit Suar. *suprà*, & Barbos. *dicta allegat. 25. num. 26.* Miranda *t. 1. Man. Prælat. quæst. 45. art. 9. conclusion. 1.* Decet tamen; etsi fieri possit, ne prædicti Magistri & Doctores, alijque viri sapientes examini quoad scientiam subijciantur; sed ex communi hominum æstimatione iudicentur, argumento text. Trid. *sess. 7. c. 13. de reform.* sicuti notarunt Mirand. Laym. Fag. *ad locis alleg.*

3. Præterea dubium esse solet, an pro confessionibus Episcoporum, aliorumque Prælatorum iurisdictionem gratis habentium, opus sit haberi approbatio requiratur? Ratio dubitandi est; quia Concilium solum ad excipiendas confessiones

sæcularium, etiam Sacerdotum, approbationem expostulauit. At Episcopi, aliique Prælati sub nomine sæcularium, etiam Sacerdotum, non comprehenduntur, maximè in decreto odioso, & iurisdictionis à iure communi concessæ restrictiuo: vt docuit Panormit. *in cap. Non potest de senten. & re iudic.* Præterea Episcopis, & ex consequenti aliis Prælatis iurisdictionem episcopalem habentibus est à iure priuilegium concessum eligendi in Confessorem quemlibet Sacerdotem absque vlla limitatione: quod priuilegium non debet censeri restrictum ex generali clausula derogatoria; sed opus erat illius expressa mentione, vt *in tract. de legib. disput. de priuil. p. 21.* diximus.

Sed contrarium, testantur communiter Doctores, decisum esse à sacra Cardinalium Congregatione, cuius decisionem referunt, & approbant Suar. *t. 4. de pœnit. disp. 28. sect. 4. num. 7.* Tolet. *lib. 3. summ. cap. 13. numer. 5.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. cap. 2. num. 79.* Barbosa *2. part. de potest. Episc. alleg. 25. n. 9.* vbi plures refert. Rationem reddunt: quia hoc Trident. decretum, vt pote iuri communi insertum, & rectam Sacramenti administrationem respiciens, fauorabile potiùs, quàm odiosum reputandum est, ac proinde comprehendere debet confessiones cuiuscunque sæcularis, quacunque dignitate fulgentis, aliàs neque pro Regum, aliorúmque Principum confessionibus excipiendis approbatio requisita esset, cùm ij sub nomine generali sæcularium in decreto odioso, & restrictiuo intelligantur, quòd omninò falsum est.

4. Cæterùm media via tenenda est, & affirmandum, nullum Episcopum eligere Confessarium posse, quin à suo Ordinario approbatus sit. At non inde infertur, Sacerdotem alterius diœcesis non approbatum eligere non posse; sed non posse illum eligere, dum in aliena diœcesi commoratur, & sibi nullo modo subiicitur. At, si sibi aliquo modo subdatur, tum ratione habitationis transeuntis, tum ratione alicuius obsequij ecclesiastici, tum ob aliud officium, seu ministerium, poterit eum eligere: quia ea electio est illius manifesta approbatio; ac proinde eligit Sacerdotem à suo Ordinario approbatum: quia comparatione illius actus ipse Ordinarius eius censendus est. Quocirca, cùm Congregatio Concilij declarauit, Episcopum vigore priuilegij *cap. fin. de pœnitent. & remiss.* non posse eligere Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario iuxta formam Concilij non fuerit approbatus, intelligi debet, dum est non subditus; secùs si aliquomodo subditus fiat. Atque ita docet Fagund. *de secundo Eccles. præcepto, lib. 7. cap. 2. numer. 80.* Bonac. *disput. 5. quæst. 7. pun. 4. numer. 16.* testatúrque praxi, & consuetudine esse receptum, cùm sæpè externi Sacerdotes, neque vllibi approbati vocentur ab Ordinario examinandi, & approbandi, vt confessiones in ea diœcesi, in qua transeunter existunt excipiant.

5. Neque huic doctrinæ obstant *superiùs* adducta. Ad rationem dubitandi respondeo, decretum non odiosum, sed fauorabile esse, vti *num. præcedenti* probatum est. Neque ex eo, quòd Trident. Confessoribus eligendis annectat approbationis conditionem, vt possint eligi, infertur restrinxisse priuilegium Episcopis concessum *in cap. fin. de pœnitent. & remissionib.* eligendi Confessorem, nam illud priuilegium semper permanet, eligendi, inquam, Confessorem habilem, & idoneum: cùm autem præcisa approbatione non sit idoneus, nequit Episcopus illum non approbatum eligere, non ex restrictione sui priuilegij; sed ex noua conditione eligendo apposita. Argumentum verò secundæ sententiæ nostram doctrinam firmat.

6. Porrò Sacerdotes approbati in duplici sunt differentia, vt ex *§. præcedenti:* constat: alij, qui approbati sunt beneficij parochialis collatione: alij, qui præuio examine, vel alia via iudicati sunt idonei. Hi tamen iudicari possunt idonei, tum absolutè, tum cum aliqua restrictione, scilicet, ad excipiendas, v. g. virorum, non fœminarum confessiones pro oppido, & non pro tota diœcesi.

7. Dubium ergo est, an quælibet ex iis approbationibus sufficiat, vt virtute Bullæ, vel Iubilei concedentis potestatem eligendi Confessorem ab Ordinario approbatum, sic approbatus eligi possit? Et in primis de approbatione per beneficium parochiale, tametsi *Praxis noua Episcop. p. 1. cap. 1. numer. 10.* referat à sacra Congregatione decisum, approbationem esse ita restrictam, vt virtute illius approbatus solùm sit idoneus in ea ciuitate, vel oppido, vbi situm est beneficium; communis sententia docet, in tota diœcesi virtute Iubilei, Bullæ, aut ex commissione Parochorum eligibilem esse. Est enim hæc approbatio ad minus æqualis virtutis, & dignitatis, ac est approbatio absoluta per authenticum testimonium; quippe eas approbationes Concilium æquiparauit. Approbatus absolutè iudicio authentico eligibilis est in tota diœcesi: ergo etiam eligi poterit approbatus per beneficium. Atque ita docent ex communi sententia Gutierr. *lib. 1. canon. quæst. cap. 27. n. 21.* Suar. *disput. 28. sect. 4. n. 16.*

8. Sed, an extra diœcesim eligi possit? Negat Gutierr. *loco proximè allegato*, refertque à sacra Congregatione decisum. Mouetur: quia authentico testimonio approbatus non videtur extra diœcesim eligendus: ergo nec parochiale beneficium habens, qui approbato per authenticum iudicium æquiparatur. Cæterùm longè verius est, Parochum, dum beneficium retinet, eligi vbique posse: quia vbicunque sit, verum est beneficium, cui est approbatio annexa, retinere. Sic Suar. *disp. 28. sect. 4. num. 18.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 6. num. 8.* Vasq. *q. 93. art. 3. dub. 4. num. 3.* Fagund. *de secund. Eccles. præcep. lib. 7. cap. 2. num. 36.* Barbos. *de potest. Episc. num. 18.* Notanter dixi, *dum beneficium retinet*: nam si eo priuatus sit, vel à se abdicauit, cessat approbatio, sicuti cessat per mutationem diœcesis approbatio authentico iudicio Ordinarij facta, vt *posteà* dicemus.

9. De approbato per authenticum iudicium dicendum est, si absolutè absque vlla restrictione approbatus sit, eligi posse virtute Bullæ, seu ex commissione Parochorum, non solùm dum est intra propriam diœcesim, in qua est approbatus; sed etiam dum commoratur extrà, modò domicilium non mutauerit: quia dum retinet diœcesim approbantis, ratione domicilij illi subditus est, ac proinde illius approbationem retinet, sicuti tradit Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 7. cap. 2. numer. 37.* Coninch. *disp. 8. dub. 7. num. 53.* Henriq. *lib. 7. cap. 12. numer. 4.* Suar. *disp. 28. sect. 7. num. 4.* & alij. Neque obstat, in alia diœcesi diuersas Constitutiones, & consuetudines, & casuum reseruationes, contractus, & commercia vigere solere, vt meritò iudicari possit inhabilis ad confessiones ibidem excipiendas, qui alibi idoneus iudicatur: quia id est per accidens, & conscientiæ Confessarij remissum. Nam etiam intra eandem diœcesim non omnes approbati apti sunt ex natura rei ad omnium confessiones excipiendas; tametsi spectata iuris positiui dispositione apti sint. Aliàs nec Parochus eligi posset contra *superius* dicta, & communem sententiam.

Dixi, *si diœcesim non mutauit*: nam mutata diœcesi graue dubium est, §. 4. examinandum, an cesset approbatio.

10. Si verò approbatio non fuerit absoluta, sed cum restrictione ad certum numerum personarum, vel locorum, variant Doctores, an virtute Iubilei eligi possit, tum ab illis personis, & illis in locis, in quibus est approbatus, tum ab aliis, & aliis in locis indifferenter. Aliqui affirmant à nemine eligi posse: quia Bulla, seu Iubileum expostulat eligendum esse approbatum ab Ordinario; tacitè innuens debere esse absolutè approbatum. Proximiùs veritati accedunt Suar. *disp. 28. sect. 7. num. 3.* Rodrig. *t. 1. sum. cap. 60. n. 4. conclus. 4.* asserentes ab illis personis, comparatione quarum Sacerdos approbatus est, eligi posse: secùs ab aliis, & aliis in locis. Sed rectiùs sentiunt Henr. *lib. 6. de pœnit. cap. 6. num. 8. & lib. 7. cap. 12. num. 4.* Coninch. *disp. 8. dub. 7. num. 57.* Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 34. num. 16.* Bonac. *disput. 5. de pœnit. quæst. 7. p. 4. §. 1. numer. 22.* Fagund. *de secund. Eccles. præcep. lib. 7. cap. 2. num. 45. & cap. 3. num. 7.* Barbos. *de potest. Episc. alleg. 25. num. 17.* affirmantes eligi ab omnibus posse. Moueor: quia fœmina eligens approbatum ad confessiones virorum audiendas, propriè, & in rigore eligit approbatum ab Ordinario: ergo satisfacit conditioni in Bulla, seu Iubileo requisitæ. Non enim Iubileum, seu Bulla expostulat, vt Sacerdos approbatus sit comparatione omnium, qui illum virtute priuilegij, seu specialis commissionis eligere possunt, aliàs fideles diuersæ diœcesis illum non possent eligere: sed sufficit, quòd simpliciter approbatus sit.

11. Sed, quid dicendum de confessionibus Religiosorum, possúntne Religiosi eligentes Confessarium virtute Iubilei eligere ab Ordinario non approbatum, sed solùm à suis propriis Prælatis designatum: Et procedit quæstio, quando Iubileum expostulat eligere Confessarium ab Ordinario approbatum. Hoc, inquam, casu videtur nequaquam eligi posse à Regularibus Sacerdotem ab Ordinario non approbatum, tametsi à propriis Prælatis fuerit designatus: quia Iubileum expressè postulans, vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, aliis non committit iurisdictionem absoluendi. Sic docuit Suar. *disp. 28. sect. 6. num. 11.* Reginald. *l. 1. n. 175.* Zerola *de pœnitent. c. 15. q. 1. & c. 16. q. 8.* Et fauet Constitutio quædam Clement. VIII. edita 3. Nouemb. 1590. relata à Quaranta *verbo Confessor. pag. 197.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. l. 7. c. 2. n. 5. & 12.* Verùm, etsi hæc sententia, vt omninò secura, consulenda sit, contrariam probabilem reputo cum Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 7. p. 4. §. 1. n. 26.* quia præsumendum non est, Pontificem facultate Iubilei sæcularibus, & Religiosis concessa eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, mutare voluisse ius Religiosorum potentium confiteri Sacerdotibus ab eorum Prælatis approbatis: sed potiùs illo iure retento hanc illis extensionem addidisse, vt approbatum ab Ordinario loci eligere possint. Quare illa verba, *approbatum ab Ordinario*, ampliatiuè, & non priuatiuè sumenda sunt. Prætereà, Confessor à Prælatis Ordinis designatus absolutè dici potest ab Ordinario approbatus comparatione Religiosorum. Tum, quia extra Sacramentum Ordinis Prælatus Religionis comparatione Religiosorum est Ordinarius. Tum, quia à Pontifice approbatus est comparatione Religiosorum, qui ab eorum Prælatis fuerit approbatus.

§. III.

§. III.

Qui possint, & debeant approbationem concedere.

1. *Episcopus, Vicarius generalis, Capitulum, Sede vacante, approbationem concedunt.*
2. *Pralati Regularium non habent hanc potestatem.*
3. *Cuius Pralati loci, pœnitentis, vel Confessarij approbatio requiratur, proponitur quadruplex sententia.*
4. *Probabilior est quarta sententia, scilicet, Pralatum Confessarij approbationem concedere debere.*
5. *Approbatio ex odio, vel iniquo animo denegari potest.*
6. *Ex eo quod diœcesis illo Confessore non indigeat, denegari posse examen, & approbationem, putant Fagund.*
7. *Contrarium est verius.*
8. *Si iusta petitioni Episcopus renuat acquiescere, negant plures reputari sacerdotem approbatum.*
9. *Intelligendum hoc est de sacularibus, secùs de religiosis à suo Pralato prasentatis.*

1. APprobationem concedit Episcopus electus, & confirmatus subditos habens, tametsi consecratus non sit, quia approbatio, vtpote quædam sententia de idoneitate personæ, actus est non ordinis, sed iurisdictionis: deinde illam concedit Vicarius generalis Episcopi, quia personam Episcopi repræsentat, & illius vices gerit. Item Capitulum, Sede vacante, quippe succedit in iurisdictionem Episcopi, iuxta text. in cap. *Cum olim de maior. & obedient.* Præterea Abbates, aliique Prælati iurisdictionem quasi episcopalem habentes, quia nomine Episcopi in iis, quæ ad iurisdictionem pertinent, subintelliguntur. Sic docent Henriq. *libr. 6. cap. 6.* Suar. *disp. 28. sect. 5.* Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 29. num. 14.* August. Barbos. *de potestat. Episc. alleg. 25. n. 3.*

2. Prælati verò regularium, etsi iurisdictionem quasi episcopalem habeant in subditos, nequaquam Religiosos approbare possunt ad confessiones sæcularium: quia non sunt Ordinarii quoad hunc actum, nec sub nomine Episcopi intelliguntur, vt est omnium sententia declarata à Pio V. in sua Constitutione, quæ incipit *Romani Pontificis*, edita anno 1571. prout refert Barbos. *de potest. Episc. alleg. 25. num. 24. & 25.* & tradit Suar. *disp. 28. sect. 5. n. 4.* Henriq. *de pœnitent. cap. 6. n. 4.* Fagund. *de secundo Eccle. præc. lib. 7. cap. 20. n. 57.* Deinde parochi, etsi ordinarii sint quoad pœnitentiæ forum; quia tamen iurisdictione externa, & contentiosa carent, approbare non possunt ad confessiones excipiendas suorum subditorum; sed cùm aliquem in sui coadiutorem eligere intendant, necessariò approbatum ab Episcopo eligere debent. Sic ex certa sententia tradunt, aliis relatis, Barbos. *alleg. 25. n. 13.* Bonac. *disp. 5. de pœnitent. q. 7. p. 4. §. 1. n. 12.*

3. Sed cuius Prælati approbatio exigatur, an, inquam, prælati loci, in quo confessiones excipiuntur, an pœnitentis, an Confessarii, Doctores diuisi sunt. Quadruplex est illorum sententia. Prima asserit, cuiuscunque Prælati, siue loci, siue pœnitentis, siue Confessarii sit approbatio, sufficientem esse. Sic Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 8. & lib. de Indulgent. §. 4.* Cordub. *casu* 1c. Emman. Rodrig. *in exposit. Bulla, §. 9. num. 5.* & probabilem reputat Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 34. numer. 36.* Mouentur: quia Trident. approbationem Episcopi expostulauit absque vlla restrictione, aut determinatione. Ergo cuiuscunque Episcopi fuerit approbatio, Concilii decreto satisfactum erit. Adde, non absque causa Concilium dixit sub numero plurali, Sacerdotem debere esse approbatum ab Episcopis, non quasi simul à diuersis Episcopis, approbationem obtinere debeat, sed diuisim ab hoc vel illo Episcopo, loci, inquam, pœnitentis, vel Confessarii.

Secunda sententia requirit determinatè approbationem Episcopi loci, in quo confessiones excipiuntur, qui aliquando potest esse diuersus ab Episcopo pœnitentis, & confessarij, si alibi domicilium habeant. Sic Nauarr. *capit. 27. numer. 266. vers. Sextum* Gambarupt. *de casibus reseruat. cap. 10. numer. 30.* Gutier. *canon. quæst. libr. 1. capit. 27. numer. 6.* Vgolin. *de potestat. Episcop. capit. 7. §. 2. numer. 8* quos refert, & sequitur Barbosa *de potestat. Episcop. allegat. 25. numer. 14.* Ratio est: quia ad Episcopum spectat, ne in sua diœcesi aliquis confessiones excipiat, qui ab eo idoneus iudicatus non fuerit: sicuti ad gubernatorem vrbis pertinet, ne medicus aliquis absque eius facultate ibidem medeatur: etenim obligatus non est aliorum Episcoporum iudicio acquiescere, cùm sæpe contingat, decipi posse, vel idoneum non esse in ea diœcesi ad confessiones excipiendas ob diuersas consuetudines, & commercia, tametsi in propria diœcesi habilis reputetur. Quod si inquiras, qualiter Episcopus loci approbare Confessarios alterius diœcesis poterit, cùm non sint subditi? Facilis est responsio, approbare illum, quia ratione loci, & transeuntis habitationis sibi subiicitur.

Tertia sententia approbationem Episcopi pœnitentis expostulat: in quam sententiam non leuiter propendet Suar. *disp. 28. sect. 6. num. 8.* quia penes Episcopum est oues suas regere, iudicareque, quinam idonei ad earum confessiones excipiendas esse possint. Quod si hoc iudicium iurisdictionis actus sit, exercere illud Episcopus potest in confessarium non subditum, ob iurisdictionem, quam habet in eos, quorum confessiones permittit excipere. Fauetque huic sententiæ declaratio sacræ Congregationis, relata à Rodrig. *in exposit. Bulla, §. 5* & à Barbosa *in remission. Concil* in hæc verba: *Congregatio Concilij respondet, approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo in Diœcesi Valentina, non censeri approbatum ab Ordinario, iuxta formam Concilij.*

4. Quarta sententia, cui tanquam probabiliori accedo, (etsi tres prædictæ sententiæ probabiles sint) affirmat, ab Episcopo Confessarii necessariò approbationem obtinendam esse. Sic aliis relatis Suar. *t. 4. de pœn. disp. 28. sect. 6. n. 6. & sect. 7. n. 3. iuncto n. 8.* Coninc. *de pœn. disp. 8. dub. 7. n. 50.* Bonac. *disp. 5. de pœn. q. 7. pun. 4. §. 1. n. 15.* Fagund. *de secundo Eccles. præc. libr. 7. c. 20. n. 92.* Comprobanturque Cardinalium declarationibus. Mouetur: quia hæc approbatio est authenticum iudicium, quod in non subditum exercere nullatenus potest. Debet ergo confessarius Episcopo subiici, vt eius periculum faciat, & authenticè declaret, idoneum esse ad confessiones excipiendas. Hanc tamen subiectionem habere confessarius potest, non solùm ratione domicilii, sed quasi domicilij, obsequij, alteriusve ministerij. Per quæ patet solutio aliarũ sententiarũ fundamentis.

5. Quoad secundam partem tituli propositi non leues difficultates insurgunt. Prima, an sæculari Clerico, vel regulari à suo prælato exposito petenti ab Episcopo approbationem, possit Episcopus examen, & approbationem denegare? Qua in re certum est denegare Episcopum non posse approbationem vel examen, si ex odio, aliòue iniquo fine moueatur: quia id charitati, & religioni aduersatur, & alienum esse debet ab episcopali munere. Deinde negare non potest approbationem, si tentatum de aptitudine idoneum reperit: quia ea negatione declararet ineptum esse, quippe examine posito ex officio obligatur iuxta merita causæ iudicare.

6. Quocirca solùm est controuersia, an possit Episcopus approbationem negare nulla ad examen admissione facta, ex eo quod sua diœcesis Confessariis pluribus, & fortè doctioribus abundet. Affirmat Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 7. c. 2. n. 14.* Moueri potest: quia non videtur, ex quo capite obligari grauiter possit Episcopus ad explorandam cuiuscunque sacerdotis suæ diœcesis aptitudinem, præcipuè cùm eo non indiget pro confessionibus excipiendis. Fauetque Clem. *Dudum. de sepultur.* vbi conceditur Episcopis, vt possint approbare eos tantùm, qui sibi videantur sufficere ad audiendas confessiones suorum subditorum, & alios reiicere.

7. Cæterùm, verius existimo, si seriò & iuridicè aliquis sacerdos regularis vel sæcularis approbationem expostulet, repelli non posse, sed necessariò examinandum esse, si placuerit, & idoneo reperto approbationem concedendam esse. Sic ex communi sententia docet Coninc. *disp. 8. dub. 7. n. 50.* Vasq. *q. 93. a. 3. dub. 5. n. 5.* Suar. *disp. 28. sect. 5. n. 15.* Laym. *lib. 5. sum. tr. 6. c. 11. n. 3.* Et quidẽ de sacerdote regulari à suo prælato exposito mihi est indubitatum. Nam cùm Pontifex omnibus Religiosis legitimè expositis, & approbatis ab Ordinario priuilegium excipiendi confessiones concedat, Ordinarius negans hanc approbationem, cùm eam dare possit, iniustè priuat Religiosos vsu priuilegij à Pontifice concessi. Quæ ratio suo etiã modo procedit in sæcularibus clericis, qui negata approbatione impediuntur, ne virtute Bullæ cruciatæ, aut ex cõmissione Parochorum confessiones excipiant. Et ratio omnium est: regularis sacerdos ius habet procurandi, ne sibi impediatur priuilegii concessi vsus; sæcularis itẽ ius habet se taliter disponendi, cui meritò iurisdictio ad excipiẽdas confessiones committi possit. At hunc finem obtinere nequeunt, nisi Episcopus eos ad examen admittat, & repertis idoneis approbationem concedat: habent ergo ius compellendi Episcopum ad prædicta concedenda, & Episcopus ex officio hæc omnia præstare debet. Neque obstat Clem. *Dudum.* ibi enim concedebatur simul cum approbatione iurisdictio, quæ cùm sit gratia, denegari poterat pro arbitrio concedentis. Secùs de approbatione tantùm, quæ non gratia, sed iustitia censenda est.

8. Sed, quid, si nolit Episcopus iustæ petitioni acquiescere, approbationémque petitam absque rationabili causa deneget, poteritne sacerdos, tum regularis, tum sæcularis audire confessiones? De omnibus negant Suar. *disp. 28. sect. 5. num. 6. & 15.* Vasq. *q. 93. art. 3. dub. 3.* Coninch. *disp. 8. de pœnit. dub. 7. n. 58.* Mouentur: quia Trident. expressè postulauit approbationem Episcopi, tanquàm conditionem, vt sacerdos idoneus reputetur, vt constat ex illis verbis: *Nullus reputetur idoneus, nisi ab Episcopo approbationem obtineat* at deficiente conditione deficit sub illa dispositum: ergo: Neque obstat text. in c. *Licet. de Regularib.* vbi licentia petita, & non obtenta transeundi ad strictiorem Religionem, reputatur concessa: quia ibi est specia-

lis

lis dispositio, quæ sub voto obedientiæ comprehendebatur; ideóque non est extendenda ad quamlibet petitionem iniustè negatam.

9. Fateor, hanc sententiam verissimam esse, si de sacerdotibus sæcularibus loquamur. At de Religiosis veriùs credo, si à suis Prælatis præsentati fuerint, eisque iniustè approbatio negata, aut restricta, iure ipso censeri approbatos ex Clemen. *Dudum. de sepultur.* & ex Extrauag. Bonif. VIII. quæ incipit, *Super cathedram. eodem tit.* ibi enim conceditur Mendicantibus & consequenter omnibus, qui in eorum priuilegiis communicant, vt si ex odio, vel maleuolentia à suis superioribus præsentati repellantur ab Episcopo, possint confessiones audire. Quod priuilegium Trid. decreto non censetur derogatum illa clausula, *priuilegiis quibuscunque non obstantibus.* Tum, quia priuilegium iure communi insertum indiget speciali derogatione. Tum, quia priuilegium concessum in Clement. *Dudum.* loquitur in causa speciali, Tridentinum verò generaliter. Quãdo autem lex generaliter loquitur non derogat speciali, cuius expressam non facit mentionẽ, vt pluribus firmaui *tr. de legib. disp. tum. de reuocatione priuilegij, tum de legis derogatione.* Quòd si dicas cum Suar. Vasq. & Coninch. Trid. non reuocasse dispositionem Clement. *Dudum. de sepultur.* sed prædictæ dispositioni approbationem Ordinarij addidisse; obstat: quia additio approbationis in prædicto casu est expressa illius dispositionis derogatio. Si enim *ibidem* dispositum erat, vt possent Religiosi Ordinariis præsentati, & ab eis ex odio, vel maleuolentia repulsi confessiones sæcularium excipere virtute suorum priuilegiorum, & Trident. decreto approbationem exigente, nequeunt deficiente approbatione eas excipere confessiones, manifestum est, priuilegium in dicta Clement. concessum reuocatum esse, vel saltem restrictum. Quòd si vrgeas: Trident. æquè in regularibus, ac in sæcularibus approbationem requisiuit, sed negata sæcularibus approbatione, tametsi negetur iniustè, non possunt confessiones excipere, ergo nec regulares. Neganda est consequentia: quia regularibus est iure priuilegium concessum: quod tamen non inuenitur concessum sæcularibus. Atque ita docent post Trident. scribentes, Nauarr. *c.27.n.265.* Palac. *dist.17.q.7.* Henriq. *de pœnit.l.3.c.6.n.4.* Vega *lib.1 sum. casu 58.* Rodrig. *in explicat. Bulla.§.9. dub.1.n.33. & t.1. qq. regular q 59. art.2. & 10.* Mirand. *Man. Prælat. t. 1. quæst. 45. art. 6. & 8.* Zenedo *de qq. canon. quæst. 38. n. 20 & 21.* Laym. *lib.5. sum. tract.6.c.11.n.4.* Fagund. *de 2. Eccles. præcep lib. 8 c.2.n. 25 & 58.*

Constabit autem, Episcopum nulla causa iusti duci ad negandam approbationem, si nullam huius negationis causam legitimam exhibeat, si Religiosis, vel Religioni detrahit, si alios Clericos sæculares, vel Religiosos in communi hominum æstimatione minùs idoneos approbet, vt latiùs prosequitur Rodriquez *in explicat. Bulla, §.9. dub.1.* Fagund. *de secundo Eccles. præc. lib.7. cap.2. n.16.*

§. IV.

Quousque approbatio duret, reuocarique possit.

1. *Approbatio ex beneficio durat, dum beneficium retinetur.*
2. *Si per examen, aut aliàs approbatus fuerit pro limitato tempore, eo finito cessat.*
3. *Si absolutè, cessat, si diœcesim mutet.*
4. *Contrarium probabilitati non caret.*
5. *Cessat, si Episcopus reuocet, posse successorem, imò eundem reuocare, plures firmant.*
6. *Si absque causa reuocetur approbatio, nullius momenti est reuocatio.*
7. *Religiosis approbatio reuocari potest, si constet de eorum indignitate.*
8. *Extra hunc casum censent aliqui, nunquam reuocari posse, etiam à successore approbantis.*
9. *Veriùs est à successore posse reuocari.*
10. *Excipitur Capitulum, Sede vacante.*
11. *Aliqui excipiunt Religiosos Dominicanos, & Franciscanos: sed immeritò.*
12. *Translati Religiosi in aliam diœcesim possunt ab illius Episcopo examinari.*
13. *Ab eodem Episcopo, si prauio examine fuerint approbati, nequeunt nouo examini subijci, secùs si absque examine.*
14. *Quid nouiter statuerit sacra Congregatio circa reuocationem approbationis.*

1. Approbatio beneficio parochiali annexa durat, dum beneficium retinetur; poterit tamen ex iusta causa vsus illius, & iurisdictio suspendi, sicuti notarunt Suar. *disp.28. sect.5.n.8.* Reginald. *lib.1. num 201.* Barbos. *de potest. Episc. alleg. 25.n.23.*

2. Si verò per examen, aut aliàs idoneus reputatus fueris, nunc subdistinguendum est, si pro tempore limitato idoneus reputatus fueris idoneus, finito eo tempore approbatio finitur: quia extendi non potest vltra voluntatem concedentis, vt alios referens docent Barbos. *alleg. 25. à n.21. & 31.* Posse autem ad tempus approbationem concedi, docuerunt Gutier. *lib. 1 canon. qq. c.27. num.18. & 19.* Suar. *disp.28 sect.7. dub.6.* Man. Rodrig. *t.1. qq. regul. qu. 59. art.8.* Mirand. *Man. Prælat. t. 1. quæst 4. art. 10. conclus. 1.* Fagund. *lib.7. cap.2. numer. 34.* Potes namque examinatus non adeò idoneus reputari, vt meritò timeat Episcopus possit, decursu temporis te ineptum fore, nisi approbatio cum restrictione temporis concedatur: occasio enim nouæ approbationis petendæ te diligentem faciet.

3. Quòd si absolutè, & indistinctè approbatio concessa sit, affirmant communiter Doctores, duplici ex capite cessare posse. Primò, ex parte Confessarij: secundo, ex parte Episcopi. Ex parte Confessarij cessat approbatio, si diœcesim mutet: quia mutatione diœcesis cessat in ipsum Ordinarij approbantis iurisdictio, & consequenter ipsa approbatio facta, vti comprobat vsus, & consuetudo: quoties enim Religiosi, vel sæculares in aliam se diœcesim transferunt, illius Episcopi approbationem requirunt. Sic docent Suar. *disp.28. sect.7. numer. 3. & 8.* Fagund. *lib.7. de 2. Eccles. præcep. c.2. num.22.* Quaranta *in sum. Bull. verb. Confessor. §. Præter.* Vasq. *quæst. 93. art. 3. dub. 4. n. 3.* & aliis relatis Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 7. pun. 4. §. 1. n. 21.* colligitúrque ex declaratione Cardinalium apud Quarant. & apud Rodr. *in exposit. Bullæ. §. 9. n. 5.* vbi dicitur, approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo, in diœcesi Valentina non censeri Approbatum. Item, ex priuilegio concesso à Greg. XIII. Religiosis Societatis Iesu, audiendi confessiones, cùm per alias diœceses, à quarum Episcopis approbati non sunt, transeunt, neque ibi Episcopus præsens adest, vt habetur *in Comp. priuil. Soc. Iesu, verbo, Confessor. §. 2.* Si igitur iure possent audire confessiones, vt quid illis priuilegium hoc concedebatur? Neque inde fit, Sacerdotes regulares, vel sæculares, si postmodum redeant ad diœcesim, in qua priùs fuerunt approbati, noua approbatione indigere; non, inquam, indigent. Nam esto illa approbatio pro eo tempore, quo à diœcesi absfuerunt, extincta sit; redit tamen ad ipsos, cùm ipsi ad diœcesim redeunt: quia (sic explicante vsu, & consuetudine) censetur concessa, dum in ea diœcesi approbati domicilium habuerint, sicuti notauit Fagund. *de 2. Eccl. præcep. lib. 7. c. 2. n. 20.* & pluribus relatis Barbos. *de potest. Episc. alleg. 25. n. 22.*

4. Verùm esto ita sit, probabilitate non caret approbatum ab vno Episcopo mutatione domicilij, approbationem non perdere. Sic docuit Cordub. *q. 10. ad 2.* Henriq. *de pœnitent. lib. 3. cap. 6 num. 7.* Coninch. *disp. 8. dub. 7. num. 53.* Man. Rodriq. *in exposit. Bulla. §. 9. dub. 2.* Barbos. *alleg. 25. numer. 16.* Quia approbatio est quoddam iudicium authenticum de idoneitate personæ: quod semel factum perseuerat, dum retractatum non est. Neque à subiectione actuali Episcopi, à quo receptum est, pendere videtur: sicuti non pendet gradus Doctoris, & Magistri in Vniuersitatibus recepti à subiectione eorum, à quibus recepti sunt. Neque contrarium declarauit sacra Cardinalium Congregatio, dum dixit, in diœcesi Valentina non censeri approbatum, qui ab alio, quàm ab Episcopo Valentino approbatus est: quia intelligi debet de approbatione iurisdictionem concedente: hæc enim ab alio in diœcesim Valentinam, quàm ab Episcopo Valentino concedi non potest. Deinde non obstat priuilegium Religiosis Societatis concessum, à Gregor. XIII. Tum, quia sæpè priuilegia conceduntur, non quia absolutè necessaria sint, sed ad maiorem securitatem, ne ex contrariis opinionibus scrupulus oriatur.

5. Ex parte Episcopi cessare potest approbatio, si ipse, vel eius successor concessã reuocet. Posse autẽ iusta causa intercedẽte non solùm successorẽ in episcopatu, sed qui approbationẽ concessit, reuocare, firmant, tanquam certum, Henriq. *lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 6.* Suar. *disp 28 sect 7. nu 7.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 11. n. 5.* Fagund. *de 2. Eccles. præc. l. 7. cap. 2. n 6.* Barbos. *de potest. Episc. alleg 25. n. 23* & colligitur ex cap. *Accepimus de ætate, & qualitate*, vbi idonei ad Ordines reputati non sunt postmodum reputandi indigni ad beneficium, nisi fortè postquam promoti fuerint reddiderint se indignos. Si igitur post approbationem concessam approbatus indignus redditus est, reuocare potest, & debet Episcopus approbationem. Ratio est: quia approbatio, quæ est authentica declaratio de idoneitate personæ, sic ab idoneitate personæ approbatæ pendet, vt ea cessante, meritò approbatio reuocari debeat. Et quidem quando constat aliquem redditum esse insufficientem, nemini est dubium reuocari posse, & deberi illius approbationem. Credo tamen probari sufficienter cuiuslibet insufficientiam, si Episcopo generaliter præcipiente omnes suæ diœcesis mercenarios sacerdotes examinari, aliquis renuat comparere. Satis enim probat, se redditum esse indignum, tum illa inobedientia, [illegible] præsumptione, quam in[illegible] de scientiæ defectu, quod [illegible] praxi, & consuetudine firmatum videmus.

6. Quòd

6. Quòd si Episcopus absque iusta causa alicui datam approbationem reuocet (quod præsumendum non est,) verius existimo, inualidam esse reuocationem: quia approbatio, quæ est quædam sententia declaratiua de sufficientia personæ, non videtur stante eadem sufficientia mutari posse. Tum, quia est mutatio iniuriosa. Tum, quia est aliena a potestate Episcopi, quæ non in destructionem, sed in ædificationem concessa est. Atque ita, etsi cum formidine, docuit Suar. *disp. 28. sect. 7. nu. 7.* Lag. *de 2. Eccl. prae. lib. 7 cap....n. 6.* Excipit Fagund. nisi à principio approbationem Episcopus concesserit iuxta suum beneplacitum: nam, eo cessante, cessat approbatio, sicuti cessaret, limitato tempore concessa, eo tempore finito. Non caret difficultate exceptio, eò quòd de beneplacito rationabili, & iusto videtur intelligendum, non de beneplacito iniusto, & irrationabili.

7. Quod ad Religiosos specialiter attinet, certum est, reuocari eorum approbationem posse, & deberi, si cognitum, & probatum fuerit, scandalosè viuere, errores disseminare, surdos, vel mente captos esse: tum argum. text. in d.c. *Accepimus. de aetate, & qualit.* Tum, ex Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2.* qui textus, etsi de Prædicatore regulari loquatur, æquè de Confessario procedit, sicuti notarunt Henriq. *lib. 3. de poenit. cap. 6. n. 6.* Rodriq. *in exposit. Bull § 9. n. 31. in fin.* Fagund. *de 2. Eccles. prae. lib. 7. cap. 2. num. 24 & 31.* Nam in prædicto casu Episcopo, tanquam Apostolicæ Sedis Legato, regulariter subiiciuntur, vt ex dicto Concil. colligitur.

8. Extra hunc casum iudicat Petr. Zenedo *de quaest. canon. quaest. 26. num. 14. in fin* & Barthol. Fumus *verb. Absolutio, n. 23.* semel datam approbationem Regularibus reuocari nullatenus posse, non solùm ab ipso approbante, sed neque ab eius successore, eò quod hæc approbatio sit quoddam ministerium, quod ex delegatione Sedis Apostolicæ præstant Episcopi comparatione Religiosorum. At Legatorum iurisdictio cessat expleto ministerio, ad quod deleguntur. Ergo approbatione concessa non possunt Episcopi se ampliùs intromittere.

9. Cæterum omninò dicendum est à successore reuocari dictam approbationem posse, vti supponitur à Pio V. in quodam motu proprio edito anno 1571. incipiente, *Romani Pontificis.* ibi enim conceditur Episcopis, vt possint Religiosos omnes à se non approbatos præuio examine præcedente examinare. Ex qua concessione manifestè infertur, illis concedi reuocare approbationem posse, si facto examine indignos approbatione inuenerint, aliàs frustra examini subiicerentur. Ex quo manifestè infertur, expleta approbatione non finiri Ordinariorum legationem, sed in ipsis, eorùmque successoribus continuari, vt causa iusta exigente suspendere, vel mutare approbationem possint. Atque ita docent Suar. *tom. 4. de poenit. disp. 28 sect. 8. num. 4 & 5.* Fagund. *de secundo Eccles. praecept. lib. 7. cap. 2. n. 21* Coninch *disp. 8 de poenit. dub. 7. n. 57.* Barbos. *de potest. Episc. alleg. 25. n. 19.* Mirand. *in Manual. Praelat. tom. 1. q. 45. art. 7.* & alij.

10. Excipe ab hac doctrina Capitulum, Sede vacante, quod licet de iure posset Regulares ad examen vocare, spectatis tamen priuilegiis Regularibus concessis, nequaquam potest: etenim concessum est Dominicanis, & Franciscanis, ne Capitulum, Sede vacante, reuocare possit approbationem ad confessiones, licentiam prædicandi, & vota in pia opera commutandi, vti docuit Fagund. *lib. 7. de secundo Eccles. praecept. cap. 2. n. 28. & 29.* referens Syluest. *verbo Confessor, 2. q. 3.* Rodriq. *t. 1. q. 59. q. regular. art. 6. in fine.*

11. Secundò, excipit Man. Rodriq. *tom. 1. qq. regul. qu. 59. art. 4.* Religiosos SS. Dominici, & Francisci, qui semel ab vno Episcopo approbari nequeunt nouo examini à successore subiici, eò quod prædictis Religiosis concedatur in Clement. *Dudum. de sepultur.* ne noua approbatione indigeant, tametsi aliquoties diœcesum, in qua fuerunt approbati, exierint. Sed nullatenus est admittenda exceptio: nam in dicta Clement. solum concessum est, vt approbari, & præsentati liberè possint confessiones audire, non tamen ibi conceditur, ne possint à successore examinari.

12. Quod dictum est de successore, à fortiori dicendum est, si in aliam diœcesim transferantur: possunt, inquam, à Prælato illius diœcesis examinari. Neque enim tenetur aliorum Episcoporum iudicio fidere, cùm sæpè contingat, idoneum in vna diœcesi non sic reputari in alia diuersa, sicuti docent Coninch *dub. 7. n. 57.* Layman *l. 5. sum tract. 6. c. 11. n. 8.* Mirand. *dicta q. 45 art. 7.* Barbos. *alleg. 25 n. 29* & colligitur ex Clement. *Dudum. de sepulis post medium.*

13. Ab eodem autem Episcopo, si præuio examine fuerint Religiosi approbati, nouo examini subiici non possunt, & consequenter nequit Episcopus eorum approbationem suspendere, aut aliquo modo reuocare. Sic expressè conceditur à Pio V. in dicto motu proprio, qui non est reuocatus per Gregor. XIII. vt ex declaratione Cardinal. testantur Barbosa, Fagund. Suar. & alij *suprà.* Notanter dixi, *praeuio examine:* nam, si nullo examine præcedente aliquem regularem Episcopus approbauerit, poterit examini subiici: quia ex nullo priuilegio contrarium videtur cautum, vti aduertit Suarez *tom. 4. de poenitent. disp. 28. sect. 8. num. 5.* Fagund. *dicto lib. 7. cap. 2. num. 27.*

14. Ad extremum notandum est, sacram Cardinalium Congregationem decreuisse 20. Nouem. anno 1615. prout refert Barbos. *allegat. 25. num. 30.* ne Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios regulares aliàs ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere posthac liceat, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Insuperque, ne confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus Confessariis eadem sacra Congregatione inconsulta adimere possint. Ex quo decreto videtur inferri non posse, iam locorum Ordinarios generali suo edicto Religiosis omnibus approbationem suspendere, nisi denuò examinentur: quia ex hoc generali decreto omnibus Confessariis Conuentus simul licentia adempta esset. Deinde infertur, nullius particularis Religiosi approbationem suspendi posse ab eo Prælato, à quo fuit concessa, tametsi præuio examine concessa non fuerit, nisi prius in particulari causa noua legitima suspensionis cognita, & probata fuerit: quod est conforme doctrinæ Henriq. *lib. 3. de poenit. cap. 6 § 6.* à successore autem videtur suspendi posse. Tum, ne dicamus, motum Pij V. reuocari hoc Congregationis decreto. Tum, quia hoc decretum manifestè innuat de ipsis concedentibus approbationem loqui, non de successoribus, vt colligitur ex verbis, *aliàs ab ipsis liberè approbatos.*

PVNCTVM XIX.

De officio, & obligatione Ministri in Sacramenti Pœnitentiæ administratione.

TRiplicem obligationem Minister habere potest, antecedentem, comitantem, & subsequentem Sacramenti administrationem.

§. I.

De obligationibus antecedentibus Sacramenti administrationem.

1. *Qualiter Sacerdotes non parochi obligantur hoc Sacramentum petenti administrare.*
2. *Plures censent, Parochum obligatum esse audire confessiones eo casu tantùm, quo pœnitens obligatur confiteri.*
3. *Verius est teneri, quoties subditi grauiter Sacramento indigent.*
4. *Raro est obligatio Parocho hoc Sacramentum per se administrandi.*
5. *Qualiter Parochus obligetur tempore pestis Sacramentum ministrare.*
6. *Quid, si infirmus nolit alta voce confiteri, debet secretam confessionem cum periculo contagionis excipere.*
7. *Qualiter sunt excipienda confessiones, si plures eodem periculo naufragij laborent.*
8. *Parocho irrationabiliter negante licentiam alieno Sacerdoti confitendi, plures censent à iure concedi.*
9. *Sed verius est oppositum.*
10. *Fit satis rationi dubitandi.*
11. *Quid in prædicto casu se oporteat facere.*

1. ANtecedens obligatio ea tantùm est sacerdoti, vt hoc sacramentum, cùm ab eo petitur, administret. Hanc autem obligationem, extra extremam necessitatem, solus Parochus habere potest. Alij vero sacerdotes, quia ex officio obligati non sunt sacramenta ministrare, recusare possunt administrationem petitam: at, si semel petitioni acquieuerint, & confessionem exceperint, absolutionem concedere, vel negare pro meritis causæ tenentur, sicuti docuit Sotus *in 4. dist. 18. quaest. 2. artic. 5. in fine.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. num. 2. concl. 2.*

2. De Parocho autem dubium est, an teneatur audire subditi confessionem, quoties ipse confiteri voluerit. Plures firmant, solùm obligatum esse, cùm ipse pœnitens tenetur confiteri: quia horum obligatio mutua esse videtur, aliàs onus grauissimum, & intolerabile subirent Parochi, si quoties eorum subditi confessionem petunt, obligati essent excipere. Sic docuerunt Richard. *in 4. dist. 18. art. 2. quaest. 5.* Maior *dist. 17. q. 1.* Syluest. *Confessor, 1. q. 18.* Ioan. Med. *Cod. de confess. q. de confess. peccat. audienda, quoties subditus confiteri voluerit.* Armilla *verbo. Absolutio, n. 27.*

3. Communior tamen, & vera sententia docet, teneri Parochum administrare Sacramentum subditis, quoties eius administratione grauiter subditi indigent: quia ex officio tenetur subditis, tanto bono indigentibus prouidere. Censetur

autem sacramenti administratione grauiter indigere, tum, cùm præcepto diuino, vel ecclesiastico ad illius receptionem vrgētur: tum cùm sibi reputant maximè cōuenientem ad vincendam grauem aliquam tentationem: tum, cùm diu illius receptione caruerint, quia vix gratiam conseruat, qui longo tempore à Pœnitentiæ sacramento arcetur: tum, cùm sacramentum Pœnitentiæ medium est ad singularem aliquem spiritualem profectum, vel quia pœnitens aliqua mortali culpa grauatus est, quam expedit non solùm contritione, sed absolutione purgari; vel quia est Iubilæi tempus, quod omissa confessione non lucratur. Atque ita docent, aliis relatis Vasqu. *quæst.* 93 *art.* 3 *dub.* 6. Suar. *disp.* 32. *sect.* 1. *num.* 4. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 17. *n.* 3. Coninch. *disp.* 8 *dub.* 17. *q.* 1. Layman. *libr.* 5. *summ. tract.* 6. *c.* 13. *q.* 1.

4. Monent tamen Suar. Vasq. Layman. & alii, rarò esse obligatum parochum per se in supradictis casibus sacramentum ministrare, sed satisfacere suæ obligationi, si per alios ministret: quia Sacramentum æqualis virtutis est à quocumque sacerdote ministretur; subditi autem non solent ægrè ferre, quod eorum confessiones nolit parochus excipere, si alios sacerdotes vices eius habentes paratos habeant. Quapropter in oppidis & ciuitatibus, vbi Religiosi mendicantes commorantur, vix parochi extra casum extremum, delinquere mortaliter possunt, si subditos religiosis mendicantibus confitendos remittant.

5. Secundò dubitabis, qualiter obligatus sis tempore pestis seu naufragii sacramentum pœnitentiæ ministrare. Huic dubitationi ex parte satisfeci *tract.* 6. *de charitat. disp.* 1 *punct.* 9. ibi enim p[ar]tibus firmaui, si parochus sis, fugere non posse, sed obligatum esse, etiam cum periculo vitæ, subditis peste infectis sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ ministrare, cùm alii non suppetant, qui ministrent. Expedit tamen, vt quoad fieri possit, procures periculum contagionis vitare, rogando infirmum, vt permittat è lecto, vel cubiculo portari ad fenestram, te foris stante, vel ad alium locum latum, vbi minus adsit contagionis periculum, ipseque infirmus huic petitioni acquiescere debet, si absque graui incōmodo facere potest, vti ex Ioan. Maiore *in* 4. *dist.* 13 *quæst.* 1. Ioan. Chapeauil. *tract. de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, cap.* 1. *quæst.* 9. *& capit.* 3. *quæst.* 29. notauit Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 3. Idem est dicendum, si è loco commodè moueri non possit: valet tamen peccata alta voce fateri, quin alii audiant, & tu propinque accedas: lex enim charitatis infirmum obligat, ne te periculo vitæ exponat, cum sibi necessarium non est.

6. Quòd si infirmus confiteri non possit, quin alii audiant, vel tu proximè accedas cum periculo contagionis, rogare in primis illum potes, vt alta voce ea peccata confiteatur, quæ nullam irrogant infamiam, tacitis aliis, quæ irrogare possunt: nam ob tui periculum integritas confessionis omitti potest. Si enim pœnitens ob sui periculum non tenetur integrè confiteri, neque tu teneberis integram confessionem excipere ob tui periculum. Et licèt pœnitens ob præceptum Confessionis obligatus non sit, aliis audientibus, confiteri: at si id absque sui graui detrimento facere possit, videtur obligatus, ob vitandum tuæ vitæ periculum. Verùm si huic petitioni iustæ, vel nolit acquiescere, vel ægrè acquiescat: credo, te obligatum esse proximè accedere, & secretam confessionem excipere; quia ex officio obligaris ministrare subditis extremè laborantibus sacramentum, secūdùm ritum, qui institutus est: quia ius habet petendi sacramenta ministrari sibi, secundùm modum, & ritum à Christo, & Ecclesia præscriptum, si alius extraneus sibi molestus sit. Eo tamen casu non teneris, etsi possis, integram confessionem excipere; sed audito vno, vel altero peccato absolutionem poteris impendere, vti dixi, ob periculum contagionis, quod in audienda integra confessione subire potes, & credis vitaturum dimidia confessione excepta.

7. Illud verò est certum, si alii eadem necessitate premantur, & periculum sit, quòd absque Sacramento sint decessuri, si vnius confessionem integrè excipias, te obligatum esse abstinere ab illa confessione integrè excipienda, & qua poteris breuitate omnibus succurrere, vti latius dixi, cùm de integritate confessionis sum locutus. Quinimò probabile existimo, multis simul periclitantibus, & signa cōfessionis exhibentibus, confessionemque postulantibus, vnico verbo absolutionem impendere te posse dicendo: *Absoluo vos à peccatis vestris, &c.* si sigillatim concedi non potest; quia illa forma, esto physicè vna sit, moraliter est multiplex, & in quolibet pœnitente suum sacramentum distinctum constituit. Notanter dixi, *probabile*, quia non desunt qui negent, illum modum ministrationis illicitum esse, vtpote alienum à ritu communi, & Ecclesiæ praxi. Sed audiendi non sunt: nam esto ille modus ministrationis non sit vsitatus extra necessitatem, stante necessitate extrema nihil est, quod illius vsum impediat, sicuti hæc omnia latius prosequitur Zambran. *de casibus reseruat. c.* 4. *dub.* 6. Chapeauil. *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis. c.* 1 *quæst.* 9. *& c.* 3. *quæst.* 26. *& seqq.* Layman. *lib.* 5. *sum tract.* 6. *c.* 13. *n.* 4 *q.* 3.

8. Tertiò dubitabis, an parocho tibi iniustè negante licentiam, alieno sacerdoti confitendi, iure ipso censeatur tibi concessa. Ratio dubitandi est: quia superior, cui sunt casus reseruati, negans subdito irrationabiliter licentiam confitendi Ordinario, censetur iure ipso eam licentiam obtinere, & Ordinario confiteri posse, sicuti firmatum ex probabili sententia reliquimus, *pun.* 14. *§. vlt.* Ergo similiter censebitur concessa facultas alieno sacerdoti confitendi, quæ ab Ordinario iniustè denegatur, præcipuè cùm non patet aditus ad Episcopum, vel alium superiorem. Atque ita tradunt Paludan. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3 *art.* 3. *casu* 1. Richard. *eadem dist. art.* 3. *quæst.* 7 Maior *quæst.* 2. *col.* 6. Adrian. *de confess. quæst.* 6. *dub.* 3. Syluest. *verbo, confessor,* 1. *quæst.* 6. Nauarr. *cap. Placuit. n.* 144. *de pœnitent. dist.* 6. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 13 *num.* 4. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 13. & colligitur ex cap. *Placuit, vt deinceps de pœnitent. dist.* 6. ibi: *Placuit, vt deinceps nulli Sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti ad pœnitentiam suscipere sine eius consensu, cui prius se commisit, nisi pro ignorantia illius, cui pœnitens prius confessus est.* Si igitur ob ignorantiam proprij sacerdotis liceat ad alienum accedere; à fortiori licebit, si ad malum prouocaturus est, si reuelaturus est sigillum, aliámve iniquitatem effecturus.

9. Cæterùm, etsi supradicta sententia probabilis sit, probabiliorem existimo negantem, concedi sacerdoti alieno iurisdictionem. Sic S. Thom. *in Supplement. quæst.* 8. *art.* 4 *ad* 5. Alens. *in* 4. *qu.* 78. *m.* 1 *art.* 2. Ioann. Medin. *Cod. de confess. q.* 30. Sotus *dist.* 18. *quæst.* 4 *art.* 2. Llmas 1. *part. method. cap.* 6. *§.* 1. Petr. Nauarr. *lib.* 2. *de restit. cap.* 4 *num.* 269. Philiarc. 1. *part. lib.* 2. *cap.* 24. Suar. *disp.* 27. *sect.* 4. *conclus.* 2. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 2. *concl.* 3. Mouetor: quia ad Pœnitentiæ Sacramenti administrationem necessaria est iurisdictio: hanc autem extra mortis periculum alienus Sacerdos non habet, nisi à proprio illi fuerit concessa, vt expresse dicitur in cap. *Omnis vtriusque sexus. de pœnitent. & remissionib.* Cui non obstat text. in cap. *Placuit.* ibi enim prohibet Pontifex, ne vllus sacerdos, etiamsi aliàs legitimus esset, suscipiat ad pœnitentiam, id est, ad mutandam publicam pœnitentiam ei, qui alteri confessus est, nisi de eius consensu, vel nisi constiterit, pœnitentiam irrationabilem esse: ex quo nec leuiter colligitur, negata facultate à proprio sacerdote, alieno iurisdictionem ad confitendum concedi, vt benè aliis relatis expendit Suarez *disp.* 27. *sect.* 2. *à n.* 12. *vsque in finem.*

10. Ad rationem dubitandi respondeo, diuersam esse rationem: nam reseruatio est arrogatio iurisdictionis inferioribus sacerdotibus competentis, quam ob bonum subditorum sibi superior facit: cessante autem hoc bono, mirum non est, quòd reseruatio cesset, & inferiores sacerdotes in potestate sibi aliàs competente succedant. At alienus sacerdos, cùm nunquam iurisdictionem habuerit in non subditum, nequit ex sola negatione iniusta proprij sacerdotis illam obtinere, cùm nullibi à iure cautum sit. Prætereà ex variis textibus colligitur, vti *punct.* 14. *§.* 2. probauimus, vigente causa superiorem concedere subdito facultatem eligendi Confessorem, aliàs idoneum, pro casibus reseruatis, cum obligatione comparendi. At ex nullo textu colligi potest, concessam esse facultatem confitendi alieno ob negationem iniustam proprij Pastoris. Ergo, &c.

11. Quòd si inquiras, quid in prædicto casu te facere oporteat; spectandus est finis, ob quem licentiam expostulas alieno confitendi: si enim expostulas, quia graui verecundia, & pudore afficeris peccata proprio Parocho manifestans, certò cùm hæc occasio ex peccato commisso, & ex tui immoderato amore oriatur, & non ex malitia parochi nullatenus concedere potest alieno sacerdoti facultatem confitendi, quinimò si præceptum confessionis vrget, obligatus es verecundiam, & pudorem vincere, & proprio sacerdoti facultatem neganti fateri, sicuti docuit Suar. *disp.* 27. *sect.* 4. *in fine.* At, si licentiam expostulas, quia parochus est ignarus, vel, quia scandalum præbiturus est, vel, quia sigillum violaturus, vel aliud simile. Si hæc inconuenientia, non ex confessione absolutè, sed ex confessione vnius, vel alterius peccati timentur, potes, & debes tacito eo peccato confessionem facere: quia est sufficiens causa omittendi integritatem confessionis: secus est, si ex confessione absolutè timeantur: tunc enim omitti potest confessio, sicuti omittenda esset, si ipse parochus, nec excipere confessionem vellet, neque licentiam alteri Sacerdoti concedere: tunc enim te reputare debes, ac si Sacerdos proprius absens, vel mortuus esset, quo casu non licet tibi aliquem adire.

§. II.

De obligationibus occurrentibus in Sacramenti administratione.

1. *Examinare tenetur Confessarius pœnitentem, quem credit iuxta sui captum non præmisisse sufficiens examen: secus si moraliter certus est.*
2. *Si sufficienter, iuxta sui possibilitatem, pœnitens conscientiam examinauit.*

examinauit, videtur non esse obligatus Confessarius interrogare; tametsi credat plura omitti.

3. *Sed contrarium tenendum est.*
4. *Qualis interrogatio facienda est.*
5. *Quid, si pœnitens interrogatus negat peccatum commissum.*
6. *Tenetur Confessarius monere pœnitentem laborantem ignorantia crassa, & vincibili.*
7. *Si ignorantia sit inuincibilis, neque sperat fructum ex monitione, monere non tenetur.*
8. *Si probabiliter iudicet monitionem profuturam; absque graui incommodo præstare debes.*
9. *Si de matrimonio contrahendo agatur, regulariter monendus est pœnitens: & quid de iam contracto, vel priuatione debiti petendi.*
10. *Stante dubio, non potest Confessarius monitionem omittere.*
11. *Sed, an eo casu, quo Confessarius non tenetur pœnitentem monere, possit illum statum consulere.*
12. *Quibus euentibus sit obligatio absoluendi pœnitentem, vel inabsolutum dimittendi.*

1. ENodandæ sunt aliquæ quæstiones, vt huic puncto satisfaciamus. Prima, an teneatur Confessor pœnitentem examinare, & qualiter præstare debeat? Qua in re certum est, si Confessor moraliter certus sit pœnitentem non præmisisse, iuxta sui captum, sufficiens suæ conscientiæ examen, obligatum esse suis interrogationibus adiuuare, aliàs absolutionem concedere nequit: quia esset infidelis dispensator Sacramentum ministrans ei, qui indispositus est, integritatem confessionis culpabiliter omittens, vt benè tradit Ægid. de Coninch. *disput.* 8. *dub.* 17. *num.* 130. *concl.* 2. E contra, si moraliter certus est, pœnitentem integrè omnia, quæ commisit explicare, ritéque esse dispositum, nullatenus tenetur, imò neque expedit pœnitentem interrogare: quia esset interrogatio curiosa, otiosa, & onerosa pœnitenti, vt benè notauit Suarez *disp.* 32. *sect.* 3. *num.* 3. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 13. *q.* 5. *concl.* 1. & alij apud ipsos.

2. Verùm, si probabiliter credit (vt semper præsumendum est) pœnitentem, iuxta sui captum, & possibilitatem, præmisisse sufficientem diligentiam in suæ conscientiæ examinatione, difficultate non caret, an eo casu teneatur Confessor illum interrogare de peccatis, seu circunstantiis, quæ probabiliter credit commisisse; & ob ignorantiam, vel inaduertentiam inculpabilem non fatetur. Etenim sacerdos non videtur obligatus interrogare pœnitentem, nisi ob perfectionem sacramenti, & illius effectum. At perfectio sacramenti, & illius effectus non impeditur ex eo, quòd pœnitens circunstantiam, vel peccatum confiteri inculpabiliter omittat. Ergo eo casu non tenetur sacerdos interrogare. Prætereà graue onus esset Confessariis impositum, si pœnitentem aliàs absolutioni ritè dispositum obligati essent examinare, & nouis interrogationibus peccata, quæ præsumuntur commissa, inquirere: quia vix esset vllus pœnitens, qui ab hoc examine liberari posset: nam esto doctus, & litteratus sit, ob obliuionem, & inaduertentiam aliquas solet circunstantias, & peccata omittere, quæ si diligentia Confessarij accederet, explicarentur. Adde, quòd Confessarius in Sacramento Pœnitentiæ non est obligatus officium accusatoris, & testis exercere (id enim soli pœnitenti competit:) sed tantùm officium Iudicis: at ad Iudicis officium non pertinet, nouis interrogationibus peccata inquirere, sed ab accusatore, & teste inquisita, & sibi manifestata iudicare. Nulla igitur est obligatio, pœnitentem ritè dispositum examinare. Atque ita docet Ioan. Med. *Cod. de confess. quæst. de confess. dimidiata iteranda.* Fauet Vasquez *de pœnit. quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 7. *num.* 3. & 4. vbi inquit, pœnitentem noscentem, quæ necessaria sunt ad substantiam sacramenti, si constet, sufficientem adhibuisse diligentiam in examine, interrogandum non esse, etiamsi probabiliter iudicet Confessarius nouum aliquod peccatum inuestigaturum. Et Dominic. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 4. *colum.* 14. ait: *Officium per se Confessarij non est interrogare, sed audire pœnitentem: in foro namque criminali, quod procedit ad punitionem, debet Iudex reum interrogationibus examinare; sed in foro pœnitentiario, quod non procedit per viam coactiuam, sed per spontaneam voluntatem pœnitentis, quantùm est per se, satis est simplicem confessionem audire, & secundùm illam iudicare.* Ex quibus verbis, etsi Sotus iudicet, per accidens Confessarium obligari posse ad interrogandum pœnitentem; id explicari debet, cùm pœnitens ob suam culpam non integrè confitetur: quia hic casus est, qui per accidens contingit.

3. Nihilominùs communis sententia docet, in prædicto casu Confessarium obligatum esse pœnitentem examinare, & interrogare, præcipuè quando defectus creditur in circunstantiis, vel numero peccatorum explicandis. Sic Nauarr. *cap.* 5. *num* 2. Graffis *libr.* 1. *cap.* 25. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 19. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 27. Suarez *disp.* 32. *sect.* 3. *num.* 7. Laymann. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 5. Ægidius de Coninch. *disp.* 8. *dub.* 17. *num.* 131. Vasq. *dicto dub.* 7. defendit hanc partem, vt probabiliorem, & alij apud præcitatos Doctores; & mihi certa videtur, & sufficienter indicata in cap. *Omnis vtriusque sexus. de pœnitent. & remissionib.* ibi: *Sit Sacerdos cautus & discretus, more medici, diligenter inquirens peccatorum circumstantias.* Ratio est: quia etsi iudicium pœnitentiæ spontaneum sit, & non coactum, id nõ impedit, quin Iudex in illo foro inquirere debeat de causa iudicanda, non vt coactè, sed vt spontaneè iudicetur. Neque enim Iudex perfectè suum munus obibit, si quoad fieri possit, non procurauerit, vt omnis causa in illo foro necessariò iudicanda innotescat. Neque item officium periti medici exercebit, si credens pœnitentem plura vulnera lethalia habentem, & ob ignorantiam non manifestantem, omittat inquirere. Deinde si pœnitentem pro suo captu diligenter examinatum non tenetur Sacerdos interrogare, tametsi videat alicuius peccati obliuisci; efficitur sanè, ferè nunquam teneri pœnitentem examinare. Nam vel pœnitens est doctus, vel indoctus, & rusticus. Si doctus est, præsumi debet ad confessionem accedere examine sufficienti præmisso, sicuti præsumitur accedere cum aliis ad absolutionem requisitis. Si verò indoctus, & rusticus sit, & moneatur de examine requisito, ipseque fecisse asserat; credere confessarius tenetur, sicuti credit de peccatis dolere; præcipuè cùm ij rustici, etiamsi longius tempus insumant, nunquam possunt ita integrè confiteri, quin multa peccata omittant aliàs manifestanda, nisi diligentia Confessarij inueniantur. Ergo vel dicendum est, nunquam Confessorem esse obligatum interrogare, & examinare pœnitentem, quod est contra praxim Ecclesiæ & consuetudinem receptam: vel dicendum est, teneri, quoties probabiliter & prudenter iudicat, spectatis circumstantiis, pœnitentem alicuius mortalis necessariò manifestandi obliuisci. Et per hæc fit satis rationi contrariæ. Dicimus namque, obligationem interrogandi pœnitentem oriri, non ob integritatem formalem sacramenti, & illius effectum; sed ob integritatem, etiam materialem Iudicij, quam non solùm pœnitens, sed etiam Confessarius obligantur, quoad fieri possit, procurare: quippe tenentur procurare, vt in iudicium adducantur omnia, quæ necessariò iudicanda sunt. Neque inde fit, Confessariis graue onus imponi. Non enim affirmamus, omnes pœnitentes examinandos esse; sed eos tantùm, quos ex circumstantiis probabiliter colligitur, aliquorum mortalium manifestationem omittere, de illisque tantùm interrogandos.

4. Sed qualiter sunt interrogandi? Certè summa prudentia opus est. Non enim decet sacerdotem inutilibus interrogationibus detinere ob reuerentiam Sacramenti: tum ne pœnitenti molestus sit: tum ne videatur potius curiosus inquisitor, quàm necessarius inuestigator: quod in peccatis carnis maximè obseruandum est, partim ne pœnitens appetat postmodum exercere peccatum, cuius à Confessario instructus est; partim ne ipsi, vel sibi causa sit alicuius tentationis vel consensus, partim ne pœnitentem scandalizet, vel illi occasionem præbeat suspicandi, sacerdotem in omnibus venereis delectari. Quocirca de rebus inhonestis solum ea interroganda sunt, quæ ex his, quæ pœnitens confitetur, colliguntur necessaria interrogatu: alia præstat omitti, quàm supradictis incommodis inuolui. De aliis verò peccatis spectanda est qualitas pœnitentis, officia, & negotia, in quibus versatus est, & tempus ex quo non fuit confessus, & secundùm hæc interrogari potest de iis, quæ probabiliter credis commisisse. Vt tamen cordatè procedas, spectare debes, quid ipse dicat, & ex eius dictis colliges, quid sit necessariò vel conuenienter interrogandum, vti latius tradunt Nauarr. Henriqu. Suar. Vasqu. Layman. Ægid. *locis allegatis.* Nullum tamen peccatum ante finitam confessionem grauiter ponderabis, aut obiurgabis, ne pœnitens deterritus alia fortè grauiora manifestare omittat.

5. Secunda quæstio: An pœnitenti non solùm tacenti peccatum, sed interrogata neganti, absolutio impendi debeat. Respondeo cum Suar. *disp.* 32. *sect.* 3. *num.* 9. Layman. *lib.* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 14. *circa finem. quæst.* 3. regulariter standum esse dicto pœnitentis potius, quàm aliorum relationi: quia ipse est reus, & testis in illo foro, & secundùm eius probationem, & allegationem sententia ferenda est. Quòd si sacerdos euidenter sciat, pœnitentem negare peccatum, quod confessus non est; quod rarò contingit, vti poterit notitia, quam habet, vt illum conuincat, modo sit absque sigilli violatione. & si adhuc in negatione perseuerat, neganda est absolutio: quia absolutio cùm sit actus secretus, & ad bonum pœnitentis relatus, concedi non potest ei, quem sacerdos euidenter cognoscit esse indispositum, vti docuit Suar. *suprà.* & Henriqu. *libr.* 6. *capit.* 20. *numer.* 6. Laymann. *libr.* 5. *summ. tract.* 6. *caput.* 14. *in fine.*

6. Tertia quæstio: An tenearis pœnitentem monere, quando per ignorantiam est in statu de se malo, vel illum assumere intendit? Respondeo, si ignorantia est crassa, & vincibilis, monere omnino illum debere, vt peccati pœniteat; fortè enim monitione, & exhortatione, propositum concipiet desistendi à peccato: sin minus, absque absolutione dimittendus est, vtpote indispositus. Sic ex communi sententia docet Medin. *de confess. quæst.* 19. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *artic.* 4. *ad* 2. Sanch. *libr.* 2. *de matrimon. disp.* 38. *numer.* 2. Coninch. *disput.* 8.

de

de pœnitent. dub.17. num.136. Layman. *lib.5.sum. tract.6.c.13. quæst.4.n.5.*

7. Verùm, si ignorantia præsumatur inuincibilis, & mortaliter inculpabilis, di[illegible]guendum est, si ex monitione fructum non speras consequi; sed potiùs times monitione facta in eodem statu pœnitentem perseueraturum, nullo modo debes monere, sed absolutionem vtpote rectè disposito impendere: quia, cùm hæc monitio in bonum pœnitentis dirigatur, eo bono cessante, cessare debet; quippe pœnitenti ob suam malitiam ea monitio nociua est, & peccata committendi occasio, quæ omnia omissa monitione vitantur. Atque ita docent alijs relatis, Vasquez *de pœnitent. quæst.91. art.3. dub.9.* Suar. *disp.32 sect.4.num.4.* Coninch. *dub.17.num.137.* Layman. *d. loc. lib.5.tract.6. cap.13. quæst.4.n.5.* & colligitur ex August. relato in *cap. Si quis autem. de pœnitent. dist.7.* ibi: *Si scirem non tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem.* Et Innocen. III. *in cap. Quia circa. De consanguinit. & affinit.* vbi dissimulari præcipitur, ob vitandum scandalum eum quibusdam, qui bona fide matrimonium se contraxisse putabant, cùm tamen impedimentum occultum haberent.

8. Quòd si probabiliter indices, monitionem profuturam, absque graui tamen incommodo, & sine scandalo, teneris pœnitentem monere, tum ex charitate, tum ex iustitia, si Pastor es. Etenim error ille malum quoddam est, & occasio plura materialia peccata committendi, & sæpè non leuibus incommodis expositum. Remoueri ergo debet, si facile potest, vti ex communi sententia firmant Couar. *in 4. 2. p. cap.6. §.10. num.15.* Suar. *disp.32 sect.4. num.3.* Vasq. *quæst.93. art.3. dub.6.* Coninch. *disp.8. dub.17. num.138.* Layman. *lib.5. sum. tract.6. cap.13. qu.4. concl.3.* Notanter dixi, *absque graui incommodo, & scandalo.* Sæpè enim pœnitens monitioni acquiesceret, & statuit de se malum vitare conabitur. Sed tot querimoniæ, & lites, aliaque incommoda inde timeri possunt orirura, vt meritò Confessarius dissimulare debeat, vt benè suprà dicti Doctores notarunt.

9. Duo tamen placet aduertere. Primum: Si de matrimonio contrahendo agatur, & pœnitens ignorantia impedimenti dirimentis laboret, regulariter omninò monendus est: tum ob reuerentiam sacramenti: tum ob inconuenientia, quæ ex matrimonio irrito frequenter oriuntur, & difficillimè separantur: tum, quia sæpè post matrimonium contractum error, & ignorantia cessare solet, qua cessante expositus est pœnitens nondum periculo peccandi: tum denique, quia semper præsumi debet pœnitens, vel à matrimonio contrahendo recessurus, vel dispensationem impetraturus, sicuti hæc omnia latius notat Sanch. *lib.2. de matr. disput.38. à num.6.* At, si de matrimonio inualidè contracto agatur, vel de priuatione debiti petendi, si sit casus, in quo Confessarius dispensare, vel ab Episcopo facilè obtineri dispensatio potest, plerumque pœnitens monendus est, quia, cùm huiusmodi error, & ignorantia sit quoddam malum, & occasio multa peccata materialia committendi, tolerandum non est, pœnitentem ab eo liberari nolle, cùm facilè possit, vt benè dixit Layman. *lib.5 sum. tract.6 cap.13. q.4. n.6.*

10. Secundum: Si pœnitens dubius sit de matrimonij valore, vel de potestate petendi debitum, vel de obligatione restituendi, stante eo dubio dissimulare Confessarius non potest: quia iam incepit ignorantiam vincibilem habere; sed necessariò obligatur, tum ex charitate, tum ex iustitia veritatem pœnitenti manifestare, ne eius error, & ignorantia ipsi tribuatur. Sic ex communi sententia docent Sanch. *lib.2. de matrim. disp.39. à n.8.* Ægid. de Coninch *disp.8. dub.17. concl.8.* Layman. *lib.5. sum. tract.6. c.13. q.4. n.7.*

11. Superest dicendum, an eo casu, quo dissimulare potes cum pœnitente ignorantia inuincibili laborante, possis illum in statu consulere: v.g. laborat inuincibili ignorantia pœnitens impedimenti, quod habet in matrimonio contrahendo, vel contracto; poteris ne consulere, vt matrimonium contrahat: vel post matrimonium contractum, vt debitum petat, vel reddat in iis casibus, in quibus potes dissimulare? Item, si pœnitens bona aliena inuincibili ignorantia possideat, poteris ne consulere, ne restituat, sicut potes dissimulare, cum non speras monitionis fructum?

Respondeo, te consulere posse omnem illam actionem, quam pœnitens posita illa ignorantia omittere absque peccato non potest: secùs verò illas actiones, quas liberè potest omittere. Vtramque partem docet Ægid. de Coninch. *disp.8. dub.17. concl.7. & 8.* Et probatur: nam actiones, quas pœnitens obligatur exercere, nullam malitiam, etiam materialem, continent. quia hæc esse non potest, vbi non adest libertas materialis actus vitandi, ideòque nihil impedit, quominus consuli possint. At actiones, quas pœnitens liberè potest omittere, esto ob ignorantiam à malitia formali excusentur, at materialem continent. cùm de se malæ sint, & liberè non fiant. Ex quo fit, in prædictis casibus te non posse consulere pœnitenti, vt matrimonium contrahat, neque post contractum petat debitum, neque possidenti aliena bona, ne restituat: quia consuleres actiones, quæ à pœnitente vitari possunt, ac proinde sunt materialiter improbæ. benè tamen consulere potes, & debes, vt post contractum matrimonium debitum reddat: quia redditionem debitam ex ignorantia posita vitare nequit, ac proinde nec materialiter mala est. Consentiunt in hac posteriori parte Sanch. & Laym. *loc. alleg.*

12. Quæstio quarta: Quibus euentibus potiùs, vel tenearis pœnitentem absoluere, vel inabsolutum dimittere? Teneris mihi peccata fatenti obligaris sub graui culpa absolutionem concedere: quia ob confessionem factam ius acquisiuit, ne ei absolutionis beneficium negetur. E contra peccata absque debito dolore, vel non integrè pro eius captu fatenti absolutionem negare debes, vtpote ea indigno, quousque dolorem concipiat, & integrè fateatur. Sic ex omnium sententia tradit Suar. *disp.32. sect.2. num.2.* Coninch. *disp.8. de pœnit. dub.17. concl.3.* Layman. *lib.5. sum. tract.6. cap.13. quæst.6. concl.1.* Si verò hæreas, nec probabile iudicium de legitima dispositione pœnitentis concipere possis, debes pœnitentem interrogare, & eius responsioni acquiescere, dum tibi contrarium non constat: quia ipse est solus testis in illo foro. Sic Suar. Layman. & Coninch. *locis allegatis.* Porrò sæpè pœnitens sine verò dolore ad confessionem accedit; sed Confessarij monitis, & exhortationibus, quibus & turpitudo peccati, & offensa Dei, & Inferni pœna repræsentatur, verum dolorem concepit. Sæpè integrè non fatetur ob crassam ignorantiam, vel malitiam: at interrogationibus Confessarij negligentiam purgat, & confessionem integram præstat: ideoque non debes statim hunc pœnitentem indispositum inabsolutum dimittere, vt legitimè paratus, & cum debita dispositione postmodum reuertatur: fortè enim non redibit, vt multi faciunt; sed charitatis Christi memor expedit, si tempus supperit, vt, quoad fieri possit, illum disponas, non tamen teneris; sed potes illum inabsolutum dimittere, vt dolore concepto, & examine legitimo præmisso ad confessionem redeat. Etenim iudicium confessionis ob doloris, vel integritatis culpabilem defectum ritè inceptum non est, ac proinde ius pœnitenti de absolutione sibi concedenda non est acquisitum: de qua re Bartholom. de Medin. *lib.2. instruct. cap.6.* Suar. *disp.32 sect.2. & 3.* Layman. *lib.5 sum. tract.6. cap.13. quæst.6.* Quòd si pœnitens inculpabiliter dolorem, vel integritatem confessionis omittit, credo, eo renuente, te non posse illum inabsolutum dimittere; tametsi possis aliquantulum differre: quia est iudicium confessionis legitimè inceptum, & ius à pœnitente inchoante acquisitum, sed obligaris, tum exhortationibus, tum interrogationibus, tum dilatione absolutionis, defectum supplere, ne sacramentum truncum, & imperfectum relinquatur, néve pœnitenti onerosum fiat, vt benè inter alios docuerunt Syluest. *Confess. 1. num 14.* Nauarr. *in cap. Fratres. num.48. de pœnit. dist.5.* Suar. *disp.32 sect.3.* Layman. *lib.5. sum. tract.6. cap.13. quæst.6.* Qualiter autem te debeas gerere cum eo, qui occasionem peccandi non fugit, late diximus *tract.2. de peccat. disp.2. p.9. §.3. à num.15.* Neque ibi dictis aliquid addendum occurrit. Ea tamen omnia reperio confirmata ab Ægid. de Coninch. *disp.8. de pœnit. dub.17. concl.4.* Suar. *disp.32. sect.2. n.3.*

§. III.

De obligationibus post Sacramenti administrationem.

1. *Post Sacramentum solùm superest obligatio, si malè administratum est.*
2. *Si ob indispositionem pœnitentis fuit nulla administratio, & ipse ignarus est defectus, obligaris monere.*
3. *Quid, si non habuisti intentionem absoluendi, vel non absoluisti.*
4. *Quid, si caruisti iurisdictione.*
5. *Quid, si errorem docuisti.*
6. *Quid, si culpabiliter omisisti monere de obligatione restitutionis, alteriusue præcepti.*

1. Obligatio nulla superest, nisi ob malam Sacramenti administrationem, quæ oriri potest, partim ex pœnitente, eo quòd ad suscipiendam absolutionem indispositus accessit: partim ex Confessario, qui iurisdictione ad absoluendum caruit, vel errorem consuluit, vel monitionem debitam omisit.

2. Si sacramentum nullum fuit ex defectu pœnitentis, & ipse nullitatem ignoret, nulla alia est sacerdoti obligatio, nisi pœnitere peccati commissi. At, si pœnitens ignarus est, obligatur sacerdos, tum ex charitate, tum ex iustitia, si Pastor est, pœnitentem monere, sperans monitionem profuturam, partim ob diuinum præceptum, quo adstringitur ad ea peccata iterè confitenda, cuius violationis conscius fuit Confessarius, absolutionem indebitè impendens, partim ob salutem ipsius pœnitentis, qui in statu damnationis est, cùm non sint ei peccata remissa.

3. Si vero defectus se teneat ex parte Confessarij, quod
[illegible]

intentione caruit absoluendi pœnitentem, vel oblitus est illum absoluere; si pœnitens ab eius conspectu non recessit, credo, recta intentione posse, & debere absoluere, tametsi pœnitens nihil de absolutione secundò data cogitauerit: quia pœnitens confessionem fecit animo recipiendi veram absolutionem, in qua voluntate censendus est persecerare, quousque illam recipiat. Sic Ægid. de Coninch. *disp. 8. dub. 17. conc. 9. num. 141.* Bonac. *disp. 5. qu. 7. punct. 6. n. 2.* Quòd si pœnitens à conspectu Sacerdotis recessit pro aliquo tempore, ob cuius causam timeri potest, nouo peccato se maculasse, nullatenus ei non præmonito, etsi præsenti, noua absolutio concedenda est ob periculum irritandi sacramentum, & conferendi absolutionem indisposito: sed monitus pœnitens de defectu commisso, si in eadem contritione & voluntate excipiendi absolutionem affirmat persistere, ei concedi debet: quia ea significatio est quædam repetita confessio, ob quam absolutione dignus existit.

4. Ferè idem est dicendum, si absolutio nulla fuit ob defectum iurisdictionis in reseruata, vel in omnia peccata confessa: rarò tamen ob huiusmodi defectum absolutio nulla est, si ex parte pœnitentis legitima adest dispositio. Etenim vt ex supradictis constat, satis probabile est, pœnitentem bona fide peccata aliqua venialia simul cum mortalibus simplici sacerdoti confitentem, sacramentum recipere, & verè absolutum manere directè à venialibus, indirectè ab aliis; ac proinde cum obligatione detecto errore illa fatendi, sicuti docuit Sanch. *l. 1. sum. c. 9. n. 35.* Laym. *l. 5. sum tract. 6. c. 10. num. 16. vers. Ad extremum.* Sed concesso, absolutionem esse nullam, vel saltem esse nullam quoad reseruata, vt necessario fatendum est; debet Confessarius, si absque graui incommodo possit, monere pœnitentem de defectu, vt obligationi confitendi satisfaciat: fortè enim ob non receptam absolutionem condemnabitur. Sic Nauarr. *c. 26. n. 14.* Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 17. nu. 143.* Suar. *disp. 32. sect. 6. n. 6.* Henriq. *l. 4. c. 12. n. 5.* Bonac. *disp. 5. qu. 7. pun. 6. n. 3.* Si Confessarius facultatem absoluendi à reseruatis obtinuit, facillimo negocio potest defectum absolutionis reparare, procurans, vt pœnitens iterum sibi confiteatur: quod vno verbo præstare potest, si de omnibus peccatis in ea confessione manifestatis se generaliter accuset, modò confessarius illorum, saltem in genere, memor sit, & specialiter recenseat, si quæ post illam confessionem commisit, sicuti notarunt Coninch. Suar. Bonac. *loc. allig.*

5. Denique ex parte Confessarii esse potest defectus, si docuit pœnitentem errorem aliquem, scilicet, valere matrimonium, cùm inualidum sit; non esse obligatum restituere, cùm ad id teneatur, & similia. Quibus in euentibus certum est apud omnes Doctores, Confessarium malitiosè procedentem, siue Parochus sit, siue delegatus, obligatum esse ex charitate, & iustitia errorem purgare: quia fuit causa malitiosa illius: quo casu, si consuluit non restituere, ipse obligatur creditori satisfacere. Si verò ex ignorantia inuincibili docuit errorem; adhuc obligatur ex charitate, si absque graui incommodo potest. Quia lex charitatis exigit, damnum proximi, quoad fieri possit, reparare. Est autem graue damnum pœnitenti factum ex illa iniqua doctrina: quippe ob illam est constitutus in statu de se malo, & quasi impotens redditus ab eo desistendi. Ergo, &c. Ex iustitia verò Parochus obligatur: quia ei ex officio competit sibi subditos ab erroribus liberare, & veritatis doctrinam docere, non tamen ex hac obligatione creditori debet satisfacere: quia non est obligatio comparatione creditoris sed pœnitentis.

6. Quod si pœnitentem obligatum restituere culpabiliter omisisti monere, ob quam omissionem non restituit, probabilius censeo, si Confessarius delegatus est sola lege charitatis teneri ad monitionem faciendam: quia solùm contra religionem, debitamque sacramenti administrationem deliquisti: at si Parochus es, lege iustitiæ teneris, quia peccasti contra debitum tui officij, ex vi cuius astringeris subditos à peccatis & erroribus liberare, & in viam veritatis dirigere. Non tamen teneris creditori restituere: quia obligatio Parochi non est comparatione creditoris; sed pœnitentis, & subditi, sicuti in præsenti notat Suar. *disp. 32. sect. 6. num. 9.* Vasq. *de pœnitent. quæst. 93. art. 3. dub. 5.* Coninch. *disp. 8. dub. 17. concl. 9. circa finem.* Quoties autem pœnitentem monere debes de defectu in confessione commisso, expedit, vt ab eo licentiam expostules, ne videaris sigillum violare, vt docet Ægid. de Coninch. *disp. 8. dub. 17. in fine.* Dixi, *ne videaris*, quia probabile est, te non esse censendum sigilli violatorem, cùm hæc monitio ad perficiendum sacramentum anteà factum dirigatur, & quasi pars illius sit. Vnde etiam renuente pœnitente fieri potest. Suarez *disp. 33. sect. 5. n. 3.* Laym. *l. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 15.*

Ad extremum, ob nullam huius sacramenti iniquam administrationem, est aliqua pœna ipso iure imposita: sed arbitrio Iudicis pro qualitate criminis ferri debet, vt bene notauit Suar. *d. disp. 32. sect. 7.*

PVNCTVM XIX.

De sigillo confessionis.

§. I.

Quid sit sigillum, & qualis eius obligatio.

1. *Vnde dicatur sigillum, & quid sit.*
2. *Qualiter peccet violans sigillum.*
3. *Nullo casu violare licet.*
4. *Etiam ob manifestandum proprium peccatum.*
5. *Neque post mortem pœnitentis.*
6. *Ex sola facultate pœnitentis violari sigillum potest.*
7. *Debet esse expressa, nec sufficit præsumpta.*
8. *Item, debet esse spontanea.*
9. *Reuocari potest semel concessa.*
10. *Verbo concedi potest, neque est scriptura necessaria.*
11. *Qualiter se defendet Sacerdos accusatus de sigilli violatione.*
12. *Obligatio seruandi sigillum non admittit leuitatem materiæ.*
13. *Nulla sunt pœna ipso iure imposita violantibus sigillum.*
14. *Quis sit Index huius delicti.*

1. Sigillum est obligatio non manifestandi ea, quæ in confessione cognita sunt. Desumpta est hæc vox per metaphoram ex sigillo litterarum, quæ eo durante, nec legi, nec aperiri possunt.

2. Ad seruandum sigillum obligat; tum iustitia, ne aliena peccata reuelentur; tum fidelitas, ob tacitam promissionem non reuelandi, quæ sub ea conditione dicta, & accepta sunt; tum religio, ne sacramenti institutioni aliquo modo derogetur. Quocirca violans sigillum, & contra fidelitatem, & iustitiam, & contra religionem delinquit, sicuti benè docent Suar. *tom. 4. de pœnitent. disput. 33. sect. 1.* Coninch. *disput. 9. dub. 1. in princ.* Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 1. num. 2. & 6.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. Pœnitent. q. 6. sect. 5. pun. 1. num. 4.* & alij apud ipsos.

3. Hæc obligatio, quatenus ex religione oritur, ita strictissima est, vt nullo casu, quantumuis grauissimo, siue boni consequendi, siue mali vitandi, absque voluntate pœnitentis cessare possit, vti ex communi sententia tradunt Suar. *dicta disp. 33. sect. 2.* Nauarr. *cap. 8. num. 2.* Layman. *l. 5. sum. tract. 6. cap. 14.* Fagundez *cap. 1. num. 7.* & colligitur ex cap. *Sacerdos, de pœnitent. dist. 6.* & cap. *Omnis vtriusque sexus, de pœnitent. & remissionib.* Etenim, vt ex perpetuo vsu, & traditione Ecclesiæ constat, Christus Dominus hoc sacramentum instituens præcepit, ne ob vllam causam ibi cognita manifestentur, vt hac ratione Sacramentum, neque odiosum, neque onerosum redderetur.

4. Hanc doctrinam aliqui Doctores, inter quos est Dominicus Soto *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 5. vers. Occurrunt. & lib. de tegendo secreto, quæst. 4. concl. 3.* limitant ne procedat in casu, quo sacerdos suum peccatum explicare non posset absque manifestatione peccati pœnitentis in confessione auditi: quia eo casu duo præcepta concurrunt, & vtrumque diuinum: alterum de integritate confessionis; alterum de seruando sigillo. At præceptum de integritate confessionis strictiùs videtur obligare, quàm præceptum de sigillo seruando: quia præceptum de integritate confessionis in gratiam Sacramenti, & integritatem illius iudicij appositum est, præceptum verò de sigillo seruando in gratiam pœnitentis. Deinde, quia sacerdos potiùs videtur obligatus suæ saluti consulere, integram faciens confessionem, quàm famæ pœnitentis secretum seruando.

Sed hæc limitatio, vt omninò improbabilis, reiicienda est, sicuti multis relatis reiicit Vasq. *de pœnitent. quæst. 45. art. 4. dub. 4.* Suar. *disp. 33. sect. 1. num. 18.* Gutierr. *canon. quæst. libr. 1. cap. 11. num. 49. & 50.* Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 1. n. 7. & 9.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. num. 21.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 13.* Nam esto, obligatio sigilli in gratiam pœnitentium statuta sit, cedit tamen maximè in ipsius sacramenti bonum, si omnes sciant, in nullo casu, absque pœnitentis licentia, violari posse: quippe eius vsus facilior, & suauior redditur.

5. Alij, quorum meminit Couarr. *2. part. decret. cap. 8. §. 11. num. 9.* excipiunt casum, quo pœnitens mortuus sit, & illius confessionis reuelatio necessaria sit ad impediendum graue malum. Sed, vt rectè ipse Couarr. notat, hi Doctores audiendi non sunt, vtpote consuetudini Ecclesiæ, & communi sententiæ aduersantes. Etenim fama æquè in vita, ac post mortem pœnitentibus necessaria est, æquéque deterrerentur homines ab vsu Confessionis, si scirent post eorum mortem peccata ad impediendum damnum reuelari posse.

6. Quocirca solum hæc exceptio admittenda est, scilicet, ex licentia, & facultate pœnitentis. Nam, cùm in gratiam ipsius

hoc

hoc præceptum impositum sit, expediebat eius consensu cessare. Hac enim via nulla fit pœnitenti iniuria; sed potiùs commodum, cùm iuxta eius voluntatem secreti obligatio metiatur: nec sacramenti reuerentia læditur, cùm omnes sciant, solùm ex voluntate pœnitentis loqui sacerdotem posse de peccatis in confessione auditis. Sic S. Thom. *in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 2.* & *in supplem. quæst. 10. art. 4.* Adrian. *in 4. de confess.* vbi de sigillo, §. *Sed probabilior.* Nauarr. *sum. cap. 8. num. 2.* Vasq. *disp. 93. art. 4. dub. 5.* Suar. *disp. 33. sect. 5. num. 6.* Sanch. *lib. 6. moral. cap. 18. num. 43.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 6. cap. 1. à num. 14.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 14.* Bonac. *disp. 5. quæst. 6. sect. 5. punct. 4. à num. 9.* contra Scotum *in 4. dist. 21. quæst. 2. §. Ad argum.* Durand. *quæst. 4. art. 3.* Maior *quæst. 3. argum. 3.* Alensi. *p. 4. quæst. 78. membr. 2. art. 5.* existimantes, cuiuslibet particularis licentiam insufficientem esse, sicuti non sufficit, vt Clericus ad sæculare iudicium trahatur, sed est longè diuersa ratio. Nam, vt rectè Coninch. *disp. 9. dub. 1. num. 12.* hoc præceptum in gratiam priuatorum latum est: at priuilegium Clericorum non in illorum gratiam, sed in gratiam, & reuerentiam Ecclesiastici Ordinis, & status concessum est.

7. Hæc tamen licentia debet esse expressa, & formalis, nec sufficit præsumpta; & meritò, ne aliquando contra voluntatem pœnitentis eius confessio reueletur: quod sine dubio sæpè contingeret, putans Confessarius gratam esse pœnitenti eam reuelationem, cùm tamen ingrata sit. Atque ita docent Nauarr. *in cap. Sacerdos. de pœnitent. dist. 6. num. 151.* Couaru. *2. p. decretal. cap. 8. num. 11.* Suar. *de pœnitent. disp. 33. sect. 5. n. 14.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 6. cap. 1. num. 14.* Laymann. *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 14. num. 14.* Coninch. *disp. 9. de pœnitent. dub. 1. num. 23.* contra Altisiodoren. *libr. 4. tract. 6. cap. 3. q. 7.*

8. Deinde debet esse spontanea, & libera. Nam vi, dolo, & metu extorta censenda est, ac si concessa non esset, tum ob reuerentiam sacramenti, tum ne foueantur iniuriæ, tum vt pœnitens securus sit de secreto. Atque ita docent Nauarr. *dicto cap. Sacerdos. num. 158. & in sum. cap. 8. num. 15.* Suar. *sect. 5. num. 14.* Fagund. *cap. 1. num. 10.* Graffis *lib. 1. decis. cap. 23. num. 15.* Quòd si obiicias: Sæpè pœnitens obligatur peccatum suum aperire ad impediendum damnum graue innocentis: poterit ergo tunc à Confessario cogi, vt licentiam concedat. Respondeo, nullatenus hanc coactionem esse permittendam. Nam, si hæc obligatio pœnitenti incumbit, antequàm ei absolutionem concedas, negare vtique debes absolutionem, si firmiter non proponat obligationi satisfacere: si verò post datam absolutionem ea obligatio noscatur, petita licentia monendus est pœnitens, & rogandus, vt concedat: si renuat, dissimulandum est: præstat enim sigilli inuiolabilis obseruatio cuicunque damno, quod violatione sigilli vitari poterat. Ægidius de Coninch. *disputat. 8. dub. 1. num. 14.* Layman. *lib. 5. tract. 6. cap. 14. num. 14.*

9. Præterea semel concessa licentia reuocari ad libitum potest; quia eius vsus pendet ex voluntate concedentis. Vnde non licet Sacerdoti, neque in personis, neque in tempore, neque in aliqua circunstantia excedere modum in licentia præscriptum, vti benè notauit Nauarr. *dicto cap. Sacerdos. num. 127. & 154.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 23. num. 2.* Suar. *de pœnit. disp. 33. sect. 5. num. 7.* Fagundez *de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 1. num. 18.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 15.*

10. Sed qualiter hæc licentia concedi debet, ne sacerdos violator sigilli præsumatur? Aldret. *lib. 2. de religiosa discipl. cap. 19. §. 1. n. 6.* affirmat, in scriptis concedi debere: aliàs accusatus sacerdos de violatione sigilli non valebit se defendere. Fateor, in casu graui hoc expedire: sed plerumque nec necessarium est, neque expediens. Et quidem ad valorem licentiæ conueniunt omnes, scripturam necessariam non esse, sed verbo tenus concedi posse. Ad defensionem item sacerdotis accusati scriptura non requiritur: solius enim sacerdotis testimonio asserentis sibi à pœnitente concessam esse licentiam, creditur, & pœnitenti incumbit onus probandi contrarium, vt rectè docuit Decius *cap. 1. de exceptionib. n. 27.* Lapus *alleg. 94.* Capua *lib. 1. decis. cap. 23. n. 16.* Henriq. *lib. 6. de pœnitent. cap. 19. nu. 10.* Quod difficillimè facere potest, cùm hæc concessio secreta omninò esse soleat. ex alia parte non expedit regulariter in scriptis licentiam à pœnitente expostulare: quia ei onerosum esset, & periculo publicationis maioris expositum, vt benè notauit Suar. *disp. 33. sect. 1. n. 14.* Capua *lib. 1. decis. cap. 23. n. 15.* Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 1. n. 23.*

11. Quòd si sacerdos, vt ab accusatione violati sigilli se defendat, afferat, aliunde quàm ex confessione rem agnouisse, tenetur exceptionem probare, eiúsque probationi standum est, tametsi accusator contrarium probauerit; tum, ne præsumatur delictum præcipuè in Iudice; tum ob reuerentiam sacramenti, ne censeatur offensum violatione sigilli. Atque ita docent Suar. *sect. 8. n. vlt.* Mascard. *de prob. concl. 1286.* Aldret. *lib. 2. de relig. discipl. §. 1. n. 7.* Ant. Gabr. *tit. de testib. concl. 2. n. 28.* Sacerdoti autem accusato de violatione sigilli nullo modo expedit desistere à via se defendendi, quòd ex licentia pœnitentis factum sit: quippe est via securior, cùm in aduersarium transferatur onus probandi contrarium, quod vix facere potest. Hoc tamen crederem intelligendum esse, quando reuelatio sigilli in bonum pœnitentis, vel alterius cessit absque læsione honoris, & famæ. Nam, si reuelatio sigilli in damnum pœnitentis, vel alterius cessit, Confessario incumbit onus probandi ex licentia pœnitentis factum esse: quippe præsumi non potest pœnitens voluisse, quod sibi nociuum erat. vt optimè notat Bernard. Diaz *pract. c. p. 109.* Suar. *disp. 33. sect. vlt. n. 4.* Verùm, si licentiam fuisse concessam probare non potuerit, & electa via, quòd aliunde quàm ex notitia confessionis peccatum reuelatum agnouerit, si probationi succumbat, non pœna ordinaria, sed arbitraria puniendus est, vti docuerunt Nauarr. *in dicto cap. Sacerdos. n. 163.* Farinac. *praxi quæst. 51. à n. 95.* Menoch. *lib. 1. de præsumpt. q. 89. n. 26.* Suarez *de pœnitent. disp. 33. sect. 8. in fine.* Fagund. *de secundo Ecclesiæ præcept. lib. 6. cap. 1. circa finem n. 24.*

12. Qualitas obligationis seruandi sigilli ita grauis est, vt leuitatem materiæ non admittat. Nam esto verum sit, quod reuelatur, & pœnitenti non noceat, sacramentum i, sum, in cuius reuerentiam sigillum præcipitur, grauissimè offenditur cuiuscunque peccati manifestatione, sicuti ex communi sententia docent Nauarr. *cap. Sacerdos n. 39.* Suar. *disp. 33. sect. 1. n. 12. & sect. 3. n. 2.* Henriq. *lib. 6. c. 19 n. 3.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. n. 24.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. pun. 1. circa finem,* aduersus Ledesm. *2. p. 4. q. 13. art. 1. cap. 5.* asserentem, reuelationem venialis peccati leue peccatum esse.

13. Pœnæ violantibus sigillum nullæ sunt ipso iure impositæ. Nam pœna depositionis, & perpetua in Monasterium detrusio, quarum fit mentio in cap. *Sacerdos de pœnit. dist. 6.* & cap. *Omnis vtriusque sexus de pœnit. & remission.* non ipso iure latæ sunt, sed ferendæ.

14. Iudex huius delicti non est sanctæ inquisitionis tribunal, nisi delictum hæresi mixtum fuerit: sed est Prælatus Ecclesiasticus, cui accusatus sacerdos subiicitur, vt relato Molfesio *tract. 7. cap. 23. à num. 68.* notauit Bonac. *disp. 5. quæst. 6 sect. 5. pun. 1. in fine.*

§. II.

Ex qua confessione, & ad quæ sacrum sigillum extendatur.

1. *Obligatio sigilli ex confessione facta sacerdoti, saltem existimato, animo, & intentione recipiendi absolutionem nascitur.*
2. *Si alia intentione accedat pœnitens, non obligatur sacro sigillo.*
3. *Extenditur obligatio ad peccata in confessione audita, & quatenus ibi cognita sunt.*
4. *Expenduntur in particulari, quæ cadant sub sigillum.*
5. *Complices peccatorum, aliásque circunstantias, quæ non sunt materia confessionis, licet pro declaratione materiæ dicta sint, aliqui censent sub sigillo comprehendi.*
6. *Verius est oppositum.*

1. Obligatio sigilli seruandi solùm nascitur ex confessione facta sacerdoti, saltem existimato, intentione recipiendi absolutionem. Quia est confessio homini facta, quatenus Iudex est in hoc sacramentali foro. Atque ita docet D. Thomas communiter receptus *in 4. dist. 21. quæst. 1.* Dixi, *Sacerdoti:* quia ex confessione facta laico, vel Clerico inferiori sic cognito, hæc obligatio nasci non potest: quia non fit iudici à Christo designato, vt benè notarunt Suar. *disp. 33. sect. 2. nu. 2.* Vasq. *quæst. 93. art. 4. dub. 2. num. 6.* Coninch. *disp. 9. dub. 3. n. 4. & 5.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 2.* Dixi, *existimato:* quia saltem ex intentione pœnitentis confessio sacramentalis est: quod videtur sufficiens, vt sigilli confessionem inducat, sicut docuit Scotus *in 4. dist. 17. q. 1.* & *dist. 18. qu. 4. art. 5. concl. 5.* Suar. *sect. 2. num. 5.* Vasq. alios referens *num. 4.* Layman *lib. 5. sum. tr. 6. cap. 14. n. 16. vers. Inter.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. n. 8.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 6. sect. 5. punct. 2. n. 2.* Quod à fortiori procedit, si confessio facta fuerit sacerdoti iurisdictione carenti, vt notant prædicti Doctores. Dixi, *intentione recipiendi absolutionem:* tametsi de facto ob indispositionem non receperit; quia esse absolutioni indispositum non impedit obligationem sigilli, ex omnium sententia, teste Suarez *disputat. 33. sect. 2. num. 8.* eò quod non impediat intentionem recipiendi absolutionem, si capax extiterit; sin minùs exhortationibus disponatur, vt dignus absolutione fiat.

2. Verùm, si alia intentione, quàm recipiendi absolutionem sacerdoti peccatum fateris; tametsi inde obligatio secreti naturalis oriatur, non tamen sacri sigilli: quia ea confessio, etiam ex intentione pœnitentis, non est sacramentalis, cùm ad sacramentum conficiendum non dirigatur. Vnde, si gratia solùm petendi consilij ad sacerdotem accesseris, petieris, vt sub sigillo confessionis dicenda reciplat; non obinde is se sigillo obligatur. Sic post alios antiquiores: quos refert Nauarr. *sum. cap. 18. num. 53.* Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 13. num. 6.* Suar. *disp. 33. sect. 2. num. 7.* Vasq. *quæst. 93. art. 4. dub. 2. in fine* Layman *lib. 5.*

lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 2. vers. Ex his. Bonac. *disp. 5. quaest. 6. sect. 5. pun. 2. num. 3.* Quod à fortiori procedit, si peccatum manifestasti, non animo impetrandi absolutionem, sed Confessorem decipiendi, vel ad malum inducendi; tametsi contrarium verbis exprimeres: quia illa non est confessio, sed deceptio, & sacrilega simulatio, sicuti notarunt Suar. *dicta sect. 2. num. 7.* Vasq. *dub. 3. n. 8. & dub. 10. n. 5.* Henriq. *lib. 9. cap. 19. & 21.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. num. 7.* Bonac. *disp. 5. quaest. 6. sect. 5. p. 1. num. 5.*

3. Hoc sacrum sigillum extenditur ad peccata in confessione audita, & quatenus ibi cognita sunt. Notanter dixi, *quatenus ibi cognita sunt*: neque enim ob confessionem impediri debet Confessarius notitia peccati aliunde accepta vti vt benè tradunt Supplemen. S. Thom. *quaest. 11. art. 3.* Valen. *t. 4. disp. 7. quaest. 13. p. 4.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. concl. 2. num. 9.* Layman *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 14. num. 3.* Bonac. *disp. 5. de poenitent. quaest. 6. sect. 5. p. 2. num. 9.* Vnde, si extra confessionem noueris, Petrum res tuas furatum esse, poteris, non obstante confessione facta, eum de latrocinio accusare. Si autem latrocinij notitiam ante confessionem habuisti, & accusare decreuisti, expediret omnino, ne illius confessionem exciperes, sed alteri Sacerdoti confitendum remitteres, ne accusatione post confessionem factam instituta suspicionem violati sigilli gigneres. Ad idem est, si vsurarij, vel concubinarij publici confessionem excepisses, & inabsolutum remitteres, posses à Communione repellere non ob indispositionem in confessione cognitam, sed ob non exhibitam satisfactionem, & scandalum non sublatum. Ob quam causam etiam à sacro conuiuio repellendus esset, etiamsi ei absolutionem concessisses, quia in iis non vteris scientia per confessionem comparata, sed aliunde acquisita Sic aliis relatis docent Suar. *disput. 33. sect. 3. num. 7.* Vasq. *quaest. 93. art. 4. dub. 7.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. concl. 2.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 3.* Cauendum tamen maximè est, vt benè praedicti Doctores monent, ne propter notitiam ex confessione acceptam aliquid amplius, vel certiùs affirmetur, aliàs violaretur sigillum.

4. Igitur cadunt sub sigillum primò peccata mortalia etiam in genere: non enim tibi licet significare, poenitentem peccatum mortale commisisse: quia per se est occasio infamiae, & sacramentum exosum reddit. Sic omnes Doctores, teste Coninch *disp. 9. dub. 1. n. 10.* Secundò, sub sigillo continentur peccata quantumuis publica, si aliunde ea noueris, quia dum ex confessione nosti, sigillata est ea notitia, vt benè Coninch. *n. 12.* Tertiò, sub sigillo seruari debent peccata absque vllo dolore confessa, quinimò quae committenda narrantur, si ex intentione se disponendi ad absolutionem mediis sacerdotis exhortationibus dicta fuerunt: quia ea confessio iniqui propositi saltem ex intentione sacramentalis extitit: atque ita aduersùs Innocent. & Abbat. *in cap. Omnis vtriusque sexus. de poenitent. & remission. in fine.* & Alens. *4. p. q. 78. membr. 2. art. 2.* Syluest. *verbo, Confessio, 3. q. 5.* docuerunt Maior *in 4. dist. 21. qu. 3. argum. 4.* Adrian. *in 4. de confess. § His praemissis.* Layman. *lib. 4. sum. tract. 6. cap. 14. n. 5.* Suar. *disp. 33. sect. 2. n. 8.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. n. 3.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 2. num. 7.* Quartò, sigillum comprehendit omnia peccata venialia in specie: quia haec, vel alia peccata poenitentem commisisse, & confessioni detulisse non est per se cognitum, vt rectè dixit Coninch. *disp. 9. de poenit. dub. 1. n. 10.*

5. Solùm est difficultas, an sub sigillum cadant complicis peccata, aliaeque circumstantiae, quae ad explicandum peccatum narratae sunt: v. g. vt homicidium à te factum explicares, narrasti, Petrum tibi socium fuisse, quod dicere necessarium non erat. Item, declarasti, te fuisse ad sacros Ordines promotum, cùm esses illegitimus, vel procurasse, vt Petrus illegitimus promoueretur. Item, te iactasti de generis nobilitate, vel consuluisti alteri iactationem, falsò tamen. Dubium ergo est, an complicis peccatum, aliique naturales defectus ita sub sigillo debeant contineri, vt ob nullam causam manifestari possint. Et quidem contineri sub secreto naturali strictius obligante, quàm si extra confessionem cognita essent ob reuerentiam sacramenti, omnes Doctores firmant: sicuti etiam asserunt, si ex eorum manifestatione, aliqua, etsi leuis suspicio audientibus daretur, omninò sub sigillo inuiolabili celanda esse. At secluso hoc periculo negant Ledesm. *2. p. 4. q. 40. art. 2. concl. 2.* & Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 3. n. 3.* praedicta sub sacro sigillo contineri: quia non sunt materia confessionis: at sacri sigilli materia esse non potest, quae materia confessionis non est, neque ad absolutionem dirigitur Ergo, &c.

6. Sed placet communem sententiam sequi, nempe, ea omnia, quae ad peccati confessi explicationem aliquo modo conduxerunt, quaeque personam infamant, seu dehonestant sub sigillo contineri: secùs verò quae nullo modo ad confessionem attinent, sed incidenter dicta fuerunt. Sic tradit *in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. concl. 3.* Nauarr. *cap. Sacerdos. de poenit. dist. 6. num. 51.* Suar. *disp. 33. sect. 3. n. 5.* Valent. *4. disp. 1. q. 13. pun. 1.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 4.* Coninch *disp. 9. de poenitent. dub. 1. n. 3.* Bonac. *disp. 5. de poenit. q. 6. sect. 5. pun. 2. n. 10.* Ratio est: quia licèt praedicta non sint materia confessionis, conducunt tamen, saltem ex opinione poenitentis, ad materiae explicationem. Debent ergo sub sacro sigillo seruari, aliàs odiosa redderetur confessio, si scirent poenitentes, praedicta diuulgari in aliquo casu posse, mallentque saepè eorum peccata reuelari, quàm eos defectus, & circumstantias. Quando autem ea, quae in confessione manifestantur, ad explicationem peccatorum dicta non fuerunt, nulla superest causa, ob quam sub sigillo confessionis contineri debeant.

§. III.

Qualiter sacrum sigillum seruandum sit.

1. *Nec verbis, nec signis manifestanda est confessio.*
2. *Si plurium confessiones excipiens dicas de aliquibus venialia tantum confessos esse, violas sigillum.*
3. *Item, si asseras, poenitentem non absoluisse, nulla causa expressa.*
4. *An teneatis dare schedulam, & testimonium de confessione.*
5. *Quid de quodam vsu Ecclesiae Compostellanae.*
6. *Si de publico vsurario, latrone, &c affirmes, confessum esse sua latrocinia, violas sigillum.*
7. *Item, loqui de peccatis cum his, qui norunt.*
8. *Aliquando ex sola manifestatione confessionis, talibus circumstantiis facta, violatur sigillum.*
9. *Reuelare peccata venialia in specie est contra sigillum.*
10. *Quid de narratione peccatorum in genere, nulla persona nominata.*
11. *Grauissimum est in praedicta narratione periculum violandi sigillum.*
12. *Qualiter monendus est Gubernator ciuitatis de graui damno reipublicae in confessione cognito.*
13. *Qualiter respondere debes Iudici interroganti de auditis in confessione.*
14. *Non potes cum poenitente loqui, absque eius facultate de auditis in confessione.*
15. *Si apprehendas errorem commissum, potes, & debes. Firmant plures. Verius est oppositum.*
16. *Ex licentia poenitentis complex corrigi potest.*
17. *Nequis notitia confessionis vti ad actiones, quas pro libito omittere non potes.*
18. *Ad actiones externas, quae in poenitentis damnum non cedunt, benè poteris ea notitia vti.*
19. *Plures affirmant, te ea notitia vti posse ad priuationem suffragij, beneficij, &c. si absque suspicione peccati fieri possit.*
20. *Verius est nullo modo licere.*
21. *Satisfit contrariis.*

1. Recepta est omnium sententia confessionem sic debere esse sigillo munitam, vt nec verbis, nec factis directè, vel indirectè manifestes. Habetur cap. *Omnis vtriusque sexus. de poenitent. & remiss.* ibi, *verbo, vel signo, vel alio modo aliquatenus prodas peccatorem.* Vt ergo constet, quando haec manifestatio, seu violatio sigilli contingat, quando non, placet frequentiores casus referre.

2. Primo censeo, te sigillum violare, si plurium confessiones excipiens, dicas de aliquibus, tantùm venialia peccata fassos esse: tacitè enim denotas, reliquos mortalia habuisse. Excipe, nisi specialis aliqua ratio hoc dicendi subesset, sicuti notant Nauarr. *cap. 8. num. 3. & 9.* Vasq. plures referens *q. 93. art. 4. dub. 3. num. 1. & 2.* Suar. *disp. 33. sect. 3. n. 9.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. n. 13.* Ad idem est, si audita duorum, vel trium confessione, vnum specialiter commendes, nisi specialis aliqua causa subsit huius commendationis; periculum non leue est violandi sigillum: indicas enim, alios commendatione dignos non esse. Sic Nauarr. *cap. 8. n. 4.* Valen. *disp. 7. q. 13. p. 3.* Laym. aliis relatis *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 7. in fine.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 2.* Secundò, violabis sigillum, si dicas, poenitentem non esse confessum peccatum, quod fecit: quia reuelas defectum integritatis, quem poenitens in confessione commisit. Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 6. vers. Simile.*

3. Tertiò, sigilli violator es, si asseras, poenitentem non absoluisse: nam etsi ob varias causas negari absolutio possit, regulariter ob indispositionem poenitentis negatur, ac proinde negata absolutione, absque causae expressione, sinistra de poenitente suspicio concipitur, quod ex notitia confessionis illicitum est. Sic docent Suar. *disp. 33. sect. 3. n. 7. & sect. 6. n. 1.* Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 2. n. 9.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. pun. 4. n. 6.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 8.* Coninch. *disp. 5. dub. 1. n. 14.* aduersùs Caiet. *verbo, Confessio necessaria. § Quintum.* Secùs esset, si exprimeres causam non concessae absolutionis, quaeque in poenitentis iniuriam non cedit, vt quia confessio ob superueniens impedimentum perfici non potuit, vel, quia nullum peccatum poenitens confessus est: quia in iis solùm manifestas, poenitentem confessum non esse, sicuti docuit Suarez *disp. 33. sect. 6. num. 2.*

4. Ex quo fit, si poenitens testimonium, seu schedulam Confessionis expostulauerit, vt eius Parocho, vel Iudici, vel aliis

constet, præcepto confessionis satisfecisse, nullatenus potes ei schedulam denegare, tametsi non absoluens: quia tacitè eius indispositionem, & impœnitentiam declarares, vel saltem illius suspicionem gigneres: vti docent optimè Medin. *l. 1. Instruct. cap. 4. casu* 5. Henriq. *lib. 6. c. 22. n. 3.* Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 4. in fine.* Coninch. *disp. 9. dub. 3. n. 14.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 8.* Quamuis contrarium sentiat Bonac. *disp. 5. de pœnitent. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 7.*

5. Quocirca approbare non possum vsum, quem in Compostellana Ecclesia Canonicus Cardinalis maior stabilire præsumit, ne vllus Confessarius schedulas confessionis peregrinis concedat, eò quod ipse testimoniales litteras, tum confessionis, tum Communionis tribuat. Nam esto, ipsi competat has litteras testimoniales tribuere, cùm ipsæ, quod attinet ad sacramentum Confessionis, ex sola relatione Confessarij concedi possint, si pœnitens iis contentus non sit, sed Confessarij testimonium exigit, non videtur a Confessario negari posse: quia petit, quod sibi vtile est, & secundùm communem Ecclesiæ vsum debitum. Et licèt, spectato iuris rigore, hoc testimonium non deberetur à Confessario concedi, si ipse Confessarius ante auditam confessionem omnibus pœnitentibus declararet, se confessiones excepturum, ea conditione, ne ad dandum testimonium obligari posset, quia ea conditione posita cedunt pœnitentes iuri, quod habent testimonium exigendi. At nullatenus expedit hic quasi contractus, præcipuè cùm fiat, ne Cardinali maiori lucrum, quod ex testimonialibus acquirit, diminuatur. Relinquendi ergo sunt Confessarij, vt suas schedulas, seu testimonia pœnitentibus exigentibus gratis concedant. Dixi, *testimonium confessionis concedendum esse pœnitenti, tametsi inabsolutum dimiseris*: quia in eo testimonio cùm non sit de absolutione, sed de confessione, quæ facta est, tametsi iniquè, nullum adest mendacium. Quòd verò ipse pœnitens eo testimonio abutatur, vt ad sacram Eucharistiam permittatur accedere, sibi tribuendum est, non Confessario, qui suo muneri satisfecit, vt benè notauit Laym. *lib. 5 sum. tract. 6 cap. 14 n. 8.*

6. Quartò, si de publico vsurario, latrone, concubinario, diceres tibi confessum esse sua latrocinia, fornicationes, &c. magna animi contritione, non est dubium, sigillum esse violatum, si aliunde, quàm ex confessione, ea peccata tibi nota non erant: nam esto publica fuerint, & audientibus manifesta, tu autem aliunde, quàm ex confessione non noueras. Teneris ergo sub sigillo seruare, aliàs sæpè ob imprudentiam, & ignorantiam præsumeres dubia, & occulta, certa & publica esse, & vt talia diuulgares, quod sine dubio est grauissimum inconueniens. Atque ita docent Nauarr. *dicto cap. Sacerdos n. 62. & 66.* Caiet. *verbo, Confessio necessaria, condit. 3.* Suar. *disp. 33. sect. 3. num. 8.* Henriq. *lib. 6. cap. 20. num. 4.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. num. 17.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 9.* Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 6.* Idem existimo dicendum, si ex sola fama, Iudicisque sententia agnouisses, alium esse latronem, vel vsurarium, aut concubinarium, assereres specialiter latrocinia, & vsuras tibi confessa esse, quia tuo dicto, quantum ex te est, eius peccata certiora reddis, sicuti benè tradunt Nauarr. *cap. 8. n. 10.* Suar. Vasq. Coninch. *locis citatis.* Secùs crederem, si in genere affirmares, Petrum magna animi contritione sua peccata tibi confessum esse: quia ex vi huius dicti, neque mortale peccatum commisisse Petrum declaras, neque aliquid affirmas, ex quo ei infamia euenire possit, sed potiùs illius laudabilem animum, rectámque dispositionem explicas, vt rectè Ioan. Medin. *Cod. de confess. qu. 47. post princ.* aliàs 51. *de his, quæ à Confessore celanda sunt.* Coninch. *disp. 9. dub. 4. n. 53.*

7. Quintò, violares sigillum, si de peccatis tibi confessis sermonem haberes cum iis, qui ea rectè norunt, si tibi aliunde, quàm ex confessione, nota non erant: nam, quatenus ex te illa locutio procedit, manifestat, quæ omninò celanda sunt. Præterquàm, quòd ingratum est pœnitenti eius peccata in memoriam reuocari, & in conuersationem adduci, vt notauit Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 9.* Ob quam causam crederem tibi ab eo sermone abstinendum esse, tametsi ea peccata aliunde, quàm ex confessione nouisses.

8. Sextò, quamuis sigillum plerumque non violes, asserens, aliquem tibi confessum esse, aliquando tamen id affirmare potes, vt ex circunstantiis suspicionem ingeras, casum reseruatum, vel aliam grauem culpam confessum fuisse: quo casu sigillum indirectè violas sicuti aduertit Suar. *disp. 33. sect. 3. num. 4.*

9. Septimò, etsi affirmare de pœnitente, peccata venialia fuisse confessum, nulla sit sigilli violatio: quia tacitus in specie peccatis solùm manifestas pœnitentem esse confessum, siquidem confessio absque peccato saltem veniali esse non potest. At, si diceres, pœnitentem minutissimis suis peccatis tibi molestum esse, vel aliis narrationibus superfluis caput obtundere, veriùs credo, te sigillum violaturum, non, quia peccatum aliquod manifestas, sed, quia manifestas pœnitentis naturalem defectum, scilicet, scrupulosum, & impertinentem esse: qui tamen defectus, vtpote ex peccatorum confessione cognitus, sub secreto confessionis seruari debebat. Atque ita docent Coninch. *disp. 9. de pœnit. dub. 1. n. 12.* Laym. *lib. 5 sum. tract. 6. c. 14. n. 6.* contra Nauarr. *cap. 8. n. 12.*

10. Octauò, tametsi nulla sit violatio sigilli, si in genere nulla nominata persona Confessor narret peccata grauia sibi confessa, ex qua narratione nec leuis suspicio committentium haberi possit, quippe ea narratione nulli fit iniuria, neque in vllus grauamen redit, vt benè docuit Syluest. *verb. Confessor, 3. q. 5.* Nauarr. *c. 8. n. 15. & in c. Sacerdos. de pœnit. dist. 6 n. 47.* Consultissimum tamen est, ab ea locutione abstinere, præcipuè coram multis, & aliquibus circunstantiis expressis; partim, quia rudes præsumunt, sigillum esse violatum; partim, quia sagaces inde in suspicionem committentium venire possunt, vt rectè aduertit Nauar. *dicto c. Sacerdos n. 81.* Henriq. *lib. 6. c. 21. n. 6.* Coninch. *dub. 1. n. 16.* Laym. *c. 14. n. 10.* Quod a fortiori procedit, si aliqualiter personas scelera committentium exprimeres: vt, si diceres: Plura adulteria audiui ab eo, cuius confessionem primò excepi: facilè enim inuestigari potest, quinam fuit, præcipuè cùm aliquando primò tibi confessum potuisti nominare, vt benè ex Medin. notauit Layman. *supra.*

11. Hinc fit, grauissimum periculum esse violandi sigilli, si in aliquo oppido, & fortè non amplo, vbi paulò antè confessiones excepisti affirmas plura peccata grauia commissa, plures confessiones generales ex necessitate excepisse. Etenim ex tali dicto illa Communitas nō leuiter infamatur, cuius infamia in pœnitentes, tanquàm illius membra, deriuatur: & qui de aliquibus sinistram conceperant opinionem ob tale delictum, in ea firmantur. Atque ita docent, S. Anton. *3. p. tit. 17. cap. 22. § 3.* Nauarr. *c. Sacerdos n. 54. & c. 8. n. 16.* Henriq. *l. 6. cap. 21. nu. 6.* Coninch. *disp. 9. dub. 1. num. 16.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 10.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 3.* Et hæc efficaciùs vrgent, si de aliqua exigua Communitate, & alioqui religiosa dicantur, Collegio, scilicet, Religiosorúmque Conuentu: in his enim credit Ægidius de Coninch sigillum violari. Expedit ergo, ab his omnibus abstinere.

12. Nonò, tametsi licitum sit cognita conspiratione de ciuitate prodenda, vel occisione innocentis intentata, monere Gubernatorem, vt inuigilet, & innocentem, vt se custodiat, si absit periculum, ne ex tali narratione rei comprehendantur, vel aliqualiter agnoscantur, summa tamen prudentia, & circunspectione faciendum est, ne id periculum subsit: nam sæpè ea notitia accepta conspiratores inuestigantur, & tandem comprehenduntur: ideóque expedit omninò, si fieri potest ex licentia pœnitentis, eam monitionem fieri. Atque ita docent Henriquez *lib. 6. c. 22. n. 2. & 3.* Ægidius de Coninch. *disp. 9 de pœnitent. dub. 1. n. 17. & 18.* Laym. *c. 14. n. 11.*

13. Decimò, si à Iudice rogeris de peccato in confessione audito, affirmare debes, etiam cum iuramento, te nihil scire, subintelligendo, vt reuelare possis, sicuti ex communi sententia firmant Nauarr. *cap. 8. n. 19.* Valen. *q. 13. p. 4.* Henriq. *lib. 6. cap. 19. n. 7.* Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 13. n. 8.* Suar. *disp. 33. sect. 6. à n. 6.* Ægid. *disp. 9 dub. 1. in fin.* Laym. *lib. 5 sum. tr. 6. c. 14. n. 12.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 31.* Quinimò, si iniquè peccatum manifestares, asserunt, pluribus relatis Couar. *2. p. decr. c. 8. n. 9. & 10.* Fag. *l. 6. de 2. Eccles. præc. c. 1. n. 8.* tuum dictum, vtpote contra iuris ordinem extortum, nullius considerationis esse nullámque fidem facere. Quod si à Iudice, vel à priuata persona rogatus fueris, an pœnitens confessus sit peccatum aliquod notorium, & publicum; nequaquam id affirmare, nec negare debes, vt benè notauit Ægid. *disp. de pœnitent. dub. 1. in fin.* Nam, si affirmas, confessum esse, auges peccati commissi certitudinem: si negas, ingeris audientibus suspicionem non fuisse pœnitentem integrè confessum. Deinde nunquam licitum tibi est, aliquem absque absolutione dimissum affirmare absoluisse: quia in nullo sensu ea propositio affirmatiua, vera esse potest: neque etiam è contra asserere licet, negatam fuisse absolutionem: quia, vt *superiùs* dixi, sinistra opinio de pœnitente firmaretur: sed his iniquis interrogationibus respondere debes, te tuo officio functum esse: expedítque, vt interrogantem obiurges, etiamsi superior sit, quòd similia interrogare audeat, cùm confessionis sigillum ob nullam causam violari possit.

14. Superest triplex quæstio. Prima, an violes sigillum, si cum pœnitente loquaris de peccatis, aliísque circunstantiis ex sola notitia confessionis cognitis? Si ex licentia expressa pœnitentis id fiat, licitum est. Censetur autem pœnitens licentiam expressè concedere, si ipse priùs loqui incipiat, vt docuerunt Suar. Laym. & Bonac. statim referendi. At facultate à pœnitente non concessa, illicitum per se est, quia sigillum non solùm obligat audita in confessione tegere, sed ne ob illa pœnitens exprobretur, aut pudore afficiatur, sicuti tradit Suar. *disp. 33. sect. 5. in princ.* & Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. pu. 4. n. 8. & 11.* Laym. *l. 5 sum. tract. 6. c. 14. n. 9 fin.* tametsi contrarium videatur sentire Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 10 n. 9.* cum Ioan. Med. *q. de his, quæ à Confess. celanda sunt. vers. Inde vltrà.*

15. Solùm est dubium, si deprehendas errorem commisisse in confessione, an possis pœnitentem monere, si ipse neget facultatem loquendi de auditis. Suar. *disp. 33. sect. 5. n. 3.* Laym. *dicto c. 14 n. 15.* affirmant, & satis probabiliter, te posse, imò etiam debere: quia ea locutio non censetur esse extra confessionem

sed

sed intra, cùm ad præteritam confessionem perficiendam dirigatur, ideoque pœnitens videtur irrationabiliter inuitus. Sed verius oppositum censeo cum Victor *sum. de confess. num.* 195. Man. Rodrig. *sum cap.* 55. *conc.* 12. *n.* 15 Philiarch. *de offic. Sacerd. l.* 2. 1 *p. c.* 26. § *si Sacerdos*. Soto *de tegendo secreto, dub.* 4. *in fine*. Sanch. *l.* 3. *de matrim disp.* 16. *n.* 3. *& n.* 15. Fagundez *de* 1. *Eccles. precep. l.* 6 *c.* 4. *n.* 33. Quia ea locutio esset tacita peccati exprobratio, neque vllo modo cum confessione præcedenti coniuncta: nam esto fiat ad illius defectum reparandum, ea reparatio distincta est à confessione, & contra voluntatem pœnitentis. Et addunt, neque improbabiliter Sanch *num.* 16. & Tolet. *l.* 3. *sum. cap.* 16. *num.* 4. & Fagund. *n.* 32. se non credere, teneri confessorem petere licentiam à pœnitente, vt eum moneat de peccato, quod vult admittere; sed tantùm in confessione teneri eam monitionem præstare. Nam vt tradunt D. Thom. *in* 4 *dist.* 21. *qu.* 3. *ar.* 1. *n.* 20. Syluest. *Confessio*, 3. *qu.* 14. ex auditis in confessione non arctatur Confessor ad aliquid faciendum, vel omittendum, vel remedium adhibendum extra illam: ea enim notitia est ad solū pœnitentiæ forum. Præterquam quòd multi pœnitentes ægrè ferent, eam licentiam peti, & peccati confessi memoriam refricari: vellent enim peccata omninò memoria excidisse.

16. Quæstio secunda, an violetur sigillum corrigendo complicem? Constat ex *superius* dictis violari, si absque licentia expressa pœnitentis fiat. At ea concessa non desunt, qui id affirment, vt videre est in Palud. *in* 4. *dist.* 21. *qu.* 3. *ar.* 2. *conc* 2. Soto *dist.* 18 *q.* 2. *ar.* 6. *ad* 4. Angel. *verbo, Confessio*, 1 § 3 Rosel. *ibi*, § 6. Bannes 2. 2. *q.* 33. *in fine*. Mouentur primò: quia inordinatum videtur, vti notitia confessionis ad externas actiones à Sacramento distinctas. Secundò, non potest esse efficax hæc notitia ad correctionem: partim, quia corrigendus negare potest delictum, & ei est fides adhibenda æquè ac pœnitenti: partim, quia ad denunciationem procedi non potest, vtpote quæ publicitatem delicti requirit. Cùm ergo correctio ad denunciationem dirigatur, & denunciatio fieri non possit, & correctio cessare debet.

Cæterum omnino dicendum est, ex licentia pœnitentis licitum esse complicem corrigere, eiusque spirituale bonum procurare, quando alia via obtineri non potest. Sic multis relatis firmat Suar. *disp.* 33. *sect.* 4. *à num.* 4. ea præcipuè ratione: quia hæc correctio non est contra sigillum, cùm fiat ex facultate pœnitentis, in cuius gratiam, & fauorem peccata confessa secretò seruanda sunt. Neque est contra reuerentiam debitam sacramento confessionis, vti notitia ibi comparata in bonum spirituale alterius. Vnde enim hæc indecentia oriri potest? Neque item est medium inutile, sed potius est efficax, ad correctionem faciendam: nam, quòd corrigendus negare possit delictum, non obest, aliàs numquam liceret ex sola relatione socij criminis complicem corrigere, contra August. relatum *in cap. Si peccauerit.* 2. *quæst.* 1. præterquam quod plerumque id non contingit. Neque denique est verum, non posse ad denunciationem procedi, si pœnitens licentiam tribuat: potest vtique ad denunciationem paternam, qua superior, vt pater, consilio, & exhortatione corrigere subditum possit, non tamen ad denunciationem iudicialem, quia hæc esse non potest dum delictum occultum est.

17. Quæstio tertia, & grauissima, an vti possis notitia à confessione excepta ad exteriores actiones regulandas? Quando actiones eius conditionis sunt, vt pro libito confessoris non possint omitti, sed necessario adhibenda est causa, sicuti contingit in ministratione publica Eucharistiæ, Ordinis, Matrimonij, constans est omnium sententia, si hæ petitæ denegentur pœnitenti ob notitiam ex confessione comparatam, violari sigillum. Etenim ex hac denegatione oritur rationabilis suspicio alicuius indignitatis, & peccati confessi manifesta exprobratio, sicuti bene expendit Vasq *qu.* 93. *art.* 3. *dub* 8. & habetur *c. Si Sacerdos. de offici o Ordinar. c. fin.* 6. *qu.* 2. *c. Cùm non ab homine. de sentent. excommunicat.*

Hinc fit non posse à confessario iniungi pœnitentiam, quæ aliis suspicionem ingerat, vel alicuius grauis peccati in genere, vel alicuius leuis in specie: quia esset tacita sigilli violatio. Deinde fit, non posse pœnitenti, vel alteri insidias parari, vt in peccato comprehendatur: quia hæ sine probatione in foro externo parari non possunt. Etenim insidiarum paratio est quædam peccati punitio, & reprehensio, & semper denotat malum aliquod velle perpetrare insidiatum: ac proinde est manifesta peccati confessi reuelatio, vel exprobratio. Atque ita docent tanquam certum Coninch. *disput.* 9. *dub.* 4. *num.* 60.

18 Verùm, si loquamur de actionibus, quæ pro libito confessarij exerceri possunt: adhuc distinguendum est, si nullatenus cedunt in pœnitentis damnum, vel peccati confessi suspicionem, exerceri optimè possunt, non obstante sigilli obligatione, vti docuit latè Sanch. *l.* 3. *de matr. disp.* 16. *à n.* 4. Quocirca poteris consulere virum doctum in re dubia, sine periculo cognitionis personæ. Deinde potes ex confessione vnius complicem examinare, absque eo, quòd ipse intelligat, vnde mouearis ad interrogandum. Præterea poteris rem propriam diligentius custodire. Item si nosti ex confessione Pauli, tibi Petrum parare insidias, poteris non exire domo; tametsi aliàs exiturus esses: & si cognoscas tibi præparatum venenum, poteris non suscipere: quia ex huiusmodi actionibus non reuelas Petro Pauli peccatum; sed solùm denotas Petro Paulum tibi confessum esse, quod non est sigilli violatio, vt rectè notauit Adrian. *in* 4. *de confess.* vbi de sigillo circa tertium principale. *vers. ad quintum* Sylu. *verb. Confessio*, 3. *q.* 19. Henriq. *l.* 6. *c.* 24. *n.* 5. Coninc. *disp.* 9. *dub.* 4. *n.* 54. Suar. *disp.* 33. *sect.* 7. *n.* 9. Laym. *l.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 14 *n.* 20. *q.* 1. Bonac. *disp.* 5. *q.* 6. *sect.* 5. *punct.* 4. *n.* 27. tametsi contrà sentiant Nauar. *c. Sacerdos. de pœnit. dist.* 6. *n.* 135. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4 *art.* 5. *post medium*.

Neque ab hac fuga, & defensione impediri potes, tametsi Petrus inde ad occidendum Paulum moueatur: quia non teneris, etsi laudabiliter posses, alienam vitam propriæ tuæ vitæ iactura defendere, vt bene notauit Laymann. & Coninch. *locis allegatis*. Neque ob hanc causam Sacramentum redditur per se odiosum, vt inquit Bonac. *suprà, numer.* 29. sed ad summum illud Sacramentum in tali occasione factum; quod vtpote rarum, & extraordinarium spectari non debet. Ad idem est, si scias, aliquem noctu è Monasterio egredi; poteris illum locum quæsito colore obseruare. Item, si scias, subditum aliquo in loco peccare, poteris per te, vel alium frequenter locum illum visitare: quia est quædam debita custodia, modò ex his actionibus nulla criminosi suspicio oriatur. Neque obest, quod ipse criminosus præsumat hæc fieri ob notitiam confessionis: nam cùm in illius commodum, & spiritualem vtilitatem cedant, censeri non debent peccati confessi exprobratio, sicuti censentur insidiæ: & docet Suar. *dicta disp.* 33. *sect.* 7. *n.* 9. Ægid. *disp.* 9. *dub.* 4 *n.* 68. inclinat Laym. *l.* 5. *sum. tr.* 6. *c.* 4. *qu.* 2. *circa finem*.

19. Si verò actiones in damnum, saltem temporale, pœnitentis cedant, quales sunt priuatio officij, prohibitio frequentis è domo egressus, remouere à loco, negatio secreti ad prælaturam suffragij, impeditio Matrimonij, Ordinis, & similium, allegata alia causa; Doctores diuisi sunt. Nam Nauar. *capit. Sacerdos de pœnitent. dist.* 6. *artic.* 1. *num.* 10. *ad* 1. *&* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *qu.* 4. *art.* 5. *ad finem*. Henriq. *l.* 6. *de pœnitent. cap.* 23. *n.* 3. inclinat Suarez *disp.* 33. *sect.* 7. *ad finem, & tom.* 4. *de relig. tract.* 10. *l.* 8 *cap.* 5. *à numer.* 12 *& seqq.* Gutierr. *de matrim. cap.* 61. *num.* 10. Vasq. *quæst.* 93 *artic.* 4. *dub.* 8. *num.* 5. & alij innumeri relati à Sanch. *l.* 3. *de matrimon. disp.* 16. *numer.* 1. affirmant liceret, quando ex supradictis actionibus nulla videntibus suspicio ingeritur peccati confessi. Mouentur primò: quia Sacerdos, ex vi sigilli solùm astringitur, vt confessionem tegat taliter, quòd nec pœnitenti, neque aliis occasionem tribuat malè de pœnitentibus suspicandi. At ex vi prædictarum actionum, neque pœnitenti, neque aliis malam suspicionem ingerit, cùm sint actiones, quæ ob alias infinitas causas absque vlla culpa pœnitentis fieri à Sacerdote possunt. Ergo. Quod verò pœnitens suspicetur, ob confessionem eas actiones à superiore fieri, non obest, quin superior eas exercere possit: quia ea suspicio non ex ipsis actionibus, quæ indifferentes sunt, vt ex hac, vel illa causa fiant, sed ex discursu pœnitentis oritur, quem non videtur confessor obligatus impedire. Secundò, superior ante confessionem factam ius habebat remouendi subditum ab officio, & loco, negandi suffragium. Ergo etiam post confessionem factam hoc ius retinere debet. Non enim confessio excepta iuri superioris præiudicare debet, sicuti non præiudicat notitiæ aliunde, quàm ex confessione exceptæ. Tertiò, sæpe pœnitenti officium, quod exercet, & locus, in quo habitat, occasio est delinquendi, obligaturque, pro suæ conscientiæ securitate, ea, si fieri potest, deserere. Ergo superior remouens à tali officio, & loco pœnitentem, nullam illi iniuriam, seu incommoditatem infert. Quartò, ad huiusmodi finem videtur reseruatio casuum statuta, vt superiores securiùs possent bono spirituali suorum subditorum consulere. Neque decretum Clement. VIII. de casibus reseruatis huic doctrinæ aduersatur. Nam ipse *in* § 6. inquit: *Tam Superiores pro tempore existentes, quàm confessarij, qui postea ad superioris gradum fuerint promoti, caueant diligentissimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur.* Quæ verba non est dubium præceptiua esse, tum ex modo, quo referuntur, tum quia statim subiungitur: *Atque ita per quoscunque Regularium Superiores, quicunque illi sint, fieri mandauit.* Non, inquam, hoc decretum obstat: quia asserere possumus, ibi solùm præcipi, & commendari, quòd aliàs iure diuino commendatum est de obseruatione sigilli; ne, scilicet, vllus superior ad exteriorem gubernationem vtatur notitia ex confessione excepta, quæ ex se suspicionem confessi peccati ingerat. Deinde notanda sunt verba, *ad exteriorem gubernationem*, quibus, vt expendit Suar. *tom.* 4. *de relig. tractat.* 10 *l.* 8 *capit.* 5 *num.* 12. indicatur, non prohiberi vsum notitiæ ex confessione exceptæ, ad interiorem gubernationem, & pœnitentis spiritualem profectum.

20. Nihilominus verius existimo, nullomodo licere vti notitia confessionis pœnitente non consentiente ad prædictas

dictas actiones exercendas, scilicet, ad remouendum subditum de officio, & loco, negandúmque secretò sacramentum, suffragium, & similia, tametsi nullus alius, præter pœnitentem, suspicerut ob confessionem fieri. Sic pluribus relatis firmat Sanch. *lib. 3. de matrim. disput. 16. num. 3.* Coninch. *disp. 9. dub. 4. num. 6. & 69.* Martin. Delrio *libr. 6. disquisit. mag. sect. 2.* Bonac. *disputat. 5. quæst. 6. sect. 5. part. 4. à numer. 14. & seqq.* Laymann. *libr. 5. summ. tract. 6. capit. 14. quæst. 2 numer. 22.* Cui sententiæ fauere intendit Clemens VIII. *in supradicto decreto.* Si enim solùm vellet obseruari, quod aliàs iure diuino certum est obseruari debere, non verbis præceptiuis vtpote superfluis; sed commendatitiis vteretur. Cùm ergo Clemens speciale præceptum tulerit, ne Regulares superiores notitia ex confessione accepta vterentur ad exteriorem gubernationem, manifestè indicauit prohibere voluisse illum vsum, qui aliàs sub opinione positus erat, licere. Quod in Societate expressè constat ex instruct. 5. & cap. 21. Ordinat. communium: ibi enim R. N. P. Claudius Aquauiua inquit: *Tametsi non desint Doctores, qui sentiant, saluo sacramentalis confessionis sigillo, iustis de causis licere nonnunquam Confessario, cùm id fieri potest sine vlla reuelata confessionis suspicione, vti extra confessionem notitia per confessionem habita: tamen, quia hæc doctrina, & eam exigit tantam circunspectionem, quam seruare perdifficile sit, & interim posset aliquando retardare subditorum libertatem, quam huius fori sanctitas, & nostra Societatis institutum requirunt in se ipsis, rebúsque suis Confessario aperiendis; idcircò visum nobis est in Domino statuere, sicut & seuerè statuimus pro reuerentia, qua semper Societas nostra coluit huius Sacramenti inuiolabile sigillum, & libertatem, vt omnes superiores diligenter caueant, ne vel ipsi, vel nostrorum aliquis supradictam doctrinam vsquam introducant, neque illam publicè, aut priuatim doceant, neque ea vtantur vllo modo, (nisi fortè de pœnitentis licentia:) sed ita prorsus in omnibus casibus nostris se gerant Confessarij, ac si in confessione nihil penitus audiuissent, sibique persuadeant, vt humanarum rerum regimen ab hoc sacramento longissimè distat, ita debere nullatenus ab eo pendere.* Hæc Claudius. Ratio conclusionis præcipua est: quia ex sigillo obligatur Confessarius, vt non solùm aliis sed nec pœnitenti absque eius licentia peccata obiiciat, exprobret, aut in memoriam reducat. At, si sumpta occasione confessionis pœnitentem remouet ab officio, & loco, in quo antea erat, vel officium, & locum procuratum, & petitum denegat, satis censetur peccatum confessum obiicere: siquidem præstat pœnitenti sufficiens fundamentum suspicandi, ob confessionem prædicta fieri. Ergo, &c. Deinde hoc vsu (si licitus esset) arcerentur homines à peccatis manifestandis, timentes, ne ob eorum manifestationem priuandi essent commoditatibus, & honoribus, quos haberent redderetúrque confessio nimis odiosa. Adde, quòd casuum reseruatio humanæ fragilitati intolerabilis esset: quomodo enim Clericus suo Episcopo auderet peccatum fateri, ex cuius manifestatione cognoscit, posse, sibi Ordines, & beneficia denegari? Item, esset inutilis: non enim cum graui suo detrimento obligari potest subditus peccata Prælato manifestare, ob quorum manifestationem probabiliter timet à beneficiorum, & officiorum consecutione remouendum esse, sicuti latiùs prosequitur Coninch. *disp. 9. dub. 4. à n. 64.*

21. Neque rationes in contrarium vrgent. Prima, & secunda ex probatione nostræ conclusionis solutæ sunt. Fateor namque, Confessarium illas actiones pro suo rationabili arbitrio exercere posse: nego tamen, vnquam exercere potuisse ob notitiam ex confessione acceptam, neque in illis circunstantiis, quibus præbere pœnitenti possit occasionem suspicandi ob confessionem fieri. Ad tertiam concedo, sæpè pœnitentem obligatum esse officium, & locum deserere: at, si obligationi renuit voluntariè acquiescere, nequit superior ob confessionis notitiam ad illius executionem compellere: sed potiùs se gerere debet, ac si nihil in confessione audiuisset. Ad quartum nego, ad huiusmodi regimen casuum reseruationem esse statutam: etenim reseruatio casuum introducta est, vt grauiores causæ à doctioribus, & prudentioribus iudicentur, & pœnitentes ab ipsis securiorem medicinam, & peccatorum remedium in foro sacramentali accipiant, & ex difficultate impetrandæ absolutionis grauitatem peccatorum agnoscant, eáque fugiãt. Non autem introducta est ad exteriorem gubernationem, quæ à Sacramento Pœnitentiæ nullatenus pendere debet.

§. IV.

Qui teneantur confessionis sigillo.

1. *Statuitur regula certissima.*
2. *Confessarius, dum ex sola confessione peccata nouit, tenetur.*
3. *Interpres necessarius tenetur.*
4. *Adstantes, sine quorum notitia fieri confessio non potuit, eadem obligatione adstringuntur.*
5. *Qui præter voluntatem pœnitentis casu, vel ex malitia confessionem audierunt.*
6. *Item ille, cui sacerdos iniustè confessionem manifestauit.*
7. *Consiliarius ex communi sententia videtur teneri.*
8. *Sed oppositum verius est.*
9. *Adstantes absque necessitate non obligantur.*
10. *Neque superior, cui petitur facultas pro casuum reseruatorum absolutione.*
11. *Neque inuentor chartæ, in qua scripta sunt peccata tenetur, tametsi eam Sacerdos amisisset.*
12. *Ob sigilli reuelationem nequeunt Magistratus inquirere.*
13. *Pœnitens non obligatur ad sigillum.*
14. *Qualiter obligati sigillo teneantur subire punitionem, si violent.*

1. Regula certissima est, omnes illos, qui ex confessione sacramentali peccata necessariò iustè, vel iniustè agnouerunt, teneri obligatione sigilli: aliàs Christus Dominus non satis pœnitentibus consuluisset, si obligationem sigilli non imponeret confessioni vtcunque exceptæ, redderetúrque confessio odiosa, & facilè homines ab illius vsu auerterentur. Sic D. Th. *in 4. dist. 21. qu. 3. art. 1. q. 3.* Scotus *dist. 17. q. 1. & dist. 21. q. 2.* Adrian. *in 4. de confess. q. de sigillo, § Secunda p.* Syluest. *verbo, Confessio, 3. q. 1.* Ioan Medin. *q. 46.* Nauar. *cap. 8. n. 4. & in cap. Sacerdos. de pœnit. dist 6. n. 41.* Suar. *disp. 33. sect. 4.* Coninch. *disp. 9. dub. 3.* Laym. *lib. 5. sum. tr. 6. cap. 14. n. 16.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 3.* Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 1. & seqq.*

2. Primò igitur tenetur sigillum seruare Confessarius, dum solùm ex confessione peccata nouit. Quod non solùm verum est de Confessario legitimo, sed etiam de eo, qui à pœnitente existimatur: quia saltem ex intentione pœnitentis confessio ei facta sacramentalis fuit. Sic Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 2. n. 6.* Coninch. *disp. 9. dub 3. n. 35. iuncto dub. 1. n. 8.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6 c. 14. n. 16. vers. Inter.*

3. Secundò, tenetur eodem sigillo, tametsi minùs principaliter, interpres, qui necessarius fuit, vt pœnitens peccata Confessario manifestaret: nam esto pœnitens obligatus non fuerit confessionem per interpretem facere, obligatus tamen fuit ad illam faciendam, vt à peccatis directè absolueretur. At Christus Dominus obligationem sigilli imposuit confessioni, quæ ad absolutionem directam à peccatis necessaria est, & sine qua integrè pœnitens confiteri non potest, aliàs non esset pœnitenti satis consultum. Ergo. Sic alios referentes docent Suar. *disp. 33. sect. 4. n. 4.* Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 2. n. 2.* Coninch. *disp. 9. de sigillo, dub. 3. n. 35.* Laym. *lib. 5. sum tract. 6. c. 14. n. 16. vers. Secundò.* Bonac. *disp 5 de pœnit. q. 6. sect. 5. p. 3. n. 5.* tametsi contrarium sentiat Caiet. *verbo, Confessio, condit. 11.*

4. Tertiò, ob eandem rationem adstringuntur adstantes, sine quorum notitia confessio fieri non potest, vt in communi naufragio, vel peste contingit. Etenim omnes illi notitiam peccati ex confessione sacramentali, qua talis est, accipiunt: obligari ergo debent ad sigillum Confessioni sacramentali annexum. Atque ita docent Adrian. *in 4. de confess. q. de sigill. §. Secunda pars.* Vasq. *q. 93. art. 4. dub. 2. n. 3.* Coninch. *disp. 9. dub. 3. n. 35. & 46.* Laym. *lib. 5. tract. 6. cap. 14. vers. Tertiò.* Bonac. *disp. 5. de pœnitent. quæst. 6. sect. 5. p. 3. num. 6.* Suar. *disput. 33. sect. 4. num. 7.*

5. Quartò, sigillo obligantur, qui præter voluntatem pœnitentis, casu, vel ex malitia confessionem audierunt: quia notitiam ex confessione, quatenus necessaria fuit ad absolutionem obtinendam, exceperunt. Aliàs, si huiusmodi confessioni Christus Dominus sigilli obligationem non imposuisset, sæpè pœnitentes nequirent sua peccata securè, & absque periculo reuelationis fateri, confessionémque onerosam, & exosam haberent, vt benè tradunt Adrian. Vasq. Layman. Coninch. Bonac. & Suar. *suprà.*

6. Quintò, adstringit communis sententia sigilli obligatione eum, cui sacerdos iniustè confessionem manifestauit: quia ea manifestatio est odiosa, tum sacramento, tum pœnitenti. Nõ igitur ex illa comparari ius reuelationis potest. Præterea, si sigilli obligatione prædictus non astringeretur, sed solùm naturali secreto, posset, & sæpè deberet peccatum sic cognitum Magistratibus denunciare: ipsique possint delinquentem punire: quod in grauissimum sacramenti, & pœnitentium detrimentum cederet, vt benè, aliis relatis, docent Suar. *disp. 33. sect. 4 n. 8.* Vasq. *q 93. art 4. dub. 2. num. 10.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 17. vers Quartò.* Coninch. *disp. 9. dub. 3. num 36.* Bonac. *disp. 5. quæst 6 sect. 5. p. 3. num. 4.* Tametsi contrarium sentiat Ioann. Medin. *Cod. de confess. quæst. 46 de iis, qui confessionem celare tenentur* propterea, quòd audiens non acceperit notitiam ex confessione sacramentali, cui est obligatio sigilli annexa; sed ex iniusta, & sacrilega reuelatione, cui Christus Dominus eam obligationem non imposuit. Sed dicendum est, sufficere ad hanc obligationem, quòd saltem mediatè ex confessione ea notitia excepta fit, absque vllo alio medio legitimo: quippe ea reuelatio, vtpote cõtra ordinem iuris facta, reputari debet, ac si facta non esset, ac proinde censeri debet

moraliter

moraliter ea notitia ex confessione sacramentali procederet præcipuè cùm pœnitens ea conditione Confessario sua peccata manifestauerit, vt sub sigillo perpetuò contineantur, sub qua conditione ad tertium, cui pœnitente inuito sunt reuelata, transire censenda sunt, ne sacramentum odiosum reddatur.

7. Sextò, docent communiter Doctores, teste Suar. *disp. 33. sect. 4. n. 6.* Nauarr. *cap. 8. num 4.* Layman. *lib. 5. sum. tract 6. cap. 14. n. 18.* Bonac. *disp. 5. de pœnitent. q. 6. sect. 5. part. 3. num 4.* consiliarium, cui sacerdos ex licentia pœnitentis, gratia petendi consilij, confessionem manifestauit, sigilli obligatione teneri: quia eam notitiam accipit, vt Confessarium instruat, qualiter sacramentum ministrare debet: est igitur pœnitenti pro absolutione obtinenda necessaria. Debet ergo sub obligatione sigilli comprehendi.

8. Sed oppositum verius existimo cum Vasq. *quæst. 93 artic. 4. dub. 2. num. 10.* Coninch. *disp. 9. de pœnitent. dub. 3. num. 50.* Hieron. Onuphrio *de sigillo confess. sect. 3. quæst. vn. dub. 6. vers. Respondeò secundò.* Pesantio *in addit. ad 3. part. quæst. 11. disp. 3. ad finem*, & aliis. Consiliarus etenim non accepit illam notitiam à confessione sigillata, sed à manifestatione Confessoris, nomine ipsius pœnitentis: at, si pœnitens per se ipsum consiliarium consuleret, consiliariùs sigilli obligatione non teneretur, vt *superiùs* dixi; quia ea manifestatio non est sacramentalis confessio, vtpote quæ ad absolutionem obtinendam à consiliario non dirigitur. Ergo neque etiam teneri potest ex manifestatione Confessoris, qui pœnitentis instrumentum est. Item, ea manifestatio non ex confessione ortum habet, sed ex facultate data à pœnitente: ergo non potest obligare sub sigillo. Præterea, ea manifestatio non est pœnitenti necessaria, vt peccatorum absolutionem directam obtinere possit: nam Confessarius eum absoluere potest ex eo præcisè, quod ipse proponat, per se, vel per alium, virum doctum consulturum, eiúsque consilio adhæsurum. Non igitur ea notitia sub sigillum cadere potest, cùm ad confessionem necessaria non sit. Denique vix vnquam necessarium est ad consilium petendum personam pœnitentis significare. Ergo, si ex facultate ipsius pœnitentis significata sit, conqueri non potest, quòd sub sigillum non contineatur. Satis enim Christus Dominus, tum sacramento, tum pœnitentibus prouidit sub inuiolabili sigillo comprehendens eam notitiam, quæ pro absolutione obtinenda necessaria fuerit.

9. Ex his infero primò, si pœnitens coram aliis ob maiorem sui confusionem absque vlla necessitate confiteatur, prædictos adstantes obligatione solùm naturalis secreti teneri. Non enim ipsi ex confessione sacramentali formaliter notitiam accipiunt: nam illa confessio, quatenus ad ipsos dirigitur, sacramentalis non est, tametsi sacramentalis sit, quatenus sacerdoti refertur, vt benè notauit Coninch *disp. 9. dub. 3. n. 46.* Præterea absque illa notitia posset pœnitens suorum peccatorum absolutionem directam obtinere, vt suppono: non igitur debuit Christus eam sacro sigillo munire.

10. Secundò infero, superiorem, à quo extra sacramentum petitur facultas absoluendi à reseruatis, siue per pœnitentem, siue per Confessarium, sacri sigilli obligatione non teneri: tum, quia ea petitio non est sacramentalis confessio; tametsi ad confessionem legitimè faciendam dirigatur: tum, quia necessaria non est, cùm pœnitens posset superiorem adire, eíque peccatum reseruatum fateri, & ab eo absolutionem obtinere: tum denique, quia fieri potest, & debet ea petitio absque expressione pœnitentis: quòd si ex eius venia fiat, sibi imputet, si alia obligatione quàm naturalis secreti teneatur. Atque ita docent Vasq. *quæst. 93. art. 4. dub. 2. n. 10. & 12.* Henriq *lib. 6. de pœnit. cap. 2 n. 3.* Coninch. inclinat *disp. 9. dub 3. n 44. & seqq.*

11. Septimò, addunt aliqui inuentorem chartæ, in qua alicuius peccata scripta erant, sub sigillo teneri: quia videtur esse confessio inchoata. Sed rectiùs oppositum sentiunt communiter Doctores apud Nauarr. *cap. 18. num. 34. & in cap. Sacerdos, de pœnit. dist. 6. num. 8.* Suar. *disp. 33. sect. 4. num. 4.* Henriq. *lib. 6. cap. 20. num. 1.* Coninch. *disp. 9 de sigillo, dub 3. in fine.* Layman. *lib. 5. sum tract. 6 cap. 14. n 19* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5 pun. 3. circa finem.* Nam scriptura illa, esto, ad faciendam confessionem deseruire possit, non tamen necessariò. Præterea non est sacramentalis confessio, neque etiam inchoata, cùm frequenter absente sacerdote, facta sit, & solùm ob excitandam peccatorum memoriam. Neque probandam censeo limitationem, quam solus Layman. adhibet, scilicet, obligari sigillo prædictæ chartæ inuentorē, si constet, à Confessario, cui tradita erat, amissam fuisse. Nam, esto, per scripturam sacerdoti præsenti fieri confessio possit, ea tamen scriptura, vt quid permanens est, à confessione, quæ est ens successiuum, & transiens, omninò distinguitur: non enim ipsa scriptura est confessio, sed ipsius scripturæ traditio, & illius apud sacerdotem humilis manifestatio, ex qua tantùm datione, & manifestatione inuentor notitiam peccatorum non accepit, sed ex signo scripturæ permanenti.

Monent tamen, & meritò Doctores *superius* relati, grauissimè peccaturum inuentorem, qui confessionem ibi scriptam legeret, ob grauem iniuriam, quam pœnitenti irrogaret, secretissima sui cordis contra eius voluntatem agnoscens. Excipe, nisi certò sciret, (quod vix contingere potest,) minutissima contineri: casu autem, quo prædictam chartam iniquè legat, denunciare scripturam non potest, neque denunciatum possunt Magistratus punire, vel comprehendere: tum, quia delicta secreta sunt: tum, quia eorum manifestatio cedit in grauem irreuerentiam sacramenti, pro cuius susceptione illa scriptura facta est.

12. Si verò ipse Confessarius, qui sacro sigillo tenetur, confessionem factam reuelaret, ob ipsius reuelationem inquirere Magistratus nequeunt, tametsi ob non institutam inquisitionem Respublica petere deberet, vt benè, aliis relatis, notarunt Sotus *in 4. dist. 18. qu 4. art. 5.* Delrius *lib. 6 disquisit. mag. cap. 1. sect. 2.* Menoch. *lib. 1 præsumpt. præsumpt. 89. n. 26.* Bonac. *disp. 5 de Sacram. Pœnitent. q. 6. sect. 5. pun. 3 in fine.*

13. Octauò addit Nauarr. *in cap Sacerdos de pœnit. dist. 6 n. 115.* pœnitentem obligatum esse sub sacro sigillo seruare, quæ sibi à Confessario commendata secretò sunt. Sed rectiùs contrarium docet communis sententia, vt videre est apud Suar. *disputat. 33. sect. 4.* Coninch *disput. 9. dub. 3. num. 37.* Toler *lib. 3. cap. 20.* Henriq. *lib. 6. cap. 20. num 1.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 20.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. qu. 6. sect. 5. pun. 1. in princ.* Etenim, cum sigillum in fauorem pœnitentium institutum sit, vt securè peccata sacerdoti absque periculo reuelationis manifestare possint, ea tantùm, quæ ipsi manifestant, sub sigillo contineri debent, non quæ à Confessario accipiunt, cùm ex eorum reuelatione exosa pœnitentibus confessio esse non posset.

14. Ad extremum aduerte, etsi plures sacri sigilli obligatione teneantur; primò, & principaliter teneatur sacerdos, & secundariò alij, ideóque pœna depositionis, & reclusionis, cuius fit mentio in cap. *Omnis vtriusque sexus.* solùm sacerdotibus Confessariis imponenda est, reliquis arbitraria pro qualitate criminis, sicuti notarunt Nauarr. *cap. Sacerdos. de pœnitent. dist. 6. num. 50.* Suar. *disput. 33. sect. 4. num 4.* Henriq. *lib. 6. cap. 19. num. 9 & cap. 20. num. 2.* Layman. *lib 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 16. vers. Secundò.*

PVNCTVM XX.

De obligatione confessionis ex diuino, Ecclesiasticóque præcepto.

§. I.

Quæ personæ, & quo tempore ex diuino præcepto ad confessionem teneantur.

1. *Qualiter obligentur omnes ad confitenda peccata ex diuino præcepto.*
2. *Pro articulo mortis est hæc obligatio.*
3. *Extra prædictum tempus, seclusa Ecclesiæ determinatione, satis probabile est, nullam esse obligationem.*
4. *Per accidens obligantur grauati mortali, si suscepturi sunt Eucharistiam.*
5. *Si moraliter certam speciem peccati vitare non possunt.*
6. *Solùm fideles obligantur ad confessionem.*
7. *Item, grauati mortali.*
8. *Carentes peccato mortali, & veniali; suscipere hoc Sacramentum nequeunt.*

1. Superiùs, *in fine pun 4. huius tract.* decisum reliquimus, sacramentum Pœnitentiæ esse medium necessarium in re, vel in voto susceptum, ad consequendam gratiam lapsis post Baptismum. Hanc necessitatem colligimus ex illis verbis Christi, Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: quorum retinueritis, retenta sunt.* Conceditur enim à Christo Domino Apostolis, & eorum in sacerdotio successoribus, non solùm potestas remittendi peccata, sed etiam ea retinendi: retinent autem, dum non remittunt: quia eo ipso peccatores ligantur suis peccatis, saltem quoad obligationem ea fatendi etenim, si peccatores plenam suorum peccatorum absolutionē absque vlla obligatione suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ obtinere possent, nullatenus sacerdotes potestatem haberent peccata retinendi. Hæc autem obligatio non est solùm de cōfessione peccatorum in genere, qua quis confiteretur, se peccatorem esse, sed in specie, & sigillatim, qua omnia peccata, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint, quoad speciem, & numerum explicentur, iuxta Trid. *sess. 14. cap. 5. & can. 7.* pluribúsque exornant Bellarm. *lib. 3. de pœnit.* Val. 4. *disp. 7 q. 9 punct 1.* Suar. *disp 17. sect. 1 & disp. 35 sect. 1.* Ægid. *disp. 5. de confess. dub. 1.* Laym. *lib. 5. sum. tr. 6. cap 6. assert. 1.* Etenim, cùm sacerdos in Sacramento Pœnitentiæ Iudex sit, & Medicus, & officium Medici, & Iudicis exercere non possit, nisi statum pœnitētis cognoscat, eíq; omnia, quæ absolutioni obstare possunt,

declarantur: vt pro qualitate causæ absolutionem concedat, & pœnitentiam iniungat, efficitur sanè, pœnitentes obligatos esse ad hoc iudicium omnia peccata mortalia in specie, & sigillatim adducere, quippe vnum tantùm peccatum mortale, & absolutionem impedire potest, & iudicium notabiliter variare.

2. Hanc obligationem communiter Doctores agnoscunt pro mortis articulo, pro periculoso partu, pro naufragio imminenti, pro belli conflictu, pro grassante peste, & similibus: quippe cùm eo tempore maximè vigeat necessitas diuinæ reconciliationis, decuit conscientia peccati mortalis grauatum astringi obligatione assumendi medium ad reconciliationem per se institutum. Quinimò, esto periculum mortis proximè non adsit, si adsit periculum probabile nūquam inueniendi sacerdotē, cui confiteri possis, iure diuino teneris confiteri, aliàs manifesto periculo te expones omittendi Sacramentum, quod à Christo Domino in remedium necessarium peccati post Baptismum commissi institutum & præceptum est: vti bene docent ex communi sententia D. Thom. *in 4. dist. 17. quæst. 3. artic. 1. q. 4.* Suar. *tom. 4. de pœnitent. disp. 35. sect. 3. à numer. 2.* Coninch. *disp. 5. dub. 2. concl. 1. num. 36.* Henriqu. *l. 4. cap. 3. num. 3. & cap. 6. num. 6.* Fagund. *de secundo Ecclesiæ præcepto. l. 1. c. 1. n. 6.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 5. n. 5.*

3. Extra prædictum tempus, seclusa Ecclesiæ determinatione, satis probabile est, nullum aliud esse, quo fideles, maximè si contriti existant, ad faciendam confessionem astringantur. Neque enim statim post commissum mortale peccatum obligat, sicuti dixerunt Guillelm. Parisiens. *de Sacram. pœnit. cap. 19. aliàs 14.* & Angel. *verbo, Confessio, 1. §. 3.* Sed vtens Deus sua misericordia, inducias peccatori concedit, & tempus necessitatis expectat, aliàs Ecclesia annuam confessionem tantùm præcipiendo, suo muneri non satisfaceret; sed necessariò deberet confessionem post commissum peccatum statim præcipere, vti bene docet D. Thom. *in supplem. quæst. 6. art. 5.* Adrian. *in 4. de confess. §. Tertiò inquirendum est.* Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 4.* Coninch. *disp. 5. dub. 2. num. 32.* Henriqu. *lib. 4. cap. 3. num. 2.* Layman. *suprà, n. 4.* Neque item obligat diuinum præceptum, vt dixit Ioann. Medin. *Cod. de confess. tract. 2. quæst. 14. §. 2 sub finem*, quoties peccatori adest periculum obliuionis peccati commissi. Nam, vt rectè Suarez *disp. 35. sect. 3. num. 6.* Coninch. *disp. 5. dub. 2. num. 33.* Layman. *dict. c. 5. n. 4.* ex vi iuris diuini tantùm astringitur pœnitens ad fatenda ea peccata, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint; nunquam tamen tenetur extraordinariam diligentiam adhibere, ne illorum obliuiscatur, aliàs peccatis assuetus, & obliuiosus, teneretur sæpe in anno confiteri: vel sua peccata scripto mandare: quod Doctores nuper relati ex communi sententia reprobant. Restat ergo, vt seclusa Ecclesiæ determinatione solùm pro mortis periculo obligatio confessionis adsit. Nam cùm ex iure diuino nullum aliud tempus huius obligationis exequendæ determinatum signati possit, pro nullo alio hæc obligatio asserenda est, vt rectè docuit Suar. *disp. 35. sect. 3. num. 6.* Coninch. *disp. 5. dub. 2. conclusion. 3. in fine.* Layman. *lib. 5. summ. tract. 6. capit. 5. numer. 5.* Fagund. *de secundo Eccles. præcepto. l. 1. cap. 1. numer. 6.* Filliucius *tract. 7. cap. 2. qu. 5.* Dixi, *seclusa Ecclesiæ determinatione*: nam ea posita non solùm præcepto ecclesiastico, sed diuino, teneris peccata annuatim fateri: quippe credendum est, Christum Dominum obligationem confessionis pro mortis articulo imposuisse: pro aliis verò temporibus, iuxta Ecclesiæ determinationem, vt tradit Tasq. *q. 90. ar. 1. dub. 4 n. 26.*

4. Per accidens autem obligari fideles possunt ad confessionem. Primò, si grauati conscientia peccati mortalis, tametsi contriti, suscipere Eucharistiam velint: ob dignitatem enim tanti Sacramenti tenentur ex præcepto diuino non solùm contritione; sed confessione cuiuscunque mortalis peccati non confessi occurrentis memoriæ ante Communionem se disponere, iuxta illud Pauli: *Probet autem se ipsum homo.*; & tradit Trident. *sess. 13. cap. 7. & can. 11.* & pluribus exornat D. Thom. *3. par. quæst. 80. art. 4. & ibi* Suarez *disp. 80. sect. 3.* Bellarmin. *l. 4. de Eucharist. cap. 17.* Henriqu. *l. 8 cap. 45.* & alii, & nos *superiori tractatu* diximus.

5. Secundò, obligaris, si certam speciem peccati, verbi gratia, luxuriæ, odij, aut furti, credas, te non posse moraliter euitare, quin ad pœnitentiam accedas, & confessarii monitis adiuueris: cùm enim tenearis, quodlibet peccatum vitare, teneris & media apponere, quæ reputas ad eum finem necessaria, argument. textus in cap. *Præterea. de officio deleg.* & tradit in præsenti Caietanus *verbo, Sacramentalis confessio.* Petrus de Soto *section. 5. de confession.* Suarez *disput. 35. section. 3. numer. 10.* Coninch. *disp. 5. de confession. necessitat. dub. 2. num. 31.* Fagundez *de secundo Ecclesiæ præcepto. libr. 1. cap. 1. numer. 15.* Laymann. *libr. 5. summ. tractat. 6. capit. 5. numer. 6.* Notanter dixi, *si certam speciem peccati, &c.* nam ex eo, quòd credas, plura in genere peccata vitaturum, si confessionem frequentes; non videris speciale peccatum committere confessionem omittendo: quia eo casu non reputatur confessio medium propinquè necessarium ad peccatum vitandum: siquidem peccatum non in genere, sed in specie & sigillatim committendum est, ad cuius fugam non apprehenditur confessio necessaria. Aliàs damnate peccati mortalis teneremur plures confessionem per annum differentes, aliisque operibus virtutis non incumbentes, siquidem plura peccata sine dubio vitarent, si confessionem frequentarent singulis mensibus, aliaque opera virtutis exercerent. Atque ita docent Caiet. & Petr. de Soto *suprà.* Suar. *dicta sect. 3. n. 11.* Fagund. *l. 1. c. 1. n. 16.* Coninch. *disp. 5. dub. 2. n. 31.*

6. Personæ, quæ diuino præcepto confessionis astringuntur, sunt fideles post Baptismum in peccatū mortale lapsi: quia solùm peccata post Baptismum commissa Sacramento Pœnitentiæ subiici possunt. Vnde fit, infideles obligari non posse præcepto diuino confessionis: quia nequeunt obligari ad confessionem, quousque materia confessionis apponatur, quæ non est peccatum ante Baptismum commissum; sed post Baptismum: & ita tradunt ex communi sententia Maior *in 4. distinct. 17. quæst. 1.* Sotus *in 4. distinct. 18. quæst. 1. art. 2.* Medin. *tr. 2. de confess. q. 5. circa fin.* Suar. *disp. 35. sect. 2. n. 2.* Fagund. *de secundo Ecclesiæ præcept. lib. 1. cap. 2. n. 4.* Sanch. *libr. 1. sum. cap. 2. n. 15.* Henriqu. *lib. 4. cap. 5. n. 5.* Bonac. *disp. 5. de pœnitent. q. 5. sect. 2. p. 4. n. 5.*

7. Dixi, *lapsi post Baptismum in mortale peccatum*: nam habentes sola peccata venialia, nec præcepto diuino, neque ecclesiastico astringuntur, vt satis colligitur ex capit. *Omnis vtriusque sexus. de pœnitent. & remiss.* & ex Trident. *sess. 14. cap. 5.* & ex his quæ diximus *suprà punct. 6.* vbi probamus, peccata venialia non esse huius Sacramenti materiam necessariam, sed voluntariam. Et tradunt in præsenti post alios antiquiores Suar. *disp. 36. sect. 2. n. 9.* Coninch. *disp. 5 de pœnit. dub. 5. num. 52.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. l. 1 c. 2. n. 8. & 9.* Bonac. *disp. 5. q. 5. sect. 2. p. 4. n. 8.*

8. Qui verò nec peccatum mortale, neque veniale vnquā commiserunt, sicuti hoc priuilegium Sanctissimæ Virgini fuit concessum, quæ nulla labe peccati neque originalis neque actualis, etiam venialis infecta fuit, nullatenus astringi possunt obligatione recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, quinimò neque capaces illius sunt, vtpote quibus deest materia necessariò requisita, quæ sunt peccata actualia, saltem venialia. Atque ita de Beata Virgine docent Victor. *in sum. de confess. n. 15.* Viuald *in Candel. aureo, n. 82.* Suar. *disp. 35. sect. 2. n. 1.* Fagund. *de pœnitent. l. 1. c. 2. in fine.*

§. II.

Quæ personæ, & quo tempore, ad confessionem ex ecclesiastico præcepto teneantur.

1. *Qui ad annos discretionis peruenerit, obligatur: & quando censeatur ad discretionem peruenire.*
2. *Pueri; cùm primùm rationis vsum consequuntur, obligati sunt.*
3. *Fit satis dubitandi rationi.*
4. *Qualiter cum pueris accedentibus ad confessionem agendum est.*
5. *Grauati venialibus non tenentur confiteri.*
6. *Qualiter potuerit Ecclesia ad venialium confessionem obligare.*
7. *Tempus confessionis paschale esse docent aliqui.*
8. *Verius est, non esse tempus determinatum, sed qualibet parte anni fieri posse.*
9. *Satisfit oppositis rationibus.*
10. *Qualiter annus computetur.*
11. *Teneris anticipare confessionem, quando prauides impediendam.*
12. *Si omisisti per annum confiteri, negant aliqui te esse obligatum.*
13. *Verius est, te obligatum esse.*
14. *An satisfacias vnica confessione præsenti anno, & præterito. Negant plures.*
15. *Sed difficilis sententia.*

1. Constat omnes fideles, cùm ad annos discretionis peruenerint, si peccato mortali grauentur, obligatos esse confiteri. Sic habetur ex Concil. Lateranen. relato cap. *Omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionib.* & in Trident. *sess. 14. cap. 5. de reformat.* & tradunt omnes. Censetur fidelis ad annos discretionis peruenire, cùm rationis vsu inter bonum & malum distinguente pollet; quod arbitrio prudentis Confessarij relinquendum est. Qui non tam ex ætate, quàm ex ingenio, & conditione puerorum id colligere debet. Nam esto, regulariter completo septennio, perfectus vsus rationis omnibus eluceat; plures tamen ante eam ætatem, alii post eam rationis vsum consequuntur.

2. Solùm est dubium, an statim ac perfectum rationis vsum consequuntur, hoc præcepto confessionis obligentur? Ratio

Ratio difficultatis est: quia Ecclesia non videtur velle astringere suis censuris, & præceptis fideles ante puberem ætatem. Item, non astringit regulariter ad sumptionem Eucharistiæ, quousque duodecimus annus, vel quartusdecimus compleatur. Ergo, neque ad confessionem adstringere ante eam ætatem debet, cùm eodem tenore verborum præceptum de confessione, & sumptione Eucharistiæ latum fuerit. Atque ita docent D. Antonin. 2. *part. sum. tit. 9. cap.* 18. §. 1. Hostiens. & Anchar. *in cap. Omnis vtriusque sexus. de pœnitent. & remiss.* Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. in fine.* Sed omninò tenendum est, pueros statim ac vsum rationis perfectum fuerint consecuti, obligatos esse singulis annis confiteri, si conscientia peccati mortalis grauentur. Constat ex praxi, vsúque Ecclesiæ recepto: & quia aliis præceptis ecclesiasticis audiendi Sacrum, seruandi interdictum, abstinendi ab ingressu in Monasteria Monialium adstringuntur. Non ergo ab hoc præcepto maximè necessario excusari debent. Atque ita docent ex communi sententia Syluest. *verbo, Confessio, 2. quæst.* 5. Suar. *disp.* 36. *sect. 2. num.* 6. Coninch. *disp. 5. dub. 5. num.* 50. Nauarr. *cap. 21. numer.* 33. Henriq. *lib. 4. cap. 5. numer.* 2. Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 1. cap. 3. num.* 12. Layman *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. numer. 6. & 7.* Bonac. *disput. 5. quæst. 5. sect. 2. punct.* 4. Vasq. *quæst. 90. art. 2. dub.* 4. Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 9. part. 4 ad finem,* & alij plures.

3. Neque ratio dubitandi in contrarium vrget. Fateor nanque, mitiùs se habere Ecclesiam cum pueris ante pubertatem, in pœnis ob peccata commissa interrogandis, vt satis colligitur ex *cap. 1. & 2. de delictis puerorum,* ibi: *In pueris relinqui solet inultum, quod in aliis progressioris ætatis humanæ leges dicunt seueriùs puniendum.* Ex quo textu mouetur, Sà *verbo. Censura n. 2. & verbo Pueri, n. 1.* & Molin. *tr. 3. de iustit. disp. 51. n. 8.* & alij, ad affirmandum, nulla censura pueros ante puberem ætatem affici; tametsi peccatum mortale commiserint. Sed, quamuis hæc sententia de censuris ipso iure latis non videatur probanda, ac de censuris, quæ ab homine feruntur, qualis est pœna excommunicationis, quæ in pluribus Episcopatibus fertur aduersùs eos, qui singulis annis sua peccata confessi non fuerint, verissima est: non enim ante pubertatem citari possunt ac proinde neque ab homine excommunicari; sicuti in præsenti tradit Suar. *disp. 36. sect. vlt. in fine.* Vasq. *quæst. 90. art. 2. dub. 4. numer. 2.* Sà *verbo, Confessio, num.* 3. Henriq. *lib. 4. cap. 5. numer.* 2. Sanch. *lib. 1. sum. cap. 12. numer.* 7. Bonac. *disp. 5. quæst. 5. sect. 2. part. 4. numer. 4. numer.* 3. Fagund. *lib. 1. de pænit. cap. 3. à numer. 14. & 15.* Non tamen ex hac benignitate inferendum est, nolle Ecclesiam suis præceptis pueros vsu rationis pollentes astringere: id enim nec necessarium erat, neque expediebat. Nõ item obstat, quòd præceptum de sumenda Eucharistia plerunque non obliget ante pubertatem: quia hoc præceptum obligat discretione obtenta, nisi ex consilio Confessoris iudicatum fuerit differendum: quæ conditio pro præcepto confessionis apposita non fuit. At consuetudine recepta omnes Confessarij vsque ad eam ætatem communionem differunt; tum ob reuerentiam tanti sacramenti: tum, quia est minoris necessitatis: quam dilationem pro sacramento Pœnitentiæ non est illis permissum concedere. Ergo fideles discretionem habentes obligantur confessione, tametsi Eucharistiæ præcepto non obligentur.

4. Pueri verò accedentes ad confessionem, diligenter examinandi sunt, an satis capaces existant absolutionis recipiendæ. Sunt enim plures, qui, esto, peccare sciant, peccata confiteri nequeunt; quos tamen non expedit statim dimittere; sed confessoris monitis, & diligentia instruendi sunt. Qui si instructionem non percipiant, neque de peccatis, prout par est, doleant, concessa benedictione, & imposita aliqua pœnitentia, absque absolutione sacramentali dimittantur, maximè quando nullo peccato mortali adstringuntur: hac enim via, & confessioni assuefient, & paulatim instruentur. Si verò mortale peccatum fassi fuerint, diligentiùs inuestigandum, & procurandum, vt dolorem debitum illius concipiant, & absolutioni recipiendæ se disponant. Quòd si nec sub dubio capaces absolutionis existant; monendi sunt, vt dispositioni debitæ incumbant, iterum pro absolutione recipienda reuersuri. At stante dispositione, omninò absolui debent, præcipuè si vrgeat aliqua necessitas; sub conditione tamen mente retenta. Quæ omnia notauit Zambran. *de casib. reseruat. cap. 4. dub. 3. numer.* 2. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. numer.* 7.

5. Dixi initio, *si mortali peccato grauentur:* nam venialibus peccatis tantùm astricti, nec diuino, vt dixi, neque ecclesiastico præcepto confiteri tenentur, vt ex communi sententia tradunt Suar. *disp. 36. sect. 2 numer.* 8. Coninch *disp. 5 dub. 5. num.* 52. Vasquez *quæst. 90. art. 2. dub. 2. numer.* 11. Bonac. *disp. 5. quæst. 6. sect. 2. p. 4. num.* 8. Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 1. cap. 2. numer.* 8. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6 cap. 5. num.* 12. aduersùs Alen. *4 p. quæst. 77. memb. 1. num. 1. & memb. 2. art. 5. ad* 10. Bonauent. *in 4. dist. 17. art. 2. quæst.* 1. Richard. *ibi art. 2. quæst. 4. ad* 1. existimantes, Ecclesiam præcepisse annuam confessionem, siue peccatis mortalibus, siue venialibus fideles grauentur. Sed conclusio probatur manifestè ex Trident. *sess. 14. cap. 5. & can.* 7. vbi de peccatis venialibus dicitur, taceri citra culpam posse, & multis aliis remediis expiari, quæ vera non essent si ex præcepto Ecclesiæ deberent necessario fateri. Item, Ecclesia præceptum diuinum de confessione facienda, quod indeterminatum erat quoad tempus, ad singulos annos determinauit: at præceptum diuinum solùm est de confessione mortalium: nam venialia aliis multis remediis expiari possunt. Ergo. Præterea, si latum esset præceptum de confessione facienda ab eo, qui venialibus tantùm peccatis grauatus sit, omnia venialia peccata obligatus esset fateri, siquidem in *cap. Omnis vtriusque sexus,* omnia peccata fateri præcipiuntur: at præceptum de confessione omnium venialium durum esset, & ferè impossibile: non igitur ad eam confessionem præceptum extenditur. Neque illa verba Christi Domini Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* ad peccata mortalia, & venialia æquè extenduntur: sed diuerso modo. Ad peccata mortalia vtrunque verbum remittendi, & retinendi extenditur: quia Christus Dominus, & potestatem ea peccata remittendi, & retinendi Sacerdotibus concessit. At comparatione venialium solam potestatem remittendi ex priuilegio concessit, sublata potestate retinendi: neque enim Sacerdotes ea valent retinere, cùm aliis remediis, præter sacramentum Pœnitentiæ, expiari possint, vti benè notauit Vasquez *q. 90. art. 2. dub. 2. n.* 15. Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. n.* 12.

Verùm, esto, à præcepto annuæ confessionis excusetur, qui nullius peccati mortalis conscius est; non tamen excusatur, quin Pastori se sistat, & statum suæ conscientiæ declaret, tum ob scandalum vitandum; tum, ne excommunicetur, saltem in foro exteriori; Pastórque obligatus est sic de se deponenti credere, nisi manifestas rationes habeat in contrarium: sicuti docent Suar. *t. 4. de pœnitent. disp. 36. sect. 2. numer.* 9. Coninch. *disp. 5. dub. 5. n.* 52. Fagund. *de secundo Eccles. præcept. lib. 1. cap. 2. num.* 9. Bonac. *disp. 5. q. 5. sect. 2. p. 4. n.* 8. Vasq. *q. 90. art. 2. dub. 2. n.* 19. Fateor tamen, non leue fundamentum iniquæ suspicionis præbere, qui integro anno confessionem omitteret sub prætextu carentiæ peccati mortalis. Etenim, cùm per huius Sacramenti susceptionem gratia augeatur, & maiori cum reuerentia, & fructu suscipiatur Eucharistia, & satis in Ecclesia vsitatum sit quòd fideles, tametsi solis venialibus grauati existant, Communioni recipiendæ confessionem præmittant, certè qui hæc omnia despiceret, præsumptionem gigneret, non esse ita purum, & immaculatum, ac ipse opinatur. Quapropter monendus hic esset, & persuadendus, vt confessionem venialium faceret. Nam esto, mortalis conscius non sit, fortè illo grauatur: & confessione venialium legitimè facta illius mortalis ignorati remissionem obtinebit, quam absque confessione non obtineret.

6. Doctores autem disputant, an saltem potuerit Ecclesia legem ferre de peccatis venialibus confitendis. Et mihi dicendum videtur cum Ægid. de Coninch. *disp. 5. dub. 5. concl.* 3. directè legem ferri non posse de confessione venialium. Nam, si ad confessionem omnium obligaret, esset lex intolerabilis humanæ fragilitati, & grauis occasio scrupulorum. Si ad aliqua confitenda pro libito pœnitentis, esset parum vtilis. Si ad venialia in aliqua determinata materia, certè extra religiosum statum fingi non potest iusta causa ferendi talem legem. Pro Religiosis verò, vtpote perfectioni studentibus, facilius hæc lex ferri posset: at solum sub veniali culpa obligaret; quia materia leuis est.

Verùm esto de confessione venialium directè ferri non possit lex, indirectè tamen ferri potest: præcipiendo, inquam, confessionem, sicuti aliud quoduis opus virtutis, præcipuè cùm tot vtilitates ex frequenti confessione oriantur. Si enim ad confessionem faciendam singulis mensibus, vel annis, voto obligari quis potest: cur non lege, & præcepto? Et ita sæpè obligatur, qui à Sede apostolica impetrat dispensationem voti castitatis, vel alterius impedimenti ad matrimonium contrahendum. Quo præcepto posito, qui peccatis mortalibus grauatus non esset, necessariò venialia fateri debet: quia sine confessione mortalis, vel venialis confessio stare non potest, ac proinde neque illius præcepti executio. Sic Coninch. *disp. 5. de necessit. confess. dub. 5. numer.* 53. Suar. *disp. 22. sect.* 8. Vasq. *quæst. 90 art. 2. dub.* 3. Layman. *lib 5. sum. tract. 6. cap. 5. numer.* 13. vbi affirmat, re ipsa Monachis Sancti Benedicti menstruam confessionem præceptam esse in Clement. *Ne in agro Dominico. §. Sanè. de statu Monach.* ibi: *Vt in singulis mensibus, tam in Monasteriis, quàm extra, ad confessionem saltem semel accedant omnes, & singuli.* Sed credo cum Barbos. *in remission. Concil. sess. 14. cap.* 5. Henriq. *lib. 4 cap. 4. numer.* 10. Rodrig. *t.* *quæst. 62. art.* 1. Cano *relect. de pœnit. cap. 1. § At verò.* potiùs sub consilio, & directione quàm sub rigoroso præcepto prædictam confessionem statutam esse, sicuti & Communionem omnibus diebus Dominicis.

7. Tempus annuæ confessionis aliquibus videtur paschale

chale esse, sicut est Communionis. Sic Petr. de Soto *lect. 5. de confess.* Suar. *disp. 36. sect. 3.* Fagund. *de secund. Eccles. praecep. lib. 1. c. 3. num. 5.* Mouentur primò ex Trident. *sess. 14. can. 8.* anathematizante eos, qui negauerint, fideles singulis annis obligatos non esse confiteri; & ob id suadentes, ne tempore Quadragesimæ confiteantur. Supponit ergo tempore Quadragesimæ adesse obligationem. Secundò; in Extrauag. *Vices. de trenga, & pace*, asseritur, parochianos tempore Paschatis obligatos esse proprio Sacerdoti cōfiteri. Tertiò, in c. *Omnis utriusque sexus de pœn. & remiss.* præcipitur omnibus fidelibus vt singulis annis omnia sua peccata mortalia cōfiteantur: at, qui tēpore Paschatis grauatus mortalibus non confessis ea non fateretur, confessionem omnium mortalium eo anno commissurum non præstitisset. Ergo non satisfecisset præcepto. Quartò, tempore paschali solent Rectores à suis subditis testimonium confessionis exigere. Signum ergo est eo tempore subditos obligari. Denique, si eo tempore subditi non obligarentur confiteri, possent ferme per duos annos confessionem differre absque peccato. Nam, si annus computetur a Ianuario in Ianuarium, vel à Dominica in albis vsque ad aliam Dominicam in albis, qui primo die Ianuarij anno 1631. fassus esset, posset vsque ad vltimum diem Decemb. anni 1632. confessionem differre, & qui in Dominica in albis anni 1631. sua peccata aperiret, posset vsque ad Sabbatum antecedens anni 1633. confessionem prorogare: quia facta confessione primo die Ianuarij anni 1631. satisfecit præcepto eo anno confitendi, & facta confessione vltimo die Decembr. anni 1632. satisfacit confessioni debitæ illo anno. Et idem est, si computatio fiat à Dominica in albis vsque ad aliam similem Dominicam: confitens enim Dominica in albis anni 1631. satisfacit confessioni debitæ eo anno vsque ad eandem Dominicam sequentis anni, à qua incipit annus obligationis computari, qui durare debet vsque ad Sabbatum in albis anni 1633. quo die si fiat confessio, satisfacis præcepto annuæ confessionis: ergo ferme per duos annos differs confessionē. Ne igitur hoc inconueniens admittas asserendum est, paschale tempus confessioni, sicuti & Communioni signatum esse. Hinc infert hæc sententia, si tempore paschali impeditus sis à Communione vel, quia non adest copia Sacerdotis, vel, quia ob teneram ætatem tibi non conceditur; vel, quia ob aliam causam ex consilio Confessarij differtur, te grauatum mortali obligatum esse ad confessionem.

8. Nihilominus contraria sententia communior est, & probabilior, scilicet, confessioni non esse determinatum tempus paschale; sed quolibet die anni fieri posse, & præcepto esse satisfactum. Sic post alios antiquiores docuerunt Sotus *in 4. dist. 18. q. 1. ar. 4. conc. 1.* Victor. *sum. n. 137.* Henriq. *l. 4. de pœn. cap. 4. num. 7.* Vasqu. *qu. 90. art. 3. dub. 1. num. 3. & 15.* Valen. *tom. 4. disp. 7. quæst. 9. part. 4. vers. Consuetudo.* Emman. Sà *Confessio, num. 4.* Coninch. *disp. 5. dub. 7.* Layman. *libr. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 10.* Bonac. *disp. 5. quæst. 6. sect. 2. part. 4. num. 10.* Fundamentum desumitur ex cap. *Omnis utriusque sexus, de pœnitent. & remission.* vbi inquit Concilium: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti, & iniunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reuerenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi fortè de consilio proprij Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum.* Cùm ergo Concilium solum tempus paschale Eucharistiæ recipiendæ signauerit, non autem confessioni, absque fundamento obligatio confessionis ad tempus paschale restringitur. Præterea Trident. *sess. 14. cap. 5. in fine.* declarans, obligationem confitendi à Christo impositam, Concilium Lateranense singulis annis exequendam præcepisse, subdit: *In vniuersa Ecclesia cum ingenti animarum fructu obseruatur mos ille salutaris confitendi sacro illo, & maximè acceptabili tempore Quadragesimæ: quem morem hæc sancta Synodus maximè probat & amplectitur, tanquā piū, & meritò retinendū.* Ex quibus verbis colligitur apertè, distinxisse Conciliū inter præceptum cōfitendi, & morē confitēdi in Quadragesima. Et de præcepto inquit, vt saltē semel in anno impleatur: morē autē in Quadragesima confitendi non præcipit, sed tanquam pium, & meritò retinendum probat, & amplectitur. Quod clariùs explicant *can. 8. eiusd. session.* si attentè verba expendantur: ibi enim Concilium anathematizat eos, qui dixerint, confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia seruat, esse impossibilem, aut traditionem humanam à pijs abolendam, aut ad eam non teneri omnes, & singulos vtriusque sexus fideles, iuxta magni Concilij Lateranen. constitutionem semel in anno: & ob id suadendum Christi fidelibus, vt non confiteantur tempore Quadragesimæ. Si igitur tempore Quadragesimæ tenerentur fideles confiteri, Concilium absolutè anathematizaret eos, qui dicerent, fideles tempore Quadragesimæ non esse obligatos confiteri; sicuti anathematizat eos, qui dicunt, semel in anno non teneri: solum enim anathematizat eos, qui fidelibus suaserint, ne tempore Quadragesimæ confiteantur, eò quod obligationem non habeant semel in anno confitendi.

9. Restat argumentis oppositis satisfacere. Ad primum constat ex probatione nostræ conclusionis. Ad secundum ex Extrauag. *Vices.* respondeo, ibi nullum præceptum imponi, sed impositum in cap. *Omnis utriusque sexus.* referri, vt constat ex illis verbis: *Cùm Parochianus de iure teneatur, saltem semel in Paschate, proprio Sacerdoti confiteri.* Et licèt ibi expressum sit tempus paschale, id factum non est, vt prædicto tempori obligatio astringatur, sed quia eo tempore plerumque impletur simul, cum obligatione Eucharistiam suscipiendi. Ad tertium concedo, præcipi in cap. *Omnis.* omnia peccata mortalia commissa, tempore, quo fit confessio, confiteri: quia id ad integritatem confessionis est requisitum; non tamen præcipitur, vt omnium mortalium, quæ eo anno committuntur, confessio fiat: aliàs si facta legitima confessione in vltimo die anni vnum mortale committeres, eo die deberes iterum confiteri; quòd onus, vtpote sine fundamento, admittendum non est. Ad quartum fateor, Parochos solere testimonium confessionis à suis subditis exigere tempore Paschatis: quia plerumque eo tempore præceptum confessionis implent: & quia cognoscere debent, an ad Communionem eo tempore suscipiendam rectè dispositi sint. Ad vltimum, admittimus, absque transgressione præcepti confessionis, posse fidelem ferè per duos annos confessionem differre. Hæc enim dilatio, etsi fini, & intentioni præcepti aduersetur, non aduersatur materiæ præcepti, cum saltem semel in anno confessio fiat.

10. Sed qualiter annus computandus est? Aliquibus videbitur computandus ab eo tempore, quo post vltimam confessionem mortale commiseris: quia ab eo tempore obligatio confessionis te astringit. Alii affirmabunt, computandum esse ab vltima confessione, ne vltra duodecim menses subsequens differatur. Sed hos modos dicendi optimè reprobat Coninch. *disp. 5. de confess. dub. 6. concl. 1.* propterea quod textus in cap. *Omnis utriusque sexus* legem communem, & generalem statuit, vt omnes fideles semel in anno confiterentur. At si prædicta computatio seruanda esset, non omnes eodem anno præcepto confessionis astringerentur, sed iuxta diuersitatem personarum, vel peccantium, vel confitentium, tempus confessionis prorogaretur, vel restringeretur: quod alienum est à verbis Concilii, & communi Ecclesiæ praxi.

Quapropter duplex est probabilis computatio anni. Prima à Ianuario in Ianuarium: quia lex intelligi debet iuxta communem, & frequentem vsum. At negari non potest esse communem & frequentem vsum computandi annos à Ianuario in Ianuarium. Ergo hæc lex iuxta hanc computationem intelligi debet. Quòd si dicas, hanc computationem esse profanam, non ecclesiasticam: hæc enim à Paschate Resurrectionis, vsque ad sequens Pascha desumi debet; obstat: quia hæc annorum computatio ab Ecclesia accipitur, tum in ordinibus conferendis; tum in beneficiorum possessione; tum in obligatione ad ieiunium, ad matrimonium, ad vota, tum in censurarum impositione. Non ergo hoc præceptum ab hac computatione eximi debet. Præterea mos ecclesiasticus computandi annum non à Paschate, sed ab Aduentu vsque ad Aduentum incipit. Ergo vel ab hoc tempore Aduentus facienda est computatio, si morem ecclesiasticum recitandi sequamur; vel facienda est à Ianuario in Ianuarium; vt communiter fit, & affirmandum est cum Vasq. *qu. 90. art. 3. dub. 1. n. 15.*

Alter modus computandi annum, communi Doctorum authoritate receptus est à Paschate in Pascha. Sic tradit Nauar. *cap. 21. num. 45.* Sotus *in 4. dist. 18. qu. 1. art. 4.* Medin. *de confess. quæst. 14.* Victor. *num. 147.* Suar. *disp. 36. sect. 3. num. 2.* Coninch. *disp. 5. dub. 6. concl. 2.* Layman. *l. 5. sum. tract. 6. capit. 5. numer. 8.* Bonac. *disp. 5. quæst. 5. sect. 2. part. 4. num. 19.* Henriqu. *l. 4. cap. 4. num. 1.* Reginald. *l. 6. n. 35. & 37.* & alij. Fundamentum huius computationis est: quia eo tempore solent Parochi testimonium confessionis à fidelibus exigere, quasi indicantes, tunc expirare tempus obligationis exequendæ. Sed est leue fundamentum, vt constat ex *superiùs* dictis. Quapropter sententiam Vasqu. spectato iure, & ratione naturali, seclusa authoritate, probabiliorem, & veriorem existimarem.

11. Sed inquires an tenearis anticipare confessionem, ante anni finem, si scias in fine anni copiam confessoris non habiturum, vel alia via à confessione impediendum? Respondeo affirmatiuè ex communi omnium sententia, quam tradit Suar. *disp. 36. sect. 5. n. 2.* Vasqu. *quæst. 90. art. 3. dub. 2. num. 9.* Coninch. *disp. 5. dub. 7. num. 58.* Henriqu. *l. 4. cap. 3. n. 3.* Reginald. *l. 6. n. 25.* Bonac. *de Pœnitent. disp. 5. quæst. 5. sect. 2. part. 4. num. 21.* Laym. *l. 5. summ. tract. 6. cap. 5. num. 8. coroll. 2.* Ratio est manifesta: quia teneris confiteri eo tempore, quo præceptum confessionis te obligat, eique satisfacere potes: at agnoscis eo tempore te obligare præceptum confessionis, eique [illegible] facere posse & in reliquo impotentem esse. Teneris ergo [illegible] tempore confiteri, ne confessionem præce[illegible] tam omit[illegible] sicuti teneris die festiuo Missam audire hora octaua, si sc[illegible] in reliquis horis impediendum esse; & Eucharistiam tem[illegible] paschali primis illis octo diebus suscipere, si credas in [illegible] quis impedien[illegible] fore: quia præcepto satisfaciendum [illegible], cùm de facto obligat, & impleri potest.

12. Verùm, si confessionem integro anno omiseris, dubitant

tant Doctores, an tenearis statim, cùm primùm possis, confiteri? Negant Sylvest. *Eucharistia.* 3. *quæst.* 15 *dicto* 3. Ledesm. 2. *p.* 4. *quæst.* 6. *art.* 5. *dub.* 7. Mouentur argumento desumpto ex reliquis præceptis, quæ tempori designato alligata sunt; vt præceptum audiendi Sacrum, recitandi Horas, ieiunandi, imò & Eucharistiam sumendi, quinimò & confitendi tempore mortis: quorum obligatio cessat transacto tempore obligationis executioni designato, vti colligitur ex cap. *Sicut. de sponsalib. vers. Nisi forsan* leg. *Si fideiussor.* §. *ult. ff. Mandati* & similibus. Præterea, si transacto anno adhuc perseuerat obligatio confitendi, bis teneberis eodem anno confiteri: semel, vt satisfacias obligationi anni præteriti: & semel, vt satisfacias obligationi anni præteriti, & semel, vt satisfacias obligationi anni præsentis. Quòd si plures annos confessionem omiseris, toties obligatus eris, cùm primùm possis, ad confitendum, quod praxi receptum non est.

13. Nihilominùs probabilius est, siue iustè, siue iniustè confessionem annalem omiseris, te obligatum esse initio sequentis anni, cùm primum possis, confiteri: quia tempus vnius anni non assignatur vt terminus finiens obligationem: sed ne vltra illam differatur, sicuti cùm alicui signatur tempus ad comparendum, vel ad soluendum debitum, & eo tempore nec comparet, nec debitum soluit: non obinde liber manet, sed potiùs ampliùs adstringitur. Secùs verò est in reliquis præceptis, quæ pro contraria sententia referuntur: quia apposita sunt, vt onus, & pensum illius diei, eiúsque honorem: atque ita transacto eo die, & cessat finis præcepti, & ipsum præceptum. At in confessione aliter se res habet: etenim illius præceptum latum est, vt eum Deo reconcilieris: qui finis, elapso anno, efficaciùs vrget. Deinde colligitur hæc obligatio ex excommunicatione synodali, quæ ferè in omnibus diœcesibus lata est aduersùs eos, qui semel in anno fassi non fuerint, neque Eucharistiam in Paschate receperint, à qua excommunicatione nunquam absoluuntur, nisi confessionem facere velint. Signum ergo est, confessionis obligationem elapso anno perseuerare.

14. An verò elapso anno, vnica cõfessione, & præsenti anni obligationi, & præcedentis satisfacias: non est constans inter Doctores. Plures, & grauissimi Doctores negãt, eò quòd cõfessio initio sequentis anni fiat in satisfactionẽ obligationis anni præcedentis, & moraliter reputetur, ac si præcedenti anno fuerit facta. Superest ergo præsentis anni obligationi satisfacere. Sic docuit Suar. *disp.* 36. *sect.* 4. *n.* 5. Coninch. *disp.* 5. *de pœnit. dub.* 8. *numer.* 65. Filliuc. *tract.* 7. *cap.* 3. *quæst.* 5. *numer.* 56. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *num.* 31. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 5. *n.* 10. *vers. Ad secundum. in fine.*

15. Sed hæc sententia dura mihi videtur, & difficilis: nam si initio anni sequentis omnia tua peccata, tam præcedenti, quàm præsenti anno commissa fatearis, tametsi eo anno nullam aliam confessionem feceris, præceptum latum de confessione semel in anno facienda, eo anno non transgrederis: siquidem eo anno iam semel confessus es. Et quidem si eo anno nullum aliud mortale commiseris post eam confessionem factam; euidens est, te obligatum non esse, vt notauit Bonac. *supr.* Signum ergo est, vnica illa confessione, & obligationi præcedentis anni satisfecisse: nam ad illam confessionem faciendam non solùm ex obligatione præcedentis; sed & præsentis anni astringebaris. Deinde, si in fine anni sequentis confessionem facias, affirmat Coninch. *dicto dub.* 8. *concl.* 2. te non esse obligatum iterum confiteri, tametsi nouum mortale committas: quia ea confessio ob distantiam ab anno præcedenti censeri non potest moraliter facta eo anno, sed solùm in satisfactionem obligationis præsentis. Quod à fortiore diceret, si per plures annos confessionem omisisses. Sed, cùm obligatio confessionis, elapso anno, non fuerit extincta; sed quò magis differtur, eò plùs vrgeat, si facta ea confessione in fine anni nulla superest obligatio confitendi, efficitur sanè vnica confessione obligationi præsentis, & præteriti anni satisfactum esse. Ergo eodem modo satisfieri potest; tametsi initio anni confessio fiat. Atque ita probabile docent Ægid. & Bonac. *suprà.*

§. III.

Qua confessione fiat satis præcepto lato in cap. *Omnis vtriusque sexus*, & de causis excusantibus à pœnis ob illius transgressionem.

1. *Non fit satis huic præcepto confessione venialium.*
2. *Confessione mortalium memoriæ occurrentium, & absolutione recepta fit satis.*
3. *Si post factam eam confessionem in mortale incidas, tametsi Suar. & Henriq. censeant, te esse obligatum eo anno fateri, verius est oppositum.*
4. *Per confessionem illegitimam non satisfacis præcepto.*
5. *Incurru excommunicationem synodalem.*
6. *Ab hoc præcepto non excipiuntur peccatores publici.*
7. *Non satisfacis præcepto, si absolutio non concedatur.*
8. *Expenduntur causæ excusantes ab hoc præcepto.*

1. Aliqua sunt apud Doctores communiter certa, alia sub opinione versantur. Primò certum est, huic præcepto confessionis non satisfieri confessione venialium, eò quòd præcepto satisfacere nõ potes, nisi rem præceptam exequaris: at confessio venialis in præcepto cap. *Omnis.* tibi non præcipitur. Non ergo ea confessione satisfacere præcepto potes. Ex quo euidenter infertur, si facta confessione venialium, quia solis venialibus grauatus eras, eodem anno in aliquod mortale incidas, te obligatum esse, ante finitum annum illius mortalis confessionem facere: aliàs eo anno omitteres confessionem præceptam. Sic docent Vasq. *quæst.* 90. *art.* 3. *dub.* 1. *ad finem.* Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 5. *numer.* 10. *vers. Ad tertium.* Reginald. *lib.* 3. *num.* 38. Bonac. *disput.* 5. *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *n.* 33. *in fine.*

2. Secundò certum est, facta legitima confessione omnium mortalium, quæ tibi memoriæ occurrerint, & absolutione à Sacerdote recepta, satisfacere præcepto confessionis, tametsi aliquorum mortalium inuincibiliter oblitus fueris, neque obligatum esse ea intra illum annum ad confessionem adducere: aliàs obligatus esses bis, & ter confiteri, quod receptum non est. Non enim præceptum imponitur de confitendis omnibus mortalibus absolutè: id enim sæpè esset impossibile, sæpè non expediens: sed de confitendis iis omnibus, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint tempore confessionis, quorumque manifestatio, nec tibi, neque alteri grauiter nociua est. Neque refert, ea peccata oblita te fateri debere ex obligatione iuris diuini: vt inde inferas, etiam ex præcepto ecclesiastico, quod iuris diuini determinatiuum fuit, te fateri obligatum esse: quia ex iure diuino non teneris ea fateri eo anno: sed, quando periculum mortis adfuerit, vel Eucharistiam suscepturus sis, vel ad Eucharistiam voluntariè accessurus. Sic Nauarr. *cap.* 21. *num.* 9. Suar. *disp.* 23. *sect.* 2. Coninch. *disp.* 5. *dub.* 9. *numer.* 66. *&* 71. Fagund. *de pœnit. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 17. Bonac. plures referens *de pœnit. disp.* 5. *quæst.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *num.* 32. aduersùs Sotum *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 5. *ad* 3. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 5. *in com. lit.* D, *& cap.* 15. *numer.* 1.

3. Sed dubiæ quæstionis est, an si post factam legitimam confessionem in peccatum mortale incidas, tenearis eo anno illud peccatum fateri. Affirmat Suar. *disp.* 36. *sect.* 3. *numer.* 9. *& sect.* 4. *num.* 7. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 2. *&* 6. Etenim præceptum esse videtur de confessione facienda, semel in anno, omnium mortalium, quæ eo anno, vel præcedentibus fuerint commissa. Si igitur illud peccatum, quod post factam confessionem commissum est, voluntariè fateri omittis, præcepto de confessione facienda omnium mortalium, quæ eo anno commissa sunt, non satisfacis.

Cæterum longè verius est, te non esse obligatum ex vi huius præcepti, illud peccatum eo anno fateri, quia præceptum non est de confessione facienda eo anno omnium peccatorum, quæ eo anno fuerint commissa: id enim apertiùs explicari debebat: sed præceptum fuit de confessione semel in anno facienda omnium peccatorum, quæ ad validam, & fructuosam confessionem fateri necessarium fuerit. Quòd si postmodum peccatum aliquod committas, in confessionem sequentis anni reseruare poteris. Aliàs nunquam censeri posses, plenè huic præcepto satisfecisse, quousque annus finitus sit: tametsi pluries fueris ritè confessus: quia semper periculo es expositus nouum peccatum committendi, & nouam confessionis obligationem contrahendi: expeditéque confessionem, non in principio, neque ad medium anni: sed in fine præstare. Ne igitur hæc inconuenientia admittas, asserendum est, facta semel legitima confessione nullam tibi superesse obligationem eo anno confitendi, nisi fortè suscepturus sis Eucharistiam, vel in periculum mortis incidas. Atque ita docent Victor. *de confess. numer.* 137. Reginald. *lib.* 3. *numer.* 38. Coninch. *disp.* 5. *de confess. dub.* 7. *n.* 59. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 5. *n.* 10. *in respons. ad* 1. Bonac. probabile reputat *de pœnit. disp.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *n.* 33. *in fine.*

4. Secunda, & grauior quæstio est, an per confessionem illegitimam, scilicet, absque dolore, vel integritate, fiat satis prædicto præcepto? Et quidem eo casu, quo plures Doctores sentiunt, dari confessionem validam, sed informem, verius est præcepto satisfactum esse. Nam esto fini præcepti, qui est reconciliari cum Deo, satisfactum non sit, materiæ præcepti, quæ est confessio valida, veráque Sacramenti susceptio satisfactum est. Sed posita sententia, quam *suprà* firmatam reliquimus, scilicet, non dari confessionem validam, & informem: adhuc plures censent, te satisfacere præcepto, quocunque modo confessionem facias: quia Ecclesia solum externam confessionem præcipit, & illius defectum punit, cuius executioni occultissimus defectus doloris, & integritatis soli Deo cognitus obstare non potest. Deinde in cap. *Quod quidam. de pœnit. & remiss.* dicitur, recipiendos esse ad pœnitentiam peccatores, quan-

uis absolui non possint. Censeotur ergo præcepto pœnitentiæ satisfacere. Atque ita docent, Paludan. *in 4. dist. 17. quæst. 7.* Gabriel. *ibi, q. 1. art. 3. dub. 5.* Syluest. *Confessio, 4. n. 3. in fine.* Victor. *n. 163.* & alij relati à Fagund. *de secundo Eccles. præc. lib. 1. cap. 4. num. 4.*

Sed multò probabilior, & verior est opposita sententia, quam pluribus relatis firmant Suar. *t. 4. de pœnitent. disp. 36. sect. 7. n. 3. & 8.* Paul. Comitol. *lib. 1. respons. moral. quæst. 19. in fine, §. Enunciatum.* Coninch *disp. 5. de pœnit. dub. 9. num. 70.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 11.* Fagund. *lib. 1. de pœnit. cap. 4. num. 5.* Bonac. *disp. 5. de pœnitent. quæst. 5. sect. 2. p. 4. num. 23.* Ratio est manifesta: quia præcepto diuino de confessione facienda non satisfacis, cùm inualide confiteris. Ergo neque satisfacis ecclesiastico præcepto: hoc enim solùm est præcepti diuini determinatio, vt dixit Trident. *sess. 14. cap. 5. sub finem, & can. 8.* Prætereà Ecclesia præcipit omnia mortalia fideles confiteri, sicuti dicitur in c. *Omnis vtriusque sex. de pœnitent. & remiss.* At, si absque dolore, vel non integrè fateatis, non fideliter, sed infideliter, & fictè peccata fateris. Non igitur præcepto satisfacis. Neque obstat, ex defectu omninò occulto inualidam reddi confessionem, quominùs inde impediatur præcepti ecclesiastici executio: nam esto, Ecclesia actum interiorem per se, & directè præcipere non possit; potest tamen indirectè, quatenus ad valorem actus externi præcepti necessarius est: hac enim ratione præcipiendo orationem, præcipit attentionem: quia sine attentione oratio esse non potest. Cùm ergo ad valorem externæ confessionis necessarius sit dolor, interiùs præcipiendo confessionem dolor internus præceptus censetur. Neque item obstat textus in cap. *Quod quidam* nam, vt benè respondet Suar. *dicta sect. 7.* ibi non dicitur, confessionem illam admittendam esse, vt sufficientem ad implendum præceptum; sed hos peccatores esse audiendos, vt continuis exhortationibus moueantur & conuertantur.

5. Hinc fit, fictè confitentem incurrere excommunicationem synodalem, quæ ipso facto omittentibus confessionem ferè in omnibus diœcesibus imposita est: quia vere confessionem omittit, quippe idem est actum non fieri, ac fieri nullum, leg. *Duo sunt Titij ff. de testam. tutela.* Nomine nanque confessionis confessio valida intelligi debet: quia sub appellatione actus regulariter solus validus comprehenditur, vt pluribus firmat Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 2. num. 5.* & leg. *Bones, §. Hoc sermone. tota limit. 1. ff. de verbor. significat.* Seraph. *in de priuileg. iuram. priuileg. 71. in fine.* Atque ita in præsenti tradit Suar. *t. 4. disp. 36. sect. 8. num. 1.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 1. cap. 4. num. 12.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 2. p. 4. num. 25.* tametsi contrarium sentiat Nauarr. *cap. 10. num. 4.* & Henriq. *lib. 4. cap. 4. num. 1.* proptereà quòd probari non possit, confessionis defectus. Sed respondetur, id necessarium non esse, cùm non delicto probato, sed delicto externo excommunicatio synodalis annectatur. Secùs verò est de priuatione sepulturæ, & ingressu Ecclesiæ, quæ ipso facto nullibi sunt impositæ; sed per sententiam Iudicis imponendæ: quæ, cùm probationem delicti requirunt, & hæc sit ferè impossibilis, stante defectu omninò occulto imponi non possunt, vt benè ex Cordub. notauit Fagund. *loc. alleg.*

6. Ab hac doctrina excipiunt Viuald. *in Candelab. aureo, de confess. n. 60.* Rod. *in addit. ad Bullam Cruciat. §. 11. aliàs 9. n. 133.* Zerola *praxi Episc. 1. p. verbo,* Lupanaria, §. 3. meretrices, vsurarios aliosq; peccatores publicos, quos neque Episcopi, & Parochi excõmunicatos declarant, quamuis prædicto præcepto cõfessionis legitimè, vt dictum est, non satisfaciant. Signum ergo est, hac excõmunicationis pœna eos non adstringi. Sed nullatenus admittenda est exceptio: quia nec fundamentum habet in cap. *Omnis vtriusque sexus.* cùm æquè omnes fideles comprehendat: neque publici peccatores digniores sunt indulgentia; quàm alij. Quòd verò non soleant declarari, id in fauorem aliorum fidelium cum illis communicantium fit; non, quia ipsi peccatores publici excommunicatione affecti non sint, vt rectè notauit Fagund. *de secund. Eccles. præc. lib. 1. cap. 3. numer. 11.*

7. Tertia quæstio, an satisfacias huic præcepto, si confessionem ex parte tua validam facias, & Confessarius ex malitia, vel ignorantia absolutionem non concesserit? Si confessio facta est Sacerdoti existimato, vel iurisdictione carenti, nullatenus per illam satisfieri præcepto potest: quia præceptum est de confessione facienda proprio Sacerdoti, vti cauetur in supradicto cap. *Omnis.* & consequenter habenti iurisdictionem. At, si proprio Sacerdoti facta fuerit, ipse tamen ex malitia, vel inaduertentia te non absoluerit, plures Doctores censent, te præcepto confessionis satisfecisse. Tum, quia culpa Confessarij tibi nocere non debet. Tum, quia præceptum non tibi est impositum, neque imponi potest de actione, quæ non sit in tua potestate, sed ab alterius voluntate pendet, qualis est absolutio. Sic docent, licèt non ita expressè, Paludan. Gab. Victor. Syluest. pro priori sententiáque præcedente relati. Cæterum probabilius est te præcepto non satisfacere ea confessione, quam absolutio non sequitur, vti expressè docent Nauarr. *cap. 10. num. 4.* Suar. *disp. 36. sect. 7. num. 3.* Coninch *disp. 5. dub. 9. numer. 70.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 1. cap. 4. num. 5.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 11.* Ratio ea est: quia per eam confessionem non satisfacis diuino præcepto: siquidem peccata soluta non sunt, sed adhuc retinentur, vt absolutioni directæ subijciantur. Ergo neque satisfacis humano præcepto, quod est diuini determinatiuum. Et exemplo Eucharistiæ conuinci potest: si enim credens, te Eucharistiam recipere, Sacerdos, vel ex malitia, vel inaduertentia hostiam inconsecratam loco consecratæ porrigeret, præcepto communicandi non satisfaceres; sed errore detecto obligatus eris communicare: quia præcedentis hostiæ sumptio non fuit sacra Communio. Confessio autem, quam absolutio non sequitur, neque est pars sacramenti, neque peccata soluit, aut remittit. Ergo non est confessio, qua præcepto satisfieri potest.

Neque obstat, non tua, sed Sacerdotis culpa defectum contingere: id enim probat, te excusatum esse à præcepto, & à pœnis ei annexis, dum bona fide existimas, te absolutum esse. Secùs est, si bona fides cesset, & defectum agnouerıs: sicuti docent Corduba *quæst. 15.* Suarez *disputat. 36. sect. 8. num. 3.* Fagund. *de pœnit. lib. 1. cap. 4. num. 6.* Neque est verum, quòd sola confessio in tua sit potestate, non absolutio: quia esto absolutio à te proximè non pendeat; à te tamen pendet absolutionem procurare, eique confiteri, qui absolutionem concedat: si tamen aliquando id præstare non potes, à præcepto excusaris; tametsi illud non impleas.

8. Quoad causas excusantes ab huius præcepti transgressione, illiúsque pœnis, breuiter dicendum est, te excusatum esse primò, si immineat tibi, vel alteri graue damnum vitæ, honoris, vel fortunæ: nam lex diuina, & ecclesiastica, cùm sit iugum suaue, & onus leue, non censetur cum tanto detrimento obligare. Illud verò detrimentum honoris, quod ex confessione ipsa subsequitur, vt scilicet, apud Confessarium minùs habearis opinionémque religiosam, quam de te conceperat, amittas; non te potest à præcepto excusare, vt benè notauit Coninch. *disp. 5. dub. 10. num. 73.* vbi aduertit, sæpè te posse excusari à confessione vnius, vel alterius peccati: quia ex illius manifestatione imminet damnum, non tamen à manifestatione aliorum peccatorum; & consequenter neque à confessione facienda. An verò excuseris à confessionis præcepto, si alia via, quam per interpretem, vel scripturam, vel nutus declarare peccata non possis, *supèrius,* cùm de integritate confessionis sermonem fecimus, decisum reliquimus. Illud vero est certum, si nullum in specie peccatum declarare potes, non esse tibi absolutionem extra mortis articulum concedendam: quia alienum est ab vsu Ecclesiæ, sententiam absolutionis proferre nulla causa speciali iudicanda proposita, vt benè aduertit Laym. *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 5. n. 15. ad finem.*

PVNCTVM XXI.

De satisfactione peccatorum.

1. DVpliciter de satisfactione loqui possumus. Primò, de satisfactione absolutè sumpta, & sine ordine ad sacramentum Pœnitentiæ. Secundò, de satisfactione quatenus pars est, & complementum sacramenti pœnitentiæ.

§. I.

De satisfactione absolutè sumpta, & absque ordine ad Sacramentum.

1. *Satisfactio differt à restitutione.*
2. *Nullus, præter Christum, satisfacere pro mortalibus potest.*
3. *Qualiter pro venialibus.*
4. *Pro omnibus potest de congruo.*
5. *Remissa mortali culpa, pœna æterna remittitur: sed plerunque manet aliqua pœna temporalis.*
6. *Pro hac pœna temporali benè potest quis satisfacere de condigno.*
7. *Ad hanc satisfactionem requiritur opus voluntarium, & liberum.*
8. *Item, debet esse opus bonum.*
9. *Item pœnosum, & afflictiuum.*
10. *Potest esse opus aliàs debitum.*
11. *Satisfaciens debet esse in gratia.*
12. *Item, viator.*
13. *Vnus pro alio bene satisfacere potest.*
14. *Limitatio Medinæ reijcitur.*
15. *Fit satis opposito fundamento.*
16. *Ex parte Dei adesse debet promissio satisfactionem acceptandi.*

1. SAtisfactio sæpè cum restitutione confunduntur: sed est longe ab ea diuersa. Nam restitutio consistit in rebus

bus. Est enim redditio rei contra voluntatem Domini sublatæ, vel illius æquiualentis; ac proinde respicit reparationem damni offenso illati. Secùs est satisfactio, quæ in actionibus consistit. Est enim honoris, & authoritatis læsæ reparatio. Peccato namque honorem, & authoritatem diuinam contempsimus, at petitione veniæ, submissione, & humilitate contemptum illius honoris reparamus, vti notarunt Bellarm. *l. 4 de pœnitent. cap. 1.* Suar. *disp. 37. in princip.* Coninch. *disp. 10. de pœnit. dub. 1.* Fagund. *de secundo Eccles. præcept. l. 9. in princ.* Laym. *l. 5. sum. tr. 6. c. 15 n. 1.*

2. Pro peccatis mortalibus nemini à Christo Saluatore datum est posse satisfacere quia, cùm malitia peccati mortalis sit infinita, eò quod diuinam maiestatem infinitam offendat, nostræque satisfactiones semper finitæ sint, & limitatæ, nequeunt satisfactionem debitam attingere, ideòque opus fuit, Verbum diuinum hominem fieri, vt eius operâ, vtpote à persona infinitæ dignitatis procedentia, dignam, & superabundantem satisfactionem pro nostris peccatis exhiberent.

3. Pro venialibus verò existens in mortali satisfacere non potest: quia, vt D. Thom. *3. part. quæst. 87. artic. 4.* omnesque eius discipuli testantur, nullius peccati venialis remissio conceditur homini peccatori Dei hosti, & inimico. At si à mortali recesserit, Deóque gratus sit, ex Dei benignitate, & Christi meritis pro venialibus ad æqualitatem satisfacere potest.

4. Verùm, esto, de condigno nullus peccator, nec pro veniali, nec pro mortali satisfacere potest, de congruo tamen pro omnibus peccatis satisfacit, cùm eam satisfactionem exhibet, quam exhibere potest. Decebat namque Dei bonitatem, ne homines facilè labentes absque remedio derelinqueret, sed posita Christi perfecta satisfactione ob illam contentus esset pro remissione culpæ, ea satisfactione, quam peccator diuina gratia adiutus posset exhibere. Et in hac decentia mentem de congruo situm est.

5. Porrò remissa culpa & pœna æterna, culpæ debita, remittitur, vti definiuit Trident. *sess. 5 cap. 14.* & manifestè colligitur ex illo ad Roman. 8. *Nihil ergo nunc damnationis est ijs, qui sunt in Christo Iesu.* Remissa namque culpa, redditur peccator filius Dei, & hæres regni cœlestis. Non igitur manere potest debitor æternæ pœnæ.

At esto, pœna æterna simul cum culpa remittatur, plerumque pœna aliqua temporalis in hac vita luenda restat. Nam esto benignissimus Deus posset simul cum remissione culpæ omnem pœnam prorsus remittere, sicut facit in Sacramento Baptismi, & martyrio, non tamen decebat, ne, vt pulchrè inquit Chrysostom. *homil. de pœnitent. & confess.* peccatores, & inulti manentes efficerentur deteriores. Quod optimè declarat, pluribusque confirmat Trident. *sess. 14. cap. 8.* redditque rationem, ob quam conueniens fuit, totam pœnam in Baptismo remitti: secus post Baptismũ lapsis. Mensura huius temporalis pœnæ, quæ luenda restat ex peccato remisso, soli Deo cognita est: ipse enim pro qualitate delicti pœnam designat. Notanter dixi, remissa culpa pœnam aliquam restare luendam: vt tacitè insinuarem, aliquando cum remissione culpæ omnem pœnam remitti. Contritio namque, quæ ad gratiam, & culpæ remissionem disponit, quatenus gratia ipsa informatur, vim habet remittendi de condigno aliquam partem pœnæ temporalis designatæ. Ergo quò intensior, & feruentior fuerit contritio, eò maioris partis remissionẽ obtinebit: potest ergo esse ita intensa, vt omnem pœnam remittat, sicuti contingit in Magdalena, aliisque peccatoribus feruentissimo actu charitatis peccata detestantibus, sicuti notauit Coninch. *disp. 2. de pœnit. dub. 12. n. 116 concl. 4.*

6. Pro hac pœna temporali satisfacere nos de condigno posse oratione, ieiunio, eleemosyna, aliisque piis operibus, catholica fides docet apud Trident. *sess. 14. cap. 8. & 9. & can. 13.* & pluribus Scripturæ & Patrum testimoniis, & rationibus exornant aduersus hæreticos nostri temporis, Bellarmin. *lib. 4. de pœnit. cap. 3. & seq.* Suar. *disput. 37. sect. 1* Valen. *tom. 4. disp. 7. quæst. 14. part. 2.* Coninch *disput. 10. dub. 3.* Laymann *l. 5. sum. tract. 6 cap. 15. à num. 2.* Etenim cùm non solùm peccatores, sed iusti ad orationem, ieiunium, eleemosynam, aliaque pia opera excitentur, vt diuinum iudicium euitent, & peccata persoluant, vti colligitur ex Iob. *cap. vlt.* Dauid. *Psal. 6. 37. & 101.* Tobiæ *cap. 12.* Isaia *cap. 58.* Paulo 1. *Corinth. 11. & alibi*, sæpè manifestè infertur, remissa culpa pœnam restare luendam, pro qua piis operibus nos satisfacere posse. Aduerto tamen cum Medin *de pœnit. tract. 2. quæst. 46.* Suarez *disput. 37. sect. 9.* Coninch. *disput. 10. dub. 3.* sæpè benignissimum Deum aliquibus pœnis in hac vita peccata commissa punire: sicuti contigit Dauid ob adulterium, & populi numerationem, in quarum pœnarum recompensationem, nullam aliam satisfactionem admittit: quippe hæ pœnæ à Deo infliguntur, non tam vt iustitiæ vindicatiuæ fiat satisfactio, quam vt peccatores à peccatis committendis arceantur, Deo rigorem, & seueritatem suæ iustitiæ ostendente.

7. Vt igitur præ licta pœna temporali fiat satisfactio, aliquæ conditiones requiruntur, tum ex parte operis in satisfactionem exhibiti, tum ex parte personæ satisfacientis, tum ex parte Dei, cui fit satisfactio.

Primò ex parte operis requiritur, vt sit voluntarium, & liberum, vel per modum actus eliciti, quales sunt orationes, ieiunia, eleemosynæ, reliquique virtutum actus, tam interiores, quàm exteriores, quos exercere vis in Dei honorem, & peccatorum satisfactionem, vel per modum obiecti voliti, vt contingit in flagellis, laboribus, & infirmitatibus à Deo immissis, quæ si voluntariè accepres, satisfactionem sufficientem pro peccatis præstare possunt, ita vt ipsa satisfactio non solùm ex acceptatione, sed ex ipsis flagellis liberè acceptatis coniungat: aliàs non definiret Concilium *session. 14. capit. 9.* flagellis temporalibus à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis apud Deum Patrem per Christum Iesum nos satisfacere posse; sed solùm diceret, acceptatione flagellorum nos satisfacere: eaque de causa, quo grauiora fuerint flagella à Deo inflicta, & patienter tolerata, eò abundantior est satisfactio. Ratio autem, quare ad satisfactionem libertas, vt dictum est, requiritur, ea est: quia peccator media satisfactione pœnis pro peccatis debitis facit satis. At censeri non debet peccator facere satis, nisi opus, per quod satisfacit, ab eo aliquo modo procedat. Deinde satisfactio est actus virtutis pœnitentiæ: quia est peccati detestatio, illiusque punitio, & cum Deo reconciliatio. Ergo debet esse liber. Præterea quia à satispassione non aliter satisfactio distinguitur, nisi quia satisfactio ex libera voluntate satisfacientis procedit, secùs satispassio, quæ non spectat, an liberè satis patiens pœnas accipiet; sed, an ex satispassione pœnæ sufficienter vindicentur: ideoque satispassio ad iustitiam vindicatiuam, satisfactio ad commutatiuam pertinet. Ex qua ratione colligitur causa, ob quam leuissimæ pœnæ in hac vita patienter toleratæ satisfaciunt pro graui pœna in Purgatorio luenda: quia pœnæ in hac vita non in se spectantur, sed quatenus ab homine Deo grato liberè exhibentur, vel acceptantur, ob quam acceptationem ex Dei gratia, & Christi meritis efficaciorem vim habent pro peccatis satisfaciendi, quàm pœnæ in Purgatorio susceptæ: vbi sola passio, & non libera patientium voluntas, & acceptatio, ac dignitas attenditur: vti ex communi sententia notauerunt Coninch. *disp. 10. dub. 4. n. 25 & 34.* Laym. *l. 5. sum. tr. 6. c. 15. n. 4.* Fagund. *de secund. Eccles. præcept. l. 9. c. 1. n. 1.*

8. Deinde opus satisfactorium, quatenus tale est, debet esse bonum: tendit namque ad peccati punitionem, & perfectam cum Deo reconciliationem, quæ absque bonitate morali consistere non possunt. Quapropter pœnæ, quas tyranni Martyribus infligebant, etsi quatenus à tyrannis procedebant, Deo displicerant, at quatenus à Martyribus tolerantur, & acceptantur in peccatorum punitionem, gratissimæ Deo sunt, & plenam pro peccatis exhibent satisfactionem. Coninch. *dicta disp. 10. dub. 4. n. 37.* Fagund. *lib. 9 de secundo Eccles. precep. cap. 2. n. 2.* Non tamen est necessarium, vt ex formali intentione satisfaciendi procedat; satis enim est virtualis, qua quis in actu exercito se Deo submittit, vt perfectam cum Deo reconciliationem obtineat. Si enim ad meritum non requiritur expressa intentio merendi, sed sufficit virtualis in ipsomet opere meritorio inclusa; à fortiori ad satisfactionem ea sufficere debet: quippe nullus est, qui voluntatem non habeat obtinendi à Deo omnem effectum sibi vtilem, suisque bonis operibus correspondentem, vti relato Suar. *disp. 36. aliàs 37. section 3. numer. 5.* dixit Fagundez, *libr. 9. de pœnitent. c. 2. n. 4.*

9. Præterea debet esse opus pœnosum, seu afflictiuum, quod satis indicat Scriptura, consulens pœnitentiam, & peccatorum redemptionem ieiunio, fletu, planctu, oratione, & eleemosyna, aliisque virtutum actibus, qui, esto, ab aliquo summa cum voluptate, & dulcedine exerceantur; quia tamen de se humanæ naturæ graues sunt, & molesti, apti sunt ad satisfaciendum. Etenim per peccatum propriæ voluntati contra diuinam indulsisti: per satisfactionem ergo diuinæ voluntati contra propriam te submittere debes. Hanc autem submissionem præstas quolibet virtutis actu. Ergo quilibet virtutis actus est satisfactorius. Atque ita docent Suar *disp. 37. sect. 6. n. 8.* Fag *de 2. Eccles. precep. l. 9. cap. 2. n. 5. & 12.* Coninc. *disp. 10. dub. 4. n. 28. & 29.* Hinc inferunt communiter Doctores, quò magis opus laboriosum sit, eò maiorem vim satisfaciend. habere. Sed hoc intelligendum est, cæteris paribus: sæpè namque contingit opus ex se minus laboriosum, quia in se perfectius est, & Deo gratius, maiorem vim habere satisfaciendi, quàm aliud opus minus perfectum, etsi magis laboriosum sit: v. gr. pauperi grauem necessitatem patienti largam eleemosynam tribuis summa cum facilitate, non est dubium te abundantius mereri, & satisfacere, quàm si vnico die grauem cum difficultate ieiunasses. Quòd si difficultas operis ex feruore spiritus superata sit, non ob inde minuit satisfactionem, nec meritum, aliàs tepidi, & virtutibus exercendis difficiles abundantius mererentur, & satisfacerent quàm spiritu feruentes, & in exercendis virtutum operibus omninò faciles: quod non est admittendum, vt rectè notauit Coninch, *disp. 10 dub 4. n 30*

10. Addunt

10. Addunt aliqui, debere esse opus supererogationis, & non aliàs debitum: sed immeritò id postulant, cùm Concil. *sess.* 14. *cap.* 9. satis indicet, per opera alias præcepta fieri satisfactionem posse. Nam, sicut præceptum non impedit meritum, neque satisfactionem impedire debet. Non enim opera virtutis in commodum Dei, sed in nostram vtilitatem præcipiuntur. Ergo ex præcepto, nec meritum, nec satisfactio illius diminuitur. Quodlibet nanque opus, tametsi præceptum, meriti rationem habet: quia factum est à filio in obsequium munificentissimi patris, quem decebat filiorum obsequia se ipso præmiare. Habet tamen rationem satisfactionis, quatenus per ipsum Deo, ciúsque voluntati se homo submittit, à qua se per peccatum subtraxerat. At hæc ex præcepto non impediuntur, quinimò præceptum augere videntur. Ergo ad satisfactionem non est necessarium esse opus supererogationis, sed potest esse opus aliàs præceptum. Atque ita docent Nauarr. *cap.* 26. *num.* 23. Sotus *in* 4. *dist.* 19. *quæst.* 1. *art.* 1. *circa finem* Henriq. *lib.* 5. *de pœnit. cap.* 19. *num.* 5. Suar. *disp.* 37. *sect.* 4. *num* 3. Fagund. *de secund. Eccles. præcep lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 8. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 10. *dub.* 4. *num.* 31. Monent tamen communiter relati Doctores, quibus adhæret Sanch *lib.* 1. *sum. cap.* 14. *num.* 6. Bonac *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5 *sect.* 3. *p.* 2. *n* 12. & *infrà* latiùs dicemus; etsi Confessarius possit opus aliàs præceptum in pœnitentiam iniungere, non tamen censeri iniunctum, nisi id expressè explicet: decet enim ad opera aliàs indebita obligare in satisfactionem peccati confessi.

11. Secundo, ex parte satisfacientis conditio necessariò requisita est gratia. Nam, cùm satisfactio tendat in reconciliationem cum Deo perfectam, nequit non reconciliatio fieri. Præterea, stante culpa, non potes pro pœna illi debita obtinere remissionem: neque etiam eam remissionem obtinere potes pro pœnis ex alijs culpis remissis relictis: quia dignus non es, vt hæc tibi gratia conferatur. Ergo gratia necessariò ad satisfactionem est requisita. Atque ita indicat satis Trident. *sess.* 14. *cap.* 8. asserens satisfaciendo pro peccatis conformes fieri Christo Iesu, certissimamque arrham glorificationis habere, quæ peccatori nullatenus conuenire possunt. Deinde asserit Concilium, nos satisfacere non posse, nisi per Christum, & in Christo, in quo viuimus, meremur, & satisfacimus. At nullus viuit in Christo, nisi qui eius gratiam possidet: ergo nullus satisfacere potest, sicuti nec mereri, nisi qui gratiam habeat. Atque ita tanquam certum tradit D. Thom *in* 4. *dist.* 14. *art.* 3. *cap* 2. Bonauent. *ibi*, *art.* 1. *quæst.* 3. D. Anton. 3. *p. tit.* 14. *cap.* 20. §. 2. Caiet. t. 1. *Opusc. tract* 6. *quæst.* 3. Petr. de Soto *relect. vlt. de satisfact.* Dominic. Sot. *in* 4. *dist.* 19 *quæst.* 1. *art.* 4. quos refert Coninch. *disp* 10. *dub.* 4. *concl.* 1. *numer.* 23. & 24. aduertit optime, sæpè benignissimum Deum pœnitentiam peccatoris se humiliantis acceptare in satisfactionem pœnæ temporalis in hac vita, quam infligere decreuerat, vti contigit scelestissimo Achab, 3. *Reg.* 21. & colligitur ex Ierem. *cap.* 18.

12. Præterea ex parte satisfacientis requiritur, quòd sit viator: etenim satisfactio simul cum merito coniungitur, vt patet *ex supradicto loco* Concilij, ibi: *In quo viuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus.* At meritum finita hac vita non est: ergo nec satisfactio. Aliàs animæ in Purgatorio existentes, cum Deum ardentissima charitate prosequuntur, breuissimo tempore pro peccatis satisfacere possent, vt notauit Coninch *disp.* 10. *dub.* 4. *n.* 24.

13. Addunt aliqui, requiri, vt satisfactio ab eodem debitore procedat: est enim obligatio ad pœnam soluendam debitum personale, quod non videtur posse per alium satisfieri. Propria nanque actione diuinam authoritatem, & honorem læsisti ab eius voluntate te subtrahendo. Non ergo aliena actione hanc diuinæ authoritatis læsionem reparare potes, sed necessariò propria submissio, & humiliatio requiritur. Præterea, nemo pro alio mereri, nec demereri potest: ergo neque pro alio satisfacere. Item, non potest satisfacere pro culpa: ergo nec pro pœna. Et forte ob hanc causam dixit Paul ad Galat. 6. *Vnusquisque onus suum portabit* & 2. ad Corinth. 3. *Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundùm suum laborem.*

Cæterùm hæc sententia nullatenus admittenda est; sed omninò affirmandum, vnum pro alio satisfacere posse. Sic, tanquā certum, docuit Suar. *disp.* 48 *sect.* 2. *num.* 4 Henriq. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 5. Bellarmin. *lib.* 1. *de indulgent. cap.* 2. Ægid de Coninch. *disp.* 10. *dub.* 7. Fag. *l.* 9. *c.* 2. *n.* 2 & declarauit Catechismus Pij V. *de Sacr. Pœnit. n.* 81 ibi: *In hoc summa Dei bonitas, & clementia maximis laudibus prædicanda est, qui humanæ imbecillitati hoc condonauit, vt vnus possit pro alio satisfacere* Et paulò infrà addit: *Qui diuina gratia prædits sunt, alterius nomine possunt, quod Deo debetur, persoluere: quare fit, vt quodam pacto alter alterius onera portare videatur.* Et tamen concludit: *Nec verò de hoc vnquam fidelium dubitandi locus relictus, qui in Apostolorum Symbolo, Sanctorum communionem profitemur.* Ratio huius sententiæ est: quia Deus pro sua bonitate, & clementia acceptare potest opera à iusto facta in satisfactionem pœnæ, quam alter pro peccatis debet, ac si illud opus à debitore factum esset. At, posita ea acceptatione, nemini est dubium, obligationem satisfaciendi omnino debitori supe esse: ergo potest vnus pro alio satisfacere. Quòd autem bona opera vnius iusti oblata in satisfactionem pœnæ ab alio debitæ à Deo acceptentur, probat communis vsus fidelium, qui continuò excitantur ad prædictas satisfactiones applicandas, maximè pro iis, qui in Purgatorio existunt.

14. Hanc sententiam limitat Medin. *de pœnit. tr.* 3. *quæst.* 2. & 3. & probabile reputat Coninch. *disp.* 10. *dub.* 7. *in fin.* vt procedat semper, & infallibiliter; sed, quando diuinæ bonitati placitum fuerit, prædictam satisfactionem vnius pro alio acceptate: quia nullibi habetur, ob satisfactionem ab altero exhibitam, pœnam, quam quis debet, remitti, sicuti habetur ob satisfactionem propriam. Neque expediens videtur, eam acceptationem infallibilem esse; tum, ne debitores negligentes fiant in satisfactione propria exhibenda, sperantes, amicos pro illis satisfacturos; tum, ne submissionem, & humilitatem diuinæ authoritati debitam omittant. Sed displicet prorsus hæc limitatio, vtpote contraria communi sensui fidelium, existimant, vnius satisfactionem pro altero oblatam, ei absolutè deseruire: quod verum non esset, si non staret promissio diuina eam infallibiliter acceptandi. Illud verò inconueniens de negligentia satisfaciendi, per accidens est, & abundè compensatur actu charitatis, quem vnus fidelium cum altero exercet, proprias satisfactiones ei applicando.

15. Fundamentum verò illorum, qui asserebant, neminem pro alio satisfacere posse, facilè diluitur. Fateor nanque, actione propria satisfactionem exhibendam fore, idque expedire: at ex benignitate Dei aliena submissio, & humiliatio alteri applicata à Deo acceptatur, ac si ab eo esset exhibita. Ad confirmationem dico, neminem pro alio mereri: quia esto, id fieri possit, non fuit expediens, eò quòd meritum præmium sit virtutis, quæ propriis actibus acquiri debet. Ad secundam confirmationem concedo, pro culpa vnius neminem à Christo satisfacere posse: quia si de satisfactione quoad sufficientiam loquamur, necessarium non est alium à Christo satisfacere, cùm Christus plenissime satisfecerit, præterquam quod ea satisfactio ad æqualitatem sit impossibilis. Si verò sermo sit de satisfactione quoad efficaciam, nullatenus decuit ex alienis actibus fieri: cùm enim peccator propria voluntate maculatus fuerit, propria etiam voluntate purgari à macula debuit. Secùs autem est de obligatione ad pœnam, quæ ex benignitate Dei ob quamlibet satisfactionem remitti conuenienter potest.

16. Tertiò, ex parte Dei requiritur promissio acceptandi nostra bona opera in satisfactionem pœnæ pro peccatis debitę. Etenim, cùm cuilibet peccato post remissam culpam, & pœnam designetur à Deo aliqua temporalis pœna in Purgatorio luenda, quę quantumcunque minima sit, excedit omnem pœnam, quę in hac vita sustineri potest, pœnis huius vitæ compensari nequit: tum, quia sunt pœnæ diuersæ, & longè leuiores tum, quia non tenetur Deus eas in recompensationem acceptare, cùm liberum illi sit peccatorem pœna à se designata punire, neque aliam loco illius admittere. Vt ergo loco pœnæ designatæ obligatus sit nostra bona opera in satisfactionem admittere, necessaria fuit illius diuina promissio, vt pulchrè docuit Medin. *tr. de pœnit. quæst.* 3. Suar pluribus relatis, *disp.* 37. *sect.* 7. *à num.* 2. Fagund *de* 2. *Eccles. præcep. lib.* 9 *cap.* 2. *num.* 11. Coninch. *disp* 10. *dub.* 4. *concl.* 3. *n.* 31. & colligitur ex Trid. *sess.* 14. *cap.* 8. asserente nos in Christo viuere, mereri, & satisfacere, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent hoc est, ex eius meritis, & promissione, ob quæ à Patre acceptantur.

§. II.

De satisfactione sacramentali, & obligatione Sacerdotis illam imponendi.

1. *Quæ sit satisfactio sacramentalis, & quem effectum habeat.*
2. *Debet esse in gratia, vt obtineat effectum.*
3. *Secluso mortali habet effectum.*
4. *Satisfactio habet vim impetrandi gratias præuenientes.*
5. *Non habet gratiæ augmentum.*
6. *Plerunque obligatur Sacerdos sub graui culpa hanc satisfactionem imponere.*
7. *Quando excusatur ab imponenda satisfactione. Et primò de articulo mortis.*
8. *Secundò, si credatur pœnitens plenè per contritionem satisfecisse.*
9. *Tertiò, qualiter tempore Iubilei.*
10. *Quid si intra horam sæpiùs confiteatur.*
11. *Quid si pœnitens credatur nullam admissurus.*

1. Executio operis à Confessario in pœnitentiam peccati confessi iniuncta est satisfactio sacramentalis, quæ si per

per se spectata vim habeat remittendi pœnas peccatis debitas, quia, vt suppono, est opus virtutis ab homine grato effectum: at, vt à Confessario imponitur, tanquam pars complens & integrans Pœnitentiæ Sacramentum, vti docuit Concilium Florentinum *in decreto Eugenij*, & Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 3. efficaciorem vim obtinet ex Christi institutione Hæc maior efficacia non prouenit, vt placuit Dominico Soto *in* 4. *dist.* 14. *quæst.* 1. *art.* 5. §. *Nihilominus*. ex eo, quòd pœnitens, pœnitentiam iniunctam exequens, pœnitentiæ actum eliciat; aliàs tota illius efficacia ex opere operantis procederet, & secluso Sacramento consistere posset: sed ex eo, quòd sit pars integrans, & complens sacramentum præteritum: ac proinde sicut sacramentum confert suos effectus ex opere operato rectè dispositis, sic executio operis à Confessario iniuncti, quæ pars est Sacramenti, confert suum effectum obicem non ponenti: effectus autem huius satisfactionis sacramentalis est remissio pœnæ pro peccatis debitæ. Ergo hanc remissionem ex opere operato confert Et ita ex communi sententia tradit Suar. *disp.* 38. *sect.* 2. Viuald. *de satisfact. n.* 15 Henriq. *lib.* 5. *cap.* 20. *n* 7. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 10. *concl.* 1 & 2. Fagundes *de secundo Eccles. præcept. lib.* 9. *cap* 3. *à num.* 1. Quanta autem remissio ex opere operato concedatur, soli Deo cognitum est. Verius est, maiorem remissionem concedi feruentius, & deuotiùs satisfactionem exequenti. Decet enim, Deum liberaliorem se ostendere iis, qui ei diligentiùs obsequuntur. Stante verò æqualitate satisfactionis nunquam abundantior remissio vni potiùs, quàm alteri conceditur: quia Deus personarum acceptor non est: & notauit Coninch. *disput.* 10. *dub.* 10. *numer.* 93. *concl* 3.

2. Notanter dixi, conferri hanc pœnæ remissionem, *non ponenti obicem*: nam, si tempore, quo pœnitentiam exequeris, in statu peccati mortalis existas, impedis illius effectum: quia dum es in peccato, non viuis in Christo, & consequenter neque in illo satisfacis. Quod à Trid. *sess.* 14. *c.* 8. requisitum est. Deinde, quia remissio pœnæ temporalis est effectus supernaturalis, præparans hominem ad gloriam: qui autem est in mortali, omninò est ad gloriam improportionatus. Non igitur ei pœna debet remitti. Atque ita docet ex communi sententia Suarez *disp.* 38 *sect.* 3 *numer.* 3. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 11. *numer.* 96. Henriq. *lib.* 5. *cap* 8. & 3. & *cap.* 10. *numer.* 7. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5 *p.* 4. *num.* 16. aduersus Vasquez *quæst.* 94. *art.* 2. *dub.* 5. Zerol. *in praxi fol.* 371. Ruiz *contron.* 95 Med. & alios ab Henriq. & Vasq. relato: propterea quòd hæc satisfactio, non ex dignitate operantis, sed ex meritis Christi proueniat. Verùm esto ex meritis Christi proueniat, fauor est satisfacienti factus, quem non decet fieri inimico.

3. Secluso autem mortali peccato effectus satisfactionis non impeditur, tametsi satisfactio veniali culpa vitietur, vt bene notauit Coninch *disp* 10. *dub.* 10. *n.* 88. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 20. *n.* 7. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3 *p.* 4. *num.* 16. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6 *cap.* 15 *quæst.* 3 *concl* 3. quippe ea satisfactio non vt est suum opus, & vt a te procedit, sed, vt est sacramenti pars, & quasi Christi opus, effectum habet, sicuti habet effectum gratiæ sacramentum cum peccato veniali susceptum; tametsi contrarium sentiat Vasquez *de pœnit. quæst.* 94. *art.* 2 *dub.* 5. *numer.* 14. eò quòd satisfactio nullam aliam bonitatem moralem habeat, nisi eam, quam suscipit ab operante, aliàs si ob finem mortaliter peccaminosum satisfactio fieret, effectu non careret, sicuti non caret effectu Baptismus, vel Confirmatio in peccato mortali suscepti. Sed respondetur, opus satisfactorium ex prauo fine factum, solùm extrinsecè, & quatenus ab operante procedit, vitiari, eáque de causa nullam bonitatem moralem liberam obtinet: at quia in se, & physicè est opus gratum Deo, & à Christo assumptum in sacramenti partem, ea de causa remissionem pœnarum obtinere potest ex Dei gratia, & Christi meritis. Si autem ex prauo fine mortali fieret, eo tempore effectum remissionis habere non potest, sicuti nec susceptio Baptismi, alteriúsque sacramenti: quia à peccato mortali impeditur.

An verò prædictum opus, recedente peccato mortali, habeat suum effectum, incertum est. Valdè pium & probabile est, effectum habere: siquidem, vt probabilius defendimus, recedente fictione, sacramentum pœnitentiæ suum conferre effectum. Ergo idem est huic parti concedendum Atque ita docent Henriquez *lib* 5. *cap* 20. *num.* 7. Viuald. *de satisfact n.* 12 *in fine* Suar *disp.* 38. *sect.* 8. Coninch. *disp.* 10. *dub* 11 Bonac. *disp.* 5. *de pœnit quæst.* 5 *sect* 3 *part.* 4 *num.* 17. Et videtur apertè decidi in cap *Quæres aliquis. de pœnit. dist.* 5. *in fine*, ibi: *Satisfactionis fructum non percipit impeditus peccato, quod non deserit: percipitur autem, cum eius pœnitentia fuerit subsecuta: sicut ad lauacrum fictè accedens, regenerationis Sacramentum accipit, non tamen in Christo renascitur: renascitur autem virtute Sacramenti, quod perceperat, cùm fictio illa de corde eius recesserit veraci pœnitentia.*

4. Præter hanc remissionem pœnæ temporalis, concedenda est satisfactioni, quæ iam vis impetrandi gratias præuenientes, & auxilia diuina, prout diuinæ bonitati placitum fuerit, quibus peccata in futurum pœnitens caueat. Etenim, cùm hæc satisfactio, vt ex Trid. *sess.* 14. *c.* 8. constat, instituta sit, non solùm ad puniendа peccata præterita, & pœnas pro illis debitas recompensandas, sed, vt cautiores, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiat, & à peccatis committendis reuocet: consequenter necessariò illi concedenda est hæc vis impetrandi gratias præuenientes, vtpote necessarias ad peccatorum fugam. Atque ita tradit Suar *disp.* 38. *sect.* 2. *n.* 3. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 10 *n.* 92.

5. Addunt aliqui huic satisfactioni, gratiæ habitualis augmentum, tanquàm effectum ex opere operato: sed immeritò, tum, quia ipsa neque est sacramentum, neque pars essentialis illius, sed solùm pars integralis perficiens sacramentum factum neque est instituta ad reconciliandum pœnitentem cum Deo, alias attritum existentem in mortali reconciliaret, quod est absurdum: sed solùm est instituta ad remissionem pœnæ pro peccatis debitæ, & ad faciliùs peccata in futurum cauenda: ad quos effectus gratia habitualis non deseruit; vt benè D. Th. *in* 4. *dist.* 16. *quæst.* 1. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 3. notauit Coninch. *disp.* 10. *de pœnitent. dub.* 10. *num.* 94.

6. Hanc satisfactionem plerunque obligatur Sacerdos sub graui culpa pœnitenti imponere, vt satis indicat Trident. *sess.* 14. *cap.* 8. *vers. Debent ergo Sacerdotes.* & tradit communis sententia apud Suar *disp.* 38. *sect.* 3. *num.* 1. Henriq. *lib.* 5. *sum. cap.* 20. *numer.* 6. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 8. *concl.* 1. Fagund. *libr.* 9 *de pœnit. cap* 3. *numer.* 8. Layman. *libr.* 5 *sum. tract.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 1. Tum, vt æquitatem iudicij seruet, debitam pro peccatis pœnam exigendo: tum, vt pœnitentem coërceat, ne iterum in peccata labatur: tum, ne sacramentum imperfectum relinquat. Ob quam vltimam rationem credo, sacerdotem obligatum esse sub graui culpa pœnitentiam iniungere, cùm commodè potest, tametsi confessio sit de solis venialibus, vel de mortalibus iam confessis: nam Sacerdoti incumbit, ne mutilum, & imperfectum Sacramentum relinquat, quod necessariò fit nulla pœnitentia imposita Quapropter, etsi pœnitentia imponenda leuis sit, non est tamen leuis illius omissio, sicuti notauit Ioan. Sanch. *disp.* 15 *select. disp. num* 14. & 17. aduersùs alios oppositum docentes.

7. Dixi, *plerunque*: quia aliquando licèt hoc sacramentum ministrare, nulla satisfactione munсta. Cùm enim hoc Sacramentum necessarium sit, & perfici essentialiter possit absque satisfactione, non debet ob illius impossibilitatem omitti. Igitur omitti satisfactio potest, si pœnitens ita sit in extremis, vt nec minimam exequi valeat: quia obligatio imponendi pœnitenti satisfactionem, est, cùm pœnitens capax est, illam exequendi, vti ex communi sententia tradit Caiet. *tom.* 1. *Opuscul. quæst.* 2. *art* 2. Nauarr. *cap.* 26 *num* 20. Suarez *disput* 38. *sect.* 3. *n* 4. Coninch. *disput.* 10. *de pœnitent. dub.* 8. *numer.* 63. Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib.* 9. *cap.* 3. *numer.* 9. Raró tamen hæc impotentia contingit: nam, si pœnitens non est sensibus destitutus, credo, Sacerdotem obligatum esse illi pœnitentiam imponere, etsi leuissimam, nempe, inuocationem nominis Iesu ore, vel corde, voluntariam oblationẽ infirmitatis, & dolorum, aliúmve similem pium motum. Quod si peccata ampliorem satisfactionem expostulent, & credatur infirmus victurus, imponenda est sub obligatione, si conualuerit, exequenda, vt docuit Theod Cantuarens. *in cap.* 1. 26. *quæst.* 7. ibi: *Si diutiùs ereptus conualuerit, pœnitentiæ modum à Sacerdote sibi impositum diligenter obseruet.* Et tradit Fagund. *d. lib.* 9. *cap.* 3. *n.* 9 Laym. *lib* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 15. *q.* 2. *circa fin.*

8. Secundò, excusatur sacerdos à pœnitentiæ impositione, si probabiliter existimet, pœnitentem, ob vehementem contritionem, vel ob aliam grauem pœnitentiam assumptam plenè peccatis satisfecisse. Nam, stante hac opinione æquitas iudicij postulat, vt reus absoluatur absque obligatione soluendi, cùm nihil soluendum habeat: Sic Suar. Coninch. Fagund. *locis alleg.* Sed hic casus moraliter est impossibilis, cùm absque diuina reuelatione constare Sacerdoti non possit, pœnitentem plenè pro peccato satisfecisse, vt benè aduertit Coninch *d. dub.* 8. *n.* 65. Præterea deberet constare, non indigere pœnitentia in remedium, & medicinam peccatorum præseruatiuam, quod vix est possibile.

9. Tertiò, ad idem est, si tempore Iubilei confessio fiat: nam, cùm per Iubileum plena peccatorum concedatur remissio, superfluit quælibet alia satisfactio Verùm, quia sæpè accidit, pœnitentes intentione lucrandi Iubileum confessionem fecisse, postmodum verò, vel mutare voluntatem, vel ab eo lucrando impediri; nullatenus Sacerdos satisfaceret, si hac intentione contentus esset; sed necessariò debet ad executionem illius intentionis obligare pœnitentes, eisque diligentias pro lucrando Iubileo in pœnitentiam iniungere, sicuti docuit Vasq. *quæst.* 94. *art.* 2. *dub.* 5. Ipsis verò obligatis Iubileum lucrari, non tenetur Sacerdos aliam pœnitentiam in satisfactionem iniungere ob rationem dictam: quia Iubileum est plena peccatorum remissio: & tradit aliis relatis Emman Sa *verbo Satisfactio n.* 2 Tolet. *lib* 6. *cap.* 13 *num.* 10. & pluribus exornat Suar. *disp* 38. *sect.* [illegible] *n.* 0 Bene tamen potest, & plerunq; tene-

tur, aliquam satisfactionem ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum eis iniungere: nam, cùm sacerdos non solum sit iudex, sed Medicus, qui pœnitentes mederi debet, & per obtentionem Iubilei non censeantur regulariter satis curati, tenetur eas pœnitentias iniungere, quæ huic sint visæ sibi fuerint conuenientes. Quapropter rectè inquit Suar. *disp.* 38 *sect.* 10. *numer.* 10. his temporibus pœnitentes ab executione pœnitentiæ a Confessario iniunctæ raró, vel nunquam excusari ob Iubileum, vel plenariam Indulgentiam: quia plerunque imponuntur leuissimæ pœnitentiæ, & quæ vix sufficiunt per modum medicinæ.

10. Quartò, credunt Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib.* 9. *cap.* 3. *numer.* 9. & Bonac. *disp.* 5. *de pœnitent. quæst.* 5. *sect.* 3 *part.* 2. *numer.* 3. excusari Sacerdotem ab impositione pœnitentiæ, si sæpiùs intra horam pœnitentiæ sacramentum scrupuloso ministret. Moueri possunt: quia pœnitentia in prima confessione imposita censeri debet pro aliis imposita esse. Sed hoc ad summum verum esse potest, casu, quo scrupulosus eadem peccata, à quibus in prima confessione, absolutus fuit, iterum clauibus Ecclesiæ subiiceret: quia satisfactionis prioris impositio visa fuit sufficiens pro illorum peccatorum remissione obtinenda. Cæterum, neque cum hac limitatione hanc excusationem admitto, ne consequenter dicamus, Sacerdotem excusatum esse à pœnitentia iniungenda, quoties pœnitens de peccatis ritè confessis confessionem instituit. Ratio autem huius obligationis ea est: quia Sacerdoti nunquam constat pœnitentiam iniunctam sufficientem esse ad plenam pœnæ debitæ remissionem: quinimò plerunque præsumere potest, insufficientem esse: quippe sæpè insufficiens imponitur, & longè leuior, quàm peccata exigunt, ob maiorem pœnitentis fructum, ne à Sacramento Pœnitentiæ arceatur, néve de pœnitentia iniuncta horrorem concipiat. Quod verò Bonac. inquit, posse eandem pœnitentiam priori confessione impositam denuò imponi, mihi displicet: quia esto opus aliàs præceptum in pœnitentiam iniungi possit; non tamen præceptum eodem titulo.

11. Quintò, addunt aliqui, quos minùs benè refert Henriq. *lib.* 5. *sum cap* 20 *num.* 6. *in comment. litt. Z*, Sacerdotem ab obligatione imponendi pœnitentiam excusatum esse, si credat, pœnitentem nullam esse admissurum, vel executurum. Nam, cùm impositio pœnitentiæ in bonum pœnitentis referatur, ea impositio potius in illius detrimentum, quàm commodū cedit. Item, finis, ob quem pœnitentia imponitur, est, vt pœnitens illius executione pro peccatis satisfaciat. Si ergo illam executurus non est, quinimò neque admissurus, finis impositionis cessat, ac proinde & Confessarij obligatio. Sed hanc excusationem nullatenus censeo admittendam, sicuti neque eam admittit Regin. *lib.* 7. *n.* 12 Bon. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5 *sect. p.* 2. *n.* 5. Fag. *lib.* 9. *de pœnit. c.* 3. *n.* 10. Nam esto, plures DD. non infimæ notæ, quos *infrà* referemus, sentiant, pœnitentem, obligatum non esse pœnitentiam iniunctam acceptare, vel acceptatam implere, at sacerdotem non audent à pœnitentia iniungenda excusare, tum ne videatur peccatis pœnitentis conniuere, ea impunita relinquens: tum, ne sit occasio pœnitenti peccata temnendi, & in grauiora incidendi, vtpote qui se sentit freno pœnitentiæ destitutum: tum, ne Sacramentum Pœnitentiæ truncatè, & imperfectè ministret, nullam pœnitentiam, partem illius integralem assignando. Qui fines non cessant, tametsi pœnitens pœnitentiam non acceptet, neque impleat.

§. III.

Quæ, qualiter, & quanta satisfactio imponenda sit.

1. *Opus bonum pœnosum, & aliquando ex præcepto debitum imponi potest.*
2. *Non est necessarium, vt sit opus externum.*
3. *Quid de suffragiis pro animabus Purgatorij.*
4. *Debet esse opus præstandum ab ipsomet pœnitente.*
5. *Qualiter opus publicum in pœnitentiam iniungi possit.*
6. *Potest cogi pœnitens ad confessionem frequentiam.*
7. *Quid de reliquis Sacramentis dicendum sit.*
8. *Quantitas pœnitentiæ arbitrio prudentis Confessarij relinquitur.*
9. *Peccat grauiter Confessarius, si absque causa leuissimam pœnitentiam pro grauibus peccatis iniungat.*
10. *Stante causa licitum est.*
11. *Pœnitens monendus est, pœnitentiam non esse delicto commensuratam.*
12. *Plerunque sub præcepto pœnitentia imponenda est.*
13. *Sub consilio verius est, imponi sacramentaliter non posse.*
14. *Grauis pœnitentia imponi non potest sub leui obligatione.*
15. *Sub conditione verius est imponi non posse: quidquid alij contrarium sentiant.*
16. *Regulariter ante absolutionem est satisfactio imponenda.*

1. Certum est, opus in satisfactionem iniungendum debere esse bonum moraliter, & de se Deo gratum: siquidem in satisfactionem peccatorum, & perfectam cum Deo reconciliationem assumitur. Debet item esse pœnosum, & naturæ humanæ afflictiuum: quam conditionē habent omnia opera bona post naturæ lapsum, vt alij relatis probant Valen. *t.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 14. *pun.* 3. Pitigian 2. *p. dist* 15. *q.* 1 *art.* 3. *conc.* 1. Non requiritur necessariò esse opus supererogationis, sed potest esse opus aliàs præceptum: nam ex eo, quod præceptum sit, non impedit, quin in partem sacramenti, & peccati satisfactionem assumatur, & nouo titulo pœnitens ad illius executionem obligetur. Quinimo aliquando expedit ita fieri, saltem ex parte, si pœnitens creditur illius pœnitentiæ impositione ad præceptorum obseruationem fore excitandum: cùm tamen antea tepidus, & remissus extiterit. Frequenter autem opera non præcepta, sed supererogationis imponenda sunt: quia operibus aliàs præceptis vix censeri potest pœnitens grauari, cùm iam grauatus sit; ac proinde rationem punitionis diminutè habent. Quocirca, quoties confessarius opus in pœnitentiam iniungit, semper intelligendus est iniungere opus non debitum, nisi contrarium communi consuetudine expressum intelligatur, sicuti intelligitur in eleemosyna, quæ si detur extremè indigēti, sit ea satis: quia est casus extraordinarius, qui non censetur exceptus: & sicuti si præciperet, diebus festis duplicem Missam audire, censendus est Missam ex præcepto, & aliam tantùm supererogationis præcipere. Si præcepit singulis diebus Missam audire, creditur Missa diei festi contingentis contentus esse, ne nimium pœnitentem grauet. Secus esset, si diceret, vt singulis hebdomadis Missam audiret, censendus esset velle obligare ad Missam aliàs non debitam ex præcepto, vel voto. Quando autem pensatis circumstantiis, dubium est, consulendus est confessarius, si potest, sin minùs prudentis arbitrio res decidenda. Quæ omnia Docent communiter Doctores, vt videre est in Suar. *disp.* 38. *sect.* 6. Henriq. *l.* 5 *capit.* 21. Coninch *disput.* 10. *dub.* 8. *numer* 68. *& seqq* Laym. *l.* 5. *sum tract.* 6. *cap.* 15. *q.* 2. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 2. *n.* 11. Thom. Sanch. *l.* 1. *sum. c.* 14. *à n.* 5. Fagund. *de* 2. *Eccl. præcept. l.* 9. *c.* 5. *n.* 8. & aliis.

2. Tametsi opus in pœnitentiam iniungendum debere necessariò externum esse docuerit alijs relatis Ioann. Sanchez *in select. disp.* 16. *num.* 1. propterea quòd pars Sacramenti sit, quæ visibilis debet esse, sicut & sacramentum: & quia imponitur per modum præcepti humani, quod in actum interiorem directè cadere non potest: attamen praxis Ecclesiæ, & communis sententia docet, actus interiores, verbi gratia, aliquam piam meditationem, de Dei præsentia, de iudicio futuro, de morte imminente, de peccatorum fœditate, & grauitate, aliquemque contritionis actum, & similia iniungi posse. Nam esto, per se sensibilia non sint, sunt tamen sensibilia, quatenus à Confessario iniunguntur, & à pœnitente acceptantur: quod sufficit, vt pars sacramenti esse possint, sicuti est contritio, quæ per confessionem manifestatur; & Corpus Christi in Eucharistia, quæ mediis speciebus consecratis sensibilis redditur. Et licèt hæc iniungantur ad modum humani præcepti: quia tamen non iniunguntur absolutè, sed ex pœnitentis consensu, & acceptatione, ea de causa, etsi interiora sint, & inuisibilia, sub præceptum cadere possunt sicuti docuerunt Suarez *disput.* 38. *section.* 6. *num.* 2. Reginald. *tom.* 1 *lib.* 7. *numer.* 22 Basil. Ponc. *libr.* 1. *de matrim. cap.* 7. *num.* 4. Coninch. *disp.* 10 *dub.* 8. *numer.* 67. *conclus.* 4. Laymann. *libr.* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 2. Bonacin. *disp.* 5. *de pœnitent. quæst.* 5. *sect.* 3. *pun.* 2. *numer.* 10. Fagundez *de secundo Ecclesiæ præcepto. libr.* 9. *cap.* 5. *num.* 5. & alij. Quinimò, etsi frequentet opus externum in pœnitentiam iniungatur, quia faciliùs & certiùs, præsertim à rudibus, impleri potest, aliquando tamen expedit supradictam meditationem, & considerationem iniungi, vtpote efficacissimam ad vitæ anteactæ emendationem, vt benè notarunt Suar. Coninch Laym. *loc. alleg.*

3. Quòd verò prædictus Ioann. Sanch. subiungit *dicta disp.* 16. *n.* 1. non posse, inquam, confessarium pœnitenti imponere in pœnitentiam peccatorum, vt aliquas orationes pro animabus purgatorij reciteret eo quòd sacramentum non in satisfactionem alieni peccati, sed proprij institutum sit, mihi displicet. Concedo namque, sacramentum Pœnitentiæ ad delenda peccata pœnitentis, tam quoad culpam, quàm quoad pœnam institutum esse: sed inde non infertur, orationes pro animabus Purgatorij applicandas effectum in pœnitente habituras non esse: habent quidem effectum ex opere operato, & virtute sacramenti, qui à pœnitente animabus Purgatorij communicari non potest, tametsi illis communicet effectum, seu satisfactionem, illis orationibus correspōdentem, quatenus ab ipso procedunt: qui effectus est omnino distinctus, & separabilis ab effectu & satisfactione, quem illæ orationes habent, quatenus à Confessario sunt iniunctæ, & pars sacramenti Pœnitentiæ constitutæ.

4. Rursus debet esse opus ab ipsomet pœnitente præstandum, (quicquid in contrarium sentiant Fagund. *l.* 9. *de secundo Eccles. præcept. cap.* 4. *numer.* 12. & Suar. *disp.* 38. *sect.* 9. *nume* [illegible]

Nam

Nam esto, vnus pro alio satisfacere possit, illius tamen satisfactio pars sacramenti pœnitentiæ esse non potest, & consequenter neque ex opere operato effectum habere. Quippe satisfactio sacramentalis necessariò imponenda est à confessario ex potestate, quam habet, ligandi, ac soluendi in sacramento pœnitentiæ. At confessarius non alium, præter pœnitentem ligare ac soluere potest, neque alterius delicta vindicare. Ergo nemini alteri potest satisfactionem sacramentalem imponere. Præterea Florent. & Trident. declararunt, materiam sacramenti pœnitentiæ esse actus pœnitentis, scilicet, contritionem, confessionem & satisfactionem. Ergo satisfactio, quæ non est à pœnitente facta, pars materialis Sacramenti esse non potest. Quocirca, cùm alicui imponitur in pœnitentiam, vt ipse, vel alius nomine ipsius peregrinationem suscipiat, orationes fundat; non aliena oratio, & peregrinatio in pœnitentiam iniungitur, sed illius diligens procuratio, quæ non absque labore & difficultate fit, vti bene notarunt Laymann. *l.5. sum. tract. 6. cap. 15. q. 2. n. 10. in fine.* Vasq. *de pœnit. qu. 94. art. 2. dub. 1. n. 11.* Henriqu. *l. 5. cap. 20. num. 7.* Coninch. *disp. 10. de pœnit. dub. 8. n. 66.* & plures referens Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 5. p. 4. n. 14.* Illud verò est omnino certum, quodque etiam admittit Suar. si pœnitens specialiter indigeat satisfactione in medelam, & præseruationem peccatorum, nullo modo posse per alium impleri: quia medicina ab altero sumpta, v. g. ieiunium, te mederi non potest.

5. Sed, an opus iniunctum debeat esse secretum, an possit esse publicum, non consentiunt DD. Et quidem, si peccata secreta sint, omnes conueniunt, iniustissimè cogi pœnitentem ad pœnitentiam publicam: cogeretur enim ad ea manifestanda. Si autem peccata publica sint, & scandalosa, adhuc Nauarr. *in cap. Sacerdot. de pœnit. dist. 6. n. 86. & in summ. cap. 6. num. 10.* Emman. Sà *verbo, Satisfactio n. 12.* Reginald. *l. 7. n. 32.* Vega 3. *p. cas. 1. vers. Inferius præterea.* & alij negant, posse eam pœnitentiam iniungi; quia esset delictorum manifestatio, & sigilli violatio: nam esto, illa peccata alijs nota sint, nouo titulo agnoscuntur ob pœnitentiam, & certiora redduntur. Cæterùm, sæpe ob peccata publicè commissa expedire, & aliquando etiam necessarium esse pœnitentem cogere ad pœnitentiam publicam exhibendam, vt sic scandalo satisfaciat, communis est sententia, teste Suar. *disput. 38. sect. 6. numer. 3.* Vasqu. *quæst. 94. artic. 1. dub. 2.* Coninch. *disput. 10. dub. 8. num. 74. conclus. 6.* Henriqu. *l. 5. capit. 21.* Bonac. *disput. 5. de pœnitent. quæst. 5. sect. 3. p. 2. num. 14.* & videtur decisum in cap. 1. *de pœnitent. & remissionib.* & à Trident. *sess. 24. cap. 8. de reformat.* quæ non solùm de foro iudiciali, sed pœnitentiali, & sacramentali loqui optimè expendit Vasqu. *loco allegato.* Ratio est manifesta: quia confessario competit peccata punire, eaque mederi ea punitione, & medicina, quæ necessaria est: at sæpè conuenit, sæpeque necessarium est peccata publica, & scandalosa publicè punire, & satisfactione publica mederi. Ergo confessarius ad sic puniendum, & medendum potestatem habet. Neque inde fit, sigillum violari: quia hæc obligatio ex consensu pœnitentis imponitur, aliàs non absoluendus: sicuti iniurianti onus imponitur postulandi veniam ab offenso, absque vlla sigilli violatione.

Quòd si obiicias: Ergo pœnitens, cuius peccatum cedit in commune reipublicæ detrimentum, nisi manifestetur, cogi poterit, vt in illius manifestationem consentiat. Admittendum est, si velit absolutionem obtinere: quia cogitur præstare id, quod iure diuino & naturali tenetur. At eo non consentiente, neque illi est absolutio concedenda, neque confessio manifestanda.

Si verò pœnitentia publica necessaria non sit ad satisfactionem scandali, rarò expedite potest cogere pœnitentem ad illius acceptationem, & nolentem acceptare inabsolutum dimittere: quia hoc sacramento, illiusque pœnitentiæ impositione, bonum pœnitentis, quoad fieri potest, procurandum est, quod ex hac pœnitentiæ publicæ impositione, absolutionisque negatione nequaquam prouenire potest, vt bene notarunt Coninc. *disp. 10. dub. 8. in fine.*

6. Grauior dubitatio est, an cogi possit pœnitens ad confessionis frequentiam. Ratio difficultatis est: nam vel astringitur ad confitenda peccata commissa, vel committenda. Ad commissa, cùm supponamus ea esse concessa, astringi non potest, quippe nulla lex humana arctare peccatorem potest ad binam suorum peccatorum cofessionem. Ad confessionem autem eorum, quæ committenda sunt, nequit astringi: etenim obligatio hæc fatendi solùm esse potest sub conditione, si committantur: cuius conditionis positionem ipse peccator vitare debet. Non igitur astringi pœnitens potest ad frequentem confessionem. Atque ita docuit Nauarr. *in sum. cap. 9. num. 1. & cap. Placuit. dist. 6. num. 115.* Sed contrarium omnino tenendum est cum communi sententia, quam pluribus relatis firmat Vasq. *quæst. 91. art. 3. dub. 7. num. 12.* Ioan. Sanch. *disp. 13. select. num. 2.* Layman. *l. 5. sum tract. 6. cap. 15. num. 12. vers. Caueant.* Tolet. *l. 3. sum. cap. 13. num. 6.* Fagund. *de secundo Ecclesiæ præcepto l. 9. cap. 5. num. 4.* Et probat vsus communis Ecclesiæ: passim enim assueti peccatis, ad frequentes confessiones astringuntur; quippe cõfessio est opus maximè Deo gratum, & ad remouendum prauos habitus, coërcendumque peccatorem à peccatis committendis efficacissimum: ergo in pœnitentiam iniungi potest. Neque obstat lege humana neminem obligari posse ad eadem peccata bis confitenda: nam hoc intelligendum est directè, & formaliter; secùs indirectè ex obligatione ad confessionem ex hac enim obligatione nascitur, quod aliquando debeat peccata confessa fateri, si nolit ex venialibus denuò commissis confessionem facere. Præterea esto absolutè nulla lex humana ad frequentem confessionem obligare posset, (quod falsum est) at ex aliqua suppositione, & quasi pacto optimè potest. Etenim confessarius ad confessionis frequentiam pœnitentem obligat ob beneficium absolutionis illi concessum, aliàs non concessurus: sicuti Pontifex in voto castitatis, & in impedimento affinitatis dispensans ad menstruam confessionem obligare solet. Quinimò censent Ioann. Sanch. non solum ad confessionis frequentiam obligari pœnitentem posse; sed vt cum eodemmet Confessario fateatur. Sed hoc rarò vel nunquam expedit, est enim grauissimum periculum, vel transgrediendi pœnitentiam, vel infideliter confitendi. Adde ex obligatione ad confessionem non adstringi pœnitentem per se ad fatenda peccata iam confessa, vel committenda; sed indifferenter ad hæc, vel illa, prout sibi placuerit, & expediens esse iudicauerit, in quo nulla est deordinatio.

7. De reliquis Sacramentis facilis est resolutio, an eorum susceptio possit in pœnitentiam imponi? Et quidem de Eucharistia credo certissimum, si à Confessario iudicatum fuerit expedire; quia cedit in Dei honorem, & maximum pœnitentis fructum. Ad Confirmationem suscipiendam, casu, quo suscepta non sit, optimè potest pœnitens obligari, cùm omnibus Christianis expediat hoc sacramentum suscipere: & idem est de extrema Vnctione, si in extremis sit constitutus. Ad susceptionem autem Sacramenti Ordinis, vel matrimonij, nullatenus censeo obligari pœnitentem posse: quia sunt status summam libertatem requirentes; sicuti neque ad religionis statum, vt notauit Fagund. *lib. 9. de pœnit. cap. 5. n. 5.*

8. Quanta verò pœnitentia sit à Confessario iniungenda, ipsius arbitrio relinquitur, non quidem vt pro libito grauem, vel leuem possit iniungere; hoc enim æquitas iudicij non patitur; sed secundùm grauitatem peccatorum, & pœnitentis dispositionem. Hæc enim duo præ oculis habere debet, vt arbitrium pœnitentiæ legitimum sit. Etenim hæc pœnitentia, vt inquit Tridentin. *sess. 14. cap. 8. circa finem*, in duplicem finem referenda est, nempe, in præteritorum vindictam, & castigationem, & ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum. Vnde pœnitentia, quæ præterita delicta vindicat, & futura præcauet, & medetur, rectissima est. Hinc fit, expediens esse auaris, & rapacibus, si diuitias habent, eleemosynas in pœnitentiam iniungere, luxuriosis ieiunium, carnis macerationem & regulariter omnibus quotidianam orarij recitationem, & confessionem menstruam, quia hæc & peccata præterita vindicant, & coërcent à futuris.

9. Si autem Sacerdos absque iusta causa leuissimam satisfactionem pro grauibus peccatis iniungat, sine dubio mortaliter peccabit; quia nec peccata punit, nec pœnitentem medetur: & manifestè colligitur ex Trident. *sess. 14. cap. 8. circa finem* asserente, debere Sacerdotes, quantùm spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate salutares, & conuenientes satisfactiones iniungere, ne si fortè peccatis conniueant, & indulgentiùs cum pœnitentibus agant, leuissima quædam opera pro grauissimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.

10. Notanter dixi, *si absque iusta causa* nam ea intercedente optimè potest Confessarius, imò debet pœnitentiam peccatorum grauitati debitam temperare: ex hac enim mitigatione, nec sacramento fit iniuria, cùm ipsum ad sui integritatem solùm exigat satisfactionem imponi; & recta illius administratio petit, vt imponatur secundùm prudens sacerdotis arbitrium, vti dicitur in cap. *Deus, qui. de pœnit. & remiss.* & in cap. *Mensuram. de pœnit. dist. 1.* & alijs, quæ referuntur 26. *quæst. 7.* Neque item fit iniuria Deo, cùm ius puniendi peccatum, prout par est, non amittat. Ex alia parte cedit hæc mitigatio in pœnitentis vtilitatem: siquidem hac via confessioni afficitur; quam tamen horreret, si grauior ei imponeretur. Quapropter pœnitentiam quam timet Confessarius pœnitentem ex infirmitate non executurum, moderari debet, vel in aliam leuiorem commutare: potiùs enim expedit, puniendum in Purgatorio remittere, quàm ob omissam pœnitentiam in Infernum detrudere, sicuti dixit Ioann. Gerson 2. p. *Operum in reg. moralib.* & tradit Nauarr. *cap. 26. n. 18. & 20.* & *in d. cap. Mensuram. de pœnitent. dist. 1. n. 5. & 6.* Henriq. *lib. 5. cap. 21. n. 1.* Suar. *disp. 38. sect. 4. n. 4.* Coninch. *disp. 10. dub. 8. à n. 71.* Laym. *lib. 5. sum tract. 6. c. 15. concl. 2. & 3.*

11. Monent tamen communiter Doctores, vt videre est in Suar. *disp. 38. sect. 4. n. 4.* Coninch. *disp. 10. dub. 8. n. 73.* Viuald. *de satisfact. num. 10.* Laym. *lib. 5. sum tract. 6. cap. 15. qu. 2. concl. 2.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. p. 2. n. 17.* Reginald. *lib. 7. n. 38. & 47.* & alijs, Confessarium leuiorem pœnitentiam imponentem,

nentem, quàm peccata merentur ob iustum timorem, quem habet, ne si grauiorem imponat, omittatur; debere mouere pœnitentem, pœnitentiam delicto commensuratam non esse rum, ne ob leuitatem pœnitentiæ iniunctæ leuiùs delicta existimet illum, vt excitetur ad nouam satisfactionem sponte assumendam.

Modus imponendi pœnitentiam esse potest ex præcepto, vel ex consilio. Item, absolutus, vel sub conditione alicuius operis.

12. Omnes Doctores admittunt plerunque ex præcepto imponendum esse, & sic esse intelligendum, cùm sacerdos contrarium non expresserit. Sed, an sub concilio imponi possit, varius est eorum sensus. Affirmant Paludan. *in 4. dist. 10. q. 2.* Nauarr. *in cap. 1. n. 33. & 52. de pœnit. dist. 6.* & *in sum. c. 26. n. 22. & 24.* Emman. Sà *verbo, Satisfactio, n. 11.* Petr. de Soto *lect. 2. de satisfact.* Suar. *disp. 38. sect. 3. n. 2.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. n. 11.* Fagund. *de secundo Eccles. præcep. lib. 9. in fine;* & *cap. 3. n. 8. & 11.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 2. n. 6.* Mouentur: quia Confessarius imponere debet pœnitentiam, prout indicauerit conuenientius esse. At sæpè conuenientius est, non arctare præcepti obligatione pœnitentem: sed suæ liberæ voluntati opus iniunctum relinquere. Ergo id poterit Confessarius præstare. Neque inde fit, Confessarium non exercere potestatem ligandi, ac soluendi in pœnitentem: exercet vtique: quia ligat pœnitentem, ne ex opere operato plenam suorum peccatorum remissionem obtineat, nisi medio opere in pœnitentiam iniuncto. Hinc inferunt Suarez *sect. 6. num. 6.* Fagund. Emman. Sà, & alij, posse Confessarium in pœnitentiam designare quodlibet bonum opus à pœnitente efficiendum: & de facto designari illis verbis absolutionem subsequentibus: Et *quidquid boni feceris, vel mali patienter sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum,* &c. Subdunt verò prædicti Doctores limitationem, vt solùm pro peccatis in ea confessione absolutis censeantur ea verba habere effectum ex opere operato.

13. Cæterùm, veriùs censeo; pœnitentiam per modum consilii impositam sacramentalem non esse, neque effectum ex opere operato habituram, ac proinde Confessarium suæ obligationi nullatenus satisfacere pœnitentiam sub consilio imponentem. Sic docuit Vasq. *quæst. 94. art. 2. dub. 1. numer. 10.* Coninch. *disput. 10. de pœnit. dub. 8. num. 64.* Moueor: quia pœnitentiæ impositio nascitur ex potestate, quam sacerdos habet, pœnitentem ligandi, ac soluendi, non solùm à culpis: sed etiam à pœnis pro culpis debitis. At, si confessarius voluntati pœnitentis pœnitentiam remittit, nullo modo ad illius executionem pœnitentem ligat. Quòd si dicas cum Suar. ligare, si velit remissionem peccatorum perfectam obtinere: obstat; quia hæc non est ligatio: sicuti non ligaret Pontifex ad lucrandum Indulgentiam eum, cui concessa Indulgentia est, si oratium recitet. Præterea ex potestate, quam Sacerdos habet ligandi in hoc sacramento, inferunt Doctores obligationem, quam fideles habent confitendi sua peccata, vtpote qui alia via non possunt peccatorum absolutionem obtinere: ergo inde etiam inferre debent obligationem, saltem ex præcepto, quam habent pro pœnis satisfaciendi, cùm ex eadem potestate vtraque obligatio ortum habeat. Item, sacerdos in hoc sacramento obligatus est, non solùm consulere pœnitenti peccatorum vindictam; sed de facto ea vindicare pœnitentiæ impositione. At per pœnitentiam, quæ arbitrio pœnitentis relinquitur, censeri non potest peccata vindicare, & punire: sed vindicationem, & punitionem pœnitenti consulere. Ergo Sacerdos, quatenus Iudex est, non ex consilio; sed ex præcepto pœnitentiam imponere potest. Deinde, si pœnitentia arbitrio pœnitentis remittitur, iam Sacerdos permittit Sacramentum Pœnitentiæ relinqui truncum, & imperfectum; quippe permittit esse sine parte integrali, scilicet, satisfactione. Specialiter autem mihi displicet, ea verba communia: *Quidquid boni feceris,* &c. efficacia esse, vt omnia opera bona postmodum facta ex opere operato remittant pœnas pro peccatis debitas. Nam ex vi illorum verborum non designantur opera in satisfactionem ex opere operato; sed oratur Deus, vt taliter fiant, vt in satisfactionem peccatorum deseruiant. Tum, quia in communi designantur; quæ designatio obligationi apta non est. Si enim peccatum in communi, non licet pro materia huius sacramenti constituere, nisi in casu raro, & extraordinario; neque etiam satisfactionem in communi licebit. Tum, quia æquè designantur omnia opera à pœnitente efficienda, vt in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ deseruiunt, ac designantur in peccatorum remissionem. Sed ea opera à Confessario iniuncta vim non habent augendi gratiam ex opere operato, vt etiam contrarij fatentur: ergo neque vim habere debent remittendi peccata ex opere operato. Adde, absque fundamento ea verba restringi ad satisfactionem pro peccatis in ea confessione declaratis: nam opus in satisfactionem à Confessario iniunctum, non solùm pro peccatis illius confessionis; sed pro quibuscunque peccatis satisfactorium est. Ergo idem est dicendum, si omnia opera in communi possint in satisfactionem iniungi.

14. Addit Suarez *disp. 38. sect. 7. num. 5.* cum Medin. *Cod. de confess. tract. 2. quæst. 48.* quibus consentit Ochagauia *tract. vlt. de satisfact. sacram. quæst. 8. numer. 7.* posse Sacerdotem iniungere pœnitentiam grauem exequendam sub veniali obligatione: nam, si potest obligationem tollere, à fortiori illam poterit temperare. Et quidem, si vera esset sententia nuper reiecta, scilicet, Confessarium non astringi ad imponendam pœnitentiam sub præcepto: sed posse sub consilio eam imponere, crederem, posse obligationem temperare, & ad grauem pœnitentiam sub leui culpa obligare. Nam ex prædicta potestate manifestè infertur, institutionem, & naturam Sacramenti pœnitentiæ non exigere pœnitentiam sub obligatione imponi; sed arbitrio Confessarij relinqui, qui si potest à graui pœnitentia iniuncta obligationem seiungere, aptius poterit eam temperare. At quia satis probatum est, non esse constitutum in potestate confessarii à pœnitentia iniuncta obligationem separare: ideò probabilius censeo, illius obligationem temperare non posse: Confessario nanque solùm datum est, pœnitentiam, quæ sibi visa fuerit expediens, iniungere: obligatio autem illam exequendi, non ex voluntate Confessarii, sed ex ipso sacramento, & institutione oritur. Præterea sacerdos pœnitentiam iniungens non suo nomine, sed Christi nomine, & tanquàm Christi Vicarius iniungit. At Christus semper præsumi debet, velle obligationem pœnitentiæ grauitati illius commensurari. Ergo absque fundamento asseritur, posse Sacerdotem graui pœnitentiæ leuem tantùm obligationem adiungere. Sic Nonius *de pœnitent. quæst. 15. art. 1. & quæst. 13. art. 2. difficult. 2. concl. 4.* Coninch. *disp. 10. de pœnit. dub. 8. num. 65.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. pun. 4. n. 4. in fine.*

15. Alter modus imponendi satisfactionem satis vsitatus est sub conditione: v. g. imponit tibi Confessarius, vt confessionem frequentes, peregrinationem instituas, eleemosynam tribuas, si in tale, vel tale peccatum incideris, quia iudicat medium illud esse aptissimum, vt à peccato committendo detinearis, & paulatim emendationem obtineas. Posse autem pœnitentiam hoc modo iniungi, colligitur ex Nauar. *cap. 26. num. 25.* Henriq. *lib. 5. cap. 21.* Suar. *disp. 38. sect. 3.* expressè Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 2. numer. 16.* Laym *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. numer. 11.* Neque alio fundamento ducuntur, nisi quia Sacerdos officium Iudicis, & Medici cum pœnitente exercet, & ad officium Medici videtur pertinere, medicinas designare, prout sibi conuenire visum fuerit.

Sed contrarium longè probabilius existimo: nam esto confessario, quatenus Medicus est, competat medicinas pœnitenti designare; modus autem designandi non fuit voluntati eius relictus; sed necessariò astringitur, vt illas conuenientes medicinas designet, ligans pœnitentem ad illarum executionem, & non libero eius arbitrio relinquens. Et ratio est: quia sacramentum absolutè factum exigit pœnitentiam absolutè imponi, ne sacramentum sine parte satisfactoria relinquatur: quod necessariò contingere potest, si solùm sub conditione contingenti pœnitentia iniuncta sit: nam, cùm hæc conditio cessare possit, poterit & pœnitentiæ executio cessare. Præterea obligatus ad pœnitentiam sub hac conditione, si peccatum commiserit, absolutè ad nullam pœnitentiam obligatur: nam ipse obligatus est ad non efficiendum peccatum. Ergo etiam est obligatus ad non contrahendam pœnitentiæ obligationem, quæ peccatum necessariò requirit. Atque ita docent Vega *2. p. sum. c. 64 casu 2.* Tolet. *lib. 3. cap. 18 n. 3.* Thom. Sanch. *libr. 3. sum. cap. 5. numer. 3.* Ioann. Sanch. *disp. 13. select. num. 8.*

16. Superest dicendum, quo tempore hæc satisfactio iniungi à Confessario debeat, an ante, absolutionem, an post? Breuiter respondeo, & ante, & statim post absolutionem imponi posse: solùm enim necessarium est, vt hæc omnia simul moraliter coniungantur, confessio, absolutio, & satisfactionis impositio, vtpote quæ ad integritatem iudicii requiruntur. Consultissimum autem est, & Ecclesiæ vsus probat, vt ante absolutionem pœnitentia iniungatur: ex illius enim acceptatione, vel repulsa cognoscit sacerdos apertiùs dispositionem pœnitentis, & qua ratione paratus sit absolutioni recipiendæ. Deinde rectus iudicii ordo exigit, ne reus priùs absoluatur, quàm satisfacere promittat, præcipuè cùm satisfactio iniuncta ad materiæ integritatem pertineat, quam semper expedit formæ præmitti. Sic Nauarr. *de pœnit. dist. 6. cap. 1. n. 35.* & *in sum. cap. 26. numer. 10.* Suar. *disp. 38. sect. 3. num. 6.* Coninch *disp. 10. dub. 8. in fine, n. 76.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. qu. 5. pun. 2. num. 19.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. n. 7. vers. Colligitur tertio.*

§. IV.

§. IV.

De obligatione pœnitentis acceptandi pœnitentiam, illamque exequendi.

1. *Aliqui censent, nullam esse obligationem acceptandi pœnitentiam.*
2. *Alij affirmant acceptam debere impleri.*
3. *Tenendum est, & obligationem esse acceptandi, & exequendi pœnitentiam.*
4. *Satisfit fundamento contrario.*
5. *Absoluendus est pœnitens paratus leuiorem pœnitentiam, quàm par est, acceptare.*
6. *Pœnitens renuens absolui excusatur ab obligatione acceptandi pœnitentiam.*
7. *Non est liberum pœnitenti, absque causa fugere sententiam, iudicio inchoato.*
8. *Proponitur ratio dubitandi, an obligatio acceptandi pœnitentiam grauis sit.*
9. *Sub distinctione respondetur.*
10. *Vnde sumatur leuis materia pœnitentiæ iniunctæ. Proponuntur variæ sententiæ.*
11. *Leuis materia non ex causa sed ex se desumenda est.*
12. *Si tempus designatum non est, impleri debet, cùm primum commodè possit.*
13. *Si tempus designatum sit, tunc exequenda est: si omittatur, non postea regulariter obligatur.*
14. *Exceptio apponitur.*
15. *An possit pœnitens obligari, satisfactionem exequi ante absolutionem.*
16. *Fit satis pœnitentiæ iniunctæ, tametsi in peccato mortali eam exequatur.*
17. *Peccat tamen, saltem venialiter.*

1. Plures, neque infimæ notæ, docuerunt, te obligatum non esse pœnitentiam à Confessario iniunctam acceptare: quia posse pœnam pro peccatis debitam remittere in Purgatorio luendam. Sic Scotus *in 4. dist. 19. quæst. 1. §. Ad quæstionem motam post medium illius.* Gab. *dist. 16. quæst. 2. art. 3. dub. 5.* & Iauius *dist. 18 quæst. 1. art. 3. dub. 1.* Ioann. Med. *Cod. de confess. q. de pœnit. iniuncta acceptanda.* Nauarr. *cap. 26. n. 20.* Fr. Gregor. Ruiz *in 4. contr. 94.* Armilla *verbo, Confessio num. 29.* Mouentur: quia nemo tenetur in hac vita pro peccatis satisfacere; sed potest satisfactionem in Purgatorium remittere. Deinde, si obligatus esses satisfactionem à Confessario iniunctam acceptare, obligatus esses acceptare quamcunque, cùm nulla, quantumuis grauis sit, æquet peccati grauitatem. Subdunt verò prædicti Doctores, si semel pœnitentiam accepres, te obligari ad illius executionem: quia iam iurisdictioni Confessarij te voluntariè subiecisti.

2. Caiet verò *t. 1. Opusc. tract. 6. quæst. 2. ad 2.* magis consequenter locutus est, affirmans, te non teneri pœnitentiam acceptare neque acceptatam sub graui culpa implere. Caietanum sequuntur Ludouic. Vega *respons. casuum conscient. 3. p. casu 3. vers. Ex parte ergo pœnitentis* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quæst. 35.* Ioann. Rebello *lib. de miraculis Virg. Mariæ, lib. 3. dial. 7.* Zenedo *ad decretum collect. 40. num. 2.* Valer. Reginald. *lib. 7. num. 15.* & tanquàm probabile defendunt Emman. Sà, *verbo Satisfactio, num. 4.* Zero *à de pœnit. cap. 25. quæst. 9.* Villalob. *sum. tract. 4. de pœnit. difficult. 78 num. 2. & 4.* Priorem partem, scilicet, te non esse obligatum acceptare pœnitentiam, probant ex fundamento prioris sententiæ. Et quia hoc iudicium, cùm voluntarium sit, in inuitum exerceri non potest. Nihil autem videtur obstare, quin te Sacerdoti subiicias quoad peccatorum absolutionem absque subiectione ad satisfactionem acceptandam, vel exequendam. Secunda pars manifesta videtur: nam, si obligatio exequendi pœnitentiam non ex præcepto Confessarij nascatur; sed ex tua acceptatione, obligationem simplicis promissionis, quæ plerunque leuis est, transcendere non potest. Præterea nequit esse pars sacramenti, cùm non proueniat ex potestate sacerdotis ligandi, ac soluendi sed ex tua libera acceptatione.

3. Cæterùm, omninò tenendum est, te obligatum esse, pœnitentiam rationabilem acceptare, & acceptatam exequi. Sic tanquàm certum docuit Victor. *de Sacram. num. 209.* Petr. de Soto *lect. 4. de satisfact. §. Imposito pœnitentia.* Suar. dicens contrarium esse improbabile *t. 4. dist. 38 sect. 7. num. 2.* Valen. *t. 4. disp. 7. quæst. 14. p. 4.* Vasq. *quæst. 94. art. 2. dub. 1. num. 4.* Coninch. *disp. 10. dub. 9. à num. 79.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. p. 4. num. 1.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quæst. 1. vers. Colligitur secundò* Fagundez *lib. 9. de pœnitent. cap. 3. numer. 16.* Et decidit in Concilio Salegunstadiensi *cap. 18. t. 3. Conciliorum.* ibi: *Multi tàm stulti falluntur stultitia, vt capitali crimine culpati pœnitentiam à suis Sacerdotibus acceptare nollent.* Et Leo I. *epist. 89. alias 91.* relatus *in cap. Multiplex. de pœnitent. dist. 1.* ibi: *Indulgentia, nisi supplicationibus Sacerdotum, nequit obtineri.* Sed præcipuè hæc sententia comprobatur ex cap. *Omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionib.* vbi eodem tenore præcepit Innocent. vt fideles omnes, saltem semel in anno, fideliter omnia sua peccata proprio Sacerdoti fateantur, & pœnitentiam iniunctam studeant pro viribus adimplere. Supponit ergo ex institutione huius Sacramenti, obligationem esse pœnitentiam adimplendi, sicut est obligatio peccata fatendi. Pontifex enim in dicto cap. *Omnis.* non obligationem confessionis sancit: sed iure diuino sanciam determinauit. Deinde ex Trident. *sess. 14. cap. 8.* asserente, pœnitentiæ impositionem ex potestate, quam sacerdotes habent, ligandi, ac soluendi ortum habere. At ex hac potestate manifestè colligitur, te peccata fatentem obligatum esse, tum ad acceptandam pœnitentiam, tum ad illius executionem. Nequit enim intelligi, qualiter Sacerdos potestatem habeat pœnitentiis iniunctis te ligandi, si tu ad illarum acceptationem, & executionem ligatus non es. Quòd si dicas, potestatem habere ligandi pœnitentiis iniunctis, quando te pœnitentiis subeundis subiicere vis: obstat: quia hæc ligatio non à Sacerdote, sed à te procederet. Deinde, quia hæc potestas ligandi pœnitentiis iniunctis necessariò prouenit ex potestate, quam sacerdos habet, te ligandi, & soluendi à peccatis. At hanc potestatem habet per modum iudicij, & tanquam Iudex in illa causa sententiam profert. Ergo prolata sententia de pœnitentia exequenda, obligatus es illam acceptare, & exequi, sicut in aliis tribunalibus quilibet reus, qui iudicandus de delicto subiicitur, eo ipso ad sustinendam pœnam subiici debet: id enim æquitas iudicij postulat. Præterea, si sacerdos suo præcepto potestatem non haberet te ligandi, ad acceptandam pœnitentiam, illámque exequendam, eo ipso, quo peccatorum absolutionem obtinere vis, sed necessariò deberet absolutionem concedere, tametsi nolles pœnitentiam iniunctam acceptare, & exequi, non videtur qualiter punire, & mederi tua delicta possit: siquidem ab eius iurisdictione absolutus exis, nulla punitione facta, nec medicina applicata. Item, *superiùs* diximus, confessarium obligatum esse, ex institutione huius Sacramenti, pœnitentiam pro qualitate criminum, & dispositione pœnitentis iniungere; tum, tum vt æqualitatem iudicij seruet: tum, vt pœnitentem medeatur: at hæc obligatio inutilis esset, si pœnitentem ad illius acceptationem, & executionem nequit astringere. Ergo, &c. Tandem onus integrandi sacramentum pœnitentiæ, tam confessario, quam pœnitenti incumbit: ergo vterque debet ad id concurrere, confessarius satisfactionem imponendo, & pœnitens illam acceptando.

4. Fundamentum contrarium leuissimum est: nam esto, spectato peccato, & illius extra sacramentum remissione, possit satisfactio in Purgatorium remitti: at eo ipso, quo remissio per modum iudicij conceditur, exequenda est satisfactio iuxta iudicij sententiam. Neque inde fit, quamlibet pœnitentiam, etiã grauissimam te obligatum esse acceptare, & exequi: quia neque ipse Sacerdos eam potest imponere: sed qualem, tum ad peccatorum vindictam, tum ad illorum medelam iudicauerit expedire, tametsi grauitati peccati non adæquet.

5. Ex dictis videtur inferri, contrariam sententiam, spectato iuris rigore, & ratione, neque vt probabilem admittendam esse, tametsi tot Doctorum authoritate fulcita sit. Placet tamen cum Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quæst. 1 numer. 6. ad finem.* ea sententia vti, ne vnquam pœnitens absque absolutione dimittatur, si pœnitentiam delictis commensuratam renuat acceptare: paratus tamen acceptare exequi leuiorem, quàm peccata merentur: quia ea dispositione pœnitentis posita contentus esse debet Sacerdos ea leuis pœnitentiæ impositione, quippe spectatis circunstantiis rationabilis est, & iusta.

6. Dixi, obligationem acceptandi, exequendíque pœnitentiam iniunctam nasci ex potestate, quam habet Sacerdos ligandi, ac soluendi pœnitentem. Vnde, si pœnitens renuat absolui, excusatur ab obligatione acceptandi, exequendíque pœnitentiam: nam in tantum et Sacerdos imponere pœnitentiam potest, in quantum eius iudicio, & sententiæ subditur. Igitur, si hoc iudicium, & sententiam fugiat, fugiet etiam obligationem pœnitentiæ acceptandæ, & exequendæ. Atque ita docent Ægid. de Coninch. *disp. 10. de pœnitent. dub. 9. num. 80.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. num. 6 fine, vers. Dico his.* Suarez *disp. 38 sect. 7. num. 4.* Bonac. *disp. 5. quæst. 5. sect. 3 p. 4 num. 3.*

7. Sed non caret difficultate, an liberum sit pœnitenti hoc iudicium iam inchoatum fugere, & sententiam huius sacerdotis declinare alium adeundo. Et quidem si fiat absque rationabili, & legitima causa (qualis esset, si nollet Sacerdos grauem, & nimis molestam pœnitentiam moderari,) omnes prædicti Doctores firmant, illicitum esse: tum ob virtualem illius Sacerdotis despectus contemptum: tum ob indecentiam sacramenti, quod inceptum, & imperfectum relinquitur: tum ob debitum iudicij ordinem, quod semel inchoatum perfici debet. Sæpè enim liberum est iudicando, hunc, vel illum Iudicẽ eligere, eique se submittere: at facta electione, & submissione, illicitum est illi retrocedere; sed sententiæ Iudicis electi, si iusta sit, stare debet. Ob has rationes censerem, grauem

culpam committere pœnitentem, qui absque legitima causa inchoatum iudicium pœnitentiæ abrumperet, nisi viderem, praxim contrariam esse communi Doctorum authoritate fulcitam. Nullum enim reperi, qui expressè peccati mortalis damnet pœnitentem inchoatam confessionem relinquentem & alium confessarium adeuntem: solùm enim damnatur cuiusdam irreuerentiæ, & indecentiæ, quæ peccatum veniale non excedit, quæ sententia fundatur in præsumptione, quòd noluerit Christus pro sua pietate, & summa misericordia grauare pœnitentem, vt semel inchoatam confessionem cum vno sacerdote, cum eodem perficiat, sed possit, saltem absque graui culpa, eius iudicium fugere, & alteri sacerdoti se iudicandum submittere. Hac enim via, & sacramentum pœnitentiæ suauius redditur, & pœnitentes faciliùs sua peccata manifestant, & pœnitentias iniunctas admittunt, & exequuntur.

8. Constituto autem, quòd pœnitens obligatus sit pœnitentiam acceptare, & exequi, eo ipso, quo velit absolui; restat examinandum, an semper hæc obligatio sit grauis. Ratio dubitandi est: quia esto pœnitentia iniuncta in se leuis sit, illam tamen acceptare, & exequi non videtur leue: siquidem ex hac acceptatione, & executione pendet sacramenti pœnitentiæ integritas: omittere autem absque causa Sacramenti integritatem, non leue, sed graue censendum est. Præterea *superius* diximus, obligatum esse sacerdotem sub graui culpa, hoc sacramentum ministrare pœnitentiam iniungendo, tametsi confessio facta fuerit ex venialibus, vel ex mortalibus iam confessis. Ergo etiam obligandus est pœnitens sub graui culpa, eam pœnitentiam acceptare, & exequi: quia integritas sacramenti non tam in pœnitentiæ impositione, quàm in illius acceptatione & executione sita est.

9. Cæterùm distinguendum censeo inter acceptationem, & executionem pœnitentiæ. Et de acceptatione credo, ob superiorem rationem dubitandi semper pœnitentem obligatum esse grauiter, pœnitentiam iniunctam, esto leuis sit, acceptare, si velit absolui: hac enim acceptatione formaliter integratur iudicium, & reus conuenienter absoluitur, tametsi contrà sentiat Suar. *disp.* 38. *sect.* 7. *num.* 5. At exequi pœnitentiam iniunctam, & acceptatam, censeo obligatum esse pro grauitate, vel leuitate pœnitentiæ iniunctæ, illiusque omissione. Si enim pœnitentia iniuncta grauis sit, & ob grauem causam iniunctam, & integrè omittatur, graue peccatum erit. Secùs, si illius pars leuis omittatur, vel leuis pœnitentia fuerit iniuncta. Nam, si in voto, iuramento, aliisque diuinis præceptis leuis obligatio admittitur ob materiæ leuitatem, cur non erit admittenda in pœnitentiæ iniunctæ executione, præcipuè cùm huius pœnitentiæ executio, neque ad essentiam sacramenti, neque ad illius formalem, sed materialem integritatem videatur pertinere? Atque ita ex communi sententia docent Paludan. *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 7. *concl.* 4. Sotus *dist.* 20. *quæst.* 2. *art.* 2. Nauarr. *cap.* 21. *num.* 3. Suar. *disp.* 38. *sect.* 7. *num.* 5. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 9. *num.* 80. Layman. *l.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 1. *num.* 7. Henriqu. *l.* 5. *cap.* 20. *num.* 3. Bonac. aliis relatis. *de pœnitent. disput.* 5. *quæst.* 5. *section.* 3. *part.* 4. *numer* 4. Fagund. *de pœnitent. l.* 9. *cap.* 3. *num.* 12.

10. Verùm supradicti Doctores non conueniunt in assignanda hac leui materia. Aliquibus enim videtur, leuem esse, quoties pro venialibus peccatis, vel mortalibus iam confessis imponitur, vti docuit Viuald. *de confess. satisfact. num.* 16. Nauar. *cap.* 21. *num.* 4. Suar. *disput.* 8. *sect.* 7. *num.* 5. Layman. *l.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 1. *numer.* 7. quia non videtur pro iis iustè, & rationabiliter grauem posse pœnitentiam iniungi, cùm circa hæc peccata non exerceat Sacerdos potestatem ligandi, sed solùm soluendi ex Christi benignitate. Et esto aliquando grauis pœnitentia iniungi possit, ne pœnitens venialium multitudinem parui pendat, & paulatim in graue peccatum decidat: at non videtur ad illius executionem obligari sub graui culpa: cùm obligatio pœnitentiæ exequendæ non solùm ex ipsius grauitate; sed ex causa, ob quam imposita est, desumi debeat. Alij è contrà grauem materiam censent, tametsi in se leuis sit, si ob grauem causam, & necessariam, qualis est mortale non confessum, fuerit imposita: quia esto illud peccatum leuiter puniat Sacerdos, punit tamen ex potestate ligandi & soluendi, quam illi Christus concessit, & punit necessariò.

11. Sed verius existimo, leuitatem materiæ in executione pœnitentiæ iniunctæ desumendam esse, non ex causa ob quam iniungitur pœnitentia; sed ex leuitate ipsius. Quocirca si pœnitentia iniuncta leuis fuerit, qualis est vna, vel altera vice recitare Psalmum *Miserere*, quinquies orationem Dominicam, & salutationem Angelicam; tametsi ob peccatum mortale nunquam confessum fuerit iniuncta, quod aliquando fieri poterit, si magna contritione pœnitens ad Sacramentum accedat, leue peccatum erit eius omissio. è contrà, si ob venialia peccata grauis pœnitentia, vti est ieiunium: Missæ auditio, rosarii recitatio fuerit imposita, vti probatum est imponi posse, maximè viro religioso, qui specialiter perfectioni procurandæ astringitur, grauis erit illius omissio: quia grauitas, vel leuitas huius obligationis, sicut & reliquarum, non ex causa motiua, sed ex materia præcepta desumi debet. Atque ita tenent Henriqu. *l.* 5. *cap.* 20. *n.* 3. Coninc. *disp.* 10. *dub.* 9. *n.* 81. Bonac. alios referens *disp.* 5. *de pœnit. qu.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *n.* 4. Fag. *de* 2. *Eccles. præc. l.* 9. *c.* 3. *n.* 14. & 15.

12. Sed quo tempore implenda est pœnitentia? Breuiter respondeo, si nullum tempus signatum est, impleri debet, cùm primum commodè possis: quia ea est intentio Confessarij, & finis pœnitentiæ, vt quamprimum possis peccato satisfacias, teque a committendis contineas, & plenam cum Deo obtineas reconciliationem. Quapropter si nimia fuerit dilatio, sufficiet ad peccatum mortale, si breuis, ad veniale. Quæ autem sit nimia, vel leuis, arbitrio prudentis relinquitur. Neque enim singulis mensibus obligatus communicare, peccabis mortaliter, tametsi sex vel octo dies communionem distuleris, præcipuè si aliqua, esti leuis, occasio huius dilationis se obtulit. Sic Suar. *disp.* 38. *sect.* 7. *n.* 6. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 9. *n.* 84. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *num.* 6. Sayrus *de Sacram. Pœnitent. capu.* 36. *numer.* 8. Ioann. Sanch. *disput.* 13. *select. num.* 9. & 10.

13. Si vero tempus designatum a confessario sit, v. gr. vt proximo die Veneris, vel vigiliæ B. Virginis ieiunes, confiteatis, aliudue opus præstes, non est dubium te obligatum esse, eo die exequi. At si ob malitiam, vel impotentiam eo die pœnitentiam omittas, alicui videri poterit, te excusatum esse: quia illius diei designatio in specialem B. Virginis, vel passionis Christi Domini honorem facta est; quem honorem non respicit ieiunium alio die assumptum, ac proinde cessat materia præcepti pœnitentiæ, sicuti cessaret, si obligatio esset ex voto, & alio quouis præcepto. Sic sentire videtur Fagundez *de* 2. *Eccl. præc. l.* 9. *c.* 4. *n.* 5. & fauet Henriq. *l.* 5. *sum. c.* 2. *in fine.*

Sed omnino dicendum est, per se non cessare obligationem ieiunii, & communionis: nam esto hæc opera eo die tibi præcipiantur exequi in honorem B Virginis, vel Christi passionis: non tamen hic finis est vltimatus, sicuti est in voto, aliquoque ecclesiastico præcepto, sed est finis medius, & relatus ad finem satisfaciendi pro peccatis commissis, & præcauendi futura. Vnde esto, cesset illius finis medii consecutio, cùm non cesset hic finis vltimus, & præcipuus, non cessat præceptum. Quòd si vrgeas: Cessat materia præcepti: siquidem cessat fieri ieiunium in Christi, vel B. Virginis honorem, quæ fuit materia præcepta. Respondeo, cessare ex parte, sed non ex toto: cessare inquam, quoad accessorium, sed non quoad principale. Etenim in prædicto præcepto duo continentur: primum, & principale, ieiunium: secundum minùs principale, & accessorium, vt eo die in honorem Virginis ieiunes: & vtrumque satisfactionem præteritorum, & futurorum medelam respicit: at cessante secundo primum consistere potest, cùm suum finem specialiter spectet. Non igitur ex designatione temporis finitur pœnitentiæ obligatio. Atque ita docet Suar. *dicta disp.* 38. *sect.* 7. *n.* 6. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 9. *n.* 84. & 85. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *n.* 5. Quapropter omittere ieiunium eo die temporis, vel vigiliæ, intentione transferendi in sequentem, crederem non excedere culpam venialem ob materiæ leuitatem: & indicat Ægid. *loc. alleg.*

14. Ab hac tamen doctrina excipiunt prædicti Doctores, Suar. Coninch. Bonac. pœnitentiam, quam confessarius ita tempori alligaret, vt eo transacto, obligationem cessare velit. Reputant autem hanc voluntatem habere, quoties pœnitentia per longum tempus, statis temporibus, distribuatur, quæ si in vnum coniungeretur, intolerabilis esset; v. gr. si debeas ex pœnitentia iniuncta singulis hebdomadis, imò & singulis mensibus ieiunare, vel communicare, & longo tempore ieiunia, vel confessiones omiseris, censent te non esse obligatum compensare: quia intentio confessarii eam pœnitentiam imponentis, fuit, finire simul cum tempore obligationem, ne si simul cum subsequente persisteret, pœnitens nimium grauaretur.

15. Sed quid, si confessarius velit, vt pœnitentia executioni mandetur ante absolutionem concessam, obligatusne erit pœnitens obtemperare? Respondeo ex potestate, quam habet sacerdos imponendi pœnitentiam, nequaquam obligari posse: quia nequit sacerdos vindicare delictum, antequam illius sententiam pronunciet, neque pars integralis sacramenti esse potest, antequam Sacramentum in suo esse essentiali sit constitutum; prius enim in essentia constitui sacramentum debet, vt integritas illi adueniat. Verùm, si opus iniunctum non per modum pœnitentiæ præcipiatur, sed quia aliàs pœnitens ad illius executionem obligatur, vti est occasionem peccandi dimittere, restitutionem ablatorum præstare, & similia; potestatem habet sacerdos ea imperandi pœnitenti ante absolutionem, maximè si timorem habet, concessa absolutione non fore exequẽda. Quinimò, si de contritione pœnitentis satis confessario non cõstet, & ad hoc iudicium concipiendum reputet necessarium, vel conueniens, vt pœnitens aliquod opus pœnale ante absolutionem exerceat; poterit sine dubio illud præcipere, & pœnitens si vult absolui, tenetur obedire: quia non præcipitur in pœnitentiam & satisfactionem

peccati

peccati, sed in testimonium doloris interni, qui necessariò debet à Confessario cognosci. Sic tradunt Suar. *disp.* 38. *sect.* 7. *n.* 7. Filiuc. *tract.* 8. *cap.* 2. *q.* 9. *n.* 56. Reginald. *lib.* 7. *n.* 83. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 2. *num.* 20. *&* 21. Fagund. *de* 2. *Eccles. precept. lib.* 9. *c.* 3. *in fin. n.* 19.

16. Restat dicendum, qualiter pœnitentia implenda sit. Aliquibus placet, necessariò in statu gratiæ esse exequendam, eò quòd in statu peccati effectum remissionis, & præseruationis à peccato non obtinet, qui sunt fines, ob quos pœnitentia à Confessario imponitur: Confessarius namque imponens pœnitentiam, opus satisfactorium præcipit, quòd certè esse non potest in peccato mortali factum.

Cæterùm communis est sententia apud S. Thom. *in* 4. *dist.* 16. Nauarr. *cap.* 1. *de pœnit. dist.* 6. *n.* 45. & *in sum. cap.* 3. *num.* 5. Valen. *disp.* 7. *quæst.* 14. *p.* 3. *vers. Non est.* Vasq. *quæst.* 94. *art.* 2. *dub.* 5. Sayro *de pœnit. cap.* 17. *num.* 1. Suar. *disp.* 38. *sect.* 8. *num.* 1. Henriq. *lib.* 5. *c.* 20. Tolet. *lib.* 3. *c.* 9. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *num.* 15. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 15. *num.* 15. *concl.* 3. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 11. *in princ.* Fag. *de secund. Eccles. prac. l.* 9. *c.* 4. *num.* 2. opus non esse in statu gratiæ pœnitentiam exequi, vt præcepto Confessarij satisfacias. Ratio est aperta: quia ad executionem præcepti solùm requiritur, vt rem præceptam exequaris; tametsi finem, ob quem præcipitur, non obtineas, vt videre est in omnibus præceptis. At exequens in peccato ieiunium, in pœnitentiam iniunctum, exequeris opus tibi præceptum. Ergo. Deinde duplici fine mouetur Confessarius in pœnitentia imponenda. Primò, vt tua præterita delicta ea pœnitentia puniat, & à similibus committendis præseruet. Secundò, vt pro peccatis commissis satisfacias. Et licèt hic secundus finis non obtineatur per pœnitentiam in mortali, quia tamen prior obtinetur, sufficit, vt obligationi pœnitentiæ fiat satis. Adde, prædictum finem obtineri recedente peccato, vt *superiùs* diximus.

17. Illud verò certum existimo, te aliquam culpam committere, satisfactionem exequendo in peccato mortali: quia impedis remissionem pœnæ, quam ex opere operato habere debebat satisfactio, præstásque indebitè partem sacramenti. Sed credo, leuem culpam esse, & non grauem, eò quòd non videatur grauis deordinatio, pœnæ temporalis remissionem impedire, eáque de causa nec Confessarij rogant pœnitentes, an in statu gratiæ pœnitentiam impleuerint, neque pœnitentes de hac circunstantia se accusant. Sic Suarez *disput.* 38. *sect.* 8. *num.* 7. Layman *lib.* 5. *summ. tract.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 3. *num.* 15. *in fine.* Fagund. *de* 2. *Eccles. precept. lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 11. Henriq. *l.* 5. *cap.* 18. *num.* 3. & *cap.* 20. *num.* 7. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *num.* 16.

§. Vlt.

De commutatione pœnitentiæ iniunctæ; & de causis excusantibus ab illa.

1. *Differt commutatio à cessione.*
2. *Proponitur, pœnitentiam iustam nunquam mutari posse.*
3. *Sed oppositum cum communi sententia affirmandum est.*
4. *Quilibet Confessarius mutare pœnitentiam potest.*
5. *Diluuntur rationes num. 2. adducta.*
6. *Limitatur ab aliquibus doctrina in pœnitentia iniuncta ob casus reseruatos.*
7. *Censeo veriùs, hanc ab inferiori mutari posse.*
8. *Plures censent, extra confessionem fieri hanc mutationem posse.*
9. *Verius est oppositum.*
10. *Pœnitens non potest in melius pœnitentiam mutare.*
11. *Satisfit oppositis fundamentis.*
12. *Aliquibus placet in qualibet confessione mutari pœnitentiam posse; tametsi pœnitens peccata ob qua fuit imposita, non declarauerit.*
13. *Verius est, obligationem esse declarandi peccata, ob qua fuit pœnitentia imposita.*
14. *Tametsi intra breue tempus ad eundem Confessarium recurras, non potest pœnitentiam mutare, sacramento non ministrato.*
15. *Excusaris à pœnitentia, si immoderata sit.*
16. *Si successu temporis reddaris impotens.*
17. *Si prohibearis à Superiore.*
18. *Si oblitus sis pœnitentia.*
19. *Quo casu non teneris iterum peccata fateri.*
20. *Neque teneris alia opera subrogare.*
21. *Qualiter obtentione indulgentia excusari possit.*

1. ALiud est mutatio pœnitentiæ, aliud illius cessatio: cessat pœnitentia, quia cessat illius obligatio: mutatur pœnitentia, quia loco illius alia subrogatur. Hæc subrogatio fieri potest ab eodem Confessore, ab æquali, ab inferiori, vel superiori. Item, extra confessionem, vel confessione iteram repetita.

2. Non desunt, qui affirment, pœnitentiam rationabilem, & iustam nequaquam mutari posse, neque ab eodem Confessario, neque ab illius superiore. Primò, quia est sententia data à supremo Iudice, & omnino irreuocabilis: omnes enim sacerdotes ex potestate Christi accepta, & nomine illius sententiam absolutionis pronunciant, quæ semel validè prolata, nullatenus reuocari potest. At illa sententia data fuit sub obligatione, designatam pœnitentiam exequendi: ergo, cùm sententiam illam immutare nullus sacerdos possit, neque poterit pœnitentiam iniunctam, quæ illi est accessoria. Secundò, vel hæc mutatio facienda est in sacramento confessionis, vel extra. Extra ferè omnes Doctores admittunt nullatenus mutari posse: quia extra sacramentum subrogari non potest pœnitentia, quæ pars sacramenti sit. In sacramento autem nequit fieri hæc mutatio: quia pœnitentia in susceptione nouæ absolutionis imposita nunquam esse potest pars integralis præteriti sacramenti, sed præsentis, in quo designatur. Ergo nunquam illius loco subrogari potest. Tertiò, ad veram, & legitimam mutationem pœnitentiæ iniunctæ opus erat causam, ob quam fuit imposita, iterum iudicandam subiici, ac si nunquam iudicata fuisset. At hoc est impossibile: nam esto eadem peccata materialia, à quibus primò fuisti absolutus, possis alteri Confessario subiicere, non ea subiicis, sicut primo subiecisti. Nam primo subiecisti vt materiam necessariam; secundo, vt liberam, & cuilibet subiicis sub diuersa, & distincta confessione, & dolore: ergo non est eadem causa iudicanda. Etenim absolutio, & sententia à Confessario prolata non fertur in peccata, sed in pœnitentem, qui diuerso, & distincto modo eadem peccata in illis confessionibus fateretur.

3. Fateor, has rationes non leuem mihi difficultatem inferre; sed, quia communis Doctorum consensus praxi, & vsu Ecclesiæ firmatus in contrarium procedit, censeo, ab eo non esse recedendum, sed affirmandum mutari pœnitentiam posse, tum à superiore, tum ab eodem Confessario, tum ab æquali, tum ab inferiori. Sic pluribus relatis docent Suar. *disp.* 38. *sect.* 10. *num.* 5. Vasq. *quæst.* 94. *art.* 2. *dub.* 3. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 12. *concl.* 1. *&* 2. *num.* 99. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 22. *num.* 1. Valen. *disp.* 7. *quæst.* 14. *p.* 4. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 4. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *p.* 3. *à num.* 1. Fagund. *de* 2. *Eccles. prae. lib.* 9. *cap.* 4. *à num.* 13. Fundamentum est: quia ex benignitate Christi Domini Pœnitentiæ Sacramentum ita institutum est, vt de peccatis, à quibus fuisti iudicatus, & absolutus, possis iterum iudicari, & absolui: posito autem eo nouo iudicio, & absolutione illius sententiæ de pœnitentia iniuncta, stare potens omissa prioris iudicij sententia: non enim teneris duplicem satisfactionem condignam pro eodem peccato subire. Neque inde fit, secundum Sacerdotem prioris sententiam reuocare; sed eandem causam iterum iudicare, & pœnitentem ab ea absoluere, eíque optionem dare, vt eligat, quam voluerit satisfactionem.

4. Ex hac ratione manifestè conuincitur sententia Soti *in* 4. *dist.* 20. *quæst.* 2. *art.* 3. *sub fin.* arbitrantis, solum superiorem mutare pœnitentiam à confessario iniunctam posse, non eundem neque æqualem: quia par in parem non habet imperium. Sed est friuola ratio: etenim cùm hæc potestas mutandi pœnitentiam non oriatur ex eo, quòd vnus confessarius in alium exerceat iurisdictionem; sed ex eo, quod iurisdictionem habeat iudicandi causam ab alio iudicatam, si inferior sacerdos eam potestatem habeat, sanè mutare pœnitentiam poterit: ea enim suppositione facta inferior non est censendus, sed æqualis, cùm æqualem, quoad illam causam, habeat à Christo potestatem, cuius nomine sententiam absolutionis pronunciat, vti docent DD. *n. præcedent.* relati.

5. Ex his soluuntur rationes *n.* 2. adductæ. Ad primam concedo, sententiam esse datam à supremo iudice, nec reuocari posse; sed valida perseuerante alia similis ferri potest in eadem causa, qua posita optio pœnitenti conceditur eligendi, quam voluerit satisfactionem, vti docuit Suar. *disp.* 38. *sect.* 10. *num.* 7. Regin. *dicto l.* 7. *num.* 89. *ad finem* Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *p.* 3. *in fine.* Ad secundam admitto, in Sacramento pœnitentiæ hanc esse commutationem faciendam. Et ad impugnationem respondeo, sufficienter subrogari posse pœnitentiam denuò iniunctam loco prioris; tametsi illius prioris Sacramenti pars integralis non sit; satis enim est, quòd sit pars integralis sacramenti denuò suscepti. Ad tertiam nego minorem, & ad illius probationem respondeo, satis esse, eandem materialem causam iudicare, declarata simul pœnitentiæ obligatione, & commutationis intentione, aliàs non censebitur commutata.

Sed, quid, si ob casus reseruatos imposita pœnitentia sit à superiore, poteritne inferior, qui potestate absoluendi à reseruatis caret, eam pœnitentiam commutare? Negant ex communi sententia Nauarr. *cap.* 26. *n.* 22. Suar. *disp.* 38. *sect.* 10. *n.* 14. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 12. *num.* 100. *vers. Dixi.* Valen. *disp.* 7. *q.* 14. *punct.* 4. *ad fin.* Regin. *lib.* 7. *num.* 91. Vega 3. *p. casu* 1. *vers. Hæc tamen opinio.* Rodriq. 1. *p. sum. cap.* 56. *num.* 8. & alij plures. Mouentur: quia esto, peccata illa post absolutionem à superiore concessam reseruatione careant, possintque cuiuslibet sacer-

dotis iudicio subiici, attamen ex iure reseruationis ita superiori adiudicata censentur quoad pœnam, & vindictam impositam, vt nullus inferior eam valeat immutare. Etenim sublata reseruatione, & absolutione concessa, pœnitens astrictus est superioris præcepto ad pœnitentiam exequendam: at inferior nequit in superioris præcepto dispensare; ergo nequit pœnitentiam à superiore iniunctam mutare.

7. Cæterùm admissa potestate commutandi pœnitentias iniunctas, verius censeo, sacerdotem inferiorem, qui potestate in casus reseruatos caret, posse pœnitentiam iniunctam à superiore, cui erant reseruati, mutare, ac si reseruati numquam fuissent. Sic Nauarr. *cons.* 25. *de pœnit. & remiss. & cons.* 3. *aliàs* 6. *de voto.* Zerola *cap.* 25. *de pœnitent. quæst.* 10. *vers. Dico secundò.* Vasq. *quæst.* 94. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 9. Bonac. *disp.* 5. *de pœnitent. quæst.* 5. *sect.* 3. *part.* 3. *num.* 6. *vers. Ego verò.* Henriqu. *l.* 5. *capit.* 22. *num.* 1. *&* 2. Emman. Sà *verb. Satisfactio. num.* 5. Moueor: illa peccata reseruata eatenus superiori affecta sunt quoad pœnam, & vindictam iniunctam, quatenus illorum absolutionem sacramentalem sub onere, & obligatione concessit. At id non impedit, quo minus ab alio inferiori sacerdote iudicari possint, & absolui iniuncta pœnitentia salutari. Ergo non impedit, quin pœnitentia cessare possit, aliàs cogeretur pœnitens duplicem condignam pro eisdem peccatis pœnitentiam subire. Neque inde fit, inferiorem sacerdotem superioris præceptum de pœnitentia iniuncta abrogare, aut dispensare, sed conditionem quandam apponere, qua præceptum illud cessare possit. Etenim illud præceptum superioris sicut & cuiuslibet confessarii est de exequenda pœnitentia iniuncta, dum peccata, ob quæ fuit imposita, denuò iudicata non fuerint: illis autem denuò iudicatis, liberum est pœnitenti, quam voluerit satisfactionem exequi. Neque obinde illuditur finis reseruationis: quia peccata non reseruantur, vt pœnitens necessariò sequatur iudicium superioris de pœnitentia iniuncta, quin possit aliud adire. Vnde id constat? Sed ideo reseruantur, vt se sistat superioris iudicio pro absolutione impetranda, ab eoque monita salutis accipiat. Possemus nostram sententiam confirmare ex cap. *Accedens.* 50. *dist.* & cap. *Tempore.* 26. *quæst.* 7. cap. *Latorem.* 33. *quæst.* 2. vbi pœnitentiæ impositæ à Pontifice possunt ab Episcopo relaxari, si sibi videatur expedire. Sed quia hi textus non loquuntur de foro sacramentali, sed externo & iudiciario, omittimus, & præcipuè, quia ea facultate *ibi* à Pontifice concessa fit ea relaxatio, vt notauit Glossa *in dict. cap. Laterem.*

8. Sed an extra confessionem hæc mutatio fieri possit, variant DD. Primò, Nauar. *cap.* 26. *&* 2. *t. consil. l.* 5. *de pœnit. & rem. cons.* 26. Valent. 4. *t. disp.* 7. *quæ.* 14. *p.* 4. *in fin.* Chapeauilla *de casib. reseruatis cap.* 12. *in fine.* censent, facta confessario relatione peccatorum, ob quæ fuit pœnitentia imposita, maximè illorum, quæ eius statum manifestant, posse pœnitentiam iniunctam extra confessionem commutare. At Rodriq. *sum.* 1. *p. cap.* 56. *num.* 8. *& in addit. ad Bull.* §. 9. *num.* 108. neque hanc relationem peccatorum requirit; sed solum notitiam causæ ad comutationem requisitæ, quæ regulariter est difficultas specialis in executione pœnitentiæ iniunctæ. Fundamentum horum DD. esse potest: quia cùm pœnitentia in bonum pœnitentis iniuncta sit, videtur ea conditione iniuncta esse, vt si pœnitenti conueniens fuerit illius commutatio, fieri à sacerdote possit.

Secundò Henriqu. *l.* 5. *cap.* 21. *num.* 8. referens Sotum *in* 4. *dist.* 20. *quæst.* 2. *art.* 3. §. *in calce.* Vict. *de clauibus* § 13. *&* §. 211. Angel. *Confessio,* 6. §. 4. Armilla §. 29. Nauarr. *cap.* 26. *num.* 25. non solùm commutari, sed & dispensari, seu relaxari à superiore sacerdote pœnitentiam posse, sicuti præstat Pontifex concessione indulgentiarum pro pœnitentiis iniunctis, & Episcopus concedendo dispensationem. Nam esto Sacerdos ea potestate, quam à Christo accepit ligandi, ac soluendi, obligationem pœnitentiæ iniunxerit: quia tamen hæc obligatio ab homine inferiori, & Episcopo subiecto emanauit, ea de causa potest Episcopus in ea dispensare, aut commutationem facere. Tertiò in melius ab alio sacerdote, & etiam à proprio pœnitente commutari pœnitentiam posse, docet tanquam certum Villalob. *in sum tract.* 9. *de pœnit. difficult.* 79. *conc.* 1. Nam cùm in vtilitatem pœnitentis lex de pœnitentia sancita sit, censetur confessarius consentire, vt in melius commutari possit: abundantius enim soluit debitum, qui in melius pœnitentiam commutat.

9. Cæterùm communior sententia docet, quæque mihi certa videtur, extra confessionem nullatenus fieri posse commutationem pœnitentiæ iniunctæ. Nam extra confessionem subrogari non potest pœnitentia, quæ sacramentalis sit, & ex opere operato pœnas pro peccatis debitas remittat. Sic Vasq. *de pœniten. quæst* 94. *art.* 1. *dub.* 3. *num.* 7. Coninch *disp.* 10. *de pœnitent. dub.* 12. *à num.* 100. Reginald. *l.* 7. *num* 42. *&* 93. Suar. *disp.* 38. *sect.* 10. *num.* 4. Bonac. *disp.* 5. *de pœnitent. quæst.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *num.* 7. Layman. *l.* 5. *sum. tract.* 6. *cap.* 15. *circa fin. q.* 4. Fagund. *de* 2. *Eccles. præc. l.* 9. *c.* 5. *n.* 17.

10. Hinc à fortiori constat, pœnitentem non posse extra confessionem mutare pœnitentiam in confessione iniunctam, tametsi in melius velit illam commutare: quia ea mutatio, & subrogatio sacramentalis esse non potest, neque pœnitentem ad illius executionem ligare ex eo, quòd sit pars sacramenti: & ex potestate clauium iniuncta: nequit enim pœnitens in seipsum iurisdictionem exercere, & in pœnam delicti commissi se ad pœnitentiam obligare alia via, quàm voto, vel iuramento. Et ita docent Henriq. *lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 5. Coninch. *de pœnit. disp.* 10. *dub.* 12. *num.* 103. Regin. *lib.* 7. *cap.* 8. *in princ. num.* 85. Thom. Sanch. *lib.* 4. *sum. cap.* 11. *numer.* 36. *in fin.* & *cap.* 49. *numer.* 9. *ad* 6. *argument.* Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *p.* 3. *in fin.* Ochagau. *tr. vlt. de satisfact. quæst.* 12. *n.* 2.

11. Fundamenta Doctorum contrarium sentientium non vrgent. Ad prioris sententiæ fundamentum respondeo, esto, in impositione pœnitentiæ imbibatur conditio, vt commutari possit, quoties pœnitenti visum fuerit expedire: at inde non infertur, extra sacramentum commutationem fieri posse: satis enim pœnitenti consultum est, si intra sacramentum ea commutatio fieri permittatur. Ad secundæ sententiæ priorem rationem concedo, Pontificem concessione indulgentiarum relaxare pœnitentiam satisfactoriam posse: quia ex meritis Christi applicat omnem illam satisfactionem, quam executione operis in pœnitentiam iniuncti pœnitens obtineret: hæc tamen non est commutatio pœnitentiæ, cùm ad nouam pœnitentiam nulla pœnitenti pro priori pœnitentia subrogetur obligatio, sed est cessatio pœnitentiæ iniunctæ ob plenam peccatorum remissionem. Ad secundam nego, Episcopum, imò nec Pontificem extra sacramentum dispensare, commutare, abrogaréque posse directè obligationem à Confessario inferiori iniunctam: quia in administratione sacramenti, ex suppositione, quòd sacerdos iurisdictionem habeat, nullus alteri inferior est: quia omnes nomine Christi, & ex potestate ab illo accepta, operantur. Ad tertiæ sententiæ fundamentum nego, ex consensu Confessarij fieri eam pœnitentiæ mutationem: nam vel fit ex consensu præsumpto, cùm fit ea mutatio: & hoc non; quia eo tempore, cùm sacramentum non ministret, non potest partem integralem sacramenti subrogare, & in pœnitentem iurisdictionem exercere: vel fit ea mutatio ob consensum, quem præsumitur habuisse, cùm Sacramentum Pœnitentiæ ministrauit, & satisfactionem imposuit. Et hoc etiam nulla ratione videtur affirmandum: nam, si Confessarius, pœnitentiam imponens, ea intentione, & lege imponere censetur, vt possit pœnitens, si velit, excellentiorem eligere; sanè non absolutè, sed sub disiunctione pœnitentiam imponit, neque ad opus iniunctum determinate astringit, cùm liberè possit à pœnitente aliud, modò excellentius sit, subrogari. Præterea hæc non esset mutatio pœnitentiæ, sed executio pœnitentiæ iniunctæ: siquidem à Confessario à principio iniunctum fuit, non opus aliquod determinatum, sed illud, vel aliud excellentius, quod pœnitens elegerit: permittitur enim pœnitenti ex consensu Confessarij electio ex operibus iniunctis, sed non iniuncti operis mutatio. Qui modus dicendi alienus est à communi Ecclesiæ sensu, existimantis, Confessarium ad opus determinatum astringere pœnitentem, neque sub disiunctione pœnitentiam designare, neque liberam illius optionem pœnitenti committere.

12. Posito autem, quòd in Sacramento Pœnitentiæ hæc mutatio præstanda sit, variant Doctores, an necesse sit, eadem peccata, ob quæ imposita sit, confiteri? Plures, grauésque Doctores, Nauarr. *cap.* 26. *n.* 22. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 22. *n.* 1. *&* 2. Emm. Sà *verb. Satisfactio, n.* 5. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 11. Viuald. *de satisfact. n.* 59. *&* 31. Anton. Fernand. *instruct. Confess. docum.* 7. *fol.* 37. *n.* 5. Vict. *n.* 211. Villal. *sum. tr.* 9. *diffic.* 79. *concl.* 5. reputant probabile Posseuin. *de offic. Curati, cap.* 7. *n.* 106. *fol.* 254. & Laym. *lib.* 5. *sum. tr.* 6. *cap.* 15. *in fin.* negant opus esse eadem peccata fateri, sed satis esse, causam commutationis adesse, vt possit Confessarius quibusuis peccatis auditis pœnitentiam iniungere, tum in præsentium satisfactionem, tum in subrogationem prioris pœnitentiæ iniunctæ. Mouentur: quia pœnitens censetur Confessario subiici in obligationibus, quæ ex confessione ortum habent; & consequenter Confessarius iurisdictionem habet obligationem pœnitentiæ iniunctæ tollendi, & aliam de nouo imponendi. Et quamuis peccata, ob quæ illa pœnitentia data sit, non agnoscat, satis videtur esse, si agnoscat obligationem ipsius pœnitentis ad illius pœnitentiæ executionem, & adsit causa mutationem exigens. Quòd si roges, quæ sit causa sufficiens ad commutationem præstandam, respondent Nuarr. Henriq. Villalob. Man. Rodr. *in addit. ad Bull.* § 9. *num.* 101. & alij communiter, esse difficultatem grauem in illius executione, timorem probabilem de illius transgressione, & quamlibet aliam, quæ ad commutationem, vel dispensationem in voto, vel iuramento sufficeret.

13. Nihilominùs longè verius existimo, opus esse ad hanc commutationem pœnitentiæ præstandam, agnoscere, & iudicare peccata, saltem præcipua, ob quæ imposita fuit, siue mutatio ab eodem Confessario, siue ab alio fiat. Sic, aliis relatis, docent Suar. *disp.* 38. *sect.* 10. *n.* 4. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 12. *concl.* 3. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 15. *q.* 4. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. qu.* [illegible] *sect.* 3.

sect. 3 *p.* 3 *dub.* 2 *n.* 7. Ratio ea est: quia eatenus mutare pœnitentiam potes ab alio Confessore iniunctam, quatenus potes eandem causam iudicare. At, si peccata, ob quæ fuit pœnitentia imposita, tibi manifestentur, nequis illa iudicare. Ergo nequis peccatis incognitis pœnitentiam mutare. Præterea inconsultè pœnitentiam subrogares nesciens peccata, in quorum vindictam subroganda est. Et ex his soluitur ratio oppositæ sententiæ. Non enim sufficit, quòd obligationem pœnitentis agnoscas, sed opus est, vt cognoscas, & iudices causam illius obligationis: quia nequis pœnitentiam sacramentalem nouam constituere eisdem peccatis, nisi ea peccata sacramentaliter iudices: quod præstare non potes absque illorum cognitione, & pœnitentis confessione. Quando idem est Confessarius, ad quem ob pœnitentiæ mutationem accedis, & memoria retinet peccata, ob quæ imposita fuit; sat est vnico verbo est omnia subiicere, dicens, te denuò accusare de peccatis priùs confessis, & Confessario præcedenti confessione manifestatis, vt benè obseruauit Coninch. *disp.* 10. *dub.* 12. *n.* 102.

14. Porrò graues Doctores, Sotus *in* 4. *dist.* 20. *q.* 2. *art.* 3. Viuald. *de satisfact. n.* 31. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 12. *n.* 102. Laym. *lib* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 15 *quæst.* 4. *concl.* 2. Villal. *tract.* 9. *diffic.* 79. *n.* 3. Henriq. *lib.* 5. *c.* 21. *in fin.* censent, si intra breue tempus (scilicet, vnius diei, vt placuit Coninch. & Laym. vel duorum, triumque dierum, vt Sotus & Viuald. censuerunt, vel vnius hebdomadæ, vt putauit Henriqu.) ad eundem confessarium recurras pro pœnitentiæ iniunctæ mutatione, vel moderatione, posse eam moderationem, vel mutationem facere nullo denuò sacramento ministrato: quia moraliter censetur, ac si in confessione præcedenti ea mutatio facta esset: sicuti Iudicibus fori externi contingit, qui in continenti sententiam datam interpretantur, vel moderantur. At huic doctrinæ nunquam potui acquiescere. Nam si demus, à peccatis absolutum, pœnitentiaque suscepta à præsentia confessoris discessisse, iudicium illud omnino finitum est: nihil enim tali iudicio deficit. Ergo nequit confessarius postmodum, pœnitentiam iniunctam mutare, nulla denuò confessione facta: sicuti non potest nouam absolutionem concedere. Nam ea noua pœnitentiæ impositio ad præcedentem confessionem pertinere non potest: quippe ea confessio absque relaxatione ad hanc nouam pœnitentiam completa fuit, non solùm essentialiter, sed etiam integraliter. Requiritur ergo ad pœnitentiæ mutationem, quòd intra eandem confessionem fiat: quia tunc non mutatur, sed primò imponitur: vel si finita confessione, absolutione suscepta, & pœnitentia perfectè iniuncta mutanda est pœnitentia, denuò confessio facienda est, & absolutio concedenda, tametsi intra horam hæc mutatio contingat.

15. Superest dicendum de causis excusantibus à pœnitentiæ executione. Primò, si pœnitentia integra à principio immoderata fuit; tum spectata grauitate peccatorum, tum spectata tua dispositione; excusaris ab illius obligatione. Si solùm aliqua illius pars fuerit immoderata, ab ea excusatus eris, vt benè notauit Coninch. *disp.* 10. *dub.* 12 *in princ. n.* 97. Laym. *l.* 5. *sum. tr.* 6. *c.* 15. *& vlt. q.* 4. *n.* 17. ibique aduertit, quemlibet virum doctum, imò & pœnitentem, si talis est, iudicare posse, an pœnitentia imprudenter fuerit iniuncta. Raró tamen, & non sine manifesta ratione hoc iudicandum est.

16. Secundò excusaris, si successu temporis, & ob circunstantias occurrentes facta tibi fuerit moraliter impossibilis: lex enim diuina, quæ iugum est suaue, & onus leue, neminem astringit cum graui illius detrimento. Et notant prædicti Doctores, aduertúntque, in his casibus opus non esse nouam aliam pœnitentiam subrogare; non enim sacramentalis esset, nisi in sacramento subrogaretur, cuius nulla est obligatio, quippe nunquam obligari potes, bis eadem peccata fateri.

17. Tertiò, excusaris ab executione pœnitentiæ ob præceptum superioris vetantis opera iniuncta. Si enim tibi Religioso, vxorato, vel seruo aliqua ieiunia, peregrinationes, Ecclesiarum visitationes essent iniuncta, & à marito, domino, vel Prælato impediaris, excusaris toto eo tēpore ab illorū obligatione. Neque teneris Confessorem adire, vt pœnitentiam in opus tibi permissum commutet, quia non teneris peccata iterum fateri: quod secundùm probabiliorem sententiam necessariò requiritur ad commutationem. Neque item, si famulus es, teneris quærere alium dominum, qui pœnitentiam exequi permittat: quia præceptum de pœnitentia iniuncta obligat ad illius executionem, stante potentia: non autem obligat ad quærendam potentiam, vti benè notauit Ioan. Sanch. *in select. disp.* 15 *n.* 8. *& seqq.* Notanter dixi, te excusatum esse eo tempore, quo ex præcepto superioris impeditis: nam, eo cessante, succedit pœnitentiæ obligatio, nisi determinato tempori, quod iam transiuit, alligata fuerit: prohibitio superioris pœnitentiam suspendit, non tollit.

18. Quartò excusaris, si oblitus es pœnitentiæ iniunctæ, tametsi ex negligentia id contigerit: quia es factus impotens ad illius executionem. Sic omnes Doctores referendi. At, si præsumas, Confessarium memorem esse pœnitentiæ iniunctæ; teneris illum adire, & interrogare, vti benè docent Caietan. *in sum. verb. Confessio iteranda.* § *Ex satisfactione* Sotus *in* 4. *dist.* 20. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 3. Med. *de pœnit. tr.* 2. *q.* 44 § *Sequitur ex dictis.* Nauarr. *c.* 9. *n.* 17. Coninch *disp.* 10. *de pœnit. dub.* 9. *in fin. n.* 86 Bon. *disp.* 5. *de pœnit q.* 5 *sect.* 3. *p.* 3. *num.* 10. Ratio est: quia teneris inquirere de lege, cùm scis legem latam esse. Item teneris remouere impedimentum executioni præcepti, si facilè possis. Ergo teneris interrogare confessarium de lege pœnitentiæ, & media hac interrogatione ignorantiam illius purgare, ob quam impotens es illam exequendi.

19. Quòd si confessarius pœnitentiæ iniunctæ non recordetur, vel ipse inueniri non possit, censent Richar. *in* 4. *dist.* 17. *art.* 2. *quæst.* 8. *ad* 2. S. Ant. 3. *p. tit.* 14. *cap.* 19 § 19. Syluest. *verbo, Confessio,* 1 *quæst.* 3. *vers. Secundò.* Bonac. *disp.* 5. *de pœnitent quæst.* 5. *sect.* 3. *p.* 3. *num.* 9. *&* 10 te obligatum esse, iterum ea peccata fateri: tum (vt inquit Bonac.) vt integritati Sacramenti satisfacias, cui satisfacere nequaquam potes, nisi per pœnitentiæ prioris executionem, vel nouæ pœnitentiæ in Sacramento susceptionem: tum vt obligationem à confessario iniunctam exequaris: quippe ea lege confessarius pœnitentiam iniungere videtur, vt si ob aliquam causam impotens sis illius exequendæ, subrogationem procures. Sed contrarium dicendum est cum Vasq. *quæst.* 94. *artic.* 2. *dub.* 4. Suar. *disp.* 22. *sect.* 17. *num.* 5. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 9. *in fin. numer.* 86. Laymann *l.* 5. *summ. tract.* 6 *cap.* 15 *quæst.* 4 *in fin.* Ioann. Sanch. *disp.* 15 *select.* *num.* 11. & aliis apud ipsos. Mouentur: quia ex nullo humano præcepto obligari potes ad peccata iterum fatenda, neque id confessarius præcepit: sed præcepit opus aliquod determinatum exequi, quod iam est impossibile. Ex diuino autem, vel naturali præcepto hæc obligatio in præsenti oritur: quippe hæc repetita confessio non est necessaria ad remissionem culpæ, cùm iam per primam confessionem obtenta sit, neque est necessaria ad remissionem pœnæ pro culpa debitæ, cùm aliis vijs hæc remissio obtineri possit, neque ad integritatem prioris sacramenti, cùm pœnitentia denuò iniuncta nequeat illius esse pars. Ergo ex nullo capite ad repetendam confessionem teneris.

20. Quinimò existimo cum Coninch. *disp.* 10. *dub.* 12. *in fine.* Layman. *dict. tract.* 6. *c. vlt. fin.* Ioan. Sanch. *disp.* 15 *num.* 11. Bonac. *disp.* 5 *de pœnitent. quæst.* 5 *sect.* 3. *p.* 3 *circa finem.* Filliuc. *tract.* 7 *cap.* 4 *num.* 97. te non esse obligatum, etiam ex consilio sacerdotis, ea opera subrogare, quæ plerumque in pœnitentiam designantur illis peccatis, quorum pœnitentiæ iniunctæ oblitus es: quia si ea opera sunt diuersa ab iniunctis, pars sacramentalis esse non possunt, ac proinde loco pœnitentiæ sacramentalis subrogari nequeunt.

21. Quartò excusaris obtentione Indulgentiæ plenariæ: hæc enim plenè peccata remittit: at obligatio exequendi pœnitentiam non tam est ob integritatem sacramenti, quàm ob debitam vindictam, & satisfactionem pro commissis peccatis. Si igitur nihil restat satisfaciendum ex defectu finis, cessat præceptum de pœnitentia exhibenda. Atque ita docent Viuald. *de satisfact. tit.* 9. *num.* 37. Valen. *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 20. *p.* 3. Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. quæst.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *numer.* 7. Ad hanc autem excusationem non est opus clara, & euidens notitia, te indulgentiam esse consecutum: sufficit, si probabiliter coniectari possis, vt bene notauit Bonac. *d. p.* 4. *n.* 10. *in fine.*

Idem, quod dictum est de indulgentiæ consecutione, dicendum est, si aliorum operum exercitio plenam pœnæ pro peccatis debitæ remissionem obtinueris, sicuti aduertit Bonac. *d. p.* 4. *num.* 8. quia est prorsus eadem ratio. Raró tamen, vel nunquam absque reuelatione id tibi constare potest. Quis enim agnoscit pœnam cuilibet peccato designatam? quis satisfactionem bonis operibus correspondentem, vt inde inferre probabiliter possit, plenam remissionem obtentam esse?

Supradicta intelligi debent de pœnitentia præcipuè in satisfactionem iniuncta: at, cùm plerumque omnes pœnitentiæ à confessario designatæ, non tam in satisfactionem peccatorum præteritorum, quàm in futurorum medelam designentur, & vt pœnitens bonis operibus assuefiat, ideò raró, vel nunquam ob Indulgentiarum consecutionem à pœnitentijs iniunctis excusari potes, vt bene addunt, pluribus relatis, Henr. *l.* 5. *sum. cap.* 22. *n.* 6. Suar. *disp.* 38. *sect.* 10. *n.* 10. Reginald. *l.* 7. *n.* 92. *&* 170. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *pun.* 4. *n.* 10.

TRACTA

TRACTATVS XXIV. *ET* DISPVTATIO VNICA, DE SVFFRAGIIS, Indulgentiis, & Iubileo.

PVNCTVM I.

De ſuffragiis, quæ in fidelium viuorum, & defunctorum fauorem præſtari poſſunt.

SVFFRAGIVM, ſpectato rigore linguæ Latinæ, eſt quædam authentica ſignificatio voluntatis, tum in creandis Magiſtratibus, tum in reo iudicando, tum in lite decidenda, & ſimilibus, iuxta illud Cicer. 3. de legib. *Suffragia in Magiſtratu mandando, aut etiam de reo iudicando palam fieri melius eſſet.* At, quia hæc ſignificatio voluntatis plerumque vtilis eſſe ſolet ei, pro quo fit, Theologi cum D. Thom. *in 4. diſt. 45.* ſuffragium appellarunt auxilium, & fauorem, quem aliis fidelibus noſtris bonis operibus impendimus. Videndum igitur, qualiter, tum viuentibus, tum defunctis, ſuffragari poſſimus, & quæ conditiones ad prædicta ſuffragia requirantur.

§. I.

Qualiter noſtris bonis operibus poſſimus fidelibus viuentibus ſuffragari.

1. *Triplicem qualitatem ſatisfactionis, impetrationis, & meriti noſtra bona opera habent.*
2. *Impetratio nobis, & aliis prodeſt.*
3. *Meritum alteri applicari non poteſt.*
4. *An ſatisfactio aliis proſit, proponitur dubitandi ratio.*
5. *Aſſeritur, noſtras ſatisfactiones aliis prodeſſe.*
6. *Soluitur ratio dubitandi n. 4. adducta.*
7. *An efficaciter, & infallibiliter aliis proſit noſtra ſatisfactio. Negant plures.*
8. *Rectius alij affirmant.*
9. *Oppoſita rationes diſſoluuntur.*

1. POnendum eſt, quod ſæpè eſt repetitum, noſtra bona opera triplicem qualitatem habere, impetrationis, ſatisfactionis, & meriti.

2. Qua parte impetrationem habent, non ſolùm nobis, ſed etiam aliis, ſaltem de congruo, proſunt, vt manifeſtè colligitur ex illo ad Rom. 15. *Obſecro vos, Fratres, vt adiuuetis me in orationibus pro me à Deo.* & Iacobi 5. *Orate pro inuicem, vt ſaluemini.* Quinimò ad hanc impetrationem non eſt neceſſarium, vt ſpeciali intentione velis alteri tuis bonis operibus beneficium impetrare: ſæpè enim benigniſſimus Dominus ob merita alicuius Sancti aliis dona non mediocria concedit. Cùm enim omnes fideles in charitate exiſtentes ſint vnius corporis membra, Chriſto Capiti vnita, communicationem inter ſe habere debent, & vnius operationes aliis omnibus deſeruire: ſicuti in humano corpore videre licet, vbi quodlibet membrum viuum, non ſolùm ſibi, ſed etiam aliis operatur. Quod ita certum eſt, vt fide diuina teneamur credere, hanc Sanctorum communionem, ſeu communicationem.

3. At, qua parte noſtra bona opera meritoria ſunt gratiæ, & gloriæ, ſolis ea operantibus prodeſſe poſſunt. Nemini enim datum eſt, vt ſua merita aliis applicare poſſit: eſſet enim alienum à charitate, alteri applicare, quo ipſe indiget. Prætterquàm quòd ius ad gloriam cõcedi non poteſt abſq; gratia, & ſatisfactione, Sanctitas autem non alienis operibus, ſed propriis comparari debet. Non igitur noſtra merita applicari alteri poſſunt, vti tradit S. Thom. ab omnibus receptus *in 4. diſt. 45. q. 2. art. 1. quæſtiunc. 4.*

4. Quapropter præſens controuerſia ſolùm eſt de noſtris bonis operibus, qua parte ſatisfactoria ſunt: an, inquam, aliis fidelibus applicata illis proſint, ad pœnæ pro peccatis debitæ remiſſionem, ſicuti nobis indigentibus proſunt? Videri poteſt alicui hoc impoſſibile. Primò, quia obligatio ſatisfaciendi eſt debitum perſonale, vtpote propria culpa, & non aliena contractum. Ergo aliena ſatisfactione remitti non poteſt; ſicuti non poteſt remitti culpa, ex qua debitum illud naſcitur. Et fortè ob hanc cauſam dixit Paul. 2. ad Corinth. 5. *Vnuſquiſque recipiet, prout geſſit in corpore.* & ad Galat. 6. *Vnuſquiſque onus ſuum portabit.* Secundò, nemo poteſt alteri mereri gratiæ, & gloriæ augmentum: ergo neque pœnæ debitæ remiſſionem, qua ad gloriam proximè diſponitur, & præparatur. Tertiò, quia nullus eſt locus Scripturæ, aut Conciliorum, ex quo manifeſtè colligitur, ſatisfactionem noſtrorum operum aliis fidelibus applicari: omnia enim teſtimonia, quæ adducuntur, nihil aliud probant, quàm noſtra bona opera aliis fidelibus prodeſſe, quod ex merito de congruo, & per modum impetrationis ſufficienter intelligi poteſt, ideóque non defuit, qui diceret, ob noſtra bona opera aliis applicata excitari Deum ad concedendam eis pœnarum remiſſionem liberalem; tametſi ſatisfactio bonis operibus inhærens illis applicata non fuerit, neque applicari poſſit.

5. Cæterùm pro certo tenendum eſt, noſtras ſatisfactiones aliis applicari poſſe, tanquàm pretium ſufficiens, quo pœnæ debitæ remittuntur. Sic D. Thom quem ferè omnes ſequuntur, *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 2. qq. 3.* & *d. 45. quæſt. 2. art. 1.* Bonauent. Duran. Palud. Richard. Alenſ. & alij, quos referunt, & ſequuntur Nauarr. *tract. de Indulgent. notab. 13. per totum, & notab. 22. num. 8. & 19.* Couarr. *cap. Alma mater. 1. p. §. 4. n. 7.* Bellarm. *lib. 1. de Indulgent. cap. 2.* Suar. *tom. 4 in 3. part. diſput. 48. de ſuffrag. ſect. 2. num* 4. Coninch. *diſp. 10. dub. 7. n. 53.* & *diſp. 11. dub. 1. & 7.* Bonac. *diſp. 6. de ſuffrag. quæſt. 2. part. 1. in princ.* Ratio ea eſt: quia negari non poteſt, potuiſſe Deum vnius ſatisfactiones pro alio oblatas acceptare in remiſſionem pœnæ pro illius peccatis debitæ, ſicuti acceptat propriam cuiuſque ſatisfactionem in remiſſionem propriorum peccatorum, quam nullatenus acceptare tenebatur: ſed poterat Deus, non obſtante qualibet ſatiſfactione exhibita, eos punire, prout ſibi placitum eſſet: quia peccati grauitas eſt infinita, nulláque humana ſatisfactione delebilis. At remiſſa culpa, & pœna æterna in temporalem commutata, contentúſque humana ſatisfactione pro illius remiſſione, eo ipſo, quo ſatisfactio condigna exhibetur, debita eſt pœnæ remiſſio: quia fit ſolutio debiti, iuxta Dei creditoris voluntatem. Quòd autem Deus vnius pro alio ſatisfactiones acceptet, probat communis Eccleſiæ ſenſus: omnes enim credunt, vnum pro alio ſatisfacere poſſe: quod verum non eſſet ob ſolam impetrationem liberalis remiſſionis, niſi adeſſet debiti condigna ſolutio. Prætterquàm quòd ex lege ordinaria nemo poteſt remiſſionem gratuitam impetrare; ſi enim ſibi impetrare non poteſt, à fortiori neque alteri, præcipuè cùm rationi diſſonum ſit, velle remiſſionem gratuitam debiti ex iuſtitia, qui habet, vnde ſoluat. Neque Chriſtus Dominus eam remiſſionem obtinuit, ſed ſatisfactiones ſuperabundantes Deo obtulit, ex quibus, tanquàm ex pretio, ſo-

tioneque sufficienti, per Pontificem applicatis in Indulgentiarum concessione, tum in Sacramentorum ministratione, & Sacrificio nobis debitum pœnarum remitteretur. Deinde omnes Sancti inter se communicant, velut vnius corporis membra: ergo habent omnem communicationem possibilem: ergo communicant in satisfactionibus; quippe hæc communicatio nullum habet inconueniens: sed potius maximè expedit, vtpote quæ mutuum amorem, & charitatem auget: ergo asserenda est. Tandem Sanctorum satisfactiones superabundantes in Ecclesiæ thesauro repositæ per Pontificem applicantur fidelibus in suorum peccatorum remissionem. Ergo easdem poterunt Sancti fidelibus applicare, tempore, quo præstabantur, & sub suo dominio erant: siquidem ob defectum huius applicationis ex benignitate Dei in thesauro Ecclesiæ repositæ fuerunt, ne perirent.

6. Argumenta verò oppositæ sententiæ nullius sunt momenti. Ad primum fateor, debitum pœnæ personale esse, adeóque tolli non posse, nisi per condignam debitoris satisfactionem, vel creditoris remissionem. At benignissimus Deus, sicuti contentus est satisfactione debitoris aliàs debita, contentus etiam est satisfactione aliena in fauorem debitoris oblata, in quo Dei benignitas, & misericordia elucet. At remissionem culpæ concedere ob aliena opera, nec diuinam bonitatem decebat, nec peccatori erat expediens. Cùm enim per propriam voluntatem se à Deo auerterit; expediebat non aliena, sed propria voluntate conuerti. Testimonia verò Pauli *ad Corinth.* & *ad Galat.* de sententia Iudicij extremi loquuntur, in quo vnusquisque portabit, & soluet, prout in hac vita gessit. Quod diuersum est à nostro instituto. Ad secundum respondeo, esse latum discrimen de remissione pœnæ temporalis ex peccatis relictæ, & de merito gratiæ, & gloriæ: hoc enim propriis operibus expediebat comparari, cùm sit intrinseca, & supernaturalis hominis renouatio: at remissio pœnæ, cùm à solo Deo creditore facienda sit, neque reddat hominem sanctiorem; mirum non est, quòd alienis operibus, tanquàm pretio, & solutione sufficienti comparetur. Ad tertium dico, esto nullo textu Scripturæ, & Conciliorum manifestè probetur hæc Sanctorum communio in satisfactionibus; probatur tamen, communi fidelium consensu, sub communione Sanctorum contineri, vtpote possibilem, & fidelibus conuenientem, diuinæque bonitati, & misericordiæ conformem.

7. Superest tamen difficultas, an hæc applicatio efficax sit, & infallibiliter effectum habeat. Stat enim optimè, Deum nunquam remittere pœnam pro peccatis debitam, nisi ipse peccator condignè in Purgatorio satispatiatur, vel in hac vita sufficientem satisfactionem exhibeat, vel alius iustus propriam satisfactionem illi donet, sub hac tamen differentia, quòd satisfactionem vniuscuiusque pro se factam promittit acceptare semper: pro alio verò oblatam, quando sibi placitum fuerit. Quo supposito, esto, vnus iustus suas alteri satisfactiones applicet, non inde infertur, ei de facto applicari, quia non est certum, & infallibile à Deo acceptas haberi: cùm verò Deus illas acceptas habet, non gratis, & liberaliter pœnam remittit, sed ob condignam solutionem.

Quòd verò Deus se ita gerat, eámque legem statuerit in remissione pœnarum, & satisfactionum cõmunicatione docuit Medin. *tract. 3. de satisfact. quæst. 2. & 3.* Cord *lib. 4. de Indulgent. quæst. 5 ad 8.* Bonac. *disp. 6. quæst 2. p. 1. in fin.* inclinat Coninch, *disp. 10. num. 59. dub. 7.* Et probari potest primò ex differentia, quæ reperitur in Scriptura sacra, inter propriam, & alienam satisfactionem: nam de propria satisfactione passim est facta promissio acceptationis, vt colligitur ex illo Tob. 12. *Eleemosyna liberat à morte, & purgat peccata.* Dan. 4. *Peccata tua eleemosynis redime.* 2. Paral. 33. Manasses per pœnitentiam impetrauit relaxationem à captiuitate. Et clariùs Paul. 1. *Corinth.* 11. dixit, non esse iudicandos, qui se ipsos iudicant, id est, puniendos non esse ob sua peccata, qui se in hac vita puniunt. Et 2. *ad Corinth.* 7. asserit, tristitiam secundùm Deum operari salutem, & vindictam: quia vindicat peccata, quæ commisimus. At de remissione pœnæ ob alienam satisfactionem, nulla ostendi potest acceptationis promissio: ergo referenda est diuino beneplacito. Secundò, cùm nostras orationes pro aliis fundimus, non infallibiliter postulatũ impetramus: quia nulla adest huius concessionis promissio. Ergo idem dicendum est de satisfactione pro alio oblata. Tertiò, diuinus honor læsus per peccatum humiliatione propria, & vindicta in proprio corpore sumpta quodam modo reparatur, sed non sic aliena humiliatione, & vindicta: ergo mirum non est, quod propria satisfactio infallibiliter acceptatur: secùs verò aliena.

8. Cæterùm, alienam satisfactionem, sicut & propriam, infallibiliter acceptari, rectiùs docuit D. Thom. 3 *contra Gentes, cap. 158.* ibi: *Sicut per se ipsum, ita & per alium, potest aliquis satisfacere Deo.* Et paulò inferiùs: *Affectio charitatis in eo, qui pro amico patitur, facit magis satisfactionem Deo acceptam, quam si ipse pateretur. Si autem oblatam pro amico satisfactionem repellere Deus potest, manifestum est, non esse Deo acceptam æquè, ac si ipse pateretur.* Et Pius V. in *Catechismo*, vbi de pœnitentia *num. 62.* inquit: *Qui diuina gratia præditi sunt, alterius nomine possunt, quod Deo debetur, persoluere: quare fit, vt quodam pacto alterius onera portare videatur.* Et concludit: *Nec verò de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum Symbolo SS. Communionem profitemur.* At non possunt Deo persoluere, si ipse Deus id nõ tenetur acceptare non tenetur: ergò ex sententia D. Thom. & Pij V. obligatus est Deus satisfactionem alienam, æquè ac propriam, acceptare. Et ita latè probat Suar. *disp. 48. sect. 3. à n. 3.* & nos breuiter diximus *tract. de pœnit. pun. vlt. de satisfact. §. 1.* Ratio est: quia ex suppositione, quod Sancti in satisfactionibus communicant, & vnius satisfactiones alius prosunt, vt omnes Catholici fatentur, immeritò, & absque fundamento asseritur, hanc communicationem non esse firmam, & continuam; sed solùm aliquando, & raró pro diuinæ voluntatis libero beneplacito: hæc enim restrictio, nec charitatem fouet, sed diminuit; nec diuinam liberalitatem, & misericordiam commendat, sed coarctat; & nullum in Scriptura, neque in aliquo Concilio, aut Sancto, illius apparet vestigium, quod ampliùs constabit ex oppositorum solutione. Ergo, &c.

9. Ad primum fateor, clariora esse in Scriptura testimonia pro acceptatione satisfactionis propriæ, quàm alienæ, ideóque certius esse, satisfactionem propriam acceptari. At non desunt testimonia Scripturæ, quæ alienam satisfactionem acceptari indicent, vt est Pauli 2. ad Corinth. 1. *Adiuuantibus vobis in oratione pro nobis, vt ex multis personis eius, quæ in nobis est, donationis per multos gratiæ agantur pro nobis.* Quæ verba, vt expendit Chrysost. non solùm de impetratione donorum, sed de venia, & remissione intelligi debent. Ad idem est 2. ad Corinth. 2. *Cui aliquid donastis, & ego. Nam & ego, quod donaui, si quid donaui, propter vos,* &c. Et quamuis nullus esset Scripturæ locus, ex quo id conuinci possit, sufficit communis fidelium consensus, satisfactiones vnius aliis prodesse, & cùm non possit probari non prodesse, infallibiliter affirmandum est infallibiliter prodesse. Præterquàm quòd testimonia adducta de propria satisfactione, nisi infallibilem acceptationem non ostendunt, sed eo ipso, quo satisfactio ad remittenda peccata, & pœnas debitas constituitur, infertur infallibiliter ad prædictum effectum prodesse: at sæpè Ecclesia consulit fideles, vt se inuicem in satisfactione peccatorum adiuuent, testatúrque alienas satisfactiones, vt proprias, prodesse. Ergo dicendum est, prodesse infallibiliter. Ad secundum neganda est consequentia ob discrimen impetrationis à satisfactione: impetratio enim non nititur operis dignitati, sed Dei liberalitati, & benignitati, & ab homine peccatore fieri potest: ideò mirum non est, quòd effectum habeat infallibilem: sicuti neque habet oratio, quam quisque pro se offert. At satisfactio ab homine iusto, & Deo grato necessariò exhibetur, éstque debiti condigna solutio: admitti ergo infallibiliter debet. Tertium argumentum solùm probat, aptiùs propriam satisfactionem admitti, quàm alienam, sed cùm vtraque admittatur ex diuina misericordia, vtraque infallibiliter admittitur.

§. II.

Qualiter defunctis possimus nostris bonis operibus suffragari.

1. *Fide certum est, defunctos nostris bonis operibus iuuari posse.*
2. *Debent tamen in Purgatorio existere: nam Beatis solùm ad extrinsecum honorem prodesse possunt.*
3. *Damnatis nullo modo.*
4. *Neque animabus in Limbo existentibus.*
5. *Sed solum existentibus in Purgatorio.*
6. *Prosunt prædictis nostra suffragia quoad satisfactionem.*
7. *Negant plures infallibiliter prodesse.*
8. *Verius est oppositum.*
9. *Fit satis oppositæ rationi.*
10. *Probatur, nostris orationibus impetrari posse defunctis liberalem pœnæ remissionem.*
11. *Verius est oppositum.*
12. *Argumenta in contrarium dissoluuntur.*

1. Fide tenendum est, nostris bonis operibus defunctos iuuari posse. Etenim, cùm ipsi nobiscum communionem habeant, vtpote membra vnius corporis sub vno capite Christo existentia, eorum onera portare poterimus, iuxta Ecclesiæ perpetuam traditionem, & praxim à Patribus, & Conciliis probatam, & manifestè declaratam, 2. Machab. 12. *Sancta, & salubris cogitatio est pro defunctis orare, vt à peccatis soluantur.* De qua re videri possunt Bellarm. *lib. . de Purgat. cap.* . Canisius *in Catechismo, tit. de Euchar. cap 7. & tit. de pœnit. cap de Purgat.* Suar. *tom. 4. in 3. part disp. 48 sect. 4. & seqq.*

2. Defuncti autem, quibus nostra suffragia prodesse possunt, solùm sunt, qui in Purgatorio existunt. Nam Beatis, neque ad remissionem, neque ad impetrationem nostra suffragia possunt deseruire, vti dixit August. *varijs in locis*, præcipuè *in Enchirid.*

*Enchirid.cap.*109 & *de cura pro mortuis agenda.c.*1. & *tract* 84. *in Ioan.*& *serm* 34.*de verbis Apost.*& Innocent.*in c. Cum. Martha.§.vlt.de celebrat Missar.* Non enim illis suffragari possumus ad remissionem, cùm nihil remittendum habeant; neque etiam ad impetrationem, cùm nihil boni ipsis impetrare possimus: possident enim Deum, bonorum omnium cumulum. Neque his obstat, quòd in oblatione sacrificij postulemus vt ipsis prosit ad honorem, & gloriam: quia non est intelligendum de honore, & gloria Sanctis intrinseca; sed de gloria, & honore à nobis exhibito, & qui in nobis est,& in nostram vtilitatem cedit, tametsi inde aliquod gaudium, & lætitiam Sancti concipiant.

3. Deinde damnatis nullatenus prodesse possunt nostra suffragia, non solùm,vt à pœna liberentur,sed neque,vt in ea aliquam mitigationem, aut remissionem habeant. Tum, quia sunt in statu peccati, à quo nunquam recedent, ac proinde incapaces, & indigni, vt in pœna pro peccatis debita leuentur. Tum,quia,si nostris bonis operibus possemus aliquaiter pœnas leuare, cùm hæ finitæ sint; tot multiplicari suffragia poterunt,vt tandem finirentur:quod est contra legem à Deo statutam de pœnarum æternitate, quam passim Scriptura educet: ita vt in ea nec minima remissio fiat, iuxta illud Apocal. 10. *Fumus tormentorum ascendit in sæcula sæculorum,neque habet requiem die,ac nocte.* Ideóque diuiti illi auaro,*Luc.*16. petenti ab Abraham minimum refrigerium suæ linguæ, illud concessum non est. Et certè si possibile esset nostris orationibus illis refrigerium aliquod pœnarum impetrare,possimus ad hunc finem nostras orationes pro damnatis fundere: quod est contra præceptum Ecclesiæ prohibentis pro his orare, vt constat ex Concil. Tribur.*c.*31.& Bracar. relato *in cap.Placuit* 23.*q.*5. & *ex cap.Non æstimemus.cap. Cum grauia.cap.Pro obeuntibus.* & aliis 13.*quæst.*3.Neque his obstat August. *in Enchirid.cap.*110. dicens: *Quibus nostra suffragia prosunt,ad hoc prosunt, vt sit plena remissio; aut certè tolerabilior fiat ipsa damnatio.* Non enim de damnatis ad Infernum loquitur; sed de damnatis ad Purgatorium,quibus nostra suffragia aliquando plenam remissionem obtinent, aliquando verò solam diminutionem. Eodémque modo intelligendus est Innocent III. *in cap. Cùm Martha de celeb. Miss.*inquiens,esse aliquos mediocriter bonos,quibus nostra suffragia prosunt ad explicationem,aliquos mediocriter malos, quibus prosunt ad propitiationem: cùm enim in Purgatorio esse possint aliqui, qui minimo reatu pœnæ, & non culpæ, teneantur, his tanquàm mediocriter bonis, nostra suffragia expiationes sunt. At, cùm alij esse possint, qui vltra debitum pœnarum ingens, cum aliqua culpa veniali ex hac vita decesserint, ij, & mediocriter mali dici possunt, illísque propitiationes erunt nostra suffragia. Damnatis ergo,qui valdè mali sunt, nunquam etiam in minimo nostra suffragia proderunt.

Cum hoc tamen stat, quòd potuerit Deus ex sua potentia absoluta in hac lege dispensare: quia id implicationem non inuoluit: an verò aliquando hæc dispensatio facta sit, incertum est. Probabilius apparet, & prouidentiæ,iustitiæque diuinæ conuenientius, vt nunquam facta fuerit. Nam historia illa referens, precibus S. Gregorij Trajanum liberatum esse ab Inferno, & Macarium pro damnatis orasse, commentitia est, vt benè notauit Bellarmin.*lib.de Scriptorib.Ecclesiast.in Damas.* Valen.*disp.*11.*q.*1 *pun.*3. *in fine.* Coninch. *disp.*21 *dub.*6.*in fin.* Suar.*disp.*48 *sect.*4.*n.*13.

4. Præterea animabus in Limbo existentibus nullatenus suffragari possumus.Nam,vel decesserunt cum solo originali, & tunc non habent pœnam sensus, pro qua soluenda nostras possimus satisfactiones offerre. Pœnam autem damni,quæ in priuatione visionis Dei consistit, irremissibiliter pati debent. Si verò vltra originale peccato aliquo veniali tantùm affectæ sint,quod vix est possibile,ratione peccati originalis,quo à gratia Dei sunt exclusi, redduntur incapaces cuiusuis remissionis, ac proinde reputandi sunt valdè mali, quibus, vt dixit Innocent,suffragia non prosunt.

5. Restat ergo,vt solùm animabus in Purgatorio existentibus nostra prosint suffragia, vti definiuit Trident *sess.*25 *decreto* 1. ibi: *Animas in Purgatorio detentas, fidelium suffragiis, potissimum verò Altaris sacrificio iuuari.* Omnes tamen iuuantur,si pro omnibus indifferenter suffragia offerantur,quia omnes indigent,& capaces sunt,& donatio generalis est.Sed non æquè omnibus prosunt, ac si pro singulis oblata essent; quia, cum habeant valorem limitatum, & finitum, quò pluribus communicantur,eò minùs singulis competit, vt notauit Suar. *disp.*48.*sect.*6.*n.*8.Coninch.*disp.*11.*in fine.*

6. Superest dicendum, qualiter nostra suffragia prædictis animabus prosint.Equidem certum esse debet,prodesse quoad satisfactionem: nam cùm ipsæ hac satisfactione indigeant, nobísque in charitate vnitæ sint, nobiscúmque vnum corpus componant; expedit, vt quoad fieri possit, nostris bonis operibus iuuentur: si enim viuis, qui minùs indigent, possumus nostras satisfactiones communicare, & virtute illarum pœnas,quas pro peccatis debent, exoluere;à fortiori hos beneficium animabus Purgatorij præstare poterimus, & ita est Ecclesiæ vniuersalis consensus.

7. Difficultas autem est, an infallibiliter prosint iis, pro quibus offeruntur? Negant Med. Cordub. Layman. Bonac. Coninch.*praced.*§. relati: æqualiter enim de viuis, & defunctis loquuntur,quibus annumerari potest Caietan.*t.* 1. *Opusc. tract.*16.*quæst.*5.Sotus *in* 4.*dist.*19.*qu.*1. *art.*4.& *l.*3.*de natura & gratia.c.*6.Canus *l.*12.*de locis,*c.13. *ad* 9. & alij. Fundantur: quia sine promissione diuina nequeunt infallibilem effectum habere: at nullo firmo testimonio ostendi potest hæc promissio. Quinimò satis indicatur,non adesse: siquidem Ecclesia orat Deum,vt prædictas satisfactiones acceptas habeat: quod frustra videretur factum, si ipse Deus obligatus esset.

8. Nihilominus longè veriùs existimo,nostras satisfactiones infallibiliter applicari ijs,pro quibus offeruntur.Sic Diuus Thom.*in dist.*45.*quæst.*2.*art.*1.*qq* 1.& 2.Couarr.*c. Alma.*1.*part.* §.4.*num.*7.Sotus sententiam mutans *dist.*21.*quæst.*2.*art.*3.Nauar.*de Iubilæo.notab.*18.& *lib. de orat. & hor. Canon. capit.* 20. *num.*82.Suar.aliis relatis *disp.*48.*sect.* 6.*num.*4. Etenim lex diuinæ iustitiæ, & misericordiæ ita taxat remissa culpa pœnam in Purgatorio luendam, vt possit quis bonis operibus condignè,& ad æqualitatem in hac vita satisfacere, non solùm pro debito proprio; sed etiam alieno, si in alieni satisfactionem ea opera exhibeat. At in satisfactionem proprij debiti infallibilem habent effectum: quod aliunde efficaciter colligi non potest,nisi quia ex lege diuina sic declarata per communem Ecclesiæ sensum in proprii debiti satisfactionem prosunt. Cùm ergò ex eadem lege Ecclesiæ sensu comprobata, nostra opera aliis fidelibus,tam viuis,quam defunctis, quibus in charitate sumus vniti,prosint;efficitur, omnibus efficaciter, & infallibiliter prodesse.Deinde omnes Catholici fatentur, nostras satisfactiones in defunctorum fauorem oblatas defunctis prodesse.At, si Deus non teneretur illas acceptare, sæpissimè nulliusq́ue essent vtilitatis. Præterea satisfactiones superabundantes Sanctorum efficaciter Pontifex applicat, cùm Indulgentias concedit: ergo etiam quilibet particularis proprias satisfactiones iis applicare efficaciter poterit, antequam in thesauro Ecclesiæ reponantur: nam pro tunc efficacius sub eius sunt dispositione, quàm thesaurus sub dispositione Pontificis. Item ex hac infallibili acceptatione nullum inconueniens sequitur, sed potiùs ad illam astruendam plurimæ congruentiæ adsunt: quippe fideles excitantur ad charitatis exercitium, scientes, vtiliter in fauorem defunctorum laborare: defuncti subueniuntur in grauissima necessitate: Deus suam liberalitatem & misericordiam ostendit absque vlla rigorosæ iustitiæ diminutione, quandoquidem non gratis, sed solutione condigna pœnam pro peccatis debitam remittit.

9. Neque obstat ratio contraria: nam esto,diuina promissio de acceptanda satisfactione viuorum pro defunctis, aliquo scripto testimonio ostendi expressè non possit, colligitur tamen efficaciter ex communi sensu fidelium credente, viuos cum defunctis communicationem possibilem habere, seque in necessitatibus succurrere. Cui communicationi infallibili non obstat, quod petamus à Deo, vt nostra suffragia accepta habeat: quia optimè id petere possumus, dum incerti sumus an omnem qualitatem habeant requisitam, vt infallibiliter à Deo acceptentur. Adde esto nobis constaret, suffragia nostra satisfactoria esse, Deumque ipsum infallibiliter acceptaturum; adhuc possemus ipsum rogare, vt acceptet, non ob necessitatem, vt acceptentur;sed in recognitionem gratiæ, quæ adest in illorum acceptatione.Cùm enim illa opera ex se soluere non possent pœnam pro peccatis debitam, sed necessariò indigerent libera Dei promissione, & acceptatione, petendo hanc acceptationem, ea gratia, & Dei liberalitas recognoscitur.Et fortè in hoc sensu intelligi debent illæ Ecclesiæ orationes,quibus à Deo postulatur,ne animas Purgatorij absorbeat Tartarus,ne cadant in obscurum,&c. cùm tamen certum sit,in Purgatorio existentes à Tartaro absorberi non posse: recognoscimus enim hac petitione, id ex Dei liberalitate processisse,& simul pia voluntas,& affectus in animas Purgatorij ostenditur, vt bene notauit Suar. *disp.*48.*sect.*8 *n.*5

10. Rursus alio modo, quàm solutione, & satisfactione exhibita, videntur animæ Purgatorij iuuari posse, nempe,nostris orationibus, & petitionibus, non quatenus satisfactoriæ sunt, sed quatenus sunt impetratoriæ, ita vt vi illarum impetretur remissio pœnæ nulla satisfactione exhibita, atque adeò gratis, & liberaliter, non quidem semper, sed quando diuinæ prouidentiæ placitum fuerit: quod cômune est omnibus orationibus,& petitionibus, præcipue quæ in fauorem aliorum fiunt: Sic docuit Durand. *in* 4.*dist.*41.*aliàs* 45.*q* 1.*n* 6.Caiet.*t.* 1.*Opusc.tr.*16.*q.*5.Nauar.*de Iubil. notab.*21.*n.*1 Bellarm.*l.*2. *de Purgat.c.* 6 Ægid.de Coninc.*disp.*11.*dub.*7.*conc.*4 *n.*54.& alij. Mouentur primò:quia in humanis plerumque rogatur Iu[illegible] potens condignam pœnam à reo exigere, vt gratis remissionem faciat:neque alienum est à iustitia vindicatiua,quam seruare tenetur,vt aliquando ob vrgentem intercessionem aliquid pœnæ gratis remittat. Ergo respectu Dei efficacius ca[illegible]

cessio

cessio fieri potest, cùm ipse supremus Dominus sit nemini subiectus. Secundò, Ecclesia excitat nos, vt nixi Christi, & Sanctorum satisfactionibus postulemus à Deo, vt defunctis remissionem pœnarum concedat, vt constat ex illis orationibus ab Ecclesia institutis, *Fidelium Deus. Animabus famulorum*, &c. Neq; satisfacis, si dicas, Ecclesiam excitare nos ad prædictam postulationem: quia ea postulatio satisfactoria est. Nam, si ob solam satisfactionem, quæ in ea oratione imbibitur, vellet Ecclesia nos pro defunctis orare, efficaciùs eam satisfactionem obtineret applicata satisfactione orationis, quam vnusquisque pro se ipso faceret, quæ fructu impetrationis non defraudaretur, sicuti defraudatur oratio pro defunctis. Ergo ad orandum pro defunctis nũquam Ecclesia aptè excitaret, quod est absurdum. Tertiò, communis est Ecclesiæ sensus, orationes publicas Ecclesiæ pro defunctis exhibitas, etiam à malo ministro, effectum habere. At nequeunt habere effectũ satisfactionis, cùm Ecclesia secũdum se non satisfaciat: quatenus verò per iniquum ministrum operatur, minùs satisfacere potest. Superest ergo, vt solum effectũ impetrationis habeant, atque adeò obtineant pœnæ debitæ liberalem remissionem. Quartò, Beati pro animabus Purgatorij intercedunt, vt constat ex illa Ecclesiæ oratione: *Omnipotens sempiterne Deus, qui viuorum dominaris*, &c. at eorũ orationes satisfactoriæ non sunt: ergo solùm sunt impetratoriæ: ergo impetrant pœnæ remissionem. Quòd si dicas, non impetrare immediatam remissionem, sed impetrare, vt viuentes satisfaciant, vel Pontifex indulgentias applicet, qua satisfactione, vel indulgentiarum concessione posita remissio obtinetur; obstat, quia eam satisfactionem, & applicationem petere deberent, non remissionem, pro nobísq; potiùs deberent rogare, vt ad satisfaciendum pro defunctis excitaremur, quàm rogare, vt defunctis pœnæ debitæ remitterentur, cùm id sit impossibile, seclusa viuentium satisfactione, vel indulgentiarum applicatione: & his positis infallibilis sit ea remissio. Verùm, si secundò respondeas, Sanctos orando pro defunctis applicare simul aliquam satisfactionem superabũdantem ex suis operibus in hac vita gestis, & in thesauro Ecclesiæ repositam, obstat: quia distributio thesauri Ecclesiæ soli Petro, eiúsq; successoribus concessa est: neque verisimile apparet, Christum Dominum eam potestatem alicui Sancto concessisse. Prætereà ipsa Ecclesia eam remissionem expostulat; cum tamen illi datum non sit thesaurum Ecclesiæ dispensare. Quartò, hanc pœnarum remissionem petimus, tum per infinitam Dei misericordiam, tum per merita Christi Domini, quæ indicant, nos gratuitam remissionem postulare: nam facta condigna solutione pœnarum, remissio non est opus misericordiæ, sed iustitiæ; neque ad eam faciendam necessarium esset Christi merita ante oculos æterni Patris proponere. Quintò, quia communiter Doctores distinguunt quatuor genera suffragiorum, iuxta textum *in cap. Anima. 13. quæst. 2.* ibi: *Animæ defunctorum quatuor modis soluuntur, aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus Sanctorum, aut charorum eleemosynis, aut ieiunio cognatorum: oblationes autem Sacerdotum effectum habent ex opere operato; ieiunio, & eleemosynæ effectus satisfactionis concedendus est; Sanctorum precibus impetratio. Si enim hunc effectum non haberent, vt quid ab aliis operibus satisfactionis distinguuntur?* Sextò, prædictis defunctis impetrant Sancti speciale gaudium, & consolationem in pœnis sustinendis: ergo etiam impetrare possunt illarum pœnarum liberalem diminutionem. Septimò, in concedenda hac impetratione liberalis remissionis nullum sequitur inconueniens: nam esto orationes Sanctorum feruentissimæ sint, non inde fit, Purgatorium euacuari, sicuti neque omnes peccatores conuerti: cùm enim non habeant effectum infallibiliter, sed solum quatenus Deo visum fuerit, Deus concessionis effectum legibus diuinæ iustitiæ simul cum misericordia temperat. Et licèt extra hanc vitam non videatur esse locus gratiæ, sed rigidæ vindicatiuæ iustitiæ, hoc intelligendum est, quatenus nullus iam pro se satisfacere, aut impetrare aliquam remissionem potest, secùs verò per amicos.

11. Nihilominùs: etsi prædicta sententia sit satis probabilis, probabiliorem existimo, negantem concedi animabus Purgatorij aliquam pœnæ debitæ liberalem remissionem, sed remissionem pœnarum non aliter fieri, quàm solutione condigna exhibita. Sic docuit Suar. latè *disp. 48. sect. 5. à num. 5.* Ducor: quia diuinam prouidentiam maximè decet modum remittendi pœnas pro peccatis debitas firmum, & stabilem esse: atsi ob intercessiones Sanctorum non semper, sed aliquando fit remissio harum pœnarum nulla solutione facta non est firmus, & stabilis modus de illarum remissione, quando quidem pro beneplacito diuinæ voluntatis variatur. Et confirmo. Vel Deus statuit, nunquam hanc remissionem concedere, nisi condigna solutione exhibita per satispassionem rei, vel satisfactionem aliorum, vel statuit aliquando gratis concedere hanc remissionem ob Sanctorum intercessionem. Si hoc secundum dicas, vti opposita sententia affirmat, concedere necessariò debes, tibi impetrare posse hanc gratuitam remissionem pro pœnis debitis, siquidem oratio pro te facta efficacior de se est ad impetrandum, quam ad impetrandum pro alio. Deinde debes concedere non solùm ob Sanctorum intercessionem: sed etiam ob peccatorum, & iniquorum orationes concedi aliquandò hanc pœnarum remissionem: nam, cum sit gratuita, & non fundata in condignitate operis, sed in Dei liberalitate, & misericordia, nullum est inconueniens, quòd ob intercessionem peccatoris fiat. Ne igitur hæc admittamus, asserendum est, nunquam Deum remittere pœnas pro peccatis debitas, nisi posita earum condigna solutione per satispassionem, vel satisfactionem, præcipuè cum in hac remissione resplendeat, tum vindicatiua iustitia, exigendo solutionem condignam, tum misericordia, acceptando solutionem, quam secluso suo verbo acceptare non tenebatur.

12. Argumenta verò oppositæ sententiæ non obstant. Ad primum respondeo, petitionem gratuitæ remissionis obstare legi à Deo statutæ, in qua cùm nobis non constet, decreuisse aliquoties dispensare, temerè fieret. Ad secundum, & tertium dico, Ecclesias, & Sanctos remissionem pœnarum petere secundum leges diuinæ iustitiæ. Si autem secundum leges diuinæ iustitiæ nulla est facienda remissio, nisi solutione facta, tacitè eam solutionem expostulant. Directè autem remissionem petunt, & non solutionem: tum, vt intelligatur, eam orationem in defunctorum fauorem integrè fieri: tum præcipuè, quia ea remissio multis modis fieri potest, nempe satispassione breuiori, licèt intensiori; satisfactione viuorum, sacrificio, indulgentiarum applicatione, idcóque expediebat, ne Sancti, & Ecclesia modum solutionis directè peterent; sed diuinæ prouidentiæ remitterent eligendum, vt ad quem maluerit, excitaret; ipsi verò contenti essent remissionis postulatione. Qua ratione sæpè pro aliis viuentibus oramus, vt Deus eorum peccata remittat; tametsi modus remissionis Deo reseruatus sit, & necessariò præstandus secundùm legem diuinæ iustitiæ, & misericordiæ statutam. Prætereà, cùm sub opinione positum sit, an exhibita satisfactione condigna teneatur Deus pœnas defunctorum, in quorum fauorem facta est, remittere; optimè Ecclesia directè hanc remissionem postulare potest. Modus autem, quo Beati remissionem petunt, nobis ignotus est. Ad quartum: Optimè possumus per diuinam misericordiam petere hanc remissionem; non, quia nulla condigna solutione facienda sit, sed, quia est opus diuinæ misericordiæ, vt ea solutio fiat, & acceptetur: & ob eandem causam petimus fieri per merita Christi, & Sanctorum: quia ob illorum merita competens solutio impetranda est. Quintum argumentum refert modos, quibus animæ soluuntur: refert autem orationem distinctè ab aliis; non, quia orationi sola impetratio gratuitæ remissionis concedenda sit; sed, quia sub oratione omnia opera religionis comprehenduntur, sicuti sub eleemosyna omnia opera misericordiæ, & sub ieiunio omnes corporis afflictiones, & castigationes. Ad sextum concedo, gaudium, & consolationem obtineri à Sanctis posse: quia non est materia iustitiæ; sed liberalitatis. Secùs est de remissione pœnæ, quæ per iustitiam vindicatiuam taxata est, quámque non expedit remitti, nisi iustitiæ vindicatiuæ fiat satisfactio. Ad septimum constat ex probatione nostræ sententiæ, vbi inconuenientia oppositæ sententiæ intulimus.

§. III.

Quæ conditiones requirantur ex parte eius, cui suffragium applicatur, vt illi prosit.

1. *Debet suffragio indigere.*
2. *Debet esse in gratia, vt suffragium satisfactionis illi applicetur: secùs suffragium impetrationis.*
3. *Remissum peccatum debet esse, pro quo suffragium satisfactionis offertur.*
4. *Catechumeno applicare nostras satisfactiones possumus.*
5. *Tametsi potens sit ad satisfaciendum, possumus pro illo satisfacere.*
6. *Neque indiget speciali, & expressa acceptatione, sed sufficit virtualis, vt ei prosit aliena satisfactio.*
7. *Prodest nostra satisfactio animabus Purgatorij: esto, dum viuerent, non habuissent specialem in defunctos deuotionem.*

1. PRima conditio est, vt suffragio indigeat: hac enim ratione Beatis nostra suffragia non prosunt: quia illis non indigent, neque ad pœnarum remissionem, neque ad alicuius boni impetrationem. Præter beatos autem nullus est alius, cui hæc conditio absolutè deficiat: nam, quantumcunque iustus sit, augeri in iustitia potest, ac proinde suffragijs nostris per modum impetrationis, & meriti de congruo, iuuari, tum ad augendam iustitiam, tum ad alia bona impetranda. Suffragio verò satisfactionis plures sancti non indigent, vtpote quibus omnis pœna simul cum culpa remissa est. His ergo applicata nostra satisfactio effectum non habet: ne autem omnino pereat, thesauro Ecclesiæ reponitur. Affirmare autem, manere in acceptatione diuina, vt ijs applicetur, si forte indigeant, est prorsus sine fundamento, & contra debitum ordinem. Non enim decet parare pœnæ remissionem,

antequam pœna contrahatur, præterquam quòd aliqualis esset occasio committendi culpas; quibus sublatis, nulla restat obligatio satisfaciendi. Sic Suar. *disput.*48. *section.* 7. *numer.* 5. Valent. *t.*4. *disput.*7. *quæst.*10. *punct.*5. *in princ.* Bonac. *disp.*6. *q.*2. *p.*3. *in princ.*

2. Secunda: debet esse in gratia is, pro quo suffragium satisfactionis offertur. Qui enim in peccato mortali existit, indignus est pœnę alicuius remissione, vtpote qui dignus est qualibet pœna æterna. Deinde hæc satisfactionum communicatio nititur charitati, & diuinæ promissioni, quæ solùm in fauorem amicorum censetur facta. Præterquam quòd nostra opera, etiamsi excellentissima sint, condignitatem non habeant, vt pro peccatore satisfaciant, bene tamen pro iusto, Suar. *disp.*48. *sect.*7. *num.*3. Bonac. *dict. disp.*6. *q.*2. *de suffragio pun* 3. *num.*5.

Prædicta satisfactio, vt *superiùs* diximus, in thesauro Ecclesiæ reponitur, vel, vt alijs placet, ipsi satisfacienti, si indiget, applicatur: nunquam tamen censenda est reseruari in acceptatione diuina, vt applicetur peccatori, cùm à peccato resurget: quia huius reseruationis nullum adest fundamentum, neque peccator ea gratia dignus existit, vt bene aduertit Suar. *d. sect.*7. *n.*4.

Notanter dixi, *suffragium satisfactionis*: nam suffragium impetrationis optime potest, & maximè decet peccatoribus applicari, vt à peccato media pœnitentia resurgant.

3. Tertia: remissum esse debet peccatum, pro cuius pœnæ remissione suffragium satisfactionis offertur. Rationi enim dissonum est pœnæ remissionem obtinere perseuerante culpa, quæ pœna dignum faciat. Neque vllus iustus potest alteri remissionem culpæ venialis immediatè obtinere, sed solùm mereri auxilium, quo se ad culpæ remissionem disponat, sicuti notauit Suar. *dicta sect.*7. *in princip.* Hæc conditio inter fideles viuentes sæpe deficit: quippe esto, sint in gratia constituti, nullumque reatum pœnæ pro peccatis mortalibus debitum habeant; attamen sæpe pluribus venialibus afficiuntur, quorum reatus solui non potest, nisi culpis prius remissis. Sed in animabus purgatorij hæc conditio semper obseruatur: quia nullo peccato, etiam veniali, afficiuntur. Nam, etsi aliquibus affecti decesserint, in puncto decessionis eorum illis remissio conceditur, ideoque suffragio satisfactionis semper capaces existunt.

4. Præter supradictas conditiones, nulla alia requiritur: nam character baptismalis, quem aliqui postulant, neque ad suffragium orationis, vt est euidens, neque ad suffragium satisfactionis potest esse necessarius. Si enim catechumenus applicare valet suam satisfactionem baptizato iusto, cur non iustus baptizatus catechumeno? Certè cùm hæc applicatio sit quædam propriæ satisfactionis donatio, & catechumenus, siue viuus, siue defunctus in charitate baptizato vnitus sit, capax existit illius satisfactionis, qua indiget recipiendæ. Neque obstat, quòd sacrificij fructus catechumeno non applicetur: quia, cùm sit beneficium, quòd Christus Dominus suæ Ecclesiæ reliquit; illi, qui sunt extra Ecclesiam, eo frui non possunt. Neque item obstat, quòd Ecclesia regulariter non fundat orationes pro Catechumenis, vti deciditur in Concilio Bracharensi I. *canon.* 15. ibi: *Placuit, vt Catechumenis sine redemptione Baptismi defunctis, neque oblationis sancta commemoratio, neque psallendi impendatur officium.* quia id præstat, vt significet, esse vnum corpus constans ex membris per Sacramentum Baptismi inter se vnitis Quo non obstante, aliquando pro catechumenis, & iis, qui sunt extra Ecclesiam, orat, vt in feria sexta Parasceue.

5. Secundò, non requiritur, vt is, pro quo suffragium satisfactionis offers, impotens sit ad satisfaciendum, (tametsi aliqui eam conditionem exigant:) quia hæc applicatio satisfactionis est quædam gratuita donatio, quæ solùm exigit voluntatem donantis, & capacitatem in eo, cui facienda est; aliàs si hæc impotentia necessaria foret, vix vlli viuenti applicare satisfactionem posses, cùm rarus sit, qui actibus, saltem internis, theologarum, atque moralium virtutum non possit, si velit, satisfacere. Item, eadem ratione neque animabus Purgatorij posses satisfactionem applicare: nam esto, satisfacere non possint, possunt satispati, & per satispassionem debitum compensare.

6. Tertiò, neque opus est specialis acceptatio illius, pro quo sacrificium offertur: quia eo ignorante applicari potest, aliàs incertum esset nostras satisfactiones defunctis prodesse: siquidem incertum est, an illas cognoscant, siue viribus naturæ, siue per reuelationem, siue per manifestationem Angeli custodis. Solùm enim requiritur non repugnantia, seu habitualis voluntas, qua gratum quis habet, quidquid in propriam vtilitatem sibi factum fuerit.

7. Quartò, necessarium non est, vt suffragium animabus Purgatorij prosit, quòd ipsæ specialem deuotionem, dum viuerent, erga defunctos habuerint, specialiàque beneficia illis impenderint, vti requisiuit Caietan. *tom* 1. *opusc tractat.* 16. *quæst.* 5. cui fauet textus in cap. *Non æstimamus.* 13. *quæst.* 2. Quia satis decedendo in gratia prædicta suffragia merentur, vti probat Valent. *disp.*11. *quæst.*1. *circa finem.* Suarez *disput.*48. *sect.*6. *num.*6.

§. IV.

Expenduntur conditiones requisitæ in offerente suffragium, vt vtile sit.

1. *Debet suffragium ex intentione formali, vel virtuali, fauendi alius fieri.*
2. *Opus, quo suffragium intendis, debet esse honestum.*
3. *Suffragium satisfactionis ab homine existente in gratia procedere debet, secus impetrationis.*
4. *Qualiter suffragium orationum impensum à ministro Ecclesia differat ab eo, quod impenditur à persona priuata.*
5. *Quando censearis nomine Ecclesia orationes fundere.*
6. *Suffragium satisfactionis ab homine viatore præstandum est.*
7. *Plures censent, executionem legati in testamento relicti pœnam defuncto remittere.*
8. *Verius est oppositum.*
9. *Executione restitutionis in testamento mandata, non alio modo, quàm executione legati liberatur defunctus à Purgatorio.*

1. Quatuor conditiones enumerari possunt ex parte suffragantis, vt suffragium aliis vtile sit. Prima, vt intentionem habeas formalem, vel virtualem pro aliis suffragium offerendi. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.*45. *quæst.*2. *art.*4. *qq.*1. Paludan. *quæst.*2 *art.*2. Suar. aliis relatis *disp.*48. *sect.*8. *num.*12. Emmanuel Sà *verbo, Indulgentia, in addit. in fine.* Bonac. *disp.*6. *q.*1. *de suffrag. part.* 2. Nam seclusa hac intentione opus tuum est, ac proinde vt alteri proprium fiat, donatio interuenire debet, quæ fieri non potest absque voluntate. Illa verò posita, si suffragium satisfactionis multis æqua intentione applicas, omnibus prodest, minùs singulis, quàm si pro singulis offerres: quia finitum inter plures diuisum minùs singulis competit. Si autem vni tantùm suffragium satisfactionis offeras, illi tantùm proderit, si capax existit, sin minùs thesauro Ecclesiæ reponitur. Quòd si de suffragio impetrationis directè loquamur, eandem intentionem habere debes impetrandi postulatum iis, in quorum fauorem preces fundis: illæ autem preces pro pluribus oblatæ, nisi pro singulis distinctè fiant, ex se non sunt ita impetratoriæ, sicuti cùm pro singulis offeruntur, tametsi ex benignitate Dei, in qua præcipuè impetratio fundatur, sæpè pro omnibus æquè prosint, ac si pro singulis essent obiatæ: in quo suffragium impetrationis maximè à suffragio satisfactionis differt. Notanter dixi, *impetrationis directa*: nam indirecta impetratio, quæ consistit in executione boni operis, ratione cuius Deus mouetur amicis, & cognatis operantis benefacere, tametsi ipse operans recordatus illorum non fuerit, neque pro ipsis aliquid postulauerit, specialem intentionem non requirit.

2. Secunda conditio est, vt opus, quo alteri suffragari velis, bonum sit, & honestum, aliàs si Deo displicet, nec satisfactorium esse potest, nec impetratorium, vti ex omnium sententia tradit Suarez *dicta disputat.*48. *section.*8 *numer.* 10. Solùm aduerto, esse aliqua opera, quæ fieri possunt medio internuncio, tanquàm instrumento, vt eleemosyna concessa per famulum: hæc enim ex iniquitate instrumenti non vitiantur; sed eorum honestas, & valor ex voluntate domini imperantis eleemosynam fieri desumendus est: quia imperans verè, & propriè eleemosynam tribuit illiúsque est causa principalis.

3. Tertia, vt suffragium satisfactionis ab homine grato procedat: opera enim in peccato existentis nec meritum, nec satisfactionem habent, nec digna sunt, vt à Deo in remissionem pœnæ, siue alienæ, siue propriæ acceptentur. Suffragium verò impetrationis, licèt ex se parum efficax, in peccatore esse potest: sæpè enim Deus ob bona opera peccatoris, & ipsi, & aliis plura beneficia impendit; quia hæc impetratio, quæ solùm de congruo est, non dignitati operis, sed benignitati Dei nititur.

4. Hinc oritur difficultas, qualiter suffragium orationum, quæ in persona Ecclesiæ ab iniquo ministro offertur, differat à prædicto: Et quidem si de suffragio satisfactionis loquamur, nulla est differẽtia: quippe nulla satisfactio in illis orationibus reperitur: quia, cùm illę orationes nõ sint pœnales, & [illegible] Ecclesiæ, quatenus talis est, satisfactoriæ esse non possunt. At benè esse possũt impetratoriæ: quia ad impetrationẽ nihil aliud exigitur, quàm significatio volũtatis, & desiderij: quod op[illegible] fieri potest, tametsi is, per quem significatur, iniquus sit: [illegible] tamen hæc impetratio ab ea, quam iniquus minister, vt priuata persona præstat: quia nititur operi non solùm bono, & honesto; sed facto ab Ecclesia, quæ Deo maximè placet, & grata est: cuius placito non obest ministri iniquitas: at impetratio, quæ fit ab iniquo ministro, vt à singulari persona, hanc [illegible]

tatem

ritem non habet, ideóque ex se longè minus efficax est ad impetrandum. Differentia verò, quam Suarez *disp.48.sect.8 n.8.* assignat, nempe, orationes Ecclesiæ ob eius sanctitatem impetrare infallibiliter aliquam pœnæ remissionem, vel applicando Christi satisfactionem, vel impetrando, vt ipse eam applicet: quam infallibilitatem non habent orationes priuatæ personæ: mihi non probatur: quippe Ecclesia impetrare non potest à Deo gratuitam pœnæ remissionem; sed solutione facta, vt ex sententia ipsius Suarez *suprà* firmatum reliquimus: neque etiam illi datum est, infallibiliter applicare Christi satisfactionem mediis orationibus, aliàs esset orationibus Ecclesiæ concessa indulgentia. Impetrare verò à Christo, vt ipsam satisfactionem applicet, magis dubium est: nam esto id facere possit ex absoluta potentia; credendum est nunquam facere, postquàm Ecclesia thesaurum suæ satisfactionis dispensa dum reliquit. Restat ergo, vt solùm differat impetratio Ecclesiæ, etiam per iniquum ministrum, ab impetratione cuiusuis personæ singularis in excellentia, & dignitate, tum operis, tum operantis, ob quæ longè efficacior est ad excitandum Deum, & mouendum, vt postulata concedat.

5. Quòd si roges, quando censearis nomine Ecclesiæ suffragium offerre, quando nomine tantùm proprio? Respondet Nauarr. *tractat. de orat. cap. 20. numer. 40.* te, siue Clericum, siue laicum nomine Ecclesiæ suffragium offerre, quoties orationibus ab Ecclesia institutis vteris ad orandum: Ecclesia enim has orationes videtur instituisse, vt nomine ipsius à Deo beneficia fideles impetrent. Quæ enim in hac institutione repugnantia adest? aut quod inconueniens fingi potest? Certè nullum. Ergo asserenda est, præcipuè cùm & singulis fidelibus, & Ecclesiæ conueniat: quippe hac via, faciliùs, & celerius Deus postulata concedet. Verùm, esto, hæc sententia pia, & probabilis sit, probabiliorem existimo, quæ asserit, suffragium nomine Ecclesiæ desumendum esse, non ex oratione, & precibus, sed ex modo, quo funditur. Quia verisimile non est, Ecclesiam instituisse quamlibet orationem, vt nomine ipsius quilibet fidelis ea vteretur, cùm non omnes sint Clerici, vel Religiosi: atque adeò nec ministri Ecclesiæ: sed orationes instituisse, vt docerentur fideles à Deo postulare, sicuti Christus orationem Dominicam instituit, non vt nomine ipsius Patrem oremus, sed, vt nos doceret, quomodo nomine proprio orandum nobis est. Quare ea oratio nomine Ecclesiæ fit, quæ fit ex præcepto ipsius Ecclesiæ, illiúsque ordinatione. Non enim intelligitur, te nomine alterius operari posse, quin alter tibi vices suas committat, specialitérque designet. Atque ita docent Suar. *disp.48. de suffrag. sect.8 n.9* Bonac. *disp.6 quæst.2.p.2.num.7.*

6. Quarta, debet præstari suffragium, si satisfactionis sit ab homine viatore: nam extra hanc vitam nec locus est satisfactionis, nec meriti, iuxta illud Ioan.9. *veniet nox, quando nemo potest operari.* Ideóque Paul. *ad Galat.6.* monet, vt dum tempus habemus, id est, dum sumus in hac vita operemur bonum: tempore enim suo metemus illud. *Dixi, si satisfactionis sit*: nam suffragio impetrationis dubium non est posse Beatos, imò & animas in Purgatorio existentes viuis fidelibus prodesse: etenim illorum precibus plura nobis beneficia pijssimus Deus concedit.

7. Hinc decidenda est quæstio, qualiter executio pij legati in testamento relicti defuncto existenti in Purgatorio prodesse possit? Non enim desunt Doctores, qui sentiant, virtute illius pœnam illi remitti, eò quòd defunctus non per voluntatem, quam de præsenti habet, sed per voluntatem, quam in vita habuit, illius est causa: quod videtur sufficiens, vt opus illud satisfactorium nouiter sit. Aliàs omnes fideles legata in testamento relinquentes grauiter deciperentur, cùm credant, ea legata ad remissionem pœnarum illis fore profutura, & ex hac intentione ea relinquant: & executores testamentorum omittentes executionem, nullam defuncto iniuriam irrogarent, si nullo fructu eum priuant: quod dici non potest, cùm expressè Concil. Vasense eos necatores appellet, & excommunicatione feriendos decernat, in c *Qui oblatione.*2.13 q.2. Ergo asserendum est, executionem legatorum defunctis prodesse, vt citiùs à Purgatorio liberentur: quod fieri non potest, nisi exhibendo satisfactionem, qua pœna remittatur. Atque ita docere videntur D.Th. *in 4.dist.45.q.2.art.1.quæstiunc.3.* Palud. *ibi,q.1.art.1.concl.3.& 5.* Bonac. *art.2.q.2.* Soto *q.1.art 1.concl* 4. Nau. *de orat cap. 9 n.59.* expressiùs Supplement. Gab. *d.dist.45 qu.2.art.2.& lect 56 in can.*

8. Nihilominùs verius censeo cum Suar. *disp.48. sect.8.n.18.* executionem legati pij, quatenus est effectus voluntatis defuncti, nullatenus satisfactorium esse, neque ob illam aliquam pœnæ debitæ remissionem immediatè fieri, tametsi pluribus aliis modis defuncto prosit. Priorem partem mihi persuadet: quia ea executio non procedit à voluntate defuncti humano modo, siquidem eam eo tempore impedire non potest. Non igitur potest esse satisfactoria: hac enim ratione, si famulo imperes eleemosynam largiri, & tempore, quo famulus elargitur, sensibus destitutus sis, nullam ex illa satisfactionem obtines, præter eam, quam obtinuisti, imperando eleemosynam fuisti: nam comparatione tui ea executio non est opus humanum, & voluntarium. At defunctus esto, voluntatem, & intellectum habeas, nullatenus in testamenti executionem influit; sed respectu executionis se habet, ac si dormiret: ergo executioni nullam satisfactionem concedere potest. Præterea defunctus est extra viam, hoc est, extra statum merendi, & satisfaciendi, sibi, & alteri. Si autem ea executio satisfactoria esset, vt ab ipso defuncto fuit imperata, verum esset dicere, defunctum satisfacere posse: cur ergo non poterit denuò mereri? Non enim ad meritum plures conditiones, quàm ad satisfactionem expostulantur. Quapropter condentes testamentum summopere aduertere debent, vt sint in gratia, cùm ea legata relinquunt: siquidem tota satisfactio, sicut & meritum, in legatione perficitur. Quòd si tempore legationis in peccato existant, debent sublato peccato voluntatem confirmare, aliàs nullam ex legatione satisfactionem, sicuti nec meritum obtinebunt. Secunda pars conclusionis, scilicet, multis alijs modis executionem testamenti defuncto prodesse, facilè probatur. Primò, poterat prodesse ad remissionem pœnæ, si ipse executor in gratia existens eam executionem, quod est opus pium, honestum, & de iustitia debitum, ac proinde meritorium, & satisfactorium, defuncto vellet applicare. Secundò, ob illam executionem non solum vt procedit ab exequente, sed vt est effectus voluntatis defuncti, moueri Deus potest, tum ad excitandos fideles, vt pro tali defuncto satisfactionem aliquam exhibeant; tum ad concessionem alicuius gaudij, & consolationis, tum ad minorandum pœnarum tempus, tametsi pœna intensior fiat. Tertiò, virtute illius executionis excitantur legata recipientes, ad orationes fundendas pro defunctis, nouásque satisfactiones illis applicandas, ob quæ, & alia commoda meritò Concilium Vasense negligentes executores, pauperum necatores appellat. Neque ratio opposita aliquid ampliùs probat. Neque D. Thom. aliique plures Doctores nobis contrarij sunt, cùm ipsi tantùm dicant, executionem testamenti defunctis prodesse, vt citius liberentur: quod optime intelligi potest de mediata remissione, non de immediata, quatenus effectus est voluntatis defuncti.

9. Secundò deciditur, an ob restitutionem in testamento relictam, & executioni mandatam citius defunctus liberetur à Purgatorio, vel ob eius omissionem detineatur? Et breuiter respondeo, ob executionem restitutionis non posse alio modo citius liberari, quam liberatur executione cuiusuis legati pij: illis tamen modis manifestum est liberari posse, ideóque per accidens ob omissam restitutionem detineri in Purgatorio potest: quia non præstatur id, quo Deus moueri solet ad excitandos animos fidelium, vt in fauorem defuncti restituentis nouas satisfactiones exhibeant. Per se autem detineri in Purgatorio non potest ob omissam restitutionem; nam, cùm ipse defunctus in ea omissione culpabilis non existat, licèt tempore vitæ fuerit, ob eam puniri non potest. Quare, si reatum debitum tempore mortis habitum sufficienter soluit, ad cælum euolabit, sicut aduertit Suarez *disp.48.sect.8. num.19.*

PVNCTVM II.

De nomine, & natura Indulgentiarum.

1. *Indulgentia vnde dicatur.*
2. *Eius definitio.*
3. *Remissa culpa plerumque restat aliqua pœna luenda.*
4. *Datur in Ecclesia thesaurus, seu cumulus satisfactionum Christi, & Sanctorum.*
5. *Hic thesaurus in acceptatione diuina existit.*
6. *Reliquit Ecclesia Christus potestatem distribuendi prædictum thesaurum.*
7. *Explicatur definitio Indulgentia.*
8. *Vsus concedendi indulgentias est antiquissimus.*
9. *Non est actus Ordinis, neque Ordinem requirit.*
10. *Est tamen iurisdictionis actus.*
11. *Negant plures, absolutionis actum in concessione indulgentiarum concedi.*
12. *Vera est supradicta sententia in comparatione defunctorum, secùs viuorum.*
13. *Actus iurisdictionis, qui indulgentiarum concessione exercetur, voluntarius est, non coactiuus.*
14. *Concedens Indulgentias eas lucrari potest.*

1. Tametsi Latini Interpretes sæpius nomen indulgentiæ pro molli permissione, & rationi non satis consentanea vsurparint, vt constat ex illo Quintil. l.1.c.3. *Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, neruos omnes & mentis, & corporis frangit.* Attamen Concilia, & Patres Ecclesiæ Indulgentiam appellarunt, iustam, & liberalem debiti remissionem, iuxta textum in c. *Quod autem, de pœnit. & remiss* & c. *Indulgentia eod. tit. in 6.* & cap. *Si quem.§. indulgentia.* 2.q.3. & leg.1.tit.33.*part.7.* & Extrauag. *Vnigenitus de pœnit. & remiss.*

2. Sumpta igitur indulgentia in hac acceptione, communiter à Doctoribus definitur, vt videre est in Caiet. *de indulgent. cap.7.* Cordub. *eod. q.1.* Nauar. *notab 20. num.1.* Henriqu. *l.7. cap.1.* Valent. *tom.4. disp.7. quæst.20. p 1. statim in princ.* Suar. *tom.4. in 3. p. disp.49 section.4. in princip.* Coninch. *disp.12. initio.* Laym. *l.5. sum. tr.7 cap.1. n.1.* Bonac. *disp 6. q.1. pun.1.* Barbos. *3. p. de potest. Episc. alleg.88. n.1.* vt sit pœnæ temporalis pro peccatis actualibus remissis debitæ relaxatio de thesauro communi Ecclesiæ ab eo, qui potestatem habet.

3. Pro cuius explicatione præmitto, etsi remissa culpa necessariò pœna æterna, quæ illi annexa est, remittatur, attamen sæpe aliqua pœna temporalis manet luenda, vel in hac vita, vel in Purgatorio, sicuti *tract. de pœnitent. p. de satisfact.* late diximus.

4. Secundò præmitto, in Ecclesia dari thesaurum, seu cumulum infinitum satisfactionum, præcipue ex satisfactionibus Christi Domini, deinde ex satisfactionibus Beatissimæ Virginis Mariæ, aliorumque Sanctorum constantem, vt tradunt, tanquam de fide, Doctores catholici apud Bellarmin. *l.3. tr. de Indulgent. ferè in princip.* Valen *t.4. disp.7. q.20. p.1. in medio.* Suarez *disp.49. sect.1. & disp.51. sect.1.* Coninch. *disp.12. dub. 2.* Bonac. *disp.6. q.1. p.1. in fine.* Layman. *l.5. tract.7. cap.1.* & probat textus in Extrauag. *Vnigenitus. de pœnitent. & remiss.* & Trident. *sess.21. cap.9. & sess.25. ad finem.* Etenim, cùm Christus Dominus infinitam satisfactionem medijs suis operibus Patri obtulerit pro nostris, & totius mundi peccatis, illamque suæ Ecclesiæ reliquerit, quia totus est nobis natus, & datus, vt dixit Isai. *capit.9. num.6.* Ioann. *cap.4. num.26.* Paul. *ad Galat.1. n. 4. ad Titum.2. n.14. ad Roman.8 n.32.* & Petrus *cap.2. n 21.* manifestum est, penes Ecclesiam potestatem esse distribuendi illam satisfactionem; aliàs frustra nobis eam satisfactionem reliquisset, si ea Ecclesia vti non posset. Deinde, cùm omnia opera B. Virginis, & aliorum Sanctorum, non solùm habeant vim merendi, sed pro peccatis satisfaciendi, quorum satisfactione ipsi sæpe non indiguerunt, neque eam alijs de facto applicarunt; efficitur ex benignitate Dei eam satisfactionem in thesauro Ecclesiæ simul cum satisfactione Christi Domini reponi per Prælatos Ecclesiæ distribuendam, ne dicamus, eas satisfactiones omnino perire Neque inde fit, satisfactioni infinitæ Christi Domini derogari: quia esto, satisfactiones B. Virginis, & Sanctorum, satisfactioni Christi Domini adiungantur; id tamen non ex necessitate: nam illis cessantibus satisfactio Christi ita infinita est, vt nequaquam exhauriri possit. Adiunguntur autem Christi Domini satisfactioni, tum in sanctorum honorem, tum in charitatis fidelium augmentum. Neque item ex hac satisfactionum coniunctione derogatur plenæ Christi redemptioni, quæ præcipuè in liberatione à peccato, & pœna æterna consistit: quia satisfactiones Sanctorum ad prædictam liberationem non concurrunt. Et licèt concurrant ad liberationem pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, quia tamen non ex se, sed ex virtute, & efficacia, quam à satisfactione, & merito Christi Domini acceperunt, concurrunt, ideo plenæ Christi satisfactioni, & redemptioni non derogatur: quinimo maximè extollitur, cùm non solùm per se, sed per virtutem, quam satisfactionibus sanctorum communicat, pœnas pro peccatis debitas remittere possit.

5. Quòd si roges, quo loco thesaurus satisfactionum Christi Domini, & sanctorum existat? Respondeo, non in loco aliquo materiali, sed in Dei acceptatione, quippe Deus Pater satisfactionem Christi Domini, & superfluentem satisfactionem B. Virginis, & sanctorum in sua voluntate obseruatam habet, & acceptam, vt inde per Prælatos Ecclesiæ distribui, & applicari possit.

6. Tertiò præmitto, Christum Dominum suæ Ecclesiæ reliquisse potestatem ex prædicto thesauro applicandi satisfactiones, quæ visæ fuerint conuenientes fidelibus, vt pœnæ pro peccatis debitæ remissionem obtineant, atque adeò concedendi indulgentias, sicuti supponit Trident. *sess.21. cap.9. de reformat.* & apertiùs *sess.25. decreto de indulgent.* Satisfactio enim Christi Domini, esto infinita sit, & sufficiens pro cuiuslibet peccati, quoad culpam, & pœnam, remissione: attamen ob nostram vtilitatem applicatione indiget. Hæc autem applicatio multipliciter fit, tum Sacramentis, tum sacrificio, tum indulgentiarum distributione, vti colligunt communiter Doctores ex illo Matth.16. *Tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque solueris super terram, erit solutum in cælis.* Etenim, cùm huiusmodi verba latè interpretanda sint, vtpote potestatem continentia nemini nociuam; & introitus regni cælorum non solùm culpa, sed qualibet pœna debita impediatur, efficitur Petro illis verbis promissam esse facultatem soluendi ea pœna astrictos, vt sic soluti liberè possint in regnum cæleste introire Concessa autem creditur hæc potestas, cùm Ioan. c.21. dictū illi est. *Pasce oues meas.* Nam eo loco tradidit Christus Petro vniuersalem potestatē regendi Ecclesiam: at sub ea potestate latè interpretata non solùm cōtineri debet potestas sacramenta ministrandi, leges ferendi, sed etiā soluendi subditos à pœnis pro peccatis debitis: quia hæc potestas, & fidelibus conuenientissima est, & promissioni factæ de clauibus regni cælorum maximè congruit: siquidem ea potestate regnum cælorum, quod ob pœnarum debitum clausum erat, aperitur.

7. Ex his definitio indulgentiæ apertissima est. Dixi, esse relaxationem pœnæ temporalis pro peccatis actualibus remissis debitæ. Neque enim esse potest relaxatio culpæ, etiam venialis, cùm hæc non nisi per sacramentum, vel interiorem hominis renouationem fiat. Neque etiam pœnæ æternæ: quia hæc simul cum culpa remittitur. Neque etiam esse potest relaxatio pœnæ debitæ pro peccato originali, quia eo remisso, & pœna damni, quæ illi correspondet, integrè remittitur præterquam quòd indulgentiæ non in satisfactionem pœnæ damni, sed sensus applicantur. Nec denique esse potest relaxatio pœnæ, stante culpa: quia alienum est ab ordine diuinæ prouidentiæ remissionem pœnæ concedere, culpa non remissa. Restat igitur, vt indulgentia remissio sit tantum pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus remissis. Hæc autem remissio fit ex thesauro Ecclesiæ ab eo, qui potestatem habet thesaurum distribuendi: cui verò ea potestas concessa sit, *inferius* dicemus.

8. Vsus verò concedendi indulgentias antiquissimus est, vt expressè testatur Trid. *sess.25. decreto de indulg.* & Bonifac. *in Extrauag.1. de pœnit. & rem.* & pluribus exornant Henriq. *lib. 7. de indulg. cap 3.* Val. *disp.7. q.20. p.2.* Bellarm. *tract. de Indulg. cap.3.* Suar. *disp.46. sect.2.* aliique scriptores aduersùs Hæreticos nostri temporis. Quinimò plures existimant, ab Apostolorum tempore hunc vsum incepisse, neque leuiter colligitur ex illo Pauli *2. ad Cor.2.* vbi incestuoso, quem priùs excommunicauerat, partem pœnæ, pro peccatis debitæ, remisit, tum, ne abundantiori tristitia absorberetur, tum in gratiam Corinthiorum, qui pro ipso intercesserant. Hanc autem remissionem non solùm fuisse de pœna iudiciali, & externa soluenda, sed de pœna debita quoad Deum probant ea verba, quæ Paulus dixit: *Nam & quod donaui, si quid donaui propter vos in persona Christi.* At, si Paulus solum pœnam iudicialem, & externam remitteret, cùm respectu illius Iudex ordinarius esset constitutus, non affirmaret in persona Christi eam facere remissionem, cùm nomine proprio eam faciat. Infertur ergo remissionem ibi factam esse de pœna debita quoad Deum, quam Paulus præstare poterat tantùm in persona Christi, & quatenus illius minister erat.

9. Sed cuius potestatis actus sit indulgentiarum concessio, Ordinisne, an iurisdictionis? Et quidem non esse actum Ordinis, etiam sacerdotalis, vel Episcopalis, communis est sententia cum D. Th. *in 4 dist.20. q.1. art.4. qq.2.* Caiet. *Opusc. de indulg. c.2.* Sylu. *verb. indulgentia, n.13.* Sot. *dist 21 q.1. art.4.* Suar. *disp. 49. sect.3. n.3.* quia indulgentiarum concessio est quædam authentica ex thesauro Ecclesiæ distributio: at hæc non cuilibet sacerdoti, vel Episcopo concedi à Christo expediebat, sed illi tantùm, quem suum Vicarium reliquerat, cuique tota Ecclesia commissa erat. Præterea sæpè Pontifices augent, vel minuunt potestatem Episcopis in concessione indulgētiarum, vt probat text. in c. *Cum ex eo. de pœnit. & rem* &c. *Romana. eodem tit. in 6.* At, si ex vi ordinationis hæc potestas sacerdotibus, vel Episcopis competeret, augeri, vel minui non posset.

Quinimò existimo, indulgentiarum concessionem non solùm non esse à potestate Ordinis, sed neque Ordinem requirere. Sed eo ipso, quo Pontifex est electus, & iurisdictionem in Ecclesiam obtinet, potestatem habet indulgentias concedendi: nam earum concessio ad rectam, & conuenientem Ecclesiæ gubernationem pertinet, vt latius prosequitur Suar. *disp. 49. sect.3. à n.4.* & *disp.55. sect.3. n 18.* & tradit Abbas *in c. Accedentibus. de excessib Prælat.* Cordub. *de Indulg. q.10. proposit.* Nauarr. *tract. de indulgent. notab.3.*

10. Ex his fit, concessionem indulgentiarum à potestate iurisdictionis soluendi subditos, illisque benefaciendi prouenire: quæ fuit sententia communis apud S. Th. *in 4. dist.20.* Azor. *instit. mor.1. p. lib.5 cap.54. q.2.* Vgolin. *de potest. Episc. c.4 1. in princ.* Aloys. Riccium *resolut.222. n.1. & resolut.306. n.4* Suar. *dist.49. sect.3. n.7.* Val. *disp.7. q.20. pun.1. post med.* Barbos. *allegat. 88 n.5. & seqq.* Layman. *tract.7. c.1. n.4.* colligitùrque apertè ex Alexand. III. *in c. Quod autem. de pœnit. & rem.* vbi negat indulgentias posse non subditis concedi: quia earum concessio actus est iudicialis, qui nequit in non subditum exerceri. Ratione verò probatur: quia per indulgentiarum concessionem thesaurus Ecclesiæ distribuitur, & fidelibus applicatur: at distributio bonorum communium reipublicæ ex potestate iurisdictionis, quam Magistratus habet in rempublicam nascitur: ergo ex iurisdictione, quam Pontifex habet in Ecclesiam nascitur potestas thesaurum Ecclesiæ distribuendi. Quæ ratio probat, concessionem indulgentiarum, tam pro viuis, quàm pro defunctis ex potestate clauium distribuendi thesaurum Ecclesiæ prouenire, actùmque esse iurisdictionis.

11. Sed, an vltra distributionem thesauri, & bonorum Ecclesiæ exerceat Pontifex actum alium iurisdictionis, absoluendo fideles à pœnis pro peccatis debitis, non est constans sententia. Nam Durand. *in 4. distinct.20. q.3. art.2.* & *ibi* Palud *q 4.* Syluest. *verb. indulgentia, num.3.* Antonin. *1. part.10. cap.3.* & alij negant.

negant. Quorum fundamentum est: quia pœnarum debitarum remissio in tantum per Indulgentias fit, quatenus ex satisfactionibus Christi, & sanctorum soluitur, quidquid debitor soluere debebat. Sed ad hanc solutionem nihil aliud requiritur, quam quòd tantum pretium ex thesauro Ecclesiæ exhibeatur, quantum debitum est. Ergo nullum aliud actum præter distributionem thesauri, & illius applicationem, Indulgentiarum concessio continet.

11. Nihilominùs distinguendum est inter Indulgentias pro viuis concessas, vel pro defunctis. Concessio igitur Indulgentiarum pro viuis non solum continet veram thesauri distributionem & applicationem, sed etiam veram absolutionem, remissionem, & condonationem, pœnæ media illa satisfactione ex thesauro Ecclesiæ Deo exhibita: at concessio Indulgentiarum pro defunctis nullam absolutionem, vel remissionem à Pontifice factam continet, sed sola pretij debiti exhibitione, & illius per Deum acceptatione fit pœnæ remissio. Sic expressè Bellar. *lib. 1. de Indulg. c. 5.* quem sequuntur Suar. *disp. 49. sect. 4. à n. 9. & 10.* Coninch. *disp. 12. dub. 2. n. 10. & 11.* latè Valen. *t. 4. disp. 7. q. 2. p. 1. circa med.* Ratio posterioris partis manifesta est. Nam Pontifex iurisdictionem exercere non potest in defunctos: non enim sunt oues, quas Pontifex pascere possit. Quapropter solum potest ex thesauro Ecclesiæ, quem iurisdictionem habet, eam satisfactionem accipere, qua ipsi defuncti indigent ad plenam suorum peccatorum satisfactionem, eamque viuentibus tradere, vt summo Deo offerant, quam Deus pro sua benignitate acceptans, pœnas debitas immediatè remittit. Ratio verò prioris partis est, quia non impediat se potius maximè decet, cùm Pontifex pro fidelibus exhibet diuinæ Maiestati ex satisfactionibus Christi, & Sanctorum, quidquid necessarium est ad integram pœnarum debitarum solutionem vt simul nomine Christi pœnas debitas remittat, illosque à debito pœnarum absoluat quia in hac absolutione, & clauibus Ecclesiæ, potestate solueudi vtitur, & iurisdictionem exercet, & suam potestatem commendat. Quòd verò sic fiat, colligitur ex pluribus Pontificis decretis, vbi indulgentiarum concessionem appellant relaxationem, condonationem, & absolutionem: & præcipuè probatur manifestè ex c. *Quòd autem de pœnit. & rem.* vbi negat Pontifex, consequi non subditos Indulgentias quia comparatione illorum non est potestas ligandi, aut soluendi. Censet ergo Pontifex, concedentem Indulgentias propriè absolutionis actum exercere. Aliàs nulla esset ratio, ob quam non possit Episcopus sibi non subditis Indulgentias concedere contra prædictum cap. *Quod autem.*

12. Rursus hic actus iurisdictionis, qui comparatione subditorum exercetur in concessione Indulgentiarū, non est actus iurisdictionis coactiuæ, sed voluntariæ: quia non ligat, sed soluit, & non soluit, nisi volentem. ideóque nunquam conceditur nisi sub onere alicuius operis voluntarij, sicuti notauit Suar. *disp. 49. sect. 3. n. 9.* Aloys. Riccius *resolut. 3. 6. n. 5.* Barbos. *alleg. 88. num. 16.* Layman *lib. 5. sum. tract. 7. cap. 1. num. 5.* Coninch. *disp. 12. dub. 2. n. 1.*

14. Hinc fit, Pontificem, vel Episcopum concedentes Indulgentias, eas lucrari posse: nam cùm, nemo in se ipsum exercere iurisdictionem coactiuam possit, benè tamen voluntariam. Præterquàm quòd ipsi partes sunt Communitatis, cui Indulgentiæ conceduntur. Non igitur debent esse deterioris conditionis. Atque ita latè probat Suar. *disp. 52. sect. 1. à n. 14.* Azor. *1. p. lib. 3. cap. 5.* *quæst. vlt.* Layman. *tract.* *cap.* *circa finem.* Bonac. *disp. 6. de Indulgent. quæst. 1. par. 1. num. 6.* Barbos. *3. part. de potest. Episcop. allegat. 88. in fine.* Bellarmin. *lib.* *cap. 6. in fine.* Emman. Sa *Indulgentia, num. 17.* & alij plures apud ipsos.

PVNCTVM III.

Quotuplex sit Indulgentia, & quem effectum habeat.

1. *Indulgentia alia est totalis, alia partialis.*
2. *Partialis alia est determinata, alia indeterminata.*
3. *Proponitur quædam obiectio, & soluitur.*
4. *Qualiter intelligatur clausula illa sæpè apposita in Indulgentiarum concessione*, de pœnitentiis iniunctis.
5. *Pœnitentia iniuncta in Sacramento Pœnitentiæ non remittuntur directè.*
6. *Neque item publica, & iudiciales.*
7. *Prædicta clausula non restringit concessionem, sed ampliat.*
8. *Explicatur sensus prædicta clausula.*
9. *Qualiter intelligatur clausula*, de peccatis, de quibus contritus, & confessus es.
   Proponitur ratio dubitandi.
10. *Satis est probabile ad omnia peccata extendi.*
11. *Qualiter Indulgentia plena plenior, & plenissima intelligatur.*
12. *Proponitur quædam obiectio, & soluitur.*
13. *De diuisione Indulgentia in personalem, & realem, seu localem.*
14. *Qui possint lucrari Indulgentiam concessam hominibus alicuius ciuitatis.*
15. *Qualiter visitanda sit Ecclesia ad lucrandam Indulgentiam localem.*
16. *Quis sit Indulgentia effectus.*

1. PRimò, diuiditur Indulgentia in totalem, & partialem: quam diuisionem insinuat Clemens *in Extrauagante, Vnigenitus de pœnit. & remissionib.* dicens, thesauri Ecclesiastici dispensationem Petro esse commissam, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitis applicandam. Totalis ergo indulgentia dicitur, quæ totam pœnam remittit ei, cui applicatur. Et licet debita inæqualia sint: quia vnius debitum grauius est debito alterius, abundantioremque satisfactionem expostulat; nihilominus indulgentiæ totalis concessione omne debitum plenè remittitur, sicuti contingit in Baptismo, qui omnem pœnam pro peccatis debitam remittit, non solùm ei, qui leuem tenebatur luere, sed etiam ei, qui grauissimam debebat sustinere. Partialis verò indulgentia est illa, quæ per se non integram pœnam, sed partem remittit.

2. Hæc partialis indulgentia alia est indeterminata, alia determinata. Indeterminata est, cùm conceditur remissio tertiæ, vel quartæ partis pœnarum debitarum. Nam, cùm in diuersis subiectis debita inæqualia sint, effectum remissionis indeterminatum habet, hoc est, maiorem, vel minorem pro qualitate suscipientium, ex se tamen efficax est ad remittendam tertiam, vel quartam partem, quæcunque sit, vt benè Suar. *disp. 9. sect. 1. in fine.* Determinata verò, quando conceditur remissio decem, vel centum annorum. Etenim antiquo tempore pro grauibus criminibus pœnitentiæ publicæ imponebantur: pro crimine aduersarij septem anni pœnitentiæ erant assignati, iuxta textum *in c. Hoc ipsum. 33. qu. 2.* Pro aliis criminibus quadraginta dies ieiunij in pane, & aqua designabantur, qui plerumq; a principio Quadragesimæ vsque ad diem Cœnæ Domini perdurabant, vti colligitur *ex can. In cap. 50. dist.* Quod ieiunium Carena vocabatur, a carendo cibo, & potu, hominúmque consortio. Si verò delictum extraordinarium esset, sicuti fuit illius, qui per falsam accusationem alteri mortem intulit, cuius meminit textus *in c. Accusasti. 8. de accusationib.* vtraque pœnitentia, & quadragenarij ieiunij, & septem annorum imponatur: si delicta multiplicarentur, pro illorum multiplicitate, & grauitate pœnitentiæ designabantur. Quando igitur indulgentia quadragenaria conceditur, intelligendum est, concedi eam pœnæ remissionem quæ quadragena pœnitentia obtineretur. Si autem indulgentia septena conceditur, ea remissio conceditur, quæ per pœnitentiam septem annorum obtinenda foret. Atque ideò quoties indulgentia alicuius anni conceditur, credendum est, concedi eam remissionem, quæ pœnitentia communi, & iuridica illius anni obtineretur, sicuti ex communi docent Suar. *disp. 5. sect. 5. à n. 1.* Valen. *tom. 4. disp. 7. quæst. 20. p. 3. ad fin.* Coninch. *disp. 12. dub. 3.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 7. c. 3. in princ.* Bonac. *disp. 6. q. 1. p. 1. n. 2.*

3. Sed aduersus hunc modum dicendi obstat, effectum indulgentiæ indeterminatum esse, eo quod determinari non potest remissio, quæ per pœnitentiam esset obtinenda, quippe hæc crescere, & minui potest, tum ex feruore operantis, tum ex gratia habituali, tum ex fine, tum ex intensione, & duratione. Sed respondeo cum supradictis Doctoribus, in hac indulgentiarum concessione spectari tantum remissionem, quæ per pœnitentiam quadragenariam, vel septenam externis liberè factam abstrahendo ab aliis circunstantiis obtineretur: quæ remissio determinata est, & Deo cognita: ac proinde effectus indulgentiæ determinatus esse potest. Vel dic cum Suar. *disp. 5. sect. 5. num. 16.* spectandum esse statum, quo te ad lucrandum indulgentiam disponis, & iuxta illum, qualitatémque operis iniuncti mensurandum esse indulgentiæ effectum, ita vt effectus indulgentiæ vnius anni æquet remissioni, quam obtineres per prædictum opus, si per annum duraret, & sic indulgentiæ effectus determinatus erit, tametsi in vno abundantior, quàm in alio.

4. Porrò quadragena, vel septena, vel alia determinata indulgentia concedi solet, non absolutè, sed cum hoc addito: *de pœnitentiis iniunctis*, vt colligitur ex cap. *Cum ex eo. de pœnit. & remiss. & c. Romana eodem tit. n. 6. & Clement. vn. de Reliquiis, & veneret. Sanctor.* Quæ verba non leuem pariuntur difficultatem, qualiter intelligantur. Nam plures, grauesque Doctores, Paludan. *4. dist. 20. quæst. 4.* Caietan. *opusc. de Indulgent. cap. 2. & 7.* Nauarr. *eodem, not. 31. num. 13.* Cordub. *quæst. 9* Henriq. *lib. 7. cap. 6. n. 2.* & alij existimant, ex vi illorum verborum concessionem restringi, vt solùm intelligatur remitti reatus pœnæ temporalis, ex quo soluendo pœnitentiæ iniunctæ sunt. Mouentur: quia illa verba aliquem effectum operari debent, ne frustra censeantur apposita, neque apparet alius effectus præter prædictum, quem operari possint.

5. Cæterum, vt quid sentiam, paucis exponam, dicendum primò est, ex forma huius indulgentiæ pœnitentias in sacramentali foro iniunctas nequaquam directè remitti posse.

Quia obligatio eas exequendi orta fuit à Confessario, supremo Iudice, & Dei vices tenente; Indulgentiarumque concessio non est directa præceptorum dispensatio, sed applicatio satisfactionis ex Christi thesauro pro pœnis debitis. Atque ideo, per Indulgentias pœnitentiæ in sacramentali foro iniunctæ, remitti directè non possint, benè tamen indirectè, tollendo materiam, & fundamentum illius obligationis. Etenim, cùm obligatio exequendi pœnitentiam iniunctam supponat reatum pœnæ, pro quo soluendo imposita sit, sublato per Indulgentiam eo reatu cessat obligatio pœnitentiæ iniunctæ. Atque ita docet Suar. aliis relatis *disp.* 50. *sect.* 2. *num.* 4. Coninch. ex parte *disp.* 12. *conclus.* 1. *num.* 16. Hoc autem intelligendum est (vt benè aduertit Suar. *num.* 7. & diximus *tract. de pœnitent. punct. de satisfact.*) modo pœnitentia in solam peccatorum vindictam iniuncta sit, non in illorum medelam, sicuti censendæ sunt ferè omnes pœnitentiæ hoc tempore impositæ, quarum obligatio ob Indulgentias cessare non potest, cùm Indulgentiæ appetitum non frænent, nec prauum habitum destruant, nec passiones remittant.

6. Secundò dico: Publicæ, & iudiciales pœnitentiæ, quæque in satisfactionem Ecclesiæ ob peccata scandalosa apponuntur, nequaquam ex vi prædictæ Indulgentiæ censeri possunt directè remissæ. quia Indulgentia non ad satisfaciendum Ecclesiæ, sed ad satisfaciendum Deo pro pœna peccatis debita dirigitur, contingeréque potest, Deo plenè esse satisfactum: & nihilominùs Ecclesiam peccatum punire velle, & debitam de illo satisfactionem sumere. Regulariter autem, præcipuè tunc antiquo spectato, concessa Indulgentia de pœnitentiis iniunctis, simul illarum obligatio remissa esse censebatur, vti supponunt Nauarr. Cordub. Caiet. Henriq. & alij *superius* relati.

7. Tertio dico, per prædictam Indulgentiam de pœnitentiis iniunctis non restringi concessionem ad remittendum reatum pœnæ illorum peccatorum, pro quibus pœnitentiæ iniunctæ fuerunt, vt latè, & eruditè probat Suar. *disp.* 50. *sect.* 3. *à n.* 14. Coninch. *disp.* 12. *dub.* 5. *concl.* 4. *&* 5. Consentit Laym. spectata consuetudine hodierna imponendi pœnitentias *l.* 5. *sum. tr.* 7. *c.* 3. *vers. At verò*. Quia nulla fingi potest congrua ratio, ob quam vellet Pontifex reatum illorum peccatorum remittere potiùs, quàm aliorum: quinimò grauis congruentia adest, non leuiter persuadens, Indulgentiam non hactenus ad prædictum reatum restringi: quippe sæpè frustranea esset Indulgentia, si pœnitentias iniunctas executus esses, & ob earum executionem reatus pœnæ illorum peccatorum sublatus. At credendum non est, Pontificem velle, exequentem pœnitentias iniunctas, & pro peccatis satisfacientem priuare Indulgentiis, quas negligenti prædictam satisfactionem concedit.

8. Quocirca, duplicem sensum existimo prædictam concessionem habere posse. Primus est, vt ea remissio concedatur, quæ per pœnitentias iniunctas, si executioni mandatæ essent, obtineretur: hæc autem Indulgentia, esto, directè deseruiat ad tollendum reatum peccatorum, pro quibus pœnitentiæ iniunctæ sunt, indirectè tamen ad cuiuslibet pœnæ debitæ remissionem prodest. Secundus sensus probatus à Suarez, Coninch. & Layman. *suprà*. est, vt illa verba non restrictionem, sed potius ampliationem significent: ac si diceret Pontifex: Quadragenam Indulgentiæ concedo, etiam de pœnitentiis iniunctis. Nam reatus pœnæ, ob cuius solutionem pœnitentiæ iniunctæ sunt, difficiliùs remitti liberaliter debet, quàm quilibet alius reatus: ille enim sub Iudicis sententia continetur, hic vero sub nullum iudicium cadit. Præterquàm quod nimis odiosum est, & disciplinam Ecclesiasticam eneruat, iniunctas pœnitentias relaxare. Ergo Pontifex concedens Indulgentiam reatus difficilioris, censendus est faciliotis reatus remissionem concedere, argument. text. in cap. *Ex parte*, 17 *de decimis*. ibi: *Vbi maius conceditur, & minus concessum esse videtur.* Præcipuè cùm illud minus sub maiori contineatur, neque diuersæ rationis sit, & verba priuilegij absque vlla violentia vtrumque comprehendere possint, latamque admittant interpretationem, iuxta text. in cap. *Olim. de verbor. significat.* &c. *Quia circa. de priuileg.* Adducitque Suar. *dicta sect.* 3. *n.* 15. optimum simile ex facultate concessa alicui absoluendi à reseruatis, quæ sine dubio extenditur ad non reseruatorum absolutionem, vtpote minùs difficilem concessu.

9. Rursus Indulgentia concedi solet de peccatis, de quibus contritus, & confessus es, sicuti in Concilio Lateranensi concessit Innocent. III. subsidium ferentibus pro expeditione terræ sanctæ: de qua concessione dubitatur, an constituat totalem, an partialem Indulgentiam. Et ratio dubitandi est: quia pluribus aliis peccatis, tum mortalibus, tum venialibus grauari potes; quorum tamen contritionem directè non habueris, neque illa confessus sis. Nam, si sunt peccata venialia confessioni necessariò non subiiciuntur, neque omnia potes moraliter subiicere. Si mortalia sunt, sæpè ea inculpabiliter omittis confiteri: vel, quia memoriæ non occurrunt, vel, quia impotens es physicè, vel moraliter ad eorum confessionem faciendam. Si igitur Indulgentia concessa tantùm sit, prout sonat, de peccatis, inquam, de quibus es contritus, & confessus non plena, sed partialis Indulgentia est.

10. Cæterum, credo esse satis probabile, ex vi prædictorum verborum non restringi Indulgentiam ad peccata de quibus de facto, & in re contritus, & confessus sis, sed ad omnia peccata extendi, de quibus contritus, & confessus es, quatenus ad eorum remissionem contritio, & confessio opus fuerit. Etenim cum ad remissionem peccatorum contritio perfecta simul cum confessione necessaria non sit, sed virtute contritionis perfectæ confessionem voto includentis, & virtute attritionis simul cum confessione peccata remittantur, credendum non est, Pontificem Indulgentiam restrinxisse ad ea sola peccata, quorum contritionem habuisti, & confessionem subiecisti, sed potius concessionem extendere ad omnia peccata quæ tibi remissa sunt, cum necessario omnia, si mortalia sint, debeant remitti contritione, & confessione in re, vel in voto. Si verò venialia, saltem contritione imperfecta. Moueor ad hanc explicationem, tum ob rationem dubitandi: tum quia peccata, de quibus expressè contritus non es, neque confessioni subiecisti, efficacius exigunt Indulgentiam, quàm peccata, quæ contritione, & confessione remissa sunt, cùm horum reatus ex opere operato, & virtute Sacramenti solum ex parte remittatur: tum præcipuè ex Iubileo concesso ab Innocent. III. subsidium ferentibus pro expeditione terræ sanctæ: concedit namque Innocent. his, qui suis sumptibus alios ad bellum miserint, plenam suorum peccatorum veniam: illis verò, qui propriis viribus bello inseruierint, concedit plenam Indulgentiam suorum peccatorum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti, & confessi. At non est verisimile, voluisse Pontificem abundantiorem gratiam conferre iis, qui alios ad bellum destinauerunt, quam iis, qui propriis viribus bello inseruierint. Ergo illa verba, *corde contriti, & confessi*, non sunt Indulgentiæ totalis restrictiua, sed solùm apposita maioris explicationis gratia. Tum denique, quia graues Doctores hanc explicationem firmant, vt videre est in Glossa *Clement. vnic. de Reliquiis, & venerat. Sanctor. verbo, Confessis.* Abbate, & Ioann. Andr. & aliis apud Syluest. *verbo, Indulgentia, quæst.* 7. *distinct.* 2. Angel. *num.* 18. Paludan. *dist.* 20. *quæst.* 4. *art.* 3. Et probabile reputat Suar. *disput.* 50. *sect.* 5. *num.* 10.

11. Denique solent Pontifices in indulgentia concedenda aliquando vti verbo, *plena*, aliquando, *plenior*, aliquando, *plenissima*: quorum mentio fit in Extrauag. *Antiquorum*, *de pœnit. & remiss.* ibi: *Non solum plenam, largiorem, imò plenissimam omnium suorum concedimus veniam peccatorum.* Ob quæ verba non desunt Doctores, qui sentiant, solam indulgentiam plenissimam esse totalem, plenam, & pleniorem esse partialem. Sic D. Antonin. 1. *p. tit.* 10. *cap.* 3. Supplem. Gabr. *in* 4. *dist.* 45. *quæst.* 3. Maior. *eodem*, *dist.* 20. *quæst.* 2. *col.* 8. Nauarr. *de indulgent. notab.* 9. Nam indulgentiam affirmant extendi ad sola mortalia, de quibus confessio facta est, vel ad pœnitentias iniunctas pro peccatis confessis. Pleniorem extendi ad pœnitentias, quæ pro peccatis confessis iniungendæ essent, & ad peccata venialia. Plenissimam verò dicunt esse totalem: quia ad omnem pœnam cuiuslibet peccati, siue mortalis, siue venialis, siue confessi, siue non confessi, modò remissum sit, quoad culpam se extendit.

Et quidem posse Pontifices hoc modo indulgentias concedere, dubium non est. At spectato præsentis Ecclesiæ vsu verius existimo, quolibet ex prædictis verbis, totalem, & integram pœnæ debitæ remissionem significari, solumque ad maiorem exaggerationem, & indulgentiæ commendationem apponi, sicut Glossa dixit *in dicta Extrauag. Antiquorum. verbo, Plenissimam.* Sic tradit Sotus *in* 4. *distinct.* 21. *quæst.* 2. *artic.* 1. Cordub. *de indulgent. quæst.* 11. Bolognin. *tit. de Indulgent. num.* 100. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 7. *litt.* X. Suar. *disput.* 50. *sect.* 4. *num.* 7. Colligiturque apertè ex Extrauag. *Quemadmodum. de pœnitent. & remissionib.* vbi Sixtus IV. volens reuocare indulgentias, quæ ad instar iubilei concessæ sunt, solùm dixit, se reuocare omnes, & singulas plenarias indulgentias. Sentit ergo, plenariam indulgentiam totalem esse. Idem constat ex Martino V. *in fine Concilij Lateranens.* probatque potest hæc expositio ex eleganti Papiniani responso *in leg. si cum dies.* 26. §. *Plenam. ff. de recept. arbitr.* vbi pleno compromisso nihil plenius esse iudicat.

12. Sed obijci potest: Aliquando victa indulgentiam plenariam, aliquot dies, vel annos indulgentiæ concessos, vt videre est in indulgentiis, quæ communiter circumferuntur concessæ granis benedictis ab Adriano VI. Si autem indulgentia plenaria totam pœnam remitteret, superfluè è [illegible] annorum additio fieret. Huic obiectioni [illegible] respondetur, vt refert Cordub. *de Indulgentiis*, *quæst.* 11. *in fine*. ex stylo Curiæ antiquo eam formam esse introductam ob opinionem [illegible] incertitatem, quam solutionem reprobat ipse Cordub. & meritò reprobanda est: ea enim posita manifestè constitueretur, in concessione indulgentiæ plenariæ Pontificem indulgentiam totalem non concedere; sed partialem, iuxta opinionem eorum, qui partialem indulgentiam esse sentiebant. Quod verò [illegible] ba inquit, id factum esse, ne indulgentia careret effectu ob insufficientiam causæ, minus probabile est, vt rectè [illegible]

Suar.

Suar. statim referendus. Nam, esto, causa insufficiens sit ad totalem Indulgentiam, si tamen ad aliquam partem sufficit, ea pars concedetur, tametsi sub forma indulgentiæ plenariæ concessio facta fuerit. Quapropter placet sententia Suar. *disp.* 50. *sect.* 4. *num.* 9. affirmans, primò nulla bulla, vel decreto authentico eam formam inueniri, ac proinde non esse credendum, ea aliquando Pontificem vsum esse. Quòd si de facto ea vsus reperiatur, præsumi debet, si verba concessionis patiantur pro diuersis temporibus concedi. Si tamen constet pro eodem tempore, & sub eadem actione concessionem esse factam, credendum est, indulgentiam plenariam operanti applicari: dies verò, vel annos superadditos animabus purgatorij per modum suffragij: quia nullus alius sensus excogitari potest, in quo illa additio effectum habere possit.

13. Secunda diuisio indulgentiæ satis communis est, in personalem & localem, seu realem. Personalis est, quæ personæ conceditur, quamque secum defert quocumque proficiscatur. Localis est, quæ alicui pro loco annexa est, non quia ipse locus capax sit alicuius indulgentiæ, seu remissionis, sed, quia in eius fauorem hominibus ibidem orantibus indulgentia conceditur. Qua ratione aliquibus agnis benedictis, imaginibus, &c. Indulgentia concedi solet, non quidem ipsis, sed hominibus illa deferentibus, vel coram ipsis orantibus.

14. Circa quam diuisionem aliquot difficultates enodandæ occurrunt. Prima, circa indulgentiam personalem, quæ, inquam, personæ lucrari possint indulgentiam concessam hominibus alicuius ciuitatis aliquod pium opus præstantibus: v. gr. visitantibus aliquam Ecclesiam, aut aliquam eleemosynam elargientibus. Et dubium esse potest, tum de Clericis, tum de religiosis exemptis, tum de aduenis.

Et quidem clericos illius ciuitatis lucrari illam indulgentiam posse, est omnino certum: quia esto in odiosis sub populo non comprehendantur clerici, vt probat text. in cap. *si sententia, de sentent. excommunicat. in* 6. at in fauorabilibus, vt sunt indulgentiæ, non est dubium comprehendi: quia sunt præcipua pars populi Christiani. cap. *Duo sunt.* 12. *quæst.* 1. Quinimò non solum clerici illius ciuitatis; sed etiam illius Ecclesiæ, in qua sita est indulgentia, lucrari possunt: quia non debent esse deterioris conditionis, præcipuè cùm ipsi, sicut & cæteri, opus iniunctum pro obtentione indulgentiæ præstare possint, vt rectè ex Cordub. tradit Suar. *disp.* 52 *sect.* 1. *num.* 13. *in fine*, tametsi contrà sentiat Felin. *tract. de indulgent. plenar. n.* 35.

Religiosi verò eam indulgentiam lucrari possunt, esto, sit, indulgentia ab Episcopo concessa. Nam esto, ab eius iurisdictione exempti sint, cùm eorum exemptio, non in detrimentum, sed in fauorem facta fuerit, à priuilegiis, & fauoribus non excluduntur, sed pro illis obtinendis episcopali iurisdictioni se subiicere possunt, nisi specialiter sint prohibiti, se subiicere in peccatorum absolutione, & iuramentorum & votorum dispensatione. Atque ita docuit Suar. *disp.* 52. *sect.* 1 *n.* 13. Laym. *l.* 5. *sum. tr.* 7. *c.* 1. *n.* 5. Emman. Sà *indulgentia, n.* 15. Barbosa aliis relatis, 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 88. *n.* 27.

Aduenæ verò, & peregrini optimè possunt lucrari indulgentiam ab Episcopo concessam visitantibus aliquam Ecclesiam: ratione enim transeuntis habitationis ei subduntur, vti docuit Barbosa *de potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 88. *num.* 18. Layman. & Sà *loc. alleg.* Illud verò communius, si Episcopus propriis peregrinantibus facultatem concedat lucrandi indulgentias ab aliis Episcopis concessas, eas lucrari posse. Tum quia ita colligitur ex textu in cap. *Quod autem. de pœnitentia & remissionib.* tum, quia vi illius licentiæ alterius Episcopis subduntur. Atque tradit Abbas *in d. cap. Quod autem n.* 7. *vers. V. imò nota.* Ludouic. Bolognin. *tract. de indulg n.* 6. Barbos. *dicta alleg* 88. *n.* 25. Emman. Sà *verbo, Indulgentia numer.* 16. Layman. *tract.* 7. *cap.* 1. *num.* 5.

15. Circa localem indulgentiam difficultas esse potest, qualiter visitare Ecclesiam debeas, vt Indulgentiam obtineas? Qua in re certum est, te obligatum esse ex fine, saltem virtuali, colendi Deum in se, vel in aliquo sancto, qui ibi specialiter honoratur, visitationem præstare: quia visitatio iniuncta ad indulgentiam & remissionem pœnæ pro peccatis debitæ obtinendam, honesta & religiosa esse debet: sicuti probat textus in Extrauag. *Vnigenitus*, ibi: *Deuotionis*, & in Extrauag. *Quemadmodum*, ibi: *Reuerenter*. & tradit Nauarr. *in cap Si quando. de consecr. dist.* 1 *cap.* 6. §. 14. Cordub *de indulgent. quæst.* 25. Emman. Rodriqu. *in summ. cap.* 265. *num.* 7. Suar. *disp.* 52. *sect.* 1. *num.* 4.

Sed an opus sit ad hanc visitationem Ecclesiam ingredi, an satis sit ante fores Ecclesiæ orationem fundere, præcipuè cùm præ multitudine peregrinorum ab ingressu impediris? Dicendum videtur, satis esse, si ad fores assistas: quia est moralis Ecclesiæ visitatio, præcipuè cùm nomine Ecclesiæ cœmeterium contiguum comprehendatur. Atque ita tradunt Emman. Rodriq. *suprà n.* 6. Suar. *dict. sect* . *n.* 7.

16. Ex supradictis omnibus constat, quisnam sit effectus Indulgentiæ? Nam cum indulgentia, non ad remissionem culpæ, sed pœnæ temporalis referatur, indulgentia plenaria, seu totalis, omnem pœnam debitam remittit; partialis verò partem secundùm formam concessionis. Quod si per aliquam indulgentiam, seu sub eius remissio à culpa, & à pœna concedatur; intelligi debet simul cum indulgentiæ concessione facultatem absoluendi à culpis concedi, sicuti notarunt Rodriqu. *in explicat. Cruciat. in princ. num.* 3. Cordub. *de Indulgent. quæst.* 8.

Pvnctvm IV.

De forma seruanda in Indulgentiæ concessione, & de eius interpretatione.

1. *Nulla est determinata forma, sed solum requiritur, vt voluntas concedentis satis exprimatur.*
2. *Affirmant plures verba dubia in Indulgentiarum concessione strictè interpretanda esse.*
3. *Alij negant.*
4. *Soluuntur fundamenta opposita.*
5. *Approbatur hac posterior sententia, reprobatis quibusdam distinctionibus.*
6. *Explicatur qualiter verum sit, Indulgentiam valere tantùm, quantùm sonat.*
7. *Ex facultate concessa ad remittenda peccata, non infertur concessam esse potestatem Indulgentias concedendi.*
8. *Qualiter potestas absolutè concessa concedendi Indulgentias limitari debeat.*
9. *Aliqui censent sub verbis communibus. Indulgentiam concedi posse.*
10. *Verius est oppositum.*
11. *Necessarium est, saltem in genere, quantitatem indulgentiæ declarare.*
12. *Indulgentia concessa pro mortis articulo regulariter præsumpto intelligitur.*
13. *Qualiter intelligitur ea conditio*: Dummodo in Ecclesia alia similis Indulgentia concessa non sit.

1. Neque ad communicandam potestatem concedendi Indulgentias, neque ad illarum concessionem aliqua forma requiritur, præter eam, quæ sufficienter concessionem exprimat. Nam, cùm iure ipso nulla verba determinata sine pro communicatione potestatis concedendi Indulgentias, vel pro illarum concessione, absque fundamento determinata aliqua forma postularetur. Quòd verò necessarium sit, vtramque concessionem sufficienter exprimere, est omnium sententia, teste Suar. *disp.* 56. *sect.* 1. *num.* 4. quia est actus iurisdictionis ecclesiasticæ in Ecclesia visibili, & in fauorem hominum: debet ergo sufficienter exprimi, & declarari. Atque ita docet Coninch. *disp.* 12. *dub.* 4. *n.* 22.

2. Sed, quia sunt aliqua verba, vel signa, quæ concessionem, tum potestatis, tum Indulgentiæ limitare, vel extendere possunt, iuxta varias Doctorum interpretationes, examinandum est, an latè, vel strictè interpretanda sint? Prima sententia defendit, strictè interpretandam esse. Ita Innocent. & Hostiens. *in c. Licet. de translat. Episc.* Bald. *in sua Margarita, verbo Indulgentia, & leg. Humanitatis. Cod. de impub. & aliis substitut.* Palud. *in* 4. *dist.* 20. *quæst* 4 *art.* 3. Nauarr. *de Indulg. notab.* 9. *numer.* 8. & 9. Probatque Nauar. primò *ex reg. Cancellar.* 57. vbi Indulgentia concessa alicui Ecclesiæ pro aliquo festo, tametsi in singulos annos concedatur, restringitur ad viginti annos. Deinde concessa alicui loco, qui aliam Indulgentiam similem habeat, nulla est, si in concessione posteriori non fuerit mentio prioris facta, *iuxta reg.* 58. Et regulariter non absolutè, sed tempore limitato, per quatuor inquam, vel quinque annos solent Pontifices Indulgentias concedere, *iuxta reg. Cancel.* 59. Quæ omnia videntur probare, Indulgentiarum concessionem stricti iuris esse. Secundò, quia concessio Indulgentiarum continet dispensationem in iure diuino, & distributionem æris alieni: at hæc strictè interpretantur. Ergo. Tertiò, esto, Indulgentia sit fauor ei, cui fit: at respectu Communitatis non videtur esse: quippe disciplinam ecclesiasticam, & pœnitentialem satisfactionem eneruat, vt constat ex c. *Cùm ex eo de pœnit. & remiss.* & ex Trid. decreto *de Indulg. in fin.* ibi: *In Indulgentiis concedendis moderationem, iuxta veterem probatam Ecclesiæ consuetudinem adhiberi, ne nimia facilitate ecclesiastica disciplina eneruetur.*

3. Secunda sententia præcedenti contraria docet, non solùm potestatem, sed ipsam Indulgentiarum concessionem fauorabilem esse, & latè interpretandam. Sic sentit Glossa *in Clem. vnic. de Reliq. & venerat. Sanctor verbo, Confessio*, Syluest. *verbo, Confessio, n* 8 & *num.* 10. & 22. Angel *num.* Henriq. *lib.* 7. *cap.* 3 Bonac. *disp* 6. *de Indulg. quæst.* *p* 7. *à num* 1. Mouentur; primò: quia Principis beneficium latè est interpretandum, quatenus absque tertij præiudicio fieri potest. cap *Olim. de verb. signific. leg. vlt. ff. de constitut. Princip.* Sed tam potestas concedendi Indulgentias, quam ipsa concessio, est benefi-

cium Principis, vt de se constat. Ergo. Secundò, hæc concessio est opus charitatis, & misericordiæ, vtilis ei, cui conceditur; & nemini nocens: quippe Deo fit integra solutio: & licèt fiat satisfactionibus Christi: at non absque illius commissione, & voluntate, præterquam quod prædictæ satisfactiones, esto, in grani quantitate applicentur, nullam patiuntur diminutionem, sed integræ, & infinitæ persistunt. Ecclesia autem ex hac concessione non leue commodum reportat: etiam, uberior, & quodammodo Deo gratior in suis membris efficitur: ergo in quolibet casu dubio lata fieri debet interpretatio.

4. Neque contrariæ sententiæ fundamenta vrgent. Nam primum de limitatione per regulas Cancellariæ, potius oppositum probat: siquidem ea restrictio visa fuit necessaria, ne Indulgentia absolutè concessa censeretur perpetua. Secundum verò probat ad summum, dispensationem absolutam in iure diuino strictè esse interpretandam: at Indulgentiarum concessio non est in iure diuino absoluta dispensatio, sed cum addito per integram, scilicet, solutionem. Verum enim est, iure diuino obligatum esse peccatorem integram satisfactionem exhibere, vel satispassionem subire pro peccatis commissis. At, si Pontifex satisfactionibus Christi Domini, & Sanctorum applicatis hanc obligationem remittit, non dispensatio vtcunque, sed pretio soluto remissio appellanda est, ac proinde non stricta, sed lata debet esse interpretatio. Tertium argumentum solùm probat, excessum in concedendis Indulgentiis esse vitandum: quia hic excessus disciplinam ecclesiasticam eneruat; non verò illarum moderatus vsus: nam esto, satisfactionem pœnitentialem remittas, solutione integrè facta, inde non labefactatur ecclesiastica disciplina, sed charitas Christi Domini maximè commendatur, qui suæ Ecclesiæ thesaurum reliquit, ex quo nostram possimus paupertatem supplere.

5. Hæc sententia mihi maximè probatur, tametsi Suarez *disp.* 56. *sect.* 2. *à num.* 4. quem Layman. sequitur *lib.* 5. *sum. tract.* 7. *cap.* [illegible] *in fine*, distinctione adhibita vtramque opinionem conciliare conatus sit. Distinguit enim inter potestatem delegatam ad concedendas Indulgentias, & inter ipsam indulgentiarum concessionem; affirmatque, potestatem delegatam strictè interpretandam esse: secùs verò concessionem cognita potestate. Et priorem partem probat: quia etiam Pontifex non potest concedere indulgentias absque causa: sed eius potestas, esto, in suo genere amplissima sit, restringenda est intra terminos iustitiæ commutatiuæ, & legalis: à fortiori potestas Episcopis delegata, quæ terminos iuris communis excedere non potest. Deinde, amplitudo potestatis delegatæ est aliquo modo odiosa, & onerosa Principi. Tandem ex illa subest periculum derogandi iuri diuino, & ecclesiasticam disciplinam laxandi. Restringenda igitur est. Secundam partem, scilicet, indulgentiarum concessionem supposita potestate latè interpretandam esse, probat Suar. tum fundamentis secundæ sententiæ: tum, quia supposita potestate solum de voluntate dubium esse potest: at voluntati latam adhibere interpretationem, quatenus prudentia, & ratio recta permittit, cedit in concedentis liberalitatem, & benignitatem. Ergo sic adhibenda est.

Cæterum, hanc distinctionem nullo modo probare possum. Si enim indulgentia latam interpretationem admittit, quando solùm à voluntate concedentis pendet, eandem interpretationem debemus concedere potestati delegatæ, quando solum à potestate delegantis eius valor dependet. Quinimmo existimo, potius potestati delegatæ latam interpretationem adhibendam esse, quam indulgentiarum concessioni: nam concessio indulgentiarum absque causa sufficienti proportionata nulla est: at potestatis delegatæ concessio, etiam absque causa valet. Quod verò nec Pontifex, nec delegatus absque legitima causa indulgentias concedere possint, non probat potestatem strictè esse interpretandam. [illegible] nullam aliam causam præter voluntatem concedentis requirit, sed potius probat, indulgentiarum concessionem ea causa restringendam esse: quod nostræ doctrinæ nullatenus aduersatur. Item si aliquid concedendum est delegantis onerosum, non potestatis concessio, sed vsus [illegible] censendus est. Denique ex vsu, & non ex potestate periculum imminet iuris diuini derogandi, & ecclesiasticam disciplinam laxandi. Si igitur concedit Suar. [illegible] potestatem concedendi indulgentias latè esse interpretandam, [illegible] potestate concedere debet.

Verosimilius Ægid. de Coninch. *disp.* 12. *dub.* 4. *in fine* distinxit inter indulgentias viuentibus concessas, & inter concessas animabus Purgatorii per modum suffragij. has, inquam, admittit latè esse interpretandas, quia nullum est inconueniens: secùs verò indulgentias viuentibus concessas: quia ex earum concessione periculum adest [illegible] ecclesiasticam disciplinam, & iustum rigorem [illegible] neque hæc [illegible] probanda est: [illegible] vt sæpius diximus, [illegible] ex indulgentiarum [illegible] concessione hoc periculum [illegible], sed ex nimia, & immoderata, quæ omnino vitanda est.

6. Ex his sequitur decisio illius quæstionis, an indulgentia tantùm valeat, quantum sonat. Et quidem si causa legitima subsit, affirmandum est, tantum valere, quantum verba sonant, secundum eorum proprietatem, & communem vsum, stylumque receptum. Contingere autem potest, Pontificem existimare, causam sufficientem adesse ad plenariam indulgentiam concedendam, cum tamen in re non adsit, nisi ad tertiæ partis concessionem: quo casu indulgentia non valet, quantum sonat, sed causæ commensuratam. Neque hæc deceptio est contra authoritatem Pontificis, cum non pertineat ad res fidei, morumque doctrinam, in quibus ab Spiritu Sancto infallibiliter regitur, sed potius ad humanam prudentiam, & existimationem. Verùm esto, speculatiuè sic possit contingere, practicè autem, & moraliter loquendo, vix contingere potest. Nam cum ad validam indulgentiæ concessionem solum videatur expostulatum, quod concedens indulgentiam prudenter existimet, causam ad illius concessionem sufficientem adesse, credendum non est, Pontificem, neque Episcopum, indulgentias concedentes absque prudenti existimatione causæ procedere: maximè cum semper præsumendum sit, superioris factum iustum esse, nisi contrarium euidenti ratione probetur, iuxta leg. 2. § *Merito.* & §. *Si quis à principe. ff. ne quid in loco publico.* & tradit Crauet *cons.* 188. *num.* 2. Neque vlli inferiori datum est de iustificatione causæ iudicare, argum. text. in cap. *Cum inferior. de maioritate & obedient.* Quòd si concedens indulgentiam expresserit causam concessionis, nemini permittitur illius insufficientiam probare, sed illi standum est vt rectè Bald. *Cons.* 327. *n.* 10. *l.* 2.

7. Difficultas autem superest in applicanda prædicta doctrina casibus singularibus: communiores percurremus, vt inde alij inferri possint. Et imprimis quoad facultatem concedendi indulgentias, dubitari potest an ex eo, quod Pontifex alicui concedat facultatem ad remittenda peccata, censeatur concessa facultas ad indulgentias concedendas. Et ratio dubij est: quia indulgentiarum concessione peccata saltem quoad pœnas debitas remittuntur. Ergo concessa facultate remittendi peccata, concedi censetur facultas præstandi ea, per quæ peccata integrè remittuntur. Ergo concedi censetur facultas indulgentias concedendi. Sed oppositum tenendum est cum Suar. *disp.* 56. *sect.* 1. *num.* 9. ex eo quod sub illis verbis solùm potestas remittendi peccata in sacramento Pœnitentiæ continetur, iuxta illud Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* Quibus verbis non potestatem concedendi indulgentias, sed absoluendi à culpis Christus concessit. Adde quòd spectato vsu, styloque communi, sub remissione peccati absolutè sumpta, sola remissio à culpa, & pœna illi annexa intelligitur.

8. Secundo dubitabis, si Pontifex tibi concedat potestatem largiendi indulgentias, vel qualscumque indulgentias, an concedat tibi facultatem largiendi omnes indulgentias, quas ipse Pontifex largiri potest, tam quoad quantitatem, quàm quoad qualitatem, & numerum. Idemque dubitari potest de Episcopo concedente suo Vicario, vel alteri potestatem concedendi indulgentias. Non enim videtur [illegible] hæc concessio indefinita limitem habere possit, cùm nulla sit specialis ratio de vna indulgentia potius, quam de alia, præcipuè cum dictum sit, potestatem concedendi indulgentias latè interpretandam esse, quantum verborum proprietas permiserit. Cæterum dicendum est, esto, ex verbis per se spectatis, nulla sit restrictionis occasio: at spectato stylo communi, & consuetudine recepta, maximam esse. Etenim cùm Pontifex concedit alicui potestatem largiendi indulgentias, nullatenus concedere censetur potestatem largiendi indulgentias per modum suffragij, neque indulgentias plenarias: quia hæ supremæ potestati sunt reseruatæ, sed solum censendus est concedere eas indulgentias, quas spectato communi vsu similibus personis concedere solet. Episcopus verò [illegible] limitata potestate gaudeat in indulgentiarum concessione, non videtur inconueniens, si affirmemus, omnem suam potestatem ex vi illorum verborum communicare, nisi forte ex circumstantiis tum loci, tum personæ, tum occasionis facultatis concedendæ restrictio aliqua colligatur, vt benè expendit Suar. *disput.* 56. *s.* 4. 1 *à num.* 1[illegible].

Quoad indulgentiarum verò concessionem, cùm diximus, eam formam seruandam esse, quæ sufficienter concessionem exprimat, inquiri potest, an necessarium sit exprimere qualitatem, seu quantitatem [illegible], v. g. quadragenæ, septenæ, vel plenariæ, vel ad [illegible], cum communiter sub verbis communibus exprimuntur. Hæc in re Suar. *disp.* 56. *sect.* 1. *à num.* 6. affirmat, opus [illegible] [illegible] indulgentiæ exprimas, sed eo ipso, quo præcedentem [illegible] intentione absoluendi non solùm à peccatis, sed à pœnis, [illegible] metsi explicitè non declares, [illegible] indulgentiam [illegible]. Quod [illegible] Suar. quia [illegible] absolutè [illegible] extendi potest, tum ad peccata, [illegible] que ad pœnam, tum ad [illegible]. Ex [illegible] concessione saltem virtualem [illegible] soluatur, in quantum fieri potest. Ergo ex [illegible]

rum manet absolutus quoad pœnam, atque adeò & indulgentia concessa

10. Cæterum verius existimo, ex supradictis verbis indulgentiam nullatenus communicari. Non enim communicari potest indulgentia, quin sufficienter exprimatur: alià sola intentione communicare eam posses, quod nec Suar. admittit. At ex prædictis verbis non satis concessio exprimitur. Tum, quia verbum, *absoluo*, absolutè prolatum stat pro famosiori significato, scilicet, peccatorum absolutione, ita vt neque ad censuras, neque ad pœnas extendatur, nisi circunstantiæ eam extensionem inducant, vt, quia pœnitens absolutionem à censuris, & pœnis expostulauit. Ex sola autem petitione virtuali talis extensio induci non potest: nequit enim petitio virtualis, vtpote solùm præsumpta, & non declarata formam, alioqui indifferentem determinare, determinatione, inquam, visibili, & manifesta. Tum, & præcipuè, quia indulgentiarum concessio non est sola absolutio à pœnis debitis, sed distributio, & applicatio satisfactionum Christi, quibus pœnæ debitæ soluuntur: at sub verbo, *absoluo*, non exprimitur hæc solutio. Non igitur ea verba sufficiunt ad indulgentiarum concessionem.

11. Quinimò existimo, necessarium esse, saltem in genere, quantitatem, & qualitatem indulgentiæ declarare. Nam, cùm verba quasi practica sint, & moraliter efficiant, quod significant, commune autem, & indeterminatum effici non possit, necessariò aliquam determinationem habere debent. Quod verum est in qualibet alia humana donatione. Quocirca, vt concessio indulgentiæ effectum habeat, debes exprimere indulgentiæ quantitatem, seu qualitatem, saltem generaliter, dicens: Concedo tibi indulgentiam, quam possum: vel quam lucrari potes, vel iuxta indultum mihi concessum. Illud verò est certum, opus tibi non esse exprimere, qua authoritate indulgentiam concedas: id enim potiùs supponi debet quàm declarari, vt benè notauit Suarez *d. sect. 1. numer. 5.*

12. Insuper sæpè solet concedi indulgentia plenaria pro mortis articulo. Dubitari autem potest, an concedatur hæc indulgentia existenti in periculo mortis, tametsi de facto non moriatur? an verò sit necessarium mortem subsequi? Qua in re dicendum est, regulariter concedi existenti in mortis periculo, esto, mors non subsequatur, sicuti conceditur à reseruatis absolutio: quod maximè verum est, si addatur particula, *semel*, vel, *sæpius*: superflua enim esset, si solùm pro vero mortis articulo indulgentia concederetur. Atque ita ex Felino *tract. de Indulgent. n. 16.* Antonin. *p. tit. 10. cap. 3.* notauit Suar. *disp. 56. sect. 1. n. 5.*

13. Denique concedi solet alicui Ecclesiæ in Festiuitate sui Patroni singulis annis plenaria indulgentia: sub hac tamen clausula, & conditione: *dummodo alia similis Indulgentia concessa non fuerit*, nam ea concessione stante, inquit Pontifex, *præsens concessio nulla sit*. Dubium ergo est, an ea conditio intelligenda sit de concessione facta ab eodem Pontifice, an etiam à prædecessore? Et quidem si conditionem sub his verbis apposuerit: *Dummodo aliam similem Indulgentiam non concesserimus*, verius existimo cum Bonac. *disp. 6. de Indulg. qu. 1. part. 7. circa fin.* de concessione facta ab eodem Pontifice intelligi debere; quia ibi nomen personæ exprimit, non dignitatis: ac proinde non concessionem à dignitate factam, sed à seipso restringere velle. Si verò non sub expressione personæ, sed potius, Sedis conditio apponatur, vt si dixerit Pontifex: *Dummodo alia similis indulgentia ab hac Sede concessa non sit*, certum videtur ea concessione perseuerante, præsentem concessionem nullam esse. At, si solùm dixerit: *Dummodo alia concessa non sit*, probabile existimo de solo ipso Pontifice intelligi posse: nam ea verba, cum sint restrictiua, & odiosa, strictè interpretari debent, præcipuè cum ex hac stricta interpretatione valor præsentis concessionis pendeat, & indulgentiæ concessio.

PVNCTVM V.

Qui possint Indulgentias concedere.

1. *Petrus, eiusque successores à Christo potestatem acceperunt concedendi Indulgentias.*
2. *Concilium generale vnitum Capiti, potestatem habet Indulgentias concedendi.*
3. *Secus in se spectatum.*
4. *Fit satis oppositis rationibus.*
5. *Aliqui firmant, Episcopos iure diuino potestatem habere Indulgentias concedendi.*
6. *Verius soli Pontifici hanc facultatem esse concessam.*
7. *Soluitur oppositum fundamentum.*
8. *Episcopis est concessa à Pontifice facultas largiendi aliquas Indulgentias.*
9. *Non extenditur prædicta potestas ad defunctos.*
10. *Hæc potestas Episcoporum est ordinaria.*
11. *Non habent Episcopi potestatem vllam, præter concessam in cap. Nostri. & cap. Cum ex eo de pœnit.*
12. *Si excedat Episcopus potestatem, non solum excessum, sed omnem concessionem esse nullam, firmant plures.*
13. *Verius est, solum in excessu adesse nullitatem.*
14. *Satisfit rationi contrariæ.*
15. *Plures censent, restrictionem factam Episcopis in cap. Cum ex eo de sola publica concessione esse intelligendam.*
16. *Contrarium dicendum est.*
17. *Episcopus, esto, consecratus non sit, & extra territorium, concedere sibi subditis Indulgentias potest.*
18. *Non debet concedens Indulgentias esse excommunicatus.*

1. Constat apud omnes Orthodoxos, Petrum, eiúsque successores à Christo Domino potestatem accepisse concedendi Indulgentias, eamque, vtpote iurisdictionis, aliis communicare posse, sicuti colligitur ex Extrauag. *Vnigenitus de pœnitent. & remission. cap. Cùm ex eo. cap. Quod autem. eodem tit.*

2. Concilium generale, si vnitum sit suo Capiti, saltem ratione illius, non est dubium Indulgentias concedere posse: at ab ipso Capite distinctum, vt contingit Sede vacante, existimat Cordub. *quæst. 12. de Indulgent.* Henriq. *cap. 31. num. 1.* Nauarr. *de Indulgent. notab. 3. num. 2.* potestatem habere Indulgentias concedendi. Tum, quia dispensatio bonorum communium Ecclesiæ ad Ecclesiam pertinere videtur: at Concilium generale, maximè Sede vacante, Ecclesiam repræsentat: tum, quia plures Doctores existimant, omnibus Ecclesiæ Prælatis iure diuino concessam esse potestatem concedendi Indulgentias: tum denique, quia hæc concessio est actus iurisdictionis, quæ Concilio generali competit.

3. Cæterum dicendum est, Concilium generale, siue Pontifice viuente, & ex eius facultate congregatum, siue eo mortuo, ex se nullam à Christo accepisse potestatem concedendi indulgentias, ac proinde solùm ex facultate Pontificis eas concedere posse. Sic Suarez *de Indulgent. disp. 55. sect. 1. num. 7.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 7. cap. 4. num. 1.* Bellarm. *lib. 1. cap. 11. col. 2.* & significarunt D. Thom. *in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 4.* Durand. *quæst. 5. ad 2. aliàs 4. p. quæst. 33. aliàs 8. memb. 3.* Richard. *art. 5. quæst. 3.* quatenus soli Pontifici hanc potestatem tribuunt, nulla facta mentione Concilij generalis. Ratio est: quia Christus Dominus soli Petro dixit: *Pasce oues meas.* soliique Petro, eiúsque successoribus Ecclesiam commisit. Non igitur Concilio generali, vt à Pontifice distincto: aliàs duæ essent vniuersales potestates, & independentes, duóque capita. Item, negari non potest, posse Pontificem Concilio generali prohibere, ne indulgentias concedat. Signum ergo est à Christo Domino hanc potestatem non accepisse. Quod verò, Sede vacante, eam potestatem non habeat, probatur, tum rationibus supradictis: tum, quia Concilio generali sic congregato solùm datum est ea exercere, quæ ad regimen Ecclesiæ necessaria fuerint, donec electio Pontificis fiat. At Indulgentiarum concessio nullatenus necessaria apparet.

4. Neque rationes contrariæ vrgent. Ad primam concedo, dispensationem bonorum communium, quæ sub dominio Ecclesiæ sunt, ad Ecclesiam pertinere, sicuti dispensatio bonorum alicuius reipublicæ ad ipsam rempublicam, deficiente Principe, pertinet. At dominium thesauri satisfactionum Christi, & Sanctorum, non commisit Christus Ecclesiæ, sed soli Petro, eiúsque successoribus. Quare, deficiente Petri successore, sibi Christus illius thesauri dominium reseruat, donec successor Petri eligatur. Ad secundam negamus, prælatis Ecclesiæ concessam esse à Christo hanc potestatem. Ad tertiam dico, Indulgentiarum concessionem iurisdictionis actum esse at nego ad hunc actum iurisdictionem habere Concilium, nisi à Pontifice communicatam.

5. De Episcopis, aliisque Ecclesiæ Prælatis plures firmant iure diuino potestatem esse concessam concedendi indulgentias; dependentem tamen à Pontifice. Sic Sotus *in 4. dist. 21. q. 1. art. 4.* Petr. de Soto *de Indulgent. quæst. 3.* Cordub. *quæst. 10.* Rutilius Benzonius *de Iubileo, quæst. 3.* Valen. *disp. 7. quæst. 20. p. 3. post prince.* Mouentur: quia Episcopi ex officio eandem iurisdictionem habent in sua diœcesi, quam habet Pontifex in vniuersali Ecclesia, dum à Pontifice non restringitur. Ergo habent potestatem disponendi de thesauro Ecclesiæ in suæ diœcesis fauorem, præcipuè cùm hæc dispositio maximè conuenire videatur ad rectum suæ Ecclesiæ regimen.

6. Nihilominus tenenda est communior sententia, potestatem concedendi indulgentias nemini à Pontifice Christum concessisse: sed omnem hanc potestatem à Pontifice dimanare debere. Sic pluribus relatis firmat Suar. ex *disp. 55. sect. 2. num. 3. vsque in finem* Coninch. *disp. 12. dub. 1. in fine.* Laym *lib. 5. sum. tract. 7. cap. 4. numer. 2.* Bonac. *disput. 6. quæst. p. 3. numer 2.* Barbosa *3. p. de potest. Episc. allegat. 88 numer. 5.* nec leuiter colligitur ex Extrauag. *Vnigenitus de pœnitent. & remissionib.* quatenus soli Petro, eiúsque successoribus affirmatur, dispensationem thesauri Ecclesiæ ex satisfactionibus Christi, & Sanctorum

rum commissam esse Et probari potest primò: quia esto, episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio, vt ordinaria, sit instituta à Christo quoad effectum, vt medijs Episcopis Pontifex Ecclesiam gubernaret, iuxta Paul. *ad Ephes.* 4. & 1. *Corinth.* 12. ibi: *Posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Pontificique sit præceptum, vt Episcopo constituto eam iurisdictionem tribuat, quæ ad rectum suæ diœcesis regimen visa fuerit; non inde infertur Episcopis concessam à Christo esse potestatem indulgentias concedendi, quinimò nec obligationem esse in Pontifice communicandi Episcopis hanc potestatem. Quia potestas necessaria non est ad gubernationem diœcesis, sed ea potestate sublata optimè fidelium vtilitati, & necessitati consulere possunt. Secundò, concessio indulgentiæ fit per dispensationem thesauri satisfactionum Christi, & Sanctorum: at hic thesaurus, vtpote bonum vniuersalis Ecclesiæ à solo gubernatore illius dispensandus est, sicuti thesaurus alicuius Communitatis ab eo tantùm, qui toti communitati præest, dispensatur. Tertiò si Christus Dominus potestatem concedendi indulgentias Episcopis concessisset æquè ac Pontifici, non posset Pontifex absque euidenti, & publica causa, eam potestatem restringere maiori ex parte, sicuti Episcopis restricta est, & ferè in totum sublata. At hæc euidens, & publica causa difficile ostendi potest. Ergo affirmandum est, iure diuino nullum alium præter Pontificem, potestatem habere Indulgentias concedendi.

7. Fundamentum oppositum facilè solues, si dicas, quemlibet episcopum eam potestatem habere, quæ necessaria est ad gubernationem suæ diœcesis, quam habet Pontifex comparatione Ecclesiæ vniuersalis, dum non restringitur, diuerso tamen modo: Nam Pontifex eam habet à Christo, Episcopus verò à Pontifice eo ipso, quo est Episcopus constitutus. At potestas concedendi Indulgentias, cùm necessaria non sit ad diœcesis regimen, non censetur ex sola constitutione Episcopi concessa.

8. Cæterùm esto, Episcopi non habeant à Christo hanc potestatem concedendi indulgentias, neque Pontifex sit à Christo obligatus eam illis communicare; decuit tamen maximè episcopalem, vt ea potestate gauderet, non quidem absolutè, ne per indiscretas, & superfluas indulgentias, quas plures Prælati concederent, si absolutam potestatem haberent, claues Ecclesiæ contemnerentur, & pœnitentialis satisfactio eneruaretur, sicuti dicitur in capit. *Cùm ex eo. de pœnitent. & remissionib.* Sed cum limitatione, quam prædictus textus, *Cùm ex eo.* subiungit. Etenim ibi statuitur in dedicatione Ecclesiæ, siue ab vno, siue à pluribus Episcopis facta solùm vnum indulgentiæ annum concedi posse. In anniuersario verò dedicationis, vel aliàs, quando Episcopo placuerit, solùm quadraginta dies permittuntur concedi. Quam vltimam indulgentiam potest Archiepiscopus concedere per totam suam prouinciam, & Suffraganeorum diœceses, tametsi nō sit inactu visitationis, vt colligitur ex cap. *nostro. de pœnitent. & remissionib.* quia indulgentiarum concessio non est actus iurisdictionis contentiosæ, sed voluntariæ, vt *superius* diximus: & præcipuè quia quoad illum actum omnes fideles illius prouinciæ subditi censentur Archiepiscopis. Sic tradit in præsenti Cordub *quæst.* 14 Henriqu. *cap.* 32. *num.* 1. Quaranta *verbo. Archiepiscopi authoritas num.* 31. Bonac. *disp.* 6. *quæst.* 1. *p.* 3 *num.* 2. Barbos. 3. *de potest. Episc. alleg.* 88. *n.* 15. Suar. *disp.* 55. *sect.* 3 *num.* 7. Ex quo fit, concessa per Episcopum quadragena visitantibus aliquam Ecclesiam, posse aliam quadragenam ab Archiepiscopo concedi, fidelesque visitantes illam Ecclesiam duplicem quadragenam simul lucrari, vti notarunt Henriqu. Suar. & Barbos. *suprà.* Quòd verò inquit Paludan. *in* 4. *distin.* 20. *quæst.* 4. *artic.* 2. *conclus.* 4. quem sequitur Layman. *l.* 5. *tractat.* 7. *cap.* 4. *num.* 2. posse plures Episcopos extraneos singulas quadragenas concedere sibi subditis visitantibus aliquem locum pium à sua iurisdictione alienum, Episcopùmque proprium omnes illas indulgentias ratas habere posse pro suis subditis, ac proinde illos subditos posse simul plures quadragenas lucrari, mihi displicet, sicut & Suar. *disp.* 55. *sect.* 3 *num.* 6. *& seqq.* Nam esto verum sit, extraneos Episcopos posse loco à sua iurisdictione alieno annectere aliquam Indulgentiam pro suis subditis, quia ea concessio non est facta loco, sed subditis in loci illius specialem commendationem At nequaquam eas indulgentias ratas habere potest Episcopus proprius illius loci pro suis subditis, quia cùm ipse per se suis subditis non possit ampliorem indulgentiam, quàm quadragenam concedere, nequit eam concedere medijs extraneis Episcopis, qui ad hunc effectum sibi sunt delegati.

9. Hæc potestas Episcopi, & Archiepiscopi ad concedendas indulgentias, nequaquam extenditur ad defunctos: quia vt colligitur ex dicto cap. *Cùm ex eo.* iuncto cap. *quod autem. de pœnitent. & remission.* solùm comparatione subditorum hanc potestatem exercere possunt, vti ex communi sententia tradunt Cardinal. Nauar. Cordub. Med. n quos refert, & sequitur Suarez, *disputat.* 55 *section.* 3. *à numer.* 9. Bellarmin. *lib.* 1 *cap.* 11. Emmanuel Sà *verb. indulgentia, n.* 18. Barbos. *de potest. Episc.* 3. *p. alleg* 88 *n.* 24. Laym *tr.* 7 *c.* 4. *n.* 2. Bonac. *disp.* 6 *q.* 1. *p.* 3. *n.* 5.

10. Porrò hæc potestas competens Episcopo, & Archiepiscopo, ordinaria est, non delegata: quippe est iure communi annexa in perpetuum episcopali dignitati, ac proinde eam potest Episcopus delegare. Hæc verò delegatio necessario Clerico, non laico facienda est. Nam, esto, laicus iure diuino non sit incapax concedendi indulgentias ex delegatione, ideòque Pontifex ex plenitudine suæ potestatis posset laico id priuilegium communicare, vt docuit Suarez *disp.* 55. *sect.* 6. *numer.* 3. Attamen Episcopus nequaquam potest, quippe laicus iure, & consuetudine à functionibus ecclesiasticis alienus est: Clerico verò poterit, tametsi in sacris non sit: quia nullo iure id cauetur, vti ex communi sententia tradit Suarez *loco allegato, numer.* 6. Valen. *t.* 4 *disput.* 7. *q.* 20. *p.* 3. *post initium.* Azor. 2. *p. lib.* 3. *cap.* 55. *quæst.* 5 Bellarm. *lib.* 1. *cap.* 11. Emman. Sà *n.* 16 Bonac. *p.* 3. *n.* 11. Barbosa *alleg.* 88. *n.* 10. & alij apud ipsos.

11. Circa hanc potestatem Episcoporum supersunt enodandæ aliquot difficultates, quas Suarez *dicta disput.* 55. *sect.* 3. *à numer.* 11. optimè expendit. Prima, an restrictio facta Episcopis in dicto cap. *Nostro.* & cap. *Cùm ex eo de pœnitent.* tollat ab ipsis potestatem concedendi ampliorem indulgentiam, vel solùm vsum, & concessionem prohibeat? Cui difficultati respondet Suarez ex vi prædictorum textuum sublatam esse ab Episcopis potestatem ampliorem indulgentiam concedendi, vti indicant illa verba, indulgentias non ampliùs extendi, expressèque declarauit Bonifac. VIII. *in cap. vlt. de pœnitent. & remissionib. in* 6 ac proinde iam non est locus dubitationi.

12. Quapropter est secunda dubitatio, an, si de facto Episcopus ampliorem indulgentiam concederet, quam sibi permissum est, nulla sit ea concessio, non solùm quoad excessum, sed etiam quoad illam partem, quam concedere potest? Non desunt graues Doctores, quos refert Suarez *dicta sect.* 3. *numer.* 12. qui id affirment. Quia illa concessio vnica est, & non multiplex. Non igitur potest ex parte esse irrita, & ex parte valida: quod exemplo optimo Suarez confirmat: Iudex namque potens condemnare tantum in quantitate vt decem, si condemnet vt viginti, nulla est condemnatio, etiam quoad decem, vt docuit Glossa, Bart. & alij *in leg. vlt. ff. de iurisdict. omnium iudic.* Ergo Episcopus potens remittere tantùm quadragenam, si centenam remittat, nulla erit remissio Confirmatúrque potest ex cap. *Nostro de pœnit. & remiss.* vbi Archiepiscopo permittitur, indulgentias in sua prouincia concedere: ita tamen vt statutum Concilij generalis in dicto cap. *Cùm ex eo* non excedat. Ergo facto excessu ruit permissio, & facultas, quæ sub ea conditione videtur facta Deinde in cap. vlt. *de pœnit. & rem. in* 6. absolutè declarantur irritæ indulgentiæ excedentes, & cùm non fuerit facta restrictio ad excessum, tota concessio irrita esse debet.

13. Nihilominùs verius est, solùm quoad excessum irritam esse concessionem; validam tamen quoad terminum concessum. Sic docuit Glossa *in cap. vlt. de pœnitent. & remissionib. in* 6. & cap. *Cùm ex eo. eodem tit.* & *ibi* Abbas. Suarez *disput.* 55 *sect.* 3. *num.* 14. Henriq. *lib.* 7 *cap.* 31 *numer.* 4. Riccius *in praxi fori ecclesiast. decis.* 117 *num.* 5 *in* 1. *edit. & resolut.* 102. *num.* 5 *in* 2. *edit.* Nauarr. *de indulgent. notab.* 33. *numer.* 16. Azor. 2. *p. cap.* 55. *quæst.* 6. Barbosa 3. *p de potest. Episc. allegat.* 88. *numer.* 12. Layman. *lib.* 5 *sum. tract.* 7. *cap.* 4. *num.* 2. *in fine.* Bonac. *disp.* 6. *de indulgent. quæst.* 1. *p.* 3. *num.* 4 Fundamentum sumitur ex reg. iuris 37 in 6. *Vtile non debet per inutile vitiari.* quæ regula, vt inquit Gl. *in d. c. vlt.* specialiter locum habet in concessione libera, & fauorabili, qualis est indulgentia. Quod intelligendum est, quando vtile ab inutili separari potest, iuxta leg. 1. §. *Trebatius. ff. de aqua quotid. & æstiua.* At in præsenti separari potest vtile ab inutili. Etenim Episcopus concedens centum dies indulgentiæ, & quadraginta concedit: potest ergo concessio quadragenæ firma persistere, tametsi quoad reliquos dies ruat: quia, esto, illa concessio physicè indiuisibilis sit, moraliter tamen diuidi potest, iuxta diuisionem obiecti. Et confirmari potest exemplo communiter recepto. Nemo concedere potest indulgentiam, nisi secundùm causam proportionatam. Si autem contingat, causam insufficientem esse adæquatæ concessioni, esse tamen sufficientem parti; communiter Doctores censent, eam partem validam persistere; tametsi excessus corruat. Ergo idem est dicendum in præsenti casu. Item donatio excedens quantitatem in lege taxatam valida est quoad quantitatem à lege permissam: quia est actus liberalitatis, vti probat textus in leg. *Sancimus. Cod. de donationib.* & cap *Si quos. de seruitute.* 12. *quæst.* 2. At indulgentiarum concessio est quædam donatio liberalis. Ergo, &c.

14. Neque fundamentum contrarium vrget: nam ex dictis est solutum. Exemplum verò, quod subiungitur de sententia condemnatoria, est longè diuersum: quippe est odiosum: cùm tamen indulgentia sit fauorabilis: illudque est in foro contentioso, in quo ob eius rigorosam solennitatem leuis defectus solet sententiā vitiare: secùs verò in foro voluntario Præterquàm quòd ibi est consuetudine introductum, sententiam respicientem causam, quæ excedit limites, & terminos iudicantis,

tis, irritam esse omni ex parte: quod tamen in indulgentiis introductum non inuenitur. Ad textum in cap. *Nostro* facilis est solutio, si dicas, ibi non concedi Archiepiscopo potestatem concedendi quadragenam Indulgentiam sub ea conditione, ne excedat illum terminum, sed sub aduertentia, & monitione, ne illum terminum excedat: sicuti constat ex cap. *de pœnitent. & remiss. in 6.* Ad textum in dicto cap. vlt. respondeo, esto, ibi non declaretur indulgentias excedentes irritas esse solùm quoad excessum: at ex benignitate sic interpretamur, tum ob dicta; tum vt valor actus, & sententiæ, quoad fieri potest, sustineatur.

15. Tertia, & grauior dubitatio est, an hæc restrictio facta in cap. *Cum ex eo.* solùm de concessione publica, communi, & solenni intelligenda sit; non verò de secreta, & maximè in foro sacramentali? Non desunt graues Doctores, sentientes, de concessione publica esse restrictionem intelligendam, ac proinde Episcopum posse secretò concedere omnes eas indulgentias, quas iure antiquo ante restrictionem factam concedere poterat. Sic docuit Syluest. aliis relatis, *verbo indulgentia, num.* 1. Inclinat Emman. sà *numer.* 13. nec reputat improbabile Valen. *t.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 20 *p.* 3. *vers. Innocentius.* Fundamentum est: quia potestas, quam Episcopi habent, fortè ex iure diuino, non fuit limitata in Concilio Lateranen. nisi in eo genere concessionis, in quo ea abutebantur, vt colligi videtur ex dicto cap. *Cùm ex eo.* At abusus solum erat in concessione publica, & generali. Ergo pro concessione secreta potestas integra, & illimitata persistit.

16. Cæterùm omninò dicendum est cum Suarez *disp.* 55. *sect.* 3. *numer.* 15. limitationem pro qualibet concessione factam esse: quia textus in dicto cap. *Cùm ex eo.* vtitur particula negatiua: *Non excedat. Non extendatur.* & cùm nulla fuerit apposita limitatio, de qualiber concessione intelligi debet. Prætereà ratio, & finis limitationis in qualiber secreta concessione procedit: siquidem ex nimia Indulgentiarum concessione etiam secreta, eneruari potest satisfactio pœnitentialis. Et licet non ita frequenter hæ secretæ concessiones contingant, sufficit, quòd aliquando succedant: quod periculum voluit Concilium præcauere. Præterquàm quòd Episcopi scientes, in secreta concessione non esse sibi facultatem restrictam, sæpissimè illa vterentur, tum per se ipsos, tum mediis Sacerdotibus, quibus hanc potestatem delegare poterant.

17. Supererat dicendum, an Episcopus extra suum territorium concedere indulgentias possit, & an debeat esse consecratus. Sed hæc quæstio nullam habet difficultatem, & partim soluta est *punct.* 1. Etenim, cùm concessio Indulgentiarum non sit actus iurisdictionis contentiosæ, sed voluntariæ, neque strepitum iudicij contineat, vt omnes Doctores fatentur, teste Suarez *disp.* 49. *sect.* 3. *numer.* 9. & *disput.* 55. *sect.* 3. *numer.* 17. Riccio *resolut.* 36. *numer.* 5. manifestum est, extra territorium sibi subditis, vbicunque existant, concedere posse sicuti tradit Glossa *in dicto cap. Nostra. de pœnitent. & remiss.* Nam, cùm non si actus Ordinis, sed iurisdictionis, ad bonum Ecclesiæ pertinens, non indiget Episcopus ad eum exercendum consecratione.

18. Monent tamen communiter Doctores, & benè Valen. *t.* 4. *disput* 7. *quæst.* 20. *pun.* 3 Suarez *disput.* 55. *sect.* 3. *numer.* 18. & 19. Barbosa 3. *de potest. Episc. alleg.* 88. *numer.* 12. Bonac. *disp.* 6. *quæst.* 1. *p.* 3. *numer* 8. Episcopum, & quemlibet alium indulgentias concedentem, non debere esse excommunicatum: quia exercitio iurisdictionis, saltem licito, priuatus est: si verò sit excommunicatus denunciatus, etiam potestate ipsa priuatus existit. Quinimò neque suis subditis concedere valet potestatem, vt ab alieno Episcopo indulgentias obtineant: quia illa concessio est quædam iurisdictionis delegatio alieno Episcopo facta: qua tamen excommunicatus vitandus priuatus est.

PVNCTVM VI.

Expenduntur alij, de quibus est aliqua dubitatio, an possint Indulgentias concedere.

1. *Primas, seu Patriarcha in solo suo Archiepiscopatu indulgentias concedit.*
2. *Capitulum, Sede vacante, esto, aliqui censeant indulgentias concedere posse, verius est oppositum*
3. *Neque Vicarius generalis Episcopi ex vi Vicariatus indulgentias concedit.*
4. *Prælati Episcopis inferiores potestate non gaudent concedendi indulgentias.*
5. *Consuetudine acquiri non posse potestatem concedendi indulgentias, plures censent.*
6. *Verius est oppositum.*
7. *Soluitur oppositum fundamentum.*
8. *Prælati Religionum qualiter benefactores participes efficiunt bonorum operum suorum Religiosorum.*
9. *Ex vi huius moralis vnionis plures indulgentiæ dictis benefactoribus communicantur à Sede apostolica.*
10. *Ob bona opera Religiosorum sic coniunctis Deus benefacit.*
11. *Petitiones benefactorum ob hanc coniunctionem efficaciorem vim habent impetrandi*
12. *Orationes communes illis applicantur.*
13. *Orationes Religiosorum, quæ illis directè applicantur, efficaciores sunt.*
14. *An prælati possint subditis præcipere, opera satisfactoria in fauorem alicuius determinatè applicare.*
15. *Posse Prælatum satisfactiones subditorum immediatè applicare plures censent.*
16. *Verius est non posse independenter ab operante.*
17. *Satisfit opposito fundamento.*

1. PRæter Episcopos sunt alij aliqua ex parte Superiores, vt sunt Primas, Patriarcha, Cardinalis, Legatus à latere, Summus Pœnitentiarius; de quibus dubitant Doctores, an potestatem habeant indulgentias concedendi?

Et breuiter respondeo, Primatem, seu Patriarcham in solo suo Archiepiscopatu, sicuti Archiepiscopus (quippe in solo illo habet iurisdictionem) indulgentiam concedere posse, non verò in tota sua prouincia, seu regno, in quo iurisdictionem non exercet. Neque est vllus textus, ex quo hæc extensio colligi possit. Quinimò ex cap. *Nostro. de pœnitent. & remissionib.* restrictio colligitur, cùm pro solo Archiepiscopatu sit facta concessio. Cardinalis verò, seu Legatus à latere nullam ex vi iuris communis potestatem habent, argum. text. in cap. *Accedentib. de excessib. Prælat.* vbi Indulgentiarum concessio episcopali dignitati tribuitur, vt propria. At ex speciali, imò generali per consuetudinem approbata commissione, nō solùm potestatem habent Episcopis æqualem; sed ampliorem, vt docent Paludan. *in.* 4. *dist.* 20. *art.* 2. *conclus* 3. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 7. *cap.* 4. *num* 3. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 3. *cap.* 35. *quæst.* 6. Valen. *t.* 4 *disp.* 7. *quæst* 20. *p.* 3. *vers. Porrò.* Barbosa *alleg.* 88. *num.* 16. Quapropter, vt benè inquit Suarez *disp.* 55 *sect.* 3. *num* 22. spectanda est consuetudo, seu specialis commissio, sicuti de summo Pœnitentiario testantur Paludan. Azor. Barbos. habere potestatem muneri proprio annexam concedendi centum dies indulgentiæ.

2. Secundò, de Capitulo, Sede vacate, plures censent, Indulgentias concedere posse. Syluest. *verbo Capitulum, num.* 10. Riccius *in praxi aurea, resolut.* 222. Azor. 2. *p. instit mor. lib.* 3. *cap.* 37. *q.* 9. & *cap.* 55. *quæst.* 4. Lazarius *verbo, indulgentia, num.* 47. Praxis Episcopi. 1. *p verbo, indulgentia, num.* 2. Barbos. *alleg.* 88. *num.* 21. & alij plures relati ab Azor. *dicta quæst.* 9. Mouentur: quia Capitulum succedit Episcopo in his, quæ sunt iurisdictionis episcopalis, nisi in casibus iure exceptis, iuxta textum in cap. *Si Episcopus.* cap. *Ecclesia. de supplenda negligent. Prælat. in* 6. *cap. It, cui. de elect. eodem lib.* & tradit Federic. *cons* 30. Ioann. Andr. *in cap. cùm olim de maiorit. & obedient.* Rebuff. *prax. benefic.* 1 *p. tit. de deuolutionib. num.* 58. Pauin. *tract. de capitulo, Sede vacante,* 1. *p. qu.* 1. At nullibi inuenitur excepta indulgentiarum concessio. Ergo competit Capitulo, Sede vacante.

Verius tamen censeo oppositum: nam esto Capitulum succedat Episcopo in iurisdictione episcopali ad regimen diœcesis necessaria; secùs verò in iurisdictione, quæ necessaria non est, sed solùm conueniens, quæque competit Episcopo ob specialem eius dignitatem. At indulgentiarum concessio est huiusmodi, vt colligitur ex cap. *Nostro, de pœnitent. & remissionib.* Ergo. Atque ita tradunt. Archidiacon. *cap.* 1. *de pœnitent. & remiss. in* 6. Cardin. *cap. Accedentib. de excessib. Prælat. Clement.* 1. *de Hæretic.* Gaspar Calderin. *repeti. super text. cap. Nostro. de pœnitent.* Sotus 4 *dist.* 21. *qu.* 1. *artic* 4. *vers. Hinc fit.* Cordub *de indulgent. ar.* 2 *q.* 12. *proposit* 9. Henriq. *cap.* 31. *n.* 4. Graffis *in append. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 9. Bonac. *disp.* 6. *qu.* 1 *p.* 3. *n.* 23. Suar. *disp.* 55. *sect* 4. *n.* 5.

3. Tertiò, neque Vicarius generalis Episcopi, esto, cum Episcopo eandem constituat personam, iurisdictionem habet ex vi Vicariatus, concedendi indulgentias, nisi ei fuerit expressè ab Episcopo commissa: quia indulgentiarum concessio episcopali dignitati reseruatur, actúsque gubernationis est, non necessarius, sed voluntarius. Azor. 2 *instit moral. lib.* 3. *cap* 45. *q.* 13. & *cap* 55. *quæst.* 5. Suarez. *disp.* 55. *sect* 4. *n.* 5. Bonac. *disp.* 6. *q.* 1. *p.* 3. *n.* 10.

4. Quartò, Prælati Episcopo inferiores, vt sunt Abbates, Priores Religionum. Prouinciales, & Generales, esto, dignitatē quasi episcopalem habeant; iurisdictione tamen concedendi indulgentiam iure communi spectato nullatenus gaudent, vt probat text. in cap. *Accedentib. de excessib Prælat.* & tradit Suarez *disp.* 55. *sect.* 4 *numer.* 4. Filliuc. *tract.* 8. *cap* 4. *quæst.* 6. *numer.* 90. Bonacina *disp.* 6. *de Indulgent quæst. punct.* 3. *in fine.* Attamen ex priuilegio plures solēt habere potestatem aliquas indulgentias

conce

concedendi : quòd cùm ex facto pendeat, attentè inuestigandum est. Ex longæua autē consuetudine optimè præsumitur, vt tradunt Sotus *in 4.dist.21.qu.1.art.4.* Cordub.*de indulgent.qu.10 sub finem.* Valen *disp.7.qu.20.pun.3.vers. Porrò.* Monent tamen Doctores, maximè Nauarr. *de indulgent. notab.30.num.14.* spectandum esse priuilegium indulgentiarum Religionibus concessum; an, inquam, concessum sit ipsis prælatis, vt indulgentiam subditis, alijsue personis communicare possint, an verò immediatè à Sede Apostolica ipsis religiosis, alijsque religionis benefactoribus, vel religionis Ecclesiam visitantibus concedatur; plerumque enim hoc modo conceditur: quo casu Prælatus religionis, alijque religiosi indulgentiam denunciare debent, non à se, sed à Sede apostolica concessam.

5. Duplex autem quæstio superest examinanda. Prima, an ex consuetudine prædicti Prælati possint obtinere facultatem indulgentias concedendi, & an Episcopi valeant consequi potestatem ampliorem, quàm illis est iure concessa? Negant Turrecrem. *§.Item in Leuitico. de pœnitent.dist.1.num.43.* Nauar.*de indulgent.notab.31.num.7.* Sotus *in 4.dist.21. qu.1. artic.4.* Cordub.*de indulgent.q.10.proposit.11.dub.1.* Suar. *disp.55.sect.3 n.3.* Valen.*t.4.disp.7.q.20 pun.3.vers. Porrò.* Mouentur: quia absque voluntate Pontificis nequit aliquis potestatem habere indulgentias concedendi: at consuetudo à Pontifice ignorata efficere non potest, quòd Pontifex eam habeat voluntatem. Ergo ex vi consuetudinis nequit aliquis hanc potestatem obtinere. Similis discursus efformari potest in potestate absoluendi à peccatis, non posse, inquam, consuetudine acquiri, cui fauet textus in cap. 2.*de pœnit.& remiss.in 6.* vbi dicitur, nulla consuetudine introduci posse, vt aliquis, præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat.

6. Cæterùm *tractat. de pœnitent.* probatum reliquimus, consuetudine acquiri iurisdictionem posse pro peccatorum absolutione, ideoque à fortiori dicendum existimo, acquiri posse pro concessione indulgentiarum, sicuti docet Gloss.*in c. Accedentib.de excessib. Prælator.* & *ibi*: Host. & Panormit.*nu.2.* Et colligitur ex prædicto textu, quatenus Prælatis Episcopo inferioribus negat potestatem concedendi indulgentias, nisi ex speciali commissione, vel alia legitima causa obtinuerint. At nulla alia legitima causa esse potest, præter consuetudinem, quæ illis iurisdictionem concedat, iuxta cap. *Cùm contingat.de foro compet.* Ergo, &c. Deinde ea ratione probatur: quia consuetudinem introducentes non sibi arrogant iurisdictionem, sed ea consuetudine legitimè præscripta, Pontifex sua lege publica lata *in c.fin.de consuet* eam iurisdictionem concedit. Quapropter opus non est, quòd Pontifex consuetudinem agnoscat: sufficit eam sua lege approbasse, & efficaciam concessisse.

7. Ex quo solutum manet fundamentum oppositum: nam consuetudo legitimè præscripta non ponit de nouo in Pontifice voluntatem de hac potestate communicanda: sed eam supponit firma lege stabilitam. Ad textum in cap. 2. *de pœnitent.& remission.* satisfecimus: etenim consuetudo introducta à subdito eligendi confessorem, præter sui superioris licentiam, nequaquam potest esse legitimè præscripta, vtpote mala fide introducta, & continuata. Et esto, aliquo ex errore, & ignorantia ea electio procederet, nequaquam efficax esse potest ad eligendum alienum Sacerdotem: quia electio subditi non concedit iurisdictionem, sed supponit. Si tamen sacerdos bona fide procederet, credens probabiliter sibi traditam esse iurisdictionem ministrandi Sacramentum alienis subditis, & ex hac probabilitate ministraret tempore requisito ad consuetudinem introducendam, credit Nauarr. *in cap. placuit. dist.6.de pœnit.n.40.& 42.* quem refert, & sequitur Layman. *l.5.sum.tr.7.c.4.n.4.* iurisdictionem obtinere.

8. Secunda quæstio est, qualiter Prælati religionum personas de religione bene meritas participes efficere possint bonorum operum, quæ à religiosis præstantur. Mos enim est non solùm præsens, sed antiquus, vt Prælati cooptent aliquos insignes benefactores in fratres religionis, eosque quasi illius membra constituant, sibique vniant, & omnium gratiarum, & bonorum operum, quæ in religione præstantur, efficiant participes. Nam teste Thoma Valdens. *2.p.in lib. de Sacramental. tit.10.c.95. contra Vvicleph*, Yuo Carnotensis participem fecit suffragiorum Ordinis regularis B.Ioannis Baptistæ à se instituti Adeelidam, seu Adellam Comitissam, prout ipse refert *in epistol.ad eandem.* & D.Anselmus *epist.98* eidem Comitissæ simile priuilegium pro suo ordine concessit. Quod etiam concessit Regi Galliæ Stephanus quidam Abbas Cisterciensis, sicuti colligitur ex D. Bernardo *epist.45.* Ex hac autem concessione, ac beneficio, quem fructum prædicti fratres assequuntur, non est facile explicatu. Et vt certa ab incertis separemus,

9. Primò dicendum est, ex vi huius vnionis plures gratias & indulgentias à Sede apostolica ipsis concedi alias non concedendas, vt constat ex priuilegijs Ordinum mendicantium, *verb.Fratres*, & notauit Henriq.*l.7.c.19.n.vlt.* Suar. *disp.55.sect.5.in fine.* Laym *l.5.sum.tr.7.c.4 in fine.*

10. Secundò, ob bona opera præstita in religione, Deus religioni coniunctis benefacit, saltem ex quadam congruitate & honestate. Negari enim nō potest, obsequia à iustis præstita mouere aliquo modo Deum, qui pijssimus est, vt non solùm ipsis, qui ea præstant, sed & sibi amicis, & coniunctis benefaciat; tametsi ea opera in eum finem non referant, hoc enim lex amicitiæ postulat, quam Deus optimè seruat. Atque ita tradit Adrian.*quodlib.8.* Cord.*de indulg.q 42.* Suar *disp.55.sect.5 n.11.* Laym.*lib.5 sum.tract.7.c.4.circa finem.* Rodrig.*t.1.q regul.q.33.ar.2.& 4.*

11. Tertiò, petitiones ipsorum benefactorum efficaciorem vim impetrandi habent, si ob bona opera in religione facta à Deo aliquid postulent: quia postulant ob bona opera amicorum, quibus ipsi specialiter sunt vniti, vt bene notarunt prædicti Doctores *suprà*.

12 Quartò, sæpe orationes & sacrificia communia fiunt nomine totius Religionis pro ipsa religione, eiusque membris: quo casu nō est dubium sic vnitis prædicta suffragia prodesse, saltem vt Deus illis beneficia plura largiatur: siquidem pro eis impetrandis Religio ea suffragia fundit ex directa intentione. Quod maximè verum habet, si ipsimet religiosi, qui orationes fundunt, eam habeant intentionem; tametsi, vt inquit Suar.*dict.sect.5.n.12.* verisimile est, Prælati intentionem sufficere, vtpote qui religionem gubernat, & nomine religionis ea suffragia funduntur, credique debet, singulorum intentionem Prælati intentioni conformari.

13. Quintò, orationes religiosorum, quæ ex directa intentione in bonum sic coniunctorum Deo offeruntur, efficaciorem vim habent impetrandi, quàm si pro extraneis essent oblatæ: quia digniores sunt, & perfectioni charitatis, quæ primò respicit coniunctos, quàm extraneos, magis conformes, sicuti notarunt Suar.& Layman.*loc.alleg.* Et licèt Layman. *dicto tract.7.cap.4.in fine.* sentiat prædictas orationes pro pluribus applicatas vim impetrandi diminuere; attamen si applicatio æquè directè, & distinctè pluribus fiat, ac si pro singulis fieret, verius existimo oppositum cum Cordub. *de indulgent. quæst.39. dicto 6* Rodrig t.1.*qq.regul.quæst.33.artic.2.* Valen.*t.4. disp. 7. quæst.20.p.3.vers.Orationes.* quia efficacia impetrationis non tam nititur operis dignitati, quàm diuinæ liberalitati, quę infinita est, ac proinde ex operis limitatione non restringitur.

14. Controuersia igitur est, an Prælati bona opera suorum religiosorum subditorum, quatenus satisfactoria sunt, possint applicare, & de facto applicent personis sic religioni vnitis, siue ipsi religiosi illorum satisfactione indigeant, siue non.

Et inprimis plures censent, posse prælatum mediatè ijs fratribus ea satisfactoria opera applicare, præcipiendo, inquam, subdito, vt ea pro ijs fratribus applicet: quo præcepto posito tenetur subditus eam facere applicationem. Sic docuit Sotus *in 4.dist.21.quæst.1.artic.4. circa finem.* Cordub. *d.quæst 42 p.4.dub.5.* Rodrig.*t.1.qq.regular.quæst.33.art.3.* Suar.*disp.55.sect.5.n.8.* Valen.*disp.7.quæst.20.p.3.circa med.* Layman. *lib.5.sum.tr.7 cap.4.vers.Accedit circa finem.* Bonac.*de indulgent.disp.6.qu.1.p.3 num.19.* Ratio est: quia non videtur hoc præceptum alienum à superioris iurisdictione. Nam esto applicatio sit actus internus, est tamen operis externi circumstantia, proceditque à voluntate, quæ superiori per votum obedientiæ perfectè subiecta est.

Cæterùm hæc doctrina mihi difficilis est. Primò quia religiosi voto obedientiæ solùm astringuntur obedire Prælatis in ijs, ad quæ à Pontifice accipiunt iurisdictionem. At à Pontifice non accipiunt iurisdictionem ad præcipiendos actus merè internos, nisi ad summum, quatenus sunt necessarij ad alicuius actus externi præcepti constitutionem: siquidem neque ipse Pontifex eam iurisdictionem habet. Ergo non possunt præcipere subditis, vt satisfactionem suorum operum alicui applicent: quia hæc applicatio est actus merè externus, & omnino extrinsecus operi satisfactorio, ac proinde neque in se, neque in opere externo iudicari a prælatis potest: ergo nec præcipi. Adde si prælatus potest præcipere subdito satisfactionis applicationem in fauorem alicuius determinati, hoc præceptum non solum obligat subditum ad executionem operis externi de se satisfactorij, sed etiam vt de facto satisfactorium sit: aliàs solùm applicatio satisfactionis dubiæ, & incertæ præcepta erit. At præceptum prælati extendi posse ad certam satisfactionem applicandam impossibile videtur, cùm hæc dependeat ex gratia, alijsque circumstantijs homini incognitis. Quòd si dicas, præcipi posse subditis, vt quantum ex se est, satisfactorium opus exequantur; durum, & difficile præceptum videtur, & non leuibus scrupulis expositum. Non igitur hoc præceptum imponere possunt. Atque ita docuit Scotus *quodlib.20.* Neque inde fit, non obligari religiosos ad applicationem sacrificiorum, & orationum pro fundatoribus, alijsque, à quibus religio stipendia accepit: quia eo casu non obligantur ex superiorum præcepto, sed ex contractu ab ipsis, vel à religionis prælatis facto cui ipsi tacitè consenserunt. Quod verò subiungunt Sotus, Valent. Rodrig. Suar.*loc.alleg.* vigente causa graui, præcipuè publica, & communi, posse prælatum præcipere subditis, non solùm

vt

vt satisfactiones superabundantes applicent, sed etiam eas, quibus alioquin indigent, mihi probatur, admisso posse prælatum applicationem absolute præcipere: quia detrimentum, quod inde subditis prouenire potest, leuis momenti est, contemnendumque videtur ob publicam necessitatem, præcipuè cùm aliunde facile compensari possit, & sufficienter videatur compensatum meritò illius applicationis prouenientis à charitate, pietate, & obedientia tametsi contrarium sentiat Didac. Nunez *in addit. ad 3. p. q. 25. ar. 3. diff. 1. & q. 26. ar. 1. conc.* 6. Bonac. *disp. 5. q. 1. p. 3. n. 21.*

15. Porrò non solùm mediatè, sed etiam immediatè censent grauissimi Doctores, posse Prælatum satisfactionem operis religiosi à suis subditis præstiti, verbi gratiâ, ieiunij, orationis, corporis castigationis, pro benefactoribus applicare, sicuti possunt ipsi subditi. Sic docuit Nauar. *de indulgent. notab. 31. num. 18.* Cordub. *dicta quæst. 39. dicto 3. & seqq.* Rodriqu. *quæst. 33. artic. 2. & 4.* Henriqu. *l. 7. cap. 31. num. 6.* Man. Præiat. *tom. 2. quæst. 50. art. 2. & 3.* Valent. *disput. 7. quæst. 20. punct. 3. ante medium.* Mouentur, quia subditorum voluntates, maximè religiosorum, superiori subijciuntur, ita vt contra voluntatem superioris nec velle nec nolle habeant. At nequaquam censerentur subiectæ, si superior non æquè posset, ac subditi, de rebus quæ subditorum voluntati subsunt, disponere. Ergo æquè, & efficacius quàm subditi, applicare satisfactiones potest.

16. Contrarium nihilominus verius existimo, scilicet, Prælatum non posse independenter à subditi intentione opus illius satisfactorium applicare. Sic docuit Suar. *disp. 55. sect. 5. à n. 10.* Laym. *l. 5. sum. tr. 7. c. 4. n. 5. conc. 1. & 2.* Ratio ea est: quia satisfactiones prætereitas nemini applicatas, vel applicatas habenti obicem, nec Prælatus, nec subditus, qui ea opera satisfactoria præstitit, alicui applicare potest, vt docet communis sententia cum Du. a. d. *in 4. dist. 20. q. vlt. n. 6.* Nauar. *de indul. not. 31. n. 18.* Soto *dist. 21. q. 2. ar. 1.* Cordub. *q. 39. dict. 4.* Rodrig. *tom. 1. qq. regul. q. 33. ar. vlt.* Suar. *disp. 55. sect. 5. n. 6.* Valent. *t. 4. disp. 7. q. 20. p. 3. ante med.* Laym. *tr. 7. c. 4. n. 5. conc. 1.* Bonac. *disp. 6. de indul. q. 1. p. 3. n. 19.* Etenim opere, dum fit satisfactio concedi-tur, quæ sub dominio operantis est, sicut & opus: at, opere prætérito, illius dominium cessat in operante, & consequenter satisfactionis dispositio, cui non obstat, quòd pereunte opere satisfactorio, non pereat illius satisfactio, sed moraliter ex Dei benignitate persistat in diuina acceptatione: quia sic ibi persistit, vt in thesauro Ecclesiæ aggregetur, neminique alteri à Pontifice concedatur de ea disponere: quia nullus alius, præter Pontificem, vt dictum est, potestatem habet thesaurum Ecclesiæ distribuendi: aliàs verè, & propriè indulgentias prælati concederent.

Satisfactiones verò futuras non videtur posse Prælatus sua intentione efficaciter applicare: quia non subduntur eius dominio, & dispositioni, sed dispositioni subditorum. Nam votum obedientiæ non priuauit subditum libera, & licita facultate quam habebat disponendi de suis actionibus. Superiore inconsultò, absoluta tamen, & valida dispositione nequaquam priuare potuit. Quod si penes subditum est dominium suarū satisfactionum & nullo modo penes prælatum: nequit prælatus independenter à subdito valide eas satisfactiones applicare: quia applicaret rem non suam, seu sub eius dominio non existentem. Et confirmari potest: quia plures doctores censent vti defendit Bonac. *suprà, n. 20.* Si Prælatus vni applicet satisfactionem subditi, ipse verò alteri, applicationem subditi subsistere, corruere tamen Prælati applicationem. At ex hac doctrina manifestè infertur, voto obedientiæ dominium suarum actionum non abdicasse, nec in Prælatum transtulisse. Ergo Prælatus de satisfactionibus subditorum non potest immediatè disponere.

7. Fundamentum oppositæ sententiæ ex dictis solutum est: subiiciuntur enim subditi suo Prælato, vt iuxta eius voluntatem dispositionem suarum actionum præstent: at subiectio non præstat Prælato potestatem de subditorum actionibus per se, & immmediatè disponendi, præcipuè de actionibus merè internis, & quæ iurisdictioni Prælati subuciuntur. Eodem modo explicandum est illud axioma, quòd religiosus non habeat velle, nec nolle, liberum, inquam, & licitum independenter à voluntate Prælati in iis, quæ Prælati iurisdictioni subsunt.

PVNCTVM VII.

De causa ad indulgentiam requisita.

1. *Requiritur causa pia & honesta.*
2. *Ad licitam concessionem debet esse causa concessioni proportionata.*
3. *Item, ad validam concessionem ex communiori sententia.*
4. *Soluitur fundamentum oppositum.*
5. *Semper præsumendum est, causam sufficientem adesse.*
6. *Ergo, indulgentia con[illegible] ob defectum causæ non teneat, alia tamē [illegible] necessitati absoluendi, & dispensandi firma persistūt.*
7. *Quamuis causa insufficiens sit ad integram indulgentiæ concessionem, si sufficiat ad partem, comparatione illius partis valet concessio.*
8. *Sufficientia causæ præcipuè ex fine desumitur. Item ex opere iniuncto, aliisque circumstantiis.*

1. Causam piam, & honestam necessariam esse, non solùm vt licitè, sed etiam vt validè indulgentia concedatur, firmant contra Paludan. *in 4. dist. 21. qu. 4. art. 1.* ferè omnes Doctores, D. Thom. *in supplem. q. 25. art. 2.* Bonau. *in 4. dist. 20. p. 2. art. 1. quæst. 6.* Sotus *distinct. 21. quæst. 2. art. 2.* Caiet. *de indul. tr. 9. quæst. 1. & tr. 15. c. 4. quæst. 1.* Nauar. *de indulgen. not. 15. n. 17.* Cordub. *q. 17.* Henr. *l. 7. c. 14.* Valent. *4. disp. 7. q. 20. p. 4. in prin.* Suar. *disp. 54. sect. 1. & 2.* Coninc. *disp. 12. dub. 6.* Laym. *l. 5. tr. 7. c. 5. n. 1.* Emm. Sà *indulg. n. 1.* Bonac. *disp. 6. de indul. q... p. 4. n. 1.* & alij communiter. Sumiturque ex Innoc. III. *in c. Cùm ex eo de pœnit. & remiss.* ibi enim reprobantur indulgentiæ indiscretæ, quæ aliæ esse non possunt, quàm concessæ absque causa. Expressiùs ex Clem. *in Extrauag. Vnigenitus de pœnit. & remiss.* ibi: *thesaurum Ecclesiæ dispensandum esse proprijs, & rationabilibus de causis.* & ex Leone X. *in epist. ad Caietan. seu Bulla condemnationis Lutheri,* & Martino V. *in fin. Concil. Constantiens.* asserente, suspectos de hæresi interrogandos esse, an credant, habere Pontificem potestatem concedendi indulgentias ex causa rationabili. Ratio est: quia Pontifex in concessione indulgentiarum non procedit, vt dominus, sed vt dispensator. Quippe satisfactiones Christi, & Sanctorum sub dominio Christi sunt, & earum distributio Pontifici conceditur, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* At dispensator non solùm illicitè, sed etiam inualidè dispensat, si dispensationem faciat contra sui domini voluntatem. Ergo Pontifex satisfactiones Christi, & Sanctorum absque causa dispensans, non solùm illicitè, sed inualide dispensat: quippe dispensat contra voluntatem Christi, quæ cùm semper fuerit de gloria Patris, eam per suos ministros in dispensatione proprij thesauri exequi, & adimplere intendit.

Quod si dicas, eam gloriam sufficienter obtineri ex eo, quod reus pœnæ soluendæ à vinculo, & obligatione soluatur: est enim actus spiritualis misericordiæ diuinam liberalitatem, & benignitatem commendans. Non igitur est alia causa extrinseca acquirenda, præter eam, quam secum trahit indulgentiæ concessio, vt licita, & valida sit. Obstat, quia legalis iustitia, cui misericordia repugnare non potest, exigit ne condemnatus ad subeundam pœnam ab ea soluatur gratis, & absque vlla alia causa, præter bonum ipsius damnati. At peccator iure diuino condemnatus est subire pœnam pro peccatis debitam: ergo ob benefaciendum illi tantùm nequit Pontifex solutionem concedere. Præterea potestas, quam Christus Pontifici reliquit, non fuit in damnum fidelium, sed in eorum commodum: neque in Ecclesiæ destructionem, sed in illius ædificationem: at si posset Pontifex pro libito validè saltem, indulgentias concedere, ea potestas cederet in damnum fidelium, & in Ecclesiæ destructionem. Quippe fideles absque vllo timore pœnæ, peccarent scientes, sibi pœnam gratis condonari posse, sacramentales pœnitentias sibi iniunctas contemnerent, & ecclesiastica disciplina prorsus eneruaretur. Ergo non est credendum, hanc à Christo fuisse potestatem concessam.

2. Sed, an requiratur ad concessionem indulgentiæ, non solùm causa pia, & honesta, sed concessioni proportionata, non est ita certum. Et quidem ad licitam concessionem affirmant ferè omnes Doctores, causam proportionatam concessioni requiri. Prudens enim & fidelis dispensatio expostulat, ne abundantior remissio absque grauiori causa fiat. Colligiturque manifestè ex cap. *Cùm ex eo. de pœnitent. & remissionib.* vbi indulgentiæ indiscretæ reputantur ob defectum causæ proportionatæ. At plures negant causam proportionatam requiri pro valida concessione, quos plena manu refert Bellarmin. *l. de indulgent. cap. 12.* & sequuntur Valent. *disp. 7. quæst. 20. part. 4. circa finem, vers. Est igitur quarta.* Reginal. *in praxi, tom. 1. l. 7. num. 132.* Emman. Sà *verbo indulgentia, num. 1.* Bonac. *disp. 6. de indulgent. quæst. 1 punct. 4 num. 5* Mouentur: quia concessio indulgentiæ ex qualibet causa pia, quamuis minima, est iuxta intentionem Christi, saltem quoad eius valorem: tum quia fit ex causa cedente in honorem Dei, quam pluris Christus, & Sancti æstimant, quàm proprias satisfactiones: tum, ne Pontifex decipiatur in indulgentiis concedendis in non leue Ecclesiæ detrimentum: tum, quia moraliter est impossibile, æqualitatem causæ cum indulgentiæ concessione inuenire.

3. Communior tamen sententia, & tenenda affirmat, ad valorem indulgentiæ requisitam esse causam conuenientem, & proportionatam, iuxta prudens concedentis arbitrium. Sic Caietan. *in Opusc. de indulgentia. quæst. 1. & 2.* Cordub. *quæst. 20.* Bellarmin. *dicto libr. 1. capit. 12.* Henriqu. *cap. 14 num. 3.* Suar. *disp. 54. sect. 3. num. 5.* Coninch. *disp. 12. dub. 6. conclus. 2. numer. 31.* Laymann *libr. 5. tract. 7. cap. 5. num. 1.* & alij apud ipsos. Ratio est: quia ea ex parte, qua indulgentia causam excedit, concessio censetur facta absque causa pia, iusta, ratio-

nabili

nabili,& honesta:quinimò absque causa, cum causa,quæ adest, secundùm rationem, & iustitiam minorem concessionem exigat. Notanter dixi, *iuxta prudens concedentis arbitrium*. Non enim credendum est, Christum Dominum potestatem Pontificis in concedendis Indulgentiis restrinxisse ad æqualitatem, & proportionem causæ in se spectatæ, ob ea incommoda, quæ opposita sententia inferebat:sed credendum est, solùm expostulasse causam prudenti arbitrio æqualem:quia hac ratione est fidelis,& prudens dispensator. Neque his obstat, quod Sacramenta, etiamsi prudentissimè concedantur, vel recipiantur, non operari suos effectus ex dispositione existimata, nisi dispositio requisita de facto,& in re existat:neque sacrificium,aut indulgentia applicata habenti obicem,pœnam remittit,tametsi prudenter credatur effectum habitura: quia est latum discrimen à concessione Indulgentiæ: hæc enim prouenit à concedente ex potestate, quam habet regendi Ecclesiam, ac proinde expediebat valorem illius pendere ex sola prudenti gubernatione? at gratia, reliquique sacramentorum effectus, pœnæque pro peccatis debitæ remissio, siue per sacrificium, siue per indulgentiæ applicationem fiat, ab ipso Deo immediatè conceduntur. Mirum igitur non est, quòd non sit contentus dispositionis existimatione,sed dispositionem realem,& in re existentem requirat.

4. Ex his solutum relinquitur fundamentum oppositum: qua ratione,inquam,Pontifex vix decipi possit in indulgentiis concedendis, nisi ex malitia procedat; quod nullatenus præsumendum est:possitque absque difficultate æqualitatem causæ attingere.Deinde negandum est, concessionem indulgentiæ ex causa pia improportionata esse ex voluntate Christi:quia cedit in Dei honorem, aliàs probaret esse concessionem discretam nunquamque peccatum in ea committi:honor enim diuinus est,vt vindicatiua iustitia seruetur,& debita pœna exoluatur, dum non adest causa iusta, & rationi consona ad eius remissionem.

5. Monent tamen,& benè communiter Doctores,Coninch. *disp.12.dub 6.num.*36.Tolet.*lib 6.cap.28.num. 6.* Bonac plures referens *disput.6 quæst.1.punct 4.in fine*, semper præsumendum esse, causam sufficientem adesse ad indulgentias plenarias concedendas, tametsi opus iniunctum leuissimum sit Quia pro facto Principis, eiúsque valore stat præsumptiò: neque in concessione indulgentiæ spectatur præcipuè opus iniunctum; sed finis, ob quem conceditur, idróque communiter Doctores testantur, indulgentiam valere, quantum sonat.

6. Secundò monet Suarez *disput.*54.*sect.*2.*num.*17.quem sequitur Layman.*lib.*5.*sum.tract.*7.*cap.*5.*in fine*,si simul cum indulgentiæ concessione concedatur facultas absoluendi à reseruatis, commutandi vota, & iuramenta; tametsi indulgentia deficiat ob defectum causæ,prædicta tamen facultas firma persistit, vtpote quæ ex libera voluntate Pontificis pendet, qui eam pro suo arbitrio,cui placuerit, communicare potest.

7. Verùm,esto, causa inæqualis sit ad integram Indulgentiæ concessionem,non obinde concessio ex toto perit, sed ea ex parte,qua causam sufficientem habet, subsistit:nam concedens indulgentiam ampliorem, eo ipso minorem concedere intendit,& cùm ad eam concessionem habeat potestatem, adsitque causa iusta, & rationabilis; affirmandum est, eam concessionem valere: diuisibilis enim est illa concessio, ac proinde ex parte potest esse valida,& ex parte inualida. Atque ita vt certum defendit Suarez *disp.*54 *sect.*3.*n.*9.Ægid de Coninch.*disp.*12.*dub.*6. *concl.*2.

8. Superest difficultas, vnde sumatur sufficientia causæ ad indulgentiarum concessionem? Respondeo, præcipuè desumi ex fine, quo mouetur Pontifex, qui semper debet esse fidei exaltatio,hostium Ecclesiæ destructio,vel conuersio, Ecclesiæ apostolicæ specialis reuerentia,obsequiorum ei factorum gratificatio, cultus Dei, vel Sanctorum promotio, & quilibet alius, qui specialiter cedat in honorem Dei. Neque opus est: quòd hic finis semper sit communis, & publicus: sed solùm quando indulgẽtia communis est:pro priuata enim indulgentia,& vni tantùm concessa, priuatus sufficit: quia sic habet æqualitatem, & proportionem indulgentia cum causa, vt latè expendit Suar.*disp* 54.*sect.*4 *per totam*. Deinde sumitur sufficientia causæ ex proportione,quam habet opus iniunctum & ipsamet indulgentiæ concessio ad prædictum finem consequendum: semper enim ex se apta esse debent ad consecutionem finis intenti. Quando enim indulgentia communis est, atque adeo finis intentus communis etsi per quemlibet in particulari leuiter videatur obtineri, sufficit, si per omnes obtineatur, vt notauit Coninch. *disp.* 12. *dub.*6 *numer.* 35. Fateor tamen, sæpè indulgentiam concedi absque conditione alicuius operis iniuncti, vt conceditur morituro,vel alicui de Ecclesia nô leuiter benè merito,vel nimis tristi,& quasi desperato, vt tristitiam excutiat, & spem diuinæ misericordiæ concipiat: vel ex quadam liberali donatione ob causam aliquam iustam,& honestam, sicuti solet Pontifex in die suæ coronationis,& in solennioribus,festiuitatibus,& præcipuè feria 5. in Cœna Domini plenariam præsentibus indulgentiam concedere:& sic Episcopus sua benedictione præsentibus quadragenam impertitur, sicuti bene aduertit Suar. *disp.* 5. *sect.* 4. *numer.*3.Coninch.*dicto dub* 6 *num* 4.Bonac.*disput* 6.*quæst.*1. *part.*4.*numer.*6 Valen.*disp.*7.*quæst* 10 *part.*4.& alij Semper tamen necessarium est,vt concessio indulgentiæ credatur in maiorem Dei honorem cedere, quam cederet stricta, & rigorosa satisfactio,vel satispassio.

PVNCTVM VIII.

De conditionibus requisitis in eo, qui lucraturus est indulgentias.

1. *Debet esse baptizatus.*
2. *Neque per modum suffragij concedi catechumeno potest, est alij contra sentiant.*
3. *Debet esse in gratia eo tempore,quo ei Indulgentia applicatur*
4. *Recedente peccato,aliqui existimant indulgentiam applicari. Sed oppositum est verius.*
5. *Carere debet excommunicatione.*
6. *Tempore, quo applicatur Indulgentia, debet illa indigere.*
7. *Exequendum est opus iniunctum.*
8. *Sollicitudo exequendi opera pœnalia non requiritur, tametsi Caiet.oppositum sentiat.*
9. *Satisfit fundamento Caiet.*

1 PRima conditio requisita in eo, qui lucraturus est indulgentiam,est,esse baptizatum Sic ex communi sententia docet Suar.*disp.*51.*sect.*1 *in princ* Val.*disp.*7.*q.* 10.*p.*1. Coninch.*disp.*12.*dub.*7.*initio* Laym.*lib.*5.*tract.*7.*cap.*6.Bon.*disp.* 6.*q.*1.*p.*5.*n.*1.*&* 2.& alij:quia thesaurus satisfactionum Christi, & Sanctorum Ecclesiæ relictus est,vt per illius Pastores in eius membra distribuatur, at qui baptizatus non est,non est Ecclesiæ membrum.Non igitur illi fieri distributio potest. Item, confessio indulgentiarum, si per modum absolutionis concedatur,est actus iurisdictionis:qui tamen exerceri nequit in non subditum,qualis est non baptizatus.

2. An autem per modum suffragii concedi Indulgentia possit catechumeno in gratia existenti,res est incerta. Affirmat Nauarr.*de Indulg.not.*31.*in fin* Henriq.apud relatos *lib.*7.*c* 18.*n.*5.Benzon.*lib.*5.*de Iubileo,c.*15.*dub.*28.*assert.*6.indicat Emman.Sà *verbo. Indulgentia,n.*2.& probabile reputat Laym. *li.* 5 *tr.*7.*c.*6.*n.*1. Et mouentur:quia applicatio iurisdictionem non expostulat:ideóque prodest defunctis in Purgatorio existentibus.Et prætereà satisfactiones propriæ possunt catechumeno applicari:ergo communes applicari poterunt ab Ecclesiæ Pastoribus. Cæterùm oppositum verius existimo Suar.*disp.*53.*sect.* 4.*n.*8.Coninch.*disp.*12.*dub.*10.*ad fin* Fill.*tr.*8.*c.*8 *q.*10.*n.*114. Bon *disp.*6.*de Indulg.q.*1 *p.*5.*nu.* 2. eò quòd Ecclesia nunquam fuerit vsa hoc applicationis modo:quod est indicium non habere ad id potestatem Congruentia ea est:quia thesaurus Ecclesiæ solùm Ecclesiæ membris expedit distribui.Item,hæc applicatio operatur suum effectum ex opere operato,sicut & Sacramenta At nullum Sacramentum,præter Baptismum,applicari potest catechumeno, quantumuis per gratiam sit Christo vnitum: ergo neque indulgentia.Neque obstat,hanc applicationem non expostulare iurisdictionem in eo,cui facienda est: quia satis est,quòd expostulet iurisdictionem in distributione bonorum facienda,quam non habent Prælati Ecclesiæ comparatione illorum, qui extra Ecclesiam existunt. Neque ex eo, quòd satisfactiones proprias possis catechumeno iusto applicare,infertur,quòd Prælatus Ecclesiæ satisfactiones communes applicare possit: quia propriarum satisfactionum vnusquisque est dominus,quas,mirum non est,quod possit,cui maluerit,applicare:at satisfactionum Ecclesiæ solus est Prælatus dispensator ex voluntate Christi,quæ non præsumitur respectu eorum, qui suæ Ecclesiæ visibili vniti non sunt.

3. Secunda conditio.Debes in gratia existere eo tempore, quo Indulgentiam consecuturus es: quia astrictus pœnæ æternæ incapax est temporalis pœnæ remissionem consequi Quæ ratio probat,nullius peccati,etiam remissi, consequi indulgentiam posse.Nam de peccato,siue mortali,siue veniali, quod remissum non est, certum existimo,indulgentiam consequi non posse quia alienum est à diuina prouidentia,& prudenti gubernatione perseuerante culpa, reatum pœnæ remitti,vti ex communi docet S.Th *in addit.*5 *p.q.*27.*art.*1 Nauar.*de indulg.not.* 7 *n.* 1.Emman.Sà *verb.Indulgentia n.*2 Suar.*disp.*51 *sect.*2.*n.*3.Laym. *lib.*5.*sum tr.*7 *c.*6.*n.*3.Ægid.*disp.*12.*dub.*7.*in princ.*Bonac.*disp. de Indulg.q.*1.*p.*5. *n.*4.

Notanter dixi,*tempore,quo consecuturus es indulgentiam*.Non enim videtur necessarium,vt omnia opera ad indulgentiam requisita in gratia præstentur. Nam, cum ex natura rei hæc circumstantia in operibus iniunctis non requiratur,quippe Deus ob peccatores opera mouere potest ad finem a Pontifice intentum concedendum: Pontifex autem eam circumstantiam expreßè non expostulet,non est,cur à nobis exposcatur. Gratiam

enim non ob opus iniunctum, sed ob effectum Indulgentiæ Doctores exigunt, vt videre est in Nau. *de indulg. not.* 19. *n.* 17. & *not.* 32. *n.* 47. Suar. *disp.* 52 *sect.* 2. *num.* 7 Val. *q.* 2. *pun.* 5. *ad fin.* Ægid. *disp.* 12. *dub.* 7. *n.* 19. Bon. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 10. Laym. *cap.* 6. *num.* 3. Henriq. *c.* 9. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 27. & alij apud ipsos.

4. Solum superest dubium, an si tempore, quo consecuturus es indulgentiam, in peccato existas, & ob id impediaris ab illius consecutione, remoto postmodum peccato indulgentiã obtineas: sicuti contingit in Sacramentis, quæ remoto obice suum effectũ operantur, eò quòd illorum effectus non ex suscipientis dispositione; sed ex liberalitate Dei sacramento annectatur. At effectus indulgentiæ non ex dispositione illius, cui applicatur, sed ex Christi liberalitate nascitur: ergo remoto obice communicatur. Et explicatur amplius. Pontifex concedens indulgentiã eam intentionem habere potest, vt si pro eo tempore, quo concedit, incapax sit illius, reseruetur in acceptatione diuina tibi commodo tempore communicanda. Quæ enim repugnãtia in hac intentione ostendi potest? Et ex alia parte hic modus concessionis, & Pontificis liberalitatẽ denotat, & nobis est vtilior: ergo asserẽdus est, sicuti asseruit Palud. *in* 4. *dist.* 20. *q.* 4. *art.* 3. *circa* 1. *concl.* Sylu. *verbo Indulg. n.* 7. Henriq. *l.* 7. *c.* 9. *n.* 13.

At longè verius est, indulgentiam concessam peccatum mortale habenti, nunquam effectum operari. Etenim operari nõ potest effectum indulgentia, quæ nunquam in suo esse constituta fuit, sicuti neque sacramentum, quod verum sacramentũ non fuit. At indulgentia peccatori applicata nunquam in suo esse constitui potest: quippe nunquam remittere potest pœnã pro peccatis debitam media thesauri Ecclesiæ satisfactione, quæ est eius essentia. Ergo nunquam habere potest effectum, recedente fictione. Et in hoc est latum discrimen inter indulgentiam, & sacramenta: nã sacramenta, quæ, recedente fictione effectum habẽt, peccatori applicata in suo esse fuerunt perfecte constituta: secus verò indulgentia. Præterquam quòd non omnia sacramenta, recedente fictione suum effectum operantur, sed, quæ aliquo modo iterari non possunt, quorumque effectus non potest alia via obtineri. At indulgẽtia plerunque est iterabilis, eiúsque effectus, qui est pœnæ debitæ remissio, aliis vijs obtineri potest. Ergo, &c. Deinde indulgentia effectum nõ habet, nisi ex intentione concedentis: at concedens indulgentiam tibi aliquod opus facienti, finito opere intendit pœnam remittere. Ergo, si eo tempore incapax es remissionis, indulgentia cessat. Neque verum est, concedentem velle, vt tibi cõmodo tempore reseruetur: quia neque id explicat in concessione, neque eam intentionem habere potest, si cùm fit opus, indulgentiã absolute concedit. Secùs verò posset dici, si diuisim concederet, sub hac, inquã, forma: Cõcedo tibi indulgentiã hoc opus facienti, si capax es: sin minùs, cùm capax extiteris. At hæc concessio duplex est, & à modo vsitato concedendi indulgentias aliena. Et ex his solutum est oppositæ sententiæ fundamentum. Atque ita latè docet Suar. *disp.* 52. *sect.* 2. *à n.* 13. Coninch. *disp.* 12. *dub.* 7. *post princ. n.* 37. Nauar. *notab.* 17. *n.* 2. & *notab.* 19. *sub finem* Sà *n.* 2. Reginald. *lib.* 7. *n.* 169. Filliuc. *tr.* 8. *c.* 6. *nu.* 141. Bonac. *disp.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 13.

5. Tertia conditio: Ne sis maiori excommunicatione ligatus: hæc enim excommunicatum priuat communibus Ecclesię suffragiis, & bonis inter membra Ecclesiæ vnita diuidendis, vti ex cõmuniori sententia tradit Suar. *disp.* 12 *sect.* 2. *n.* & *de censur. disp.* 12. *sect.* 3. *n.* 7. Vgolin. *de censur. tab.* 2. *c.* 9. *in princ.* Bonac. *dicto p.* 5. *n.* 3. Laym. *tract.* 7. *c.* 6. *num.* 2. aduersùs Henriq. *lib.* 7. *cap.* 18. 12. Emman. Sa *Indulgentia, n.* 2.

6. Quarta: Debes Indulgentia indigere ad pœnæ remissionem, tempore, quo conceditur: neque enim tibi reseruanda est in tempus futurum, si fortè illa indigeas: quia hæc reseruatio Ecclesiæ damnosa esset, vtpote quæ iustis ansam peccandi præberet, scientibus obligationem habituros non esse exoluendi pœnam pro peccatis debitam. Atque ita notauit Coninch. *disp. dub.* 7. *n.* 37.

7. Quinta: Mandari debet executioni opus iniunctum, aliàs Indulgentiam non obtinebis. De qua conditione, quia varias continet difficultates, *in seq. punct. agendum est.*

8. Præter supradictas conditiones, aliam Caiet. 1. *t. Opusc. tr.* 10. *q.* 1. excogitauit, quem sequutus est Nauar. *notab.* 20 nempe, sollicitudinem exercendi opera pœnalia in peccatorum satisfactionem. Nam, qui negligens est debitam pro peccatis satisfactionem exhibere, indignus est alieno subsidio, & thesauri Ecclesiæ participatione: sicuti esset indignus communicatione thesauri temporalis reipublicæ ad debita propria soluenda, qui ex suo potestatem haberet soluendi illa, & solùm ob negligentiam, vel auaritiam omitteret.

Sed hanc conditionem cæteri omnes Doctores cum D. Thom. *in* 4. *dist.* 20. & *quodlib* 2. *art.* 2 reiiciunt, & meritò, vt videre est in Suar. *disp.* 52 *sect.* 1 *à num.* 2. Valen. *disp.* 7. *q.* 20 *p.* 5. *in fine.* Henriq. *lib.* 7 *cap.* 16. *n.* 2. Laym. *tract.* 7. *cap.* 6. *in fine*, eò quòd ad validam thesauri Ecclesiæ dispensationem, sola causa rationabilis expostulatur: ad validam verò illius applicationem solùm requiritur gratia in eo, qui consecuturus est Indulgentiam, & operis iniuncti executio. At hæc omnia stare possunt, tametsi negligens fueris in satisfactione debita exhibenda: quippe potest adesse causa publica boni communis, quæ dispensationem thesauri honestet, & insuper in statu gratiæ esse potes. Nã illa negligẽtia peccatum mortale non est, vt suppono: ergo possunt esse omnia requisita ad indulgentiã.

9. Neque fundamentum Caiet. est alicuius momenti. Nam esto, ob negligentiam dignus non sis, vt thesaurus Ecclesiæ tibi applicetur: & positiuè non es indignus, & incapax illius, ideóque ex benignitate Ecclesiæ iuuari potes. Neque obinde censenda est Ecclesia tuam negligentiam fouere, sed illam permittere, illique condescendere. Neque est simile de dispensatione thesauri temporalis reipublicæ, qui ex voluntate reipublicæ solùm iis, qui alia via suam indigentiam supplere non possunt, communicatur, & meritò: quia si aliis communicaretur, cùm finitus sit, iis indigentibus deficeret. At thesaurus satisfactionis Christi, & Sanctorum infinitus est, qui exhauriri non potest, quantumuis communicetur: ideóque quibuslibet indigentibus, etiamsi alia via supplere suam indigentiam possint, prudenter, & rationabiliter communicatur.

PVNCTVM IX.

Expenditur conditio requisita ad Indulgentiæ consecutionem, quæ est de opere iniuncto.

1. *Operis iniuncti executio ita necessaria est, vt ex illius defectu nequeat indulgentia obtineri.*
2. *Excipe, nisi contrarium in ipsa concessione caueatur.*
3. *Opus præstandum est, sicuti est iniunctum.*
4. *Debet opus iniungi honestum, & vtile ad finis Indulgentiarum consecutionem.*
5. *Nulla ex circumstãtia debere vitiari affirmãt aliqui, alij negãt.*
6. *Qua distinctione vtatur Layman.*
7. *Quid sit sentiendum.*
8. *Opus exequi debes ex intentione, non formali, sed virtuali saltem obtinendi indulgentias.*
9. *Opus iniunctum personalem actionem exigens, à lucrante indulgentiam exequendum est.*
10. *Excipe, nisi concedens indulgentiam aliud præscripserit.*
11. *Plures Indulgentias diuersis vicibus concessas vnius operis executione te obtinere posse affirmant aliqui.*
12. *Verius est oppositum.*
13. *Apponitur quædam limitatio: sed non probatur.*
14. *Eode tẽpore diuersis actibus plures Indulgẽtias obtinere potes.*
15. *Qualiter eiusdem operis repetitione plures eandem possis indulgentiam obtinere.*
16. *Satisfit quæstioni sub distinctione de cõcessione Indulgẽtiæ sub tẽpore indeterminato, vel cum determinatione breuis tẽporis.*
17. *Satisfit obiectioni.*
18. *Affirmant aliqui, ob diuersum modum exequendi opus iniunctum alios plus, alios minus de Indulgentia obtinere.*
19. *Sub distinctione quæstio dissoluitur.*
20. *Indulgentia concessa contritis, & confessis, non exigit confessionem actualem in eo, qui nulla mortali grauatur.*
21. *Si grauetur mortali, sequitur est, confessionẽ esse præmittendã.*
22. *Probabile est, necessariam non esse confessionem actualem.*
23. *Quod si Pontifex confessionem expresse expostulet, & illa præmissa ante elapsum terminum concessionis in nouum peccatũ mortale incideris: negant plures te debere iterũ cõfiteri.*
24. *Contrarium consulendum est.*
25. *Peccatum obliuiosũ non videris teneri confiteri.*
26. *An petita Communione requirat Pontifex confessionẽ expostulare.*
27. *Satisfit quæstioni.*

1. PRæcipua conditio requisita ad indulgentiam, est executio operis iniuncti. Est igitur hæc cõditio ita necessaria vt si opus iniunctum ob impotentiam, vel alia de causa exequi omiseris, Indulgentiam non consequeris: quia concessio sub aliqua forma, & cõditione, ea non seruata corruit, arg. leg. *Qui heredi.* 54 leg. *Manius.* 55 *ff de condit. & demonst.* Quod adeò verum est, vt neque partem indulgentiæ obtinebis, tametsi partẽ operis exequaris, quia non pars indulgentiæ ob dimidiatum opus, sed indulgentia ob opus perfectum tibi promissa est. Atque ita docent Nauar. *de Indulgent. not.* 9 *n.* 4. & *not.* 19. *nu.* 17. Coninch. *disp.* 11 *dub.* 7. *n.* 38. Suar. *disp.* 52. *sect.* 5. *num.* 3. Laym. *tract.* 7. *c.* 6. *n.* 3. Bonac. *disp.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 20.

2. Excipe tamen, nisi in concessione caueatur indulgentiam concedi impeditis opus iniunctum exequi, vti factum est in Extrau. *Vnigenitus. de pœnit. & remiss.* vbi conceditur Iubileum Romanũ omnibus illis, qui eo animo iter arripientes impediti fuerunt Romam peruenire, vel Apostolorum limina visitare. Secundò excipe, nisi ita leuis sit omissio partis operis iniuncti, vt non impediat, quin moraliter censeatur opus iniunctum exequi, sicuti si in orario iniuncto omitteres vnum *Aue.* Secùs si opus iniunctum esset trina recitatio Dominicæ orationis, & angelicæ, & binam tantum præstares: nam esto, omissio illa in se leuis sit, non tamen comparatione operis iniuncti, sicut notarunt Suar. *disp.* 52. *section.* 5. *num.* 3. Laym. & Bonac. *suprà.*

3. Sed quale opus, qualiterque præstandum est ad indulgentiam obtinendam? respondeo, præstandum esse opus, sicut est iniunctum: nam, cum Indulgentiarum concessio sit liberai

concedentis donatio, potest nolle eam facere, nisi sub conditione operis taliter præstiti. Atque hinc fit, posse Pontificem sub conditione operis interni indulgentiam concedere: nam esto plerunque expediat opus iniunctum externum esse, aliquando tamen expedit internum iniungi, vti docent Suar. *disp.* 52. *sect.* 5. *n.* 5. *&* 6. Val. *disp.* 7. *q.* 20. *p. vlt. in fin.* Secundo fit, posse exigere, vt omne opus iniunctum in statu gratiæ exequaris ob eandem rationem. At nisi id Pontifex exprimat, non præsumitur: quia est dura conditio, nec necessaria ad indulgentiam. Non enim conceditur indulgentia ob satisfactionem, aut meritum operis iniuncti, sed ob illius honestatem, ad quã exercendam procurat Pontifex media indulgentiæ concessione homines allicere, sicuti latius tradit Suar. *d. sect.* 5. *n.* 9 *& seq.* Nauar. *notab.* 19. *n.* 17. Graffis *de indul. c.* 5. *n.* 48. pluribus relatis Bonac. *q.* 1 *p.* 5. *n.* 10.

4. Illud verò est certum, non posse opus iniungi, quod honestum non sit, & vtile ad consecutionem finis in indulgentiarũ concessione intenti, aliàs non cederet in Dei honorẽ.

5. Sed an taliter honestum debeat esse, vt nulla ex circumstantia vitietur? non constat inter Doctores. Affirmat Nauar. *de indul. notab.* 19. *nu.* 6. *& not.* 32. *num.* 46. Rodrig. *s.* 2. *qq. regul. qu.* 99. *art.* 6. Coninch. *disp.* 12. *dub.* 8. Et mouentur, quia opus ob prauum finem, vel circumstantiam vitiatum displicet Deo. Non igitur in illius honorem, & gloriam cedere potest: ergo non est aptum, vt ratione illius satisfactio Christi applicetur, & peccatorum remissio concedatur. Contrarium docuit Cordub. *de indul. qu.* 22. Suar. *disp.* 52. *sect.* 6. *à n.* 2. quia certum est, Pontificem posse concedere indulgentiam sub conditione operis de se boni, & honesti, tametsi in indiuiduo honestum non sit: siquidem potest absque vllo opere indulgentiam concedere. Ac sic est præsumendus concedere, quoties opus exigit absolutè absque vlla limitatione, sicuti præsumeretur, si præceptum imponeret de illius executione: quia onus impositum in consecutione indulgentiæ restringi non debet, sed potius ampliari, quatenus verba permittunt.

6. Sed inter has extremas sententias distinctione vtitur Laym. *l.* 5. *sum. tract.* 7. *cap.* 6. *à n.* 3. inquit enim: Cùm sufficientia causæ finalis ad indulgentiarum concessionem plerumque compleatur ex opere iniuncto, videndum est, an opus iniunctum, esto vitiatum sit, ad finem præcipuè intentum conducat, an non: si conducit, vti contingit in distributione ad expeditionem bellicam contra Turcas, consequeris indulgentiam: secùs si non conducit, vt si ex fine placendi Deo præscribantur ieiunia, tu verò te inebriasti, vel maiorem partem operis iniuncti malè perfecisti.

7. Fateor, hanc doctrinam verissimam esse: nego tamen opus iniunctum absolutè requisitum fini à Pontifice intento non conducere, tametsi prauè fiat. Ieiunium namque, in quo te inebriasti, etsi ratione ebrietatis Deo placere non possit, at ob rationem ieiunij, quam retinet, Deo placere potest: siquidẽ potes præceptum Ecclesiasticum implere, & sub ea ratione Deum iratum placare. Deinde, etsi ieiunium in se ob prauum finem assumptum non conducat ad placandum Deum, impetrandumque ab eo aliquod beneficium: at quatenus excitat alios fideles ad pœnitentiam, & corporis castigationem, religionem fouet, & Deum placare potest. Item, vitiatum ieiunium æquè efficax est ad placandum Deum, sicuti eleemosyna vitiata ad finem præcipuum, ob quem expostulatur. Non enim expostulatur eleemosyna ob materialem belli expeditionem, sed ob fructum, qui speratur superatis hostibus: at hic fructus, scilicet propagatio fidei, & pax Christianæ reipublicæ, cùm à Deo concedendus sit, necessariò bonum opus prærequirit. Ergo dicendum est, sufficere bonum opus ex genere, esto, in indiuiduo prauè sit factum.

8. Præterea non est necesse, quod opus iniunctum exequaris animo, & intentione formali lucrandi Indulgentiam, bene tamen ex intentione habituali, & interpretatiua, quam censetur quilibet Christianus habere de suæ salutis remedijs. Priorem partem probat consuetudo Ecclesiæ, concedendi indulgentiam sensibus destituto, & iam animam agenti. Si enim huic ministrari extrema Vnctio potest, quia ob Christianam vitam, quam degit, censetur voluntatem sufficientem habere omnium, quæ suæ spirituali saluti conueniunt, à fortiori indulgentia concedi poterit. Posteriorem partem sic probo: quia concessio indulgentiæ actus est iurisdictionis non coactiuæ, sed voluntariæ, ac proinde exerceri non potest, nisi in volentes. Item, est quædam donatio, quæ ad sui valorem acceptatione, saltem virtuali, indiget. Atque ita docent Suar. *disp.* 56. *sect.* 1. *n.* 7. Laym. *l.* 5. *sum. tr.* 7. *c.* 6 *ante med. dub.* 2.

9. Deinde, si opus iniunctum actionem personalem spectet, vti est ieiunium, oratio, Sacramentorum susceptio, Ecclesiæ visitatio, à te necessariò exequendum est: nequis enim denominari ieiunans, aut orans, tametsi famulus ad tuum mandatum oret, aut ieiunet. Secùs verò est, si opus iniunctum non personalem actionem, sed rem familiarem, aliaque bona extrinseca respiciat, sicuti est eleemosynæ distributio: hæc enim si per famulum facias, tanquam per instrumentum, censeris per te ipsum facere, atque adeò opus iniunctum exequi, & indulgentiã obtinere. Suar. *disp.* 52. *sect.* 7. Laym. *l.* 5 *sum. tr.* 7. *c.* 6. *dub.* 3. *n.* 5.

10. Ab hac tamen doctrina excipit optimè Suar. nisi aliter concedens indulgentiam præscripserit. Potest autem concedens indulgentiam exigere, distributionem eleemosynæ fieri ab eo met, qui indulgentiam consecuturus est, vt sic pietatem foueat, & forte meritum, & satisfactionem augeat. Quo casu, si per famulum eleemosynam concedat, indulgentiam non obtinebit: quia non est executus opus iniunctum. Item, præscribens ieiunium, orationem, Ecclesiæ visitationem, contentus esse potest, si per alium hæc ipsa præstentur, vt si in forma indulgentiæ dixerit. Qui per se, vel per alium Ecclesiam visitauerit, indulgentiam consequatur, & tunc facta visitatione per alium, non ipsi, sed ei, in cuius nomine fuit facta visitatio, indulgentia conceditur.

Ex quo fit, visitantem Ecclesiam nomine alieno, sicut & famulum eleemosynam domini distribuentem, non oportere in gratia esse constitutum: quia hæc necessaria non est ad opus, prout à concedente indulgentiam exigitur: non enim postulatur opus meritorium, nec satisfactorium, sed opus de se honestum, quod absque gratia fieri potest. Neque etiam gratia in eo necessaria est, vt adsit dispositio ad indulgentiæ consecutionem: siquidẽ non ipsi visitanti Ecclesiam, neque famulo eleemosynam distribuenti indulgentia cõceditur, sed illi, in cuius nomine famulus Ecclesiã visitat, vel eleemosynã distribuit.

11. Supersunt tamen aliquot difficultates. Prima, an eodem opere plures indulgentias diuersis vijs concessas lucrari possis? v.g. habes plura grana benedicta, plures imagines, quarum singulis concessus est annus indulgentiæ, orationem Virginis recitantibus, recitas semel orationem, an tot annos indulgentiæ consequaris, quot habes grana. Videris obtinere: quia opus iniunctum exequeris omnibus indulgentijs correspondens, & cum non sit maior ratio, quare vnam potius, quàm aliam consequaris, omnes consequi debes, sicuti diuersis præceptis vnico actu satisfacere potes. Atque ita sentit Cordub. *q.* 35. *de indul. pag.* 439. Graffis *de indul. c.* 5. *n.* 55. Henriq. *l.* 7 *cap.* 17. *n.* 55. Emman. Sà *verb. indulgentia, n.* 18.

12. Sed verius oppositum censeo cum Suar. *disp.* 52. *sect.* 8. *n.* 10. Filliuc. *tr.* 8. *c.* 6. *q.* 14 *n.* 168. Bonac. *disp.* 6 *q.* 1. *part.* 5. *n.* 29. Coninc. *disp.* 11 *dub.* 9. Laym. *l.* 5. *tr.* 7. *c.* 6. Ratio ea est, quia plerũque opus iniungitur ad complendam causam pro indulgentiæ concessione necessariam: at opus pluribus causis applicatum, & in plura diuisum, minorem singulis virtutem concedit. Ergo non poterit omnium indulgentiarum causas complere, ac proinde ex defectu causæ non omnes indulgentiæ obtinebuntur, sed illa tantùm indulgentia, ad quam operans suam intentionem determinauerit: nam cum in illius fauorem omnes concedantur, expedit eius voluntati electionem committi. Quòd si ad nullam specialiter intentionem determinauerit, ratione omnium eandem indulgentiam consequetur, vt benè notarunt Suarez & Bonac. *locis allegatis.*

13. Hanc tamen doctrinam limitant Laym. Coninch. & Suar. ne procedat, cùm opus iniunctum iterabile non est: v.g. si cõmunicanti in festo Conceptionis, vel in eius vigilia ieiunãti concedatur diuersis vijs annus indulgentiæ, credendum est, ieiunantem vel communicantem plures annos consequi. Sed hæc limitatio mihi non probatur. nam esse opus iniunctum iterabile, vel non iterabile, impertinens est ad complendam causæ sufficientiam, si alioquin ex se non complet. Quapropter si ponamus ieiunium complere sufficientiam causę, quæ requisita est pro cõcessione vnius anni indulgentię, nequit certè iuuare sufficiẽtiã causę pro alterius indulgentiæ cõcessione.

14. Secunda, an vno eodemque tempore diuersis actibus, quorum singulis diuersæ sunt indulgentiæ concessæ, possis eas lucrari. Vt, si recitanti Horas canonicas, & audienti Missam variæ essent concessæ indulgentiæ, lucrari eas possis, simul audiendo sacrum, & Horas recitando? Cui difficultati affirmatiuè est respondendum: quia vnumquodque opus æquè eodem tempore ac in diuersis perfici potest, æqueque valet suæ concessionis causam finalem complere, ac si seiunctum ab alio peractum esset, vt tradit Bonac. *disp.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 31.

15. Tertia, an possis sæpius eandem indulgentiam obtinere, repetito opere, cui est indulgentia absolute concessa? v.g. concessit Pontifex annum indulgentiæ visitantibus Ecclesiam S. Petri, poteris ne sæpiùs eam indulgentiam lucrari? Videris, non posse, sed semel tantùm, eò quod sermo absolutè prolatus de prima vice sit intelligendus ex text. in leg. *Boues* §. *Hoc sermo. ff. de verbor. significat.* cui cõsonat lex. *Cùm Pater.* §. *Pater certam. ff. de legatis* 1. vbi cautio de danda, vel restituenda dote filiæ nuptæ, solùm de primis nuptijs intelligitur, neque ad secundas extenditur. Idémque est de promissione dotis, vt tradit Bart. *in leg. Dotis promissio. vers. vlt. ff. de iure dotium,* & pluribus alijs exornat Tiraquel. *in dicta leg. Boues,* §. *Hoc sermone.*

16. Cæterùm distinguendum est, inter indulgentiam concessam absque vlla temporis determinatione, & inter indulgentiam cum limitatione temporis, maximè breuis concessam. Exemplum primi est, si concedatur indulgentia visitantibus Ecclesiam D. Petri. Secundi verò, si concedatur visitantibus Ecclesiam in Festo ipsius dedicationis, vel per illius octauam. Si absque temporis determinatione concedatur perennis est Indulgentia, & pluries obtineri potest, vsu, & consuetudine

ſic intentionem Pontificis declarante, vti docuerunt Nauarr. *de Indulgent. notab.* 15. *num.* 9. & *notab.* 31 *num.* 36 & 37 & *in explicat. Bullæ Gregor. XIII. num* 46. *verſ. Circa hoc.* Cordub. *quæſt* 35 *lib.* 5 Suarez *diſput.* 57 *ſect.* 1. *num.* 4. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 1. & 17. *numer.* 6. Emman. Sà *verbo, indulgentia, numer.* 9 Bonac. *diſput.* 6 *quæſt.* 1 *part.* 5. *num.* 12. & alij. Quod adeo verum exiſtimant dicti Doctores, vt non ſolum pluries in vita, ſed in anno, menſe, & hebdomada, ſi eo tempore opus iniunctum perficiatur, obtineri poſsit: Quinimo Nauarr. *dicto notab.* 31 *num.* 37. exiſtimat, eo die toties obtineri poſſe indulgentiam, quoties opus iniunctum prudenter, & deuotè peragatur. Hanc doctrinam probabiliter extendit Emman. Sà ad indulgentiam per longum tempus conceſſam: v. g. per annum, vt in anno Iubilei: quia hæc quaſi perennis, & perpetua eſt reputanda, ac proinde poterit non ſolùm ſemel, ſed pluties obtineri opere iniuncto præſtito. Verùm, ſi indulgentia cum determinatione breuis interualli concedatur, vel ſolet concedi in Feſto alicuius Sancti, vel per eius octauam: ſemel tantum obtineri poterit: quia illa temporis determinatio indicat, Pontificis intentionem vnius tantum indulgentiæ eſſe, non plurium, ſicuti notauit S. Thom *in addit. qu.* 25 *art.* 2. *ad* 4. Tolet. *lib.* 6. *c.* 28. *ad finem.* Nauarr. Suar. Sà, Henriq. *loc. alleg.*

17. Prædictis non obſtat textus in leg. *Bonei.* cui varias exceptiones, & limitationes adhibet Tiraquel. *ſupra* ex quibus ad noſtrum propoſitum non leuiter facit illa, quæ aſſerit, prædictum textum non procedere in conceſsione pro cauſa aliqua certa, & determinata, quæ perſeuerat poſt primam conceſsionem: ea enim perſeuerante non finitur conceſsio, ſed pluries repeti poteſt, vti docuit Bart. *in leg.* 1. *col. vlt. ff. ad leg. Iuliam Maieſt.* argum text. in leg. *Continuus.* §. *Qui inſulam. ff. de verbor oblig.* Durante enim cauſa, durare etiam debet id, quod ob eam cauſam introductum eſt, leg. *Semper.* §. *Negotiatores ff. de iure immunit.* leg. *Si eni.* §. 1. *ff. Ex quibus cauſis maior.* leg. 2. §. *Omnes. ff. de iudic.* & alijs. At in conceſsione indulgentiæ per longum tempus, vel ſine limitatione temporis conceſſæ plerunque perſeuerat eadem cauſa conceſſionis quæ ſolet eſſe Religionis augmentum, & deuotionis, & feruoris in aliquem Sanctum excitatio, efficitur & conceſſionem indulgentiæ perſeuerare. Neque etiam diſplicet ea exceptio, quam ex pluribus Doctoribus refert Tiraquel. quòd prædictus textus in leg. *Bonei.* non ſit intelligendus in materia fauorabili, ſed ſolùm in onerosa [illegible] textum in leg. *Conditio ſilia. in fine* [illegible] *vendit. & demonſtrat.* & tradit Franciſc. Aretin. *in leg. Serui electione ff. de legat* 1. leg. *Placet. cum ſeqq. de liberis, & poſthum.* Denique inquit Tiraquel. *limitat.* 27. prædictum textum in conceſſione lucratiua, ſeu gratuita, qualis eſt indulgentiarum conceſſio, non procedere argum leg. *Si ſeruus. ff. de ſeruitutib. vrbanor.*

18. Quarta difficultas eſt, an ob diuerſum modum exequendi opus iniunctum, alij plùs, alij minùs de indulgentia conſequantur? Affirmat Nauar. *de indulgent. notab* 13. Coninch. *dub* 6 *num* 34 Layman *lib.* 5. *ſum. tract* 7. *cap* 5. *num.* 2. Mouentur ob rationem ſæpe dictam: quia opus exigitur, vt ſuppleat inſufficientiam cauſæ finalis. Qui igitur opus iniunctum exequitur tepidè, & remiſsè, vel ex aliqua circunſtantia vitiatum, minus complebit cauſæ finalis ſufficientiam, quàm qui opus iniunctum honeſtè, & feruenter perficit. Fauetque Bonifac. *in Extrauag. Antiquorum. de pœnitent. & remiſſionib.* vbi poſtquàm in anno Iubilei pleniſſimam indulgentiam conceſſit viſitantibus Apoſtolorum limina, ſubdit: *Vnuſquiſque tamen plus merebitur, & Indulgentiam efficaciùs conſequetur, qui Baſilicas ipſas amplius, & deuotius frequentauerit.* Si enim omnes viſitantes peracta viſitatione Indulgentiam conſequuntur æqualem, falsò Pontifex aſſerit, efficaciùs conſequi, qui amplius & deuotius Baſilicas frequentauerint.

19. Sed in hac re opus eſt diſtinctione. Vel enim opus iniunctum, quomodocunque fiat, complet ſufficientiam cauſæ finalis, vel non. Si non complet ſufficientiam cauſæ finalis, quia requirebatur opus honeſtè, & feruenter factum, certum eſt, eo caſu non conſecuturum integram indulgentiam, qui tepidè, & remiſsè opus iniunctum exequutus fuerit, ſed partem iuxta proportionem cauſæ. At hoc præſumi non debet, cùm Pontifex Indulgentiam concedit opere iniuncto abſolutè. Ex ea enim conceſſione credit Pontifex opus iniunctum, quomodocunque fiat, ſufficientiam cauſæ finalis complere: aliàs omnes Indulgentiæ infirmari facilè poſſent, nullæque eſſent moraliter certæ. Quòd ſi opus iniunctum, etiam tepidè factum, finalem cauſam indulgentiæ complet, vt neceſſario affirmandum eſt: ob maiorem, vel minorem deuotionem in executione operis iniuncti non maior, nec minor indulgentia obtinetur, ſed æqualis: quia indulgentia non nititur deuotioni operis, ſed ob legitimam cauſam liberali donationi: & hæc donatio, vt effectum habeat, ſolùm ex voluntate donantis expoſtulat qualemcunque executionem operis iniuncti: ergo feruentior, vel remiſſior executio non refert ad indulgentiæ integræ conſecutionem. Atque ita docet Suar. *diſp.* 52. *ſect.* 8. *à num.* 3. Emman. Rodr. *in explicat. Cruciata,* § 7. *n.* 4 Cordub. *lib* 5 *q* 31 *propoſit.* Filliuc. *tract.* 8. *cap.* 6. *q* 14.

numer. 164 Graſſis *de Indulgent. cap.* 5 *num.* 60. & *cap.* 7. *num.* 3. Bonac *diſp.* 6. *quæſt.* 1. *p.* 5 *num.* 19 Neque his obſtat Bonifac. *in Extrauag Antiquorum.* dicens, viſitantem deuotiùs Baſilicas, efficacius Indulgentiam lucrari: quia id intelligendum eſt, quantum eſt ex ſe ex opere iniuncto, quod negari non poteſt, ex ſe efficacius eſſe ad indulgentiæ conſecutionem: de facto tamen, & in re, ſeu quoad effectum, non efficacius indulgentiam obtinet.

20. Quinta difficultas eſt, an indulgentia conceſſa iis, qui contriti, & confeſſi Eccleſiam aliquam viſitauerint, expoſtulet confeſsionem actualem, vel ſufficiat in voto? Dicendum primo eſt, ſi nullo peccato mortali, quod clauibus Eccleſiæ ſubiectum non ſit, te grauatum ſentias, neceſſe tibi non eſt, confeſſionem præmittere pro indulgentia conſequenda: quia, cùm eo caſu non habeas materiam confeſsioni neceſſariam, non eſt credendum, Pontificem onus, & obligationem ſubiiciendi materiam liberam tibi impoſuiſſe verbis ita generalibus, & communibus: debebat enim apertius obligationem exprimere. Quinimò eſto, Pontifex in conceſsione abſolutè confeſsionem, & Communionem requiſiuit, ſicuti ſi diceret: indulgentiam concedimus omnibus illis, qui intra tot dies ſua peccata confeſsi fuerint, & ſacram Euchariſtiam receperint, ſi tamen nullo peccato mortali poſt vltimam confeſsionem commiſſo grauaris, ſatis probabile eſt, te non eſſe obligatum confiteri: quia non de confeſſione libera, ſed neceſſaria, credendum eſt Pontificem loqui. Quippe confeſsio abſolutè prolata pro confeſsione neceſſaria ſupponere debet, ſicuti peccatum pro mortali, & non pro veniali ſupponit. Neque obſtat expoſtulari Communionem liberam: quia in Communione non eſt ea difficultas, ac in confeſſione: & præcipuè quia Communio propter ſe expoſtulatur: at confeſsio non propter ſe, ſed vt certiùs, & efficacius tollatur obex indulgentiæ conſequendæ, quem ſolum peccatum mortale apponit. Vnde, etſi confeſsio abſolutè expoſtulata ſit, intelligi debet obice ad indulgentiam ſuppoſito. Præterquàm quod Eccleſia nunquam ſolet confeſsionem venialium à fidelibus expoſtulare. Vnde, ſi Pontifex pro conceſsione indulgentiæ eam requirit, apertiſsimis verbis voluntatem ſuam exprimere debet. Atque ita docent Suar. *diſp.* 52. *ſect.* 3. *n.* 5. Bonac. plures referens *diſp.* 6. *de Indulg. q.* 1. *p.* 5 *num.* 7. Layman. *l.* 5 *ſum tra.* 7. *c.* 6 *dub.* 5. *concl.* 1.

21. Si autem peccato mortali grauatus exiſtas, conſultius eſt & ſecurius, tibi neceſſariam eſſe actualem confeſsionem, maximè ſi poſsibilis ſit. Sic Durand. *in* 4 *diſt.* 20 *quæſt.* 4. Nauar. *de indulgent notab.* 18 *numer.* 2. Caiet. *Opuſc de indulgent. cap.* 10. Graſſis *de indulg. cap.* 5 *numer.* 5 Coninch *diſp.* 2. *dub.* 7. *nu.* 38. Sà *indulgentia, numer.* 3. Bonac *diſp.* 6. *quæſt.* 1. *part.* 5. *numer.* 5. Layman. *lib* 5. *tract.* 7. *cap.* 6. *quæſt.* 5. Ratio ea eſt: quia Pontifex expoſtulat in eo, qui lucraturus eſt indulgentiam, vt contritus, & confeſſus viſitet Eccleſiam. Ergo, qui abſque contritione peccati, & illius confeſſione viſitaret, conditionem non exequeretur, ac proinde indulgentiam non obtineret. Quòd ſi dicas cum D. Antonin. 1. *part. tit.* 10. *cap.* 3. §. 3. ſufficere, quòd tempore debito contritus, & confeſſus fuerit, obſtat: quia Pontifex non expoſtulat contritionem, & confeſſionem, vt præcepto diuino, vel eccleſiaſtico fiat ſatis; ſed vt indulgentiam obtineant, ac proinde expoſtulat contritionem, & confeſſionem, tempore, quo indulgentia obtinenda eſt. Sub nomine contritionis, tam contritio perfecta, quàm imperfecta, ſcilicet, attritio intelligitur. Et licet ſola contritio perfecta obicem peccati tollat, & ſubiectum perfectè diſponat ad Indulgentiæ conſecutionem: quia tamen contritio difficilis eſt, & incerta, ideo Pontifex, vt effectus Indulgentiæ ſecurior ſit, & certior, confeſſionem expoſtulat in eo, qui mortali grauatus eſt. Notanter dixi, *ſi confeſſio impoſſibilis ſit:* quia, ſtante impoſſibilitate confeſsionis, præſumi poteſt Pontifex nolle fidelem contritum indulgentia priuare, vti notarunt Emman Sà, & Laym *loc. alleg.*

22. Verùm eſto, prædicta ſententia conſulenda ſit, probabiliſsima tamen eſt negans, confeſsionem ex prædictis verbis requiri, quam alijs relatis docet Suar. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *n.* 10. & *diſp.* 52 *ſect.* 3. *n* 13. Filliuc. *tr* 8. *c.* 6. *n.* 148. Mouentur: quia illis verbis nō videtur Pontifex aliam diligentiam expoſtulare, quàm quæ neceſſaria eſt vt theſaurū Eccleſię applicare fidelibus poſsit, iuxta Extrauag. *Vnigenitus. de pœnit. & remiſſion. ſtatim. poſt. princ.* vbi inquit Pontifex: *Theſaurū ſuæ Eccleſiæ commiſit Chriſtus Dominus per Beatū Petrum, eiuſque ſucceſſores fidelibus diſpenſandū, & verè pœnitentibus, & confeſsis miſericorditer applicandum.* At certum eſt, hunc theſaurum applicari poſſe verè pœnitentibus, tametſi confeſsio non fiat; ſed ſolū propoſitū habeant confitēdi: ergo illis verbis nō expoſtulatur pœnitētia perfecta, & confeſsio, ſed ea pœnitentia, & confeſsio, quæ neceſſaria fuerit, vt theſaurus Eccleſiæ applicari poſsit. Ex ex his ſoluitur fundamentum oppoſitum. Expoſtulat enim Pontifex contritionem, & confeſsionem, non vt ſecurius, & certius indulgentia obtineatur, aliàs contritus non eſſet contritione imperfecta ſimul cum confeſsione: ſi quidem contritione perfecta ſimul cum confeſsione ſecu-

cuius obtineretur:sed ea expostulat,quatenus necessaria sunt, vt thesaurus Ecclesiæ applicari possit, ad quem effectum solum requiritur peccati mortalis remotio,quæ tum per contritionem perfectam,tum per imperfectam cum confessione fieri potest.

23. Quòd si aliquando Pontifex expresè confessionem expostulet, vti expostularet,si diceret:Intra tot dies debeant à suis peccatis absolutionem sacramentalem obtinere,non est dubium, confessionem actualem necessariam esse. Solùm est dubium,si eam præmisisti,& postmodum ante impletum tempus obtinendæ indulgentiæ in aliud mortale incidisti, an debeas iterum confiteri.Negat Nuñez *in addit.ad* 3. *p.q.*27.*art.*3. *dub.*4.Bon.*disp.*6.*q.*1.*p.*5.*n.*9.eò quòd,Pontifex non plures confessiones, sed vnicam expostulauit, cui petitioni confessione facta perfectè satisfecisse videris.

24. Sed oppositum,tanquàm securius,consulendum est,vt ipsemet Bonac.consulit;quinimò existimo probabilius: quia Pontifex expostulans expressè confessionem, præsumitur eo fine expostularet, vt securiùs, & certiùs consecuturus Indulgentiam,peccata,quæ illius consecutionem impedire possint, remoueat:at hæc ratio viget, casu, quo te nouo peccato mortali grauatum sentias,vt manifestum est .Ergo.

25. Quinimò addit Suar.*disp.*52 *sect.*3 *num.*7 *in fine*,si facta confessione ante tempus,quo indulgentia applicanda est, recorderis alicuius peccati in priori confessione obliti, te obligatum esse illud fateri,aliàs indulgentiam non obtinebis:quia expostulatur confessio omnium peccatorum ante indulgentiam commissorum, quatenus humano, & morali modo fieri potest.Sed oppositum verius censeo, eò quòd peccatum oblitum in confessione legitimè facta remissum sit virtute gratiæ per sacramentum communicatæ, ac proinde securitatem indulgentiæ nullatenus impedire potest:confessio autem expostulatur omnium peccatorum, quæ fuerint ante indulgentiam commissa, quæque virtute sacramenti,saltem virtualiter, remissa non fuerint : secùs de remisis directè, vel indirectè.

26. Sed,quid,si Pontifex, nulla mentione facta confessionis, Communionem expostulet, censeturne confessionem expostulare ab eo,qui peccati mortalis conscius est? Non deerit,qui id affirmet,& satis probabiliter: quia peccato mortali grauatus,si Eucharistiam sumere debet, iure diuino obligatur confessionem præmittere:ergo Pontifex postulans Eucharistiæ sumptionem, tacitè expostulat, quæ ad ipsam ritè factam necessario requiruntur : quippe Pontifex sumptionem dignam,non indignam exigit.Contrarium defendit Suar. *disp.* 52.*sect.* 3.*n.* 6.quem sequitur Laym.*lib.*5.*sum.tract.*7.*cap.*6.*q.*5. *concl.*2.ea ratione moti:quia priuilegio Pontificis non est addendum onus,quod expressum non sit. At Pontifex ad consecutionem indulgentiæ non expresit confessionem ; sed illius obligationem pro Eucharistia suscipienda, iuri diuino remisit: ergo ex petitione Eucharistiæ non infertur confessionem postulati.

27. Nihilominùs media via tenenda est,& affirmandum, confessionem pro consequenda indulgentia expostulatam non esse per se:siquidem illius nulla fuit facta mentio, benè tamen , quatenus ad dignam Eucharistiæ sumptionem fuerit necessaria, ob rationem *superius* factam.Ex quo fit,si omissa confessione, quam præstare poteras,Eucharistiam sumas, indulgentiam non obtinebis,non directè,& formaliter, quia omisisti confessionem:sed quia omisisti Eucharistiæ sumptionem ritè factam, quæ expostulata fuit. E contra verò, si impotens fuisti ad præmittendam confessionem, cùm eo casu ritè Eucharistiam sumas, confessione non præmissa indulgentiam consequeris.

PVNCTVM X.

Qualiter Indulgentiæ defunctis applicari possint.

1. *Defunctis indulgentia applicantur.*
2. *Hæc applicatio fit,non per modum absolutionis,sed suffragij: & in quo hæc differentia sita sit.*
3. *Negant plures, hanc applicationem esse infallibilem.*
4. *Verius est,infallibiliter effectum habere.*
5. *Soluitur oppositum fundamentum.*
6. *Solis existentibus in Purgatorio Indulgentia conceduntur.*
7. *Verius videtur,solis defunctis baptizatis indulgentias concedi posse.*
8. *Ad hanc indulgentiam pro defunctis applicandam requiritur in concedente potestas,quæ solùm est in Pontifice, in alius ex eius delegatione.*
9. *Obtinens indulgentiam pro defuncto debet exequi opus, intentione saltem virtuali,obtinendi indulgentiam.*
10. *Non est necessarium, quod in gratia existat,etsi consultum sit.*
11. *Ex parte defuncti aliqui plures conditiones requirunt:sed reijciuntur.*

1. CErtum est apud omnes Orthodoxos, defunctis in Purgatorio existentibus indulgentias applicari posse. Constat , tum ex Ecclesiæ praxi, aduersùs quam disputare insolentissimæ insaniæ est, inquit August. *epist.*118.*ad Ianuarium:* tum ex consensu communi Summorum Pontificum,aliorùmque definitio præcipuè ex Leone X *epist.ad Caiet.contra Luther.* & ex Sixto IV. Innocent. VIII.Pio II. Calixto, Paschasio,& aliis relatis à Gabriel *in addit.ad lect.*57 *in canon.* Si enim quilibet particularis potest suas satisfactiones defunctis applicare cur non poterit Pontifex Christi,& Sanctorum satisfactiones præcipuè cùm ipsi voluntatem habeant,vt non solùm viuis,sed & defunctis sua opera prosint?

2. Hanc applicationem communiter Doctores censent fieri, non per modum absolutionis, sed per modum suffragij, cuius differentia in eo sita est, teste Suarez *disp.*53. *sect.* 2 *numer.* 4. & *sect.* 3.*numer.*15. Valen. *quæst.* 20.*pun.vlt.*Laym. *lib.*5.*sum.tract* 7.*c.*7.*in princ.* Coninch.*disput.*12.*dub.*10.& aliis quod indulgentiam concedens per modum absolutionis, tanquàm Iudex, & Superior illius, qui absoluendus est, procedit,quémque à pœna debita pro peccatis absoluit, oblata Deo ex satisfactionibus Christi, & Sanctorum sufficiente satisfactione. At concedens indulgentiam per modum suffragij, nullàm in personam absoluendam iurisdictionem exercet : quia non absoluit à pœna ; sed Deo satisfactionem sufficientem offert, vt ipse eam acceptans pœnam debitam remittat.

Cùm autem Pontifex tibi concedit, vt possis defuncto per modum suffragij indulgentiam applicare , ne intelligas , tibi fortè fœminæ,vel laico,concessam esse facultatem distribuendi thesaurum Ecclesiæ, & maximè in defunctorum fauorem, quod semper est Pontifici reseruatum ; neque etiam intelligas, indulgentiam tibi concessam posse defuncto communicare : nam , si tibi concessa est,pœnam tuorum peccatorum remisit : non igitur est locus applicationi. Sed in exigere debes,tibi remitti potestatem designandi defunctum : qua designatione facta Pontifex immediatè, & directè indulgentiam applicat : & quia hæc applicatio tuam designationem subsequitur, ideò diceris potestatem habere applicandi indulgentiam defunctis,sicuti colligitur ex his,quæ tradit Suarez *disp.* 53.*sect.*3. *à numer.*10.Coninch. *disput.* 12. *dub.* 10. Valen. *p. vlt.*

3. Sed,an hæc applicatio defunctis facta infallibiliter effectum habeat, sicuti haberet,si viuentibus ritè dispositis applicaretur ? non conueniunt Doctores. Nam Richard. *in* 4. *dist.*20 *art.*3.*quæst.*3. Duran.*qu.*4 *num.*12.Caiet.*tract.* 16.*de indulgent.qu.*5.*&* 6.Cordub.*qu.*13.*&* 15.*opu*.4.Canus *lib.* 12.*de locis,c* 13 *ad* 9 §.*Errant*.Petr.Sotus *lect.*5. *de indulgent.* Henriq. *lib.*7 *cap* 7.*num.*4.Layman.*lib.*5.*sum tract.*7.*cap* 7.*nu.* 2. Bonac. *disput.*6.*quæst.*1.*puncl* 6.*circa finem*,asserunt , indulgentiam defunctis applicatam non habere infallibilem effectum ; sed solum per modum cuiusdam impetrationis ex libera Dei acceptatione , eò quòd supremus Iudex non teneatur commutationem pœnæ sibi debitæ acceptare,nisi ad id sua se promissione obligauerit:at Deus non videtur obligatus ad acceptandam satisfactionem ex Christi , & Sanctorum meritis pro defunctis oblatam : quia Christus Dominus solùm promisit soluendum in cælis , quod Pontifex soluerit super terram ; non verò quod Pontifex soluerit sub terra,vbi animæ detinentur, & pœnas luunt.Confirmant suam sententiam ex vsu fidelium, qui postquam indulgentiam plenariam alicui defuncto applicarunt,medio,inquam , Sacrificio,vel alio pio opere,iterum repetunt eandem indulgentiam:quod superfluum esset , si infallibiliter haberet effectum. Sentiunt ergo fideles solùm habere effectum ex libera Dei acceptatione.

4. Cæterùm multò verius est stante legitima causa concessionis, æquè defunctis,ac viuis Indulgentiam infallibiliter applicari,quæ est sententia D. Thom.*in* 4.*dist.*45.*quæst.*2. *art.* 3.*q.*2. Soti *dist.*21 *quæst.*2.*art.*3.& *dist.*45.*quæst.*2.*art.*3. Nauar. *notab.*22.*numer.*18.Suarez *disput.*53.*sect.*3.*numer.*3.Valen. *t.* 4. *disput.*7.*quæst.*20.*pun.vlt.in medio.*Coninch.*disput.* 12. *dub.* 10. *concl.*3.Benzon.*lib.*2.*cap.*52.Et colligitur ex illa *epist.*Leonis X. *ad Caietan.* vbi de distributione thesauri, & indulgentiarum concessione viuis, ac defunctis facta loquens, omnibus nulla distinctione facta affirmat prodesse ; viuis per modum absolutionis;defunctis per modum suffragij, & vtranque distributionem ex apostolica authoritate prouenire. At viuis prodest Indulgentia infallibiliter ex potestate à Christo accepta. Ergo etiam prodesse debet defunctis , cùm ex eadem potestate applicatio proueniat. Et confirmo : Pontifex à Christo potestatem accipit eius thesaurum dispensandi , & applicandi , non solùm viuis , sed etiam defunctis causa legitima intercedente: ergo facta defunctis applicatione effectum obtine

obtinebit, aliàs inutilis esset hæc potestas, neque differret ab ea, quam quilibet homo habet applicandi thesaurum Christi pro animabus Purgatorij: siquidem per vtramque potestatem offertur Deo satisfactio sufficiens, exorando illum, vt acceptam, & ratam habeat, illiusque intuitu pœnas defunctis remittat. Deinde Petro, eiusque successoribus promissæ fuerunt claues, quibus regnum cælorum non solùm viuis, sed & defunctis aperiretur indulgentiarum concessione. At, si indulgentiæ applicatæ defunctis infallibilem effectum non habent, clauis defectuosa est, & inutilis, vtpote quæ nequit cælorum regnum defunctis aperire.

5. Ratio verò in contrarium ex probatione nostræ sententiæ soluta est: negamus namque Petro, eiusque successoribus non esse à Christo promissum, quòd Deus Pater acceptaret satisfactionem oblatam ex thesauro Ecclesiæ in compensationem pœnæ à defunctis debitæ: fuit enim hoc promissum, cùm Petro dictum est: *Tibi dabo claues regni cælorum. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis.* Nam, vt rectè inquit Valen. *tom. 4. disp. 7. quæst. 20. pun. 5. in med.* verbum, *super terram*, referri non debet ad personas soluendas, quasi solùm existentes super terram solui possint; sed referendum est ad solutionis actum: quasi diceret: Quamcumque solutionem in terris præstiteris, siue viuentium, siue defunctorum, rata erit in cœlis. Sicut enim, *in cælis*, non refertur ad aliquam personam in cœlis soluendam, sed ad solutionis actum: sic dicendum est de verbo, *super terram*. Et fortè ob hanc causam non dixit Christus: Quodcunque absolueris super terram. sed, *Quodcunque solueris*, vt ex verbo, *solueris*, quod commune est solutioni iuridicæ, & authoritatiuæ, & solutioni auxiliatiuæ, indicaretur, potestatem concedi soluendi viuos per modum absolutionis, & defunctos per modum auxilij, & suffragij. Ad confirmationem nego, inutile esse iterum, atque iterum eandem indulgentiam pro defunctis lucrari: quia nunquam est certum, de facto integrè obtentam esse; tum ob defectum in causa, qui fortè adest; tum ob defectum operis iniuncti, & dispositionis requisitæ in eo, qui opus iniunctum exequitur, tum ex defectu acceptationis in animabus Purgatorij, si necessaria est.

6. Dixi in principio, hanc indulgentiam concedi animabus in Purgatorio existentibus: nam existentes in cœlo, seu beatæ, indulgentia non indigent; quippe nullum debitum habent: existentes verò in Inferno, seu damnatæ, incapaces sunt cuiuslibet liberalis remissionis, tum ob carentiam gratiæ, tum ob peccatum mortale, in quo perseuerant. Deinde in Limbo existentes, quales sunt decedentes cum solo originali, incapaces indulgentiæ sunt; tum ob defectum gratiæ, tum, quia debitum personale non habent per indulgentiam remittendum. Quòd si aliquo veniali affecti sint, adhuc incapaces sunt Indulgentiæ suscipiendæ ob gratiæ defectum: & quia nunquam pœna peccato debita remittitur, quin prius culpa remissa sit. Restat ergo, vt solùm animabus Purgatorij Indulgentiæ concedi possint.

7. Sed an omnibus in Purgatorio existentibus, difficultate non caret: eò quod indulgentiarum concessio defunctis facta non sit actus iurisdictionis in defunctos, sed solùm in Christi thesaurum dispensandum. Potest ergo Pontifex quibusvis defunctis satisfactione indigentibus applicare aut vnde constat illius potestatem ad solos defunctos charactere baptismali insignitos restringi? Quapropter Nauarr. *de indulgent. notab. 31. in fine.* Henriq. *lib. 7. cap. 18. n. 3.* Benzon. *lib. 7. de Iubil. cap. 15. dub. 28. assert. 6.* existimant, omnibus defunctis in Purgatorio existentibus, siue fuerint baptizati, siue non, posse Pontificem indulgentias applicare.

Cæterùm, etsi resolutio huius difficultatis incerta sit, verosimilius censeo, solùm defunctis baptizatis indulgentiam concedi posse, eò quod thesaurus satisfactionum Christi, & Sanctorum relictus est Petro dispensandus in commodum fidelium, vtpote bonum Ecclesiæ: ergo qui nunquam Ecclesiæ portas intrarunt, illius participes esse non debent. Neque verisimile est, Pontificem eos defunctos à pœna soluere, quos viuos absoluere non poterat. Præterea communiter Doctores docent, vt vidimus *tract. de Sacrificio Missæ*, Missæ Sacrificium ex opere operato non habere effectum, nisi in his, qui Baptismi charactere fuerint insigniti: ergo neque indulgentia illum habere debet, quippe ex opere operato suum effectum producit. Atque ita docent Suar. *disp. 53. sect. vlt. num. 8.* Coninch. *disp. 12. dub. 10. concl. 5.* Layman *lib. 5. sum. tract. 7. cap. 8. num. 3.* Bonac. *disp. 6. quæst. 1. p. 5. num. 2.* vbi catechumenis viuis negat indulgentias applicari posse, etiam per modum suffragij: & licèt promiserit sententiam suam circa defunctos exprimere, illius oblitus fuit *pun. 6.*

8. Superest dicendum de conditionibus requisitis, vt prædicta applicatio indulgentiarum pro defunctis effectum habeat. Et in primis ex parte concedentis manifestum est, requiri potestatem, quæ solùm in Pontifice residet; in aliis verò Prælatis ex illius tantùm delegatione, quę rarò fieri solet. Præterea adesse debet causa legitima, & proportionata cōcessioni: quia thesaurum Ecclesiæ non applicat Pontifex animabus Purgatorij, vt Dominus, sed vt dispensator, qui vt sit fidelis, & prudens, concessionem proportionatæ debet causæ. Denique est necessarium, vt in forma concessionis defuncti exprimantur, aliàs non censebitur indulgentia pro defunctis concessa: valet enim tantum quantum sonat, & illis solis, pro quibus Pontifex suam intentionem declarat), quam tamen non censetur declarare ex eo solum, quòd omnibus fidelibus indulgentiam concesserit. Sub nomine enim fidelium absolutè prolato viui tantùm intelliguntur. Quapropter si ad defunctos extendere indulgentiam velit, illos debet necessariò exprimere, vti ex communi sententia docet Suar. *disp. 53. sect. 1. in fine. n. 7.* Bonac. *disp. 6. q. 1. p. 6. n. 7.*

9. Ex parte verò lucrantis indulgentiam, certum est requiri, vt opus iniunctum exequatur: quia sub ea conditione indulgentia conceditur; debet tamen illud exequi intentione saltem virtuali, vt indulgentia applicetur defuncto. Tum quia in illius fauorem fit. Tum quia est quædam defuncto donatio, & ad illius indulgentiæ consecutionem requisita designatio. Applicare autem illud opus defuncto, quatenus ab operante satisfactorium est, regulariter non requiritur: quia indulgentia non conceditur in virtute satisfactionis operis iniuncti, sed in virtute satisfactionum Christi, & Sanctorū, ad quorum applicationem opus iniunctum, vt quid pium, & in cultum Dei cedens exigitur. Ab hac doctrina excipit rectè Suarez *disp. 53. sect. 4. num. 3.* Sacrificium Missæ, eò quod effectum habeat ex opere operato: hoc autem, cùm requisitum est pro concessione indulgentiæ facienda defuncto, ipsi defuncto applicari debet, sed non semper; sed quando in concessione dicitur. *Qui pro defuncto Missam dixerit, aut obtulerit, liberet eius animam à Purgatorio.* Secùs verò, si non additum fuerit illud verbum, *pro defuncto.*

10. Insuper requirunt aliqui Doctores, obtinentem indulgentiam pro defunctis, debere esse in statu gratiæ tempore, quo perficitur opus, & indulgentia defuncto communicatur. Sic Emman. Sà *verbo, indulgentia. num. 2.* Excipit tamen, nisi opus fuerit nomine Ecclesiæ factum, vt Missæ sacrificium. Sed immeritò hanc expostulat conditionem: gratia namque vt in superioribus dictum est, non requiritur, vt principium operis iniuncti: quia esto, nec satisfactorium sit, nec meritorium, aptum esse potest ad indulgentiæ consecutionem, sed requiritur, vt obicem tollat, & subiectum disponat indulgentiæ suscipiendæ: at viuus, qui indulgentiam pro defuncto obtinet, exequendo opus iniunctum, indulgentiam non suscipit, sed conditionem pro consecutione indulgentiæ exequitur: ergo status gratiæ non est in illo necessariò requisitus. Atque ita docet Gabr. *in addit. ad lect. 57. in canon.* Suar. *disp. 53. sect. 4. num. 6.* Coninch. *disp. 12. dub. 6. & 11.* Laym. *lib. 5. sum. tr. 7. cap. 6. num. 1.* Rodrig. *t. 2. qq. regular. quæst. 96. art. 4.* Tolet. *libr. 6. cap. 26.* & pluribus alijs relatus Bonacin. *disput. 6. quæst. 1. p. 6. num. 11.*

11. Ex parte defuncti aliqui plures conditiones inutiliter requirunt: quippe sola gratia ipsis inhærens, & ab eis inseparabilis sufficit: ea enim redduntur apti, vt Deus satisfactionem in eorum fauorem oblatam acceptet, & pœnam quam subire debebant remittat. Primò igitur Henriqu. *quodlib. 11. quæst. 16.* Caiet. *tract. 16. de indulgent. quæst. 5. vers. Quoad tertium.* Nauar. *de indulgent. notab. 22. num. 42.* existimant, defunctum, qui in hac vita existens neglegens fuit pro defunctis orare, & indulgentias lucrari, & pro suis peccatis satisfacere, indignum esse, cui indulgentiæ applicentur. Cui sententiæ non leuiter fauet August. relatus in cap. *non æstimemus. 13. quæst. 2.* ibi: *Quamuis non pro quibus fiunt, omnibus prosint, sed his tantum, quibus dum viuunt comparatur, vt prosint.* Et Gregor. *lib. 4. Dial. 39.* dicens *Hoc tamen sciendum est, quia illic saltem de minimis nihil purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus, vt illic obtineat, promereatur. At certè, qui fit negligens fuit in obtinendis indulgentijs, satisfactione pro peccatis exsoluenda, & oratione pro defunctis fundenda, nec comparauit, nec promeritus fuit, vt orationes fidelium, & indulgentia illi prosint.* Ergo. Nihilominus alii Doctores, Henriqu. *libr. 7. cap. 8. num. 3.* Suar. *disp. 53. sect. 4. num. 9.* Valent. *disput. 7. quæst. 20 punct. 5. in fine.* Coninch. *disp. 12. dub. 11.* Layman *tract. 7. cap. 7. num. 4. in fine.* prædictam cōditionem omnino reijciunt: & meritò, quippe ad indulgentiæ applicationem solùm requiritur ex parte eius, cui est applicanda, ne ponat obicem: quia est quædam liberalis donatio, & pœnarum remissio. At eo ipso quo caret peccato, non ponit obicem. Ergo negligentia præcedens obstare non potest, quandoquidem peccatum mortale non constituit. Quòd si de facto mortale fuit, per pœnitentiam deletum est. Neque contrarium docuerunt August. & Gregor. sed affirmant non prodesse orationes, & sacrificia eis, qui in vita consequendā gratiam non compararunt, vt prosint: de hac verò negligentia in satisfaciendo nec verbum locuti sunt.

Præterea alij expostulant, vt animæ defunctorum, quibus indulgentiæ applicantur, eas acceptent: quia est quædam donatio in eorum fauorem facta. Sed hæc sententia, si de expressa acceptatione loquatur, falsa est: redderet enim indul-

gentias defunctorum omnino incertas, cùm incertum sit, an defuncti orationes viuorum, & indulgentiarum applicationes agnoscant. Si verò de acceptatione generali, & habituali loquatur, sustineri potest: quia omnes defuncti in Purgatorio existentes hanc habent voluntatem, vt sibi applicentur, quæ necessaria fuerint, vt à tam graui pœna liberentur. Aliàs nec suffragia viuorum illis prodesse possent. Adde neque hæc generalis voluntas in rigore requiritur: quia satisfactio Christi, quę per indulgentiam applicatur, non ipsis defunctis offertur, vt ipsi teneantur acceptare, sed offertur Deo, qui eam acceptans pœnam alioquin defunctis sustinendam remittit: ad quam remissionem opus non est, quod ipsi defuncti concurrant.

PVNCT. XI.

De cessatione Indulgentiæ.

1. *Indulgentia pro limitato tempore concessa, illo finito, cessat.*
2. *Per reuocationem cessare potest, & qualiter facienda sit, vt habeat effectum.*
3. *Qualiter destructo loco indulgentia localis cesset.*
4. *Præter prædictos modos, nullus alius est, quo propriè indulgentia cesset.*

1. QVæ diximus *tract. 3. de legibus, disput. 4. à punct. 14.* de cessatione priuilegij huic instituto deseruire possunt, cùm indulgentia quoddam priuilegium sit à principe concessum.

Tripliciter tantùm modo inuenio indulgentiam cessare posse. Primò, si temporalis sit, seu pro limitato tempore concessa; nam eo finito indulgentia cessat: quia extendi non potest vltra intentionem concedentis. Et idem est, si sub aliqua conditione esset indulgentia concessa, & illa conditio cessaret, arg. text. in cap. *Cum Capella de priuileg.* cap *Super literas. de rescript.* & tradit Bonacb. *q. 56 de indulg. propositi. 4.* Nauarr. *notab. 3. n. 25.* Suar. *disp. 57 sect. 2. n. 2.* Coninch. *disp. 12. dub. vlt.* in hac parte est aliqua difficultas.

2. Secundò cessare potest per reuocationem factam ab eo, qui concessit, vel illius successore, vel superiore: quia indulgentia, sicut pendet in fieri à voluntate concedentis, ita in conseruari, colligitur que manifestè, tum ex Extrauag *Quemadmodum, de pœnitent. & remiss.* & Clem. *Dudum. §. Nos autem de sepultur.* tum ex vsu frequenti Ecclesiæ passim indulgentias reuocante. Neque ad hanc reuocationem, vt valida sit, requiritur specialis causa; vt verò licitè fiat, præter honestatem finis, qui in omni actione interuenire debet, regulariter aliqua causa adesse debet, quæ specialem Dei cultum, vel Ecclesiæ bonum, vel maiorem fidelium fructum respiciat, aliàs Pastor Ecclesiæ non videbitur satis prudenter se gerere, & iuxta sui muneris obligationem, & secundum quod exigit natura beneficij à se facti, quod decet esse mansurum, reg. *decet. de regul. iuris, in 6* seu ratisque & inconsultè næ argui poterit. Reuocatio autem non habet effectum, quousque in notitiam illorum perueniat, in quorum fauorem indulgentia concessa est: quia sic præsumitur esse reuocantis voluntas, ne requisita opera ad indulgentiam præstent, & illius fructu fraudentur, vt docet Syluest *verbo, indulgentia, num. 17.* Sà *num. 9.* Suar. *disp. 57 sect 2 num. 8 & 9.* Bonac. alios referens *disp. 6. quæst 1. p. vlt num. 8.*

3. Tertiò, cessat indulgentia per destructionem loci, in cuius fauorem concessa hominibus est: quia nequeunt eam lucrari, nisi eo in loco, estque loco accessoria. Si verò in eodem loco iterùm reædificetur, maximè si post destructionem non longum tempus instaurationis intercessit, eadē indulgētia resurgit, quæ tempore destructionis suspensa erat: quia eadem Ecclesia moraliter censetur, quando sub spe reædificationis destructa fuit, vti docet ex communi sententia Bonac. *disput. 6. quæst. 1. p. vlt. num. 4.* Suar. *disput. 52. sect. 1. num. 8. & 9.* Excipe tamen, nisi in pœnam delinquentium Ecclesia destruatur: quia eo casu non suspenduntur priuilegia, sed omnino pereunt, nouaque concessione indigent, vti dixit Innocent. *in cap. 2 de noui operis nunciat.* quem refert Glos. *in reg. priuilegium de reg iuris, in 6.* & tradit Laym *l. 5. sum. tr. 7. cap. 1 n. 5.* At si Ecclesia, siue authoritate Superioris, siue de facto destructa in alium locum, sub eodem titulo, & Patrono transferatur ædificanda, communis sententia docet, teste Innocent. & Laym. *suprà*, & Ludouic. Bonon. *tract. de indulg. n. 79.* omnia Priuilegia, atque adeò indulgentias transferri. Quod verissimum credo, quando non ratione situs & loci, sed ratione oppidi, religionis, vel Patroni tali Ecclesiæ priuilegia concessa sint, vt benè notauit Suar. *dicta disp 52. de indulgent. sect 1. num. 9. & lib. 8. de legib. c. 5. in fin.*

4. Præter hos modos, nullus alius est, quo indulgentię concessio propriè cesset, vt bene expendit Suar. *disp. 52. sect. 2.* Vnde indulgentia absolutè concessa non perit morte concedentis: quia est gratia, ex textu in cap. *Super gratia. de officio delegat. in 6.* Et quia est beneficium Principis, quod decet esse mansurum, teste Bonifac. *in cap. Decet. 15. de reg. iuris. in 6.* vbi Gloss. *verbo, Decet,* & *c. fin de officio delegat. in 6. verbo, spirare,* & tradit Nauarr. *notab. 31. n. 25 cap. Placuit. de pœnit. dist. 6. n. 161.* Cordub. *lib. 5 de indulgent. quæst. 36. propositi. 1.* Suar. *dicta sect. 2. n. 2.* Et hæc locum habent non solum in indulgentiis concessis à Pontifice, sed etiam ab Episcopo, vel Archiepiscopo, quinimò à Legato, eius officio finito, argum. cap vlt. *de officio Legati*, & tradit *ibi* Glossa. Horum enim potestas in indulgentiis concedendis non est quoad durationem, sed solùm quoad quantitatem à iure restricta: & tradit Nauarr. *dicto cap. Placuit num. 164.* Suarez *sect. 2. num. 4.* Gonzales *ad reg. 8. Cancell. Gloss. 12. num. 38.*

Neque etiam cessat Indulgentia, ex eo, quod eidem loco similis concessa fuerit, nulla in impetratione mentione prioris facta: quia ob hunc defectum posterior concessio nullius est valoris, *iuxta reg. 57. Cancellaria.* At prior concessio salua perseuerat, vt bene Suar. *n. 2*

Neque item cessare potest renunciatione; quia nemo renunciare potest, quod suum non est: Indulgentia enim, antequàm de facto obtineatur, non est lucrantis, sed concedentis, à cuius voluntate pendet; ideóque poterit quilibet renunciare eius consecutionem, non tamen potestatem lucrandi.

Denique neque ex cessatione causæ cessat indulgentia, si causa à principio proportionata fuit concessioni: quia indulgentiæ duratio non pendet ex duratione causæ; sed propter causam temporalem indulgentia perpetua concedi potest, sicuti indulgentia vnius anni concedi ut ob dedicationem Ecclesiæ, quæ vno die finitur: quæ omnia latè pertractata sunt *dicto loco de priuilegiis.*

PVNCTVM XII.

De Iubileo Romano, Compostellano, & extraordinario.

§. I.

De natura, & origine Iubilei: & explicatur Romanus Iubileus.

1. *Expenditur nomen Iubilei.*
2. *Iubilei vsus est antiquissimus.*
3. *Quæ sit differentia Iubilei ab indulgentia.*
4. *Qualiter Romanus Iubileus concessus sit.*
5. *Quæ continentur in prædicto iubileo.*
6. *Quod sit opus iniunctum ad huius iubilei consecutionem.*
7. *Indulgentia plenaria suspenduntur virtute huius Iubilei.*
8. *Non suspenduntur indulgentia plenaria, & Iubileus Compostellanus.*
9. *Item, neque facultates, quæ ratione quærenda indulgentia conceduntur.*
10. *Indulgentia, & facultates Bulla Cruciata non suspenduntur, esto aliqui oppositum sentiant.*
11. *Neque suspenduntur facultates absoluendi, & dispensandi Religiosis concessa.*
12. *Aliqui censent, sic suspendi prædictas Indulgentias, & facultates, vt indigeant noua concessione.*
13. *Verius est, solo durante anno iubilei suspendi, & absque noua concessione rursus obtineri eo anno transacto.*
14. *Fit satis rationi opposita.*

1. IVbileus, vel, vt aliis placet, Iobeleus, significauit Hebræis annum quinquagesimum remissionis, iuxta text. *Numer. vlt.* & *Leuit. 25. & 27.* illo enim anno donabantur seruis libertas, relaxabantur debita, prædia diuendita ad antiquos possessores reuertebantur, exules in patriam, & pristinam libertatem redibant, vt habetur *Leuit. 25.* Hinc ergo hæc vox Iobele translata est ad tempus gratiæ significandum, vt constat ex Isaiæ *cap. 61. n. 2.* iuncto Lucæ *4. n. 18.* Deinde deriuata est ad significandam remissionem, quæ primùm anno centesimo, postmodum quinquagesimo, deinde vigesimoquinto concessa est visitantibus Romæ Limina Apostolorum Petri, & Pauli: & ex hac significatione omnibus aliis plenariis remissionibus Iubilei vox applicatur.

2. Vsus Iubilei ita est antiquus, vt initium illius non agnoscatur: quapropter non improbabiliter Henriq. *lib. de indulgent. cap. 15 num. 6.* Nauarr. *notab 26 n. 1.* existimant à tempore Apostolorum Petri, & Pauli incepisse. Qui autem fuerit Pontifex primus, qui authenticè, & scriptis concesserit Iubileum, incertum est. Bonifac namque VIII. qui floruit anno 1294. Iubileum centesimum renouauit, vt colligitur satis ex Extrauag. *Antiquorum de pœnitent. & remissionib.* vt notat Nauarr. *notab. 7. n. 4.* Caiet. *tract. 15 cap.* quibus relatis H...

lib. 7. cap. 4. litt. H. Ideoque ante Bonifac. conceſſus erat. Et licèt Nauarr. *notab. 4. num. 1.* & *notab. 7. num. 4.* quem aliqui recentiores ſequuntur, affirmet, eſto, Bonifac. VIII. non fuerit primus, qui iubileum conceſſerit, fuiſſe tamen primum, qui iubileum ſcriptis mandauerit, verum non eſt: quia Alexand. III. qui floruit anno 1162. ferè centum, & viginti annos ante Bonifac. Bullam expediuit, in qua Eccleſiæ Compoſtellanæ concedit iubileum inſtar Romani, refértque Calixtum II. Eugenium, & Anaſtaſium Pontifices idem conceſſiſſe.

3. Differentia autem inter iubileum & indulgentiam ea eſt, teſte communi ſententia, vt iubileus, vltra indulgentiam plenariam, aliquas facultates contineat, tum abſoluendi à reſeruatis, tum diſpenſandi vota, relaxandique iuramenta, & ſimilia, ſicuti tradit Nauarr. *notab. 8. &* 10. Cordub. *qu.* 11. Suar. *diſput.* 50 *ſect. 4. num.* 8. Quapropter publicantes indulgentias cautè procedere debent, ne ſub nomine iubilei indulgentiam plenariam publicent: erunt enim occaſio, vt fideles credant, verum iubileum cum facultate abſoluendi à reſeruatis eſſe conceſſum, cùm tamen non ſit, vt benè notauit Suarez *dicta ſect.* 4. *n.* 8.

4. Romanum igitur iubileum centeſimo quoque anno conceſſit Bonifac VIII. *in Extrauag. Antiquorum. de pœnitent. & remiſſ.* Sed Clemens VI. *in Extrauag. Vnigenitus. eodem tit.* ad quinquagenarium reduxit. Quam formam approbarunt Vrban. VI. Martin. V. & Nicol. V. Poſtmodum Paul II. quem ſequutus eſt Sixtus IV. *in Extrauag. Quemadmodum. de pœnitent. & remiſſionib.* reduxit ad annum 25. ſicque reliqui Pontifices confirmarunt, ſpecialiter Gregor. XIII. *in ſua Conſtitutione* 10. quæ incipit, *Dominus, ac Redemptor noſter.* quámque ad verbum refert, & latè expendit Nauarr. *notab.* 32. *& ſeqq.* Congruentiæ autem harum reductionum, & mutationum videri poſſunt *in suprad. Extrauag. Antiquorum. Vnigenitus.* & *Quemadmodum.* & ex Gloſſ. *ibi.*

5. Fauor, qui in prædicto iubileo continetur, eſt indulgentia pleniſſima omnium peccatorum, facultas verò abſoluendi à reſeruatis, commutandi vota, & componendi ſuper malè ablatis incertis illicitóve contractu acquiſitis, etſi expreſsè in ſupradictis Bullis non habeatur, colligitur tamen ſatis ex ſuſpenſione, quæ habetur in Extrauag. *Quemadmodum.* vbi ſuſpenduntur facultates commutandi vota, aut ſuper eis diſpenſandi necnon ſuper iniquè ablatis componendi, aut ea quomodolibet remittendi, itémque deputandi Confeſſores cum poteſtate abſoluendi à reſeruatis, quæ certè non ſuſpenderentur, niſi per iubileum conceſſæ eſſent, & illius conſecutioni obſtarent. Idque probat praxis, & vſus Romanæ Eccleſiæ. Opus autem, quod iniungitur, vt neceſſaria conditio pro iubileo conſequendo, eſt viſitatio Baſilicæ Apoſtolorum, non vtcunque, ſed per triginta dies, ſiue continuos, ſiue interpolatos, ſi Romani, ſeu incolæ fuerint: ſi autem forenſes, ſeu peregrini, per quindecim dies. Cauetur tamen in ſupradictis Bullis, & eſt fauor ſpecialis, non impediri ab huius iubilei conſecutione, qui poſt iter inceptum impeditus fuerit Romam adire, vel in ea exiſtens Eccleſiam Apoſtolorum viſitare. Tandem, ne fideles ab hac tanta gratia conſequenda detineantur, omnes aliæ indulgentiæ, & facultates, quæ conſecutionem huius iubilei retardare poſſunt, ſuſpenduntur.

Circa fauorem in prædicto iubileo conceſſum, nihil occurrit notandum. Nam ex dictis *in hoc tract.* conſtat, qualiter indulgentia pleniſſima omnium peccatorum remiſſionem contineat. Qualiter verò poteſtas commutandi vota, aut ſuper eis diſpenſandi, componendi malè ablata, abſoluendi à reſeruatis intelligatur, ex vſu, & conſuetudine Romanæ Curiæ petendum eſt.

6. Opus verò, quod iniungitur eſt, vt Romani, ſeu incolæ Baſilicas Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Sancti Ioannis Lateranenſis, & Sanctæ Mariæ maioris Eccleſias ſemel in die per triginta dies continuos, ſiue interpolatos deuotè, & reuerenter viſitent, ac pro ipſorum, totiúſque populi Chriſtiani ſalute pias ad Deum preces fundant. Formam precum non determinat Pontifex: ideóque cuiuſuis voluntati, & deuotioni remittitur. Si verò fuerint forenſes, & peregrini per quindecim dies. Sic expreſſit Gregor. XIII. *in ſua Bulla.* Ex quibus conſtat, ampliùs à Gregor. requiſitum eſſe, quàm fuit requiſitum à Bonifac. VIII. Clement. VI. & Sixto IV. Etenim ab iis ſola viſitatio Baſilicæ Apoſtolorum requiſita erat: at à Gregorio addita fuit viſitatio Eccleſiæ S. Ioannis, & S. Mariæ; & inſuper, vt in ſingulis preces piæ ad Dominum effundantur, non vtcunque, ſed ad minus ſemel in die. Quapropter huic obligationi non ſatisfaceret, qui vnam ex illis Eccleſiis aliquo die viſitandam omitteret, tametſi ſequenti die eam bis viſitaret, vt rectè Nauarr. *notab.* 32. *num.* 41. Nomine, *Romani*, non debent intelligi, qui à Roma originem, & ortum habent: neque incolæ intelligendi ſunt, qui domicilium propriè Romæ obtinent, ſed illi veniunt intelligendi, qui ad longum tempus, ſcilicet, per annum, ſiue certum, ſiue incertum, Romæ commorantur, eſto, animum non habeant ibi perpetuò manendi, ſed potiùs voluntatem habeant recedendi. E contra verò forenſes, ſeu peregrini cenſendi ſunt, qui, eſto, à Roma originarij ſint, ibi habitant ad breue tempus inſufficiens ſanè, vt prudentis arbitrio habitatores dicantur ibique conueniantur. Igitur Romani verè pœnitentes, & confeſſi per triginta dies continuos, ſiue interpolatos viſitantes prædictas quatuor Eccleſias ſemel in die, & aduenæ, ſeu peregrini per quindecim, pleniſſimam indulgentiam conſequuntur. Quòd ſi iterum, & iterum hoc opus iniunctum repetierint, toties eandem indulgentiam conſequentur, vt *ex ſupradictis* euidentiſſimè conſtat, & optimè probat Nauarr. *notab.* 32. *n.* 46.

7. Circa ſuſpenſionem indulgentiarum, & facultatum, aduerte, non quaſlibet indulgentias, ſed ſolùm plenarias, etiam ad inſtar iubilei conceſſas à Sede Apoſtolica, vel illius authoritate ſuſpendi, vt conſtat ex Extrauag. *Quemadmodum* & ex Bulla Gregor. XIII. quæ incipit, *Quoniam ſancti iubilei.* quam ad verbum refert Nauarr. *notab.* 33. *de indulgent.* Et licèt ex Extrauag. *Quemadmodum.* Indulgentiæ plenariæ ſingularibus perſonis conceſſæ, ſuſpenſæ non erant: at ex Bulla Gregorij omnes ſuſpenduntur: inquit enim: *Nos pro conſequenda eo anno indulgentia, quæ dictis litteris expreſſa eſt, multorum Romanorum Pontificum morem ſequuti, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſuſpendimus ad noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum omnes, & quaſcunque indulgentias plenarias, etiam ad inſtar iubilei, & earum cauſa facultates, conceſſiones, & indulta quæcunque à nobis, & dicta Sede, eiúſque authoritate quibuſcunque Eccleſiis, & Monaſteriis vtriuſque ſexus, ac Conuentibus, Domibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & piis locis, necnon Ordinibus, etiam Mendicantium, ac Militarium, necnon Confraternitatibus, & Vniuerſitatibus, earúmque, & aliis cuiuſque dignitatis, gradus, & conditionis, perſonis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus, per vniuerſum orbem conſtitutis, etiam per modum communicationis, extenſionis, & aliàs quomodocunque perpetuò, vel ad tempus, quibuſuis modis, & ex quibuſuis cauſis conceſſas, & conceſſa quibuſcunque illa ſint concepta formulis, ac reſtitutionibus, reuocationibus mentis, atteſtationibus, aliiſque clauſulis, & decretis communita. Decernentes interim illa, & litteras deſuper confectas nulli prorſus ſuffragari debere, necnon irritum, & inane quidquid ſecus per quoſcunque contigerit attentari: Indulgentiis Baſilicarum, & aliarum Eccleſiarum vrbis nihilominùs in ſuo robore duraturis.* Præcipiturque, ne aliæ indulgentiæ *interim* publicentur, aut in vſum demandentur, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, *non obſtante,* &c. Efficitur ergo omnes indulgentias plenarias, præter eas, quæ Romæ obtinentur, ſuſpendi; omnes, inquam, indulgentias plenarias in fauorem viuorum conceſſas: nam hæ obſtare poſſunt iubilei conceſſioni. Secùs verò indulgentias plenarias, quæ per modum ſuffragij defunctis applicari poſſint: quia harum conſecutio iubilei conſecutionem non retardat, vti notauit Laymann. *libr. 5. ſumm. tractat. 7. capit. vltim. in princ.*

8. Ab hac tamen exceptione generali excipitur indulgentia plenaria, & iubileus Compoſtellanus ex Breui quodam Sixti V. dato Romæ 15. April. anno 1589. qui in Eccleſia Compoſtellana habetur, in quo inquit Pontifex, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium, declaramus ſuſpenſionem per prædictum Gregorium ratione anni Iubilei factam, à fine dicti anni expiraſſe, & aliquod prædictis indulgentiis veſtræ Eccleſiæ iuxta formam Concilij Tridentini conceſſis non generaſſe impedimentum: & propterea Chriſti fideles eandem Eccleſiam piè, & deuotè viſitantes illis omnibus perpetuò frui, & gaudere potuiſſe in omnibus, & per omnia, prout ante dictam ſuſpenſionem ex conceſſionibus prædictorum prædeceſſorum, vt præfertur, frui, & gaudere poterant, & prout vſi, & gauiſi fuerunt, non obſtante ſuſpenſione prædicta exteriſque contrariis quibuſcunque, &c.

9. Præterea ſuſpenduntur omnes facultates, & indulta quæcunque cauſa indulgentiæ plenariæ quærendæ conceſſa, qualia reputantur illa tantùm, quorum fit mentio in Extrauagant. *Quemadmodum,* ſcilicet, facultas eligendi Confeſſarium cum poteſtate abſoluendi à reſeruatis, cenſuris, & aliis pœnis, commutandi vota, vel in eis diſpenſandi, remittendi, ſeu componendi malè ablata: hæc enim frequenter concedi ſolent gratia conſequendi iubileum, & moraliter neceſſaria ſunt illius commodæ conſecutioni. Quapropter facultates eligendi Confeſſorem, abſque illa qualitate abſoluendi à reſeruatis, non ſuſpenduntur, neque item, quæ habentur cum illa qualitate, modò non ſint à Pontifice, vel eius authoritate conceſſæ, ſed conceſſæ ſint Epiſcopis, aliiſque Prælatis authoritate ordinaria vtentibus. Deinde facultates remittendi, vel componendi incerta, ſi malè ablata non ſint, nec denique aliæ facultates, & indulta edendi oua, & lacticinia tempore Quadrageſimæ, celebrandi in altari portatili extra Eccleſiam, vel tempore Interdicti, & ſimilia, vt rectè notauit Nauarrus *notab.* 28. *per totum.*

10. Sed, an ex ſupradicta reuocatione cenſeantur ſuſpenſæ indulgentiæ plenariæ, & facultates commutandi vota, & componendi incerta malè ablata, abſoluendique à reſeruatis in Bulla Cruciatæ conceſſæ, difficultate non caret. Nauarr. *dicto notab.* 28. *num.* 7. credit ſuſpendi. Nam eſto, conceſſa in remunerationem, vel ob cauſam oneroſam, pretióque aliquo inter-

ueniente regulariter tolli non possint, bene tamen causa iusta intercedente, etiam non reddito pretio, vt diximus *tract. de legib. diss. 4. part. vlt.* Sed in præsenti non tollit Pontifex indulgentias, & facultates prædictas, sed suspendit: quod longè minus est. Potest ergo id præstare hac causa iustissima intercedente, scilicet, vt Romanorum iubilæum maiori cum auiditate deuotione, fideliumque concursu obtineatur. Quod autem de facto id præstiterit Pontifex, indicant illa verba generalia: *Omnia indulta quouis modo, quibusque causis, & quomodolibet concessa.* quæ comprehendere videntur concessa per contractum, & in remunerationem. Nihilominus *prædicto pun. vlt. §. 2. n. 3.* pluribus relatis firmaui indulgentias, facultates, & gratias concessas in Bulla Cruciatæ non suspendi anno iubilei Romani, eò quod ad horum suspensionem non videatur sufficere clausula illa generalis, sed necessariò exprimi debeat modus concessionis per contractum, vel remunerationem.

11. Deinde dubitari potest, an facultas absoluendi a reseruatis, & commutandi vota Religiosis concessa virtute huius iubilei suspensa sit? Videtur enim vera pars affirmans, cùm fuit à Sede apostolica personis singularibus concessa, vel concessa Communitati Religiosorum, & reseruatio facta sit omnium facultatum à Sede apostolica concessarum, tum singularibus personis, tum Cōmunitatibus, tum locis piis. Nihilominùs contrarium est dicendum ex praxi, consuetudineq; recepta: quippe hæc facultas esto singulis Religiosis concedatur, conceditur tamen in fauorem totius Religionis, & in maximum Ecclesiæ bonum. Non igitur censeri debet reuocata ex clausula generali, nisi illius facta fuerit expressa mentio. Atque ita docet Henriq *l. 7 c. 28 n. 7. & c. 21. n. 3. in commento, lit. R.* Sa[illegible] cli. *l. 4. de voto, c. 54. in fine,* & probabile reputat Nauarr. *de indulg. notab. 28 in fine.*

12. Porrò existimat Nauarr. *d. notab. 28. à n. 27. & notab. 33 in fine.* Zerola *verbo, Annus sanctus. §. Ad 3.* Rodriq. *in explicat. Cruciata. §. 10. dub. 6.* indulgentias plenarias, & facultates anno iubilei suspensas, indigere noua confirmatione, vt transacto anno iubilei prosint. Mouentur satis efficaci ratione: quia, vt constat ex suprad. Extrauag. *Quemadmodum.* & ex Bulla Gregor. XIII. suspensio fit ad beneplacitum Pontificis: ergo quousque ipse Pontifex moriatur, vel voluntatem mutet, suspensio perseuerat. Neque obstat dicere, finito anno cessare causam suspensionis, quæ fuit, ne fideles retraherentur à Romana peregrinatione, scientes alias indulgentias plenarias absque illo labore consequi posse: quia suspensio, & reuocatio indulgentiarum non pendet in conseruari a perseuerantia finis, sed ob finem breui tempore transeuntem, potest reuocatio esse perpetua: sicuti de indulgentiarum concessione diximus. Præterquàm quod perseuerat finis, etiam finito anno iubilei. Nam, si scirent fideles, eo anno finito posse statim plures indulgentias plenarias consequi, spe illarum consequendarum abstinerent à consequendo Romano iubileo difficili, & laborioso.

13. Cæterùm verius est, non solùm iure nouo spectato, sed etiam antiquo, solo durante anno iubilei indulgētias, & facultates suspendi. Sic docet Laym. *lib. 5 sum. tr. 7 cap. 8 n. 2.* Moueor ex praxi, vsuque recepto publicandi indulgentias finito anno, absque vlla Pontificis renouatione, quod tamen nullatenus facerent viri alioquin religiosi, & docti, si crederent, suspensionem perseuerare. Et quidem si spectemus Bullam vltimam suspensionis, quam Vrban. VIII. anno 1625. edidit, res videtur indubitata, cum expressè dixerit *durante eo anno.* At, si spectemus Bullā Greg. & Extrauag. *Quemadmodn.* esto difficilius appareat finiri suspensionem anno finito: at satis probabiliter id coniectare possumus ex eo, quod Sixtus IV qui fuit author huius suspensionis, in Extrauag. *Etsi Dominici.* edita ab ipso quinque annis post suspensionem factam, supponit plurimos, tum singulares personas, tum Communitates habere facultates absoluendi à reseruatis, illisque vti, & indulgentias plenarias quærendi: siquidem eas facultates restringit: quod fieri non posset, si omnes indulgentiæ & facultates à Sacro, Sedeque apostolica concessæ suspensæ perpetuo fuissent. Item Gregor. XIII. præcipiens, ne aliæ indulgentiæ publicentur, aut in vsum demandentur, addidit aduerbium, *interim*, quod manifestè indicat prohibitionem solo anno iubilei durare, illoque transacto finiri, posseque indulgentias, sicut ante ipsum annum iubilei, publicari.

14. Neque ratio contraria viget: nam esto, beneplacitum absolutè sumptum duret vsque ad mortem, vel illius reuocationem, secùs est de beneplacito, quod ad limitatum tempus restringitur, quale præsumitur *ex supradictis* præsens: præstant enim illa verba hunc sensum: Suspendimus omnes indulgentias, facultates, & indulta, durante hoc anno, ad nostrum beneplacitum, ne, inquam, absque beneplacito nostro vti illa facultate aliquis possit, neque vllam indulgentiam obtinere. Quod tamen beneplacitum aliquando solet Pontifex habere, sicut habuit Vrbanus VIII. anno 1625. erga Societatis IESV Religiosos in articulo mortis constitutos, quibus illo anno iubilei permisit indulgentiam plenariam obtinere iuxta suæ Religionis priuilegia.

§. II.

Compostellanus Iubileus explicatur.

1. *Statuitur forma concessionis huius iubilei.*
2. *Commorantes Compostellæ, sicuti aduenæ, obtinere iubileum possunt.*
3. *Cum festum S. Iacobi incidit in Dominicam, & iubileus toto anno durat, non tenentur illa per triginta dies visitare Ecclesiam, vt indulgentiam obtineant, sed semel tantum sufficit.*
4. *Qui non visitant Ecclesiam D. Iacobi, non obtinent indulgentiam.*
5. *Iubileus Compostellanus non suspendit, sicut Romanus, gratias, & facultates.*
6. *Pluries eodem anno obtineri potest hic Iubileus.*
7. *Potestas absoluendi à reseruatis extenditur ad reseruata Episcopis, & religionum Prælatis, nisi noua concessione limitata fuerit.*
8. *Negant aliqui extendi ad contenta in Bulla Cœnæ.*
9. *Verius videtur oppositum.*
10. *Fit satis oppositæ rationi.*
11. *Virtute huius iubilei non videtur vota commutari posse.*

1. ALexander III Pontifex Maximus anno millesimo sexcētesimo septuagesimo, 7. Kal. Iulij, Bullam expediuit, quæ incipit, *Regis æterni* in qua primum refert, Calixtum II. suū prędecessorem, concessisse omnibus, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus, verè pœnitentibus, & confessis, Ecclesiā S. Iacobi in Cōpostella visitātibus, in anno, in quo festum eiusdem S. Iacobi in Dominica venerit, a vigilia Circumcisionis, & per integrum illum annum, vsque ad diem eiusdem Circumcisionis, & per totum diem in fine illius anni in diebus, quibus magis ei placuerit visitare, vt omnes & singulas illas peccatorum indulgentias, & remissiones, etiam plenarias, quas visitantes Ecclesias, & Basilicas vrbis, & extra vrbem Romæ anno iubilei consequebantur, cum facultate deputandi Confessores, qui ad dictam Ecclesiam pro consequenda indulgentia huiusmodi confluentes, etiam in casibus apostolicæ sedi reseruatis absoluerent, ac etiam eisdem Christi fidelibus in eiusdem S. Iacobi, & translationis corporis sui, ac dedicationis eiusdem Ecclesiæ festiuitatibus Ecclesiam prædictam à primis vesperis vsque ad secundas vesperas, & per totum diem inclusiue deuotè visitantibus annuatim, vt plenariam indulgentiam omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, consequerentur perpetuis futuris temporibus duraturam concessisse. Postmodum ipse Alexander III. inquit: *Nos igitur ad hoc prædecessorum nostrorum sanctæ memoriæ eiusdem Calixti Papæ, ac Eugenij, & Anastasij vestigijs inhærentes, ad gloriam omnipotentis Dei, totiusque religionis Christianæ augmentum, qua ipsum gloriosum Apostolum ad eius Ecclesiam Compostellanam huiusmodi deuotionis causa de diuersis mundi partibus, dimissis parentibus, amicis, liberis, patria, ac aliis temporalibus bonis, per mare, terramque continuè confluunt, in numero copioso, quique animarum salutem supremis desideramus affectibus, & dignis, volumus honoribus frequentari, & vt ipsi Christi fideles in eadem se recognoscant ecclesia Christi muneribus refectos, de omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, eius authoritate confisi, omnes, & singulas prædictas indulgentias, & iubileum ipsum eodem modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet, etiam se latetur Compostellana Ecclesia pro singulari Beati Iacobi deuotione tenere, anno, videlicet quo, vt præfertur, Festum dicti Apostoli Iacobi in Dominica venerit, & per totum annum integrum, vt præmittitur, nec non in diebus illis, scilicet, Sancti Iacobi, & translationis corporis sui, & dedicationis eiusdem Ecclesiæ plenariam indulgentiam annuatim consequantur visitantes prædictam Ecclesiam, vt præfertur. Authoritate Apostolica, & ex certa scientia approbamus, roboramus, & communimus, ac perpetuæ firmitatis robur tenere in perpetuum decernimus. Et insuper illas de nouo eisdem modo, & forma in omnibus, & per omnia, vt suprà, concessum fuit, concedimus, & indulgemus, & perpetuas volumus futuris temporibus duraturas, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis.*

2. Circa intelligentiam prædicti iubilei aliquot difficultates enodandæ sunt. Prima, an commorantes Compostellæ prædictum iubileum obtinere possint? Rationem dubitandi ingerunt ea verba Alexandri, quibus motus fuit ad hanc indulgentiam concedendam: scilicet quod ex diuersis mundi partibus multi ad visitandum corpus D. Iacobi, deuotionis causa, confluunt, quæ in incolis non videntur procedere. Sed omnino dicendum est æque incolas, ac peregrinos prædictum iubileum obtinere posse, omnibusque commune esse. Tum quia in prædicta Bulla generaliter dictum est: *Omnibus & singulis vtriusque sexus fidelibus.* & paulo inferius: *Et vt ipsi Christi fideles.* Tum quia hic iubileus concessus est ad similitudinem Romani, & eodem modo, & forma. [illegible]

dulgentiarum, & quoad personas, quibus conmunicandæ sunt. Iubileum autem Romanum non solum exteri, sed incolæ obtinere possunt: ergo etiam hoc iubileum. Tum, quia beneficium Principis late debet interpretari, præcipuè cùm nulla adsit causa restrictionis: nam esto, fin's concessionis fuerit peregrinorum concursus; concessio tamen communis, & absoluta fuit: quia augmentum deuotionis in D. Iacobum non solum ex peregrinorum concursu, sed ex incolarum deuota visitatione prouenit. Adde, esse rationi dissonum, vt incolæ priuarentur fructu spirituali, qui peregrinis, de exteris conceditur.

3. Secunda, an anno, quo S. Iacobi festiuitas venerit in Dominica, teneantur Compostellani per triginta dies continuos, vel interpolatos, & exteri peregrini per quindecim, eius Ecclesiam visitare? Et ratio dubij est: quia Alexander. III. concessit eo anno Compostellanæ Ecclesiæ iubileum eo modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet. Sed Romana Ecclesia obligat Romanos visitare Ecclesias per triginta dies, & peregrinos, & forenses per quindecim. Ergo idem in Compostellana Ecclesia fieri debet. Cæterum omninò dicendum est, sufficere, si semel contriti, & confessi Ecclesiam D. Iacobi visitauerint: quia neque Calixtus, neque Alexander illam trigesimam, seu quindecimam visitationem expostularunt, sed solam visitationem, quæ necessariò de vna vice intelligi debet, argum leg. *Bonei §. Hoc sermone. ff. de verbor signific.* vbi sermo simpliciter prolatus de prima vice intelligitur, & vno actu perficitur, & consummatur, vt tradit Curtius Iunior *conf. 132. Sacratissime. col.* . Iason. *conf. 36. In causa mota. col. vlt vers. Ita responsio. lib. 3.* Alexand. *conf. 6. Breuiter in casu præmisso. col. 2. num. 9. lib. 4.* Neque obstat ratio dubitandi: quia illa verba, *eodem modo, & forma*, intelligenda sunt quoad extensionem indulgentiarum, & facultatum, quæ in iubileo Romano conceduntur, vt colligitur manifestè ex illis verbis: *Omnes, & singulas prædictas indulgentias, & iubileum ipsius eisdem modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet*, non verò quoad modum, & formam, quo iubileus Romanus obtineri debet, præcipuè cum ille modus, & forma statutus non fuerit tempore, quo Compostellanum concessum fuit.

4. Hinc fit, peregrinos, qui ad Ecclesiam D. Iacobi visitandam non potuerunt accedere, eo quod in itinere morte præuenti fuerint, & religiosos perpetuam clausuram obseruantes, aliósque in carceribus detentos, nequaquam prædictam indulgentiam obtinere posse: quia non exequuntur opus iniunctum, scilicet, Ecclesiæ D. Iacobi deuotam visitationem. Neque obstat, iubileum Romanum prædictis itinerantibus impeditis concedi: quia id fuit fauor specialiter factus à Clement. VI. *in Extrauag. Vnigenitus.* & ab aliis Pontificibus successoribus, cuius tamen fauoris Alexander III. non meminit, neque eo tempore concessus erat.

5. Secundò fit iubileum Compostellanum nullas alias gratias, aut facultates, tum Communitatibus, tum singularibus personis concessas suspendere: quia hæc suspensio non fuit annexa Romano iubileo, tempore, quo Compostellanus concessus fuit, neque Compostellanus Romano est similis, nisi in indulgentiis, & facultatibus, non in restrictionibus extrinsecis.

6. Tertia an anno iubilei possint, tam incolæ, quàm peregrini, visitantes Ecclesiam, sæpius eundem iubileum obtinere, sæpiusque à reseruatis absolui? Et dicendum est, posse, sicuti diximus de iubileo Romano: quod satis indicauit Alexander dicens, *In diebus, quibus eis placuerit*, Cum enim non dixerit, in die, sed *in diebus*, tacitè significauit, pluribus diebus obtineri indulgentiam posse, & non vno die tantùm, atque adeò sæpius, argum. textus, iuncta Gloss. in leg. *Qui plures. ff. de vulgar.* leg. *Sed restituatur. §. fin ff. de iudic.*

7. Quarta, an potestas eligendi Confessarium, qui à reseruatis Pontifici absoluat, extendatur ad absoluendum à reseruatis Episcopis, & religionum Prælatis? Et omninò dicendum est extendi, nisi specialiter postmodum fuerit prohibitio expedita, quia Alexander III. concedit facultatem eligendi Confessarium, qui absoluat etiam in casibus Sedi apostolicæ reseruatis: ergo in reseruatis aliis Prælatis à fortiori poterit absoluere. Notanda enim est dictio illa, *etiam*, quæ implicatiua est, & ponit casum magis dubitabilem, & minùs dubitabilem supponit, leg. *Etiam. Cod. Si tutores, vel curatores. Clement. Religiosus de præscript. Clement. vnic. §. fin. de supplend. neglig. Prælat.* & *Clement. Nolentes. de hæretic.* & tradit in dicta Clement. Zabarella & Paris. *conf. 36. n. 9. & conf. 65. n.* 8. & *conf. 98. n. 69. volum. 1.* & *conf. 41. num. 5. volum. 4.* Menoch. *de recuperand possess. n 256.* & alij.

8. Quinta, an hæc potestas absoluendi à Pontifici reseruatis, extendatur ad contenta in Bulla Cœnæ? Ratio dubij est: quia huiusmodi casus habent specialem grauitatem, ac reseruationem, ob quam diximus *tract. de fide* non comprehendi sub generali concessione alicui facta absoluendi à reseruatis Sedi apostolicæ, sed requiri specificam, & expressam horum casuum mentionem, vti post alios tradunt Suarez *de censur. disp 7. sect. 5 n 11* Graffis *lib. 4. decis. cap 45. n. 76.* & *cap. 18. n. 2.* Emman. Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruciata, §. 9. n. 64.* Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 10. §. 4 n. 7.* Fernilla *de excommun. 4 p. art. 1. n. 7 ad finem p. uni duty.* Et confirmari efficaciter potest ex Extrauag. *Etsi Domini 1. 1 & 2. de pœnit. & remiss.* vbi expressè dicitur, in generali concessione casuum reseruatorum non intelligi casus Bullæ Cœnæ.

9. Nihilominùs satis probabile existimo, virtute iubilei Compostellani, & à fortiori Romani a casibus Bullæ Cœnæ absolui posse. Moueor, ex eo, quod casus Bullæ Cœnæ multos post annos à concessione iubilei Compostellani fuerunt reseruati. Nā primus, qui in Vaticana Bibliotheca repetitur hos casus reseruasse, fuit Gregor XI. qui floruit circa annum 1370. prout refert Tolet. *lib. 1. instr. Sacerdot. c. 18.* At iubileum Compostellanum concessum fuit ab Alexandro III. & à Calixto, & Anastasio, eius antecessoribus. Quod cum ita celeberrimum fuerit, non est præsumendum, Pontificem restrinxisse. Quod maximè verisimile apparet, cùm omnis lex, statutum, & dispositio semper futuros casus, & non præteritos respiciat, nisi præteritorum speciatem, & expressam faciat mentionem ex textu in leg. *Leges, & constitutiones. Cod. de legib.* ibi: *Leges, & constitutiones futuris certum est dare formam negotiis, non ad facta præterita reuocari, nisi nominatim, & de præterito tempore, & adhuc pendentibus negotiis causa sit.* Idem colligitur ex leg. *Non dubium. Cod. eod. leg. fin. de testament. cap. 2.* & *cap. fin. de constitut.* & tradit Federicus de Senis *con. 233 in princ. n. 2.* Ergo constitutio, & lex disponens, ne sub generali concessione casuum reseruatorum comprehendantur casus Bullæ Cœnæ Domini, intelligi non debet de concessione facta in iubileo Compostellano, quæ prior fuit, cùm illius expressam non fecerit mentionem. Deinde, quia clausula generalis non derogat speciali antecedenti, cuius expressa mentio facta non est, argum. textus in *cap. 2. de dolo, & contumacia.* cap. *Cæterum. de rescript.* & tradit Cardin. Tuscus *litt. P, concl. 752.* Denique non est præsumendum, hanc fieri reseruationem illis, qui tanto labore Ecclesiam D. Iacobi ex remotissimis Orbis partibus visitandam accedunt. Hinc tamen non inferes, posse virtute huius iubilei absolui crimen enim hæresis ita est execrabile, vt nunquam fuerit sub generali concessione casuum reseruatorum contentum, vti tradunt Couarru *in cap. Alma mater. 1. p. §. 11 num. 15.* Nauarr. *cap. 27. num. 275.* Gutier. *lib. 1 cap. 13. num. 26.* Garcia *de benefic. 11. p. cap. 10. num. 109.* Henriq. *lib. 3 cap. 16 num. 2.* & *lib. 7. c. 13. n. 1.* & *lib. 13 cap. 27. num. 5.* Suar. *de censur disp. 7 sect. 5 n. 12.* & alij plures.

10. Ratio dubitandi ex probatione conclusionis soluta est. Ad confirmationem respondeo, Paulum II. & Sixtum IV. *in supradictis Extrauag.* locutos esse de concessionibus à se factis, & in posterum faciendis, vt ex textu constat, ac proinde casus Bullæ Cœnæ in iis non comprehendi. Secùs est de concessione facta ante ipsarum Extrauagantium Constitutionem, expeditionémque Bullæ Cœnæ, qualis est concessio iubilei Compostellani, & Romani.

11. Sexta, an præter potestatem absoluendi à reseruatis, concedat hic iubileus potestatem commutandi vota? Videtur enim concedere: siquidem est instar Romani, in quo conceditur potestas vota omnia commutandi, excepto voto Ierosolymitano, castitatis, & religionis, teste Glossa magna *in Extrauag. Antiquorum prope finem. de pœnitent. & remissionib.* Præterea iubileus ex sua natura continet potestatem commutandi vota, sicuti & absoluendi à reseruatis, & ratione harum potestatum ab indulgentia distinguitur, vti affirmat Iacob de Graffis *lib. 5 casuum conscient. c. 15. n. 29.*

Sed verius oppositum censeo, non posse, inquam, virtute huius iubilei vota illa commutari: nam esto in Romano iubileo post Extrauag. *Antiquorum.* & *Quemadmodum.* censeatur hæc facultas concessa: tempore autem, quo Compostellanus concessus fuit, non constat concessam fuisse. Quinimò ex Bulla Alexand. III. non leuiter colligitur, eo tempore nullam potestatem commutandi vota concessam esse Romano iubileo: siquidem affirmans se concedere Compostellanæ Ecclesiæ omnes, & singulas indulgentias, & iubileum ipsius eodem modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet, solùm meminit potestatis absoluendi à reseruatis, sub qua dispensatio, & commutatio votorum nullo modo continetur. Ergo signum est, hanc potestatem in Romano iubileo tunc non viguisse, sicuti nec vigebat facultas componendi, seu remittendi incerta malè ablata. Quòd verò postmodum hæ facultates Romano iubileo additæ fuerint, non probat Compostellano addi: quia Compostellanus concessus est ad instar Romani tunc existentis, sed non futuri.

§. III.

§. III.

De Iubileo extraordinario, qui pro duabus hebdomadis conceditur.

1. *Expenditur modus concessionis huius iubilei.*
2. *Quæ necessaria sint ad illius consecutionem ex communi sententia.*
3. *Aliqui existimant, te bis obtinere hunc iubileum posse.*
4. *Sed oppositum verius est.*
5. *Obtento Iubileo in prima hebdomada, negant plures, te absolui posse in secunda à reseruatis, si in ea incideris.*
6. *Satis probabile est oppositum.*
7. *Tempore Iubilei commutationem votorum facere potes reseruando designationem materiæ subrogatæ in aliud tempus.*
8. *Si manifestata sunt vota tempore iubilei, dilatáque est commutatio ob causam, postmodum fieri potest.*
9. *Etiam vota oblata transacto tempore iubilei commutari possunt.*
10. *Potes obtinere absolutionem à reseruatis, & commutationem votorum, antequàm alia opera in iubileo iniuncta exequaris.*
11. *Obtenta absolutione à reseruatis, & votorum commutatione, si non consequeris iubileum, non reincidis.*
12. *Ei, qui iubileum non fuit consecutus nequeunt transacto tempore iubilei vota commutari, aut absolutio à reseruatis concedi.*
13. *Obtenta absolutione à reseruatis, vel votorum commutatione, teneris in probabili sententia sub graui culpa iubileum quærere. Sed rectiùs alij negant.*
14. *Non est opus, prædictam votorum commutationem in confessione fieri.*
15. *A reseruatis commissis fiducia iubilei plures negant te absolui posse.*
16. *Rectiùs alij affirmant.*
17. *Fit satis oppositæ rationi.*
18. *Omnia opera pro consecutione huius iubilei in eadem hebdomada præstari debent ex securiori sententia.*
19. *Verius est fieri posse in duplici illa hebdomada.*
20. *Satisfit oppositæ rationi.*
21. *In qualibet loco obtinere iubileum potes.*

1. POst annum Romanum iubilei, post coronationem Pontificis, & præcipuè cùm Ecclesia aliqua graui persecutione, & labore vrgetur, solet Pontifex concedere his, qui processionibus ab Ordinario indictis assistunt, vel Ecclesias, seu Ecclesiam ab ipso designatam visitauerint, ibíque preces pro exaltatione fidei, & hæresum extirpatione, Principúmque Christianorum pace, & concordia deuotè fuderint, sacrámque Eucharistiam primo, vel secundo Dominico, vel alio die ex dictis duabus hebdomadis susceperint, eleemosynámque, pro cuiusque deuotione tribuerint, ieiunauerintque feria quarta, sexta, & sabbatho vnius ex duabus hebdomadis, indulgentiam plenariam, sicuti in anno sancto iubilei Romani. Quòd si aliquis ob infirmitatem, vel professionem, aliámve causam non potuerit prædicta exequi, conceditur facultas Confessori, omnia, & singula in opus pium, prout sibi visum fuerit, commutandi. Deinde prædicto Confessori ab Ordinario approbato, delegatur potestas absoluendi ab omnibus censuris, & pœnis à iure, vel ab homine in foro conscientiæ, & à quibuscunque criminibus quantumuis grauibus, etiam contentis in Bulla Cœnæ. Denique datur facultas commutandi quælibet vota, excepto voto castitatis, & Religionis.

Pro explicatione prædicti iubilei aliqua præmittenda sunt, in quibus Doctores conueniunt: deinde dissoluenda, in quibus dissentiunt.

2. Pro consecutione iubilei tibi necessarium est, processioni assistere, vel Ecclesiam, seu Ecclesias designatas deuotè visitare, & preces ibi fundere pro augmento fidei, hæresum extirpatione, Christianorum Principum pace. Deinde debes eleemosynam tribuere, non qualem exigit tuus status, (etsi id conueniat;) sed tuæ deuotioni commensuratam, vt benè notauit Emmanuel Sà *verbo, indulgentia, numer.* 4. Item, opus tibi est, feria quarta, sexta, & sabbatho ieiunare, esto adolescens sis, vel senex: quia hoc non est præceptum, sed consilium pro concessione indulgentiæ requisitum, vt benè Layman. *tractat.* 7. *capit.* 8. *dub.* 8. Et licet regulariter, cùm aliquod opus pœnale iniungitur, non veniat intelligendum opus pœnale aliàs debitum; sed opus pœnale liberaliter factum: at in huiusmodi iubileo consuetudo obtinuit executione operum aliàs debitorum fieri satis, cùm sæpè videamus prædictum iubileum publicari in hebdomada quatuor Temporum, & in Quadragesima, & in hebdomada sancta. Quapropter Communione paschali, & ieiuniis ex præcepto debitis, & debitis ex voto te posse Iubileum obtinere, vt dixit Henriquez *libr.* 7. *cap.* 10. *numer.* 5. Paulus Comitol. *libr.* 1. *qq. moral. quæst.* 38. Laymann. *libr.* 5. *summ. tractat.* 7. *cap.* 8. *in fine, dub.* 6. *numer.* 13. Prætetea teneris communicare primo Dominico, vel alio die sequentis hebdomadæ. Pro quo aduerte, ad communionem suscipiendam, Ecclesiam visitandam, eleemosynamque concedendam, tres dies Dominicos in hoc iubileo tibi esse concessos: nam, cùm prædictus iubileus spatio duarum hebdomadarum duret, seu, vt aliis placet, quindecim diebus, & Dominica dies non solùm sit principium sequentis hebdomadæ, sed finis præcedentis, medium enim est inter vtramque hebdomadam; fit sanè tres Dominicas in prædicto spatio contineri: sicuti aduerterunt Henriq. *libr.* 7. *cap.* 10. *num.* 8. Benzon. *libr.* 4. *cap.* 2. *different.* 5. Layman. *tractat.* 7. *capit.* 8. *numer.* 7. *dub.* 2. Quinimo, si diligentias feceris secunda Hebdomada, affirmant Henriquez & Laymann. te Communionem differre posse in aliquem diem tertiæ hebdomadæ sequentis: quod mihi nullo modo probatur: quia Gregorius XIII. Paulus V. & Vrbanus VIII. in iubileis concessis expressè affirmarunt, Communionem faciendam esse primo die Dominico post iubileum indictum, vel sequenti, vel aliquo die illarum duarum hebdomadarum. Aliàs hoc iubileum non spatio quindecim dierum, sed plurium durasset: siquidem opus præscriptum, quod præcipuum est, post illos quindecim dies differri potest. Illud vero est certum, necessarium non esse pro Iubilei consecutione, Communionem reliquis operibus iniunctis præmittere, sed potes præmittere, vel postponere, prout tibi placuerit. Aliis placet consultius esse præmittere, vt ex fructu per communionem acquisito reliqua opera digniora fiant. Alij è contrà postponere, vt omnia opera iniuncta ad sacram communionem disponant, qua suscepta securiùs indulgentia obtineatur. Quod ergo curare debes, maximè est, vt liber à peccato mortali omnia opera iniuncta exequaris. Quapropter, si mortali te grauatum sentias, expedit ante omnia confessionem præmittere, quam non solum post iubileum, indictum, sed ante illius indictionem, vno, vel altero die facere potes iuxta receptam consuetudinem, teste Laymann. *dicto capit.* 8. *dub.* 1. *n.* 6. neque postmodum teneris confessionem repetere, si in mortale non incidas. Hæc sunt fere ab omnibus recepta, dubia autem sunt,

3. Primò, an non tantùm semel, sed bis, obtinere iubileum possis, si opera iniuncta bis præstes, vt verè præstari possunt in qualibet hebdomada? Affirmat Henriquez *libr.* 6. *de pœnitentia, cap.* 16. *num.* 1. *& libr.* 7. *de indulgent. cap.* 11. *in princip* Rodrig. *tom.* 2. *summ. cap.* 184. *num.* 14. eò quòd beneficium Principis latè sit interpretandum, quantum verba patiuntur: at, verba, quibus prædictus iubileus conceditur, hanc admittunt interpretationem: quippe conceditur indulgentia omnibus illis, qui præscripta opera in vna ex duabus hebdomadis fecerint, Ergo, si repetas ea opera in secunda hebdomada, ea præstas in vna ex duabus hebdomadis. Ergo indulgentiam consequeris.

4. Sed oppositum longè verius existimo cum Suarez *t.* 4. *de pœnitent. disput.* 57. *sect.* 1. *num.* 7. *& tom.* 2. *de relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 16. *numer.* 17. Nauarr. *not.* 31. *numer.* 36. Laym. *tract.* 7. *cap.* 8. *numer.* 8. Bonacin *disp.* 5. *de pœnitent. quæst.* 7. *p.* 5. §. 2 *numer.* 17. *& disput.* 6. *de indulgent. quæst.* 1. *p.* 5. *numer.* 32. Sanch. *l.* 4. *de voto, cap.* 54. *num.* 30. Et constat ex his quæ diximus *punct.* 8. *difficult.* 5. vbi probatum reliquimus, indulgentiam proclamato, breuique tempore concessam, etiamsi indefinitè concedatur, non posse sæpius obtineri: quia ea determinatio temporis indicat Pontificis voluntatem eam semel tantum concedendi. Sed, præterea in præsenti, ex forma concessionis efficaciter hæc voluntas probatur. Non enim Pontifex inquit: obtineat indulgentiam, qui in vna & altera hebdomada opera iniuncta præstiterit, neque absolutè, & indefinitè dixit: Obtineat indulgentiam in illis duabus hebdomadis, sed expressè ait: *Obtineat indulgentiam, qui prima hebdomada post publicationem, vel in sequenti post illam.* quæ disiunctiua manifestè indicat, in vna tantum hebdomada obtineri posse. Et *paulò inferius* inquit, *hac vice tantùm.* Non igitur pluties, sed semel tantùm concedere Indulgentiam intendit. Et ex his soluitur oppositum fundamentum.

5. Secundò dubitabis, an obtento iubileo in prima hebdomada, possis absolui in secunda à casibus reseruatis, si fortè in aliquem eo tempore incideris, & commutationem obtinere de votis in ea hebdomada factis. Suarez, Layman. Bonac. *locis allegatis.* negant, quibus adhæret Sanchez *l.* 4. *de voto, cap.* 64. *num.* 28. eò quòd hæc potestas absoluendi à reseruatis, & commutandi vota, conceditur occasione indulgentiæ consequendæ, qui finis comparatione tui cessat, cùm iam indulgentiam obtinueris. Item, tibi iam est finitum tempus iubilei, sed eo finito, vt non potes fa[...]

tate

tate in eo concessa absoluendi à reseruatis, & commutandi vota. Ergo, &c.

6. Nihilominùs satis probabile existimo, te posse absolui ab eo casu reseruato, in quem secunda hebdomada incidisti, & commutationem voti eo tempore facti obtinere. Sic docuerunt Henriquez, & Rodrig. *suprà*. Reginald *lib. 8. num.* 64. Graffis *de indulgent. cap.* 5. *numer.* 32. Moueor, non ex eo, quòd indulgentia iterum quæri non possit, si supponamus, verè acquisitam esse; sed ex eo, quòd hæ facultates, etsi occasione indulgentiæ concedantur, pro toto eo tempore, quo iubileum à populo Christiano obtineri potest, videntur concedi. Neque expedit, has facultates astringi ad singularem cuiusque modum procedendi in indulgentiæ consecutione. Aliàs neque intra eandem hebdomadam post finita opera iniuncta absolui posset ab aliquo casu reseruato, si fortè in illum incideret; neque voti commutationem obtinere: quod ipse Thom. Sanch. *d. cap.* 54. *num.* 28. non concedit: & sicut ipse affirmat, spatium totius hebdomadæ reputandum esse tempus pro concessione iubilei in ordine ad absolutionem à reseruatis, & votorum commutationem, tametsi breuiori tempore obtentum sit: sic affirmare debet de toto tempore, in quo iubileus obtineri potest. Præterea harum facultatum concessio independens est ab indulgentiæ concessione, etsi occasione illius facta fuerit: nam, vt *suprà* diximus *punct.* 6. esto indulgentiæ concessio nulla sit ob defectum causæ, concessio tamen facultatum valida est. Non ergo ex eo, quòd indulgentiam quærere nequeas, inferendum est, prædictis facultatibus vti non posse. Deinde quis agnoscet te indulgentiam obtinuisse, tametsi opera præscripta feceris? Certè Deo tantùm cognitum est. Præstat ergo, vt eadem opera repetas in sequenti hebdomada: fortè enim consequeris indulgentiam, quam in prima non obtinuisti. Non igitur est credendum, Pontificem hanc repetitionem, vtpote maximè salutarem, impedire velle, tollendo facultates in prædicto iubileo concessas; sed potiùs præsumi debet, velle fideles ad eam repetitionem mouere, & iuuare prædictarum facultatum concessione. Et per hæc satisfactum est oppositæ rationi.

7. Tertiò dubitabis, an necessariò votorum commutatio tempore iubilei facienda sit? Quia in re mihi certum est, te posse tempore iubilei commutare vota in eam materiam, quam ipse, vel alius vir doctus postmodum iudicauerit expedire: quia eo casu commutatio intra tempus iubilei essentialiter perficitur: quia materia commutationis, saltem in genere subrogatur, tametsi in particulari, & expressè non determinetur, quod non videtur necessarium, vt rectè Man. Rodrig. *in addit. ad Bullam*, §. 9. *num.* 115. Viuald. *candelabr. Sacrament.* 3 *part. cap.* 14. *num.* 40. Graffis 1. *p. decis. libr.* 4. *cap.* 15. *numer.* 47. Sayro *in claui regia, libr.* 6. *cap.* 12. *n.* 21. *in fine*, quos refert, & sequitur Sanch. *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 54. *num.* 31. *&* *num.* 32. optimè aduertit, reum non esse voti, qui illud violaret, antequàm Confessor, vel vir doctus materiam subrogandam determinaret: quia illud votum verè commutatum fuit, & consequenter extinctum.

8. Secundò ferè certum existimo, si consecuturus iubileum intra consecutionis tempus à te postulet votorum commutationem illis saltem in genere expressis, tu verò vt rem maturiùs consideres, & commutationem rectiùs præstes, differas post iubilei tempus, optimè commutationem facere posse: quia ea petitione, & votorum manifestatione causa inchoata est, & iurisdictionem obtinuisti, quam potes commodo tempore exercere. Sic docet Suar. *t.* 2. *de relig. tract. de voto, lib* 6. *cap.* 16. *n.* 15. Sanch. *lib.* 4. *de voto, cap.* 54. *n.* 34. *& seqq.*

9. Quocirca difficultas præcipua est, an, si tempore iubilei oblitus fuisti votorum commutationem petere, posses eo finito postulare? Et quidem si opera iniuncta ad consecutionem iubilei non præstitisti, omnes conueniunt, te non posse commutationem postmodum petere: quia nullum ius acquisisti: quippe prædicta potestas ob iubileum conceditur: & tradit Sanch. *lib.* 4 *de voto, cap* 54. *num.* 46. *&* 51. At, si iubileum es consecutus, variant Doctores, Man. Rodriq. *tom.* 2. *sum. cap.* 184. *num.* 15. Suar. *lib.* 6. *de voto, cap.* 16. *num.* 14. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 7. *cap* 8. *dub.* 3. *num.* 9 *in fine*, negant, eò quòd, finito iubileo, finiuntur priuilegia, quæ ob illius consecutionem conceduntur. Nihilominùs oppositum verius existimo cum Sunnica *quæst.* 5. *de voto, num.* 39. Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis*, *cap* 11. *num.* 4. Emman. Sà *verbo*, *indulgentia*, *num.* 14. Sayro *in claui regia*, *lib.* 6. *cap* 12. *num* 17. Sanch, *lib.* 8. *de matr. disp.* 15. *num.* 27. & *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 54. *num.* 39. Ratio est: quia Pontifex in hoc iubileo solùm operibus iniunctis præscripsit tempus, in quo exequenda erant, vt constat ex illis verbis: *Prima hebdomada, vel altera sequenti à die publicationis.* At facultati absoluendi à reseruatis, commutandíque vota nullum tempus præscripsit: sed absolutè inquit: *Concedimus, vt possint hac vice tantùm idoneos Presbyteros approbatos eligere, qui eorum confessionibus diligenter auditis, licitè valeant illos absoluere*, &c. *ac vota commutare*, &c. Ergo iubilei consecutione priuilegium obtinuisti, tum absoluendi à reseruatis vsque ad tempus iubilei inclusiuè commissis, tum obtinendi commutationem votorum, quæ fuerint vsque ad prædictum tempus emissa: quod finiri non debet, finita indulgentiæ consecutione, cùm ab illa sit separabile, & indulgentiæ tempori non alligatum. Et confirmatur: quia in priuilegiis per Cruciatam concessis, ne aliquis finito anno publicationis eis vteretur, expressit Pontifex, finito anno cessare. Ergo, cùm id non expresserit in hoc iubileo, censenda sunt post illius tempus perseuerare. Præterea, ponamus, te tempore iubilei confessum non esse, eò quòd inuincibiliter ignorasti, te peccato mortali grauari, præstitisti tamen reliqua opera ad indulgentiam consequendam: postmodum verò recordaris peccatum commisisse reseruatum: certè illius peccati reseruatio sublata non est, cùm non sis ab illo neque indirectè absolutus: & tamen inquit Suarez *tom.* 4. *de pœnitentia*, *disput.* 31. *section.* 4. *numer.* 20. te posse à quolibet Confessario approbato absolui ob ius per iubileum acquisitum. Ergo idem poteris quoad votorum commutationem, cùm eodem tenore vtraque potestas concedatur.

10. Quartò dubitabis, an tibi absolutio à reseruatis, & commutatio votorum concedi possit, antequam opera in iubileo præscripta præstes? Et ratio dubij est: quia potes iis impetratis ab indulgentiæ consecutione cessare: quod non videtur leue inconueniens, præcipuè cùm hæc concedantur ob indulgentiæ consecutionem. Nihilominùs certa sententia est, quam *tract. de pœnit.* firmatam reliquimus, te posse ante executionem operum in iubileo præscriptorum, absolutionem à reseruatis, & commutationem votorum obtinere, si intentionem habeas ea opera exequendi, & iubileum lucrandi: hæc enim intentio, vt benè inquit Suarez *tom.* 2. *de relig. tract. de voto, lib.* 6 *cap.* 16. *num.* 6. Sanchez *lib.* 4. *de voto, cap.* 54 *n.* 42. omninò necessaria est: quia hæc conceduntur, tanquam præparatoria ad iubilei consecutionem, & ob illius comparationem: deficiente autem intentione comparandi iubilei, non possunt prædictæ potestates rationem præparationis habere, ac proinde cessare debent.

11. Quintò dubitabis, an stante intentione lucrandi iubileum, & virtute illius, obtenta absolutione à reseruatis, & votorum commutatione, si postmodum iubileum non quæras, reincidas in eadem peccata, & censuras reseruatas, votáque, quibus ligatus eras, reuiuiscant? Et quidem peccata semel remissa nullatenus redire posse est manifestum: quia in peccatis conditionali remissioni locus non est. Censuræ autem, etsi redire possint, quando earum absolutio concessa est ad reincidentiam: at, cum in dicto iubileo is modus concedendi absolutionem non exprimatur, sicuti exprimitur in cap. *Eos*, *qui. de sentent. excommunic.* nullum est fundamentum ad asserendum, te postmodum reincidere. Atque ita docent Nauarr. *miscell. de orat.* 93. *num.* 2. Cordub. *quæst.* 21. Henriquez *lib.* 6. *de pœnitent. cap.* 16. *num.* 6. & *lib.* 7. *de indulgent. cap.* 11. *num* 4. Suarez *tom* 4. *de pœnitent. disp.* 31. *sect.* 4. *num.* 5. & *tom.* 5 *de censur. disp.* 7. *sect.* 5. *à num* 30. Emman. Sà *verbo*, *Absolutio*, *num.* 19. Sanchez, aliis relatis, *lib.* 8. *de matrimonio*, *disput.* 15. *num.* 20. & *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 54. *num.* 44. Quin imò, si confessionem fecisti intentione quærendi iubileum, tametsi postmodum voluntatem mutasses, sublata est reseruatio omnium peccatorum, si quæ fuerunt in confessione inuincibiliter oblita: quia Sacerdos virtute iubilei absoluens, & vices Pontificis gerens, intendit absoluere, quantùm potest: cùm autem possit, quoad peccata oblita, te absoluere ab illorum reseruatione, (hæc enim absolutio non pendet ex absolutione directa quoad culpam,) omninò reseruatio sublata est. Atque ita docet Sanchez *dicto libr.* 8. *de matrimon. disput.* 15 *num.* 21. & *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 54. *num.* 45. Si verò nullam confessionem fecisti: quia existimasti nullo mortali grauari, peccata reseruata permanent: quia reseruatio non tollitur ipso facto per iubileum, sed per absolutionem sacramentalem, vt benè aduertit Sanchez *loco alleg.* Et ex alia parte cùm iubileum non obtinueris, non acquisisti ius eligendi Confessorem, qui à prædictis te absoluat, ac proinde teneris ad Superiorem recurrere.

Quoad votorum commutationem ferè idem dicendum est, facta absoluta commutatione, vota extincta esse, nec reuiuiscere, tametsi postmodum iubileum non quæsieris. Nam, esto, potuerit Confessor vota commutare ea conditione, vt commutatio vim obtineat, peractis his operibus, quæ in iubileo præscribuntur, & non aliter: at ex vi priuilegij non cogitur hoc modo commutationem facere, imò nec expedit: quare, si absolutè commutationem fecerit, vota extincta sunt, nec reuiuiscunt. Atque ita docent Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis*, *cap.* 11. *numer.* 4. & *lib.* 6. *de pœnitentia*, *cap.* 16. *num.* 6. Emman. Sà *verbo*, *Absolutio*, *num.* 19. Suarez *tom.* 2 *de religione*, *tract. de voto*, *lib.* 6. *cap* 16. *num* 9. Sanchez *lib.* 8.

de matrimonio, disput. 15. *num.* 22. & *lib.* 4. *de voto, cap.* 54. *num.* 49 & 50.

12. Verùm, si tempore iubilei vota commutata non sunt; vel, quia consecuturus iubileum commutationem non petiuit; vel, quia tu commutationem in posterum reseruasti, intendens rem maturius considerare: nequaquam potes transacto iubileo commutationem facere ei, qui iubileum consecutus non est, etiamsi tempore iubilei absolutionem à peccatis impendisses: quia per absolutionem à peccatis vota non extinguuntur, sicuti extinguitur reseruatio, & ex alia parte non lucranti iubileum priuilegium obtinendi votorum commutationem non conceditur: ergo non est, vnde commutationem facere possis. Sic Suar. *dicto cap.* 16. *n.* 15. Sanch. *dicta disp.* 15. *de matr. n.* 23. & *c.* 54 *n.* 51.

13. Sextò dubitabis, an obtinens prædictam à reseruatis absolutionem, seu votorum commutationem, tenearis sub graui culpa iubileum quærere? Affirmat Suarez tanquàm probabile, *tom.* 4. *de pœnitent. disp.* 31. *section.* 4. *num.* 5. & *tom.* 2. *de relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 16. *num.* 11. Dicitur: quia videtur hoc beneficium tibi concedi sub eo pacto, & obligatione, vt iubileum consequaris; aliàs vt quid propositum consequendi iubileum requisitum est? Sed rectius Sanch. *lib.* 1. *de matrim. disp.* 43. *num.* 9. & *lib.* 8. *disp.* 15. *num.* 14. & *lib.* 4. *de voto, cap.* 54. *n.* 54. ab hac obligatione te eximit, eò quòd nullum sit firmum fundamentum illius astruendæ. Neque enim ex natura rei hæc obligatio consequitur, ob absolutionem, vel commutationem obtentam: sed optimè concedi potest ea absolutio, & commutatio habenti propositum quærendi iubileum, tametsi pactum, & obligationem de illius consecutione non faciat. Iubileus autem hanc obligationem non inducit. Ergo imponenda non est.

14. Septimò dubitabis, an necessariò prædicta votorum commutatio facienda sit in confessione, vel possit fieri extra? Rationem dubitandi præstant illa verba Iubilei: *Possint approbatos Presbyteros eligere, qui eorum confessionibus diligenter auditis, licitè valeant ipsos à quibusuis peccatis, criminibus, censuris, &c. absoluere, ac vota quæcunque ab eis emissa, castitatis, & religionis duntaxat exceptis, in alia pietatis opera commutare.* Ex quibus verbis videtur necessariò inferri comutationem fieri non posse, quin prius peccata diligenter audiantur, & consequenter quin prius fiat confessio. Ablatiuus namque absolutus conditionem importat, leg. *A testatore. ff. de condit. & demonstrat.* Conditiones autem in specifica forma obseruari debent, leg. *Qui heredi* 44 *ff. eodem.* Præterquam quod clausula absoluta, & conditionalis, posita in aliqua dispositione, ad omnia ibi disposita refertur, ex textu in cap. *Secundò requiris de appellat*

Sed oppositum verius censeo cum Sanchez *l.* 8. *de matrim. disp.* 15. *in fine*, & *disp* 16. *n.* 11. *in fine.* eò quòd illa verba, *eorum confessionibus diligenter auditis*, ad absolutionem à peccatis, quæ immediatè consequitur, referenda sunt, vtpote, quæ expostulat confessionem diligenter audire, non tamen referenda sunt ad votorum commutationem, quæ confessionem non expostulat: clausula namque conditionalis alicui dispositioni inserta ad omnia refertur, si in omnibus est æqua ratio. Secùs verò si diuersa sit, vt bene Menoch. *de præsumpt. l.* 4 *præsumpt.* 181. *numer.* 2. tunc enim solam dispositionem sibi immediatam afficit.

15. Octauò dubitabis, an à peccatis commissis spe obtinendi absolutionem virtute iubilei possis absolui? Dubitatio procedit, quando iubileus nihil declararat, sicuti fit in hoc iubileo Compostellano, & Romano, & Bulla Cruciatæ. Prima sententia negat pro prædictis peccatis facultatem in iubileo concedi. Sic docuit Couar. *l.* 2. *var. cap.* 20. *numer.* 15. *vers. Vigesimosextò.* Nauar. § *In Leuitico notab.* 31. *numer.* 7. Ludouic. Lop. *instruct. conscient.* 1. *part. cap.* 27. Cordub. *in summ. quæst.* 22. Menoch *libr.* 5. *præsump.* 10. *numer.* 6. Fundamentum præcipuum sumitur ex eo, quod non videatur rationabiliter præsumi posse, intentionem Pontificis esse prædictam malitiam, & iniquitatem fouere velle. Foueret autem, si in prædictis iubileis ea esset concessa facultas. Ergo asserendum est, eam non esse concessam. Deinde colligere possemus, hanc non esse intentionem Pontificis: primò argum. textus *in leg.* 1. § *Hac autem actio ff. Si quis testamento liber esse iussus.* ibi: *Qui hac spe audacior factus est.* Et paulò infrà: *spe imminentis libertatis.* & *cap. Illud.* § *Licet. de Clerico excommunic. ministr.* ibi: *Illud autem, quod sub spe veniæ.* Ex quibus colligitur, spe veniæ, aut indulgentiarum, peccantem dignum remissione non esse. Secundò, ex cap. *fin. de immunitat. Ecclesiarum.* vbi cauetur Ecclesiarum immunitate non gaudere, qui sub confidentia gaudendendi illa delinquit. Tertiò ex Trident. *session.* 24. *de reformat. capit.* 5. statuente, eum qui copulam cum consanguinea habet, spe obtinendi dispensationem, difficilius ei concedi, debereque Pontifici delictum exprimere.

16. Nihilominus verum censeo, virtute supradictorum priuilegiorum absolutionem obtinere posse sic delinquentem. vti docuit Nauar. sibi contrarius *l.* 5. *consilior. titul. de priuileg. consil.* 10. *numer.* 3. & *in* §. *In leuitico notab.* 34. *numer.* 6. asserens peccantem spe veniæ consequendæ leuius peccare, quàm eum qui nulla spe veniæ concepta delinquit. Idem docet Cordub. sibi contrarius *lib. de indulgent. quæst.* 34. *in fine.* & *quæst* 37. *opposit.* 3. Grafiis *libr.* 1. *cap.* 13. *numer* 59. Henriqu. *libr.* 7. *cap.* 9. *num.* 4. Ludouic. Vega *in respons. casuum.* 2. *p. cas.* 2. Rutilius Benzonius *de anno iubilei, lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 24. Man. Rodriquez *in explicat. Bullæ.* § 9. *numer.* 99 Anastas. Germon *l.* 2. *de sacra immunitat. cap.* 6. *num.* 88. Zenedo *qq. canon. quæst.* 25. *num* 4. Sanchez *lib.* 4. *de voto, cap.* 54. *num.* 18. Fundamentum est: quia facultas ex prædictis priuilegijs concessa generalis est, indeterminata, & indistincta, comprehenditque quodlibet peccatum, siue spe absolutionis obtinendæ, siue non fuerit commissum, sicuti comprehendit facultas à Christo data Pontifici remittendi peccata in sacramento Pœnitentiæ; tametsi ex confidentia obtinendi illorum remissionem patrata sint: & sicuti comprehendit facultas, quam Pontifex Episcopis, & parochis concedit, quinimo & Religiosis absoluendi à peccatis.

17. Neque obstant in contrarium adducta: negamus namque ex prædicta generali facultate fouere malitiam, & iniquitatem delinquentium, aliàs Christus illam foueret, Sacramentum pœnitentiæ instituens: quod absit. Infirmitates enim ciuium tribuendæ non sunt gubernatori reipublicæ, remedia præparata habenti pro illarum medela. Textus autem, qui adducuntur ad probandum non esse intentionem Pontificis facultatem concedere ad illorum peccatorum absolutionem, possunt in contrarium retorqueri; ideo enim in illis specialibus casibus delictum sub spe indulgentiæ impedit remissionem: quia sic expressè cauetur. Cùm autem in præsenti non caueatur, non est, vnde facultas generaliter concessa limitanda sit.

18. Nonò dubitabis, an omnia opera pro consecutione iubilei iniuncta, debeas in vna hebdomada exequi, vel possis partim in vna hebdomada, partim in altera præstare? Affirmat in eadem hebdomada omnia opera præstanda esse Henriqu. *lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 2. Sanctarel. *libr. de iubileo, capit.* 7. *dub.* 1. Mouentur: quia liberalis donatio non subsistit, nisi impleatur conditio sub qua fit leg. *Si cum filius.* §. *Titio decem.* leg. *Et generaliter ff. de donat.* leg *fin ff. de conditionib. ob causam.* & aliis. At Pontifex videtur concedere iubileum sub ea conditione, vt omnia opera præscripta in eadem hebdomada fiant: inquit enim Pontifex: *Qui processioni interfuerint, vel Ecclesias designatas visitauerint, & feria quarta, sexta, aut sabbatho alterius ex duabus hebdomadis ieiunauerint, pariterque sua peccata confessi, & à sanctissima Communione refecti fuerint, eleemosynamque tribuerint, &c.* In quibus verbis expressè Pontifex postulat omnia ieiunia in altera ex duabus hebdomadis fieri. Ergo contra intentionem Pontificis, & conditionem requisitam procederet, si ea ieiunia in vtraque hebdomada præstaret; sicut si ea præstaret feria secunda, tertia, & quinta. At reliqua opera prædictis ieiunijs iniungi debent, vt satis indicat aduerbium illud, *pariter.* Ergo omnia in eadem hebdomada sunt exequenda. Præterea iubileus necessariò obtinendus est in vna ex illis hebdomadis. At obtineri nequit, nisi opera iniuncta executioni mandentur: ergo in vna, & non in duabus hebdomadis debent mandari executioni.

19. Cæterùm, etsi prædicta sententia, vt securior, consulenda sit, verius censeo, te non esse obligatum omnia opera iniúcta intra eandem hebdomadam exequi. Sic docuit Bonac. *de indulgent. disp.* 6 *quæst* 1. *p.* 5 *num.* 14. Laym. *l.* 5. *summ. tract.* 7. *cap.* 8. *dub* 4 Moueor: quia loquens Pontifex de modo, quo Romani obtinere hunc iubileum debent, qui norma est cæteris partibus extra vrbem; nullo modo astringit, vt in eadem hebdomada hæc opera omnia præstentur: quinimò permittit ieiunia fieri in eadem hebdomada, in qua Ecclesiæ visitantur, vel in sequenti. Item permittit Communionem, quæ est opus ex iniunctis præcipuum, in sequentem Dominicam, vel in aliquem diem ex duabus hebdomadis differri, vt constat ex bulla. Ergo. Deinde, qui in qualibet ex duabus hebdomadis opera iniuncta exequitur, verum est in vno ex duabus hebdomadis exequi, tametsi non omnia in eadem exequatur, Ergo satisfacit formæ concessionis. Adde, cùm hæc interpretatio sit fauorabilis, nec Dei cultum diminuat, & consecutionem iubilei iuuare possit, præsumendum est, Pontificis intentionem illi esse conformem.

20. Neque oppositæ sententiæ rationes vrgent. Ad primam dicimus, ex tenore bullæ constare, ieiunia non esse necessariò exequenda in eadem hebdomada, in qua processioni assistis, vel Ecclesias visitas, tametsi omnia illa ieiunia in eadem hebdomada præstari debent ob similitudinem ieiuniorum, quæ in quatuor Temporibus anni præscribuntur. Præterquam quòd non videtur improbabile, te satisfacere posse, esto in duabus hebdomadis ea compleas. Admisso tamen intra eandem hebdomadam ieiunia exequenda esse, non inde infertur, te ob

te obligatum esse reliqua opera in eadem hebdomada exequi: nam aduerbium illud, *pariter*, annectit ieiuniis reliqua opera iniuncta quoad executionis obligationem: sed non quoad tempus: aliàs eodem die, quo est ieiunium, oporteret omnia exequi: quod nemo concedet.

Ad secundam admitto, in vna ex illis hebdomadis iubileum obtineri debere; nego tamen, inde inferri, omnia opera ad illius executionem in sola vna hebdomada præstanda necessario esse, sed solùm infertur in ea hebdomada, in qua obtinetur, oportere omnia opera executioni esse mandata: quod fieri optimè potest, tametsi in duabus hebdomadis ea omnia exequaris, modò in secunda hebdomada iubileum obtineas.

11. Decimò dubitabis, an astringaris obtinere iubileum in loco domicilij? Respondeo, in qualibet parte, in qua publicatus fuerit, poteris Ecclesias designatas visitare, reliquáque opera iniuncta exequi: quia Pontifex loco domicilij concessionem non astringit. Quinimò existimo certum, si in loco domicilij publicatus Iubileus fuerit, ibique processionibus astiteris, vel Ecclesias designatas visitaueris; tametsi reliqua opera ieiuniorum, eleemosynæ, confessionis, & Communionis alibi præstes, te iubileum esse consecuturum: quia in forma concessionis nullo modo cauetur, omnia opera præstanda esse in loco, vbi iubileus fuerit publicatus: neque id expediens esse videbatur, cùm nullam specialem dignitatem opera iniuncta acquirant ex eo, quòd loco publicationis fiant, potiùs quàm in alio, quandoquidem eundem finem retinent consequendi iubileum. Atque ita docent Layman. *lib. 5. sum. tract. 7. cap. 8. dub. 5.* Bonac. *disputat. 6. de indulgentiis, quæst. 1. puncto 5. in fine.*

TRACTATVS XXV.
ET
DISPVTATIO VNICA,
DE BVLLA CRVCIATÆ.

VT prædicto tractatui *de Suffragiis, Indulgentiis, & Iubileo*, nihil desit, placuit ei annectere præsentem de Indulgentiis, priuilegiis, & facultatibus, quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur. Claritatis gratia, summarium Bullæ ad hunc ordinem reducemus. Primò, de conditionibus necessariis ex parte sumentis Bullam, vt Indulgentias, gratias, & facultates ibidem concessas consequatur. Secundò, quæ Indulgentiæ concedantur. Tertiò, quæ priuilegia, & dispensationes. Quartò, quæ facultates, & gratiæ, ibi tum sumentibus Bullam, tum Commissario. Quibus enodatis, omnia, quæ in Bulla continentur, aperta erunt.

PVNCTVM I.

Quid nomine Bullæ, Indulgentiæ, priuilegij, facultatis, & gratiæ significetur.

1. *Nomen Bulla vnde dicatur.*
2. *Vnde dicatur Cruciata.*
3. *Indulgentia nomen, & materia declaratur.*
4. *Explicatur priuilegium.*
5. *Quid facultatis nomine significetur.*
6. *Quid gratia.*
7. *Differentia inter supradicta.*

NOMEN Bullæ varias habet significationes, teste Ambr. Calepin. *verbo, Bulla*, Alex. ab Alexand *l. 2. dier. genial. c. 19 & 15.* & *l 5. cap. 18.* Rebuff. *in praxi benefic. 1 p. tit. Noua Bulla declaratio. c. 40. n. 3. & 5.* Sed ea significatio est præcipua, qua significatur aureum illud signum, figuram cordis habens, à collo appensum, inclusis intra illud remedijs aduersùs inuidiam validissimis, quod Romani Imperatores, & filij Patriciorum gestabant, de quo Plin. 33 *hist. c. 2.* & Alexand. ab Alexand. *dicto l. 5. c. 18.* Hinc ergo deriuatum est nomen, *Bulla*, ad significandum signum illud aureum, vel plumbeum, quod ex Litteris apostolicis pendet, & tandem applicatum est, vt significet totum Diploma, seu Litteras apostolicas, si prædictum signum authenticum habeant, sicuti resoluit communis sententia Canonistarum in cap. *Ad audientiam. de nomine falsi.* Glossa *in Clement. 1. de iureiurando, in fine*: & notauit specialiter Rebuff. *dicto c. 40. n. 3.* Sebastian. Acosta de Andrade *in explicat. Bullæ, q. 1. proœmial.* Anton. Gomez. *eodem. tit. c. 1.* Villalobos *sum. 1. p. tract. 27 in proœmio, n. 1.*

2. Dicitur præterea hæc Bulla, *Cruciata*, vt inquit Domin. Sotus *in 4. dist. 21. q. 1 art. 2. & 3.* Andrade, Anton. Gom. & Villalob. *supra*: quia continet indulta, gratias, & priuilegia valde similia iis, quæ concessa fuerunt tempore Vrbani II. & Innocent. III. omnibus illis, qui pro recuperatione terræ sanctæ aduersùs Turcas ibant pugnaturi, gestantes Crucem rubeam in pectore, vt in vita ipsius Vrbani referunt Platina, Anton. Illescas, & alij: & colligitur ex cap. *Ad liberandum. de Iudæis.* & tradit Gloss. *Clement. 1. §. Ad hæc. de pœnitent. & remiss. verbo, A pœna.* Nicephor. *lib. 7. ecclesiast. cap 46.*

3. Nomen, *Indulgentia*, vt constat ex iis, quæ *præcedenti tract. pun. 2.* diximus, plures significationes continet, quas in præsenti expendunt latè Anton. Gom *cap. 2.* Bellarm. *lib. 1. de indulgent. cap. 1.* Propria tamen indulgentiæ significatio est remissio, seu contemperatio facta delinquenti. Hinc indulgentiam ecclesiasticam definiunt communiter Doctores apud Henriq. *lib. 7. de indulgent. cap. 1. n 2.* Acosta de Andrade *q. 3.* vt sit pœnæ temporalis pro peccato debitæ relaxatio extra sacramentum, ex applicatione thesauri Christi, & Sanctorum. Non enim est relaxatio pœnæ æternæ: hæc enim simul cum culpa remittitur, sed pœnæ temporalis, quæ remissa culpa, & pœna æterna, solet manere luenda in hoc sæculo, vel in futuro in Purgatorio, iuxta textum in Extrauag. *Vnigenitus de pœnitent. & remissionib.* Dicitur relaxatio pœnæ temporalis, & non pœnitentiæ iniunctæ, vt voluit Caiet. *Opusc. de indulgent. cap. 2.* quia per indulgentiam non tollitur directè pœnitentia iniuncta, sed solùm quatenus tollitur pœna, pro qua satisfacienda pœnitentia iniuncta erat: neque etiam est relaxatio pœnæ in foro iudiciali, & contentioso impositæ, sed pœnæ coram Deo debitæ pro culpis commissis. Fit autem hæc pœnæ remissio extra sacramentum: quia ea, quæ in Sacramento fit, non indulgentia, sed absolutio sacramentalis appellatur, & cum remissione culpæ coniungitur: pendet enim ex absolutione sacramentali peccatorum, à qua non pendet indulgentia: hanc enim obtinere poteris, si in gratia existas, & si nullam absolutionem sacramentalem receperis. At, quia hæc remissio nunquã gratis fit, sed solutione sufficienti exhibita: ideò pro illius consecutione applicat Pontifex ex satisfactionibus Christi Domini, & superabundantibus B. Virginis, & Sanctorum, quidquid necessarium est, vt condigna fiat remissio; applicat, inquam, eam satisfactionem pro fidelibus viuis in modum absolutionis, pro defunctis in modum auxilij, & suffragij, de quibus *in præcedenti tractatu* satis dictum est, & latè docet in præsenti Anton. Gom. *c. 2. n. 10.*

4. Priuilegium est priuata lex contra generalem iuris communis dispositionem, & priuatis personis concessum, vt probat text. in cap. *Priuilegium. 3 dist. cap. fin. 25. q. 1. leg. Singulari. ff de legib.* & tradit Syluest. *verbo. Priuilegium.* Rebuff. *in prax. tit. Differentia inter priuilegium num. 3. & 4.* Gregor. Lopez *leg. 2. tit. 18. part. 3.* Neque ab indulto differt, sed pro eodem vsurpatur, vt colligitur ex cap. fin. *Vt lite pendete* & ibi Glossa *verbo, indulgentiam.* cap. *Dudum.* cap. *Ex ore. de priuilegiis* & tradit Roman. *cons. 436.* quod incipit, *Quoad indultum n. 1. & seqq.*

5. *Facultas*, nomen est generale, quo Bulla vtitur, & complectitur omnia indulta, priuilegia, & gratias, quæ *ibidem* continentur. Specialiter facultas est potestas exercendi actum, qui aliàs exerceri non poterat, iuxta illud Plinij: *Si mihi facultas daretur vtrum mallem eligendi.*

6. *Gratia* multa significat, vt notat Alens. *3. p. sum. quæst. 69. memb. 1 art. 1.* Gloss. *Clement. 1. de Magistr.* sed præcipuè sumitur pro beneficio à Summo Pontifice collato, c. *Gratia. de rescript. in 6.* & Clem. *Gratia. eodem tit.*

7. Ex his omnibus constat discrimen inter indulgentiam, priuilegium, facultatem, & gratiam. Nam indulgentia est relaxatio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis. Priuilegium est dispensatio legis communis alicui facta. Facultas est potestas exercendi actum, siue iuri communi aduersum, siue non. Gratia est beneficium à Romano Pontifice concessum, ideóque indulgentiæ, priuilegia, indulta, & facultates in hac bulla concessa, gratiæ dici possunt, quia ex munificentia Romani Pontificis conceduntur. Quæ omnia sigillatim enodabimus.

PVNCTVM II.

Quibus Bulla prosit, & quas conditiones habere debeat.

1. *Prodest pueris, & vsu rationis carentibus.*
2. *Prodest omnibus fidelibus commorantibus, vel aliquo modo ad regna Hispaniæ declinantibus.*
3. *Sumpta Bulla, esto, ad externa regna diuertas, vti potes illius priuilegiis excepto ciborum priuilegio.*
4. *Hispani in exteris regnis commorantes sumere non possunt Bullam medio internuntio.*
5. *Requiritur Bullæ susceptio.*
6. *Item, illius apud te retentio, sed non ex necessitate.*
7. *Item, nominis proprij scriptio.*
8. *Item exhibitio eleemosynæ per te, vel per alium.*
9. *Ex turpiter, iustéque acquisitis sumpta Bulla prodest.*
10. *Qualiter Religiosi sumere Bullam possint, & debeat Prælatus licentiam concedere.*
11. *An Minores non sumpta Bulla illius priuilegiis fruantur.*
12. *Prodest Bulla, etiam si excommunicatus accipias.*
13. *Item, etiamsi accipias in statu peccati mortalis.*

1. BVllam alicui prodesse, est, posse virtute illius indulgentiis, gratiis, priuilegiis, & facultatibus *ibidem* contentis frui. Igitur bulla prodesse potest vsu rationis carentibus, vti docuit Henriq. *lib. 7. de indulgent. cap. 20. num. 8.* Nam phrenetico, tempore interdicti, virtute Bullæ Sacramentum Extremæ-Vnctionis ministrari potest in mortis articulo, & Eucharistia, necnon ab excommunicatione absolui, & plenaria indulgentia concedi. Pueris item prodest, vt tempore interdicti decedentes cum quadam pompa, videlicet, cum Missa in gratiarum actionem in loco sacro sepeliantur. Vt autem Officiis diuinis intersint tempore interdicti amentes, & pueri doli non capaces, Bulla non indigent: quia interdictum humanam tantùm, & rationalem assistentiam prohibet, vt benè alios relatis notauit Henriq. *dicto cap. 2.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 36. sect. 2. num. 7.* & *disp. 34. sect. 1. num. 34.* At, si pueri doli capaces existant, vt sacris intersint tempore interdicti, bullæ priuilegio indigebunt, vti docuit Couarru. *cap. Alma. 2. p. § 4. num. 5. illat. 12.* sicuti etiam indigent, vt tempore Quadragesimæ oua, & lacticinia edere possint. & notauit Henriq. *in comment. litt. R.*

2. Secundò, bulla prodest non omnibus fidelibus totius mundi, sed illis duntaxat, siue sæculares, siue regulares sint, qui in Hispaniarum regnis, & insulis adiacentibus, atque etiam Sardiniæ, & Siciliæ consistunt, necnon & aliis exteræ nationis, qui in prædictis locis Hispaniarum Regi subiectis commorantur, vel etiam ad ea declinant, sicuti expressè habetur *in Summario Hispano*, ibi: *Primeramente su Santidad concede à todos los fieles Christianos de los dichos Reynos, y señores, moradores, estantes, y habitantes en ellos, y à los que à ellos vinieren, ò en ellos se hallaren.* & tradit Henriq. *cap. 2. n. 6.* Acosta de Andrade *in explicat. Bullæ, q. 16.* Gomez *in Bulla, c. 3. n....* Villalob. *dicto tr. 27. in tit. n. 2.* Man. *Bull. § 1. n. 7.*

3. Hinc infertur, sumpta Bulla à commorante in prædictis regnis, tametsi ad aliena regna diuertat, vti posse bulla, durante anno publicationis: quia est priuilegium personale, quod personam comitatur, ex reg. *Priuilegium. de reg. iuris, in 6.* & tradit Innocent. IV. *in cap. Volentes de priuileg. in 6. in fine, § 1.* Ab hac tamen regula excipitur priuilegium comedendi carnes ex consilio vtriusque Medici in diebus prohibitis, & vescendi pro libito ouis, & lacticiniis, vti habetur *in Bulla Latina*, quæ sic inquit: *Item, vt dicto anno durante in omnibus, & singulis regnis, insulis, locis*, &c. (& non extra illa) *carnibus de consilio vtriusque Medici, temporibus ieiuniorum totius anni, etiam quadragesimalibus vesci, ac pro eorum libito ouis, & lacticiniis.* Et meritò hæc exceptio fit ob periculum scandali vitandum. Hincque sumitur argumentum, reliqua omnia priuilegia diuertentibus in alia regna concedi: quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, vt benè Syluest. *verbo Alienatio*: & colligitur ex cap. *Dominus 32. quæst. 7.* & *ibi* Glossa, & tradit in præsenti Henriq. Andrade, & Villalob. *loc. alleg.*

4. Secundò fit, Hispanos in exteris regnis commorantes non posse vti bulla medio internuncio in Hispania suscepta, quia solùm commorantibus in locis Hispaniæ, vel ad ea diuertentibus bulla concessa est: est enim regionis priuilegium, & ratione illius hominibus, qui in ea habitant, vel obiter adsunt. Atque ita notarunt Henriq. *dicto cap. 20.* Villalob. *tractat. 27. in proœm. num. 4.* Verùm non desunt graues Doctores, Pater Bonauentura, Ioan. Chacon, Ioan. de Salas *in manuscriptis*, qui improbabile non reputant, bullam prodesse Hispanis extra Hispaniam existentibus, si alius pro ipsis bullam suscipiat: quia finis principalis bullæ est subsidium pecuniarum factum nostro Regi pro expensis belli contra infideles. Quòd verò fiat personaliter, & præsentialiter in illis regnis, vel interposita persona, parum videtur referre. Sed displicet prorsus hæc sententia, vtpote quæ aduersa priuilegij verbis, quæ solum exprimunt habitãtes in regnis Philippo subiectis, vel ad ea declinantes, alias non solùm Hispani, sed exteri omnes frui bulla possent, si aliquis in Hispania bullam pro ipsis susciperet, quod credendum non est. Non enim est intentio Pontificis, vt noster Rex pecuniam ab illis accipiat, qui nec ratione domicilij, nec transeuntis habitationis illi subijciuntur.

5. Quoad conditiones verò, quas fruentes bulla habere debent: Prima est, illius realis susceptio, per se, vel per alium: quia sic cauetur, tam in Bulla Latina, quàm Hispana. Quare non sufficit, te habere animum illam sumendi, nec nomen scriptum apud depositarium, si bullam cum effectu non suscipias: & docuit Henriq. *lib. 7. de indulgent. cap. 2. num. 5.* Acosta *quæst. 12.* Man. *in exposit. Bullæ, § 5. num. 2.* Villalob. *clausul. 12. num. 12.* Neque obstat in aliis priuilegiis necessarium non esse scriptum bullæ suscipere, vti docuit Syluest. *verbo, Priuilegium, quæst. 14.* & Armilla *ibi, num. 10.* At in hoc priuilegio est à susceptio necessaria est ob verba illius expressa. Dixi, *per se, vel per alium*: quia, qui per alium sumit bullam, verè illam sumit, moraliter loquendo: neque enim hæc susceptio ita personalis est, vt per alium fieri non possit, sicut tradit Cordub. *lib. 5. qu. 26.* Henriq. *lib. 7. cap. 20. num. 5.* Suar. *tom. 4. in 3. p. disput. 52. de indulgent. sect. 7. num. 5.* Anton. Gom. *pag. 1. num. 7.* Villalob. *dicta clausula 12. num. 12.* Oportet autem, si bulla per alium accipiatur, te inscio, vt illius acceptionem ratam habeas, aliàs indulgentiis, & priuilegiis frui non posses, cùm nequeas dici illam accepisse. Sic expressè Suar. Cordub. Villalob. *suprà.* Non tamen requiritur, vt euidenter scias, alium accepisse, sufficit, si certus moraliter sis illius acceptionis, vti esse potes, si omnibus annis tempore publicationis tuus pater omnibus domesticis Bullam sumit; vel, si amicus fidelis fidem dedit de illa suscipienda: hæc enim moralis certitudo prudentem operationem reddit. Atque ita tradit Henriq. *l. 7. cap. 20. n. 3.* & *in comment. litt. A.* Villalob. *clausula 12. n. 15.* Quòd si accepta, à te bulla, amicus alteram tibi acceperit, si nomine tuo accepit, vel illius acceptionem ratam habuisti, nequis alteri sumptam bullam applicare: quia tibi vtramque applicuisti. At, si bullam tibi ab amico acceptam non acceptaueris, poteris eam alteri, vel gratis, vel sub eadem stipe concedere: quia ea bulla nullius est, cùm à nemine sit acceptata, ac proinde nomine Commissarij eam alteri concedis. Neque præsumendum est, Pontificem, & Commissarium velle fideles grauare plurium bullarum sumptione, cùm vna sufficiat. Neque ab hac transmissione impediris, tametsi nomen tuum in bulla sumpta ab amico scriptum sit: quia facilè deleri potest, & nomen illius, cui bulla porrigitur, scribi. Præterquàm quòd nominum inscriptio, vt statim dicemus, necessaria non est. Sic notauit Henriquez *lib. 7. cap. 20. num. 5.* Villalob. *clausul. 12. num. 13.* Neque obinde censendus es deprauare, vel mutare Litteras apostolicas, sed quod ex ignorantia, & bona fide ab amico, vel Commissario factum est, corrigere, vti aduerterunt Henriq. & Villalob. *suprà.*

6. Secundò, requirunt aliqui, vt susceptam bullam apud te retineas: nam bulla eodem tenore expostulat susceptionem, & retentionem. Inquit enim bulla Latina summarium hoc: *Qui huiusmodi gratiarum participes esse voluerint, recipiant, & retineant.* Et Commissarius in bulla Hispana in hæc verba erumpit: *Declaramos que los, que la tomaren, ayan de recibir, y guardar este sumario, y Bula queua impreso de molde, y sellado de nuestro sello, porque de otra manera no ganan la dicha Bula, ni gratias della.* Censeris autem sufficienter apud te Summarium retinere, si apud amicum habeas: quia ipse nomine tuo habet. Verùm probabile satis censeo cum Henriq. plures referente *l. 7. cap. 20. n. 1.* Acosta *q. 12. § Secundò requiritur.* Anton. Gomez *ad vndecimam clausulam, n. 14.* Villalob *clausul. 12. n. 24.* solam retentionem instantaneam, non continuatam, & perseuerantem necessariam esse, seu illam retentionem, quæ necessaria fuerit, ne bulla ad manus depositarij redeat. Quare, si semel suscepta bulla, & in tuam translata potestatem pereat, maximè absque culpa, non obinde priuilegiis, & gratiis illius priuaris: quia credendum est, Pontificem, & Commissarium solùm velle, vt è potestate depositarij in tuam potestatem transeat, siue posteà pereat, siue non: quia bullis apud depositarium relictis, multæ fraudes olim exercebantur, ideóque aduertit Emman. Rodrig. *§. 12. n. 17. in instruct. Cruciatæ, §. 10.* præceptum fuisse receptoribus, & collectoribus sub pœna 30. aureorum, & inhabilitatis ad quoduis Cruciatæ munus, vt bullam semel datam, nec repetant, nec recipiant.

7. Tertiò, videtur necessarium nomen proprium in bulla scribi: quia sic cauetur in bulla Hispana illis verbis: *Escrito en ella vuestro nombre.* ideóque receptoribus sub pœna excommunicationis præcipitur, vt nomen capientium in bullis scribant. Cæterùm, etsi hoc ex conuenientia faciendum sit, sed non ex necessitate ad valorem bullæ. quia in bulla Latina hæc conditio non exigitur, & Hispana eam non postulat, vt necessariam conditionem, sed refert, quod communiter fit, dicens:

Y por quanto vos N. disteis dos reales, & y tomasteis esta Bula escrito en ella vuestro nombre.

8. Quartò opus est, vt eleemosynam signatam soluas per te, vel per alium, vel obligationem soluendi facias: quia hæc solutioni æquiualet. Neque his obstat, quòd depositarius gratis tibi bullam concedere non possit, potest vtique, quia tunc ipse subit obligationem soluendi. Atque ita tradunt Henriq. *dicto cap.20.num.5.* Villalob. *clausul.12.n.26.* Quòd si accipias absque animo soluendi, non tibi proderit: quia est priuilegium sub conditione huius subsidij temporalis concessum, vt bene notauit Man. Rodrig. *addit.ad §.1. sua exposit. Bull.numer.15.* Quemadmodum non prodest, si ex alienis, quorum nec dominium, nec vsum habes, ea suscipias, quia eo casu nihil donas, ideoque in bulla dicitur: *Si de sus bienes liberalmente contribuyeren con la limosna infra escrita.* &c. & ita tenet Man. Rodrig. *in addit.ad Cruciat. §.1.n.15.* Villalob. *clausul. 4. num.3.* Acosta *q.quæst.12.* Anton. Gom. *ad 11.clausul.n 8.* & probat ex text. in cap. *Non est putanda.1.q.1.* vbi, qui ea intentione accepit, vt bene dispenset, potius grauatur, quàm iuuatur: nam hostiæ impiorum abominabiles sunt Domino.

9. Hinc tamen ne inferas, Bullam non prodesse meretrici illam ex turpiter acquisitis sumenti, vel Iudici ex acquisitis ob iniustam sententiam, vel assassino ob homicidium patratum: quia esto hi turpiter acquisierint, non tamen iniustè, ideoque acquisitorum dominium, & vsum habent, ac proinde illorum donationem facere possunt. Sic Villalob. *dict. tract. 27.clausul.4.num.4.* Quinimo ex iniustè acquisitis, qualia sunt ex contractu vsurario, vel ex furto, & rapina, si tamen ita proprijs permixta sint, vt ratione mixtionis illorum dominium acquiras cum obligatione restituendi, si Bullam sumas, tibi proderit: quia sumis ex proprijs, tametsi illicitè, si aliunde non habeas, quo te restituas, & creditoribus satisfacias.

10. Superest dicendum de religiosis, qui nullius pecuniæ dominium habent, nec vsum, nisi ex superioris voluntate, qui contradicente superiore non videntur posse bullam sumere, vt illis prosit. Qua in re certum est, ex bonis Conuentus superiore inconsulto non posse Religiosum sumere Bullam: quia sumeret ex alienis, neque superior obligatus est consentire susceptioni: quia esto sit opus pium: non tenetur in omnia opera pia arbitrio subditorum bona conuentus expendere; sed in ea tantùm, quæ sibi placitum fuerit. Verùm, si religiosus pecuniam habet, quam ex superiorum licentia in proprios vsus expendere possit, poterit ex ipsa bullam sumere, quia est vsus satis sibi commodus. Quod verum credo, etiamsi prælatus pro suscipienda bulla illius pecuniæ vsum prohibuerit: quia iniquè prohibet, cùm in alios vsus minus commodos, & honestos concedat, & Pontifex supremus religiosorum prælatus, ne hæ iniquitates locum habeant, præsumitur licentiam concedere. Illud certum, si ab amico suscipiatur bulla religioso tradenda: debere prælatum consentire, vt religiosus illam suscipiat, aliàs Pontifex censebitur negationem emendare. Sic tradit Acosta *in explicat. Cruciat. qu. 106.* Villalob. *clausul.12.à n.26.* Subiungit autem *n 28.* ex Rodrig. *in addit. §. 9. num. 6.* posse prælatum vsum bullæ in vna, vel alia facultate limitare, iuxta id, quod habetur *in Compend. priuileg. Societatis Iesu, verbo Gratia §.2.* Sed hæc doctrina grauem patitur difficultatem inferiùs examinandam. Prælatus namque propria authoritate limitare non potest Pontificis concessionem, vtpote quo est inferior, sed necessariò hanc potestatem habere debet ab ipsomet Pontifice. Superest autem examinare an per nouam bullæ concessionem, & per suspensionem Commissarij omnium facultatum, quæ vsui bullæ obstant ea facultas suspendatur: nam si suspenditur, nequit prælatus eam facere limitationem.

11. Denique subiungit Villalob. *d.clausul 12.n.30.* ex Cordub. *in ann.ad Compend. verb. Cruciata, §.5.* Minores, non suscepta bulla, illorum priuilegiis frui posse ex concessione Pauli III. viuæ vocis oraculo facta 2. Iunij, 1533. dummodo sacerdotes loco eleemosynæ duo sacra faciant, religiosi clerici bis psalmos pœnitentiales recitent, laici verò ducenties *Pater noster, & Aue Maria.* Verum esto, hoc pie factum sit, dubito maximè an post Paul III. prædicta concessio vigorem habeat, tum ob reuocationem, seu suspensionem omnium facultatum, & priuilegiorum, quam Pontifex, & Commissarius facit omnibus illis, qui Bullam non sumpserint: tum quia Religiosis aliorum Ordinum idem priuilegium esset concessum (per viam communicationis, qua ferè omnes religiones inter se gaudent: quod sine dubio cederet in graue expeditionis Bullæ detrimentum. Non igitur prodesse potest vllis religiosis, etiam Minoribus, bulla, nisi de facto eam suscipiant. Neque est leue signum huius veritatis, quòd nullus alius Doctor præter Cordubam, eam potestatem religiosis concedit, quæ si esset secura & à reliquis bullæ expositoribus admitteretur.

12. Quintò, requirunt aliqui, ne excommunicatus existas, cùm bullam suscipis, eò quòd rescriptum, seu litteræ apostolicæ ab excommunicato impetratæ super alio articulo, quàm excommunicationis, non valent, vt ex cap.1. *de rescript. in 6.* docent Syluest. *verbo, Rescriptum, q.2.* Angel. *ibi*, & *verbo, Excommunicatio, vlt. §. 14.* Nauarr. *cap.17. num. 22. & seq.* Sed immeritò hæc conditio expostulatur: quia tu non impetras, non bullam à Pontifice, sed Rex Philippus impetrat, tam in tui fauorem, quàm in fauorem suorum regnorum, & totius Christiani populi per subsidium Bullæ defendendi, & dilatandi: ideóque tibi excommunicato proderit; tum, vt ab excommunicatione absoluaris; tum, vt frui possis aliis priuilegiis, quæ cum excommunicatione non pugnant. Quare, si vera esset opinio Nauar. *c.27.n.18.* excommunicatum contritum posse indulgentiis, & aliis, Ecclesiæ suffragiis frui poteris indulgentias *ibidem* concessas obtinere: tametsi excommunicatus susceperis, dummodo contritus sis. Nec mirum est, in hoc euentu apostolicas Litteras excommunicato prodesse: nam in multis casibus Litteræ apostolicæ impetratæ ab excommunicato valent, vt notat Gemminian. *dicto cap.1. de rescriptis. in 6.* & Angel. *verbo rescriptum. §.1.* Atque ita valere Bullam in excommunicatione susceptam, docuit Man. Rod. *in addit. ad Cruciat. §.1.n.10.* Villalob. *in proœmio, n.6.*

13. Sextò, Caiet. *tractat.10. de indulgent. cap.2.* & *tract 15. cap.9. & 10.* expostulat, vt indulgentias Bullæ consequi possis, gratiam tempore, quo bullam sumis. Mouetur ex eo, quòd existimat, omnia opera ad consecutionem indulgentiæ requisita præstanda esse ab homine iusto: quam doctrinam *tract. præcedenti* non probamus: sed potius asserimus sufficere, vt tempore, quo indulgentia concedenda sit, homo in gratia existat. Quinimò hic est vnus ex præcipuis finibus concedendi bullam, vt si fortè suscipiens peccatis grauetur, possit mediante bulla à peccatis absolui, & gratiam Dei obtinere, & indulgentias consequi. Non igitur est necessarium existere in gratia, cùm bullam suscipis. Atque ita docent Henriq. *lib.7.c.9. num.7.* Acosta *in Bull. quæst.15.* Villalob. *d. tract.27.in proœm. num.5.*

PVNCTVM III.

De tempore, quo Bulla Cruciatæ sumentibus prosit.

1. *Tempus est annus publicationis.*
2. *Quando finiatur annus.*
3. *Proponitur quædam obiectio pro maiori præcedentis doctrinæ declaratione.*
4. *Priuilegium Bullæ perseuerat, tametsi Pontifex, & Commissarius è vita decedant.*
5. *Non reuocatur ob publicationem Bullæ Cœnæ.*
6. *Finito anno publicationis cessant omnia priuilegia.*

1. ETsi verum sit, antiquitus Cruciatam concedi sine limitatione temporis, & postmodum ad duos annos extendi: at in præsenti restricta est ad vnum annum computandum à die publicationis illius loci, in quo bulla sumpta est, vt habetur expressè *in Summario, ibi: Item, concede su Sanctidad à todos los sobredichos, que durante el dicho año, que corre desde el dia de la publication desta Bula en cada lugar*, &c. Quare non est computandus annus à die publicationis illius loci, in quo resides, vel à die publicationis in Ecclesia cathedrali; sed à die publicationis loci, in quo Bullam suscipis, vt benè notarunt Vega *cap.43.casu 9.* Henriq. *lib.7.cap.20.num.3.* Villalobos *1. t.summ.tract 27. clausul.4.num 7.* Ioann. Sanch *in disp. select. disp. 55.n.8.*

2. Sed, quando hic annus finiatur, non constat inter Doctores. Nam aliqui existimant, finiendum esse, sicuti annum naturalem, & vulgarem, qui constat 365. diebus, & anno bissextili 366. Aliis probabiliùs placet, more Ecclesiastico esse finiendum, nempe, ab vna publicatione loci, in quo sumpta est bulla, vsque ad sequentem publicationem; tametsi aliquot dies post annum naturalem finitum secunda publicatio fiat: quia toto eo tempore pro anno Ecclesiastico reputatur, sicuti in præcepto Communionis contingit ex benigna Pontificis, & Commissarij mentis interpretatione. Sic pluribus firmat Henriq. *lib 7. de indulgent. cap.20.n.2.* Villalob. *d. tract.27. clausul.4. n.8.* Ioann. Sanch. *disp.55. select. n.2.* Quòd si de facto sequens publicatio non expectetur, vel animo careas sumendi Bullam, non tibi licebit vltra annum vulgarem, & naturalem bullam extendere, vt de se constat. Quinimò addit Ioan. Sanch. *disp. 55. selectar. n 9.* computandum esse annum à die publicationis illius loci, in quo sumpta est bulla, vsque ad sequentem publicationem illius loci in quo de facto te inuenis, quando sequens bulla promulgatur; tametsi aliquot dies, vel menses hæc secunda publicatio posterior fiat. Vnde, si Matriti existens accepisti bullam, quæ primo die Aduentus anni 1630. fuit publicata, & profectus es Hispalim, vbi in Septuagesima publicatio fit, affirmat prædictus Author extendi tibi bullam vsque ad Septuagesimam anni 1632. ex præsumpta voluntate Pontificis, ne cogaris Matritum redire ad accipiendum nouam bullam, vel duobus mensibus bulla careas absque tua culpa. Quod piè dictum est.

3. Dices

3. Dices, ex hac doctrina inferri, tibi sæpè finiri Bullam ante annum naturalem: v. g. Accepisti Bullam Hispali primo die Septuagesimæ, qui 10. Februarij, sequenti anno publicatur eodem die Septuagesimæ, qui est primo die Februarij Item, accepisti Hispali Bullam: profectus es Matritum, vbi duobus aut tribus mẽsibus fit publicatio. Si ergo annus ecclesiasticus, & nõ naturalis computandus est, sicuti computatur in præcepto communicandi, efficitur sanè, Bullam tibi ante annum naturalem finiri. Respõdeo, etsi Anthon. Gomez *in explicat. Bulla, clausul.* 5. *n.* 1. *fol.* 53. & Villalobos 1. *tom. sum. tract.* 27. *clausul.* 4. *n.* 10. illationem admittant: at veriùs existimo, nullo modo esse admittendam: quia aliàs publicatio Bullæ sequentis nociua esset sumentibus præcedentem: siquidem ob publicationem diminuetur tempus anni, quod non esset diminuendum, publicatione non subsecuta. Quapropter temperatio anni ecclesiastici non ad restringendum annum naturalem; sed ad ei fauendum, & supplendum aliquot dies, si fortè desint, vsque ad nouam publicationem inuenta est à Doctoribus. Neque obstat exemplum de sumenda Eucharistia, cuius præceptum necessarium erat limitare ad tempus fixum, vt Parochis constaret de illius satisfactione: quæ ratio in sumentibus Bullam non procedit: & ita tenet Vega *in summ. cap.* 43. *casu* 10. Rodriguez *in explicat. Cruciat.* §. 5. *num.* 2. Ioan. Sanch. *in select. disp.* 55. *n.* 4.

4. Durante anno publicationis, tametsi Commissarius, & Pontifex è vita decedant, Bullæ priuilegia tibi non pereunt: quia est gratia facta, quæ morte concedentis non expirat, vti latè diximus *tract.* 3. *de legib. disp.* 4. *punct.* 16. §. 5. de quo videri potest Boërius *decis.* 346. Paris. *cons.* 117. *lib.* 4. Roman. *leg. More. numer.* 62. *ff. de iurisdict. omnium iudic.* Venetus *ibi*, & alij.

5. Item, nec Bulla tibi cessat ob publicationem Bullæ Cœnæ, quæ quotannis fit, in cuius fine reuocat omnes facultates ab illis casibus absoluendi, nisi in eisdem facultatibus fuerint expressi: quia verè in Bulla Cruciatæ expressi sunt, & ab illis Confessarius electus absoluere potest: & ita tenet Manuel Rodriguez *in cruciat.* §. 9 *num* 67. *dub.* 2. & *in addit.* §. 6. *numer.* 62. Acosta *eadem, quæst.* 55. Villalobos 1. *part. sum. tract.* 27. *clausul.* 4 *num.* 11. Quinimò nec Bulla tibi cessat anno Iubilei, vti dixi *tractat.* 3. *de legib. disput.* 4. *part.* 21 §. 2. *num.* 3. quia est priuilegium onerosum, quod non censetur reuocari absque expressa illius mentione, & compensatione.

6. Finito anno naturali, vel publicationis, cessant omnia priuilegia, & gratiæ ibidem concessa, ita vt nec vota commutari, neque absolui à peccatis possis. Excipe tamen, nisi causa incepta fuisset, sicuti si confessionem ante finitum annum inchoasses, poteris eo finito perficere, & virtute Cruciatæ absolui iuxta textum *in cap. Gratum. cap. Relatum. de officio delegati*, & colligitur apertè ex Bulla Latina dicente: *Expirante anno omnes supradicta facultates, gratia, & indulta expirant, tantùmque poterunt causa pendentes ad finem perduci.* Atque ita tenet Henriquez *lib. de indulgent. c.* 20 *n.* 2. Man. §. 5. *n.* 2. Acosta *q.* 46. Villalobos *clausul.* 4. *n.* 12.

PVNCTVM IV.

De Indulgentia plenaria, quæ in Bulla conceditur.

1. *Quibus plenaria indulgentia concedatur.*
2. *Bello personaliter inseruientibus conceditur.*
3. *Nomine indulgentia plenaria plenissimam etiam intelligi.*
4. *Requiritur prædictis ad consecutionem indulgentia confessio, si mortali grauentur.*
5. *Semel in anno hæc indulgentia à prædictis militibus obtinetur.*
6. *Explicatur, qualiter concedatur indulgentia mittentibus pugnaturos.*
7. *Qualiter Clericis, & Religiosis spiritualiter milites adiuuantibus.*
8. *Qualiter taxatam eleemosynam suppeditantibus. Vbi, quomodo intelligendum sit, semel in vita, & semel in morte.*

1. QVatuor personarum generibus Bulla concedit indulgentiam plenariam. Primò, personaliter bello inseruientibus. Secundò, inseruientibus per alios. Tertiò, Clericis, & Religiosis spiritualiter milites adiuuantibus Quartò, media eleemosyna à Commissario taxata bello subministrantibus.

2. Primò ergo concedit Bulla plenariam indulgentiam iis, qui fideli zelo succensi, ad bellum personaliter suis sumptibus profecti fuerint, siue pugnauerint, siue aliud seruitium gratis fecerint: dummodo per annum integrum perseuerent in bello. His verò, qui ante belli expeditionem in ipso itinere, vel exercitu decedunt, aut ratione infirmitatis, aliòve legitimo impedimento recedunt ab exercitu, similis indulgentia conceditur. Vt autem hanc indulgentiam prædicti consequantur, debent de suis peccatis esse contriti, eàque ore confiteri. Quod si ea præstare non possint, saltem votum illius habere debent.

3. Pro intelligentia huius concessionis aduerte, nomine indulgentiæ plenariæ plenissimam omnium peccatorum remissionem intelligi, sicuti *tractat. præcedenti* probamus: & tradit in præsenti Antonius Gomez *ad* 1 *clausul. cap.* 7. *num.* 12. Emmanuel Rodriguez §. 8 *numer.* 7. Sebastianus Acosta *quæst.* 5. & colligitur manifestè ex nostra Bulla, quæ subministrantibus dun regalia plenissimam indulgentiam concedit. At non est verisimile maiorem illis indulgentiam esse concedendam, quàm qui personaliter bello inseruiunt. Ergo nomine plenariæ plenissimam intelligit. Item, illis concedit indulgentiam, quæ in anno Iubilei conceditur, quam secundùm omnes constat esse plenissimam Aliis rationibus *supradicto tractat.* probaui, vsu Ecclesiæ iam non distingui indulgentiam plenariam à plenissima. Vnde, quando in Extrauag. *antiquor. de pœnitent. & remissionib.* dictum fuit, concedi indulgentiam non solùm plenam, pleniorem sed plenissimam, fortè, inquit Suarez *tom.* 4. *in* 4 *part. disput.* 50. *sect.* 4. factum fuit ad maiorem declarationem, & ad tollendos scrupulos, qui ex variis opinionibus oriri poterant. Etenim ex vsu Ecclesiæ antiquo, vt aduertit Nauarrus *de indulgent. notab.* 9. Indulgentia plena, seu plenaria, significabat solam remissionem mortalium, quæ aliquando fuerunt confessa: plenior omnium mortalium, etiamsi confessa non fuissent: plenissima etiam venialium remissionem designabat: qui vsus, vt probatum est, iam cessauit, & pro eodem vsurpatur plena, plenior, & plenissima.

4. Secundò aduerte, ad huius indulgentiæ consecutionem, necessariam esse confessionem in re exhibitam, si fieri potest: nec sufficere fuisse militem confessum tempore Quadragesimæ, vel habere propositum tempore præcepti confitendi: quia his, qui absque confessione decedunt, eò quòd eam præstare non possint, concedit indulgentiam, si corde fuerint contriti. Ergo signum est manifestum, eos, qui confessionem præmittere possunt, non satisfacere cordis contritione. Adde, quòd prædicta indulgentia à Confessario electo applicanda est. Ergo supponit Bulla ad indulgentiam confessionem esse necessariò præmittendam. Atque ita in præsenti docet Acosta *quæst.* 14. Villalobos *clausul.* 2. *numer.* 2. Quod intelligendum est, si mortalibus te grauatum sentias: secùs verò, si nullius peccati mortalis conscientiam habes: quia venialium confessio, nisi expressis verbis iniungatur, nunquam præsumitur expostulari. Præterquàm quod in præsenti confessio videtur exigi, vt securior dispositio ad gratiam, & consequenter ad indulgentiæ consecutionem: quo casu non esse necessariam confessionem ei, qui mortali se grauatum non sentit, docuit Henriquez *libr.* 7. *cap.* 12. *numer.* 2. Acosta *in explicat. Cruciat. quæst.* 14.

5. Tertiò aduerte, absque fundamento dixisse Rodriguez *in explicat. Bulla*, §. 2. *numer.* 11. & Villalobos *clausul.* 2. *num.* 3. prædictos milites consequi toties, quoties eo anno fuerint confessi, indulgentiam plenariam: siquidem Bulla expressè exigit pro indulgentiæ consecutione, vt perseuerent in exercitu vsque ad finem anni. Ergo ante hunc terminum eam Indulgentiam consequi non poterunt, nisi antea decesserint vel ob impedimentum infirmitatis, alteriusve causæ recesserint. Ergo falsum est, multipliciter eo anno Indulgentiam obtineri posse.

6. Secundum genus personarum, quibus Bulla indulgentiam plenariam concedit, sunt omnes, qui suis expensis milites miserint ad bellum contra Ecclesiæ hostes, dummodo si mittentes fuerint Cardinales, Primates, Patriarchæ, Episcopi, filij Regum, Principes, Duces, Marchiones, & Comites, debeãt mittere ad minus decem, aut saltem quatuor, si plures non possent: cæteri verò, cuiuscunque status, aut conditionis, Clerici, aut sæculares, singulos mittant, si possint: si verò non possint, inter tres, vel quatuor vnus mittatur, & sumptus conferatur iuxta cuiusque facultatem. Item, Capitula, Ecclesiæ, aut Monasteria Regularium, etiam mendicantium, aut alia loca pia, si inter decem personas mittant militem vnum, consequentur Indulgentiam: præcedente tamen capitulari deliberatione. Eandem prætereà indulgentiam obtinebunt ipsi milites missi alienis sumptibus, si pauperes sint. Sic Bulla. Hæc concessio facilem habet explicationem. Solùm aduerte, si Communitas numerum decimum non attingat, non obligari expensas integri militis soluere: sed tantùm pro rata contribuere, sicuti notauit Emmanuel Sà §. 3. Villalobos *clausul.* 1. *in fine.* Si verò Communitas numerum decimum excedat, modò vigesimum non attingat, satisfaciet vnicum militem mittens, neque obligata est pro rata contribuere ad alium mittendum, aliàs vnico militite misso nullus ex illa Communitate obtineret indulgentiam: quod videtur absurdum.

7. Tertiò, conceditur indulgentia plenaria Clericis sæ-

cularibus, aut regularibus, qui accepta facultate à ſuis Ordinarius, vel Prælatis, verbum Dei prædicant in exercitu, aut alia miniſteria eccleſiaſtica, aliáve pia opera exercent. Quod præſtare poſſunt abſque periculo irregularitatis, & abſque fructuum beneficiorum amiſsione, dummodo miniſtros idoneos ſub. Vicarios conſtituant, exceptis beneficiatis curam animarum habentibus: hi enim ſine Pontificis licentia beneficia deſerere non poſſunt. Aliis verò Clericis habentibus beneficium, cui annexa eſt reſidentia, concedit Bulla, vt poſsint de licentia Ordinarij bello aſſiſtere, & inſeruire: quia beneficiis, & illorum fructibus priuantur: quæ omnia manifeſta ſunt, & ponderauit Rodriguez *in explicat. Cruciat* §. 5 *numer.* 1. Subdit deinde Bulla, milites prædicto bello inſeruientes obligatos non eſſe ſeruare ieiunia Eccleſiæ, aut obligantia ex voto, poſséque diebus feſtis in rebus bellicis occupari. Aliqui hanc exceptionem ieiuniorum ad Religioſos, & Clericos extendunt: ſed immeritò, cum Bulla ſolùm de militibus loquatur, vt manifeſtè conſtat ex illis verbis: *Y los ſoldados, que en eſta guerra eſtubieren, ſe declara no eſtar obligados à los ayunos, que por voto, ò precepto de la Yglesia lo eſtubieran, no eſtando en la guerra.* Sub nomine autem *militum*, non videntur Religioſi, & Clerici, miniſteria eccleſiaſtica exercentes, intelligi, præcipuè cùm ipſa Bulla concedat iis, quos ab obſeruatione ieiuniorum eximit, vt poſsint diebus feſtis in rebus bellicis occupari: quod Religioſis, & Clericis competere non poteſt.

8. Quartò, indulgentia plenaria conceditur omnibus iis, qui de ſuis bonis eleemoſynam à Commiſſario taxatam pro expeditione Bullæ erogauerint: quia non leuiter cooperantur ad hoſtes Eccleſiæ, & inimicos fidei extirpandos. Aduertit autem Bulla, hanc indulgentiam ſemel in vita, & ſemel in morte concedi. Quæ reſtrictio non ſolum competit concurrentibus ad bellum hoc temporali ſubſidio; ſed etiam bello perſonaliter intereſſentibus, vel pugnatores mittentibus: quia intra annum nullus poteſt, niſi ſemel, Indulgentiam plenariam obtinere. Nomine *mortis*, præſumpta intelligitur, vt conſtat ex his, quæ diximus *tract. de pœnitent. aliiſque in locis.* Et videtur apertè probari ex eo, quod ſtatuitur, hanc Indulgentiam per Confeſſarium applicari debere, qui non realem mortem, ſed periculum illius expectare poteſt: aliàs ſi ad obtinendam hanc indulgentiam mors cum effectu eſſet neceſſaria, nunquam Sacerdos applicare indulgentiam poſſet. Neque his obſtat, quòd dictum ſit, *ſemel in morte*: quia intelligendum eſt ſemel illo anno in periculo mortis. Quare, ſi eo anno obtenta indulgentia in periculo mortis, in aliud periculum incidis: non poterit tibi alia indulgentia applicari ex vi horum verborum; benè tamen ſumpta alia Bulla eodem anno, vel anno ſequenti. Et inde ſumitur non leue indicium Indulgentiam applicari, non in morte reali, ſed in periculo illius: aliàs fruſtrà tot Bullis idem priuilegium concederetur.

PVNCTVM V.

De aliis Indulgentiis, & ſpiritualibus commodis in Bulla contentis.

1. *Statuitur Bulla clauſula, in qua hæ indulgentiæ, & commoda continentur.*
2. *Requiritur ad conſecutionem Indulgentiæ quadragenæ ieiunium ſupererogationis.*
3. *Oratio vocalis debet eſſe, & ſupererogationis.*
4. *Qualiter ieiunium requiſitum commutari poſſit.*
5. *Quid intelligatur per participationem omnium bonorum.*
6. *Conceditur ampliſsima ſtationum Indulgentia viſitantibus quinque Eccleſias, vel altaria.*
7. *Qualiter hæc viſitatio facienda ſit.*
8. *Conceduntur Indulgentiæ ad ſtationes Romanas pertinentes.*
9. *Hæ continent indulgentiam plenariam, eſto, contradicat Cordub.*
10. *Satisfit contrariis.*
11. *Semel in die hæc Indulgentia poteſt obtineri.*
12. *Hæ Indulgentiæ ſtationum applicari defunctis per modum ſuffragij poſſunt.*

1. VT Indulgentias, aliáve ſpiritualia commoda in Bulla contenta integrè explicemus, placet, relicto ordine Bullæ, eam clauſulam referre, in qua prædicta continentur. Inquit igitur Bulla: *Iten, los ſuſedichos que non fueren, ni enbiaren, ſi contribuyeren, y ayudaren de ſus bienes, y de mas de la dicha contribucion, ayunaren voluntariamente por deuocion en dias que no fueren de precepto, y hizieren oracion, implorando la ayuda de Dios por la victoria contra infieles, y ſu gracia por la vnion, y confederacion de los Principes Chriſtianos. Y ſi no pudieren ayunar por algun legitimo impedimento, hizieren otra obra pia à arbitrio de ſu Confeſſor, ò de ſu Cura. Todas quantas veces lo hizieren, durante el dicho año, ſe les conceden, y relaxan miſericordioſamente quince años, y quince quarentenas de perdon de las penitencias à ellos impueſtas en qualquiera manera debidas. Y que ſean participantes de todas las oraciones, limoſnas, peregrinaciones, y tan bien de las de Ieruſalem, y de las demas buenas obras, que en la vniuerſal Yglesia militante, en cada vno de ſus miembros, ſe hace.*

2. Nomen quadragenæ *ſuperiori tractat.* dixi ſignificare numerum quadraginta dierum ieiunii in pane, & aqua. Vnde quindecim quadragenæ erunt ſexcenti dies Indulgentiæ. Ad conſequendam hanc indulgentiam oportet eſſe ieiunium ſupererogationis, quod fieri poteſt etiam in diebus præceptis Quadrageſimæ, & vigiliæ, ſi ex aliqua cauſa infirmitatis, laboris, vel ætatis à præcepto excuſaris. Exigitur autem ieiunium, & oratio ſupererogationis: quia ex ſupererogatione, & liberalitate remiſsionem peccatorum Pontifex concedit. Quod intelligendum eſt, ſi fieri poteſt: ſi enim obligatus eſſes ex voto omnibus diebus ieiunare, poſſes hanc indulgentiam ieiunio ex obligatione obtinere, vt benè notauit Emman. Rodrig. §. 7. *Cruciata, num.* 3. non enim deterioris conditionis eſſe debes, quàm alij, qui nulla obligatione intercedente ieiunant: neque credendum eſt, Pontificem velle opus ſupererogationis in iis, qui nequeunt illud præſtare.

3. Quoad orationem fundendam, in primis debet eſſe vocalis: quia eſt ex præſcripto Pontificis, quatenus Paſtor eſt Eccleſiæ viſibilis, qui non præſumitur orationem purè mentalem præſcribere, niſi id exprimat: poſſet autem eam pro conſecutione Indulgentiæ præſcribere: quia præſcribit, non ſub præcepto, ſed ſub directione, & conditione ad beneficium indulgentiæ concedendum. Secundò, debet eſſe libera, & ſupererogationis: quia ita indicatur in Bulla, præterquàm quod hæc ſolet eſſe Pontificis mens, ad opera ſupererogationis mediis Indulgentiis excitare. Vnde, ſi ex voto, vel præcepto tenearis orationem aliquam fundere pro victoria contra infideles, & Principum Chriſtianorum pace, debes aliam orationem fundere, ſi indulgentiam lucrari velis. Quòd ſi ſolùm ad ſubſtantiam orationis obligatus ſis, non tamen ad illius applicationem, exiſtimat Manuel Rodriguez §. 7. *numer.* 3. te hanc indulgentiam lucrari poſſe, ſi pro victoria contra infideles, & pace Chriſtianorum Principum applices: quia iam ex fine libera eſt oratio. Orare prolixè non tibi eſt opus, ſed quacumque oratione, etiam minima, ſatisfacies. Neque etiam neceſſarium eſt, expreſſam intentionem habere impetrandi victoriam contra infideles, & pacem Principum Chriſtianorum: ſat enim eſt, ſi intentionem horum virtualem habeas, vt benè notauit Emman. *dicto* §. 7 *in additionib. n.* 5. Villalobos *clauſ.* 7. *numer.* 2.

4. Concedit Pontifex poteſtatem Confeſſario, vel Parocho, vt poſſit ieiunium prædictum commutare: quod intelligi debet, quando ita impeditus es ieiunare, vt virtute illius impedimenti à præcepto ieiunij, ſi adeſſet, excuſareris: quia aliàs cenſeri non potes legitimè impeditus, vt bene aduertit Villalobos *dicta clauſula* 7. *num.* 3. hanc commutationem, nec tu, neque alius, præter Parochum, vel Confeſſarium electum, præſtare poteſt: quia nemini alteri hæc poteſtas conceditur; faciendáque eſt commutatio in aliquod opus pium arbitrio commutantis: quod regulari debet ſpectato opere commutando, & qualitate, ac diſpoſitione perſonæ, cui fit commutatio. Hæc ergo indulgentia non ſemel, ſed ſæpè intra annum obtineri poteſt, quoties opus iniunctum præſtiteris: quia ſic cauetur in Bulla.

5. Quid autem intelligatur per illam participationem omnium bonorum, quæ in Eccleſia fiunt, *ſuperiori tract.* explicuimus: ibi enim diximus, tria in noſtris actibus bonis reperiri. Primum eſt meritum de condigno gratiæ, & gloriæ, de quo Trident. *ſeſſ.* 6 *cap.* 16. & *can.* 32. Secundò, vis ſatisfaciendi Deo pro pœna temporali ex peccato remiſſo debita. Tertium, meritum de congruo, ſeu vis impetrandi, & ſibi, & aliis aliquod bonum ſpirituale, vel temporale, quod in bonum perſonæ cedat. Meritum de condigno operanti tantum deſeruit, & nemini applicari poteſt: ſolus enim Chriſtus, vt inquit Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 16. tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influit, iuxta Paul. *ad Rom.* 12. *numer.* 5. At ſatisfactionem, & ſibi, & alteri applicare operans poteſt, modo vterque in gratia exiſtant: operans, vt ſatisfactionem habeat: is, cui applicatur, vt capax illius ſit. Meritum verò de congruo, & impetratio etiam peccatoribus & eſſe, & applicari poteſt. Eſt tamen latum diſcrimen inter ſatisfactionem, & impetrationem: quòd ſatisfactio infallibilem habet effectum, ſi is, cui applicatur, capax illius exiſtat: ſecùs verò impetratio, quæ non ſemper effectum ſortitur: ſed, quando Deo placitum eſt. Deinde triplex inter membra viua Eccleſiæ reperitur communicatio. Prima generalis, quatenus Deus, intuitu operum alicuius Sancti, aliis dona ſpiritualia quantacunque conceditquam vniuerſalem communicationem eſſe in Eccleſia teſtatur Symbolum Apoſtolorum, *Communionem Sanctorum*, credendam præſcribens: & cecinit Dauid *Pſal.* 118 *n.* 63. dicens: *Particeps ego ſum omnium timentium te.* Secunda eſt ſpecialis ex applicatione ipſius operantis: vel, vt aliis placet, etiam ſui Superioris.

Tertia.

Tertia, communicatio fit per applicationem indulgentiarum ex thesauro Ecclesiæ satisfactiones Christi & Sanctorum continente. His positis, dicendum est. Per concessionem huius clausulæ non applicantur fructus spiritales, & orationes fidelium sumentibus Bullam, quantum ad satisfactionem: quia absque iniuria non potest quis ea satisfactione, qua eget, priuari contra eius voluntatem. Applicantur tamen quantum ad meritum de congruo, & vim impetrandi bona spiritualia fidelium sumenti bullam, ex vi cuius applicationis factæ per supremum Prælatum, scilicet, Romanum Pontificem, orationes, & pia opera fidelium totius Ecclesiæ, seclusa alia speciali operantium applicatione, prosunt sumenti Bullam, vt diuina clementia inflectatur ad miserendum, & eruendum eum à peccato, si fortè in illo existat. Si autem in gratia sit, vt cumulatiora beneficia impendat, quibus in vita spirituali magis, ac magis proficiat.

6. Præter dicta concedit bulla amplissimam stationum indulgentiam omnibus illis, qui singulis diebus stationum almæ vrbis quinque Ecclesias, vel altaria, seu in eorum defectu quinquies vnum altare deuotè visitauerint, precesque pro victoria contra infideles, & vnione Christianorum Principum fuderint, vt omnes, & singulas indulgentias stationum intra, & extra muros prædictæ vrbis, tam per se, quàm per modum suffragij pro defunctis, pro quibus visitauerint, consequantur.

7. Ad cuius declarationem primò aduerte, ex defectu quinque Ecclesiarum, vel altarium sufficere vnum quinquies, aut duo bis, aut ter visitare: nec opus est, vt eam visitationem facias te ex vno loco in alium transferendo, sed ex eodem loco omnes visitationes perfici possunt, si ex animo te ad singula altaria conuertas, sicuti neque est necessarium, vt quinquies Ecclesiam, in qua solùm est vnicum altare ingrediaris; sed vnico ingressu, vel absque illo, si forte ibi reclusus sis; poteris quinquies idem altare visitare, si orationem quinquies fundas ex intentione quinam visitationem præstandi, vti notauit Emm Rodrig. *in addit. ad Cruciat.* § 8. *num.* 7. Acosta *qu.* 34. Villalob. *clausul.* 8. *num.* 6. Emm. Sà *verbo, indulgentia, num* 6. Bonac. *disp.* 6. *quæst.* 1. *part.* 5. *num.* 25. Nomine altaris intelligitur oratium per Episcopum approbatum pro celebratione Missæ. Et quamuis sint quinque Ecclesiæ in loco, quas optimè visitare posses, non teneris, quicquid dicat Emman. § 8 *num.* 8. sed potes quinque altaria in eadem Ecclesia visitare: quia bulla disiunctiuè petit quinque Ecclesias, vel altaria, & notauit Villalob. *clausul.* 8. *num.* 4. Visitatio autem debet esse deuota, & ex animo formali, vel virtuali indulgentiam obtinendi, vti *superiori tract.* diximus.

8. Secundò aduerte, concedi indulgentias, non quæ Romæ sunt singulis diebus; sed, quæ ad stationes pertinent, vti docuit Emman. Rodrig. § 8. *num.* 1. cum Authore Compend. priuileg. Minor. *tit. indulgentia.* Villab. *clausul* 8. *num.* 1. ideoque Commissarius in bulla Hispana solùm refert indulgentias, quæ ad stationes Romæ pertinent.

9. Sed an hæ indulgentiæ sint plenariæ, difficultate non caret. Negant Cordub. *de indulgent. quæst.* 38. Casarub. *in Compend. priuilegior. Minor. titul. indulgentia stationum* Mouentur: quia bulla non exprimit indulgentiam plenariam, quæ videbatur necessariò exprimenda, vt censeretur concessa, tum ob regulam Cancellariæ statuentis sub nomine indulgentiæ plenariam non comprehendi, nisi illius fiat expressa mentio, tum quia indulgentiæ concessio non latè, sed strictè videtur interpretanda. Deinde, si singulis diebus stationum plenariam indulgentiam visitantibus quinque Ecclesias, vel quinque altaria Pontifex concedit, vt quid semel tantùm in vita, & in morte indulgentiam plenariam impertiuit.

Cæterùm omninò tenendum est, indulgentiam plenariam *ibidem* concedi. Nam esto, stationes vrbis fuerint à Gregorio Magno cum septem annis indulgentię pro singulis diebus institutę, vt bene notauit D. Thom *in* 4. *quæst.* 20. *ar.* 3. *& in addit. quæst.* 21. *artic.* 2. Turrecremat. *cap. Mensura de pœnit. distinct.* 1. postmodum tamen iis indulgentiis accesserunt omnes illæ, quæ septem Ecclesiis Romæ præcipuis, nempe, Lateranensi S Petri, S. Pauli, S. Mariæ maioris, S. Laurentij extra muros, SS. Fabiani, & Sebastiani extra muros, S. Crucis in Hierusalem, eodem die concessæ sunt, quibus omnibus innumerabiles indulgentiæ conceduntur, vt probat Emman. Rodrig. § 8. *num.* 4. & 5. & specialiter indulgentia plenaria est concessa quolibet die visitantibus Ecclesiam Lateranensem. Vnde Pontifex concedens indulgentias visitantibus quinque Ecclesias, vel altaria, quæ conceduntur ijs, qui personaliter stationes Romanas præstant, expressè, & satis manifestè indulgentiam plenariam concedit, & ita Commissarius absque vlla dubitatione in fine bullæ affirmat, sciente Pontifice, & permittente imò approbante, & confirmante, vt patet ex literis Gregorij XIII. datis 15. Iulij, anno 1573. in quibus in vltima clausula, postquam Commissario concedit, vt illud originale possit in linguam Hispanam transcribere, additis etiam nominatim pro singulorum notitia diebus stationum totius anni, intra & extra muros huius almæ vrbis.

10. Neque obstant contraria: non primum, quia satis Pontifex indulgentiam plenariam expressit, exprimens se concedere, quæ conceduntur, Romanas stationes visitantibus, sicuti ipse Author Compendij *verbo, Indulgentia stationum quoad Fratres.* § 12. *alias* 15. & habetur *in Supplement. fol.* 60. fatetur Minoribus concedi indulgentiam plenariam recitantibus sex *Pater noster*, & sex *Aue Maria*, cum *Gloria Patri*, &c. eo solum, quod Leo X. concesserit id præstantibus posse consequi indulgentias stationum Romæ, Hierusalem, & S Iacobi. Neque verum est, hanc indulgentiarum concessionem strictè interpretandam esse, cùm in earum relatione Pontifex signo vniuersalissimo vtatur, *omnes, & singulas.* Præterquam quod secundùm Innocent. Ioan. Andream, & Glossam *in Clement. vnic. de Reliq. & venera. Sanctor. verbo, Concessio.* non decet, indulgentias auarè interpretari, quibus concordat Syluest. *verbo, indulgent. qu.* 6. *dicto* 3 *& quæst.* 8. *dicto* 4. Angel. *in principio.* Non obstat secundum: quia esto, specialiter illæ duæ indulgentiæ plenariæ concedantur, non inde infertur, alias concedi non posse sub generali ratione,

11. Hanc indulgentiam plenariam semel tantum in die obtinere potes: nam esto verum sit, indulgentiam indefinitè concessam absque vlla temporis determinatione obtineri posse toties, quoties prudenter, & deuotè opus iniunctum præstatur, vti diximus *superiori tract.* secus tamen quæ temporis determinationem habet vnius diei, vt est præsens, quæ computatur, vt inquit Mandos *titul. de indulgentia. fol.* 69. à primis vesperis vsque ad occasum diei sequentis: quia ea determinatio temporis ita breuis tacitè indicat intentionem esse Pontificis, vt semel tantùm obtineatur, vt bene notauit Suar. *de indulgent. disp.* 57. *sect.* 1. *in fine.* & nos diximus *superiori tract.* Quare eam indulgentiam, quæ Romæ stationibus correspondet, obtinebis visitans quinque Ecclesias, vel altaria, qualibet hora diei, seu noctis, semel tantùm, & non pluries, quicquid dicat Emman. Rodrig § 8 *n.* 15. Villalob. *claus.* 8 *n* 8.

12. Tertiò aduerte, has indulgentias stationum te applicare posse per modum suffragij defunctis, quæ est specialis gratia, & fauor. Qualiter autem hæc applicatio fiat, & an habeat effectum infallibilem, & qualiter distinguatur ab applicatione indulgentiæ viuis fidelibus concessæ, *superiori tractat.* explicatum est.

PVNCTVM VI.

De priuilegijs tempore interdicti concessis.

1. *Statuitur clausula concessionis Hispana, & Latina.*
2. *Conceditur facultas Oratorium habendi approbato loco ab Ordinario.*
3. *Explicatur prædictum priuilegium.*
4. *Conceditur sumenti bullam in prædicto loco celebrare, vel celebrari facere, etiam tempore interdicti*
5. *Conceditur, vt diuinis assistere possit in dicto Oratorio, & in Ecclesiis specialiter non interdictis.*
6. *Item, vt eius familiares, domestici, & consanguinei assistere diuinis possint.*
7. *Qui nomine familiarium, & domesticorum intelligantur.*
8. *Qui sub consanguineis.*
9. *Prædicti etiam, absente domino, possunt diuinis assistere.*
10. *Ex licentia Commissarij potest celebrari, vel celebrare facere per horam, antequam elucescat, vel per horam post meridiem.*
11. *Item, potest sumere Eucharistiam, aliaque Sacramenta tempore interdicti.*
12. *Præmittuntur aliqua pro prædicti priuilegij declaratione.*
13. *Statuitur priuilegium.*
14. *Negant plures, te virtute huius priuilegij recipere posse Eucharistiam à simplici sacerdote.*
15. *Verius est oppositum.*
16. *Satisfit contrariis.*
17. *Vt prædicta priuilegia prosint, requiritur, ne causam interdicto dederit. Deinde, vt specialem orationem fundat, si Oratorio vsus fuerit.*
18. *Habenti bullam conceditur, vt tempore interdicti sepeliri possit cum moderata pompa.*
19. *Quid nomine moderata pompa intelligatur.*
20. *Prædicta priuilegia non habent locum tempore cessationis.*

1. BVlla Hispanica sic inquit: *Item, concede su Santidad à todos los susodichos, y à los que no fueren, ni inbiaren, si de sus bienes liberalmente contribuyeren, y ayudaren para esta santa obra con la limosna infra escrita, que durante el dicho año, que corre desde el dia de la publicacion desta Bula en cada lugar, puedan goçar, y gocen de todas las gracias, y facultades concedidas en esta bula, conuiene à saber que puedan en tiempo de entredicho, apostolico, ò ordinario, oyr Missa en las Yglesias, ò Monasterios, ò en Oratorio particular señalado, ò visitado por el Ordinario, decir*

Missa

Missa, y otros diuinos Oficios por sus personas, si fueren Presbyteros, ò hacer celebrar à otros en su presencia, y de sus familiares, y parientes, y recibir el santissimo Sacramento de Eucharistia y los demas Sacramentos, saluo en el dia de la Pascua, conque ellos no ayā dado causa al tal entredicho, ni aya quedado por ellos que se quite. Y conque las veces que quisieren vsar del dicho Oratorio para lo que dicho es recen, y hagan oracion conforme à la deuocion de cada vno por la conseruacion de la vnion de los Principes Christianos, y victoria contra infieles. Iten, concede, que en tiempo de entredicho puedan ser sepultados los cuerpos de los muertos en sepultura ecclesiastica con moderada pompa funeral.

Bulla Latina aliqua addit, quæ hanc concessionem clariorem reddunt: inquit enim Summarium Latinum: *Conceditur, vt dicto anno durante possint in Ecclesiis, in quibus aliàs diuina Officia interdicto durante, quomodolibet celebrare permissum fuerit, vel in priuato Oratorio ad diuinum cultum tantùm deputato ab Ordinario visitando, & designando, etiam tempore interdicti, cui ipsi causam non dederint, vel per eos non steterit, quominùs amoueatur,* (& qui facultatem ad id à Commissario generali habuerint, etiam per horam, antequàm elucescat dies, & per horam post meridiem,) *in sua, ac familiarium, & domesticorum, & consanguineorum suorum præsentia, Missas, & alia diuina Officia per se ipsos, si Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium celebrari facere, & tempore interdicti diuinis interesse. Eis tamen, qui priuato Oratorio ad præmissa vti voluerint, vt quoties id fecerint, aliquas preces Deo pro vnione Principum Christianorum contra infideles, eorundémque contra eosdem victoria fundere teneantur, imponitur. Item, Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschatis, recipere. Item, mortuorum corpora, nisi fortè vinculo excommunicationis innodati decesserint, cum moderata funerali pompa sepelire.*

2. In hac clausula primò conceditur facultas habendi Oratorium priuatum ad celebrandum quocunque anni tempore: vti eum Henriq. aliísque Neotericis notauit Ioan. de Salas *in expl. Cruciat. quæst.* 19. Nam, esto, id in prædicta concessione non habeatur expressè, manifestè supponitur: tum, quia conceditur, vt in priuato Oratorio tempore interdicti celebretur. Ergo supponitur concessum aliis temporibus, vtpote quod minus est, ex reg. iuris, in 6. *Cui conceditur, quod est plus: conceditur, quod est minus.* Tum, ex illa dictione, *etiam*, quam addit Bulla Latina, quæ casum difficiliorem, & magis dubitabilem exprimit; supponit tamen faciliorem, & minùs dubitabilem, qualis erat extra tempus interdicti, argum. leg. *Conuenticula. Cod. de Episcopis, & Cleric.* leg. *Etiam Cod. Si tutores, vel curatores.* & Clement. *Religiosus. de præscript.* & Clem. vnica *de supplenda negligentia Prælatorum*, Clement. *Nolentes. de hæretic.* & in eisdem Zabarella. Quod procedit etiam in materia stricta, & exorbitanti, vt tradit Menoch *de recuper. possess. numer.* 256 Selua *cons.* 64. *numer.* 10. Iure nanque communi celebrari non potest alibi, quàm in locis consecratis, seu ab Episcopo benedictis, nisi fortè summa exegerit necessitas ex textu in cap. *Sicut non alij. de consecrat. dist.* 1. cap. *Missarum.* cap. *Hic ergo* & aliis *eadem dist.* & cap. *Episcoporum. de priuileg. in 6.* vbi oppositum facientes ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur: & ex Concil. Trident. *sess.* 22. *decreto de obseruand. & vitand. in celebrat. Missar.* vbi excipitur Episcopi dispensatio. Bulla ergo concedit sumenti ipsam, vt possit habere priuatum Oratorium, & in eo Missas celebrare, vel celebrari facere, dummodo Oratorium sit diuino tantum cultui deputatum, & ab Ordinario designatum, iuxta formam in Tridentino præscriptam, & dum eo quis vtitur, fundat preces pro vnione Christianorum Principum, & eorundem contra infideles victoria.

3. Quòd si roges, quid operatur hoc Bullæ priuilegium, si expectanda est Episcopi approbatio, visitatio, & designatio? Respondeo, multum operari. Primò, non esse opus licentiam, & facultatem Ordinarii, sed solùm illius designationem, seu approbationem, etiam absque necessitate vrgente, vti dicitur cap. *Sicut non alij. de consecrat. dist.* 1. Secundò, vt non requiratur approbatio Ordinarii illius loci; sed cuiuscunque Ordinarii approbatio sufficiat, sicuti in Confessore electo docent plures approbationem cuiuscunque Ordinarii, siue loci, siue pœnitentis, siue Confessarii sufficere. Tertiò, & præcipuè operatur, vt Episcopus sit obligatus, & cogi possit approbationem concedere, si locus decens est, & diuino cultui deputatus, idque indicant illa verba *ab Ordinario visitando, & designando.* Neque oportet Oratorium anteà esse diuino cultui deputatum: sat est, per illam approbationem, & Episcopi designationem deputari: profana enim sacra fieri possunt. Quòd si postmodum profanis vsibus deseruiat, noua deputatione Ordinarii indigebit. Moneo tamen, hoc Oratorii priuilegio magna cum moderatione vti debere, argumento textus, *Si quis etiam extra parochias. de consecratione. distinct.* 1. vbi iis, quibus aliàs permissum erat habere Oratoria priuata, præcipitur, vt in diebus solennibus Paschæ, Natalis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, Sancti Ioannis Baptistæ, & si qui alii dies maximi in Festiuitatibus habentur, vt inquit textus, nisi iubente Episcopo, vel permittente, Sacrum non audiant, & Clerici in his Festiuitatibus ibi Missas celebrantes à Communione priuentur, tametsi hæc lex, vt inquit Syluest. *Missa*, 2 *quæst.* 5. §. 1. Nauar. *c.* 21. *n.* 6. contraria sit consuetudine abrogata.

4. Secundò, conceditur sumenti Bullam, vt possit in prædicto Oratorio celebrare, vel celebrari facere etiam tempore interdicti, quod est speciale priuilegium. Nam esto, haberes facultatem Oratorij, vt in eo celebrarentur diuina: non tamen ea facultas ad tempus interdicti extenditur, vt colligunt communiter Doctores ex cap. *Alma mater de sentent. excommunicat. in 6.* quia de iure antiquo nullibi diuina celebrabantur tempore interdicti, nisi pro sacræ Eucharistiæ renouatione, vt inquit Suar *tom.* 5. *in* 3 *part disput.* 34. *de secundo effectu interdicti, sect.* 1 *numer.* 2 *&* 3. Stephan. Dauila *de censur.* 5. *part. disp* 4. *sect.* 2. *dub.* 3. §. 2. At ex concessione illius cap. *Alma mater.* vt ait Couarru. *ibi,* 2. *part relect.* §. 4. *numer.* 1. solùm conceditur quotidie Missas celebrari, non in omni loco, sed in Ecclesiis, & Monasteriis. Quare ex vi illius concessionis in locis, & Oratoriis priuatis tempore interdicti non licebit celebrare, vt benè Couarru. & alij *suprà.* Concedit ergo Bulla, vt liceat tempore interdicti, siue ordinarii, siue apostolici, in Oratorio priuato celebrare, seu celebrari facere.

5. Tertiò, concedit, vt sumens Bullam tempore interdicti, possit audire Missam, & alia Officia diuina, siue in Ecclesiis, in quibus aliàs diuina Officia interdicto durante quomodolibet celebrari permissum fuerit: siue in Oratorio priuato, sicuti dicit originale Latinum. Pro cuius explicatione oportet aduertere, per interdictum non remoueri Sacerdotes à diuinis Officiis celebrandis: quia, etsi olim tantùm pro conficiendo Viatico morituris fuerit permissum, tempore interdicti celebrare, iuxta cap. *Permittimus. de sentent. excommunicat.* At postmodum in cap. *Alma mater de sentent. excommunicat. in 6.* rigor ille temperatus est, & permissum, quòd singulis diebus in Ecclesiis, & Monasteriis Missa, & alia diuina Officia celebrentur, sicut priùs: submissa tamen voce, ianuis clausis, & campanis non pulsatis: de quo videri potest Couarru 2. *part. relect. in d. cap. Alma.* § 4. *numer.* 4. Suarez *de censur. disput.* 34. *sect.* 1 *à num.* 2. Stephan. Dauila *de censur.* 5. *part. disp* 4. *sect.* 2. *concl.* 3. Neque solùm Sacerdotibus licitum est lege, & iure communi; sed Clericis etiam primæ tonsuræ, modò excommunicati, vel interdicti non sint, neque interdicto causam dederint, licet Missam audire, & alia diuina Officia celebrare, vti affirmant Angel. Syluest. Nauar. Henriq. quos refert, & sequitur Auila *locu citat. concl.* 3. Couarru § 4. *num.* 4. Nomine Clerici veniunt Religiosi vtriusque sexus: quia in fauorabilibus, nomine Clerici intelliguntur omnes illi, qui laïci non sunt, ex cap. *Duo sunt.* 12. *q.* 1. & sub Religiosis Nouitii comprehenduntur, vt colligitur ex cap. *Non dubium. de sentent. excommunicat.* & cap. *Religiosos. eodem tit. in 6.* Ab his excipiuntur Clerici coniugati, quamuis habeant tonsuram, & habitum gestent clericalem: quia ratione coniugii priuilegiis Clericorum, quibus aliàs frui deberent, priuantur, vt notauit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 174. Couarru. *dicto* §. 4. *numer.* 4. *illat.* 10. Auila *suprà, concl* 4. nisi fortè seruitio alicuius Ecclesiæ addicti sint, quia eo ipso omnibus Clericorum priuilegiis gaudent, iuxta textum in cap. *Clericus. de Clericis coniugat. in 6.* & tradit in præsenti Rodriq. §. 5. *numer.* 4. Quibus positis, infertur manifestè, solùm laïcis concedere Bullam priuilegium, tempore interdicti celebrandi, vel celebrationi, aliísque diuinis Officiis assistendi: quia soli laïci per interdictum ab his omnibus remouentur. His ergo concedit Bulla, vt possint diuinis assistere in Ecclesiis, in quibus aliàs permissum fuerit, diuina Officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare. Nam in Ecclesiis, in quibus non est permissum celebrare, eò quòd specialiter interdicuntur, nulla ratione Bulla priuilegium concedit ibidem assistendi: tametsi diuina celebrentur, vt benè docuit Couarru *loc. alleg. num.* 1. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 219. *cap.* 2 *numer.* 43. Villalobos *clausu.* 4. *Bulla. numer.* 14.

6. Quartò, conceditur in supradicto priuilegio, vt non solùm ipsi: sed etiam eius familiares, & domestici, & consanguinei possint Missas audire, & diuinis interesse. Bulla tamen Hispana mentionem solùm fecit familiarium, & consanguineorum non domesticorum. Ex quo aliqui inferunt, verbum *domestici* potiùs restringere, quam ampliare, vt supponat solùm pro familiaribus, qui domi commorantur, vt colligitur ex Nauarr. *cap* 27. *numer.* 181. Sed immeritò hæc fit restrictio, cùm extra domum domini habitent plures, qui sumptibus domini aluntur, quíque verè familiares sunt, imò & domestici dici possunt quia ad ipsam domum pertinent.

7. Vt ergo hæc concessio manifesta sit, suppono, iure communi habenti priuilegium tempore interdicti audiendi Sacrum diuinísque assistendi: posse secum deferre omnes illos, qui illum solent comitari, iuxta textum in cap. *Licet.* 11. *de priuileg. in 6.* Quòd si ex his aliqui absint, vel ægrotent, potest totidem assumere, ne decenti, debitóque comitatu priuatus incedat.

Quare,

Quare cùm ipsi solùm in gratiam domini diuinis assistant,& propter officium comitatus, si dominus absit à sacro, ipsi interesse non possunt An verò Dominus possit audito sacro, alteri interesse in gratiam famulorum, qui abetiam;nō caret difficultate.propter Gloss.*in dicto cap.Licet*.quæ id negat.Sed Auila *de censur.5.p.disp.4.sect.2.dub.7.§.Notandum*.probabile reputat,fieri posse: quia non astringitur dominus vnico sacro assistere;sed pluribus adesse potest.Hoc posito,cùm priuilegium bullæ aliquid operari debeat vltra ius commune, ne inutile sit argument.text.*in cap.in his.30. de priuileg.* & tradit ibi Hostiens. *& in c.1. de rescript* & alijs relatis docuit Gonzal.*reg.8. Cancel.gloss.35.n.7*.efficitur sanè,nomine familiarium & domesticorum non solùm intelligi eos, qui dominum comitari solent;sed omnes illos qui sub eius potestate & dominio degunt, proinde nepotes,filij, serui,famuli,vxor, comparatione viri, & vir comparatione vxoris,comprehenduntur, quia verè, & in rigore hi ad familiam pertinent,& domestici sunt;tametsi dominum non comitentur,vti docuit Gloss.*in cap.in literis.de testib.*Syluest.*verbo familiaris*.Angel.*verbo, Familia. in princip.* Nauarr.*cap.27. num 180. & seqq.* Duenas *reg.* 3005. Hi ergo omnes, eò quòd dominus bullam susceperit, possunt diuinis non solùm in Oratorio, sed à fortiori in Ecclesia assistere.

8. Præter familiares, & domesticos conceditur sumenti bullam in eius gratiam, vt consanguinei diuina audire possint tempore interdicti.Nomine consanguineorum,inquit Henriq. *l.7 de indulg cap.13.num.2.* intelligi vxorem, filios, patrem, & matrem: quia non videtur vltra primum gradum concessio extendenda. At rectius Rodrig. *§.5.num 5.in fin.* & Villalob. *claus.4 numer.16.* existimant comprehendi omnes cognatos, tam ascendentes, quàm descendentes, & collaterales vsque ad quartum gradum:quia omnes hi consanguinei dicuntur.Vxorem verò comparatione mariti, & maritum comparatione vxoris, & omnes alios affines existimarem non comprehendi: quia verè consanguinei non sunt: atque ita placuit Ioan. de Salas *in explicat.Cruciat.q.19.*

9. Sed difficultas est, an prædicti familiares, domestici,& consanguinei diuinis interesse possint, absente domino, qui bullam habet? Negat Rodrig. *in addit. Cruciat. §.5. numer.5.* Villalob. *1.p.summ. tract.17. claus.4. num.16.* Moueri possunt: quia in gratiam habentis bullam hoc illis priuilegium conceditur.Sed rectiùs Ioan.de Salas *dicta quæst 19 post princip.* affirmat: quia nullum est fundamentum in bulla, ex quo colligatur debere dominum adesse:nam esto,in gratiam ipsius familiaribus,& consanguineis hoc priuilegium concedatur,non tamen restringitur, vt in præsentia domini,& nō in illius absentia frui illo debeant. Quinimo oppositum non leuiter infertur;inquit enim tam bulla Hispana,quàm Latina, *Poteris tempore interdicti, etiam in Oratorio celebrare, vel celebrari facere in sua,& familiarium, & domesticorum, & consanguineorum præsentia.* Ergo sicut potest facere celebrari in sola sua præsentia, poterit in sola familiarium, & consanguineorum.

10. Quintò,habenti bullam conceditur,vt celebret, vel celebrari faciat,in sua, suorumque familiarium,domesticorum, & consanguineorum præsentia (si facultatem obtinuerit à Commissario generali) per horam antequam elucescat, vel per horam post meridiem. Nam cùm iure communi, & consuetudine recepta ante auroram, neque post meridiem celebrari possit, necessarium fuit hoc priuilegium, vt Missa ante auroram,& post meridiem per horam celebraretur. Quapropter virtute illius poterit Missa inchoari duabus horis cum dimidia ante Solis ortum,& prima hora post duodecimam in Meridie,sicuti notauit Acosta *in explicat. bullæ q.33.*

11. Sextò conceditur habenti bullam, non eius familiaribus, neque consanguineis, vt possit tempore interdicti recipere Eucharistiam, & alia sacramenta, præterquam in die Paschæ.

12. Pro cuius declaratione nota, tempore interdicti esse prohibitum tria tantùm Sacramenta, Eucharistiam, videlicet, Ordinem, & extremam Vnctionem ministrare. Nam Baptismus non est prohibitus neque paruulis, neque adultis, cap. *Quoniam 19.de sentent. excommunicat in 6.* & docuit Couarr. *in cap.Alma.2.p.§ 2.num.7.vers.Verùm quæstio. post med.* Henriqu.*de interdicto.cap.45 num.1. & cap.53. num 4.* Auila *de interdicto.disp.4.sect.1.dub.4.conclus.1.*Suar.*de interdicto, disp 33. sect.1.à num.2.* Idem,quod dicitur de Baptismo, dicendum est de pœnitentia ob eius necessitatem, sicuti firmant prædicti Doctores.Neque etiam est prohibita Confirmatio ex eodem cap. *Quoniam.* & c. *Responso.de sentent excommunic.* & docuit Nauar. *cap.17.num 178.*Couar.Hen.iq.Suar & Auila *loc.alleg.* Matrimonium item prohibitum non est, vti docuit Syluest, *Interdictum.5.quæst 7.parte 5.*Nauar.*cap.2.num.178.* Couar.*d.§. 2.num.7* Henriqu.*cap.45.num 3.*Auila *dub 6.conc.1.*Neque dissentit Suar. nam esto *num.46.* videatur sentire, matrimonium tempore interdicti prohiberi;at *num.58.*ratione consuetudinis propendet in sententiam communem Benedictiones nuptiales ex communi sententia,teste Suar *num.47.*Auila *dub.6.conc. 3.*prohibitæ sunt,nisi fiant cum ijs circumstantijs,quibus Missa licitè potest celebrari, iuxta textum *in cap. Alma mater.* vt notauit ibi Couarr. *2.p.§.2.num.7.* Quare tempore interdicti indigebunt bulla coniuges, vt benedici possint. Illa verò supposita admitti poterunt, sicut ad reliqua diuina officia: quia sub officijs diuinis continentur,vt aduertit Suar. *disp.33.sect. 1.num.4.*Auila *dub.6.conc.4.*

Cæterùm, Eucharistiæ vsum esse prohibitum tempore interdicti, nisi conferatur in viaticum ægrotantium, aut Sacerdos celebret;certa res est,vt docet Panormit. secutus Calderin.*in cap.Quod in te.de pœnitent & remissionib.num.2.*Suar.*dict. disput.33.sect.1 num.31.* Auila *dub.5 conc.1.*vbi testatur pluribus relatis, dari Eucharistiam posse tempore interdicti damnatis ad mortem, mulieri prægnanti in periculo mortis constitutæ, inchoanti periculosam nauigationem, vel bellum inchoanti: quia non erat expediens Viatico priuari ob interdictum. Nullo tamen modo clericis, more laicorum communicantibus, secluso hoc periculo, ministrari Eucharistia potest. De Sacramento Ordinis prohibitio constat ex cap. *Non est vobis. de sponsalib.*& docet Couar *dict.cap.Alma.2 p.§.3. num. 4.*Nauar.*cap.27.num.179.*Henriqu.*cap.45 num.8.* Auila *dub.8.* Suar. *sect. 1. à num.* 44. Extrema Vnctio apertè prohibetur, cap. *Quod in te.de pœnitent.& remiss.*& notauit Suar. *num.* 58. Auila *dub.7.*Nauar.*n.168.* Henriq.*n.4.*

13. His positis, constat, virtute Bullæ concedi habenti illam,vt possit Eucharistiam, siue in Ecclesia, siue in Oratorio, præterquam in Pascha,id est, præter communionem paschalem,tempore interdicti recipere, itemque Ordinem, & extremam Vnctionem.Ex qua concessione à fortiori infertur, reliquis alijs temporibus, in quibus nullum est interdictum,posse Eucharistiam & alia sacramenta recipi,*ex reg.Cui licet,quod est plus.de reg.iuris in 6.*indicatque dictio *etiam*, quæ implicat casum difficiliorem, & supponit minus difficilem. Præterea exceptio debet esse de regula, ac de illius genere, & natura.*leg. Nam,quod liquidè. §.final in fine ff.de penu legata.leg.1.ff.de reg. iuris*;vbi Decius *num.24.*Gloss.*in rub.de reg.iuris. in 6. post prin.* Cassador.*decis 8.num.5. de concess. prebenda.* & pluribus exornat Euerard. *in loco ab exceptione ad regul.* 110. *num* 9. Couar. *l.2.var.cap. 5.num. 5.* At in prædicto priuilegio sumendi Eucharistiam excipitur paschale tempus, in quo interdictum iure communi non est. Ergo illud priuilegium non solùm de sumptione tempore interdicti,sed de sumptione extra tempus interdicti intelligi debet, alias inutilis esset talis exceptio, vtpotè sub priuilegio non contenta.

14. Sed est grauis difficultas, an ex supradicto priuilegio habens Bullam possit recipere Eucharistiam reliquaque Sacramenta à quolibet simplici sacerdote, à quo aliàs de iure non posset? Negant plures Neoterici cum Villalob. *dicta 1. p.sum.tract.27 clausul.4.in fine.*Mouentur:quia si Eucharistiam à quolibet simplice sacerdote, tam tempore interdicti, quàm extra recipere potes ob priuilegium bullæ,etiam poteris Ordinem,& extremam Vnctionem recipere: quia pro ijs omnibus Sacramentis,tempore interdicti recipiendis, facultas conceditur.At affirmare à quolibet Sacerdote recipi posse extremam Vnctionem & à quolibet Episcopo Ordinem, est absurdum, & contra vsum, & consuetudinem receptam. Ergo priuilegium illud non personas, à quibus Sacramenta ministranda erant,sed tempus ministrationis spectauit,vt non obstante interdicto ministrarentur, ab illis tamen,à quibus de iure ministrari possunt.Deinde,si in prædicto priuilegio contineatur facultas recipiendi Eucharistiam à quolibet sacerdote extra Pascha, parochi licentia minimè requisita; itemque facultas suscipiendi reliqua Sacramenta, vt quid bulla *paulò inferius* concessit suscipienti ipsam, vt possit eligere sacerdotem approbatum,qui eum à peccatis absoluat? Non igitur in prædicta facultate aliud continetur, quàm impedimenti interdicti remotio.

15. Cæterùm verius existimo ex vi prædicti priuilegij te posse extra Pascha recipere Eucharistiam à quolibet sacerdote siue regulari, siue sæculari,tametsi aliàs facultatem non haberet.Sic docuit Suar *t.3.in 3.p.disp.72 sect.2.* Vasqu. *t.3.in 3. p.quæst.77.disp.219.cap.5.à num.47.* Moueor,quia, vt ex *supradictis* constat, hoc priuilegium non solùm est pro tempore interdicti,sed extra interdicti tempus.At si extra interdicti tempus priuilegium non est suscipiendi Eucharistiam à quolibet simplici Sacerdote, nullum est priuilegium: nam à proprio omnes recipere possunt:ergo vt priuilegium illud aliquid operetur, affirmandum est, virtute illius quemlibet sacerdotem ministrare Eucharistiam posse habenti bullam, siue in Ecclesia, siue in Oratorio.

16. Neque obstant rationes contrariæ.Nam ex receptione Eucharistiæ non infertur, reliqua omnia sacramenta recipi à quolibet posse; sed ea tantùm, quæ à Parochis, & Sacerdotibus ministrari solent: quia de his est sermo, non de Sacramentis,quæ à solo Episcopo ministrantur; quippe iura episcopalia intacta esse debent. Quapropter ex vi illius facultatis non videtur improbabile,quod tradit Vasq *d.c.5.num.54.*extremam Vnctionem recipi à quolibet sacerdote posse, & pœnitentiam à quolibet approbato. Neque obest, quòd *inferius* concedatur facultas eligendi quemlibet approbatum:quia

conce

conceditur cum potestate ad absoluendum à reseruatis, quæ potestas in hac priori concessione generali non continebatur. Neque inde fit, irrequisito Parocho posse quemlibet matrimonio assistere: quia matrimonium non ministratur à Parocho, sed sibi ipsis contrahentes ministrant; ideóque ibi pro matrimonii Sacramento nulla datur facultas. Ordo autem, & Confirmatio, vtpote Episcoporum propria, nequaquam conceduntur ab aliis, quàm à propriis recipi. Ab illis tamen tempore interdicti recipi posse videtur.

17. Pro supradictis concessionibus aduertendum est, duo à Pontifice exigi, vt quis tempore interdicti prædictis priuilegiis gaudere possit. Primum, quòd interdicto causam non dederit, neque per ipsum stet, quin tollatur. Secundum, vt quoties vsus fuerit Oratorio, vel ad celebrandum, vel ad faciendum celebrari, vel ad assistendum ibi celebrationi, vel ad recipiendam Eucharistiam, orationes fundat pro victoria contra infideles, & Christianorum Principum pace. Primum ita necessarium est, vt nisi illud habeas, nullius priuilegij ex supradictis capax existas. Non enim rationi consentaneum erat, interdicti prohibitionem tollere ei, qui causa est interdicti, vel occasio, ne interdictum cesset. Secundum non videtur ita necessarium, ideóque non sub forma conditionis exigitur in Bulla Latina, sicut primum: aliàs, si inuincibiliter oratio omissa esset, nullum esset priuilegium, teneretúrque illo vtens ante omnia orationem præmittere, neque satisfaceret, si eam funderet, diuinis assistens. Quod est contra communem praxim. Verùm esto, oratio non præscribatur, vt conditio ad vsum priuilegij: præscribitur tamen vt præceptum, vt constat ex illo verbo, *teneantur*, quod præceptum indicat. Sed, quia hæc non videtur materia grauis, sed leuis tantùm: ideo illius omissio non excedet culpam venialem, sicuti doctissimi Theologi de hac re consulti tradiderunt, teste Henriq. *lib.* 13. *sum. cap* 48. *n.* 4 *in comm. ut. litt.* Z. Rodrig. *in Cruciat. addit.* §. 5. *n.* 4. Stephan. Dauila 5. *p. de censur. disp.* 4 *sect.* 2. *dub.* 7 §. 4. Villalobos *tract.* 27. *claus.* 4. *num.* 7.

18. Tandem in prædicta clausula concessum est habenti Bullam, vt tempore interdicti possit, si decedat, sepeliri in loco sacro cum moderata pompa funerali. Quod esse priuilegium constat. Nam, vt optimè obseruat Dauila *de censur.* 5. *p. sect.* 3. *dub.* 2. *concl.* 1. Suarez *disp.* 35. *de tertio effectu interd sect.* 1. *concl.* 1. interdicto generali locali prohibita est ecclesiastica sepultura laïcis tantùm, etiam pueris, ex cap. *Quod in te. de pœnit. & remiss.* & sumitur ex cap. *Cùm & plantare* § *Quod si.* & cap. *Vt priuilegia de priuileg.* cap. *Episcoporum. eodem tit in* 6. & Clem. 1. *de sepultur.* Clericus namque absque priuilegio, nisi ipse sit interdictus, potest in loco sacro sepeliri, vt tradunt supradicti Doctores, & colligitur ex tex. alleg.

Priuilegio igitur Bullæ tempore interdicti laïcus adultus, puer, amens, & phreneticus poterunt sepeliri in loco sacro, dummodo in vita ipsorum fuerit Bulla suscepta. Neque obstat, amentem, phreneticum, & puerum Bullam pro ipsis susceptam non acceptasse: quia esto non acceptauerint expressè, præsumit Ecclesia, si discursum haberent, accepturos: & ob hanc interpretatiuam voluntatem priuilegium illis conceditur, sicuti notauit Villalob. *dicto tract.* 27. *clausula* 5. *numer.* 2. Et quanuis hoc priuilegium sepulturæ contineatur in alio iam explicato recipiendi Sacramenta, & audiendi diuina, quia priuilegiatus ad recipienda Sacramenta, & audienda diuina, eo ipso est priuilegiatus ad sepulturam ecclesiasticam, vt docet Syluest. *Interdictum*, 5. *q.* 10. *part.* 6. Antonin. 3. *p. tit.* 26 *cap.* 4. §. 1. Auila 5 *p de censur. sect.* 3. *dub.* 4. *concl.* 1. Tametsi Suar. *disp.* 35. *sect.* 1 *num.* 13. cum Gloss. *Clement.* 1. *de sepultur.* & aliis, videatur refragari: nihilominùs ad maiorem claritatem, vel ad tollendos scrupulos in re dubia, & in controuersia Doctorum posita, optimo consilio additum, & expressum est hoc priuilegium: ea tamen lege, vt fiat cum moderata pompa funerali.

19. Quod si inquiras, quid per pompam moderatam intelligatur? Respondet Emman. Rodrig. *in Cruciatam.* §. 5. *numer.* 13. cui assentitur Villalob *claus.* 5. tunc moderata pompa defunctum sepeliri, si ter tantum pro viris, bis pro fœminis cymbala pulsentur, & more solito apertis ianuis Officium defunctorum canatur, excepta Missa, ex declaratione Leonis X. anno 1516. tradit Cordub. *de Indulgent quæst.* 3. *dub.* 5. & *in addit. ad temp. tit. Interd vers. Quoad.* § 11. Secundo, respondet Rodrig. iuxta Bullam Iulii III. anno 1552. ex Commissarii declaratione, vt iuxta Bullam Pij IV. anno 1565. pompam moderatam esse, si sepeliatur defunctus dimidiata solennitate, ac cesset ea, quæ secundùm statum qualitatis personæ adhibenda foret, interdicto secluso. Ego verò censeo, standum esse consuetudini receptæ, & Episcopi declarationi, si adsit sin minùs Parochi, vti docent Ludouic. Lopez 2. *p. instruct.* vbi de Bulla, *cap* 6. *fol.* 804 *col.* 2. Henriquez *lib.* 7. *de Indulgentiis, cap.* 13. *num* 4. Man. *in Bullam*, § 5 *num* 12. Villalob. *claus.* 5. *n.* 3. In Hispania autem, teste Corduba. *de Indulgentiis lib.* 5 *quæst.* 40. *dub.* 4. & *in addit. ad Compend. interdict vers. Quoad hoc* §. 11. Auila *sect.* 3 *dub.* 4. §. *Sed mater.* moderatam pompam non excedit, si defunctus deferatur in tono cantando, & cum solitis clamoribus, sepeliatúrque cadauer ianuis Ecclesiæ apertis, secundum quod habetur in Manuali Rom. sine Missa, nisi pro Missa, alia specialis concessio adsit. Additque Auila, relatis Syluest. Angel. Armilla, Tabiena, Soto, Henriquez *d. dub* 2. *conclus.* 3. *not.* 3. Clericis post cap. *Alma mater.* concedi sepulturam ecclesiasticam cum Officio defunctorum, & Missa, seruatis conditionibus, & circunstantiis in dicto cap. *Alma.* præscriptis. Ex quo à paritate rationis extendit ad laïcos, qui hoc Bullæ priuilegio tempore interdicti gaudent.

20. Superest dicendum, an prædicta priuilegia pro tempore interdicti concessa locum habeant in cessatione à diuinis? Ratio dubitandi sumitur ex Clement. 1. §. *Quod etiam.* & §. *In cessationibus de sentent. excomm.* vbi interdictum generale æquiparatur cessationi à diuinis. Ergo priuilegia pro tempore interdicti extendi poterunt ad cessationem. Sed contrarium omninò tenendum est, scilicet, priuilegia pro interdicto concessa nequaquam ad cessationem à diuinis extendi. Sic restatur Ioann. de Salas *in explicat. Cruciata, quæst.* 19. *circa finem*, sensisse plures Magistros Salmanticenses de hac re consultos anno 1563. & expressè tradit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 189. Couarruu. *cap. Alma mater.* 2 *p.* §. 4. *num.* 6. *vers. Nec tamen erit.* Henriq. *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 30 *numer.* 2. & *lib.* 13. *de interdicto, cap.* 53 *n.* 3 *in gloss. litt.* P, & *numer.* 6. Rodrig. §. 5 *num.* 8. Auila 6 *p. de cessat. à diuinis, disput.* 1. *dub.* 5. Suar. *de censur. disput.* 38. *sect.* 2. *num.* 11. Acosta *quæst.* 29. Ratio est: quia tempore cessationis sistitur omninò à diuinis Officiis, & solùm permittitur semel in hebdomada pro renouanda Eucharistia celebrare, ita vt solus Sacerdos cum ministro assistat, & concessio cap. *Alma.* vt inquit Couarru. *suprà, numer.* 7 Henriq *cap.* 53 *numer.* 2. Auila *disput.* 1. *dub.* 3. §. *Secunda opinio.* Suar *illa sect.* 2. *numer.* 2. ad tempus cessationis non extenditur: ergo neque priuilegia pro tempore interdicti concessa ad tempus cessationis extendi debent.

Neque obstat ratio dubitandi: quia in eo loco, quantùm ad aliqua æquiparatur interdictum generale cum cessatione: sed non inde infertur in omnibus esse cessationem cum interdicto assimilandam: in multis enim non conueniũt: nam interdictum censura est, vt apud omnes constat, cessatio non sic, sed simplex diuinorum prohibitio, vt contra Sotum, & Couarru. optimè confirmat Suar. *de censur. disput.* 38. *sect.* 1. ex Panormit. *in cap Dilectis de appellationib. num.* 18. Nauarr. *cap* 27. *numer.* 164. quos sequitur Henriq. *lib.* 13. *cap* 52. *numer.* 1. & *cap.* 54. *in fine.* Auila. 6. *p. disp.* 1. *dub* 1. Vnde videmus, vt prædicti obseruant cum Nauarr. *dicto cap.* 27. *numer.* 188. violantem interdictum fieri irregularem: sed non item violantem cessationem.

PVNCTVM VIII.

De priuilegio circa cibos vetitos.

Hispana Bulla, neque Latina dissentit, priuilegium circa cibos vetitos in hæc verba promulgat: *Iten, concede à todas las personas, que tomaren esta Bula, que durante dicho año puedan de consejo de ambos Medicos espiritual, y corporal, comer carne en Quaresma, y otros tiempos de ayuno, y dias prohibidos de comer carne por todo el año: y que à si mismo puedan libremente à su aluedrio comer guebos, y cosas de leche, de manere que los que no comiesen carne, guardando en lo de mas la forma del ayuno eclesiastico, sean vistos auer cumplido, y satisfecho al dicho ayuno. Yen este indulto de comer guebos, y cosas de leche à su aluedrio, no se comprehenden los Patriarchas, Primados, Arcobispos, Obispos, ni otros Perlados inferiores, ni qualesquiera personas regulares, ni da los seculares los Clerigos Presbyteros en quanto à los dias de la quaresma tan solamente. Empero sacanse destos nombrados los que fueren de sesenta años, y todos los caualleros de las ordenes militares, que los vnos, y los otros podran comer guebos, y cosas de leche à su aluedrio, y gozar del dicho indulto.* Hæc clausula duplex priuilegium continet. Primum circa esum carnium. Secundum circa oua, & lacticinia.

§. I.

Explicatur priuilegium de esu carnium, tempore prohibito.

1. *Omnes habentes vsum rationis aliquibus diebus tenentur à carnibus abstinere.*
2. *Qualiter intelligatur priuilegium his diebus edendi carnes ex consilio vtriusque Medici.*
3. *Expenditur sententia Ioan. Sanch.*
4. *Reprobatur prædicta opinio*
5. *Posito hoc priuilegio affirmant aliqui, te non posse bis, vel ter vesci carnibus, si vnica illarum comestio tibi sufficiat.*
6. *Fertur iudicium de prædicta sententia.*

7. *An*

7. *An solutus à lege abstinendi à carnibus solutus sis à lege vnius comestionis. Et præmittantur aliqua certa pro quæstionis decisione.*
8. *Prima sententia negat, te esse solutum.*
9. *Secunda affirmat, te solutum esse.*
10. *Tertia distinctione vtitur.*
11. *Iudicium fertur de prædictis sententiis.*
12. *Qualiter simul cum carnibus possis pisces comedere.*
13. *Quid, si Episcopus sub excommunicatione prohibuerit esum piscium simul cum carnibus.*

1. SVpponendum est, non solùm ex consuetudine, sed iure communi scripto teneri omnes fideles ad vsum rationis peruenientes, aliquibus diebus à carnibus abstinere, ex textu in cap. *de esu carnium, de consecrat. dist.* 5. cap. *Quia dies. dist.* 5. & cap. *Statuimus dist.* 4. & can. 56. *sexta Synodi generalis*, & aliis, quæ latè expendit Couarru. *lib.* 4 *var. quæst.* 10. *numer.* 15. Censentur autem fideles plerunque vsum rationis attingere, si septennium habeant completum. Vnde regulariter ante hanc ætatem, nec pater filio carnes porrigens, nec filius edens, legis transgressores censentur, vt docuit Ant. Gomez in *Crucinat. ad* 7. *clausul. numer.* 16. cum Caiet. 2. 2. *q.* 147 *art.* 8. Victor. *de confess. numer.* 148. Pedraza in *confess. tertio præcepto*, §. 18. Cordub. *in. casuum reseruat. q.* 6. quia ante illam ætatem non præsumantur vsum rationis perfectum habere.

2. Bulla ergo concedit, vt iis diebus prohibitis vesci possis carnibus, non quidem ad libitum: sed de vtriusque Medici consilio. Nomine Medici spiritualis non venit solùm Episcopus, & Parochus, qui remoto priuilegio possunt ex causa cum suis subditis dispensare, vt tenet, aliis relatis, Leonard. Lessius *lib.* 4 *de iustitia, dub.* 6. *num.* 45. Ioann. Sanchez *in select. disp.* 54. *num.* 36 ex cap. *Duo simul. de officio Ordin.* sed etiam quicunque alius Confessor electus per Bullam, vt notarunt Henriquez *libr.* 7 *cap.* 13. *numer.* 10. & 12. Villalob. 1 *part summ. tract.* 17. *clausul.* 6. *numer.* 2. Rodriguez *in explic. Bullæ, addit. ad* §. 6 Ioan. Sanchez *disput.* 51 *select. numer.* 11. Neque opus est, vt tecum dispenset, confessionem audire, vel aliquando audiuisse: sufficit, si ad eo confessiones audiendas approbatus existat: quia absolutè est Medicus spiritualis, & in eo verificatur conditio à Bulla requisita, vt benè Villalob. Rodrig. & Ioann. Sanchez *loc. alleg.*

Sed dubium est, quid prædictum priuilegium operetur? Nam, si cibi quadragesimales tibi grauiter nocent, absque Bulla carnibus vesci potes. Si autem de nocumento non constat, nequit Confessor, & corporalis Medicus licentiam vescendi carnibus concedere. Communis sententia, de qua D. Thom. 2. 2 *quæst.* 47 *art.* 4 Lessius *lib.* 4. *de iustit. cap.* 2 *dub.* 6 *numer.* 45. Vega 1. *p. summ. cap.* 4. *casu* 36. Palacius *in* 4. *dist.* 15. *disput.* 8. *fol.* 1:8 Grassis *lib.* 2. *cap.* 37 *numer.* 15 Henriquez 2 *p. tract.* 17. *cap.* 6. *numer.* 126 & alii affirmant, stante dubio, an tibi cibus quadragesimalis noceat, te obligatum esse lege ieiunii; quia lex est certa, & solui non potest per excusationem dubiam Bullæ. Ergo priuilegium operabitur, vt asserente Medico corporali, dubium esse, cibos quadragesimales tibi grauiter nocituros, possit spiritualis Medicus tecum dispensare in abstinentia à carnibus, qua dispensatione facta omnis scrupulus deponitur, qui absque ea dispensatione non sine fundamento consurgere posset.

3. Cæterùm Ioann. Sanch. *in selectis, disput.* 51 *numer.* 9. referens Henriq. *lib.* 7. *de indulg. cap.* 13. *num.* 2. & *in comment. lit. N.* existimat, te in supradicto dubio solutum esse à lege obligante abstinere à carnibus, neque in eo casu priuilegium Bullæ necessarium esse. Mouetur: quia in eo dubio non possidet lex positiua: sed potius naturalis conseruandi propriam salutem, non solùm cùm est certum periculum, sed etiam cùm est dubium verè fundatum. Qua ratione excusaris subuenire extremè indigenti, si probabiliter dubitas, ex tali subuentione extremum periculum passurum. Vnde non vincitur ius certum, scilicet, lex de abstinentia à carnibus, iure dubio, sed iure certo naturali vincitur ius certum positiuum. Nam esto periculum nocumenti dubium sit: at non est dubium sed certum, te habere ius fugiendi non solùm periculum certum, sed etiam dubium. Hoc ergo ius certum naturale vincit ius certum positiuum. Quapropter priuilegium Bullæ, vt aliquid operetur, quod aliàs secluso priuilegio nō liceret, inquit dictus Ioann. Sanch. *disp.* 51 *num.* 7. & *seqq.* quoties Medicus corporalis iudicat, causam esse sufficientem petendi dispensationem à Summo Pontifice in prædicta abstinentia, ipsumque Pontificem prudenter concessurum; toties potest Medicus spiritualis tecum dispensare, vt possis carnibus vesci. Qua doctrina posita, si dubium est aliqualis nocumenti, esto non multùm grauis, nec per se sufficientis excusare à lege, poterit Confessarius tecum dispensare: quia in eo casu potest Pontifex prudenter dispensationem concedere. Minor namque causa requiritur ad petendam dispensationem in præcepto, quàm ad non seruandum illud, seclusa dispensatione, vt benè Suarez *t.* 1 *de relig. libr.* 2 *de obseruat. festor. cap.* 32. *numer.* 1. & *cap.* 33. *numer* 1.

4. Ego verò nullatenus existimo, hanc explicationem priuilegii Bullæ sustineri posse, quidquid sit de veritate doctrinæ, ex qua illa deducitur: quippe enim habenas laxat, & occasionem præbet præceptum quadragesimalis ieiunii penitùs abrogandi. Quis enim est, cui aliquale nocumentum cibus quadragesimalis non inferat, & huius occasione non possit, à Pontifice dispensationem petere: quam si ille concederet, excusatus esset à ieiunio; Affirmare ergo, ex eadem causa, qua peti potest dispensatio à Pontifice, posse Confessarium dispensare, lata via est abrogandi ieiunium. Quapropter credo, in hoc priuilegio non potestatem dispensandi concedi Medico spirituali, sicut nec corporali: æquè enim vtriusque consilium exigitur, vt manifestè indicant illa verba, *de consejo de ambos Medicos*: nulliusque potestatis dispensandi ibi est facta mentio: sed vtriusque consilio, & iudicio posito; Medici, inquam, corporalis de nocumento graui dubio; spiritualis de conuenientia tuæ conscientiæ; Pontifex dispensat, & facultatem tibi concedit vescendi carnibus, si aliàs causa in se sufficiens est, si vero sufficiat, vt securiùs, & absque vllo scrupulo procedas, semper tamen Medicus corporalis iudicare debet, saltem sub dubio, ex abstinentia à carnibus graue tibi nocumentum prouenturum. Quod si vrgeas, stante hoc iudicio, non esse opus priuilegio iuxta probabilem sententiam. Respondeo, satis esse, quod, iuxta communem sententiam, necessarium sit: nam eo casu prudenter conceditur ad tollendam omnem dubitationem.

5. Posita hac dispensatione, & priuilegio vescendi carnibus, est triplex difficultas. Prima, an mortale committas bis, vel ter eodem die carnibus vescens: cùm tamen vterque Medicus iudicauerit, vnicam comestionem sufficere, neque tibi necessariam esse binam, vel trinam? Affirmat Ioan. Sanch. *disp.* 51 *c. select. num.* 14. & 15. Quia præceptum abstinendi à carnibus est negatiuum, ideóque semper seruandum est, & omnibus horis diei obligat, ab illóque excusari non potes, nisi ob necessitatem vel dispensationem; at necessitas solùm est de vnica carnium comestione, cui dispensatio commensuratur. Ergo, si plures fiant, illicitæ sunt, & contra præceptum. Et confirmatur. Si qualibet hebdomada Quadragesimæ abstinere à carnibus tribus diebus potes absque nocumento: non est dubium, te obligatum esse: quia solum ob nocumenti fugam carnibus vesci potes. At vnica comestione carnis facta quolibet die potes absque vllo incommodo salutis, imò cum illius commodo, vitam transigere. Ergo, si binam carnium comestionem facias, peccabis grauiter, vtpote qui carnes comedis in die ieiunii absque necessitate.

6. Cæterùm, etsi hæc sententia omninò consulenda sit, & in praxi seruanda: at raro seruatur, & non leuibus scrupulis est exposita. Quis enim examinabit, an infirmus lecto decumbens, febri continua laborans, vnica tantum, vel bina carnium comestione indigeat? quis eum affirmabit violatorem esse præcepti ecclesiastici, eò quod bis, vel ter carnes comederit, si vnica comestio necessitati sufficiat? Certè hæc aliena sunt à praxi & consuetudine recepta. Quapropter credendum est, eum qui ratione necessitatis aliquo die excusatur ab abstinentia carnium, absolutè excusari. Nam esto, præceptum negatiuum sit, & omnes horas diei afficiat: afficit tamen sanos, non infirmos: infirmi autem ab illo integrè excusantur. Et ratio videtur aperta: quia excusatio integra abstinendi à carnibus quolibet die, non desumitur ex eo, quòd vnica carnium comestione facta possis absque incommodo salutis viuere; sed ex eo, quòd cibus quadragesimalis eo die tibi noceat. At hæc ratio omnibus diei horis perseuerat. Ergo præbet sufficientem excusationem abstinendi à carnibus toto die: secùs est, quando constat, cibum quadragesimalem aliquibus diebus in hebdomada non fore nociturum.

7. Secunda, an deobligatus abstinere à carnibus, tenearis legem ieiunii de vnica comestione seruare. Pro cuius decisione aduerte cum communi sententia apud Lessium *lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 1. *num.* 8. tria in lege ieiunii præscribi. Primum, abstinentiam quorundam ciborum, maximè carnium. Secundum, abstinentiam plurium refectionum. Tertium, certam refectionis horam quæ ratione consuetudinis modo est vndecima ante meridiem: olim nona diei, id est, tertia pomeridiana, vt colligitur ex cap. *Solent. de consecrat. dist.* 1. Ante hanc horam non licet ieiunium soluere. Quòd si notabilis anticipatio absque causa fiat, docent Couarruu. Nauarr. Caietan. Paludan. à Lessio relati *dicto dub.* 2 *num.* 13. esse mortale, tametsi ipse Lessius, relatis Angelo, Innocent. Atens. Palacio, Toleto, satis probabile reputet, esse tantum veniale: stante verò causa anticipationis, Nauarr. *cap.* 21 *n.* 17. & plerique alii testantur, nullum esse peccatum, sicuti non est pro cuiusque arbitrio tempus refectionis prorogare. Dispēsatus ergo in esu carnium, adhuc intelligi potest astrictus duplici alia lege, scilicet, vnius refectionis, & ne ante horam statutam fiat.

8. In hac re est triplex sententia. Prima negat, te solutum esse ab obseruatione ieiunii quoad multiplicem refectionem, & illius statutam horam, tametsi solutus sis carnium abstinentia. Sic Ledes. 2. *p.* 4. *q.* 17. *art.* 3. *dub.* 9. Ioan. Medin. *Cod.* 4.

de ieiunio, quaest. 5. *&* 9. Pedraza *in tertio mandato, notab.* 14. Mouentur: quia praeceptum continet plures partes: ergo deobligatus ab vna, non censeris ab aliis deobligatus. Non enim ex eo, quòd deobligatus esses à lege ieiunii, deobligatus censeris à lege abstinendi à carnibus: ergo neque ex eo quòd deobligatus sis à carnium abstinentia, deobligaris à lege ieiunij. Et confirmatur: quia in aliquibus Bullis antiquis notabatur, dispensatum ad vescendum carnibus, si in reliquis formam ieiunii seruaret, satisfacere ieiunii praecepto, eiusque meritum consequi. Ergo ieiunii praeceptum stare potest cum esu carnium.

9. Secunda sententia docet, te liberum esse ab omni alia lege ieiunii. Sic Caiet. 2. 2. *q.* 147. *art.* 8. Nauarr. *in sum. Hispan. cap.* 21. *num.* 25. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 4. Azor. *t.* 1. *lib.* 7. *cap.* 10. *q.* 3. Filliuc. *t.* 2. *tract.* 27. *cap.* 3. *n.* 52. docere videtur Thom. Sanch. *in sum. lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 50. *&* 53. quatenus affirmat, abstinentiam à carnibus esse de essentia ieiunii. Idem tradit Suar. *t.* 3. *in* 3. *p. disput.* 70. *sect.* 2. Emman. Sà *Ieiunium, numer.* 11. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 13. *n.* 13. Villalob. *tract.* 23. *diff.* 8. *n.* 8. Ioann. Sanch. *disp.* 51. *select. n.* 4. Ratio est: quia essentia ieiunij stat maximè in abstinentia à carnibus: qua dempta, sicut non manet essentia ieiunii, sic neque obligatio ad ieiunandum, & seruandum alia duo requisita ad ieiunium.

10. Tertia sententia distinguit: Vel tibi concessus est vsus carnium, solùm quia cibus quadragesimalis nocet: vel, quia etiam debilis es, indigésque virium recuperatione. Si ob hanc secundam causam conceditur, liber es ab omni lege ieiunii: quia finis concessionis admittit duplicem comestionem, & illarum gratia priuilegium etiam concessum est. At, si solùm ob nocumentum cibi quadragesimalis tibi conceditur vsus carnium, nequaquam potes bis comedere; sed formam ieiunii de vnica comestione seruare debes: quia finis dispensationis non tam est quantitas ciborum, & numerus comestionum, quàm cibi conditio, & qualitas saluti propriae inimica. Sic Cordub. *q.* 143. *&* 167. Rodrig. *in Cruciat.* § 6. *dub.* 3. Lessius *lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 6. *in fine.* Valen. *t.* 3. *disput.* 9. *quaest.* 2. *p.* 5. Anton. Gomez *ad clausul.* 7. *Bullae, numer.* 5. Acosta *ibi, quaest.* 81. & alii plures.

11. Dicendum igitur est, hanc tertiam sententiam satis probabilem esse, sempérque in praxi fore consulendam: secundam verò sententiam probabilem esse, & securam, tum ob eius rationem, tum ob Doctorum authoritatem. Neque obstat fundamentum primae sententiae: quia esto, praescribatur lege ieiunii, ne bis reficiaris: id tamen praecipitur dependenter ab obligatione abstinendi à carnibus. Quare hac detracta nulla alia obligatio subsistit. Secùs verò, est si ob aetatem vel aliam causam solutus esses à lege binam comestionem prohibente: non inde infertur, te solutum esse, à lege abstinendi à carnibus: quia illud est minus, accessorium ieiunio: probarisque facilè potest ex reg. iuris, in 6. *Cui licet, quod est plus, licet vtique, quod est minus.* & ideò cui licet esus carnium, licet bina comestio: at, non cui licet, quod est minus, scilicet, bina comestio, licitum debet esse, quod est plus, scilicet, carnes comedere. Deinde non obstat, quod ex Bullis antiquis adducitur: quia illa verba iam expuncta sunt, fortè ne ansa daretur adhaerendi illi sententiae, & iudicandi, posse essentialiter cum esu carnium ecclesiasticum ieiunium consistere. Quapropter Summus Pontifex solùm de his, quibus licent, lacticinia, affirmat, ieiunio satisfacere, si in reliquis seruent ieiunii formam, tacitè indicans comedentes carnes ieiunio satisfacere non posse.

12. Tertia difficultas est, an dispensatus ad esus carnium, possis simul cum carnibus pisces comedere? Non est dubium, omissa dispensatione edendi carnes, te posse piscibus vesci, tametsi aliquale salutis damnum sentias: quia obseruandum Ecclesiae commune praeceptum sufficiens causa est permittendi salutis damnum. Quaestio igitur procedit, casu, quo vteris dispensatione edendi carnes, an simul possis piscibus vesci? Cui quaestioni breuiter respondeo cum Acosta *quaest.* 80. *in Cruciat.* Villalob. 1. *p. sum. tract.* 23. *difficult.* 8. *n.* 11. Thom. Sanch. *lib.* 8. *de dispensat. disp.* 1. *n. vlt.* & *in sum. lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 57. Ioann. Sanch. *in select. disp.* 51. *n.* 21. *&* 22. Filliuc. *t.* 2. 2. *tract.* 27. *c.* 3. *n.* 54. per se loquendo, ne officiat saluti, licere: quia nulla lege esus piscium interdictus est: si autem saluti noceat, legem temperantiae violabis leuiter, aut grauiter pro salutis dispendio, & nocumento.

13. Sed, quid, si Episcopus sub excommunicatione prohibeat, vti prohibitum est in pluribus dioecesibus, ne dispensati ad esum carnium, simul cū illis pisces edant, peccabisne pisces edendo? Respondet Ioann. Sanch. *in select. disput.* 51. *numer.* 20. *&* 21. Si causa excitandi appetitum, comedas pisces, non peccaturum: quia praeceptum positiuum abrogare non debet, quod iure naturali debetur. Neque item, si comedas pisces suaues, etiam absque causa, vel in ea quantitate, quae tuae saluti non noceat: quare, inquit praedictus Author, hoc praeceptū violare tantùm censeberis, quando pisces simul cum carnibus edes, quorum esus graue tuae saluti nocumentum inferat.

Haec sententia sustinenda non est, quippe aliena prorsus est à veritate. Finis nanque huius praecepti positiui non est saluti corporali subditorum consulere: sed fidelium aedificationi: ne, inquam, dispensati in lege abstinendi à carnibus voluptati incumbant loco poenitentiae, quam alij praestant: ipsique praestare tenebantur: quapropter esus piscium, simul & carnium, esto nociuus non sit, prohibitus censetur. Pro esu nanque nociuo opus non erat episcopalis prohibitio, cùm iure naturae prohiberetur. Neque permittendus est esus piscium ad excitandum appetitum, nisi fortè in tam leui quantitate, vt in considerationem non veniat. Nam esto, iuri naturali non repugnet, media assumere ad appetitum excitandum, non tamen iuri naturali debetur omnia media assumere: quinimò iuri naturali est conforme ab aliquibus abstinere ob bonum virtutis, praeceptorum obseruationem, & fidelium aedificationem.

§. II.

Expenditur priuilegium de esu lacticiniorum, & ouorum.

1. *Quid iure communi statutum sit.*
2. *Extra Quadragesimam aliqui tenent, oua, & lacticinia iure communi prohiberi.*
3. *3. Verius est sola consuetudine.*
4. *Quid Bulla priuilegium concedat.*
5. *Non prodest hoc priuilegium extra Hispaniam.*
6. *Qui excipiantur ab hoc priuilegio.*
7. *Dominicis Quadragesimae negant plures, exceptas personas posse vesci ouis, & lacticiniis.*
8. *Oppositum satis est probabile.*
9. *Quid dicendum.*

1. IVre communi oua, & lacticinia prohibita esse tempore Quadragesimae non solùm sub veniali culpa (vt immeritò placuit Fagund. *de quinque Eccles. praecep. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 6. motus authoritate Glossae *in c. Denique. dist.* 4. quam Glossam, etsi plures excussiones reuoluerim, inuenire non potui,) sed etiam sub graui culpa, ex dicto c. *Denique.* vbi omnes Doctores notant apud Lessium *de ieiunio, dub.* 2. §. *Porrò.* Ioan. Sanch. *disp.* 51. *n.* 18. ideòque hoc pro certo supposito, inquirunt, an extra Quadragesimam vigiliis, & feriis sextis totius anni, feria secunda, & tertia Rogationum sit obligatio ex iure communi scripto abstinendi ab ouis, & lacticiniis.

2. Couarru. *lib.* 4. *var. c.* 20. *n.* 15. inquit, vniuersaliter oua, & lacticinia vetita esse in omnibus ieiuniis ex sexta Synodo generali *can.* 56. vbi dicitur: *Visum est, vt omnis Dei Ecclesia, quae est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinem sequens ieiunia perficiat, & abstineat sicut ab omni mactabili, sic ab ouis, lacte, & caseo, quae quidem sunt fructus eorum, à quibus abstinemus.* Et probari potest primo ex D. Thom. 2. 2. *q.* 147. *art.* 7. & Gloss. *c. Admonere.* 33. *q.* 2. dicentibus, ideò in Quadragesima praescriptam esse abstinentiam ab ouis, & lacticiniis: quia à carnibus veris trahunt originem, & magnam cum carnibus affinitatem habent. Sed haec ratio aequè militat in aliis ieiuniis extra Quadragesimam, & in omnibus diebus, in quibus esus carnium prohibetur. Ergo, &c. Secundò, Bulla ab indulto edendi oua, & lacticinia excludit Patriarchas, Primates, Episcopos, Presbyteros, &c. pro diebus Quadragesimae *tantùm*: quae particula, *tantùm*, inutilis esset, si aliis temporibus, praeter Quadragesimam, prohibita nō essent oua, & lacticinia. Tertiò, de essentia ieiunii tria sunt, abstinentia ab aliquibus cibis, abstinentia plurium refectionum, certa refectionis hora. At de essentia ieiunij quadragesimalis est abstinentia non solùm à carne, sed ab ouis, & lacticiniis: ergo idem erit de reliquis ieiuniis. Fatetur tamen Couarru. in terris iam diu possessis à Christianis hoc ius scriptum contraria consuetudine abrogatum esse, sicuti Lessius *dicto dub.* 2. §. *Quoad primum.* affirmat Belgio, quibusdam in locis, ferè per totam Quadragesimam vesci posse ouis, & lacticiniis.

3. Sed recedendum nō est à communi sententia Theologorum, & Canonistarum, asserentium, sola consuetudine prohiberi oua, & lacticinia in reliquis ieiuniis extra Quadragesimam. Sic habet D. Th. 2. 2. *q.* 147. *art.* 8. *in corp. & ad* 3. Paludan. *in* 4. *dist.* 15. *quaest.* 4. *art.* 4. Richar. *art.* 3. *q.* 5. *ad vlt.* Ouand. *dist.* 16. *proposit.* 52. Angel. *Ieiunium,* § 5. Syluest. *ibi, q.* 5. Armilla *initio.* Nauarr. *cap.* 21. *numer.* 15. Cordub. *in sum. quaest.* 60. Medin. *lib.* 1. *sum. cap.* 14. § 10. *fol.* 98. Alcozer. *cap.* 14. Pedraza *in* 3. *mand. cap.* 14. Lessius *dicto dub.* 2. & omnes communiter. Ratio est: quia nullibi extat tale ius. Nam, quod adducitur ex sexta Synodo non vrget. Etenim (vt inquit Ouand. *suprà*, §. *Quidam*) sermo est ibi de sabbatis, & Dominicis Quadragesimae, in quibus aliqui Armenij ouis, & lacticiniis vtebantur, quos praecepit sexta Synodus conformari in hac parte cum reliquis fidelibus, quibus iuxta Gregor. *illo cap. Denique. dist.* 4. interdicta sunt oua, & lacticinia. Deinde non obest

ratio. Nam esto, Ecclesia mota fuerit ad prohibenda lacticinia in Quadragesima, quia a carnibus trahunt originem: noluit tamen in omnibus anni ieiuniis prohibere, ne vehementer emungens sanguinem eliceret. Illa verò exclusiua, *tantum*, cuius mentio fit in Bulla, apposita est ob consuetudinem alicubi in Hispania, & quibusdam Galliæ partibus vigentem, vt inquit Nauarr. *cap* 21. *num.* 15. abstinendi à lacticiniis in omni ieiunio, vel ad tollēdos scrupulos, qui oriri possūt ex vsu ouorum, & lacticiniorum in illis diebus, dum quis dubius, & anceps est, an sit, vel non sit consuetudo edendi lacticinia, cuius anxietatis quietem operatur securitas orta ex hoc Bullæ priuilegio. Vazquez 1.2. *t.* 2. *disput.* 177. *cap* 6. *numer* 54. Ioan. Sanch. *disput.* 51. *select. num.* 19. testantur, in Hispania nullam esse consuetudinem, quæ obligare posset. Nam, cùm consuetudo introduci, & conseruari debeat a maiore parte Communitatis, & maior pars Communitatis in Hispania ex priuilegio Cruciatæ vescatur ouis, & lacticiniis in omni ieiunio extra Quadragesimam, efficitur, nullam vigere consuetudinem posse abstinendi ab ouis, & lacticiniis. Ad illud verò, quod obiiciebatur de essentia ieiunij, respondeo, essentiam ieiunii esse abstinentiam a carnibus, vt carnes distinguuntur à piscibus, non ab ouis, & lacticiniis, nisi in Quadragesima, seclusto priuilegio, & in aliis ieiuniis ratione consuetudinis. Vnde, cùm præcipitur ieiunium, directè indicitur abstinentia à carnibus vbique, & à lacticiniis iure communi in Quadragesima, & in aliis diebus ieiunii, dum inualuerit interea certa consuetudo. Standum ergo est consuetudini ciuitatis, oppidi, vel prouinciæ, de qua nihil certum statuere possum, cùm ex facto pendeat. Solùm aduerto cum Nauarr. & communi sententia, consuetudinem præscribi quadraginta annis, ex cap. *de consuetudine*. His positis.

4. Priuilegio Bullæ permittitur, vt in diebus Quadragesimæ, & in omnibus aliis diebus prohibitis omnes sumentes Bullam possint ad libitum vesci ouis, & lacticiniis: sed non lardo, aut sagimine, vulgò, *manteca de puerco*: his enim non licet vti, nisi in illis partibus, vbi consuetudo fuerit recepta, sicuti fertur esse in Gallæcia, & Peru, propter olei penuriam.

5. Circa quod priuilegium obserua primò, tibi non prodesse extra regna Hispaniæ existenti, tametsi in Hispania Bullam susceperis: quia sic cautum in Bulla Latina his verbis: *Item, vt dicto anno durante, in omnibus, & singulis regnis*, &c. *& non extra illa*. Et quamuis Commissarius in Bulla Hispana omiserit hanc limitationem: standum est Bullæ Latinæ, quam non potest ipse sic transcribere, vt substantiam priuilegii mutet.

6. Secundò obserua, ab hoc priuilegio excipi Patriarchas, Episcopos regulares, Presbyteros, &c. pro diebus quadragesimalibus tantùm. Vnde in reliqua parte anni eis licebit ouis, & lacticiniis vesci siue iure scripto, siue ex consuetudine vesci prohibeantur. Nomine, *Regulares*, omnes Religiosi vtriusq; sexus comprehenduntur: sed nō Nouitij, qui in odiosis, qualis est hæc restrictio, nomine Religiosi non veniunt, ideóque vesci possunt ouis, & lacticiniis, sicuti sæculares, virtute huius priuilegij, vt benè notauit Cordub. *lib.* 1. *qq.* 9. 30 aliis relatis Rodrig. *in Cruciat.* §. 6. *n.* 9. Fœminæ item votis solemnibus non astrictæ, nullamq; seruantes clausuram, vulgò dictæ, *Beata & Eremita*, nullis Religionis, & obedientiæ regulis alligati, & Commendatarii vxorati, qui non sunt verè Religiosi, etsi sectentur modum aliquem Religionis, vt docet S. Thom. 2. 2. *q.* 186. *art.* 4. *ad* 3. eodem priuilegio Bullæ gaudere possunt. Denique, fruuntur hoc priuilegio Commendatarii militares S. Ioannis, & omnes Presbyteri sexagenarii, vt expressè habetur in dicta Bulla.

7. Superest decidendum, an supradictæ personæ exclusæ à priuilegio edendi oua, & lacticinia in Quadragesima, illis vesci possint in Dominicis diebus? Supponit quæstio, absque priuilegio licitum non esse illis Dominicis vesci ouis, & lacticiniis *ex can. illo* 56. sextæ Synodi generalis, iuxta Ouandi declarationē: sicque videtur consuetudine receptum: tametsi sciam, viros doctos, vt notat Palacius *in* 4. *dist.* 15. *disp.* 8. Emman. Rodrig. §. 6. *n.* 8 asseruisse, nullo iure Dominicis prohibita esse oua, & lacticinia, quia hæ Dominicæ non videntur cōprehendi in Quadragesima, siquidē absq; illis quadragenarius numerus cōpletur.

Negant plures Bullæ priuilegium prodesse: sic Angles. *qu* 9. *de abstinentia à carn.* *difficult.* 7. Rodrig. *in explicat. Bullæ*. §. 6. *n.* 8. vbi affirmat, se audiuisse à Commissario, sic Pontificem consultum de hac re respondisse. Villalob *clausul.* 7. *n.* 11. Henriq. *lib.* 7. *de Indulg.* *c.* 11. *n.* 10. Th. Sanch. *lib.* 4. *c.* 11. *n.* 53. Ioan. Sanch *disp.* 51. *n.* 25. vbi testatur, vidisse declarationem Greg. XIII. de hac re. Et inde sumitur præcipuum fundamentum huius sententiæ: nam, cùm priuilegium extendi non possit vltra voluntatē concedentis, & Pontifex concedens hoc priuilegium declaret, ad Dominicas Quadragesimæ non extendi posse. Deinde, quia vt cōstat ex c. *Denique*. *dist.* 4. ea, quæ originē trahunt a carnibus, prohibitis carnibus prohibita esse censentur. Denique, quia nomine *quadragesimalium dierum*, secundùm stylum, & communem vsum Dominici dies videntur comprehendi.

8. Nihilominus Cordub *in sum q.* 8 *fol* 417 Palacios in 4 *dist.* 15 *disp* 8. *fol.* 12. Nuño Cabezudo *t. de pœnis in exposit. Bullæ*. §. 8. *dub.* 5. Llamas 3 *p.* *c.* 5 § 26. *in fine*. Anton. Gomez *in explicat. Bullæ, clausul* 7 *n.* 7. Villalob *n.* 11. & quam plures alij Magistri satis probabile existimant, priuilegiū Bullæ pro Dominicis prodesse. Primò, quia per dies quadragesimales non intelliguntur Dominicæ, ex Gregor. *in cap. Quadragesima de consecrat. dist* 5. iuncto c. *Denique dist.* 4. Nā esto, antiquitus Quadragesima dies Dominicos comprehenderet, teste Speculatore *in ration. diuinor. Offic lib.* 6. *c. de Dominica prima Quadragesima*, & colligitur manifestè ex dicto c. *Quadragesima*, quia Quadragesima incipiebat à prima Dominica. At Gregor. *in dicto c. Quadragesima*. dies Dominicos à Quadragesima subtraxit, & loco illorum addidit quatuor dies Dominicæ Quinquagesimæ, & duos ex hebdomada sancta. Ergo pro Dominicis priuilegium Bullæ prodesse poterit. Secundò, in aliis ieiuniis per annum prodest Bullæ priuilegium. Ergo prodesse poterit in Dominicis Quadragesimæ, qui non sunt dies ieiunii, sed solùm abstinentiæ. Tertiò, quia Quadragesima specialiter excluditur ab hoc priuilegio in reuerentiam ieiunii à Christo Saluatore nostro exhibiti: at dies Dominici hoc ieiunium non repræsentant: siquidem in illis non ieiunatur. Ergo in illis locum non habet priuilegij exclusio. Quartò, & præcipuè, quia Bulla Latina, ad cuius normam Hispana intelligenda, & regulanda est, tantùm excludit à priuilegio ieiunia Quadragesimæ, sub quibus manifestum est, dies Dominicos non comprehendi. Verba Bullæ Latinæ concessæ à Gregor. XIII. die 5. Martii, anno 1574. cuius tenorem successores Pontifices sequuntur, hæc sunt: *Insuper declaramus, intentionis nostræ fuisse, & esse, sub indulto vescendi ouis, & lacticiniis Prælatos, Archiepiscopos, absque Superiores, & inferiores, necnon alias personas ecclesiasticas regulares, & qui in ordine Presbyteratus fuerint sæculares, extra quadragesimalia ieiunia tantum in omnibus aliis temporibus, & ieiuniis totius anni comprehensos esse, & ipsis extra dicta tempora quadragesimalia eis vti licere.* Ecce quomodo Pontifex permittit illis personis, extra ieiunia quadragesimalia vti ouis, & lacticiniis. Ergo poterunt illis vesci in Dominicis. Neque obstat, quòd Commissarius transcribens Bullam solùm dixerit, *tan solamente en los dias de Quaresma*: quin addiderit, *ieiunij*: quia, cùm in rigore soli dies ieiunii sub Quadragesima comprehendantur, vt probatum est: satis intellexit, solos dies ieiunii explicari illis verbis. Non enim Commissario permissum est mutare priuilegium plumbeæ, cùm ex Latino idiomate in vulgarem linguam vertit, quinimò, vt testatur Emmanuel *dicto* §. 6 *num.* 8. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 62. in casum reseruatum Bullæ Cœnæ incideret, si substantialem faceret mutationem. Ergo Commissarius per dies quadragesimales non potest dies Dominicos intelligere, cùm Bulla Latina solos dies ieiunii intelligat.

9. In hac quæstione dicendum existimo, in rigore hanc secundam sententiam probabilem esse, & secura conscientia sequi posse, quousque illa prædicta declaratio Pontificis, quam Doctores referunt, authenticè publicetur, & iuridicè constet.

PVNCTVM VIII.

De facultate eligendi Confessorem.

PRiuilegii summa sic habet: *Item, paraque con mas puridad y limpieça de sus consciencias puedan hacer oracion, concede su Sanctidad a todos los susodichos, que puedan eligir por Confesor qualquier Presbytero seclar, ò regular, de los aprobados por el Ordinario, el qual les pueda absoluer vna vez en la vida, y otra en el articulo de la muerte, de qualesquier peccados, y censuras, aunque sean de los reseruados, y reseruadas à la Sede apostolica, y de los declarados en la Bula de la Cena Domini, excepto del crimen, y delito de la heregia, y de la censuras, y pecados no reseruados à la Sede apostolica, los puedan absoluer tantas, quantas vezes los confessaren con penitencia saludable, conforme à las culpas. Y en caso que sea necesario satisfacion para conseguir la dicha absolucion, la hagan por sus personas, y auiendo impedimento, la puedan hacer sus herederos, ò otros por ellos.*

§. I.

Qui Confessarius, & qualiter absoluere possit à peccatis reseruatis habentem Bullam.

1. *Confessarius debet esse approbatus ab Ordinario, & à quo Ordinario.*
2. *Parochus, dum Parochus est, vbilibet eligi potest.*
3. *Approbatus per examen, vel aliàs, qualiter eligi possit.*
4. *Qualiter regulares eligi possint.*
5. *Hic Confessarius te absoluere potest ab omnibus peccatis reseruatis Sedi apostolicæ semel in vita, & semel in morte.*
6. *An à peccatis reseruatis Pontifici, si occulta sint, possis sæpè absolui? affirmat Sanch.*

7. *Verius videtur, semel tantùm absolui posse.*
8. *Fit satis opposito fundamento.*
9. *Nomine articuli mortis præsumptus intelligitur.*
10. *Quid operetur hoc priuilegium.*
11. *In articulo mortis non teneris sumere Bullam, vt absoluaris à reseruatis.*
12. *Pro omnibus peccatis, excepta hæresi, est priuilegium.*

1. EXpressè bulla requirit, debere esse confessarium ab Ordinario approbatum: sed quia ordinarius esse potest, vel loci, in quo fit confessio, vel pœnitentis, vel confessarij, ideo non est certum, à quo appobatio danda sit. Probabilius existimo, necessariò esse concedendam ab ordinario confessarij: quia est actus iurisdictionis in confessarium exercitæ, vti dixi *tractat. de pœnitentia, part.* 17. §. 3. Neque reputo improbabilem sententiam Henriqu. *l.* 7. *de indulgentiis, capit.* 12 *numer.* 4. *& in comment. litt.* O. Emmanuel Sà *verbo Confessor, num.* 6. *de edition. genuina* asserentium, cuiuslibet Ordinarij, siue loci, siue pœnitentis, siue confessarij approbationem sufficere: quia nec bulla, nec concilium limitarunt. Non est, igitur à nobis in hoc priuilegio, quod latè debet interpretari, limitatio adhibenda.

2. Hinc infero, parochum, dum parochus est, eligi posse vbilibet virtute bullæ, sicuti dixi *dicto punct.* 17. §. 2. *numer.* 7. *&* 8. quia vbilibet est parochus, & beneficium retinet, ratione cuius censet Concilium, esse idoneum ad confessiones audiendas. At si parochus à beneficio remoueatur, vel illud renunciet, si aliam non habeat approbationem, nequaquam eligi poterit: quia eius approbatio beneficio annexa est, vt latius probaui *tract. de pœnitent. dicto punct.* 17. §. 4. *num.* 1. Quicquid contrà sentiat Villalob. *in explic. cruciat. tr.* 27. *clausf.* 9. §. 1. *in fine.*

3. Infero secundò, si per examen sacerdos approbatus sit, durante approbatione eligi potest, vt de se constat, tametsi approbatio solùm pro limitato tempore fuerit concessa: quia verè est approbatus. Finito verò illo tempore non est censendus approbatus, vti probaui *dict.* §. 4. *num.* 2. tametsi Sebastian. de Acosta *in Cruciat. quæst.* 59. *in fine.* contrarium sentiat: inquit enim, confessorem expositum in aliqua parochia, loco, vel diœcesi pro certo tempore, transacto illo tempore, etiamsi licentia non reformetur, posse eligi, per bullam, quia expositus ad tempus simpliciter est approbatus ab Ordinario, quousque ex causa legitima reprobetur, & indignus iudicetur. Cõsentit ex parte Rodrig. §. 9. *n.* 35. loquens de religiosis, quos dicit posse eligi virtute bullæ, si approbati sint ab Ordinario pro limitato tempore, eo transacto, quando hæc limitatio apponitur ad vexationem eis faciendam (quod non est præsumendum:) secùs si vt curam, & diligentiam adhibeant in studendo: quia non fuerunt iudicati satis sufficientes, nisi ob spem nouæ diligentiæ in studijs adhibendæ. Quòd si sacerdos ad viros, & non ad fœminas approbetur, vel ad certum genus personarum, esto, plures censeant, & satis probabiliter non posse ab alijs per bullam eligi; contrarium, vt probabilius, firmamus, §. 2. *numer.* 10. eò quòd in ipso verba bullæ verificentur: siquidem eligitur ab ordinario approbatus.

4. Qualiter autem religiosis, & sæcularibus approbatio semel concessa reuocari possit, & effectum reuocatio habeat, tradidimus *dicto tract. de pœnitent. p.* 17. §. 4. Illud aduerto regulares semel approbatos in vnico Episcopatu, eligi posse virtute bullæ in illo Episcopatu, siue iustè, siue iniustè approbatio reuocetur: quia bulla Latina sic habet: *Quoad regulares sufficiat, quod talis confessor fuerit semel approbatus.* & notauit Rodrig. §. 9. *n.* 31. *&* 32.

Hic igitur confessarius approbatus, & à te electus poterit te absoluere ab omnibus peccatis, quæ Sedi apostolicæ reseruata non sunt, toties, quoties, durante anno in ea incideris: à reseruatis verò Sedi apostolicæ, excepto crimine hæresis, semel tantùm in vita, & semel in morte potest, quia sic cauetur in bulla; & latè, & eruditè probat Acosta *quæst.* 63. *& seqq.*

5. Sed est difficultas, an hæc vnica absolutio intelligenda sit de peccatis eiusdem speciei, & non de peccatis in specie diuersis. Non enim desunt, qui arbitrentur, de peccatis eiusdem speciei intelligi debere. Quare si in peccata diuersæ speciei labaris, credunt, te posse pluries absolutionem obtinere. Sed est sententia improbabilis absque vlla apparenti ratione, & contra bullæ tenorem: tantum enim concedit, vt à reseruatis sedi apostolicæ semel in vita, & semel in articulo mortis absolui possis. Si autem pro diuersitate peccatorum obtinere absolutionem posses; non semel tantùm, sed pluries posses eam absolutionem obtinere, deberetque bulla saltem dicere, vt posses semel in vita, & in morte à quolibet peccato reseruato obtinere absolutionem: cùm autem id non exprimat; sed potius dicat, vt semel absolui possis, efficitur manifestè, obtenta absolutione à reseruatis, nulla ratione te posse virtute illius bullæ aliam à reseruatis obtinere. Atque ita tenet Rodriguez §. 9. *numer.* 35. Acosta *quæstione.* 70. Villalob. *clausul.* 9. §. 2. *numer.* 5. Dixi *virtute illius bullæ*: nam, si aliam suscipias, vt suscipere potes; sed non plures, potes iterum in vita, & in morte absolui, siue ab eisdem peccatis specie, siue à diuersis.

6. Sed, quid, si illa peccata Pontifici reseruata occulta sint neque ad forum contentiosum deducta, poteris ne absolui non semel tantùm, sed toties, quoties? Affirmat Thom. Sanchez, *l.* 4. *in Decalog capit.* 54. *numer.* 27. Quia iam illa peccata non sunt Pontifici reseruata, sed Episcopis, quibus ex Trident. concessa est facultas absoluendi ab omnibus casibus occultis, quæ facultas, cùm generalis sit, & omnibus Episcopis ob eorum dignitatem facta, pontificiam reseruationem videtur de medio tollere, sicuti si Episcopus suæ constitutione synodali casus sibi reseruatos omnibus parochis concederet, reseruationem tolleret: quia non ex delegatione, sed iure ordinario illis ea facultas competeret.

7. Nihilominus, etsi sententia prædicta probabilis sit, oppositam probabiliorem censeo cum Henriquez *l.* 6. *de pœnitentia, capit.* 14. *quæst.* 7. Bannes 2. 2. *quæst.* 64. *articul. vltimo. ad finem.* Moueor: quia hi casus non committuntur Episcopis, tanquam Ordinarijs; sed tanquam sedis apostolicæ delegatis, ac proinde non desinunt esse casus pontificij, & Pontifici reseruati: quia nemini alteri competunt iure ordinario; sed ex delegatione. Neque obstat, Episcopos eorum absolutionem delegare posse, possunt vtique: quia ea delegatio est perpetuò annexa dignitati, ac proinde tanquam ordinaria delegari potest.

8. Ad fundamentum oppositum respondeo, prædictos casus competere Episcopis iure speciali delegationis, & non ordinario; ideoque reseruationem non perdere. Secùs esset, si constitutione synodali omnibus Parochis competerent episcopales casus, cessaret reseruatio: quia iure ordinario eis competerent, & non iure speciali delegationis, cùm Episcopi potestatem non habeant constituendi delegatos lege generali.

9. Nomine articuli mortis, pro quo hoc priuilegium conceditur, non solùm verus articulus, sed præsumptus, seu probabilis intelligitur, vt benè alijs relatis docuerunt Rodrigu. *in Cruciat.* §. 9. *num.* 38. Anton. Gomez *ad decimam clausulam, num.* 13. *&* 14. Villalob. *clausf.* 9. §. 2 *numer.* 7. Acosta *quæstione.* 71. Suarez *de pœnitentia, disputat.* 26. *sect.* 4 *numer.* 3. Et ratio videtur manifesta: nam si solùm pro mortis articulo vero hoc priuilegium concessum esset, vix eo vti posses, nesciens, an infallibiliter sis moriturus, sæpéque periculo nullitatis absolutio exponeretur. Deinde sumentibus aliam bullam eodem anno idem priuilegium absolutionis conceditur. Ergo signum est, non de vero articulo, sed de præsumpto intelligi concessionem; semel autem eo priuilegio vtens, nequis iterum eo gaudere, durante anno; tametsi in periculum mortis incidas, nisi aliam bullam sumas, vt sumere potes: quia bulla expressè restringit, vt semel tantùm eo vti possis: secùs esset si eam non apposuisset restrictionem.

10. Quòd si inquiras, quid operetur hoc priuilegium absoluendi à reseruatis in articulo mortis; siquidem iure communi in eo articulo nulla est reseruatio, iuxta text. *in c. Pastoralis. de officio Ordin. & c. Eos, qui de sentent. excomm. in* 6. & Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. Facilè respondetur operari quidem hoc priuilegium, vt possis in eo articulo à quolibet approbato absolui præsente proprio Sacerdote, quod secundùm probabiliorem sententiam licitum non erat. Secundò, vt sic absolutus maneas tam à peccatis quàm à censuris, vt non tenearis postmodum, si mortem effugias, coram superiore comparere: quam obligationem subires, si ex hoc, vel simili priuilegio absolutionem non impetrasses; sed solùm ob vrgentem necessitatem, iuxta text. in c. *Eos, qui de sentent. excomm.* & tradit Suar. *de pœnitent. disp.* 30. *sect.* 3. *à n.* 5. Sanchez *l.* 2. *Decalog cap.* 13 *num.* 31. *&* 32. Villalob. *clausf.* 9. §. 2 *num.* 7. Anton. Gomez *clausf.* 10. *num.* 16. & alij.

11. Vnum tamen placet aduertere cum Sanch. *l.* 2. *summ. cap.* 13. *numer.* 14. te in articulo mortis constitutum, & casus habentem reseruatos obligatum non esse sumere bullam, vt ab eis absoluaris: sed poteris à quouis confessore absolui cum obligatione tamen comparendi, si absolutio fuit à censuris reseruatis Pontifici, ex text. in cap. *Eos. qui de sentent. excom. in* 6. Quia nemo tenetur quærere priuilegium; sed potest vti beneficio communi iuris. Excusaberis postmodum ab obligatione comparendi, si sumpta bulla per Confessorem electum absoluaris, ac si nunquam absolutus esses: quia ex priuilegio vices superioris gerit, vt bene notauit Sanchez *dicto l.* 2. *in Decale.* 13. *n.* 32.

12. Quod ad peccata attinet, ad omnia extenditur dictum priuilegium, crimine tantùm hæresis excepto, ob eius grauitatem. Hæresis autem intelligi debet exterior; nempe quæ ipsomet actu exteriori declaretur, & manifestetur, vt latè expendit Sanch. *l.* 2 *in Decalog. capit.* 10. *&* 11. & nos diximus *tr.* 4. *de fide*, vbi *de hæres. eiusque absolut.* Reliqua verò peccata, quantumuis grauissima, & esto, commissa sint post bullam susceptam

ceptam: quinimò esto, fuerint commissa fiducia absolutionis obtinendæ per Cruciatam, possunt absolui, sicuti dixi *tract. præcedenti, punct. vlt.* de Iubileo: quia nulla est facta in prædicto priuilegio limitatio. Ergo absque fundamento adhiberetur, argum. text. in cap. *Solitæ fin. de maiorit. & obedient.* cap. *Porrò.* cap. *Cum & plantare. de priuilegiis*, ideòque cùm Pontifex intendit, ne priuilegium prosit delinquentibus, ex illius fiducia id exprimit, vt videri potest in Bulla compositionis, & pluribus comprobat Nauarr. *de Indulgent. notab.* 30 *numer.* 7. Cordub. *lib. 5. de indulgent. quæst.* 37 *proposit.* 3. Cùm ergo in præsenti id non exprimat, manifestum est, priuilegium prodesse: & ita, præter Doctores *ibidem* relatos, docent Suar. *tom. 2. de relig. lib. 6 cap.* 13. Sanch. *in Decal. lib. 4 cap.* 58. *num.* 18. Ioan. de Salas *in manuscriptis, q. 2. de exposit. Cruciat.* Cordub. *lib. 5. de indulgent. q.* 37 & 74. Villalob. *clausf 9. Bulla, n.* 19.

§. II.

An Religiosi aliorum Ordinum à Societate virtute Bullæ absolui possint à peccatis eorum Superioribus reseruatis.

1. *Affirmant plures, & quibus probent.*
2. *Negant alij probabilius.*
3. *Expenduntur aliqua rationes, quibus alij suam sententiam firmant.*
4. *Displicent prædictæ rationes.*
5. *Fit illis satis.*
6. *Decisio quæstionis.*
7. *Quid dicendum de Nouitiis.*

1. PLures Doctores non infimæ notæ sentiunt, posse Religiosos, sicuti sæculares, virtute Bullæ eligere Confessorem, qui eos, inconsulto Prælato, à reseruatis absoluat. Sic docuerunt plures Magistri Salmaticenses de hac re consulti, teste Villalob. *tract.* 25 *clausf. 9. n.* 13. Basil. de Leon *in Manuscript. in explic. Cruciata, qu. vlt.* Eusebius de Herrera Augustinianus *de statu religioso, dec. 9. per tot.* Ioan. Sanch. *in select. disp.* 43 *n.* 10. *in fine, & num.* 13.5. *Fatetur*, & probabilem reputat Cordub. *de indulgent. quæst.* 49. Emman. Rodriguez *in explicat. Cruciat.* §. 9. *numer.* 24. & 25 Fundamentum est: quia Bulla æquè Religiosis, ac sæcularibus concedit facultatem eligendi Confessorem, sicuti & alia indulta, Indulgentias, & priuilegia. Nam in ipsa Bulla habetur: *in Monasterijs, etiam Mendicantium, si pro quolibet denario Religiosorum militem mittant: siue minus de suis bonis liberaliter erogauerint, Indulgentiam plenariam consequantur.* Quibus autem indulgentia conceditur, concessa est facultas eligendi Confessorem, vt constat ex illis verbis. *Item concede su Santidad à todos los susodichos*, &c. At hæc facultas priuilegiis concessis ab Alexand. VI Innocentio VIII. Leone X Pio V. & Clemente VIII quorum meminerunt Rodriguez Collector priuilegiorum, Acosta, & alij referendi; non potest censeri reuocata. Primò, quia est facultas onerosa, & remuneratoria, quæ nunquam præsumitur reuocari, nisi illius fiat expressa mentio, & compensatio reddatur, vt pluribus firmaui *tract. de legib. disput. 4. part.* 21. §. 2. Secundo, quia, esto, reuocaretur prædictis priuilegiis: noua tamen Bullæ concessione vigorem recuperaret: quod non leuiter indicant tot priuilegiorum in contrarium repetitiones: (si enim quodlibet ex illis priuilegiis noua Bullæ concessione non reuocatur; sed firmum persistit: vt quid tot multiplicantur? Tertio, prædicta priuilegia, quibus Bullæ facultas restringitur, non videntur à Religiosis acceptata; sed illis non obstantibus, ex tacito Prælatorum consensu Religiosi absque vllo scrupulo Bulla vtuntur ad eligendum Confessorem, vti docet Henriquez *lib. 6. cap. 16. in comm. litt. P.* Ergo facultas in Bulla contenta firma persistit. Quòd si dicas, ea priuilegia acceptatione non indigere: quia propriè non sunt priuilegia, & concessiones: sed generalis facultatis eligendi Confessorem, quæ in Bulla conceditur, declarationes: obstat: quia ea declaratio non continebatur in prædicta facultate generali, cùm potiùs illi contraria sit: quando autem legis declaratio nouum ius constituit, neque in lege contentum, eandem promulgationem, & acceptationem expostulat, ac si esset lex nouiter constituta.

2. Nihilominùs censeo verius, prædictis Religiosis Bullam non prodesse quoad facultatem eligendi Confessorem, absoluendique à reseruatis. Moueor: quia est sententia ferè omnium Doctorum, qui sua scripta typis mandarunt: sic enim tradit Ledesm. 2. *part. 4. quæst. 29 art.* 2. Collector priuileg. *in Compend. Mendicant. verb. Cruciata, & verb. Absolutio quoad Fratres*, & ibi Cordub. *in annotat. & super Reg. D. Francisci, cap.* [illegible] *quæst.* 8. *punct.* 2. & Compend. Bernard. *verbo, Bulla Cruciata.* Passarell. *de priuileg. Minor. cap.* 10. Sorbus post Compend. Mendicant. *pag.* 544. & *verbo, Cruciata.* Henriquez *libr. 6. cap.* 6. § 9. & *cap.* 16. *numer.* 7. & *lib. 7. cap* 22. Candelab. aureum 1. *part de absolut numer.* 25. *aliàs* 35. Rodriguez *qq. regular.* 1. *tom. quæst.* 21 *art.* 10. & *in explicat. Cruciata*, §. 9. *num.* 24. & *seq.* Sebastianus de Acosta *quæst* 107. Villalob. *clausul.* 9. § 3. *numer.* 14. Garcia *de benefic. 2. p. cap. 5. à numer.* 6. & *seqq.* Suarez *t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 16. à numer.* 3. Vgolin. *de offic. Episcop. cap.* 7 § 2 *numer.* 8. Secundò, quia esto: in Bulla æquè Religiosis, ac sæcularibus concessa fuerit potestas eligendi Confessorem, & absoluendi à reseruatis. At Alexand. VI sicuti refertur in Compend Ordinis Cisterciens. *verbo, Bulla Cruciata*, §. 1. & *in tomo priuilegior. eiusdem Ordinis, priuileg.* 16 *numer.* 7. prohibuit Cisterciensibus Cruciatæ vsum: & Innocent. VIII. relatus in Compend. priuileg. Mendicant. *verbo, Confessiones, & Confessores* §. 6. eundem vsum Augustinianis prohibuit: quam prohibitionem ad Minores extendit, vt constat *ex eodem priuileg. verbo, Absolutio ordinaria quoad Fratres*, §. 12. Quod confirmauit Leo X. relatus in eodem Compend. §. 17 & 18. & *verbo, Cruciata*, §. 3. & 5. & *ibi* Collector, & Pius V. pro Dominicanis, & nouissimè Clemens VIII. & Paulus V. pro omnibus Regularibus declararunt, nunquam esse, nec fore suæ mentis in facultate Cruciatæ, aliorùmque indultorum concedentium facultatem eligendi Confessorem comprehendere Religiosos. Ergo facta hac declaratione potestas, quæ generalis erat, restricta remanet: quæ tamen restrictio non tollitur per subsequentem Cruciatæ concessionem. Tum, quia semper præsumitur concedi sub ea limitatione, dum contrarium manifestè non exprimitur. Tum, quia satis in iure receptum est, speciem non derogari per genus, iuxta Gloss. fin. *in cap. Generi. de reg. iuris, in* 6. & pluribus comprobaui *tr.* 3 *de legib. disp. 5. p. vlt.* §. 4 *n.* 14.

3. Alias rationes, meo iudicio, inefficaces cumulant in probationem huius sententiæ plerique ex supradictis Doctoribus, quas breuitatis causa omitto. Solùm aduerto, non mihi probari modum, quo Suarez suam sententiam firmat: existimat nanque Bullam Religiosis non prodesse: quia illa facultas generalis eligendi Confessorem nunquam illis fuit concessa: sed semper ab illa fuerunt excepti. Ad quod asserendum mouetur, tum ex supradictis Bullis Leonis X. Pii V. Clementis VIII. & Pauli V. asserentibus, neque esse, nec fore Pontificis intentionem, Religiosos sub illa facultate comprehendere: & cùm sit lex declaratiua, extendi potest ad præterita. Tum ex ratione: quia in generali concessione non veniunt, quæ quis in specie non esset veri similiter concessurus, *ex regula generali, de Reg. iuris, in* 6. At non est veri simile, hanc facultatem sic generalem eligendi Confessorem velle Pontificem Religiosis quibuscunque concedere. Primò, quia talis facultas in non leue detrimentum disciplinæ religiosæ, & obseruantiæ regularis cedit, vti dixerunt Pius V. & Gregor XIII. & Clemens VIII. *in suis Bullis.* Secundò, quia in Iubileis, quæ ad tempus, & ob aliquam occasionem specialem conceduntur, vbi hanc facultatem Religiosis Pontifex concedit, verbis claris, & manifestis id exprimit. Cùm ergo id non faciat in præsenti, non debet intelligi concessa. Tertiò, quia Trident. *sess.* 25 *cap.* 10. iudicans expedire Monialibus bis, vel ter in anno Confessores extraordinarios designari: statuit, vt ab Episcopo, vel earum Superioribus designentur: ergo non est credendum, hoc priuilegio, quod est quasi perpetuum, quia semper continuatur, remitti Monialibus eorum designationem, quoties sibi placuerit. Neque item mihi probatur secundum fundamentum, quo Suarez & plures alii mouentur, quod sic se habet. In vltima clausula Bullæ Commissarius suspendit omnes gratias, facultates, & indulgentias quibuscunque personis, Monasteriis, locis piis, &c. & postmodum inquit: *Exceptis, tamen quæ concessa sunt Ordinum Mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres.* quæ exceptio, cùm generalis sit, cadit in omnia præcedentia: ac proinde non solùm excipit indulgentias, sed quaslibet facultates, quæ Superioribus concessæ sint. Ergo excipit facultatem, ne eorum subditi absque eorum licentia Confessorem eligant, & à peccatis absoluantur.

4. Hæ, inquam, rationes mihi non probantur. Existimo nanque, facultatem in Bulla concessam eligendi Confessorem æquè Religiosis, ac sæcularibus competiisse: tum ex verbis generalibus, quibus Bulla vtitur, *omnibus fidelibus, vtriusque sexus, cuiuscunque conditionis, & qualitatis*, &c. sub quibus necessariò veniunt Religiosi. Tum, quia expressè facta mentione, tum Regularium, tum sæcularium, facultatem edendi oua, & lacticinia concedit, & plenariam indulgentiam, & facultatem eligendi Confessorem absque vlla distinctione, & à facultate edendi oua, & lacticinia in quadragesima Religiosos excipit: ergo, cùm in facultate eligendi Confessorem nulla fiat exceptio, sub illa comprehensi erant: & probatur ex concessione Gregorij XIII. facta Societati, quæ refertur in Comp. priuil. Societatis *verbo, Gratiar. vsus*, § 2. Concedit nanque Gregor. Superioribus Societatis, vt possint subditis vsum Cruciatæ concedere, & limitare, prout sibi visum fuerit. Idémque colligi potest

potest ex Vrbani Bulla *in sequenti pun.* inferenda, vbi manifestè supponit, per Bullam Cruciatæ in se spectatam omnibus Religiosis concedi facultatem eligendi Confessorem.

5. Neque obstant rationes, quibus Suarez mouetur: nam Innocent. Alexand. & Leo X. solùm dixerunt, non esse, nec fore suæ mentis, quòd Bulla Cruciatæ Religiosis prosit quoad potestatem eligendi Confessorem, non autem declararunt, à principio non profuisse, Pontificémque primò concedentem non habuisse intentionem: quinimò, etsi illam haberet, debeat exprimere, vt Religiosi ab vsu illius facultatis censerentur excepti. Quòd verò Clemens VIII. & Paul. V. addiderint, non fuisse eorum mentem Religiosos in prædicta facultate comprehendere: non probat, à principio comprehensos non fuisse: sed probat, post Bullas Alexandri, Innocentii, Leonis, aliórumque Pontificum iam non comprehendi. Ad rationem nego, Pontificum non fore in specie concessurum hanc facultatem Religiosis. Concessit vtique, vt sic Religiosi excitarentur ad subsidium ferendum bello contra Ecclesiæ inimicos, & fides dilataretur: neque illa concessio, quæ in vi priuilegij reuocabilis fit, cedere potest in graue Religionis detrimentum, aliàs iniquè processisset Pius IV. anno 1561. qui Bullam hoc tenore concessit, prout Ioan. de Salas *quæst. vlt. in explicat. Bulla*, testatur se vidisse: *Concede su santidad, que todas las demas personas, aunque sean Religiosos, y de las Ordenes Mendicantes, sin que tengan licencia de sus Superiores, puedan tomar, y se escribir para ello, gozen del dicho Iubileo plenissimo, y puedan eligir Confesor Clerigo, ò Religioso, el qual oida su Confesion, pueda absoluer de todos sus pecados, quanto quier graues y enormes*, &c. Et infrà: *Y quiere su Santidad, que cada vez, que tomare esta Bula, gozen de nueuo de todas, las otras, que hubieren tomado, especialmente desta gracia, de eligir Confesor, y ser absueltos plenariamente, aunque sean, como dicho es, Religiosos, ò Religiosas, aunque sean mendicantes, sin licencia de sus Superiores.* At non est affirmandum, Pontificem in hac concessione peccauisse; sed, esto, minùs fuerit conueniens, non tamen absolutè iniquum. Etenim, sicut aliquibus hæc facilitas eligendi Confessorem ansam peccandi præbet: aliis verò difficultas recurrendi ad Superiorem pro commissis, occasio est, ne statim à peccatis resurgant: sed in grauiora labantur, & continuò peiores fiant: quapropter & concessa facultas, & illius restrictio legitimos fines habere possunt. Quod verò ex Trident. adducitur, simile non est. Aliud enim est legem statuere, aliud priuilegium & ex causa onerosa concedere. Priuilegium nanque fauorabilius debet esse, quam lex: quia id sonat nomen priuilegii, præcipuè cùm pro limitato tempore sit concessum. Adde Trident. non prohibere, quin pluries, quàm bis, vel ter Confessores designentur: sed præcipit, vt ad minus bis, vel ter fiat eorum designatio, quæ lex non impedit specialia priuilegia: neque specialia priuilegia eligendi Confessorem eam legem infirmant: sed potiùs eius intentum fouent.

Secundum argumentum de exceptione apposita in Cruciata minùs efficax est. Quia reseruatio casuum à Superioribus facta non est in fauorem Religiosorum, esto, cedat in illorum bonum: sed est in eorum grauamen: siquidem restringit facultatem eligendi Confessorem aliàs illis competentem: & cùm concessio facultatis sit fauor, illius restrictio, & denegatio onus erit. Non igitur ea exceptio intelligi potest de hac facultate: sed de facultate, quæ in fauorem Religiosorum cedat. Deinde, illa exceptio intelligi debet de iis, quæ priùs suspenderat Commissarius, aliàs exceptio non contineretur sub regula. At Commissarius facultatem reseruandi casus, vtpote ad gubernationem ecclesiasticam pertinentem, non suspendit: sed solùm suspendit indulgentias, facultates, & priuilegia à Sede apostolica concessa obtinendi absolutionem à peccatis, & censuris. Ergo ex vi illius exceptionis nullatenus infertur, Religiosos Bulla vti non posse.

6. Quapropter affirmo, etsi in prædicta concessione à principio æquè Religiosi, ac sæculares continerentur: at post factas declarationes, & restrictiones tot Pontificum, nullatenus comprehenduntur: quia semper censetur facultas sub ea restrictione concedi: quod amplius constabit ex solutione rationum oppositæ sententiæ. Ad primam, in qua Basil. Ponce magnam vim facit, tametsi leuis sit considerationis, respondeo, esto priuilegium onerosum plerunque non reuocetur: at de facto reuocari potest, causa iusta intercedente, etiam non soluta compensatione, vt *prædicto loco de legib.* probaui. Verùm in præsenti non reuocatur priuilegium, sed restringitur aliqua ex parte ob bonum Religionis, quod minus est. Præterquam quòd hoc priuilegium nemini restringitur, postquàm illi est concessum: sed conceditur illi iam restrictum: ac proinde non habet locum argumentum Basil. de compensatione facienda. Ad secundum dico, toties restrictionem à Pontificibus publicari, vt apertiùs de eorum intentione constet. Adde, opus fuisse à Clement. VIII. eam restrictionem denuò statuere: quia Pius IV. eam de medio sustulit. Siverum est, eo tenore, quē *suprà* retulimus, Bullam publicasse: & quia Pius V solùm pro Dominica Familia, & Gregor. XIII. pro Societate eam induxerunt. Vt ergo omnibus Religiosis facultas Bullæ restricta competeret, necessarium fuit statutum à Clement. VIII. factum. Ad tertium respōdeo, vt ibi, & ad replicam dico, restrictionem illam, quæ per modum legis facta est, nulla Religiosorum acceptatione indigere: quia non versatur circa subditorum actiones: sed circa actionem legislatoris, declarando eius voluntatem in priuilegij concessione, quæ declaratio ex acceptatione, vel contradictione subditorum non mutatur, vt bene Garcia *dicta* 2. *p. de benef. cap.* 5. *numer.* 68. notauit. Deinde hæc declaratio nullam aliam publicationem exigit præter eam, qua possit in notitiam priuilegiatorum venire: quia hoc satis est, vt illis constet, qualiter priuilegium sit illis concessum. Hoc autem abundè obtinetur per publicationem Romæ factam: quia ibi Capita Religionum, & illarum Procuratores existunt, quibus restrictio intimata omnibus Religiosis intimata censetur.

7. Quòd ad Nouitios attinet, *tract.* 16. *disp.* 1. *pun.* 10. *n.* 9. dixi, Bullæ priuilegio eligendi Confessorem, & absoluendi à reseruatis, vti posse: quia comparatione illorum non est restrictio facta: quippe ipsi non sunt propriè Religiosi, ex textu in cap. *Religiosi. de sentent. excommunicat.* & *ibi* Ioan. Andr. & pluribus firmat Tiraq. *de vtroque retractu*, 1. *p.* § 1. *gloss.* 8. *num.* 29. quod verissimum est in iis, quæ odia, & non fauores spectant, vt in præsenti. Atque ita Præter Suarez *ibidem* relatum docet Rodrig. *in Bulla*, §. 9. *numer.* 27. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 3. & 27.

§. III.

Quid dicendum est de Religiosis Societatis Iesu, quoad eligendum Confessorem virtute Cruciatæ.

1. *Quid sit certum.*
2. *Statuitur Bulla Gregorij, illiúsque declaratio.*
3. *Quibus aliqui probent, noua Cruciata concessione prædictam Bullam Gregor. reuocari.*
4. *Fit illis satis.*
5. *An pro peccatis non reseruatis Bulla prodesse possit.*

1. SI vera est sententia, quam *superiori cap.* firmatam relinquimus, manifestum est, Religiosos Societatis Iesu non posse Bulla Cruciatæ, vti, quoad eligendum Confessorem, & absolutionem à reseruatis obtinendam, cùm Bulla Clementis VIII edita anno Domini 1599. Nouembr. 23. omnes Religiosos vtriusque sexus comprehendat, sub quibus necessariò omnes, qui in Societate vota biennij emiserunt, intelliguntur. Sed, quia non desunt Doctores, qui censeant, Bullam Clementis VIII. & illius de facultate Cruciatæ eligendi Confessorem restrictionem, vim non accepisse, eò quòd à pluribus Religionibus recepta non fuerit; tametsi ab aliquibus admissa: putant enim, esse necessarium, à maiore parte Religionum acceptam fuisse, vt vim aliquam sortiretur, placuit sigillatim de Religiosis Societatis Iesu hanc quæstionem enodare.

2. Pro cuius decisione præmitto, Gregoriū XIII. in sua Bulla, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem.* edita 3. Maii, anno 1575. & refertur in Cpm. priuil. Societ. Iesu, *verbo, Absolutio*, §. 11. & *verb. Gratiarum vsus*, §. 2. vsum Cruciatæ, & quorumcunque indultorum, quoad potestatem eligendi Confessorem; sub iis verbis prohibere. [Ne quis autē apostolicorum indultorū prætextu regularem, ac exemplarem instituti prædictæ Societatis disciplinam, quam modis omnibus retineri, & conseruari volumus, dissoluere, aut relaxari præsumat; non esse, nec fore vnquam mentis nostræ, aut Sedis apostolicæ, vt personæ Societatis absque expressa Superiorum eiusdem Soc. licentia vtātur facultatibus: quæ in Iubileis, Bullis Cruc. confessionalibus, aut aliis quibuscunque apostolicis indultis, siue Communitatibus, siue priuatis personis, siue piis locis, aut quomodocunq. aliter hactenus concessæ sunt, aut in posterum conceduntur, etiamsi in illis expressè indulgeatur, vt omnes Regulares etiā Mendicantes, huiusmodi facultatibus vti possint: si quando autem vsus aliquarum ex prædictis facultatibus personis de dicta Societate ab eiusdem Societatis Superioribus concederetur, vt nulli earum liceat, nisi intra numerum, eorum, qui ad confessiones personarū eiusdem Domus, aut Collegij audiendas deputati sunt, Confessarium eligere, nisi ratione itineris, aut alia de causa ab eisdē Superioribus aliis Confessariis intra, aut extra Societatem confitēdi facultas ad id specialiter daretur, apostolica authoritate, tenore præsentiū, perpetuò declaramus, statuimus, & ordinamus: secúsque facta irrita, & inania fore decernimus] Deinde ipse Greg. 29. Octob. 1584 prout refertur *verbo, Gratiarum vsus*, §. 2. declarauit, viuæ vocis oraculo, mentis suæ non esse, vt per Bullas Cruciatæ, aut Iubileorum, vel aliàs similes concessiones, sub quacunque derogatione, aut tempore, etiamsi in eis dicatur, *quacunque prohibitione sublata, vel etiam viua vocis oraculo Pœnitentiarius S. Petri, aut quibuscunque*

aliis

alijs hactenus factas, vel in posterum faciendas, censeatur derogatum priuilegijs, regulis, aut ordinationibus Societatis, præcipuè verò indulto illi per eundem Gregor. XIII. die Maij, 1575. concesso scilicet, ne personis Societatis absque expressa superiorum eiusdem licentia vti liceat facultatibus in iubileis, Bullis Cruciatæ, confessionalibus, aut alijs quibuscunque apostolicis indultis quomodocunque hactenus concessis, & in posterum concedendis. Declarauit præterea, posse superiorem, dum huiusmodi licentiam concedit, limitare eam ad vsum vnius aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquarum, etiam eadem Bulla, aut indulto contentarum. Quas concessiones nemini esse potest dubium à Societate admissas esse: ac proinde esto: bulla Clement. VIII. recepta non sit, ideoque vim non fuerit sortita, religiosi societatis Cruciata vti non possunt ex prohibitione facta à Gregor.

3. Verùm aliqui, disciplinæ regulari minus intenti audent firmare noua bullæ cruciatæ concessione eum clausulis derogatoriis omnes prædictas restrictiones, & limitationes de medio tolli, posseque Religiosos quoscunque, etiam Societatis, vti Bulla Cruciatæ ad eligendum Confessorem, ac si nulla illis restrictio facta esset. Cui modo dicendi non leuiter fauet Vrban. VIII. *in bulla edita vlt. Martij, 1269.* vbi inquit: *Cum ratio doceat, & experientia compertum sit, Religionibus valde perniciosum existere, vt earũ Religiosis licitum sit, Confessarũ sibi eligere.* Et licèt felicis recordat. Gregor XIII. ac Clemens octauus, & Gregor. XV. Romani Pontifices, prædecessores nostri, per suas in forma breuis litteras, expressè prohibuerint, ne religiosi Societatis Iesu facultatibus Cruciatæ sanctæ vti absque Superiorum suorum licentia valerent; nihilominus, quia nonnulli existimant, ex clausulis litterarum dictæ Cruciatæ cuicunque ipsius Societatis priuilegio derogari, & propterea ipsis religiosis huiusmodi facultatibus vti licitum esse, speciali ad hoc nostro & apostolicæ Sedis opportuno remedio necesse sit. Nam, si nouum remedium necessarium est; Ergo sentit Pontifex, prædictis bullis Gregor. XIII. Clement. VIII. & Gregor. XV. non satis esse prouisum. Præterea, cùm referat Pontifex sententiam illorum Doctorum, qui affirmant, ex clausulis Cruciatæ nostris priuilegijs in contrarium derogari, potestatemque eligendi confessoré religiosis integrè communicari, non damnat, nec reprobat, imò tacitè eam approbat, asserens, necesse esse de opportuno remedio prouidere.

4. Sed hæc leuia sunt; nam, vt ex *superiori puncto* constat, Bulla cruciatæ solùm facultates, indulta, & priuilegia, quæ illius vsui obstare possunt, reuocat: secùs restrictionem, & limitationem facultatis in eadem Bulla concessæ, quæ priuilegia non sunt censenda. Neque obstat, Pontificem referentem illorum sententiam, qui affirmant, clausulis bullæ prædictas restrictiones derogare, non condemnasse: sat enim in actu exercito, & opere ipso damnauit nouam prohibitionem vtendi cruciata expediens, quæ licet simpliciter necessaria Religiosis Societatis non esset; erat tamen opportuna ad falsam illorum sententiam de reuocatione priuilegiorum nostrorum comprimendam. Igitur Vrbanus VIII. in prædicta Bulla inquit: *Nos pro nostri pastoralis muneris debito, ea, quæ ipsius Societatis quieti, & pacifico statui, ac debitæ Superioribus obedientiæ conseruandæ opportuna esse cognoscimus, salubriter prouidere volentes, motu proprio, & ex certa scientia matura que deliberatione nostra, ac de apostolica potestatis plenitudine, hac nostra perpetuò valitura constitutione sancimus, nulli religiosorum eiusdem Societatis licere facultatibus Cruciatæ huiusmodi in quacunque mundi parte publicata, vel publicanda, quoad eligendum Confessarium, & obtinendam absolutionem à casibus reseruatis vti; neque eis quoad eligendum confessarium, & obtinendam absolutionem prædictam facultatem Cruciatæ huiusmodi suffragari; minusque præsentes litteras sub quibuscunque eiusdem cruciata concessionibus, extensionibus, prorogationibus, & confirmationibus factis, & pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi sicque per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit, decernimus. Non obstantibus, &c.* Quæ litteræ in omnibus Collegijs publicatæ fuerunt; esto id necessarium non esset. Ex quibus nullus relinquitur locus dubitandi, neminem è Societate licere vti Bulla Cruciatæ ad eligendum confessorem, & obtinendum à reseruatis absolutionem; neque noua Bulla cruciatæ concessione prædictam restrictionem reuocari, nisi illius fuerit mentio expressa. Quod efficacius procedit, dum Vrbanus VIII. vixit, qui temerè præsumitur noua cruciatæ concessione reuocare remedium, quod ipse motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione iudicauit opportunum religiosorum statui, concederetque facultatem liberam eligendi confessarium, quam ipse, tum ratione, tum experientia compertum esse affirmat religionibus valde perniciosam existere.

5. Superest decidendum, an saltem pro peccatis non reseruatis possint Societatis Religiosi eligere virtute bullæ confessarium, qui eos absoluat? Et breuiter respondeo, si vera est sententia, vt mihi verissima videtur, cruciatæ noua concessione non reuocari restrictionem factam à Clement. VIII. & specialiter pro religiosis Societatis Iesu à Gregor. XIII. nullatenus possunt religiosi Societatis vti Bulla cruciatæ ad eligendum confessorem, etiam pro non reseruatis: quia absolutè facultas eligendi confessarium absque licentia prælati est in nostra bulla indirectè, cum clausula irritante. Atque ita Suar. *tom. 4. de relig. tract. 8. l. 2. capit. 16. à numer. 3. vsque ad* 10. At si sustineamus sententiam illam parum probabilem, noua, inquam concessione cruciatæ prædictas restrictiones, declarationes, seu priuilegia de medio tolli; solumque esse spectandum motum proprium nouiter concessum Vrbani VIII. existimo probabilius, posse religiosos Societatis eligere confessarium, qui eos à non reseruatis absoluat: quia Vrban. VIII. in prędicto motu proprio solùm interdicit electioné cõfessarij in ordine ad obtinendam absolutionem à non reseruatis: non verò in ordine ad obtinendam absolutionem à non reseruatis, vt colligi potest ex illis verbis bis repetitis. Nulli religiosorum Societatis licere facultatibus cruciatæ huiusmodi in quacunque mundi parte publicatæ, vel publicandæ, quoad eligendum confessarium, & obtinendam absolutionem à casibus reseruatis, vti, neque eis quoad hanc eligendi confessarium, & obtinendam absolutionem, prædictam facultatem cruciatæ huiusmodi suffragari. Cùm enim electio confessarij solùm esse possit ad obtinendam absolutionem à reseruatis, & non reseruatis, exprimens Pontifex, & excipiens absolutionem à reseruatis, tacitè electionem confessarij ad obtinendam absolutionem à non reseruatis permittit. Præterea id ipsum indicat dictio illa, &, quæ copulat verbum antecedens cum sequenti, & illius est declaratio, ex leg. *Seia. 10. §. Caio. ff. de secundo instructo*, vbi Bartol. *num.* 1. leg. *Titia textores. §. Nihil. ff. de legatis*, 2. Nam esto, varias significationes sortiatur, vt videri potest in Euerard. *in loco à natura copula, per totum*, quas breuiter collegit Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloss.* 3. in præsenti autem manifestum est, appositam esse ad declarationem verbi antecedentis, quod commune erat iuxta ea, quæ tradit Rota *decis. 327. numer. 3. part. 2. diuersor.* Socin. iunior *consil. 181. numer. 35. l. 2.* Et ita sola electio confessarij ad obtinendam absolutionem à reseruatis interdicitur. Permittitur ergo electio confessarij pro absolutione à non reseruatis obtinenda.

§. IV.

De facultate Confessarij absoluendi à censuris, & pœnis.

1. *Ab omnibus censuris confessarius absoluere potest.*
2. *Non potest absoluere à cessatione à diuinis.*
3. *A qua irregularitate sit certum, non posse Confessarium absoluere.*
4. *Ab irregularitate ex delicto tantùm, plures censent absolui posse.*
5. *Probabilius est, à nulla irregularitate, virtute Cruciatæ, absolui posse.*
6. *Opposita fundamenta dissoluuntur.*
7. *A quibus censuris absolui possis. Proponitur dubitandi ratio.*
8. *A qualibet absolui potes.*
9. *Quid dicendum de licita absolutione.*
10. *Satisfit rationi dubitandi.*

1. Certum est, confessarium virtute bullæ absoluere posse ab excommunicatione, suspensione, & interdicto: quia verè sunt censuræ, iuxta textum in cap. *Quærenti de verb. significat.* & in prædicta bulla datur facultas absoluendi ab omnibus censuris.

2. Duplex tamen est difficultas. Prima, an virtute huius facultatis absoluere Confessarius possit à cessatione à diuinis: Et ratio difficultatis est: quia cessatio à diuinis species est interdicti, & censura, vt tradit Couaruu. *cap. Alma. 2. p. § 1. in princip.* Sotus *in 4 dist. 22. quæst. 3. art. 1.* Si igitur virtute cruciatæ absoluere confessarius potest ab interdicto, & à qualibet censura, etiam à cessatione à diuinis, videtur absoluere posse. Sed omnino oppositum tenendum est: quia cessatio à diuinis non afficit personam, pro cuius causa imposita est; sed afficit locum sacrum, in quo diuinas laudes silere facit. At virtute cruciatæ, qui illam habet, absolui potest à censuris contractis, non locus sacer: ergo virtute cruciatæ tolli non potest cessatio. Deinde cessatio à diuinis, esto, species esset interdicti localis, & censura; est tamen censura, quæ solùm per iudicem loco sacro imponitur: at censura, pro qua bulla potestatem absoluendi concedit, est censura, quam absoluendus contrahere ipso iure potest. Ergo pro cessatione à diuinis nulla in bulla conceditur facultas, sicut nec pro interdicto locali: & tradit Rodrig. *additionib. ad Crucia. §. 9. num. 60.* Villalob. *clausul. 9. §. 2. n. 26. & 27.*

3. Secunda, & grauior difficultas est, an virtute bullæ ab irregularitate possis absolui? Et quidem de irregularitate im-

posita ob indecentiam, qualis est, quæ oritur ex bigamia, ex defectu natalium, ex homicidio authoritate publica facto, omnes Doctores conueniunt, te absolui non posse: quia hæ irregularitates nec sunt censuræ, neque ecclesiasticæ pœnæ; sed, quædam impedimenta ab Ecclesia statuta pro suscipiendis Ordinibus, beneficiisque ecclesiasticis in cultum, & reuerentiam ecclesiastici status. Ob quam rationem eadem certitudine existimo, te non posse virtute Cruciatæ absolui ab irregularitate contracta ex homicidio, siue voluntario, siue casuali: quia esto, illa irregularitas imposita sit in pœnam delicti commissi, simul etiam imponitur ob indecentiam, & improportionem, quam habes cum ecclesiastico statu. Non enim mansuetudinem Christi, qui pro nobis vitam exposuit, vales repræsentare, cum ab alio vitam abstuleris, ideóque Sotus *lib.4. de institut. quæst.1. art.4.* etsi de aliis irregularitatibus pœnalibus admittat, virtute Cruciatæ te posse absolui, de hac irregularitate omninò negat. Quapropter controuersia sita est de absolutione ab irregularitate contracta ex iniqua administratione Sacramentorum, ex violatione censuræ, & apostasia, vel hæresi.

4. Ab hac irregularitate posse virtute Cruciatæ te absolui docent Sotus in 4. *dist 22. quæst.3. art.1.* Cordub. *de indulgent. quæst.43. dub.4.* & *in sum. quæst.58. & qu.144.* Medin. 1.2. q.96. *art.4* & *lib.1. sum. cap.11 fol.51.* Gutierr. *lib.1 canon. qq. cap.3.* & testatur se consuluisse viros doctissimos Bannez 2.2. *quæst.64. art.8.* probabilem reputat Rodrig §.9 *num.64.* Sà *verbo, Absolutio, n.20.* Mouentur: quia prædicta irregularitas est verè censura: quia est sententia, & pœna Ecclesiastica, vt dicitur Extrauag. *de priuilegiis. §. Obseruent.* & colligitur ex Trident. *sess. 24. cap.6.* Et esto, irregularitas hæc non sit censura: at negari non potest esse ecclesiasticam pœnam: sed bulla concedit facultatem absoluendi, non solùm à censuris, sed etiam à pœnis ecclesiasticis: Ergo concedit facultatem absoluendi ab irregularitate. Quòd si dicas, in bulla tantùm concedi facultatem absoluendi à censuris, & pœnis, non autem dispensandi: irregularitas autem non absolutione, sed dispensatione tollitur, vt tradit Syluest. *verbo, Irregularitas, in fine.* Ergo pro irregularitate nulla est facultas in bulla concessa: obstat: quia sæpè irregularitas absolutione tolli censetur, teste Gerson. *alphab.33. litt. Q.* Couarru. *in sum. qu.26.* & *quæst.43. de indulg. dub.2. & 3.*

5. Sed oppositum longè probabilius est, nempe, à prædicta irregularitate te non posse virtute Cruciatæ absolui. Sic docent Nauarr *cap.27. num.194 & num.250.* Ledesm. 2. *part. quarti, quæst.26. art.2.* Couarru *cap. Alma mater. 1 par. § 6 n.6.* Villadiego *tract. de irregularit col.43. in fine.* Henriquez *lib.7. de indulgent cap.13. n.6* & *lib. 3. cap.1.* Anton. Gomez *claus.10. in Cruciat. num.30.* Villalobos *claus.9. num.91.* Auila *de irregularit. dub.14.* & alij communiter. Ratio præcipua est: quia nec nomine censuræ, nec pœnæ venit irregularitas. Non censuræ: quia definiens Pontifex in cap. *Quærenti. de verbor significat.* quæ sub censura intelligantur, solùm meminit excommunicationis, suspensionis, & interdicti. Et meritò: quia hæc ad correctionem delinquentis adhibentur: at irregularitas non in correctionem, imò nec præcipuè in delicti punitionem, sed in reuerentiam, & cultum ecclesiastici status constituitur à iure, ideóque à ratione censuræ omninò excluditur. Neque etiam sub nomine pœnæ, de quâ in bulla est sermo, irregularitas intelligitur. Etenim pœna *ibidem* præscripta est, quæ impedit susceptionem pœnitentiæ, & Communionis, vt si Confessor te suspendisset à confessione, vel Communione suscipienda pro aliquo tempore, vel tu ob aliquam iustam causam eam tibi pœnam imposuisses, vel certè, vt mihi placet, apposita est ob stylum, & vsum antiquum, quo fideles à Communione arcebantur ob aliqua delicta, iuxta textum *in cap. Presbyter 82. dist. cap. De his verò. 23. quæst.2.* Ab his ergo pœnis, si quæ sint, virtute Cruciatæ absolui potes, non ab aliis, quæ vsum pœnitentiæ, & Communionis non impediunt, vti manifestè colligitur ex ipsa Bulla dicente: *Y para que con mas puridad de sus conciencias.* Attendit ergo ad remouendas censuras, & pœnas, quæ puritati conscientiæ obstare possunt. Cùm autem irregularitas non sit pœna, quæ pœnitentiæ, & Communionis susceptionem impediat, sub concessione absoluendi à pœnis non comprehenditur. Et comprobari potest ex his, quæ tradidi *tract. de pœnitent. p.14 n.16.* Deinde, si virtute Cruciatæ absolui posses ab irregularitate ob delictum contracta, vt quid Commissario concessa est potestas dispensandi in irregularitate, præterquàm homicidij voluntarij, bigamiæ, apostasiæ, hæresis? Quinimò ex parte Confessarius ampliorem haberet facultatem, quàm Commissarius: siquidem posset dispensare in irregularitate prouenienti ex apostasia, & hæresi, pro qua non conceditur potestas Commissario. Adde, Trident. Episcopis concedere facultatem dispensandi in omnibus irregularitatibus, excepta homicidij voluntarij, ex delicto occulto prouenientibus. At, si Confessarius virtute Cruciatæ dispensare posset in prædictis irregularitatibus, eius potestas ad irregularitates publicas extenderetur: quia nulla est in bulla restrictio, ac proinde ampliorem Confessarij virtute bullæ haberent facultatem, quàm Episcopi ex Trident. Hoc autem verisimile non est. Ergo potestas bullæ ad irregularitates nullo modo extenditur.

6. Neque obstat oppositæ sententiæ fundamentum. Admitto, aliquam irregularitatem esse pœnam ecclesiasticam: nego tamen, inde inferri, esse censuram: quia non omnis pœna censura est, aliàs degradatio, depositio, priuatióque beneficij essent censuræ, & ab illis posses virtute bullæ absolui, quod est absurdum: solùm enim à pœna, quæ medicinalis est, quæque susceptionem pœnitentiæ, & Communionis impedit, virtute Cruciatæ absolui potes, vt dictum est. An autem irregularitas absoluatur, vel dispensetur? Respondeo, esto, aliquando absolui dicatur, impropriè tamen dicitur, neque rescripta Pontificia eo verbo absolutionis vtuntur, sed verbo dispensandi: & meritò: quia ea, à quibus quis absoluitur, iure tolli postulant, eorúmque sublatio iuri est conformis, ideóque nomine absolutionis declaratur. Secus est de illis, quorum sublatio iuri aduersatur, sicuti est irregularitas, quæ iure ipso statuente perpetua est, nec tolli debet, ac proinde eius sublatio, vtpote aduersa iuri, dispensatio dicitur.

7. Posito autem, quod virtute Cruciatæ ab omnibus censuris, etiam Sedi apostolicæ reseruatis, absolui possis, superest inquirendum, de quibus censuris intelligatur, an de censuris à iure, vel etiam ab homine latis, an de occultis, vel etiam de publicis, & ad forum contentiosum deductis? Videtur autem, ab omnibus te absolui posse, siquidem bulla nullam apponit limitationem. Non igitur est à nobis apponenda, præcipuè cùm priuilegium Principis latam admittat interpretationem. In contrarium autem est: quia ex hac absolutione non leuiter iurisdictio Ordinariorum perturbaretur. Ergo non est præsumendum, Pontificem eam concedere potestatem. Quod efficaciter confirmari potest primò ex restrictione facta à Trident. *sess.24. cap.6.* Episcopis, quibus, esto, concessa sit ampla facultas absoluendi, & dispensandi in censuris, & irregularitatibus, restringitur tamen, dummodo ad forum contentiosum deductæ non sint. Non igitur est credendum, Confessario, absque vlla restrictione, facultatem concessam esse per bullam, quam Episcopis Trident. negat. Deinde ex Extrauag. Sixti IV. *Etsi Dominici. 1a 2. de pœnitent. & remissionib.* vbi virtute bullæ, aliorúmque priuilegiorum absolui prohibetur denunciatus, vel publicè diffamatus. Tandem, quia esto, priuilegium Principis, & potestas dispensandi latè interpretari debet, id intelligendum est, nisi in præiudicium tertij cedat: nam quoad eam partem strictam habere debet interpretationem. At ea potestas maximè odiosa est Ordinariis, & in eorum præiudicium non leuiter cedit. Ergo strictè interpretanda est, ac proinde asserendum, non extendi ad censuras publicas, & ad forum contentiosum deductas.

8. Sed nihilominùs verius existimo, virtute Cruciatæ à qualibet censura, siue à iure, siue ab homine, siue publica, siue secreta, siue deducta ad forum contentiosum, siue non, te validè absolui posse. Ita docuit Ledesm 2. p.4. *quæst.26 art.1. fol.153.* Sotus *in 4. dist.22. art.3. vers. Primus eius casus.* Polanc *in directorio, cap.4. vers. Si quis.* Angles *florib. 2 p quæst. vnica de excommunicat. art.4 difficult.2.* Henriq. *lib.8. de Eucharist. cap.60 n.4.* & *lib.7 de indulgent. cap.13. num.2.* Rodrig. *in addit. ad Bullam, num.49 §.9.* Thom. Sanch. *lib.6. sum. cap.17 num.43.* Ratio est *suprà* insinuata: quia priuilegium principis sine limitatione concessum non est à nobis limitandum. Si enim Trident. Episcopis non limitaret potestatem pro censuris deductis ad forum externum, sine dubio possent ab omnibus censuris, quantumuis essent ad forum externum deductæ, absoluere. At Cruciata hanc restrictionem Confessario non apposuit. Ergo poterit Confessarius ab illis absoluere.

9. Notanter dixi, *validè*: nam, si de licita absolutione loquamur, credo, pendente lite illicitè concedi, nisi forte in loco distanti, vbi prorsus censura ignoratur, vti docuit Stephan. Dauila *de censur. 2 p. cap.7. disp.3. dub 7. concl.3. & 4.* Moueor: quia probabilis sententia est, vt postea videbimus, absolutionem virtute Cruciatæ concessam, non solùm pro foro conscientiæ, sed etiam pro foro exteriori prodesse. At si pendente lite ea absolutio concedatur, non leuia inconuenientia inde sequuntur: impeditur enim Ordinarij iurisdictio: siquidem in probabili sententia sic absolutus se gerere potest, ac si ab ipsomet Ordinario, vel eius Superiore absolutus esset, ipséque Ordinarius neque absoluere, neque punire amplius posset: quæ sine dubio dedecent. Ergo rationi dissonum est, in ea occasione eam absolutionem præstare.

10. Neque his obstat ratio dubitandi: negamus namque, ex hac facultate iurisdictionem Ordinarij perturbari. Tum, quia illicitè præstatur absolutio, pendente lite. Tum, quia Ordinarij non acquiescunt sententiæ asserenti, pro foro externo absolutionem prodesse. Ad confirmationem respondeo, ex restrictione apposita in Concilio, & in bulla omissa infertur, Bullæ priuilegium extendi ad omnes censuras: neque mirum est ex hac parte ampliorem potestatem Confessario concedi, quàm Episcopis: quia Episcopis concedebatur per viam legis, & statuti: at Confessario per viam temporalis, & transeuntis priuilegij.

[illegible]

uilegij. Adde, falsum esse absolutè, & simpliciter, ampliorem potestatem Confessario, quàm Episcopis concedi: siquidem Episcopis conceditur potestas ad omnes irregularitates, quæ Confessori denegatur, & ad omnes casus occultos Pontifici reseruatos. Præterea, si Episcopis concederetur potestas absoluendi à censuris ad forum contentiosum deductis, deberet illis concedi absque vlla dubitatione pro foro externo, ex quo aliorum Iudicium iurisdictio detrimentum pateretur. Quod tamen non patitur ex concessione Cruciatæ, cùm Ordinarij in foro externo absolutionem Cruciatæ non admittant. Ad Extrauag. *Etsi Dominici.* tripliciter Sanch. *dicto lib. 6. cap. 17. num. 43. in fine,* respondet. Primò, non interdicere absolutionem cuiuscunque criminis ad forum externum deducti: sed tantùm hæresis. Secundò, non interdicere absolutionem factam virtute Cruciatæ, aliorumque priuilegiorum ab aliis Pontificibus concessorum, sed absolutionem factam virtute priuilegiorum, quæ ab eodem Sixto IV. sint concessa. Tertiò respondet, cessasse iam illam Extrauag. quia fuit quasi clausula addita ad Bullam Cœnæ, quæ cum suo Authore expirauit.

§. V.

Qualiter absolutio à censuris impendi debeat.

1. *Impendi debet satisfacta parte, si fieri potest.*
2. *Quid si alio modo impendatur? Probatur inualidam esse.*
3. *Contrarium est satis probabile.*
4. *Nomine partis qui veniat.*
5. *Negans plures extra Sacramentum Pœnitentiæ absolutionem à censuris præstari posse virtute Cruciatæ.*
6. *Verius est præstari posse.*
7. *An absolutio virtute Cruciatæ prosit pro vtroque foro?*
8. *Affirmant plures.*
9. *Verius est solùm pro foro conscientiæ prodesse.*
10. *Satisfit contrariis.*
11. *Absolutus virtute Bullæ, si in foro externo delinquat, non est ita rigidè puniendus, ac si absolutus non esset.*
12. *Qualiter probabit, se esse virtute Bullæ absolutum.*
13. *An possit Confessarius absoluere virtute Bullæ ad reincidentiam? Proponitur ratio dubij.*
14. *Resoluitur negatiua pars.*
15. *Satisfit rationi dubitandi.*

1. CONstat ex verbis bullæ relatis absolutionem à censuris concedendam non esse, quin parti, si potes, satisfacias, sin minùs cautionem præstes, iuxta textum in cap. *Venerabilib. de sent. excomm. in 6.*

2. Difficultas autem est, an si de facto tibi potenti satisfacere concedatur absolutio, quin de facto satisfeceris, valeat absolutio? Et quidem esse illicitam, nemini est dubium. Quòd autem sit inualida, inde probatur: quia est collata à non habente potestatem: cùm enim potestas eligendi Confessarium, qui te à censuris absoluat, concedatur sub ea forma, vt satisfacias parti, si potes, electio Confessarij emissa tali forma inualida est: ergo & absolutio.

Dices, satisfactionem partis in hac delegatione appositam non esse, vt conditionem, sed solùm vt monitionem illius, quod spectato iure Confessarius seruare debet: quoties autem in delegatione forma iuris communis exprimitur eo modo, quo iure communi expostulatur, non inducit conditionem, si aliàs iure communi non inducebat, neque irritat actum, si aliàs iure communi validus est, vt docet Glossa recepta *in Clement. 1. de officio delegat. verbo, Receperis*: & pluribus comprobant Nauarr. *cap. 27 n. 37.* Couarru. *cap. Alma. 1. p. §. 9. n. 8.* Thom. Sanchez *lib. 3. de matr. disp. 33. n. 3.* At satisfactio partis in absolutione à censura ita à iure expostulatur, cap. *Ex parte. el 1. de verbor. significat.* vt illius omissio absolutionem non irritet, neque irritare debet in hac delegatione: & ita tradit Emman. *1. 1. sum. cap. 83. n. 4.* & probabilissimum reputat Sanch. *d. lib. 3. de matr. disp. 33. n. 3. circa finem.*

Sed contrà: quia satisfactio partis non solùm expostulatur in delegatione Confessarij, vt ipse absolutionem concedat, sed etiam ipsi pœnitenti iniungitur, vt electionem Confessarij faciat, & sub ea forma ei traditur facultas Confessarium eligendi. At iure non inest, quod electio Confessarij concedatur sub partis satisfactione: ergo sic concessa conditionem importat iuxta ea, quæ Gloss. tradit *in cap. Cùm dilecta. de rescript. verbo, Iuris,* & ibi Abbas *num. 12.* Couarru. *in cap. Alma. 1 p. § 9 n. 8.* Atque ita absolutionem esse nullam, si tibi præstetur, parte non satisfacta, cùm satisfacere possis, docent expressè Ledesm. *2. p. 4. quæst. 26. art. 1. fol. 353.* Nauarr. *lib. 3. consilior. tit. de Regularib. cons. 75. num. 36 aliàs lib. 5. de sentent. excommunicat. cons. 49. num. 3.* Guttier. *Allegat. 9. num. 6.* Medin. *lib. 2. cap. 12. fol. 103.* Angles. *Florib. 2. p. quæst. vnica, de excommunicat. art. 4. difficul. 9.* Cordub. *sum. quæst. 18 p. 1. dicto 2. & quæst. 187. p. 4 & libr. 5. quæstionary, quæst. 43. dub. 3. in fine.* Henriquez *lib. 7. de indulgent. cap. 15. num. 2.* Manuel sibi contrarius *in Bulla §. 9. num. 52.*

3. Cæterùm, etsi hæc sententia communis sit, credo cum Thom. Sanch. *dicta disp. 33. num. 3.* probabilissimum esse, validam fore absolutionem: quia satisfactionem partis non tibi exigit Pontifex, vt conditionem ad concedendam potestatem eligendi Confessarium, aliàs electioni Confessarij præmittenda foret, neque etiam vt Confessarius te absoluat, sed solùm præscribit modum in absolutione seruandum. Quod non leuiter colligitur ex verbis bullæ, si benè expendantur. Nam concessa facultate eligendi Confessariũ, & absoluendi ab omnibus censuris, & pœnis, nulla de satisfactione partis mentione facta, postmodũ subiungit: *Y en caso que sea necessario satisfacion para conseguir la dicha absolucion, la hagan por sus personas, y auiendo impedimento la puedan hacer sus herederos, ò otros por ellos.* In quibus verbis nullum est, quod indicet potestatem absoluendi sub conditione satisfaciendi parti concedi, quin potiùs manifestè indicatur, Pontificis mentem nullam aliam fuisse, quam monere Confessarium, qua satisfactione contentus esse posset, ad præstandam absolutionem.

4. Nomine partis, cui est satisfactio præstanda, non intelligitur Iudex, nec Notarius salarium recepturus, nec fiscus, neque alius, cui est per Iudicem pœna applicanda, sed ille tantùm, cui satisfactio debetur, & in cuius fauorem excommunicatio lata est, vti docuerunt Ledesm. *2. p. 4. quæst. 26. art. 1.* Cordub. *de indulgent. q. 43. dub. 3. in fine.* Guttierr. *lib. 1. qq. canon. cap. 5. n. 29.* Emman. Rodrig. *§. 9. num. 53.* Auila *de censur. 2. p. cap. 7 disp. 3 dub. 7.* vbi aduertit, semper curandum esse, vt satisfactio reipsa ante absolutionem exhibeatur: quia obtenta absolutione sæpius solet omitti. Quòd si satisfactio incerta fuerit, vel dubia, sub cautione validè, & licitè præstari absolutio potest, vti notauit Nauarr. *cap. 26. n. 7.*

5. Sed, an hæc absolutio à censuris in Sacramento Pœnitentiæ, an extra, præstari possit, difficultate non caret. Negat extra Sacramentum Pœnitentiæ præstari posse Cordob. *in sum. q. 19. fol. 60.* Nauarr. *cap. 26. n. 31. & lib. 1. cons. 28. tit. de sentent. excommunicat. ad 4. quæstionem, & cap. Cùm contingat. de rescriptis, causa 2. nullitatis, pag. 12.* Couarru. *cap. Alma mater. 1. p. §. 11. n. 11. & 16.* Sarmiento *1. select. cap. 9. n. 5.* Rodrig. *in exposit. Bullæ, §. 9. n. 54.* Mouentur ob tenorem, quem Bullæ antiquæ obseruabant in concedenda hac facultate, qui sic se habebat: *Y puedan eligir Cõfesor, que oidos diligẽtemente sus pecados, les pueda absoluer de qualesquier crimines, &c. y de qualesquier censuras y penas. &c.* Ablatiuũ enim illud absolutum, *eorum peccatis diligenter auditis*, formam inducere videtur, leg. *A testatore. ff. de condit. & demonstrat.* Et licèt in præsentibus bullis ea verba non habeantur, videntur tamen æquiualentia apposita esse: siquidem simul cum absolutione à censuris absolutionem à peccatis Pontifex coniunxit: *Y les pueda absoluer de qualesquier pecados, y censuras, aun de los reseruados à la Sede apostolica, y de los no reseruados, todas quantas veces los confessaren.* Indicant ergo hanc absolutionem in confessione esse faciendam.

6. Verùm, etsi consultum sit in sacramento pœnitentiæ hanc præstari absolutionem; non tamen id necessarium est, vt bene tradiderunt Sotus *in 4. dist. 18. art. 5. colum. 9.* Henriq. *l. 7. de indulg. cap. 13. lit. O.* affirmans, commissarium de hac re consultum sic declarasse. Rodrigu. *in additionib.* retractans sententiam. *§. 9. num. 47.* Villalob. *claus. 9. num. 23.* Auila *de censur. 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 13.* Garcia *de benefic. 2. p. cap. 5 num. 53.* Mouentur: quia absolutio à censura fieri optimè potest, spectato iure communi, teste Syluest. *Absolutio 3. notab. 3. initio.* Rodrig. Auila, & aliis *suprà*, ideoque parochus absoluere extra confessionem à censura non reseruata potest, vt probat Cordub. *dicta quæst. 19.* & Episcopus à qualibet reseruata virtute Trident. quin confessionem excipiat, vt est praxi receptum, & in articulo mortis quilibet Sacerdos potest à censuris absoluere, nulla confessione audita. vt docet Nauar. *cap. 27. num. 270. §. 6.* Sed ex bulla non colligitur obligatio præmittendi confessionem sacramentalem. Nam esto, publicaretur facultas absoluendi à peccatis, & censuris sub illo tenore, *auditis diligenter eorum confessionibus*; non inde infertur, confessionem absolutioni à censuris, necessariò præmitti debere: illa enim verba referri possunt ad peccatorum absolutionem, quę necessariò exigit confessionem: non verò ad absolutionem à censuris, quæ absque confessione fieri potest. Præterea, illa verba non videntur importare conditionem; sed instructionem illius, quod faciendum expedit, vt absoluendi dispositio apprimè cognoscatur. At sub illo tenore præsens bulla non publicatur, sed potius illa verba à tempore Pij V. expuncta sunt: fortè ne prima opinio inualeret: verba verò, sub quibus potestas absoluendi conceditur, solùm indicant, debere absoluentem esse Confessarium idoneum, qui possit à peccatis absoluere, aliàs non erit aptus, vt censurarum absolutionem concedat, vt bene aduertit Suar. *t. 5 de censur. disp. 7. sect. 6. à num. 2.* Ergo ex bulla non colligitur obligatio præmittendi confessionem absolutioni censurarum. Ergo extra confessionem hæc absolutio impendi non potest.

7. Grauior dubitatio est, an hæc censurarum absolutio,

fire

siue in Sacramento Pœnitentiæ, siue extra, concessa prosit absolutio, non solùm pro foro conscientiæ, sed etiam pro foro externo, & iudiciali.

Si absolutio tibi solùm pro foro conscientiæ prosit, sic in publico te gerere debes, ac si adhuc in excommunicatione persisteres, & Iudex poterit te pro delicto commisso punire, & censura ligatum reputare, ac si nulla absolutio concessa fuisset. Secùs est, si absolutio pro foro externo, & iudiciali prosit: nam, si prodest absolutè, impedit, ne Iudex te ob delictum, ob cuius causam censura ligatus fuisti, puniat, & præcipuè ne te reputet censura ligatum ab eo tempore, quo absolutionem obtinuisti. Sed esto, diuinis te immiscueris, non possit te, vt censuræ transgressorem condemnare.

8. Plures enim Doctores non infimæ notæ tenent, virtute Cruciatæ impensam absolutionem prodesse pro vtroque foro. Sic Medin. *lib 3 sum. cap* 12. *circa finem*. Rodrigu. *in explic. Cruc* §. 9 *num*. 55. *ad finem*, & *in addit. num*. 49. *&* 52. & *qq. regul*. 1. *tom. quæst*. 20. *art*. 6. & *quæst*. 61. *art*. 6. & *in sum. tom*. 1. *c*. 83. *num*. 9. Vgolin. *de censur. tab*. 1. *cap*. 10 § 4. *num*. 5. Bobadilla *in sua polit. lib*. 2. *cap*. 19. *num*. 46. Vega *in sum*. 1. *p. cap*. 6. *casu* 52. & alij, quos refert, & sequitur Nicol Garcia *de benef*. 2. *p. cap*. 5. *num* 55. Mouentur: quia in Bulla Cruciatæ conceditur potestas absoluendi absque vlla limitatione fori interni: ergo non est à nobis adhibenda, cùm beneficium Principis deceat latam habere interpretationem, leg. *Beneficium ff. de constit. Princip*. & leg. 28. *tit*. 34. *part*. 7. & in dubio interpretari debeamus actum, vt pleno iure valeat, quàm debiliori, leg. *Quoties. la* 2. *ff. de rebus dubiis*. Secundò, cùm Pontifex intendit, vt solùm pro conscientiæ foro absolutio, & dispensatio prosit, vt videre est in facultate concessa Episcopis à Trident. *sess*. 24. *cap*. 6. *de reformat*. & in dispensationibus, quæ à sacra Pœnitentiaria expediuntur. Cùm ergo in Bulla Cruciatæ id non expresserit, pro vtroque foro prodesse absolutio debet. Tertiò, absolutio pro solo conscientiæ foro est nimis limitata, & restricta, ita vt nequeat absolutio simpliciter dici: siquidem virtute illius non potest absolutus se publicè, & in exteriori foro diuinis immiscere, quin possit per Iudicem puniri. At in Bulla Cruciatæ conceditur absolutio à censura simpliciter, & absolutè: ergo de absolutione simpliciter, & absolutè intelligenda est. Quartò, specialiter probatur ex declaratione Pij V. in iubileo anni 1568. 5. Kalendas Decembris, vbi inquit Summus Pontifex: *Declarantes insuper, tam præsentes, quàm alias quascunque suprà concessiones similium, vel dissimilium indulgentiarum à nobis, aut prædecessoribus nostris hactenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas Litteras, Christi fidelibus ipsis, nisi ad earum effectum in foro conscientiæ, & pœnitentiali consequendum duntaxat; non autem foro fori, aut contentioso, nisi satisfecerint, vllatenus suffragari*. Ex quibus verbis videtur inferri facta satisfactione facultatem absoluendi, quæ in Bulla Cruciatæ conceditur in foro contentioso suffragari, ea verò non satisfacta, solùm in foro conscientiæ, & pœnitentiali.

9. Cæterum, verius existimo, absolutionem virtute cruciatæ solùm pro foro conscientiæ prodesse, & nullatenus pro foro iudiciali. Sic docuit Couaruu. *in cap. Alma*. 1. *p*. §. 12. *num*. 16. Nauar. *cons*. 23. *de pœnit. & remiss. & cons* 11. *de sentent. excommunic. alias* 51. *&* 52. *& cons* 4. *num*. 2. *de sepulturis*. Ioann. Gutierr. *l. canon. qq. c*. 2. *per totum*. Pluliar. *c. de officio Sacerdot*. 1. *p. l*. 3. *cap* 27. *ad finem*. Tolet. *summ. l* 1 *cap*. 14. *num*. 8. *&* 9. Sayrus *de censur. l* 2. *cap*. 2. *num* 31 Grafiis *decis. aur. l* 4. *cap*. 15. Auila 2 *p. cap*. 7. *disp*. 3 *dub*. 10. *&* 12. Suar. *de censur. disp*. 7. *sect*. 5. *num*. 21. *& t*. 4. *de relig. tract*. 10. *l*. 9 *cap* 2. *num*. 34. Sanch. *l*. 6. *in Decal. cap*. 17. *num*. 43. Villalob. *clausul*. 9 *bullæ, num* 24. Moueor: quia potestas absoluendi à peccatis, & censuris, quæ confessario electo in cruciata conceditur, est, vt maiori cum puritate possis indulgentiam obtinere, vt constat ex illis verbis: *Y para, que con mas puridad de sus conciencias*, &c. Sed ad huiusmodi finem consequendum sufficit absolutio pro solo conscientiæ foro: ergo non est extendenda ad forum iudiciale. Secundò, sub eodem tenore verborum conceditur facultas absoluendi à peccatis, & à censuris. At ob absolutionem à peccatis excusare non potes illorum à iudice punitionem, si in iudicium deferantur: ergo neque ob absolutionem à censuris, cùm ab eadem forma concessionis vtraque absolutio determinetur, ac proinde eundem effectum habere debet, argum. leg. *Iam hoc iure. ff. de vulgar. & pupillar*. Tertiò cùm summus Pontifex intendit absolutionem censurarum pro vtroque foro prodesse, non Confessario, sed Ordinario, vtpote Iudici in vtroque foro, potestatem concedit: quod maximè verum habet in potestate facta per Iubileum, & Cruciatam, aliudve simile priuilegium, quod ad animæ puritatem dirigitur: ex quo stylo necessariò inferendum est, facultatem Cruciatæ pro solo conscientiæ foro prodesse. Quartò, credendum non est, velle Pontificem, Cruciatæ Bulla iurisdictionem ecclesiasticam Ordinariorum aliqua ex parte minuere, eorúmque authoritati detrahere. At, si Bulla concederet facultatem absoluendi à censuris pro foro externo, & iudiciali, grauiter detraheretur ecclesiasticæ iurisdictioni, & authoritati: siquidem absolutus virtute illius à Confessario, nulla venia facta Iudici, à quo excommunicatus fuit, quasi in illius contemptum, se diuinis miscere poterit. Ergo potestas Cruciatæ ad forum externum, & iudiciale non extenditur.

Neque rationes contrariæ obstant. Ad primam concedo, facultatem absolutè concessam, & beneficium Principis latè interpretandum esse, nisi ex subiecta materia aliud colligatur, vt in præsenti colligitur ob præiudicium ordinariæ iurisdictionis, cui non est visus Pontifex derogare, nisi id expressè exprimat, argumento leg. 2. §. *Si quis à Principe. ff. Ne quid in loco publico*. Ad secundum respondeo, potiùs cùm Pontifex intendit eius rescriptum pro foro externo prodesse, id exprimit. Adde, in Tridentino oportebat exprimere facultatem ibi concessam solùm pro foro conscientiæ Episcopis concedi: quia concedebatur iis, qui in vtroque foro iurisdictionem habebant, ideóque si absolutè fuisset facultas concessa, optimè præsumeretur pro vtroque foro concessam esse: secùs verò est in facultate commissa Confessario, qui pro externo foro nulla gaudet iurisdictione. Et fortè ob eandem causam in dispensationibus à sacra Pœnitentiaria aduertitur, pro foro conscientiæ tantum prodesse: quia non cuicunque Confessario approbato, sed Magistro, vel Doctori in Theologia, seu iure canonico committuntur: qui sæpè iurisdictionem habent in foro externo. Ad tertium nego, absolutionem pro foro conscientiæ deseruientem non esse simpliciter absolutionem censuræ, cum de facto, & in re ipsa tollat vinculum, quo ligatus eras, téque Ecclesiæ consortio restituit, & capacem reddit illius suffragiorum, aptúmque, cui beneficia, & iurisdictiones ecclesiasticæ concedantur, & vbi cesset scandalum, te gerere potes, ac si à Iudice esses absolutus. Quapropter absolutio à Iudice postmodum facta, quæque pro foro externo deseruit, non est propria absolutio, cum iam inueniat vinculum censuræ sublatum, sed est absolutionis factæ publica, & authentica declaratio. Ad quartum respondeo cum Couaruu. *dicto cap Alma*. 1. *p* §. 12. *n*. 16. Gutierr. *lib*. 1. *can. qq. cap*. 2. *n*. 19. Pium V. solum declarasse, cum, quem constabat parti satisfecisse virtute Iubilei, & Cruciatæ, absolui posse, tam in foro conscientiæ, quam externo, ad effectum consequendi indulgentiam, ita vt neque à Iudice, neque à parte impediri possit, quominùs confiteatur, & communicet, aliáque opera præstet ad indulgentiæ consecutionem requisita. Non tamen inde fit, censeri pro foro externo simpliciter absolutum: siquidem ad alios effectus se gerere debet, ac si absolutus non esset. Quinimò, obtento iubileo, si non se Superiori absoluendum præsentet, in eandem excommunicationem in foro interno reincidit, vt satis indicat ipse Pius V. *in sua declaratione* dicens: *Quinimò eum in illas postmodum reincidisse, & in futurum reincidere* & notauit Gutierr. *dicto cap*. 2. *n*. 20. Suar. *t*. 4. *de relig. tract*. 10 *lib* 9. *cap*. 2. *n*. 18. *& seqq*.

11. Verùm, esto, absolutio data à Confessario pro foro externo non prosit; sed, illa non obstante possit Iudex aduersùs absolutum procedere, ac si absolutus non fuisset: tamen, si de absolutione fidem faciat, temperandus est rigor in punitione: quia verè coram Deo non est censuræ violator, tametsi coram hominibus præsumatur, ac proinde sola ea punitio, quæ necessaria fuerit ad satisfactionem scandali, & aliorum exemplum, & delinquentis inobedientiam reprimendam, adhiberi poterit, vt benè notauit Suar. *dicto t*. 4. *de relig. tr*. 10. *lib*. 9. *cap*. 2. *num*. 36. *in fine*. Acosta de Andrade *in explicat. Cruciat. q*. 50. §. *Secunda resolutio*.

12. Quòd, si roges, qualiter probabis, te esse absolutum, vt iudex credere teneatur, affirmat Medin. *instruct. Confessor. cap*. 12. *in fin*. Rodrigu. *in addit. ad supradictum* §. 9. *num*. 51 te sufficienter id probare, si schedulam à confessario accipias in qua ipse confessarius testetur, te virtute cruciatæ absoluisse, parte satisfacta. Scio tamen Ledesmæ 2. *p*. 4. *quæst*. 26. *artic*. 1. *col. penult*. & Ioan. Gutier *qq. canon lib*. 1 *cap* 2. *num*. 17. non probari dictum testimonium: quia est testimonium Confessarij, qui in iudicio forensi non admittitur vt testis, cum sit iudex pro solo conscientiæ foro constitutus: ob quam causam Rodrig. addidit, adducendos esse duos testes, qui absolutioni intersint, & de illa testificari possint. Nauar. verò, *l*. 5. *consil. tit. de sentent. excommunicat. cons*. 26. sentiens non esse sufficientem schedulam Confessoris ad faciendam fidem, neque esse tutum adducere testes, qui absolutioni, quæ frequenter datur in Sacramento Pœnitentiæ, intersint, asserit, prædictam schedulam à Confessario affirmante, satisfacta parte, absoluisse, debere accipi coram Notario, & testibus, & Notarium in fine schedulæ testari debere, te fuisse à Confessore prædicto absolutum, tali die, & loco, &c. & ad illius absolutionis fidem faciendam illam schedulam datam fuisse. Cæterùm existimo, solum testimonium Confessarij, ostensa bulla, sufficere, vt Iudex teneatur credere, te fuisse absolutum, & rigorem pœnæ ordinariæ temperet. Nam, cùm, satisfacta parte, non agatur de præiudicio tertij, videtur Confessario credendum, qui ob officium Iudicis in foro conscientiæ incapax non est testificandi ex licentia pœnitentis, & in illius fauorem in foro externo: si enim contrahens secundas nuptias ob acceptum nuncium de morte vxoris, qui falsus fuit, excusatur à pœnis, quibus alioquin dignus erat ob contractum matrimonium, viuente coniuge: quia prudenter processit,

cessit, fidem testi aliàs idoneo adhibens, vt probat textus in cap. *In præsentia. de sponsalib.* cur non poterit Iudex te excusare à censuræ violatione ob dictum Confessarij testantis te absoluisse? Certe potest.

13. Tandem decidendum superest, an Confessarius virtute cruciatæ absoluere possit ad reincidentiam? Ratio difficultatis est: quia, cui competit absoluendi potestas, competit potestas ligandi, cum vtraque ab eadem iurisdictione originem ducat, ex Gloss. celebri *cap. Cùm dilectus. de consuetud.* Sed virtute Bullæ competit confessori potestas absoluendi, saltem pro foro conscientiæ. Ergo etiam competit potestas ligandi. Ergo potest absoluere ad reincidentiam, quæ est absolutio, & ligatio simul. Deinde, cui plus conceditur, minus concessum esse censetur *ex reg. iuris, in 6. Cui licet.* Sed virtute bullæ conceditur facultas absoluendi in totum, saltem in foro animæ. Ergo conceditur facultas absoluendi prò aliquo determinato tempore, quod minus est.

14. Nihilominus sententia verissima est, non posse virtute Cruciatæ absolutionem concedi ad reincidentiam. Quam docuit Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3.* Nauarr. *cap. 27. n. 19.* Cordub. *in sum. quæst. 29.* Couarru. *cap. Alma. 1. p. §. 3. num. 6.* Man. Rodrig. *in Cruciat. §. 9. num. 57.* Acosta *quæst. 91.* Gomez *clausul. 7. n. 27.* Villalob. *§. 2. n. 26. eadem clausul.* Ratio est manifesta: quia absolutio ad reincidentiam, non tam est absolutio censuræ, quàm illius suspensio pro limitato tempore, vt probat Ioan. Andr. *in cap. Venientes, al. 2. de testib.* cum Felino *in cap. Ad reprimendum. de officio Ordinar. col. 2.* At in bulla non datur facultas suspendendi censuram, sed ab illa absoluendi: ergo virtute bullæ non potes ad reincidentiam absolui. Deinde, si, vt aliis placet, absolutio ad reincidentiam non sit effectuum censuræ suspensio, sed illius absoluta sublatio pro limitato tempore, simul est eiusdem censuræ moraliter noua impositio. At Confessario virtute bullæ non conceditur facultas imponendi censuram, sed tantum illam tollendi. Ergo non est concessa potestas absoluendi ad reincidentiam.

15. Ad primam rationem dubitandi admitto, cui ex iure communi, & ordinario competit absoluendi potestas, competit etiam potestas ligandi: secùs si ex priuilegio competat. Ad secundam concedo, cui conceditur plus, concedi id, quod minus est, si sub eo contineatur: secùs si diuersum sit, vt est in præsenti: non enim sub potestate absoluendi à censura, continetur potestas absoluendi ad reincidentiam: quippe est potestas omninò diuersa: nam vel est potestas suspendendi censuræ effectus pro aliquo determinato tempore, vel tollendi illam, & denuò imponendi: quodcunque elegeris, manifestum est, diuersum esse à potestate absoluendi simpliciter. Adde, maius quid esse, potestas absoluendi ad reincidentiam, quàm absoluendi simpliciter: quia est potestas ad duplicem actum diuersum, absoluendi, inquam, & ligandi, cùm tamen potestas absoluendi simpliciter vnicum absolutionis actum respiciat.

PVNCTVM IX.

De facultate concessa in Bulla commutandi vota.

1. *Extenditur priuilegium.*
2. *Differt potestas commutandi à potestate dispensandi.*
3. *Gaudens potestate commutandi non potest dispensare: benè è contra.*
4. *Commutatio in melius propria authoritate fieri potest: in æquale, & à fortiori in minus, authoritate Prælati facienda est, & ex causa.*
5. *Nequit potestatem habens tantùm commutandi, præstare commutationem in rem minorem.*
6. *Quæ causa requiratur ad commutationem, & qualis sufficit virtute Cruciata.*
7. *Quale sit subsidium belli, an spirituale sufficiat.*
8. *Verius est solum temporale sufficere.*
9. *Limitatur hæc sententia, vt procedat in commutatione adæquata, secus in partiali.*
10. *Fertur indicium de prædicta limitatione.*
11. *Dissoluuntur rationes opposita.*
12. *Ad hanc votorum commutationem non est opus confessione sacramentali.*
13. *Omnia vota, tribus exceptis commutari possunt.*
14. *Non excluduntur ab hac commutatione vota post publicationẽ emissa, neque emissa fiducia obtinenda commutationis.*
15. *Finito anno publicationis, expirat potestas commutandi.*
16. *Qualia sint vota religionis, castitatis, & peregrinationis vltramarina, ab hoc priuilegio excepta.*

1. AB hac materia breuiter me expediam, colligens ea, quæ latius tradidi *tract. 15. de voto, à punct. 14.* vbi ferè omnia, quæ difficultatem aliquam ingerere in præsenti possunt, explicui.

Bulla ergo Latina sic prius legum refert: *Concedimus illis vota (vltramarino, castitatis, & religionis duntaxat exceptis) in aliquod subsidium huius expeditionis per eundem Confessorem commutari* Hispana vero sic habet: *Podra tambien el Confessor commutar les qualesquier votos en alguno socorro desta expedicion, excepto los de castidad, y religion, y vltramarino.*

2. Pro huius explicatione ex *ibi* dictis aduerte, aliud esse commutare vota, aliud dispensare. Commutare votum est transferre vinculum, & obligationem voti ex vna materia in aliam, hoc est, vt loco vnius obligationis alia subrogetur. Dispensare verò est vinculum voti ex aliqua rationabili causa, Superioris authoritate omninò relaxare. Vnde, vt benè inquit Suarez *tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 12. num. 14.* commutatio, & dispensatio differunt, tanquàm maius, & minus diuersorum generum: differunt enim vt pars, & totum: nam commutatio etiam est aliquo modo dispensatio, non absoluta, sed quoad determinationem materiæ: quippe loco illius materiæ determinatæ, de qua votum erat, alia suscipitur cum eadem obligatione.

3. Hinc manifestè infertur, gaudentem sola potestate commutandi vota, vti gaudet Confessarius per Bullam electus, nullatenus posse vota dispensare: quia dispensatio, quid maius est, & difficilius, grauiorémque causam expostulat, quam commutatio. E contra verò gaudens potestate dispensandi, vota commutare poterit ex reg. Iuris, in 6. *Cui licet, quod est plus, licet vtique, quod est minus.* & pluribus firmat Suar. *dicto lib. 6. de voto, cap. 12. n. 9.* Lessius *de voto, dub. 11. n. 94.* Sanch. *lib. 4. sum. cap. 53. n. 4.* & diximus *dicto tr. de voto, pun. 14. n. 4.* tametsi plures oppositum probabiliter sentiant.

4. Tripliciter fieri commutatio potest, in melius, in æquale, in minus bonum. Vt commutatio in melius fiat, neque specialis aliqua causa requiritur, neque authoritas Prælati, sed propria vouentis authoritate fieri potest, nisi alicuius legis ecclesiasticæ adsit prohibitio, vt ex communi sententia docent Suar. *dicto lib. 6. cap. 8. à n. 1.* Sanch. *lib. 4. de voto, cap. 50. à n. 15.* Lessius *dub. 11. concl. 1. & seqq.* Ratio est manifesta: quia Deo, in cuius obsequium votum est emissum gratius est, quidquid melius fuerit. At commutationem in æquale, etsi aliqui sentiant propria vouentis authoritate, & absque aliqua causa præstari posse, verius censui *dicto tract. 15. pun. 15. n. 4.* Prælati authoritate indigere: quia, cùm Deo creditori gratior non sit solutio, præsumi nequit illam acceptam habere: quinimò præsumi debet gratius illi esse, cæteris paribus, vt vouens stet promissis, quàm vt ab aliis recedat: Prælatus verò ad hanc commutationem faciendam, etiam in rem æqualem, ex causa rationabili necessariò moueri debet, aliàs nulla erit commutatio: quia Prælatus in hac commutatione non vt dominus, sed vt œconomus Dei, & illius minister, & dispensator procedit: ergo procedere debet iuxta Dei imperium, & voluntatem, aliàs erit infidelis. At Deus præsumi non potest voluntatem habere, vt absque vlla causa sibi debita relaxentur, etiam aliis debitis æqualibus subrogatis, cùm in hac subrogatione nullus specialis honor, & gloria ei accrescat. Ergo nequit Prælatus absque causa commutationem voti facere in rem æqualem: & ita docet Suar. *dicto lib. 6. de voto, cap. 17. à n. 5.* Sanch. *lib. 4. cap. 50. à n. 14.* & nos diximus *pun. 15. illius tractatus.* Hinc à fortiori constat, in rem minorem non posse etiam à Prælato fieri commutationem absque causa.

5. Sed, an, causa intercedente, fieri commutatio possit in rem minorem ab eo, qui solùm potestatem delegatam habet commutandi, affirmant plures relati à Suar. *lib. 6. de voto, c. 19. n. 7.* Sed rectiùs negant Panormit. Syluest. Gregor. Lopez Caietan. Nauarr. quos refert, & sequitur Suar. *loco alleg.* quia commutatio essentialiter designat solutionis æqualitatem. Qua enim parte ab æqualitate discedit, non commutatio, & subrogatio, sed pura relaxatio, & dispensatio dicenda est.

6. Causa autem requisita ad commutationem in rem æqualem præstandam leuis est, vti docuit Suar. *dicto cap. 9. n. 5.* Sanchez *cap. 50. num. 17.* Imo Lessius *dub. 11. n. 96.* affirmat, solam maiorem propensionem vouentis in materiam, in quam facienda est commutatio, esse sufficientem causam honestandi commutationem. Pro commutatione verò facienda virtute Cruciatæ nulla alia causa exigitur, quàm ea, quam secum trahit materia subroganda, scilicet, subsidium ad belli expeditionem: quia hæc commutatio in bonum commune cedit, vt benè notauit Sanch. *dicto lib. 4. de voto, cap. 50. n. 19.* æqualitas autem huius commutationis arbitrio prudentis Confessarij relinquitur, qui eo ipso, quòd bona fide procedat, commutatio effectum habebit, vt tradunt prædicti Doctores, & diximus *illo tract. 15. de voto, pun. 15. in fine.*

7. Solùm est difficultas, quale sit hoc subsidium belli, in quod necessariò facienda est commutatio per bullam; an, inquam, sit temporale, vel sufficiat spirituale, nempe, orationes, aliáque pia opera pro felici expeditione belli facta? Sufficere spirituale affirmauit Alphons. Deza, Theologus Societatis Iesu, Compluti *in publica prælect.* teste Viualdo *Candelab. Sacramentor. 3. p. cap. 14. n. 39.* quod & ipse probabile reputat, & causa, quo vouens pauper sit, nec valet temporale subsidium spirituale

rituale sufficere, Llamas *method. curat. 3. p. cap. 4. §. 42. ad fin.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 40. dub. 11 n. 95. in fine.* Anton. Gomez *clausul. 10 n. 54* Suar. *tom. 1. de relig. lib. 6. de voto, cap. 19. nu 18.* & probabile reputát Sanch. *lib. 4. cap. 54. num. 56* Ratio ea est: quia Bulla solùm exigit fieri commutationem: ergo æquè de subsidio spirituali, ac temporali intelligi debet. Deinde debet intelligi subsidium, qualiter humano, & morali modo possunt præstare ij, quibus vota sunt commutanda. At pauperes solùm spirituale subsidium præstare possunt, diuites verò temporale: ergo à pauperibus solum subsidium spirituale est exigendum.

8. Cæterum verius existimo, commutationem hanc necessariò faciendam esse in belli temporale subsidium: quia ea est intentio Pontificis, & Regis: quippe intendunt subsidio per commutationem votorum erogato bellum contra infideles efficaciter, & in re ipsa, & cum effectu promouere. At orationes, aliáque pia opera non sic promouent bellum, cùm non habeant effectum infallibilem: ergo hæc comprehensa non fuerunt sub subsidio, in quod sint vota commutanda. Et confirmo. Orationes, aliáque opera pia ex se non valent multiplicare milites, neque illis animum, & fortitudinem inicere, neque illorum sumptus suppeditare, aut Ecclesiæ hostes conterere, sed solùm conducunt, vt hæc omnia à Deo impetrentur, non efficaciter, sed prout ipsi placitum fuerit. Ergo orationes non sunt propriè belli subsidium, sed subsidij impetrationes non infallibiles, sed congruæ tantum. At Pontifex præscribit commutationem fieri in belli subsidium. ergo fieri non potest in orationes, aliáque pia opera. Deinde, cùm Pontifex in Bulla orationes & alia pia opera pro felici belli expeditione à fidelibus exigit, id exprimit, eaque ex postulat, vt compleát causam legitimam pro Indulgentiarum, & priuilegiorum concessione requisitam. Sed in commutatione votorum, neque orationes, aliáve pia opera expressit, neque ea necessariò requiruntur ad complendam legitimam causam commutationis, quandoquidem solo subsidio temporali erogato abundè completur. Ergo. &c. Denique illa distinctio de subsidio temporali pro diuitibus, & spirituali pro pauperibus, videtur absque fundamento excogitata: siquidem Bulla indifferenter, & absque vlla distinctione in subsidium belli exigit fieri votorum commutationem, siue vota sint pauperis, siue diuitis. Ergo, si pro diuitibus postulat Bulla subsidium temporale, & pro pauperibus exigendum est: e contra verò, si pauperibus sufficit spirituale subsidium, & diuitibus sufficere debet: quia in hac parte non est spectandum, quid vnusquisque possit; sed, quid priuilegium exigat. Atque ita pro omnibus subsidium temporale necessarium esse, docuerunt Nauarr. *sum. cap. 12. num. 80.* Cordub. *in sum. quæst. 149. & 159* Vega *2. tomo summa, cap. 129. casu 106.* Ludouicus Lopez *2 part. Instruct. cap. 50. col 3.* Petr de Ledesm. *tom. 2. sum tract. 10 cap 8 in fine.* Gamic. *in exposit. Cruciat. fol. 44.* Man *ibi. § 9. num. 109* & *in addit. ad eundem. n....* Villalob. *clausul. 9. num. 17.* Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 15. num. 1.* & *lib. 4. sum. cap. 54. num 57.*

9. Supradictam sententiam limitant Viuald. *Candelabr. Sacram. 3 part. cap. 14. num 39.* Henriquez *lib. 7. de Indulgent cap. 30. num. 6* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 9. num. 18.* Sanchez *dicta disput. 15. de matrimon. num. 1. circa finem*, & *cap. 54. Decalogi. num. 58.* quibus fauent Azor. *1 part. lib. 11 cap. 18. quæst. 9.* Sayrus *in claui regia, lib. 6 cap. 12. num. 17. fine*, vt procedat in commutatione adæquata: secùs in partiali, & minùs principali: existimant namque prædicti Doctores, commutationem votorum fieri posse, partim in subsidium temporale, partim spirituale orationum, aliorúmque piorum operum. Mouentur, tum ex illis verbis Bullæ id indicantibus, in aliquod subsidium huius expeditionis commutari, id est, aliquam commutationis partem in subsidium belli fieri debere: sed non omnem, tum, vt expeditio belli promoueatur, quæ sine dubio magna ex parte impediretur, si omnis commutatio in subsidium temporale facienda esset: perpauci enim essent, qui valerent pecuniam erogare æqualem voto commutando; & esto, id possent, difficilliuè præstarent, ob quod à tali commutatione abstinerent, præcipuè cùm virtute priuilegiorum Ordinibus mendicantibus concessorum, absque prædictæ pecuniæ erogatione, obtinere commutationem possent, sicque non leuiter defraudaretur Pontificis, & Regis intentum. E contra verò concessa facultate commutandi vota, partim in belli temporale subsidium, partim in spirituale, suauior fit commutatio, & omnes, tam diuites, quàm pauperes eo modo commutationis vtentur, cùm raris sit, qui per se, vel per amicum non possit aliquam pecuniam erogare. Deinde colligit Sanchez hanc esse Pontificis intentionem ex priuilegio in Bulla compositionis concesso: vbi Pontifex pro minima quantitate in huius belli expeditionem impensa remittit magnam incertis creditoribus debitam: quid ergo mirum, quòd pro leui quantitate pecuniæ in subsidium huius expeditionis erogatæ commutationem votorum permittit, compensata commutationis æqualitate, aliis bonis operibus

10. Verùm, etsi prædicta limitatio probabilis sit, vt vltra Doctores relatos affirmat Villalobos *clausul. 9. Bulla, num. 38.* Ioannes de Salas *in Manuscript. quæst. 22.* & ex æquitate sustinenda; attamen spectato iuris rigore mihi non probatur, sicuti nec Soto *lib. 7. de iustit. quæst. 4. artic 3. ad finem corp.* Arag *2. 2. quæst. 88. artic. 12. vers. Et ad argumentum* Ludouicus Lopez *2. part. instruct* vbi de clauib. *cap 9 ad finem.* Rodriguez *ad Cruciat. §. 9. num. 109. & in addition. ibi* imò nec Nauarr. Cordub. Vegæ, Gamic. & alijs *superiùs* relatis, qui nulla facta mentione huius limitationis, absolutè affirmarunt, in temporale subsidium commutationem necessariò faciendam. Moueor: quia vel nomine subsidij, in quod ex præscripto Pontificis commutatio facienda est, intelligitur non solùm temporale pecuniæ, sed etiam spirituale orationum, vel tantum temporale. Si temporale tantum intelligitur, vti ipsimet Doctores apponentes prædictam limitationem, fatentur, & *superiùs* probatum est, nequit virtute bullæ in aliud subsidium fieri commutatio: quia est alienum à Bullæ concessione. Illa autem verba, *in aliquod subsidium*, non indicant aliquam commutationis partem in subsidium expeditionis fieri debere, sed potius denotant, omnem commutationem faciendam esse in eam eleemosynam, quæ censeatur esse aliquod subsidium huius expeditionis. Si verò sub nomine subsidij non solum temporale, sed etiam spirituale orationum, aliorúmque piorum operum intelligatur, certè nulla est ratio, ob quam commutatio integrè fieri non possit in orationes, aliáque pia opera, cum æquè ac pecunia sub nomine subsidij comprehendatur, neque Bulla distinguat de partiali, vel totali commutatione.

11. Rationes verò, quibus Sanchez mouetur ad summum probant, expedire, vt sic facultas concederetur, non tamen, quòd de facto concessa sit. Adde, esto, expeditio belli videatur conueniens aliquo subsidio temporali erogato commutationem fieri: at rectè Ecclesiæ regimini fortè non expedit, eam facultatem ita amplam cuilibet Confessario concedere, ne passim vota absque subrogatione æquali commutentur. Præterea ipsemet Sanchez *num. 58.* fatetur, præcipuam commutationis partem in belli temporale subsidium faciendam esse, quia hoc est Regis, & Pontificis intentum, neque satisfacere, si minima quantitate pecuniæ contributa in pia opera fiat commutatio. At inde fit (vt ipse nobis obijciebat) expeditionem belli retardari ob difficultatem grauis quantitatis erogandæ, pluresque impotentes esse, eam pecuniam erogare, cuius quantitas præcipuam commutationis partem constituat, copiosiórque eleemosyna congregaretur, si cuiuslibet pecuniæ erogatione, secundùm cuiusque deuotionem, commutatio concederetur. Hoc autem nec Sanch. admittit, neque est admittendum. Ergo affirmandum est, omnem commutationem in temporale belli subsidium faciendam esse. Neque obstat, aliquos hoc priuilegio frui non posse, sicuti non obstat, quòd plures Indulgentiis Bullæ non gaudeant: quia illam sumere non possunt: aliunde enim eorum necessitati Pontifex prouidit, varia priuilegia Religionibus concedere.

12. Hæc autem commutatio, vt benè obseruat Henriq. *lib. 7. de Indulgent. cap. 30. n. 6* Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 15. n. 25.* & *lib. 4. de voto, cap. 54. nu. 16.* Villalob. *clausul 9. n. 36.* fieri potest extra confessionem: quia ex nullis Bullæ verbis colligitur obligatio illam in confessione facie di. Quinimò nec necessarium est, quòd Sacerdos electus ad hanc commutationem sit ordinarius Confessor vouentis; satis enim est, quòd possit esse, sitque ab Ordinario approbatus, sicuti docuit Sanch. *dicto cap. 54. n. 17.*

13. Vota verò, quæ virtute Bullæ commutanda veniunt, sunt omnia vota, illis tribus exceptis, castitatis, religionis, & peregrinationis Hierosolymitanæ. Igitur illa vota commutari possunt, et amsi iurata sint, vti dixi *tract 14. de iurament. disp 3. quæst. 1.* eò quòd obligatio, tam voti, quàm iuramenti Deo facti, sub eadem sit religionis specie, ac proinde cui delegatur facultas commutandi votum, & commutandi iuramentum delegatur. Dixi, *Deo facti*: nam iuramentum factum in fauorem hominum, & in illorum gratiam, tametsi iniquè fuerit extortum, *ibidem, puncto 3. in fine*, defendi, vt probabilius, relaxari non posse ex sola facultate concessa commutandi, vel dispensandi in votis: quippe illud iuramentum in gratiam Dei factum non est, ac proinde voti rationem non induerit.

14. Ab hac commutatione non excluduntur vota, vel iuramenta, eò quòd emissa sint post publicationem, vel susceptionem Bullæ: quia priuilegium commutandi, sicut & absoluendi, toto anno publicationis durat, & cum sit absolutè cōcessum, omnia vota, siue ante, siue post publicationem emissa comprehendit, vt benè tradunt Nauarrus *c. 12 n. 80* Henriquez *lib 6. de pœnit. cap. 16 num. 3. & lib. 7. de Indulgent cap. 30. num 5.* Sà *verbo, Votum, in fine.* Azor. *tom. 1. lib. 11 cap 18 qu. 9* Rodriquez *§. 9. in Cruciat. numer. 111.* Suarez *libr. 6. de voto, cap. 13. à num. 4.* Sanchez *libr 4. summ. cap. 53.* Neque item excluduntur à commutationis priuilegio, esto, fuerint emissa ex fiducia obtinendæ commutationis, sicuti neque à potestate absoluendi excluduntur ea peccata, quæ ea fiducia absolutionis obtinendæ sunt commissa: quia ea fiducia à priuilegio absolutè concesso non aduersatur, vt docet Sanchez *lib 4 sum. cap 54.*

cap. 54. *n.* 18. Rodriguez § 9. *Cruciat num.* 99. Acosta de Andrade q. 43. Anton. Gomez *clauf.* 11. *n.* 5.

15. Finito anno publicationis, expirat potestas commutandi, sicut, & omnia alia priuilegia *ibidem* concessa: quippe pro solo eo anno conceduntur. Huic tamen cessationi non obstat, quod si Confessarius electus tua vota, durante anno, commutauerit, in illud subsidium, quod ipse, vel alius vir doctus iudicauerit expedire, non possit Confessarius, vel ille vir doctus, finito anno, designare subsidium, in quod votum prædictum subrogatur: hæc enim designatio non est commutatio voti, sed complementum commutationis anteà factæ. Sic Sanchez *libr.* 8. *de matr. disput.* 15 *num.* 15. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 54. *num.* 31. Sayro *in claui regia, libr.* 6. *cap.* 12. *n.* 21 *in fine.* Graffis 1. *pars. decis. lib.* 4 *cap.* 15. *n.* 47. Rodriguez *in addit. ad Bullam,* §. 9. *num.* 115. Villalob. *clausul.* 9 *n* 41.

16. Tria illa vota castitatis, religionis, & peregrinationis Hierosolymitanæ, quæ ab hac commutandi facultate eximuntur, debent esse absoluta, & omninò perfecta, non conditionalia, & limitata. Vnde votum castitatis debet esse castitatis integræ, & perpetuæ, non pro limitato tempore. Votum item religionis debet esse religionis propriæ. Votum denique peregrinationis debet esse factum causa deuotionis illorum locorum, alias non censebuntur excepta, sed poterunt virtute Bullæ commutari, vti docent Doctores statim referendi. Etenim illa exceptio votorum odiosa est, vtpote facultatis generalis commutandi restrictiua: debet ergo strictè interpretari, ac proinde de solis votis absolutis, & perfectis, castitatis, religionis, & peregrinationis Hierosolymitanæ intelligi. Adde, Bullæ Cruciatæ priuilegio intendit Pontifex, quoad votorum commutationem, præter vota, quæ sibi specialiter reseruatur, omnia alia Confessario concedere, sicuti Episcopis iure ordinario concessa sunt, vt benè docent Sayr *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 11. *à num.* 71. Suarez *libr.* 6 *de voto, cap.* 16. *num.* 17. Sanchez plures referens *lib.* 8. *de matr. disput.* 15 *à num.* 3. & *lib.* 4. *sum. cap.* 54. *num.* 19. At Pontifici solùm sunt reseruata vota absoluta castitatis integræ, & perfectæ, religionis propriæ, peregrinationis Hierosolymitanæ ex deuotione, vti dixi *tract. de voto, disp* 1. *part.* 11. Ergo hæc tantum à priuilégio Bullæ excipiuntur, sicuti excipiuntur à potestate ordinaria Episcoporum.

PVNCTVM X.

De suspensione & reuelatione Indulgentiarum, & facultatum facta à Commissario.

1. *Statuitur potestas Commissarij.*
2. *Non suspenduntur facultates iure ordinario Episcoporum competentes.*
3. *Neque Indulgentia ab ipsis Episcopis concessa.*
4. *Neque facultates in corpore iuris inserta.*
5. *Neque facultates, & priuilegia omninò dissimilia.*
6. *Neque facultates, & priuilegia Superioribus Mendicantium quoad Fratres.*
7. *Qui suspendantur in omnium sententia*
8. *Aliqui affirmant facultates absoluendi, & dispensandi Religiosis concessas in ordine ad saculares suspendi.*
9. *Verius est non suspendi.*
10. *Dissoluitur fundamentum oppositum.*
11. *Quæ ex supradicta sententia inferantur.*
12. *Nouitij gaudent Religiosorum priuilegiis.*
13. *Cessat dubium in vsu facultatum Religiosis concessarum, si Religiosus, vel sacularis sumat Bullam.*

1. Constat ex tenore Bullæ concedi Commissario facultatem, vt suspendere possit anno publicationis Bullæ omnes similes, aut dissimiles Indulgentias, & facultates à Sede apostolica, vel eius authoritate quibusvis Ecclesijs, Monasteriis, Hospitalibus, piis locis, Vniuersitatibus, Confraternitatibus, singularibus personis, & regnis, in solis terris, locis, & dominijs Regis Philippi, etiam in fauorem fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe, vel alterius similis Cruciatæ, si quæ in regnis, terris, insulis, & dominiis præfatis receptæ adhuc durant, concessas huiusmodi, etiamsi clausulas aliquas contra suspensionem facientes continerent, ita vt interim, neque prædicari possint, neque publicatæ cuiuis hominum communiter, vel diuisim suffragentur, exceptis tamen concessis mendicantium Ordinum Superioribus, quoad eorum Fratres tantùm. Item, conceditur facultas Commissario, vt per se, vel per alium, seu alios, quando, & quoties sibi videbitur, Indulgentias, & alias gratias per eum suspensas in fauorem illorum, qui præsentium gratiarum in hanc causam pro Religionis defensione concessarum participes effecti fuerint reualidare absque aliquo præmio possit. Et ita Commissarius suspendit omnes dictas Indulgentias, & facultates, & iterum eas reualidat sumentibus Bullam in hæc verba: *Y nos el dicho Commissario general de la santa Cruzada, para que tan santa obra no se inpida, ni cese por otras Indulgencias, suspendemos, durante el ano de la publicacion, y predicacion della todas, y qualesquier gracias, indulgencias, y facultades semeiantes, à diferentes concedidas por su Santidad, ò por los sumos Pontifices sus antecesores, ò por la santa Sede apostolica, ò por su authoridad en todos los dichos reynos, y señorios de su magestad à todos, y qualesquier Yglesias, Monasterios, Hospitales, ò otros lugares pios, Vniuersidades, Cofradias, y singulares personas, aunque las dichas gracias, y facultades sean en fauor de la fabrica de San Pedro de Roma, ò otra semejante Cruzada Y aunque todas, ò qualesquiera dellas tengan clausulas contrarias à esta suspension, aunque para las ganar, y publicar se les, aya dado licencia nuestra. Per manera que durante al ano de la publicacion, y predicacion desta Bula ninguna persona pueda ganar, ni gozar de alguna, otras gracias, indulgencias, y facultades, ni se puedan publicar, excepto las concedidas à los Superiores de los Ordenes mendicantes, en quanto à sus Frayles, y en fauor desta dicha Bula, por la misma authoridad apostolica declaramos, que los que tomaren esta presente Bula, puedan goçar, y gozen de todas las gracias, facultades, e Indulgencias, Iubileos, y perdones, y remision de pecados, que les ayan sido concedidos per nuestro muy Santo Padre. Ny por otros sumos Pontifices pasados de felice recordacion, ò por la santa Sede apostolica, ò por su authoridad comprehendidas en la dicha suspension, las quales en vertud de la dicha comision apostolica reualidamos, y por la misma authoridad apostolica suspendemos el entredicho, si le huuiere en qualquier lugar, donde se hiciere la publicacion, y predicacion desta Bula por ocho dias antes, y ocho despues, segun que en la Bula de su Santidad se contiene.*

2. In hac suspensione, & reualidatione sunt aliqua omninò certa, alia sub opinione. Primò certum est, non suspendi facultates absoluendi, & dispensandi, & commutandi vota, quæ Episcopis iure ordinario competunt, vel extraordinario, tanquam à Sede apostolica delegatis: quia hæ facultates, esto, authoritate Sedis apostolicæ concessæ sint; sunt tamen concessæ ex delegatione generali, & per modum statuti, & non singularibus personis; sed earum dignitati; ac proinde non comprehenduntur in hac suspensione, vti est praxis recepta, & docent omnes.

3. Secundò, non suspenduntur Indulgentiæ, & facultates, quas Episcopi aliquibus locis piis, vel personis concederent: quia hæc non sunt immediatè concessa authoritate apostolica, sed authoritate Episcopali: & Commissarius solùm habet potestatem suspendendi Indulgentias, & facultates à Sede apostolica, vel eius authoritate immediatè dimanantes: & notauit Henriq *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 29. *num.* 2. Villalob. *claus.* 12. *num.* 17

4 Tertiò, neque suspenduntur priuilegia, & facultates in corpore iuris insertæ, siue sint similes, siue dissimiles Cruciatæ priuilegiis: sunt enim per modum legis, & statuti concessæ: Commissarius verò suspendit, quæ ex speciali Sedis apostolicæ delegatione conceduntur. Præterquàm quòd priuilegia in corpore iuris inserta non derogantur per clausulam generalem, *non obstantibus*, nisi eorum fiat expressa mentio, vti docuit Bart. communiter receptus *in Extrauag. Ad reprimendum. verb. Non obstantibus n.* 11. Atque ita docet in præsenti Rodrig. § 12 *n.* 12. Villal. *claus* 12 *n.* 14. & 15.

5. Quartò, non suspenduntur priuilegia, & facultates Vniuersitatibus, priuatisque personis concessæ, quæ omninò sunt dissimiles iis, quæ in Cruciata conceduntur, quales sunt facultates testandi, celebrandi in altari portatili, ingrediendi Monialium Monasteria, &c. quia hæc Bullæ Cruciatæ vsum non impediunt. Neque obest, Commissarium suspendere gratias, & facultates non solùm similes, sed dissimiles: quia intelligi debet de iis, quæ solùm quoad modum aliquem sunt dissimiles; non verò quoad substantiam. Præterquam quod potest intelligi suspendere omnes facultates, & priuilegia similia, & dissimilia, quæ occasione impetrandæ Indulgentiæ fuerint concessa, sicuti in simili docuit Nauarr. *de Iubil. notab.* 33. *num* 2.

6. Quintò, non suspenduntur gratiæ, & facultates, Superioribus Ordinum mendicantium concessæ quoad eorum Fratres: quia hæ à suspensione excipiuntur.

7 E contra verò suspenduntur, nec publicari poterunt Indulgentiæ, & facultates concessæ Hospitalibus, Monasteriis, locis piis, Confraternitatibus &c. His enim solent Indulgentiæ concedi pro visitantibus tali, vel tali die Ecclesiam, vel altare, pro offerentibus Sacrificium. Hæ enim omnes suspenduntur, neque obtineri possunt. An autem suspendantur comparatione Religiosorum mendicantium, si eorum Monasteriis concessæ sint, posteà examinabimus.

Secundò, & certiùs suspenduntur concessæ singularibus personis aliquam imaginem deferentibus, vel aliquid in illius honorem recitantibus: quia hæ Indulgentiæ non sunt specialiter in Religiosorum fauorem concessæ, sed omni populo Christiano communes; quod máximè verum habet, quando hæ

Indulgentiæ fuerunt concessæ ad instantiam alicuius Principis. Nam, si hæ Indulgentiæ ad instantiam Superiorum Ordinum mendicantium concessæ sint, probabile tenet Ioan. de Salas *in Manuscr. in Crut. quæst. 15. post med.* comparatione Religiosorum mendicantium non suspendi: & fauent Rodrig. §. 12. *n. 4.* & Villal *clau. 12. n. 3.* dicentes quoad Mendicantes non suspendi Indulgentias, eorum Monasterijs concessas pro eorum Ecclesias visitantibus.

Tertiò, suspenduntur, si quæ facultates sunt aliquibus Ecclesiis, monasterijs, vel singularibus personis celebrandi ante auroram, vel post meridiem, assistendi tempore interdicti diuinis, celebrandi, vel faciendi celebrare in Oratorio priuato, eligendi Confessorem quoad peccatorum absolutionem, vel votorum commutationem, &c. quia hæ, vtpote omninò similes ijs, quæ in Cruciata conceduntur, obstant maximè eius expeditioni. Verùm hæc omnia, quæ à Commissario suspenduntur, iterum reualidantur suscipientibus Bullam, vt constat ex Bullæ clausula: *Ne Bullam suscipientibus vlla gratia desit.* vti notant omnes Doctores. Hæc sunt certa.

8. Dubiæ tamen quæstionis est, an suspendantur potestates, quas Religiosi obtinent comparatione sæcularium, absoluendi à reseruatis, & vota commutandi: ita vt si nec Religiosus, nec sæcularis Bullam habeant, nequeant illa potestate vti? Affirmant suspendi Nauarr. *lib. 5. cons. in 2. edit. de priuil. cons. 16. n. 1.* Ludouic Lop 2. *p. instr. conf* vbi de clauibus *cap. 2. col. 10.* Rodrig. *Bull. Cruciat §. 12. n. 4.* Mouentur ex clausula Bullæ, qua Commissarius omnes Indulgentias, gratias, & facultates concessas Monasterijs, Vniuersitatibus, & singularibus personis, suspendit, exceptis concessis Ordinum mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres tantum: sed illæ facultates absoluendi, & commutandi vota sunt concessæ Monasterijs, ex quibus Religiosorum Ordo constituitur, atque sunt concessæ singularibus personis eorumdem Religiosorum authoritate apostolica. Ergo censentur suspensæ. Et confirmari potest ex exceptione facta: illa enim exceptio contineri debet sub regula, atque adeò sub suspensione facta, sed excipit à suspensione facta Indulgentias, & facultates absoluendi, dispensandi, & commutandi concessas Superioribus Ordinum mendicantium quoad eorum Fratres. Ergo relinquuntur suspensæ quoad sæculares. Deinde Pontifex specialiter fauere voluit Religiosis mendicantibus: siquidem eos excipit à suspensione generali facta. At, si facultates, & Indulgentiæ Religionibus concessæ non suspenduntur, qui fauor fit Mendicantibus? quandoquidem non Mendicantes Indulgentias, & facultates sibi concessas retinent?

9. At tenendum est, nequaquam suspendi prædictas facultates: quippe non sunt concessæ vni, vel alteri Monasterio, sed toti Religioni in commune fidelium bonum. Bulla autem solùm videtur suspendere, quæ singularibus Monasteriis, Vniuersitatibus, piis locis, & singularibus personis, qua tales sunt, conceduntur. Ergo prædictas facultates non suspendit. Atque ita docent expressè Emmanuel mutans sententiam *additionib. ad Cruc. §. 12 n. 4. & qq regul. t. 1 q. 61. art. 14.* Henr. *lib. 6. de pœnit. c. 16 n. 7. & lib. 7 de Indulg. c. 28 n. 7. & in comm. lit. Z.* Sanch. *l. 4. sum c. 54. in fin.* Villal. *clauf. 12. n 4.*

10. Neque obstat contrarium fundamentum: negandum enim est, excipi à suspensione Indulgentias, & facultates absoluendi, & dispensandi concessas Religiosis ratione status: quia hæ potestates, tam mendicantibus Religionibus, quàm aliis non mendicantibus competentes sub suspensione generali comprehensæ non erant, vtpote quæ in bonum commune Ecclesiæ sunt concessæ, & plures ex illis communi iure approbatæ. Illæ ergo facultates, & non aliæ, censeri debent suspensæ, quæ singularibus Monasteriis, vel personis particularibus concessæ sint: secus verò, quæ toti Religioni conceduntur, & singularibus personis, non qua tales, sed, quatenus illius Religionis membra persistunt. Neque inde infertur, non fieri speciale priuilegium Mendicantibus in illa exceptione: fit vtique: quia ex vi illius exceptionis non suspenduntur Mendicantibus Indulgentiæ, facultates, & gratiæ concessæ singularibus Monasterijs ad instantiam suorum Superiorum, quæ tamen non Mendicantibus suspenduntur.

11. Ex dictis colligitur, non suspendi potestatem, quam habent plures Religiones, suspendendi generale interdictum in suis Ecclesiis pro aliquibus Festiuitatibus: quia hæc potestas non singulari Conuentui, sed toti Ordini est attributa, quæ in prædicta suspensione generali non continetur: & tradit expressè Villal. *tract. 22. Bulla, clauf. 12. n. 8.* Secundò, colligitur Indulgentias illas, quæ non alicui Monasterio, vel loco pio, seu imagini annectuntur, sed omnibus Religiosis, quà tales sunt, conceduntur, suspensione prædicta non comprehendi, atque adeò tam Mendicantes, quàm non Mendicantes eas obtinere posse: quia hæ directè statui religioso conceduntur, & inde ad singulos Religiosos deriuantur, ex Sanch. & Villal. *loc. alleg.* Tertiò, fit, solas eas facultates, & gratias, ac indulgentias prædictæ Bullæ clausula suspendi, quæ Monasteriis singularibus, vel piis locis fuerint concessæ. Has ergo, seclusa bulla, non poterunt Religiosi non mendicantes obtinere: at mendicantes eas obtinere poterunt, quia Superioribus suis, id est, ad eorum instantiam fuerunt concessæ: & Bulla excipit, quæ concessæ fuerint Superioribus Ordinum mendicantium quoad eorum Fratres. Quòd si non mendicantes communicationem habent in priuilegiis cum mendicantibus, easdem Indulgentias, & facultates poterunt obtinere, sicuti, vt probabile, defendit Villalob *clauf. 12. n. 11.* aduersùs Rodriq §. 12 *n. 15.* Neque inde licet colligere exceptionem mendicantium esse inutilem, quandoquidem non mendicantes etiam excipiuntur: quia non excipiuntur per se, sed per accidens ex priuilegio communicationis distincto: quod fortè non omnibus non mendicantibus competit. Quæ dicta sunt de Religiosis, intelligi debent de monialibus, quæ verè Religiosæ sunt, vt benè notauit Rodrig. *§. 12. à n. 9.* Villal. *clauf. 12. n. 13.*

12. Duo existimo certa. Primùm, Nouitios, sicut & reliquos Religiosos priuilegiis Religioni concessis gaudere, & in prædicta suspensionis exceptione comprehendi, sicuti docuerunt Rod. *d. §. 12 n. 6.* Villal *clauf. 12. n. 12.* Nam, esto, spectato verborum rigore Religiosi non sint, sunt tamen secundùm communem modum loquendi, qui maximè in fauorabilibus attendi debet, c. *Ex litteris, el t. de spons.* & leg. *Liberorum § Quòd autem, Cassij. ff. de leg. 3.* & tradit Nauar. *c. 27. n. 255.* Rebuff. *prax. benef. tit. de dispensat cum regul. pag. 422.*

13. Secundum est, si Religiosus, vel sæcularis Bullam suscipiat, absque vlla prorsus dubitatione gaudere poterit potestate absoluendi, & dispensandi Religiosis concessa: quia, sumpta Bulla, omnia priuilegia suspensa reualidantur: neque opus est, vt vterque Religiosus, & sæcularis Bullam sumant: satis esse videtur, si vnus ex illis suscipiat, & maximè Religiosus: nam ipsi priuilegio reualidato, consequenter sæculari reualidatur, vt possit illo vti.

PVNCTVM XI.

De aliis facultatibus, quæ in Bulla Cruciatæ Commissario conceduntur.

1. *Conceditur facultas taxandi eleemosynam, quam sumentes Bullam debent erogare.*
2. *Conceditur facultas componendi super fructus amissos ob omissam Horarum recitationem.*
3. *De potestate dispensandi in irregularitate.*
4. *Prodest hæc potestas, tam pro foro conscientiæ, quàm externo.*
5. *Commissarius omnes irregularitates dispensat.*
6. *Quatuor tamen excipiuntur.*
7. *Datur facultas Commissario dispensandi in impedimento affinitatis ex fornicatione.*
8. *Sub quibus conditionibus hæc potestas concedatur.*
9. *Deinde habet potestatem Commissarius dispensandi in superueniente dicto impedimento, vt debitum coniux impeditus petat.*
10. *Extendunt aliqui hanc potestatem ad impedimentum cognationis spiritualis. Sed rectiùs alij negant.*
11. *Nobiliùs potest Commissarius concedere, vt per horam ante lucem, & post meridiem celebrent, vel celebrari faciant.*
12. *De obligatione, quam habent omnes Episcopi, applicandi omnes pœnas in subsidium Cruciatæ.*

1. Vltra facultatem *superiori puncto* explicatam suspendendi, & reualidandi Indulgentias, gratias, & facultates, conceditur Commissario potestas taxandi eleemosynam, quam erogare debent Bullam suscipientes, vt illis prosit, vt constat ex verbis Bullæ ibi: *Y por quanto vos N. disteis dos reales de plata, que es la limosna, que auemos tasado, y declarado, &c.*

2. Secundò, datur facultas eidem Commissario componendi cum his, qui ad restitutionem fructuum ex omissione Horarum canonicarum tenentur, ita vt quantitas compositionis pro medietate Ecclesiis, vel aliis locis piis, quarum, vel quorum ratione Horas prædictas recitare debent, & pro altera medietate in subuentionem huius negotij detur. De qua facultate qualiter intelligatur, *punct. vlt.* vbi de Bulla compositionis agendum est.

3. Tertiò, similiter conceditur facultas dicto Commissario dispensandi, & componendi super irregularitate cum his, qui quibuscunque ecclesiasticis censuris ligati Missas, & diuina Officia (non tamen in contemptum clauium) celebrauerunt, seu aliàs se immiscuerunt, & super alia illis qualibet irregularitate præterquàm ratione homicidij voluntarij, aut simoniæ, vel apostasiæ à fide, aut de hæresi, vel propter malam Ordinum susceptionem contractam, cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & infamiæ, aut inhabilitatis exinde prouenientis abolitione, & executione Ordinum non malè susceptorum.

4. Circa quam potestatem aduerte, concedi, tam pro foro conscientiæ, quam externo, & iudiciali: cùm enim sit concessa aliàs iurisdictionem habenti absque vlla limitatione fori interni, sicut sit Episcopis in Trid. *sess.* 24. *c.* 6. & ipsimet Commissario in potestate dispensandi cum his, qui impedimento affinitatis ligati bona fide contraxerunt, fatendum est pro vtroque foro prodesse posse, vt benè notauit Henriq *lib. 7. de Indulgent. cap.* 13. *num.* 5. Rodrig. *in addit. ad Cruciat.* § 13. *num.* 1. Didac. Nuño *in exposit. Bullæ*, §. *vlt.* Villal. *clauf.* 13. *n.* 6. Acost. *q.* 97. Auil. 7. *p. de censf. disp.* 10. *dub.* 5. *concl.* 2. & 3.

5. Irregularitates autem, in quibus Commissarius dispensare potest, sunt omnes, & solæ, quæ ex delicto proueniunt, quatuor exceptis, vt notarunt Rod. Nuño, Villal. *loc. alleg.* & colligitur apertè ex illo verbo, *super alia qualibet irregularitate*: verbum enim, *aliud*, quod relatiuum est præcedentis qualitatem refert, vt constat ex leg *Si fugitiui*. ibi, *alia pœna*. C. *de seruis fugitiuis iuncta Gloss. fin.* quæ ait, *alia pœna*, scilicet, simili: & docet Anton Gab. *t.* 1. *comm. verb. Aliud.* Menoch. *lib.* 1 *de arbitr q.* 8 *n.* 122. Sed irregularitas præcedens, pro qua datur potestas Commissario dispensandi, prouenit ex delicto: ergo de irregularitate ex delicto intelligi debet verbum illud, *alia qualibet irregularitate.* Idémque confirmari potest ex exceptione, quæ immediatè subsequitur, sub qua nulla irregularitas comprehenditur, quæ non sit ex delicto. Atque ita docent Nuño, Villal. Rodr. *sup.* Vnde colliges, non posse Commissarium in irregularitate ex defectu natalium, ex homicidio authoritate publica facto, in bigamia propria, vel interpretatiua dispensare: quia hæ irregularitates non in pœnam alicuius delicti; sed ob indecentiam, & perfectæ significationis defectum imponuntur; benè tamen poterit dispensare in irregularitate similitudinaria, quia hæc ex delicto prouenit. Sic Henriq. *lib.* 7. *c.* 13. *à n.* 5. Auila 7. *p. de censur. disp.* 8. *dub.* 4. *concl.* 6. Rodr. *in additionib.* §. 13 *n.* 5 & 6. Villal. *clauf.* 12. *n.* 7. & 8.

6. Excipiuntur quatuor irregularitates à potestate Commissarij. Prima, ex homicidio voluntario, sub qua comprehendi non debet irregularitas proueniens ex voluntaria mutilatione, aut ex homicidio casuali: quia sunt distinctæ: & exceptio, cùm odiosa sit, restringi debet, non ampliari. Atque ita docet Rodrig *in additionib.* §. 13. *n.* 6. Villalob. *clauf.* 13 *n.* 7. Secunda est, quæ prouenit ex simonia. Tertia, quæ prouenit ex apostasia à fide, seu hæresi: quia pluribus Doctoribus placet, simoniacos in Ordine, & Hæreticos esse irregulares. Sed alij censent, simoniacum in Ordine ab vsu Ordinum tantum suspensum esse: Hæreticum verò, si publicus sit, & notorius, esse irregularem: secùs si sit occultus. Quarta irregularitas excepta prouenit ex mala Ordinum susceptione, eò quod Ordinem furtiue susceperis.

His ergo quatuor irregularitatibus exclusis, omnes aliæ sub potestate Commissarij comprehenduntur, in quibus sic dispensare Commissarius potest, vt si forte beneficium aliquod, stante irregularitate, receptum sit, possit ad illud habilitare, & fructus inde perceptos concedere, vti colligitur ex illis verbis: *Cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & infamia, ac inhabilitatis exinde prouenientis abolitione.* Etenim, cum irregularitas beneficio suscepto adueniens non priuet beneficio, neque ad illud retinendum reddat irregularem inhabilem, potestas dispensandi in retentione beneficiorum, & illorum inhabilitate, non de beneficiis ante irregularitatem susceptis, sed de beneficiis post irregularitatem susceptis intelligi debet, sicuti bene aduertit Rodriguez *in addit.* § 13. *num.* 9. Villalobos *clausul.* 13 *num.* 10.

7. Quartò, datur facultas dispensandi, nullis datis litteris, seu per Confessorem lauatis, cum his, qui primo, & secundo affinitatis ex fornicatione contractæ gradibus coniuncti matrimonium contraxerunt, dummodo si post Concil. Trident. ipsius formam seruauerunt, ac impedimenta huiusmodi penitus occulta sint, & alter contrahentium tempore contracti matrimonij impedimenti ignarus extiterit, & altero ita prædictum impedimentum ignorante de nullitate prioris consensus prius certificato, tacitéque, si videbitur ad euitanda scandala, causa nullitatis, matrimonium inter se etiam secretè de nouo contrahere possint in foro conscientiæ duntaxat, ad euitanda grauia scandala, dispensandum iudicauerint, dispensare, prolemque susceptam, & suscipiendam legitimam decernere.

8. Pro huius potestatis explicatione suppono ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. affinitatem contractam ex copula illicita in primo, & secundo gradu esse impedimentum dirimens matrimonij contrahendi. Igitur, si aliqui hoc impedimento ligati contraxerint, datur Commissario facultas in foro conscientiæ duntaxat, ad euitanda scandala in prædicto impedimento dispensandi, & media dispensatione, & matrimonij noua celebratione, & non aliàs prolem susceptam, & suscipiendam legitimam decernere, vt aduertunt Sanchez *lib.* 8. *de matr. disp.* 6. *num.* 25. Nuño §. *vlt. in exposit. Cruciat.* Villal. *clauf.* 13. *n.* 12. & 13. Hæc autem potestas conceditur Commissario quatuor concurrentibus conditionibus. Prima, vt matrimonium sit celebratum iuxta formam Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. scilicet, coram Parocho, & testibus, & præmissis denunciationibus, nisi forte in eis fuerit per Ordinarium dispensatum. Secunda, vt impedimentum illud sit occultum, hoc est, non publicum, neque ad forum contentiosum deductum, tametsi probabile sit, & ab aliquibus cognitum: quia, dum à maiore parte Collegij, vel viciniæ ignoratur, occultum esse censetur ad hunc effectum, vt benè Nauarr. *cap* 27 *n* 154. Sanch. *lib.* 8. *disp.* 34. *n.* 55. Villalob. *clauf.* 13. *n.* 15. Tertia, vt bona fides adfuerit, saltem ex parte vnius contrahentis ignorantis impedimentum, tempore, quo matrimonium celebratum est. Quarta, vt coniux, qui ignorauit impedimentum, certior fiat de prioris consensus nullitate. Non tamen est opus declarare nullitatis causam; sed eo ipso, quo dicat alteri coniugi se tempore contracti matrimonij non habuisse consensum liberum, & legitimum, qui necessarius est ad matrimonium contrahendum, velleque denuò ob securitatem suæ conscientiæ contrahere; satis hoc dicto de prioris consensus nullitate certiorem coniugem reddit, vti notauit Villalob. *dicta clauf* 13 *n.* 18.

Sub prædictis conditionibus, & non aliter dispensabit Commissarius: quam dispensationem concedet absque expeditione litterarum, vel, si placuerit litteras expedire, id faciet suppressis dispensandorum nominibus, & per Confessorem concessa dispensatione litteris dilaniatis, vti vsus est sacræ Pœnitentiariæ, & cauetur in prædicta facultate. Coniuges verò obtenta dispensatione iterum inter se absque Parocho, & testibus contrahent. Nam, esto, grauis sit difficultas, an reualidatio matrimonij, quod nullum est, fieri debeat coram Parocho, & testibus, in casu præsenti locum non habet, cùm expressè Pontifex declarauerit ad contractus prædicti reualidationem sufficere vtriusque coniugis secretum, & occultum consensum, sicuti aduertit Villalob *d. clauf.* 13. *Bulla, n.* 19.

9. Quintò, conceditur Commissario facultas dispensandi in superueniente simili affinitatis impedimento post matrimonium contractum, vt debitum petere possit, qui eo impedimento ligatus erat: etenim affinitas ex fornicatione contracta, quæ antecedens matrimonium illud dirimit, matrimonio superueniens petitionem debiti impedit, vt probat textus in cap. 1. *de eo, qui cognouit consanguin. vxor.* Hoc igitur impedimentum potest Commissarius tollere, sicut etiam potest Episcopus, & Superiores Ordinum mendicantium, vt dicemus *tract. de matrim.* & videri potest Sanch. *lib.* 8. *disp* 15. *n.* 13. Man. Rodriguez *tom. sum edit.* 2. *c.* 243 *num.* 12. & *in addit. ad Cruciat* §. 13 *n.* 17. Villalobos *ibi clausul.* 13. *n.* 20.

10. Extendit autem Rodriguez *dicto* § 13. *num.* 17. & Villalob. *num.* 21. hanc Commissarij facultatem ad impedimentum cognationis spiritualis: tum, quia est quidam incestus: tum, quia est leuius impedimentum: & cui conceditur maius, & minus censeri debet concessum, ex reg. *Cui licet. de reg. iuris. in* 6. præcipuè cum hæc Commissarij potestas latè sit interpretanda, vtpote fauorabilis, & in nullius præiudicium cedens. Sed rectius Sanch. *d. disp.* 15. *n.* 13. negat prædictam facultatem extendi. Tum, quia fornicatio, cum spirituali cognata, non incestus, sed sacrilegium est: & esto, incestus esset facultas dispensandi, non pro quolibet incestu facta est; sed pro impedimento proueniente ex incestu in primo, & secundo gradu: at impedimentum cognationis spiritualis omninò diuersum est: ergo ad illud prædicta facultas extendi non potest: quippe facultas quantumuis latè interpretanda sit, extendi non debet ad casum sub lata verborum forma non comprehensum.

11. Sextò, Commissario facultas conceditur pro personis nobilibus, & qui iuxta ipsius Commissarij arbitrium qualificati fuerint, vt Missas per horam ante lucem, & post meridiem audire, & celebrare facere valeant, indulgere possit. In hac concessione nihil speciale notandum occurrit, præter ea, quæ dixi *tract. de sacrific. punct.* 7. *à num.* 12. Solùm aduerto, non permitti Commissario hanc dispensationem quibuscunque concedere; sed nobilibus, & qui iuxta eius arbitrium qualificati sint. Nobilis autem est, qui iure communi vel statuto, vel consuetudine patriæ nobilis creditur, vt dixit Menoch. *lib.* 2. *de arbitrar. casu* 67. & pluribus tradit Tiraquel. *de nobilit. à cap.* 3. & *seqq.* Qualificatus verò, qui aliqua qualitate generis, vel officij illustris insignitus est, ideoque illustris, seu egregius vir dici poterit, de quo latè Menoch *casu.* 68. & 70.

12. Ad extremum aduerto, præceptum esse à Sede apostolica, & à Commissariis promulgatum, vt omnes Episcopi in his Hispaniarum regnis, eiusque ministri, seu Officiales, aliique Prælati ecclesiastici inferiores omnes pœnas pecuniarias applicent in subsidium huius sanctæ expeditionis. Quòd si non fecerint, vltra peccatum commissum applicatio sibi, vel alteri facta nulla est, vt cauetur *in prædicta Bulla*, & notauit Rodriguez *in addit. ad Cruciat.* §. 13. *in fine.* Acosta *quæst.* 89. Villal. *clauf.* 13. *n.* 23. Neque video, quo titulo ab hoc præcepto, & obligatione rationi consona excusari possint, nisi fortè ob receptam consuetudinem contrariam, etiam stante Bullæ publicatione. A qua tamen applicatione excipiunt Acosta, & Villal. *sup.* partem accusatori, scilicet, fiscali competentem ex præsumpta voluntate Pontificis, vt ad accusationem faciendam, & delictorum punitionem procurandam moueatur. Quinimo illa pars, quæ accusatori applicatur, quodammodo

ab ipso condemnando debita est ante condemnationem, lege sic disponente, & applicante.

PVNCTVM XII.

De Bulla Cruciatæ pro defunctis concessa.

1. POntifex ex thesauro satisfactionum Christi, & Sanctorum non solùm viuis fidelibus fauores impendit, sed etiam defunctis, ideóque plenissimam Indulgentiam concedit defuncto, in cuius gratiam viuus erogata eleemosyna Bullam sumpserit, vt constat ex tenore Bullæ, qui sic se habet: *Nuestro muy santo Padre Paulo V. de felice recordacion concedio plenisima Indulgencia, y la mando publicar nuestro muy santo Padre Vrbano VIII. con que podamos sacar las animas de los, que acaquesimos bien de aquellas penas de Purgatorio, y poner las en la gloria, dando por esta Bula para la defensa de la Yglesia, y rescate de nuestros difuntos, y en acrecentamiento de nuestros meritos, la limosna tasada por vos N. Comissario apostolico general de la santa Cruzada. Y por quanto vos N. distes dos reales de plata, en fauor del anima de N. y recibistes en vos esta Bula le es otorgada la Indulgencia sobredicha.*

2. Quæ in hac concessione aliquam possent difficultatem ingerere, *superiori tract. de suffrag. & Indulgent.* præcipuè *pun. 1. & vlt.* enodata sunt: ibi enim explicuimus, qualiter operari debeas, vt indulgentia defunctis concessa prodesse possit. Nam, etto, non desint Doctores, Cardin *Clement. 2. de pœnitent. & remiss.* Angel. *verbo, Indulgentia, num. 11.* qui censeant, opus esse, vt in gratia existas, cùm opus iniunctum ad obtinendam defuncto indulgentiam exequeris: quia nequis esse potentior ad obtinendum beneficium alteri, quàm tibi ipsi. ad obtinendam autem tibi indulgentiam necessariò requiritur gratia: ergo etiam erit requisita pro obtinenda defuncto. Communis tamen sententia docet, vt videre est in Nauarr *de Iubileo, notab. 17. num. 4.* & *notab. 32. num. 3.* Cordub. *de Indulgent. q. 17. & 26.* Suar. *tom. 4. de pœnitent. & suffrag. disp. 53. sect. 4. num. 6.* Rodrig. *ad Bullam, §. 8. num. 13.* Acosta *q. 21.* Villalob. *1. p. sum. tract. 28. num. 3.* necessarium non esse, te esse in gratia, cùm Bullam pro defuncto sumpseris, vt ei prosit. Non enim tu sumens Bullam pro defuncto ei satisfactionem concedis, qua pœnæ debitę remittantur, sed solùm apponis conditionem quandam piam, & religiosam, qua posita Pontifex ex thesauro satisfactionum Christi, & Sanctorum sufficientem solutionem exhibet pro pœnis ab illo defuncto debitis. At eam conditionem sumendi Bullam satis præstare potes, tametsi in peccato existas: ergo status gratiæ tibi requisitus non est, vt Bulla à te sumpta defuncto prosit.

3. Sed, an sumpta vna Bulla expediat alias pro eodem defuncto sumere, aliqui dubitarunt, eò quod videatur iudicari Indulgentiæ concessionem veram non esse: nam, si vera est concessio, cùm ex parte defuncti in Purgatorio existentis nullum sit impedimentum, quin ei integrè indulgentia applicetur, efficitur statim in cælum euolare, ac proinde inutiliter in eius fauorem nouam Indulgentiam applicari.

4. Nihilominùs omninò tenendum est, plures pro vno defuncto Bullas sumi posse, & expedire, vt benè notauit Gab. *in canon. lect. 57.* Nauarr. *de indulgent. notab. 22. n. 50.* Acosta *in explicat. Cruciat. q. 22.* Nuño *in præsent. §. vlt. circa finem.* Villalob. *dicto tract. 29 n. 5* Ratio est manifesta: etenim indulgentiæ valor maximè pendet ex causa finali, & motiua concessionis: continget enim aliquando concedi indulgentiam plenariam ex causa, quæ solùm erat sufficiens pro remissione tertiæ partis peccatorum concedenda: & quis scit. an in præsenti sic contingat? Quare eo casu manifestum est, expedire non solùm vnam, sed plures Bullas sumere, vt multiplicata remissione illius tertiæ partis plena remissio obtineatur. Item, certum non est, sed sub opinione positum, an indulgentia applicata pro defunctis infallibilem effectum habeat, neque etiam est indubitatum, an status gratiæ in exequente opus iniunctum requiratur. Itémque nemini constare potest, an opera ad indulgentiæ applicationem requisita exequatur, prout Pontifex intendit, & necessarium est ad indulgentiæ valorem, saltem integrum. Denique fieri potest, etiam te ignorante, vt eleemosyna pro Bulla erogata ex alijs debitis sit, vel Quæstorem alienam dedisse Bullam, esséque illius raptorem, & simulatorem, neque proprium Cruciatæ ministrum. Quæ omnia abunde probant expedire, plures Bullas pro vno defuncto sumi, vt quo ad fieri possit prædicta inconuenientia vitentur.

PVNCTVM VIt.

De Bulla Cruciatæ, quæ vocatur Compositionis.

SVmmus Pontifex concedit omnibus Christi fidelibus, cuiuscunque status, conditionis, Ordinis, vel Religionis, siue Ecclesiastici sint, siue sęculares, etiamsi sint ex Ordinibus mendicantibus, qui in huiusmodi Hispaniarum regnis assistunt, vel ad ea quomodolibet declinauerint, vt erogatis duobus argenteis in subsidium belli contra infideles, quantitas duorum millium marapetinorum, infrà, de debitis incertis remittatur, obtineréque possint remissionem vsque ad quantitatem debitam centum millium marapetinorum: sed vltrà nequeant, nisi ex beneplacito Commissarij generalis, ex eius tamen consensu, & voluntate optimè possint. Debita autem debent esse contracta absque fiducia huius remissionis, alias huic Indulgentiæ non erit locus. Quæ omnia expresè habentur in prædicta Bulla.

§. I.

Qualiter debitorum incertorum, virtute huius concessionis, fiat remissio.

1. NVlla de debitis certis, hoc est, certo creditori debitis, quæque ipsi restitui possunt, virtute huius Bullæ fit remissio: quippe hæc cum dominum agnoscant, non vult Pontifex illi operi, quantumuis pio, contra eius voluntatem applicare: ergo fit de debitis, quorum creditor non comparet.

2. Quòd si creditor comparet, at ita absens est, vt nequeas debitum illi persoluere, neque speras breui tempore posse, ob cuius causam excusatis à restitutione facienda, etsi Sotus *in 4. dist. 21. q. 2. art. 4. & lib. 4. de iustit. q. 7 art. 1.* existimet compositioni locum non esse: quia absolutè, & simpliciter non est debitum incertum, sed certum, & bulla solùm remissionem debitorum incertorum concedit. At rectius Couarruu *in reg. Peccatum, 3 p § 1.* Rodrig. *in præsenti, dub. 2.* Villalob. *n. 12.* Acosta. *q. 95.* oppositum censent: quia eo casu illud debitum humano, & morali modo reputatur incertum, eò quòd domino reddi non potest. Domino enim periode est carere debito, quia absens, vel quia debitori est ignotus, si æquè ex absentia, ac ignorantia excusatur debitor à restitutione illi facienda.

3. Duplex tamen est in hac compositione difficultas. Prima, an licita, & valida sit, ita vt virtute illius exenseris à debiti integra solutione, saltem dum creditor non comparet? Non desuerunt, qui ausi sunt affirmare, illicitè, & inualidè hanc remissionem concedi. Sic videtur sentire Bannes *2. 2. q 62. art. 5. dub. 8.* Dominic Sotus *in 4. dist. 21 q. 2. art. 4.* Mouentur: quia hæc remissio fit in præiudicium pauperum, quibus illa restitutio facienda erat ex textu in cap. *Cùm tu. de vsuris*, & occasionem præbet plura latrocinia committendi: ergo est illicita, & inualida.

4. Et quidem, si absque vlla causa remissio fieret, admitto, illicitam esse, in quo sensu credo, Bannes, & Sotum fuisse locutos, valida tamen esset, si ex bonis ecclesiasticis, vel temporalibus ad ditionem Pontificis pertinentibus fieret: quia horum distributio ipsi, vtpote supremo gubernatori, competit. Quippe in omnia bona, quorum dominus non comparet, vel possidens succedit, vel saltem respublica, quæ suo gubernatori tradit potestatem ea pro suo arbitrio distribuendi. Secùs verò videtur dicendum, si absque causa fieret remissio debiti temporalis, quod non est sub ditione Pontificis, vel Regis: quia esset remissio debiti contra voluntatem domini, qui non est Pontifex, nec Rex Hispanus, sed alia respublica, illiusque gubernator. Quod intelligendum est casu, quo respublica domina sit bonorum incertorum, & non ipse retentor.

Verùm in præsenti hæc omnia cessant, cùm manifestissimum sit, causam huius remissionis legitimam esse. Etenim fidelium conscientiæ ære alieno grauatæ, & ob hanc causam diffi-

cillimè ab statu peccati resurgentes, hac remissione facta obligationi satisfaciunt, & peccatum depellunt, illáque eleemosyna, etsi minima, sæpius tamen multiplicata non leue subsidium confert ad infideles conterendos, & debellandos; nostrámque catholicam fidem augendam. Quæ nequaquam obtinerentur, nisi grauis illa quantitas sub leuis eleemosynæ erogatione remitteretur: ex alia etiam parte bona illa, quæ remittenda sunt, Pontificis, vel Regis distributioni competunt, cùm sint sub Regis, vel Pontificis ditione. Ergo est valida, & licita eorum distributio, & remissio. Solùm esse poterat difficultas, quando bona remittenda per se alteri Reipublicæ, & gubernatori, quàm Pontifici, vel Regi Hispaniarum pertinent. Et in hoc casu etiam existimo, licitam, & validam esse hanc Pontificis remissionem. Nam, cùm satis dubium sit, sub opinioneque positum, an bona incerta iure diuino, & naturali debeant reipublicæ concedi, vel possit ipse, qui possidet, ea retinere, dum dominus non comparet, meritò Summus Pontifex, ne hac occasione fideles aliena surriperent, & aliorum bonis in graue suarum conscientiarum præiudicium ditarentur, præcepit in cap. *Cum tu, de vsuris*, vt omnia inquè parta pauperibus restituerentur. Loco ergo huius restitutionis contentus est Pontifex illa leui eleemosyna duorum argenteorum, reliqua debiti parte remissa, ob bonum fidei, & religionis. Neque verum est, pauperes dominos esse illorum bonorum. Non enim illis ea bona aliquo iure naturali, vel diuino competunt, sed solùm iure positiuo ecclesiastico, in quo ipse Pontifex, vtpote illius conditor, ob hanc honestissimam causam dispensat. Quòd si ex hac dispensatione plures sumant occasionem aliena surripiendi, non dispensationi, quæ iustissima est; sed eorum malitiæ est tribuendum.

5. Secunda versatur difficultas, an alij præter Pontificem hanc remissionem facere possint? De Gubernatore Reipublicæ, & de Episcopo dubitari potest. Breuiter respondeo, seclusa lege pontificia, lata in cap. *Cùm tu. de vsuris*, optimè potest Princeps sæcularis hanc facere remissionem de bonis temporalibus incertis, siue benè, siue malè ablatis, secùs de ecclesiasticis bonis. E contra verò de ecclesiasticis bonis poterit Episcopus: secùs de temporalibus. Vtramque partem probo: quia illa bona incerta temporalia, casu, quo iure naturali non competant occupanti, competunt reipublicæ, & consequenter eius gubernatori: ecclesiastica verò bona Ecclesiæ, eiúsque Gubernatoribus debentur. Ergo sæcularia bona benè potest Princeps sæcularis remittere, Episcopus vero in sua diœcesi poterit ecclesiastica. Notanter dixi, *seclusa lege pontificia*: nam, ea stante, nequit alius, præter Pontificem, hanc facere remissionem: quia, neque Episcopus, nec Princeps sæcularis, dispensare possunt in prædicta lege, & cùm ex ea obligentur aliena occupantes integrè restituere, excusari non possunt ob remissionem Principis, vel Episcopi, & fortè ob hanc causam, & in hoc sensu negarunt Syluester *Restitutio, q. 7. & 8.* Cordub. *lib. 5. de Indulgent. q. 4.* Rodrig. *in præsenti dub. 4. & 5.* Principes sæculares, & Episcopos hanc remissionem facere posse.

6. Tertiò, grauior difficultas est, an remissione facta virtute huius Bullæ, si creditor compareat, tenearis, ea bona restituere. In qua difficultate est certum, te non esse obligatum restituere eam partem, quam in subsidium belli impendisti, vt benè notarunt Soto *dicta dist. 21. q. 2. art. 4.* Bannes 2. 2. q. 62. *art. 5. dub. 8.* Nauar. *in explic. Cruciat. ad finem, dub. 2.* Rodrig. *in præsenti, dub. 6. n. 8.* quia ea pars ex præsumpta creditoris voluntate, & authoritate Principis consumpta est: aliàs ea compositio in damnum tui cederet. Secundo, certum esse debet, si post factam compositionem debita consumpsisti, neque ditior es factus, nullam tibi superesse obligationem restituendi: quia facta compositione bona fide possedisti, & consumpsisti: commune autem est, possessorem bonæ fidei obligatum non esse restituere, quæ bona fide consumpsit. Atque ita docent Sotus, Cordub. Rodrig. *locis allegatis*, Henriq. *lib. 7. cap. 34. n. 4.* Villalob. *tract. 29. n. 9.* Tertiò est certum, excusatum te esse à restitutione, si post remissionem factam tempus præscriptioni necessarium cùcurrit: quia, cùm bona fide possideas, præscribere optimè potes, vti notauit Villalobos *suprà*.

Quare controuersia inter Doctores est, an, si bona, quæ tibi in hac compositione remissa sunt, extent in specie, vel æquiualenter, quatenus eorum occasione ditior factus es, cùm creditor compareat, neque præscriptione te tueri potes, tenearis ea creditori reddere? Affirmant Caiet. 2. 2. *qu. 61. art. 6.* Corduba *lib. 5. quæst. q. vlt.* Rodrig. Villalob. *suprà*. Mouentur: quia Pontifex non absolutè remittit omnia illa debita; sed, dum creditor non comparet: quia non videtur rationi consonum, dominio suorum bonorum creditorem ignotum absolutè spoliare. Præterquàm quòd hæc remissio fit ex præsumpta creditoris voluntate, quæ præsumi non potest absoluta; sed conditionata, & limitata, dum ipse non comparuerit: id enim est ei vtilius. Secundò, creditor poterit debita illa vbicumque inuenerit, vendicare, eáque postulare in iudicio, & Iudex obligatus est reddere, vti tanquàm certum affirmat Villalob. *dicto tract. 29. n. 8.* quæ omnia cùm non nitantur falsæ præsumptioni, obligationem in foro conscientiæ probant.

7. Nihilominus, etsi prædicta sententia tenenda, & consulenda sit, probabilitate non caret, nullam tibi esse obligationem in foro conscientiæ restituendi residuum, tamen quousque à Iudice condemneris. Sic docuerunt Bannez, & Sotus *suprà*, Henr. *q. lib. 7. de Indulg. cap. 34. num. 5.* Acosta de Andrade *in præsenti, q. 93. & 94.* Ratio est: quia negari non potest, posse Pontificem ea bona incerta sic absolutè distribuere, vt nulla sit obligatio ea reddendi domino postmodum comparenti. Quippe ea distribuit, vt legitimus dispensator, & in bonum commune Ecclesiæ, quale est belli contra infideles subsidium. Itemque in spirituale bonum creditorum: siquidem in ipsorum gratiam ea remissio fit. Quòd autem de facto sic fuerit distributio, & remissio facta, probat tenor concessionis, in quo nulla conditio est apposita: sed absolutè facta est remissio totius debiti, erogata eleemosyna taxata: ergo absque fundamento asseritur, limitatam esse pro tempore, quo dominus non comparet, cùm beneficium Principis restringi non debeat; & licèt hoc beneficium sic latè interpretatum cedat aliquo modo in creditorum præiudicium, patienter illud sustinere debent ob boni communis augmentum. Quippe huiusmodi liberalitate, & absoluta remissione incitantur debitores ad hanc compositionem faciendam, qua subsidium belli maximè promouetur.

8. Hinc solutum manet oppositum primum fundamentum. Secundùm autem petit, an hæc remissio pro solo conscientiæ foro prosit; an etiam pro externo, & iudiciali? Negant Cordub. Rodrig. & Villalobos *locis citatis*. Sed rectiùs Acosta *qu. 94.* affirmat, eò quòd Commissarij potestas ad hanc remissionem, & compositionem faciendam restricta non sit pro foro conscientiæ, sicuti fuit restricta potestas dispensandi in impedimento affinitatis. Qua ratione diximus, potestatem dispensandi in irregularitatibus, in interdicto, &c. pro vtroque foro prodesse: quia non fuit sub limitatione fori interni concessa. Verum, vt hæc compositio in foro externo tibi prosit, & creditorem exigentem debitum possis exceptione compositionis repellere, debes, cùm compositionem, & remissionem obtines, præmittere authoritate Commissarij informationem, te non posse creditori debitum reddere, vel, quia non comparet, vel, quia ita est absens, vt moraliter sit impossibile. Alias, si hæc informatio compositioni non præcessit, non poteris in foro externo aduersùs creditorem te tueri: quia non constat de compositionis iustitia.

9. Quod si Iudex ob defectum huius informationis, vel esto, ea facta sit, quia credit remissionem factam esse à Pontifice, non absolutè, sed, dum creditor non comparet, præcipiat tibi reddere debitum, difficultate non caret, an in foro conscientiæ obligatus sis obedire. Quippe videtur illud præceptum niti præsumptioni falsæ, quòd Pontifex non fecerit absolutam remissionem. Veriùs tamen censeo, te obligatum esse obedire, & debitum reddere, non, quia remissio absoluta non fuerit, sed, quia non fuit absoluta certò, & infallibiliter, sed solùm sub opinione. Quo casu Iudex iustè procedit, imponens præceptum de illorum bonorum restitutione: Iudex namque potestatem habet iudicandi secundùm eam opinionem, quæ sibi verior, & probabilior visa fuerit. Cùm autem, si credas satis probabiliter, Pontificem fecisse remissionem, non absolutè, sed pro tempore, quo dominus non comparet, iustè præcipit tibi ea bona domino comparenti reddere: tu verò videris obligatus parere: quia præceptum illud non præsumptioni falsæ, sed probabili nititur.

§. II.

Expenduntur sigillatim casus, in quibus locum habet prædicta compositio.

1. *Omnia iniustè acquisita componi possunt, non comparente creditore post debitam diligentiam: & qua diligentia censeatur sufficiens.*
2. *De fructibus beneficiorum qualiter fieri possit compositio.*
3. *Non habet locum in Canonicis non residentibus, neque in Episcopis, & Parochis.*
4. *Compositio fieri potest in medietate legatorum, quæ in satisfactionem bonorum malè acquisitorum facta fuerint, si legatarij per annum negligentes extiterint.*
5. *Compositio fieri potest de legatis, quorum legatarij post debitam diligentiam ignorantur.*
6. *Iudicibus ordinarijs, vel delegatis permittitur compositio in rebus susceptis ob iniquam sententiam.*
7. *Item, patrocinanti causam iniustam datur facultas se componendi.*
8. *Testi ob falsum testimonium, accusatori ob falsam accusationem, vel ob omissam accusationem debitam.*
9. *Iudicibus sæcularibus, & ecclesiasticis in causis temporalibus ob administrationem iniustam.*

10. *Scribis, Notariis, aliisque ministris iustitia, ob accepta vltra taxam.*
11. *Lusoribus ob iniquè in dolo parta.*
12. *His, qui ob simulationem paupertatis, vel sanctitatis, aliquid acceperunt.*
13. *Venatoribus, & piscatoribus damna inferentibus.*
14. *Mulieribus inhonestis, causa turpitudinis aliqua recipientibus.*
15. *Falsificantibus mensuras, vel alia via proximos decipientibus.*
16. *Inuentoribus bonorum, quorum dominus ignotus est.*
17. *Omnibus illicita acquirentibus permittitur compositio, domino non comparente, dummodo sub fiducia compositionis acquisita non sint.*

1. PRimò, inquit generaliter Pontifex, compositionem fieri posse de rebus furto, rapina, vsura, & alio quouis modo illicito acquisitis, si creditor facta debita diligentia non comparet. Quæ autem debita diligentia censenda sit, arbitrio prudentis relinquitur, spectata debiti qualitate. Illud certum, illam diligentiam sufficientem esse, quam homines timoratæ conscientiæ in simili negotio præstarent, vti docent Cordub. *lib.1.qq.qu.1.* Medin. *1.2.qu.76.art.2.in fine.* Rodrig. *in præsenti, dub.8.n.10.* Villal *n.14.*

2. Secundò, Ecclesiastici compositionem facere possunt de fructibus beneficiorum, aliisque ecclesiasticis emolumentis malè perceptis; vel, quia non recitarunt Officium diuinum; vel, quia beneficium habuerunt absque titulo; vel, quia excommunicati, aut irregulares extiterunt: hac tamen conditione, vt vltra illos duos argenteos, quos in subsidium huius expeditionis erogant, pro remissione duorum millium marapetinorum alios duos argenteos tribuant Ecclesiæ in qua est beneficium, pro quo fit compositio. Etenim cùm iure positiuo ecclesiastico non recitantes Officium diuinum impediantur ab acquisitione dominij fructuum beneficiorum, sicuti qui nullo beneficij titulo legitimo gaudent, & in probabili sententia, qui irregulares, vel excommunicati existunt, debeántque ex ipsomet iure positiuo restituere fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus omnes fructus sic acquisitos, meritò Pontifex, qui bonorum ecclesiasticorum dominus, seu dispensator est, hanc remissionem concedit sub prædicta conditione, vt vltra eleemosynam in subsidium alia similis fabricæ Ecclesiæ concedatur.

3. Hæc tamen compositio locum non habet in Canonicis non residentibus, quando ob eorum defectum aliis interessentibus fructus accrescunt: quia eo casu non est creditor incertus, sed certus, vt benè notauit Acosta *q.66.* Rodrig. *hic. dub.2. n.16.* Villalobos *tract.27.clauf.13.n.2.& tract.29.n.20.* Similiter etiam huic compositioni locus non est in fructibus amissis ab Episcopo, Parocho, aliòve curam animarum habente, ob non residentiam. Nam esto, prædicti fructus creditori certò restitui non debeant, sed Ecclesiæ, vel pauperibus sint erogandi, Concil. Trident. *sess.23.cap.1.de reformat. vers. Si quis autem* expressè prohibuit hanc fieri compositionem, ibi: *Prohibita quacunque conuentione, vel compositione, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur* & notauit Nauarr. *cap.25.n.112.* Rodrig. *ad Cruciat. n.18.* Villalob. *n.10.*

4. Tertiò, promitti Pontifex compositionem in medietate legatorum, quæ facta fuerint in satisfactionem bonorum malè acquisitorum, si legatarij per annum negligentes steterint in prædictis legatis recuperandis. Cùm enim prædicta legata ex bonis iniquè partis, & aliàs debitis facta fuerint, & legatarij illorum dominium non acquiesierint, imò in eius acquisitione negligentes extiterint, Pontifex, tum in pœnam negligentiæ, tum in bonum Ecclesiæ, & fidei augmentum, esto, creditores sint certi, hanc compositionem permittit, non quidem de integro legato, sed de illius medietate. Quapropter legatario integra alia medietas est concedenda, debent tamen legata non excedere summam centum mille marapinorum, aliàs Commissarius generalis consulendus est, & solùm ex eius consensu compositio fieri potest. Atque ita tradunt Rodrig. *n.19.* Villalob. *n.21.*

5. Quartò, est locus compositioni in legatis: & idem est de fidei commissis, iuxta leg. *A Titio ff. de verbor. obligat.* leg. *illud. ff. ad leg. Aquil* anteà factis, vel tempore publicationis faciendis, quorum legatarij, vel fideicommissarij facta debita diligentia ignorantur. Differt hic casus à præcedenti: quia in præcedenti, eò quòd noti erant legatarij, non permittebatur integra legati compositio, sed solùm de medietate. At in præsenti integra permittitur, eò quòd legatarij ignoti sint. Item, in præcedenti casu legata erant in satisfactionem bonorum malè acquisitorum, quod tamen in præsenti non requiritur, vti aduertit Rodrig *n.20.* Villal. *n.22.*

6. Quintò, Iudicibus ordinariis, vel delegatis permittitur compositio in rebus susceptis ob iniquam sententiam, ob dilationem causæ, vel aliam similem iniustitiam in partis præiudicium. Circa quam concessionem aduerte, parti læsæ satisfactionem integrè esse præstandam, neque in hac satisfactione locum esse compositioni: quia est creditor certus, & iniustè vexatus. Deinde, si Iudex pecuniam acceperit ob iniquam sententiam, vel aliam similem iniustitiam faciendam, neque tamen præstitit, non erit locus compositioni, sed necessariò reddenda est pecunia ei, qui dedit, vtpote qui non absolutè, sed sub conditione prædictæ iniustitiæ concesserit, qua conditione non posita dominium non amisisse videtur. At posita ea iniustitia, esto, aliqui censeant nulla obligatione restituendi Iudicem astringi, sed in foro conscientiæ prædicta sic turpiter acquisita retinere posse: quia tamen alij plures Doctores contrarium firmant, vtpote conscientiæ securius, & vtilius, Pontifex illorum remissionem, & compositionem concedit. Quòd si Iudex non ob iniquam, sed potius ob iustam sententiam ferendam aliquid accipiat, distinguendum est, si datum fuit ob redemptionem vexationis, & ob iustum timorem, ne à parte contraria subornaretur, compositio fieri non potest, sed danti debet restitui, cùm illius dominium non amiserit: at, si datum fuit liberaliter, vt eo munere motus danti fauorem præstaret, locus est compositioni in sententia affirmante, obligationem esse Iudicibus restituendi ea, quæ aduersùs leges positiuas, prohibentes munerum receptionem, accipiunt: at in sententia negante prædictam obligationem, quousque sententia condemnatoria accedat, cessat compositionis necessitas.

7. Sextò, Doctor, qui ob patrocinandam causam iniustam, sciente eo, in cuius fauorem patrocinatur, aliqua accepit, compositionem de acceptis obtinere potest Nam esto, non sit apud Doctores certum, prædictum Aduocatum obligationem habere restituendi sic accepta: est tamen plurium Doctorum: idcóque Pontifex compositionem concedit, vt omnem delinquens securitatem obtineat. Ob hanc tamen compositionem non excusatur delinquens à satisfactione omnium damnorum, quæ parti contrariæ ob iniustum patrocinium facta fuerint, vt in prædicta Bulla exprimitur: & meritò: quia adest creditor certus, & iniustè damnificatus, vt benè notarunt Rodrig. *in præsenti, n.14.* Villalob. *n.24.*

8. Septimò, in idem recidit testis, qui ob falsum testimonium ferendum, accusator, qui ob falsam accusationem, vel ob omittendam accusationem, ad quam erat obligatus, & generaliter omnes Notarij, Scribæ, aliique ministri publici vel personæ priuatæ, qui ob iniustitiam faciendam, vel diligentiam præstandam, vt fieret, aliqua acceperunt, compositionem obtinere possunt de sic acceptis; facta tamen parti læsæ integra satisfactione. Accepta enim ob turpem causam, casu, quo restituenda sint, pauperibus, vel piis operibus restitui debent, idcóque Pontifex potest compositionem concedere, sicuti tradunt Rodriguez *num. 25. & 29.* & Villalobos *num.25. 26. & 29.*

9. Octauò, Iudices sæculares, & ecclesiastici in causis temporalibus, qui ob administrandam iustitiam aliqua acceperunt, compositionem de sic acceptis possunt obtinere. Quod intelligendum est, quando, qui dedit, ignoratur, vel datum fuit in causa dubia ob finem subornationis: nam extra hos casus, vt benè aduertit Villalob. *num. 27.* non est locus compositioni, sed danti debet fieri restitutio, si notus est, casu, quo in redemptionem vexationis dederit: si autem omninò liberaliter, cessat in probabili sententia restitutionis obligatio, quousque Iudicis sententia accedat, & consequenter compositionis necessitas. Notanter Pontifex, & Commissarius expresserunt, cùm de Iudicibus ecclesiasticis loquerentur, compositionem facere posse de acceptis ob administrationem iustitiæ in causis temporalibus, quales sunt punire ecclesiasticum ob aliquod delictum, illúmve ad solutionem debiti compellere, tacitè indicantes, accepta ob administrationem iustitiæ in causis spiritualibus, quales sunt matrimoniales, beneficiales, & ad Sacramenta, ecclesiasticáque præcepta pertinentes, compositionem esse non posse. quia est simonia: & ita Rodrig. *in præsenti num.27.* Villalob. *tract.29.num.27.* Cæterùm existimo, etiam de acceptis ob administrationem iustitiæ, in causis spiritualibus, compositionem esse posse: quia satis probabile est, non esse restituenda danti, vtpote turpitudinem committenti, ob quam iure positiuo ei repetitio denegatur, & dati iure, & dominio priuatur, pauperibúsque applicatur, in quorum locum subrogatur à Pontifice hoc belli subsidium. Pontifex autem, & Commissarius expresserunt compositionem de acceptis ob administrationem iustitiæ in causis temporalibus: quia sic accepta restitui necessariò debent pauperibus, cùm dominus est ignotus, vel causam subornationis dedit. At accepta ob administrationem iustitiæ in causis spiritualibus, exploratum non est, an, & cui sint restituenda, idcóque Pontifex abstinuit à prædicta compositionis expressione, opinionibus locum relinquens, vel certè id factum est, vt indicaret Pontifex compositionem in alia materia nunquam fore necessariam: quia nunquam præsumit, tam graue, atróxque delictum esse à Iudicibus ecclesiasticis committendum, vt ob administrationem iustitiæ in causis spiritualibus pretium sint recepturi.

10. Nonò, conceditur Scribis, Notariis, aliisque iustitiæ ministris,

ministris, vt compositionem obtinere possint de acceptis vltra taxam sui laboris: quippe ea, quæ taxam excedunt, rationem pretii obtinere non possunt, ac proinde absque titulo accipiuntur: debent ergo restitui: restitutio autem facienda est danti, si fieri potest: quia fuit deceptus, & eo casu non conceditur compositio. Si verò ipsi non potest fieri, pauperibus est facienda: & tunc est locus compositioni. Sic Rodrig. & Villalob. in præsenti, vterque *n.* 18.

11. Decimò, compositio permittitur lusoribus in iis, quæ ludo acquisierunt, quorum restitutio facienda sit pauperibus. Hoc autem nunquam continget, nisi quando ei, à quo fuerunt acquisita, restitui non possunt. Sed, quando acquisita ludo restitutioni obnoxia sint, petendum est ex tract. de ludo, quem Deo dante, breuiter in lucem edemus. Interim videri potest Nauarr. *in summ c.* 19. Ludou. Lopez 1. *p. instructor. c.* 33. *& seqq.* Ioann. Medin. *de restit. q.* 21. Sotus *lib.* 6. *de iust. q.* 5. Alcozer. *de ludo, per totum.*

12. Vndecimò, compositionem facere possunt, qui simulantes sanctitatem, vel paupertatem, aliquid datum ob hanc causam non motiuam, sed finalem acceperunt, nec valent dantibus restituere. Quippe tunc obligati sunt pauperibus, vel aliis piis operibus restitutionem facere, cùm illius dominium non acquisierint: datum enim ob causam, cessante causa, datum non esse censetur, de quo Rodrig. *n.* 47. Villal. *n.* 31.

13. Duodecimò, qui occasione venationis, piscationis, vel alia via alienis satis, hæreditatibus, animalibus damnum intulerint, cum obligatione restituendi, beneficio compositionis vti possunt, dummodo creditoribus, quibus damnum factum est, restitutio non possit fieri. Quando autem obligatio restitutionis ex venatione, seu piscatione in alienis montibus, vel fluminibus, ex arborum incisione contingat, *in tract. de restit.* examinandum est: interim videri potest Rodriquez *in præsenti, casu* 12. *à num* 53.

14. Decimotertiò, mulieres inhonestæ, quæ meretrices non sint, compositionem facere possunt, si aliquid ob actum turpem acceperint: similiter etiam homines ob prædictam causam à mulieribus non vxoratis aliquid accipientes. Tacitè in huiusmodi concessione indicatur, accepta à meretricibus compositioni non subiici: & meritò: quia esto turpiter accepta sint, non turpiter retinentur: ex permissione enim reipublicæ fuerunt recepta. At accepta à mulieribus inhonestis, quarum turpitudo à republica punitur, plures Doctores firmant, restitutioni obnoxia esse, tametsi plures alii contrarium sentiant: & ob hanc causam Pontifex compositionem permittit. Idémque est dicendum de hominibus, qui ob eandem turpem causam à mulieribus non vxoratis aliquid acceperint: permittitur enim illis compositio ob dubium, quod est, an sint obligati sic accepta restituere. Neque huic compositioni obstat, quod notus sit is, à quo sic accepta sunt: quia ratione turpitudinis commissæ dominium illorum perdidit, & pauperes, iure sic disponente, succedunt. Notanter Pontifex, & Commissarius expresserunt mulieres non vxoratas: nam vxoratæ, vtpote nullam bonorum suorum administrationem habentes, nisi ex consensu, & voluntate mariti nihil donare possunt, ac proinde quidquid ab illis fuerit acceptum, marito restitui debet, neque compositioni est locus.

15. Decimoquartò, acquisita adulterinis mixtionibus, falsive ponderibus, aliáque simili deceptione, componi possunt, dummodo deceptis fieri non possit restitutio: quia pauperibus debentur, de quo Rodrig. *casu* 14. *à numer.* 68. Aduerte, in prædicta deceptione plerunque creditorem notum esse, saltem in genere, tametsi in particulari notus non sit. Notum enim est hominibus illius reipublicæ, damnum esse factum: qui autem sint, ignoratur: ergo restitutio reipublicæ facienda est, vt hac via damnificati, quoad fieri possit, satisfactionem accipiant, & consequenter non est locus compositioni, sicuti si scires, vni ex duobus rem à te possessam deberi, non posses compositione vti, sed inter illos obligatus es diuidere. Ergo sic est dicendum in præsenti: Atque ita tradit Villalob. *tract.* 29. *n.* 37. & constat ex his, quæ diximus *tract.* 1. *de consc. disp.* 3. *p.* 3.

16. Decimoquintò, permittitur compositio bonorum inuentorum, quorum dominus facta debita diligentia non comparet. Nam esto, plurium Doctorum sententia firmet, inuentorem ea bona retinere posse: alii oppositum censent: quam opinionem, vtpote securiorem, Pontifex amplectens compositionem concedit.

17. Tandem inquit Pontifex: *Beneficio compositionis vti possunt quicunque rem alienam, quacunque forma, & modo, etiam illicito, acquisitam retinent, creditore non comparente: dummodo non acquisierint sub spe, & fiducia huius compositionis.* Quæ quidem generalis clausula supradicta specialia, & alia, quæ referri possunt, comprehendit. Censebuntur autem sub fiducia huius compositionis acquirere, si eius occasione moueantur ad sic acquirendum, credentes beneficio compositionis retinere sic acquisita posse, saltem ex parte. Secùs esset, si futura compositio sperata causa, non fuerit iniquæ acquisitionis, tametsi iniquam acquisitionem comitetur, vt benè aduertit Rodrig. *in præsenti, num.* 75. Villalobos *num.* 37.

TRACTATVS

TRACTATVS XXVI.

ET

DISPVTATIO VNICA,

DE SACRAMENTO EXTREMÆ VNCTIONIS.

APPRIME huius Sacramenti explicatio, Pœnitentiæ Sacramenti, & Indulgentiarum explicationi annectitur: quia Pœnitentia ad delenda peccata: extrema Vnctio ad reliquias quæ ex ipsis remanere solent, instituta est. Ideóque Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 1. hoc Sacramentum appellauit, *Pœnitentiæ consummatiuum*: quia consummat, & perficit Pœnitentiam, delens peccatorum reliquias; & Christianæ vitæ, quæ perpetua Pœnitentia esse debet, finem imponit.

PVNCTVM I.

De nomine, institutione, & natura extremæ Vnctionis.

1. *Nomen, & institutio extremæ Vnctionis.*
2. *Quid Hæretici obiiciant.*
3. *Soluuntur Hæreticorum obiectiones.*
4. *Non fuit hoc Sacramentum institutum, cùm Christus Apostolos misit ad prædicationem, sanandósque infirmos: sed ibi tantùm fuit adumbratum.*
5. *Quo tempore fuerit institutum.*
6. *Conuenientia institutionis.*

EXTREMA Vnctio appellatur: quia omnium vnctionum, & Sacramentorum, quæ fidelibus conferuntur, extrema est: & quia in extremo vitæ constitutis cófertur. Est vnum ex præceptis noui Testamenti Sacramentis a Christo Seruatore nostro institutum, vti definit aduersùs Hæreticos Concil. Florentinum *in decreto vnionis*, & Trident *sess* 7. *can.* 1. & *sess.* 14. *can.* 1. ex illo Iacobi Apostoli *cap* 5. vbi inquit Apostolus: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis est, dimittentur ei.* Quibus verbis, vt notauit Conc. Tridentinum *d. sess.* 14. *cap.* 1. quidquid ad Sacramentum requiritur, expressum est. Sacramentum enim est signum practicum gratiæ sanctificantis. At ibi exprimitur signum exterius, scilicet, vnctio, & oratio Presbyteri, tanquàm signum gratiæ sanctificantis: quippe vtentibus ea exteriora promittit Iacobus peccatorum remissionem: ergo. Cùm autem sua propria authoritate eam remissionem promittere non posset, quia nemini à Christo gratiæ authori data est potestas annectendi signis externis gratiam, peccatorúmque remissionem: efficitur sanè, hoc Sacramentum à Christo esse institutum. Et præterea, quia Apostolus præcepit fideles vngi in nomine Domini, id est, vnctione à Domino Iesu instituta, argum Actorum 10. & 19. vbi referuntur fideles baptizati in nomine Iesu, id est, Baptismo à Domino Iesu instituto: & ita ex communi Ecclesiæ traditione, cuius nullum extat initium, tradidit Innocent. I. *epist. ad Decentium Eugubinum Episcop cap* 8. ciúsque verba referuntur, & approbantur in Concil. Vvormaciensi, sub Adriano II. & Ludouico Imperatore II. *can.* 72. & in Concil. Cabilonensi sub Carolo Magno *can.* 48 & in Aquisgranensi sub Gregorio IV. & Ludouico Pio Imperatore *can* 8. & Moguntino sub Leone Papa IV. *cap.* 26. & ab Innocent. III. *in cap vnico, de sacra Vnctione.* Idem testatur August. *serm.* 215. *de tempor. circa med.* & Author. *lib.* 2. *de visitat. infirm. cap.* 4. & *lib. de rectitudine catholicæ conuersat.* qui Augustino tribuitur. Chrysost. *lib* 3. *de Sacerdotio, cap* 6. Petr. Damian. *serm.* 1 *in dedicat. Ecclesiæ.* Beda & Theophylact. *in cap.* 6. *Marci*, & alij passim. Ex quibus constat, insolentissimæ insaniæ esse, vt dixit August. *epist.* 118. hanc veritatem in dubium vocare.

2. Sed, quia Hæretici quælibet firma euertere moliuntur, & lucidissimam quanque veritatem tenebris sui erroris offuscare procurant, hoc clarissimum Iacobi testimonium vsu, & praxi totius Ecclesiæ; & Patrum consensu firmatum reiiciunt primò: quia non est Scripturæ sacræ. Secundò, quia soli orationi concedit Iacobus peccatorum remissionem, non vnctioni: neque hanc remissionem concedit ex opere operato: sed per modum impetrationis, & non semper, & infallibiliter: sed aliquando, quando in peccatis infirmus extiterit: inquit enim Iacobus: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* supponens, nullam conferri gratiam, nullaque remitti peccata, si infirmus illis grauatus non sit. Tertiò, quia ad remittenda peccata est Pœnitentiæ Sacramentum institutum. Non igitur aliud expediebat institui, aliàs Pœnitentiæ Sacramentum necessarium non esset. Quartò, vnctio signata à Iacobo eiusdem est rationis cum ea, qua Apostoli vsi sunt Marci *cap.* 6. quæ non ad remittenda peccata, sed ad concedendam miraculosam corporibus sanitatem assumebatur, cuius effectus cùm iam cessauerit, & hæc sacra Vnctio cessare debet.

3. Sed hæc friuola sunt, & inania. Primò, satisfaciunt optimè Bellarmin *lib.* 1. *de hoc Sacramento, c.* 3. & Greg. de Valen. *disp.* 1. *q.* 1. *pun.* 7. aliique plures, qui in Epistolam Iacobi commentaria ediderunt, probántque, eam Epistolam catholicam esse, & vt talem ab Ecclesia receptam. Ad secundum nego, soli orationi concessum alleuiare infirmum, & peccata remittere: sed vnctioni sub ea oratione facta idem tribuendum: specialiter autem orationis fit mentio: quia est forma huius Sacramenti, & principalior causa prædicti effectus. Effectum autem remittendi peccata admittimus non esse huius Sacramenti primum, & per se, sed per accidens, quando alia via obtineri non potest. Effectus autem primarius, vt ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 2. constat, & *infrà* dicemus; est gratia habitualis quatenus secum trahit gratias præuenientes, & excitantes, quibus infirmus diuinæ misericordiæ fiduciam concipit, & morbi incommoda, ac labores patienter sustinet, & tentationibus Dæmonis fortiter resistit: & ex his tertium fundamentum solutum est. Ad quartum nego, eandem esse vnctionem, cuius Iacobus fecit mentionem, ac fuit illa, qua Apostoli vsi fuerunt Marci *cap.* 6. & Matth. *c.* 10. Etenim illa vnctio, qua Apostoli missi à Christo ad prædicandum Euangelium vsi fuerunt, non fuit ritus permanens, neque ad sanandas animas instituta; sed assumpta illo tempore ad miraculosas corporum curationes. Item, non fuit collata à Sacerdotibus: quia apostolico tempore sacerdotio non erant insigniti, neque fuit fidel[…]: sed potius infidelibus applicata: quæ in hac vnctione ab Iacobo promulgata alter procedunt. Non enim hæc vnctio instituta est, vt remedium certum, & infallibile ad curandas infirmitates corporis: quia neque id erat expediens, neque vix aliua moreretur: sed potius est instituta ad animarum medelam, vt ex ipsa forma, sub qua ministratur colligi potest: ad sanandas verò infirmitates corporis instituta est, non absolutè, sed, si i[…]e-

due

dire visum fuerit. Deinde ministratur à Sacerdotibus, vt manifestè probant illa verba: *Inducat Presbyteros*, ac tandem non infidelibus, sed fidelibus confertur, vt indicauit Iacobus, cùm dixit: *Infirmatur quis in vobis*, id est, inter vos, qui fideles estis.

4. Hinc constat, hoc Sacramentum non esse institutum eo tempore, quo Christus Apostolos misit in prædicationem Euangelii: & virtutem curandi infirmos per vnctionem concessit: quod satis Trident. significauit dicens, ibi fuisse insinuatum. Cùm ergo non dixerit, institutum, manifestè conuincitur, ibi institutum non esse: sed solùm adumbratum in quadam similitudine, & figura, vt benè docent Valen. *tom. 4. disp. 8. q. 1. part. 1. vers. Marci.* Suar. *disp. 39. sect. 1. n. 4.* Coninch. *disp. 19. dub. 1. à n. 3.* Laym. *l. 5. sum. tract. 8. c. 1. sub n. 1.* Bonac. *disp. 7. de Sacram. Vnctionis, q. vnica puncto 1. proposit. 3.* Sayro *lib. 2. de Sacramentis cap. 2. q. 5. n. 5.*

5. Sed, quo tempore hoc sacramentum fuerit institutum à Christo Domino, incertum est. Verius existimo cum Suar. *disp. 39. sect. 2. circa finem, n. 5.* Laym. *dicto lib. 5. sum. tract. 8. c. 1. num. 2.* Christum instituisse post suam resurrectionem, eo tempore, quo sacramentum Pœnitentiæ perfectè instituit Ioan. 20. Etenim hoc extremæ Vnctionis Sacramentum consummatiuum est Pœnitentiæ, vt inquit Concilium: expediebat ergo Pœnitentiæ institutionem non præcedere, sed potiùs subsequi.

6. Conuenientiam huius institutionis satis expressit Concilium *in proœmio dicta sess. 14.* dicens, clementissimum Redemptorem nostrum quouis tempore seruis suis voluisse de salutaribus remediis esse prospectum ideóque pro totius vitæ cursu omnia Sacramenta: pro fine vitæ hoc sacramentum, tanquam firmissimum quoddam præsidium, præparauit, quo muniti in spem diuinæ misericordiæ erigantur, & tela nequissimi hostis acriùs tunc pugnantis euitant.

PVNCTVM II.

Quæ sit materia remota huius Sacramenti.

1. *Oleum oliuarum est materia remota.*
2. *Debet esse ab Episcopo benedictum.*
3. *Aliqui censent, sufficere à simplici Sacerdote benedictum esse: sed verius est, requiri esse benedictum ab Episcopo.*
4. *Benedictio præscripta ab Ecclesia non est de necessitate Sacramenti, sed præcepti.*
5. *Sacro Chrismate hoc Sacramentum confici posse, aliqui existimant Verius est oppositum.*
6. *Inde non infertur, oleum balsamo mixtum non posse esse huius Sacramenti materiam.*
7. *Satis probabile est, olim oleum balsamo mixtum fuisse.*
8. *Probabilius est nunquam habuisse mixtionem.*
9. *Satisfit oppositis rationibus.*
10. *Quæ sit ratio, ob quam oleum confirmandorum, & baptizandorum sit mixtum balsamo: secus infirmorum.*
11. *Duo certa inferuntur ex supradicta doctrina.*
12. *Qualiter peccet vngens infirmum oleo non eo anno, sed præterito, benedicto.*

1. MAteria remota huius sacramenti est oleum oliuarum quia solùm ipsum dicitur simpliciter oleum, reliqua impropriè dicuntur, ac proinde à materia huius sacramenti exclusa sunt. Aptissimè Christus Dominus hanc assumpsit materiam, ad significandos huius Sacramenti effectus. Cùm enim hoc sacramentum spem diuinæ misericordiæ excitet, & infirmum subleuet, & roboret, tum ad patienter sustinendam infirmitatem, tum ad superandas nequissimi insidias, & aliquando corporis sanitatem, concedat aptissimè hæc omnia oleo oliuarum significantur, quod infirmum consolidat, sanitatem restituit, & diuinam misericordiam promittit, iuxta illud Genes. 8. *Venit ad eum portans ramum oliuæ foliis virentibus.* Ex alia parte est materia, quæ vbique præ manibus habetur, quod expediebat Sacramento fidelibus necessario.

2. Insuper debet esse oleum ab Episcopo benedictum Nam, licèt Iacobus *dicto c. 5.* huius benedictionis mentionem non fecerit, ex communi Ecclesiæ traditione à Concilio Florent. *in decreto Eugenij, de litteris vnionis.* & à Trident. *sess. 14. cap. 1.* declarata, & approbata, necessariò requiritur, vti comprobat D. Th. *in 4. dist. 23. q. 1. art. 2. qq. 2.* Bonauent. *art. 1. q. 2.* Paludan. *q. 1. art. 2.* Valen. *disp. 8. q. 1. part. 2. in princ.* Suar. *disp. 40. sect. 1. n. 3.* Ægid. de Coninch. *disput. 19. dub. 2. concl. 1.* Bonac. *de Sacram. extrema Vnctionis, disp. 7. q. vnic. part. 2. n. 3.* Laym. *l. 5. sum. tract. 8. cap. 2. num. 2.* & alii. Vnde audiendus non est Victoria *in sum. de Sacram. q. 217.* cui sub dubio fauet Caiet. *3. p. q. 72. art. 3.* asserens solùm ex præcepto benedictionem requiri, non ex Sacramenti necessitate. Ratio conclusionis, sola est voluntas Christi sic sacramentum instituentis. Congruentia ea est: quia decebat, materiam permanentem, quæ ad effectus supernaturales eleuanda erat, priùs à profano, & communi vsu secerni, nisi fortè ipsamet eleuatione secernatur, sicuti in Eucharistia contingit.

3. Notanter dixi, *benedictum ab Episcopo.* Nam, esto, graues Doctores, Caiet. *2. 2. q. 72. art. 3.* Victor *de extrema Vnct. n. 216.* Henr. *l. 3. c. 8. n. 2.* Zambran. *de extrema Vnct. cap. 5. n. 3.* non improbabiliter censeant, ex commissione Pontificis oleum à simplici Sacerdote benedictū sufficere. At verius, & securius est necessariò ab Episcopo esse benedicendū: quia Florent. & Trid. Concilia æquè dicunt, materiam huius sacramenti esse oleum, ac esse ab Episcopo benedictum. At ex commissione Pontificis oleum mutari non potest: ergo neque mutari potest episcopalis benedictio, sicuti, aliis relatis, tradunt Barbos. *alleg. 30. n. 6. & allegat. 31. n. 14.* Valen. *disp. 8. q. 1. p. 2. in princ.* Suar. *disp. 40. sect. 1. n. 8.* Coninch. *disp. 19. dub. 2. concl. 2.* Bellarmin. *de extrema Vnct. c. 7.* Laym. *l. 4. sum. tract. 8. c. 2. n. 1.* Bonac. *disp. 7. q. vnic. num. 2.* Illud verò est omninò certum, seclusa Pontificis commissione, oleum à simplici Sacerdote benedictum, materiam insufficientem esse, vt benè notauit Coninch. *d. disput. 19. dub. 2. numer. 6.*

4. Præscripta ab Ecclesia benedictio, qua oleum infirmorum consecratur, non est de necessitate sacramenti, sed præcepti: quia Concilia solùm expresserunt benedictionem episcopalem, vt necessariam: modum autem benedicendi Ecclesiæ determinationi reliquerunt. Quocirca, si Episcopus oleum alia distincta benedictione consecraret, quàm ab Ecclesia præscripta, posset (esto illicitè) ex illo extremæ Vnctionis sacramentum confici, sicuti optimè notauit Suarez *disputat. 40. sect. 1. numer. 1.* Bonac. *disputat. 7. quæst. vnic. punct. 2. numer. 4.*

5. Hinc inferet fortè aliquis, sacri Chrismatis vnctione confici posse hoc Sacramentum: quia verè est oleum ab Episcopo benedictum, tametsi diuersa benedictione: & quanuis balsamo mixtum sit, balsami mixtura in leuissima est quantitate, quæ oleo impedire non potest esse materiam. Atque ita colligitur ex Suar. *disp. 40. sect. 1. à n. 10. vsque in finem.* Henriq. *lib. 3. c. 8. n. 2.* Sed admittenda non est illatio: nam esto, benedictio olei infirmorum non fuerit à Christo, quoad formam, specialiter præscripta; credendum est, quoad intentionem præscriptam esse. Benedictione enim deputatur materia ad Sacramenti vsum: at benedictione Chrismatis non deputatur Chrisma pro sacramento extremæ Vnctionis, sed sacramento Confirmationis: igitur censendum non est, ex illa benedictione esse oleū infirmorum benedictum. Atque ita sentire videntur Valent. *tom. 4. disput. 8. part. 2. ante medium,* Bellarminus *de extrema Vnctione, c. 7.* Bonac. *disp. 7. q. vnic. part. 2. numer. 5.* Barbos. *de potest. Episcop. alleg. 31. numer. 16.*

6. Sed hinc inferre non licet, oleum balsami mixturam habens non fore materiam: ex mixtione enim balsami, vel alterius liquoris, impediri oleum benedictum à materia non potest, si mixtio in leui sit quantitate, ita vt ab oleo longè superetur, & communi æstimatione, & vsu oleum esse censeatur, sicuti in pane, vino, & aqua aliisque sacramentorum materiis cernere licet. Ita Henriq. *l. 3. c. 8. n. 2.* Nauarr. *c. 22. n. 13.* Bonac. *disp. 7. q. vnic. part. 2. n. 7.*

7. Quinimò satis probabile est, olim oleum ex balsamo mixtum ad vnctionem infirmorum deseruiisse, æquéque pro Sacramento Confirmationis, & extremæ Vnctionis ab Ecclesia benedici, vti cōprobat Suarez *d. disp. 40. sect. 1. circa fin.* Henriq. *l. 3. cap. 8. numer. 2.* Primò, ex Innocen. I. *epist. ad Decentium*, relato in Conc. Vvormaciensi, *can. 72. & in decretis, 95. dist. can. Illud superfluum.* ibi: *Cæterùm, si Episcopus, aut potest, aut dignum ducit, aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere Chrismate, sine cunctatione potest, cuius est ipsum Chrisma conficere.* Et quòd loquatur de proprio Chrismate, indicat verbum, *conficere*, quod non solùm benedictionem simplicem significat, sed mixtionem. Secundò, ex Concilio Aquisgranensi, *can. 8.* iuncta epistola Fabiani II. vbi cauetur, Chrisma singulis annis conficiendum esse ab Episcopo feria 5. & per omnes ciuitates, seu diœceses distribuendum, in quo saluatio infirmorum creditur. Tertiò, ex Cypriano *epistol. 70.* Dionys. *c. 3. de ecclesiast. Hierarch.* appellantibus Chrisma oleum sanctificatum, eóque baptizatos vngi, neque vllam distinctionem statuentibus inter oleum simplex, & ex balsamo confectum, quin potius semper ex balsamo confectum esse satis indicauit Gregorius I. *lib. 3. indictione 12. epist. 9. ad Iannuarium*, asserens eodem Chrismate vngi baptizatos à Presbytero in pectore, & postmodum ab Episcopo in fronte.

8. Tametsi hoc satis probabile sit, credo probabilius cum Soto *in 4. distinct. 23. quæst. 1. art. 3. ad 1.* Valent. *disputat. 8. quæst. 1. p. 2. ante medium,* Zambrano *de extrema Vnctione, cap. 5. dub. 4.* quos refert, & sequitur Layman. *lib. 5. sum. tract. 8. cap. 2. numer. 3.* oleum infirmorum semper fuisse simplex, & distinctum à Chrismate Sacramento Confirmationis destinato. Colligitur ex cap. vn. *de sacra Vnctione*, & cap. 1. *de custodia Eucharistiæ*, & ex diuerso modo loquendi Conciliorum Florentini, & Tridentini: nam pro Sacramento Confirmationis oleum mixtum balsamo expostulant, at pro Sacramento Vnctionis oleum tantùm. Signum ergo est, nunquam vtrique Sacramento idem oleum

oleum deseruisse. Præterea, vt constat ex Durando *in Rationali diuinorum Officiorum, lib. 6. cap. 74.* Ecclesia ab antiquo tempore solita est oleum sub triplici diuersitate consecrare. Primum, & præcipuum est oleum oliuarum mixtum balsamo, quódque appellatur Chrisma, quo baptizati vnguntur in vertice, confirmandi in fronte, Episcopus, dum consecratur, in capite, & in manibus: ac denique quo Ecclesia, altaria, calix, patena, fons baptismalis consecrantur. Secundum est oleum catechumenorum, quo baptizandi vnguntur inter scapulas, & in pectore, vt vndique muniti sint aduersus Diaboli insidias; eóque vnguntur Ecclesia, & altare ante chrismationem, Reges & Principes, iuxta textum in cap. 1. §. *Vnde de sacra Vnctione.* Tertium est oleum infirmorum, nullo alio liquore mixtum, quod solùm pro Sacramento Vnctionis ministrando deseruit. De hoc triplici oleo meminit Concilium Meldense, prout refert Burchard. *lib. 4. c. 75* & Ino. *1. p. c. 169.*

9. Neque rationes in contrarium vrgent. Ad primam ex Innocentio respondeo cum Glossa *in dicto cap. illud superfluum* nomine Chrismatis quodlibet oleum designari, vt manifestè colligitur ex dicto cap. 1. *de custodia Eucharistiæ*, & ex Rituali Romano. Neque ex verbo, *confectum*, colligi contrarium potest: solùm enim denotat, perfectum esse: quia est consecratione præparatum. Secunda probat, oleum infirmorum etiam esse singulis annis consecrandum, & per omnes ciuitates, siue diœceses distribuendum, prout semper est Ecclesię consuetudo. Ad tertiam rationem propositam nego, nullam agnouisse illos Patres distinctionem inter oleum infirmorum, & baptizatorum; tametsi inter oleum, quo vnguntur baptizati, & confirmandi nullam agnouerit Gregor.

10. Quòd si inquiras, quare oleum baptizatorum, & confirmatorum mixtum est balsamo, non verò oleum infirmorum? Respondet optimè Altisiodorensis *lib. 4. summa, tractatu 7.* & ex illo Suar. *disput. 40. sect. 1. circa finem*, Laym. *lib. 5. summa, tractatu 8. cap. 2. numer. 2.* Vt ex odore balsami admoneantur baptizatus, & confirmatus de obligatione, quam habent, rectis operibus, & exemplis bonum de se odorem præbere: at, quia mox morituri sola pace, & tranquillitate conscientiæ, & Spiritus Sancti gratia indigent, ideò eorum oleum nullam balsami mixtionem habet.

11. Ex his sic deductis duo certa inferre potes. Primùm, nullo modo licitum esse, deficiente oleo infirmorum, oleo catechumenorum, vel confirmatorum vti: tum, quia est aduersus Ecclesiæ consuetudinem: tum, quia est satis probabile, ex eis non posse sacramentum Vnctionis perfici, vtpote quæ in ordine ad hoc sacramentum consecrata non sunt. Atque ita tradit Layman. *lib. 5. sum. tract. 8. cap. 2. num. 3.* Secundum est, si per errorem Chrismate infirmum vnxeris, te posse dissimulare: tum, quia est satis probabile, infirmos eo antiquitus vngi, verúmque sacramentum confici: tum, quia hoc sacramentum non est præcisæ necessitatis: tum, quia ratò scandalum vitari potest. Verùm, si hæc ratio scandali cessaret, vt facilè monendo circunstantes de errore commisso fieri potest, verius est, te obligatum esse sacramentum Vnctionis repetere, adhibito oleo simplici, ab Ecclesia designato: quia probabilius est.

12. Superest dicendum, an pecces, si vngas infirmum oleo benedicto non eo anno præsenti, sed præterito. Et quidem, si vrgeat necessitas, neque ad manum habeas oleum benedictum eo anno, omnes conueniunt, tibi licitum esse oleo antiquo vti: at extra necessitatem communior sententia docet, te peccatum committere. Quia singulis annis ex consuetudine Ecclesiæ, & præscripto Clement. VIII. chrisma, oleúmque infirmorum, & catechumenorum consecratur, & per singulas Ecclesias distribuitur, iuxta textum in cap. *Litteras, de consecrat. dist. 3.* vt, veteri combusto, vti nouo possis. Atque ita docent Bonac. *d. st. 7. quæst. vnic. part. 2. num. 6.* Posseuin. *de officio Curati, cap. 9. num. 2.* Zambrana *de extrema vnctione, cap. 5. dub. 4. num. 5.* Non tamen explicant ii Doctores, an hoc peccatum mortale sit. Et quidem cùm materia grauis sit, si præceptum adsit, culpam grauem constituere debet. Ex quo infertur, debere Parochum, cùm primùm commodè possit, oleum eo anno benedictum ad se deferre, ne ob necessitatem cogatur antiquo vti. Cæterùm Henriq. *lib. 3. cap. 8. num. 2.* & Emmanuel Sà *Extrema Vnctio, numer. 6.* censent, adhiberi posse oleum non eodem anno benedictum, deficiente benedicto eiusdem anni: quia præceptum solùm est de chrismate comburendo, cap. *Si quis de alio. de consecrat. dist. 4.* non de oleo catechumenorum, vel infirmorum.

PVNCTVM III.

Quæ sit proxima huius Sacramenti materia.

1. *Materia proxima est vnctio.*
2. *Sub forma Crucis debet fieri, sed non ex necessitate.*
3. *Quibus in partibus facienda sit vnctio.*
4. *An sit de necessitate Sacramenti vnctio quinque sensuum.*
5. *Quo possit casu hoc sacramentum ministrari sub vnius sensus vnctione, ex prædicta sententia.*
6. *Omnes vnctiones quinque sensuum sunt de necessitate huius Sacramenti, iuxta communem, veriúsque sententiam.*
7. *Nunquam est ministrandum hoc sacramentum sub vnius sensus vnctione.*
8. *Satisfit oppositis rationibus.*
9. *Non est opus ad essentiam sacramenti, vtrunque oculum, vel aurem vngi.*
10. *Infirmus manibus, vel oculis carens, vngendus est in parte proxima.*
11. *Ordo in his vnctionibus ab Ecclesia præscriptus, non est de essentia huius Sacramenti.*

1. CVm hoc sacramentum non in aliqua re permanentis, sed in vsu illius consistat, sicuti Baptismus, Confirmatio, aliaque sacramenta, præter Eucharistiam, efficitur sanè, materiam proximam huius sacramenti vnctionem esse: quod satis indicauit Iacob. 5. dicens: *Vngentes eum oleo sancto.* & Tridentinum *sess. 14. cap. 1.* subdens causam, quare oleum sit materia huius sacramenti: quia, videlicet, vnctio aptissimè Spiritus Sancti gratiam, qua inuisibiliter anima inungitur, repræsentat. Si igitur per vnctionem olei, gratia Spiritus Sancti repræsentatur, vt in signo practico, vnctio materia est proxima huius Sacramenti, & oleum remota.

2. Hæc vnctio sub forma Crucis debet fieri: quia omnia sacramenta sub hac forma peraguntur, vt tradidit August. *tract. 118. in Ioann.* & colligitur ex cap. *Nunquid. de consecrat. distinct. 5.* & ibi Glossa *verbo Nisi Cruce.* Sed non ex necessitate sacramenti, cùm neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, neque ex traditione ea necessitas colligatur. Nam Iacobus solùm dixit: *Vngentes eum oleo.* Concilium item Florentin. & Trident. accuratè materias, & formas sacramentorum exprimentia, Crucis formationem in hoc Sacramento non expresserunt, sicuti in sacramento Confirmationis factum est: Et meritò: quia ibi armatur miles signo Crucis ad eam confitendam, & defendendam. Quinimò existimo, secluso contemptu, non esse grauem culpam, illius Crucis omissionem: quia vngere sub forma Crucis, esto, piissimum sit, & consuetudine Ecclesiæ firmatum, non videtur grauis materia, neque sub graui obligatione receptum, vti dixit Suar. *disp. 40. sect. 2. num. 3.* Filliuc. *tract. 3. cap. 4. quæst. 8. num. 75* Zambran. *de extrema Vnctione, cap. 5. num. 12.* Coninch. *disput. 19. dub. 2. in fine.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 8. cap. 3. in fine.* Bonac. *disp. 7. quæst. vnic. part. 2. in fine.* Quinimò, si periculum mortis instet, & commodiùs absque Crucis formatione peragi sacramentum possit, nullum erit peccatum, Crucis formationem omittere, vt testantur Suarez, Coninch, Layman, *loc. allegat.*

3. Porrò fieri debet hæc vnctio ex Florent. Concilio in septem corporis partibus, videlicet, in oculis, in auribus, & naribus, in ore, in manibus, in pedibus, & renibus. Non tamen in iis omnibus ex necessitate Sacramenti, imò neque vniuersalis præcepti: nam vnctio in renibus ferè vbique omittitur, & ita expedit maximè in fœminis ob honestatem, & decentiam, sicuti monet Tolet. *lib. 7. cap. 5.* Valent. *tom. 4. disp. 8. quæst. 1. part. 2.* Suarez *disp. 40. sect. 2. num. 6.* Zambran. *cap. 5. princ. num. 4.* Bellarmin. *lib. de extrema Vnctione, cap. 10.* Emmanuel Sà *verbo, Extrema Vnctio, num. 11.* Henriquez *lib. 3. cap. 12. num. 2.* Coninch. *disput. 19. dub. 3. num. 8.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 8. cap. 3. num. 5.* Bonac. *disp. 7. quæst. vnica, part. 5. num. 8.* Vnctio verò pedum non ita vniuersaliter omittitur, idéoque in ea adhibenda, vel omittenda, seruanda est cuiusque Ecclesiæ consuetudo, vti docuerunt Suar. Sà, Coninch, Layman. Bonac. & alij *suprà.* Neque his obest Florentinum exprimens septem illas vnctiones, quia non expressit illas vt necessarias, sed vt vsitatas ab aliquibus Ecclesiis. Quocirca vnctiones tantùm quinque sensuum sunt ab vniuersali Ecclesia præceptæ: & meritò, quia organum, receptaculúmque peccati necessariò est aliquis sensus: nihil enim ad intellectum, & voluntatem deuenire potest, nisi prius fuerit in sensu. Ergo adhibito sensibus remedio omnia curata censentur.

4. An autem sint de necessitate Sacramenti, difficultate non caret. Nam aliqui, quos tacito nomine refert Suarez *disputat. 40. sect. 2. num. 8.* Bellarminus *de Extrema Vnctione, cap. 10.* existimant, nullius determinati sensus vnctionem esse necessariam, sed sufficere, si in qualibet parte corporis vnctio fiat: quia ex Iacobi loco, & ex Tridentino non colligitur, aliquem determinatum sensum vngi debere, sed solùm hominem vngendum esse, Florentin. verò etsi expresserit vnctionem quinque sensuum, non videtur, tanquam necessarium necessitate Sacramenti, expressisse, cùm etiam vnctionem pedum, & renum expresserit, quæ necessaria non est. Alij verò, esto, admittant vnctionem alicuius sensus necessariam esse, quippe fieri non potest vnctio, quin in aliquo sensu saltem tactus fiat: at omnium sensuum affirmant necessariam non esse, sed, posita vnica vnctione, Sacramentum, saltem partiale, essentialiter perfici,

&

& ad eius perfectionem, & integritatem reliquas subsequentes pertinere, sicuti in Sacramento Ordinis, & Eucharistiæ cernere licet, in quorum qualibet parte essentia Sacramenti sita est atque ad vnam completam, & perfectam significationem omnes partes Eucharistiæ, & Ordines assumpti referuntur, non plura, sed vnum Sacramentum perfectum complent. Sic indicauit Scotus *in 4 distinct. 23. quæst. vnica, ad 2.* Adrianus *materia de confess. quæst. 4. §. Sed dubium* Ioannes Medin. *Cod. de confess. quæst. 11 §. Secundò, idem.* Fauet D. Thomas *in supplement. quæst. 29. artic. 2.* quatenus cum vnitate Eucharistiæ hoc Sacramentum comparat. Expressè eam firmarunt Doctores Louanienses, cum suo Archiepiscopo, teste Suarez *disput. 41. sect. 3. in fine.* Chapeauilla *cap. 5. quæst. 30.* Ægidius de Coninch *disput. 19 dub. 3.* Et probabilem reputant Suarez, Layman. Coninch. *locis referendis*, & verè probabilis est. Ratio à priori ex institutione Christi desumenda est: Christum autem sic Sacramentum extremæ Vnctionis instituisse, vt cuilibet vnctioni suus effectus gratiæ correspondeat. Vnde colligere possumus, quia sic aptiùs hominibus animam agentibus esset prouisum, cùm aliqui ante finitam vltimam vnctionem soleant decedere. Præterquàm quòd quælibet vnctio sub sua forma diuersum est signum sensibile gratiæ sanctificantis; & cùm sit signum practicum, operari debet effectum in eo instanti, ac perficitur: cui operationi non obest, quòd sub forma deprecatiua vnctio peragatur. Nam, esto, ad veritatem orationis deprecatiuæ satis sit, quod illius effectus suo tempore concedatur: at ad veritatem orationis deprecatiuæ practicæ necessariò expostulatur, quòd eo tempore, quo perficitur, effectum habeat, aliàs asserere possemus, finitis omnibus vnctionibus effectum gratiæ differri posse. Adde, si finita vnius sensus vnctione, Sacerdos redderetur impotens reliquas perficiendi, ab alio ministro absque repetitione peragendæ essent. Ergo signum est, quamlibet vnctionem sub sua forma partiale Sacramentum constituere, & omnes vnctiones integrum, & perfectum, vtpote quæ reddant homini integram sanitatem. Neque obest, quòd vnum peccatum mortale non possit remitti sine alio: quia hoc Sacramentum non est per se ad remittenda peccata institutum, sed ad concedendam Spiritus Sancti gratiam auxilia præuenientia secum trahentem, quibus roboratur infirmus aduersùs Diaboli insidias. Neque item obest, quòd per quamlibet vnctionem expostuletur specialium peccatorum remissio: quia non petitur horum remissio cum aliorum exclusione, si fortè adsint: quinimò tacitè omnium remissio expostulatur, cùm expostulatur gratia, quæ omnibus peccatis repugnat.

5. Ex hac sententia manifestè infertur, si Sacramentum extremæ Vnctionis integrè ministrari non potest; benè tamen quoad partem, vel quia infirmus creditur ante finitas vnctiones decessurus, vel, quia plures eodem periculo laborant, quibus Sacramento vnctionis integrè ministrato subueniri non potest; posse Sacerdotem, saltem conditione mente retenta, sub vna vnctione Sacramentum ministrare, eo modo, quo in manuali Mechliniensi à Doctoribus Louaniensibus approbato statutum est, scilicet, vngendo organum sensus magis obuium, dicendo: *Per istam sanctam vnctionem, & piissimam suam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, tactum, & gressum.*

6. Cæterùm communis sententia, & omninò tenenda docet, omnes vnctiones quinque sensuum ita esse de necessitate Sacramenti, vt nulla illarum per se sumpta verum Sacramentum, etiam partiale, sicuti contingit in Eucharistia, & Ordine, constituat. Sic Sotus *in 4. distinct. 23. quæst. 1. artic. 3. conclus. 2* Henriquez *libr. 3. cap. 8. num. 2.* Suarez *disputat. 40. sect. 2 num. 8. & disputat. 41. sect. 2. num. 13.* Cardinalis Bellarminus *libr. de extrema Vnctione, cap. 10.* Valentia *tom. 4. disputat. 8. quæstion. 2. part. 2.* Ægidius de Coninch *disputat. 19. dub 3. num. 2.* Layman. *lib. 5. summa tractatu 8 cap. 3. num 2* Bonacina *disput. 7 quæstione vnica, part 5. num. 16.* & alij apud ipsos. Fundamentum est. In his, quæ pendent, non tam ex ratione, quàm ex institutione, consensus Ecclesiæ, & Doctorum maximè habendus est. At ferè omnes Doctores censent, approbante Ecclesiæ consuetudine quinque sensuum vnctiones esse de necessitate Sacramenti. Aliàs, quoties plures in extremo vitæ periculo adessent, nec posset omnibus integrè vnctio ministrari, vel quoties timeretur infirmus absque vnctione decessurus, vel Sacerdoti periculum contagij, permittì deberet vnica vnctio. At contrarium est vsu, & praxi receptum. Ergo signum est, omnes vnctiones necessarias esse. Præterea est congrua ratio: nam cùm Christus Dominus, cùm in terris viueret, nemini dimidiatam sanitatem concesserit; sed potiùs integram; præsumendum non est, Sacramentum instituisse, quod hominem dimidiatè sanaret, præcipuè cùm satis intelligi non potest, in quo dimidiata salus consistere possit: non enim in peccatorum mortalium remissione, quæ integrè per gratiam excluduntur; neque etiam in remissione venialium: nam, esto cum gratia compati possint; compati tamen non potest eorum dimidiata remissio, stante dispositione omnium remissionem exigente: neque denique in gratiis præuenientibus, cùm quælibet illarum hominem tũ toboret in extrema lucta, & in spem diuinæ misericordiæ erigat.

7. Hinc inferendum est corollarium oppositum ei, quod prior sententia intulit, sacramentum extremæ Vnctionis nunquam esse incipiendum ministrari, si timeatur non posse omnes vnctiones perfici, Monent tamen Coninch, Layman. Suar. *loc. allegat.* aliquando in casu valdè vrgenti, scilicet, cùm ægrotus nullum aliud sacramentum recipere potest, & timetur decessurus, si omnes vnctiones integrè peragantur, posse sub vnius formæ prolatione virtualiter omnes comprehendente quinque sensus in capite ægroti inungi.

8. Rationes oppositæ sententiæ non vrgent. Nam esto, ob illam congruentiam, quæ in argumento refertur, salubrius esset, si per quamlibet vnctionem suus effectus gratiæ independenter ab alia vnctione correspondet, ob congruentias in probatione nostræ conclusionis adductas, noluit Christus Dominus id præstare. Ad secundum concedo, quamlibet vnctionem sub sua forma habere distinctam significationem physicam; sed non sacramentalem, eò quòd non perfectam, & integram hominis sanitatem significet, quod ad essentiam huius sacramenti, vt probatum est, requiritur. Et ad primam impugnationem concedimus, necessarium esse, ad veritatem orationis deprecatiuæ practicæ, vt finita eius perfecta significatione effectus rogatus concedatur; nego tamen, finita qualibet vnctione, sub sua forma eius perfectam significationem sacramentalem finiri, & compleri, quousque omnes vnctiones adhibeantur. Ad secundam concedo cum Emman. Sà *verb. Extrema Vnctio, numer. 10.* alium sacerdotem reliquas vnctiones perfecturum, sicuti in sacrificio Missæ contingit, quod perficitur ab alio Sacerdote, nihil ex substantialibus legitimè factis repetito. Ad tertium, esto, effectus proprius, & per se huius sacramenti non sit peccatorum remissio: quia tamen est gratia quæ omnia remittit, & ad omnes tentationes vincendas roborat, ea de causa per singulas vnctiones non conceduntur: quia repræsentatur sub forma significationem restrictam, & partialem habente, & à gratia habituali, auxilijsque præuenientibus non adæquatè.

9. Illud verò reputo certum cum Henriq *lib. 3. cap. 12. n. 1.* Emman. Sà *verbo, Extrema Vnctio, num. 12.* Suarez *disp. 40. sect. 2. num. 5.* Zambran *de extrema Vnct. cap. 5. in princ. numer. 9.* Layman. *lib. 5. tract. 8 cap 2. numer. 5* Bonac. *disp. 7. quæst. vnic. 5 in fine*, necessarium non esse ad essentiam Sacramenti, vtrunque oculum, vtranque aurem, vtranque manum inungere: siquidem ex vnius vnctione optimè dicitur sensus vnctus; eáque de causa, stante graui necessitate; nullum esset peccatum sic vnctionem peragere, vt rectè notauit Suar. *dicta sect. 2. numer. 5.* Verùm, seclusa ea necessitate, credo cum prædictis Doctoribus mortale committi ob Ecclesiæ consuetudinem, si in vtraque parte, vbi virtus potentiæ viget, non fiat vnctio.

10. Sed, quid, si infirmus oculis, auribus, vel manibus careat? Vngendus est in parte propinquiori: quia moraliter reputatur vnctus ea in parte, in qua potentia viget. Neque obest, quòd nunquam peccarit, neque peccare potuerit ex vi illius sensus, vti contingit cæco, vel surdo à natiuitate: quia id est per accidens: & esto peccare non possit quoad effectum; benè tamen quoad affectum. Neque hoc sacramentum expostulat necessariò infirmum quolibet sensu peccasse, aut peccare potuisse, vt satis indicat forma, sub qua ministratur, quæ sensum conditionalem præstat. Idem enim est dicere: *Indulgeat tibi Deus, quidquid peccasti per visum.* ac dicere: Indulgeat tibi Deus, si quid peccasti per visum. Quare solùm requiritur, quòd infirmus aliquo sensu peccare possit. Atque ita sustinent, alijs relatis, Laym. *lib. 5. sum. tract. 8 cap. 2. in fine.* Emmanuel. Sà *Extrema Vnctio, numer. 13* Suarez *disput 41. sect. 2. in fine, & disput. 42. sect. 3. numer 5.* Bonac. *disput. 7. de Sacram. quæst. vnic. part. 5. num. 16.*

11. Denique ad sacramenti essentiam necessarium non est, ordinem in his vnctionibus ab Ecclesia præscriptum seruare: quia ex illius inuersione significatio perfecta, & integra non omittitur, vt intuenti constare potest. At graue esset peccatum, vtpote contra Ecclesiæ consuetudinem, eum ordinem inuertere, vt ex communi docet Suarez *disput 40. sect. 2. in fine,* Emmanuel. Sà *n. 12.* Bonac. alijs relatis *disp. 7 de Sacram. q. vnic. punct. 5 num 20.*

PVNCTVM IV.

Quæ sit legitima forma huius Sacramenti.

1. *Sub forma deprecatiua hoc Sacramentum ministratur.*
2. *Congruentia huius institutionis.*
3. Vngo te, vt Deus tibi remittat. *esto aliqui teneant, non esse formam sufficientem, rectiùs alij oppositum docent.*
4. *Quæ verba essentialia sint pro forma huius Sacramenti.*
5. *Inuocatio Trinitatis non est de essentia.*

1. Constat ex Florent. *in decreto Eugenij, de litteris vnionis*, & ex Trident. *sess. 14 cap. 1.* & ex perpetua Ecclesiæ

fiæ Romanæ traditione, formam legitimam huius sacramenti esse: *Per istam sanctam Vnctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti per visum.* & sic in reliquis sensibus fit repetitio. Et licèt D. Bonauent *in 4. distinct. 23. artic. 1. quæst. 4.* Richar. *ibi ad 2.* Durand. *quæst. 3 art. 3.* referant, D. Ambrosium in Ecclesia Mediolanensi hac forma visum fuisse: *Vngo te oleo sanctificato in nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti: vt more militis vnctus præparatus ad certamen, aereas possis superare potestates.* quam Paludan. *quæst. 1. art. 2.* approbat. Et Palacios *eadem distinct. 23.* testatur, eandem formam contineri in libro Sacramentali Venetorum, approbato à Leone X. Attamen credendum est, illam formam, non vt substantialem Sacramenti, sed vt præparatoriam ad formam substantialem adhibitam esse, vt explicuit D. Thom *in 4. dist. 28. q. 1. art. 4. qq. 2. ad 3.* & Durand. *loc. alleg.* & Val. *disput. 8. punct. 2. post med.* Suarez *disput. 40. sect. 3. num. 8.* Coninch *disput. 19 dub. 4. num. 14.* Emmanuel Sà *in edit. Roman.* plures refert *num. 13.* Nam, cùm forma deprecatiua, & indicatiua omninò distinctæ sint, distinctáque significationem habeant, nequeunt vni Sacramento accommodari. At ex vsu perpetuo Romanæ Ecclesiæ à Concilijs approbato, cui nullus error subesse potest, *cap. Ab abolendam. de Hæretic.* constat, formam huius Sacramenti deprecatiuam esse. Ergo quælibet alia, quæ indicatiuo modo proferatur, insufficiens est. Ratio autem, quare hoc Sacramentum sub forma deprecatiua ministretur, reliqua verò Sacramenta sub forma indicatiua, præcipua est Christi voluntas quam ex verbis Iacob. cap. 5. *Orent super eum.* Ecclesia collegit. Nam esto, verba, quibus Sacramentum Baptismi conficitur, Sacerdotis supplicationem appellauerit Augustinus *lib. 6. de Baptismo contra Donatist. cap. 25.* & verba, quibus absolutio in Sacramento Pœnitentiæ conceditur, appellauerit Leo I. *epist. 91. ad Theodorum*, Sacerdotis supplicationem: id tamen factum est; quia in fide promissionis Christi proferuntur; non, quia propriæ, & formales deprecationes sint. At, cùm Iacobus expressam orationem ad huius Sacramenti essentiam postulauerit; non de virtuali, & impropria deprecatione; sed potiùs de formali, & propria intelligendus est.

2. Congruentia autem huius institutionis multiplex à Doctoribus adducitur. Prima, quia reliqua Sacramenta semper aliquem effectum infallibilem habent, vel characteris, vel gratiæ sacramentalis: ideóque meritò per verbum indicatiuum efficaciam actualem aptiùs declarans ministrari debebant. At hoc Sacramentum sæpè ob indispositionem recipientis suo effectu primario, qui est gratia sanctificans, impeditur; sæpè etiam secundario, qui est corporis salus, quia non expedit. Et licèt in Sacramento Pœnitentiæ hæc differentia non procedat, quia ob indispositionem recipientis sæpè illius effectus impeditur, maximè in sententia negante dari sacramentum informe: at, quia ministratur per modum iudicij: expedit sententiam absolutionis indicatiuo modo proferri. Secunda, quia hoc Sacramentum conceditur homini viribus iam destituto, & pro se quasi impotenti satisfacere, ideóque ad diuinam misericordiam confugienti, quam expedit omninò implorare. Tertia, quia est Pœnitentiæ consummatiuum & perfectiuum: quod enim in Sacramento Pœnitentiæ, ob diminutam suscipientis dispositionem, remissum non est, id hoc Sacramento à diuina misericordia remitti postulatur, sicuti prosequitur S. Thom. *in supplement. quæst. 29 art. 8.* & *dist. 28. quæst. 1. art. 4. qq. 2.* Bonauent. *dist. 23. art. 1. quæst. 4 ad finem.* Henriq. *cap. 8.* Suarez *disput. 40. sect 3. num. 10.* Layman *lib. 5. sum. tract. 8 c. 3. in princ.* Bonauent. *disp. 7. de extrema Vnct. q. vnic. part. 3. n. 3.* Bellarmin. *c. 7. vers. Tertiò, nota* & alij.

3. An verò illa forma: *Vngo te, vt Deus tibi remittat, quidquid deliquisti per visum*, sufficiat? Negat Bonac. *disp. 3. n. 4* quia versùs Deum vnctioni deprecatio non adiungitur: sed rectiùs Suar. *disput. 40. sect. 3. nu. 10.* Layman *lib 5. tract. 8. cap. 3. circa finem*, quia in actu exercito videtur facta vnctio ad impetrandam peccatorum remissionem. Illud certum, esse grauissimum peccatum ea vti, tum ob dubium de valore sacramenti, tum ob omissum ritum ab Ecclesia Romana præscriptum.

4. Sed, quæ verba ex supradicta forma essentialia sint, petendum est ex his, quæ diximus *tractat. 18. de Sacram. in genere.* Et in primis quoad præceptum, & obligationem, necessariò, vt iacent in Rituali, exprimenda sunt. Nemini enim licitum est, ordinem ministrandi Sacramenta sua propria authoritate inuertere. Quoad essentiam verò ea verba, sine quibus vnctio, & peccatorum remissio deprecatiuè significari non potest, essentialia reputari debent. Vnde, si omitteres dicere, *Per hanc sanctam Vnctionem*: esto vngeres, sacramentum non conficeres. Secùs, si solum illud verbum *sanctam*, relinqueres. Item, si imperatiuo modo peccatorum remissionem promitteres, dicens *per hanc sanctam Vnctionem remittatur tibi, quidquid peccasti per visum*, quia hæc formæ oratio, & deprecatio propria essentialis est. Omissionem autem illorum verborum, *per piissimam misericordiam tuam*, incertum est essentialem esse. Aliqui affirmant, alij veriùs negant Suar. *disput. 40. sect. 3. numer. 13.* Coninch. *disput. 19 dub. 3. num. 15.* Bonac. *disput. 7. de Sacram. quæst. vnic. part. 3 circa finem.* Propterea, quòd in verbo, *Indulgeat*, satis videntur contineri, cùm non alia via, quàm ex piissima sua misericordia remittere possit Deus nostra peccata. Secùs est de verbis subsequentibus, quæ reputo essentialia: necessariò enim remissio peccatorum deprecatiuo modo in hac forma exprimenda est: quia, cùm hoc Sacramentum institutum fuerit, vt illo Deus per Indulgentiam concedat quidquid in iudicio pœnitentiali supersuit ex iustitia soluendum, ob quam causam Pœnitentiæ consummatiuum appellatur, meritò hæc remissio, & Indulgentia exprimi in petitione debebat. Quinimo non solùm exprimi debet peccatorum remissio vtcunque, sed organa sensuum, vtpote illorum peccatorum radix, & origo, vt signum esset, hoc Sacramento hominem perfectè sanari. Grauior dubitatio est, an essentiale sit cuilibet vnctioni suam formam distinctè repetere: an verò sufficiat quinque vnctionibus celeriter factis vnicam formam, omnes alias virtualiter continentem, exprimere, sicuti *superiori puncto* diximus, præscriptum esse tempore pestis in Manuali Melchlinien. Et verius existimo cum communi sententia, & consuetudine recepta, singulis vnctionibus suam formam partialem repetendam esse. Sed, quia contrarium probabilitate non caret, consultum puto, si viget grauis necessitas ægroti, eò quòd timeatur probabiliter decessurus, antequam omnes formæ distinctè exprimantur sub conditione, oportere sub prædicta forma sacramentum ministrari: quia in ea administratione Sacramento nulla fit iniuria, & ægroto ad salutem æternam prodesse potest vt benè notauit Suar. *disp. 40. sect. 3 num. 16.* & *disp. 41. sect. 3. in fine.*

5. Illud certum, inuocationem Trinitatis, neque ex Sacramenti necessitate, imò secundùm veriorem sententiam, neque ex præcepto necessariam fore: quia neque in Concilijs, neque in Rituali Romano cauetur, Trinitatem inuocandam esse: imò nec videtur expediens, & deprecationi accommodata, vt benè alijs relatis firmant Coninch. *disput. 19. dub. 4 numer. 5.* Suarez *disput. 40. sect. 3. in fine.* Bonac. *disput. 7. de Sacram. quæst. vnic. part. 3. numer. 2.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 8. cap 3. in fine.* Emmanuel Sà *verbo, Extrema Vnctio, numer. 7 in addit.*

PVNCTVM V.

De effectu huius Sacramenti.

1. *Varios effectus hoc Sacramentum operatur.*
2. *Gratiam habitualem, quatenus est peccatorum venialium remissiua, affirmant plures, esse præcipuum effectum huius Sacramenti.*
3. *Contrarium est probabilius.*
4. *Soluuntur opposita rationes.*
5. *Gratia habitualis secum trahens auxilia ad alleuiandum, & confortandum infirmum, est præcipuus effectus huius Sacramenti.*
6. *Explicatur, qualiter hoc Sacramentum abstergat peccatorum reliquias.*
7. *Effectus secundarius primus est remissio peccatorum, tum venialium, tum mortalium, si infirmus grauatus illis sit, & obicem remissioni non ponat.*
8. *Potest dari casus, in quo Sacerdos debeat administrare hoc Sacramentum ei, quem solùm esse attritum reputas.*
9. *Item, effectus secundarius est remissio pœnæ temporalis.*
10. *Item sanitas corporis, si expedit.*
11. *Expenditur sententia Soti, qualiter hic effectus intelligatur, & reijcitur.*
12. *Soluuntur Soti rationes.*
13. *Quando, seu quo tempore hoc Sacramentum prædictos effectus operetur.*
14. *An hoc Sacramentum habeat effectum recedente fictione, quando ob peccatum haberi non potuit.*

1. Constat ex Trid. *sess. 14. in proœmio huius Sacramenti, & cap. 2.* hoc Sacramentum varios effectus habere, nempe: Spiritus Sancti gratiam, quæ delicta, si quæ sint expianda, delet, peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleuiat, & confirmat, magnam in eo diuinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus subleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuiùs fert, & tentationibus Dæmonis calcaneo insidiantis faciliùs resistit, & sanitatem corporis interdum, vbi saluti animæ expedierit, consequitur. Dubium ergo est primò, quis ex his sit primarius, & præcipuus huius sacramenti effectus, & qui sint secundarij. Secundò, quo tempore ij effectus concedantur?

2. Circa primum, fuit opinio plurium, Bonauent. *in 4. dist. 23 art. 1. q. 1* Durand. *qu. 1. art. 2. n 9* Richard. *art. 1. q 5.* Altisiodoren *lib. 4. sum. cap de extrema Vnct. q 1.* Abulens. *super. 8. caput Matthæi, quæst. 8.* Nauarr. affirmantium esse commune. *cap. 22 numer. 13.* & aliorum, quos referunt Suarez & Coninch. & alij *locis referendis*, gratiam, inquam, habitualem, quare

quatenus ex diuina institutione est peccatorum venialium remissiua, esse huius sacramenti præcipuum effectum. Primo, quia ille est præcipuus effectus, qui per formam significatur: at per formam nihil aliud expressè postulatur, quam peccatorum remissio. Ergo, &c. Secundò, Trident. effectus huius sacramenti enumerans, primo loco instituit peccatorum remissionem ibi: *Gratia Spiritus Sancti, quæ delicta, si qua sunt expianda, abstergit.* Tertiò, quia esto, Pœnitentia ad remittenda peccata mortalia, & venialia fuerit instituta, id non obest, quin extrema Vnctio ad venialia saltem remittenda instituta fuerit, præcipuè ad remittenda ea peccata, quæ per Pœnitentiam deleri non possunt: siquidem diuerso modo per sacramentum Vnctionis, ac per sacramentum Pœnitentiæ delentur: nam per Pœnitentiam non videntur deleri posse, nisi illorum fiat dolorosa confessio: at per extremam Vnctionem ex eo præcisè, quòd illorum non habeas complacentiam. Quartò, Catechismus Romanus Pii V. expressè asserit, hoc sacramentum ad remittenda venialia præcipuè esse institutum.

3. Cæterùm communis est sententia apud D. Thom. *in 4. dist. 23 q. 1. art. 2. q. 1.* & *ibi* Paludan. *q. 4* Sotum *q. 1. art. 2.* Bellarmin. *cap. 8.* Henrian. Sà *n. 16 in addit.* Valen *t. 4. disp. 8. q. 1 pun. 3.* Suar. *disp. 41 sect. 1.* Laym. *lib. 5. tract. 8 cap. 5. n. 2.* Coninch. *disp. 19. dub. 5 à num. 16.* remissionem venialium factam per gratiam non esse huius sacramenti primarium effectum. Ratio præcipua est: quia primarius, & præcipuus sacramenti effectus non sub conditione, sed absolute conceditur: quia est infallibilis, & certus non ponentibus obicem: at peccatorum remissio competit huic sacramento, non primò, & per se; sed per accidens: quia per accidens est, quòd recipiens extremam Vnctionem in peccatis existat, vt satis indicant illa verba Iacob. 5. *Et si in peccatis sit remittuntur ei.* Secundo, nulla esset ratio singularis, ob quam hoc sacramentum potiùs moribundis, quam sanis ministrandum esset, cùm omnes æquè peccatorum venialium remissione indigeant. Tertiò, non expediebat ministrari ei, qui nullum peccatum veniale commisisset. Quartò, ex nullo loco Scripturæ, aut Conciliorum comprobari potest, venialium potiùs, quàm mortalium remissionē effectum huius sacramenti esse: nam Iacobi *cap. 5.* & Concil. tum Florentinum, tum Tridentinum, affirmantia, vi huius sacramenti peccata remitti, si illud suscipiens in peccatis est, doctrinam ad peccata venialia non restrinxerunt, quinimò absolutè promiserunt peccatorum remissionem. At sub peccati nomine mortale potiùs, quàm veniale intelligitur.

4. Neque obstant rationes cōtrariæ. Ad primam fateor, illum esse primarium effectum sacramenti, qui per formam absolutè significatur: secùs, qui significatur sub conditione, & quasi præter intentionem. Idemque dicendum est ad secundam. Quod si roges, quare forma huius sacramenti non primarium; sed secundarium effectum, & per accidens contingentem expresserit: dicendum est, id ex institutione Christi, vsu, & definitione Ecclesiæ comprobata pendere. Congruentia ea esse potest, vt significaretur, hoc sacramentum esse, tum Pœnitentiæ consummatiuum, siquidem consummat: & perficit quod per Pœnitentiæ sacramentum consummari non potuit: tum vltimo dispositiuum ad gloriæ introitum, qui peccatis occluditur, & impeditur. Ad tertiam concedo, nullum esse inconueniens, quod Christus, si vellet, instituisset duo sacramenta ad venialium remissionem: nego tamen id factum esse: satis enim saluti hominum prouidit, vnicum sacramentum pro venialium remissione per se instituens. Ad quartam respondet optimè Valent. *disp. 8 quæst. 1. part. 3. post med.* ideò Catechismum Pii V. asserere, præcipuè institutum esse hoc sacramentum ad venialium remissionem, non, quia hic sit primarius effectus, sed quia sæpiùs horum remissio contingit vi huius sacramenti, quàm mortalium, quæ plerunque Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramento deleta sunt.

5. Igitur effectus primarius huius Sacramenti est gratia habitualis, non vtcunque: sed secum infallibiliter trahens auxilia, & gratias præuenientes, quibus ægroti animus alleuiatur, confirmatur, & roboratur, tum ad fiduciam de diuina misericordia concipiendam, tum ad morbi incommoda, & labores leuiùs ferendos, tum ad tentationibus Dæmonis calcaneo insidiantis resistendum, vti dixit Trid. *sess. 14. c. 2. & in proœmio.* Et satis indicauit Iacobus dicens: *Et oratio fidei saluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.* Remissionem enim peccatorum postremo loco constituit; primo integram animi sanitatem, & robur. Atque ita tradunt Suarez *disp. 41 sect. 1. num. 11.* Coninch. *disp. 19. dub. 5. concl. 1.* Valen. *t. 4. disp. 8. q. 1 pun. 4.* Laym. *lib. 5. sum tract. 8 cap. 5. num. 3.* Ratio desumitur ex Trident. *sess. 14 in proœmio*, asserente, clementissimum Redemptorem nostrum, qui omni tempore seruis suis de salutaribus remediis aduersus hostium tela prospectum esse voluit, in vltimo vitæ agone consulto, hoc sacramento munire voluisse, ne ob virium imbecillitatem, & acriorem hostis pugnam deficiant, & pereant. Eà que de causa non sanis, sed infirmis ministratur: quia in hac institutione non vtilitas, sed specialis necessitas spectata fuit. Dixi, effectum esse gratiam habitualem secum trahentem auxilia, &c. quod intelligi debet, quando illis auxiliis ægrotus indigeat: secùs si illorum incapax est, vel, quia est phreneticus, vel sensibus destitutus, vel immediatè post susceptam vnctionem è vita decedit. Neque obinde fit, sacramentum primario suo primario effectu, qui est gratia sanctificans: non, quæ secum trahat auxilia actualiter, & de facto, sed quæ illa secum trahat, si illis infirmus indiguerit. Neque quæ sint semper efficacia, sed quando diuinæ bonitati placitum fuerit, bene tamen quæ sint abundantiora, quàm alias concederentur.

6. Hinc fit, qualiter hoc sacramentum institutum sit ad reliquias peccatorum abstergendas. Ex peccato namque originali relicta est in anima quædam pronitas, & inclinatio ad malum, & difficultas in bonum, quę fomes peccati appellatur. Ex actuali vero relinquitur phantasma, vel habitus, quæ vitium facile reddunt, & virtutem difficilem. Præterea, ex peccato remissa culpa, & pœna æterna, temporalis superesse solet. Sacramentum igitur Vnctionis ad concedendam promptitudinem in bonum, & difficultatem in malum, institutum est: non quidem tollendo fomitem corruptæ naturæ innatum: sic enim nunquam tollitur: neque tollendo habitum prauum, aut phantasma ex actuali peccato relicta, quia ad hæc tollenda nullum est sacramentum institutum, sed concedendo robur medijs auxilijs, gratijsque excitantibus, quibus difficultates ex his causis prouenientes superentur.

Pœnæ item temporales, esto, propriissimè dici possent peccatorum reliquiæ: non tamen earum remissio effectus est primarius huius sacramenti Tum, quia hic est effectus primarius sacrificiorum, quia absque infusione gratiæ concedi potest: tum quia sacramenta non in satisfactionem peccati, sed in reconciliationem, & vnionem hominis cum Deo primò instituta fuerunt: sunt etenim signa gratiæ sanctificantis. Atque ita docuit Suar *disp. 41. sect. 2. n. 9.*

7. Effectus secundarius huius sacramenti triplex est. Primus, remissio, tum mortalium, tum venialium, si fortè infirmus illis grauatus sit, eorumque remissioni obicem non ponat, vti manifestè colligitur ex loco Iacobi: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* & ex Trident. *si qua sunt expianda.* & ex verbis formæ: *Quidquid peccasti.* Quæ omnia æquè de mortalibus, ac venialibus, intelliguntur: neque ea conditio apponeretur, si solùm pro venialium remissione esset hoc sacramentum institutum, cùm vix vllus reperiatur, qui grauatus venialibus non sit. Institutum igitur est hoc sacramentum, saltem secundariò, ad peccatorum tum mortalium, tum venialium, remissionem. Et probari insuper potest ex Trident. *sess. 14 in proœmio*, asserente, hoc sacramentum esse Pœnitentiæ, & totius vitæ Christianæ consummatiuum: hoc autem fieri non posset, nisi peccata, tum mortalia, tum venialia, quæ per pœnitentiam deleta non sunt, abstergeret. Atque ita tradit ex omnium sententia Suarez *disp. 41. sect. 1. n. 14.* Valen. *disp. 8. q. 1. p. 3 in princ.* Bonac *disp. 7. q. vnica, p. 6 in princ.* Coninch. *disp. 19 dub. 5. concl. 2.* Laym. *lib. 5. tract. 8. cap 5 n. 2.* Notanter dixi, *si obicem non ponat*: nam sacramenta, esto, sint causæ infallibilis suorum effectuum, cùm ritè, & legitimè suscipiuntur: at sæpè ob indispositionem suscipientis eorum efficacia impeditur: impedis autem prędictum effectum, si peccati mortalis conscius sacramentum recipias: quia non est institutum per se in mortalium remissionem, sed quasi per accidens, quando, scilicet, alia via remitti non possunt. At, si reputans te esse contritum, cùm tamen solùm attritus existas hoc Sacramentum recipias, sine dubio peccatorum remissionem obtinebis. Nam, esto, in aliis Sacramentis viuorum ex benigna Dei misericordia credatur ea bona fide suscipientes gratiam obtinere, modò attriti sint: in hoc tamen sacramento tanquàm certum concedendum est, vtpote quod ad peccatorum remissionem est per se, licèt secundariò, institutum. Adde, si in prędicto casu hoc sacramentum efficaciam non habet peccatum remittendi, nullus casus dari potest, in quo peccatum remittat. Atque ita docent Paludan. *in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 2. concl. 3.* Suarez *disp. 41. sect. 1 numer. 19.* & *disp. 42. sect. 1 in fine.* Laym. *lib. 5 tr. 8. c. 5. n. 2.* Coninch. *19. dub. 5 circa finem.*

8. Ex qua doctrina prædicti Doctores inferunt, & benè, posse Sacerdotem ministrare hoc sacramentum ei, quem probabiliter credit in peccato mortali existere, & solùm attritum esse, quando ipse infirmus ad contritionem conari non potest; vel, quia credit contritum esse, vel, quia est sensibus destitutus: quia Sacramentum confert ritè ad eius effectum suscipiendum dispositio. Semper tamen de quolibet Catholico præsumendum est, in eo periculo non solùm attritum, sed & contritum existere, nisi moraliter constaret de contrario, vt, si post peccatum nullus fuit ei locus ad contritionem concessus, vt rectè notauit Coninch. *disput. 19 dub. 5. numer. 19.* De peccatis venialibus aliter dicendum censeo: hæc enim credo virtute huius sacramenti remitti ex eo præcisè, quòd illorum complacentiam non habeas: nam virtualis Sacramenti susceptio est virtualis illorum detestatio: & indicat Suar. *disp. 41. sect. 1 num. 11.*

9. Secundus effectus secundarius est remissio pœnæ temporalis pro peccatis debitæ: non quidem omnis, aliàs vix vllus Catholicus ritè vnctionem suscipiens in Purgatorium iret: sed

ſecundùm eam menſuram, quæ diuinæ bonitati, & Christi inſtitutioni conſentanea fuerit, vti aduertit Coninch. *dub.* 5. *num.* 19. Layman *tract.* 8. *c.* 5. *n.* 3.

10. Tertiùs ſecundarius effectus eſt ſanitas corporis, ſi id ſaluti animæ expedierit, vt docuit Trident. *ſeſſ.* 14. *cap* 2. *in fine*, & tradunt ferè omnes Doctores; ſumiturque ex Iacobi verbis: *Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus.* quæ non de ſolo leuamine, & ſanitate ſpirituali, ſed corporali debent intelligi; ſub illa tamen conditione, ſi ſalus corporis animæ expedierit: quia hæc corporalia ſpiritualibus ſubordinata eſſe debent, & ob illa tantùm expoſtulari.

11. Sed eſt difficultas, qualiter hoc intelligendum eſt. Nam Sotus *in* 4. *diſtinct.* 23. *quæſt.* 1. *art.* 2. auſus fuit affirmare, hoc ſacramentum nunquam habere effectum, prout expedit, vel nõ expedit animæ; ſed prout morbi vis eum admittit. Mouetur primò: quia ſæpè recipientes Confirmationem, & Eucharistiam, ita tepidi eſſe ſolent, & in malum procliues, vt non obſtantibus auxiliis ex Confirmatione, & Euchariſtia conceſſis deficiant. Ergo etiam recipientes extremam Vnctionem ita viribus deſtituti eſſe poſſunt, vt, non obſtante auxilio ex vnctione conceſſo, nequeant ſalutem recuperare. Secundò, ſæpè moriuntur, qui ſi viuerent, meliores exiſterent: alii viuunt, qui deteriores fiunt: ergo extrema Vnctio non concedit ſalutem, cùm expedit. Tertiò, ſæpè concederetur ſalus præter omnem medicinæ ſpem, & naturæ leges, ſi concedenda ſit, cùm animæ expedit. Ergo miraculosè.

Hæc tamen ſententia vt omninò improbabilis eiicienda eſt, quippe eſt contraria, tum communi ſententiæ Theologorum, tum Trident. & Florentin. Conciliis, definientibus, interdum ſacramentum ſanitatem corporis conferre, videlicet, cùm animæ expedierit. Ratio ex inſtitutione Christi peti debet. Congruentia ex eius benignitate deſumitur, qui non dedignatur integram homini ſanitatem concedere.

12. Rationes verò Soti leuiſſimæ ſunt. Ad primam concedimus, ſæpè auxilia ob confirmationem, & Euchariſtiam conceſſa non obtinere effectum: quia eorum efficacia pendet ex humana libera voluntate, quæ eam impedire poteſt. At effectus ſanitatis corporalis ob extremam Vnctionem concedendus, ſi animæ expedit, cùm non dependeat à libero hominis arbitrio, neceſſariò ſequendus eſt. Aliàs fatendum eſt, virtutem ſacramenti ita limitatam eſſe, vt nequeat grauitatem morbi ſuperare; quod abſurdum eſt, cùm ſacramentum non operetur virtute naturali, ſed ſupernaturali, quæ quamlibet infirmitatem, quantumuis grauiſſimam, vincere æquè poteſt, ac leuem. Ad ſecundam dico, incertum eſſe, an illi, qui moriuntur, meliores forent: & eſto, aliquando meliores exiſterent, poſtmodum mutarentur. Quòd verò alii viuant, qui deteriores fiunt, non inde infertur, Sacramentum illis ſanitatem conceſſiſſe, cùm poſſint à cauſis naturalibus illam habere. Præterquam quòd pro aliquo tempore illa ſanitas expedire animæ ſaluti poteſt, & ob eam cauſam vi Sacramenti concedi, tametſi tentationibus occurrentibus prædictus fructus amittatur. Neq; enim, vt benè aduertit Suar. *diſp.* 41. *ſect. vlt. n.* 5. fructus ſpiritualis, ob quem ſalus corporis vi Sacramenti interdum conceditur, non neceſſariò debet eſſe permanens, & perpetuus per totam vitam; ſed ſecundùm ordinẽ diuinæ diſpoſitionis. Ad tertiam admittimus, ſæpè ſalutem corporis vi huius Sacramenti admitti, præter communes naturæ leges; neq; inde miraculoſa ſalus eſt abſolutè appellanda; quia eſt conceſſa iuxta leges à Christo præſcriptas in huius Sacramenti inſtitutione, ſicuti nec tranſubſtantiatio, miraculoſa mutatio dicitur, eſto, ſit præter naturæ leges: ſufficit enim, quòd ſit iuxta leges ſtatutas à Christo.

13. Quoad ſecundum, quando hoc Sacramentum prędictos effectus operetur? Breuiter reſpondeo, ſtante communi ſentẽtia quam defendimus, hoc Sacramentum eſſentialiter non perfici, quouſque ſenſuum vnctiones ſub ſuis formis fiant, aſſerendum eſt illo inſtanti, in quo verum eſt affirmare, Sacramentum perfectum eſſe, conferri primarium effectum, qui eſt gratia habitualis, cum ordine, & connexione ex promiſſione diuina ad gratias præuenientes, quia effectus ſacramenti, quouſque ſacramentum ſit, concedi non poteſt. Atque ita docent Suar. *diſp* 41. *ſect.* 2. *n.* 3. Laym *tr* 8. *c.* 5 *circa finem*. Bon. *diſp.* 7. *de Sacram. q. vn. p.* 6. *n.* 2. Coninch. *diſp.* 19. *dub.* 6. *à n.* 21. Val *diſp.* 8. *q.* 2. *p.* 2. *verſ. Effectus*. At in ſententia Adriani, Medinæ, & aliorum, quos referunt Suar. Coninch. Laym *loc. alleg.* & Henriq. *lib.* 3. *c.* 12. affirmantium, in qualibet vnctione ſub ſua forma ſacramentum eſſentialiter perfici, tametſi partiale, & minùs perfectum, neceſſariò fatendum eſt, effectum gratiæ concedi qualibet finita vnctione, vt rectè notarunt Suar. Laym. Coninch. *loc. allegat.* quia ſacramentum, cùm ſit ſignum practicum gratiæ ſanctificantis, eſſe non poteſt abſque gratiæ productione, ſi ex parte ſuſcipientis nullus datur obex.

Gratiæ verò præuenientes huic gratiæ habituali annexæ non conceduntur neceſſariò eo inſtanti, quo gratia habitualis conceditur: quia eo tempore fortè non erant commodæ. Conceduntur tamen, quoties ex inſtitutione Christi, & ordinatione diuina infirmus in illa ægritudine conſtitutus illis eget ad excitandam ſpem diuinæ miſericordiæ, ad leniores labores, & infirmitatis incommoda ferenda, & ad reſiſtendum Diaboli tentationibus. Finita verò infirmitate, non conceduntur: quia hæc remedia, vt ex Trid. *ſeſſ.* 14 *de Extrema Vnctione, in proœmio*, ſolùm pro periculo mortis ob grauem illius neceſſitatem prouiſa ſunt. Nam pro toto vitæ decurſu, vt ipſummet Concilium inquit, reliquorum ſacramentorum effectus ſunt deſignati, vt aduertit Suar *diſp.* 41 *ſect.* 1. *n.* 24.

De remiſſione peccati, tam quoad culpam, quàm quoad pœnam, idem dicendum eſt, ac de gratia habituali; concedi, inquam, eo inſtanti, quo ſacramentum perficitur; ſi ex parte ſuſcipientis nullus ponatur obex, quia nulla eſt cauſa, ob quam in aliud tempus differatur. Idem videtur affirmandum de ſanitate, tametſi non oporteat integram ſtatim concedi; ſed paulatim, & quaſi inſenſibiliter, ne ægroti conſcii ſint rite ſacramentum ſuſcepiſſe, & gratiam obtinuiſſe.

14. Solùm ſupereſt dubium, an, ſi ob indiſpoſitionem ægroti ſacramentum effectu careat, ſublata indiſpoſitione effectus prædictos habeat? Equidem, ſi perſeuerante infirmitate, fuerit obex ſublatus, probabiliſſimum credo, effectus habiturum: quia, cùm ſupradictum ſacramentum iterari non poſſit eo tempore, expediebat, ne infirmus iterum diſpoſitus effectibus illius priuaretur. At, infirmitate finita, cùm infirmus capax eſſe non poſſit; tum gratiarum præuenientium, quæ ſunt quaſi effectus primarii huius Sacramenti; tum ſanitatis recuperandæ, grauius dubium habet. Piè tamen credi poteſt, effectum gratiæ habitualis ex ſe dicentem ordinem ad gratias præuenientes, ſi fortè ægrotus illarum capax ſit, ſublato obice, concedi, vti docuit Suarez *diſp.* 41. *ſect.* 23. & 24.

PVNCTVM VI.

De ſubiecto, ſeu ſuſcipiente vnctionem.

1. *Subiectum vnctionis eſt homo viator.*
2. *Baptizatus.*
3. *Adultus, qui aliquando rationis vſum habuit.*
4. *Satisfit cuidam obiectioni.*
5. *Aliqui exiſtimant, non eſſe miniſtrandum hoc Sacramentum pueris rationis vſum habentibus; ſed oportere ætatem habere puberem.*
6. *Reiicitur prædicta ſententia, & adſtruitur impuberibus dari poſſe.*
7. *Non eſt neceſſarium, quòd ſuſcipiens aliquando peccauerit: ſufficit peccare potuiſſe.*
8. *Soluuntur oppoſita rationes.*
9. *Adultus, ſi immediatè poſt Baptiſmum ſuſceptum, in morbum incidat, poteſt hoc Sacramentum ſuſcipere.*
10. *Debet ſuſcipiens infirmus exiſtere.*
11. *Qualiter infirmitas requiratur.*
12. *Non eſt expectandum vltimum vitæ periculum.*
13. *Stante dubio, an morbus periculoſus ſit, ab hoc Sacramento ſuperſedendum eſt.*
14. *Non eſſe de Sacramenti eſſentia, quòd miniſtretur infirmo periculoſo, affirmat* Coninch.
15. *Verius eſt oppoſitum.*
16. *Soluuntur rationes contrariæ.*
17. *Sæpiùs hoc ſacramentum ſuſcipi poteſt, ſi ſæpius in nouam infirmitatem inciderit.*

1. SVbiectum capax vnctionis tantùm eſt homo viator, capax, adultus, in periculo mortis, ob infirmitatem, conſtitutus. Concluſio eſt ab omnibus recepta quam oportet per partes explicare. Primò, debet eſſe viator: ſacramenta enim ſolum pro viatoribus ſunt inſtituta. Quare, ſi dubium ſit, an infirmus è vita deceſſiſſe, nec veritas explorari poteſt abſque periculo manifeſto omittendi vnctionem, non abſolutè, ſed ſub conditione, ſaltem mente retenta, miniſtranda vnctio eſt, vt benè notauit Nauar. *c.* 22. *n.* 13. Suar. *t.* 4. *in* 3. *p. diſp.* 42. *ſect.* 1. *n.* 1. Emm. Sà *verbo, Extrema-Vnctio, n.* 15 Laym *lib.* 5. *tract.* 8. *c.* 8 *n.* 2. Bonac. *diſp.* 7. *q. vnic. pun.* 5. *n.* 9. Quia hac conditionali miniſtratione ſacramenti irreuerentia vitatur, & infirmi vtilitati conſulitur, ſi capax exiſtit.

2. Secundò, debet eſſe baptizatus: quia abſque Baptiſmo nemo capax eſt vllius ſacramenti recipiendi, vt docuit Florent. *in decreto Eugenij*, & colligitur ex Trident. *ſeſſ* 14. *c.* 3. affirmante vnctionem eſſe Sacramentum conſummatiuum totius vitæ Chriſtianæ, quæ in Baptiſmo inchoatur.

3. Tertiò, neceſſariò debet eſſe adultus, id eſt, qui rationis vſũ habeat, vel aliquando habuerit: infantes namque, aut perpetuo amentes, huius ſacramẽti incapaces ſunt. Vt ex communi ſententia colligunt Valen. *diſp* 8. *q* 2 *p. vlt.* Suar. *diſp.* 42. *ſect.* 1. *n.* 3. Laym *lib.* 5. *ſum. tract.* 8. *c.* 4. *n.* 2. Coninch *diſp.* 19. *dub* 7. *concl.* & 2. Bonac. *diſp.* 7 *de Sacram. Vnct. q vnica. p.* 5 *à n.* 1. & colligitur manifeſtè, tum ex illis verbis Iacobi 5 *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros.* tacitè indicans, infirmum extremam Vnctionem petere debere. Tum ex illis: *ſi in peccatis ſit, remittentur illi.* à quibus deſumpta eſt forma, ſub qua hoc ſacramentum

tum ministratur, quæ necessario supponit saltem potentiam peccandi. Tum ex Trident. asserente, esse Pœnitentiæ consummatiuum, quod in infantibus, & perpetuò amentibus esse non potest: quippe pœnitentiæ incapaces existunt.

Notanter dixi, *Qui rationis vsum habeat, vel aliquando habuerit.* Nam esto, consultissimum sit, hoc Sacramentum, quoad fieri possit, infirmo rationis vsum habenti ministrari, tum ob reuerentiam sacramenti, tum ob deuotionem suscipientis, tum vt effectus speciales huius sacramenti communicari possint: at necessarium non est necessitate sacramenti, imò nec grauis præcepti, vt satis confirmat vsus, & praxis Ecclesiæ concedentis hoc sacramentum infirmis vsu rationis carentibus. Sic Suar. *disp.* 42. *sect.* 1. *n.* 6. Nauarr. *cap.* 22. *n.* 13. Coninch. *disp.* 19. *dub.* 7. *concl.* 2. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 8. *cap.* 3. *num.* 1. Bonac. *disp.* 7. *de Sacram. q. vnic. p.* 5. *n.* 1. Ratio ea est: quia hoc sacramentum institutum est, vt, quę per Pœnitentiam, & Eucharistiam fortè remissa non sunt, vel non potuerunt remitti, eò quòd infirmus extiterit incapax Pœnitentiæ, & Eucharistiæ recipiendæ, virtute huius sacramenti remittantur: ad cuius effectus consecutionem decebat maximè, vt hoc sacramentum ministrari posset infirmis, tametsi vsum rationis actualiter non haberent: modò aliquando eo vsi fuerint.

4. Neque his obstat, debere infirmum hoc sacramentum petere, sicuti colligitur ex Iacob. 5. *Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros*, &c. vbi Presbyteri ab infirmo vocandi sunt: quia non exigitur eorum actualis, & præsens vocatio, & sacramenti petitio: sufficit habitualis, & quæ aliquando præcessit. Hæc autem præsumitur ex eo tantùm, quòd Christianè infirmus vixerit, neque peccato mortali affectum esse constiterit: eo enim ipso petit sibi conferri opportuna salutis remedia, vt bene tradit Coninch. *disp.* 19. *dub.* 7. *concl.* 3. *num.* 14. Henriq. *lib.* 3. *c.* 13. *num.* 1. Suar. *disp.* 42. *sect.* 2. *n.* 6. Bon. *disp.* 7. *de sacram. vnct. q. vn. p.* 5. *n.* 3. Quocirca, si post peccatum commissum, v. g. duellum, tempus superfuit, quo vulneratus pœnitere potuit, præsumendum est pœnituisse, nisi contrarium manifestè constiterit, sicuti notauit Coninch. *disp.* 19. *dub.* 6. *n.* 19. Quo casu absoluendus est infirmus primo ab excommunicatione, vt dixit Emmanuel Sà *verbo extrema vnctio, n.* 1. & deinde ministranda Vnctio, saltem sub conditione mente retenta, si forte ad effectum sacramenti dispositus infirmus existit. Quoties autem phrenetico Vnctio ministranda est, spectari maximè debet, ne eum sacramenti irreuerentia fiat, aliàs si alicuius irreuerentiæ periculum adsit, omittenda omnino est: quia semper postponi debet priuata vtilitas Sacramenti reuerentiæ, vt ex D. Thom. communisque sententia docuit Suar. *disp.* 42. *sect.* 1. *numer.* 9. Bonac. *disp.* 5. *qu. vn. p.* 5. *num.* 1.

5. Aliqui Doctores non infimæ notæ sentiunt, esto, validè conferri possit Vnctio iis, qui rationis vsum habent, seu aliquãdo habuerunt; at nequaquam licitè concedi, nisi puberibus, quisque ad Eucharistiam recipiendam apti sunt. Sic docuit Sotus *in* 4. *dist.* 2. 3. *quæst.* 1. *art.* 2. *concl.* 4. Viual. *de extrema Vnctione, & de suscipientibus, n.* 7. Et mouentur ex consuetudine recepta, quæ ferè vbique viget, negandi extremã Vnctionem impuberibus: quibus, ob exiguam discretionem, Viaticum denegatur. Deinde, quia extrema Vnctio Pœnitentiæ, & Eucharistiæ succedit, illius vtriusque vices supplet. Ergo inepti ad Pœnitentiam, vel Eucharistiam recipiendam, etiam ad extremam Vnctionem inepti iudicandi sunt.

6. Cæterùm, hæc consuetudo toleranda non est, sed omninò à Prælatis curandum, vt pueris, qui sufficientem ad peccandum discretionem habent, vt plerunque sunt septenni, quique capaces sunt Pœnitentiæ recipiendæ, extrema Vnctio concedatur: quippe extrema Vnctio est pœnitentiæ sacramenti consummatiuum. Ergo capaces Pœnitentiæ, & extremæ Vnctionis censeri debent, præcipuè cùm pueri rationis vsum habentes, tametsi decimumquartum annum non attingant, gratia huius sacramenti indigere maximè possint: tum ad concipiendam spem diuinæ misericordiæ, tum ad infirmitatem patienter sustinendam, tum ad tentationes Dæmonis superandas, tum ad peccatorum remissionem, tum ad salutis corporalis consuetudinem. Atque ita sustinent Zambran. *de extrem. Vnctione, dub.* 1. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 8. *c.* 4. *n.* 1. & indicat Nauar. *c.* 22. *n.* 13. Sà *verbo, Extrema Vnctio, n.* 2. Graff. 2. *p. decis. lib.* 14. 8. *num.* 16. Quod omninò seruandum existimo, casu, quo impubes incapax extiterit alterius Sacramenti recipiendi: fortè enim ex huius Sacramenti receptione æterna salus impuberis infirmi pendet. Fateor tamen, Parochos à peccato excusari, negando impuberibus extremam Vnctionem, si ea consuetudo ab Episcopis tolerata vigeat: quippe non est consuetudo manifestè irrationabilis, & iniqua: & notauit Laym. *d. c.* 4. *n.* 2.

7. Alii insuper requirunt ad susceptionem huius sacramenti actuale peccatum, saltẽ veniale, infirmum commisisse tum, quia est institutum ad peccata, seu reliquias peccatorum actualium abstergendas, vt ipsa forma indicat: tum, quia est consummatiuum Pœnitentiæ, quæ absq; peccato confici non potest: tum, quia Sanctissima Virgo capax esset extremæ Vnctionis. Sic docet D. I. Nunez *in* 3. *p. q.* 32. *art.* 2. Sed contrarium tenendum est cum communi sententia, teste Nauarr. *cap.* 22. *numer.* 13. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 4. & *cap.* 12. *numer.* 8. Coninch. *disput.* 19. *dub.* 7. *num.* 23. Suar. *disput.* 42. *sect.* 2. *à n.* 8. Bonac. *disp.* 7. *de Sacram. quæst. vn. punct.* 5. *circa finem.* Ratio est manifesta: quia hoc sacramentum non est per se institutum ad remittenda peccata, sed ad remittenda, si fortè extiterint, vt colligitur ex verbis Iacobi, & ex forma, sub qua hoc Sacramentum ministratur, quæ sensum conditionalem præstat. Ergo opus non est, vt actuale peccatum commiserit, qui hoc sacramentum suscipere debet. Adde, hoc Sacramentum præcipuè institutum esse ad roborandum infirmum mediis auxiliis, & gratiis præuenientibus, vt leuiùs infirmatem, & labores sustineat, & faciliùs tentationes Dæmonis superet, quod nullam à peccato commisso dependentiam habet.

8. Et ex his soluuntur oppositæ rationes. Ad primam concedo, institutum hoc Sacramentum esse ad remittenda peccata non absolutè, sed sub conditione, si extiterint: Iẽ, institutũ esse ad remittendas reliquias peccatorum, tum originalis, tum actualis, quales sunt pronitas ad malum, & difficultas in bonum eo tempore, quo debilitate corporis, & morbi ægritudine facultates impeditæ sunt: quæ reliquiæ, cùm solùm remittendæ sint mediis auxiliis, & grati[i]s præuenientibus, fieri optimè potest earum remissio, tametsi nullum actuale peccatum commissum sit. Ad secundam fateor extremam Vnctionem cõsummare Pœnitentiam: quia remittit, tum peccata, tum pœnam pro peccatis debitam, quæ per Pœnitentiam fortè remissa non sunt: & quia plerunque est vltimum sacramentum, quod in vita suscipitur, eáque de causa terminus, & consummatiuum omnium sacramentorum appellari potest. Ad tertiam concedo, Beatissimam Virginem huius sacramenti capacem esse, vt latè probat Suarez *tom.* 2. *in* 3. *p. disp.* 18. *sect.* 3. *circa medium, vers. Alij.* & *tom.* 4. *disput.* 42. *sect.* 2. *circa finem*, quia Beatissima Virgo capax fuit primarij huius sacramenti effectus, qui est habitualis gratia secum trahens auxilia ad superandas inimici insidias, quæ tempore mortis occurrere solent. Si enim, vt communior fert sententia, capax fuit suscipiendi Baptismum, ex eo, quòd, spectata eius natura, peccato originali fuerit subiecta; tametsi ab Spiritus Sancti gratia præuenta illud non contraxerit, quid mirum, quòd extremæ Vnctionis capax fuerit, quæ non directè ad remittenda peccata, sed ad roborandum animum, ne in peccata infirmus labatur institutum est? Quòd si dicas, Beatissimam Virginem nullam infirmitatem passam esse, eáque de causa incapacem esse sacramenti, quod infirmis tantum ministratur. Respondeo, nullam infirmitatem ex humorum inordinatione habuisse: at ex debilitate naturæ, & humidi radicalis consumptione infirmam fuisse: quod sufficit, vt hoc sacramentum ei ministrari possit, sicuti credunt Albert. Magnus *in Mariali Virg. c.* 72. & 74. Antonin. 3. *part.* 14. *cap.* 8. § 3. & Canisius *lib.* 1. *de B. Virg. cap.* 9. & alii, ministratum esse.

9. Hinc fit, si adultus immediatè post Baptismum susceptum in morbum incidat periculosum, posse, & deberi ei Vnctionem ministrari: quia ad illius susceptionem non expostulatur actualiter peccasse, sed ex se, & spectata suscipientis natura, peccare potuisse, eamque suscipientem esse gratiæ sacramentalis, quæ medio hoc Sacramento communicatur. Sic tanquam certum tradit Suar. *disp.* 42. *sect.* 2. *numer.* 9. Henriq. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 3. aliis relatis. Bonac. *disp.* 7. *quæst. vnic. p.* 5. *num.* 14.

10. Quartò requiritur, quòd suscipiens infirmus sit, vel infirmitate prouenientе ex humorum inordinatione, vel ex naturæ debilitate, vt in senibus, vel ex vulnere accepto. Colligitur manifestè ex Iacobo, solis infirmis concedente, vt Presbyteros vocent ad vnctionem; & ex Florentino Concilio asserente, aliis ab infirmis dari non debere: & ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. dicente, solis infirmis adhibendam vnctionem esse. Quapropter, si aliis ab infirmis, esto, in discrimine vitæ constitutis Vnctio ministraretur, non solùm peccatum grauissimum esset; sed sed ea ministratio nullius esset effectus, vti ex communi Ecclesiæ praxi notauit Suar. *disp.* 42. *sect.* 2. *in princ.*

11. Quinimò non quibusuis infirmis hoc sacramentum ministrandum est; sed iis, quibus infirmitas, Medicorum iudicio, periculum vitæ inducit: aliàs graue peccatum committeretur, vti ex communi docet Suar. *disp.* 42. *sect.* 2. *n.* 3. & 4. Valen. *disp.* 8. *q.* 2. *p.* 2. *post princ.* Coninch. *disp.* 19. *dub.* 7. *n.* 23. & 24. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 8. *cap.* 4. *circa finem.* Bonac. *disp.* 7. *q. vnica, p.* 5. *n.* 5. & colligitur manifestè, tum ex vsu Ecclesiæ, tum ex Florent. Concilio, dicente: *Hoc Sacramentum dari non debet nisi infirmo, de cuius morte timetur.*

12. Neque inde fit, expectandum esse, vt infirmus sensu careat: id enim potius est contra reuerentiam sacramenti. Neque item, vt salus viribus naturæ omninò desperata sit; sed eo ipso, quòd prudenter iudicatur, infirmum periculo vitæ laborare, ministrari Vnctio potest, vt rectè dixit Suar. *dicta sect.* 2. *num.* 5. Coninch. *dub.* 7. *n.* 24. Henriq. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. Bonac. *disp.* 7. *de Sacram. q. vnic. p.* 5. *num.* 7. Quapropter censerem, quoties Viaticum infirmo ministratur, statim & ministrari vnctionem posse & expedire: quia iam censetur infirmitas graue periculum vitę inducere.

13. Stante autem dubio absque opinione, an morbus de

se, vel in hoc indiuiduo sit periculosus, esto, censeat Chapeauilla *de ministrat. Vnction. cap. 5. qu. 11.* ministrandam esse vnctionem sub conditione: at verius existimo cum Layman. *tract. 8. cap. 4. circa finem*, ab hoc sacramento supersedendum esse: tum, quia non est sacramentum necessitatis: tum, & præcipuè, quia sacramentum ministrari non potest ei, quem saltem sub opinione probabili non constiterit, illius fructus esse capacem: tum, quia est præceptum, ne aliis, quàm vita periclitantibus ministretur; cuius præcepti transgressioni exponitur, qui infirmo dubium vitæ periculum tantùm habenti vnctionem concederet.

14. Sed, an hoc periculum vitæ requiratur non solùm ad licitam, sed etiam ad validam ministrationem, difficultate non caret. Coninch *disp. 19. dub. 7. num. 25.* negat requiri. Mouetur, tum ex Iacobo, qui solùm expostulat infirmitatem, nullius periculi mortis mentionem faciens, ibi: *Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros.* &c. tum ex Trident. *sess. 14. cap. 3.* asserente, hanc vnctionem esse infirmis adhibendam, illis præsertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur: vbi notandum est verbum, *præsertim*, quod indicat aliis infirmis ab iis, qui constituti sunt in exitu vitæ, Vnctionem esse adhibendam: tum ex Florent. dicente, his tantùm infirmis Vnctionem dari debere, de quorum morte timetur. Expendo verbum, *debere*, quod licitum vsum, non valorem spectat, aliàs loco, *debere*, vteretur Concilium verbo, *posse*. Tum ratione, quia, si ad valorem sacramenti periculum mortis expostulatur, cùm hoc incertum sit, sæpè hoc sacramentum inualidè conferretur, neque deberet vnquam ministrari absolutè, nisi cùm periculum mortis certum esset, ac proinde expectandum esset, vt infirmus animam iam ageret: quod est contra *superiùs* dicta, & receptam consuetudinem.

15. Cæterùm communior sententia tenenda est, inualidum esse sacramentum infirmo ministratum, qui nec ratione infirmitatis, nec ob debilem eius complexionem periculum mortis iudicio peritorum subiit. Sic tradit Suar. *t. 4. in 3. p. disp. 42. sect. 2. n. 4. & 5.* Bonac. *disp. 7. de vnct. q. vnic. p. 5. n. 5.* Moueor primò ex Trident. *sess. 14. in proœmio huius Sacramenti*, asserente, institutum esse à Christo Domino, vt finem nostræ vitæ, tanquàm firmissimo quodam præsidio, muniret aduersùs Diaboli insidias. Supponit ergo, non aliis, quàm iis, qui in fine vitæ esse creduntur, ministrandum esse. Quòd optimè confirmari potest ex eo, quòd sit totius vitæ Christianæ (vt inquit Concil.) consummatiuum. Secundò, si quilibet infirmus huius sacramenti capax esset, eique validè ministrari posset, nulla apparet sufficiens ratio, cur Ecclesia solis infirmis periculosis hoc sacramentum concederet, & aliis denegaret: iniustè enim viderentur priuati tanto sacramenti fructu, quo ex institutione Christi capaces existunt.

16. Neque rationes in contrarium vrgent. Ad locum Iacobi respondeo, etsi non expresserit infirmitatis qualitatem, ex Ecclesiæ vsu, & praxi recepta satis expressam esse: siquidem non permittit aliis infirmis, quàm vita periclitantibus, Vnctionem ministrari. Ad secundam ex Tridentino, nego, ex verbo, *præsertim*, indicari, quibusvis infirmis Vnctionem ministrari posse: imò potiùs colligitur, solis periculo vitæ laborantibus esse ministrandam: siquidem dixit Concilium, Vnctionem infirmis adhibendam esse: illis verò præsertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur. Notandum, inquam, est verbum illud, *qui tam periculosè decumbunt*: supponit, inquam, alios infirmos, quibus vnctio ministranda est, periculosè decumbere debere; tametsi non ita periculosè, vt in exitu vitæ constituti censeantur: sunt enim gradus periculi. Ad tertiam ex Florent. respondeo, fortè vsum esse, verbo, *debere*, vt contrariæ sententiæ aliquam probabilitatem relinqueret. Præterquàm quòd, cùm Conc. in eo loco declarauerit, huius sacramenti subiectum, & solùm designauerit illud, de cuius morte timetur; quodlibet aliud censetur exclusisse, tametsi vsum non fuerit verbo, *posse*; sed verbo, *debere*. Ad quartam ex ratione petitam respondeo, hoc sacramentum non esse ministrandum, nisi cùm de periculo vitæ moraliter constet. Neque inde fit, sacramentum inualidum esse, si fortè in re periculum absit. quia, cùm Christus Dominus huius sacramenti ministrationem hominibus reliquerit; credendum est, sic eam reliquisse, vt quoties prudenter iudicauerint infirmum periculo vitæ laborare, concedere possint.

17. Superest dicendum, an semel, vel sæpiùs hoc sacramentum suscipi possit. Et quidem, durante eodem periculo morbi, nullatenus repeti potest. Secùs verò illo periculo sublato, & nouo adueniente, secundùm peritorum iudicium, tametsi non longum tempus præcesserit, sicuti docet S. Thom. *in Supplem. q. 33. ar. 2.* & *in 4. dist. 23. q. 2. art. 4.* Paludan. *ibi q. 4.* Syluest. *verbo Vnctio, q. 8.* Emman. Sà *n. 4.* Henriq. *lib. 3. cap. 19. n. 3.* Suar. *disp. 40. sect. 4. à n. 4.* Coninch *disp. 19. dub. 8.* Layman *lib. 5. sum. tract. 8. cap. 4. in fine.* Valen. *disp. 8. qu. 2. pun. 2. in fine.* Bonac. *disp. 7. q. vn. pun. 6. n. 4.* & alij. Prior pars, scilicet, durante eodem periculo, repeti non posse, constat, tum ex praxi Ecclesiæ, tum ex sufficientia huius sacramenti, quod semel legitimè susceptum, sufficientissimum est ad roborandum, & muniendum infirmum in eo periculo constitutum aduersùs Diaboli insidias.

Secundam partem, scilicet, repeti Vnctionem posse, nouo periculo adueniente, etiam Ecclesiæ praxis confirmat: & probat ratio: quia hoc sacramentum institutum est, vt firmissimum infirmorum vita periclitantium præsidium. Cùm igitur non tantùm semel, sed sæpè quis infirmari possit cum periculo vitæ, decuit, vt toties hoc præsidium applicaretur. Quod satis indicat Concilium asserens, solùm Baptismum, Confirmationem, & Ordinem imprimere characterem, tacitè indicans, reliqua Sacramenta repeti posse.

PVNCTVM VII.

De Ministro Vnctionis.

1. *Nullus alius à Sacerdote est minister.*
2. *Sacerdos tamen, esto degradatus, verum Sacramentum conficiet.*
3. *Vt licitè Sacerdos ministret, iurisdictionem habere debet.*
4. *Ex ratihabitione de futuro hoc Sacramentum ministrari potest.*
5. *Si Parochus nolit ministrare, nec dare alteri licentiam, quilibet Sacerdos potest ex præsumpta Episcopi, vel Pontificis facultate sacramentum conficere.*
6. *Vnus tantùm Sacerdos requiritur, nec debent esse plures.*
7. *Necessitate vrgente, plures adhiberi possunt.*
8. *Quilibet ex dictis Sacerdotibus necessariò vnctionem simul cum forma præstare debet, neque potest vnus vnctionem, & alter formam conficere.*

1. SAcerdotem, & neminem alium extremæ Vnctionis Ministrum esse docuit Florentinum Concilium *in illo decreto de Armenis*, & Trident. *sess. 14. cap. 3. & can. 4.* & colligitur apertè *ex illo* Iacobi 5. *Inducat Presbyteros.* Nomine enim Presbyteri in nouo Testamento solos Sacerdotes intelligi probat Paulus 1. ad Timoth. 4. *Cum impositione manuum Presbyterij.* & Innocent. I. *epist. ad Decentium*, Anaclet. *epist. 2. decretal.* Cyrill. *lib. 2. in Leuitic.* Chrysost. *lib. 3. de Sacerdotio, cap. 6.* Ratio est voluntas Christi. Congruentia desumi debet ex eo, quod hoc sacramentum institutum sit ad sanctificandos fideles, cuius officium ad Sacerdotes pertinet; & ex eo, quòd dignitati huius sacramenti conueniebat, ne per alios, quàm per Ministros consecratos concederetur, præcipuè cùm in hoc sacramento non adsit ea necessitas, quæ in Baptismo, ob quam Baptismus à quolibet ministrari permittitur. Hinc fit, ministratum hoc sacramentum ab alio, quàm à Sacerdote, nullius effectus esse: quia ad essentiam sacramenti necessariò concurrere debet causa efficiens, quæ est minister à Christo institutus. Neque obstat Innocent. I. *in dicta epist. ad Decentium*, asserens, non solùm Presbyteris, sed omnibus etiam Christianis licitum esse, vti oleo sacro in sua, & suorum necessitate vngendo: quia non de vnctione sacramentali, sed de vnctione pia, & deuota intelligendum asserunt Alphons. de Castro *lib. de hæresi, verbo, Extrema Vnctio*, & Sotus *in 4. distinct. 23. quæst. 2. art. 1.* teste Valentia *t. 4. disp. 81. qu. 2. p. 1.* Quòd si de vnctione sacramentali Innocentius loquatur, vt manifestè colligi videtur ex contextu, præcipuè cùm in fine concludat, hanc vnctionem genus esse sacramenti, dicendum est cum Iansenio *in c. 6. Marci*, & ibi Maldonato, Bellarmin. *lib. 1. de hoc Sacramento, c. 9.* Suar. *disp. 43. sect. 1. in fine*, Ægid. de Coninch *disp. 19. dub. 8. num. 27.* Innocentium locutum esse, non de vsu actiuo huius sacramenti, seu de illius ministratione: sed de vsu passiuo, hoc est, de illius susceptione, quam asserit, cuilibet Christiano in sua, & suorum necessitate licere, vocando, scilicet, Presbyteros, qui se, & suos in necessitate vngant.

2. At eo ipso, quo quis sacerdos est cõstitutus, licet degradatus, vel excommunicatus existat, validè hoc sacramentum conficere potest: quia retinet sacerdotii qualitatem, quæ tota requisita est in Ministro ad sacramentum hoc validè conficiendum, vt apertè colligitur ex Iacobo, & ex Florentino, & Tridentino. Neq; hoc sacramentum, sicuti Pœnitentia, administratur per modum iudicii, & sententię, vt iurisdictionẽ expostulet in Ministro ad illius valorẽ; sed administratur, tũ vnctione, tum deprecatione, quæ actiones non essentialiter exigunt iurisdictionem. Ergo quilibet simplex sacerdos validè hoc sacramentum ministrare potest. Atque ita docuit Suar. *tomo 4. in 3. part. disput. 43. sect. 1. num. 4.* Bonac. *disput. 7. de Sacram. q. vn. p. 4. n. 3.*

3. Verùm, esto, validè quilibet sacerdos hoc sacramentum ministrare posset; illicitè tamen ministraret, nisi iurisdictionem habeat in infirmum ab Ecclesia non impeditam: ac proinde nisi Parochus sit, vel à Parocho potestatem habeat. Quia pascere fideles spirituali sacramentorũ cibo munus est Pastoris, vt rectè notarunt Valent. *disput. 8. quæst. 2. p. 1.* Coninch *disput. 19. dub. 8. numer. 28.* Layman. *tract. 8. cap. 6. numer. 1.* Bonac. *disput. 7. quæst. vnic. p. 4. numer. 5.* & colligitur apertè ex Clem. 1. *de priuilegiis*, vbi Religiosi exempti, qui hoc sacramentum absque Parochi licentia administrare præsumunt, ligantur excommunicatione Pontifici reseruata, quam tamen non contrahunt alij Clerici sæculares.

4. Ab hac illicita administratione excusantur, tum Religiosi,

tum

tum alii Clerici sæculares, si ex rati habitione de futuro probabiliter præsumpta administrent, vti docuerunt in præsenti Valent. d. disp. 8. q. 2. pun. 1. Emman. Sà verb. Extrema Vnctio, n. 8. quia actiones, quæ non vt validè, sed, vt licitè fiant, consensum alterius expostulant, si hic probabiliter præsumatur, licitę fiunt iure sic disponente.

5. At si contingat casus, quo infirmus Vnctione indigeat; Parochus verò, vel non possit, vel nolit ministrare, nec alteri Sacerdoti facultatem concedere; communiter Doctores docent, teste Valent disput. 8. quæst. 2. p. 1. Coninch disp. 19. dub. 9. Layman lib. 5 tract. 8. cap. 5. numer. 2. Suar. disp. 44 sect. 2. num. 3. Henriq. lib. 3 cap. 13 n 4. Bonac disp. 7. de Vnctione, quæst. vnic. p. 4. numer. 6. quemlibet Sacerdotem non excommunicatum, nec suspensum posse, & debere Vnctionem ministrare: quia eo casu ex licentia Episcopi, vel Summi Pontificis ministrat, qui censentur Parochi defectum supplere. Non enim præsumendum est, velle Ecclesiam, ob iniquitatem Parochi, priuare infirmum eo salutari præsidio, fortè ad æternam salutem necessario.

6. Dixi, solum sacerdotem esse Ministrum huius sacramenti: sed an vnus, vel plures, nonnulla est difficultas ob Iacobum dicentem: *Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros.* Si enim vnus tantùm Presbyter inducendus esset ab infirmo, non asserere Iacobus, Presbyteros inducendos. Cæterùm dicendum est, vnicum Sacerdotem sufficere, vt probat praxis, & vsus Ecclesiæ; & Florentin. & Trident. asserentia, Ministrum huius sacramenti esse Sacerdotem. Neque repugnat Iacobus, tametsi dixerit: *Inducat Presbyteros*: sumit enim plurale pro singulari, vt est frequens in sacro eloquio, iuxta illud Matth. 27. *Et latrones improperabant ei* cùm tamen, vt constat ex Luca 23. vnus tantùm improperabat.

7. Quinimò extra necessitatem illicitè plures ministri adhiberentur, cùm iuxta vsum, & praxim Ecclesiæ omnes vnctiones ab eodem ministro, si fieri potest, peragantur. At, stante necessitate non solùm validè, sed licitè à pluribus ministris confici hoc sacramentum potest. Necessitas autem potest interuenire vel ex parte Ministri, si inter vngendum deficiat, vel ex parte infirmi, si timeatur decessurus, antequàm omnes vnctiones ab eodem Ministro perficiantur. His enim casibus asserunt Suar. disp. 43 sect. 2 à n. 4. Coninch. disp. 19. dub. 9 in fine. Layman lib. 5. tract. 8. c. 5 à n. 3 Bonac. aliis relatis. disp. 7 de vnct. q. vnic p. 4. n 8. & 9. posse, & debere plures sacerdotes concurrere ad conficiendam vnctionem. Et quidem, si necessitas viget ex parte infirmi, adhiberi possunt plures Sacerdotes, quorum singuli suas vnctiones sub suis formis peragant. Si verò ex parte Ministri contigit necessitas, alius sacerdos perficere debet vnctiones, quas sacerdos deficiens omisit. Nam esto, quælibet vnctio sub sua forma sacramentum essentialiter non constituat, sicuti constituit panis consecratio calice non consecrato: at habet suam perfectam significationem per se ordinatam ad conficiendum cum aliis vnctionibus vnicum sacramentum, ideóque ab vnico sacerdote completè facta repetenda non est, sed ea supposita aliæ sunt peragendæ.

8. Illud verò est omnino certum, vti tradunt Suar. Coninch. Layman. Bonac. & alii suprà, nullatenus posse à diuersis Sacerdotibus, quorum vnus vnctionem, alter formam proferat, sacramentum hoc perfici, sed necessariò debere eundem sacerdotem vngere, & formam proferre, vt satis indicauit Iacobus cùm dixit: *Inducat Presbyteros, qui orent super eum vngentes eum*, &c. Illi enim Presbyteri, qui super infirmum orare debent, hoc est, formam huius sacramenti proferre, simul vngere debent. Non enim orare debent, nisi vngentes, neque vngere, nisi orantes. Præterquàm quòd verba formæ, *Per hanc sanctam Vnctionem*, cùm practica sint, nullo modo significant vnctionem ab alio factam, sed factam ab eo, qui formam profert.

PVNCTVM VIII.

De obligatione, tum fidelium suscipiendi hoc Sacramentum, tum Parochi illud ministrandi: & de ritibus obseruandis in illius administratione.

1. *Non est præceptum de suscipiendo hoc Sacramento.*
2. *Si absque causa iusta illius susceptio omittatur, peccatum est veniale.*
3. *Ex accidenti peccatum esse potest mortale illius omissio.*
4. *Quæ sit obligatio Parochi ministrandi hoc Sacramentum.*
5. *Qualiter tempore pestis teneatur Parochus.*
6. *Qualiter alij Sacerdotes.*
7. *Quam dispositionem habere debeat Sacerdos, vt ritè ministret: & suscipiens, vt ritè suscipiat.*
8. *Qualiter Sacerdos debeat esse à censura liber, vt ritè hoc sacramentum ministret.*
9. *Præsente Parocho excommunicato non tolerato, simplex sacerdos administrare debet secus si toleratus sit.*
10. *Suscipiens ab omni censura debet esse liber.*
11. *De ritibus obseruandis, & primò, quibus vestibus sacris indutus ministrare sacerdos debet.*
12. *Adhibendus est minister.*
13. *De orationibus, & exhortationibus præmittendis.*
14. *Recitandi sunt Psalmi ab adstantibus.*
15. *Qualiter vnctiones peragendæ sunt.*
16. *Illæ peractis sunt partes abstergendæ.*
17. *Peracta ministratione quid faciet Sacerdos.*
18. *An hoc sacramentum ante Viaticum, vel sumpto Viatico debeat ministrari.*

1. NVllum esse præceptum impositum fidelibus recipiendi hoc sacramentum, communis sententia docet cum D. Thom. in 4. distinct. 23. artic. 1 quæst. 3. Palud. quæst. 3. Soto quæst. 1. artic. 2. Nauarr. cap 22. numer 16 Couarru. cap. Alma. 2. part. § 2. numer. 6. Suarez disput. 44. sect. 1. numer. 1. Coninch. disput. 19. dub. 10 Layman tract. 8 cap 7. Bonacina disput. 7 quæst. vnica, part 5. num. ..... Emmanuele Sà verbo, Extrema Vnctio, numer. 5. & aliis. Etenim hoc sacramentum non est institutum, vt medium necessarium ad peccatorum remissionem, Baptismo namque, & pœnitentia remittuntur peccata: neque item est medium vnicum, quo infirmus insidias, & tentationes inimici superare debeat; cùm id mediis orationibus, & sacrificio obtinere possit: ergo ex vi institutionis huius sacramenti non obligantur fideles ad illud suscipiendum. Præceptum autem diuinum de hac susceptione nullum est: nam Iacobus hoc sacramentum promulgans nullum verbum protulit obligationem apertam inducens: illa enim verba *Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros*, satis conuenienter de consilio intelligi possunt. Ex Pontificibus verò, & Conciliis nullatenus hæc obligatio colligitur. Nam esto Concilium Coloniense part. 7. cap. 50. dixerit: *Est autem vnctio impendenda cum expositione vnctionis, & mandati apostolici, quod sic habet: Infirmatur quis in vobis*. nomen, *mandatum*, latè sumendum est, prout ordinationem superioris, & illius voluntatis expressionem significat, vel referendum est ad mandatum de ritu, & forma, sub qua hoc sacramentum ministrandum est, non ad vsum illius Trident. verò sess. 14. cap. 3: esto, dixerit, non posse à fidelibus sine peccato contemni, quod verissimum est, non inde fideles arctantur per se illud sacramentum recipere: siquidem absque vllo contemptu omittere possunt, sicuti omittunt alia media ad salutem maxime vtilia. Ex consuetudine autem, quæ cōmuniter viget apud omnes fideles, suscipiendi hoc sacramentum, non potest obligatio stricta colligi: quia illud non vt necessarium, sed vt maxime vtile recipiunt. Denique, si susceptio huius sacramenti in præcepto esset mortuis, sicuti est susceptio Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, tempore interdicti permitteretur, vti permittuntur Pœnitentia, & Eucharistia, contra textum in cap. *Quod in te ac pœnitent. & remiss.*

2. Verùm esto, fideles per se nullo præcepto teneantur ad huius sacramenti susceptionem; non est dubium, saltem peccati venialis reos esse, si absque vlla iusta causa (quæ rarò continget) illius susceptionem omittant, vti docuit Coninch. disput. 19 dub. 10. num. 30. Layman. lib. 5 sum. tract. 8. in cap. 7. in princ. & supponit Suarez disputat. 44. sect. 1 num. 4. quia contra rationem est, tam salutiferum salutis remedium in occasione ita vrgenti, & periculosa negligere. Sed, quia aliis remediis, licèt nō æquè benè, iuuari possunt; ea de causa non est mortalis illius omissio, tametsi contrarium sentiat Petr. de Soto lect. 2. de extrema Vnctione.

3. Ex accidenti autem certum est peccare posse mortaliter infirmum, hoc Sacramentum omittentem. Primò, si omittat ex contemptu, qui vix esse potest absque hæresi. Non enim contemnere censetur, qui ex negligentia & acedia omittit; vel qui omittit, quia non reputat sibi necessarium, vt benè Emm. Sà. verb Extrema Vnctio, num. 5. Suar. disp. 44. sect. 1 num. 6. sed, qui omittit, nihil hoc Sacramentum æstimans, quod, vt dixi, sine errore in fide consistere vix potest.

Secūdò, est peccatum mortale, si ex illius omissione scandalū generetur, vti docent ex communi sententia, Emm. Sà, Suar loc. alleg. Coninck. disp. 19. dub. 10. n. 30. Laym. c. 7. n. 2. Bon. disp 7. q. vn. pun. 5. n. 10. Hoc autem scandalum regulariter censebitur datum, vt benè aduertunt Coninch, & Laym. suprà, si rogatus infirmus, an velit sibi Vnctionem deferri, nulla adhibita causa respondeat absolutè. Secùs, si differat paratus commodiori tēpore suscepturus. Scandalū verò, quod ex hac omissione timeri probabiliter debet, vt ratione illius peccatum sit mortale, est, si inde alii occasionem sumant sacramenta salutis parui pendendi, de infirmi spirituali, & æterna salute malè sētiēdi, & similib., &c. Tertiò, mortale erit peccatū, si conscius peccati mortalis nullū aliud sacramentū recipere potest: quod certè vix cōtinget, si ipse ratione viatur, cum sacerdos, qui ministraturus est Vnctionem, & Pœnitentiæ sacramentum ministrare possit, & debeat. Sed dato, quòd Sacerdos nolit, vel non possit Pœnitentiæ Sacramentum ministrare: adhuc non est ita certa obligatio infirmi

firmi suscipiendi hoc Sacramentum: etenim cùm ad huius Sacramenti susceptionem, necessario suscipiens se debeat contritum reputare, eo ipso condemnationis morale periculum euitat. Præterquàm quòd non sit certum, Vnctione hoc periculum vitari: non enim est certum, sed sub opinione positum, Vnctionem attrito gratiam conferre. Cæterùm, quia communiter Doctores docent, Vnctionem efficacem esse ad conferendam gratiam ei, qui bona fide existimat, contritum esse, cùm tamen solùm attritus existat, & plerunque quis decipiatur, putans esse contritum, cùm tamen non sit, & damnum, quod inde imminet, sit irreparabile; verius censeo, lege charitatis obligatum esse eo casu Vnctionem suscipere, vt media illa securam viam salutis reddat, quoad fieri possit: quippe quilibet Christianus videtur obligatus, saltem media ordinaria pro securitate suæ æternæ salutis adhibere.

4. Quoad obligationem Parochi ministrandi hoc Sacramentum, dicendum est, obligatum esse ratione muneris, hoc Sacramentum infirmo ministrare, peccaréque mortaliter, si ita differat, vt periculo infirmum exponat absque vnctione decedendi. Nam esto, hoc Sacramentum necessitatis non sit; est tamen summæ vtilitatis: Parochus autem non solùm remedia necessaria; sed valdè vtilia à Christo instituta, & ab Ecclesia vsitata prouidere subditis debet, & maximè rogatus, vt benè notauit Suarez *disp.44. sect.2. num.1.* Coninch *disp.19. dub.10. concl.2. num. 31.* Layman. *tract.8. de Vnctione, cap.7. n.3.* Bonac. *disp.7. quæst. vnic. p.5. n. 12.*

5. An autem tempore pestis teneatur Parochus hoc Sacramentum suis subditis ministrare, sicuti diximus teneri Pœnitentiam, & Eucharistiam; non est constans sententia. Certum existimo, obligatum esse, si periculum contagionis vitare possit, obligando infirmum, vt in loco puro, & patenti collocetur; tum sumendo antidota, & præseruatiua; tum vngendo infirmum virgula aliqua oblonga, tum ministrando ea tantùm, quæ essentialia sunt: quia, secluso periculo contagionis, nulla adest causa, quæ Parochum excusare possit ab huius Sacramenti administratione, cùm ad id ex officio teneatur, & sub ea conditione à subditis alitur, eique obedientiam, & reuerentiam præstant. Verùm si, tentatis omnibus, periculum morale contagionis vitari non possit, quod difficile est, censeo probabilius cum Suarez *disp.44. de Vnctione, sect.3. in fine, num.20.* obligatum Parochum non esse: quia eo sacramento absolutè infirmus non indiget: quod maximè procedit, si inde alij priuarentur Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ administratione: quippe deficiente eo Parocho, non facilè inuenietur, qui illius vices suppleat.

6. Si verò de aliis Sacerdotibus loquamur, & absit proprius Parochus, vel nolit hoc Sacramentum ministrare, distinguendum est. Si infirmus nullum aliud Sacramentum suscepit, neque illi ministrari potest, tenentur sub graui culpa ei Vnctionem concedere: quia lege charitatis obligatur quilibet subuenire proximo grauiter indigenti, cùm commodè potest. At infirmus eo casu præsumi debet grauiter indigere Vnctione: fortè enim ex illius ministratione æterna salus infirmi pendet. Verùm, si alia Sacramenta suscepit, non videntur sub mortali culpa obligati Vnctionem ministrare: quia moraliter præsumi non potest infirmus ea grauiter indigere. At à culpa veniali graui nequaquam excusari possunt, cùm priuent proximum, absque rationabili causa, remedio ita vtili, & ad salutem conuenienti. Sic docuit expressè Paludan. *in 4. dist.23. quæst.1. art.2. concl.2.* Coninch *disp.19. dub.10. in fine concl.3.* Layman. *lib.5. sum. tract.8. cap.7. in fine, num.3.*

7. Quòd si roges, quam dispositionem habere debeat, tum Sacerdos, vt hoc Sacramentum conuenienter ministret, tum infirmus, vt illud ritè suscipiat? Breuiter respondeo ex dictis *tract. de Sacrament. in genere*, vtrunque in gratia existere debere. Sacerdos nanque, quia est consecratus Minister ad huius sacramenti collationem, ideóque si grauatum mortali se sentiat, conteri debet, priusquàm sacramentum ministret. Neque excusari potest, vt inquit Suar. *disp.44. sect.2. num.5.* ob infirmi necessitatem, cùm breuissimo tempore diuina gratia adiutus habere contritionem possit. Suscipiens verò etiam se reputare debet in gratia existere: quia hoc Sacramentum non mortuorum, sed viuorum est: si tamen aliquando contingat in peccatu existere, & bona fide sacramentum suscipiat, illius remissionem obtinebit; quia ad hunc effectum est per se institutum, iuxta illud Iacobi: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.*

8. Deinde sacerdos liber debet esse ab excommunicatione, aliáve censura, vtpote quæ priuat sacramentorum administratione; si tamen ea excommunicatio denunciata non sit, administrare sacramentum poterit rogatus, licitéque infirmus eam ab illo ministrationem rogare poterit. At, si sacerdos excommunicatus denunciatus sit, vel manifestus Clerici percussor, credit Suarez *disput.44. sect.2. num.5.* nequaquam posse hoc sacramentum ministrare, tametsi infirmus ob eam causam sine Vnctione discedat: quia non est sacramentum præcisæ necessitatis, sed solùm vtilitatis, quam Ecclesia omittendam iudicat ob rigorem excommunicationis seruandum, sicuti ob seruandum populi interdictum, nec dare, nec suscipere hoc Sacramentum eo tempore permittit. Ob suspensionem autem credit idem Suar. *num. 6.* Sacerdotem impeditum non esse, quia possit Vnctionem ministrare, quia non vsu Ordinis, sed iurisdictionis priuat. Sed verius existimo, suspensum, & excommunicatum posse hoc sacramentum infirmo ministrare, si nullus alius adsit, qui velit, vel possit: quia ea obligatio cedit in graue detrimentum infirmi, & fortè in illius æternam damnationem. Non igitur est credendum de benignitate Ecclesiæ velle eo tempore obseruari. Præterea, suspensio ab officio æquè priuat Ordinis vsu, sicuti excommunicatio. sed non obstante ea priuatione, suspenso permittit Suar. huius sacramenti ministrationem. Ergo etiam permittere debet excommunicato. Neque est simile de interdicto populi, in cuius obseruatione bonum commune spectatur, & singulari simpliciter, non necessariò præfertur.

9. Illud verò reputa certum, præsente Parocho excommunicato denunciato, si adsit alius sacerdos, etiam simplex, non impeditus, posse, & debere vnctionem ministrare: præferri enim debet simplex sacerdos, qui iurisdictione positiuè priuatus non est. Administrat verò sacramentum, non tam ex facultate, & licentia Parochi excommunicati denunciati; sed ex facultate Episcopi, vel Summi Pontificis, quæ præsumitur eo casu concessa, ne infirmus sine vnctione decedat, néve positiuè priuatus iurisdictione, & Ordinis vsu, sacramenti administrationi se ingerat. Atque ita docuit Suarez *disp.44. sect.2. num. 6.*

10. Suscipiens autem hoc sacramentum, ab omni excommunicatione, & interdicto liber esse debet. Quapropter, si aliqua ex his censuris ligatus creditur, absoluendus primò est, antequàm hoc sacramentum ei conferatur, vt benè notauit Emm. Sà *verb. Extrema Vnctio, num.1.*

1. Denique, quod ad ritus, & cæremonias attinet, seruandi sunt ab Ecclesia præscripti, quoad fieri possit, neque absque graui necessitate omittendi. Videatur Rituale Romanum *de ordine ministrandi hoc Sacramentum.* Ex cæremoniis igitur hæ sunt præcipuæ. Prima est, vt Sacerdos, ministraturus hoc sacramentum, accedat superpelliceo, & stola indutus: & absque his vestibus sacris peccatum esset mortale, si sacramentum ministraret; tametsi infirmus absque Vnctione decederet: quia reuerentia sacramenti cuilibet priuatæ vtilitati præferenda est, vti tradunt, tanquàm certum, Suar *disp.44. sect.2. in fin.* Naldus *verb. Extrema Vnctio, n.3.* Bonac. *disp.7. q. vn. p. vlt. in fine.*

12. Secundò, adhibere debet Sacerdos Clericum, vel saltem vnum, qui ei ministret. Quòd si id commodè fieri non potest, non erit peccatum absque illo vnctionem ministrare, sicuti docuit Tolet. *de extrema Vnctione, c.2.* Emm. Sà *n.9.* Bartholom. ab Angelo *dial.3. §.153.* Bon. *disp.7. de Vnctione, q. vn. p. vlt. n.6.* Laym. *lib.5. tr.8. cap.8. n.2.* & colligitur apertè ex cap. *Quæsiuit. de verb. significat.* & ibi Glossa.

13. Tertiò, tenetur sacerdos, dum peruenit ad locum, vbi iacet infirmus, dicere: *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.* Deinde infirmo Crucem piè osculandam porrigere, cubiculum, & circunstantes, in modum Crucis, aqua benedicta aspergere. Quòd si ægrotus velit confiteri, tenetur illum audire. Præterea piis verbis debet infirmum consolari, & de huius sacramenti vi, ac efficacia, si tempus ferat, breuiter admonere; & quantùm opus sit, eius animum confirmare, & in spem erigere vitæ æternæ. Mox subiungat orationes, quæ in Rituali præscribuntur, quarum omissionem absque necessitate non est dubium, peccatum mortale esse, vt notauit Bonac. *disp.7. q. vn. p. vlt. n.7.* At, si necessitas vrgeat, tum ex parte infirmi, quia est nimis morti propinquus: vel ex parte ministri, cui adest periculum contagij, si detineatur; poterunt supradicta omnia omitti, vt ex communi sententia testatur Zambr. *de extrema Vnctione, in princ. n.10.* Laym *lib.5. tr.8. c.8. n.1.* Suar. *disp.44. sect.2. in fine.* Bonac. *loc. alleg.* & notatur in Rituali Romano reformato.

14. Quartò, debent astantes, dum infirmus à sacerdote vngitur, Psalmos pœnitentiales, & Litanias recitare: quorum omissionem, etiam absque necessitate, non reputarem peccatum mortale: quia plerunque absque scrupulo omittuntur, sicuti notauit Bonac. *disp.7. q. vn. p. vlt. n.7.*

15. Quintò, præstare debet vnctiones pollice dextro intincto in oleo sancto, & vngere infirmum sub præscripta forma verborum. Quòd si infirmus peste, aliáve contagiosa infirmitate laboret, poterit sacerdos virgula argentea, vel alia simili vnctionem præstare, vti docuit Chapeauilla *de Vnctione, c.5. quæst. 39.* Suar. *disp.44. sect.3. in fine, n.20.* Laym. *lib.5. sum. tr.8. c.8. n.1.* In his tamen vnctionibus seruandus est ordo præscriptus, vt priùs in oculis, deinde ad aures, &c. vnctio fiat, neque absque fiat graui peccato crederē, posse hunc ordinem inuerti: vngere tamen vtrunque oculum, aures, manus, & pedes, tametsi ad essentiam Sacramenti non pertineat, ideóque vrgente necessitate possit sacerdos vnius partis vnctione contentus esse: attamen per se graue esset peccatum, si seclusa ea necessitate vnicus tantùm oculus, vel auris inungeretur. Zambran. *de extrema Vnct. in princ. n.9.* Emm. Sà *n.12.* Suar. *disp.40. sect.1. n.5.* Laym. *lib.5. sum. tr.8. c.8. n.2.* Monet tamen Rituale Romanum reformatum, Sacerdotibus non esse vngendas manus interiùs, sed exteriùs: idque notauit Sà *verbo. Extrema Vnctio, in fine edit. Rom.*

Præterea

Præterea aduertit Rituale, vnctionẽ ad lumbos in fœminis ob decentiam debere omitti: in viris verò, si ob infirmitatem vix, aut sine periculo moueri non possunt. Illud verò est certum, opus non esse infirmum in lecto decumbere, sed quocunque loco existat, si in periculo mortis versatur, vngi posse, sicuti docent Suar *disp 44. sect. 2. in fine.*

16. Sextò, peracta qualibet vnctione, Minister, si est in sacris, sin minùs Sacerdos tergere debet loca inuncta stupa, aliáve simili re, & in vase mundo depositam stupam, & ad Ecclesiam delatam postmodum comburere, cinerésque proiicere in sacrarium, vti habetur in Rituali, & docuit Sà *n. 14.* Laym. *cap. 8. n. 3.*

17. Quibus peractis, Sacerdos, antequàm discedat, debet aliquas orationes in Rituali præscriptas recitare, & salutaria monita pro personæ qualitate infirmo præbere.

18. Ad extremum dubitare quis potest, an hoc Sacramentum ante, vel post sumptum Viaticum ministrandum sit? Et quidem consuetudo satis recepta viget, quòd priùs Viaticum ministretur, quàm vnctio. Ob quam causam Catechismus Romanus 2. *part. cap. 6. num* 12. inquit: *Seruanda est Ecclesiæ catholicæ perpetua consuetudo, vt ante extremam Vnctionem Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramentum administretur.* Neque ratio congrua deest, cùm Eucharistia cibus sit alens, & confortans eos, qui in via Domini procedunt, ideóque expedit, priùs ministrari, quàm Sacramentum pro exeuntibus ex hac vita institutum. Et fortè ob hanc causam grauius vitæ periculum expostulatur ad concedendam Vnctionem, quàm ad concedendum Viaticum.

Verùm, vt rectè notat Suarez *disputat. 44. sect. 1. num. 8.* hæc consuetudo, tanquàm rationabilis, & maximè expediens introducta est, non tanquàm sub graui culpa obligatoria, quia neque Pœnitentia, neque Eucharistia sunt per se dispositiones ad Vnctionem, & sæpè conuenit, vnctionem ante Viaticum ministrari; quia Viaticum sumi non potest; quia non adest Hostia consecrata, vel infirmus incapax est illud recipiendi. Quinimò tempore antiquo Viaticum post Vnctionem concedebatur, vt tradit textus in cap. *Ab infirmis. 26. quæst. 7.* ibi: *Infirmos post confessionem sacra Vnctione inunctos Communione Viatici esse reficiendos.* & S. Bernard. *in vita Malachiæ*, eius mortem describens, ibi. *Vngitur, & sumpto Viatico Fratrum se orationibus, & Fratres commendans Deo, ad lectum reuertitur.* & pluribus aliis exornat Suarez *dicta disput. 44. sect. 1. num. 8.* Congruentia autem consuetudinis fuit, vt significaretur, Eucharistiam finem esse, & perfectionem reliquorum Sacramentorum, ad eámque accedere debere infirmum pleuè, & perfectè purgatum, tum Pœnitentia, tum Vnctione, quæ Pœnitentiæ consummatio est. Illud verò est certum, si post sumptam Vnctionem infirmus aliquo tempore viuat, posse, & debere, si petat, ei Viaticum ministrari, tametsi ante Vnctionem receperit, sicuti benè aduertit Suar. *d. sect. 1. num. 8. in fine.* Laym. *tract. 8 cap. 8. in fine.* & fortè, vt inquit Suarez, textus in dicto cap. *Ab infirmis.* & D. Bernard. Alijque Patres, quos ipse refert, de hoc repetito Viatico intelligendi sunt: neque enim censendi sunt negare, ante Vnctionem fuisse infirmis Viaticum ministratum.

TRACTATVS XXVII. *ET* DISPVTATIO VNICA, DE SACRAMENTO ORDINIS.

PVNCTVM I.

De nomine, & natura Ordinis, eiúsque institutione.

1. *Nomen Ordinis variè sumitur.*
2. *Definitio Ordinis, seu Ordinationis.*
3. *Ordo, Sacramentum est à Christo institutum.*
4. *Institutum est in vltima Cœna.*

1. NOMEN Ordinis variè à Doctoribus accipitur, vti refert Ambros. Calepin. *in suo Dictionario.* Propriè sumitur pro digestione, seu rei cuiusque in loco collocatione, veluti in exercitu, vbi pedites, vbi alæ, cæteráque omnia, suo quæque ordine collocantur. Vnde August. *lib. 9. de ciuitate Dei, cap. 13.* definiens ordinem, inquit: *Est parium, dispariúmque rerum sua cuique loca tribuens dispositio.* Secundò, & principaliter sumitur pro qualitate, & statu hominum: qua ratione Romæ tres erant hominum ordines, seu status; senatorius, equestris, & plebeius: & in Christiana republica duo sunt, sæcularis, & clericalis, iuxta textum in cap. *Duo sunt. 12. quæst. 1.* Hinc per antonomasiam status Clericorum, Ordo dicitur: quia ex diuina ordinatione, & dispositione consecrantur, & deputantur in Dei obsequium, cultum, & honorem, vti tradit Bellarmin. *lib. 1. de Cleric. cap. 1.*

2. Actio autem, qua prædicti homines consecrantur, & deputantur ad prædictum munus, & Officium, Ordinatio dicitur, quam Doctores cum Mag. *in 4. d. 24.* communiter definientes asserunt, esse cæremoniam sacram, qua ordinato conceditur potestas ad aliquod altaris officium seu ministerium peragendum firmiter, & stabiliter, ita vt reuocari nunquam possit, aut deleri, tametsi eius exercitium possit suspendi, vti dixit August. *lib. de bono coniugali, cap. 24.* ideóque Tertull. *lib. de præscript.* notauit Hæreticorum proprium esse, vt cras sit laicus, qui hodie est Minister.

3. Ordinem, seu Ordinationem Sacramentum esse à Christo institutum, definiunt Concil. Florent. *in decreto fidei, post sess. vlt. § Sextum Sacram.* Trident. *sess. 7. can. 1. & sess. 23. cap. 3. & can. 3.* & pluribus comprobant aduersùs Hæreticos nostri Scriptores, præcipuè Bellarmin. *tom. 2. lib. de Sacram. Ordinis à cap. 1.* & Gab. Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 235.* Et ratio deducta ex fidei principiis est manifesta. Nam signum visibile, quo gratia sanctificans confertur, sacramentum est: at in Ordinatione adest huiusmodi signum visibile, scilicet, manus impositio, quo gratia sanctificans ordinato confertur, vt constat ex illo Paul. 1. ad Tim. 4. *Noli negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam,* (id est, per reuelationem,) *quàm à Christo accepi, vt te in Episcopum eligerem cum impositione manuum presbyterij.* id est, media manuum mearum impositione, quæ ad conferendum presbyterium ordinatur, vti clariùs dixit 2. ad Tim. 1. *Admoneo te, vt resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem manuum mearum.* Quod verò in prædictis locis Paulus nomen, *gratia,* non solùm pro potestate consecrandi, offerendíque sacrificium, sed etiam pro ipsa gratia habituali vsurpauerit, colligitur apertè ex ratione, quam subiungit, ob quam Timotheus debeat gratiam suscitare: scilicet, quia non dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. At spiritus virtutis, dilectionis, & sobrietatis est charitas gratiáque iustificans: ergo per impositionem manuum hæc gratia confertur. Deinde ad ritè peragendam consecrationem, offerendúmque sacrificium, gratia habitualis necessaria est: debuit ergo simul cum illa potestate habitualis gratia conferri, præcipuè cùm collata sit cæremonia, & ritu externo firmo, & stabili.

4. Hoc Sacramentum institutum est à Christo Domino in vltima Cœna, cùm Apostolis concessit potestatem, & imposuit præceptum, suum Corpus, & Sanguinem consecrandi, Lucæ *cap. 22.* illi: *Hoc facite in meam commemorationem.* Quod expendens Trident. *sess. 22. cap. 1. post med.* inquit: *At sub earundem rerum symbolis Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebat, vt sumerent, tradidit, & eisdem eorúmque in sacerdotio successoribus, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem.* vti semper catholica Ecclesia intellexit. Et licèt Concilium non definierit, an supradictis verbis in Sacerdotes Apostolos ordinauerit, manifestè deducitur vel illis, vel aliis *paulò antè* dictis ordinatos fuisse: siquidem præcipiebat Sacrificium offerre, ad cuius oblationem necessariò Minister consecratus requirebatur. Quinimò verosimilius est, vt rectè aduertit Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 239. cap. 1. numer. 2.* illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Christum Dominum, & Apostolis præcepisse suum Corpus, & Sanguinem consecrare, & simul in Sacerdotes illos constituisse.

PVNCTVM II.

Quotuplex sit Ordo, & quæ eius officia.

1. *Referuntur variæ sententiæ.*
2. *Septem Ordines sunt in Ecclesia.*
3. *Quare sacerdotium, diaconatus, & subdiaconatus sint, & dicantur Ordines maiores, & sacri.*
4. *Præter supradictos, nullus est alius Ordo perfectus.*
5. *Proponuntur rationes contrarium probantes, illisque fit satis.*
6. *Episcopatus non constituit distinctum Ordinem.*

1. ORdinationes, seu Ordines, nouem esse, affirmant Canonistæ, vt videre est apud Felin. *cap. Sicut. el. 3. de simonia, num. 1.* Couarr. *in cap. Nos. de testamentis n. 4.* Gregor. Lopez *in proœmio, tit. 6. part. 1.* Zenedo *ad decret. collect. 105. n. 2.* nempe, primam tonsuram, quatuor minores Ordines, & tres maiores, & episcopatum. Alij, vt Titelman. *lib. de Sacram. c. 9.* addunt prædictis Ordinem psalmistarum, siue cantorum, quibus fauet Concil. Carthaginense IV. *c. 10.* enumerans cantores ecclesiasticos Ordines, ideóque decem Ordines constituunt. Alij verò excludentes cantoriam, & primam tonsuram ab Ordine, constituunt octo. Sic Caietan. *tom. 1. Opusc. tract. 11.* Nauarr. *cap. 22. n. 18.* Michaël Medina *lib. 1. de cœlibatu, cap. 16.* Petr. de Soto *lect. 1. & 4. de Sacram. Ordin.* Valen. *disp. 9. quæst. 1. punct. 2. in fine.* Alij tandem, excludentes cantoriam, & primam tonsuram ab Ordine, & episcopatum sub presbyterio annumerantes, septem tantùm Ordines affirmant esse. Quæ fuit opinio D. Thom. *in præsenti, quæst. 37. art. 2.* Albert. Magn. *in 4. dist. 24. art. 5.* Bonauent. *eadem dist. art. 2. quæst. 2.* Richard. *art. 3. q. 3.* & aliorum.

2. Dicendum igitur est, septem Ordines in Ecclesia esse, scilicet Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acolythorum, Exorcistarum, Lectorum, Ostiariorum, sicuti definiuit Trident. *sess. 23. cap. 2. & canone 2.* Per sex vltimos, vt inquit Concilium,

Concilium, velut per gradus quosdam ad sacerdotium, vtpote ad perfectissimum Ordinem tenditur. Quod autem quilibet ex supradictis sit Ordo, inde probatur: quia constituit ordinatum in gradu eminentiori inter Ecclesiæ Ministros, cum potestate inseruiendi officio, & ministerio altaris, vti videri potest, si singulorum officia designemus. Et quidem officium sacerdotalis ordinis est, sacrificium Deo offerre, & homines Deo reconciliare: Diaconi, sacerdoti in sacrificio ministrare, calicem, si esset in vsu, populo concedere, baptizare, & prædicare ex Sacerdotis commissione: Subdiaconi munus est Diacono ministrare in iis, quæ ad sacrificium peragendum fuerint necessaria, præparat aquam ad altaris ministerium, porrigit calicem, & patenam in vsum sacrificij, pallas, & corporalia abluit. Acolithorum est, ceroferarium ferre, luminaria Ecclesiæ accendere, vinum, & aquam ad Eucharistiam ministrare, ideóque Diacono, & Subdiacono inseruiunt. Exorcistarum est Dæmones ab obsessis abiicere, vt dignè Sacrificio assistant, & aquam in ministerium Baptismi præparare locúmque communicaturis concedere. Lectorum est legere, & canere, quæ à sacerdote prædicantur, & quæ ipsi olim extra Missæ sacrificium populo annunciabant, vt sic præsentium animi ad reuerentiam sacrificij excitentur. Ostiariorum est, pulsare cymbalum tempore sacrificij, in illius honorem, aperire Ecclesiam, & Sacrarium dignis, & librum ei, qui prædicat. Constat ergo omnium Ordinum munia ad altaris sacrificium ritè peragendum dirigi, sacerdotum, Diaconorum, & Subdiaconorum, proximè, reliquorum remotius.

3. Hinc constat, quare sacerdotium, diaconatus, & subdiaconatus dicantur Ordines maiores, & sacri: Acolythus, Lector, Exorcista, & Ostiarius, nec sacri, nec maiores appellentur. Dicuntur *maiores*: quia sacrificio altaris, ad quod omnes diriguntur, proximè concurrunt: cum tamen alij tantùm remotè. *Sacri*, quia fortè ipsi soli sunt sacramentum, non autem quatuor minores: sed præcipuè, quia votum castitatis habent annexum, quo homines in Dei cultum sacrantur.

4. Præter prædictos septem Ordines verius existimo, nullum alium esse perfectum, & completum. Colligitur ex Trident. *sess. 23. cap. 3.* definiente Ecclesiæ Ordines, & septem tantùm enumerante. Si igitur plures essent, diminutè Conc. processisset: quod dici non potest, præcipuè cùm intenderit aduersùs Hæreticos, qui aliquos Ordines admittebant, & alios negabant, doctrinam firmam stabilire. Secundò, Ordines, quos præter hos septem aliqui Doctores adstruunt, vel non sunt propriè Ordines, vel sub prædictis septem continentur.

Et in primis cantoria Ordo esse non potest: quia non est potestas ad aliquod officium, seu ministerium altaris directè pertinens; neque est permanens, sed ad tempus, secundùm Episcopi, imò Presbyteri arbitrium, cuius erat hæc designatio, vt colligitur ex Concilio Carthagin. IV. *cap.* 10. cùm tamen reliqui Ordines solius authoritate Episcopi conferantur.

Deinde prima tonsura, qua homo ab statu laicali segregatur, & in statum Clericorum ingreditur, Ordinem propriè non esse firmant communiter Doctores Theologi apud Vasquez *disp. 236. cap. 1. num. 9.* & *disp. 237.* Bonac. *de sacram. disp. 8. q. vn. p. 1. nu. 6.* Coninch. *disp. 20. dub. 1. num. 3.* Laym. *tr. 9. cap. 1. n. 2.* & plures alij relati à Nicol. Garcia *7. p. de benefic. cap. 1. num. 2.* Et colligitur ex Concilio Tridentino variis in locis distinguente tonsuram ab Ordinibus. Nam *sessione 23. cap. 2.* inquit: *Cùm diuina res sit tam sancti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quò digniùs, & maiori cum veneratione exerceri posset, vt in Ecclesia ordinatissima dispositione plures, & diuersi essent Ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deseruirent ita distributi, vt qui iam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent.* Et *cap. 6.* inquit: *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus.* Et *cap. 10.* ait: *Tonsuram, vel minores Ordines conferre.* Sentit ergo Concil. apertè, tonsuram non esse Ordinem. Ratio autem, quare tonsura Ordo non sit duplex est. Prima, quia non est instituta ad aliquod speciale munus, & ad officium altaris, sed solùm ad disponendum tonsuratum, vt in aliquod altaris obsequium consecrari possit. Ordines autem, siue maiores, siue minores, ad altaris seruitium per se diriguntur, vt constat ex dicto loco Trident. *sess. 23. cap. 2.* Ergo, &c. Deinde Ordo, vt ex eodem loco Concilij, & *can. 2.* colligitur, est gradus aliquis eminentiæ, & excellentiæ in ordine ad altaris ministerium, quo insignitus reliquos illo carentes excedit. At tonsuratus non habet intra Ecclesiasticos gradum aliquem, cùm omnibus ecclesiasticis personis communis sit: est enim tantùm personæ ecclesiasticæ constitutio, & à sæculari diuisio. Ergo. Tandem in Pontificali, dum agitur de creando Clerico, non dicitur de Clerico ordinando, sed faciendo: quo facto statim subiungit de ordinatione Ostiarij, vtpote ex minoribus Ordinibus prima.

5. Neque prædictis obstant fundamenta, quibus Canonistæ asserunt, primam tonsuram Ordinem esse. Ducuntur primò ex cap. *Cùm contingat. de ætate, & qual.* vbi inquit Pontifex, per primam tonsuram iuxta ordinem Ecclesiæ datam, à talibus clericalem Ordinem conferri. Secundò, sub nomine Ordinis, & Ordinationis, prima tonsura comprehenditur, vt colligitur ex Trident. *sess. 7. cap. 10. & seqq. de reformat.* & *sess. 21. cap. 1. 3. 7. & 9. de reformat.* & *sess. 23. cap. 8.* Tertiò, ideò laici incapaces sunt beneficiorum, iurisdictionísque ecclesiasticæ: quia non habent Ordinem, *cap. Ex litteris de transactionib. cap. 2. de institutionib.* vbi Abbas, & alij: quorum tamen insigniti prima tonsura capaces existunt. Quartò, percutientes Clericum tonsuratum incidunt in excommunicationem, *Si quis suadente Diabolo.* Ergo signum est, tonsuram Ordinem esse.

Non, inquam, obstant supradicta: solùm enim probant, tonsuram largè Ordinem esse, quatenus Ordo sumitur pro Congregatione, & statu ab aliis distincto. Etenim tonsura segregatur tonsuratus à laico statu, & in statum clericalem constituitur: quod est sufficiens, vt clericalis Ordo dici possit, & beneficia ecclesiastica conferantur, aliisque priuilegiis gaudeat. Non tamen est propriè ordo, sumpto ordine pro potestate ad ministerium aliquod altaris relata, quæque ordinatum non solum comparatione omnium fidelium, sed comparatione Ministrorum Ecclesiæ in gradu superiori constituat.

6. Denique episcopatus, etsi ordo sit, vt colligitur manifestè ex Trident. *sess. 23. cap. 4.* asserente, ad ecclesiasticam Hierarchiam, & ordinem Episcopos specialiter pertinere, esséque sacerdotibus superiores, nihilominùs non constituit diuersum ordinem à sacerdotio, sed illum perficit, & complet, sicuti potestas, quam Christus Dominus Ioan. *cap.* 20. Apostolis concessit absoluendi à peccatis, quæque Sacerdotibus in ordinatione communicatur illis verbis: *Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata,* &c. non constituit distinctum ordinem ab eo, quem constituit potestas Corpus, & Sanguinem Christi consecrandi: quia hanc essentialiter in subiecto prærequirit. Sic potestas concessa Episcopis in eorum consecratione, quia essentialiter sacerdotalem potestatem subiecto concessam supponit, non constituit ordinem distinctum ab ordine prædictæ sacerdotalis potestatis, sed illum complet, & perficit, vt benè explicant Bellarminus *lib. de sacram. Ordin. cap. 5.* Vasq. *disp. 240. cap. 5.* Coninch. *disp. 20. dub. 2. in fine* Laym. *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 3. num. 6.* Neque his obstat Anaclet. *epist. 3. c. 1.* dicens: *Sacerdotum Ordo bipartitus est. & sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari.* Et in fine: *Ampliùs quàm isti duo Ordines Sacerdotum* Non, inquam, obstat, quia intelligi debet de Ordine incompleto, & non adæquatè perfecto, secundùm quam rationem sacerdotium ab episcopatu distinguitur, duóque Ordines sacerdotij enumerari possunt, alter incompletus, & perfectibilis, qualis est simplicium sacerdotum, alter completus, & perfectus, scilicet, Episcoporum.

PVNCTVM III.

An omnes prædicti Ordines, tam maiores, quàm minores, sint Sacramentum.

1. *Sacerdotium esse sacramentum indubitatum est.*
2. *De ordinatione Episcopi, qui negent esse sacramentum, & qualiter probent.*
3. *Esse sacramentum defenditur.*
4. *Fit satis opposito fundamentis.*
5. *De Ordine diaconatus, & subdiaconatus plures negant esse Sacramentum.*
6. *Sed contrarium, tanquàm certum, tenendum est.*
7. *Diluuntur rationes opposita.*
8. *De inferioribus Ordinibus negant plures, & quod sit eorum fundamentum.*
9. *Probabilius est esse sacramentum.*
10. *Satisfit fundamento opposito.*

1. DE Ordine, seu ordinatione sacerdotali nullus Catholicus dubitat sacramentum esse, vti ex Trident. colligitur definiente *sess. 23. cap. 3.* & *can. 3.* sacrum ordinem, siue ordinationem esse verum sacramentum à Christo institutum, quod verum esse debet, saltem de ordine, seu ordinatione præcipua. Cùm autem sacerdotalis ordo inter omnes ordines sit præcipuus, vtpote ad munus omnium excellentissimum sit relatus, nempe, ad consecrationem Corporis, & Sanguinis Domini, saltem de prædicto ordine definitio Concilij intelligi debet. Præterea *can. 4.* inquit Concilium, per ordinationem Spiritum sanctum communicari illis verbis: *Accipite Spiritum sanctum.* imprimíque characterem, ita vt qui semel sacerdos fuit, laïcus esse non possit. Sed hæc stare non posset, nisi sacerdotalis ordo sacramentum esset. Ergo.

Notandum tamen est, in sacerdotali ordine duplicem potestatem includi; alteram, qua nulla maior esse potest, consecrandi Corpus, & Sanguinem Domini, alteram absoluendi à peccatis. Hæc necessariò primam supponit: sed prima non prærequirit necessariò hanc secundam, sed absque illa potest consistere. Vtraque tamen potestatis collatio sacramentum est:

est: quia est signum sensibile, quo Spiritus sanctus communicatur. Non tamen inde fit, duplex sacramentum esse: quia vtrumque signum, & vtraque potestas ad complendum ordinem sacerdotij pertinet. Neque in collatione illius duplicis potestatis duplex character imprimitur, sed character impressus in collatione potestatis conficiendi Eucharistiam ex Dei ordinatione destinatur ad potestatem absoluendi à peccatis absque vlla sui intrinseca mutatione, vel, vt alijs placet, nouo modo reali, & perfectione illi superaddita.

Quapropter controuersia est, tum de ordinatione Episcopi, tum de alijs ordinibus, tam minoribus, quàm maioribus, an omnes sint sacramentum?

2. De ordinatione Episcopi negant esse sacramentum Richard. *in 4. dist. 24. art. 5. quæst.* 2. Bonauent. *4. dist. 24. part. 2. art. 2. quæst. 3.* Scotus *quæst. 1. §. de tertio art.* Dominic. Sotus *quæst. 1. artic. 2. & 3.* & *lib. 10. de iustit. quæst. 1. artic. 2.* Turrecrem. *can. 1. dist. 20* & cap. *Cleros 2. eiusdem dist §. Ad quintum n. 6.* Fauet Couarr. *lib. 1. var. c. 10. n. 15.* alijque plures relati à Vasq. *disp. 240. c. 2.* Mouentur: quia, si esset sacramentum, esset sacramentum ordinis à sacerdotio distinctum, cùm diuerso tempore, & diuersa consecratione conferatur: ergo essent plures ordines sacramentum, quàm septem assignati. Secundò, per ordinem, seu ordinationem, quam Concilium *sess. 23. can. 3.* definit esse sacramentum à Christo institutum, *can. 4.* declarat dari Spiritum sanctum, & imprimi characterem, quo semel constitutus sacerdos laicus esse non possit: at in consecratione Episcopi non videtur Spiritum sanctum communicari, neque characterem imprimi, aliàs sine vsu sacerdotio Episcopus posset consecrare, & sacerdote esset superior, quod est omnino falsum: ergo non est sacramentum. Tertiò, per consecrationem Episcopi datur Episcopis potestas confirmandi, & ordinandi, non autem consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi: hæc enim concessa supponitur. At ordinationis sacramentum per ordinem ad Eucharistiæ consecrationem constituitur, vti colligitur ex Trident. *sess. 23. cap. 2.* ibi: *Cùm autem diuina res sit tam sancti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quò dignius, & maiori cum reuerentia exerceri posset, vt in Ecclesia ordinatissima dispositione plures, & diuersi essent Ministrorum Ordines*, &c. Ergo, cùm consecratio Episcopi, neque ad conficiendam Eucharistiam, neque ad ministrandum ei, qui Eucharistiam, confecturus est, dirigatur, neque ordo, nec sacramentum erit. Quartò, consecratio Episcopi non fit in quatuor Temporibus ordinationum: ergo indicatur non esse ordinem, nec sacramentum: siquidem aliorum ordinum ritum non imitatur. Tandem non apparet, quæ sit materia, & forma huius sacramenti à Christo Domino determinata.

3. Cæterùm omninò dicendum est, episcopatum, quatenus talem, non solùm esse ordinem, sed etiam esse sacramentum, incompletè tantum à sacerdotio distinctum. Sic plurimus firmant Petr. de Soto *lect. 4. de sacram. ordinis.* Michael de Medina *lib. 1. de sacror. hom. continent. cap. 5. & 16.* Bellarm. *lib. de Ordine, cap. 5.* Valent. *disp. 9. quæst. 1. punct. 4. §. Altera sententia.* Coninch *disp. 20. dub. 6. conc. 1. num. 43.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 4. concl. 1.* Ratio est: quia Trident. *sess. 23. cap. 3.* definiens sacram ordinationem, sacramentum esse. Id probat ex *1. ad Timoth. 4.* & *2. ad Timoth. 1.* Neque aliunde ex Scriptura probare possumus. At in his locis expressè Paulus de ordinatione Timothei in Episcopum locutus est: ergo hæc ordinatio, sacramentum est à Christo institutum. Secundò, Tridentinum colligit, sacram ordinationem sacramentum esse: quia in ipsa Spiritus sanctus confertur illis verbis ab Episcopo dictis. *Accipite Spiritum sanctum.* quæ verba in consecratione Episcopi proferuntur: ergo Episcopi consecratio sacramentum est. Tertiò, Episcopus in sua consecratione accipit potestatem confirmandi, ordinandique sacerdotes, quæ sunt potestates supernaturales, & diuinæ à Christo communicatæ, quas potestates vt ritè Episcopus ministret, indiget gratia: ergo in earum collatione gratia debebat à Christo conferri.

4. Neque rationes contrariæ vrgent. Ad primam constat ex *superius* dictis: qua enim ratione diximus, episcopatum non esse absolutè ordinem à sacerdotio distinctum, quia sacerdotium essentialiter præsupponit, eadem dicimus, non esse sacramentum distinctum. Non enim distinguitur à sacerdotio complete, & perfectè, benè tamen incompletè, & partialiter ex nouo signo gratiæ sanctificantis superaddito. Ad secundum negamus, in consecratione Episcopi Spiritum sanctum non communicari, & characterem sacerdotij non perfici, debet tamen Episcopus sacerdos esse, aliàs consecrari non posset, & consecratio facta nulla esset. Superioritas autem, & excellentia, quam habet Episcopus supra alios simplices sacerdotes consistit in eo, quia vltra sacerdotium addit potestatem confirmandi fideles, & ordinandi sacerdotes, quæ nullatenus simplicibus sacerdotibus competit, ob idque dignior est, cui latior iurisdictio concedatur. Ad tertium respondet Vasq. *disp. 240. cap. 5. n. 51.* Sacramentum Ordinis non debere constitui ex relatione ad Eucharistiæ consecrationem, sed sufficienter constitui posse ex respectu ad consecrandos Eucharistiæ Ministros. Sed rectiùs Ægid. de Coninch. *disp. 20. dub. 2. in fine*, affirmat, potestatem consecrandi sacerdotes directiùs, & immediatiùs Eucharistiæ peragendæ deseruire, quàm potestas Exorcistæ, aut Lectoris, imò quàm Subdiaconi, aut Diaconi, cùm sine illa potestate Eucharistia non conficeretur: quia non essent Ministri: benè tamen confici posset, tametsi Subdiaconi, aut Diaconi non adessent. Ad quartum respondeo, consecrationem Episcopi non fieri in quatuor Temporibus, sed in Dominica; non, quia ordo, aut sacramentum non sit; sed, quia est ordo, & sacramentum sacerdotalem ordinem perficiens, constituitque Episcopum omnibus alijs superiorem. Ad quintum, satis colligitur *ex illo 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1.* qualis sit forma, & materia huius sacramenti: est enim materia, impositio manuum facta à pluribus Episcopis: hoc enim denotat Paulus, tum vtens plurali numero manuum, tum affirmans impositione manuum presbyterij, id est, Presbyterorum, gratiam esse communicatam: forma verò sunt illa verba: *Accipe Spiritum sanctum.* quæ manuum impositione determinata significant, electo gratiam conferri, qua in consortium Episcoporum ordinantium constituatur.

5. Secundò, dubitari potest de diaconatus, & subdiaconatus ordinibus, an sint sacramenta. Negant Durand. *in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 1. à num 6.* Caiet. *tom. 1. opuscul. tract. 11. art. vnico*, & specialiter de subdiaconatu docuit Mag. *in 4. dist. 24. c. Septimus ordo, in fine*, Gratianus *in suo decreto, dist. 21. in fine primi §.* Martinus de Ayala *lib. de traditionib. Apostol. 2. p. cap. de Ordine, §. Synodus D. Syluestri* inclinat Alphons. de Castro *l. aduersus hæreses, verb. ordo sacramentum.* Probarique potest hæc sententia primò ex Anacleto *epist. 3. cap. 1. in fine*, asserente, *Amplius quàm isti duo* (scilicet episcopatus, & sacerdotium) *Ordines sacerdotum, nec nobis à Deo collati sunt, neque Apostoli docuerunt.* Si igitur diaconatus, & subdiaconatus essent sacramenta, & alij ordines essent nobis à Deo collati, & Apostoli docuissent. Similiter ex Damaso *epist. 4. col. 4. sub finem*, dicente: *Quia, vt præfixum est, Ordines sunt duo tantùm primi in Ecclesia, id est, Apostolorum, & septuaginta Discipulorum.* At hi omnes erant sacerdotes: ergo extra sacerdotium nullus est Ordo à Christo institutus. Secundò, Tridentinum *sess. 23. cap. 3.* probat ordinationem esse sacramentum ex illo tantum loco *1. ad Timoth. 4.* & *2. ad Timoth. 1.* sed in prædicto loco solum de ordinatione sacerdotis, imò Episcopi agit Paulus: ergo extra sacerdotium non agnoscit Concil. aliud sacramentum. Tertiò, sacramentum ordinis institutum est ad offerendum sacrificium, hominésque cum Deo reconciliandos. Sed hanc potestatem solùm habet sacerdotium: nam reliqui ordines ad eam potestatem suscipiendam disponunt: ergo extra sacerdotium nullus alius ordo sacramentum est. Quartò, munia diaconatus, & subdiaconatus æquè præstari possunt a non ordinatis, sicuti ab ordinatis. Si autem essent sacramenta ordinis, character in illis imprimeretur, & concederetur potestas ad aliquod supernaturale munus, quod seclusa tali potestate præstari nulla ratione posset. Quintò, si vltra sacerdotium alij ordines in sacramenta admittuntur, non videtur, qua ratione sacramentum ordinis vnum esse possit. Sextò specialiter, quia ex nullo loco scripturæ colligi potest subdiaconatum, nec diaconatum esse sacramentum: nam de subdiaconis nulla est in scriptura mentio. De Diaconis verò solùm fit mentio *Actor. 6.* vbi electi fuerunt septem Diaconi, vt pauperum curam gererent, & illorum mensis ministrarent: quod officium, etsi pium, non est sacrum, neque specialem ordinem requirit. Septimò, nulla est certa forma, & materia horum ordinum, vt *puncto sequenti* videbimus: at, si à Christo essent in sacramenta instituti, certam formam, & materiam haberent. Ergo, &c. Octauo, sæpè subdiaconatus ab alijs, quàm ab Episcopis fuit collatus, vt loquentes de ministro ordinis dicemus. At sacramentum ordinis non videtur ab alio, quàm ab Episcopo ministrari posse, quippe ad hanc ministrationem in sua consecratione potestatem accipit.

6. Nihilominùs pro certò tenendum est, diaconatum ad minus esse sacramentum. Est enim omnium Doctorum sententia, excepto Durand. & Caietano, ita vt Vasq. *disp. 238. c. 2.* existimet, absque errore negari non posse ob definitionem Concil. *sess. 23. can. 6.* asserentis in Ecclesia esse Hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris. Nam ibi agnoscit Concilium ex Christi institutione aliquos Ministros vltra Episcopos, & Presbyteros ad Hierarchiam, seu ordinem ecclesiasticum pertinere, qui ad minus Diaconi esse debent, vtpote excellentiores, & sacrificij ministrationi proximiores. Secundò, Diaconus ordinatur per manus impositionem, & prolatis ab Episcopo illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum*, vt constat ex Rituali Romano. At, si illis verbis Spiritus sanctus non conferretur ordinato, frustrà Episcopus ea proferret contra decisionem Tridentin. *sess. 23. can. 4.* Et licèt in hac ordinatione Diaconi impositio manus non sit Ordinationis materia, & illa verba: *Accipe Spiritum sanctum.* non sint forma: at ex eo, quòd ab Ecclesia assumpentur in hac ordinatione, satis significatur, effectum gratiæ, qui per manus impositionem conferri solebat, in præsenti illa, vel alia cæremonia communicari. Tertiò, Anastasius II. *in epist. ad Anastas. Imperatorem, cap. 7.* æquè in ordinatione Diaconi, ac

Presbyteri

Presbyteri affirmat, gratiam conferri, sicut confertur in Baptismo: *Nullum, inquit, de his, vel quos baptizauit Acacius, vel quos sacerdotes, siue Leuitas, secundùm canones ordinauit, vlla eos ex nomine Acaty portio lasionis attingit, quo forsitan per iniquum tradita Sacramenti gratia minus firma videatur.* Quartò, Diaconi destinantur ad officium valdè eminens, & supernaturale, scilicet, vt sacerdoti, & Episcopo sacrificanti assistant, eique in necessariis ministrent, & in casu necessitatis ex eius commissione baptizent, concionentur, & Eucharistiam populo dispensent: quinimò tempore antiquo, quo vsus erat calicem laïcis porrigendi, Diaconi ministrabant. Sed ad hæc omnia præstanda pura conscientia, & morum honestas requiritur, vt expresse docuit Paulus 1. *ad Timoth.* 3. ibi: *Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei* (id est, Eucharistiam, quæ est fidei præcipuum mysterium) *in conscientia pura. Et hi autem probentur primum, & sic ministrent nullum crimen habentes.* Ergo, cum ad hæc officia à Christo destinentur, gratia conferri debuit.

De Subdiaconatu non est æquè certum esse sacramentum: quia de ipso nulla est in Scriptura expressa mentio. At, quia Doctores paucis exceptis id communiter affirmant, ab eorum sententia recedendum non est, præcipuè, cum nulla sit ratio, ob quam prudenter negari posset, subdiaconatum sacramentum esse, vt constabit dissoluendo opposita fundamenta.

7. Ad primum ex Anacleto, & Damaso respondeo, prædictos Pontifices non definisse, nullum alium ordinem esse absolutè præter illos duos Episcoporum, & Presbyterorum, sed nullum alium esse præter illos duos in ordine sacerdotali. Ad secundum concedo, Concilium probare, Ordinem esse sacramentum ex illo Pauli *ad Timoth.* vbi de ordinatione Timothei in Episcopum agebatur: quia Concilium solum intendebat probare ordinationem conferre gratiam, verùmque esse Sacramentum: ad cuius probationem illud testimonium, vtpote manifestissimum, sufficiens erat: non autem intendebat probare, quot ordines sacramentum essent, sed id scholasticæ disputationi relinquere. Ad tertium nego, quodlibet sacramentum ordinis institutum esse ad offerendum sacrificium, & reconciliandum homines cum Deo, sed solum præcipuum, reliqua autem instituta esse in obsequium, & ministrationem offerentis. Qua ratione dici possunt instituta esse ad offerendum sacrificium proximè, vel remotè. Ad quartum negandum est, munia Diaconi, & Subdiaconi æquè à laïcis exerceri posse, ac ab ordinatis: quia sic ordinati authenticè illa officia præstant, & ex authoritate à Deo, & Ecclesia accepta, & speciali gratia sacramenti adiuti, quæ non ordinatis nulla ratione competunt. Ad quintum variæ sunt Doctorū explicationes circa vnitatem huius sacramenti: illis tamen omissis dicendum est cum Vasq. *disp.* 238. *cap.* 3. *circa finem* Coninch *disp.* 20. *dub.* 6. *num.* 52. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 9. *cap.* 4. *in fine.* Sacramentum ordinis non esse vnum vnitate specifica, & atoma, sed generica: differunt enim specie diaconatus, & subdiaconatus à sacerdotio, siquidem habent diuersam formam, & materiam, & diuersum finem proximum; sed, quia omnes ordines sub genere ordinis comprehenduntur, & ad eundem finem principalem referuntur, scilicet, ad Eucharistiæ consecrationem, oblationem, & ministrationem, ea de causa vnum sacramentum esse censentur, sicuti censentur quatuor tantum virtutes cardinales esse, prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia, tamen quælibet plures alias virtutum species sub se contineat. Ad sextum admitto, de subdiaconis nullam in scriptura expressam mentionem factam esse, fortè quia eorum ministerium non fuit eo tempore necessarium. Nego tamen de Diaconis non fieri mentionem alibi, quàm *Actor.* 6. Nam 1. *ad Philippens.* 1. & 1. *ad Timoth.* 3. simul cum Episcopis, & Presbyteris iunguntur: quo significatur in sacramento ordinis prædictos conuenire. Ad septimum nego, quemlibet ordinem non habere determinatam materiam, & formam: habet namque tametsi inter Doctores satis exploratum non sit, aliàs Confirmatio Sacramentum non esset: siquidem aliqui Doctores asserunt, vnctionem ex oleo consecrato esse sufficientem materiam, aliis negantibus, nisi simul cum balsamo mixtum sit. Item argumentum fieri potest in extrema Vnctione, aliisque sacramentis, in quibus, esto, sit à Christo certa materia, & forma assignata, Doctores in varias opiniones diuiduntur. Ad octauum fortè ex commissione Pontificis concedebatur Presbyteris Subdiaconorum Ordinatio, quæ iure proprio Episcopis competit: aliis verò solum ex extraordinaria delegatione, vt latius Vasquez *disp.* 238. *cap.* 7.

8. Tertiò dubitabis de inferioribus Ordinibus, Acolytho, Exorcista, Lectore, Ostiario, an sint sacramenta? Negant Magist. Durand. Nauar. Sotus, Michaël de Medina, & alij, quos refert, & sequitur Vasqu. *disp.* 237. *cap.* 2. Fundamentum præcipuum desumitur ex eo, quòd Ecclesia variè de his ordinibus sensit: aliquando enim plures, quàm prædictos quatuor ordines statuit, aliquando neque hos ordines agnouit, vt constat ex his, quæ latè refert Vasquez *dicto loco.* Ergo signum est, non esse hos quatuor ordines à Christo institutos, aliàs nulla in illis esset variatio.

9. Nihilominùs opposita sententia affirmans, hos quatuor ordines minores esse sacramenta à Christo instituta, sustinenda est, vtpote communior apud S. Thomam 3. *p. quæst.* 22. *art.* 2. Bellarmin. *de Sacrament. Ordinis, cap.* 6. 7. *&* 8. Coninch *disp.* 20. *dub.* 6. *num.* 47. Valent. *tom.* 4. *disput.* 9 *quæst.* 1. *p.* 4. Sa *verbo, Ordo, num.* 1. Bonac. *disp.* 8. *qu. vnica, p.* 1. *num.* 2. Laymann *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4 *circa finem,* & plures alios ab eisdem relatos. Ratio præcipuè desumitur ex Florent. & Trid. in quibus hæc sententia probari videtur. Nam Florentinum Concilium *in decreto illo Eugeny §. Sextum sacramentum.* declarans, ordinem sacramentum esse, affirmánsque, materiam esse rem, quæ in ordinatione traditur, & formam, verba, quibus ea traditio fit; exemplum adduxit materiæ presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, aliorúmque ordinum, per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Ergo sentit Concilium, his ordinibus minoribus æquè rationem sacramenti, & veram illius materiam, & formam conuenire, sicut conuenit presbyteratui, diaconatui, & subdiaconatui. Trident. verò id ipsum satis insinuat. Nam *sess.* 23. *cap.* 2. singulorum ordinum nomina exprimens *cap.* 3 & *can.* 3. definit, sacram ordinationem esse sacramentum, ad cuius definitionis veritatem, etsi sufficiens sit, quod aliquis ex prædictis ordinibus sit sacramentum: attamen cum immediatè subsequatur enumerationem omnium ordinum, satis probabiliter indicat, ad omnes ordines definitionem referri, maximè cum definitio fuerit absoluta. Deinde August. *lib.* 2. *contra epist. Parm. cap.* 13. probat ordinem esse sacramentum, sicut Baptismum, nec iterari posse: cum autem omnes ordines iterabiles sint, videtur ex sententia Augustini, omnes sacramentum esse.

10. Neque fundamentum oppositum obstat. Fateor enim, varietatem fuisse in Ecclesia in prædictorum ordinum enumeratione: quia non satis explorata erat eorum institutio; semper tamen ab initio Ecclesiæ non solum officia horum ordinum, sed & illorum nomina cognita fuerunt, vt expresse testatur Trident. *sess.* 23. *cap.* 2. quod indicat, à Christo Domino institutionem deriuasse, tametsi non satis fuerit distinctio eorum cognita.

PVNCTVM IV.

De materia, & forma singulorum Ordinum.

1. *Materia, & forma episcopatus quæ sit.*
2. *An ex dispensatione Pontificis vnus Episcopus solus possit alium consecrare. Remissiuè.*
3. *Quæ sit materia Ordinis sacerdotalis. Proponitur Bonauenturæ sententia.*
4. *Traditio calicis cum vino, & patena cum pane, est materia huius Ordinationis.*
5. *Respondetur fundamento pro opinione D. Bonauentura adducto.*
6. *Negant plures, ad ordinationem sacerdotis pertinere, vt quid essentiale, illam manuum impositionem sub illis verbis:* Accipe Spiritum sanctum.
7. *Sed oppositum verius est.*
8. *Soluuntur rationes contraria.*
9. *De materia, & forma ordinis diaconatus. Varia sententia referuntur.*
10. *Quid sit tenendum.*
11. *Oppositis rationibus fit satis.*
12. *Quæ sit materia, & forma subdiaconatus, iuxta opinionem Viguerij.*
13. *Approbatur sententia communis, & certa.*
14. *Soluuntur opposita.*
15. *An calix, & patena subdiacono, & sacerdoti traditi debeant esse consecrati. Negant plures.*
16. *Verius est oppositum.*
17. *Illud certum, graue esse peccatum, si loco calicis consecrati non consecratus adhibeatur.*
18. *Subdiaconatus non fuit antiquitus inter ordines sacros computatus.*
19. *Expenditur materia, & forma minorum ordinum.*
20. *An necessarium sit, materiam ordinationis tangere. Et proponuntur quædam in hac re certa.*
21. *Contactum, etiam mediatum, non esse requisitum ad sacramenti valorem, plures affirmant: & qualiter probent.*
22. *Verius est necessarium esse.*

1. A Nobilioribus incipiens, *ex puncto præcedenti* constat, quæ sit materia, & forma ordinis episcopatus, prout à sacerdotio distinguitur, & nouam illi perfectionem superaddit. Est enim illius materia, trium Episcoporum manuum impositio. Nam, cum ad Episcopi consecrationem necessariò plures Episcopi concurrere debeant, vt constat *ex illo* Pauli 1. *ad Tim.* 4. iuxta commune Patrum explicationem, omnes simul præstare debent aliquam actionem, qua nouus Episcopus consecretur. At nullam aliam præstant, præter hanc manuum impositionem.

positionem. Ergo hanc esse materiam asserendum est. Deinde colligitur manifestè *ex dicto loco* Pauli 1. *ad Timoth.* 4. vbi Paulus Timotheum monet, ne negligat gratiam, quæ ipsi data est Spiritu diuino dictante, seu miraculosè per impositionem manuum presbyterij, hoc est, cœtus Presbyterorum. Nomine enim Presbyteri sæpè in sacris Litteris Episcopos intelligi colligitur manifestè ex illo ad Titum : *Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt quæ desunt, corrigas, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi* : At per ciuitates Episcopi constituebantur, vti ex verbis sequentibus colligitur : *Oportet Episcopum sine crimine esse*, &c. Item ex 1. Petri 5. in princ. *Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior.* Quò loci Hieronymus vertit, *Presbyteros*, cùm tamen Petrus cum Episcopis loqueretur. Adde Chrysostom. *hom* 13. *in* 1. *ad Timoth.* 4. & *ibi* Theophylact. & Oecumen. Quòd autem prædicta Episcoporum manuum impositio habeat rationem materiæ, conuincitur ex eo, quòd Paulus relatus à Trident. *sess.* 23. *cap.* 3 testetur, gratiam per ipsam conferri. Forma verò huius ordinis episcopalis sunt ea verba, quæ ab ipsis Episcopis proferuntur, cùm manus imponunt, quæ efficacia debent esse, & gratiæ causatiua, aliàs frustrà dicerentur. Et licèt generalia sint, neque videantur effectum huius sacramenti, & potestatem consecrato traditam satis explicare : at, vt coniuncta communi Episcoporum manuum impositioni, satis indicare videntur, Spiritum Sanctum conferri, vt in numerum ordinantium consecrandus cooptetur. Sic, aliis relatis, tradunt Vasq. *disp.* 240. *cap.* 5 *n.* 38. Henriq. *lib.* 10 *de Ordine, cap.* 7. *n.* 3. Coninch *disp.* 20 *dub.* 7. *concl* 1. Laym. *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 5. *concl.* 1. Bonac. *disp.* 8. *de sacram. q. vn. punct* 3. *num.* 10.

2. Sed, an hæc plurium Episcoporum manuum impositio ita sit necessaria ad Episcopi consecrationem, vt ex Summi Pontificis commissione non possit ab vno Episcopo consecratio fieri, difficultate non caret *infrà* examinanda.

3. Secundò, est Sacerdotis Ordinatio, cuius essentialem materiam affirmat Bonauent. *in* 4 *dist.* 24. *p.* 2. *art.* 1. *q.* 4. esse manuum impositionem præambulam traditioni calicis cum patena. Fundamentum huius sententiæ desumitur ex Concil. Carthaginen. IV. *c.* 3. solius impositionis manuum mentionem faciente, & nullam de traditione calicis cum patena. Deinde, quia Doctores communiter affirmant, in Ordinatione gratiam conferri per manuum impositionem; idque Trident *sess.* 23. *cap.* 3. intulit *ex illo* Pauli 1. *ad Timoth.* 4. Sed id, per quod gratia confertur, est materia, vel forma Sacramenti. Ergo impositio manuum ad materiam huius Sacramenti pertinet.

4. Cæterùm dicendum est, traditionem calicis cum vino, & patenæ cum pane, esse materiam huius ordinationis; & verba illa : *Accipe potestatem offerendi Sacrificium, Missásque celebrandi, tam pro viuis, quàm pro defunctis.* Tunc prolata esse formam. Sic docent ferè omnes teste Vasq. *disp.* 239. *c.* 3. Valent. *disp.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 5 *post princ.* Coninch *disp.* 20 *dub.* 7. *concl.* 2. *num.* 62 Layman. *lib* 5. *sum. tract* 9 *cap* 5. *concl* 2. Bonac. *disp.* 8. *de Sacram. quæst. vnica, p.* 3. *num.* 1 Colligitúrque apertè ex definitione Eugenij IV. *in Concil. Florens. post vlt. sess.* §. *Sextum Sacramentum.* vbi sic dicitur : *Sextum Sacramentum est Ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur Ordo: sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem.* Et paucis interpositis subiungit idem Concilium : *Forma Sacerdotij talis est : Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro viuis, & mortuis.* Ratio est: quia illa est materia, & forma cuiuslibet sacramenti : quibus significatur effectus talis sacramenti. Sed effectus Sacramenti Ordinis presbyterij, quæ est potestas ad consecrandum Corpus, & Sanguinem Christi, nullis aliis rebus aptius, & expressius significatur, nec significari potest, quàm prædicta traditione sub dictis verbis Ergo illa traditio est materia, & verba sunt forma.

5. Argumentum Bonauent. facilè dissoluitur, distinguendo duplicem manuum impositionem, quæ in consecratione sacerdotis interuenit. Prima ante traditionem calicis cum patena, quæ fit ab Episcopis, simul cum Presbyteris adstantibus: & hæc non est materia : nec per illam vlla potestas ordinato confertur : aliàs, non solùm Episcopus, sed alij Sacerdotes Sacerdotem consecrarent : sed est quædam ecclesiastica cæremonia absque vlla verborum prolatione facta. Et fortè Concilium Carthaginen. de hac manuum impositione locutum fuit : siquidem non dixit, Sacerdotem consecrari per manuum impositionem, sed cùm ordinatur, recipere manuum impositionem Neque Concilium Carthaginense eo loco voluit sacramentorum materias, & formas designare; sed solùm declarare diuersos ritus, quibus ordinationes ministrabantur. Sed demus, Concilium locutum fuisse de impositione manuum, quæ sit materia consecrationis sacerdotis, eo casu asserendum est, primam impositionem manus, qua nihil Episcopus pronunciat; sed secundam manus impositionem à solo Episcopo factam sub illis verbis : *Accipe Spiritum sanctum. Quorum remiseris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt.* esse materiam huius sacramenti, & ordinationis sacerdotis, simul cum traditione calicis, & patenæ, vt statim videbimus.

6. Est enim non leuis difficultas, an hæc posterior manuum impositio, simul cum illis verbis ; *Accipe Spiritum sanctum* pertineat essentialiter ad materiam, & formam consecrationis sacerdotis. Negare videntur S. Thom. *in* 4 *dist.* 24. *q.* 2. *art.* 3. & *qq.* 3. Richard. *art.* 4. *q.* 3. Durand *quæst.* 3. *art* 2. quatenus asserunt, impositionem manus accidentalem esse cæremoniam ab Ecclesia introductam neque alterius materiæ, aut formæ, præter supradictam, meminerunt. Expressiùs Sotus *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 4. *concl.* 7. & *dist.* 20 *q.* 1 *art.* 1. Valent. *disp.* 9. *q.* 1. *p.* 5. *vers. Cæterum*

Mouentur primò : quia Florentinum exprimens singulorum ordinum materias, & formas, nullam aliam præter supradictam traditionem sub dictis verbis in ordine sacerdotis expressit. Si autem alia esset materia, & forma, Concilium non omitteret. Secundò, si aliqua alia esset materia, maximè manuum impositio: at hæc esse non potest : tum, quia in cap. *Presbyter. de Sacram. non iterandis* dicitur esse ritum ab Apostolis introductum, qui, si omissus fuerit, non ob inde sacramentum esse iterandum. Tum, quia hæc impositio manuum sub illis verbis : *Accipe Spiritum sanctum.* in aliquibus Pontificalibus non inuenitur, teste Maior. *in* 4. *dist* 24. *q.* 1. *colum.* 3. *in fine.* Angelo *verbo*, *Ordo*, 1. *n* 5 Tum, quia impositio manuum antecedens traditionem calicis, & patenæ, non solùm fit ab Episcopo, sed ab aliis sacerdotibus astantibus, absque vlla verborum prolatione; impositio verò subsequens traditionem, & consecrationem supponit iam sacerdotem ordinatum cum potestate in corpus Christi verum, ergo etiam in corpus Christi mysticum. Ergo nihil de nouo per impositionem manus, & verba, *Accipe Spiritum sanctum,* conceditur: sed, quod anteà erat concessum declaratur.

7. Rectius tamen alij Doctores censent, in ordinatione sacerdotis vltra prædictam materiam, & formam, aliam esse designandam, scilicet, impositionem manus sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum. Quorum remiseris peccata*, &c. Etenim, cum sacerdos duplicem habeat potestatem, alteram consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi Domini, alteram remittendi peccata, & hæc posterior, etsi necessariò supponat priorem, ab illa est omninò distincta, & separabilis, manifestè infertur, signa, quibus hæ potestates conceduntur, sacramenta esse. At hæc potestas remittendi peccata, non conceditur sacerdotibus, cum calix, & patena eis traditur, illáque verba proferuntur: *Accipe potestatem offerendi sacrificium*, sed multò post, cùm, facta consecratione, imponit Episcopus manus ordinato, & profert : *Accipe Spiritum sanctum*, &c. Quod probari potest primò, quia hæ potestates diu hinc fuerunt Apostolis concessæ. potestas namque consecrandi concessa illis fuit in vltima Cœna: at potestas absoluendi à peccatis, post Resurrectionem, Ioann. *cap* 20. vt definit Trident. *sess.* 14. *cap.* 1 *post med* ibi : *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè instituit, cùm à mortuis suscitatus insufflauit in Discipulos suos dicens : Accipite Spiritum sanctum*, &c. & *in cap.* 5. idipsum declaratur. Ergo hæ potestates possunt sacerdotibus diuisim concedi: prima, cum traditur calix cum patena tecundò, cum eis dicitur, media manuum impositione : *Accipite Spiritum sanctum Quorum remiseritis peccata* &c. Secundò, nec traditio calicis, & patenæ, neque verba, quæ tunc proferuntur, aliam potestatem dei orant, præter potestatem consecrandi Corpus, & Sanguinem Domini. Ergo potestas remittendi peccata postmodum confertur, cum dicitur : *Accipe Spiritum sanctum.* Tertiò, hæc verba non frustra Episcopus profert, sed operatoria sunt illius, quod significant, vti dixit Trident. *sess* 23. *cap.* 1. & *can.* 4. Significant autem concedi gratiam ad remittenda peccata. Ergo hanc gratiam, & potestatem operantur. Quartò, hæc ordinatio iure diuino confertur per impositionem manuum presbyterij, vt colligitur ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. vbi loquens de Ministro Vnctionis inquit, proprios huius sacramenti Ministros esse Presbyteros. Quo nomine *eo loco*, non ætate seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt; sed, aut Episcopi, aut sacerdotes ab ipsis rectè ordinati per impositionem manuum presbyterij. Particula enim, *per*, denotat, impositionem manuum causam esse ordinationis. Et licet subdat, *presbyterij*, non inde est colligendum, vt rectè aduertit Vasquez *disp.* 239. *cap.* 5 *num.* 39. plurium Episcoporum manuum impositionem requiri, sicut in consecratione Episcopi, sed id dictum fuit à Concilio, vt dignitas episcopalis denotetur. Quintò, plura Concilia, & antiqui Patres testantur, sacerdotes manuum impositione consecrari. Nam id ipsum exprimit Concil. Carthagin. IV. *cap.* 3. Moguntinum sub Sebastiano Archiepiscopo, *cap.* 15 ibi : *In collatione Ordinum, quæ cum impositione manuum, veluti visibili signo, traditur.* Ambros. *lib. de dignit. sacerdot cap.* 5 inquit : *Homo imponit manus, Deus largitur gratiam.* Dionys. Areop. *p.* 1 *eccles. hiers. Hierarch. cap.* 5 *p.* 2. ait: *Sacerdos coram sancto altari ponens vtrumque genu, in capite habet Pontificis dexteram: & in hunc modum à sacrante Præsule sanctissima inuocatione consecratur.*

8. Neque argumenta contrariæ sententiæ obstant. Ad primum ex decreto Eugenij respondeo, cum non negauerit, aliam

esse materiam, & formam, ex illius omissione inefficax argumentum desumitur, præcipuè cùm ipse non intenderit omnium materias, & formas exactè declarare; sed notiores, & principaliores, & quæ nullam dubitationem admittebant: de aliis verò generaliter dixit, prout in Pontificali Romano latè continetur. Ad secundam respondeo, manuum impositionem præcedentem traditioni calicis ritum esse ab Apostolis introductum, ideóque si omissus fuerit, supplendus: quia non pertinet ad materiam, vel formam ordinationis; secùs de manuum impositione post factam consecrationem, & Communionem sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum.* Et licet hæc manuum impositio supponat Sacerdotem ordinatum: non tamen integrè, sed solùm cum potestate in Corpus Christi verum, & non in Corpus Christi mysticum. Quòd verò in Pontificalibus aliquarum Ecclesiarum non præscribatur illa manuum impositio sub verbis: *Accipe Spiritum sanctum*, non inde inferendum est, ad consecrationem non pertinere: quandoquidem Ecclesia Romana, quæ omnium Ecclesiarum regula est, *in suo Pontificali* eam manuum impositionem, & verborum prolationem præscribit.

9. Tertiò, est Ordinatio Diaconi, in cuius materiæ assignatione variè Doctores opinati sunt. Nam Durand. *in 4. dist. 24 q. 3. n. 7. & 8.* cui fauet Bonauent *eadem dist. 1. p. art. 1. q. 4.* existimat, in sola impositione manus sub illis verbis. *Accipe Spiritum sanctum*, totam essentiam ordinationis consistere. Mouetur primò ex Concil. Carthag. IV. *cap. 4.* quod solius impositionis manuum mentionem fecit, dicens: *Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.* Quod verò de manuum impositione non accidentali, sed essentiali Concilium loquatur, colligitur *ex cap. 5.* vbi dicit, Subdiacono, cùm ordinatur, ideò dari calicem, quia non accipit manus impositionem. Sensit ergo idem præstare in Diacono manus impositionem, quod præstat in Subdiacono calicis, & patenæ traditio. At hæc, vt dicemus, sunt necessaria materia pro Subdiacono. Ergo impositio manus necessaria materia erit pro Diacono. Secundò ex vsu Ecclesiæ Anicensis, cuius ipse Durandus Episcopus fuit, in qua sola manuum impositione absque libri Euangeliorum traditione Diaconus consecrabatur. Tertiò, ex vsu nascentis Ecclesiæ, in qua sola manuum impositione constituebantur Diaconi, *ex Actor. 6.* Et certè illo tempore, quando nondum Euangelium scriptum erat, consecrari non poterant per illius traditionem. Neque verosimile est, hunc ordinem esse à Christo institutum, vt Sacerdoti sacrificanti ministret in Euangelij decantatione, cùm tempore institutionis non esset Euangelium decantandum; imò neque ex iure diuino habeatur, eò quòd Euangelium in Sacrificio canatur, aut legatur. Si autem ad hanc Euangelij decantationem esset Diaconus à Christo consecratus, consequenter ex Christi institutione Euangelium in Sacrificio legendum, vel canendum esset.

Alij verò prædictæ manuum impositioni superaddunt libri Euangeliorum traditionem, & in vtraque actione affirmant, materiam huius ordinationis consistere. Sic Hosius *in confessione catholica, cap. 51. aliàs 72. sub finem.* Petr. de Soto *lect. 5 de Ordine. §. Circa ista.* Cardin. Bellarmin. *cap. 9. de Ordine.* Henriq. *lib. 10. cap. 8. n. 2.* Coninch *disp. 20. concl. 3.* Layman *lib. 5 sum. tr. 9. cap. 5. assert. 3.* Mouentur ad astruendam manus impositionem pro necessaria materia, rationibus *superiùs* adductis. Quòd verò vltra manus impositionem traditio libri Euangeliorum necessaria sit, probant ex Florent. Concilio *in decreto Eugenij post vltim. sess. §. Sextum Sacramentum.* expressè id definiente.

10. Dicendum igitur est, solam traditionem libri Euangeliorum esse materiam huius ordinis, & formam verba, sub quibus ea traditio fit. Est communis sententia, teste Vasquez *disp. 238 cap. 4. à num. 36.* Valent. *disp. 9. q. 3. punct. 5. q. 2* Bonac. *de Sacram disp. 8 qu. vn. pun. 3.* Fundamentum est definitio Eugenij IV nuper relata: *Diaconatus* (inquit) *per libri Euangeliorum dationem confertur.* Cùm igitur de impositione manuum nullam fecerit mentionem, infertur manifestè, manuum impositionem in hoc ordine non esse materiam præcipuam, vti voluerunt Coninch, & alij Doctores pro secunda sententia relati. Confirmaríque potest ex cap. *Presbyter de Sacramentis non iterandis*, vbi asseritur, manus impositionem, quæ in Presbytero, & Diacono fit, ritum esse ab Apostolis introductum: ergo non à Christo institutum; ideóque si omissus fuerit, non est ordo iterandus, sed cautè supplendus: at, si ad materiam ordinis pertineret, necessariò ordo iterandus esset, cùm deficiente materia nihil fiat. Deinde ratione probari potest: quia illa est materia, & forma cuiuslibet Sacramenti, quibus significatur effectus Sacramenti: at impositione manus Diacono facta, & verbis ibidem prolatis, officium, & munus Diaconi nullatenus significatur: verba enim, quæ proferuntur, cùm Episcopus Diacono manus imponit, sunt: *Accipe Spiritum sanctum ad robur, & ad resistendum Diabolo, & tentationibus eius.* hæc enim verba cuilibet ordini competere poterant, quinimò nullum ordinis effectum denotant. Nam, si alicuius Sacramenti effectum denotarent, esset Sacramenti Confirmationis. Ergo in illis verbis, & manuum impositione consistere non poterat prædicti Ordinis materia, & forma. Quare illa verba, etsi imperatiuo modo pronuncientur, deprecatoria sunt, neque effectum habent ex opere operato: pronuntiantur tamen imperatiuo modo ob maximam spem, & fiduciam, quam Episcopus habet, Spiritum sanctum ordinando communicandum esse ad resistendum Diabolo, eiúsque tentationibus. E contra verò traditio libri Euangeliorum sub illis verbis: *Accipe potestatem*, &c. manifestè denotant huius sacramenti effectum. Ergo in illis solis materia, & forma consistit. Quod ampliùs constabit, dissoluendo rationes oppositas.

11. Ad primam ex Concilio Carthagin. respondeo *in illo cap. 4.* non intendisse Concilium definire, quæ sit diaconatus, vel presbyteratus materia, sed quæ sit differentia in impositione manuum, quæ in vtroque ordine interuenit: postmodum verò *à cap. 5.* materiam subdiaconatus, aliorúmque ordinum designat. Ad secundam, vsum Ecclesiæ Anicensis illegitimum fuisse, & Romanæ Ecclesiæ vsu emendandum, sicuti ipse Richard. emendauit. Ad tertiam admitto, tempore nascentis Ecclesiæ non traditione libri Euangeliorum, sed alterius rei traditione, vel manus impositione, sub aliquibus verbis, officium Diaconi denotantibus ordinem conferri. Neque inde fit, esse diuersum sacramentum, quod eo tempore ministrabatur, ab eo, quod modò ministratur: nam esto materiæ in esse physico diuersæ sint, non tamen in esse morali, & secundùm Christi institutionem. Credendum enim est, inquit Bellarm. *lib. de ordine, cap. 9.* quem sequuntur Coninch *dicta disp. 20. dub. 7. n. 65.* Layman *cap. 5. assert. 3.* Bonac. *q. vn. p. 3. n. 4.* Christum Dominum non designasse materias omnium ordinum in particulari, sed generatim monendo Apostolos, vt ordinem conferrent per cæremoniam instrumentalem, qua significaretur eorum potestas. Quòd si ita factum est, potuerunt Apostoli Diaconos consecrare, vel manuum impositione, vel alterius rei traditione, tametsi post scriptum Euangelium illius traditione consecrati fuerint. Neque ex eo, quòd traditione libri Euangeliorum conferentur, inferendum est, præcipuum munus, ad quod Christus hunc ordinem instituit, esse ad ministrandum sacerdoti sacrificanti in Euangelij decantatione, vel lectione: nam, vt rectè probat obiectio facta, non est iure diuino statutum Euangelium in sacrificio Missæ legi, aut decantari, sed illius libri traditione ex vsu ecclesiæ denotatur munus Diaconi esse, legem euangelicam prædicare, siue in sacrificio, siue extra, & sacerdoti assistere, & inseruire in omnium Sacramentorum administratione, prout ipsi visum fuerit. Neque huic potestati obstat, quòd munus prædicandi generaliter sit Diaconis interdictum: id enim factum est, quia ecclesia Presbyteris, & Episcopis abundat, per quos aptiùs hoc officium præstari potest.

12. Quartò, subdiaconatus materiam affirmauit Viguerius *in sum. instit. theolog. c. 16. §. 6. vers. 1.* esse traditionem libri epistolarum sub illis verbis: *Accipite librum epistolarum, & habete potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Probaríque potest: quia, sicut proprium est Diaconi sacerdoti ministrare legendo Euangelium: sic proprium est subdiaconi ei epistolam decantando inseruire. Ergo, qua ratione ordinatur Diaconus libri euangeliorum traditione, subdiaconus epistolarum traditione ordinari debet. Secundò, traditio calicis vacui, cum patena, non videtur esse posse huius ordinationis materia: siquidem eo tempore nulla verba Episcopus profert, quæ necessariò proferenda essent, vt illam materiam determinarent. Tertiò, initio Ecclesiæ subdiaconi tangere non poterant vasa sacra, vt colligitur ex Concilio Laodiceni *can 21.* Quod nullatenus prohiberetur, si contactus sacrorum vasorum esset huius ordinationis materia.

13. Cæterùm, communis sententia, & omninò certa, de qua D. Thom. *in 4. dist. 25 quæst. 1. art. 1 ad 2.* Richard. *dist. 24. art. 3. quæst. 4.* Durand. Paludan. Sotus, Maior, & alij, quos refert, & sequitur Vasque: *disp 238 cap. 5. n. 49.* Valen. *disp. 9. q. 2. p. 5. vers. Tertia quæstione.* Coninch *disp. 20. dub. 7. concl. 4.* Layman. *tract. 9 cap. 5. assert. 4.* Bonac. *disp. 8 de sacrament. quæst. vn. p. 3.* affirmat, materiam huius ordinis esse traditionem calicis vacui cum patena. Sic enim definitum est in Florentin. Concilio *in supradicto decreto*, vbi assignans Pontifex, per cuius rei traditionem conferantur ordines, de subdiaconatu inquit: *Subdiaconus verò per calicis vacui, cum patena vacua superposita traditionem.* Idem constat ex Concilio Carthagin. IV. *cap. 5.* Ratio est: quia ea est materia ordinationis, per quam significatur præcipuum illius ordinis ministerium: sed præcipuum ministerium Subdiaconi est Sacerdoti inseruire in sacrificio, ministrando calicem, & patenam, medio Diacono, quod officium nullo alio signo aptiori significatur, quam traditione calicis, & patenæ. Ergo in hac traditione materia huius sacramenti sita est.

14. Neque rationes contrariæ vrgent: nego enim, officium proprium Diaconi à Christo institutum esse legere, vt canere

canere Euangelium in sacrificio, neque officium Subdiaconi legere, vel canere Epistolam, sed vtriusque munus esse, sacerdoti, & Episcopo inseruire: at, quia hoc obsequium nulla alia traditione, quàm libri Euangeliorum in Diacono significatur, ea de causa in illius traditione materia illius ordinationis consistit. In Subdiacono autem traditione calicis, & patenæ aptiùs significatur eius munus: consistet ergo in illa traditione subdiaconatus materia. Adde traditionem libri Epistolarum non fieri ab Episcopo, sed ab Archidiacono, qui Episcopo ordinanti assistit. At materia, & forma ordinationis necessario ab ordinante, qui est Episcopus, præstari debet: ergo in traditione libri epistolarum materia Subdiaconatus stare non poterat. Secundum argumentum petit declarare, quæ sit forma huius ordinationis. Et commissis aliorum placitis, placet mihi sententia Vasquez *disp.* 238. *cap.* 5. *nu.* 51. Coninch. *disp.* 20. *dub.* 7. *concl.* 4. Layman. *lib.* 5. *summ. tract.* 9. *cap.* 5. *assert.* 3. esse, inquam, illa verba, quæ Episcopus profert, postquàm omnes in subdiaconatum ordinandi tetigerunt calicem cum patena nempe, *Videte, cuius ministerium vobis traditur.* Hæc enim verba, quæ moraliter cum contactu coniunguntur, relata ad contactum calicis, & patenæ satis exprimunt officium Subdiaconi ab Episcopo traditum, & concessum. Ad tertium nego, vnquam Subdiaconis prohibitum esse, vasa sacra vacua tangere, sed tangere vasa sacra continentia Christi Corpus, & Sanguinem, vt rectè probat Vasquez *disputat.* 238. *cap.* 6. *n.* 61.

15. Sed, an calix, & patena, quæ Subdiaconis, & à fortiori Presbyteris traduntur, debeant esse consecrata, non conueniunt Doctores. Negant ex necessitate consecrata esse debere, Emman. Sà *in princip. edit. verbo, Ordo, num.* 6. Henriquez alijs relatis *lib.* 10. *cap.* 5. *in comment. litt.* F, & *cap.* 8. *num.* 3. Fillinc. *tract.* 9. *cap.* 2. *quæst.* 2. *num.* 3. & *quæst.* 8. *num.* 45. Bonac. *disp.* 8. *q. vnica, p.* 3. *n.* 5. quia nullibi cauetur, consecrata esse debere. Præterea, quia esto, consecrata non sint, confici potest in ipsis Eucharistia.

16. Cæterùm verius existimo, necessitate sacramenti calicem & patenam consecrata esse debere: quia, seclusa consecratione, non sunt vasa sacrificij, neque ad sacrificium deputata. Ergo eorum traditio, & contactus ad sacrificium referri non potest, neque significare, tangentem ea vasa, eo contactu in sacrificij obsequium deputari. Quare, esto, nullibi caueatur, prædicta vasa consecrata esse debere, id ex natura rei sequitur ob significationem, quam habere debet materia ordinationis. Quòd verò in materia non consecrata Eucharistia confici non possit, non probat, materiam Ordinationis non debere esse consecratam. Etenim Eucharistiæ confectio solùm ex materia panis, & vini pendet: at Ordinatio in materia pendet ex significatione Sacrificij, quam si non obtinet, materia Ordinationis esse non potest. Præterea, si ex eo, quòd Eucharistia confici possit in calice, & patena non consecratis, infertur, calicem, & patenam non consecrata deseruire posse pro materia Ordinationis, cuiuslibet vasculi, pilei, & ligni traditio materia Ordinationis erit, cùm in his omnibus Eucharistia de facto possit confici: quod dici nullatenus potest. Requiruntur ergo necessitate sacramenti vasa consecrata.

17. Illud reputo certum, graue peccatum esse, si loco calicis, vel patenæ consecrati, non consecratus adhiberetur: tum, quia est contra ritum, & vsum Ecclesiæ, tum ob dubium de valore Ordinationis.

18. Ad extremum aduerte, subdiaconatum tempore primitiuæ Ecclesiæ non fuisse inter ordines sacros computatum, non, quia sacramentum non fuerit, sed, quia non habuit votum castitatis annexum. At tempore Vrbani II. imò ante ipsum Vrbanum subdiaconatus inter ordines sacros enumeratus est, vt probat Innocentius III. *in cap. A multis, de ætate, & qualit.* & constat ex 6. Synodo generali, *can.* 6.

19. Quintò, succedunt ordines minores, de quibus ferè nulla est dubitatio. Nam, cum Florentinum definiat, ordinationis materiam esse illam, per cuius traditionem confertur ordo, & designatur ministerium ad illum ordinem pertinens: in Ostiario autem, Lectore, Exorcista, & Acolytho constet, quæ res ab Episcopo tradantur in illius muneris significationem, manifestè liquet, quæ sit illorum Ordinum materia; Ostiario enim traduntur ab Episcopo claues Ecclesiæ sub illis verbis: *Sic agite quasi reddituri Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur.* ac proinde sola illa clauium traditio est materia, vti colligitur ex Concilio Carthaginen. IV. *cap.* 9. Lectori traditur liber lectionum sub ea forma: *Accipite, & estote verbi Dei relatores, habituri, si fideliter, & vtiliter compleueritis officium vestrum, partem cum his, qui verbum Dei benè ministrauerunt ab initio.* Colligitur ex dicto Concilio Carthaginensi, c. 8. Exorcistæ traditur liber, in quo Exorcismi continentur, sub hac forma: *Accipite, & commendate memoriæ, & habete potestatem imponendi manus super energumenos, siue baptizatos, siue catechumenos.* Et tradit idem Concilium Carthagin. *cap.* 7. Acolytho autem duplex materia traditur sub duplici forma verborum, scilicet, ceroferarium cum cereo extincto, sub illa forma: *Accipite ceroferarium cum cereo, vt sciatis vos ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipatos in nomine Domini.* Deinde traditur vrceolus vacuus aquæ, & vini, sub illa forma: *Accipite vrceolum ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam Sanguinis Christi in nomine Domini.* Hinc Doctores diuisi sunt. Alij affirmant in traditione vrceoli materiam huius ordinationis sitam esse: quia per hanc traditionem munus Acolythi nobiliùs, & excellentius significatur. Alijs placet, traditionem solam ceroferarij esse materiam, ideóque Acolythum à ceroferario dici. Sed verius existimo cum Vasquez & alijs ab ipso relatis *disp.* 237. *cap.* 3. *n.* 36. in vtriusque traditione sitam esse huius ordinis materiam: quia, cùm vtrumque munus ceroferario competat, & duplici traditione, sub duplici forma, indicetur, duplex illa traditio, materia ordinationis esse debet.

20. Tandem est dubium, an necessarium sit ordinando, tum vt validè, tum vt licitè ordinem recipiat, materiam suæ ordinationis tangere? Qua in re, aliqua pro certo habenda sunt. Primò enim, pro certo haberi debet, graue esse peccatum, si tactus alicuius materiæ omittatur: quia est contra praxim Ecclesiæ, & illius præceptum, & periculum adest inualidæ ordinationis. Aliqui existimant, te à peccato excusari, si mediatè materiam tetigeris, tametsi non immediatè: v. g. cum ordinaris in sacerdotem, si calicem continentem patenam tangas, esto patenam non tetigeris. Indicat Vasquez *disp.* 146. *cap.* 2. *num.* 19. Sed omninò dicendum est, graue esse peccatum, illius contactus liberam omissionem: quia satis est probabile, immediatum contactum necessarium esse necessitate Sacramenti. At exponere te periculo inualidæ Ordinationis maximè sacerdotalis, est grauissimum damnum: ergo à peccato excusari non potes. Præterea, in Pontificali hic contactus immediatus præscribitur, quod Episcopus diligenter procurat obseruari. Signum igitur est, illius esse obligationem. Et ita docet Ægidius de Coninch. *disp.* 20. *dub.* 7. *concl.* 6.

Secundò, debet pro certo haberi, opus non esse tangere Hostiam immediatè. Tum, quia in Rituali Romano tactus Hostiæ immediatus non præscribitur. Tum, quia vinum in calice contentum immediatè non attingitur, cum tamen illius contactus æquè, ac Hostiæ contactus deberet esse necessarius. Atque ita notarunt Vasquez, & Coninch. *loc. alleg.* Bonac. *disp.* 8. *de Sacram. quæst. vn. p.* 3. *num.* 11. Valent. *disp.* 9. *q.* 1. *pun.* 5. *circa finem.*

Tertiò, certum esse debet, non requiri materiæ contactum eo puncto, quo verba ab Episcopo proferuntur. Satis enim est, quod moraliter coniungantur. Sic Sà *verbo, Ordo, num.* 5. Bonac. alijs relatis *dicto pun.* 3. *n.* 22. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 10. *n.* 1. Layman. *tract.* 9. *cap.* 5. *n.* 3.

Quartò, ferè certum existimo, non esse opus contactum materiæ immediatum ad Sacramenti valorem, sed mediatum sufficere, vti euenit, si calicem continentem patenam tangas; vel, si tangas calicem medio aliquo panno interposito: quia moraliter, & in communi hominum æstimatione tangere diceris. Sic tradunt Vasquez, Coninch. & Bonacina *loc. allegatis.*

21. Quare controuersia solùm est, an contactus, saltem in genere ad sacramenti valorem requiratur? Negant Albert. Magn. *in* 4. *dist.* 24. *art.* 38. *ad* 2. Armilla *verb. Ordo, n.* 24. Victoria *de Sacrament. Ordinis, nu.* 230. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 9. *n.* 11. Vasq. *disp.* 146. *n.* 19. & 20. Caiet. *in sum. verb. Ordinantium, & ordinator. peccata.* Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 9. *cap.* 5. *n.* 4. Mouentur: quia hic contactus, vel necessarius est, vt ordinandus potestatem sibi traditam acceptare significet; vel, vt potestas per ordinationem tradita conferatur. At ad neutrum est necessarius contactus. Et quidem non esse necessarium, vt ordinandus acceptare potestatem significet, inde probatur: quia hæc acceptatio necessaria non est: siquidem infans ante vsum rationis ordinari potest, qui tamen nullam ordinis acceptationem habere, sed solùm illius passiuam receptionem. Præterquam quòd solo contactu materiæ non satis significatur illius acceptatio; sed oportebat digitis materiam stringere: aliàs non diceretur calicem capere, aut accipere. Quòd verò contactus necessarius non sit, vt potestas per ordinationem tradita conferatur, probari potest: tum, quia commune est, tam in iure ciuili, quàm canonico, iurisdictionem, potestatem, & dominium concedi absque rei traditæ contactu ex eo tantùm, quòd præsenti concedatur: tum exemplo matrimonij, in quo mutua potestas coniugibus traditur absque vllo contactu. Ergo idem potest in præsenti.

22. Cæterùm, verius existimo, contactum materiæ necessarium esse, vt traditio constituatur, & potestas per Ordinationem concedatur, vti ex communi sententia docuerunt D. Thom. *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 1. *qq.* 5. *ad* 3. & *in addit. ad* 3. *p. q.* 34. *art.* 5. *ad* 3. Valen. *disp.* 9. *q.* 1. *p.* 5. *circa fin.* Sà *verb. ordo n.* 3. *in edit. reform.* secùs in priori Coninch. *disp.* 20. *dub.* 7. *conc.* 5. Bonac. *disp.* 8. *de Sacr. q. vnic. p.* 3. *n.* 11. & alij apud ipsos. Mouentur, quia negari non potest, potuisse Christum Dominum hic traditionem pro materia ordinationis constituere, vt non censeatur perfecta, neque in suo esse constituta, quousque ordinandus symbolum

symbolum traditum tangat. Quòd autem sic instituerit, persuadet praxis Ecclesiæ, & ordinantium, & ordinandorum sollicitudo, de prædicto contactu præstando. Idque indicant illa verba ab Episcopo prolata: *Accipe potestatem.* tradito symbolo illius: traditio enim symboli indicat symbolum ab ordinando physicè accipi debere, sicuti realiter accipitur potestas illo symbolo communicata. Neque obest, quòd paruulus non voluntariè accipiat: sufficit, quòd acceptioni non repugnet, ad quam materialem acceptationem contactus sufficiens censetur, etsi digitis non stringatur.

PVNCTVM V.

Quis sit effectus Sacramenti Ordinis; & quam ab aliis Sacramentis, & inter se dependentiam habeat.

1. *Gratia est effectus huius sacramenti.*
2. *Præter gratiam imprimit characterem.*
3. *Negat Vasquez, per ordinationem Episcopi nouum characterem imprimi.*
4. *Verius est oppositum.*
5. *Necessariò Baptismus Ordinem præcedere debet.*
6. *Requiritur necessitate præcepti ordinandum esse confirmatum; sed, an sub graui culpa? Communiter Doctores negant.*
7. *Dicendum est, vel nullam esse culpam, vel debere esse mortalē.*
8. *Prima tonsura ordinem præcedere debet.*
9. *Inferiores ordines priùs suscipi debent, quàm superiores.*

1. NOn est dubium effectum Sacramenti Ordinis, sicut & reliquorum sacramentorum, esse gratiam habitualem cum ordine ad auxilia necessaria ad ritè, & competenter exercendum cuiuscunque ordinis munus, & officium, vti definitum est à Trident. *sess. 23. cap. 3.* ex illo Pauli: *Noli negligere gratiam, quæ tibi data est,* &c. Qui negant minoribus Ordinibus Sacramenti rationem, consequenter negant gratiam ex opere operato per illorum susceptionem communicari. Nos verò, qui communiorem sententiam sequentes asserimus, omnes ordines, tam maiores, quam minores Sacramentum esse à Christo institutum, consequenter asserimus, gratiam illis omnibus communicari.

2. Præter supradictum effectum, habet sacramentum ordinis alium proprium, scilicet, characterem, qui est quædam qualitas supernaturalis animæ inhærens indelebilis, qua, quasi quodam signaculo, ordinatus à non ordinatis distinguitur, & ad munia, & officia ordinis suscepti exercenda destinatur. Omnia enim sacramenta, quæ reiterationem excludunt, in illius signum hunc effectum habent, vt latiùs diximus *tr. de Sacr. in genere, pu.* 11. Cùm ergo tam ordines minores, quàm maiores reiterationem excludant, & illis ordinati ad munia diuersa destinentur, singulis ordinibus suus character imprimitur, vti dixit Val. *disp. 9. q. 1. p. vn.* Coninch. *disp.* 20. *dub.* 8. Bonac. *disp. 8. q. vn. p. 6 num.* 3.

3. Solum est dubium, an per consecrationem Episcopi nouus character imprimatur? Negat Vasq. *disp. 239. c. 6 n.* 54. imò neque præcedentem sacerdotalem characterem physicè augeri, sed solùm diuina ordinatione ad nouum effectum, & officium destinari. Etenim, cum ordinatio Episcopi non sit absolutè distincta à sacerdotali ordine, sed illius tantum perfectio, nouum characterem non postulat, sed præcedens sufficit nouam denominationem, & relationem accipiēs ex destinatione ad nouum effectum, sicuti videtur necessariò dicendum in ordine sacerdotali, cuius character vnus, & indiuisibilis esse videtur, tametsi potestates in eo ordine communicatæ distinctæ sint.

4. Cæterùm verius existimo, diuersum characterem imprimi in ordinatione Episcopi ab eo, qui impressus fuit in sacerdotali ordine, & diuersum characterem imprimi sacerdoti, cum ei potestas absoluendi à peccatis conceditur, ab eo, quem acceperat, cum potestas consecrandi Eucharistiam concessa fuit, vel saltem characterem præcedentem nouo reali modo augeri. Sic docet Bellarm. *l. de ordine, c.* 5 *in fine,* Coninch. *disp.* 20 *dub.* 8. *n* 74. Layman. *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 4. vers. Licet.* Ratio est: quia character, licèt non sit potestas physicè effectiua, est tamen signum morale potestatis in ordinatione acceptæ. At diuersa potestas in consecratione Episcopi conceditur ab ea, quæ conceditur simplici sacerdoti. Ergo nouo charactere significari debuit. Idémque argumentum fieri potest in sacerdotio: traditur enim diuersa potestas sacerdoti, cum ei Episcopus manus imponit sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum. Quorum remiseris peccata, remittuntur,* &c. à potestate tradita, cum porrecto calice, & patena, dictum fuit: *Accipe potestatem offerēdi sacrificiū.* Ergo hæc noua potestas nouo charactere significari debuit. Ideò namque in qualibet ordinatione distinctus character imprimitur: quia per singulas ordinationes diuersæ potestates communicantur. Aliàs, qua ratione in Episcopo, & sacerdote ad nouam potestatem significandam destinari præcedens character dicitur, eadem dici potest in singulis Ordinibus fieri, ac

proinde opus non esset singulis ordinibus suum proprium characterem imprimi. Neque obstat, alios ordines ita inter se distingui, vt vnus alium essentialiter non supponat; contra verò episcopatus essentialiter sacerdotium supponat, & potestas absoluendi in sacerdote, potestatem supponat consecrandi. Nam esto, id verum sit solùm inde probatur, characterem communicandum in episcopatu, non debere omninò distingui à charactere, qui in sacerdotio communicatus est, sed ex diuina ordinatione illum essentialiter præsupponere, sicuti præsupponitur ordinatio, & potestas. At, sicut ordinatio episcopatus, & potestas ibidem communicata est partialiter distincta ab ordinatione, & potestate præcedenti: sic character debet esse.

5. Quoad dependentiam, quam habet ordinatio ab aliis sacramentis, & inter se, dicendum est primò, necessarium esse, vt Baptismus præcedat, aliàs nulla erit ordinatio. Quod adeò verum est, vt esto per ignorantiam omissus Baptismus sit, ordinatio effectum habere non possit: quia Baptismus reipsa susceptus est omnium Sacramentorum ianua, & ex diuina institutione dispositio necessaria: colligitúrque ex cap. *Si quis Presbyter. cap. Veniens. de Cleric. non baptizat.* & probat Barbosa *alleg. 2. de potest. Episc. n. 9.*

6. Secundò, requiritur, non necessitate sacramenti, sed præcepti, ordinandum esse confirmatum. Inquit enim Tridentin. sess. 23. cap. 4. *Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.* Sed, an hoc præceptum obliget sub culpa graui, non conueniunt Doctores. Negant Sotus *in 4. distinct. 7 art. 6. & 8 & distinct. 24. qu. 1 art.* 4. Nauarr. *cap. 22. n. 9.* Viuald. *in Candel. de Confirm. n. 41.* Victor. *de Sacram. Ord. n. 232.* Suar. *t. 3 in 3. p. disp. 38. sect. 1.* Coninch. *de Sacram. t. 1 n. 72. art. 8. num. 90. & disp. 20. de Ord. dub. 10. n. 101.* Reginald. *in praxi, lib. 28. n. 24.* Villalob. *tract. 11. de Ordine, difficult. 7 num* 2. Barbosa pluribus relatis *de potest. Episc. alleg. 21. n. 14.* Quia verba Concilij obligationem grauem non indicant, & ex natura rei nulla inter hæc sacramenta est dependentia: asseruot tamen supradicti Doctores, culpam esse venialem.

7. Cæterùm, ego crederem, vel nullam esse culpam, vel debere esse mortalem. Si enim verba Concilij præceptiua sunt, vt videtur dicendum, non est dubium, materiam grauem esse, sicuti est, vt Ordines ante primam tonsuram non recipiantur: & ita sentit Bonacina *disputat. 8. de Sacrament. quæst. vnica, part. 5. numer. 9.* Si autem præceptiua non sunt, sed directiua, nullum erit per se peccatum, cum nullam inducant obligationem.

8. Tertiò, ad quemlibet Ordinem suscipiendum requiritur, primam tonsuram præcedere, vti docuit Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 2.* ibi: *Vt qui iam prima tonsura initiati essent, per minores ad maiores ascenderent.* Nam, licèt prima tonsura Ordo non sit: est tamen ex Ecclesiæ præscripto ad omnes Ordines debita dispositio. Vnde, si omissa prima tonsura aliquem Ordinem susciperes, tametsi validè suscipias, vt est certum, grauiter peccas, vt communis Doctorum sententia testatur ob Concilij præceptum, & Ecclesiæ praxim, Bonacina *disput. 8. quæst. vnic. p 5 num. 11.* Villalob. *tractat. 11. diffic. 3. num. 7.*

9. Quartò, ordines inter se ita sunt distributi, vt per minores ad maiores fiat ascensio, sicuti dixit Trident. *sess. 23. cap. 2.* Quare priùs debent suscipi inferiores, vt per ipsos quasi gradus ad superiores ordinatus ascendat. Quòd si huiusmodi dispositio inuertatur, peccatum graue esse nemini est dubium: ordo tamen susceptus validus persistit, sicuti colligitur *ex toto tit. de Clerico per saltum promoto.* Erit autem sic ordinatus suspensus ab exercitio ordinis suscepti, c. *Sicut olim 46. dist. c. Sollicitudo. de Cleric. per saltum prom.* quousque Episcopus dispenset, vt ordinem prætermissum suscipiat. Vt autem Episcopus dispenset, tum vt ordinem prætermissum suscipiat, tum vt ordinem susceptum exerceat, tum vt ad maiorem ascendat, opus esse videtur, ne in suscepto ordine ex malitia ministrauerit: quia eo ipso videtur esse irregularis, & in irregularitate publica Episcopus non dispensat: & colligitur ex Trident. sess. 23. c. 14. de reformat. *Cum promotos* (inquit) *per saltum, si non ministrauerint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* tacitè indicans non posse dispensare, si ministrauerint, subintellig tur, *ex malitia*, vt benè aduertit Villalob. *tract. 11. de Ord diffic. 7. in fine.*

PVNCTVM VI.

De subiecto Ordinum, seu de ordinandis.

1. *Subiectum Ordinationis est vir, non fœmina.*
2. *Mulier incapax est accipiendi primam tonsuram.*
3. *Hermaphroditus capax est ordinis, si sexus virilis præualeat: secùs, si fœmineus.*
4. *Quæ obiiciant Hæretici.*
5. *Facilè soluuntur.*

1. SVbiectum Ordinationis esse virum, & non fœminam tanquàm certum, de fide tradit D. Th. *in 4. dist. 25. q. 2. art. 1.*

artic.1.quæst.1. Bonauent. *artic.2.quæst.1.* Scotus *quæst.2.§. Sic breuiter.* Durand *quæst.2.num.6.* Paludan. *quæst. 3.articul.1.concl.1.* & alij relati à Vasquez *disputat.245. cap.2.* Sumitúrque ex Ecclesiæ perpetua traditione, quæ optimè confirmatur, cùm nec Virgini Mariæ, neque Magdalenæ, aliísque sanctissimis mulieribus nunquam Ecclesia Ordinem vllum contulerit. Si autem iure diuino sexus fœmineus capax ordinationis existeret, alicui mulieri Ecclesia Ordinem communicasset. Ratio huius incapacitatis desumitur ex effectu, & natura Ordinis, qui est constituere ordinatum in gradu superiore, & eminente inter reliquos fideles cum potestate eos docendi, & sacramenta ministrandi. At mulieres huius superioritatis iure diuino incapaces existunt, vt constat ex Paulo 1. Corinth. 14. *Mulieres in Ecclesia taceant.* non enim permittitur eis loqui: sed subditas esse, sicut & lex dicit: lex, inquam, Genes. 3. *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.* & addit Paulus: *Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent: turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Si autem ordinis capaces essent, & loqui in Ecclesia possent, & viris non ordinatis superiores existerent.

2. Ex qua ratione optimè infert Vasquez *disp. 245. cap.2. n.12.* Coninch *disp.10.dub.10.n.95.* Layman. *lib.5.sum.tract.9. cap.6.num.2.* mulierem incapacem esse recipiendi primam tonsuram: nam esto, non sit ordo ecclesiasticus, est tamen ecclesiastica deputatio, & dispositio ad ordines ecclesiasticos suscipiendos, ad quos cum incapax sit, nequit deputari, aut aliquo modo disponi.

3. Secundò, decidit Vasquez quæstionem de Hermaphroditis, an capaces Ordinis existant. Asserit namque cum Aristotel. 4. *lib. de generat. animal. cap. 3. sub finem*, nullum ex his monstris habere sexum vtrumque perfectum, etsi exteriùs appareat, sed necessariò vnum ex illis præualere, & alterum esse irritum, & inanem. Spectandum ergo est, qui sexus præualeat, an virilis, an fœmineus: nam, si fœmineus præualet, incapax erit ordinis, secùs si virilis. Verùm esto, præualeat virilis, & capax iure diuino sit ordinis, omninò tamen ab ordine repellendus est: quippe ex communi sententia irregularis censetur, vti multis allegatis docet Bonac. *disp.8.de Sacrament. q.vn.p.5.n.6.*

4. Aduersùs hanc catholicam doctrinam obiiciunt Hæretici Paulum *ad Galat. 3.* dicentem, in Christo Iesu non esse masculum, neque fœminam: ergo in templo Dei, eiúsque ministris non debet esse discrimen masculi à fœmina. Secundò, in veteri testamento, & etiam in nouo plures fœminæ fuerunt Prophetissæ. Nam *Numeror.12.* Maria soror Moysis prophetauit: & *Luc. 2.* Anna filia Phanuël, & quatuor filiæ Philippi Diaconi, vt colligitur *ex Actis Apostol.* Si igitur capaces sunt prophetiæ, etiam ordinis videntur capaces esse posse: quippe per prophetiam quodammodo aliis superiores existunt, eósque docere possunt, quæ per prophetiam didicerunt. Tertiò, postquàm Paulus 1. *ad Timotheum cap. 3.* docuit, quales essent Diaconi ad ministerium ecclesiasticum eligendi, pudicos, scilicet, non bilingues, &c. statim subdit: *Mulieres similiter pudicas.* indicans eiusdem electionis capaces existere. Quod amplius confirmatur ex eo, quòd *capit. 5.* idem Paulus inquit: *Ne vidua minor sexaginta annorum eligatur, & quæ sit vnius viri vxor.* Sicuti dixerat *cap.3. eiusdem 1.ad Timoth.* de Diacono, ne eligeretur, nisi vnius vxoris vir. Quartò, tempore nascentis Ecclesiæ non solùm viduæ, sed virgines eligebantur, quæ in templo ministrabant, quæque vocabantur Diaconissæ, de quibus mentionem faciunt, Concilium Chalcedonense. *Act. 15 canone 15.* & Synodus Græcorum in Trullo *can. 48.* & Clemens *lib 8. Constitutionum, c.19.* & sumitur ex Paulo ad Rom. 18. *Commendo vobis Phœben, sororem nostram, quæ est in ministerio Ecclesiæ in Cenchris.*

5. Sed hæc nullius sunt momenti. Ad primum respondeo, in Christo, eiúsque lege nullum esse discrimen quoad iustificationem per Baptismum, & gratiam ibidem communicatam. De hac enim loquebatur Paulus, vt constat ex verbis *paulò antea* dictis. *Omnes enim* (inquit) *filij Dei estis per fidem, quæ est in Christo Iesu: quicunque enim baptizati estis, Christum induistis.* Et statim subiungit: *Non est Iudæus, non seruus, neque liber: non est masculus, nec fœmina.* &c. De ministris autem templi, eorúmque Ordinibus, nec verbum *in eo cap.* Paulus egit. Ad secundum nego, Prophetam ratione prophetiæ in alios potestatem habere, eósque ex officio docere posse, tametsi non Prophetas in eo dono excedat, eósque instruere possit in iis, quæ per prophetiam didicit. E contra verò ordinatus ratione ordinis, & aliis superior est, & eos ex officio docere potest. Ad tertium admitto, viduas eligi consueuisse, non vt ministeria ordinis exercerent: sed vt votum castitatis emittentes redditibus, & eleemosynis Ecclesiæ alerentur: hæ ergo. monet Paulus, ne adolescentiores ordinentur, id est, ne in hunc statum vidualem, cui votum continentiæ annectebatur, cooptentur, ne fortè postquàm iis redditibus, & eleemosynis sustentatæ fuerint, primam fidem, id est, promissionem continentiæ irritam faciant nubentes. Ad quartum admitto, Diaconissas eligi, & consecrari tempore antiquo, vt in templo ministrarent Diaconis, aliísque Ecclesiæ Ministris in iis, quæ ab ipsis erant mandata. Vnde non consecrabantur, vt ex proprio officio, & munere ministrarent, sed, vt ex aliorum imperio inseruirent, ac proinde nullum ecclesiasticum ordinem recipiebant; quod non obscurè indicabat Epiphan. *hæres.79. ante medium,* cùm dixit: *Et Ministrarum quidem Diaconissarum ordo est in Ecclesia, sed non ad sacrificandum, neque vt quidquam aggredi permittantur;* scilicet, propria authoritate. Ministrabant autem in templo. Primò competebat illis instruere mulieres de iis, de quibus cum Diaconis, & Episcopis agere deberent, vti dixit Clemens Roman. *lib.2.Constitut.cap.26. aliàs 30.* Secundò, assistebant ad templi ostium, quo mulieres ingrediebantur, vt dignas admitterent, & indignas excluderent, de quo Clemens *dicto lib.2.c.57. aliàs 61.* Tertiò, abstergebant mulieres, quarum frontes oleo sancto in Baptismo vngebantur, ne à viris aspicerentur, sicuti docuit idem Clemens *lib.3. Constit.cap.15.* & *cap.16.* affirmat, munus harum Diaconissarum esse mulieres baptizatas de sacro fonte suscipere. Quartò, ad domos mulierum mittebantur ab Episcopo, cùm aliquod munus ibi esset peragendum, vt dixit idem Clemens *dicto cap.15.* Præter supradicta alia ratione Diaconissæ, imò Sacerdotissæ, & Episcopæ aliquæ mulieres appellabantur, vti constat ex Synodo II. Turonica sub Pelagio, *can.13.14.* & 20. & Concilio Antisiodorensi *can.21.* & 22. non quia aliquem ordinem acciperent; sed quia earum viri, facta thori separatione, ordinati erant Diaconi, Presbyteri, & Episcopi, vti latiùs tradunt Michaël de Medina *lib.4.de continent.controuers.6.cap.7.* Gabr. Vasq. *disp.245.cap.3. à num.49.*

PVNCTVM VII.

De ætate ordinandorum.

1. *Ante vsum rationis docuit Durand. neminem Ordinis esse capacem.*
2. *Contrarium defendit communis sententia.*
3. *Soluuntur rationes oppositæ.*
4. *Amens, qui aliquando rationis vsum habuit, ordinari non potest.*
5. *Limitant aliqui, ne procedat superior doctrina in episcopatu. Sed non admittitur limitatio.*
6. *Quæ ætas ad licitam Ordinationem requiratur.*
7. *Ordinatus ante legitimam ætatem suspenditur.*
8. *Limitant aliqui, ne procedat in Religiosis Minoribus.*
9. *Sed non admittitur limitatio.*

1. QVod ad ætatem attinet, fuit opinio Durandi *in 4.dist.25.q.2.n.8.* pueros ante vsum rationis non esse capaces ordinis recipiendi. Mouentur: quia nemini decet, Sacramentum aliquod concedi, nisi ipse, vel alius nomine ipsius acceptet: at puer ante vsum rationis acceptare non potest: alium autem non decet nomine ipsius acceptare: quippe hoc Sacramentum non est necessitatis, vt Baptismus: sed voluntatis, & suscipientem grauibus obligationibus arctat. Ergo, &c. Et confirmari potest ex ritu ordinationis, in qua ordinando traditur symbolum potestatis communicatæ sub illa forma: *Accipe potestatem.* quæ videntur postulare voluntatem liberam ordinandi, qua per symbolum traditum, potestatem communicatam acceptet.

2. Certa tamen, & communis sententia est, puerum ante vsum rationis capacem esse ordinationis. Sic D. Thom. *in 4.distinct.25.quæst.1 articul.1 quæst.2.* Bonauent. *artic.2 quæst.2.* Scotus *quæst.2.* Richard. *articul.4. quæst.2.* aliis relatis Vasquez *disputat.246.cap.1 numer.6.* Valentia *disputat.9.quæst.4 pun.1.* Coninch. *disputat. 20. dub.10. conclus. 3.* Layman. *lib. 5.summ. tractat. 9. cap.6. assert.2.* Bonacina *disputat. 8. de Sacram. quæst. vnica, part. 5. num. 1.* Colligitúrque ex cap. vnico, *de Clerico per saltum promoto*, vbi ordinatus ante annos discretionis minoribus ordinibus, & postmodum omisso diaconatu fuerat Presbyter factus, censetur validè minoribus ordinatus: siquidem solus diaconatus omissus recipi præcipitur: non autem minores ordines, sub quibus subdiaconatus etiam ibi intelligitur, aliàs præciperetur subdiaconatum recipi. Ratio verò est: quia eo ipso, quo ordinandus non resistit ordinationi, capax est recipiendi potestatem, quæ per ipsam conceditur, sicuti capax est effectus Baptismi, Confirmationis, & Eucharistiæ: quippe materia, & forma horum Sacramentorum ex suscipientium actibus non dependet, sicuti dependent Sacramenta Pœnitentiæ, & matrimonij. Neque ad hanc validam susceptionem opus est (vt voluit Paludan. in *4.distinct.25 quæst post 3.conclus. num. 8.*) consensus parentum, vel eorum, quorum curæ ordinandus demandatus sit: quia satis est Ecclesiæ consensus, vel potiùs Christi voluntas, quæ ita Sacramentum Ordinationis instituit, vt, cuicunque non repugnanti applicaretur, effectum haberet.

3. Neque

3. Neque rationes contrariæ vrgent. Admitto, dedecere sacerdotem ordinare ante vsum rationis, ideoque grauissimum esse peccatum: at facto hoc peccato non dedecet id asserere, præcipuè cùm sic ordinatus obligationibus continentiæ, aliisque iure ecclesiastico inductis non astringatur. Ad confirmationem nego, traditionem symboli sub illis verbis: *Accipe potestatem*, expostulare in ordinando liberam acceptationem: sunt enim ex se efficacia ad communicandam potestatem ordinato non repugnanti.

4. Hinc tamen non licet inferre, amentem, qui aliquando vsum rationis habuit, ordinari posse, si tempore discretionis ordinem non postulauit: quia sacramenta, quæ necessitatis non sunt, sed voluntatis, repelli censentur, si non fuerint postulata, tempore, quo liberè postulari poterant, vt aduertit Vasquez *disput. 246. cap. 1. num. 8.* Coninch *disput. 20. dub. 10 num. 100.* Bonac. *disput. 8. de Sacrament. quæst. vnic. pu. 5. num. 3.*

5. Limitant tamen prædictam sententiam S. Thom. & Bonauent *locis allegatis*, ne procedat in episcopatu, cuius collationem factam pueris ante vsum rationis, asserunt, nullam esse. Tum, quia iurisdictio, & potestas nemini communicari potest, nisi ipse, cui communicantur, consentiat. At consecratione Episcopi conceditur Episcopo potestas, & iurisdictio in omnem diœcesim. Ergo ipse debet consentire. Tum quia per consecrationem contrahit Episcopus spirituale matrimonium cum Ecclesia, in cuius Pastorem ordinatur: matrimonium autem expostulat consensum contrahentis. Ergo, &c. Sed rectiùs Dominicus Sotus *in 4 distinct. 25 quæst. 1. art. 2. conclus. 2.* Filliuc. *tract. 9. cap. 4. q. 2. num. 76.* Vasquez *disp. 246 c. 1. num. 11.* Bonac. *disp. 8. de Sacr. qu. vn. p. 5. num. 4.* prædictam limitationem non admittunt: quia nulla est specialis ratio in episcopatus collatione, quæ in collatione aliorum ordinum non procedat. Etenim sicut potestas ad consecrandum Corpus Christi, absoluendúmque à peccatis, puero ante vsum rationis communicari potest: sic poterit potestas confirmandi, & ordinandi. Neque ex hac communicatione infertur, communicatam esse potestatem, & iurisdictionem actualem in aliquos subditos, ordinatúmque speciali alicui Ecclesiæ desponsatum esse; quia hæc iurisdictio, & desponsatio ex consecratione essentialiter non dependet, tametsi iure ecclesiastico consecrationi plerunque annexa sit.

6. Verum esto, certa ætas ad validam ordinationem requisita non sit; ad licitam ordinationem omnes Doctores conueniunt, requisitam esse. Primo nanque requiritur ætas, quæ plenam discretionem attingat. Non enim decebat Ministros Ecclesiæ constituere inscios sui muneris, & potestatis traditæ, ideóque Bonifac. VIII. *in cap. Nullus, de temporib. Ordinat. in 6.* præcepit, ne vllus Episcopus infanti (minori septennio, inquit Glossa) clericalem tonsuram conferre præsumat. Deinde requiritur determinata ætas, quæ pro temporum diuersitate diuersa fuit, vti constat ex cap. 1. *& seqq. 77. dist. & dist. 78. c. 1. & 3.* & Clem. *Generalem 3. de ætate, & qualit. ordinandor.* At nouo iure Trident. *sess. 23. c. 12. de reformat.* 22. annus inceptus expostulatur ad subdiaconatum, 23. ad diaconatum, & 25. ad presbyteratum; ad episcopatum verò 30 annus completus necessarius est ex c. *Cùm in cunctis de electione.* Pro minoribus Ordinibus nullam certam ætatem designauit Concilium: quare, si ea scientia ordinandus polleat, quæ *in prædicta sess. cap. 4. & 11.* postulatur, & ordinari poterit. Raró autem ante nouem, vel decem annos, vllus præsumi potest ea scientia, & discretione requisita pollere, quæ ad primam tonsuram, & à fortiori ad exercitium muneris commissi in aliis ordinibus sufficiat, sicuti notauit Coninch *disp. 20. dub. 10. n. 102* Vasq. *disp. 246. c. 4. n. 41.*

7. Ordinatus verò ante legitimam ætatem, si id ex malitia feceris, suspensus es ab ordinis suscepti exercitio, vt constat ex Extrauag. Pij II. incipiente, *Cum ex sacrorum*, quam refert Nauarrus *in cap. Accepta de restitut spoliat. opposit. 8. num 31.* & *in sum. cap. 27 num. 155* Quaranta *in summ. Bullar verbo, Ordo, in princ.* Quòd si bona fide fueris ordinatus, à suspensione excusatus es: quia prædicta Bulla dolum exigit ad suspensionem incurrendam, vti ex Nauarr. & Couarr. obseruat Tolet. *lib. 1 cap. 49. vers. Quartò* Quaranta *verbo, Ordo, vers. Quibus* Bonac. *disput. 8. de Sacram. quæst. vnica, part. 5. num. 13.* Villalob. *tractat. 11. difficult. 11 num. 6.* Barbos. *allegat. 16 n. 20.* Non tamen obinde sequitur, quòd possis ordinem susceptum exercere, siue suspensionem non contraxeris, siue ab ea absolutus sis: quia prohibens Concilium ordinari ante signatam ætatem, consequenter prohibet ordinis exercitium ante illam, vti obseruarunt Suarez *tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 23.* Auila *de censur. 4. part. disp. 5. dub. 7. vers. Notandum.* Bonac. *disput. 8 de Sacram. quæst. vnic. part. 5. num. 14.* Villalob. *tractat. 11. difficult. 11 num. 7.* At si susceptum ordinem ante ætatem completam exerceas, esto, grauiter pecces, irregularitatem non incurris, quia nullibi est iure expressa, sicuti notarunt Barbos. Suar. Bonacin. Tolet. Villalob. *locis alleg.*

8. Limitant tamen aliqui supradictam doctrinam, ne procedat in Religiosis Minoribus, & qui in eorum priuilegiis communicant ob concessionem Innocent. VIII. relatam *in Monument. Ordin. fol. 65. aliàs 69. concess. 147.* & *in supplement. fol. 99. concess. 370.* ibi enim refertur, Innocent. VIII. viuæ vocis oraculo dispensasse cum toto Ordine Fratrum Minorum, quod postquam Fratres huiusmodi attigerint 23. ætatis annum, dum tamen sufficientes sint, possint promoueri ad sacerdotium, & Missas celebrare, non obstante iure, cæterisque contrarium facientibus, &c. Et postmodum concessit, quòd Generales, & Prouinciales possint dispensare cum Fratribus suis in 22. anno completo. Quod priuilegium, sicuti testatur Compilator *in Compend. Priuilegior. Minorum, verbo, Dispensatio, numer. 15.* limitatum fuit in Capitulo generali Florent. celebrato, vt solum id fieret in casu necessitatis, propter sacerdotum paucitatem, & ex consilio quatuor Guardianorum pro hac necessitate examinanda constitutorum: & postmodum in Capitulo generali Burgensi decretum est, hanc dispensationem ex concilio quatuor Definitorum faciendam esse. Priuilegia enim viuæ vocis oraculo concessa, & suspendi, & limitari possunt à Capitulo generali. Et licèt Concil. Trident. hoc priuilegium derogare videatur, nihilominus Pius V. viuæ vocis oraculo concessit, vt in foro conscientiæ vti Religiosi possint omnibus gratiis, & priuilegiis ante Trident. concessis, esto, per Trident derogata, aut restricta sint, vti refertur *in Compend. priuileg. Societ. Iesu. verb. Concilium Trident. §. 3* ob quam causam Emman. Sà *verb. Religio, n. 58. in edit prima*, asserit, Religiosos ordinari posse ante ætatem legitimam.

9. Cæterùm esto, prædicta vera sint, nullatenus possunt Religiosi Minores ordinari ante ætatem à Concilio præscriptam. Etenim priuilegium Innocentij à Concilio Trid. reuocatum est: Pius verò V. solum in foro conscientiæ priuilegia reuocata restituit, quæ Constitutio ad prædictum priuilegium extendi non potest: quia necessariò exigit priuilegium illud ad sui vsum in foro externo restitui. Quippe omnes Religiosi litteris dimissoriis sui Prouincialis indigent, vt ordinentur, quibus Prouincialis publicè testatur, ætatem legitimam habere: quod testimonium nullatenus verum esse potest, nisi quatenus Prouincialis dispositionem concessit. Prodest ergo concessio, non pro foro conscientiæ tantum, sed etiam pro foro externo. Adde, hanc dispensationem non posse Prouincialem facere, nisi cum consilio definitorum examinata causa dispensationis, ac proinde in foro externo, & iudiciali, iuxta religionis vsum. Deinde Sixtus V. *in sua Bulla contra malè promotos*, omnia supradicta priuilegia, & Pij V. concessionem reuocauit, statuens sub grauissimis pœnis, Concilium Tridentinum obseruari in iis, quæ circa ordinum susceptionem præscripsit, vt constat ex illis verbis: *Aut ante per ætatem per sacri generalis Concilij Trident. decreta prima tonsura, aut cuique Ordini præscriptam.* Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus apostolicis, ac in Conciliis, etiam generalibus editis, cæterisque contrariis quibuscunque. Et licèt Clement. VIII. anno 1595 pridiè Kalend. Martij prædictum motum proprium Sixti reuocauerit, id solum fuit, quatenus ius commune, & terminos Concil. Trident. excedebat, quatenus verò iuri communi, & Trident. conformis erat, confirmauit, & reualidauit. Quapropter concessio Pij V. vtpote per Sixtum, & Clementem reuocata, neque in foro exteriori, neque in interiori prodesse Religiosis potest. Et ita docuit Manuel Rodrig. *tom. 3 qq. regular quæst. 23. art. 6.* Mirand. *Man. Prælat. t. 1. qu. 39. art. 1.* Vasq. *disp. 246. cap. 4. in fine, num. 44.* Layman. *lib. 5. summ. tract. 9. cap. 7. num. 2.* Villalob. *tractat. 11. de ordine, difficult. 11. in fine numer. 8.* Quòd verò subdit Vasquez prædictum priuilegium Pij V. ad hoc prodesse posse, vt si bona fide Religiosus ante legitimam ætatem ordinatus fuerit, possit in foro conscientiæ à suo Prouinciali dispensari, vt in suscepto ordine ministret ante completam ætatem, mihi non probatur, eò quod existimem, prædictam concessionem Pij V. motu Sixti V. & Clement. abrogatam esse. Denique huic quæstioni & dubitationi locus non est, cùm Vrbanus VIII. hoc anno 1632. omnia priuilegia, & gratias viuæ vocis oraculo concessas reuocauerit.

PVNCTVM VIII.

De qualitate ordinandorum quoad mores, & scientiam.

1. *Quæ ad qualitatem ordinandorum pertineant.*
2. *Quid ad mores.*
3. *Qualiter informatio facienda est.*
4. *Quid pro Religiosis.*
5. *Quem sensum habeat interrogatio Episcopi, an ordinandi sint apti, & Archidiaconi responsio.*
6. *Affirmant aliqui, peccare mortaliter, qui primam tonsuram, Ordinésque minores suscipit animo declinandi sæculare iudicium.*

7. *Quid sit tenendum.*
8. *Non est peccatum minoribus initiari animo non ascendendi ad superiores.*
9. *Neque est mortale ordinari minoribus animo retrocedendi post aliquod tempus.*
10. *Illiteratus ordinari non potest.*
11. *Pro minoribus quæ scientia.*
12. *Pro subdiaconatu, & diaconatu.*
13. *Pro presbyteratu.*
14. *An Episcopo competat Religiosos examinare de scientia, & doctrina non. Videtur competere.*
15. *Contrarium deciditur.*
16. *Requiraturne eadem scientia, & doctrina in Religioso ordinando, ac in sæculari? Proponitur ratio difficultatis.*
17. *Verius minorem requiri.*
18. *Quid de cantoribus, Canonicis, & portionariis.*

1. QVæ ad qualitatem ordinandorum pertinent, ad tria capita reduci possunt, vt benè notauit Vasq. *disp.246.c.6. in princ.* ad morum probitatem, ad scientiam, seu doctrinam, & ad vitæ necessaria. De duplici priori agemus *in hoc puncto*, de tertio *in sequenti*.

2. Quod ad mores attinet Concil. Trident. 23. *cap.5. de reformat.* pro minoribus ordinibus expostulat à Parocho, & Magistro scholæ, in qua ordinandus educatus est, bonum testimonium. Pro maioribus verò ordinibus requirit, vt per mensem ante ordinationem Episcopum adeat ordinandus, qui Parocho, vel alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus, ac desiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Ecclesia propositis de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimum transmittat. & *cap. 7.* decernit Sancta Synodus, vt feria quarta ante ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, sacerdotibus, & aliis prudentibus viris ascitis ordinandorum genus, personam ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inuestiget, & examinet. Et *cap.13. eiusdem sess.* inquit Concilium: *Subdiaconi, & Diaconi ordinentur, vt habentes bonum testimonium, & in minoribus Ordinibus iam probati* Et *cap. 14.* de ordinandis in Presbyteros asserit, in ministeriis anteactis piè, & fideliter se gessisse debere, bonúmque habere testimonium, atque ita pietate, ac castis moribus esse conspicuos, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari. Etenim, cum Ministri Ecclesiæ gradum inter omnes fideles obtineant, eligantúrque ad populum docendum, salutíſque sacramenta ministranda, necessarium erat omnibus esse notum ea vitæ probitate pollere, quam prædicta munera exigunt.

3. Informatio namque facienda est primò de natalibus; an, inquam, sint legitimi: quippe illegitimi irregulares existunt, & an ex Hæreticis sic damnatis, vt impœnitentibus descenderint. Qui enim à Iudæis originem trahunt, vel quorum maiores, etsi Hæretici fuerint, emendatos tamen esse constat, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam vel perfecerunt, vel perfectioni eius insistunt, aut paratos fuisse ad recipiendam eandem, iuxta Constitutionem Bonifacij VIII. quæ incipit, *Statutum de Hæreticis in 6.* ab ordinatione excludi non debent, nisi aliter priuilegio apostolico, & confirmatione caueretur, vti ex declaratione Concilij notauit Barbosa. Quapropter testes deponentes de natalibus horum ordinandorum, qui à sanguine infecto descendunt, iurare possunt, à Christianis antiquis descendere: quia in ea informatione solum petitur, an descendant à condemnatis parentibus, & impœnitentibus, & an ipsi ordinandi nouiter conuersi sint. Cum ergo non descendant à parentibus impœnitentibus, censentur descendere à Christianis antiquis, quatenus necessarij sunt ad ordinem recipiendum, vt benè probat Sanch. *lib.2. in Decalog. cap.18. n.16.* Secundò, examinanda est persona, an, inquam, sit corpore vitiata, ob cuius vitium ab ordine remoueri debeat, cap *Quando.* 24. *distinct.* & *ibi* Glossa, & cap. 1. & 2. *de corpore vitiatis.* Tertiò, eius ætas, an legitima sit. Quartò, eius institutio, id est, quo titulo ad ordines promouendus sit, an sufficiat ad vitæ necessaria, de quo latè *in sequentibus*. Quintò, eius mores iuxta communem famam, & opinionem, quæ sufficienter probatur Parochi testimonio vti notauit Barbosa 2 *p. de potest. Episcop. allegat.* 10. *num.* 15. Sextò, eius doctrina, & fides, de quo statim.

4. Aduerto, prædictam informationem pro sæcularibus statutam esse: nam Regulares, vti declarauit Congregatio Concilij, non tenentur nomen, & desiderium suum in Ecclesia publicè proponi facere, & testimonium deferre iuxta ritum in Tridentino præscriptum, sed sufficit testimonium à suis superioribus allatum. Deinde, etsi attestatio, & informatio præscripta *sess. 23. cap. 5. de reformat.* pro omnibus ordinandis debeat regulariter fieri, aliquando tamen poterit Episcopus ordinandum promouere omissa prædicta informatione, si aliunde ei constet de probitate vitæ, & morum integritate, vti ex Congregatione Concilij notauit Barbosa *in remiss. d. cap. 5.*

5. Præter supradictam informationem de ordinandorum genere, ætate, moribus, & doctrina, ipso ordinationis die Archidiaconus electus, vt Episcopo assistat, alta voce interrogat adstantes, an sciant aliquo impedimento affici ordinandum, quo ordini recipiendo minùs dignus efficiatur, præcipítque, vt illud declarent, & manifestent, iuxta textum in c. *Nostrum. de offic. Archid.* Quo facto, Episcopus statim interrogat Archidiaconum, an sciat, omnes ordinandos dignos esse: ipse verò respondet, & scire, & testificari esse dignos, quantum humana fragilitas nosse sinit, cap. vnic. *de scrutinio in ordine faciendo.* Quæ responsio veritatem continet, dummodo sciat, ordinandos ab examinatoribus approbatos, nulliúsque impedimenti conscius: quia, dum quis non probatur indignus, dignus esse censetur. E contra, si aliquem sciret impedimento ligatum, deberet Episcopum secretò monere, vt iuxta qualitatem impedimenti, quid faciendum sit, decernat, sicuti benè notauit Barbos. *de potest. Episcop.* 2. *p. alleg.* 10 *n* 21.

6. Sub hac conditione de vita, & moribus ordinati comprehendere possumus intentionem, quam ordinatus habere debet in prima tonsura, ordinibúsque minoribus suscipiendis. Equidem Dominic. Bannes 2.2. *quæst.* 12. *art.* 1. *in* 2. *difficult. conclus. vlt* Arag. 2.2. *quæst.* 12. *art.* 1 *dub.* 1. Petr. de Ledesm. *de Sacr. Ordin. cap.17. post 3 conclus.* Man. Rodrig 2 *t sum. cap.* 17. *num.* 2. & inclinat Barbosa 2 *p. de potest. Episc. alleg* 10. *num* 20. & *alleg.* 11. *num.* 12. existimant, peccare mortaliter ordinandum, qui animo declinandi sæculare iudicium, neque ad superiores ordines ascendendi, prima tonsura, ordinibúsque minoribus initiatur, similitérque peccare mortaliter Episcopum ordinantem, si conscius sit prædictæ intentionis. Probatur ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. vbi prohibet initiari prima tonsura eos, de quibus probabilis coniectura est sæcularis iudicij fugiendi fraude, & non vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus eligere. Quòd autem hæc verba præceptiua sint, & non tantùm consultiua, vti voluit Coninch. statim referendus, conuincitur ex eo, quòd æquè Concilium prohibet initiari, eum de quo probabilis coniectura non sit, non sæcularis iudicij fugiendi fraude ordinari, sicuti prohibet initiari eum, qui Sacramentum Confirmationis non suscepit, vel legere, & scribere nescit.

7. Cæterùm verius censeo, non esse peccatum prima tonsura minoribúsque ordinibus initiari intentione fruendi priuilegiis Clericorum, illorúmque exemptione à sæculari iudicio, sicuti docet Sanchez *lib. 6 de matrim. disp.* 31 *num.* 16. & 17. Coninch. *de Sacram. disp.* 20. *dub.* 10. *num* 104. Bonac. *disp.* 8. *de Sacram. quæst. vnic. p vlt. in fine.* Layman. *lib.5. summ. tract* 9. *cap* 7. *circa finem* Etenim rationi consonum est, ordinem suscipere sub intentione omnium, quæ ordini annexa sunt: at ordini annexa est exemptio à sæculari iudicio: ergo suscipere ordinem sub hac intentione non est dissonum rationi. Neque huic intentioni obstat Concilium: quia in hac intentione nullam fraudem ordinandus committit, quippe vtitur iure sibi concesso. Illum ergo excludit Concilium ab ordine suscipiendo, qui non, vt Deo fidelem cultum præstet, ordinatur, sed sæcularis iudicij fugiendi fraude: fraus autem non est censenda committi, nisi graui aliqua causa apud sæculare iudicium incepta initiaretur: tunc enim censeretur ordinandus fraude vti in sæculari iudicio fugiendo.

8. Secundò dico, nullum te peccatum committere, si prima tonsura, minoribúsque ordinibus initieris animo non ascendendi ad superiores. Sic Coninch. Sanchez, Bonac. *locis allegatis*: imò in hac conclusione consentiunt Petr. de Ledesm. Arag. Rodrig. *suprà*. Ratio est: quia nullo iure cautum est, suscipientem primam tonsuram, Ordinésque minores, obligatum esse ad superiores ascendere. Nam Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. & 11. solùm expostulat in ordinando intentionem præstandi Deo fidelem cultum: quam intentionem habere optimè potest, tametsi intentione careat superiores Ordines assumendi. Deinde illegitimus, qui ex dispensatione Episcopi minoribus initiatur, iuxta textum in cap. 1. *de filiis Presbyteror. in* 6. nequit intentionem habere assumendi Ordines superiores. Ergo hæc intentio non est per se necessaria. Hinc optimè infert Sanchez *dicta disputat.* 31. *numer.* 18. aduersùs Bartholom. de Ledesm. *de Sacrament. Ordinis, dub.* 5. *conclus* 2. non peccare Episcopum conferentem primam tonsuram, aut ordines minores ei, qui intentionem habet non ascendendi ad superiores, sed solùm Deo in susceptis ordinibus famulandi: quia Episcopus obligatus non est in ordinum collatione aliam intentionem ab ordinando exigere, quam iura ab illo exigunt.

9. Tertiò dico, nec te peccaturum mortaliter, si Ordines suscipias animo fruendi aliquo tantùm tempore priuilegiis Clericorum, & postmodum retrocedendi. Quia ordinatus minoribus Ordinibus recedere sine causa potest absque graui culpa, & se incapacem reddere ad ordinum ministeria deinceps obeunda, ducendo viduam, cum nullo voto,

promissione,

promiſſione, aut præcepto ad perſeuerandum in ſtatu aſſumpto aſtringatur, vti docent Valent. 2.2. *diſp.1.q.12.part.1.poſt princ.* Bannes 2.2.*q.12. art.1.§. Sit tamen tertia concluſio* & alijs relatis Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.31. num.* 20. Tolet. *lib.4. cap.18.* Azor. *tom.1.lib.13.cap.14.quæſt.* 14. Ergo peccare mortaliter non poteſt intentionem habens retrocedendi, quia ea intentio deterior eſſe non poteſt ipſo facto. Ex alia parte ſusceptio ordinis ſub ea intentione retrocedendi, non eſt ab Eccleſia ſpecialiter interdicta, nec iure naturali videtur ſaltem ſub graui culpa interdici, vtpote quæ non eſt grauiter Eccleſiæ damnoſa. Quod ſecùs procedit in Nouitio Religionem aſſumente: nam eſto, abſque graui culpa poſſit Religionem deſerere, ſi tamen, cùm ingreditur, intentionem habeat eam deſerendi, grauiter peccat: quia Religionem decipit in re graui, eius alimenta ſuſcipiens; ſecreta, inſtitutúmque agnoſcens, quæ nullatenus ipſi permitterentur, niſi ſub animo, & intentione probandi, &, ſi placuerit, perſeuerandi. Atque ita docent Nauarr. *cap.25.num.*108. Sanchez *lib.7.cap.31. n.*16. Coninch *diſp.*20.*dub.*10 *num* 104. Layman. *tract.9 c.7 circa finem.*

Dixi, *ſi abſque cauſa*. Nam, ſtante cauſa legitima, excuſabitur etiam à culpa veniali receſſus ab Ordinibus, vti dixerunt Tolet. Azor. Sanchez, Layman. *locis allegatis*, & conſequenter etiam excuſabitur ſuſceptio ordinis ſub ea intentione. Quis enim dicet, peccatum committere Vniuerſitatis Rectorem, qui, vt iuriſdictionem exerceat, quam aliàs exercere non poteſt, prima tonſura inſignitur; tametſi animum habeat poſtmodum depoſito officio ad nuptias tranſeundi?

10. Quod ad ſecundam qualitatem ordinandorum attinet, quæ eſt de ſcientia, & doctrina: primò, ſtatutum erat in *cap. vlt. de temporib. ordinat. in 6.* ne vllus illiteratus ad Ordines admitteretur. Concilium autem Trident. *ſeſſ.23. cap 4. de reformat.* illiteratum eſſe cenſet ad primam tonſuram ſuſcipiendam, qui fidei rudimenta ignorat; vel legere, & ſcribere neſcit. Quapropter prima tonſura initiandus fidei rudimenta tenere debet; item legere, & ſcribere, ſaltem in vernacula lingua, vt docuit Azor. 2 *part lib 6.c.6.q.2.* Barboſ. *alleg.11.n* 5.

11. Pro minoribus Ordinibus intellectum linguæ Latinæ expoſtulat Concil. *ſeſſ.23 cap.11. de reformat.* ibi: *Minores Ordines iis, qui ſaltem linguam Latinam intelligant per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo videbitur.* Quæ verba expendens Menoch *de arbit. caſu* 415. *n.* 57. *& ſeqq.* intelligit arbitrio Epiſcopi commiſſum eſſe, vt Ordines conferat ei, qui, etſi linguam Latinam non intelligit; eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis: quia illiteratus dici non debet, qui pro ætate didicit; quíque oſtendit pro tempore proficere poſſe, vti tradidit Turrecremat. *in cap. Illiteratos. 36. diſt.* & Geminian *ibi*, & Innocent. *in cap. Cùm in cunctis. de electione*, & Rebuff. *in tract. de pacific. poſſeſſor. num.*201 vbi ex Alexand. *in annotat. ad Bart.* refert illud ſimile, ſcholaſticum magni ingenij non eſſe à doctoratu repellendum, etiam ante quinquennium, cùm ſpes eſt, quòd diſcet. Menochium ſequitur Barboſa *allegat.11 num.6.* Cæterùm, hæc ſententia omninò diſplicet: aduerſatur enim verbis Concilij, & communi Doctorum ſententiæ: illa enim verba, *niſi aliud Epiſcopo videbitur*, non ad qualitatem ſcientiæ referenda ſunt, ſed ad temporum interſtitia. Concedo namque illiteratum non eſſe, qui pro ætate didicit, & ſpes eſt, quòd diſcet. At Concilium iuxta communem omnium ſenſum non ſolùm poſtulauit pro minoribus Ordinibus, ne ordinandus illiteratus eſſet, ſed inſuper, vt literatura Latinæ linguæ polleret, aliàs nulla ſpecialis ſcientia, & doctrina pro minoribus Ordinibus, imò pro ſubdiaconatu, & diaconatu neceſſaria eſſet, quàm pro prima tonſura.

12. Pro ſubdiaconatu, & diaconatu præter linguam Latinam exigit Concilium *cap.13.* ordinandum inſtitutum eſſe iis, quæ ad officium peragendum neceſſaria ſunt: cenſebitur autem ſufficienter inſtructus, ſi voluntatem habeat Rubricas Breuiarij, & Miſſalis legendi: ex illis enim facile diſcere poterit, qualiter recitare Officium canonicum debeat, qualitérque munus ſuſcepti Ordinis peragere. Quapropter, etſi ante ſubdiaconatum ſuſceptum neſciat modum, & ritum recitandi, non obinde ineptus eſt ad Ordinis ſuſceptionem, vt ex praxi recepta colligitur, vt tradit Vaſq *diſp.246. cap.6. num.*53. Coninch. *diſp* 20. *dub.* 10. *n.* 103.

13. Tandem pro presbyteratus Ordine exigit Concilium *ſeſſ.23. cap.14.* vltra ſupradicta, vt ordinandus diligenti examine præcedenti idoneus comprobetur; tum ad docendum populum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem; tum ad Sacramenta miniſtranda. Cæterùm, cùm nullus Sacerdos adminiſtrare ſacramentum poſſit, niſi ab Ordinario approbetur, vti ſtatuit Concil. *ſeſſ.23. cap.15.* efficitur ſanè, ſcientiam requiſitam pro ſacerdotio ſuſcipiendo non eſſe eam ſcientiam, quæ ad miniſtrandum ſacramentum confeſſionis requiritur, vti docuit Vaſq. *diſp* 246 *cap.6 numer.*53. Coninch. *diſp.*20. *dub.* 10. *numer.*103. Layman. *tract.9 cap.7. numer.*2. ſed eſſe eam ſcientiam, quæ ad miniſtranda Sacramenta Baptiſmi, & Euchariſtiæ requiritur: quia hæc ſunt ſacramenta, quæ communiter à Sacerdotibus ſimplicibus ſolent miniſtrari; vel ſaltem eam ſcientiam, quæ ad miniſtranda ſacramenta in genere requiſita eſt, tametſi non habeatur ea ſcientia, quæ requiſita eſt pro ſacramentorum ex officio adminiſtratione.

14. Pro ſupradictorum intelligentia duplex eſt enodanda difficultas. Prima, an Epiſcopo competat, Religioſos examinare de ſufficientia doctrinæ ad Ordines ſuſcipiendos. Videtur enim, id non competere Epiſcopo, ſed Religionis Prælatis, qui litteras commendatitias concedunt. Primò, quia Eugen. IV. id expreſsè Minoribus conceſſit, vti refertur in Comp. Mendicant. *tit. Ordines ſacri*, §.10 quod priuilegium, vtpote Religioni conceſſum, non videtur clauſula generali, *Non obſtantibus*, qua Concil. Trident. vtitur, reuocatum. Secundò, Trident. eſto, ordinandorum examen Epiſcopo committat *ſeſſ.* 23. *cap.* 7. eam commiſſionem ad Religioſos non extendit; aliàs competeret Epiſcopo ætatem, mores, & genus Religioſorum inueſtigare, & publicè in Eccleſia proponere, ſicuti de reliquis ordinandis *ibidem* cauetur. Et licèt *cap.* 12. expreſsè dixerit: *Regulares quoque, nec in minore ætate, nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur, priuilegiis quibuſcunque quoad hoc penitus excluſis*. intelligi poteſt de examine medijs Prælatis Religionis faciendo, non de examine ab ipſis Epiſcopis immediatè præſtando. Tertiò, *ſeſſ.* 23. *cap* 8. decernit Concilium, neminem eſſe ordinandum, cuius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio non comprobentur: & *ſeſſ.* 14. *cap* 2. ſtatuit, ne titularis Epiſcopus aliquem ordinet ſine eius Ordinarij licentia: Ordinarius autem Religioſorum non eſt Epiſcopus, ſed Religioſus Prælatus: ergo ipſi, & non Epiſcopo competit ſuorum ſubditorum approbatio.

15. Cæterùm omninò dicendum eſt, Epiſcopo competere Religioſorum examen quoad ſcientiam, & doctrinam, *iuxta dictum cap.*12. Trident. vbi ſublatis omnibus priuilegiis cauetur, neminem, etiam regularem, ordinari poſſe ſine diligenti Epiſcopi examine: quod ſolùm de doctrinæ examine intelligi debet. Examen autem à Prælatis Religioſorum factum non poteſt dici factum ab Epiſcopo, cùm non fuerit nomine ipſius factum, vel ab ipſo poſtmodum approbatum. Quoad genus verò, ætatem, & mores, non Epiſcopis, ſed Prælatis Religioſorum competit inueſtigatio, & approbatio ex dicto cap. 8. & communi conſuetudine. Atque ita tradit Vaſquez *t. 3. in 3. p. diſput.*246. *de Ordine, cap.6. num.*55 Villalobos *tract.* 11. *de Ordine, difficult.*14. *in fine* Rodrig. *tom.1. qq. regular. quæſt.* 24. *art.* 7. Monent tamen Rodrig. & Villalob. expedire, vt Epiſcopi, approbatione Religioſorum à ſuis Prælatis facta contenti ſint. Si enim cuiuſdam examinatoris ſæcularis approbationi fidunt, efficaciùs fidere debebant Religioſorum Prælatis. Religioſi verò Societatis IESV, qui à Præpoſito generali, eiúſve delegatis, quales ſunt Prouinciales, licentiam obtinent ad Ordines ſuſcipiendos, non debent ab Epiſcopis examinari de cantu, officiis, & cæremoniis eccleſiaſticis, ac alijs in alijs ordinandis requiſitis, ex conceſſ. Greg. XIII. 22. Septemb. 1582. Quod priuilegium alijs Religionibus non communicatur. Verùm eſto, hoc ita ſit, noſtri Religioſi ſubire examen doctrinæ non recuſant, vt benè aduertit Vaſquez *diſput.*246 *cap.*6. *num.* 57.

16. Secunda difficultas eſt, an eadem ſcientia, & doctrina, quæ in ſæcularibus requiritur ad Ordines ſuſcipiendos, requiſita ſit in Religioſis? Ratio difficultatis eſt: quia Trident. æquè pro omnibus ordinandis expoſtulat linguam Latinam intelligere, ſi Ordines minores ſuſcepturi ſunt; ſi verò ſubdiaconatum, vt litteris ſint inſtructi; ſi presbyteratum, vt ſciant docere populum neceſſaria ad ſalutem, & ſacramenta miniſtrare. Quo ergo fundamento Religioſi ab hac obligatione eximi poſſint, præcipuè cùm Concilium *ſeſſ.* 23. *cap.* 12. ſtatuerit, neminem ordinari ſine diligenti Epiſcopi examine?

17. Nihilominùs verius exiſtimo, minorem ſcientiam linguæ Latinæ in Religioſo, quàm in ſæculari Clerico expoſtulandam eſſe: quia ratione vitæ communis, quam profitetur, eum defectum ſupplet, tum puritate, tum prudentia ibidem acquiſita, tum aliorum doctrina, monitis, & correctione, tum Prælatorum cura, & diligentia, ne vllum errorem committat, & commiſſus emendetur, quæ in ſæculari Clerico non procedunt. Atque ita docent Abbas *cap. In cunctis de elect. numer.* 3. Innocent. *ibi, numer.* 2. & 7. Geminian. *cap fin. de temporibus. Ordinat. in 6.* D. Thom. *in 4. diſt.*14. *quæſt.*1. *art.*3 Sotus *diſtinct* 25 *quæſt.* 1 *art.4. concl.* 3. Rodrig *tom.1. qq. regular. quæſt.*24. *art.*7. Miranda *in Manuali Prælatorum, tom.*3 *quæſt.*8 *art.* 7. *verſ. Secundò dico* Henriquez *lib.*10. *de Ordine, cap.*16. *in fine.* Villalobos *tract.* 21. *de irregular. difficult.*34. *numer.*5. Sed, quæ ſcientia ſufficiat, arbitrio prudentis relinquitur: illud certum, aliqualiter linguam Latinam intelligere debere. Henriquez verò Rodrig. Mirand, Villalobos, & alii ab ipſis relati credunt, Religioſo ſufficere, vt omnibus Ordinibus, etiam presbyteratu, ordinetur, ſi ſacramenta, eorúmque materias, & formas agnoſcat, & rectè legere Latinè ſciat, tametſi linguæ Latinæ parum intelligat. Fauétque text. in cap. *Nullus Epiſcopus de temp. Ordinat. lib.* 6. vbi infanti, & illiterato prohibetur Epiſcopus primam tonſuram conferre, niſi Religionem intraret. Ergo Religionem intranti concedi permittitur. Et fortè hæc ſpectans Gloſſa *in*

Z 4 *cap.*

cap. Legi epistolam. verbo, Instructius, 16. *quæst.* 1. agens de requisitis ad Ordines, dixit: *Sufficit Monacho, quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus*. & Dominic. Sotus *in* 4. *distinct.* 25. *art. ult. pag.* 60. inquit: *Quando Religiosi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur, alia scientia, quàm vt mysterium Sacramenti intelligant.*

18. Quæ dicta sunt de diminuta Religiosorum scientia pro ordinibus suscipiendis requisita, extendit Villalobos *tract.* 21. *de irregularit. difficult.* 34. *numer.* 6. ad Cantores, Canonicos, & Rationarios Ecclesiarum cathedralium ex consuetudine recepta. Sed certè non sunt habenæ laxandæ. Proh dolor! plures Ecclesiæ illiteratis abundant, & minus docti, seu potiùs insipientes pinguiores præbendas obtinent, quod in contemptum status ecclesiastici non leuiter cedit.

PVNCTVM IX.

De qualitate ordinandorum, quoad vitæ necessaria.

1. *Quid in hac re sit iure statutum.*
2. *Titulus beneficij, vel patrimonij pro minoribus Ordinibus non exigitur.*
3. *Exigitur pro omnibus Ordinibus sacris, in iis, qui professi non sunt. Excipe Societatis Religiosos.*
4. *Si subdiaconatu absque beneficio, vel patrimonio sis insignitus, non potes absque eo titulo ad superiores Ordines ascendere.*
5. *Esto, aliqui censeant, ex Episcopi dispensatione aliquem posse absque prædicto titulo ordinari in sacris; rectiùs alij negant.*

1. CVm non deceat eos (inquit Concil. Trident. *sess.* 21. *c.* 2. *de reformat.*) qui diuino ministerio adscripti sunt cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, vti habetur cap. *Diaconi sunt* 93. *dist.* statutum est in Concilio Chalcedonensi relato in cap. *Neminem* 70. *dist.* & in Concil. Placent. relato in cap *Sanctorum eadem dist.* irritam esse ordinationem illius, qui sine Ecclesia, hoc est, beneficio, aut loco illius, patrimonio, ordinatur. At Alexand. III. *in cap. Episcopus. de præbendis*, & specialiter Innocent. III. in cap. *Cum secundùm Apostolum. eodem tit.* benigniùs agentes supradictam pœnam sustulerunt statuentes, vt si quem Episcopus sine certo titulo pro vitæ necessariis ordinaret, tandiu ei necessaria subministret, donec in aliqua Ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet, nisi tal s ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ possit habere. Quam legem explicans Bonifac. VIII. *in cap Si Episcopus. de præbend. in* 6. definiuit, vt si Episcopus, cui commissum est subditos alterius diœcesis ordinare, non signatis ordinandis, aliquem sine titulo ad vitæ necessaria ordinauerit, teneatur sustentationem ordinato subministrare. Si verò potestas commissa fuit signatis ordinandis, & inter eos aliquis caret titulo, Episcopus designans, & potestatem concedens obligationem subit ordinatum sustentandi. Verùm, quia compertum fuit complures plerisque in locis ad sacros ordines nullo ferè delectu admitti, qui variis artibus, aut fallaciis confingunt se beneficium ecclesiasticum, aut etiam idoneas facultates obtinere, statuit Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* ne quis deinceps Clericus sæcularis, quamuis aliàs sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros ordines promoueatur, nisi priùs legitimè constiterit, eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Id verò beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quòd ad illius beneficij titulum sit promotus; neque ea resignatio admittatur, nisi constito, quòd aliunde viuere commodè possit: & aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quoque priùs perspecto patrimonium illud, vel pensionem verè ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint. Atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possunt, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possint, antiquorum Canonum pœnas super his innouando.

2. Pro supradictorum explicatione aduerte, titulum beneficij, vel patrimonij non esse pro minoribus ordinibus expostulatum, sed solùm pro sacris, scilicet, subdiaconatu, diaconatu, & presbyteratu. Constat ex vsu, & praxi recepta, & colligitur ex cap. *Tuis. cap. Episcopus. cap. Cùm secundùm. de præbendis.* & cap. *Si Episcopus eodem tit. in* 6 & ex Trident. ibi, *ad sacros ordines.* Neque deest ratio: quia ab Ordinibus minoribus potest ordinatus retrocedere vxorem ducens, cap. 1. *de Clerico coniugato*: secùs ab Ordinibus sacris Atque ita docent Nauar. *lib.* 1. *consil. cons.* 14. *de tempor. ordinat. num.* 1. Nicol. Garcia 2. *p. de benefic. cap.* 5 *numer.* 4. Stephan Dauila 3 *p. de censur disp.* 5. *dub.* 3. *circa finem.* Aloysius Riccius *praxi, resolut.* 271. *numer.* 3. August. Barbosa 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 19. *numer.* 3. & alii apud ipsos.

3. Prædictus tamen titulus beneficii, vel patrimonii pro omnibus ordinandis in sacris exigitur, nisi Religiosi sint. Religiosis enim professis loco beneficii voluntaria paupertas succedit, quæ Regum diuitiis præstat, vt benè notauit Henriq. *lib.* 10. *cap.* 17. *§.* 3. & ex illo Aug. Barbos. *dicta* 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 19. *numer.* 4. Vasq. *disp.* 246 *cap.* 6. *in fin.* Notanter dixi *professi*: nam Religiosi non professi, cuiuscunque Ordinis sint, nequeunt ad sacros Ordines promoueri absque titulo beneficii, vel patrimonii ex declaratione Pij V. in sua Bulla, quæ incipit, *Romanus Pontifex*: edita ann. 1568. pridie Idus Octobris, quam refert Praxis noua episcopalis 1. *p. cap.* 1. *de conferend. ordinib. numer.* 43. Quæque Constitutio locum habet etiam in nulliter professis, quia verè professi non sunt ex Rotæ decisione relata à Garcia 2. *p. cap.* 5. *numer.* 11. & 12 & docuit Riccius *in praxi fori ecclesiast. resolut.* 27c. *numer.* 2. Barbosa *dicta alleg.* 19 *numer.* 5 Bonac. *disp.* 8. *de Sacram. quæst. vnic p.* 5 *numer.* 19. & alii apud ipsos. Ab huius Constitutionis decreto exempti sunt Religiosi Societatis IESV, vota biennii emittentes, qui, licèt professi non sint, sunt tamen verè Religiosi, ideóque eorum paupertas, quæ ex parte eorum perpetua est, locum beneficii, vel patrimonii obtinet, sicuti si essent professi, vt definit Gregorius XIII. in sua Bulla, *Ascendente.* 8. Kalendas Iunij, anno 1584. & Gregorius XIV. in Bulla, quæ incipit. *Ecclesia catholica.* anno 1591. & tradunt Praxis noua episcop. 1. *p cap.* 1. *n.* 44. Henriq. *lib.* 10. *de Ordine, cap.* 17 *§.* 3. Garcia 2. *p de benef. c.* 5. *n.* 13. Vasquez *disp.* 246. *de Ordine, cap.* 6. *in fin.* Barbosa *allegat.* 19. *num.* 7.

4. Verùm, si subdiaconatu insignitus sis absque patrimonio, vel beneficio, vel illud casu amittas, non obinde potes ad superiores Ordines ascendere; sed necessariò teneris quærere beneficium, vel patrimonium, aliàs grauiter peccabis, vti docent Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *numer.* 39. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 20. *num.* 22. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 37. *numer* 2. Auila 3. *part. de censur. disp.* 5. *dub.* 3. Garcia 2. *p. de benefic. cap.* 5 *num.* 124. Propterea quòd Concil. Trident. & reliqui textus indefinitè prohibent ascensum ad sacros Ordines absque beneficio, vel patrimonio: & ratio prohibitionis non cessat ex eo, quod subdiaconatus susceptus sit: quippe indecentia, quòd aliquis Ecclesiasticus cogatur mendicare, vel victum turpi quæstu quærere, efficaciùs procedit in Diacono, & Presbytero, quàm in Subdiacono. Concedunt tamen Henriq. & Auila *locis citatis*, posse tecum Episcopum dispensare, si sine titulo ordinatus fuisti subdiaconatu, vt ad superiores Ordines ascendas, si illis susceptis speras honestiùs acquisiturus sustentationem, quam in subdiaconatu permanens acquirere non poteris, nisi mendicando, vel aliquod vile officium exercendo: quia hæc est causa sufficiens, vt dispensatio concedatur.

5. Aliqui verò Doctores non infimæ notæ, nempe, Cordub. *in sum. quæst.* 36 Henriq *lib.* 10. *cap.* 17. *ad finem*, & *lib.* 13. *cap.* 37. *§.* 2. & *lib.* 14 *cap.* 5. *n.* 3. Vega 1 *part. sum. cap.* 57 *casu.* 1. Gonzalez *super reg.* 8. *Cancell. gloss* 4. *num.* 36. Auila *de censur.* 3. *part. disp.* 5. *dub* 5. *in fine*, affirmant, posse aliquando Episcopum dispensare, vt quis absque beneficio, vel patrimonio Ordinibus sacris initietur, si sit vir insignis litteris & doctrina, cui meritò præsumi non potest defuturum beneficium, vel præbendam. Hæc enim spes, ita proximè certa loco beneficii haberi potest. Sed rectiùs negant hanc potestatem Episcopo Bonac. Salzedo *praxi cap* 18 *numer.* 7. Genuens. *cap.* 8. *numer.* 2. Petr. de Ledesm. *de Sacram. Ordin. cap.* 7 *ante vlt. conclu.* Rodrig 2. *t. cap* 15 *num.* 35. Et fauet declaratio sanctæ Congregationis relata à Garcia 2. *p. de benefic. cap.* 5. *numer.* 129. Et colligitur ex Trident. vniuersaliter prohibente, ne quis Clericus sæcularis, quamuis aliàs sit idoneus moribus, scientia, & ætate, sacris initietur absque beneficio, vel patrimonio.

PVNCTVM X.

De qualitate beneficij requisita ad Ordines.

1. *Beneficium debet esse sufficiens ad congruam sustentationem.*
2. *Ex beneficio, & patrimonio sufficientia tituli coalescere potest.*
3. *Redditus beneficij debent esse certi, & à proprio labore independentes.*
4. *Beneficium debet esse perpetuum.*
5. *Ad titulum coadiutoriæ præcisè ordinari non potes, neque ad titulum seminarij.*
6. *Benè ad titulum beneficii, cuius fructus percipere debes Presbyter factus.*
7. *Debet actu possidere beneficium.*
8. *Et pacificè possidere.*
9. *Neque prædictum beneficium resignare absolutè, nisi mentione facta te fuisse ad illius titulum ordinatum.*
10. *Item, nec sub pensione, quicquid alij contrà sentiant.*
11. *Quid in permutatione dicendum.*

12. *Non*

12. *Non vacat tibi beneficium, si contra Trident. formam resignaueris.*
13. *Nequis fructus prædicti beneficii hypothecare, aut obligare.*

1. Beneficium, quod pro titulo ad Ordines requisitum est, debet esse sufficiens ad honestè Clericum sustentandum. Quale autem sufficiens censeri debeat, arbitrio Episcopi remittitur, argumento legis 1. *de iure deliberandi*, cap. *De causis. de offic. deleg.* & tradit Henriquez *lib.* 10. *cap.* 17. §. 3. Garcia 2. *p. de benef. cap.* 5 *num.* 112. vbi *num.* 115. alios referens affirmat, beneficium, cuius redditus quinquaginta, vel triginta scuta attingunt, sufficere pro titulo ad Ordines: quia non est spectanda qualitas ordinandi, sed illius sustentatio. Cæterùm, etsi qualitas singularis ordinandi spectanda non sit: at certè spectanda est qualitas status clericalis assumpti, ad cuius honestam sustentationem non videtur sufficiens illa diminutæ quantitatis assignatio: ponderandum enim est verbum, *honestè*, quod Concilium non sine causa addidit: indicat enim non cuicunque sustentationi beneficium sufficere debere, sed sustentationi congruæ, decoræ, commodæ, competenti, seu honestæ, vt benè notauit Barbosa 2. *p. de potest. Episc. allegat.* 19. *num.* 9. & 10. Quare crederem, nullius beneficii, vel patrimonii redditus sufficientes esse, nisi valorem centum scutorum attingerent. Et colligi potest ex Tridentino assignante centum pro Rectoris congrua.

2. Contingere autem potest, vt beneficii, vel patrimonii redditus seorsim sumpti insufficientes sint ad congruam sustentationem: at simul sumpti sufficiant, & eo casu promoueri ad Ordines poteris: quia moraliter censeri debes, tam beneficium, quàm patrimonium sufficiens habere, non per se, & diuisim (sed, quatenus cum alio coniungitur, & ex vtroque integra sustentatio coalescit. Sic Zerola 1. *p verbo, Dimissoria*, §. 5. *dub.* 2. Genuens. *in praxi Neapolitana, cap.* 81 *num.* 2. Quaranta *in summ. Bullar. verb. Ordo vers. Circa* 2 Vgolin. *de potest. Episc. cap.* 36 §. 3. *in fine*, & §. 8. *n.* 2. Barbosa *allegat.* 19. *n* 14. Bonac. *disp* 8. *de Sacram q. vn. p.* 5. *n.* 39.

3. Redditus autem beneficij congruæ sustentationi sufficienter debent esse certi, & independentes à proprio labore, & industria, aliàs cogi poteris mendicare, vt benè tradit Marc. Anton. Gen. *in praxi, dicto cap.* 81. *num.* 1. Quare ex pitantiis, aliisque emolumentis, quæ exercitio suorum ordinum haberi possunt, sufficiens titulus non coalescit: quia ea emolumenta non computantur, vt redditus certi, vti docuit Garcia 2. *part. cap.* 5. *num.* 125. Addens supradictam resolutionem procedere, etiamsi Episcopus se obliget supplere, quidquid defuerit, & etiamsi ex industria, & honesto officio Musicæ, vel Grammaticæ possit sustentari. Et meritò: quia hæc cessare poterunt infirmitate superueniente. Quod adeò verum est, vt etiamsi beneficium curam animarum habeat annexam, & illius fructus insufficientes sint ad congruam sustentationem, neque habeas, vnde suppleas; non tenearis intra annum ordinari, sed potiùs debeas illud beneficium dimittere, vti docuit sacra Congregatio relata à Barbosa *in remiss. Concil. sess* 21. *cap* 2.

4. Quapropter beneficium, ad cuius titulum initiari debes, debet esse perpetuum, vti colligitur ex Trident. *sess.* 21. *cap.* 2. prohibente, ne alienari possit, & notauit Bonac. *disp.* 7 *quæst. vn. p* 5 *numer.* 40. ideóque ad titulum vicariæ temporalis, & capellaniarum amouibilium ordinari nequis, quia potes remoueri, & cessare titulus. Non enim ex eo, quod ad ipsarum titulum ordinatus sis, obligatur successor te in supradicta vicaria, vel capellania conseruare, aliàs qualitas, & natura capellaniæ, & vicariæ temporalis mutaretur: siquidem ratione Ordinis assumpti perpetua redderetur. Atque ita docent Henriq. *lib.* 10. *de Ordine, cap.* 17. §. 3. Barbosa *allegat.* 19. *num.* 25. tametsi contrà teneant Salzedo ad Bernard. Diaz *c.* 18. *num.* 8 Flamin. *de resignat. lib.* 2. *quæst* 6. *num.* 2. Gonzalez *in reg. Cancellar. gloss.* 5. §. 3. *numer.* 42. eò quòd prouisus de vicaria temporali, seu capellania amouibili, nunquam de facto ab eis remouetur, nisi alia prouisione concessa, vti docuit Flamin. *q.* 4. *n.* 86. & Praxis noua episcop. 1. *p c.* 1 *n.* 45. *in fine*. Sed immeritò hæc obligatio patrono imponitur.

5. Neque item ad titulum præcisæ coadiutoriæ cum futura successione poteris ordinari: quia non est beneficium; sed spes beneficii, & incerta, cùm possit proprietarius superuiuere. Si tamen simul cum iure successionis aliqua portio competens & sufficiens tibi assignetur, optimè poteris ad illius titulum ordinari, sicuti ad titulum pensionis. Sic Nauar. *de orat. cap.* 20. *numer.* 8 Salzedo ad Bernard. Diaz *cap* 18 *numer.* 7. Moneta *de optione, cap.* 4. *quæst.* 8. *numer.* 169. Acosta de Andrade *ad Bullam, quæst.* 77 Gonzal *gloss.* 5. § 9. *numer.* 6 Garcia *de benefic.* 2. *p. cap.* 5 *num.* 132. Barbosa *allegat.* 19. *numer.* 23. Neque ad titulum seminarii poteris ordinari, nisi fortè tibi assignentur aliqui fructus in perpetuum pro seruitio, vt ex sacra Congregatione decisum refert Barbosa *in remissionib. ad dict. cap.* 2. *sess* 21. & pluribus firmat 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 19. *numer.* 31.

6. Ad titulum autem beneficii, cuius fructus percipere non potes, nisi Presbyter factus, benè poteris ordinari: quia ea conditio non impedit tituli sufficientiam, & perpetuitatem, vt ex sacra Congregat. decisum docet Garcia 2. *p. de benefic. cap.* 5. *num.* 110. Franc. Leo *in thesauro fori ecclesiast. c.* 39. *n.* 22. Barbosa 2. *part. de potest. Episc. alleg.* 19. *n* 29.

7. Deinde beneficium, ad cuius titulum ordinaris, debes actu possidere; nec sufficit illius spes certa, vti colligitur manifestè ex Trident. *dicta sess.* 21. *cap.* 2. Quare non sufficit, te esse nominatum, vel præsentatum, postulatum, seu electum: quia quousque possideas, non diceris beneficium habere, vti tradunt Salzedo *cap.* 18 *numer.* 6. Garcia *cap* 5. *numer.* 130. Barbosa *alleg.* 19. *numer.* 28. tametsi ad titulum beneficii quærendi affirment Maiol. *de irregularit. lib* 4. *cap.* 15. *numer.* 3. Sayr. *de censur. lib.* 4. *cap.* 14. *numer.* 19. Et fauet Glossa *in cap. Oleum. in medio*, 61. *dist* te promoueri posse. Sed non video, qua ratione hæc sententia sustineri possit, stante Tridentini decisione.

8. Prætereà requiritur, vt beneficium non solùm possideas, sed pacificè possideas, vti dixit Trident. *dicto cap.* 2. aliàs non habes certum titulum. Quare, si lis mota sit, siue de iure, siue de facto, super beneficium, vel omnes eius fructus, durante ea lite non poteris promoueri, ex Glossa *in cap. Commissa.* 35. *de elect. in* 6. *verbo. Pacifica*, & *in Clement. Gratia, verbo, Pacificè, de rescript.* & notauit plures referens Barbosa *allegat.* 19. *à numer.* 15. Notanter dixi, *si lis mota sit super beneficium, vel omnes eius fructus*. nam ex eo, quòd moueatur circa aliquam partem fructuum, si tamen pars, quæ superest, sufficiens sit ad sustentationem congruam, beneficium litigiosum censeri non debet, vti ex Glossa *loco allegato*, & ex Rebuff. *de pacifico possessore, num.* 168. notauit Barbosa *allegat.* 19 *numer.* 21. Item, contingere potest, litem moueri, non super beneficium, sed super illius possessionem: & tunc existimat Rebuff. *dicto tractatu de pacifico possessore, numer.* 166. Menoch *de arbitrar casu* 202. *numer.* 18. Flamin. *de resignat. lib.* 2 *quæst.* 3 *numer.* 52. & alii relati à Barbosa *num.* 19 beneficium non esse censendum litigiosum; sed pacificè possessum, atque adeò ad illius titulum te initiari posse. Sed rectiùs Barbosa *dicta alleg.* 19. *numer.* 20. credit, ad prædictum titulum te ordinari non posse, eò quòd decisionem iudicii possessorii iudicium petitorium semper immetur, iuxta cap. *Significauerunt. de testibus*. & præcipuè quia Trident. exigit beneficium pacificè possideri: quod non de proprietate beneficii, sed de ipsa beneficii possessione videtur per verbum illud, *pacificè* intelligendum.

9. Porrò beneficium prædictum, ad cuius titulum ordinatus fuisti, nequis resignare, nisi facta mentione, quòd ad illius titulum fuisti ordinatus: neque ea resignatio admittenda est, nisi constito, quòd aliunde commodè viuere potes: & aliter facta resignatio nulla est. Quare duplex conditio ad resignationem beneficii prædicti exigitur. Prima, quòd mentionem facias, te ad illius titulum fuisse promotum. Secunda, quòd constet, te aliunde habere, vnde commodè sustentari possis. Quarùm qualibet deficiente, corruit resignatio

10. Hinc oritur difficultas, an possis prædictum beneficium resignare sub pensione sufficiente ad tui sustentationem, nulla facta mentione, quòd fueris ad illius titulum promotus? Videris non posse: quia illa non est plena beneficii resignatio, cùm fructus illius reserues. Et quamuis vera resignatio sit, intentioni Concilii, quæ est, ne mendicare cogaris, plenè satisfacis, ob quas rationes firmat hanc sententiam Nauarr. *cons.* 4. *de renunciat. in noua edit.* Flamin. *de resignat lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 41. Rodrig. 2. 1. *sum. cap.* 15 *num.* 12. Sed contrarium verius existimo, eò quòd prædicta mentio fuerit expostulata pro forma resignationis, qua deficiente corruit actus. Neque intentioni Concilij est plenè satisfactum: postulauit nanque dictam mentionem, non solùm, vt constaret, te habere sufficientia bona, vnde viuere posses: quia, si id tantùm intenderet in beneficij resignatione, non opus erat exigere fieri mentionem, te ad illius titulum fuisse promotum; sed solùm cauere, ne admitteretur resignatio, nisi constito, quòd habeas, vnde commodè viuere possis. Cùm ergo Concilium, vltra hanc conditionem, mentionem prædictam expostulauit manifestè conuincitur, aliam intentionem habere, quàm vt sufficientia bona ad sustentationem habeas. Intentio ergo Concilij fuit, vt admittens resignationem beneficij, ad cuius titulum fuisti promotus, loco prædicti beneficij pensionem, vel alia bona, ex quibus sustentari debes, subrogaret, & vincularet eum eisdem qualitatibus, & conditionibus, ac erat beneficium vinculatum. Cui intentioni non satisfacis, nisi in resignatione mentionem prædictam facias. Teneris ergo illam facere, aliàs nulla erit. resignatio. Atque ita tradit Garcia 2. *p. de benef cap.* 5. *num.* 15. Addito ad Nauarr. *in dicto cons* 4 Vgolin *de potestate Episc. cap.* 26. § 8. *num.* 4. Barbosa *allegat.* 19. *num* 42.

11. Maior difficultas est, an locum habeat prædicta Concilij decisio in permutatione. Et mihi videtur affirmatiuè respondendum: quia permutatio est beneficij habiti resignatio, & alterius acquisitio. Si igitur Concilium prohibet resignationes, nisi facta prædicta mentione, consequenter prohibet permutatio

mutationem fieri : quia sub resignatione permutatio continetur, vti docet Rebuff. *super reg. de infirmis resignantib. gloss. 4. num. & 3.* Et præterea beneficium in permutatione subrogatum, cùm ad illius titulum non sis promotus, non erit vinculatum, sicuti erat beneficium, ad cuius titulum promotus fuisti. Debes ergo ob hanc causam prædictam facere mentionem. Atque ita docent Stephan. Gratian. *discept forensf. c 159. num. 3.* Gunzalez *regul. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 10. à n. 43.* Garcia *2. p. de benef. cap. 5. num. 218* Barbosa *allegat. 19. num 43.* Quapropter maximè dubito de decisione sacræ Congregationis, relata à Grattiano, & Barbosa *suprà ; & in remiss. Concil.* in qua affirmatur, permutantem beneficium, nulla facta mentione, quòd ad illius titulum promotus fuerit, tutum esse in conscientia, si beneficium obtentum fuerit omninò æquiualens priori.

12. Quòd si beneficium resignaueris, non facta mentione, te ad illius titulum fuisse ordinatum, cùm resignatio nulla fuerit, non vacat tibi beneficium : quia nullibi hæc vacatio cauta est, vti tradit Zabellos *in commun. opin. quæst 561 n. 22.* Gonzal. *in reg Cancellar. gloss 5. §. 10. num. 35.* Barbosa *alleg. 19. à num 34.* Quod intelligendum est casu, quo habeas, vnde viuere possis : quia tunc non censeris ita grauiter delinquere. At, si carens sustentatione resignationem feceris, & sic fuerit ab Ordinario admissa, beneficium tibi vacat, & prouidendum est à Pontifice, vel à Superioribus Ordinarij admittentis resignationem, iuxta Constitutionem 42. Pij V. datam 6. Idus Augusti, 1567. Ordinarius autem prædictam resignationem admittens suspenditur à collatione beneficiorum, & tibi alimenta præstare debet, vti constat ex dicta Constitutione Pij V. & expressiùs ex Constitutione eiusdem Pontificis incipiente, *Quanta Ecclesia Dei.* Data Kalendis Aprilis, anno 1568. & est 58. in ordine Bullarij. Atque ita tradunt ex sacra Congregatione decisum, Flamin. *lib. 2. de resignat. q. 6. num. 41. & 42.* Garcia *2. p. cap. 5. num. 228.* Qui aduertunt, in Curia Romana non admitti resignationes, nisi sub clausula, quòd aliunde habeat resignans, ex quo viuere possit.

13. Porrò non solùm beneficium, ad cuius titulum promotus fuisti, nequis resignare, nisi sub duplici prædicta conditione, sed neque fructus illius hypothecare, aut obligare : quia prohibitus alienare, & hypothecare, & obligare prohibetur: quia est virtualis quædam alienatio, argumento leg. vlt. *Cod. de reb. alienand.* Quinimò nec in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati prædicti fructus, si egeas, capi possunt : quia non obligaris soluere, nisi quatenus de congrua sustentatione tibi superest, argumento leg. *Miles ff. de re iudicata*, & pluribus firmat Barbosa *allegat. 19. numer. 48. & 49.*

PVNCTVM XI.

De qualitate patrimonij, seu Pensionis, pro necessaria sustentatione ordinandorum requisita.

1. *Qui possint ad titulum beneficij, vel patrimonij ordinari.*
2. *Aliqui affirmant, filium, cuius parentes diuites sunt, posse ordinari. Rectiùs alij negant.*
3. *Potest filius patrem constringere, vt patrimonium ad Ordines designet.*
4. *Prædicta donatio filio facta reuocari à patre non potest.*
5. *Negant plures, computandam esse in legitimam.*
6. *Rectiùs alij affirmant.*
7. *Satisfit oppositu rationibus.*
8. *In bonis immobilibus patrimonium constitui debet.*
9. *Census redimibilis sufficit.*
10. *Nequis prædicta bona absque Episcopi licentia alienare, nisi habeas, vnde commodè sustentari posses.*
11. *Aliter facta alienatio nulla est.*
12. *Satisfit contrariis.*
13. *Si aliunde habeas, ex quo honestè sustentari possis, poteris, nulla licentia Episcopi requisita, alienare, prædicta bona, ex communi sententia.*
14. *An, si accepisti patrimonium sub conditione retro donandi, tenearis retrodonare. Proponuntur variæ sententiæ.*
15. *Quid tenendum.*
16. *Grauiter peccas, si suscipias patrimonium sub conditione reprobata à Concilio.*
17. *Bona patrimonialia non sunt bona ecclesiastica, tametsi gaudeant priuilegio fori.*

1. AD titulum patrimonij, seu pensionis, nemo ordinari, nisi Episcopus iudicauerit, necessitati, vel vtilitati Ecclesiæ, eius ordinationem expedire, & constito, patrimonium seu pensionem, verè ab ordinando possideri, vti dixit Trident. *sess. 21. c. 2. de reformat. in fine.*

2. Hinc oritur difficultas, an filius, cuius parentes sunt diuites, possit sacris initiari ex eo tantùm, quòd legitimam abundantem expectet? Affirmat Surdus *de aliment. tit. 7. quæst. 37. num. 2.* Mouetur: quia filio congrua sustentatio deficere non potest, cùm ius habeat ex bonis paternis congruam sustentationem percipiendi. Etenim bona patris quodammodo sunt filij : ob quam causam censetur filius diues, si patrem diuitem habeat, vt tradit Alexander. *in leg. Suis ff. de lib. & posth.* Alciat. *ibi, num. 10.* Glossa *leg. 2. Cod. Qui ætate. lib. 10.* & *§. Hæc autem.* & *§. Necessary. Instit. de hæred. qualit.* Sed rectiùs Flamin. *lib. 2. de resignat quæst. 6 num 28.* Vgolin. *de potest. Episc. cap. 26. §. 9. numer. 3.* August Barbosa *de potest. Episc. allegat. 19. num. 60.* Garcia *2. part. de benefi. cap. 5. num. 91.* negant, prædictum filium in sacris promoueri posse. Quia Concilium non solùm expostulat, vt ordinandus congruam sustentationem habeat; sed quòd illam habeat ex propriis. At viuente patre non ex propriis, sed ex alienis competit filio sustentatio. Non igitur fit satis Concilij decreto. Neque verum est, propriè loquendo bona patris esse filii; neque filium diuitem esse ex eo, quòd pater diues sit : sed solùm fictione iuris. Concilium autem postulat patrimonium, & pensionem, non fictè, sed verè ab ordinando obtineri. Ergo non sufficit illa patris expectatiua.

3. Poterit tamen filius, qui sacris initiari intendit, constringere patrem diuitem, vt patrimonium designet ad ordines suscipiendos. Si enim pro matrimonio carnali suscipiendo obligare potest patrem, vt in dotis recompensationem constituat donationem. leg. fi. *de dotis promissione*, cur non pro statu sacerdotali suscipiendo, qui est spirituale matrimonium? cùm ex matrimonio carnali ad spirituale argumentari liceat. cap. *Inter corporalia. de translat. Prælat.* leg. *Sancimus. Cod. de sacrosanctis Ecclesiis.* Atque ita tradunt Sanch. *lib 4. de matrim. disp 26. sub num 7.* Marc. Anton Genuens. *in practicabilib. ecclesiast. quæst. 624.* Barbosa *alleg. 19 num. 63.* Guttier. *lib 2. practic. qq quæst. 63 n. 8.* Auendaño *responso 17. n. 3.*

4. Donationem autem sic filio factam non poterit pater reuocare, eò quòd reuocatio cederet, tum in præiudicium status clericalis, tum in iniuriam Episcopi, qui sub conditione donationis firmæ, & perpetuæ ordines contulit, aliàs non collaturus. Quinimò, si ex causa suscipiendi ordines pater filium melioraret, non posset meliorationem reuocare, vti deciditur leg. 17. Tauri, quæ nunc est lex 1. *tit. 6 lib. 5 noua compilat.* & tradunt ibi Matienzo *gloss. 9. n. 8.* Azeuedo *leg. 10. n. 3. 1. tit. 6. lib. 5. noua recopilat.* Cifuentes *dicta leg. 17 num. 1*, Tellez *n. 81.* Auendaño *respons. 17. in fine.* Couarruu *cap Raynald. de testam. §. 2 n. 7.* Barbosa *dicta alleg. 19 n. 61. & 62.* Guttierr. *dicta q. 65. n. 9* Garcia *cap. 5. num. 156*

5. Sed, an prædicta donatio filio facta pro suscipiendis ordinibus computari debeat in legitimam, grauis est inter Doctores controuersia. Negant Anton Comez *leg 29. Tauri, n. 21.* vbi Tello *n. 16.* & Valascus & Auend. *glos. 3 num. 8.* Dueñas *reg 222. num. 3.* Azeuedo *leg. 10. n 29. & 30 tit. 6. lib 5 compilat. noua* Matienzo *leg. 3 glos 2. num. 14. tit. 8 eodem lib. 5.* Ceuallos *com. opin. q. 682.* Stephan. Gratian. *disceptat forens. c. 59. à n. 31.* & alns pluribus relatis, Barbosa *alleg. 19. n. 69.* Mouentur primò: quia hæc donatio non est necessaria. Non enim, inquit Matienzo *suprà n. 8.* astringitur pater ad patrimonium filio constituendum pro ordinibus suscipiendis; sed liber est in illius designatione. Ergo, cùm patrimonium designat, non in legitimam necessariam computare debet; sed in meliorationē tertij, & quinti, quam suis descendentibus præstare potest. Secundò, vt prædicta bona in legitimam computarentur, deberet filius posse de illis liberè disponere, vt docuit Crauet. *consil 36 incipiente, De anno.* At de prædictis bonis nequit filius disponere : quinimò prohibitus est ea vendere, & alienare: ergo in legitimam computari non debent. Tertiò, & præcipuè, bona prædicta filio concessa sunt pro alimentis necessariis : at ea, quæ sic conceduntur, vtpote concessa ex causa necessaria, non computantur in legitimam, vti tradunt Gama *decis. 140. n. 3.* & *decis. 164* & *decis. 130. n. 13.* Surdus *de aliment. tit. 8. q. 57. num. 2.* & *tit 9 q. 34. in princ.* Molin. *de iustit. tract 2. disp. 308.* Valascus *tit. 1 allegat. 59 n 10.* Quartò, donata ob causam, ob quam efficiuntur castrense, vel quasi castrense peculium, in legitimam non imputantur, arg. leg. *Si filius. C. Familiæ erciscundæ leg. 5 tit. 15. part. 6. leg. 3 tit. 4. part. 5.* & pluribus exemplis exornat Matienzo *leg. 3 tit. 8 lib. 5 noua recopilat glos. 2. à n. 5. & 11.* Sed bona collata ad ordines in titulum patrimonij, efficiuntur quasi castrensia : siquidem gaudent priuilegiis bonorum ecclesiasticorum, vt multis relatis tradit Azeuedo *leg. 10. tit. 6. lib. 5 recopilat. num. 30.* Ergo, &c. Quintò, expensæ factæ pro doctorando filio, in legitimam non veniunt, sicuti docent Rebuffus *de priuileg scholar. priuileg. 55 num. 3.* Valascus *de partit. cap 13. num. 175.* Perez *leg. 8 tit 2 lib. 1. ordinam.* & *tit. 7. lib. 5. pag. 108* Neque item veniunt, quæ conceduntur pro ingredienda militia, vti resoluunt idem Valascus *d. cap. 13. n 60. & 61* & plures alij relati à Flores de Menad. ad Gam. *decis. 140. in princ.* Neque, quæ dantur ad consequendam dignitatem,

tem, vt tradit Rebuff. *de priuileg. scholar. priuileg.* 55.*numer.*1. Neque denique, quæ pro consequendo beneficio ecclesiastico conceduntur, vt docet Gutierr *lib.*2.*qq pract.quæst.*65.*numer.*10. Marc. Anton. Genuens. *in practicab ecclesiast q.*657.ergo à fortiori concessa pro suscipiendis Ordinibus in legitimam imputari non debent.

6. Cæterùm patrimonium à patre filio concessum pro suscipiendis Ordinibus computandum esse in legitimam, verius est, prout docent Couarr. *cap. Reynaldus de testament.* §.2. *numer.*7. Salzedo *cap.*18.*numer.*16. Menoch. *de success. creat. lib.* 3 §.22.*limit.* 17.*numer.*44 Gutierr. *lib.*2.*pract.qq.q.* 65. *numer.* 7. Molin *de iustit.*2.1.*tract.*2.*disp.*238.& 241. Garcia 2.*p. de benefic cap* 5 *numer.*159. Vgolin. *de potest. Episc.cap.*18.§.9.*in fine.* Cenedo *collect.*33.*ad decret.numer.*3.& alij apud ipsos. Ratio ea est: quia patrimonium pro suscipiendis Ordinibus designatum in consecutione Ordinum non consumitur, sed permanet pro congrua ordinandi sustentatione, cum aptitudine, vt ad hæredes transmittatur, imò vt vendatur, & alienetur habita aliunde competenti sustentatione: sed bona concessa à patre filio, quæ transmissibilia sunt ad hæredes, quæque per se alienabilia sunt, in legitimam imputantur, vti decidit lex, *Omni modo.* §. *Imputari C. de inofficioso testamento.* Ergo hæc bona computanda sunt in legitimam.

7. Neque oppositæ rationes vrgent. Ad primum nego donationem patrimonij ad Ordines necessariam non esse, patrémque cogi non posse ad prædictum patrimonium designandum: sicut enim cogi potest, vt patrimonium designet filio, vel filiæ, vt matrimonium celebret, vel vt Monasterium ingrediatur, ex doctrina Bart. & Baldi *in leg.*1.§.*Si parens.* ff. *Si quis à parente fuerit manumissus.* sic cogi potest, vt patrimonium designet ad Ordines suscipendos: & sicut designata in dotem matrimonij carnalis, & spiritualis religionis, testatur Bart. & Bald. computari in legitimam *ex leg. Quoniam nouella. Cod. de inofficioso testam.* eodem modo patrimonium ad Ordines computari debet. Adde, esto, designatio patrimonij ad Ordines suscipiendos necessaria non fuerit parenti, neque ad illam faciendam vlla ratione cogi possit: at semel facta, cùm fiat ob causam necessariam, scilicet, ob suppeditanda alimenta, ad quæ legitima designatur, necessariò in legitimam imputari debet. Ad secundum concedo, patrimonium donatione, aut venditione alienari non posse; sed non obinde infertur, non esse in legitimam imputandum: sufficit enim, quòd successione alienari possit. Nam eo ipso, quòd fit ad hæredes transmissibile, in legitimam venit, *ex dicta leg. Omni modo* § *Imputari* ibi: *Vel certa pecunia ad eius hæredes perueniat.* & tradit ex communi sententia Menchaca *de success. creat.* §.30 *num.* 203. Deinde nego patrimonium donatione, aut venditione alienari non posse: potest vtique per se, & absolutè alienari; tametsi per accidens, & ad tempus, scilicet, quousque ordinandus habeat aliunde, ex quo sustentetur, alienabile non sit. Ad tertium admitto, concessa pro causa necessaria alimentorum computanda non esse in legitimam, si actu consumantur: secùs verò, si concedantur, vt fictitia persistant, & ex illorum redditibus, & fructibus alimenta prouenian: tunc enim computari debent illa bona in legitimam: esto, fructus, & redditus non computentur. Ad quartum negari potest, patrimonium effici ecclesiasticum, priuilegiisque bonorum ecclesiasticorum gaudere, vti negant Couarr. aliis relatis, *lib.*1.*variar.cap.*4. *num.* 4. Menchaca *de success.creat.*§.22.*numer.*44. Admisso tamen, bonorum ecclesiasticorum priuilegiis gaudere, dicendum est, adhuc computari in legitimam: quia non per se, sed ex accidenti, & ad tempus illis priuilegiis gaudet. Ad quintum concedo non imputari in legitimam omnia illa, quæ in prædicto argumento referuntur: quia non conceduntur in causam necessariam, nec remanent beneficio, vel officio obtento: secus est in patrimonio ad Ordines, quod in causam necessariam alimentorum conceditur, & consecutione Ordinum non extinguitur.

8. Porrò, patrimonium debere esse constitutum in bonis immobilibus, firmant communiter Doctores. Nauarr. *consil.* 34. *de temporib. ordin.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap.*16.§.10.*num.*1. Aloysius Riccius *in praxi fori ecclesiast. decis.*315. *in* 1. *edit.* & *resolut.*273.*in* 2. Azor. 2.*tom. instit. moral. lib.*3.*c.*4 *q.*7. Barbosa *alleg.*19.*n.*55. Etenim constitutum in re mobili facilè extingui, & consumi potest: quo consumpto, cogitur ordinatus mendicare. Vt ergo hoc vitetur periculum, in re immobili, perpetua, & fructifera constitui debet.

9. Hinc oritur quæstio, an census redimibilis sufficiat ad legitimum tibi patrimonium constituendum? Ratio difficultatis est, quia redimi potest: qua redemptione facta, consumi potest census, interim dum non se offert occasio denuò censum constituendi. Atque adeò hoc patrimonium insufficiens esse, sentire videtur Vgolinus *de potestate Episcopi, cap.*16 §.10. *num* 2 & § 11.*num.* 3. Bonac. *disp.*8.*de Sacram quæst. vnica, p.*5. *num* 32. Sed dicendum est, supradictum censum sufficere ad patrimonium; cautione tamen adhibita, vt, si redemptio fiat, deponatur pecunia ex iudicis decreto apud idoneas personas, vt iterum census constituatur; si enim hoc est sufficiens pro constitutione vinculi, & maioratus perpetui, vti tradit Molina *de Hispan primogen.lib* 2.*cap.*10 *num.*6. cur non sufficiet pro titulo ad ordines requisito? illa enim cautione periculum extinctionis vitatur. Et licèt illo tempore, dum pecunia deposita est, nec se offert occasio censum constituendi, non possit ordinatus ex ea alimenta suscipere, non obinde censendus est insufficiens titulus esse census constitutus: quia illud tempus, moraliter loquendo, breue esse solet, ac proinde in considerationem non venit, ideóque reputatur census perpetuus, ac si redemptio non contigisset. Atque ita docet, plures referens, Nicol. Garcia 2.*p. de benefic.c.*5 *num.*95. Flamin. Paris. *lib.*2.*de resignat. quæst.*6. *numer.*15.

10. Rursus prædicta bona, ad cuius titulum promotus es, nequis absque licentia Episcop. alienare, extinguere, aut remittere, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sis adeptus vel aliunde habeas, vnde viuere possis, vt expressè tradit Concil. *dicta sess. cap.*2.*in fine.* Quare post subsecutam ordinationem nequis patrimonium vendere: quia esto, pretium loco rei venditæ succedat, negari non potest, venditione rem alienari, remitti, & extingui. Deinde pretium, vtpote res mobilis, facilè consumitur. Non igitur potest integrè loco patrimonij immobilis subrogari. Atque ita docuit Barbosa *alleg.* 19.*n.*78. Neque potes prædictum patrimonium permutare: quia permutatio est quædam alienatio, vt multis comprobant, Tiraquellus *de retractu lignag* § 1.*gloss.* 14. *numer.* 30. Caldas Pereira *de empt. cap.*8.*numer.*26. & 27.& docent in præsenti Stephanus Gratianus *discept for.cap.*159 *numer* 3. Garcia 1 *part. de benefic. cap.* 5. *numer.* 2·6. Bonac *disp.* 8. *de Sacram.quæst. vn.p.*5.*numer.*41. Barbosa *alleg.* 19. *numer.* 83. Neque potes hypothecare, aut obligare, quia obligatio, & hypotheca est quædam rei hypothecatæ, & obligatæ alienatio, remissio, & extinctio, vti ex leg. vlt. *Cod. de rebus alienis non alienand.* comprobat Pinel *in leg.*1.*Cod. de bonis maternis, part.* 3.*numer.*19. Barbosa *in leg.*1.*ff. Soluto matrim. part.*3.*numer.*39. Rebel. *de obligat. iustit.*2.*p. lib.*6. *quæst.*3.*numer.* 15. & tradit de hac hypotheca Aloys. Riccius *in decis. Curiæ Neapolitanæ, decis.*212.*part.*2. August. Barbosa *d. allegat.*19.*numer* 85. vbi *numer.* 80. *& seqq.* extendit, & benè, hanc prohibitionem, vt procedat in transactione, diuisione, datione in solutum: quia hæc omnia alienationes reputantur.

11. Quod si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquomodo alienes, antequàm habeas, vnde viuere possis, nulla est talis alienatio, vt colligitur ex Trident prohibente prædictam alienationem sub verbo, *nullatenus,* quod tollit potentiam alienandi, & reddit actum nullum ex Glossa *in Clement.*1 *verbo, Nullatenus, de sequestrat. possess.* & *in Auth Si qua mulier. verbo, Nullatenus. C. ad Senatusconsult. Velleianum,* & *ex verbo, Non possit.* quod etiam inducit nullitatem, vtpote quod omnem potentiam ad actum refert, teste Bart. *leg. Cum lex. numer* 6. *&* 7.*ff. de fideiussorib.* Iason *leg. Frater à fratre. numer.* 44. *vers. Tertia difficultas ff. de condict. indeb.* & pluribus aliis exornat Sanch *lib.*6.*de matrim disput.*38. *numer.* 10.& tradunt in præsenti Nauarr. *consil.*17. *aliàs* 21.*de temporib. ordinat.* Flamin *lib.*2.*de resignat. quæst.*5.*numer.*1.*&* 35. Barbosa *alleg* 19.*numer.*77. Sanch. *lib.* 6. *de matrim disput* 32 *numer.*7. *in fine.* Auila 3. *p. disput.* 5.*dub.* 5.*concl.* 1. Garcia pluribus relatis 2.*p cap.*5.*numer.*177. Mol. *de restit. tract.* 2. *disput.* 238. *ad finem.*

12. Contrarium huius doctrinæ defendunt Suarez *c.* 5. *de censur. disput.* 31.*sect.*1.*numer.*38. Petr. de Ledesm. *de Sacram. Ordinis cap.*7.*concl.*6. *difficult.* 1. existimantes, validam esse alienationem patrimonij factam absque licentia Episcopi ab eo, qui non habet aliunde, ex quo sustentari possit, quia Concilium (inquit) solùm hanc alienationem prohibuit; sed factam non irritauit: sicuti fecit in alienatione beneficij, quam sine licentia Episcopi factam irritam esse decreuit. Cùm ergo in alienatione patrimonij, & pensionis hoc decretum irritans non addiderit, indicasse videtur, validam fore, si de facto fiat. Sed hæc parui momenti sunt, vt à communi sententia recedamus. Nam esto, Concilium in alienatione patrimonij, & pensionis non apposuerit expressè clausulam irritantem, apposuit tamen illam virtualiter sub illo aduerbio, *Nullatenus,* iuncto verbo, *possit,* quod omnem potentiam tollit, & actum contrà factum irritat, & annullat.

13. Verùm, si beneficium sufficiens obtineas, vel aliunde habeas, vnde commodè viuas, poteris patrimonium, vel pensionem alienare? Aliqui existimant, ad hanc alienationem tibi opus esse Episcopi licentia, ne illa verba sine Episcopi licentia apposita à Concilio superflua sint. Quippe licentia Episcopi exigi non potest, cùm cares victu necessario: quia tunc concedi non debet: ergo solùm potest exigi, quando victus necessarius tibi suppetit: quia tunc, & non aliter, est licentia concedenda. Et ita tradunt Quintana Dueñas *ecclesiast. lib* 3. *numer.*71. Cenedo *pract. & canon.qq. lib.*1 *q* 11 Vgolin *de potest. Episc cap.*16.§.13.*numer.* 4. Campanil. *in diuersorio iuris canon. rub.*8.*cap.vlt.numer.*9. August. Barbos. *alleg.*19. *numer.*90. Sed communior, verórque sententia est, tibi opus non esse licentia Episcopi, vt tradunt Flamin. Parisius *lib.*2. *de resignat. quæst.* 6. *num.*16.

num.16. Ceual. *commun. quæst.527.num.8.* & *quæst.561.num.22.* & *30.* Garcia *2.p.de benefic.cap.5.num.186.* Stephan. Gratian. *discept.forens.cap.159.num.14.* Azor. *2 p.inst.mor.lib.3.cap.4.q.3.* Etenim Concil. solùm tibi prohibet alienationem patrimonij, vel pensionis, donec habeas beneficium sufficiens, vel vnde commodè viuas. Ergo obtento beneficio sufficienti, vel aliàs congrua sustentatione, cessat alienationis prohibitio. Dictio enim illa, *donec*, est limitatiua temporis, vt tradit Cardinal. *in Clem.2. §.1. de ætate, & qualit.* Chassan. *in consuet. Burgundiæ, rub.6.§.6.num.8.* Menoch. *conf.151.num.49* & *conf.186.num.1.* Bertach. *de clausul.instrum. cl.15.glos.4.num.1.verb. Donec*, ac proinde limitare debet prohibitionem alienationis, ne vltrà procedat, quàm quousque beneficium sufficiens habeas, vel vnde commodè viuas. Neque ratio in contrarium vrget. Verba enim illa, *sine licentia Episcopi*, necessaria sunt: quia, vt benè aduertit Garcia *2.p.de benefic.cap.5.num.188* plures casus occurrere possunt, in quibus expediat, alienationem patrimonij fieri, tametsi nec beneficium, nec victum habeas: v.g. si tu, vel tui parentes captiui existerent, expediret in eorum redemptionem patrimonium alienare. Item, si tuus pater, vel frater esset ob delictum puniendus, neque pars cessaret ab accusatione, nisi data pecunia, oporteret in eum finem patrimonium distrahere. Vt ergo in his euentibus alienatio prudenter fiat, cautum est sub decreto irritante, ne fiat absque licentia Episcopi. Qua licentia concessa, Episcopus non obligatur ad te sustentandum: quia tu concessione huius licentiæ nullam culpam committit. Secùs esset, si absque vrgenti causa alienationem permitteret: quia eo casu in culpa est. Alienatio autem facta, valida persistit, sicuti notauit Garcia *dicta 2 p.de benefic.cap.5.num 190.* Episcopus potens hanc facultatem, & licentiam concedere, est Episcopus domicilij, vel loci, vbi patrimonium situm est, vel originis, sicuti ad ordines, vt docuit Garcia *dicto numer. 190.* Anton. Gomez *lib.2.var.c.14.num.17.*

14 Sed, quid, si accepisti patrimonium ad ordines sub pacto, & conditione, vt donanti reddas, vel eo non vtaris, an tenearis hanc conditionem implere, tametsi nec beneficium, neque aliud habeas, vnde viuas? Nauarr. *cap 27. num.158.* & *conf.16 de temporib ordinat.* Henriq. *lib.de excommunicat.cap.37. num 2.* Angulo *leg de las maioras. gloss 4.num.9. aliàs gloss.10. num.5.* Rodrig. *2.tom.sum.cap.15 num.2.* Tolet. *lib.1 cap.48. vers.5.* existimant, susceptis ordinibus nec posse, nec valere retrodonationem: tum, quia est in præiudicium Episcopi & Ecclesiæ: tum, quia est à Concilio prædicta retrodonatio sub decreto irritante prohibita. Alij è contra censent, in hoc casu valere retrodonationem, imò te obligatum esse in conscientia retrodonare, posito, quòd admiseris sub ea conditione donationem. Sic Auila *3. p. de censur. disput. 5. dub. 5. concl. 3.* Suarez *t. 5. de censur. disput. 31. sect. 2. numer. 37.* multis relatis, Sanchez *lib. 6. de matrim. disput. 32. numer. 8.* Mouentur: quia illa donatio non fuit absoluta; sed sub conditione retrodonandi: debes ergo retrodonare, aliàs donatio priùs facta corruit: non enim dominium rei donatæ acquirere potes, nisi pro voluntate donantis. Cùm ergo voluntas donantis non fuerit tibi dominium perpetuum concedere; sed solùm, quousque Ordines recipias, res donata donanti deuoluitur.

15. Cæterùm, tripliciter tibi prædictum patrimonium fictum donari potest. Primò, verbo tenus, absque intentione donandi, vel sub pacto, & conditione, ne donatum petat, néve illo vtaris: quod idem est: quia hoc pactum donationem excludit. Secundò, sub intentione donandi; sed non absolutè; sed pro limitato tempore, quod non est propriè donatum; sed commodatum. Tertiò, si tibi absolutè donetur, ita, vt in tui dominium, & potestatem patrimonium transeat; sub onere tamen, & obligatione, vt receptis Ordinibus donanti reddas. Si primo, & secundo modo patrimonium donatum sit, placet mihi secunda sententia, fieri debere, & valere retrodonationem; imò existimo, ibi non esse retrodonationem cùm nihil fuerit absolutè donatum, sed ad summum accommodatum pro aliquo tempore: quo finito deuolutio fit ad priorem dominum, sicuti notauit Quint. Dueñas *lib. 3. eccles. cap.69.* At, si tertio modo facta fuerit donatio, & conditio retrodonandi implenda erat post ordinem susceptum, credo, nullam tibi esse obligationem in conscientia retrodonandi; sed absque vllo scrupulo posse donatione facta vti. Ratio est: quia ea conditio, vtpote turpis, & contra legem, inualida est, & excluditur à donatione, ac si apposita non esset. Etenim decreto Trident. *sess.21.cap.2.de reformat.* impeditus es patrimonium, ad cuius titulum promoueris, alienare absque licentia Episcopi, donec habeas beneficium sufficiens, vel vnde commodè viuas. Sed illa retrodonatio est perfecta alienatio: ergo ad ipsam nullatenus obligari poteras, sicut benè probat Garcia *2.p.de benefic.cap.5.numer.164.* & *leg. Pactum, quæ. Cod. de pactis.* & cap. *Diaconi. 28. dist.* & *cap. Secundò. 10. quæst. 1.* Et facit cap. *Cùm M. Ferrariensis. de constitut.* vbi in irritum reuocatur, quidquid in præiudicium alterius est attentatum. In præsenti autem hæc retrodonatio attentatur in præiudicium Episcopi, & Ordinis clericalis: ergo nullius effectus debet esse, eáque de causa etiam Doctores oppositæ sententiæ concedunt, teste Garcia *2. p. de benefic. cap.5.num. 152.* in foro exteriori rescindendam fore retrodonationem in pœnam donatoris intendentis decipere Ecclesiam, & Episcopum.

16. Illud verò omninò est certum, te grauiter peccaturum, tum suscipientem patrimonium sub conditione reprobata à Concilio, tum suscipientem Ordines sub hoc titulo ita dubio. Secùs esset, si tibi daretur patrimonium sub obligatione reddendi, cùm beneficium sufficiens fueris adeptus, vel aliunde habeas, vnde viuas: quia eo casu nulla tibi obligatio imponitur iuri aduersa: siquidem beneficio sufficienti adepto, vel congrua sustentatione aliunde habita, patrimonium alienare potes: & notauit Garcia *dicto cap.5.numer.169.* Barbos. *alleg.10 n.31.*

17. Ad extremum aduerto, bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus es, non obinde fieri bona ecclesiastica, tametsi priuilegio fori bonorum ecclesiasticorum gaudeant, àliàs alienari non possent ex sola Episcopi licentia, vti permittitur in Trident. sed necessaria esset solennitas à iure requisita in alienatione bonorum Ecclesiasticorum, de qua in cap *Sine exceptione. 52.12 quæst. 2.* & cap. *Nulli 5. de rebus Ecclesiæ non alienandis* Gaudent autem priuilegio fori, non quia ecclesiastica sunt, sed, quia sunt bona personæ ecclesiasticæ. Vide Stephan. Gratianum *disceptat. forens. cap. 159. num.27.* Menoch. *de recuperand possess.rem.15. numer. 21.* Ceuallos *commun. quæst. 527.* Cenedo *practic. quæst. lib. 1. quæst. 11. à numer. 5.*

PVNCTVM XII.

Quas pœnas incurrat promouens ad Ordines absque titulo sufficienti, & ipse promotus.

1. *Promouens obligationem suscipit alendi promotum. Excipe, nisi patrem diuitem habeat.*
2. *Si autem præcesserit pactum de non petenda sustentatione, triennio à collatione Ordinum suspenditur.*
3. *Quid de ordinato statutum à iure sit.*
4. *Si absque titulo promotus sis, idque constitit ordinanti, suspensus es,*
5. *Si tu falsis informationibus titulum sufficientem probasti, cùm tamen non haberes, graues Doctores te suspensum esse affirmant.*
6. *Probabilius censeo oppositum.*
7. *Proponitur obiectio ex Trident.*
8. *Fit illi satis.*
9. *Soluuntur fundamenta n 5. adducta.*
10. *Si sub patrimonio accepto sub conditione reddendi ordinatus sis, certius est, non incurrere suspensionem.*
11. *Quid dicendum, spectata Constitutione Vrbani VIII.*

1. ADuersùs promouentem ad Ordines absque titulo, si in culpa sit, statuitur in cap. *Episcopus.* cap. *Cum secundum Apostolum de præbend.* obligatio prouidendi ordinato de beneficio sufficienti, & interim omnia necessaria subministrandi, Quod aliqui, vt Flamin. *lib. 2. de resignat. quæst. 6. numer. 28.* extendunt, etiamsi ordinatus patrem habeat diuitem. Sed rectiùs contrarium docuit Barbosa *de potest. Episc. alleg. 10. numer. 4.* quia prædictus ordinatus absolutè non eget, cùm iure naturali alimenta à parente debeant ei subministrari, leg. *Cùm oportet §. Cum autem. Cod. de bonis, quæ liberis.* leg. *Si quis à liberis agnoscendis.* Non igitur bona Ecclesiæ debent ei subministrari, quæ solùm in subsidium pauperum, & egenorum conceduntur, iuxta textum in cap. *Clericos. 1. quæst. 2.* & cap. vlt. *16. quæst.1.*

2. Si tamen sic promotus cum promouente conuenerit, ipsum post susceptos Ordines non molestaturum super beneficio, & alimentis debitis, à collatione Ordinum triennio suspenditur, cap penult. *de simonia.*

3. De ordinato autem absque beneficio, vel patrimonio sufficiente, statutum fuerat in cap. *Neminem.* cap. *Sanctorum. 70. dist.* irritam fore ordinationem: quod intelligendum est quoad exercitium. Postmodum verò Innocent. III. in cap. *Cùm secundùm Apostolum. de præbendis*, inquit: *Licet prædecessores nostri ordinationes eorum, qui sine certo titulo promouentur: in iniuriam ordinantium irritas esse voluerint, & inanes, nos tamen benigniùs agere cupientes, tandiu per ordinatores, vel eorum successores prouidere volumus ordinatis, donec per eos ecclesiastica beneficia consequantur.* Idémque habetur in cap. *Si Episcopus. eodem tit in 6* Quapropter ex vi prædictorum textuum, si ordinatus manifestat ordinatori, se beneficio, vel patrimonio carere, nullam pœnam ordinatus incurrit: quia pœna

statuta

statuta in cap. *Neminem* & cap. *Sanctorum*. abrogata est dicto cap. *Cum secundum*. cap. *Si Episcopus*. Cæterùm Trident. *sess. 21. cap. 2. de reformat.* decreuit, occasione plurium, qui variis artibus, ac fallaciis confingunt, se beneficium ecclesiasticum, aut etiam idoneas facultates obtinere, ne quis ad sacros Ordines promoueatur, nisi priùs legitimè constet, eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere, vel patrimonium, aut pensionem, quæ ad vitam sustentandam satis sint, priùs per ipsum verè ab eo obtineri, antiquorum Canonum pœnas super his innouando.

Deinde ordinatus absque titulo, & paciscens cum ordinatore, vel præsentante, de non petenda congrua sustentatione sibi debita, suspenditur ab exercitio Ordinis sic suscepti, cap. *Per tuas.* 5. cap. penult. *de simonia.* His positis.

4. Grauis est difficultas, an, si promouearis ad sacros Ordines absque beneficio, vel patrimonio sufficienti, secluso prædicto pacto, & conuentione cum ordinatore, vel præsentatore, aliquam pœnam incurras? Et quidem, si constitit ordinanti, te prædicto beneficio, vel patrimonio carere, vel saltem sit non constitit, te pacificè beneficium possidere, vel patrimonium verè obtinere, verius existimo, non solùm obligatum esse ordinatorem tibi de beneficio prouidere, & interim alimenta subministrare ex textu nunquam abrogato in capite, *Cùm secundum Apostolum. de prabendis*, capite, *Si Episcopus. eodem titulo, in 6.* Sed te ab executione Ordinis suscepti suspensum esse: quia Tridentinum in eo casu renouat pœnas antiquorum Canonum: antiqui autem Canones, vt bene notauit Vasquez *de Ordine, disput. 241. cap. 6. circa fin.* non tam censendi sunt Canones in libro Decretalium statuti, quàm illi, qui habentur in decreto, & ob antiquitatem innouatione indigent. Ergo renouat pœnam suspensionis, statutam in cap *Neminem*, cap *Sanctorum*. 70. *dist.* Præterea Concilium non solùm pœnam, sed pœnas renouat: vtitur enim numero plurali: *Pœnas* (inquit) *innouando.* ergo non solùm vnam, sed plures pœnas, argum leg. *Vbi numerus ff. de testibus*, & leg. *Libertas* § vlt. *ff. de manum. testamento* & c. *Pluralis locutio. de reg. iuris, in 6.* At in dicto c. *Cum secundum*, & c. *Si Episcopus.* non plures, sed vna tantum pœna, & nec aduersùs ordinatorem tantùm infligitur. Ergo debet etiam censeri, innouari etiam pœnam aduersus ordinatum statutam in dicto cap. *Neminem*. & cap *Sanctorum*. Atque ita in hoc casu in quo tam ordinator, quàm ordinatus delinquunt, docent Nauarr. *conf. 14. incip. Quæsitum est* alias *conf. 46 incip. An promotus, num. 1. & 3. de temporib. ordinat.* Suar. *de censur. disput. 31. sect. 1. post numer. 35.* Campanil. *diuersor. iur. rub. 8. cap. 5. numer. 1.* August. Barbosa *de potest. Episc. alleg. 20. n. 25.*

5. Verum, si ordinanti constitit, ob falsam informationem à te factam, te beneficium pacificè possidere, vel patrimonium verè, & realiter obtinere, cum tamen contrarium re ipsa contingat: plures Doctores, etsi Episcopum eximant ab obligatione te alendi, te tamen in suspensionis pœnam damnant. Sic Suarez *disp. 31. sect. 1. numer. 33. & seqq.* Sanchez *lib. 6. de matrim. disput. 32. numer. 8. in fine* Bonac. *disput. 8. de Sacram. quæst. vnic. punct. 5. numer. 24.* Paul Laym. *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 10. numer. 7.* & alij plures apud ipsos. Mouentur: quia in cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. est imposita pœna suspensionis ordinantis sine titulo. Sed illi textus non sunt reuocati quoad hunc casum per cap. *Cum secundum Apostolum. de prabendis*, cap. *Si Episcopus. eodem tit. in 6.* Prædicti enim textus loquuntur casu, quo Episcopus conscius est carentiæ tituli, & ob culpam in tali ordinatione commissam obligatur ordinatum alere: non verò loquuntur, quando falsis probationibus ordinatori persuadetur adesse titulum: cùm tamen nullus sit. Ergo huiusmodi casus remanet dispositioni iuris antiqui, dicti cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. quibus ordinato sine titulo suspensionis pœna imponitur. Secundo, affirmat Suarez si sub hac falsa informatione impetres litteras dimissorias ad Ordines, & virtute illarum promouearis, incurrere suspensionem impositam ordinatis sine dimissoriis: quia illæ dimissoriæ nullæ sunt; quippe sunt subreptitiæ, ex falsa causa obtentæ, alias non concedendæ. Tertiò, inquit Suar. sic promotus recipis Ordinem furtiuè siquidem illum recipis contra voluntatem dantis. Ergo saltem incurris suspensionem impositam in c. 1. *de eo, qui furtiuè Ordinem suscepit.*

6. Cæterùm in prædicto casu te nullam suspensionem incurrere, tametsi grauissimè pecces, probabiliùs existimo cum Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 37. numer. 1.* Aula *3. p. de censur. disput. 5. dub. 4. concl. 2.* & *dub. 5. concl. 1.* Tolet. *lib. 1. cap. 48. numer. 18.* Sayro *de censur. lib. 4. cap. 14. numer. 16* Gonzalez *in reg. 8. Cancell. gloss. 5. § 10. num. 12. & 25.* Garcia *2 p. de benefic. cap. 5. à n. 22.* Ioan. Gutierr. *pract. qq. lib. 2. q. 65. num. 11.* Cenedo *colleg. 33. ad decret.* Barbos. *de potest. Episcop. alleg.* 20. *n.* 27 & alijs pluribus ab eisdem relatis, testantibusque à sacra Congregatione esse decisum. Ratio est: quia prædicto casu nulla habetur impositam esse suspensionem, aliamve pœnam. Nam textus in cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. 70. *dist.* quibus Doctores oppositum opinantes innituntur, expressè loquuntur, quando ordinatus quasi sub illo titulo, sciente ordinante, siquidem sic promotus suspenditur in iniuriam illius, qui eum ordinauit, vt dicitur in cap. *Decernimus.* 16 q. 7. Et licet in cap. *Sanctorum*. absolutè dictum sit, ordinationem sine titulo irritam esse habendam: explicandum est iuxta textum præcedentem, scilicet, quando est facta cum consensu, & scientia ordinantis. Quod non leuiter colligitur ex cap. *Cùm secundum Apostolum. de prabendis*, vbi Innocent. III. mentionem fecit dictorum antiquorum Canonum, siquidem inquit: *Licet pridem essetis nostri ordinationes eorum, qui sine certo titulo promouentur in iniuriam ordinantium irritas esse voluerint, &c.* Ergo vsque ad Innocent. III. manifestè constat, suspensionem latam in illos, qui sine titulo promouentur, latam esse in iniuriam ordinantium, ac proinde ordinantes scientes fuisse illius defectus. Ergo de prædicto casu nullus textus loquitur. Adde, etsi capitis, *Neminem*. & cap. *Sanctorum* super suspensionem impositam ordinatis sine titulo, sed sciente siue ignorante ordinatore, derogata sunt per textus in cap. *Cum secundum Apostolum. de prabendis* & cap *Si Episcopus. eodem titul. in 6.* vti constat ex illis verbis: *Nos autem benignius agere cupientes.*

7. Secundò obstat in ingenti Trident. *sess. 21. cap. 2. de reform.* quod vt curet fallacias, & deceptiones illorum, qui variis artibus, & fallaciis confingunt beneficium, vel patrimonium habere, decreuit, ne quis ad sacros Ordines promoueatur, quin priùs legitimè constet, beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere, vel patrimonium, aut pensionem verè ab eo obtineri, antiquorum Canonum pœnas super his innouando. Ergo innouantur pœnæ latæ aduersùs eos, qui variis artibus, & fallaciis beneficium, vel patrimonium habere confingunt. Sed hæ pœnæ nullæ aliæ sunt, præter suspensionem contentam in cap. *Neminem* cap. *Sanctorum*. 70. *dist.* Ergo promotus sub hac fallacia pœnam suspensionis incurrit?

8. Respondeo, Concilium renouare pœnas latas aduersus illos, qui promouentur, quin legitimè constet, itaque perfectum sit, beneficium, vel patrimonium sufficiens habere. Quando autem testibus, etsi falsis, probasti, patrimonium habere sufficiens, iam legitimè constat, verè à te obtineri, ac proinde aduersus te nullæ pœnæ innouantur: quia nulli ibi erant latæ. Quod si textus ipsius capitis dicat, plures esse, qui variis artibus & fallaciis confingunt se habere beneficium, vel patrimonium, non obstat infertur, aduersus quoscunque confingentem renouare pœnas, si nullæ pœnæ statutæ erant, sed solum instituit, inde motum esse Concilium ad statuendum, nequis deinceps ordinetur secundum, de quo prius non sit perspectum, verè patrimonium obtinere. Vide, si quis absque tali examine, & probatione promoteatur, aduersus eum innouantur pœnæ latæ in cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. Adde, etsi sub nomine antiquorum Canonum non tam contenti in libro decretalium, quam in decreto, veniant, id intelligendum est, quando prædicti Canones in decreto contenti abrogati non sunt. Abrogati namque non fuerunt censendi innouare, nisi clarè exprimantur; quia non sunt canones, nec leges, cum per abrogationem talia esse desierunt. Quapropter solum videtur Concilium innouare pœnam statutam in cap. *Cum secundum Apostolum*. aduersus ordinantem: siquidem maximam vim Concilium facit, ne aliquis sine speciali delectu promoueatur, & quin legitimè constet, & prius perspiciatur, &c. Quæ omnia ad ordinantem pertinent. Neque obstat, sub nomine plurali pœnas appellasse, cum tamen vnica sit: sæpe enim Textus numero plurali pro singulari vtuntur, iuxta illud: *Et latrones conuiciabantur ei.* cum tamen vnicus solus ei conuiciatus fuerit. Præterea, satis probabile est, in præsenti decreto Trident. non innouare pœnas latas in cap. *Neminem* & cap. *Sanctorum*. neque in cap. *Cum secundum Apostolum*. sed pœnas latas in cap. *Per tuas*. & cap. *Si quis ordinauerit. de simonia*, vbi suspensio absoluta ab Ordine imponitur ordinato: ordinanti verò imponitur suspensio per triennium ab Ordinum collatione. Cum enim Concilium prohibuerit, ne beneficium resignetur, neve patrimonium, ad cuius titulum quis est promotus, alienetur, & facta prohibitione statim subiungat: *Pœnas antiquorum Canonum super eis innouando*, videtur solùm renouare pœnas latas aduersus eos, qui beneficium, patrimonium, vel pensionem, ad quorum titulum sunt promoti, alienant, resignant, aut remittunt ex pacto prius facto cum ordinante,

nisi post annum, permittitur, nisi necessitas, aut ecclesiæ vtilitas iudicio episcopi aliud exposcat. Necessitate autem vel vtilitate ecclesiæ interueniente, non solùm poterit Episcopus intra annum Ordinem subdiaconatus conferre ei, qui minores Ordines suscepit sed in eisdem Ordinibus: vt, si vespere ante sabbathum Ordines minores collati sunt, poterit sabbatho subdiaconatum conferre. Quinimo eodem die sabbathi, & minores, & subdiaconatus simul conferri possunt: quia nullus est textus id interdicens. Solùm enim duos ordines sacros eodem die conferre prohibetur: at ordinem sacrum simul cum minoribus conferre, nullibi est prohibitum: quare stante Ecclesiæ necessitate, aut vtilitate, optimè poterit Episcopus dispensare: & sæpè in Hispania factum esse vidi. Atque ita docent Vasquez *disput. 246. de Ordine, cap. 5. à numer. 47.* Henriq. *lib 10. cap. 11 numer. 4. Sà verbo, Ordo, numer 17.* Layman *l. 5. sum tract. 9. cap. 8. circa finem.* Villalob. *tract. 11. de Ordine, difficult. 1. numer. 7.*

Necessitas Ecclesiæ reputatur esse, quando ordinandus habet beneficium, vel capellaniam, cui debeat inseruire, non enim obsequium per interpositam personam æquè idoneum ac decens est. Item, quando in Ecclesia, vbi ordinandus habituatus est, desunt idonei Ministri, qui solitis muneribus satisfaciant. Vtilitas verò Ecclesiæ adesse censetur, si ob eam ordinationem præsumitur obsequium Ecclesiæ aptius esse præstandum, vti docent Sorbus *in addit. ad Compend. verb. Ordines sacri, vers. Et quia* Villalobos *tract. 11. de Ordine, difficult. 12 numer.* Rodrig. *tom. 1. qq. regular. quæst. 24. art. 7.* Annus verò interstitiorum computandus est more ecclesiastico, id est, a ieiunio quatuor Temporum huius præsentis anni vsque ad simile ieiunium anni sequentis, sicuti ex declaratione sacræ Congregationis testantur Farinac. & Barbosa *in Concil. d. sess. 24. cap. 11 de reformat.* & tradit Villalobos *tract. 11. de Ordine, difficult. 12. num. 6.* Quaranta *verbo, Ordo, sub finem* Bonac. *disp. 8. de Sacram. q. vn p. 5. numer. 51.*

6. Ab Ordine subdiaconatus ad diaconatum nemini, inquit Trident. *sess. 23 cap. 13.* permittitur ascendere, si per annum saltem in subdiaconatu versatus non fuerit, nisi aliud Episcopo videatur. Vbi aduerte, pro ascensu ad diaconatum, & dispensatione interstitiorum huius Ordinis, necessitatem, aut vtilitatem ecclesiæ non requiri, sed quamlibet rationabilem causam arbitrio episcopi sufficientem esse, vti notanit Villalobos *difficult. 12. num. 3.* Rodriguez *tom. 3. qq. regular. q. 24. art. 24. in fine.*

7. A diaconatu autem ad presbyteratum non datur ascensus ante annum ministrationis, nisi ob ecclesiæ vtilitatem aliud faciendum episcopo visum fuerit, vti dixit Concilium Tridentinum *sess. 23 c. 14.* Qua e in hac dispensatione præstanda non sufficit Ecclesiæ vtilitas, sed necessitas adesse debet: & notarunt Villalobos, & Rodrig. *supra.*

8. Duo verò sacri Ordines nemini, etiam Regulari, permittuntur eodem die conferri, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, ac indultis, ex *cap. Litteras. cap. Dilectus. de temporibus Ordinat.* & Trident. *sess. 23. cap. 13. de reformat. in fine.* & tradunt Doctores omnes.

9. Quoad locum vero, in quo ordines conferendi sunt, inquit Trident. sess. 23. cap. 8 *Ordinationes sacrorum Ordinum statutis à iure temporibus, ac in cathedrali Ecclesia, vocatis, præsentibúsque ad id Ecclesiæ Canonicis, publicè celebrentur. Si autem in alio diœcesis loco præsente Clero loci, dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur.* Hæc tamen sub graui culpa non obligant: quia nullum est verbum, quod præceptum indicet: Quapropter non solùm in Ecclesia, sed in capella speciali, & priuata domo solent Episcopi Ordines celebrare, ex text. in cap *Quando.* 5. *dist.* tradit Gloss. *cap. fin. eadem dist.* Henriq. *lib. 10. cap. 11. §. 8.* Barbosa *alleg. 11. de potest. Episc. num 20.* Villalob. *difficult 13. num. 7.*

10. Hucvsque locuti sumus, spectato iure communi, superest examinandum, an Regularibus concessa sint aliqua priuilegia, tum ad dispensandum in interstitiis, tum vt extra tempora à iure statuta ordinario fiat? Plures, grauissimique Doctores affirmant, per Trident. reuocata esse priuilegia, quæ Regularibus erant concessa pro dispensatione interstitiorum, & extra tempora. Sic Prosper August *in addit. ad Quaranta, verbo, Ordo, prope finem. pag. 395.* Aloys. Riccius *in Curia Archiepiscop. Neapolit decis. 84.* August. Barbosa *in remiss. Concil. sess. 23. cap. 11* Molfes. *tract. 2. cap. 1. num. 56.* Bonac. *disp. 8. de Sacram. quæst. vn. pun. 5 num 52.* Miranda *director Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 7.* Farinac. *tom. 4 decis. decis. 184.* referúntque sic decisum esse à sacra Congregatione in hæc verba: *Sacra Cardinalium Congregatio censuit in ordinatione Regularium dispensationem super interstitiis pertinere ad Episcopum ordinantem: debet tamen fieri mentio in litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo, vt super illis dispensare dignetur, attenta necessitate, vel*

vtilitate Ecclesiæ, seu Religionis. Ratio est: quia Trident. *sess. 23. cap. 8.* statuit, ordinationes statutis a iure temporibus celebrari, ita vt neque Episcopis permittat extra tempora ordinationes facere: neque aliis, quàm ipsis, concedit facultatem dispensandi in interstitiis, vti videri potest *in dicta, sess. 23. cap. 11. 13. & 14.* Sub nomine autem Episcopi nullatenus Prælati regulares veniunt. Neque obstat, quòd *in illo cap. 8.* nulla fiat derogatio expressa priuilegiorum Regularium: tacitè enim ea constitutione derogantur: siquidem obseruari non potest nisi prædictis priuilegiis in contrarium derogatis. Præterea, *sess. 25. cap. 22. de Regularib.* præcipit Trident. hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta obseruari, non obstantibus priuilegiis, &c. Ergo ex vi illius clausulæ omnia priuilegia Tridentino contraria reuocantur. Deinde Gregor. XIII. & Sixtus V. aliique Pontifices Religionum Mendicantium priuilegia confirmarunt, dummodo contraria non essent Trident. ergo tacitè voluerunt contraria Trident. infirmare. Denique Sixtus V. Gregorii XIII. successor Breue expediuit aduersùs malè promotos, quod incipit, *Sanctum & salutare,* in quo tam Regularibus, quam sæcularibus præcepit, sub grauissimis pœnis, ne extra tempora à iure statuta, neque aliter, quàm in Concilio Tridentino præscribitur Ordines suscipiantur. Et in fine subdit clausulam reuocatoriam omnium priuilegiorum, &c.

11. Cæterùm omninò dicendum est, Religiosos Societatis Iesu ex facultate Præpositi Generalis posse extra tempora a iure statuta, & ex facultate Prouincialis, non seruatis interstitiis, ad sacros Ordines promoueri, obligatúmque esse quemlibet Episcopum requisitum, Ordines conferentem, huic dispensationi acquiescere. Sic expressè docuerunt Vasquez *disput. 246. cap. 52. num. 50. in fine.* Henriquez *lib. 10. cap. 23. numer. 4. & in comment. litt. M.* Rodrig. *t. 3. qq. regul. q. 23. art. 5.* Villalob. *tr. 11. de Ordine, difficult. 12 in fin & diffic. 13 n 6* Ratio desumitur ex Bulla Gregor. XIII. quæ incipit, *Pium, & vtile.* cuius meminit Compend. priuileg Societatis, *verbo, Ordo, §. 3.* in ea namque Gregor. XIII. attendens, ne Episcopi ob Trident. decreta à nostris obseruationem interstitiorum, & aliorum quæ pro suscipiendis Ordinibus requiruntur, exigerent, inquit: *Nos his incommodis, quantum in nobis est, occurrere volentes, omnibus Episcopis, & aliis Antistitibus præsentibus, & futuris in perpetuum præcipimus, ac interdicimus, ne ab huiusmodi promouendis, qui licentiam à Præposito Generali dictæ Societatis pro tempore existente, vel ab eo delegatis habuerint, quidquam prædictorum requirant, vel exigant: sed ipsos, etiam absque vlla functione in Ordinibus ipsis, interstitiorúmque ad illos suscipiendos obseruatione, aut inquisitione de cantu, officiis, ac cæremoniis ecclesiasticis, & idoneitate, propriy Ordinarij licentia, & aliis in aliis requisitis ad minores, ac etiam extra tempora à iure statuta: tribus que Dominicis, vel aliis festis diebus, etiam continuis, ad sacros etiam presbyteratus Ordines promoueant, ac si illi omnibus requisitis praditi essent. Nos enim illis Ordines omnes prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos ipsis conferendi facultatem tribuimus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Præsentis autem gratia communicationem omnibus aliis, etiam qui sua priuilegia cum Societate copiosè participant, participaréque poterant, quomodolibet in futurum fieri omninò prohibemus.*

12. Huic priuilegio obstare non potest declaratio sacræ Congregationis; partim, quia loquitur generaliter de omnibus Regularibus; partim, quia antecessit prædictam concessionem Gregorij nouem annis, teste Paracelso *compend. priuilegior. Mendicant. fol. 225.* & Miranda *dicto tit. 1 quæst. 38. art. 7.* ac proinde concessionem Gregorii subsequentem limitare non poterat; partim, quia ea declaratio nititur Tridentini dispositioni, qua non obstante Gregorius XIII. Societatis Religiosis prædictum priuilegium concedit. Quare, etsi dictis Concilii decretis priuilegia antecedentia derogent, priuilegium Gregorii subsequens, & conciliaris Constitutionis mentionem faciens non derogat. Neque item obstat motus proprius Sixti V. Nam, vt rectè Rodrig *t. 3. qq. regular. q. 23 art. 5* illa Constitutio fertur aduersùs eos, qui nimia (vt inquit Sixtus) simplicitate, & imperitia, malitia aut fraude, siue aliàs minus rectè, vel etiam temerè se ingerunt ad ordinandum extra tempora, vel non seruatis interstitiis. Non igitur procedit aduersùs eos, qui ex priuilegio Sedis apostolicæ ordinantur extra tempora, aut non seruatis interstitiis. Præterea hic motus proprius nullam vim sustinet, vtpote qui reuocatus est per Gregor. XIV. & Clement VIII & reductum ad terminos iuris communis, teste Zerola *prax. episcop. 2. 1. verbo, Ordo, dub. 8.* Suarez *de censur. disput. 31. sect. 1. num. 42.*

*numer.*42. Toleto aliis relatis, *in Addition. lib.* 1. *cap.* 48. Stephano. Dauila 3. *p. de censur. disput.* 5. *dub.* 7. *in fine*. Verùm, vt omnis dubitatio in hac parte tolleretur, Paulus V. anno 1606. Septembris 4. omnia priuilegia, & gratias à suis prædecessoribus concessas specialiter à Gregor. XIII. motu proprio, & ex certa scientia confirmauit, & sic approbauit: *Necnon priuilegia, facultates, exemptiones, gratias, & indulta à prædictis, & aliis prædecessoribus nostris eidem Societati, & illius pro tempore existenti Præposito Generali, & Religiosis principaliter, vel per communicationem concessa, qualiacunque illa sint, ac desuper confectas Litteras, præsentibus haberi volumus pro expressis, & inde sequuta quæcunque (saluis Litteris piæ memoriæ Leonis Papæ XI. etiam prædecessoris nostri, super decimis emanatis) apostolica authoritate prædicta earundem tenore præsentium, perpetuò approbamus, & confirmamus, ac illis perpetuæ inuiolabilis firmitatis, ac nostræ, & Sedis apostolicæ authoritatis robur adiicimus, eáque omnia, & singula innouamus, & denuò concedimus, atque omnes, tam iuris, quam facti defectus, si qui fortè quomodolibet interuenerint, in eisdem supplemus.* adiecta in fine clausula derogatoria, *Quorumcunque in contrarium*. Ex qua Bulla liquidò constat, priuilegium Superioribus Societatis concessum, concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis, à Gregorio XIII. innouatum esse, & denuò concessum à Paulo V. tametsi per Sixtũ V. esset derogatum. Etenim reuocatum erat à Leone XI priuilegium nobis concessum à Gregorio XIII. exemptionis à decimis soluendis. Ne ergo à Paulo V. in prædicta Bulla censeretur denuò concessum, & innouatum, debuit illam exceptionem exprimere. Cùm ergo prædictam exceptionem in nullo alio priuilegio constituat, infertur sanè, cætera omnia innouata, & approbata esse, & denuò concessa. Quare Episcopi, quibus hæc priuilegia manifestantur, nequeunt absque graui culpa nostros à collatione Ordinum repellere ob non seruata interstitia, &c. quia Gregor. XIII. vtitur verbo præceptiuo *præcipimus, & interdicimus*.

13 Cæterum Gab. Vasq. *disp.* 246. *c.* 5 *num.* 50 *in fine*, & Henriq. *sum. l.* 10. *c.* 23. *n.* 4. & Man. Rodrig. *tom.* 3 *qq. regul. q.* 24. *art.* 3. Barbos. Bonac. Mirand. Paracelsus, & alij *superius* relati, existimant, aliorum Religionum Prælatis ademptam à Trident. facultatem concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis ob rationes *superius* allatas: & quia Gregor XIII. huius priuilegij communicationem aliis Religionibus interdixit: nihilominùs satis probabile existimo, quod tradit Rodr. sibi contrarius *t.* 3. *qq. regular. q.* 23. *art.* 5. Villalob. *tr.* 11. *de Ordine, difficult.* 12. *in fine, & difficult.* 13 *n.* 6 nempe, Prælatos Religionũ vti posse facultatibus in hac parte ante Trid. cõcessis, neq; per Trid. esse derogatas. Etenim, Alexand. IV. concessit, quòd Prior Generalis Ordinis S. Hieronymi, & singuli Priores eiusdem Ordinis præsentes, & futuri possent eligere quencunq. Episcopũ catholicum communionẽ Sedis apostolicæ habentem, qui personas singulorum Monasteriorum huiusmodi ad id idoneas ad omnes etiam sacros, & presbyteratus Ordines, etiam extra tempora à iure statuta tribus diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus successiuè promouere possit, diœcesanorum licentia super hoc requisita. Sic refertur in Compend. Mendicant. *tit. Ordines sacri*, §. *fin.* Item, Eugen. IV. concessit, vt singuli Monachi præsentes, & futuri S. Benedicti ad id idonei, quos Prior sui Monasterij ad hoc elegerit, siue nominauerit, semel duntaxat anno quolibet omnes etiam sacros Ordines, vna, & eadem die, etiam extra tempora à iure statuta, à quibusvis catholicis Antistitibus gratiam, & communionem Sedis apostolicæ habentibus (cuiusuis super hoc licentia minimè requisita) suscipere, dictíque Antistites eisdem Monachis Ordines huiusmodi conferre possint. Sic habetur in dicto Compend. Mendicant. *tit. Ordines sacri*, §. 8. quibus priuilegiis fruuntur Religiones Mendicantes, & aliæ, quæ in priuilegiis Religionũ communicant. Hæc ergo priuilegia quoad facultatem concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis, affirmant Rodrig. & Villalobos *suprà*, non esse à Concilio derogata; bene tamen quoad facultatem suscipiendi duplicem Ordinem sacrum eodem die, & ab Episcopo in aliena diœcesi absque licentia proprij. Etenim de hac facultate suscipiendi duplicem Ordinem sacrum eodem die inquit Concil. Trident. sess. 23 cap. 13. de reformat. in fine: *Duo sacri Ordines non eodem die, etiam Regularibus, conferantur, priuilegiis, ac indultis quibusuis concessis non obstantibus.* De facultate autem se promouendi ab alieno Episcopo inquit Trident. cap 8. *Quòd si quis ab alio, quàm à proprio Episcopo promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittatur.* Et *sess.* 1. *de reformat. cap.* 5 ait: *Nulli Episcopo liceat, cuiusuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas*, seu habentes à suo Ordinario dimissorias, vt benè explicuit Rodrig. *t.* 3. *qq. regul. q.* 24. *art.* 2. Cùm ergo de facultate Religiosis facta concedendi extra tempora, dispensandique in interstitiis, nulla adsit à Concilio derogatio, dicendum est in suo robore persistere.

Neque verum est, per clausulam illam generalem derogatoriam appositam *sess.* 25. *c.* 22. *de Regularib.* derogata esse omnia priuilegia Regularibus concessa, aduersa Trident. statutis: nam illa derogatio, vtpote odiosa, non ad omnia contenta, & disposita in Trident. sed ad contenta, & disposita *in illa Trident. sessione* extendi debet: neque est vllum fundamentum, ratione cuius debeat extendi ad omnia in Trident. contenta. Nam, si Trident. vellet omnia priuilegia Regularium aduersa Trident. decretis derogare, *in vltimo decreto*, *sess.* 25. *de reformat.* prædictam derogationem constitueret: quod tamen non præstitit. Igitur nulla alia priuilegia, quàm aduersa decretis *illius sessionis* 25. illa clausula derogantur, ac proinde priuilegium concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis ab Alexand. & Eugenio concessum, firmum persistit. Neque ex eo, quòd Gregor. XIII. & Sixtus V. confirmauere ut Religionum priuilegia, quæ Tridentino aduersa non erant, infertur, derogasse aduersa; sed solùm inferri noluisse ea confirmare, & locum opinionibus relinquere, an essent reuocata. Minùs obstat motus proprius Sixti V. qui, vt *superius* dictum est, fertur contra malè promotos, qui censeri non debent promoti ex Sedis apostolicæ priuilegiis. Item, ille motus reuocatus est, & ad terminos iuris communis redactus. Neque denique obstat prohibitio facta à Gregorio XIII. ne alij Religiosi aliorum ordinum communicationem in dicto priuilegio suscipiendi ordines extra tempora, & non seruatis interstitiis, communicarent: nam hæc prohibitio solùm infert, non posse eo priuilegio vti Religiosos aliorum ordinum via communicationis; non tamen impedit, quin eo vti possint, si aliunde est illis concessum, vti concessum est ab Alexand. VI. & Eugenio IV. Neque prædicta prohibitio tollit, quin alij Pontifices successores eam communicationem facere possint, vti fecit Gregor. XIV, sicuti probat Rodrig. *t.* 3. *qq. regular. q.* 55 *art.* 17. Adde, esto, per Trid. reuocata essent priuilegia Alexandri VI. & Eugenij IV. at Clementis VIII. speciali concessione innouata esse censentur, teste Rodrig. *dicto t.* 3. *qq. regular. q.* 25. *a.* 5. *in fine*, & Villalob. *tract.* 11. *de Ordine, difficult.* 12 *in fine, & difficult.* 13. *n.* 6. & approbat Barbosa *in remissionib. Concil sess.* 23. *cap.* 8. Affirmántque Rodrig. & Villalob. non solùm in tribus Dominicis, sed etiam in tribus diebus festiuis duplicibus promoueri Religiosum posse ob concessionem Alexand. VI. & declarationem Clement. VIII. Quod credo probabiliter sustineri posse; tametsi veriùs censeam, quoties alicui priuilegium absolutè conceditur, vt extra tempora in tribus Dominicis, vel diebus festiuis ordinetur, quin additum fuerit, *duplicibus, vel semiduplicibus*, intelligi debere de festiuis diebus, qui à Clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur: quia, vt dixi, dies hi secundùm communem hominum acceptionem festiui nuncupantur, non illi, quos Clerus officio duplici, vel semiduplici honorat.

14. Ad extremum, superest dicendum, an aliqua pœna imposita sit promotis, vel promouentibus extra tempora, vel non seruatis interstitiis. Et quidem ob non seruata interstitia præcisè neque promouens, neque promotus, vllam pœnam suspensionis, aut irregularitatis incurrunt; quia nullibi cautum est, sicuti notarunt Zerola *in praxi episcop.* 2. *p. verbo, Ordo* § 8. & 2. *p. eodem, vers. Ad quintum.* Riccius *in collect. decis.* 3 *p. collectan.* 576. Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num* 41. At, si non solùm non seruasti interstitia, sed eodem die absque dispensatione Pontificis duplicem sacrum Ordinem recepisti, ab illorum executione suspensus es ex communi sententia, in cap. *Litteras de temporib. ordinat.* Quod verissimum est, si promouens ignarus sit huius delicti, quia tunc ordinem furtiuè suscipis, ac proinde incurris suspensionem latam in cap. *Innotuit. De eo, qui Ordinem furtiuè suscepit.* Si verò sciente ordinante promotus fueris, meritò dubius est Suar. quia text. in cap *Litteras*. non videtur legem ferre, sed solùm specialem casum decidere, & punire. Quòd, si omisso ordine inferiori ad superiorem ascendas, verius est, te suspensionem incurrere ex cap. *Sollicitude.* 52. *dist.* & *cap. vn. de Clerico per saltum promoto*, & Trident *sess.* 23. *cap.* 14. *de reform. in fine.* & tradit Nauarr. *cap.* 25 *n.* 71. & *c.* 27. *n.* 242. Suar *de cens disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 41. Auila 7. *part. disp.* 9. *dub.* 2. Si verò extra tempora te promoueri facias, cùm tamen priuilegium à Sede apostolica non obtineas, suspensionem incurris latam à Pio II. *in Extrauag. Cùm ex sacrorum.* quam Clemens VIII. approbauit, & confirmauit, de qua Auila *de censur.* 3. *p. disput.* 5 *dub.* 7. Suar. *t.* 5 *disput.* 31. *sect.* 1 *num.* 30. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 9. *cap.* 10. *numer.* 2.

PVNC

PUNCTUM XIV.

De ministro requisito ad validam Ordinationem.

1. *Minister ordinarius solus est Episcopus, tametsi excommunicatus sit.*
2. *Quod intelligendum est de Ordinibus maioribus, & minoribus.*
3. *Ex commissione Pontificis simplex Sacerdos conferre Ordines minores potest.*
4. *Qui Abbates, & quibus possint minores Ordines conferre.*
5. *An possint Nouitiis? Affirmant aliqui.*
6. *Rectius alij negant.*
7. *Posse Pontificem facultatem dare simplici Sacerdoti Ordines sacros conferendi, affirmant plures.*
8. *In contrarium est communior sententia.*
9. *Ordinatio Presbyteri nemini alteri ab Episcopo committi potest.*
10. *Ordinationem subdiaconatus, & diaconatus probabile est committi à Pontifice posse Sacerdoti, non Episcopo.*
11. *Consecrationem Episcopi non esse simpliciter necessarium fieri à tribus Episcopis affirmant grauissimi Doctores.*
12. *Necessariò est ab Episcopo facienda.*
13. *Probabilius à tribus Episcopis.*
14. *Fit satis rationibus n. 11. adductis.*
15. *Ministro delegato, si deficiat delegatio, nulla est Ordinatio.*

1. DE fide est, Ministrum ordinarium validæ ordinationis esse solum Episcopum consecratum, vti definit Eugen. IV. *in Concil. Florent. post sess. vlt. §. Sextum Sacramentum.* Trident. *sess. 23. cap. 4. & can. 7.* & multis comprobat Bellarmin. *t. 1. lib. 1. de Clericis, c. 3.* Hanc tamen potestatem obtinet Episcopus, etiamsi per saltum ad episcopatum promotus sit, nullo alio Ordine recepto, præter presbyteratus, & episcopatus consecrationem: quia ex vi consecrationis episcopalis, quæ, quæ à presbyteratu pendet necessariò, & non ab alijs Ordinibus potestatem accipit, omnes Ordines ministrandi, vti notarunt Henriquez *lib. 10. de Ordine: cap. 20. n. 3.* Vasq. *disp. 243. cap. 2. n. 3.* Layman *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 9. concl. 3.*

Neque hac potestate priuatur Episcopus ob excommunicationem, suspensionem, aut degradationem, quippe est potestas ex institutione Christi per consecrationem collata, ac proinde à solo Christo, & non ab Ecclesia tolli potest, vt multis comprobant Gregor. de Valent. *t. 4. disp. 9. quæst. 3. p. 2.* Henriquez *lib. 10. cap. 21.* Vasquez *de Ordine, disput. 241. cap. 1. & 2.* Barbosa *alleg. 3. de potest. Episc. numer. 3.* & colligitur ex cap. *Secundum. 9. dist.* & cap. *Quomodo. de consecratione, distinct. 4.* Et licèt in cap. *In Ecclesia* alijsque Canonibus *1. quæst. 1. & 9. quæst. 1.* asseratur, ordinationem factam ab Hæretico, seu excommunicato, non esse ratam, & legitimam reputandam, intelligi debet quoad illius executionem, & vsum, secùs quoad substantiam Ordinis, & characteris. Quippe suscipiens Ordinem ab Episcopo deposito, vel excommunicato vitando, verùm Ordinem suscipit: at ab illius executione suspenditur, iuxta textum in cap. 1. & 2. *de Schismatico, & ordinando ab eo.* & tradit Couar. *in cap. Alma. 1. p. § 6. n. 6.* Nauarr. *cap. 27. n. 241.*

2. Prædicta procedunt, non solùm de Ordinibus maioribus; sed etiam de minoribus. Tum, quia secundùm probabiliorem sententiam omnes, tam maiores, quàm minores, Sacramenta sunt à Christo instituta, ac proinde potestas illos Ordines conferendi à solo Christo pendet. Admisso autem, quòd Ordines minores sacramenta non sint, sed sacramentalia ab Ecclesia instituta, quæ, licèt potuerit potestate illos conferendi priuare Episcopum excommunicatum, suspensum, vel degradatum: noluit tamen, partim, ne exponeretur periculo irritandi Ordines, qui vera sacramenta essent; partim, vt institutionem Christi imitaretur, qui Ordinem à se institutum indelebilem esse voluit.

3. Ex commissione autem Summi Pontificis certum est, simplici Sacerdoti concedi posse facultatem, primam tonsuram, & Ordines minores conferendi. Nam Presbyteris Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ hæc potestas concessa est ex recepta consuetudine, non in quoscunque, sed in suos familiares, vti aduertit Ioann. Andreas *in c. 1. de supplend. neglig. Prælat. n. 14.* Martin. Laud. *tract. de Cardinalib. q. 20.* Maiol. *de irregularit. cap. 8.* Bonac. *disp. 8. de Sacram. q. vnica, pun. 4. n. 3.* Barbosa *allegat. 3. n. 15.* Deinde Abbatibus, alijsque iurisdictionem quasi episcopalem habentibus concessa est in iure potestas prædictam tonsuram, & Ordines minores conferendi, vti traditur *can. 1. & 2. dist. 21.* & *can. Quoniam. 69. dist.* & *cap. Cùm contingat. de ætate, & qualit.* & *cap. Abbates. de priuilegiis, in 6. cap. 1. de supplend. neglig. Prælat.* & alijs, & *ibi* Glossa, & Doctores.

Sed non quicunque Abbates hac potestate gaudent, iure communi spectato, sed illi tantùm, qui Sacerdotes sunt, & baculo, & mitra vtuntur, quique ab Episcopo benedicti fuerint, vt constat ex cap. *Cùm contingat. de ætate, & qualit.* Si tamen Episcopus tertiò requisitus benedictionem impertiri absque causa renuerit; eo casu electus Episcopus, etsi non benedictus tonsuram, ordinésque minores conferre poterit ex concessione iuris supplentis Episcopi negligentiam, *cap. 1. de supplenda negligent. Prælat.* & notauit Glossa *in dicto cap. Cùm contingat. verbo, Abbati.* Nauarr. *cap. 27. n. 264.* Layman. *tract. 9. de Ordine, cap. 9. num. 2.* Barbos. *de potest. Episc. alleg. 3. numer. 6.*

Verùm, Trident. *sess. 23. cap. 10. de reformat.* hanc restrinxit potestatem, ne, inquam, Abbates, & alij exempti, existentes intrà fines alicuius diœcesis, & idem est, etiamsi extra existerent, quibusque aliàs à iure competebat ordines minores conferre, ne inquam, primam tonsuram, ordinésque minores conferant alijs, quàm Regularibus sibi subditis.

Qua Constitutione extante, necessariò videtur dicendum, non posse prædictum Abbatem tonsuram, ordinésve minores concedere vlli sæculari, tametsi dimissorias à suo Episcopo habeat: sicuti in Rota, & à sacra Congregatione decisum esse testatur Seraphin. *decis. 983. part.* Mirand. *in Man. Prælat. t. 1. q. 38. art. 9.* Barbosa *allegat. 3. n. 12.* tametsi contrarium sentiat Layman. *dicto cap. 9. num. 2.* Regularibus verò, qui aliàs sibi subditi non sunt, si dimissorias speciales à suo Superiore habeant posse dictum Abbatem Ordines conferre, referunt decisum esse à sacra Congregatione Barbosa *suprà*, & *in remissionib. Concil. sess. 23. cap. 10.* Prædictæ tamen declarationi non acquiescunt Barbosa, & Miranda *suprà*: & meritò, quia esto ordinandus regularis sit; non est tamen subditus Abbatis conferentis ordines, quod Tridentinum requisiuit.

5. An autem Regularibus Nouitiis subditis possit ordines conferre? Affirmare videtur Layman *l. 5. sum. tract. 9. c. 9. n. 2.* eò quòd iure antiquo in *c. Abbates. de priuil. in 6.* prædictis Abbatibus concessa fuerit hæc facultas, ibi: *Nec eis licitum sit alijs, quàm Monasteriorum suorum Conuersis, & qui ad illa conuolauerint.* scilicet, vt ibi conuertantur, & fiant Monachi (vt inquit Glossa,) *in quos ecclesiasticam, & quasi episcopalem iurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram.* Quæ tamen facultas per Tridentinum non videtur restricta, cùm solùm restrinxerit facultatem ordinandi sæculares, & regulares non subditos: at Nouitij sub nomine regulari præcipuè in decreto fauorabili veniunt; & aliunde subduntur ordinanti. Ergo

6. Cæterùm verius censeo, nequaquam posse prædictos Abbates Nouitiis regularibus Ordines conferre: quia Nouitius, esto, Regularis censendus sit, vt priuilegiis Regularium gaudeat: non tamen Abbati subijcitur pleno iure; sed solùm quatenus ad probationem Religionis fuerit necessarium, vti benè notauit Sanch. *lib. 6. sum. cap. 10. in fine* Ad probationem autem Religionis necessaria non est subiectio pro Ordinibus suscipiendis, vt de se constat: ergo Regularis Nouitius quoad Ordinum susceptionem Abbati subditus non est. At Trident. solùm concedit Abbatibus, vt Regularibus sibi subditis Ordines conferant. Non igitur possunt Nouitiis conferre. Atque ita tradunt ex quadam Constitutione Pij V. Nauarr. *cap. 27. numer. 158.* Rodrig. *t. 3. qq. regular. quæst. 13. art. 2. in fin.* Mirand. *Man. Prælat. t. 1. q. 38. art. 9. concl. 2. in fine* Henriq. *lib. 10. cap. 23. n. 3. in comment. litt. G.* Lapus *in cap. Cùm nullus n. 3. de temporib. ordinat. in 6.* & *ibi* Ancharan. *n. 3.* Francus *n. 5.* Barbosa *de pot. Episc. alleg. 3. n. 8.* & colligitur ex Sanch. *suprà d. c. 10. in fine*, & *lib. 4. cap. 39. numer. 21.*

7. Controuersia autem est, an possit Pontifex potestatem conferendi sacros Ordines alijs, quàm Episcopo delegare? Affirmant id fieri posse Abbas *in cap. Quanto. num. 9. de consuetud.* Glossa *in cap. Manus. de consecrat. distinct. 5.* & *in cap. Peruenit. 95. dist.* Angel. *in sum. verbo, Ordo, 2. numer. 2.* inclinat Vasquez *disput. 243. cap. 4. & 5.* Mouentur primò. Conc. Florent. expressè dixit, Ministrum ordinarium sacramenti Ordinis esse episcopum: tacitè ergo insinuauit, Ministrum extraordinarium, & ex delegatione alium esse posse. Ob hanc enim causam loquentes de sacramento Confirmationis diximus, simplici Sacerdoti committi posse: quia Florent. dixerat, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. Cùm ergo idem dixerit de sacramento Ordinis, eadem ratione concedi simplici sacerdoti debet. Secundò, vsu & consuetudine constat, aliquorum Ordinum collationem Sacerdoti, non Episcopo concedi: ergo omnium concedi poterit: siquidem in Scriptura, & Conciliis nullum est fundamentum, ex quo colligatur, aliquos Ordines

committi posse, & non omnes. Tertiò, ex Concilio Antiocheno *cap.* 10. liquet, Coëpiscopos, qui non Episcopi, sed Episcoporum adiutores erant, teste Damaso *epist.* 4. ordinasse non solùm Diaconum, sed & Presbyterum, ibi: *Nec Diaconum, nec Presbyterum audeat* (scilicet Coëpiscopus) *ordinare, præter conscientiam* (hoc est, consensum) *Episcopi, cui ipse cum possessione subiectus est.* Ergo ex consensu Episcopi Diaconum, & Presbyterum poterit ordinare. Neque id intelligendum est, quasi ipse Episcopus facultatem concessserit. Non enim ipse facultatem concedere potest Sacerdoti, non Episcopo, Ordines ministrandi, sed facultate à iure, seu à Pontifice concessa permittit Coëpiscopo vti: quia sub ea conditione concessa illi est, vt Episcopus proprius consentiat.

8. In contrarium est communis sententia nemini alteri ab Episcopo posse Pontificem dare facultatem Ordines sacros conferendi. Sic D. Thom. in 4. *distinct.* 25. *quæst.* 1. *art.* 1. Paludan. *ibi, quæst.* 1. *art.* 2. Couarruu. *lib.* 1. *var. cap.* 10. *numer.* 10 & alii plures apud Vasquez *disput.* 243. *cap.* 3. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 3 *numer.* 4 Bonac. *disput.* 8. *de Sacram. quæst vnica, p.* 4. *numer.* 5. Bellarmin. *de Sacram. Ordin. cap.* 7. *ad finem.* Henriquez *lib.* 10. *cap* 23. Laymann *tract.* 9. *cap.* 9. *numer.* 2. Præcipuum fundamentum est: quia si Ecclesia posset hanc facultatem simplici Sacerdoti conferre, aliquando eam contulisset, cùm satis necessaria esset, præcipuè in remotis regionibus, vbi Episcoporum erat penuria. At nemini, qui Episcopus non fuerit, creditur Ecclesia hanc contulisse potestatem. Nam esto, aliqui Doctores referant, Cisterciensibus præcipuè ab Innocent. VIII. concessam esse, alij graues Doctores, vt Coninch. *disput.* 20. *dub.* 9 *numer.* 90. Layman. *tract* 9. *cap* 9. *numer.* 4. Barbosa *allegat.* 3. *numer.* 4. dubitant, & meritò: quia si hæc facultas concessa esset, illius mentionem Trident. faceret, expresséque eam reuocaret; cùm tamen nullibi appareat reuocata. Nam in illo decreto *cap.* 10. *sess.* 23. *de reformat.* vbi de potestate, quam habent Abbates Ordines conferendi est sermo, in quo supponitur, Abbatibus, alijsque exemptis solùm competere facultatem Ordines minores conferendi, hæc potestas restringitur, ne ad alios, quam ad Regulares sibi subditos, extendatur. Si autem Abbates Cistercienses facultatem haberent Ordines maiores conferendi, Concilium non ignoraret, illiúsque vsum restringeret.

9. In hac controuersia existimo pro certo habendum esse nemini alteri, quàm Episcopo, committi posse facultatem ordinandi Presbyterum. Tenent omnes DD. Abbate, Glos. & Angel exceptis. Ratio præcipua: quia nunquam hæc potestas alteri, quàm Episcopo concessa est: quod est indicium, concedi non posse. Deinde non decebat, eam alteri, quàm Episcopo concedere: quippe potestas consecrandi Corpus Christi, & reconciliandi homines cum Deo, est omnium supernaturalium perfectissima. Decebat ergo pro illa conferenda, iure, & institutione diuina Ministrum consecratum esse; neque alteri, quàm consecrato committi. Neque adducta pro sententia Abbatis vigent. Ad primum respondeo, ad summum probare, aliquam ordinationem, quæ Sacramentum sit, Sacerdoti, non Episcopo committi posse; sed non omnem ordinationem. Ad secundum, etsi ex Scriptura, & Conciliis non colligatur, vnam potius, quàm aliam ordinationem non Episcopo committi posse, satis id colligitur ex praxi, & vsu Ecclesiæ. Ad tertium respondeo cum Bellarm. Coninch, Layman. Bonac. & aliis Doctoribus relatis, Coëpiscopos illos, quorum fit mentio in Concilio Antiocheno, esse veros Episcopos, tametsi contra Canones consecratos: etenim ibi dicitur consecratos fuisse per manus Episcoporum, qui est modus verum Episcopum consecrandi: sed, quia consecrati erant, vt illis præficerentur, quod non decebat; ea de causa eorum consecrationem Damasus *illa epist.* 4. reprehendit.

10. Subdiaconatus verò, & diaconatus collationem satis probabile est, committi posse Sacerdoti, non Episcopo. Etenim graues Doctores, Maior *in* 4. *distinct.* 7. *quæst. vnica.* §. 2. Victor. *in sum. numer.* 237. Viuald. *in Candel. aureo*, 1. *p. tit. de Sacram. Ordinis*, *numer.* 17. *in fine.* Vasquez *disput.* 243. *cap* 4. & alij testantur, Abbatibus Cisterciensibus hanc à Pontifice concessam esse potestatem, referúntque, non leuia huius concessionis, & vsus testimonia. Quòd si Pontifex eam facultatem præstare non posset, grauiter erraret eam concedens, quòd non est credendum, Christum in suo Vicario permissurum, vt benè notauit Rodrig *tom.* 1 *qq. regular. quæst.* 18. *art.* 3. & Victoria *numer.* 235. Deinde probari potest. Concilium Florentinum dixit, Ministrum ordinarium Sacramenti Ordinis Episcopum esse: ergo extraordinarius erit Sacerdos, aliàs superflueret verbum illud, *ordinarium*, si nullus alius, præter Episcopum, illius Minister esse posset. Neque huic decisioni fit satis ex eo, quod sacerdoti, non Episcopo, delegetur potestas Ordines minores cōferendi: quia Ordines minores, imò & subdiaconatus ex probabili sententia non sunt Sacramenta, seu Sacramentalia ab Ecclesia instituta. At Concilium non dixit, ordinarium Ministrum Ordinis; sed Sacramenti Ordinis esse Episcopum. Ergo indicauit extraordinarium Ministrum Ordinis, qui verè, & absque opinione Sacramentum sit, esse alium ab Episcopo. Cum ergo solùm presbyteratus, & diaconatus Ordines sint Sacramenta certò, & absque vlla opinione, saltem de diaconatu decisio intelligenda est. Et de potestate conferendi subdiaconatum, est apertum testimonium in Concilio Meldensi sub Carolo Iuniore *can.* 2. *&* 44. & *in epist.* . *cap.* 8. Gelasij Pontificis, vbi loquens de Presbyteris inquit: *Nec sibi meminerunt, vlla ratione concedi sine Summo Pontifice Subdiaconum, aut Acolythum ius habere ordinandi.*

Sed, quidquid sit de hac potestate, an Cisterciensibus concessa sit: illud est certum, ea modò vti non posse, vt benè notarunt Nauarr. *lib.* 3. *consil.* 14. *de Regularib. edit.* 2. Vasquez *disput.* 243. *cap.* 4 *numer.* 24. Layman. *tract.* 9. *cap.* 7. *numer.* 4. Censetur namque vsu, & consuetudine abrogata: idque indicauit Tridentin. nullam illius potestatis mentionem faciens, & solum permittens prædictis Abbatibus, aliàs potestatem habentibus, tonsuram, & Ordines minores conferre, non omnibus: sed solùm Regularibus sibi subditis.

1. Superest dicendum de consecratione Episcopi, quis sit eius Minister. Qua in re Bellarminus *lib.* 4. *de notis Ecclesiæ*, *cap.* 8. *ante med.* & Gab. Vasquez *de Ordine*, *disput.* 243. *cap.* 6 *numer* 63. censent, ordinarium Ministrum esse tres ad minus Episcopos; sed ex delegatione Pontificis, eiúsque absoluta commissione duos, vel etiam vnum esse posse. Priorem partem probant: quia ab ipsomet Ecclesiæ exordio tres ad minus Episcopi adhibiti fuerunt in consecratione episcopali, vt manifestè colligitur ex Paulo 1. *ad Timoth* 4. & 2. *ad Timoth*. 3 & *ibi* eius Expositoribus. Quod ex necessitate ob diuinam Christi institutionem factum esse testatur Anacletus *epist.* 2. *decretali*, *cap.* 2. vbi describens modum, qualiter Episcopus consecrandus esset, inquit, se id tradere, prout Dominus tribuit, & vt à Petro est instructus, & statim subiungit: *Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Beatus Iacobus, qui Iustus dicebatur, & secundum carnem, Domini nuncupatus est frater, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis est ordinatus, successoribus, videlicet, dantibus formam eorum, vt non minùs, quàm à tribus Episcopis, reliquisque omnibus assensum præbentibus vllatenus Episcopus ordinetur.* Expendenda enim sunt illa verba, *prout Dominus tribuit*, quæ Christi institutionem indicāt, vt apertè explicuit Anicetus *epist. vnica ad Galliæ Episcopos*, *cap.* 1. *in princ.* referens prædictum Anacleti testimonium. Si *autem*, inquit, *non minus quàm à tribus Apostolis tantus vir fuit ordinatus Episcopus, patet profectò, eos formam, statuente Domino, tradidisse, non minùs quàm à tribus Episcopis Episcopum ordinari debere.* Idipsum pluribus Canonibus confirmatum est, qui in Decreto referuntur, specialiter cap. *Placet omnibus.* 65. cap. *Coepiscopi.* 68 *distinct.* cap. *Episcopi.* 80. *distinct.* cap. *Episcopum ab omnibus.* 94. *distinct.* & aliis. Accedit illustre testimonium Damasi *epist.* 4. *cap.* 8. probans, Coëpiscopos, qui ab vno tantùm Episcopo consecrati erant, non esse veros Episcopos: sicuti Ioannes III. *in epistola ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ*, quæque refertur 2. *tom. Concil.* ibi: *Omnia quoque maxima Concilia affirmant, eum non esse Episcopum, qui minùs quàm à tribus Episcopis, authoritate etiam Metropolitani fuerit factus.* Vnde Concilium Aquisgranense talem ordinationem irritam esse dixit. Secundam partem, scilicet, ex commissione Pontificis vnicum tantùm Episcopum esse sufficientem Ministrum pro episcopali consecratione, probant primò ex Can. 1. Apostolorum, & ex Clemente Romano *lib.* 3. *Constitut. cap.* 20. vbi asseritur, consecrationem Episcopi à duobus, vel tribus Episcopis fieri posse. Si ergo à paucioribus, quā tribus fieri potest: ergo etiam ab vno: quippe omnia testimonia prædicta trium assistentiam exigebant. Si igitur hæc necessaria non sit, neque etiam erit. Quocirca Clemens *lib.* 8. *Constit. cap.* 27. *aliàs* 33. inquit: *Quod si necessitas coegerit ab vno ordinari,* (scilicet, Episcopum,) *quod propter persecutionem, aut aliam causam plures adesse non possunt, afferatur Decretum commissionis plurium Episcoporum.* Secundò, ex Conc. Arausic. *can.* 21. vbi statuitur, eum, qui per vim est consecratus Episcopus à duobus, in locum vnius ordinantis substituatur, & alius in locum alterius ordinetur. Cùm igitur non dixerit Concilium de illo ordinato à duobus, vt iterum ordinetur, sed *substituatur*: de alio verò in locum alterius subrogando dixerit, *ordinetur*; aptè indicat, ordinatum à duobus verum Episcopum esse. Tertiò, & præcipuè firmant ex facto

Gregorij

Gregorij Magni, qui prout refertur *in responsionib. ad August. Episcopum Angliæ, cap 8.* & habetur *2.tom. Concilior.* concessit August. Episcopo, vt ipse solus Episcopos consecraret: cùm verò plures essent Episcopi, tres adhiberet, iuxta Canones receptos. Verosimile autem non est, tantum Pontificem in re tam graui errauisse.

12. In hac controuersia illud pro certo habendum est, nemini alteri, quàm Episcopo committi Episcopi consecrationem posse: quia, cum consecratio Episcopi iure diuino instituta sit ad sacerdotium perficiendum, & complendum, ob quam causam Episcopus est omnibus sacerdotibus superior, & supremus Ecclesiæ ordo, nequit ab alio concedi, quàm ab eo, qui in eo ordine fuerit constitutus. Nam, vt inquit Paul. *ad Hebr.* 7. minor maiori benedictionem impertiri nequit: nemo enim dare potest alteri, quod in se nec formaliter, nec virtualiter habet. Atque ita tradit Vasquez *disp.* 243 *cap.* 4. *num.* 42. & cap. 6. *in princ.* aduersùs Paludan. *in 4 distinct.* 7. *quæst* 4. *articul.* 3. *in* 2. opinione, asserentem, etsi sub dubio, posse simplici sacerdoti hanc potestatem consecrandi Episcopum committi: & Aureol apud Capreol. *dist* 25 *quæst.* 1. *art.* 2. *in* 2. *ar. tom.* 5. de omnibus sacramentis id asserentem.

13. Secundò, verius existimo, consecrationem Episcopi ita necessariò à Tribus Episcopis faciendam esse, vt nequeat Pontifex in hac parte dispensare, & vni tantùm consecrationem committere, vti videntur docere Henriquez *lib.* 10. *cap.* 24. §. 1. Paul. Comitol. *in respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 48. *num.* 13. Marc Anton Genuens. *in praxi Curiæ archiepisc. Neapolit. c.* 70. *num* 26 Barbosa *de potestate Episcop. allegat.* 2. *num.* 45. Moueor: quia Pontifex nequit dispensare in forma, vel materia sacramentorum: at consecrationis episcopalis materia non est tantùm vnius Episcopi manus impositio, sed plurium, vti constat ex illo ad Timoth. 4. *Per impositionem manuum presbyterij*, iuncta communi Doctorum explicatione. Ob quam causam *superius* diximus, etsi forma huius sacramenti, quæ ab vno Episcopo profertur, non satis ex se effectum illius exprimebat, ex impositione plurium Episcoporum sufficientem expressionem accipere. Deinde testimonia Anacleti, Damasi, aliorúmque Pontificum, non solum probant, tres Episcopos esse Ministros ordinarios episcopalis consecrationis, sed esse omninò necessarios, sicuti sacerdos est necessarius Minister consecrationis: aliàs si ex commissione vnius tantùm esse posset, Pontifices decidentes, deberet necessariò tres Episcopos adesse, adderent tres Episcopos, vt ordinarium Ministrum, sicuti de Sacramento Confirmationis loquuntur.

14. Quæ autem aduersùs hanc doctrinam Vasquez in fauorem suæ sententiæ adduxit, leuia sunt. Primum namque, & secundum argumentum probarent, non solùm Ministrum ex delegatione, sed ordinarium esse posse vnicum, vel duos Episcopos. Quapropter ad primum dicendum est, cùm Canon Apostol. & Clemens expostulant pro consecratione Episcopi duos, vel tres, supponunt, Metropolitanum cum illis adesse debere, iuxta textum *in cap. Archiepiscopus. de temporib. ordinat.* Ad locum adductum *ex libr.* 8. respondeo, plura in illo libro contineri infirmæ authoritatis. Ad secundum, nego illum, qui à duobus Episcopis fuit per vim ordinatus, denuò ordinandum non esse: neque obstat, vti Concilium nomine substitutionis: id enim factum est: quia simul cum ordinatione iurisdictio ei erat concedenda. Tertium, quod difficilius est, probaret optimè intentum, nisi, vt benè aduertit Coninch *disputat* 20. *dub* 9. *numer.* 92 locus ille mendosus esset, vt colligitur, tum ex pluribus, quæ in illa responsione referuntur, quæque sensum imperfectum præstant: tum ex tenore, quo refertur eadem responsio in *Operibus D. Gregorij in fin. libr.* 12. *epistol. Registri*: ibi enim dicitur: *Et quidem etiam in Angelorum Ecclesia: in qua adhuc solus tu Episcopus inueniris, ordinare Episcopum non aliter, nisi cum Episcopis potes. Nam, quando de Gallia Episcopi veniunt, illi in ordinationem Episcopi testes tibi assistant.* Non igitur colligi potest, Gregorium dispensasse, vt Augustinus solus consecrationem Episcoporum præstaret.

15. Ad extremum aduerte, quoties aliquis Minister est delegatus ad ordines conferendos, si deficiat delegatio, nulla erit ministratio: quia per ipsam delegationem accipit potestatem, qua carebit delegatione deficiente. Vnde, si vnus Episcopus alium, vellet in Episcopum consecrare, secluso priuilegio Sedis apostolicæ, nihil efficeret, etiam in opinione illorum, qui admittunt, posse ex Pontificis dispensatione, episcopalem consecrationem ab vno concedi: quia non ex consecratione, sed ex commissione habet esse Ministrum. Item, si Abbas, vel alius Episcopo inferior, ordines minores conferat, antequam benedictus sit, vel in alienos subditos sine licentia proprij Episcopi, vel extra suam diœcesim, nulla erit ordinatio: quippe limites concessionis excedit, à qua solùm habet potestatem, vti Paludan. *in 4. distinct.* 24. *quæst.* 5. *articul.* 3. *reg.* 3. notauit Layman. *tractat.* 9. *cap.* 9. *num.* 7. Secus esset, si potestate concessa vsus tantùm prohiberetur, vti solum prohiberi videtur à Trident. *sess.* 23. *cap.* 10. cùm Abbatibus, alijsque exemptis non permittuntur ordines minores concedi a tert, quàm Regulari subdito: etenim Concilium non tollit potestatem, sed vsum prohibet, vt indicat verbum, *Non liceat*, quo vtitur. Quare, si de facto sæculari laico subdito ordines conferantur ab iis Abbatibus, tenet ordinatio: quia iure antiquo, cap. *Quoniam*. 69. *distinct* & *cap. Cum contingat. de ætate, & qualit.* ij Abbates omnibus sibi subditis ordines minores poterant conferre, qua potestate per Concilium priuati non sunt, etsi eius vsus fuerit interdictus, vti notauit Layman. *tractat. de Ordin.* 9 *cap.* 9. *numer.* 7. sicque decisum à sacra Congregatione refert Barbosa *in remiss. Concil. sess.* 23. *cap.* 10. ibi: *Quidam laicus, annis elapsis, primam tonsuram suscepit, & Ordines minores ab Abbate Cassinensi, eius in temporalibus, & spiritualibus Superiore, credens illum habere potestatem.* Sed, cum videatur esse contra dispositionem Trident. *sess.* 23. *cap.* 10. dubitatum est, an iste indigeat dispensatione, vel cupiens esse Clericus iterum ordinari ad dictos ordines, tanquàm nuliter ei collatos. Congregatio Concilij sic respondit: *Indigebit dispensatione: sed non est necesse, quòd iterum ordinetur.*

PVNCTVM XV.

Quis sit Minister Ordinationis licitæ, & legitimæ.

1. *Quæ conditiones, tum ex parte ordinantis, tum ordinandi requirantur.*
2. *Qualiter origine subditus sis.*
3. *Qualiter domicilio.*
4. *Explicantur supradicta.*
5. *Qualiter beneficio.*
6. *Quid dicendum de familiari Episcopi.*
7. *Qualiter virtute licentia à tuo superiore concessa subiici possis Episcopo.*
8. *Qui dimissorias concedere possunt.*
9. *Ex parte loci requiritur, vt in eum ordinans iurisdictionem habeat, vel ex se, vel ex delegatione.*
10. *Quid dicendum de conferente ordines ex licentia ordinarij, & non ex licentia Episcopi, intra cuius diœcesim locus exemptus constitutus est.*

1. VT licita sit ordinatio, variæ conditiones requiruntur, tum ex parte ordinantis, tum ex parte ordinati, tum ex parte loci, in quo ordinatio celebranda est. Ex parte ordinantis eæ conditiones adesse debent, quæ ad licitam cuiusque sacramenti administrationem exiguntur, scilicet, ne sit aliqua censura irretitus, néve aliquo peccato mortali affectus. Ex parte verò ordinati requisitum est, vt subditus ordinantis sit. Quod dupliciter contingit: primò, per se; secundò, per dimissorias à suo superiore acceptas. Rursus, subditus ordinantis per se tripliciter esse potes, origine, domicilio, & beneficio, vti tradunt omnes Doctores, cap. *Cùm nullus de temporib. ordinat. in* 6. Quacunque enim ex his subiectionem obtineas, ordinari ab eo Episcopo poteris.

2. Origine, subditus eris Episcopo loci, in quo per se natus fuisti, vt colligitur ex leg. *Qui ex vico. ff ad municipal. leg.* 4. *Cod. de incolis, lib.* 10. & tradit Riccius *resolut.* 257. Notanter dixi, *per se*: nam ex natiuitate per transeuntem subiectionem ad ordines non acquisisti, vti docent Nauarr. *cons* 31. *de temporib. ordinat.* Henriquez *libr.* 10. *cap.* 22 *num.* 1. Barbosa *allegat.* 4. *num.* 19. Non enim censeris originarius, seu oriundus ex illo loco, vbi mater ad breue tempus commorabatur, alibi domicilium habens, vt probat textus *in leg. Ciues. Cod. de incolis, lib.* 10. & docet Abbas *in cap Rodulphus. num* 9. *de rescrip.* & *ibi* Felin. *num.* 13. Ceuallos *commun. contra communes, quæst.* 458. *num.* 17. Guttierr. *cons.* 7. *num* 7. Layman. & Barbosa *suprà*. Deinde ex origine patris subiectionem ad ordines obtines, ita vt ab Episcopo loci, in quo tuus pater natus est, poteris ordines, seu dimissorias suscipere, sicuti tradunt Riccius *dicta resolut* 257. *n.* 4. Nauarr. *cons.* 19 *incipiente, Si filiusfamiliâs. de temporib. ordinat.* Guttierr. *de matr. cap.* 63 *n.* 29. Barbosa *alleg.* 4. *n.* 4. & colligitur manifestè ex leg. *Assumptio.* §. 1. *ff. ad municipal.* & leg. *Si vt proponis. Cod de incolis, lib.* 10.

Dixi, *patris*: nam matris origo non spectatur, ex textu *in leg.* 3. *Cod de municipalib. & originariis, lib.* 10. tradit Richard. *de nobilit. communicatiua. num.* 9. *& seqq.* Excipe tamen, nisi pater sit naturalis: quia tunc non patris, vtpote minus cogniti, sed matris origo inspicitur, *ex leg. Eius, qui. ff ad municipal.* & tradit Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 4. *num.* 15. Quare deficiente patris origine materna spectanda est, vt benè Gonzalez *ad reg. Cancell gloss.* 9. §. 1 *num.* 14.

Prax. noua epiſcop *cap.1.numer.16.* Deficientibus verò paternis originibus, vt in filio expoſito, locus expoſitionis origini paternæ ſubrogatur, ſicuti tradit Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ cap.75.numer.12.* Præterea hæc ſubiectio ex origine hanc prærogatiuam obtinet, vt nec mutari, nec renunciari, neque vllo modo omitti poſſit. quia natiuitas ſemel contingens nullam ſuſcipere poteſt mutationem ex textu in *leg. Aſſumptio. ff ad municipalem,* tradit Sanch. *lib.3. de matrim. diſp.23.num.4.* Stephan. Gratian. *diſceptat.forenſ. cap.75.num.10.* Nauarr *comment.2. de Regularib.numer.34.* & alij. Probari autem cuiuſuis originem ex libro Baptiſmi, docuit Rebuff. *in tract. de pacific. poſſeſſor n.217.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell.gloſſ.9.§.1 à n.105.*

Secundò, ſubiectionem ad ordines domicilio acquiris: domicilium autem eſt locus electus ad habitationem perpetuam, dum alia commodior non ſe offert ex text. in leg. *Ciues. Cod. de incolis, lib 10.* Quare eo ipſo, quo prædictum locum eo animo incipis habitare, domicilium acquiris, & ab Epiſcopo illius loci ordinari poteris, vt benè Riccius *in prax. fori eccleſiaſt. reſolut. 263.* Nauarr. *conſ. 10. aliàs 2. de tempor.ordinat.* Barboſ. *alleg.4 num 26* Layman. *lib 5.ſum. tract.9.cap.9.in fine.* Hunc animum habitandi ibi perpetuò declarare potes, tum verbis, tum factis, vt tradit Baldus *conſ.394.incipiente, Punctum tale, num 2 lib.1.* Si verbis declares, omnis dubitatio tollitur: nam in his, quæ à tuo animo pendent, ſimplici tuo dicto ſtandum eſt, vt pluribus relatis firmat optimè Menoch. *de arbitrar.caſu 86.à num.6.* Quod adeò verum eſt, vt etiamſi cauſa ſtudiorum illuc te contuliſſes, neque maiorem tuorum bonorum partem tecum detuliſſes, cenſendus eſſes domicilium acquirere: quia illa expreſſa animi declaratio tollit recedendi ſuſpicionem, quæ ex ſtudiorum cauſa, vel ex diminuta bonorum aſportatione oriri poterat, vt benè ex Marian. Socin. ſeniore, *in cap. vlt. verſ Sextò, principaliter quæro. de foro competent* notauit Menoch. *de arbitr. d.caſu 86. à n.2.*

At ſecluſa hac verbali declaratione, quæ expreſſa eſt, facto declarare tuum animum potes: ſed, quia hæc declaratio obſcura eſt, non ſatis Doctores conueniunt, quo facto plenè, & perfectè cenſearis tuum animum de perpetua habitatione eo in loco peragenda declarare. Primò, aſſidua habitatione ferè omnes Doctores cenſent, ſufficienter declaratum eſſe ex leg.2. *Cod. Vbi Senatores, vel clariſſimi.* ibi: *Aut aſſiduè conuerſantur.* & probat Bart. ab omnibus receptus *in leg. Hæres abſens § 1. de iudiciis* & colligitur *ex §. Pauonum inſt. de rerum diuiſione. cap Adrianus. 64. diſt cap.2. de renunciat. lib.6* Sed qualis cenſeatur aſſidua habitatio, non conueniunt Doctores: decennij habitationem ſufficientem eſſe, communis eſt ſententia cum Gloſſa *in leg.2. & 3. Cod. de incolis, lib.10.* vti videre eſt in Menoch. *dicto caſu 86 num.15.* Qui *num.17.* Iudicis arbitrio relinquit, an ex minori tempore, quàm decennio, aſſidua habitatio cenſeatur. Secundò, ſi ſimul cum habitatione maiorem partem tuorum bonorum tecum aſportes, ex *dicta leg.2. Cod. Vbi Senatores, vel clariſſimi.* ibi: *Vbi larem foueat, aut vbi maiorem partem bonorum poſſideat.* & *ex leg. Ciues. Cod. de incolis, lib.10.* ibi: *Vbi quis larem, rerúmque ſuarum ſummam conſtituit.* & tradit Bald. *conſ.393.col.1. lib.1* Bartol. *in leg de iure, n.2. ff ad municipalem.* Tiraq. *de retractu conſanguinit. §.36. gloſſ.3.n.7.* Menoch. aliis relatis, *de arbitrar.caſu 86.num.18.*

4. Supradicta intelligenda ſunt, niſi alia iuris præſumptione infirmentur, ſicuti cenſentur infirmata, ſi cauſa ſtudiorum, vel alterius officij, ſeu negotij temporalis peragendi in eum locum te contuliſſes, vti probat textus in leg. *Quæſitum in princ. ff. de legat.3.* leg *Nihil. ff de captiuis, & poſtlim. reuerſis.* leg. *Ex facto. la 2. §. Rerum. ff de hæred inſtituendis.* & tradit Alciat. *reſponſ 55.num.9.* Durante enim ſtudiorum, vel officij peragendi tempore, nequaquam domicilium fixiſſe cenſeris, tametſi vltra decennium habitationem proroges, vel maiorem bonorum ſummam ibidem poſſideas: quia ſemper præſumeris commorari animo recedendi, vt ex Bart *in leg. Cornelia §. Domum. ff. de iniuriis,* firmat Menoch. *de arbitrar.caſu 86 à n.21.* Secùs, ſi finito officio, vel ſtudiorum curſu habitationem continues, vt benè Barboſa notauit *de poteſt. Epiſc alleg 4. à num. 31.* Dixi, *officij, ſeu negotij temporalis:* nam, ſi officium perpetuum ſit, etiamſi ſit officium Senatoris, aut gubernatoris, manifeſtum eſt illius aſſumptione te domicilium conſtituere: ſatis enim eo caſu declaras animum ibi perpetuò manendi, ſicuti aduertit Barboſa *dicta alleg.4.num.34.* Illud verò eſt certum, quo tempore ſub cura parentis exiſtis, domicilium patris ſortiri, neque illud amittere, eſto, aliò te transferas, niſi fortè pubes ſis: quia eo caſu permittitur tibi domicilium acquirere, ex leg. *Placet. ff. ad municipalem.* Secùs, ſi impubes, vt benè notauit Laym. *lib 5.ſum.tract.9.cap.9 in fine*

5. Tertiò, acquiris ſubiectionem ad Ordines beneficio, etiamſi tenue ſit, nullámque reſidentiam exigat, ex textu in cap *Cùm nullus. de temporib ordinat lib.6.* nulla enim reſtrictio ibi conſtituitur, vt benè tradunt Garcia *de benefic.2.part.c.4. num.8.* Henriquez *lib.10. cap 22. §.1.* Barboſa *dicta alleg.4. à n.44.* Debes tamen illius beneficij poſſeſſionem habere, vt notarunt Garcia *n.16.* Barboſ. *n.55.*

In prædictis domiciliis hæc eſt notanda differentia, domicilium originis regulariter ſolùm pro ſuſcipiendis ordinibus deſeruire: at domicilium habitationis præſtat, tam pro ſuſcipiendis ordinibus, quàm pro ſuſcipiendis reliquis ſacramentis. Itémque, vt conueniri poſſis, ſicuti docuit Nauarr. *conſ.4. de conſtitut. edit.2.* Idémque eſt dicendum de domicilio beneficij, reſidentiam expoſtulantis: quia illius acquiſitione Domicilium habitationis obtines, ac proinde eo in loco, & recipere ſacramenta, & conueniri poteris, ſicuti in domicilio habitationis. Secùs verò eſt, ſi beneficium reſidentiam non exigat: nam eo caſu ſolùm tibi ad ordines ſuſcipiendos prodeſt, neque eò loci poteſt conueniri, præterquàm in cauſis pertinentibus ad beneficium, vt benè ex Panormit. *cap. Qui tantùm. de Clerico non reſidente, in fine,* notauit Layman *lib.5.ſum tr 9.cap.9.in fine.*

6. A prædictis excipiendus eſt familiaris Epiſcopi, qui licèt, nec origine, nec domicilio, nec beneficio ſubijciatur Epiſcopo, cui inſeruit, poteſt tamen ab eo ordines ſuſcipere, ex Trident. *ſeſſ.23.cap 9. de reformat.* Nomine autem familiaris ad præſentem effectum non venit intelligendus quicunque ſumptibus Epiſcopi alitur, ſi abſens eſt; ſed, qui cum Epiſcopo commoratur eíque inſeruit, ſiue ſumptibus Epiſcopi alatur, ſiue non, vt benè tradit Salcedo *pract c.26. verſ. Tertius caſus.* Bonac. *diſp 8. de ſacram. quæſt.vn.p.4.n. 8.* Barboſ. alios referens, *de poteſt. Epiſcop. allegat. 5 num.6.* Ex triennali enim cum Epiſcopo habitatione cenſentur mores familiaris ſatis perſpecti. Quapropter oportet triennium eſſe continuum, teſte Aloyſio Riccio *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.308.in 1.edit. & reſolut.267.in 2.edit.* Sed hoc triennium computandum eſt, non à tempore, quo eius dominus in Epiſcopum creatus eſt, ſed à tempore, quo in eius obſequio commoratur, vt rectè Riccius *deciſ. 309. aliàs reſolut. 268.* Barboſa *alleg.5. num 8.* Tenetur verò Epiſcopus cùm primùm beneficium vacauerit, ſic ordinato conferre, ne mendicare cogatur. Quapropter non improbabiliter Vaſquez *diſput.243.cap 5. num 49.* cenſet familiarem ordinari poſſe abſque vllo titulo beneficij, vel patrimonij: quia hic eſt fauor factus Epiſcopo, vt familiaris ei commodiùs inſeruiat, & ratione beneficij conferendi, quod moraliter deeſſe non poteſt, cenſetur titulum ſufficientem habere. Sed tectiùs Barboſ. *alleg 5.num.12.* exiſtimat, patrimonium habere debere: quia titulus familiaritatis non excuſat titulum ad ordines requiſitum ſed præſtat ſubiectionem, quam aliàs familiaris non habet Non enim multiplicandæ ſunt Canonum derogationes abſque manifeſto fundamento. Et ob eandem rationem nequibit Epiſcopus cum familiari illegitimo diſpenſare, etiam ad ordines minores, neque in interſtitiis, vti deciſum referunt Garcia *2.p de benefic cap.5.num.86.* Cenedo *pract.canon.qq.lib...quæſt.38.n.51* Riccius *reſolut 266 in fine.* Barboſa *allegat.5. num.14.* Epiſcopus autem, cui familiarem ordinare permittitur, eſt Epiſcopus diœceſis proprius, non titularis: huic enim familiaris promotio interdicta eſt à Concilio *ſeſſ.14.c.2 de reformat.* ſicuti notauit Riccius *dicta reſolut.226.n.2.* Barboſ. *alleg.5.n.17.*

7. Rurſus ſubijci potes Epiſcopo ordinanti virtute licentiæ à tuo ſuperiore conceſſæ ex textu in cap. *Epiſcopum. 9.quæſt.1.* & cap.1. iuncto cap. *Cùm nullus. de temporib. ordinat. in 6.* quæ licentia litteris patentibus præſtanda eſt, vt tradit Felin. *in c. Super his. n.13. de accuſationib.* Rebuff. *in prax. benef. rub. Forma dimiſſor. litt.n.34.*

8. Has tamen litteras dimiſſorias (quæ vulgò reuerendæ nuncupantur) ex Trident. *ſeſſ 7. cap.10. de reformat.* & *ſeſſ.23.cap. 8. de reformat.* concedere poteſt ille Prælatus, qui ordines conferre poteſt, ex reg. *Poteſt quis per alium facere, quod per ſe ipſum præſtare poteſt.* de regul. iuris, in 6. & habetur *cap.1.62. diſt.* Ex illis autem Prælatis, qui ordines conferre non poſſunt, primò enumerandus eſt, qui diœceſim haberet, in quam iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum exercet cum poteſtate congregandi Synodum, & viſitandi: quia hic non videtur comprehenſus in prohibitione facta *in cap. 10. ſeſſ.23.* Trident. vti tradit Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ tom.2.cap 112* quem refert, & ſequitur Barboſ. *alleg.7. n.8* Secundò, Vicarius generalis Epiſcopi: nam, eſto, ſimul cum Epiſcopo idem tribunal conſtituat, non tamen poteſt ex vi vicariatus has dimiſſorias concedere, niſi fortè Epiſcopus extra diœceſim exiſtat, vti colligitur ex cap. *Cùm nullus de temp. ordin. in 6.* & tradit Gutierr. *lib.1. can. qq c.17. num.20.* Petr. Greg *ſyntagmat. iuris lib.16. cap 9. poſt num. 2.* Azor *inſt moral 2.p.lib 3.cap 45. quæſt 7.* plures referens, Barboſa *alleg.7.n 9.* Tertiò, Capitulum, Sede vacante, eſto, iure antiquo ex cap. *Cùm nullus, de temp. ordin. in 6.* omnibus indiſcriminatim poſſet dimiſſorias concedere: at poſt Trident. *ſeſſ.7 cap.10.* nemini dimiſſorias concedere poteſt intra annum enumerandum à die obitus Præſulis, niſi illis tantùm, qui beneficij recepti, vel recipiendi arctati fuerint, aliàs

eccleſiaſtico

eccleſiaſtico ſubiacebit interdicto, & ordinatus, ſi minoribus ordinibus initiatus fuerit, nullo clericali priuilegio gaudet: ſi maioribus, ab executione ordinum ipſo iure ſuſpenditur ad beneplacitum futuri Prælati. Vicarius verò à Capitulo deputatus, ſi prædictas litteras intra annum conceſſit, non arctato beneficij recepti, vel recipiendi, ſuſpenditur ipſo iure per annum ab officio, & beneficio, vt habetur *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. & notauit Barboſ. *dicta alleg.* 7 *num* 11. *&* 12. Sub hac tamen prohibitione non comprehenduntur litteræ teſtimoniales de vita, & maioribus ordinandi, quas Capitulum, Sede vacante, aliíque Prælati concedere poſſunt, ſicuti notauit Bonac. *diſp* 8. *de Sacram. quæſt vn punct.* 4. *num* 24 Barboſa *allegat.* 7. *num.* 16. Quartò, Prælati regulares poſſunt Regularibus ſibi ſubditis, ſed non aliis dimiſſorias concedere. In his tamen concedendis ſtatuit Clemens VIII. prout refert Barboſa *alleg.* 7. *num.* 18. ſub pœna priuationis officij, & dignitatis, & vocis actiuæ. & paſſiuæ ne concedantur ad alium Epiſcopum, præter Epiſcopum illius Monaſterij, in quo Regularis ordinandus refidet, niſi forte ille Epiſcopus abfuerit, vel ordines non celebrauerit, idque in dimiſſoriis exprimatur. Quod decretum non videtur vſu receptum: ſiquidem paſſim Prælati regulares dimiſſorias concedunt, vt eorum ſubditi à quocunque Antiſtite ordines celebrante initiari poſſint, quin vllam mentionem faciant, an proprius Epiſcopus abſens fuerit, vel ordines noluerit celebrare. Præter ſupradictos, conſuetudine in noſtra Hiſpania receptum eſt, teſte Gabriele Vaſquez *diſp* 243. *cap.* 5 *num.* 54. vt Priores S. Iacobi, & S. Ioannis has litteras dimiſſorias Clericis ſæcularibus concedant: quia tamen eas Epiſcopi non admittunt, ideò faciunt intra ſuos prioratus ab Epiſcopis titularibus ſubditos promoueri.

9. Ex parte verò loci requiſitum eſt ad licitam ordinationem, vt in eum locum ordinans iuriſdictionem habeat, vel ex ſe, vel ex delegatione proprij Prælati. Quare titularis Epiſcopus ordines conferens in alterius diœceſi, ſine licentia Epiſcopi illius, etiam in loco, quantumuis exempto, ab exercitio Pontificalium, per annum ipſo iure ſuſpenditur à Trident. *ſeſſ.* 14 *de reformat. cap.* 2. Epiſcopus verò diœceſim habens, ſi in aliena diœceſi irrequiſito proprio epiſcopo ordines conferat, ſuſpenditur per annum, non quidem ab omni Pontificali, ſed ſolùm à collatione ordinum, ex cap. *Eos, qui de temporib. ordinat. in* 6. & Trident. *ſeſſ.* 23 *cap.* 8. *de reformat.* Vnde minùs punitur Epiſcopus proprius, quàm titularis, vt benè aduertit Vaſquez *diſp.* 243. *cap.* 5 *n.* 47. Cæterùm vterque epiſcopus proprius, & titularis, ſi in aliena diœceſi ordines conferat, & alia Pontificalia exerceat abſque licentia Ordinarij illius loci, ipſo iure à Pontificalibus ſuſpenditur, ex Trident *ſeſſ.* 6. *cap.* 5. *de reformat.*

10. Solùm eſt dubium, an ordines, aliáque Pontificalia exercere poſſit in loco exempto ex licentia Ordinarij illius loci, nulla ab epiſcopo, intra cuius diœceſim locus ille exemptus eſt, irrequiſita licentia. Supponit Vaſquez *diſp* 243. *cap.* 5 *num.* 53. id fieri poſſe, fauéntque verba Concilij: non enim epiſcopi, ſed Ordinarij licentiam requiſiuit. Cæterùm, ſi locus exemptus ſub aliqua diœceſi contineatur, verius cenſeo, non ſolùm licentiam Ordinarij illius loci, ſed etiam Epiſcopi neceſſariam eſſe: quia verè cenſetur Ordinarius. Secùs eſſet, ſi locus exemptus ad nullam diœceſim pertineret. Sic deciſum referant Riccius *in praxi fori eccleſiaſt. poſt reſolut.* 495. *in notabilib. de matrim. Epiſcopor.* Barboſa *in remiſſ. Concil. dicta ſeſſ.* 6. *cap.* 5. & *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 6. *num.* 12. *&* 13.

PVNCTVM XVI.

Qualiter ordinatis permittendus ſit vſus ordinationis ſuſceptæ.

1. *Debet conſtare idoneum eſſe.*
2. *Exteri ſacerdotes permittendi non ſunt celebrare abſque commendatitiis literis.*
3. *Tenetur Ordinarius has commendatitias litteras concedere.*

1. NEmini permittendus eſt vſus ordinationis, quin prius conſtet, idoneum eſſe ad illum exercendum. Communiter autem idonei iudicantur ad exercendos ordines presbyteratu inferiores, & ob eam cauſam nulli examini ſubiciuntur, ſed eo ipſo, quo promoti ſunt, permittitur eis vſus prædictorum ordinum. At vſus presbyteratus regulariter non permittitur, quin prius ordinatus examinetur, an Miſſas ſatis aptè celebrare poſſit. Quòd ſi confeſſiones excipere velit, aliáque ſacramenta miniſtrare, non eſt dubium examini eſſe ſubiciendum, ex Trident. *ſeſſ.* 23 *cap.* 15. *de reformat.* quia ex aptitudine ad ordinem ſacerdotalem ſuſcipiendum, non infertur aptū ordinatum exiſtere, tum ad Miſſas celebrandas, tum ad Confeſſiones excipiendas, tum ad reliqua ſacramenta miniſtranda.

2. Præter ſupradicta exteri ſacerdotes permittendi non ſunt celebrare in aliena diœceſi, niſi commendatitias litteras à ſuo ordinario habeant, quibus Ordinarius proprius teſtetur, tum de ſacerdotio, tum de carentia impedimenti ad ſacerdotium exercendum, cap. *Extraneo. quæſt.* 7 1. *diſtinct.* & cap. *Monachum.* 2. *quæſt.* 4. & cap. *Tua fraternitatis de Clericis peregrinis*, & nouiſſimè Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. *de reformat.* Quod adeò verum eſt, vt etiam Prælatis exemptis ſub excommunicatione Epiſcopus prohibere poſſit, ne externos, & incognitos ſacerdotes ad Miſſas celebrandas in ſuis Domibus admittant, quin ipſe priùs litteras commendatitias recognoſcat: quia eo caſu, vti delegatus Sedis apoſtolicæ procedit, & in defenſionem ſuæ iuriſdictionis, ne in eius diœceſi aliquis non ſacerdos, vel alius impeditus diuinorum celebrationi ſe ingerat, ſicuti docuit Riccius *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 750. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 635. *in* 2. *edit* Barboſa aliis relatis, *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 21 *num.* 8. Si verò exterus ſacerdos commendatitias litteras à ſuo Ordinario non defert: offert autem probationem, verum ſacerdotem eſſe, & nullo impedimento ligatum ad celebrandum, etſi non teneatur Epiſcopus illum admittere, poteſt tamen probatione fidem faciente, vti relato Nauarr. *conſ.* 1 *n.* 1. *de celebrat. Miſſar* Riccio *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolit.* 1. *p. deciſ.* 150. docuit Barboſ. *alleg* 21. *num.* 2. Ipſe autem ſacerdos peregrinus, qui nec commendatitias litteras defert, nec probat, ſe idoneum eſſe, ſi tamen verè ſit, poterit, ſcandalo ceſſante, celebrare: quia nullo iure interdicitur, teſte Nauarr. *in ſum. cap.* 27. *num.* 153. & *conſ.* 5. *ſub tit. celebr. Miſſar.* & *conſ.* 4. *de foro compet. alias conſ. vnic. de Clericis peregrin.* Henriq. *lib.* 10 *cap.* 34. *num.* 6. *In comment. litt. l.* Sayro *de ceſſione vni, de celebr. Miſſar.* Barb. *alleg.* 21. *n.* 3.

3. Has autem commendatitias litteras obligatus eſt Epiſcopus ſacerdoti iuſtam cauſam habenti recedendi à diœceſi concedere, vti colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 23 *cap* 16. Nam, cum ipſe ſacerdos obligetur, prædictas litteras deferre, conſequenter obligandus eſt Epiſcopus, eas illi concedere. Aliàs in poteſtate epiſcopi conſtitutum eſſet, ſacerdotem peregrinari volentem detinere. Quod nequaquam facere poteſt, ſi beneficio reſidentiam exigente non fuerit arctatus, vti deciſum referunt Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rub* 9. *cap.* 6. *n.* 4. Riccius *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 598. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 524 *in* 2. Barboſa *allegat.* 21. *num.* 5. *&* 6. Sicuti nec è contrario expellere poteſt à ſua diœceſi, abſque aliqua iuſta cauſa, ſacerdotem dimiſſorias non deferentem, ſi Sacra celebrare non intendat, teſte Marco Anton. Gennen. *in praxi Archiepiſcop Neapolit. cap.* 40 *à n.* 2. quem refert, & ſequitur Barboſ. *alleg* 21. *n* 3.

PVNCTVM XVII.

De obligatione continentiæ ſacris Ordinibus annexæ.

1. *Qualiter iure ſtatutum ſit ſacris ordinibus continentia.*
2. *Hæc continentia, etſi antiquitùs ab ordinatis expreſsè promittebatur, iam tacitè tantùm promittitur.*
3. *Hæc continentia iure eccleſiaſtico, non diuino inducta eſt.*
4. *An ex ſolo voto, an etiam immediatè ex lege, variant Doctores.*
5. *Verius exiſtimo, ex vtroque capite immediatè obligari.*
6. *Religioſus Sacerdos duplex peccatum ſacrilegij fornicando committit.*
7. *Inualidè promotus non tenetur ad caſtitatem ſeruandam.*
8. *Neque infans promotus ante vſum rationis.*
9. *Aliqui extendunt ad impuberem rationis vſu pollentem.*
10. *Verius cenſeo oppoſitum*
11. *Certum, ſi nacta pubertate ordinem exercuerit.*
12. *Quid, ſi ignarus obligationis ſeruandi caſtitatem ordines ſuſcepiſſet? Sub diſtinctione reſpondetur.*
13. *Quid, ſi metu cadente in conſtantem virum ordines ſuſcepiſſet.*
14. *Sacris Ordinibus initiati, ſi tentauerint matrimonium contrahere, officio, & beneficio priuantur.*
15. *In minoribus, ſi inualidè contrahant, priuantur beneficiis, & penſionibus.*
16. *Qua pœna puniantur ob fornicationem.*

1. INter Catholicos dubium eſſe non poteſt, ſacris ordinibus, ſcilicet, presbyteratui, diaconatui, & ſubdiaconatui continentiam annexam eſſe: quippe ob hanc cauſam, hi ordines appellantur ſacri: quia ſacrum votum continentiæ annexum habent, quo ordinati Deo ſacrantur, & dicantur, vt dixit Flamin. *lib.* 5. *de reſignat. q.* 6. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 9 *q.* 1. *part.* 4 *verſ. Innocentius.* Bonac. *de Sacram. diſp.* 8. *q. vn p.* 2. *n.* 2. *ad finem.* Hac tamen differentia: nam presbyteratui, & diaconatui à tempore Apoſtolorum hæc continentia annexa

erat,

erat, vt colligitur *ex can.* 25. *aliàs* 17. *Apostolor.* *ex can.* 10. *Concil. Ancyrani, & 1. Neocæsariens.* & ex pluribus, quæ congerit Bellarm. *lib.* 1 *de Clericis, c.* 19. Gabr. Vasq. *disp.* 248. Valen. *disp.* 9. *q.* 5. *p.* 5. §. 1. Subdiaconatui autem incertum est, quando continentia annexa fuit: antiquitùs enim annexa non erat: ideóque hic ordo inter sacros non computabatur: vt constat ex cap. *A multis, de ætate, & qualit. ordinandor.* Iam verò certum est, continentiam huic ordini annexam esse, sicuti est annexa diaconatui, & presbyteratui, vt habetur cap. *Nullum.* cap. *Præterea*, cap. *Quando.* 28. *dist.* & supponitur cap. *Cùm olim de Clericis coniugatis* & cap. vnic. *de voto, & voti redemptione, in* 6. Decet enim maximè, eos, qui in supremo Ecclesiæ statu sunt constituti, ab omni venere se continere. Quare, si ante matrimonium contractum sacris initientur, inhabiles redduntur ad matrimonium, cap. *Vnde vero. in* 6. & cap. 1. & 2. *Qui Clerici, vel vouentes*, & Trident. *sess.* 24. *can.* 9. Si verò post matrimonium, à coniuge separantur. Non enim vsus matrimonialis simul cum ordine permittitur in Ecclesia Latina, tametsi Græcis permissus fuerit. cap. *Quæsitum.* 7. *de pœnitent. & remiss.*

2. Antiquitus hæc continentia expressè à suscipientibus sacrum ordinem promittebatur, vt colligitur ex dicto cap. *Nullum* cap. *Præterea* cap. *Quando.* Iam verò eo ipso, quo quis sacrum ordinem suscepit, votum illud emittere censetur, & cap. *Quando* cap. *De his* cap. *Præterea.* 28. *dist.* & notat Vasq. *disp.* 147. *c.* 7 *n.* 97. Graffis *de effectibus Cleric. in præludio, n.* 41. Barbosa *alleg.* 15 *n.* 2.

3. Et licèt aliqui Doctores crediderint, continentiam iure diuino ordinibus sacris annecti, longè verius est, solo iure ecclesiastico annexam esse, vti colligitur ex Trid. *sess.* 24. *can.* 9. definiente: *Si quis dixerit, Clericos in sacris constitutos, vel Regulares castitatem solenniter professos posse matrimonium contrahere, contractùmque validum esse, non obstante lege ecclesiastica, vel voto, anathema sit.* Inhabilitatem ergo ad matrimonium legi ecclesiasticæ, vel voto tribuit Concilium: non autem legi diuinæ quasi supponens à lege diuina non prouenire. Aliàs si ius diuinum ordinibus sacris continentiam annecteret, nunquam sacro ordine initiatis post matrimonium permittendus esset matrimonij vsus, sicuti Orientalibus permissus est in cap. *Quæsitum.* 7. *de pœnit. & remissionib.* quia vsus matrimonij potius, quàm matrimonium, sacris initiatos dedecet. Neque his obstat, quòd Ecclesia neminem cogere possit ad castitatem seruandam, vtpote rem consilij, non præcepti. 1. *ad Corinth.* 7 quia id intelligendum est de absoluta obligatione, secus de obligatione ex suppositione alicuius status assumpti, quem Ecclesia liberè concedit: potest enim nolle concedere, nisi sub obligatione quòd illum assumentes castitatem voueant, sicut de facto hanc voluntatem habet in ordinibus conferendis: confert enim ordines sub obligatione emittendi voti castitatis.

4. Sed an hæc obligatio seruandi castitatem, non solùm à voto in ordinibus emisso, sed etiam à lege ecclesiastica immediatè proueniat, non consentiunt Doctores, vt videre est apud Sanch. *lib.* 7. *de matrim. disp.* 27. *n.* 9. & 10. Alij affirmant, solo voto te astrictum esse ad castitatem seruandam; lege autem ecclesiastica mediatè, quatenus obligans ad prædictum votum emittendum: quippe omnia iura quæ referuntur *dist.* 28. & *de Clericis coniugatis*, & *de voto, & voti redemptione, lib.* 6. solius voti mentionem faciunt: non autem alicuius obligationis ex lege. Alij concedunt, vltra obligationem voti, obligationem legis ecclesiasticæ immediatè prohibentis venereum actum sacro ordine initiatis, & inhabilitantis ad matrimonium. Nam, cùm votum necessariò ad sui essentiam liberum vouentis consensum requirat, si quis ignarus inuincibiliter voti emittendi in ordinum susceptione ordines susciperet, voti obligatione non teneretur. Eademque obligatione solutus esset, si maliciosè nollet, se voto astringere. At negari non potest, prædictos obligatos esse specialiter ad castitatem, matrimonióque contrahendo inhabiles existere. Ergo non tantùm ex voto, sed ex lege nascitur obligatio. Alij verò, ex quibus est Layman *lib.* 5. *sum tract.* 9. *c.* 11. *num* 2 *in fine*, admittunt obligationem legis cessante voti obligatione ob inconueniens nuper illatum: secus voti obligatione posita: quia non sunt obligationes multiplicandæ absque vrgenti fundamento.

5. Cæterùm verius existimo cum Ægid. de Coninch. *disp.* 10 *de Ordine, dub.* 11. *n.* 110. initiatos sacris non solùm ex voto, sed ex speciali lege ad seruandam castitatem astringi. Nam, si votum non emittentes, vel ex ignorantia, vel ex malitia lege ecclesiastica astringuntur ad castitatem seruandam, necessariò fatendum est, omnes sacris initiatos obligatos esse: quippe nulla lex ecclesiastica ostendi potest specialiter lata pro iis, qui ex ignorantia, vel malitia voto non astringuntur. Quòd autem omnes vltra obligationem voti lege ecclesiastica teneantur ad continentiam, probari potest, tum ex cap. *Presbyteris.* & cap. *Diaconis.* 27. *distinct.* cap. *Proposuisti. cum seqq* 82. *dist.* cap. 1. & *per totum* 15 *q.* 8. cap. *A multis de ætate, & qualitate.* cap. *Vt Clericorum. de vita, & honestate Clericor.* Tum ex consuetudine recepta, quâ omnes sacris initiati, si coniugati sunt, ab vxoribus separantur, vti habetur pluribus Canonibus, 28 *distinct.* Neque eis suffragari potest, quòd votum castitatis non emiserint. Tum ex eo, quòd Ecclesia prædictos initiatos matrimonio contrahendo inhabiles reddiderit, non quidem in reuerentiam voti castitatis emissi, aliàs omnes emittentes votum castitatis inhabiles essent: sed in reuerentiam status clericalis assumpti, quem oportebat ab operibus carnis esse omninò seiunctum. At, quoties Ecclesia aliquos inhabiles reddit matrimonio inter se contrahendo, eo ipso illis prohibet venereum actum, vtpote in quo maior est indecentia, quàm in matrimonij vsu, ob quem matrimonium interdicitur, & irritatur. Et conuinci potest ex copula cum affine, vel spirituali cognata, quæ ideò est incestuosa, quia matrimonium inter ipsos celebrari non potest, vt benè probat Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 5. *n.* 7. Cùm ergo sacris initiati matrimonio contrahendos inhabiles sint, efficitur, quemlibet actum venereum illis esse specialiter prohibitum.

6. Ex his infert satis consequenter Coninch. *dub.* 13 *n.* 131. Religiosum fornicantem non solùm aduersùs temperantiam peccare, & aduersùs votum castitatis, sed etiam aduersùs legem ecclesiasticam illi prohibentem actum venereum. Nam, cum Religioso non solùm ex voto, sed ex ecclesiastica lege matrimonium, illiúsque vsus interdictus sit, consequenter omnis actus venereus illi censetur interdictus. Displicet tamen mihi, quod Coninch. subiungit, nempe, Religiosum sacris initiatum fornicantem obligatum esse vtramque circunstantiam, & professionis, & ordinis in confessione manifestare: nam etsi vtraque qualitas, Religionis, & ordinis, matrimonio contrahendo impedimentum præstet, & actum venereum prohibeat: quia tamen hoc impedimentum, & hæc prohibitio, eundem religionis finem spectant, diuersa peccata non sunt censenda constituere, sicuti eum qui Dominico festum alicuius Sancti ex præcepto obseruandum incidit, & in Quadragesima aliqua vigilia. Coniugato autem, etiam ante consummationem matrimonij, prohibitum esse absque licentia coniugis ordines suscipere, constat ex Extrauag. *Antiqua. de voto* Qualiter autem ex licentia coniugis illi permissum, *tr. de matr. disp. de imped. ordin.* dicendum est.

7. Supersunt quatuor quæstiones decidendæ, quas optimè versat Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 27. & *seqq.* Prima est, an inualidè promotus; vel, quia ordinationi non consensit, vel, quia promouens se Episcopum finxit, teneatur ad castitatem seruandam? Videtur teneri ex cap. *Quidam.* & cap. *Placet. de conuers. coniugator.* vbi coniugati profitentes inualidè, castitatem seruare tenentur, quatenus cum statu coniugij compati potest. Ergo idem dicendum est de inualidè ordinato. Sed contrarium omnino tenendum est cum Glossa *in cap. vnico, de voto, in* 6. *verbo, Approbatis,* & *ibi* Ioann. Andr. ad finem Archidiac. *n* 3 Dominic. *n* 14. Sanch. alios referens *disp.* 27. *n.* 14 Gutierr. *de matr. q.* 94 *n* 13. Coninch. *disp.* 20. *dub.* 14. *n.* 133. Quia castitas in ordinis sacri susceptione non per se promittitur, sed, vt ordini sacro accessoria. Ergo ordine non suscepto, nec castitas promissa censetur: corruente enim principali, & accessorium corruit. Secùs est de coniugatis Religionem inualidè profitentibus: nam, cum ibi castitatem expressè promittant, censentur ad illam, ijsque teneri voluisse obligare.

8. Secunda, an infans promotus obligetur ad castitatem seruandam? Affirmant Paludan. *in* 4 *dist.* 37 *q.* 1 *art.* 1. D. Anton. 3. *p. tit.* 1. *cap.* 8. *concl.* 2. Fauet Richard *in* 4. *dist.* 25. *art.* 4. *q.* 2. *ad* 3 propterea quòd castitatis ordini sacro accessoria sit: ergo infans ordinem sacrum recipiens, & castitatem seruare obligandus est. Opposita tamen sententia communis, & vera est, quam pluribus relatis firmat Sanch. *lib.* 7 *disp.* 30. *n.* 3. Vasq. *disp.* 246. *n.* 25. Barb. *alleg.* 15 *n* 4. Gutierr. *de matr. c.* 94. *circa fin.* Coninc. *disp.* 20 *dub.* 4. Ratio est: quia nec ex voto, nec ex lege prædictus infans astringitur. Non ex voto: hoc enim liberum consensum vouentis requirit, qui non est in infante carente vsu rationis. Non ex lege: quia, cum lege diuina nullus ad castitatem obligetur, Ecclesia, quæ iuris diuini imitatrix est, nemini eam obligationem imponit.

9. Prædictam doctrinam plures Doctores, quos refert, & sequitur Sanch. *dicta disp.* 30. *n.* 8. Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 15 *n.* 4. extendunt ad infantem impuberem tametsi rationis vsum habeat, quem existimant nulla obligatione castitatis seruandæ ex ordinatione in ea ætate assumpta astringi, argumento assumpto ex cap. *Ad nostram de Regularib.* vbi votum professionis Religionis ante pubertatem irritatur. Quinimò, cum in Trident. *sess.* 25. *c.* 15. *de Regular.* professio facta ante 16. annulletur, idem videtur dicendum de voto ordini sacro annexo.

10. Cæterùm, longè verius existimo, si tibi impuberi rationis vsum habenti ordines voluntariè concedentur, te obligatum esse voto, & lege ad castitatem, sicuti si pubes factus ordines recepisses, vt docent Sotus *lib.* 7. *de iustit. q.* 2. *ar.* 5. Caiet.

Caiet. 2. 2. q. 88 *art. 9.* Sayro *in claui regia, l. 6. c. 5. n. 9.* Coninc. *disp. 20. dub. 14. n. 136.* Bonac. *de matr. q. 3 pun. 9 n. 16.* Etenim, spectato iure naturæ, sufficientem discretionem obtinere potes ante pubertatē, vt voto quolibet obligeris, ac proinde vt obligeris voto seruandi castitatem. Iure autem positiuo nullibi inuenitur hoc votum irritum. Nam ex eo, quod irrita sit Religionis professio, non infertur, hoc votum, quod diuersum est, irritum esse, præcipuè cum ratio irritandi professionem in hac irritatione non procedat. Professio namque irritatur, quia Religionis status est longè difficilior, & in tenera ætate plerumque assumptibilis, & nihil illius remanet facta irritatione, quæ tamen in ordine assumpto non procedunt: quippe est status minùs difficilis, & raro, vel nunquam ante pubertatem assumitur, neque ita irritari potest, quin ordo assumptus perseueret.

11. Illud verò est certum, si nacta pubertate ordinem susceptum exercueris, aut alia via approbaueris, te obligatum esse ad castitatem seruandam, testi te non potes, vti notarunt Sanch. Coninch. & alij *locis alleg.*

12. Tertia difficultas est, si ignarus huius voti, & obligationis ordines suscepisses. Quæ in re placet mihi sententia Coninch. *disp. 20. dub. 14. diffic. 3. n. 145.* sic distinguentis: Si probabilibus rationibus ductus existimasti, nullam obligationem castitatis seruandæ ordini sacro annecti, nulla est tibi obligatio: quia non est obligatio ex voto, vt de se constat, neque etiam ex lege, quæ neminem inuitum intendit astringere, vti colligitur ex Gregor. *l. 1. epist. 42. circa med.* Si verò ex culpabili negligentia prædictæ obligationis ignarus extitisti, eò quòd ex quadam socordia & ingenij stupiditate obligationem prædictam non inuestigasti, obligandus es, si non ex voto, ex lege tamen. Neque hæc fertur in inuitum, cum voluntariè statum assumpseris, cui ea obligatio annectitur absque vllo delectu, & obligationum examinatione, quam præmittere debebas: omissione enim prædictæ inuestigationis tacitè onera status assumpti suscepisti. Sed, vt benè aduertit Coninch. hic casus vix in Ecclesia Latina locum habere potest, cùm omnes ante collationem ordinum sacrorum moneantur ab Episcopo de obligatione castitatis seruandæ.

13. Quarta, & præcipua difficultas est, si metu cadente in constantem virum ordines suscepisses. Pro cuius decisione suppono *ex tract. de voto, disp. 1. p. 5. præcipuè n. 6. & seqq.* nullum votum metu factum iure naturæ irritum esse: iure verò positiuo sola ea vota, quæ statum religiosum constituunt, tametsi irritanda veniant. Quo posito, si cum ordines suscepisti, expressè non contradixeris obligationi seruandæ castitatis, teneris eam seruare, tum ex voto, tum ex lege. Sed, probata coactione credo facilè Ecclesiam tibi prædictam obligationem remissuram. Hæc nostra sententia de valore voti, & obligatione seruandi castitatem ob ordinem coactè assumptum approbatur expresse *à leg. regia 32. tit. 6. part. 1. ibi: Onde porque algunos dudaron, si aquel, que es ordenado, por miedo, podria recibir por la Orden señal dentro del alma* (hoc est, characterem) *o non? De partido el derecho de santa Yglesia desta manera, que si a alguno facen premia, que reciba orden amenaçan dolo, que le tomaran el beneficio, si non se ordenare, maguer aquel consienta por tal miedo como este, pues recibio la Orden de fuera, y a finca el alma dentro señalada por ella, de manera que es tenudo de viuir sin casamiento, si à la sazon, que lo ordenaron, no era casado, porque la Orden sagrada ha tal virtud, que maguer no prometa de guardar castidad, el que la recibe, tenudo es de mantenerla.* Et notant *ibi* Montaluo & Greg. Lopez, & Gutierr. *de matrim. c. 94. n. 16.*

14. Clerici sacris ordinibus initiati, si de facto contrahere rint contrahere matrimonium, officio, & beneficio priuantur, ex cap. *Decernimus.* cap. *De his 28 dist.* An autem ipso iure, an per sententiam? Verius existimo, sententiam necessariam esse: quia nullus est textus manifeste indicans priuationem ipso iure, vt pluribus allegatis firmat Thom. Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 43. n. 3. & seqq.* Præterea ipso iure excommunicatur, *Clem. vn. de consanguin. & affinit.* & hæresis reddunt suspecti, vt benè notauit Bernard. Diaz *pract. c. 80.*

15. Clerici vero in minoribus constituti, si matrimonium validè contrahant, ipso iure beneficiis ecclesiasticis priuantur, neque ea iam renunciare in fauorem tertij possunt: quippe assumptione status incompatibilis censentur prædictis renunciasse, vti colligitur ex cap. *1. de Cleric. coniugat.* & tradit Bernard. Diaz *pract. cap. 80 n. 3.* & *ibi* Salcedo, Gutierr. *pract. qq. q. 114.* Nauarr. *cap. 25 n. 129.* Quod etiam procedit ex pensionibus ecclesiasticis ex Curiæ Romanæ stylo, teste Iul. Claro *lib. 5. recept. §. fin.* & *in pract. crim. q. 73 n. 3.* Couarruu. *4. decret. 2. p. cap. 6. §. 3 n. 6.* Thom. Sanch *lib. 7. de matr. disp. 44. n. 5.*

16. Ob fornicationem vero cum Moniali, cum consanguinea, vel affine, vel soluta, variæ pœnæ arbitrio Iudicis statutæ sunt, vti refert Bernard. D. *a7 in pract. c. ap. 78. n. 81. & seqq.* Et licèt ob concubinam notoriè retentam, plures Doctores existimant [illegible] ipso iure

curri, ex textu in cap. *Præter. 32. dist. cap. Si qui sunt 81 dist.* & *c. vlt. de cohabitat. Cleric. & mulier.* de quo videri potest Nauarr. *cap. 27 num. 154.* Menoch. *de arbitr. casu 418.* At eo iure abolito, teste Suar. *de censur. disp. 31 sect. 4.* Henriq. *l. 9 cap. 25. n. 2.* Azor. *1. p. l. [illegible] 5. dub. 2.* Laym. *l. [illegible] sum. tract. 9 c. 11 in fine.* Concil. Trident. *sess. 25. c. 14.* statuit, ne Clerici, quicunque sint, concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra, detinere, aut cum iis vllam consuetudinem habere audeant, alioquin pœnis à sacris Canonibus, vel statutis Ecclesiarum impositis puniantur. Modum autem punitionis sic Concilium præscribit: *Quòd si à superioribus moniti ab iis non se abstinuerint, tertia parte fructuum, obuentionum, ac prouentuum beneficiorum suorum quorumcunque, & pensionum sint priuati, quæ fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi applicetur. Sin verò in delicto eodem cum eadem, vel alia fœmina perseuerantes secundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantùm fructus omnes, ac prouentus suorum beneficiorum, & pensiones eo ipso amittant, qui prædicto loco applicentur, sed etiam à beneficiorum ipsorum administratione, quoad ordinarius, etiam vti Sedis apostolicæ delegatus arbitrabitur, suspenduntur, & si ita suspensi nihilominus eas non expellant, aut cum eis etiam versentur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, & pensionibus quibuscunque ecclesiasticis perpetuò priuentur, atque inhabiles, & indigni quibuscunque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis in posterum reddantur, donec post manifestam vitæ emendationem ab eorum Superioribus, cum iis ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si postquàm eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut aliàs huiusmodi scandalosas mulieres sibi adiungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas excommunicationis gladio plectantur. Nec quæuis appellatio, aut exemptio prædictam executionem impediat, aut suspendat, supradictorumque omnium cognitio non ad Archidiaconos, nec Decanos, aut alios inferiores, sed ad Episcopos ipsos pertineat, qui sine strepitu, & figura iudicij, & sola facti veritate inspecta procedere possunt. Clerici vero beneficia ecclesiastica, aut pensiones non habentes, iuxta delicti, & contumaciæ perseuerantiam, & qualitatem ab ipso Episcopo carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis iuxta sacros Canones, puniantur. Episcopi quoque, quod absit, si ab huiusmodi crimine non abstinuerint, & à Synodo prouinciali admoniti se non emendauerint, ipso facto sint suspensi: & si perseuerent, etiam ad Sanctiss. Rom. Pontificem ab eadem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per priuationem, si opus erit, in eos animaduertat.* Circa quod decretum aduerte, monitionem specialiter faciendam esse, nec sufficere generalem per edictum, vti decisum refert Barbos. *in remiss. Conc. ad prædictum text.* Quare ante prædictam monitionem solùm aliqua pœna carceris, & vt aliis placet, pecuniaria leui puniri poterit à suo Episcopo, spectata personæ, & delicti qualitate. De quo videri potest Aloysius Riccius *Curiæ Archiepiscop. Neapolit. decis. 69.* Sub nomine fructuum, obuentionum, &c. distributiones quotidianæ non comprehenduntur, sicut decisum refert Barb. *in prædicto loco Concilij*, tametsi contra sentiat Sayro *decis. [illegible] de verbor. significat.*

PVNCTVM XVIII.

De aliis obligationibus Clericorum, & eorum exemptione.

1. *Tonsuram, habitúmque clericalem deferre tenentur.*
2. *Rationes, ob quas Ecclesia tonsuram præscripserit.*
3. *Quando censeatur Clericus mortale committere, non deferens tonsuram, habitumque clericalem.*
4. *De exceptione remissiuè respondetur.*
5. *De Actu benedictionibus, & exorcismis alibi actum est.*

1. PRima Clericorum obligatio est, deferre tonsuram, habitumque clericalem ordini congruentem. De tonsura habetur expressè cap. *Prohibere 23 dist.* & cap. *Clericus. 5 de vita, & honest. Clericor.* cap. *vnico, de Cleric. coniugat. in 6.* & cap. *3. Iudex. de sentent. excommunicat. in 6.* & in Trident. *sess. 14. c. 6 de reformat.* Quæ autem sint vestes ordini congruentes, nullo textu præscribitur. Nam esto in cap. penult. *de vita, & honest. Clericor.* & *Clement. 2. eodem tit.* prohibeantur Clericis aliquæ vestes, vt minùs decentes: at nullæ, vt decentes, præscribuntur, sed communi regionis vsui relinquitur, vt illæ decentes iudicentur, quibus communiter Clerici vtuntur, & ex quarum aspectu Clerici esse iudicantur, vt tradit Gloss. *in suprad. cap. verbo, Deauratis,* & *Clement. 1. verbo Secularium, de electione.* & cap. *Si quis virorum verbo, Veste, 1[illegible] dist.* Couarruu. *pract. quæst. cap. 31. n. 7.* Farinac. *pract. crim. 1 p. 8 n. 69.* Sanch. *l. [illegible] de matr. disp. 4[illegible] 6.*

2. Varias rationes Doctores adducunt, ob quas Ecclesia Clericis tonsuram præscripserit, quas congerit Vasq. *disp. [illegible] p. 2.* [illegible] *ima* & [illegible] est, quam tradit Beda *l. b. 5. hist.* [illegible] Germanus Patriarcha Constantinopolit.

nopolit. *in theorica rerum eccleſiaſtic.t.4. Bibliotheca Sanctorum Patrum.* in ſignificationem ſpineæ coronæ, quam pro nobis Chriſtus Dominus pertulit. Secunda, vt denotetur, cogitationes ſuperfluas reſecandas eſſe, & amputandas, ſicuti dixit Iſidor. *lib.2. de Offic. eccleſiaſt. cap 4* Amalar. *lib.2. de eccleſiaſt. offic. cap.51.* Tertia, in ſignum regalis dignitatis, quam ſacerdotes obtinent, vt dixit Iſidor. *loco nuper allegato.* Quarta, in honorem B. Petri, cui (vt refert Germanes Patriarcha) in ludibrium, & illuſionem capilli capitis in modum coronæ raſi fuerunt, cum ipſum, alióſque Apoſtolos Chriſtus Dominus miſit ad prædicandum. Loco ergo illius ignominioſæ coronæ, noſtram portamus, vt ſic ignominiam Petri debito honore compenſemus, ſicuti proſequitur Abulen. *q.25.c.19. Leuit.* Ratio verò, ob quam decentes veſtes ſpecialiter Clericis præſcribuntur, vno verbo Trident. *ſeſſ.14.c.6.* explicuit, vt per decentiam (ſcilicet) habitus extrinſeci, morum honeſtatem intrinſecam oſtendant.

3. Solùm eſt difficultas, quando cenſeatur Clericus mortale peccatum committere, non deferens tonſuram, neque habitum Clericorum proprium. Panormit. *in cap. Si quis. de vita, & honeſt. Clericor.* exiſtimat, omnes Clericos, tam in maioribus, quàm in minoribus conſtitutos, obligatos eſſe ſub mortali, tonſuram, & habitum clericalem deferre. Sed meritò hanc ſententiam ſeueram iudicauit Syluest. *in ſum. verbo, Clericus, 2. n.2.* ideóq; ipſe, & Angelus *Clericus, 4 n.1.* Armilla *n.10.* Sotus *in 4. diſt.25 q.2. art.1. poſt 2. concl.* Nauarr. *c.25. n.110.* cenſent, Clericos in minoribus conſtitutos, ſi beneficio carent, obligatos non eſſe tonſuram, & habitum deferre: quia poſſunt ab ſtatu reſilire, & laicalem ſtatum aſſumere: quod à fortiori procedit in Clericis coniugatis, cap. *Ioannes. de Clericis coniugatis.* Quòd ſi bigami ſint, cum priuentur omni priuilegio clericali, non ſolùm non debent tonſuram deferre, ſed nec poſſunt, vti conſtat ex cap. *Alterationis. de bigamis, in 6.* Verum, ſi Clerici in minoribus conſtituti beneficium, vel penſionem eccleſiaſticam poſſideant, obligantur tonſuram, & habitum clericalem deferre, ſicuti obligantur Clerici in ſacris conſtituti, vt colligitur ex dicto c. *Ioannes. de Clericis coniugatis,* & c. *Si quis. de vita, & honeſt. Clericor.*

Sed, an ſemper obligentur ſub mortali? Affirmant Panormit. quem ſequuntur Angel. Nauarr. *ſuprà.* Sed dicendum eſt, non eſſe mortale, niſi quando fuerit talis exceſſus, qui ſpectatis circunſtantiis perſonæ, loci, & temporis, grauiter honeſtatem offendat, cedátque in aliorum ſcandalum: ſecùs ſi ad breue tempus, vel ex aliqua cauſa graui omittatur. Sic docent Syluest. *verbo, Clericus. 2. n.2.* Vaſq. *diſp.250.c.3.n.22.* Laym. *lib.5. ſum. tract.9. cap.12. circa finem.* Barboſa *allegat.9. à n.11* Villal. *tr.1[illegible]. de Ord. diffic.16.*

4. Quod ad exemptionem verò Clericorum attinet, & qua ratione eam depoſitione habitus, & tonſuræ amittant, ſatis diximus *tract.12. de immunitate perſonarum eccleſiaſticarum,* neque aliquid in præſenti addendum occurrit.

5. Supererat tractare de ſacris benedictionibus, qualiter Eccleſiæ, & altaria conſecrentur, & eorum ornamenta benedicantur, qualitérque conſecrationem, & benedictionẽ amittant, & ad vſus profanos applicari poſſint. Deinde de exorciſmis, ſeu Dæmonum adiuratione. Sed de primis egimus *tr. de ſacrificio Miſſæ, circa finem.* De ſecundis, *2. p. tr.14. de iuramento, in fine.* Ideóque ab iis in præſenti ſuperſedendum eſt.

INDEX

INDEX

Selectiorum rerum huius tertiæ Partis operis Moralis.

A

Absolutio.

Approbatio, & Approbatus.

B

Baptismus.

E

Error.

Eucharistia.

Extremæ Vnctionis Sacramentum.

F

Facultas.

Fictio.

G

Gratia.

I

Indulgentia.

pars,

quid

F I N I S